CONSULTA VARIA, THEOLOGICA, IVRIDICA, ET REGVLARIA,

1/1/203

PRO CONSCIENTIARVM INSTRVCTIONE CIRCA Controuersias, quæ Autori tam Vlisipone, quàm Matriti, & aliis in locis fuere proposita;

CONFORMITER AD MENTEM, DECRETA, & Declarationes Sedis Apostolicæ & SS. Congregationis:

VBI ETIAM MVLTA IVXTA REGVLAM ET CONSTITVTIONES Carmelitarum Excalceatorum: Tum juxta leges Municipales Regni Lusitaniæ, conformiter ad illius Regiam Ordinationem:

ACCESSIT ET PRIMATVS SEV PRINCIPATVS ELIÆ,

A R.P.F. ANTONIO A SPIRITV SANCTO.
Definitore Generali Carmelitarum Excalceatorum Congregationis Hispaniæ.

NVNC PRIMVM IN LVCEM PRODIT.

LVGDVNI,
Sumptibus IOANNIS ANTONII HVGVETAN,
& GVILLIELMI BARBIER.
M. DC. LXXI.
CVM PERMISSV ET APPROBATIONE.

593

EXCELLENTISSIMO PRINCIPI, AC PERILLVSTRISSIMO DOMINO D. PETRO DE ALENCASTRE, OPPIDI DE AVEIRO MERITISSIMO DVCI,

Quondam aulæ Palatinæ vigilantiſſimo Præſidenti, & ad Archiepiſcopatus dignitatem conſultò electo.

ET ſi me non pungit difficultas, EXCELLENTISSIME PRINCEPS, me pudet audaciæ; vt hac oratione, & ſi breui calamo picta, cordiali tamen animo pura, meæ poſſim tenui penicillo pingere obligationis pignora, & tuæ ſuaui modulo decantare virtutis oblectamenta: non anceps, (inquam) nec in triuio fuit mens, vt ſtatera judicij appenſa, inuentus ſim majorem habens tui obſequij fauorem, patrocinij remedium, hujus Conſiliorum voluminis vmbraculum, ad tanti ſolis ſplendorem, ad tanti jubaris ſolares radios, & ſi audax Icarus præcipitium quæro; ruinam tamen non experiar, vt

¶ 3 meæ

meæ fiduciæ excuſetur temeritas, & temeritatis labe audaciæ nota non infamer; ſiquidem ad applauſum quæro augmentum, ad ſtilum exemplar, ad iudicium ſpeculum, ad Conſilia Conſiliatorem, & ad hujus libri defenſionem firmiſſimum tutamentum, in hoc vero partita reperies judicia; ſiquidem tot ſunt, quot Conſilia ad vtriuſque ſtatus conducentia; nempè ad Eccleſiaſticos religioſitatis viget doctrina, ad ſeculares dictaminis lucet ratio, politica ad Palatinos, & ad Religioſos directoria, & vt in te, GENEROSISSIME PRINCEPS, viridem Religioſitatis obſeruationem contempler, obſeruantiſſimam morum normam conſpiciam, ſpectatæ vitæ ideam admirer, his nixus rationis fundamentis: mea conſecrat deuotio, dicat affectus, vovet obligatio, & offert mei pignoris amor tuo patrocinio pignoratus Conſiliorum volumen; ſiquidem in te judicium veneratur orbis, conſiliorum certitudinem reſpicit Luſitania, & in ſecretis rationum votis viget, vrgétque integritas, puritas, & æqualitas: inter tot Conſiliorum ambages in te quærit volumen lumen vt difficultatum laberinthum inoffenſo pede, excuſſo pulvere, mens lucis clypeo munita judicium ſplendoris radio illuſtratum euadat; quærit ſolem, vt luceat & ardeat: luceat in mente, & in opere ardeat; luceat ſub tanti ſanguinis jubare, & ſub tantarum dignitatum ardeat.

Conſulto hic liber in ſanguine, vt ſole lucet, nempè Regio (vt teſtatur Europa) Imperatorum vinculata ſobole, regalium concatenata ſtirpe, tantorum Ducum per venas defluente, ad mille Marchionum conſtipata progenie radiet vt à ſolis ortu, vſque ad occaſum laudabilis ſit talis ſanguis in gentibus; & ne verborum encomiaſtes, vocum inſufflationem propalem, vnico tantum verbo dicere ſat eſt Ducem de Anciro bene in orbe cognitum, in corde reueritum te nominat iuſtitia, te laudat ratio, te apellitat Luſitania, te nationes applaudunt exteræ. Ardet in dignitatum auctoritate (teſte Palatina aula) cujus præſidens ſæpè ſæpius generalis Reipublicæ emolumenta auxiſti, & in officio judicium, & juſtitia, correctio ſedis tuæ non minus virga, quam baculus Luſitanos conſolata ſunt, virga, vt rebelles punias, laxos refrænes, diſſolutos conſolides, diſſipatos evellas, & aſſaſinos caſtiges. Baculo vt benemeritos ſuſtineas, miſeris ſtudeas, lapſos erigas, & cadẽtes ſubleues: ſi juſtitia æquitate lucet benignitas in applauſu ſplendet: ſi iuſtitia in ſupplicio ad correctionem, benignitas in expeditione ad præmium: ſi in virga vt ducem ſtrenuũ in baculo te verum, & paſtorem rectum ideat. Sed, proh ſtupor! ad mitram Archiepiſcopalem Eborenſem te tua merita euehunt, te tua humilitas fugit, contemptum ſimilem in Ambroſio, in Auguſtino, in Athanaſio, cæteriſque Mundi ſideribus, & Eccleſiæ lucernis inuentum admiramur, in primoque & vero paſtore Chriſto ſeruatore noſtro, delineatum, cum eum turbæ in eremo rapere in regem volentes, fugit in montem ipſe ſolus, applaudentes magis vertentem terga regiæ dignitati, quam quinque millia hominum in deſerto paſcentem. Volebas lucem ſub modio ponere, ſed merita ſuper candelabrum ſiſtunt, vt lux, ſal, & ciuitas (veri paſtoris emblemata) ſupra montem Eborenſem poſita; ſis lux, vt à peccatorum tenebris deuies tuo exemplo, ſis ſal vt inſipidæ animæ tuo ſapore dulceſcant; ſis ciuitas ad orphanorum refugium, pauperum leuamen, inopum ſolatium, viduarum auxilium, virginum remedium, & omnium ſtatuum vnicum tutamen: & ad viuos lucis tuæ favores ſpargebas vt verus pater, etiam ad mortuos patrocinium quærebas vt contemplator deuotus. Sciens

namque

namque quod in Nauarræ, & Barcinonæ regnis specialia priuilegia extarent, vt tria sacrificia in die solemni omnium defunctorum recitentur; hoc indultum, teste huius libri consulto centesimo primo, etiam in Regno Lusitano floreret, vigeret, & extaret, instanti supplicatione, à Sanctissimis Dominis nostris Clemente IX. & Clemente X. in Curia Romana materiam tractare solicitas, & negotium rogas, hoc æternum memoriale volens mortuis subuenire, viuos triplicato stipendio alere, mortuos pignorans ad saluationis tuæ augmentum Deo studeant vacare: viuos obligans ad Nestorios tuæ vitæ annos, supremo artifici valeant implorare. In hac ciuitate, mortui, & viui refugium tenent, sed si ciuitatis, salis, & lucis nomen humilis fugis, te merita insequuntur, si humilis respicis, tibi patrocinatur iustitia in status hæreditario iure sanguinisque præmicerio, in quo virtutum oblectamenta dicere, silentio premit rethorica sua tropica caterua, vtpote modestiam offendens; solum alta mente repono, & omnium expono iudicio tot diuitias in pauperes consumptas nesciente sinistra tua, quid faciebat dextera tua, & benè vtraque manu ignorante, vt sic ad dexteræ expensionem, partiatur sinistra, & multiplicatis eleemosynis ad necessitatum repetitionem veneretur ætas thesaurum ad pauperum victum, ad miserorum perennans auxilij flumen beneficiorum largitionibus, eleemosynarum perennitate, te tuúmque regalem sanguinem Imperialem domum in cordibus æternizet, clientésque tuos applaudat fama immortalitate vnica, sicut Arabica viuens auis, VIVE, VALE.

Tuus obsequentissimus Capellanus, & addictissimus seruus,

P.F. ANTONIVS A SPIRITV SANCTO.

AD

AD PIVM LECTOREM.

CVM per viginti fere annos lectionibus Theologiæ moralis apud nostrates assisterem, multi ad me casus delati sunt; vt pro foro conscientiæ, & aliquando etiam pro[illegible]rno responsum præberem; & licet ego non ignorassem insufficienti[illegible] & optime cognoscerem, me potius indigere consilio, quàm aliis posse præbere, [illegible] interrogantium importunitas, & desiderium cunctis subueniendi, me coegere, vt quid in prædictis casibus intellexerim, responderem, quæ quidem responsa, cumq; ad præsentem summam deuenirent, multi amici desiderarunt, vt prælo mandarentur; at cum eis illorum tenuitatem proponerem, responderunt illud adagium, quod Paulus Manuncius in suo libro adagiorum ponit, sæpe Olitor valde opportuna locutus est, id est, aliquando Rusticus Hortulanus dedit bonum, & accommodatum cōsilium, huic igitur rationi acquiescens has responsiones ad dicta Consulta in lucem profero, forte enim lector aliquid in illis opportunum reperiet à rustico Olitore dictum, nam vt ait Poëta, Forsitan, & hæc olim meminisse iuuabit; si igitur amice Lector aliquid in his responsionibus opportunum inueneris, gratias refer Deo, à quo bona cuncta procedunt, si non inueneris, sustine modicum quid insipientiæ meæ, vt ait Paulus ad Corinth. 11. & vt sustineas alia opera moralia, quæ in tribus præcedentibus tomis prælo mandaui, & quæ errata inueneris corrige, & emenda, ego enim libens eunctorum iustæ censuræ, & correctioni patebo. Vale.

F. ANTONIVS A SPIRITV SANCTO.

FR. Stephanus à Sancto Ioseph, Generalis Ordinis Fratrum Excalceatorum Beatæ Mariæ Virginis de Monte Carmeli primitiuæ obseruantiæ, de consensu nostri Diffinitorij, vt liber cuius titulus est, *Consulta varia Theologica, Iuridica, & Regularia*, à P. F. Antonio à Spiritu Sancto, Diffinitore Generali nostri Ordinis, olim Theologiæ moralis primario Lectore, suis elucubrationibus accuratè compositus, & à grauibus, doctisque viris nostræ Religionis (quibus ipsum videndum, & examinandum commisimus) recognitus, & approbatus, typis mandetur, & in lucem prodeat, quantum in nobis est, tenore præsentium licentiam concedimus. In quorum fidem præsentes litteras manu nostra, ac Secretarij chirographo subscriptas, sigillique nostri prælo munitas fieri iussimus. Matriti, Die XXIX. mensis Martij. Anno Domini M. DC. LXX.

FR. STEPHANVS A SANCTO IOSEPH,
Generalis.

FR. ANTONIVS A MATRE DEI,
Secretarius.

INDEX

INDEX

Consultorum quæ in hoc Opere continentur.

nendum

CONSVLTA

CONSVLTA
VARIA
THEOLOGICA, IVRIDICA, ET REGVLARIA.

CONSVLTVM I.

De intelligentia cujusdam motus propry.

SVMMARIVM.

CASVS, SIVE FACTI SPECIES.

SVMMVS Pontifex informatus de subornatione qua prælati cujusdam Religionis eligebant prælatos cujusdam Prouinciæ, ex motu proprio, & ex certa scientia, elegit Prouincialem, & definitores incipiendos à tertia Dominica post Pascha anni 1667. Et quod hi eligerent omnes priores, & officiales totius Prouinciæ, derogando omnibus legibus & statutis, & ordinationibus hujus Prouinciæ. Accidit autem quod in Capitulo generali istius Religionis prorogatum fuit ad annum officium Prouincialis hujusmet Prouinciæ, antequam Pontifex hoc decretum edidisset. 1

Quæritur, An Prouincialis electus à summo Pontifice debeat incipere à Dominica tertia post Pascha anni 1667. vel ab anno sequenti, siquidem officium eius Prouincialis antecessoris prorogatum fuit per annum à Capitulo generali, An per hunc motum proprium talis prorogatio cassata fuerit?

RESPONSIO AVTHORIS.

TAnquam rem certam, & indubitabilem existimo hunc motum proprium Pontificis Alexandri VII. derogare & cassare decretum capituli generalis, in quo prorogatur officium præcedentis Prouincialis ad annum.

Ratio est: quia hic motus proprius est taxatiuus, & designat tempus, in quo nouus Prouincialis debeat suom officium incipere, derogando omnes leges, & statuta, & ordinationes, non solum Apostolicas, sed etiam ipsius ordinis, & huius Prouinciæ Lusitanicæ in contrarium, etiam si fuerint iuramento Apostolico 2

confirmatæ, & consuetudine roboratæ, & statutis stabilitæ; quibus omnibus pro expressis, etiam de verbo ad verbum, si opus fuerit derogat Sanctitas sua ex certa scientia, & de plenitudine potestatis motu proprio, & quibuscunque in contrarium non obstantibus, vt constat ex dicta bulla: ergo licèt non faciat expressam mentionem decreti capituli generalis censetur specialiter derogatum: ita cum Suario, *lib.* 8 *de legibus cap.* 38. *num.* 1. Salas, *d.* 17. *de legibus sect.* 14. & cum aliis Pelizarius, *tract.* 8. *cap.* 1. *n.* 98. Et clarius Barbosa *in tractatibus variis de clausulis clausula* 82. *n.* 6. Vbi refert decisum à sacra Congregatione: vbi etiam dicit, quod hæc clausula, *caterisque contrariis quibuscunque*: inducit nouam dispositionem, & quod tollit statutum, & *n.* 12. idem repetit. Tum quia hic non datur jus aliquod in contrarium siquidem illud decretum capituli generalis solum fuit quædam fauorabilis extensio officij Prouincialis, cui Papa per alıud contrarium præjudicare potest, etiamsi de illa nullam mentionem expressam faciat. Et dato quod fuisset lex, vel statutum capituli generalis, illud Pontifex derogauit per illam clausulam, *cæterisque contrariis quibuscunque*, siquidem hæc clausula operatur effectum omnimodæ derogationis omnium legum, & statutorum, & priuilegiorum, etiamsi priuilegia non nominentur; vt asserit cum Gamb. Barbosa, *de clausulis*, *clausula* 83. *n.* 30.

Secundo Probatur. Quia clausula derogatoria, qua Pontifex vtitur in hac bulla scilicet, *non obstantibus constitutionibus, & ordinationibus Apostolicis, necnon, quatenus opus sit prædictorum Ordinis, & prouincia, etiam iuramento, confirmatione Apostolica, vel quauis firmitate alia roboratis statutis, & consuetudinibus, priuilegiis quoque, & indultis, & literis Apostolicis in contrarium permissorum, quomodolibet concessis, confirmatis, & innouatis, quibus omnibus & singulis illorum tenores præsentibus pro plenè & sufficienter, expressis, & verbo ad verbum insertis habentes illis ad permissorum effectum expressè derogamus cæterisque contrariis quibuscunque*: Operatur effectum omnimodæ derogationis omnium legum, & statutorum, etiamsi priuilegia non nominentur, quæ ipse derogare potest, vt docet cum Gloss. Barbosa *de clausulis, clausula* 83. *num.* 38. Sed sic est quod Papa poterat illi decreto capituli Generalis derogare, vt est certum: ergo nullum est dubium, quod per illam clausulam illi derogauit.

Confirmatur: quia per illam clausulam *non obstantibus statutis, & ordinationibus prædictorum ordinis & prouincia in contrarium permissorum quomodolibet concessis*, derogat Pontifex omnia statuta impeditiua dictæ gratiæ, vt docet cum Glossa, Felino, Moneta, & aliis communiter Barbosa, *de clausulis, clausula* 84. *num.* 3. Sed sic est, quod tale decretum est impeditiuum istius gratiæ; siquidem illa est quod incipiat nouus Prouincialis à Dominica 3. post Pascha anni 1667. quod fieri non potest si eius prouincialis antecessor per alium annum durauerit in prouincialatu, vt decretum capituli generalis determinat, siquidem non dicitur legis formam seruare, qui legis tempus non obseruat: ergo tale decretum quatenus extendit ad annum officium prouincialis antecessoris est impeditiuum huius Bullæ, ac per consequens censetur derogatum per illam clausulam motus proprij.

Nec obstat quod per istam clausulam generalem, *non obstantibus quibuscunque constitutionibus vel ordinationibus Apostolicis in contrarium facientibus*, non censeatur derogatum statutum particulare, vt cum Rota, Natta, & aliis notat Barbosa, *clausula* 83. *num.* 16. Respondeo namque quod tunc solum locum habeiet hæc obiectio, quando Papa non faceret mentionem statutorum, & ordinationum dicti Ordinis; faciendo tamen illam, vt de facto facit, per illam clausulam non obstantibus statutis & ordinationibus prædicti Ordinis, & prouinciæ in contrarium concessis, censetur derogatum qualecunque decretum, & ordinationem, & statutum dicti ordinis, quod in contrarium factum sit, sicut quamuis illa clausula (non obstantibus quibuscunque constitutionibus & ordinationibus Apostolicis in contrarium facientibus) non deroget priuilegio concessum in conciliis generalibus, vt late probaui in nostro directorio Regularium, *part.* 1. *tract.* 1. *dis.* 1. *sect.*.. *num.* 84. Et cum multis probat Barbosa, *de clausulis clausula* 82. *num.* 13. Attamen si Papa fecerit mentionem talis legis concilij generalis per verba æquipollentia, v. g. dicendo non obstante quauis constitutione, seu lege in concilio generali condita, derogat tale priuilegium concessum in quocunque concilio generali, vt loco citato nostri directorij probaui, & docet cum multis Barbosa, *loco citato*, *num.* 13. Ergo eodem modo vt Papa deroget huiusmodi decretum capituli generalis sufficit dicere, non obstantibus constitutionibus, & ordinationibus prædictorum ordinis, & Prouinciæ.

Confirmatur 1. quia hic non datur lex, aut statutum, sed tantum quædam extensio gubernij prouincialis, quæ extensio fuit quidam fauor, & priuilegium Prouinciali præterito concessum; sed sic est quod per illam clausulam, cæterisque contrariis quibuscunque censetur tale priuilegium derogatum etiam si de illo non fiat mentio expressa, vt docet Barbosa, *de clausulis clausula* 83. *n.* 38. Ergo, &c. Confirmatur 3. quia quando clausula, est amplissima, *non obstantibus quibuscunque priuilegiis sub quacunque forma concessis*, &c. censetur derogatum etiam priuilegium in corpore juris insertum, etiamsi de eo non fiat expressa mentio, vt cum aliis docet Pelizarius, *tract.* 8. *cap.* 1. *n.* 98. Sed sic est quod hoc nostrum priuilegium amplissimis clausulis est concessum, vt patet ex illis verbis, *non obstantibus Apostolicis, necnon prædictorum ordinis statutis, & consuetudinibus, priuilegiis quoque in contrarium permissorum quomodolibet concessis*: Ergo per talem clausulam censetur derogatum illud decretum, & ordinatio capituli generalis, per quod prorogatum fuit officium prouincialis præteriti ad annum.

Confirmatur tandem, siquidem Motus proprius signat tempus, à quo debet incipere nouus prouincialis, scilicet à tertia Dominica post Pascha anni 1667. Sed sic est quod qui legis tempus non obseruat non dicitur formam legis obseruare, *L. obseruare* §. *post hæc ff. de offic. Proconsul.* vt cum Rebuffo, Cardoso, Barbosa, *in axiomatibus iuris axioma.* 219. Ergo cum tale decretum capituli generalis impediat quod tempus, quod determinat motus

motus proprius obseruetur, si quidem extendit gubernium Prouincialis præteriti ad annum, sequitur quod tanquam impeditiuum huius motus proprij Pontificis maneat omnino abrogatum; ac per consequens vt hic motus proprius obseruetur necesse est quod incipiat nouus Prouincialis à tertia Dominica post Pascha: ergo per talem motum proprium censetur derogata ordinario extendens officium Prouincialis præteriti ad annum. Et ita in facti contingentia in insigni illa Religione fuit practicatum anno Domini 1667.

CONSVLTVM II.

De intelligentia alterius motus proprij *Papæ.*

SVMMARIVM.

1 *Ponitur casus seu factum.*
2 *Dictio,* omnium, *quem effectum habeat.*
3 *Hac dictio,* omnium, *nullam admittit restrictionem.*
4 *Idem operatur, ac si de singulis esset facta specialis expressio.*
5 *Complectitur ea, qua aliàs non includerentur.*
6 *Prolata ab homine nullam restrictionem recipit.*
7 *Non solum extenditur ad praterita, sed etiam ad futura.*
8 *Comprehendit futura qua aliàs non venirent, quando per talem clausulam confertur titulus institutionis.*
9 *In extensione huius dictionis debent attendi voluntas mandantis, & verba dispositiuis.*
10 *Dispositio indefinita comprehendit futurum.*
11 *Quando Papa alicui concedit collationem omnium beneficiorum vnius ciuitatis continentur, non solum beneficia creata tempore concessionis, sed etiam qua in posterum erigentur.*
12 *Verba generalia & indefinita prolata ab eo, qui aliquid excipere potuit, & non excepit accipiuntur in lata verborum significatione.*
13 *Priuilegium per quod consuetudini derogatur est fauorabile, & recipit latissimam interpretationem.*
14 *In omnibus dispositionibus finis attendendus est vt contrarium non operetur.*
15 *Ponitur argumentum in contrarium, & soluitur.*
16 *Per clausulam* non obstantibus consuetudinibus in contrarium facientibus *non tollitur consuetudo immemorialis.*
17 *Quid si finis & ratio quam Pontifex habuit sit idem in consuetudine memoriali & immemoriali.*

CASVS, SIVE FACTI SPECIES.

IN quadam Religione est quædam antiqua consuetudo per quam fiunt in definitorio in Capitulo Prouinciali omnes priores conuentuum in quibus pauci habitant religiosi exceptis septem aut octo conuentibus maioribus quorum priores fiunt in capitulo conuentuali ipsorum conuentuũ: & hi non fiunt in capitulo prouinciali neque in definitorio, sed tantum confirmantur a prouinciali. His suppositis summus Pontifex de aliquibus inconuenientibus quæ in his electionibus accidebant informatus, *ex motu proprio,* & ex certa scientia nominauit & elegit Prouincialem dictæ prouinciæ, & definitores ipsius, & præcepit quòd Prouincialis à se electus cum quatuor à se etiam electis definitoribus, & aliis duobus assistentibus a se ipso etiam nominatis, eligerent omnes priores, & officiales dictæ Prouinciæ Lusitanæ: verba *motus proprij* sunt sequentia.

Qui (loquitur de definitoribus) *coniunctim cum dicto priore prouinciali ac dilectis pariter filiis, N. & N Ordinis & Prouinciæ huiusmodi professoribus in sacra Theologia magistris, ad electionem omnium priorum & aliorum officialium dicta prouincia procedere debeant, &c. tenore præsentium constituimus, & deputamus.* Et statim reuocat omnes consuetudines & leges quæ fortè in contrarium fuissent in dicta prouincia per hæc verba. *Non obstantibus constitutionibus, & ordinationibus Apostolicis, necnon quatenus opus sit, prædictorum ordinis, & prouinciæ, etiam iuramento, confirmatione Apostolica, vel quauis firmitate alia roboratis statutis & consuetudinibus priuilegiis quoque indultis, & literis Apostolicis, in contrarium permissarum quomodolibet concessis, confirmatis, & innouatis, quibus omnibus & singulis illorum tenores præsentibus pro plene, & sufficienter expressis & a verbo ad verbum insertis habentes, illis aliàs in suo robore permansuris, ad permissorum effectum hac vice duntaxat specialiter & expressè derogamus, cæterisque contrariis quibuscumque.* His suppositis,

Quæritur, An dicto Prouinciali & definitoribus cum duobus assistentibus pertineat non solum eligere priores conuentuum paucorum Religiosorum, & conuentuum multorum Religiosorum, qui tempore Capituli fuerint sine prælato, vt mos est apud illos; sed etiam Priores illorum conuentuum magnorum; qui postea vacauerint, quorum Priores ex antiqua prouinciæ consuetudine in Capitulo conuentuali eligebantur.

RESPONSIO AVTHORIS.

REspondi Pontificem non solùm committere Prouinciali & definitoribus cæterisque adiunctis electionem Priorum Conuentuum paucorum Religiosorum, & magnorum conuentuum, qui tempore Capituli Prouincialis suis prioribus orbati fuerint, sed etiam electionem Priorum illorum magnorum Conuentuum qui tempore sequenti post Capitulum Prouinciale vacauerint.

Ratio fundamentalis est quia illa clausula, *omnium priorum*, nullum excludit. *l. Iulianus*, & *l. Testatorem in princip. ff. de leg.* 3. Et *l. in hoc articulo, ff. de hæred. instituendis*, & *l. pediculis* §. *labeo, ff. de auro, & argento*, & cum multis Doctoribus probat Barbosa, *de dictionibus dictione* 241 *num.* 1. Tum quia ista dictio, *omnium priorum* nullam admittit restrictionem, Rota apud eundem Barbosam *ibi.* Tum quia illa dictio, *omnium priorum*, idem operatur ac si de singulis esset facta specialis exceptio, vt decidit Rota *decisione* 4. 17. *n.* 1. *&* 2. *p.* 2. Et cum Farinacio, & aliis latè probat Barbosa, *de dictionibus, dictione* 241. *n.* 2. Tum quia hæc dictio, *omnium*, propter suam generalitatem complectitur ea, quæ aliàs non includerentur, vt cum Bartolo, Natta, Surdo, & aliis probat Barbosa

Barbosa *suprà*, *n.* 3. Est enim adeò vniuersalis, vt prolata ab homine nullam restrictionem recipiat secundum Bartolum, *in dicta leg. generali* §. *uxori*, Ruin. *consil.* 61. *n.* 1. *volum.* 5. Rolandus, *consil.* 17. *num* 12. & *consil.* 76. *num.* 46. Sed sic est quod in præsenti est probata ab homine; ergo nullam restrictionem recipit.

Et quòd hæc clausula, *omnium Priorum*, comprehendat non solum priores qui de præsenti tempore Definitorij, & Capituli Prouincialis vacauerint; sed etiam per totum triennium postea vacauerint, probatur. Quia hæc dictio, *omnium*, non solùm extenditur ad præsentia, sed etiam ad 7 futura, vt deducitur ex *l. nam quod* 14. §. *vult cum sequentibus ff. de auro, & argento*, Bero. *quæst.* 30. *num.* 5. Menochius *de præsumptionibus lib.* 4. *præsumpt.* 127. *num.* 20. Et quod comprehendat, quæ aliàs non venirent, dicunt Abbas *in cap. fin. ne* 8 *clerici, vel monachi*, Surdus, *consil.* 73. *n.* 61. Et quando per talem clausulam confertur titulus institutionis tenet cum multis Barbosa, *de dictionibus, dictione* 241. Sed sic est quòd hic confertur titulus institutionis per illam clausulam, *ad electionem omnium priorum dicta Prouincia procedere debeant*, per quam clausulam constituit Papa prædictos patres electores omnium priorum; ergo talis clausula non solùm extendenda est ad Priores, qui tempore Capituli Prouincialis vacauerint. Sed etiam ad illos, qui pro sequenti tempore post dictum Capitulum vacauerint.

Confirmatur. 1. quia, vt optimè dicit Barbosa *supra*, *n.* 13. & 17. Vt cognoscatur extensio hu-9 ius dictionis, *omnium*, attendenda est voluntas mandantis & verba dispositionis, an habeant aliquod verbum quod eam restringat; Atqui in hac dispositione non inuenitur verbum quod aliquo modo restringat vniuersalitatem illius ad solos Priores, qui in præsenti vacauerint; imò dispositio loquitur indefinitè, & indeterminatè, & quasi de futuro, *ad electionem omnium priorum, procedere debeant*. Ergo non debet extendi ad solos Priores, qui in præsenti vacauerint, sed ad illos qui in futurum vacauerint. Confirmatur 2.

10 quia dispositio indefinita sine adiectione præteriti, aut præsentis temporis comprehendit futurum; vt cum communi sententia bene probat Barbosa *in collectaneis Doctorum in librum* 5. *Decretalium de priuilegijs tit* 33. *num* 8. Sed sic est quòd dispositio huius Motus proprij est indefinita, *omnium priorum*, ergo non solùm comprehendit priores qui de præsenti vacauerint, sed & illos, qui de futuro vacauerint.

11 Confirmatur 3. quia quando Papa alicui concedit collationem omnium beneficiorum vnius Ciuitatis, aut princeps concedit donationem omnium officiorum vnius ciuitatis, comprehenduntur in his concessionibus non solùm officia, & beneficia creata tempore concessionis, sed etiam illa, quæ in futurum creabuntur; vt docet cum Innocentio, Couar. Cabedo, Valasco, Bartolo, & aliis multis Barbosa *in collectaneis Doctorum in librum* 5. *Decretalium de priuilegiis tit.* 33. *num.* 16. Sed sic est, quòd hic Pontifex concedit electionem omnium Priorum dicto Definitorio; ergo talis concessio non solùm extendenda est ad prioratus qui de præsenti vacui fuerint pro tempore Capituli, sed etiam ad eos qui postea de futuro vacauerint. Patet consequentia, quia si talis concessio extendenda est ad prioratus qui post illam creati de nouo fuerint vt dicit Barbosa multo magis ad prioratus iam creatos, & qui postea in futurum vacauerint, extendenda est.

Confirmatur 4. quia quando verba generaliter, 12 & indefinitè proferuntur ab eo, qui aliquid excipere potuit, & non excepit omnia, venire intelliguntur, quæ venire possunt, & continentur in lata verborum significatione, vt patet ex *cap quia circa* 22. *cap. ad audientiam*, & *ex l. veteribus* 40. *ff. de pactis*, vt late cum aliis probat Barbosa *in collectaneis Doctorum in librum* 5. *Decretalium de priuilegiis tit.* 33. *n.* 5. Sed sic est quod hic verba generaliter, & indefinitè proferuntur à Papa, qui poterat aliquid excipere, & non excepit, vt patet ex illis verbis, *omnium priorum*; ergo in hac concessione comprehenduntur electiones omnium priorum quæ continentur in lata verborum significatione; sed in hac lata verborum significatione non solum continetur electio priorum, qui in præsenti vacant. Sed etiam qui de futuro vacauerint; ergo omnes illi comprehenduntur in hac Pontificis concessione.

Confirmatur 5. quia priuilegium per quod con- 13 suetudini derogatur, est fauorabile, & recipit latissimam interpretationem, vt patet *ex textu in l. si vnus in fine principij. ff de pactis*, & cum Gutierres, Sanchez, Butr. Abbate, & aliis late probat Barbosa *in collectaneis Doctorum in lib.* 5. *Decretalium de priuilegiis, tit.* 33. *cap* 7. *n.* 13. Sed sic est, quod per hunc motum proprium, & priuilegium concessum dicto definitorio derogatur consuetudini, vt patet ex illis verbis, (non obstantibus constitutionibus, & consuetudinibus, & priuilegiis, quibus specialiter, & expresse derogamus;) ergo tale priuilegium amplissime est interpretandum; ergo non solum debet extendi ad priores qui de præsenti vacauerint, sed ad illos, qui in futurum vacauerint aliàs strictè & non latissimè interpretabitur.

Secundo probatur. Quia in omnibus disposi- 14 tionibus quæ factæ sunt ad aliquem finem, finis spectandus est, vt contrarium non operetur, vt patet *ex l diximus, ff. de excusat. tutor.* & cum Tiraquell. Mari. Giculba, & aliis probat Barbosa *in axiomatibus iuris, axiom.* 99. *n* 5. Sed sic est quod finis, quem Pontifex habuit in hac dispositione fuit vtilitas spiritualis & temporalis huius prouinciæ, pax Religiosorum, vt constat *ex proæmio* ipsius Bullæ; ergo non solum debet extendi hæc concessio ad priores qui actu vacauerint tempore Capituli prouincialis, sed etiam ad eos, qui postea vacauerint. Patet consequentia, quia alias finis intentus à Papa, qui est vtilitas spiritualis, & temporalis, & pax monasteriorum non consequeretur in maiori parte Prouinciæ, & in principalioribus monasteriis, siquidem, si in illis fierent electiones Priorum, nec fierent cum pace, nec ponerentur personæ idoneæ ad vtilitatem spiritualem, & temporalem conuentuum, quod est finis intentus à Papa in hoc motu proprio; ergo vt hic finis obtineatur, qui est motiuus bullæ Pontificiæ, omnes priores eligendi sunt in Definitorio; quæ ratio meo videri, per se sola sufficiens erat ad probandum intentum; sed in sa aliqua speciali passione.

Nec obstat consuetudo quæ datur in hac Pro- 15 uincia, scilicet quòd priores magnorum conuentuum eligantur à Capitulo Conuentuali cuiuslibet Conuentûs; Quia id est quod Pontifex hac vice vult tollere hoc Motu proprio, vt etiam abstulit

abstulit à Capitulo Prouinciali potestatem eligendi pro hac vice Prouincialem, & Definitores ad consequendum finem intentum in hoc Motu proprio, qui est vtilitas spiritualis, & temporalis huius Prouinciæ, pax & concordia electionum, quod fecit derogando omnibus legibus, & constitutionibus, & consuetudinibus huius Prouinciæ, vt constat ex illis verbis ipsius bullæ: *Nec non quatenus opus sit prædictorum ordinis, & Prouinciæ statutis, & consuetudinibus, priuilegiis quoque & indultis, quibus expresse derogamus, cæterisque contrariis, quibuscunque.* Per quam clausulam operatur effectum omnimodæ derogationis omnium legum, & consuetudinum, etiam si eas non expresserit, vt docet cum Gamb. Barbosa *de clausulis clausula* 83. *n.* 38. & *clausula* 87. *n.* 3.

16 Nec obstat quòd hæc consuetudo eligendi priores in magnis conuentibus sit immemorialis, & per clausulam non obstantibus consuetudinibus in contrarium facientibus non tollitur consuetudo immemorialis, nisi de ea fiat specialis mentio, vt cum multis probat Barbosa *de clausulis, clausula* 87. *n* 8. Nam huic obiectioni respondetur quod dato quòd hæc consuetudo sit immemorialis, (de quo dubito,) adhuc per hanc clausulam censetur derogata, siquidem doctrina Barbosæ intelligenda est quando finis & ratio, quam Pontifex habuit ad derogandam consuetudini non est idem in consuetudine immemoriali quam memoriali, vt idem met explicat Barbosa, *clausula* 87. *n* 8. *iuxta finem*,

17 & cum Couar. tradit Gonçales *ad reg* 8. *Cancellariæ, glossa* 33. *n.* 2. Garcia, *de Beneficiis p.* 3. *cap* 1. *n.* 190 *in fine* Sed sic est, quod ratio motiua, & finis, quem Pontifex habuit ad derogandum huic consuetudini est idem in consuetudine immemoriali, ac memoriali, qui est vtilitas spiritualis, & temporalis, pax, & vnio religiosorum, quæ omnia his temporibus diminuta in hac religione inueniuntur; ergo per hanc clausulam, *quacunque consuetudo, etiam immemorialis in contrarium*, censetur derogata. Et sic in facto contingit tia cum omnium laude factum fuit Vlissipone anno domini 1667.

CONSVLTVM III.

De nominatione cuiusdam Emphyteusis.

SVMMARIVM.

1. *Ponitur casus, seu factum.*
2. *In Emphyteusi concessa pro masculis, & fœminis succedit ab intestato fœmina senior, & præfertur fratri iuniori.*
3. *Quando emphyteusis conceditur pro masculis, & fœminis, fœmina æqualiter sunt vocata cum masculis.*
4. *Quid si emphyteusis concessa sit pro eo qui nominabitur.*
5. *Quomodo sit intelligenda nostra ordinatio Lusitana* lib. 4. tit. 62. §. 3.
6. *Secunda dispositio in institutione emphyteusis intelligenda est iuxta formam prioris.*
7. *Emphyteusis in hoc casu non est diuidenda.*

CASVS, SIVE FACTI SPECIES.

1 Vædam emphyteusis Ecclesiastica data fuit per tres vitas: prima cuidam fœminæ, & secunda eius marito, & quod secunda vita posset nominare filium, vel filiam, qui ex vtroque nasceretur, & deficientibus filiis nominasset consanguineum propinquiorem eiusdem hoc vxoris Accidit autem quòd vterque mortuus sit sine liberis, & solum remanserunt vnus frater & vna soror prædictæ vxoris, quorum soror antiquior erat fratre.

Quæritur, An in hoc casu debeat succedere in emphyteusi frater minor ætate, an soror maior ætate, vel an inter illos sit emphyteusis diuidenda.

RESPONSIO AVTHORIS.

Respondi in hac emphyteusi succedere sororem seniorem excludendo fratrem minorem: 2 ita cum multis Caldas *lib* 2. *ordin. lib* 44 *tit.* 62. §. 3. *q* 14. *n.* 6. Ratio est, quia quando emphyteusis concessa est pro masculis, & fœminis fœminæ æqualiter sunt vocatæ cum masculis: ergo non est 3 ratio ad hoc vt masculi minores in ætate præcedant ab intestato fœminis antiquioribus. Ita etiam Corn. *lib.* 3. *consil.* 17. *n.* 2. Qua propter nostra Ordinatio Lusitana *lib.* 4. *tit.* 61. §. 3. Quando dicit, 4 quod masculus minor in ætate præcedat in bonis vinculatis sorori maiori in ætate, intelligitur in casu, de quo loquitur, hoc est quando emphyteusis concessa est pro eo qui nominabitur, & non 5 quando est concessa pro masculis & fœminis.

Nec obstat quòd institutio emphyteusis in secunda dispositione vocet consanguineum propinquiorem, in quibus terminis videtur dicendum quod succedat frater minor, & non soror senior. Nam huic obiectioni Respondetur secundam dis- 6 positionem emphyteusis intelligendam esse iuxta formam prioris, hoc est quod nominaret consanguineum propinquiorem masculum, vel fœminam, quapropter cum filia sit senior debet præferri fratri iuniori ex his quæ notat ex multis textibus, & Doctoribus, Cald. *lib.* *q* 17 *n.* 6 & *sequ.* vbi plura: ad intentum quæ non placet transcribere.

Ad id autem quod vltimo loco quæritur, an 7 in hoc casu emphyteusis sit inter hos duos fratres diuidenda? Respondeo negatiue ita cum Valasco Caldas, *lib.* 1. *q.* 17. *n.* 7. & patet ex ordinatione Lusitana *lib.* 4. *tit.* 77. §. *penultimo.*

CONSVLTVM IV.

De venditione cuiusdam emphyteusis.

SVMMARIVM.

1. *Ponitur casus seu factum.*
2. *Emphyteusis Ecclesiastica ad certas vitas præscribetur per quadraginta annos bona fide, & quomodo id intelligendum sit?*
3. *Ignorantia iuris sufficit ad præscribendum.*
4. *Mala fides non præsumitur nisi ostendatur.*
5. *Nemo præsumitur malus nisi probetur.*
6. *Ad præscribendum contra Ecclesiam requiruntur quadraginta anni.*
7. *Qui emphyteusim ad vitas præscripsit validè potest eam vendere & quando id intelligendum sit.*
8. *Emptor non tenetur à proprietario accipere emphyteusim ad certas vitas potest se ei opponere si velit.*
9. *Emphyteuta non potest contra dominum præscribere proprietatem.*

10 *Emphyteuta licet non possit contra dominum præscribere proprietatem; potest tamen præscribere vsumfructum.*

PONITVR CASVS, SIVE FACTI SPECIES.

1 QVÆDAM fœmina, quæ erat vltima vita cuiusdam emphyteusis Ecclesiasticæ, reliquit filiæ suæ hanc emphyteusim, existimans esse perpetuam, cum sola obligatione cuiusdam pensionis, quæ in Lusitania dicitur *foro*: Accepit ab ea filia emphyteusim, & sine vlla nominatione possedit eam, ex titulo quod esset emphyteusis perpetua cum sola obligatione dictæ pensionis per spatium quadraginta annorum. Successit autem quod cum mulier ista esset in hac bona fide de licentia Monasterij, quod etiam ignorabat proprietatem illam esse emphyteusim ad certas vitas, eam vendidit cuidam homini dicens esse emphyteusim perpetuam cum sola obligatione illius pensionis, quæ dicitur *foro*; Accidit autem quod post venditionem illius emphyteusis repertum fuit testamentum institutoris, & inuentum est quod talis proprietas esset emphyteusis nominationis ad tres vitas, & quod vitæ erant finitæ & quod hæc vltima mulier, quæ eam possedit, & vendidit carebat inuestitura, & nominatione.

Quæritur an mulier illa accipiens prædictam emphyteusim à matre sua, & procedens bona fide per spatium quadraginta annorum, existimans esse emphyteusim perpetuam, cum sola obligatione illius pensionis præscripserit contra Ecclesiam emphyteusim, ita vt solum illi remaneat obligatio soluendi pensionem annuam monasterio? Et an venditio fuisset bona? Et an emptor possit continuare præscriptionem contra monasterium soluendo tantum illi pensionem? An verò teneatur à Monasterio inuestiri per vitas in hac emphyteusi, iuxta illius institutionem.

RESPONSIO AVTHORIS.

2 RESpondi ad primum quæsitum, quod cum mulier illa acceperit hanc proprietatem à matre sua titulo hæreditario tanquam emphyteusim perpetuam, cum sola illa pensione, & per quadraginta annos in hac bona fide sine nominatione illam possederit, præscripsit contra Ecclesiam, & per hanc præscriptionem facit, vt iam emphyteusis illa amplius non sit ad certas vitas sed perpetua cum sola illa pensione. Ita expressè Valascus, Molina, & alij quos refert, & sequitur Castro Palaus, *de iustitia, d.*10 *p.*4 *n.*5.

Ratio est, quia sufficit titulus donationis ab eo, qui putabat rem ad eum eo titulo pertinere, ad præscribendum, vt cum multis docet Lugo, *de iustitia, d.*7. *n.*15. Sed hæc mulier per quadraginta annos possedit hanc proprietatem, seu emphyteusim titulo donationis à matre sua, quæ putabat rem ad eam eo titulo pertinere: ergo præscripsit contra Ecclesiam.

3 Confirmatur, quia ignorantia iuris sufficit ad præscribendum, vt cum aliis docet Lugo, *de iustitia, d.* 7. *num.* 32. Sed hæc mulier habebat ignorantiam iuris, siquidem rem illam possedit titulo hæreditario tanquam emphyteusim perpetuam ignorans esse emphyteusim ad vitas, & illam vendidit cum licentia proprietarij, quæ omnia in hac muliere arguunt ignorantiam iuris, vt bene probat Lugo, *supra, num.*33. Ergo præscripsit contra Ecclesiam.

4 Confirmatur 2. Quia mala fides non præsumitur nisi ostendatur, vt probat Molina, *tract.* 2. *d.* 75. *num.* 2. Nemo enim præsumitur malus, nisi probetur, vt ex multis iuribus colligit Caramuel *in Theologia fundamentali fundamento*, 37. *n.* 818. *folio mihi.* 250. Sed huic mulieri, nec ostendi-

5 tur, nec probatur mala fides: ergo præsumendum est semper fuisse in bona fide: ergo præscripsit contra Ecclesiam? Quod autem deberent

6 transire quadraginta anni ad præscriptionem, est certum, nam contra res Ecclesiæ non præscribitur, nisi per spatium quadraginta annorum, vt docet cum multis Molina, *disp.* 449. *num.* 5. vbi totam hanc dubitationem valde illustrat.

7 Ad 2. quæsitum Respondeo, quod cum hæc mulier per quadraginta annos possederit hanc proprietatem titulo hæreditario, sine vlla nominatione, & bona fide tanquam emphyteusim perpetuam, valide illam poterat vendere de licentia proprietarij; & cum emptor talem proprietatem à venditore bona fide acceperit tanquam emphyteusim perpetuam cum sola illa pensione, rectè continuatur fuit præscriptio, vt cum multis notauit Lugo, *de iustitia, d.*6.*num.*57. Vnde emptor

8 non tenetur iterum à proprietario accipere emphyteusim ad certas vitas postquam comparuit

9 testamentum, siquidem eam præscripserat bona fide contra Ecclesiam. Vnde potest ei se oppone-

10 re si velit; Nam licèt emphyteuta non possit præscribere proprietatem contra dominum, potest præscribere vsumfructum illius vt cum multis resoluit Molina, *tract.*1.*d.*61.*n.*4.

CONSVLTVM V.

De censu personali cum pignore seu hypotheca.

SVMMARIVM.

1 *Ponitur casus, seu factum.*
2 *Contractus in quo homo per suam cedulam se obligauit ad soluendum certum censum, dum non soluerit capitale, & ad securationem censûs dedit pignora argentea in aliquorum sententia est census personalis mistus cum hypotheca.*
3 *Census personalis in aliquorum sententia est licitus, si qui accipit censum est persona negociatrix.*
4 *In censu personali misto cum hypotheca stando in prædicta sententia census cadit super personam.*
5 *Si hypotheca pereat non perit census.*
6 *In censu reali si perit hypotheca perit census.*
7 *Bona maioratus non possunt hypothecari, vel oppignorari.*
8 *Si possessor maioratus bona maioratus hypothecauit, vel oppignorauit successor non tenetur soluere ob quod sunt oppignorata.*
9 *In aliquibus casibus de iure Lusitano tenetur successor in maioratu soluere debita sui antecessoris.*

10 *Quid*

10 *Quid dicendum ſit in foro conſcientia?*
11 *Vxor non tenetur ſoluere debita viri ſui ex dote ſua vel arrhis.*
12 *Quando quis rem aliquam liberaliter promiſit in dubio ſtandum eſt intentioni promittentis.*
13 *Ad probandam conſtitutionem cenſus requiritur ſcriptura publica manu notarij facta cum teſtibus, &c.*
14 *Vxor non tenetur ſoluere cenſus perſonales viri ſui, ſi nihil ab eo hæreditauit.*
15 *Mulier quæ liberaliter promiſit cenſus, & iura debita viri ſui per cenſum perſonalem ſolum tenetur ſoluere cenſus vſque ad mortem viri.*
16 *Ad ſe obligandum ad ſoluendum iura, & cenſus, etiam poſt mortem viri requirebatur ſcriptura publica ab ea facta.*
17 *Ponitur quædam obiectio & ſoluitur.*
18 *Illa regula communis quod dum res hypotheca-ta non traditur continuatur ſenſus, intelligitur de cenſu reali, & non perſonali, ſeu misto cum hypotheca.*
19 *In cenſu perſonali mortua perſona extinguitur cenſus, & hypotheca ſolum remanet ad ſecuritatem capitalis.*
20 *Bona maioratus non poſſunt hypothecari.*
21 *Succeſſor in maioratu non tenetur debita ſoluere ſui anteceſſoris in conſcientia.*
Promiſſio liberalis acceptata tanquam ex iuſtitia eſt nulla.

CASVS, SIVE FACTI SPECIES.

1 QVIDAM homo exoratus petiuit certam quantitatem pecuniæ ab alio viro ſub obligatione cenſus, & ad hoc dedit ei chirographum in quo ſe obligabat ſoluere cenſus annuos dum principale non ſolueret, & ad capitalis ſecuritatem dedit certa pignora aurea, & argentea, è quibus vnum tantum vaſculum erat extra maioratum, alia verò pignora erant propria maioratus; habuit iſte homo hanc pecuniam per aliquot annos, in quibus minime ſoluit cenſus, & tandem mortuus eſt, nullis ſolutis cenſibus, nec principali. Acceſſit creditor ad eius vxorem, & poſtulauit, vt ſolueret debitum viri ſui; fecit illa rationem cum eo & ei promiſit per quãdam ſchedulam à ſe obſignatam ſe ſoluturam illi eſſe debita viri ſui, quamuis ad id non tenebatur, eo quod nihil ab eo hæreditaſſet, & eius matrimonium eſſet per arrhas & dotem. Poſt hanc promiſſionem tranſierunt aliqui anni in quibus mulier non ſoluit. Tandem voluit illa ſoluere debita viri ſui, & cum ſolueret iura vſque ad obitum viri ſui, & principale, creditor poſtulauit vt ſolueret, etiam cenſum poſt mortem viri ſui, vſque ad præſens tempus.

Quæritur, 1. An mulier iſta teneatur ſoluere talia iura & cenſus, ſiquidem ipſa nihil à viro ſuo hæreditauit, & eius matrimonium erat per arrhas & dotem. 2. An creditor habeat contra illam actionem non ſolum ad poſtulandum cenſum vſque ad obitum viri ſui, ſed etiam ad ſequentes poſt eius obitum ratione promiſſionis, quam ipſa fecit ſoluendi debita viri ſui. 3. An pignora pertinentia ad maioratum ſint obligata huic debito?

RESPONSIO AVTHORIS PRIMO QVÆSITO,

1

An mulier iſta teneatur ſoluere talia iura & cenſus, ſiquidem ipſa nihil à viro ſuo hæreditauit, & eius matrimonium erat per arrhas & dotem.

2 PRo explicatione huius caſus ſuppono primò: hunc contractum fuiſſe quendam cenſum perſonalem cum pignore ſeu hypotheca; ſiquidem in illo ſolum dedit iſte homo ſchedulam quãdam, in qua ſe obligabat ſoluere cenſus dum non ſolueret capitale, & ad aſſecurationem capitalis & cenſus, dedit quædam pignora aurea, & argentea, in quibus terminis remanet iſte contractus cenſus perſonalis, miſtus cum hypotheca, vt optimè explicat cum communi ſententia Molina *de iuſtitia tract.* 11. *d.* 38. *n* 4.

3 Secundò ſuppono cenſum perſonalem in aliquorum Doctorum ſententia eſſe licitum, vt cum multis tenet Layman. *lib.* 3. *tract.* 4. *cap.* 18. *n.* 7. Quamuis quando perſona, quæ accepit cenſum perſonalem non eſt negotiatrix, talis cenſus factus cum hypotheca ſit vſura palliata, vt docet cum aliis idem Layman *ibi, n.* 14. Quidquid tamen hoc ſit de quo infra conſulto. Suppono hunc cenſum factum cum pignoribus & hypotheca in prædicta opinione fuiſſe licitum; ſuppono enim talem hominem fuiſſe negotiatorem, & induſtrium.

4 Tertiò ſuppono ſtando in prædicta ſententia in cenſu perſonali mixto cum hypotheca, vel pignoribus, obligationem cenſus cadere ſuper perſonam & non ſuper hypothecam: hypotheca enim ſolum eſt ad ſecuritatem. Vnde quamuis 5 pereat hypotheca non perit cenſus, ſicut quando perit hypotheca in cenſu reali perit cenſus, etiã ſi extet perſona, è contra verò in ſenſu perſonali, 6 ſi perſona ſuper quam erat conſtitutus cenſus periit, perit cenſus, etiam ſi hypotheca perſeueret, & ſolum remanet hypotheca obligata cenſibus vſque ad mortem perſonæ, & capitale, præcipuè ſi hypotheca tranſit ad alium poſſeſſorem, qui hæres non ſit: ita communiter DD. quos refert, & ſequitur Molina *tract.* 2. *d.* 383. *num.* 4. 5. & 6. & 7.

7 Quarto ſuppono bona maioratus non poſſe hypothecari vel oppignerari, etſi poſſeſſor illa 8 oppignorauerit, ſucceſſor in maioratu non tenetur ſoluere illud ob quod ſunt oppignorata, ſed debitum ſoluendum eſt ex bonis propriis debitoris defuncti ſi extiterint, aliàs pereunt talia debita; ſiquidem maioratus ſolum tenetur ſoluere debita ſui anteceſſoris in certis caſibus quos diſponit noſtra ordinatio, *lib.* 4. *tit.* 111. vt notauit Fagundez, *in* 4. *præcepto Decalogi cap.* 24. *n* 40. 9 Et in opinione grauiſſimorum Doctorum, nec etiam in his caſibus quos diſponit noſtra ordinatio tenetur ſucceſſor in maioratu in foro conſcientiæ ſoluere debita ſui anteceſſoris, vt docet Azor, Sanchez, Alciato, Molina, Gamma quos 10 refert & probabile iudicat Fagundes, *ſupra numero* 31. & 36.

11 Quinto ſuppono vxorem non teneri ſoluere debita contracta à marito, quæcunque illa ſint,

ex

ex dote sua vel arrhis. Ita Sanchez, Rodriguez, Arias, Molina, quos refert & probabile putat Fagundes, *in 4. precepto Decalogi lib. 4. cap. 9. n. 9. & 10.* Mallet. *malleatione* 13. *brastea* 1. Et sic iudicatum fuit sæpè sæpiùs in supremo tribunali huius Lusitaniæ Regni, vt testatur Molina, *tom. 1. de iustitia, d.* 435. Gamma *decis.* 366.

12 Sexto suppono quod quando quis promittit liberaliter rem aliquam, & est dubium, an promissio extendatur ad hanc, vel illam rem, eo quod verba promissionis essent ambigua, promittenti pertinet explicare illud, quod promisit, vt late cum communi sententia probat Molina, *tract. 2. de iustitia, d.* 268. *n.* 1. Malletus, *malleatione 66. brastea,* 3.

13 Septimo suppono, quod ad probandam constitutionem census non sufficit quodcumque chirographum, vel schedula particularis, etiamsi sit obsignata; sed est necessaria scriptura publica manu notarij facta & testibus, per quam persona se expresse obliget tali censui, vt docet cum Mascardo, Coa. Durand. Mallet. *malleatione*, 57. *brastea* 31. his suppositis & prænotatis,

14 Respondi primo quæsito prædictam mulierem nullo titulo debuisse prædictos census, nec etiam capitale quod sic probatur. Quia illos non debebat eo quod esset vxor illius viri, qui pecuniam illam accepit ad censum, siquidem illa non fuit hæres viri sui, & alias non tenebatur ex dote sua, vel arrhis soluere debita viri sui vt patet ex 5. prænotando: ergo nullo iure tenebatur soluere prædicta debita.

RESPONSIO AVTHORIS SECVNDO QVÆSITO,

An creditor habeat contra illam actionem, non solum ad postulandos census vsque ad obitum viri sui, sed etiam ad sequentes post eius mortem ratione promissionis quam ipsa fecit soluendi debita viri sui.

Respondi secundo quæsito mulierem illam ratione liberalis promissionis solum teneri soluere capitale, & census vsque ad mortem viri sui, non verò census sequentes post eius mor-

15 tem. Ratio est quia hæc mulier solum se obligauit ad debita, quæ maritus contraxit, sed maritus non contraxit debita nisi vsque ad suam mortem: nam morte illius extinctus fuit census personalis vt patet ex tertio prænotando; ergo ad solos redditus vsque ad mortem illius tenetur vxor ratione promissionis, non vero ad sequentes post mortem eius: Maior est certa, siquidem fatetur se solum voluisse obligare ad redditus contractos vsque ad obitum mariti, & non ad redditus sequentes post eius mortem; sed debemus illi credere quando est dubium ex parte rei promissæ liberaliter, vt constat ex sexto prænotando: ergo, &c.

16 Tum quia vt teneretur ad redditus futuros post eius mortem debebat se obligare per scripturam publicam in qua id exprimeretur, vt constat ex septimo prænotando, quod non fecit, siquidem de hoc non ostenditur publicum instrumentum; sed tantum quædam schedula, in qua illa liberaliter promittit se soluturam debita viri sui huic creditori, & cum census personalis extinguatur morte personæ super quam est fundatus vt patet ex tertio prænotando, mortuo viro periit census in futurum vt constat ex prænotando tertio.

17 Nec obstat quod pignora non traderentur mulieri; nam pignora remanserunt in manu creditoris ad securitatem redditium antecedentium, & capitalis, & non ad vincendum nouos redditus post mortem viri, vt constat ex eodem prænotando. Vnde doctrina communis, quæ asserit quod dum res hypothecata non traditur, continuatur census, intelligitur de censu reali, in quo dum durat proprietas super quam est fundatus, & non fit realis traditio capitalis conti-

18 nuatur census, etiamsi persona quæ censum constituit moriatur, vt notauit cum communi sententia Molina *loco citato.* Quòd tamen è contrario dicendum est in censu personali, qui cum fundetur in persona, mortua persona, extingui-

19 tur census personalis, & hypotheca solum remanet ad securitatem capitalis, & redditium antecedentium mortem personæ super quam erat fundatus census personalis: Et hæc videtur fuisse mens huius mulieris quando fecit prædictam promissionem liberalem dicto creditori, siquidem habuit rationem cum illo vsque ad diem mortis viri sui, & nihil disposuit de censibus futuris [illegible] tantum illi consignauit certam pecuniam in suis redditibus, tum ad solutionem capitalis, tum censuum victorum vsque ad obitum viri sui.

RESPONSIO AVTHORIS TERTIO QVÆSITO,

An pignora pertinentia ad maioratum sint obligata huic debito?

20 Respondi negatiue. Ratio est quia successor in maioratu non tenetur soluere debita sui antecessoris, vt constat ex quarto prænotando: ergo cum hæc mulier soluerit redditus antecedentes, & principale redemit, saltem pignora, quæ pertinebant ad maioratum; & dato quod pignora etiam essent obligata iuribus sequentibus istius hominis, hinc solum sequitur quod il-

21 lud vasculum, quod non pertinebat ad maioratum maneret huic debito obligatum, non tamen pignora quæ erant maioratus. Siquidem vt diximus successor in maioratu non tenetur soluere debita sui antecessoris: ergo ex solo illo vasculo quod non pertinebat ad maioratum, poterat creditor accipere redditus sequentes, si ad id sufficerent.

22 Imo addo, quod si creditor quando mulier illi promisit se soluturam debita viri sui, intellexit quod illa obligabat se ad redditus futuros continuando contractum census, & in hoc sensu acceptauit promissionem, promissio fuit nulla, & potest mulier illam retractare, & soluere illi, tum principale, & redditus antecedentes mortem viri sui cum solo illo vasculo libero à maioratu. Et ratio est quia donatio hæc fuit gratuita, & libera ex parte promittentis, & promissarius illam acceptauit tanquam obligatoriam ex iustitia redditium futurorum per modum census; sed

in

in hoc casu promissio fuit nulla vt probat cum communi sententia Molina, *tract.* 2. *d.*170. *num.*7. Ergo hæc mulier non tenetur stare promissioni, & cum alias pignora pertinentia ad maioratus non sint obligata nec Capitali nec censibus antecedentibus vel subsequentibus mortem sui viri solum illud vasculum argenteum, quod est extra maioratum ad id obligatum erit.

CONSVLTVM VI.

De quodam censu constituto à quodam testamentario ex pecunia relicta à testatore.

SVMMARIVM.

1 *Ponitur casus, seu factum.*
2 *Testamentarius non est hæres testatoris, sed merus executor testamenti.*
3 *Dominium vtile in legatis piis pertinet ad locum pium, cui relicta fuere legata.*
4 *Testamentarius habet ius vendendi bona testatoris ad exequendum legata.*
5 *Testamentarius nullum habet dominium vtile super bonis testatoris.*
6 *Testamentarius non potest pecuniam relictam à testatore ad aliquod legatum pium ponere ad censum, & facere redditus suos.*
7 *Ad efficiendum contractum census requiritur dominium super pecuniam ex parte dantis pecuniam ad censum.*
8 *Testamentarius in foro exteriori tenetur infra sex menses exequi voluntatem testatoris.*
9 *Testamentarius in foro conscientiæ tenetur exequi voluntatem testatoris quam primum potuerit.*
10 *Testamentarius, qui quam primum potuerit vel saltem intra sex menses non exequitur testamentum, si potest peccat mortaliter contra iustitiam, & charitatem.*
11 *Si testamentarius vtatur pecunia testatoris tempore quo non potest exequi testamentum si tantumdem habeat in promptu ad exequendum quod præcipit testator casu quo pro eo tempore contingat posse exequi testamentum facit redditus annuos dictæ pecuniæ suos.*
12 *Depositarius si tantundem habeat in promptu ad soluendum deponenti potest negotiari pecunia deposita.*
13 *Secus dicendum, si non habeat tantundem in promptu.*

CASVS SIVE FACTI, SPECIES.

1 QVIDAM homo per mortem suam reliquit certam pecuniam & certos quosdam census, & disposuit suo testamentario, vt reciperet capitale censuum, & simul cum hac pecunia emeret agros, & res immobiles fructiferas, ad hoc vt ex redditibus illarum tot missæ pro anima illius quotannis celebrarentur.

Quæritur primo, An iste testamentarius possit pecuniam illam extantem post mortem testatoris dare ad censum, accipiens super se periculum sortis? Secundo: An in casu quo pecuniam illam censui supponat faciat census, & redditus suos etiam si talis testamentarius non habeat vnde soluat capitale, in casu quo pereat. 3. An teneatur statim distractare censum, & emere res fructiferas ad constituendam capellam missarum pro testatore defuncto!

RESPONSIO AVTHORIS.

SVppono testamentarium non esse hæredem testatoris, sed merum executorem testamenti, 2 Nam quamuis aliqui dicere soliti fuere testamentariū esse veluti hæredem quoad legata pia, vt ita Phœbus, *in Decisionibus decisione, q.* 5. Valasco, *consult.*68.*n.*4. & alij, hæc non intelligitur, quo ad dominium vtile, nam hoc pertinet ad Ecclesiam 3 in legatis piis, vt ait idem Valascus *supra*, vbi alios refert, sed solum quoad dispositionem legati; vnde ad hunc finem, potest vendere, dare, & commutare, vt ait Lugo, *de iustitia*, *d.*24 *n.* 16. Ex 4 quibus infertur testamentarium nullum habere dominium vtile super bonis testatoris; nam hoc dominium fundatur in aliquo iure, & testamen- 5 tarius nullum ius habet super bonis testatoris, sed tantum habet ius ad vendendum, & alienandum bona illa, ad exequenda legata relicta à testatore, in quo conueniunt communiter Doctores.

Ex hac communi sententia Doctorum sequitur 6 resolutio prædictorum casuum, scilicet Testamentarium absolute loquendo non posse ponere pecuniam illam ad censum, & facere redditus suos. Et ratio est, quia ad efficiendum contractum cen- 7 sus requiritur dominium vtile super pecuniam ex parte dantis pecuniam ad censum; sed testamentarius nullum habet dominium vtile super talem pecuniam, vt manet probatum: ergo non potest illam ponere ad censum. Confirmatur quia Testamentarius non potest aliquid disponere contra testatoris voluntatem, vt cum Molina, & Sanchez, ait Lugo loco citato; sed testator præcepit, vt pecunia quæ censui erat subiecta extraheretur, & in rebus radicibus expenderetur: ergo nullo modo voluit, quod pecunia, quæ erat in suo esse ad censum de nouo imponeretur.

Confirmatur 2. Quia testamentarius tenetur in 8 foro externo infra sex menses exequi voluntatem testatoris, & hoc sub pœna amittendi officium testamentarij, vt docet cum Syluestro, Tabiena, Angel. Nauar. & aliis Sanchez, *in consiliis, lib.*4. *c.*1. *dub* 51. Lugo, *vbi suprà*, imo in foro conscientiæ 9 tenetur exequi testamentum quam primum potuerit vt docet Villalobos, in manuali, Confessorum, *c.*7. Carrillo Valeros, Nauar. & alij quos refert Sanchez *supra*: Ergo nullo modo potest vti pecunia testatoris constituendo illam ad censum, siquidem iam non exequeretur testamentum quam primum, vel saltem intra sex menses, cum pecunia concessa ad censum non possit saltem per annum extrahi à contractu censuali.

Ex his igitur infertur, quod si testamentarius 10 non statim quam primum potuit vel saltem intra sex menses non emit res illas immobiles cum prædicta pecunia testatoris peccasse mortaliter contra Iustitiam respectu illorum quorum erant legata, & contra charitatem respectu defuncti, ita cum Syluestro, Molina *de iustitia tom.* 1. *d.* 251. Fagundes *de iustitia, lib.*6.*cap.*4 *n.*7. Nec obstat quod iste testamentarius accipiat super se periculum sortis, & non super defunctum. Nam inde non infertur illum habere dominium super talem pecu-

niam, nec facere redditus illius suos eum negotietur re non sua contra voluntatem domini vt cum Rebello notat Villalob. 2 *p. tract.* 10 *dif.* 12.

Aduerte tamen, quod licet testator absolutè 11 loquendo non possit vti pecunia testatoris. Si tamen detur casus quod res immobiles non inueniantur quæ emi possint vel testator iusserit quod prædicta pecunia non distrahatur in res fructiferas, dum census non recuperantur, si testamentarius sublato dolo pro eo tempore, quo res immobiles procurantur, & quo pecunia censualis recuperatur, vtatur, vel negotietur pecunia, quæ est in suo esse, illam ponendo ad censum non peccare, & facere fructus illius suos, si tantundem habeat in promptu ad emendum res immobiles, si exeant, vel comparandas res immobiles, si census defuncti extrahantur.

Ratio huius resolutionis est, quia depositarius, 12 si tantundem habeat in promptu ad soluendum deponenti, potest negotiari pecunia deposita, vt ait cum Molin. Lessio, & aliis Lugo, *de iustitia, d.* 3. *to.* 2. *sect.* 1. *n.* 4. Sed sic est quod in hoc casu testamentarius est veluti depositarius illius pecuniæ, dum res immobiles, quæ cum illa emantur non inueniuntur, vel non extrahuntur census ad emendas res immobiles: ergo pro illo tempore si tan- 13 tundem habeat in promptu poterit tali pecunia negotiari, & facere fructus suos. Secus dicendum si non habeat tantundem in promptu, nam tunc nec facit fructus suos, & tenetur statim dissoluere contractum censualem & emere eum pecunia illius res immobilea ad constituendum capellam pro defuncto.

CONSVLTVM VII.

De quodam visitatore regulari excedente suam iurisdictionem.

SVMMARIVM.

1. *Ponitur casus, seu factum.*
2. *Visitator qui excedit terminos sua commissionis nulliter procedit.*
3. *Elapso termino quod index habet ad indicandum cessat eius iurisdictio.*
4. *Iurisdictio dependet a lege.*
5. *Visitator in exercitio sua iurisdictionis debet legibus religionis accommodari.*
6. *Antequam aliquem puniat debet eum citare, & audire & dare illi articulos culparum.*
7. *Hoc procedit etiam in causis notoriis.*
8. *Carcer ad custodiam non datur nisi suspecto de fuga.*
9. *Reus qui non est solitus fugere, & alias religionis grauis, non est suspectus de fuga.*
10. *Incarcerato ad custodiam non potest denegari commercium cum aliis religiosis, nec missa auditio, & alia qua denegantur veris carceratis.*
11. *Carcer inter regulares est grauissimum, & irreparabile dedecus.*
12. *Visitator qui in puniendo aliquo delicto non citauit reum, nec dedit ei defensionem sufficientem, nec leges religionis in pradicta punitione obseruauit, potest à reo recusari vt suspectus.*
13. *Potest etiam reus ab eo appellare ad suum generalem, & a generali ad Sanctam sedem.*
14. *Visitatores ordinarij iuxta Tridentinum non possunt recusari, nec ab eorum sententia datur appellatio.*
15. *Hoc intelligitur, si visitator non excedit terminos visitationis paternalis nec formet processum in scriptis.*
16. *Si excedat terminos visitationis paternalis, vel formet processum in scriptis potest recusari, & ab eo appellari, si dentur sufficientes causa recusationis, vel appellationis.*
17. *Quid si in aliqua religione detur statutum, quod de iniustitiis visitatorum nemo cognoscat, nisi congregatio generalis?*
18. *Non obstante hoc statuto potest reus appellare ab iniustitiis visitatorum ad generalem ex bulla Clementis VIII. concessa huic religioni.*
19. *Tale statutum non excludit generalem, sed alios pralatos, vel non est in vsu.*
20. *Appellatio ab inferiore ad superiorem est de iure communi.*
21. *Statutum alicuius religionis non confirmatum à Papa non praualet contra ius commune.*
22. *Visitator qui excedit terminos suos iurisdictionis incurrit infamiam iuris, & suspensionem ab officio per vnum annum.*
23. *Si excedit suam iurisdictionem vsurpando iurisdictionem aliorum pralatorum superiorum, incurrit excommunicationem 17. bulla cana.*
24. *Tenetur etiam satisfacere, si possit omnia damna religioso contra quem sine iurisdictione processit, & ei suam famam restituere.*

CASVS, SIVE FACTI SPECIES.

IN quadam religione peruenerunt visitatores religionis ad certum conuentum, & fecerunt 1 visitationem ordinariam, & in fine illius præses fecit capitulum culparum, in quo finita fuit illius iurisdictio, iuxta leges huius Religionis, in quibus disponitur quod potestas visitatorum duret vsque ad capitulum culparum in tali domo: facto igitur culparum capitulo post aliquot dies iussit visitator comprehendere abbatem transactum illius conuentus, qui actualiter præsidebat cuidam Ecclesiæ sæculari huius religionis, vt mos est apud illos, & illum reclusit in durissimo carcere, & illi denegauit, non solum commercium cum amicis, sed etiam nec confessionem sacramentalem illi permisit, & cum reus ad illum per quandam petitionem recurrisset noluit eum audire, dicens illum tantum comprehendisse ad custodiam, & securitatem.

Quæritur 1. An visitator bene processerit, 2. An reus potuerit eum recusare vt suspectum, & non admissa recusatione. 3. An potuerit ab eo appellare ad generalem, vel ad sanctam sedem. 4. An visitator incurrerit aliquas censuras.

RESPONSIO AVTHORIS PRIMO QVÆSITO.

An visitator bene processerit.

PRimo quæsito respondi, visitatorem nulliter processisse. Ratio est, quia debet procedere 2 contra reum vsque ad capitulum culparum inclusiue: Ergo quidquid postea fecit, fecit sine iurisdictione; Patet antecedens ex legibus huius religionis, in quibus ordinatur quod iurisdictio visitatorum duret vsque ad capitulum culparum; sed prædicti visitatores præcesserunt cōtra prædictum reum, trāsacto capitulo culparū: ergo operati sunt tempore,

tempore, quo iam carebant iurisdictione: ita Camillus, Bercellus, *tom. 1. suarum decisionum tract. 41. n. 286.* Portel, *tom. 2 casu 56. n. 3.* Confirmatur quia elapso termino quod iudex habet ad iu-
3 dicandum cessat iurisdictio, *cap. causarum de offic. delegat.* Barbosa *ad l. 1. in 2. artic. n. 16. ff. de iurisdict.* & sumitur ex *cap. si clerici de iudiciis*; Sed quod isti visitatores processerunt contra hunc reum, iam erat elapsus terminus, quem illi habebant ad iudicandum; ergo iam cessauerat eorum iurisdictio; ergo vltra procedendo nihil fecerunt, siquidem sine vlla iurisdictione operati sunt.

Imo addo, quod nec in actu visitationis poterat visitator priuare dictum Abbatem Ecclesia in qua erat legitima authoritate sui superioris con-
4 stitutus, nec officio quo fungebatur. Et ratio est quia iurisdictio pendet à lege; sed in lege dictæ religionis & statutum factum in Capitulo generali anno 1659. in quo decernitur, quod si visitatores inuenerint aliquos defectus abbatum, qui eo triennio officio Abbatum functi sunt eos deferant ad congregationem generalem, vt ibi puniantur, & priuentur suis officiis, & locis in
5 quibus extiterint: Ergo visitatores non poterant priuare hunc abbatem Ecclesia in qua tanquam parochus constitutus erat à superiore, nec eum comprehendere, sed si eius defectus digni erant priuatione dictæ Ecclesiæ, & carcerationis, hoc debebat fieri in congregatione generali.

Imo addo, quod dato quod visitatores haberent iurisdictionem ad deponendum abbatem prædictum Ecclesia in qua erat parochus constitutus, debebant prius citare, & audire dictum
6 partem, & dare illi articula culparum, & post eius defensionem illum iudicare, hoc enim est de iure naturali, vt ait Portel, *in additionibus ad dubia regularia verbo citatio rei, n. 36.* Quod verum est etiam in casibus notoriis, vt patet ex *extrauaga-*
7 *gauti communibus, extrauag. rem nonam*; ergo cum hæc omnia omiserint prædicti visitatores nulliter processerunt.

Nec obstat id quod respondet visitator dicens illum non comprehendisse dictum patrem, sed tantum illum retinere in custudia ne refugeret, dum eius culpas defferebat ad congregationem generalem. Nam contra hoc est quod in dicto statuto dictæ Religionis non præcipitur, quod visitator comprehendat abbatem culpatum, sed quod illius defectus deferat ad congregationem generalem, vt ibi iudicentur: ergo visitator illum comprehendendo excessit suam iurisdictionem; siquidem ad id non ei dabat lex iurisdictionem, sed tantum ad deferendum eius culpas ad congregationem generalem.

Confirmatur quia licet visitator in prima instantia posset reum culpatum de graui crimine ad custudiam comprehendere, vt tenent com-
8 muniter DD. id debet intelligi quando reus probabiliter est grauiter suspectus de fuga ob atrocitatem criminis, vt cum multis dixi, *in nostro Directorio regularium p. 3. tract. 4. d 3. n. 229.* Sed iste pater non erat rationabiliter suspectus de fuga; ergo nullo modo poterat ad custodiam comprehendi. Minor patet, quia ille censetur rationabiliter suspectus de fuga, qui solitus est fugere, vel aliquod atrocissimum commisit delictum pro-
9 pter quod rationabiliter timeatur eius fuga; atqui prædictus pater nunquam à religione fugit, nec aliquod atrocissimum delictum commisit, imo erat abbas illius conuentus, & fuerat definitor generalis, & erat senex, & religiosus grauissimus, de quo crimen nullum graue dicebatur in religione nec extra, ergo non erat cur visitator de illo suspicaretur fugam.

Confirmatur quia visitator adhuc illi non ostenderat suas culpas, nec ille sciebat ob quam causam comprehenderetur; cur ergo de illo talis suspicio de fuga formanda erat si nullum illi crimen imputabatur; non ergo visitator illum ad custodiam comprehendit, sed ad carcerationem, & ad pœnam. Tum quia illi denegauit dicere, & 10
audire missam, commercium cum aliis Religiosis, illum misit ad alterum longissimum conuentum cum custodia, quæ omnia illi adduxerunt grauissimam infamiam: carcer enim inter regula- 11
res est grauissimum & irreparabile dedecus, vt ait Rodriguez, *tom. 2. quæstionum regularium q. 22. art. 1.* & ego ipse *in nostro Directorio Regularium tract. 4. p. 3. d. 3 n. 229.* Peirinis *de subdito qu. 2. cap. 15. n. 12.* Sed talis modus carcerationis non potest dici carcer ad custodiam, sed ad pœnam; siquidem carcer ad custodiam solum est detinere personam sub claue in carcere, vel loco munito, ne fugiat, non tamen sic custoditus potest priuari auditione missæ in die festo; si id sine fugæ periculo fieri possit, nec conuersatione amicorum; cum talis reus non sit vere carceratus. Ergo cum hæc omnia absque tali periculo illi denegata fuerint, talis comprehensio non fuit carcer ad custodiam, sed verus carcer ad pœnam; sed visitator solum ad summum poterat reum suspectum de fuga comprehendere ad custodiam; ergo cum iste Religiosus nec esset de fuga suspectus, & illum reipsa vere & realiter incarcerauit, procul dubio excessit suam iurisdictionem.

RESPONSIO AVTHORIS
SECVNDO QVÆSITO.

Secundo quæsito respondi optime potuisse reum in hoc casu recusare dictum visitatorem. 12
Ratio est quia dictus visitator excessit suam iurisdictionem, vt supra diximus, & euidenti passione contra hunc reum processit; ergo optime potest vt suspectus à Reo recusari. Antecedens patet, quia si visitator in sua visitatione inuenit istum Abbatem culpatum, debebat formare processum, & citare, & audire vsque ad sententiam definitiuam exclusiue, & interim si erat suspectus de fuga debebat illum ponere in simplici custodia, non denegando ei missæ auditionem, nec loquelam cum aliis religiosis, si id sine periculo fugæ fieri poterat, nec in aliquo eum in custodia poterat vexare, vt supra diximus, & interim remittere processum, & rei responsiones ad Congregationem generalem, vt determinant leges huius religionis, sed prædictus visitator formato processu, reo inaudito, & transacto tempore suæ iurisdictionis illum misit in durissimum carcerem, transferendo eum de illo conuentu ad alium longissimum, manibus pedibusque ligatis, & cum custodia, cum maxima infamia ipsius religiosi, denegando ei missæ auditionem, colloquium cum amicis, & defensionem naturalem; ergo cum in omnibus his excesserit suam iurisdictionem contra formam iuris naturalis, & iuris communis, & suæ

religionis, & visitationis paternalis optime potest vt maxime suspectus à reo recusari: ita Barb. *de potestate Episcopi alleg.* 73. *n.* 38. vbi plurimos refert.

RESPONSIO AVTHORIS TERTIO QVÆSITO,

An non admissa recusatione, posset ab eo appellare ad generalem, vel ad sanctam Sedem?

TErtio quæsito respōdi, quod si visitator recusatus nolit admittere recusationē, potest reus 13 ab eo ad suum generalem licitè appellare, & si à generali etiam repellatur, potest ab eo appellare ad sanctam sedem. Et ratio est quia licet in Concilio Tridentino *sess.* 14. *de reformatione, cap.* 10. ordinetur, quòd visitatores ordinarij non recu- 14 sentur, nec ab eis appelletur etiam ad sanctam sedem, hoc intelligitur, quando visitator non excessit terminos visitationis paternalis, nec formauit processum in scriptis, vt cum multis resol- 15 uit Barb. ad Trid. super prædictum textum. *n.* 11. & idem determinat Paulus III. *in quadam bulla*, quam refert Barbosa, *de potestate Episcopi allegat.* 37. *n.* 38. Vbi plures refert DD. sed sic est quod 16 dictus visitator formauit processum in scriptis post Capitulum culparum, denegauit reo defensionem naturalem, detrusit eum in durissimum carcerem, eum de vno ad alium conuentum transmeauit contra statuta suæ religionis, & contra ius commune, & naturale; ergo ab his grauaminibus optime poterat reus appellare ad suum generalem, & eum vt suspectum recusare.

Nec obstat quod in dicta religione detur statutum quòd de iniustitiis visitatorum nemo cognoscere possit, nisi solum congregatio generalis. 17 Nam per hoc non tollitur appellatio ad generalem, vt patet ex Bulla Clementis VIII. concessa eidem religioni, & ab ea acceptata, in qua decernitur, quod à grauaminibus visitatorum, alio- 18 rumque prælatorum, appelletur ad abbatem generalem, & ab ipso ad capitulum intermedium, & ab isto ad capitulum generale, quæ concessio Pontificia est in vsu in dicta Religione; ergo quando 19 statutum ait quod de iniustitiis visitatorum nemo cognoscat, nisi congregatio generalis, non vult excludere generalem; siquidem ad hunc concedit Pontifex appellationem; sed alios prælatos: vel dicito tale statutum per dictam bullam in esse abrogatum.

Tum quia appellatio ab inferiori ad superiorem est de iure communi, vt colligitur ex *cap. de priore de appellat.* 31. *cap. ad Romanum* 296. Et ex *cap. licet de officio de legati*; & *ex quadam decla-* 20 *ratione Cardinalium*, quam refert Marcilia *lib.* 4. *de appellationibus appellatio.* 9. *tit.* 10 Portel, *to* 1. *casu* 14. *n.* 2 Ego ipse *in nostro Directorio tract.* 4. *d* 3. *n* 440. Sed contra ius commune non potest præualere statutum non confirmatum à Papa; er- 21 go optime poterat iste religiosus à prædictis grauaminibus ei à visitatore illatis, tum ex bulla Clementis VIII. tum iure communi appellare ad suum generalem; & si à generali non audiatur ab eo potest ad sanctam sedem absque dubio appellare.

CONSVLTVM VII.

RESPONSIO AVTHORIS QVARTO QVÆSITO,

An visitator ita procedendo contra dictum reum incurrerit aliquas censuras.

QVARTO quæsito respondi istum visitatorem ita procedendo contra prædictum religiosum incurrisse primo infamiam iuris. Secundo suspensionem ab officio per vnum annum, quo 22 durante, si se diuinis immiscuerit, incurrit irregularitatem. Ratio est quia, *cap.* 1. *de sententia, & re iudicata*, prædictis pœnis innodantur visitatores, qui visitando excedunt terminos suæ iurisdictionis; sed iste visitator excessit terminos suæ iurisdictionis, vt in superioribus probatum manet; ergo incurrit pœnas prædicti capitis 1. de sententia, & re iudicata.

Tertio incurrit iste visitator excommunicationem 19. bullæ cœnæ. Ratio est, quia dicta excommunicatio fertur contra vsurpantes iurisdictionem quarumcunque personarum Ecclesiasti- 23 carum; sed iste visitator vsurpauit iurisdictionem congregationis generalis: ergo incurrit prædictam excommunicationem; maior est certa; minor patet, quia visitator detrusit istum religiosum in teterrimum carcerem, quod est grauissimum supplicium inter regulares, vt supra diximus; sed supplicium abbatum præteritorum in criminibus grauibus reseruatum erat iuxta leges huius religionis congregationi generali, vt supra diximus; ergo visitator vsurpando hanc iurisdictionem congregationis generalis incurrit dictam censuram: ita cum Gonzales, & aliis Fragos. *p.* 1. *lib.* 1. *d.* 3. §. 17 *n.* 302.

Tenetur etiam satisfacere, si potest, omnia 24 damna illata huic religioso, & ei suam famam restituere; siquidem iniuste, & sine iurisdictione eum vexauit, & diffamauit vt ex se patet.

CONSVLTVM VIII.

De residentia Vicarij perpetui.

SVMMARIVM.

1 *Ponitur casus, seu factum.*
2 *Vicarius perpetuus, & si habeat paruum stipendium tenetur residere.*
3 *Vicarius, qui propter infirmitatem vltra duos menses bona fide, sine licentia Episcopi abfuit non tenetur de fructibus aliquid restituere, si coadiutorem reliquit.*
4 *Si reliquit substitutum, & absque licentia, & sine causa, & mala fide abfuit vltra duos menses aliqui dixerunt de iure natura facere fructus suos.*
5 *Contraria sententia communior & certa est.*
6 *Aliqui dixerunt talem vicarium non teneri restituere ante iudicis sententiam.*
7 *Contraria sententia est certa, & communior inter doctores.*

8 *In*

8 *In hac communi sententia. quæ ait teneri restituere ante sententiam iudicis non tenetur restituere omnes fructus.*
9 *Solum tenetur restituere quintã partẽ fructuum.*
10 *Hæc quinta pars non est mensuranda pro toto anno, sed pro decem mensibus.*
11 *Ex hac quinta parte auferendum est quod dedit coadiutori, qui loco illius inseruiuit Ecclesiæ.*

CASVS, SIVE FACTI SPECIES.

1 QVIDAM vicarius perpetuus per aliquod tempus, vltra duos menses concessos à Trid. abfuit à sua Ecclesia relinquendo in illa curatum, qui sacramenta parochianis administrasset toto tempore suæ absentiæ.

Quæsiuit à me an de iure teneatur residere in sua Ecclesia, & an ob infirmitatem posset abesse ab Ecclesia sine Episcopi licentia, & in casu, quo absque vlla causa, & licentia abesset ab Ecclesia faceret fructus suos.

RESPONSIO AVTHORIS.

2 RESpondi Vicarium perpetuum, & si parum stipendium habeat teneri residere; residentia enim omnibus curatis est de iure diuino. Ita Lezius, *lib.2.cap.34 n.160.* Garcias Gonzales, Barbosa quos refert, & sequitur Castro, Palaus, *tract.13. d.5 p.1. n 6.* estque communis inter DD.

In casu tamen quod parochus, vel iste vicarius infirmetur, si infirmitas patitur recursum ad Episcopum pro licentia, ad id tenetur ad non residendum vltra duos menses concessos à Tridentino: ita Garcia, *p.3.cap.2. n 34* Basæus in supplemento verbo residentia, *n ...* estque communis. Quod si infirmitas talis sit, quod non patiatur talem recursum ad prælatum, eo quod sit periculum in mora, tunc potest licite discedere à loco relicto vicario, & quam primum tenetur certiorem facere Episcopum de sua absentia, ita cum aliis Garcia, *suprà, n 34.* Imo aliqui dicunt etiam sine licentia posse abesse vltra duos menses concessos à Trid. per quindecim dies, eo quod sit res modica. Ita Vincentius Vingals, in Apolog. pro necessaria residentia parochorum, *n 47.* quod tamen negat Pascaligus, *in decisionibus variis decisione, 473.n.3.* Nam cum Trid. iam concesserit parochis duos menses absentiæ illos reputans paruitatem materiæ; non est amplius absentia parochorum extendenda; si quidem paruitas materiæ in eodem præcepto non est repetenda ita Pascaligus ibi.

3 Aduerte tamen, quod si iste vicarius propter suam infirmitatem abfuit ab Ecclesia vltra duos menses bona fide, etiam absque licentia Episcopi, existimans quod ponendo curam in Ecclesia satisfaceret suæ obligationi, nõ tenetur aliquid de fructibus restituere. Ita expresse Garcias, *de beneficiis,*
4 *p.3.cap.2. n.36.* Imo aliqui dicunt, quod si parochus absque vlla causa, & mala fide non resideat, si posuit vicarium in Ecclesia, adhuc facere fructus
5 suos de iure naturæ. Ita Cord. Nau. Cou. quos refert Bonac. *de benefi d 5.p.2.n.6* ac per consequens non teneri restituere ante iudicis sententiam, si-
6 quidem decretũ Trid, cum sit pœnale, solum obligat post sententiam declaratoriam iudicis. Ita Nauar Layman, quos refert Basæus *verb. residentia, n.8.* Vasquius, Caiet. Lessi. Azor. & alij, quos refert
7 & sequitur Bauni, *de benefic.d.14 q.3.lit.D.fol mihi 461.* Contraria tamen sententia omnino tenenda est, est enim communis, vt testatur Basæus, *sup n.8.* Nec ratio pro parte contraria aliquid valet, nam illa doctrina intelligitur, nisi aliter in ipsa lege caueatur in Trid. autem cautum est, vt non residentes hanc pœnam subeant ante vllius iudicis sententiam declaratoriam.

8 Aduerte tamen quod adhuc stando in hac sententia non tenetur Parochus restituere omnes fructus, vt docet Pocenin. Barb. quos refert, & sequitur Bonac. *de variis tractatibus.d.5.p.4.n.5.* & cum Vasq. Palaus *tr.13.d 5.p.3.n.4.* Bauni, *de benefic. d. 14.q.3 lit.B.fol.462.* Sed solum tenetur restituere quintam partem fructuum. Et ratio est, quia Bonac.
9 *e.1.de variis contract d.5.p.4 n.5.* asserit quod restituendum est id, quod correspondit recitationi horarum canonicarum, quod in opinione Bonacinæ est quarta pars, vt ipse ait, *de horis canonicis d.1 q. 5.p.3.n.2.* Ergo cum in opinione Castri. Palai, *tr.7. d 2.p.7.n.9.* & Trullenc. *in crucinta lib.3.cap.2.nu 5.* correspondeat recitationi quinta pars, hanc solum tenetur iste vicarius restituere in opinione Bonac.

10 Imo hæc quinta pars non est numeranda pro toto anno, sed pro decem mensibus, siquidem per duos menses poterat ille abesse cum causa etiam sine licentia Episcopi. Ita Naldus, Nau. Azo. Zech. Garc. & alij, quos refert, & sequitur Bonac. *suprà d.5 p.4.n 8.* Basæus verb. *residentia, n.9.* Imo aliqui dicunt cum causa vltra prædictos duos menses posse abesse ab Ecclesia absque licentia Episcopi in scriptis, sed ore tenus. Ita Villalobos 2 *dif.18 tr.9. n.4.* Fr. Christoph. à S. Iosepho *verbo beneficium, dub.16.n.1.* alij dicunt sufficere licentiam Episcopi petitam, & non obtentam. Ita cum multis Vidal. *in arca vitali titulo de residentia inquisitione vnica.n.22.* alij dicunt sufficere licentiam Episcopi præsumptam, & tacitam. Ita cum Barb. Suar. in Enchi-
11 ridio, Vidal. *in arca vitali suprà, n.19.* Tandem aduerte ex hac quinta parte auferendum esse id, quod vicarius iste dedit coadiutori, qui loco illius inseruiuit Ecclesiæ, quia nullus propriis stipendiis militat. Ita Bonac *suprà.d.5 p.4 n.10 pr pe finem.*

CONSVLTVM IX.

De censu personali cum hypotheca.

SVMMARIVM.

1 *Ponitur casus. seu factum.*
2 *Censum personalem cum hypotheca in persona frugifera, & negociatrice aliqui dicũt esse licitũ.*
3 *Imo id aliqui etiam admittunt in persona inutili, & non frugifera de iure natura.*
4 *Hanc opinionem reputo probabilem.*
5 *Census personalis cum hypotheca, etiam cum persona negociatrice probabilius est non licere, etiam stando in iure natura.*
6 *Census est ius percipiendi annuam pensionem ex re vtili & frugifera certa, & designata alterius.*
7 *Pignora argentea non sunt res fructifera.*
8 *In censu personali nihil emitur, nisi debitum personale ad aliquid successiuè soluendum.*
9 *Census personalis cum hypotheca, licet iure natura esset licitus, iure tamen canonico est illicitus.*
10 *De iure Ecclesiastico census debet constitui super re immobili, & frugifera.*
11 *Decretum Pij V. de censibus est receptum in Lusitania.*

CASVS, SIVE FACTI SPECIES.

QVIDAM homo dedit ducentos aureos ad censum: is, qui talem censum recepit hypothecando quædam auri, & argenti vascula loco proprietatis immobilis.

Quæritur an prædictus contractus fuerit vsurarius, an vero censualis, & licitus?

RESPONSIO AVTHORIS.

ALiqui Authores dicunt talem contractum esse censum personalem cum hypotheca, seu securitate, quem dicunt de iure naturæ esse licitum; si fiat cum persona vtili, & frugifera, vel quæ artem aliquam, vel industriam habeat. Ita Conradus *de contractibus, quæst.*74. & 75. Maior, *in* 4. *dist.* 15. *quæst. vltima*, Soto *lib.* 6. *quæst.* 5. *art.* 1. Medina *de vsura quæst.* 13. Couar. *lib.* 3. *variarum cap.*7. Saloo, *art.* 3. *controuersia* 5. Aragoonis, 22. *quæst.*78. *art.*4. Silceius *ibidem quæst.*2. Lessius *dub.* 64. Malderus, quem refert, & sequitur Amicus *d* 22 *sect.* 4. Bartrandulor. *tract.* 12. *art.* 4. *n.* 2. & Nos *suprà* diximus *casu* 5. Imo aliqui dicunt quod talis contractus initus cum persona inutili, & nuda non est vsurarius iure naturæ, ita Bañes, Ledesma, quos refert Betitandulor, *suprà, n.*2.

Probabiliùs existimo talem contractum, etiam cum persona vtili, & frugifera, & cum hypoteca securitatis, non solùm stando in Motu Pij V. & aliorum Pontificum, sed etiam stando in solo iure naturæ, esse vsurarium. Ita Villalobos 2. *p. tr.* 23. *dif.* 9. *n.* 2. Lessius, *lib.*2. *cap.* 22. *dub.*11. *n.* 37. Bzoni, *tom.* 3. *tract.* 3. *quæst.* 94 *lit. B* Rebello, *lib.* 10. *quæst.* 7. *num.* 3. Emanuel, *de censibus condict.* 2. Suarez, Molina, Gregorius Lopez, Nauarra, Phelibertus, Valentia, & alij, quos refert, & sequitur Lugo, *de iustitia, tom* 2. *d.*27. *num.*25. Azorius, Bañes, Toletus, Filiutius, Tuscus, Salas, quos refert, & sequitur Bonacina, *tom.*2. *d* 3. *de contractibus, q.*4 *p. vnico, n.*5 & 13. Vrbanus, *ab Ascensione tract.* 3 *tit.* 14. *de contract. cap.* 1. *versu primo.* Colligiturque *ex clement. exiui de paradiso* §. *cumque anni redditus.*

Ratio est quia census est ius percipiendi annuam pensionem ex re vtili, & frugifera certa, & designata alterius; sed sic est, quòd pignora aurea, & argentea, quæ designantur, non sunt fructifera; ergo tale ius est fictitium, ac vsura palliata; solùm enim super re fructifera potest dari tale ius; emitur enim ibi pars vsusfructus illius, vt ait Lugo, *de iustitia, dist.*27. *sect.*2. *n* 20.

Nec obstat si dicatur, censum personalem fundari super personam fructiferam, & solum adhiberi pignora ad securitatem. Nam contra hoc est, quod in censu personali, nihil aliud emitur, quam debitum personale ad aliquid successiuè soluendum, & ius ad tale debitum exigendum; sed tale debitum non minus valet, quam res ipsa, quæ debétur, v. g. debitum soluendi 200. aureos intra decennium, non minùs valet, quàm ipsi 100. aurei: ergo si sperentur percipiendi 250. aurei, vel plures, contractus erit iniustus, & vsurarius.

Quibus addo, quòd licèt talis contractus initus cum persona frugifera esset de iure naturæ licitus, vt volunt DD. primæ sententiæ; de iure tamen canonico est illicitus, supposita bulla Pij V. & aliorum Pontificum. Nam prima conditio, quam ponit Pius V. *in suo decreto* est, vt census constituatur super re immobili, aut quæ pro immobili habeatur, & quæ ex natura sua sit fructifera, vt refert Lugo referens idem decretum, *d.*27. *n* 64. & alij communiter; ergò licèt hæc conditio non sit de iure naturæ, vt volunt contrarij Doctores, in hoc Lusitaniæ Regno, nullo modo potest constitui census super re mobili, v. g. in pignoribus aureis, vel argenteis, vel in ipsa persona, stante iure Lusitano; Nam vt dicunt communiter Doctores, Decretum Pij V obligat in conscientia, & in foro externo, vbi est receptum; sed sic est, quod hoc decretum Pij V. est receptum in Lusitania, vt testatur Rebello *lib.* 10. *de censibus quæst. vltima, n.*1. *lit.* E. & constat ex Nostra *ordinatione Lusitana lib.* 4. *tit.* 67 *nu* 9. *in fine*; Ergo talis census positus in persona cum prædictis pignoribus est vsurarius. Fateor hunc contractum cum prædictis pignoribus maximè esse in vsu in Vlissipone, & in solo fere Lusitaniæ regno, vt sæpè sæpius vidi inter mercatores illius magnæ ciuitatis, sed quo iure id faciant ipsi viderint, nisi forte dicere velis, decretum Pij V. in hac parte non esse iam in vsu in Lusitania quod communis vsus prædictorum mercatorum in tota fere Lusitania satis probabiliter nobis persuadet: lex enim, etiam recepta à principio, postea per contrarium vsum euanescit, vt est certi iuris apud Doctores.

CONSVLTVM X.

De quodam sedili in Ecclesia regularium.

SVMMARIVM.

1. *Ponitur casus, seu factum.*
2. *Regulares possunt sedile concessum alicui sæculari in sua Ecclesia per aliquot annos ab eo iterum auferre.*
3. *Non obstat possessio per aliquot annos ad dandum ius sæculari.*
4. *Non obstat tolerantia prælati, & Religiosorum.*
5. *Non obstat quòd talis homo in eodem loco habeat ius sepulcri.*
6. *Contra regulares non potest præscribi, nisi per spatium centum annorum.*
7. *Facultas ad sepeliendum mortuos in certo loco non extenditur ad ibi habendum sedile in Ecclesia.*
8. *A diuersis non fit illatio.*
9. *Secunda dispositio debet intelligi in eodem sensu, & materia, ac prima.*
10. *Dispositio quæ aliquam rem supponit non verificatur, nisi in sensu in quo verificatur suppositum.*
11. *Omnis dispositio intelligitur fieri taliter, vt conueniat actui, qui celebratur.*
12. *Omnis dispositio quantumuis generalis restringitur secundum qualitatem, & naturam rei super quam fit.*
13. *Religiosi possunt reclamare in tempore habili, à quacunque licentia concessa à prælatis antecedentibus.*

14 *Habere*

14 *Habere certum locum, & sedile in Ecclesia in loco meliori est dignum pretio.*

15 *Potest vendi absque simonia.*

16 *Conuentus vendens sepulturam non præsumitur vendere ius habendi sedile super talem sepulturam, nisi exprimatur.*

17 *Si Religiosi tale sedile concesserunt à principio possunt reclamare.*

18 *Idem dicendum est, si contractus factus fuit sine licentia Prouincialis.*

19 *Quid si transacti fuissent anni sufficientes ad præscriptionem.*

20 *Religiosi habent priuilegium minorum ad reclamandum, etiam contra eos, qui contra illos præscripserunt si intra 4. annos reclament.*

21 *Prælatus concedendo sepulturam non transfert dominium illius in personas sæculares.*

22 *Solum eis concedit vsum sepulchri ad sepeliendos mortuos suos.*

23 *Ille cui conceditur vsus alicuius rei non potest excedere vsum, qui illi conceditur.*

24 *In damnum Ecclesiæ negligentia prælatorum nullum potest inferre præiudicium.*

25 *Gratia concessa à prælato sedendi in sua Ecclesia in certo loco potest ab eo tolli, quando voluerit.*

26 *Quando Ecclesia ex sua fundatione est exempta, laici non possunt præscribere ius patronatus, vel cedendi contra voluntatem prælatorum.*

27 *Regulares infra 4. annis possunt reclamare contra eos qui aliquod ius præscripserunt in suis Ecclesiis.*

CASVS SIVE FACTI, SPECIES.

1 QVIDAM homo emit quandam sepulturam in Ecclesia S. Dominici in oppidu Vienne in Lusitania, & posuit super illam stratum super quem sedebat eius vxor, cùm ibat ad Ecclesiam huius monasterij S. Dominici: fuit illic stratus per spatium triginta annorum, accidit quòd auferretur stratus, vt melius cóponeretur, tar enim fractus; cum igitur Religiosi viderent locum sine strato, concesserunt alteri homini, vt illic poneret alium stratum pro vxore sua, quo posito venit primus homo ad Ecclesiam, & videns locum altero strato occupatum, mouit actionem contra religiosus dicens, se velle ponere stratum suæ vxoris super suam sepulturam vt antea erat, & quod secundus stratus tolleretur.

Quæritur, An Religiosi dominicani teneantur tollere secundum stratum, & dare locum primo, vel an possint sustinere, quod secundus stratus sit in eo loco, & impedire primo, & hoc tam in foro interno, quam externo.

RESPONSIO AVTHORIS.

2 REspondi posse patres illos Dominicanos admittere, & sustinere secundum stratum, & non admittere primum, & posse primum à sua possessione deturbare, non solum in foro conscientiæ, sed etiam in foro externo.

3 Ratio est, quia ex tribus causis non possent prædicti patres demittere primum stratum. Prima quia primus homo erat in possessione habendi illic suum sedile, vt cum Baldo, Menochio, Marzer, Cardinale, & aliis latè probat Gratianus, *disceptationum forensium*, *cap.*10. *n.* 44. *& sequentibus*, & latius cum multis textibus, & doctoribus, *tom. cap.*21 *t. n.*9. *& sequentibus*, Garcia & alij. Secunda quia Prælatus illius conuentus tolerauit illic tale sedile per tot annos, quod videtur sufficere ad hoc, vt tale sedile ab eo non auferatur, vt docet loquendo de Episcopo respectu suæ Ecclesiæ Abbas, *in cap. Abolenda*, *n.* 13. *col* 2. *in princip. versu quidquid tamen dicitur*, *n.*6. *de sepulturis*, Molina *de primogeniis*, *lib.*1. *cap.* 23. *n* 34. Rota, *diuersarum decisionum*, *decisione* 221 *n.*1 *p.*1. Gratianus, *disceptationum forensium*, *cap.*110 *n.* 9.

4

5 Tertia quia homo ille erat dominus illius sepulturæ: ergo poterat super eam habere suum sedile patet consequentia, nam licet solum vsum illius haberet, iste vsus extenditur non solum ad ius sepeliendi, sed etiam ad ius sedendi, quod clare videtur in mero vsuario, qui quando ei conceditur vsus alicuius agri, potest non solum colligere ab eo fructus, sed etiam in eo sedere, & deambulare, vt dicitur *in institutis de vsu, & habitatione*, & cum pluribus probat Molina *tom.*1. *tract.*2. *d.* 5. *n.*8. Atqui omnes hæ tres rationes nullius sunt roboris, nec momenti; ergo optime possunt prędicti Patres Dominicani dimittere primum sedile, vel stratum, & secundum admittere.

6 Minor quo ad primam partem probatur, quia primus homo non fuit in possessione habendi illic suum sedile per spatium centum annorum; sed tantum per spatium triginta annorũ, vt constat ex schedulis, quos offert; sed contra Ecclesias, & bona regularium non potest præscribi, nisi per spatium centum annorum, vt constat *ex bulla Eugenij* IV. quam refert Rodriguez *in bullario*, *in bullis huius Pontificis*, & docet idem Rodriguez *tom* 3. *q.* 33. *art.*2. *& alij*, quos refert, & sequitur Tamburinus *de iure Abbatum tom.*1. *d.*6. *q.*14. *n.*6 F. Ioannes à cruce, & alij, quos refert, & sequitur Belasius *verbo præscribere c.*7. Pelizarius *tract.* 8. *cap.*7. *n.*76. Portel, quem refert & sequitur Diana 2 *p. tract.*2 *resol* 88. ergo talis possessio non potest impedire patres, quin redeant ad suam libertatem, & exemptionem dãdi dictum sedile, cui voluerint, vt in aliis rebus quotidie experimur. Specialiter apud Capucinos Monasterij Viennensis, qui cum tolerassent per spatium 40. annorum, quod clerici Cõfraternitatis Spiritus Sancti illius oppidi Viennensis efficerent in sua Ecclesia officium sepulturæ pro cadaueribus sepeliendis, tãdem ab hac possessione eos depellere, quia per spatium centum annorum non præscripserant contra eos, vt iudicatũ fuit in Tribunali Brachor. anno Domini 1652.

7 Quoad secundam vero partem, etiam liquet; nam ex schedulis, & publicis instrumẽtis, quæ isto homo affert, solum constat patres illos dedisse illi facultatem sepeliendi in eo loco mortuos suos: ergo talis facultas non est amplius extendenda. Nam concedens vnum ex pluribus videtur cætera omnia denegare, *l. tributus*, *§ final ff. de testament. militum*, vbi Bald & cum eo Surd. *consil* 454 *n* 6. Et à diuersis non fit illatio, vt cum multis textibus, & doctoribus latè probat B. rb. *in axiomatibus iuris verbo illatio*, *n.*18. Et quamuis in eodem instrumento dicatur, quod talis homo possit disponere

8

9 de illa sepultura tanquam de re sua; hæc dispositio, & facultas debet intelligi in eadem materia sepeliendi, de qua loquitur prima dispositio, hoc est, quod possit facere dictã sepulturã, vt sibi placuerit & illa vti sicut voluerit; nã dispositio quæ aliquã rem supponit, non verificatur, nisi in casu in quo verificetur

verificatur præsuppositum, vt cum Roland. Surdo, Cephal, Decio, & aliis notat Barbosa *in axiomatibus iuris lit.* D, *verbo dispositio, n.* 117.

Tum quia omnis dispositio, & concessio intel- 11 ligitur fieri taliter, vt conueniat actui, qui celebratur, vt cum Tusco, Surdo, Barbosa, *supra num.* 109. Et omnis dispositio quantumuis gene- 12 ralis restringitur secundum qualitatem, & naturam rei, super qua fit, cui te adiicitur dispositio, *l.* 1. §. 1. *ff. de offic. procurat.* Serar. *l. stipulatus, §. verum, ff. de vsur. l damni versic. & quod in stipulatione. ff. de damni infect. l filiusfamilias, ff. de donat.* Et secundum naturam actus, qui geritur censetur facta: *l semper in stipulationibus, ff de reg. iuris in 6. l. quæsiti §. inter locatorem, ff. locati,* Menochius, Castill. Surdo, quos refert, & sequitur Barbosa, *suprà, n.* 109. Sed sic est, quod prima donatio, & dispositio tantum fuit vsus sepulturæ; ergo secunda ad hunc vsum restringenda est: Nemo enim præsumitur donare suum: *l. cum de indebito 2. §. non vero, ff. de probat. l. fin. ff. de nouat. l. Campanus, ff. de oper. libert.* Mascardus, Surdus, Flamin, Flores, Dias, quos refert, & sequitur Barbosa, *de locis, verbo donare, n* 215.

13 Tum quia dato, & non concesso, quod tales patres concesserint dictam licentiam poterant reclamare in tempore habili; at cum multis aduertit Gratianus in eodem casu, *disceptationum forensium, cap.* 11. *n.* 47.

Confirmatur, quia habere certum locum, & 14 sedile in Ecclesia, in loco meliori est dignum pretio, & potest vendi absque simonia, vt cum multis probat Gratianus, *Disceptationũ forensium* 15 *cap.* 20. *num.* 32. Sanchez, *in Consiliis, lib* 2. *cap.* 3. *dub.* 14. Bonacina, *de simonia, d.* 1. *q.* 4. §. 6. *n.* 4. Ergo non est præsumendum patres id voluisse includere in concessione sepulturæ. Probatur consequentia, quia homo iste solum dedit quindecim aureos, quod est pretium præcisum sepulturæ; 16 ergo non est præsumendum patres fecisse gratis donationem iuris habendi stratum, seu sedile in sua Ecclesia; nemo enim præsumitur donare suum, *l. cum de in dubio 2. §. si vero, ff.*

Tum quia dato casu, quod prædicti patres, & 17 prælatus talem donationem fecissent, possunt iterum reclamare; siquidem contractus fuit omnino nullus, & nullius valoris: fuit enim in præiudicium monasterij, & fuit factus sine licentia Prouincialis; sed donatio illius loci in Ecclesia ad 18 prædictum sedile sine licentia Prouincialis fuit nulla, vt probat Moronius, *responsio.* 51. *n.* 35. Ergo patres possunt iterum reclamare, & redire ad suam antiquam libertatem, etiam si transierint anni sufficientes ad præscriptionem: ita concessit Ioannes XXIII in quadam bulla, quam refert Pelizarius, *to.* 2. *tract.* 8 *cap.* 7. *n.* 77. Et Eugenius IV. in 19 alia bulla, quam refert idem Pelizarius, *suprà*, & docet Rodriguez, *tom.* 3. *q.* 35. *art.* 3. Pelizarius, *suprà.*

Tum quia prædicti patres possunt recurrere ad 20 priuilegium minorum, etiam si prædictus homo præscripserit contra illos, dummodo intra 4. annos reclament, vt cum Lessio, & aliis tale probat Pelizarius, *suprà*; Ergo cum non dum decurrerint anni sufficientes ad præscriptionem contra prædictos religiosos, possunt rescindere dictum contractum, eo quod læsi inueniantur; siquidem dederunt ius sedendi in certo loco in Ecclesia, & sepeliendi pretio vndecim aureorum, quod est pretium ordinarium cuiuslibet sepulturæ in illo oppido, & Ecclesia.

Quoad tertiam partem etiam probatur minor. 21 Quia prælatus vendendo sepulturam, non transfert dominium illius in personas sæculares, sed solum concedit eis vsum illius ad sepeliendos mortuos, vt patet ex *l. quæ de tota ff. de rei vindicat.* & docet Syluester, Lambertinus, Bar- 22 bosa, quos refert, & sequitur Peitinis de priuilegiis, *tom.* 3. *in additamentis ad const. Leonis X. cap.* 4. *n* 46. Et in nostro casu probatur ex eadem scriptura publica, in qua dicitur, quod illi cõceditur vsus illius sepulchri: Ergo homo ille solum potest vti illo sepulchro ad sepeliendos mortuos suos, & non ad alium vsum. Probatur consequentia, quia quando conceditur vsus vnius rei alicui homini, non potest excedere vsum, qui illi conceditur, vt notauit Molina, *tom.* 1. *tract.* 23 2. *d.* 5. *n.* 1. & constat ex instituta de vsu, & habitatione, & tenent alij Doctores; sed sic est quod vt const t ex scriptura publica illi patres solum illi cõcessere vsum illius sepulchri ad sepeliendos mortuos suos; ergo non potest excedere vsum illius, etiã ad viuos, ad sedendũ in tali loco.

Nec obstat quod prælati videntes sedile in prædicto loco per tot annos illud non contradixe- 24 runt, sed illud tolerarunt. Nam in damnum Ecclesiæ negligentia prælatorum, aut aliorum nullum infert præiudicium, vt cum multis decisionibus fuit luculenter firmatum in vna Hispalensi decimarum 27. Iunij anno 1644 *in* §. 2. & secuta fuit Rota in Toletana decimat. 11. Iunij 1649. Ergo talis tolerantia non sufficit, vt talis Ecclesia amittat suam possessionem, præcipuè si tempus præscriptionis non est transactum!

Tum quia iste consensus prælatorum fuit solum quædam tolerantia, & gratia quam potest prælatus impedire auferendo prædictum, sed ille quotiescunque voluerit, vt in proprio casu pro- 25 bant Hostiensis, & Panormitanus, quos refert, & sequitur Moronius *responsio.* 51. *n* 33. Syluester, *verbo sepultura, quæst* 3. Peitinis, *de priuilegiis in additamentis ad const. Leonis X. n.* 4. Barbosa, *de iure Parochorum cap.* 26. *n.* 11. Abbas, Ancharranus. Bart. Card. quos refert, & sequitur Gratianus, *disceptationum Forensium, cap* 211. *n* 47. Vbi ait: (Quemadmodum ex gratia patronus habet ius patronatus in Ecclesia *cap. quoniam de iure patronatus*: sic etiam potest ex gratia concedi ius sedendi:) Ergo cum hic reclamet prælatus antequam iste homo præscripserit contra Ecclesiam, sequitur quod possit illum expellere.

Confirmatur quia quando Ecclesia è sua fundatione est libera, & exempta, laici non possunt præ- 26 scribere in illa ius patronatus, vel ius sedendi, aut sepeliendi contra Episcopos, vel prælatos Ecclesiæ per nullum tempus, etiam centum annorum, vt docet Molina: Couar. *ad regul. possessor. p.* 2. §. 10. *n* 8. 9. *&* 10. Lessius, quos refert, & sequitur Fagund. *de iustitia, lib.* 2. *cap.* 15. *n.* 47. Lambert. *de iure patronat. lib* 1. *q.* 10. *art.* 5. Vbi probat, quod si ius patronatus fuit à principio collationis liberam stare præsumptionem contra laïcum, quod ab illo fuerit vsurpatus; sed sic est quod hæc Ecclesia fuit semper libera, & exempta, & hoc ius sedendi fuit semper liberum ab initio collationis; ergo laici non possunt præscribere contra talem Ecclesiam, etiam si possessio fuisset centum annorum.

Confir

Confirmatur tandem, quia dato, & non concesso, quod talis homo præscripserit contra tales religiosos, possunt prædicti religiosi infra 40. annos post dictam præscriptionem petere restitutionem in integrum, etiamsi præscriptio fuisset facta ipsis scientibus, & valentibus resistere, vt docet Lessius, *lib.2.cap.6.n.52.* Couar. *ad reg possessor p.3. §.3.n....* Pelizarius, *tract.8.cap.7.n.77.* Gratianus, *Disceptationum forensium, cap.110. n.6.* Vbi etiam refert Rotæ decisionem; ergo tales religiosi quacunque obstante etiam præscriptione possunt repellere dictum sedile, & dare locum in Ecclesia seu cui voluerint.

CONSVLTVM XI.

De quadam legitimatione regia, an det ius succedendi in bonis patris?

SVMMARIVM.

1 *Ponitur casus, seu factum.*
2 *Pater qui filium spurium legitimauit in Lusitania potest ex testamento instituere hæredem, quem voluerit.*
3 *Filius legitimatus in forma Regni Lusitaniæ non succedit parentibus, nisi ab intestato, vel ex testamento.*
4 *Pater qui habet filium legitimatum potest in vita sua dare bona sua siue Ecclesiastica, siue patrimonialia cui voluerit.*
5 *Si filius, vel filia fuit legitimata tali lege, vt succederet necessario in legitima, vt succedat debet præcedere acceptatio legitimationis ex parte filiæ, vel filij legitimati.*
6 *Filius per legitimationem amittit libertatem, & remanet in dominio patris.*
7 *Legitimatio est priuilegium.*
8 *Priuilegium non fertur in inuitum.*
9 *Ad valorem legitimationis requiritur patris consensus.*
10 *Clericus in laicum consentire non potest.*
11 *Filius clerici licet sit laicus gaudet priuilegio patris.*
12 *Pater qui valide legitimauit filium ea lege, vt succederet necessario in legitima, potest efficere opera pia in vita.*
13 *Potest instituere capellam missarum.*
14 *Quid si tales donationes fuissent excessiuæ.*
15 *Bona patris non sunt bona filij, nisi in spe.*
16 *Legitima filiorum debet regulari per bona quæ pater possidet tempore mortis.*
17 *Quid si pater fecisset donationes particulares extraneis?*
18 *Quid si donationes fuissent inofficiosæ?*
19 *Error, vel dolus dans causam contractui, etiam in qualitatibus vitiat contractum.*
20 *Talis contractus licet sit validus potest rescindi ex parte decepti.*

CASVS, SIVE FACTI SPECIES.

1 QVIDAM clericus habebat filiam spuriam, legitimauit illam apud Regem, & nemo, nec etiam ipsa filia notitiam habuit talis legitimationis; post hanc legitimationem fecit talem filiam religiosam, & post eius professionem mortuus est.

Quæritur. An ratione talis legitimationis regiæ conuentus possit hæreditare legitimam istius religiosæ in bonis patris eius, siquidem clericus ille non habebat alios filios legitimatos. Et an posset prædictus clericus relinquere bona sua post mortem suam, quibus voluerit ex testamento? Et an in vita sua potuerit bona sua donare cui voluerit, non obstante hac filia legitimata religiosa.

RESPONSIO AVTHORIS.

2 RESpondi talem clericum posse conficere suum testamentum, & relinquere bona sua, cui sibi videbitur post mortem suam. Hoc est certum apud Doctores, nec in hoc inuenio dubium, non obstante legitimatione huius filiæ, & licet de tali legitimatione constaret.

3 Ratio est quia filij legitimati in forma huius Lusitaniæ Regni, solum succedunt parentibus suis ab intestato; aut ex testamento, & non contra testamentum, etiam in legitima, vt docet Valascus, *consultatione 165.n.6. & 7.* Cabedo *2. p. decisione 69. n.3.* Barbosa, *in leg. quæ dotis, ff. solut. matrim. n.165.* Caldas Pereira, *in l. si curatorem verbo sine curatore, n. 52.* Molina, *tom. 1. de iustitia, tract.2. d.173.* Gamma, *decisione 134. & 383. num 5.* Fragos. *1. p. lib.3. d.6. §.6. n.81.* Et 4 eadem ratione potest pater in vita sua dare, & donare bona sua, quibus sibi videbitur, siue sint Ecclesiastica, siue patrimonialia. Siquidem prædicta filia legitimata, solum succedit ab intestato, & non habet legitimam in bonis patris.

5 Et dato quod filia fuisset legitimata tali legitimatione, vt posset succedere necessario in legitima in bonis patris. Adhuc existimo prædictam filiam in hoc casu, & in terminis illius, non posse succedere in bonis prædicti patris. Et ratio est, quia ad valorem legitimationis requiritur, vt legitimatio sit acceptata ab ipsa filia legitimata, requiritur enim consensus illius ad legitimationem, vt docet cum Pinello, & aliis Molina, *to.1. tract.2. d. 173. n.16.* Curt. & alij, quos refert, & sequitur Thomas Delbene, *de immunitate Ecclesiastica 10.2. cap.10. dub....sect.9. n.7.* Brun Socin. Boer. & alij, quos refert, & sequitur Fragosus, *tom.1. p.1. lib.3. d.6. num 4.* Habeturque *in §. generaliter in authentic. quibus modis natur. efficiant sui.* Et ratio est, quia filius per legiti- 6 mationem amittit libertatem, & remanet in dominio patris. Tum etiam, quia legitimatio est beneficium, & priuilegium; sed priuilegium non 7 fertur inuito: Ergo cum talis filia nunquam habuerit notitiam talis legitimationis, nec illam acceptauerit, potest pater scindere legitimationem. Nam sicut promissio, aut donatio ante accepta- 8 tionem iure naturæ non est valida, & potest reuocari, vt cum multis docet Lugo, *de iustitia, tom.2.d.23 sect.2.n.38.* Idem dicendum est de legitimatione, quæ est veluti quædam donatio beneficij legitimationis.

Confirmatur quia talis legitimatio à Rege concessa esto fuisset à filia acceptata, vel talis acceptatio non requireretur, probabile est fuisse nullam, & nullius valoris, vt docet Geminianus, *in cap. vult. de iudiciis in 6.* Et fuit decisum in Senatu Parisiensi, vt testatur Petrus Grat. *lib. 10. syntag.*

Symag. 14. Et probabile putat Azor, & Curtillius, prout refert Delbene, *suprà, n.* 12. & Molina contrariam opinionem tantum vocat communiorem, *tom.* 1. *tract.* 2. *d.* 173. *n.* 13. 9 Et ratio est, quia in legitimatione requiritur patris consensus, vt docent omnes DD. 10 sed clericus in laicum consentire non potest *cap. si deligenti de foro competenti*: ergo confirmatur, quia filius clerici licet sit Laicus gaudet priuilegio patris, 11 vt cum multis resoluit Delbene, *tom.* 1. *cap.* 1. *dub.* 11 *sect.* 4. *& cap.* 4 *dub.* 23.

Et addo quod dato, quod hæc legitimatio non fuisset nulla, vt docet probabilior sententia. 12 Adhuc existimo posse prædictum clericum efficere opera pia, dotando alias filias, & consobrinas, 13 & eas efficiendo religiosas, & facere eleemosynas, & alia opera pia, imo instituere capellam missarum, &c. Ita Nauarrus, *cap. non dicatis* 12. *q.* 1. *n.* 37. Barbosa, *n.* 42. *ad l.* 1 *p.* 1. *ff solut. Matrimon.* Rebellus, *de iustitia* 1. *p lib.* 6. *q.* 2. *n.* 3. 14 quod verum est, & si tales donationes fuissent excessiuæ, 15 & quamuis legitima huius filiæ inde diminueretur. Et ratio est, quia bona patris non sunt bona filiorum, nisi in spe. Et legitima filiorum 16 debet regulari per bona, quæ pater possidet tempore mortis, & non per ea, quæ possedit tempore vitæ, in quo ditior fuit, vt cum multis notauit Valascus in Praxi partitionum, *cap.* 21. *n.* 21.

Imo addo quod si dictus pater fecisset dona-17 tiones particulares, etiam extraneis, dummodo non fuissent inofficiosæ, hoc est, animo fraudandi hæredem, tales donationes essent validæ, 18 & prædicta filia eas non posset repetere, vt potest repetere donationes inofficiosas re, & consilio, vt optime probat cum multis Rebellus 2. *p. lib.* 10. *q.* 11. *n.* 1. etiam si aliàs essent validæ, vt docet cum multis Lugo, *de iustitia, tom.* 2 *d.* 23. *n.* 47.

Et addo, quod esto quod talis legitimatio fuisset valida, adhuc prædictus clericus non tenebatur in foro conscientiæ dare legitimam prædicto 19 Monasterio. Siquidem hic interuenit error, & quamuis fuisset in qualitate, dedit causam contractui: Et error etiam in qualitate dans causam contractui vitiat illum, & quamuis contractus non 20 sit nullus, potest deceptus rescindere contractum propria authoritate, & non tenetur soluere, vt cum Sanchez, & aliis late probat Lugo, *de iustitia tom* 2. *d.* 22. *n.* 95. Quod autem hic interuenisset error patet, quia pater putabat monasterium non posse succedere in bonis suis: ergo.

CONSVLTVM XII.

De valore cuiusdam dispensationis.

SVMMARIVM.

1 *Ponitur casus, seu factum.*
2 *Aliqui Doctores existimant dispensationem in vno gradu consanguinitatis, non explicato duplici vinculo eiusdem gradus esse nullam.*
3 *Alij tenent talem dispensationem esse validam.*
4 *Ex duplicitate eiusdem gradus consanguinitatis fit vnum tantum impedimentum*
5 *Duplicatio eiusdem gradus est accidentalis respectu intentionis Ecclesiæ*
6 *Ex pluribus actibus fornicariis eiusdem speciei cum eadem persona nascitur vna tantum affinitas.*
7 *Dispensatio non explicata duplicitate eiusdem gradus, & matrimonium secutum validum est.*
8 *Explicato tertio gradu consanguinitatis non est necesse explicare quartum.*
9 *Opinio qua defendit valorem matrimonij, etiam si sit vnius tantum doctoris classici, præferenda est opinioni multorum.*

CASVS SIVE FACTI SPECIES.

1 QVIDAM homo nupsit cum quadam sua consanguinea in tertio, & quarto gradu cum dispensatione Pontificis, erat tamen quartus gradus duplicatus ex parte patris scilicet, & matris; & in narratiua ad consequendam dispensationem solum fuit explicatum, quod essent consanguinei in tertio, & quarto gradu, & non explicarunt, quod quartus gradus esset duplicatus, ex patre scilicet, & matre.

Quæritur, an tales contrahentes tenerentur explicare quartum gradum esse duplicatum? Et an ob hunc defectum matrimonium iam in facie Ecclesiæ celebratum fuerit nullum? & teneantur quærere aliam dispensationem, & iterum ratificare matrimonium?

RESPONSIO AVTHORIS.

2 SAnchez, *lib.* 8. *de Matrimonio, dist.* 24. *num.* 5. existimat talem dispensationem non explicato duplici vinculo eiusdem gradus fuisse subreptitiam, ac per consequens matrimonium fuisse nullum. Eandem sententiam tenet Fragoso, 1 *p. lib.* 3. *d* 6. *n.* 25. Basilius, Coninchus, Gutierres, Hurtado, & alij quos refert, & sequitur Palaus, *tom.* 1. *d.* 4. *p. vltimo*, §. 3 *n.* 1.

Verum ego existimo talem dispensationem non fuisse subreptitiam, non enim erat necessarium explicare secundum vinculum consanguinitatis; 3 siquidem erat in eodem gradu, & eiusdem speciei cum illo, quod in narratiua continebatur. Ita docet Henriquez, Ledesma, Veiga, Rodrig. Texeda, quos refert, & sequitur Diana, 8. *p. tract.* 3. *resol.* 60.

Ratio est quia ex duplici illo gradu consanguinitatis duplicato fit vnum tantum impedimentum; 4 ergo solus vnus gradus explicandus est in narratiua. Confirmatur quia illa duplicatio vinculorum est materialis, & accidentalis respectu 5 intentionis Ecclesiæ. Tum quia ex pluribus actibus fornicariis eiusdem speciei, & cum eadem persona, non nascitur nisi vna affinitas, quæ solum 6 debet in narratiua explicari; ergo idem dicendum est de his vinculis. Alias rationes affert Diana supra, quæ ibi videri possunt.

Quibus suppositis dico, dispensationem in prædicto casu non fuisse subreptitiam, nec matrimo-7 nium nullum. Quia licet contrahentes essent consanguinei duplici illo vinculo in 4. gradu, & altero in tertio; explicatus fuit in narratiua tertius, & quartus gradus; & quamuis non exprimeretur quartum esse per duplicem lineam consanguinitatis, sufficiens fuit quod explicaretur esse per vnam. Tum quia cum explicatus fuit tertius gradus consanguinitatis, non erat necesse,

vt quartus explicaretur, siquidem quartus gradus continetur in tertio, vt latè cum multis probat Sanchez, *lib. 8. de matrim. d. 24. n. 17.*

8 Hæc opinio mihi videtur debere sequi in hoc casu, non obstante quod contraria probabilior sit. Nam vt notaui cum Sanchez, Mascardo, Hostiensi, Abbate, Felino, Villalobos, Nauarro, & aliis Palaus, *tom. 1. d. 2. p. 1. n. 2.* Opinio, quæ defendit valorem matrimonij iam facti, etiam sit vnius tantum doctoris classici præferenda est opinione multorum; sed sic est quod opinio quæ asserit in hoc casu fuisse bonam, & validam dispensationem, est multorum, & grauium doctorum, & fauet valori matrimonij iam facti in facie Ecclesiæ; ergo sequi debet in praxi, non obstante contraria sententia.

CONSVLTVM XIII.

De valore alterius dispensationis.

SVMMARIVM.

1 *Ponitur casus, seu factum.*
2 *Si in narratiua pro dispensatione ponatur tantum pro causa, quod precessisset copula inter contrahendos, si ea non precessit, dispensatio est subreptitia.*
3 *Si in narratiua non solum fuit datum pro causa, copula habita inter contrahendos, sed etiam infamia, vel periculum illius, si hæc vera sunt, & si non precesserit copula, dispensatio est valida.*
4 *Precessio copula non potest esse causa principalis motiua dispensationis.*
5 *Causa principalis motiua est scandalum, & infamia, vel periculum illius, & quod fœmina maneret innupta.*
6 *Quando inter contrahendos interuenerunt aliqua facilitates, ex quibus resultauit in vicinia nota, infamia, & scandalum, hoc sufficit ad verificandam dispensationem, & si non precesserit copula, si id etiam in narratiua fuit Pontifici explicatum.*

CASVS SIVE FACTI SPECIES.

1 PETRVS voluit accipere sibi in vxorem Mariam consanguineam suam in secundo gradu consanguinitatis, & vt facilius consequeretur dispensationem, posuit in narratiua habuisse copulam cum illa, & quòd si cum ea non nuberet, erat periculum notæ, scandali, & infamiæ, quia iam talis mulier erat in viciuia cum eo infamata.

Quæritur, an talis dispensatio fuerit valida, si Petrus non habuisset copulam cum prædicta Maria, si tamen illa maneret infamata, eo quod cum illa Petrus sæpe sæpius esset in domo sua comedendo, & bibendo cum illa, & alias habuerit facilitates cum ea, quæ solent haberi inter sponsos de futuro, vnde & ipsa, si cum eo non nuberet, maneret innupta, ob prædictas facilitates, absque tamen copula.

RESPONSIO AVTHORIS.

RESpondi, quod si in narratiua ad consequendam facilius dispensationem datum tantum 2 fuit pro causa, quod habita fuerit inter eos copula, cum tamen non ita fuerit, remanet dispensatio nulla, & subreptitia. Ita Portel, *in responsione casuum tom. 2. casu 49. n. 4.* citans Bonacin. & alios, quos omnes citat, & sequitur Diana, *8. p. tract. 3. resol. 65.* Ratio est, quia cum solum fuit datum pro causa, quod præcesserit inter eos copula, & hoc verum non sit, remanet narratio tota falsa, & consequenter dispensatio subreptitia; siquidem in omnibus dispensationibus ponitur illa clausula, *si preces veritati nitantur*, sed hic nituntur falsitatis; ergo dispensatio est subreptitia, & nulla.

Aliter dicendum est, si in narratiua, non solum 3 fuit datum pro causa, copula inter contrahendos habita, sed etiam infamia, vel periculum illius, & quod talis fœmina, si cum illo viro non nupserit, maneret innupta, eo quod apud vicinium sit cum illo diffamata; Nam si hæc vera sint, & si inter eos non præcesserit copula, dispensatio non est subreptitia, sed vera, & legitima. Ita Sanchez, *lib. 8. de matrim. d. 21. n. 4.* Bonacina, *de legibus d. 1. q. 1. p. 4. §. 5. si vere* Merola, *to. 2. d. 4. cap. 6. n. 386.* Gaeta, *canone ad limina 30. q. 1. § 4. q. 134. & 385.* Amicus *tom 5. d 6 sect. 8. n. 150.* Texeda, *tom. 2. lib. 4. tract. 3. n 9.* Portel, *in responsione casuum, to. 2. casu 4. n. 4.* Diana, *8. p. tract. 3. resol. 65.*

Ratio est, quia præcessio copulæ non potest es- 4 se causa motiua ad mouendum Pontificem ad dispensandum, imo copula solet facilitare dispensationem; ergo causa motiua principalis, quam habet Pontifex ad dispensandum est scandalum, & 5 infamia, & periculum illius, & quod mulier maneret innupta: ergo cum hæc causa subsistat, quæ est motiua finalis, sufficit ad valorem dispensationis, etiamsi inter eos non præcesserit copula, quia copula habita, tantum fuit causa impulsiua, & non motiua.

Ex quibus infertur responsio ad casum propo- 6 situm. Nam cum in prædicto casu inter hos contrahendos præcesserint illæ facilitates, vt sponsus ingrederetur domum sponsæ, & cum ea comederet, &c. è quibus resultauit in vicinia nota, & scandalum, inde fit, quod licet inter eos non præcesserit copula, dispensationem fuisse validam; siquidem causa principalis motiua fuit vera; vnde parochus potest assistere huic matrimonio.

CONSVLTVM XIV.

De puella, quæ educationis causa erat in conuentu monialium, an possit extrahi, ipsa renuente, ante finitum tempus educationis.

SVMMARIVM.

1 *Ponitur casus, seu factum.*
2 *Fily in electione status sunt sui iuris.*
3 *Possunt qualemcumque statum religionis eligere, inuitis parentibus.*
4 *Puella quæ sunt in aliquo conuentu educationis causa si exeant ante finitum tempus concessum à Papa, etiam non reuersura, incurrunt in excommunicationem.*

5 *Filia quæ est in conuentu educationis causa, etiam ad præceptum parentis non tenetur ab eo exire, si voluerit.*

6 *Antequam anni concessi à Pontifice ad educationem finiantur, non potest pater per vim extrahere filiam à conuentu monialium, in que est educationis causa.*

7 *Pater non potest impedire filia vt vtatur dispensatione Pontificis.*

8 *Prælatus non potest impedire subdito, vt vtatur dispensatione Pontificis ad recipiendum presbyteratum ante vigesimum quintum annum ætatis.*

9 *Educatio in conuentu monialium est res virtuosa.*

10 *Pater non potest abstrahere filios à bonis spiritualibus.*

11 *Vna puella non potest extrahi à conuentu in que est educationis causa ad alium conuentum, vt ibi etiam educetur, sine noua Pontificis licentia.*

12 *Pater non potest cogere filiam vt fiat religiosa in hoc, vel illo conuentu, in quo illa non vult.*

13 *Papa non potest cogere vnum religiosum, vt transeat ad aliam religionem strictiorem.*

14 *Pater non potest cogere filiam vt sumat religionem strictiorem, quam illa vult.*

15 *Pater tenetur dotare filiam, quæ vult effici religiosa in conuentu laxiori.*

16 *Dum non dotat tenetur alimenta præbere.*

17 *Pater de iure Lusitano non potest negare filiis alimenta. nisi in casibus, in quibus potest eos exheredare.*

18 *Pater denegans filiæ alimenta, vel dotem, vt eam cogat profiteri in conuentu, in quo illa non vult, incurrit excommunicationem.*

19 *Pater denegans alimenta filiæ, vt illa transeat ad strictiorem conuentum educationis causa, incurrit excommunicationem.*

CASVS, SIVE FACTI SPECIES.

1 IN quodam monialium conuentu erat quædam puella educationis causa de licentia summi Pontificis, & adhuc illi deerant quinque anni ad complendam licentiam Pontificis, voluit eius pater illam extrahere à dicto conuentu, & ponere illam in altero strictioris obseruantiæ, vt ibi profiteretur, illa renitente, sed in primo conuentu volente perseuerare, & ibi profiteri.

Quæritur. An filia ista in hoc casu teneatur patri suo obedire? & an pater per vim, vel censuras possit eam à tali conuentu extrahere, & in casu quod nolit exire teneatur illi alimenta præbere, & an filia possit patrem cogere, vt ei alimenta, & dotem ad professionem præbeat.

RESPONSIO AVTHORIS.

2 REspondi primo filiam in hoc casu non teneri obedire parentibus. Et ratio est quia filij in 3 electione status sunt sui iuris, & possunt qualemcumque statum religionis eligere, inuitis parentibus, vt cum D. Thoma, Bonac. Sairo, & aliis communiter docet Trullenc. *tom.1. lib.4. cap.1. dub.2. n.12.* Fagundez, *in Decalogum lib.4. in 4. præceptum, cap 4. n.3.* ergo pater non potest per vim extrahere filiam à dicto conuentu vbi vult esse religiosa, & multo minus potest pater eam cogere censuris, vt egrediatur vt in altero cōuentu profiteatur.

4 Secundo respondi, quod puella ista tantum abest, quod teneatur in hoc patri suo obedire, quod si exierit à prædicto conuentu intra tempus assignatum à Pontifice ad suam educationem incurret excommunicationem, etiamsi exeat animo non reuertendi. Ita cum Palao, Tamburinus, *de iure Abbatissarum, d.1. q.2. n.14.* Licet contrarium 5 teneat Pelizarius, *de clausura monialium tract.10. cap.1. n.187.* ergo talis filia, etiamsi noluerit ibi esse religiosa, non tenetur exire à prædicto conuentu; siquidem exeundo incidit in opinione Tamburini in excommunicationem, ad quod pater eam cogere non potest.

6 Confirmatur quia ista puella est in hoc conuentu de licentia Pontificis per certum annorum numerum; ergo antequam anni concessi finiantur 7 non potest pater per vim eam extrahere; siquidem pater non potest impedire filiæ Pontificis dispensationem, vt bene educetur; sicut prælatus re- 8 gularis non potest impedire suo subdito, vt vtatur dispensatione Pontificis ad recipiēdum presbyteratum ante vigesimum quintum annum, vel ad habitandum semper in vno conuentu, vt notauit Vidal, *titulo de censuris inquisitione 2. n.17.*

9 Confirmatur 2. Quia educatio in monasterio est res virtuosa: ergo si pater filiæ concessit licentiam ad hanc educationem in conuentu, non potest illam extrahere à tali conuentu contra suam 10 voluntatem. Patet consequentia: quia pater non potest abstrahere filios à bonis spiritualibus, quibus trsduntur de eius licentia, vt notauit Trulienc. *tom.1. lib.4. cap.1. dub.3. n.1.*

11 Nec obstat si dicas, patrem velle istam à prædicto Monasterio extrahere ad alterum strictioris obseruantiæ, vt ibi melius educetur, & religiosa fiat. Nam ad hoc respondetur. Quod ad hanc educationem in altero conuentu requiritur noua licentia Papæ, vt notauit cum Rodriguez, & aliis Tamburinus, *de iure Abbatum, d.1. q.2. n.14.* Et dato quod detur talis licentia adhuc ista filia non 12 tenetur in hoc casu patri obedire, quia vult esse religiosa in illo conuentu, & pater non potest cogere illam, vt hanc, vel illam religionem accipiat, vt supra diximus, & est certum inter Doctores.

13 Confirmatur quia Papa non potest cogere vnū religiosum, vt transeat ad aliam religionem strictiorem, vel quod faciat vitam strictiorem, quam professus est, vt cum Sanchez, & aliis late probat Pelizarius, *to.1. tract.1. cap.5 n 29. & 30.* Ergo nec 14 pater poterit cogere filiam ad assumendum vitam strictiorem, quam illa voluerit. Patet consequentia, quia sicut pater habet potestatem dominatiuam super filios, ita Papa super religiosos; ergo si nec Papa summum Ecclesiæ caput id efficere potest, quomodo id concedendum est patri respectu filiorum.

15 Tertio respondi, istum patrem teneri dotare hanc filiam, si voluerit esse religiosa in tali conuentu. Ita cum aliis communiter Trullenc. *in Decalogum lib.4 cap.5 dub.3. n 17.* Et interim tene- 16 tur ei alimenta præbere primo quia eadem bulla per quam concessum est dictæ puellæ viuere in dicto monasterio educationis causa præcipitur, vt ei alimenta à suo patre præbeantur. Secundo quia ad id tenetur pater iure naturali; siquidem pater tenetur iure naturali præbere filiis alimenta, præcipue quando ei non sunt inobedientes, vt late probat

probat cum communi Trullenc. *suprà. n.6. & 7.* sed sic est quod hæc filia in hoc casu non fuit inobediens patri; ergo pater tenetur ei alimenta præbere.

17 Confirmatur, quia pater de iure Lusitano non potest negare filiis alimenta, nisi in casibus in quibus potest eos exhæredare, vt notauit cum cõmuni Fagundes, *in Decalogum in 4. precept. lib. 4. cap. 3. n. 1.* Sed sic esto quod pater non potest exhæredare filios, nisi in casibus qui cõtinentur *in lib 4. ordinationis Lusitanæ, tit.* 88. in quibus iste non includitur; ergo pater tenetur in hoc casu alimenta præbere filiæ, & ad id per iustitiam potest obligari. 18 Confirmatur 2. Quia iste pater negando filiæ alimenta, eo fine, vt cogatur recipere habitum alterius religionis, vbi nolit esse religiosa, incurrit excommunicationem, vt cum multis notauit Bordonus, *tom. 2. resol. 54. n. 145.* Peirinis, *de subdito q. 1. cap. 29.* ergo pater non potest cogere filiam, vt transeat ad strictiorem conuentum, ei alimenta denegando, & si hoc faciat incurrit excommunicationem.

Nec obstat si dicas Patrem non cogere filiam, vt transeat ad alterum conuentum, vt ibi fiat religiosa, sed educationis causa, nam cum sit obser- 19 uantior conuentus putat ibi melius educandam. Nam contra hoc est, quod pater non solum incurrit excommunicationem obligando filiam accipere alteram religionem, sed etiam vt alterum conuentum ingrediatur educationis causa, vt docet Suarez *de censuris, d. 23. sect. 7. n. 9.* Filiucius *tract. 14. cap. 6. q. 5. n* 89. & valde probabile putat Portel, *tom. 1. casuum casu 55. n. 1.* licet oppositum sit etiam probabile; ergo pater non solum non potest cogere filiam, vt transeat ad alterum conuentum, vt ibi sit religiosa, sed nec educationis causa; siquidem incurrit excommunicationem hoc efficiendo, illa nolente.

CONSVLTVM XV.

De facultate concessa ad absoluendum à casibus Episcopo reseruatis, an extendatur ad censuras reseruatas?

SVMMARIVM.

1 *Ponitur casus, seu factum.*

2 *Quoties Papa concedit licentiam ad absoluendum à casibus sedi Apostolicæ reseruatis, concedit etiam licentiam ad censuras sedi Apostolicæ reseruatas.*

3 *Idem dicendum est in casibus reseruatis Episcopo cum censura.*

4 *Aliqua censura dantur Episcopis reseruata sine casibus qua enumerantur.*

5 *Aliqui Doctores videntur inclinare, in facultate concessa ab Episcopis ad omnes casus sibi reseruatos, includi etiam censuras illi reseruatas.*

6 *Facultas concessa ab Episcopo ad omnes casus sibi reseruatos, secundum aliquos extenditur ad censuras annexas.*

7 *Moraliter quando reseruatur censura, præsertim excommunicationis, reseruatur etiam peccatum, ob quod imponitur.*

8 *Licentia concessa ab Episcopo absoluendi ab omnibus casibus sibi reseruatis, late interpretanda est.*

9 *Licentia concessa ab Episcopo absoluendi à casibus sibi reseruatis non extenditur ad censuras.*

10 *Quid si licentia sit ad absoluendum ab omnibus casibus sibi reseruatis.*

11 *Excommunicatio dicitur casus reseruatus.*

12 *Ponitur definitio casus reseruati.*

13 *Cui conuenit definitio, conuenit definitum.*

14 *Verba ambigua intelliguntur secundum communem vsum loquendi.*

15 *Lex generaliter loquens, generaliter est intelligenda.*

16 *An bulla cruciata Lusitana concedat licentiam ad absoluendum à censuris Episcopo reseruatis.*

17 *In facultate quam Papa, vel Episcopus concedit ad absoluendum ab omnibus casibus Episcopo reseruatis, non includitur facultas ad absoluendum à censuris Episcopo reseruatis.*

18 *Apud Episcopum censura, & casus sunt res diuersa.*

19 *In re morali non est facile recedendum à communi sententia.*

20 *Nulla est censura Episcopo reseruata, quæ non habeat casum saltem per accidens reseruatum.*

21 *Facultas concessa ab Episcopo ad absoluendum ab omnibus casibus sibi reseruatis, licet late sit interpretanda, debet tamen interpretari intra proprietatem verborum.*

22 *Censura propria non sunt casus reseruati, sed pœna casus.*

23 *Verba in dubio accipienda sunt in propria significatione.*

24 *Dictio,* omnis, *restringitur secundum subiectam materiam.*

25 *Quando Episcopus concedit totam suam authoritatem, in tali facultate includitur facultas ad absoluendum à casibus, & censuris sibi reseruatis.*

26 *Hæc facultas non extenditur ad dispensandum in votis, vel irregularitatibus.*

27 *Censura non dicitur propriè casus sed pœna casus.*

28 *Quid sit casus reseruatus explicatur.*

29 *Illa regula, cui conuenit definitio, conuenit definitum, quomodo intelligenda.*

30 *Rubrica, & tituli non possunt allegari ad decisionem casuum, nisi rationem perfectam contineant.*

31 *Censura vere, & realiter nõ est casus reseruatus.*

32 *Priuilegium circa modum seruandi interdictum, non extenditur ad cessationem à diuinis, nisi exprimatur.*

33 *Verba ambigua semper debent explicari, attento iure communi, & non speciali.*

34 *Censura & casus, secundum ius commune, sunt res diuersæ.*

35 *Diuersitas circa eandem rem non debet induci.*

36 *Lex generaliter loquens, generaliter est intelligenda, si non referatur ad casus specialiter notatos.*

37 *Illa verba bullæ cruciatæ Lusitanæ, à casibus, qui non sunt reseruati sedi Apostolicæ eos absoluant toties quoties per se, & ex propria significatione, non includunt facultatem ad absoluendum à censuris.*

CASVS, SIVE FACTI SPECIES.

1 IN Archiepiscopatu Bracharensi aliquando concedit ordinarius facultatem parochis, & aliis confessoribus absoluendi ab omnibus casibus sibi reseruatis.

Quæritur primo. An hæc facultas extendatur etiam ad censuras reseruatas eidem ordinario? Secundo an extendatur ad omnes casus papales occultos, etiam intra bullam cœnæ, excepta hæresi? Tertio quæritur, quid dicendum sit de hæresi occulta?

RESPONSIO AVTHORIS PRIMO QVÆSITO.

An hæc facultas extendatur ad censuras Episcopo reseruatas.

AD maiorem huius consulti explicationem suppono, vt certum, quod quoties Papa 2 concedit licentiam ad absoluendum à casibus sedi Apostolicæ reseruatis, concedere etiam licentiam ad censuras sedi Apostolicæ reseruatas, & vice versa. Ratio est quia Papa non solet reseruare peccata sine censuris, nec censuras sine peccatis: Ergo sicut in fieri taliter dependet peccatum à censura, & censura à peccato, vt non detur peccatum reseruatum sine censura, nec censura sine peccato, ita etiam dependet in conseruari ita vt sublata censura, non maneat peccatum reseruatum, & ablato peccato, maneat etiam ablata censura. Et idem dicendum in casibus reserua- 3 tis Episcopo cum censura, propter eandem rationem. Ita Villalobos, Nauar. Caietan. Soarez, Sanchez, & alij, quos refert, & sequitur Fagundez, *in præceptis Ecclesiæ præcepto 2. lib. 8. cap. 1. n. 3.* Bonacina, *de censuris, d 1. q. 3. p. 1. n. 5.* Portel, *in dubiis regularibus, verbo casus reseruati, n. 5.* & cum aliis communiter Trullenc. *in cruciatam lib. 1. §. 7. cap. 2. dub. 1. n. 3.*

Hoc supposito difficultas solum est, quando censura solum est reseruata Episcopo, non tamen 4 casus, propter quem incurritur censura, vt sunt omnes excommunicationes, siue à iure, siue ab homine nulli reseruatæ, aut in iure Episcopo reseruatæ, an in hoc casu, in quo hæ censuræ ex constitutione synodali sunt Episcopo reseruatæ, concedendo Episcopus licentiam ad absoluendum ab omnibus casibus sibi reseruatis, extendatur hæc facultas, etiam ad excommunicationes sibi reseruatas.

Pro parte affirmatiua citari potest Suarez *de censuris, d. 7. c. 4. n. 4.* vbi videtur maxime in hanc 5 partem inclinare. Bordonus *resol 37. n. 2.* Nam licet ibi dicat, quod quando Episcopus concedit facultatem ad omnes casus sibi reseruatos, talem facultatem non extendi ad censuras, statim addit, nisi quando concedit omnes casus, inter quos numerantur aliquæ censuræ; nam tunc sub nomine casuum veniunt etiam censuræ. Portel *in dubiis regularibus verbo casus reseruati*, vbi ait Episcopus concedens casus sibi reseruatos, si aliquod specialiter nominet, cætera similia concedere censetur, censuras videlicet reseruatas Villalobos, *1. p. tract. 9. diffic. 17. n. 5.* vbi ita ait, *quando se da facultad pera absoluer de la censura, es justo darla para absoluer de la culpa, è al contrario como dize Suarez, que el esto commun es conceder la authoridad para los casos reseruados*; in quibus videtur etiam fauere hanc opinionem.

Ratio autem huius sententiæ esse potest, quia quoties Episcopus concedit facultatem ad casus 6 sibi reseruatos, extenditur hæc facultas ad censuras annexas talibus casibus reseruatis, vt supra probauimus; sed sic est, quod de facto nulla est censura

censura reseruata Episcopo, quæ simul non habeat annexum casum reseruatum, ob quem incurritur; ergo quoties Episcopus concedit facultatem ad omnes casus sibi reseruatos, extendi debet talis facultas ad censuras; siquidem sunt annexæ talibus casibus. Probatur minor in qua est 7 difficultas, nam vt notauit Suarez; *d.7. de censuris, sect.4 n.14.* Moraliter, nunquam fit, vt censura præsertim excommunicationis reseruetur, & non culpa, ob quam imponitur; alias vt bene dicit Suarez, *de pœnitentia,d 28.sect.2.n.10.* Si confessor ex malitia sua absolueret pœnitentem bona fide accedentem ad Sacramentum, à peccato, non prius eum absoluendo ab excommunicatione, absolutio Sacramentalis esset valida, vt de excommunicatione non reseruata docet Præpositus, Filiutius, Valentia, & alij, quos refert, & sequitur Diana, *5.p. tract 9. resol.82.* Sed sic est, quod hoc nullo modo dici potest, quia aliàs nulla esset distinctio inter excommunicationem reseruatam, & non reseruatam in ordine ad absolutionem peccatorum, propter quæ imponitur; ergo per talem reseruationem, non solum reseruatur censura, sed etiam culpa, ob quam imponitur; ergo concessa facultate ad omnes casus reseruatos, conceditur etiam ad omnes censuras reseruatas, vtpote annexas ipsis casibus.

8 Probatur 2. eadem minor, quia hæc Episcopi licentia late interpretanda est, siquidem est fauor, & gratia iuxta, *l. 3. ff de const. princip* & mos ita declarauit, si quem Episcopi ita solent concedere suos casus, & consuetudo facit legem iuxta, *l legati de offic. delegat.* Et consuetudo in hoc Archiepiscopatu, ita se habet, siquidem illi, qui habent facul- 9 tatem ad casus reseruatos, absoluunt etiam à censuris reseruatis vt ipsi dicunt. Confirmatur quia licet quando Episcopus concedit licentiam ad casus reseruatos, hæc facultas non extendatur ad 10 censuras, id tamen non videtur dicendum, quando concedit omnes casus sibi reseruatos: Nam illa dictio, *omnes*, est vniuersalis, & nihil excludit, sed omnes casus comprehendit, *l. Iulian ff. de alleg. 3.* quamuis alias aliqui non essent comprehendendi, *arg ex leg si cum ff de alleg. 3.* vnde merito ait Bordonus, *resol. 39. n. 59.* se putare extendi, etiam ad censuras, propter magnam vim, quam habet vniuersalis super indifinitam.

Probatur 3. quia excommunicatio dicitur casus reseruatus; ergo concedendo Episcopus licentiam 11 ad omnes casus reseruatos, extenditur etiam hæc concessio ad censuras; Alias talis facultas non esset ad omnes casus reseruatos, sed ad partem illorum. Antecedens probatur primo, ex definitione casus reseruati; Nam vt illum diffinit Suarez Lusita- 12 nus, *fol. 2. n 2.* Est peccatum, seu censura, sed cui conuenit diffinitio, conuenit & diffinitum; & argumentum à definitione est efficax, vt docet Euerard *in top. l. à definit.* ergo excommunicatio dicitur casus reseruatus. Secundo probatur, quia in constitutionibus Episcopatuum huius Lusitaniæ Regni, sub titulo casuum reseruatorum ponitur 13 excommunicatio; sed cum aliqua materia ponitur sub rubro, vel titulo, ex hoc inducitur esse illius naturæ, cuius est titulus, iuxta glossam, *in cap. 1. & in cap. super.* Griam. *de offic. deleg. lib. 8.* ergo cum excommunicatio sit sub titulo casuum reseruatorum, merito intelligitur esse casum reseruatum, quoad hunc effectum absolutionis.

Probatur quarto idem antecedens ex communi modo loquendi apud nostrates, secundum quem excommunicatio dicitur casus: verba enim ambi- 14 gua intelliguntur secundum communem vsum loquendi, licet improprientur iuxta, *l. labeo, ff. super. sect. l. vt Alphons. ff verb. sign.* ergo cum in hoc Archiepiscopatu, excommunicatio vocetur casus reseruatus, vt talis habenda est. Tum quia lex gene- 15 raliter loquens generaliter est intelligenda, *l. de pretio ff de public in rem actio l in fraudem, §. vlt. de testament. militum.* ergo cum lex huius Archiepiscopatus excommunicationem appellet casum reseruatum, ita absque dubio est intelligenda.

Deinde probatur ab inconuenienti: Nam alias sequeretur, quod per bullam Cruciatæ in hoc Lu- 16 sitaniæ Regno non possent fideles absolui à censuris reseruatis Episcopo; sed hoc est contra communem sententiam, vt testatur Suarez, Lusitanus, *fol. mihi 164. n. 1.* ergo, &c. Sequela probatur, quia in bulla non fit mentio censuratum reseruatarum Episcopo, sed solum dicitur, quod à casibus, qui non sunt reseruati Sedi Apostolicæ eos absoluant toties quoties; ergo si concedente Pontifice facultatem ad absoluendum à casibus Episcopo reseruatis, non includuntur in hac concessione censuræ Episcopo reseruatæ, bene sequitur, quod nec in hac concessione bullæ includuntur quod est absurdum.

Quo argumento conuictus Trullenc. *in Bullam Cruciata lib. 1. §. 7 cap. 2. dub. 2. n. 1.* ait quare consulto Pontifex in hoc § dixit (loquitur de bulla concessa Castellæ) à casibus, & censuris reseruatis Episcopis, vt omnem Episcoporum, & aliorum prælatorum à Papa comprehenderet reseruationem; ergo cum in nostra bulla non dicantur illa verba, à casibus, & censuris, sed solum à casibus; dicendum est quod bulla non dat talem facultatem ad censuras Episcopo reseruatas, quod est contra communem sententiam, aut censuras in hoc regno comprehendi nomine casus, quod nos intendimus. Et hanc sententiam aliquibus ex his innixus fundamentis tuetur, defendit, & in praxi obseruat quidam Parochus literatus, vt ipse mihi plane confessus est.

Secunda sententia docet in concessione, quam 17 Papa, vel Episcopus facit absoluendi ab omnibus casibus Episcopo reseruatis, non includit facultatem ad absoluendum à censuris ipsis Episcopis reseruatis. Ita Nauar *c. 27. n. 161.* Coninch. *de Sacramentis, d. 8 dub. 12. n 85.* Rodrig. *in summa to. 1. c. 59. n. 2.* Suar *de censuris d. 7. sect. 4 n. 12.* Sanch. *in summa,* quem refert, & sequitur Bonac. *to. 1. de censuris in communi, d. 1. q. 3. p. 1. n. 15.* Sylu. Tab. quos refert, & sequitur Clauis Regia, *lib. 1. c. 1. n. 5.* Reginaldus, *lib. 8. cap 5 sect. 3. n. 66.* Garcias, quem refert, & sequitur Fagundes, *in præceptis Ecclesiæ, præcepto 2. lib. 8. c. 8 n. 10.* Suar. Lusitanus, *de casibus reseruatis, c. 4. n. 20.* Trullenc. *in bullam Cruciatæ, lib. 1. §. 7. c. 2. dub. 2 n. 1.* vbi ait esse communem sententiam, Vrbanus ab ascensione, *tract. 2. c. 2. fol mihi 118.* Coriolanus *p. 1. sect. 2. art. 9. n. 1.* Bordonus, *resol. 37. n. 2.* & alij communiter.

Ratio fundamentalis huius sententiæ est, quia 18 apud Episcopum censuræ, & casus sunt res diuersæ; sæpe enim inueniuntur casus Episcopo reseruati, sine censura; Atqui à diuersis non fit illatio *cap ad audientiam de decimis, & l. Papinianus, ff. de minoribus,* ergo quamuis Pontifex, vel Episcopus concedant facultatem ad absoluendum ab omnibus casibus Episcopo reseruatis, talis facultas non

extenditur

extenditur ad censuras, vt pote ees diuersæ.

Fateor, me sæpe sæpius in hac re perplexum fuisse; Nam pro prima sententia videbam non contemnendas rationes, pro secunda vero commune Doctorum placitum, & consensum, quare libentius vellem aliorum sententias audire, quam meam in lucem proferre. Cæterùm, quia in re morali non est facile recedendum à communi sententia, & quia nullum inuenio Doctorem, qui dare primam sententiam sustineat, eoa autem qui hanc difficultatem attigerunt vide omnes pro parte contraria dimicantes, nolo ego in hoc puncto aliquid de nouo definire, sed partem negantem, vt communem, & securiorem consulere. Ita in simili casu respondet Lugo, *de pænitentia, d.* 16, *sect.* 2. *n.* 98. Maioris tamen claritatis gratia, respondeo argumentis contrariæ partis.

Ad primum respondeo cum Suario de pœnitentia, *d.*18. *sect.* 2. *n.*6. *&* 11. Distinguendo minorem, nulla est censura reseruata Episcopo, quæ simul non habeat anneaum casum reseruatum, ob quem incurritur, immediate, & in se, oego, per accidens, & in alio concedo; deinde nego consequentiam. Ad primam probationem minoris respondeo cum Sanchez, Suarez, Coninche, Fagundes, Laiman, quos refert, & sequitur Palaus, *tom* 4. *d unica, tract.* 23 *p.*15. *§.* *n.*6. admittendo sequelam. Ad secundum inconueniens, quod infert. Respondeo quod censura reseruata, & non reseruata non differunt inter se, in eo quod peccatum, ob quod imponitur sit, vel non sit reseruatum, sed in eo, quod solum reseruans, vel eius delegati possint ab illa absoluere.

Ad secundam probationem minoris Respondeo quod licet facultas Episcopi ad absoluendum à reseruatis non expressis personis absoluendis late sit interpretanda, vt cum communi sententia docet Palaus, *tom.*1. *tract.*3. *d.*4. *p.*11. Semper tamen talis interpretatio debet fieri intra proprietatem verborum: *l. eam leg. ff. de test am. l.* 1. *§ quod autem, ff. aleator: cap. ad audientiam* 12. *de decimis*; vnde cum censuræ propriè non sint casus reseruati; sed pœna casus, vt præter Doctores citatos tenet Megala, & alij quos refert, & sequitur Diana, *p* 2. *tract.* 2. *resol.* 13. Inde est quod talis facultas, licet sit late interpretanda. non debet extendi ad censuras reseruatas, verba namque in dubio accipienda sunt in propria significatione: *l. non aliter ff. de legat.* 3. & verba dubia in potiori significata sunt accipienda, *l.* 1. *§. qui in perpet. ff. si ager vectig.* Et ad id, quod ait de consuetudine in Archiepiscopatu Bracharensi, Respondeo talem consuetudinem non dari, neque de ea aliqui Authores Lusitani meminere, & si aliqui parochi id faciunt male absoluunt, & de eis præsumi potest, id cum dolo facere; Nam dolus, & malus animus præsumitur in eo, qui facit, quod tenetur non facere, *l. si procuratorem, ff. mand.*

Ad Confirmationem respondeo negando antecedens. Ad probationem respondeo, illam vniuersalem, omnes, restringi secundum subiectam materiam. *l.* 3. *§. si quis haredi ff. de statu liber.* Barbosa, *de locis lit.* V, *n.* 21. Et sic non est extendenda ad materiam diuersam, vt sunt censuræ, sed solum debet extendi ad omne illud, quod fuerit casus reseruatus, etiamsi in aliquo sit aliqua ratio specialis, ob quam non includeretur in indefinita, sed requireretur maior explicatio, vt docet Bordonus, *resol.* 39. *n.* 59. Et nos *infrà* agentes de casibus Pontificiis occultis dicemus. Vnde ad id quod ait ex Bordono respondeo, Bordonum non loqui, quando Episcopus dicit concedo tibi omnes casus reseruatos, sed quando dicit, concedo tibi omnem meam authoritatem, & in hoc casu dicit Bordonus, quod hæc facultas etiam extenditur ad censuras, quod & ego, si alias constet de intentione prælati, vt ait Reginaldus, *lib.* 8. *cap.* 5. *sect.* 3. *n.* 67. Etiam liberter admitto; nam illa dictio, omnem, non appellat super casus, vt in nostro casu, sed super authoritatem, & facit hunc sensum, concedo tibi omnem meam authoritatem ad absoluendum, vt ait Suarez, *de censuris, d.*7. *sect.* 4. *n.* 93. Vnde cum facultas, & authoritas Episcopi ad absoluendum, extendatur etiam ad absoluendum à censuris, necessario concedendo omnem suam authoritatem, debet extendi ad censuras; alias non concederet omnem suam authoritatem ad absoluendum, sed partem ipsius. Nam qui nihil excludit, vt rectè probat argumentum, omne concedit. Nec tamen hæc facultas extenditur ad dispensandum in votis, vel irregularitatibus, vt docent communiter DD. apud Trullenc. *in bulla lib.* 1. *§.* 7. *cap.* 2. *dub.* 2. *n.* 1. Quia diuersa est facultas ad absoluendum, à facultate ad dispensandum, & vna concessa, non censetur alia concessa: nam aduersis non fit illatio, *vt supra* diximus.

Ad tertiam probationem antecedentis respondeo, quod censura, neque est, nec dicitur casus propriè, & rigorosè, sed pœna casus. Ita Megala, Nauar. quos refert, & sequitur Diana *supra*, Bordonus, *resol.* 37. *n.* 2. Casus namque propriè, & strictè accipitur pro crimine mortali exteriori, in quo qui labitur non potest à quolibet confessario absolui: Ita Bonacina, *tom.* 1. *d.*5. *q.* 7. *p.* 5. *in principio*, vel vt melius diffiniunt Trullenc. *lib.* 1. *in bullam, §.* 7. *cap.* 2. *dub.* 1. *n.* 1. Bordonus, *resol.* 37. *n* 2. Sumitur pro grauiori crimine, cuius absolutio reseruatur superiori. Vnde quando Theologi appellant censuram casum, id faciunt impropriè vt ait Suarez Lusitanus vbi *suprà*. Ad primam probationem antecedentis respondetur, cui conuenit diffinitio, conuenit & diffinitum, distinguo, cui conuenit diffinitio impropriè, nego. cui conuenit per propriam, & completam differentiam, conuenit & diffinitum, concedo, vt ait Aristoteles, Topicorum, *lib* 6 *cap* 1 & optimè probat Barbosa, *de locis vtriusque iuris, verbo definitio, n.* 9. Vnde cum definitio casus reseruati, quam affert argumentum, non sit propria per propriam, & completam differentiam; siquidem conuenit aliis à definito, sequitur quod solum impropriè conueniat censuris, ac per consequens talis facultas, non extenditur ad censuras, nam vt sæpe diximus, priuilegium licet latè interpretandum sit, semper debet esse infra proprietatem verborum.

Ad quartam probationem antecedentis respondeo, quod prædicta regula non procedit quando titulus, & rubrica non est per se clara, & omni parte perfecta. Ita Alderet, Mascard, Menochius, quos refert, & sequitur Barbosa, *de locis, lit.* A, *n.* 217. Vnde merito ibi ait Barbosa, rubricas, & titulos non posse allegari ad decisionem causarum, nisi rationem perfectam contineant, quæ tamen non dantur in nostro casu, cum verbum casus reseruati, sit ambiguum ad peccata,

&

& censuras reseruatas. Vnde cum verba ambigua interpretanda sint, secundum ius commune, *cap. cum dilectus de consuetudine*, de iure autem cómuni excommunicatio propriè non sit casus, vt *infrà*, dicemus, sed pœna casus, vt *suprà* diximus, inde est quod talis facultas secundum omnem suam plenitudinem, non debet extendi ad censuras, nam statutú taliter debet extédi vt nunquá extrahatur à propria verború significatione vt *suprà* diximus.

Ad quintam probationem eiusdem antecedentis respondeo, quod dato, & non concesso, quod censura apud nos in communi vsu loquédi dicatur casus, adhuc vere, & realiter non debet talis iudicari, neque priuilegium, etsi sit fauorabile, debet ad illam extendi, nisi ex antecedentibus, vel consequentibus colligatur, quod Episcopus certo habuerit intentionem extendendi talem facultatem, etiam ad censuras, vt aduertit Suar. & Fagund. & Vrban. *suprà* citati, nam vt optimè ait Suar. *de leg. lib* 8. *cap.* 28. *n.* 1. licet Proprietas verborum in priuilegio sumatur ex communi vsu loquendi, hoc tamen semper debet intelligi, secundum ius priuilegio proportionatum; vnde priuilegium circa modum seruandi interdictum, vt ibi ait Suar. non extenditur ad cessationem à diuinis, nisi exprimatur, licet alias cessatio à diuinis, etiam dicatur impropriè interdictum, vt docet Suar *de censuris d.* 8. *sect.* 1. *n.* 12. non alia ratione, nisi quia in iure, hæc duo sunt diuersa; sed in iure censuræ etiá sunt diuersæ à casibus reseruatis, apud Episcopos; ergo facultas cócessa ad casus, non debet extédi ad censuras.

Ad id vero, quod dicit argumentum, quod verba ambigua intelliguntur secundum vsum loquendi, licet impropríentur; respondeo, leges ibi allegatas debere intelligi attento semper iure communi, & non speciali, *l. fin. C. de his quæ ve. æta. impe.* Barb. *de locis lit. V. n.* 7. Vnde cum de iure communi excommunicatio non sit casus, sed pœna casus. parum interest, quod apud nostrates vocetur casus; & quod censuræ, & casus secundum ius commune sint res diuersæ. Probatur, tum ex natura censuræ, quæ non est casus, sed pœna casus, vt sæpe diximus, tum ex bullis, & decretis Pontificum, in quibus fit distinctio inter casus, & censuras reseruatos Episcopis, vt videri est *in bulla Sixti IV.* quá refert Peirinis, *ad constitutionem* 1. *Sixt. IV. fol. mihi* 17. vbi ait, ab omnibus casibus, & excommunicationibus, & interdictis. Et in decreto sacræ Congregationis de mandato Pauli V. anno 1617. vbi ait, *ab excommunicationibus, vel casibus eiusdem ordinarij*: illa namque particula, vel, est disiúctiua, & importat diuersitaté, vt decisum est in sacra Rota Romana apud Farinac. *tom.* 1. *decis.* 69. 1. *p. n* 5. Barb. *de dictionibus dictione* 306. *n* 1. Et diuersitas circa eandem rem nó debet induci, *l. cum quis ades ff de vsu cap.* Tuscus *to.* 2. *lit. D, concl.* 5 18, Barb. *de locis lit. D n* 46. ergo sub nomine casus Episcopo reseruati, non veniunt de iure communi censuræ; alias essent superflua illa verba, *ab excommunicationibus*; nam superfluum est dicere, quod iure inest. Vnde dicitur, quòd tacitè inest, de iure expressum nihil operatur, *l. cum dubitari l. Cornel. ff. de hered. instit.* ergo dicta verba debent aliquid operari, iuxta vulgares regulas iuris, *l. si quando ff. de leg.* 1. *l.* 3. *in principio, ff de iure verbo.* Ad vltimá probationem, quæ ait, quod lex generaliter loquens, generaliter est intelligenda, respondeo, ita esse, si talis lex non referatur ad casus specialiter notatos, *l. Sanctio legum, ff. de pæn. l. dolo ff. de verb. oblig.* Barb. *de locis verbo*

lex. n. 29. Vnde cum censuræ sint respectu Episcopi casus specialiter notati, & diuersi, vt patet ex dictis non debent comprehendi sub generalitate casus Episcopo reseruati.

Tandem ad inconueniens quod infert ex bulla Cruciatæ, nego sequi tale inconueniens. Nam probationem respondeo, quod verum est, illa verba à casibus, qui non sunt reseruati sedi Apostolicæ, eos absoluant toties quoties, includere etiam facultatem ad absoluendas censuras Episcopo reseruatas, sed hanc efficaciam non habent illa verba per se, & ex natura sua, & ex propria significatione; sed quia hanc esse intentionem Pontificis certo scimus ex antecedentibus, & consequentibus, quod sufficit vt priuilegium, quamuis per se talem censum non habeat, ita intelligatur; nam verba præcedentia declarant sequentia, & è conuerso, *l. si seruum, §. fi ff de legat.* 1. Ita Suarez, & Fagund. *locis citatis*, quam intentionem non colligimus ex verbis quibus Episcopus concedit facultatem ad casus reseruatos, vt suppono. Quod autem hæc intentio in dicta bulla colligatur ex antecedentibus, & consequentibus, probatur ex eadem bulla, nam ante illa verba dicit Pontifex (*E de todos os mais peccados, delictos, è excessos, por graues, è enormes que seian, ainda que por elles ouuessem de recorrer a see Apostolica.*) In quibus verbis includitur, etiam facultas absoluendi à censuris, vt multis relatis probat Suarez Lusitanus, *de casibus reseruatis fol. mihi* 165. *n.* 1. Et ratio est, quia illa clausula, *ainda que por elles ouuessem de recorrer à see Apostolica*, est augens, & implicatiua, & ponit casum magis dubitabilem, & supponit minus dubitabilem: *l. etiam C. si tutores, l. curatores, Clement. Religiosis de praescript. Clementina vnica §. fin. de supplen. neglig. prælat. & Clement. nolentes de Lauet.* & tradit *in dicta Clement.* cum Zabarello, Paris, *consil.* 36 *n.* 9. Menoch. *de recuperanda possessione, n.* 216. Vrban. *tract.* 2. *dist.* 1. *cap* 1. *reg.* 8. Vnde illa clausula, quæ sequitur, *e dos casos que no stian reseruados*, refertur ad omnes casus, & censuras reseruatas Episcopo, inclusos in illa prima generali concessione, est namque illa clausula repetitiua similium, vt probat textus, *in l. quidam relegatus, & nos inf. a*, fusius dicemus.

Quod autem colligatur etiam hæc intentio ex verbis sequentibus probatur. Siquidem statim *infrà* dicit, item *declaron sua Santidade que absoluciõs que por vigor das presentes letras se fiserem, depois de satisfeita a parte da excommunhaon, e de autras censuras Ecclesiasticas*, ab homine latis, & ferendis, &c. ergo intentio Pontificis fuit concedere in verbis antecedentibus facultatem ad absoluendum ab excommunicationibus, non solum sibi reseruatis sed etiam aliis prælatis inferioribus; siquidem illa verba, censuris Ecclesiasticis ab homine latis, & ferendis, hæc omnia includunt, vt ex se patet; nec fuit necessaria maior explicatio, nam verba, quæ aliquod præsupponunt circa illud non disponunt: *l. ex facto in* 1. *ff. de hered. instituend. l. neque enim §. si seruum ff. de militum testam.*

Ad id vero quod ait argumentum ex Trullenc. Respondeo, Trullencum bene locutum fuisse, siquidem in bulla concessa Castellæ, ex antecedentibus, & consequentibus non poterat certo colligi intentio Pontificis, si prædicta verba non ponerentur; siquidem in illa bulla solum hæc verba ponuntur, *Et ab eo, quorumcumque peccatorum, & censurarum, etiam sedi Apostolicæ, & bulla cæ-*

na reseruatorum, semel in vita, & semel in articulo mortis, aliorum vero sedi Apostolicæ non reseruatorum, & reseruatorum, toties quoties. E quibus verbis, si auferantur illa verba, & censurarum, non remanet aliqua coniectura certa ad colligendam Pontificis intentionem; siquidem in cæteria bullæ clausulis, nec verbum quidem est vnde hoc clarè posset inferri, quod non accidit in nostra bulla, vt manet explicatum.

E quibus omnibus constat, hanc sententiam esse vt veram practicandam, & consulendam; siquidem (40) rationes contrariæ sententiæ nullius sunt roboris, vt ex earum solutione constat. Tum quia ab omnibus est destituta authoribus; Nam Bordonus, qui magis videtur fauere huic sententiæ, non loquitur quando censuræ sunt distinctæ à casibus, alias sibi esset contrarius, cum ibi contrarium dicat, sed loquitur quando censuræ sunt casibus annexæ, vt ipse statim explicat, *resol.* 39. *n.* 59. vbi ita dicit, concessis omnibus casibus, inter quos recensentur aliquæ censuræ, intelliguntur etiam concessæ censuræ in illis incertæ, quia veniunt sub nomine casuum reseruatorum, quod nos etiam concedimus.

At vero Villalobos, & Portel; quos aliqui dicunt inclinare in hanc partem, nunquam tale quid illis venit in mentem in citatis locis. Nam Villalobos tantum ibi loquitur de casibus papalibus. Et in eodem sensu loquitur Portel; Ambo enim se referunt ad sententiam Nauarri; & Sustij, & in tali sensu loquuntur, vt ipsi fatentur ibi; Nauarrus autem, & Suarez, sequuntur nostram sententiam in sensu à nobis explicato, & licet Suarez ibi aliquantulum corruptus videatur, quatenus proponit illud primum argumentum contra sententiam Nauarri, & non illi respondet, aperte tamen est pro nostra sententia, & contrariam non approbat, sed tantum illius rationem ostendit, quod non sufficit, vt dicatur esse pro hac sententia, cum contrariam ibi apertè sustineat, vt consideranti patebit.

RESPONSIO AVTHORIS, SECVNDO QVÆSITO,

An licentia Episcopi ad absoluendum ab omnibus casibus sibi reseruatis extendatur ad omnes casus Papales, etiam intra bullam cœnæ, excepta hæresi.

HVic difficultati breuiter respondi, Habentem facultatem ab Episcopo ad absoluendum ab omnibus casibus sibi reseruatis toties (41) quoties, posse absoluere toties quoties ab omnibus casibus Papalibus occultis, etiam intra bullam cœnæ, excepta hæresi. Hanc sententiam à fortiori debent tenere Diana, 3. *p. tract.* 2. *resol.* 13. *in fine*, Thomas Sanchez, *in Decalogum, lib.* 4. *cap.* 54. *n.* 27. Marcellus, *d.* 1. *cap.* 2. *def.* 11. *n.* 540. Cousers, quem refert Diana, 6. *p. tract.* 6. *resol.* 54. Trullenc. *in bullam lib.* 1. *cap.* 2. §. 7. *dub.* 3. & *dub.* 6. *eiusdem capitis*, Leander à Martia, quem refert Diana, 9. *p. tract.* 8. *resol.* 50. Auersa, quem refert Diana, 8. *p. tract.* 7. *resol.* 7. Mendo, quem refert, & sequitur Ausonius, *verba bullæ cruciatæ, n* 31.

Ratio est, quia licet isti Authores loquantur de facultate bullæ cruciatæ ad absoluendum toties (42) quoties à casibus reseruatis Episcopo, idem consequenter dicendum est de facultate, quam dat Episcopus ad eosdem casus; siquidem non est maior ratio ad restringendum hanc facultatem, quam (43) confert Episcopus, quam illam, quam Pontifex concedit; siquidem si Papa est ordinarius respectu istorum casuum, & potest eos delegare generaliter, vel specialiter, etiam Episcopus est ordinarius respectu horum casuum, & potest eos delegare generali, vel speciali delegatione cui voluerit, more cuiuslibet ordinariæ potestatis, vt multis relatis ait Sanchez, *de matrim. lib.* .... *d.* 40. *n.* 17. & *in Decalog. cap.* 11. *lib.* 2. *n.* 23. Palaus, *tom.* 1. *tract.* 4 *d.* 4. *p.* 1. 9. 1. *n.* 10. Trullenc. *vbi suprà, n.* 4. Ausonius, *verbo absoluere, n.* 6. non enim hi casus competunt Episcopo ex aliqua delegatione speciali, vt aliqui volunt, sed iure ordinario, vt ibi latè probant prædicti Authores; Et si priuilegium bullæ latè interpretandum est, ita vt comprehendat omnes casus, quomodocumque adaptabiles casibus in potestate expressis, & sublata verborum significatione vt multis relatis docet Trullenc. *in bullam in proœmio, dub.* 4. *n.* 4. etiam potestas quam concedit Episcopus ad absoluen- (44) dum ab omnibus casibus sibi reseruatis, eodem modo latè est interpretāda. vt cum communi sententia docet Palaus, *tom.* 1. *tract* 3. *d.* 4. *p.* 11. *n.* 2. ergo si Doctores dicunt, quod concedente Papa licentiam per bullam ad absoluendum toties quoties à casibus reseruatis Episcopis, concedit etiam ad omnes Papales occultos, excepta hæresi, idem dicendum est de facultate, quam concedit Episcopus ad absoluendum ab omnibus casibus sibi reseruatis, vt ex se patet, & non obscure indicauit Bordonus, *resol.* 39. *n.* 10. vt statim dicemus, & clarius dicit Mazuchellus, *suprà*.

Ratio fundamentalis huius sententiæ est, quia casus papales, etiam bullæ cœnæ, quando sunt (45) occulti, excepta hæresi, non censentur Papales, sed Episcopales, à quibus possunt Episcopi absoluere iure ordinario, tam antiquo, quam nouo concesso sibi in Tridentino, *sess.* 24. *cap.* 6. non obstante reuocatione facta in bulla cœnæ, vt cum multis docet Coninchius, *de Sacramentis*, *d* 14. *dub.* 16. *n.* 141. ergo concedendo Episcopus facultatem ad absoluendum ab omnibus casibus Episcopalibus, concedit etiam licentiam ad absoluendum à dictis casibus; Nam potestas concessa ad absoluendum late est interpretanda, vt *suprà* diximus, & vbi lex non distinguit, nec nos distinguere debemus, *l. de pretio, de public. in rem l. non distinguemus* Et (46) si Episcopus aliud voluisset illud expressisset, cum facile posset iuxta, *l. vnicam, §. sin autem ad deficientes. C. de caduc. tol.*

Confirmatur primo, quia confessores per bullam cruciatæ possunt absoluere toties quoties à casibus occultis Papæ reseruatis, etiā intra bullam (47) cœnæ, excepta hæresi, vt tenent prædicti Doctores, non alia ratione, nisi quia habent facultatem absoluendi toties quoties à casibus Episcopo reseruatis, vt docent prędicti doctores, quos *suprà* citauimus; ergo idem dicendum est de illo, qui habet facultatem absoluendi ab omnibus casibus Episcopo reseruatis, etiam si hanc facultatem non habeat per bullam cruciatæ concessam, sed concessam ab Episcopo. Patet consequentia, nam quod hæc facultas proueniat à Papa, vel ab Episcopo, per accidēs est, cum tam Papa, quam Episcopus sint ordinarij respectu istorum casuum, & vtriusque potestas sit late interpretanda, vt *suprà* diximus.

Confirma

Confirmatur 2. quia etiamsi verum sit, quod cōcedente Episcopo licentiam ad absoluendum à 48 casibus sibi reseruatis, non sit hæc facultas extendenda ad casus Papales occultos, vt *infrà* dicemus; contrarium tamen dicendum est, quando Episcopus concedit licentiam ad absoluendum ab omnibus casibus sibi reseruatis; siquidem illa dictio, *omnibus*, non solum comprehendit casus, quos Episcopus sibi reseruauit, sed qui altiori reseruatione 49 sunt illi à Papa reseruati. Nam illa dictio, *omnibus*, est vniuersalis, & nihil excludit, sed omnes casus comprehendit, quamuis alios aliqui non essent comprehendendi, propter diuersitatem rationis, & maiorem requirerent expressionem, *argum. ex l. si cui. ff. de leg.* 3. vbi dicitur, quod si lana indefinitè legetur, non venit lana tincta sub legato, bene tamen, si legetur omnis lana, *l. pediculis § labeo, ff. de auro, & argēto leg.* & notauit Bord. *resol.* 39. *n.* 10. & 59. & innumeris relatis Barb. *de dictionib dictione* 207. *n.* 1. ergo eodē modo, etiamsi nomine casus indefinitè prolati non veniant isti casus propter maiorem illorū reseruationem, bene tamen quādo Episcopus omnes casus sibi reseruatos concedit.

Nec obstat si dicas, hanc facultatem, quam concedit Episcopus esse contrariam iuri communi, si- 50 quidem iure communi vnusquisque debet absolui à suo proprio prælato; ergo Interpreranda est stricte. Respondetur namque cum Palao, *to.* 1. *tract.* 3. *d.* 4 *p.* 11. *n.* 2. hanc facultatē, quam concedit Ordinarius ad absoluendū à casibus sibi reseruatis nulli iuri esse contrariam siquidem nullum ius datur, quod prohibeat iudici ordinario posse delegare facultatem ordinariam quam habet, imo potius iuri est maxime conformis hæc delegatio, quia sic occurrentibus necessitatibus facilius subuenitur.

51 Nec obstat si secundò dicas, cum Bordono *resol.* 39 *n.* 59. huiusmodi casus Papales esse censuras, in concessione autem casuum Episcopo reseruatorum non veniunt censuræ reseruatæ, vt *suprà* diximus. Non obstat inquam. Respondeo namque cum eodem Bordono, *resol.* 39. *n.* 59. huiusmodi censuras non esse separatas à casibus, sed esse annexas simul cum casibus, quare concessis omnibus casibus Episcopalibus, conceduntur etiam censuræ illis annexæ, etiamsi de censuris non fiat mentio, nam, vt *suprà* diximus, tunc nomine casus Episcopo reseruati non veniunt censuræ, quando tales censuræ non sunt annexæ, & simul reseruatæ cum casibus, quod tamen non datur in præsenti, nam casus Papales omnes sunt simul reseruati cum censura, vt *suprà* diximus, & vt tales Episcopo reseruantur.

52 Nec obstat si 3. dicas cum Vrbano ab Ascensione, *tract.* 2. *cap.* 3. *reg* 9. Huiusmodi casus esse speciali concessione, & priuilegio Episcopo reseruatos, propter industriam personæ; ergo licet Episcopus concedat omnes casus in genere, adhuc non censetur concedere huiusmodi casus Patet consequentia, nam in generali concessione non veniunt specialia, quæ non esset Episcopus verosimiliter concessurus, *cap cum in generali de offic. vicarij, in* 6. *c.* 2. *de pœnit. & remis. in* 6. respondeo namque cum Sanch. Trulenc, & aliis *suprà* relatis, hos casus Papales, quando sunt occulti, non esse Papales, sed Episcopales, & competunt Episcopo, non ex aliqua delegatione, vt cum aliis vult Vrban. *suprà*, sed iure ordinario, tanquā perpetuo annexi dignitati Episcopali, nec exigitur industria personæ; alias non posset Episcopus illos delegare, quod est omnino falsū, vt optime notauit Tiul. *sup. n* 4. ergo si non excepit illos, censetur omnes illos concedere.

Aduertendum tamen est hanc doctrinam procedere quando Episcopus concedit facultatem ad omnes casus sibi reseruatos, nam si solum concedat casus sibi reseruatos, aliter dicendum est; nam tunc hæc facultas non extenditur ad casus Papales occultos, qui de iure sunt Episcopo reseruati. Ita expresse Bordon. *resol.* 39 *n.* 59. Vrban. *tr.* 2. *c.* 3. *reg.* 9. Nam cum isti casus sint Episcopo reseruati altiore reseruatione, requiritur maior expressio, nam in generali concessione non veniunt specialia, quæ non esset Episcopus verosimiliter concessurus, *cap. cum in generali de officio vicarij, in* 6. *& cap.* 2. *de pœnit. & remiss. in* 6.

Nec obstat si dicas, quod in bulla cruciatæ non ponitur illa dictio, omnes, sed solum dicitur, *è dos casos, que aun son reseruados à sée Apostolica absolua todas las veçes que for necessario*; Et tamen omnes DD. citati dicunt, quod in tali concessione cōprehenduntur omnes casus Papales, quandó sunt occulti, excepta hæresi; ergo etiamsi Episcopus solum indefinitè concedat casus sibi reseruatos, talis facultas extēdenda est ad omnes casus Papales occultos, excepta hæresi. Non obstat inquam. Respondetur namque, quod in bulla Cruciatæ, etiamsi in illo loco non ponatur expresse illa dictio, *omnes*, poni tamen in cōcessione generali antecedenti, vbi dicitur, *e de todos os mais peccados, è delictos, &c.* quod sufficit, vt in sequēti concessione omnes casus cēseantur inclusi; siquidem illa clausula, *e dos casos*, similitudinem denotat, & est repetitiua similium, vr probat textus, *in l. quidam relegatus*, & ibi Bart. & alij innumeri, quos refert, & sequitur Barb. *de dictionibus, dictione* 17. *n.* 1. quod non datur in nostro casu, vt ex se patet. Et idem dicendum est, quando Episcopus concedit hanc facultatem in hac forma, concedo tibi casus meos reseruatos, vel casus reseruatos in constitutionibus huius Episcopati, nam hæc etiam facultas non debet extendi ad casus Papales occultos, est namque facultas limitata ad speciales casus. Ita Grasshius, quem refert & sequitur Bordonus, *resol.* 39. *n.* 59.

RESPONSIO AVTHORIS, TERTIO QVÆSITO,

Quid dicendum sit de hæresi occulta?

Circa hæresim occultam, certum est non includi in hac facultate, quam Episcopus concedit 54 ad omnes suos casus reseruatos, quidquid sit, an Episcopus possit, vel non possit facultatem, quam habet à Trid. *sess* 24. *c.* 6. vt aliqui volunt ad absoluendum ab hæresi occulta delegare, in hoc conueniunt vniuersi DD & constat ex Trid *sess.* 24 *c.* 16. 55 vbi solum conceditur hæc facultas Episcopis, & non eorum vicariis. Tum quia in nullo priuilegio censetur data potestas absoluendi ab hęresi, nisi de illa fiat expressa mentio vt cum aliis notat Diana, 56 6. *p. tr.* 6. *resol.* 54. *in fine*. Tum quia hæc facultas, quā Episcopi habebant ex Trident. ad absoluendum ab hæresi occulta, Iam ab eis ablata est per reuocationem factam in bulla cœnæ, vt melius docet sententis, quam cum Fabro, Hurt. docet Diana, *p.* 7 *tr.* 57 2. *resol.* 23. Trullenc. *in Decalog to.* 1. *lib.* 1. *c.* 13. *dub.* 4. *n.* 11. cōtra Gran. *in* 22. *comr.* 1. *tr.* 15. *d.* 14. *sect.* 2. *n.* 8. Rodr. *t.* 1. *q.* 20. *a.* 11. quos refert Dia. *p.* 4. *tr.* 4. *res.* 239.

Aduerte tamen, quemlibet confessorem, li- 58 cet non habeat facultatem ad absoluendum à

casibus Episcopo reseruatis, posse absoluere ab hæresi, tantum externa, & materiali. Nam cum reseruatio sit odiosa. vt docent communiter DD. apud Bordonum. *resol.* 37.*n*.3. stricte est interpretanda, & non debet proprium casum excedere, *reg.*49. *in* 6. Et cum multis docet Bordonus, *resol.* 38. *n* 100. Vnde cum talis Hæreticus externus non sit propriè hæreticus, neque excommunicatus, vt docent multi DD. quos refert, & sequitur Trulenc. *in cruciatam, lib* :. §.7.*cap*.2.*dub*.7.*n*.4. non debet reseruatio extendi ad illum.

59 Quod si hic hæreticus materialis tantum, & externus fuerit idololatra, licet incurrat excommunicationem latam à Ioanne XXII. in extrauaganti quæ incipit, *super illius specula*, poterit etiam à quolibet Sacerdote approbato absolui; nam talis excommunicatio non est reseruata. Ita aliis relatis Trullenc. *suprà*. Non poterit tamen in Archiepiscopatu Bracharensi absoluere ab hæresi, etiam pure mentali, sine facultate absoluendi à casibus Episcopo reseruatis, quia hæresis mentalis est reseruata in illo Archiepiscopatu, vt refert Suarez Lusitanus, *de casibus reseruatis folio mihi* 110. *num*.5.

60 Sed quæres, an in casu, quo pœnitens non potest recurrere ad Papam, vel inquisitores per se ipsum pro absolutione hæresis occultæ, propter impotentiam, an in isto casu possit absolui à Parocho, vel ab alio confessore ordinario ab hæresi occulta, etiamsi tales non habeant facultatem absoluendi à casibus Episcopo reseruatis? Respon-

61 deo posse. Et idem dicendum est de aliis casibus bullæ cœnæ, si tamen detur aliquod ex his impedimentis. Primum periculum mortis in itinere, *cap. si quis suadente*, & aliis *de sententia excommunicationis*. Secundum infirmitas longa, etiam nõ periculosa, *cap. quod de his de sent. excom.* Tertium Paupertas, nisi mendicare soleat *cap ea noscitur eodem titulo*. Quartum ætas, siue senilis, *ex dicto cap. ea noscitur*, siue impubertatis, *cap.*

62 *quamuis eodem titulo*. Quintum sexus fœmineus *cap. mulieres eodem titulo* Sextum subiectio filijfamilias, & serui ad patrem, & dominum, quando sine illorum præiudicio ad Papam, vel inquisitores adire non possunt, *cap. relatum eodem titulo*.

63 Septimum cura animarum, vel temporale dominium, quando subiectorum detrimentum timetur, *cap. ne pro dilectione de pœnis. & remis.* Octauum debilitas in viris delicatis, qui labores itineris sustinere non possunt *cap.* quamuis vel etiam debilitas in membris, vel vti in cæco, & claudo *cap. ea noscitur*, vel aliud simile impedimentum arbitrio prudentis; quæ omnia vera sunt, & si pœnitens possit recurrere ad Papam, vel ad inquisitores per chartam, vel nuntium, si tamen per se ipsos personaliter non possint recurrere. Ita Abbas, Ancarranus, Angelus, Syluest. Tabiena, Nauar. Couar. Henriquez, Vgolinus, Sairus, quos refert Sanchez, *in Decalogum cap*.14. *n*. 36. Palaus. *tom*.1. *tract*.4. *d* 4 *p*.13 §.5. *n*. 5. Hurtado, *de excommunicatione, d* 15 *dif*. 3. *n*.10. Diana, 4. *p tract*. 4. *resolut*. 58. & *part*. 7. *tract*.10.*resol*.23. Ausonius, *verbo absoluere a censuris, n*.55.

64 Aduerte tamen, sic absolutum semper illi remanere obligationem comparendi coram Pontifice, vel eius delegatis, si quomodo potest, sed de his vide latius, Palaum, *loco citato*.

CONSVLTVM XVI.

De irregularitate ex homicidio.

SVMMARIVM.

1 *Ponitur casus, seu factum.*
2 *Homicidium simpliciter voluntarium illud dicitur, quod sit ex intentione occidendi.*
3 *Homicidium vt sit simpliciter voluntarium debet fieri per insidias. & de industria.*
4 *Ponitur argumentum in contrarium, & soluitur.*
5 *Episcopus potest dispensare in irregularitate ex homicidio casuali publico non deductum ad forum contentiosum.*
6 *Episcopus potest dispensare in irregularitate ex homicidio voluntario deducto ad forum contentiosum finito iudicio, & reo iam punito.*
7 *Homicidium quod non est deductum ad forum contentiosum dicitur occultum in hac materia.*
8 *In irregularitate ex homicidio casuali publico deducto ad forum contentiosum, si adhuc lis pendet non potest Episcopus dispensare.*
9 *Quid, si iudicium iam sit finitum, & reus absolutus falsis, vel veris probationibus.*
10 *Quid si reus fuit punitus.*
11 *Ponitur argumentum in contrarium.*
12 *Si reus à crimine homicidij se purgauit, & si fuisset falsis testibus crimen manet inter terminos occulti.*
13 *In irregularitate ex tali homicidio orta potest Episcopus dispensare.*
14 *Verba accipienda sunt cum effectu.*
15 *Infamia iuris non incurritur, nisi post sententiam iudicis.*
16 *Infamia facti incurritur, quando delictum est publicum, & famosum.*
17 *Dimittente parte, vel Rege delictum maneat ac si non fuisset deductum ad forum contentiosum.*
18 *Vt delictum dicatur occultum, sufficit quod delator per annum taceat, licet iudicium non absoluatur.*
19. *Episcopus potest dispensare in irregularitate ex homicidio casuali publico.*
20 *Episcopus potest dispensare in irregularitate ex homicidio casuali deducto ad forum contenciosum, si iudicium est finitum, & reus punitus.*
21 *Regulares possunt dispensare cum secularibus in omnibus irregularitatibus, in quibus potest Episcopus dispensare iure ordinario.*
22 *Hæc dispensatio data à regularibus, etiam est pro foro exteriori*
23 *Vt dispensatio data à regularibus prosit pro foro externo, debet acceptari à prælato.*
24 *Dum non fuerit acceptata reus in foro externo, debet se habere tanquam irregularis.*
25 *Propter homicidium casuale culpabile non incurritur irregularitas.*
26 *Quid si occisor dederit operam rei illicitæ quando aliquem hominem occiderit casualiter.*

CASVS,

CASVS, SIVE FACTI SPECIES.

1 Quidam adolescens informatus de quodam homine, qui in quadam hæreditate sua aucupabat, eo perrexit animo potius eum fugandi, quam offendendi; accidit autem, quod pater huius adolescentis de eadem aucupatione certior factus iratus ad eundem locum aduenit, & ira correptus, quodam fuste hominem percussit. Videns autem adolescens hominem habentem scopletam in manu, in eum se iniecit, & abstulit ab eo scopletam, ne patrem suum eum percutientem scopleto occideret, & volens illud per aëra exonerare, aduertens quod scopleto distitutus ipse, vel pater eius ab ipso homine percusso occiderentur, erat enim homo rixosus, & plura iam habebat facta homicidia, voluit eum ipso scopleto vulnerare, non tamen occidere, & explodens in eum scopletum, præter suam voluntatem, statim occidit. Viderunt hoc factum quatuor testes à longe, & casus deductus fuit ad forum contentiosum, & in eo probauit occisor per illos quatuor testes, illum non explosisse scopletum in occisum voluntariè, sed forte, & præter suam intentionem; nam eum illud ab eo auferret illud posuit super humeros eo modo, quo solent venatores afferre, rota scilicet eleuata, & cum in domum suam quietus, & pacificus perrexisset, magno vento correptus, & implicatus pallio, quadam illius fimbria tangente totam scopleti illud repente exploserit, & hominem à tergo illius stantem repente, & inopinatè occidit: Qua probatione à iudice acceptata, & nulla alia in contrarium adducta, Rex perpetuum silentium iussit imponi in dicto casu, iudicans occisionem fuisse fortuitam, & sine vlla culpa.

Quæritur primo: An hoc homicidium fuerit simpliciter voluntarium, aut casuale? Secundo, an dato quod fuerit casuale, & publicum, possit in eo Episcopus dispensare, quoad irregularitatem? Tertio, an dato quod non possit in irregularitate ex eo contracta dispensare, ao tale crimen per falsam illam probationem testium, quam dedit ille adolescens in iudicio, ob quam Rex iussit imponi silentium in dicto casu, maneat inter terminos occulti? Quarto, an dato quod non maneat inter terminos occulti possit Episcopus adhuc in hac irregularitate dispensare: Quinto, an in foro conscientiæ possint idem efficere regulares?

RESPONSIO AVTHORIS PRIMO QVÆSITO.

An hoc homicidium fuerit simpliciter voluntarium, vel casuale?

Respondi hoc homicidium non fuisse simpliciter voluntarium, sed casuale. Ita Rodriguez, Suarez, Miranda, Crux, Salzedo, Dias, Auila, quos refert, & sequitur Peirinis, *de priuilegiis ad Constitutionem* 1. *Iulij* 2. *n.* 104. Barbosa, Vasquius, Turrianus, Hurtadus, Diana 4. *p. tract.* 1. *resol.* 72. *& p.* 2. *tract.* 15. *resol.* 19.

2 Ratio est, quia illud solum dicitur homicidium simpliciter voluntarium iuxta Tridentinum, *sess.* 14. *de reformatione cap.* 7. quod factum fuit intentione occidendi, vt cum Turriano probat Diana *suprà*; sed sic est, quod hoc homicidium factum fuit sine tali intentione, siquidem reus solum habuit intentionem vulnerandi, non lethaliter; ergo tale homicidium non fuit simpliciter voluntarium, sed casuale.

3 Confirmatur, quia solum illud homicidium dicitur simpliciter voluntarium in Tridentino, quod fit per insidias, & de industria, vt latissimè probat cum doctoribus citatis Peirinis *suprà*; sed sic est, quod hoc homicidium factum fuit in rixa repente exorta; ergo tale homicidium non fuit simpliciter voluntarium, sed casuale.

4 Nec obstat quòd Tridentinum, *sess.* 14. *de reformatione, cap.* 7. excipiat homicidium ex proposito factum, ibi enim ait, si vero homicidium non ex proposito; ergo non solum vult prohibere, quod Episcopus possit dispensare in homicidio proditorio, sed etiam in homicidio facto ex proposito in rixa repente exorta. Non obstat inquam, quia hoc homicidium non fuit factum ex intentione occidendi, vt supra diximus, & dato casu, quod ita fuisset factum, adhuc Tridentinum nobis non est contrarium; siquidem Tridentinum intelligitur secundum sensum continuatiuum ad verba antecedentia, per insidias, ergo quando excipit homicidium ex proposito factum intelligitur, per insidias, vt latè probat Peirinis, *ibi*.

RESPONSIO AVTHORIS SECVNDO QVÆSITO.

An in casu, quo fuisset casuale, si esset publicum, posset Episcopus in irregularitate ex illo exorta dispensare?

Respondi, quod vel fuit publicum deductum ad forum contentiosum, vel solum fuit publicum; sed non deductum ad forum contentiosum; si fuit deductum ad forum contentiosum, *infrà* dicam in quo casu possit Episcopus in hac irregularitate dispensare. Si tamen solum fuit publicum, non tamen deductum ad forum contentiosum, Respondeo, quod in tali casu probabile est posse Episcopum in tali irregularitate dispensare. Ita Marchinus, quem refert, & sequitur Diana, 7. *p. tract.* 5. *resol.* 31. Ausonius, *verbo Episcopi iurisdictio in irregularitate, n.* 29. contra Garciam, *de beneficiis p.* 7 *cap.* 11. *n.* 27.

5 Ratio est, quia Episcopus poterat dispensare in tali irregularitate ante Tridentinum, per *cap. continebatur*, & *cap. ad audientiam de homicid.* Sed Tridentinum quoad hoc nihil innouauit; ergo adhuc potest Episcopus in illa irregularitate dispensare. Et hanc sententiam debent tenere Sanchez, Auila, Reginaldus, quos refert Bonacina, *tom.* 1. *de censuris, d.* 7. *q.* 5. *p.* 1. *n.* 6. Henriquez, Diana, quos refert, & sequitur Ausonius, 6 *verbo Episcopi iurisdictio, quoad irregularitates, n.* 24. quatenus dicunt, quod Episcopi possunt dispensare in irregularitate ex homicidio voluntario deducto ad forum contentiosum finito iudicio, & reo iam punito, non obstante quod crimen sit publicum, nulla alia ratione, nisi quia iam iudicium est finitum, & cessauit scandalum; atqui in hoc nostro casu res non est deducta ad forum conten-

tiosum, & cessauit scandalum per partium compositionem, & per silentium perpetuum, quod Rex in eo iussit imponi, vt suppono: ergo iuxta mentem horum Doctorum optimè potest Episcopus in tali irregularitate dispensare, non obstante, quod homicidium fuerit publicum, quod 7 a fortiori etiam debet tenere F. Ioannes à S. Thoma, quem refert Diana, *p.11. tract.8. resol. vltima*, quatenus ait, quod homicidium, quod non est deductum ad forum contentiosum dici occultum in hac materia, licet aliunde maxime notorium sit, prout testatur Ausonius, *suprà, n.23*.

Verum si crimen fuit publicum & deductum 8 ad forum contentiosum, respondeo, quod vel adhuc lis pendet, vel reus absolutus fuit à iudice, vel condemnatus per sententiam diffinitiuam, vel ad instantiam. Si adhuc lis pendet, certum est non posse Episcopum in tali irregularitate dispensare. Ita Suarez, Sanchez, Toletus, Filliucius, & alij quos refert, & sequitur Bonacina, *de censuris d.7. q.5. p.1. n.3.* & alij communiter apud Lezanam, *tom.4. verbo litera Apostolica, n.28.* & colligitur ex Tridentino, vbi hic casus expresse excipitur.

Difficultas igitur est, an Episcopus possit in hac irregularitate dispensare, quando iudicium iam est finitum? Cui difficultati respondeo, quod vel iudicium iam finitum fuit, quia reus fuit absolutus à iudice veris, vel falsis probationibus, vel quia fuit punitus. Si fuit absolutus, aut fuisset quia purgauit suum delictum testibus veris, aut falsis, respondeo in tali casu posse Episcopum dispensa- 9 re in hac irregularitate. Ita Henriquez, Rodriguez, Sairus, Molina, Sanchez, Auila, Suarez, Saa, Filliucius, quos refert, & sequitur Bonacina, *de censuris, d.7. q.5. p.1. n.5.* Portel quem refert, & sequitur Lezana, *tom.4. verbo litera Apostolica, n.28.* Viuald. Garcia, Barbosa, Fagundes, quos refert, & sequitur idem Lezana, *tom.4. verbo occultum, n.11.* Si vero finitum fuit iudicium, quia reus fuit 10 punitus, aut fuisset per sententiam definitiuam, aut ad instantiam, Dico, quod quamuis plures Doctores existiment in hoc casu non posse Episcopum dispensare in irregularitate, adhuc tamen probabilius esse posse. Ita Sanchez, *in summa, lib.2. cap.11. n.21.* Auila, Henriquez, Reginaldus, quos refert Bonacina, *d.7. de censuris q.5. p.1. n.6.* Diana, quem refert, & sequitur Ausonius, *verbo Episcopi iurisdictio, quoad irregularitates, n.24.*

Ratio est, quia eo ipso quod iudicium iam est finitum, iam satisfactum est Tridentino, quod solum reseruauit hanc irregularitatem, quando delictum fuisset deductum ad forum contentiosum, ne tribunal fori contentiosum turbaretur; sed finito iam iudicio non potest tribunal exterius turbari; ergo optime potest Episcopus in hac irregularitate dispensare.

11 Nec obstat quod crimen per delationem ad forum contentiosum, & extrinsecum maneat publicum. Nam cum causa reseruandi hoc delictum fuisset propter scandalum, vt optimè ait Sanchez, finito iudicio, tollitur scandalum. Ita cum aliis Sanchez *suprà*. Tum quia, vt *suprà* diximus, sublato scandalo, Episcopus potest dispensare in irregularitate ex homicidio casuali publico, *per cap. continebatur, & cap. ad audientiam de homicidio*; ergo, &c.

RESPONSIO AVTHORIS, TERTIO QVÆSITO,

An dato quod Episcopus non posset in irregularitate ex hoc homicidio contracta dispensare, an tale crimen per falsam illam tertiam probationem, quam dedit ille adolescens in iudicio, ob quam Rex iussit imponi silentium in dicto casu maneat crimen inter terminos occulti?

Respondi affirmatiuè. Ratio est, quia eo ipso quod crimen fuit deductum ad forum contentiosum, & reus ab illo se purgauit per testes, 12 etiamsi essent falsi; si iudex eum à crimine absoluit, crimen manet inter terminos occulti, & Episcopus potest in irregularitate ex eo exorta dispensare, vt supra diximus cum Rodriguez, Henriquez, Saïro, Molina, Sanchez, Auila, Suarez, & aliis; sed sic est, quod in hoc casu reus se purgauit à delicto testibus falsis, Rex imposuit perpetuum silentium in hoc casu, pars illi veniam concessit; ergo tale crimen manet inter terminos 13 occulti. Probatur consequentia, quia ideo hoc delictum manet inter terminos occulti, quando reus absolutus fuit per falsos testes, quia cessauit motiuum illud deducendi ad forum contentiosum, quod fuit supplicium, quod reo infligendum sperabatur, & mansit tale crimen, ac si non fuisset deductum ad forum contentiosum, vt cum prædictis doctoribus latè probat Bonacina, *d.7. de censuris, q.5. p.1. n.6.* Sed sic est quod idem accidit iubente Rege imponi perpetuum silentium in hoc casu, & dimittente parte reo crimen: ergo etiam in hoc casu manet inter terminos occulti.

Confirmatur primo, quia verba accipienda sunt cum effectu *cap. relatum de clerico non residente*, sed hæc delatio ad forum contentiosum 14 non habuit aliquem effectum, siquidem Rex iussit imponi silentium in tali casu; ergo tale crimen mansit inter terminos occulti. Vide Bonacinam *suprà*. Confirmatur 2. quia iubente Rege imponi silentium in hoc casu, Reus non incurrit aliquam infamiam, vt casus postulabat; ergo tale crimen mansit inter terminos occulti. Consequentia est Bonacinæ, *de censuris d.7. q.5. p.1. n.5.* Antecedens probatur, quia si reus incurreret infamiam, vel esset infamia iuris, vel infamia facti, non incurrit infamiam iuris, nam hæc non incurritur, nisi post sententiam declaratoriam iudicis, vt docent Azor, Sanchez, Farinacius, Peirinis, & alij quos refert, & sequitur Bordonus, *tom 2. resol 56. nu 4.* Non incurrit infamiam facti; nam hæc infamia tunc incurritur, 15 quando delictum est publicum, & famosum; sed sic est quod hoc delictum non fuit publicum famosum; ergo non produxit infamiam facti. Confirmatur 3. Quia vt hoc delictum produceret infamiam facti, requirebatur quod pars saltem per duos testes ex visu probaret delictum, vt cum Barbosa, & aliis latè probat Bordonus, *resol. 56. n.53.* 16 Sed sic est quod nullus fuit testis, qui tale quid assereret, imo potius dixerũt homicidium fuisse fortuitum, & omnino casuale, & inculpabile; ergo tale crimen mansit inter terminos occulti.

Tum quia dato, & non concesso, quod tale delictum fuisset per duos testes ex visu probatum,

adhuc

adhuc dimittente parte crimen, & Rege iubente imponere silentium in tali casu, redactum est crimen ad pristinum statum, ac si non esset deductum ad forum contentiosum; siquidem iudicium terminatum est, & res in pristinum statum redacta est, vt ex se patet; sed quando iudex absoluit reum per sententiam definitiuam, vel ad instantiam, & reduxit rem ad pristinum statum; delictum manet inter terminos occulti, & nullam parit infamiam, etiamsi plures haberet testes contestes delicti, vt cum Couar. & aliis latè probat Sanchez de matrim. *lib.8.d.34.n.57.* ergo idem dicendum est in nostro casu.

Confirmatur tandem, quia vt cum aliis probat 18 Diana, *in summa, verbo Episcopus, n.34.* Vt huiusmodi irregularitas dicatur occulta postquam deducta est ad forum contentiosum, sufficit quod accusator per annum taceat, licet aliàs iudicium non absoluatur; Atqui in nostro casu accusator non solum tacuit per annum, sed impositum est illi à Rege perpetuum silentium in hoc casu; ergo multo magis à fortiori iste casus manet inter terminos occulti; ergo Episcopus potest dispensare in illo. Ita cum aliis Diana, *suprà*.

RESPONSIO AVTHORIS
QVARTO QVÆSITO,

An dato quod istud crimen non maneret inter terminos occulti, posset Episcopus adhuc in hac irregularitate dispensare?

19 RESpondi affirmatiuè. Ratio est, quia hoc homicidium fuit casuale, vt *suprà* probauimus; sed Episcopus potest dispensare in irregularitate contracta ex homicidio casuali publico culpabili, vt docet Henriquez, quem refert, & sequitur Diana, *p.7. tract 5. resol.31.* Marquinus, quem refert, & sequitur Ausonius, *verbo Episcopi iurisdictio in irregularitat. n.19.* ergo optime potest Episcopus in hac irregularitate dispensare.

Confirmatur, quia etsi hoc homicidium fuisset publicum, si iudicium iam vt finitum, & reus 20 punitus, adhuc Episcopus potest in hac irregularitate dispensare, vt docet Sanchez, *in summa lib 1. cap.11. num. 21.* Auila, Henriquez, Reginaldus, quos refert Bonacina, *d. 7. de censuris, q. 5. p.1. n.1.* Diana, quem refert, & sequitur Ausonius, *verbo Episcopi iurisdictio in irregularitates, n.24.* Sed in hoc nostro casu, iam iudicium est finitum, siquidem Rex iussit imponere in illo perpetuum silentium, & pars concessit reo veniam, ergo optime potest Episcopus in hac irregularitate dispensare. Confirmatur, quia si reus post iudicium, & postquam est iudicatus tanquam occisor, & irregularis, potest dispensari ab Episcopo, quia iam in iudicio fuit punitus, multo melius dispensari poterit ab Episcopo ille, qui nec occisor, nec irregularis fuit iudicatus, cum etiam iam de facto sit finitum iudicium.

RESPONSIO AVTHORIS
QVINTO QVÆSITO,

An in foro conscientiæ possint idem efficere Regulares?

21 RESpondi, regulares posse dispensare in hac irregularitate in omnibus illis casibus, in quibus diximus posse Episcopum iure ordinario dispensare. Ratio est, quia regulares possunt dispensare cum sæcularibus ex priuilegio Sixti IV. *bulla 9.* & Iulij II. *constitutione, quæ incipit dum ad sacrum ordinem Minimorum*, in omnibus irregularitatibus, in quibus potest Episcopos iure ordinario, non solum communi, sed etiam speciali per *cap. licèt*, in Tridentino, vt docet Veiga, Rodriguez, Henriquez, quos refert, & sequitur Portel, *in responsionibus ad casus conscientiæ, to.1. casu 3. n.1.* Belasius, *verbo irregularitas. n.12.* Lezana, *tom.3. verbo confessarius regularis, num.10.* Bauni, *tom.2. tract. 11. q.58. dicto 4.* Vbi affirmat hoc priuilegium esse in vsu. Vrbanus, *tract.2 dist.1. cap. 1. reg. 13.* Martia, *in quæstionibus regularibus, cap.7. reg. 98. n.8.* Citans pro sua sententia Sanchez, Trullenc. & Dianam, quam sententiam referens Diana, *9.p. tract.8. resol. 50.* non eam contradicit, imo videtur eam probare; sed sic est, quod Episcopus potest in hac irregularitate dispensare iure ordinario, quando est occulta per *cap. liceat in Tridentino*, vt probatum manet ex doctoribus citatis, & quando est publica per *cap. continebatur*, & *cap. ad audientiam de homicidio*, vt manet probatum; ergo optimè possunt Regulares in tali irregularitate dispensare, siue dicamus fuisse occultam, siue publicam.

Aduertendum tamen est, quod licet verum sit, 22 quod hæc dispensatio à regularibus impertita sit etiam pro foro externo, vt docet Couarruuias, Henriquez, Cordoua, Soto, quos refert Auila, *de censuris 2.p d.2. dub. 12.* Nauarrus, & alij, quos refert, & sequitur Saïrus, *de censuris, lib.1. cap.20. n.3.* Lezana, *tom 5. in mari magno Minimorum, §. 40. n.113.* Cotiolanus *1. p. sectione 2. art.4. n.1.* & alij, quos refert, & sequitur Trullenc. *in cruciatam, lib.1. §.7. cap.2. dub.10. n.1.* Attamen vt ha- 23 beat suum effectum, debet talis dispensatio acceptari à prælato, & dum non fuerit ab eo acceptata, debet reus haberi in foro externo tanquam 24 irregularis, aliter namque turbaretur tribunal prælatorum. Vide Trullenc. *suprà*, & Castrum Palaum, *tom. 4. disputat. vnica, tract. 25. part. 18. num 11.*

Vnde colligo, quod si dictus consulens voluerit accipere dispensationem in hoc casu à Regularibus, debet probare in foro externo, quod ipse non incurrerit irregularitatem aliquam. Nam licet verum sit, quod hominem illum occiderit, 25 homicidium tamen fuit omnino casuale, & inculpabile; & propter homicidium casuale, & inculpabile non incurritur irregularitas, vt sumitur *ex cap. lator cap. ex literis 1. & 2. cap. significasti 1. cum exhibita de homicid.* & etiam ex declaratione Sacræ Congregationis apud Barbosam in *collectaneis Bullarum verbo homicidium*, & tenet D. Thomas, Panormitanus, Toletus, Soto, Nauar. Cornelio, & alij communiter, quos refert, & sequitur Lezana, *tom. 3. verbo irregularitas, num.78.*

*num.*78. Bordonus, *tom.*1. *resol.*13. *n.*11. Et ratio est, quia hoc homicidium fuit omnino inuoluntarium, ac per consequens inculpabile, & homicidium quod inducit irregularitatem debet esse peccatum mortale.

Nec obstat si dicas, hunc hominem dedisse operam rei illicitæ, quando occidit hunc hominem; siquidem accepit scoplentum cum Rota eleuata ad humeros, res quidem nimis periculosa. Respondetur namque, hunc hominem accepisse scopletum illud, vt à dicto homine se liberaret, & hæc actio non erat illicita, sed bona, siquidem erat in propriam defensionem, vnde corruit argumentum. Tum quia accipere scopletum, & ponere illud super humeros, vel alteri illud dare, vt illud differret, non est dare operam rei illicitæ, si non præcessit aliqua suspicio, aut coniectura, quod vellet illud in aliquem explodere, vt docet cum aliis Bonacina, *de censuris, d.*7. *q.*4. *p.*8. *num.* 35. Imo etiamsi præcesserit talis suspitio, vel etiam scientia, quod sequendum erat homicidium, vt docet Hurtado, quem refert, & sequitur Ausonius, *verbo irregularitas, n.*48. Et ratio est, quia accipere scopletum in manu, vel dare illud alteri, est actio indifferens, siquidem hoc armamentum ad plurima deseruit: sed in nostro casu accepit illud, vt ab eo non offenderetur; ergo non incurrit irrigularitatem, eo quod dederit operam rei illicitæ; Ac per consequens exhibita hac probatione in foro externo, etiam falsis testibus, & lata sententia, quod non incurrerit irregularitatem à Vicario Generali, vel Episcopo, tunc optimè potest dictos consulens dispensari in hac irregularitate quam vere contraxit, à regularibus, & postea sacris ordinibus initiari, & celebrare tuta conscientia; & sic in facti contingentia factum fuit Vlisipone anno 1659.

CONSVLTVM XVII.

De quadam simonia incursa in receptione cuiusdam Abbatiæ sæcularis.

SVMMARIVM.

1 *Ponitur casus, seu factum.*
2 *Pensio non potest absque simonia imponi beneficio, absque licentia Papa.*
3 *Quid si non ponatur beneficio, sed personæ beneficiary pro vita sua.*
4 *Ponitur sententia Sanchez.*
5 *Non potest imponi pensio etiam pro vita beneficiarij in beneficio, sine licentia Papa absque simonia.*
6 *Omne pactum in materia benefiaiali est prohibitum iure Ecclesiastico.*
7 *Pactum quod inducit obligationem positiuam est onerosum, & pretio æstimabile.*
8 *Potest absque simonia dari pactum quod qui recipit beneficium tribuat aliquid indeterminatum ex gratitudine illi, qui ei procurauit beneficium.*
9 *Secus si detur pactum de aliquo taxato, vel determinato.*
10 *Si pactum de dando aliquid determinatum etiam ex gratitudine esset licitum nunquam daretur simonia.*
11 *Grauamen, vel pensio non potest poni beneficio sine licentia Papa.*
12 *Ponuntur aliqua argumenta in contrarium, & soluuntur.*
13 *Qui tantum habet ius ad rem in beneficio non potest redimere vexationem, quando vexatio est immediate circa ipsum beneficium.*
14 *Beneficiarius promittens pro vita sua aliquam donationem redditu um beneficij absque licentia Papa, præter pœnas impositas simoniacis, incurrit pœnas extrauagantis Ambitiosæ, de rebus Ecclesiæ non alienandis.*
15 *Ius recipiendi fructus Ecclesiæ computatur inter bona immobilia eiusdem Ecclesiæ.*
16 *Hypothecatio redditu um Ecclesiæ per decem annos, est prohibita sub pœnis extrauagantis Ambitiosæ.*

CASVS, SIVE FACTI SPECIES.

QVIDAM homo N. desiderans quod frater suæ vxoris haberet quandam diuitem abbatiam sæcularem, vt inde ab Abbate de aliquo remedio prouideretur, erat enim pauper, consecutus fuit à quodam canonico Brachatensi fratre suo, vt prædicto fratri suæ vxoris tribueret in concursu dictam abbatiam, quod cum canonicus fecisset, post eius electionem in concursu ad Abbatiam, petiuit homo iste à dicto Abbate, electo vt sibi quotannis donaret certos redditus cuiusdam Ecclesiæ prædictæ Abbatiæ annexæ in vita ipsius Abbatis, & in casu quo ipse prædictam abbatiam renunciaret, illi dedisset quotannis in vita sua ducentos aureos ex pensione, quam sibi reseruasset in renunciatione ipsius abbatiæ. Respondit ipse Abbas quod ipse absque dubio illi gratum soluturum post confirmationem Papæ ipsius Abbatiæ, interim tamen non posse dare, nec promittere daturum tales redditus, vel pensionem, eo quod esset absque dubio simonia. Noluit homo ille acquiescere, sed innixe ab eo postulauit, vt per publicum instrumentum talem donationem redditu um prædictæ annexæ, vel pensionis irreuocabilem illi fecisset, affirmans non esse simoniam, eo quod talis donatio in gratitudinem sui laboris, intercessionis, & consecutionis liberaliter optime ei sine simonia fieri poterat, annuit tandem ipse Abbas precibus illius conuictus.

Quæritur primo. An in hac donatione, & impositione prædictæ pensionis in dicta abbatia interuenerit simonia? Secundo an prædictus Abbas incurrerit pœnas in iure contra simoniacos stabilitas.

RESPONSIO AVTHORIS PRIMO QVÆSITO,

An in hac donatione, & impositione prædictæ pensionis interuenerit simonia?

PRo intelligentia huius consulti notandum est, duobus modis posse imponi hanc pensionem primo modo, primario in beneficio, ita vt transeat ad successorem, & hoc modo, certum est non posse beneficiarium absque simonia imponere pensionem in beneficio absque licentia Papæ. Ita Sanchez

Sanchez, *lib.2. consiliorum cap.3. dub.26. num.12.* Lessius, *lib.2. de iustitia, cap.34. dub.* 38. Alijque 3 communiter. Secundo modo, potest imponi pensio ipsi personæ beneficiarij, & solum secundario ipsi beneficio, hoc est, quod hæc pensio tantum duret pro tempore vitæ beneficiarij: Et in hoc sensu controuertitur quæstio in præsenti. An iste Abbas per concursum electus, ante Papæ confirmationem, possit imponere talem pensionem illorum redditium illius annexæ pro vita sua suo beneficio. Et si detur iusta causa pertinens ad vtilitatem Ecclesiæ, dicunt aliqui posse illam imponere de consensu Episcopi. Ita Gigas, Oldrado, Felino, Antonius de Butrio, Ancharrano, Imola, & alij, quos refert Lessius, *vbi suprà*. Sed etiam in hoc sensu non controuertitur quæstio; sed an Parochus sine causa pertinente ad vtilitatem suæ Ecclesiæ, & sine licentia Episcopi, vel Papæ, possit in suo beneficio imponere talem pensionem pro vita sua?

Pater Sanchez, *in consiliis lib.2. cap.3. dub* 26. *n.* 12. affirmat posse imponere parochum talem 4 pensionem pro vita sua sine licentia Papæ, vel Episcopi, seclusa praua intentione verba illius sunt. *Potest quis licite promittere alicui, si aliquando obtinuerit beneficium, dare quotãnis tantam partem fructuum ad suam sustentationem; hoc enim non est constituere pensionem super beneficium pensio enim transit ad successores in beneficio, obligatio autem hæc non sed solum est velle dare illi quotannis certam pecuniarum quantitatem ex redditibus beneficij: sic multi recentiores* Huc vsque Sanchez. In cuius opinione optime poterat hic Abbas promittere marito suæ sororis, quod si ei impetraret beneficium, illi soluturum tantam summam pecuniarum gratuito, & liberaliter, non ad obligandum illum, vt ei procuraret electionem, vel confirmationem beneficiis, sed ad ei gratificandam diligentiam, quam ille, vt verus amicus, & parens imponeret, ad consequendum ei beneficium, vel illius confirmationem.

Verum quidquid sit de probabilitate huius 5 Sanctij opinionis. Ego existimo istum Abbatem non potuisse imponere hanc pensionem in suo beneficio in quo solum erat electus, non vero confirmatus, sine licentia Papæ, absque simonia: ita cum communi sententia Bauni, *de beneficiis d.* 11. 6 *q.*11. *lit.*E. Vrbanus, *tract.3. tit.7. de beneficiis fol. mihi* 677. Ratio est, quia omne pactum in materia beneficiorum est prohibitum iure Ecclesiastico, *cap. sua nos de simonia, & cap. de ecclesiis dist.* 18 *ca. cum pridem de pactis*; sed hic datur pactum in materia beneficiali; datur enim promissio acceptata soluendi redditus illius annexæ, vel certam pensionem quotannis, cum quo consequeretur beneficium alterius intercessione: ergo tale pactum est iniquum, & simoniacum.

Confirmatur 1. quia pactum quod inducit obli- 7 gationem positiuam, & onerosam, & pretio æstimabile: sed hoc pactum inducit obligationem onerosam positiuam in beneficiario soluendi quotannis tantam summam, si alter consequatur illi collationem beneficij: ergo tale pactum est simoniacum. Confirmatur 2. quia licet cœlestinus, Valen- 8 tia, Tãnerus, & alij, quos refert Diana *p.6. tr 7. resol.* 42. existimant posse dari pactum, quod qui recipit beneficium tribuat aliquid in gratitudinem illi, qui ei procurauit beneficium, vel pro labore, quem habuit in consequendo beneficio, vel pro recompensatione alicuius damni, quod habuit illius procurartione, vt docet Suar. Valentia, apud Dianam, *to.2. tr.16. resol.*37. Auson. *verba simonia, n.7.* Hoc tamen non debet esse cum obligatione determinata ad 9 tantam summam pecuniæ, nam sic iam non esset remuneratio, sed pretium, siquidem vbi datur taxatio reputatur pretium; ergo licet aliqua remuneratio possit peti à beneficiario, siue pro labore, siue damno, vel intercessione in opinione prædictorum doctorum, non debet tamen taxari, nec adduci ad certam summam; sed in hoc casu imponitur obligatio huic abbati, vt tribuat quotannis certos redditus vnius Ecclesiæ annexæ, vel certam, & determinatam pensionem; ergo datur pactum rigorosum, ac per consequens simonia.

Confirmatur 3. quia si tale pactum esset licitum, nunquam daretur simonia, vt ait Bordon. *in deci-* 10 *sion. decisione* 131. Si quidem posset fieri pactum hoc modo, da mihi, vel impetra mihi gratis beneficium, & ego gratis dabo tibi tantam summã dum vixero ex redditibus beneficij; sed hoc est absurdissimum; ergo tale pactum est simoniacum. Confirmatur 4. quia hæc obligatio est quoddam grauamen, vel pensio, quæ imponitur beneficio; sed gra- 11 uamen, vel pensio non potest à persona particulari imponi beneficio, sine Papæ authoritate, vt habet stilus curiæ, & docet communis opinio; ergo beneficiarius non potest imponere absque simonia talem pensionem in beneficio sine Papæ licentia.

Nec obstat si dicas cum Sanchez, vbi *suprà*, hic non postulari aliquod debitum ex iustitia, sed tan- 12 tum ex gratitudine, & beneuolentia. Nam contra hoc est, nam eo ipso quod datur pactum, & determinatur certa quantitas, iam datur rigorosa exactio, non solum titulo gratitudinis, sed ex iustitia, & fidelitate; nam gratitudo non obligat ad rem particularem, vt docet Suar. *de simonia, lib* 4. *cap* 45. *n.*10.

Nec obstat si dicas, quod hoc tunc procederet, quando tale pactum fieret ante electionem beneficij, secus si fieret, vt factum fuit, post electionem huius abbatis in concursum ad istam abbatiam; respondetur namque quod beneficium adhuc non erat collatum, nec confirmatum, quando factum fuit prædictum pactum, & pacta quæ fiunt ante collationem beneficij sunt in ordinem ad consequendum beneficium; sed omne pactum, quod fit in ordinem ad consequendum beneficium est simoniacum, vt docet Candidus, *to.*1 *disquisitione* 18. *art.*38. *dub.*2. imo & ipse Sanch. *loco citato*; ergo tale pactũ procul dubio fuit simoniacum. Tum quia licet tale beneficium iam esset collatum parum interest quod præcedat, vel subsequatur tale pactum ad collationem, vt constat *ex cap eos, q* 20. iniuncta Glossa, & cum aliis Bordon. *in decisionibus, decisione* 713. Tum quia nostra quæstio versatur impositione pensionis, quæ prohibita est imponi, siue ante, siue post collationem beneficij, absque licentia Papæ; ergo Abbas iste nullo modo potuit imponere hanc pensionem in beneficio absque simonia.

Nec obstat si dicas hic non exigi rigorosam pẽsionem, sed quandam liberalem donationem, & promissionem. Respondetur namque hanc instantiam esse quandam falaciam, qua titulo liberalis donationis honestatur simonia, & qui hoc dicunt se ipsos seducunt, nam Pontio, vt definiunt Theologi, est ius non perpetuum percipiendi fructus ex alieno beneficio, vt definit Lessius, *vbi suprà*: sed hic imponitur huic Abbati quædam obligatio per

pactum irreuocabile soluendi quotannis redditus vnius annexæ, vel certam summam pecuniæ cuidam personæ sæculari marito sororis suæ: ergo hæc obligatio est pensio laïcalis, quæ in omni opinione est Papæ reseruata.

Nec obstat si dicas, hanc obligationem, quæ imponitur huic abbati esse gratuitam, & liberalem. Nam huic obiectioni Respondeo cum Vidal, *in Arca vitali inquisitione* 1. *de simonia*, negando antecedens, Nam omne pactum rei determinatæ inducit obligationem repugnantem obligationi gratuitæ; siquidem ex tali pacto nascitur, non solum obligatio moralis, sed etiam ciuilis,& legalis; siquidem qui tenetur ex gratitudine, tenetur ex honestate, qui vero tenetur ex pacto, tenetur ex fidelitate, qui soluit ex gratitudine, soluit liberaliter, qui soluit ex facto, soluit ex iustitia: ergo tale pactum est simoniacum.

Nec obstat si dicas, istum Abbatem promisisse illos redditus dictæ annexæ ad redimendam vexationem, si enim illos non promisisset illi homini, procul dubio vexaretur ab eo, denegando ei pecuniam ad soluendas literas Apostolicas qua indigebat Abbas, & poterat petere ab examinatoribus synodalibus, vt eum exacte examinarent, etsi inuenirent parum scientem, vt tenera erat illum reprobarent; Sed vnicuique licitum est redimere vexationem iniustam absque simonia: ergo prædictus Abbas promittendo dictam pensionem, nullam commisit simoniam.

13 Respondetur namque, quod hic Abbas cum tantum haberet per electionem ius ad rem, & non in re ad beneficium, vt ait Sanchez, *lib.* 2. *consiliorum cap.* 3. *dub.* 30. *n.* 2. Non poterat imponere pensionem super beneficium ad redimendum vexationem, etiam iniustam, sine licentia Papæ; omnis enim impositio pensionis in beneficio sine licentia Papæ, etiam ad redimendam vexationem iniustam, est illicita, vt ait Sanchez, *lib.* 2. *consiliorum cap.* 3. *dub.* 33. *n.* 3.

Nec obstat si dicas, hanc doctrinam solum habere locum in pensione rigorosa, hoc est in impositione pensionis in beneficio, quæ transit ad successores; atqui ille abbas solum promisit redditus illius annexæ in vita sua quod non est vera pensio, quæ transeat ad successores, sed est velle dare illi personæ quotannis tantam summam ex redditibus beneficij, vt ait Sanchez, *lib.* 2. *consiliorum, cap.* 3. *dub.* 26. *n.* 11. ergo optime poterat hic abbas illam promissionem facere ad redimendam vexationem absque simonia. Respondetur namque, quod ille Abbas, ideo fecit illam promissionem, vt re ipsa consequeretur collationem illius abbatiæ, tollendo impedimenta denegationis pecuniæ ad consecutionem literarum Apostolicarum, & consequendo fauorem in examine apud examinatores; sed qui tantum habet ius ad rem in beneficio, vt habebat iste abbas, vt *suprà*, diximus, non potest medio aliquo temporali parare viam, vt sibi detur collatio beneficij, etiamsi iniuste vexetur, vt ait Sanchez, *lib.* 2. *consiliorum, cap.* 3. *dub.* 30. *n.* 3. ergo iste abbas non poterat sine simonia facere talem promissionem ad consequendam collationem beneficij absque simonia.

Confirmatur quia qui tantum habet ius ad rem in beneficio, non potest redimere vexationem, quando vexatio est immediate circa ipsum beneficium, sed solum quando est circa aliam rem distinctam, vt si vi detineatur, vel iniuste infametur, vel electores vi, vel subornatione impediantur ne eligant, vel confirment, vt ait Sanchez, *lib.* 2. *consiliorum cap.* 3. *dub.* 3. *n.* 5. Atqui in præsenti, non datur talis vexatio, cum homo iste tantum neget pecuniam, quæ sua est ad consequendas literas, & tantum postulet ab examinatoribus, vt faciant suam obligationem, & quod non approbent indignum; ergo hic nulla datur iniusta vexatio, quæ ab isto abbate redimi iuste possit; ergo tale pactum est vera, & rigorosa simonia.

RESPONSIO AVTHORIS SECVNDO QVÆSITO.

An prædictus Abbas incurrerit pœnas in iure contra simoniacos stabilitas.

Respondi dictum abbatem facientem talem promissionem, & donationem redditnum prædictæ annexæ absque licentia Papæ præter pœnas impositas simoniacis, incurrere pœnas extrauagantis ambitiosæ de rebus Ecclesiasticis non alienandis, siue talis pensio fuerit solum in vita pensionarij, siue pro vita beneficiatij. Ita Lessius *suprà, n.* 206. Ratio est, quia ius recipiendi fructus Ecclesiæ computatur inter bona immobilia dictæ Ecclesiæ; ergo si Abbas alienat à se tale ius, & illud transfert in laïcum, sequitur quod alienat bona immobilia dictæ Ecclesiæ; sed qui alienat bona immobilia Ecclesiæ, incurrit pœnas ambitiosæ: ergo præter pœnas impositas simoniacis incurrit prædictas pœnas. 14 15

Confirmatur quia non est minor alienatio imponere sibi obligationem soluendi quotannis redditus dictæ annexæ cuidam homini laïco, quam hypothecare, seu conducere redditus dictæ Ecclesiæ per decem annos, sed hæc hypothecatio est prohibita sub prædictis pœnis Ambitiosæ, quia est alienatio bonorum immobilium Ecclesiæ, vt fatentur omnes: ergo à fortiori illa donatio talium redditnum pro vita beneficiatij, erat vera alienatio prohibita in dicta extrauaganti, ac per consequens subiecta illius pœnis. 16

CONSVLTVM XVIII.

De communione, an liceat eam laico statim post mediam noctem sumere.

SVMMARIVM.

1. *Ponitur casus, seu factum.*
2. *Aliqui Doctores affirmant posse sæcularem communicare ex deuotione, quacunque hora diei, dummodo sit ieiunus.*
3. *Contraria sententia probabilior est.*
4. *Extra noctem natalis Domini Sacerdos non celebrat absque priuilegio, nisi intra auroram, & meridiem.*
5. *Laïci extra hoc tempus non possunt ex deuotione communicare, etsi ieiuni sint.*
6. *Quando dicatur aurora explicatur.*
7. *In quibus casibus possit Sacerdos ante auroram celebrare explicatur.*

CASVS,

CASVS, SIVE FACTI SPECIES.

3 QVIDAM homo laïcus habebat deuotionem à plurimis annis communicandi in die S.Claræ. Accidit autem, quod eadem die necesse fuit viam arripere ad alium locum statim post mediam noctem.

Quæritur, an possit statim post mediam noctem, vel ad vesperam, si ieiunus sit accipere eadem die communionem, ex sacrario ab aliquo sacerdote; quem ad id habebat paratum.

RESPONSIO AVTHORIS.

2 AFfirmant cum Angelo, & Syluestro Azor, 1. *p.lib.2.cap.25.q* 8. Ausonius, *verbo communio, n.*70. Quorum ratio est, quia nullo iure, aut canone id prohibetur, neque est idem iuris de præcipienda Eucharistia, quod de sacrificio faciendo; ergo qualibet diei hora potest qui rem diuinam non facit, Eucharistiam suscipere ex sacrario si ieiunus sit.

3 Verum licet hæc sententia satis probabilis sit contrariam reputo certiorem. Hanc tenent expressè Bonac. *q 5.de Eucharistia p.*1. *n.*14. Sylu. Sà, Tabiena, Henriquez, Suarez, Posseuinus, quos refert, & sequitur Bordonus, *tom 2.resol.56.n.*61. Coninchius, *de sacramentis, q.8.art.*10.*n* 85. Ratio est, quia excepta nocte natalis Domini, Sacerdos 4 non celebrat, nisi intra auroram, & meridiem, secluso priuilegio, vt docent communiter DD: ergo nec etiam laici possunt communicare extra hoc tempus. Patet consequentia; quia tempus quo laïci debent recipere Eucharistiam, debet regulariter cum tempore, quo Sacerdos potest licitè celebrare; siquidem militant eædem rationes, & sic tenet vniuersalis consuetudo Ecclesiæ, & postulat reuerentia tanto debita Sacramento; ergo seclusa die na5talis domini, laïcus solum potest communicare eo tempore, quo Sacerdos potest celebrare; & hanc sententiam in his terminis docent etiam Rodrig. Filiuc. Cast. Pal. quos refert, & sequitur Diana, 9 *p. tract.7.resol.*67. Nec ratio pro parte contraria aliquid conuincit. Respondetur namque, quod licet non detur aliquod ius expressum id prohibens, id tamen iam tenere vniuersalem Ecclesiæ consuetudinem, à qua recedendum non est ob tanti Sacramenti reuerentiam.

6 Si tamen quæras, quando dicatur Aurora, in qua clericus, secluso priuilegio, potest licitè celebrare, & laïcus communicare? Respondeo, esse per duas horas ante solis ortum. Vnde quando Sol oritur hora sexta, potest clericus celebrare, & laïcus communicare, hora quarta post mediam noctem. Ita Diana, Rodrig. Fernandes, Victoria, Paludanus, Piligianus. quos refert, & sequitur Teulenc. *praxi sacramentorum, lib.3.cap.8.dub.*15 *n* 5.

7 Si tandem quæratur an in aliquo casu possit clericus ante hoc tempus missam celebrare? Respondeo, in casu grauis necessitatis posse: v.g. ad communicandum infirmum, vel ad communicandum personas, quibus non licet iuxta patriæ consuetudinem è domo mane exire, si detur namque huiusmodi, vel alia grauis causa, poterit per tres horas ante auroram Missam celebrare, hoc est, hora secunda post mediam noctem, quando sol oritur hora quinta, & hora tertia post mediam noctem, quando Sol oritur hora sexta. Ita Nauarr. Henriq. Azor, & alij, quos refert, & sequitur Fagund. *in primo precepto Ecclesiæ, lib.3.cap.*17.*n.*14.

CONSVLTVM XIX.

De Communione, an sit danda indigno, ad euitandum graue damnum?

SVMMARIVM.

1 *Ponitur casus, seu factum.*
2 *Peccatori publico, publice deneganda est communio.*
3 *Si parochus denegando peccatori publico Communionem timeat graue damnum, potest ei dare communionem, si non detur contemptus.*
4 *Actio dandi Communionem ex parte ministri est bona.*
5 *Quilibet ad euitandum graue damnum potest permittere alterius peccatum, si non detur contemptus fidei.*
6 *Casu quo Sacerdos ob timorem grauis damni det Communionem peccatori publice, debet monere populum de causa, cur id fecisset, vt tollatur scandalum.*
7 *Quid si nec hoc efficere possit ob timorem alterius grauissimi damni.*

CASVS, SIVE FACTI SPECIES.

QVIDAM homo nobilissimus, qui viuebat in concubinatu publico, & notorio, petiuit 1 feria quinta cœnæ domini publicè à parocho Cõmunionem, quam cum ei Parochus publicè denegasset, eo quod publicè viuebat in concubinatu, cum minatus fuit prædictus homo, quod si in die Paschatis ei non tribuisset communionem, ei grauissimum malum inferendum.

Quæritur, An prædictus parochus possit ei licitè Eucharistiam ministrare, vel an teneatur eam ei etiam cum graui periculo propriæ vitæ denegare.

RESPONSIO AVTHORIS.

PRo explicatione huius casus suppono, prædi- 2 ctum parochũ optime fecisse denegando prædicto peccatori publico Communionem, eo quod occasionem proximam non reliquerit, & in ea publicè perseuerauerit. Ita cum communi sententia Ioann. Sanctius, *in selectis, d* 34.*n.*1. Ratio est, quia vt ei licitè tribueret Communionem, debebat talis peccator publicè ostendere se prædictam mulieré è domo eiecisse, & eam omnino per aliquod tempus reliquisse, vel debebat constare, quod mortua esset. Ita Nauarr quem refert, & sequitur Ioan, Sanctius, *in selectis d* 34.*n.*12.*&* 15.& alij communiter DD. sed nihil horum fecit iste peccator, sed publice eam domi retinebat; ergo optime fecit parochus ei publice sacram Communionem denegando. His suppositis,

Respondeo ad casum propositum. Quod si prædictus peccator publicus, vel alius, 3 qui sit in peccato publico, monitus à parocho, vt desistat à peccato publico, noluit ab occasione peccandi publica desistere, si parochus timet sibi mortem, vel aliud graue damnum ei denegando publice Communionem

posse prædictum parochum eis publice dare communionem: Ita Thomas Sanchez, *lib. 4. de matrim. d. 4 n. 12.* Ioannes Sanctius, *in selectis, d. 34. num. 16.*

Ratio est, quia actio dandi communionem ex parte ministri est bona, & potest exerceri absque 4 peccato, si detur causa excusans, etiamsi recipiens Eucharistiam malè vtatur hac actione, dummodo non detur contemptus sacramenti, nec fit in odium fidei, vel religionis, sed hic, nec datur contemptus Sacramenti, nec postulatur Eucharistia in odium, vel contemptum fidei, vel religionis, sed tantum ad satisfaciendum præcepto Ecclesiæ, vt euitentur censuræ, nullum enim 5 alium finem habuit prædictus homo postulandi in Paschate Eucharistiam; ergo optime poterat Sacerdos ad euitandam mortem, vel aliud malum graue in vita, honore, vel diuitiis, ei ministrare Eucharistiam, etsi publico peccatori; si enim ille male vsus fuit actione bona Parochi, sibi imputet; Nemo enim tenetur cum tanto damno, & onere desistere ab actione bona, qua recipiens si vellet posset bene vti, quod si noluerit, sibi imputet, non Sacerdoti; Sacerdos namque solum permittit malum illius, & non illud vult, nec intendit, imo de illo quam maxime dolet.

6 Nec obstat quod Populus videns dare communionem huic publico peccatori in peccato publico perseueranti scandelizetur. Respondetur namque cum eodem Ioanne Sanctio *suprà*, Parochum debere post communionem populũ aduertere, se dedisse illi publico peccatori communionem, eo quod sibi mortem, vel aliud malum graue inste timuerit. Quod si nec hanc satisfactio- 7 nem exhibere possit, quia etiam timet graue damnum, patienter ferat, fidens Deum veritatem propalaturum, & interim oret pro eo.

CONSVLTVM XX.

De Communione pro adimplendo Paschatis præcepto, an posit extra propriam parochiam ministrari.

SVMMARIVM.

1 *Ponitur casus, seu factum.*
2 *Lex, & præceptum humanum non obligat, quando subditus absque graui nota, & periculo honoris non potest illud adimplere.*
3 *Qui absque graui nota, & periculo honoris non potest ire ad Missam in die festo, excusatur à præcepto, & censura, si detur de audienda Missa.*
4 *Sæculares qui confitentur, & communicant in Ecclesiis regularium, etiam pro adimplendo præcepto annua confessionis, & communionis sine licentia parochi, satisfaciunt his præceptis.*
5 *Possunt tolerari à parocho, etsi detur excommunicatio, quod omnes communicent ad adimplendum præceptum in parochia.*
6 *Regulares habent priuilegium ad confitendum, & communicandum sæculares in suis Ecclesiis, etiam ad adimplendum præceptum, sine licentia parochi.*
7 *Ordinarius non potest impedire hoc priuilegium regularium.*
8 *Ordinarius non potest præcipere suis ouibus, vt non confiteantur, etiam pro adimplendo præcepto annua confessionis cum regularibus.*
9 *Ponitur argumentum in contrarium & soluitur.*

CASVS, SIVE FACTI SPECIES.

IVssit ordinarius cuidam parocho sub excom- 1 municatione, ne concederet licentiam alicui parochiano, vel parochianæ ad communicandum extra Ecclesiam parochialem pro adimplendo præcepto annuæ communionis.

Quæritur, an in casu vrgentis necessitatis, puta si mulier iuxta patriæ consuetudinem absque nota honoris, vel quia vestes iuxta suum statum non habet non potest conuenire ad parochialem Ecclesiam, possit idem parochus dare communionem huic suæ parochianæ in aliqua Ecclesia regularium, vel eremitorio, vel mittere aliquem sacerdotem, qui ei in tali eremitorio tribuat communionem, vel concedere illi licentiam ad communicandum in Ecclesiis regularium, non obstante dicta Episcopi prohibitione.

RESPONSIO AVTHORIS.

REspondi affirmatiuè ita communiter Docto- 2 res apud Palaum, *tom. 1. tract. 3. d. 5. p. 3. §. 2. n. 3.* Ratio est, quia lex, vel præceptum humanum non obligat, quando subditus absque graui nota, & periculo honoris, & bonæ existimationis non potest illud adimplere; sed hic subditus sine graui nota, & periculo bonæ existimationis, & famæ, ratione patriæ consuetudinis, vel defectu vestimentorum, non potest conuenire ad Ecclesiam parochialem; ergo talis lex non obligat. Maior est communis inter DD. minor verò probatur, quia hæ eædem causæ sufficiunt ad deobligandam fœminam à præcepto audiendi Missam, etiamsi sit posita excommunicatio contra 3 non audientes Missam, vt docet Nauarrus, & alij, quos refert, & sequitur Trullenc. *in Decalogum, lib. 3. cap. 1. dub. 9. n. 7.* Et à præcepto communicandi in paschate, si absque prædicta nota, & in honore nequit ad priuatum sacellum noctu conuenire, vt tenent communiter DD. apud Palaum, *tom. 4. tract. 21. d. vnica, p. 15 n. 5.* ergo idem dicendum est in præsenti casu. Et sic præceptum quando imperat quod parochus non det licentiam ad communicandum extra Ecclesiam parochialem, intelligendum est, prudentialiter extra casum vrgentis necessitatis.

Imo addo quod si parochiani talis parochiæ 4 confessi, & communicati fuerint in Ecclesiis regularium, absque parochi licentia, etiamsi aliàs possent bene conuenire ad Ecclesiam parochialem sine vllo inconueniente, adhuc posse parochum, 5 si voluerit illos tolerare, & minime teneri eos obligare ad communicandum in Ecclesia parochiali, etiam pro adimplendo præcepto annuæ communionis, absque eo quod violet præceptum, etiam cum excommunicatione positum ab ordinario.

Ratio est, quia regulares habent priuilegium 6 ad confitendum sæculares, & dandam eis communionem, etiam ad adimplendum præceptum annuæ

annuæ communionis in suis Ecclesiis, vt docent Rodriguez, Sorbo, Veiga, quos refert Palaus, *tom.4. tract. 21. d. vnica, p.19. nu. 4.* Ioannes de Crus, Beia, quos refert, & non impugnat Diana, *1. p. tract. 14. resol. 71.* Fundaturque hæc sententia, *in priuilegiis Nicolai V. Pauli III. Pij IV.* quæ refert Diana *suprà*, qui Pontifices concesserunt regularibus, posse dare communionem, etiam in Paschate ad adimplendum præceptum, licentia curatorum minime requisita, & vt sic præcepto Ecclesiæ satisfacerent, non obstantibus contrariis quibuscunque, vt testatur Fr. Ioannes à Cruce, *lib. 2. de priuilegiis cap. 5. dub. 4. conclusione 3.* ergo optimè potest hic parochia consentire, vt oues suæ, etiam absque vlla necessitate communicent in Ecclesiis regularium ad adimplendum hoc præceptum, non obstante dicto præcepto, & excommunicatione imposita ab ordinario.

Patet consequentia, quia dicta ordinarij excommunicatio non potest eum obligare ad hoc, 7 vt cogat oues suas ad communicandum in Ecclesia parochiali, si ipsæ voluerint in Ecclesiis regularium communicare. Nam id esset impedire, & derogare priuilegium regularium, quod ordinarius efficere non potest; Nam cum Papa sit parochus vniuersalis, potuit eximere oues illas ab illius iurisdictione quoad hoc præceptum, sicut non potest eis præcipere quod non confiteantur 8 in Ecclesiis regularium, etiam pro adimplendo præcepto annuæ confessionis; ergo parochus non dando talem licentiam, sed solum permittendo quod oues suæ communicent in Ecclesiis Regularium, satisfacit præcepto ordinarij, nec incurrit dictam excommunicationem; siquidem præceptum tantum valet, quantum sonat, & cum alias ille licentiam prædictam non det, sed tantum sinat eas vti priuilegio regularium, non facit contra dictum præceptum sui superioris, sicut non facit quando finit eas vti priuilegio annuæ confessionis.

Nec obstat excommunicatio imposita à prælato. Nam huic obiectioni respondeo. Prælatum 9 posuisse talem censuram, seclusis priuilegiis regularium, vel ad summum stando in opinione contraria, quæ negat hæc priuilegia regularibus, quæ etiam probabilis est; sed parochus potest optimè conformari nostræ sententiæ; quia quando prælatus præcipit aliquid sub excommunicatione, de quo est opinio probabilis, quod illud non potest præcipere, non tenetur subditus obedire, vt tenent Spinola, Ianuarius, & alij quos refert Diana, *9. p. tract. 9. resol. 41.* ergo non obstante tali præcepto, & censura, potest parochus stare nostræ sententiæ, & finere quod oues suæ communicent, etiam sine necessitate in Ecclesiis regularium recipiendo ab eis schedulas, in quibus detur authenticum testimonium ab ipsis regularibus, quod dictæ personæ in Ecclesiis suis communicarunt.

CONSVLTVM XXI.

De iure cuiusdam parochi celebrandi certas missas in sua Ecclesia.

SVMMARIVM.

1. *Ponitur casus, seu factum.*
2. *Consuetudines laudabiles sunt obseruandæ.*
3. *Quid requiratur, vt aliqua consuetudo dicatur laudabilis.*
4. *Posita laudabili consuetudine datur actio illi, in cuius fauorem fuit introducta.*
5. *Ponitur argumentum in contrarium & soluitur.*

CASVS SIVE FACTI SPECIES.

Confratres sanctissimi Sacramenti Ecclesiæ, S. Mariæ montis Serrati. Oppidi Vienæ in Lusitania habuerunt consuetudinem à quadraginta annis, & amplius vocandi parochum eiusdem Ecclesiæ ad celebrandum eis quarta quaque dominica cuiuslibet mensis missam solemnissimam sanctissimi Sacramenti, exponendo in ipsa Missa sanctissimum Sacramentum, tribuendo ei stipendium consuetum pro eadem Missa, & assistentia illius magnæ solemnitatis. 1

Quæritur, an nunc possint prædicti Confratres alterum clericum, qui non sit parochus illius Ecclesiæ vocare ad celebrandum dictam Missam, & festiuitatem, relicto parocho.

RESPONSIO AVTHORIS.

Respondi negatiuè: Ratio est, quia ista consuetudo dicendi illam Missam, & celebrandi illam festiuitatem, & dandi illi parocho dictum stipendium pro tali Missa, & assistentia est laudabilis, & iuxta sacros canones, *cap. ex parte de censibus, & cap. ex parte Assensis de consensu præbendarum*; Sed sacri canones præcipiunt obseruari consuetudines laudabiles, vt constat ex *cap. ex parte*, ergo talis consuetudo obseruanda est. 2 Maior, hoc est, quod sit laudabilis hæc consuetudo probatur, quia ad hoc vt consuetudo laudabilis probetur, sufficit quod per decennium, hi confratres ex voluntate sua soliti sint vocare dictum parochum, & dare illi prædictum stipendium pro tali sacrificio, & solemni assistentia illius festiuitatis; vt constat *ex cap. ad Apostolicam de simonia*, & ex Glossa, *notabili in cap. fin. de consuetudine in 6.* Siquidem vocando illum per tantum tempus, & libere tribuendo ei stipendium, censentur per allegata iura obligati ad semper illum vocandum, & dandum ei consuetum stipendium; 3 sed posita laudabili consuetudine datur actio ipsi, in cuius fauorem est introducta ad eius obseruationem; ergo talis parochus non debet deturbari à sua possessione, sed manutenendus est in illa. Ita tenet Hostiensis, & Abbas, *in cap. suam nobis, num. 6 de simonia*, & alij quos refert, & sequitur Mor. *consilio 27. n. 9. & sequent.* 4

Nec obstat si dicant Confratres, illos dedisse illud stipendium, & vocasse illum parochum ex mera voluntate sua; sed per illa, quæ sunt meræ

facultatis non introducitur consuetudo; ergo cum illi libere, & voluntariè illum parochum ad hoc ministerium vocassent. Ita nunc eum possunt libere non vocare, sed loco illius vocare alium, cum hæc festiuitas ssnctissimi Sacramenti non pertineat ad parochiam, sed sit festiuitas propria illius sæcularis confraternitatis, quæ forte congregata fuit in illa parochia, Non obstat inquam, respondetur namque hoc non procedere, quando simul interuenit labor Sacerdotis, pietas causæ, & fauor animæ; sed hic interuenit labor Sacerdotis, pietas causæ, & fauor animæ; ergo prædictum argumentum non procedit in hoc casu. Maior patet, quia quoties per decennium datur aliquid ex mera voluntate, sed talis donatio non vt purè, sed cum aliquo respectu ad aliquem finem, est signum, quod ille, qui talem donationem facit vult inducere obligationem in fauorem animæ suæ; sed vocare talem parochum ad celebrandam dictam Missam, & festiuitatem, dando ei prædictum stipendium, non est donatio pura, sed habet aliquos dignos respectus, nempe quia Sacramenta ministrat, quia illius parochiæ curam habet, quia cætera onera sustinet, vt late probat Mot. *suprà*; ergo per illam donationem, & vocationem, introducta fuit laudabilis consuetudo; ergo talis parochus manutenendus est in sua possessione, & non potest alius Sacerdos vocari, relicto parocho, & sic iudicatum fuit in facti contingentia, *in supremo Senatu Portuensi, anno* 1658.

CONSVLTVM XXII.

De quodam ministro militiæ impediente milites suscipere statum clericalem.

SVMMARIVM.

1 *Ponitur casus, seu factum.*
2 *Homo liber quoad electionem status nulli alteri homini, siue Regi, Papa, duci, &c. subditur.*
3 *Potest eligere statum, quem voluerit, præcipuè, si fuerit status perfectionis.*
4 *Milites possunt inuitis suis generalibus, & regibus eligere statum clericalem.*
5 *Vnicuique licitum est eligere perfectiorem statum, etiam repugnante Rege, Papa, & proprio patre.*
6 *Miles relicto cingulo militari potest sumere statum monachi.*
7 *Status Sacerdotalis perfectior est statu monachi non Sacerdotis.*
8 *Ponitur argumentum in contrarium, & soluitur.*
9 *Generalis militiæ qui directè, vel indirectè impedit suos milites, ne suscipiant statum clericalem, vel monachalem, peccat contra iustitiam.*
10 *Incurrit excommunicationem in Tridentino, sess.* 24. cap. 9. *de reformatione.*
11 *Incurrit canonem* 15 *bulla cœna.*
12 *Generalis militia, qui vexauit patrem sui militis, eo quod miles factus est sacerdos, peccauit grauiter contra iustitiam.*
13 *Tenetur ad omnia ei damna resarcienda.*
14 *Incurrit excommunicationem Trid. suprà relatã.*
15 *Incurrit canonem* 15. *Bulla cœnæ.*
16 *Ponitur argumentum in contrarium, & soluitur.*
17 *Sanctus Gregorius Papa procedit contra Mauritium Imperatorem, eo quod prohibebat milites fieri monachos.*
18 *Ponitur argumentum in contrarium, & soluitur.*

CASVS, SIVE FACTI SPECIES.

QVIDAM militum Generalis iussit comprehendere, & in vinculis detrudere Patrem cuiusdam sui militis, & illum coëgit ad acceptandum cingulum militare, cum iam senex esset, eo quod eius filius, qui miles erat, ordinatus fuit absque licentia ipsius generalis ordine presbyteratus.

Quæritur, an prædictus generalis potuerit licitè obligare Patrem, vel fratrem prædicti militis, qui presbyteratum suscepit relicta milnia, ad suscipiendum cingulum militare, eis inuitis, & an eos obligando ob illam causam incurrerit aliquas censuras in iure?

RESPONSIO AVTHORIS.

HIc casus erat quotidie obuius in hoc Lusitaniæ Regno, ob continua bella, quibus Lusitani ab Iberis premebantur: Sed iam nunc ob felicissimam, & honoratissimam pacem, quam cum Iberis celebrarunt anno 1668. quarta die Martij, iam ab hoc labore, Deo ita permittente, liberati sunt, faxit Deus, vt deinde hoc consilio non indigeant. Quia tamen in aliis locis accidere potest idem casus, etiam inter Lusitanos, qui per totum orbem contra infideles, & barbaras nationes militant, non incongruum videbitur, quid tunc senserim, explicare.

Pro huius casus explicatione suppono primo, prædictum generalem militiæ obligasse illum hominem ad suscipiendum cingulum militare ob eam solum causam, quia eius filius reliquit militiam, & factus est Sacerdos, & non quia alij deessent milites, quia si alios voluisset, multi erant iuuenes, quos poterat eligere ad cingulum militare. Vnde solum prædictum hominem comprehendit, & obligauit accipere cingulum militare, ut sic coërcendos patres, ne promouerent suos filios milites ad clericatum.

Secundo suppono cum D. Thoma, 2. 2. *quæst.* 104. *art.* 5. in corpore, nullum hominem liberum in electione status subiici alteri homini, siue Regi, siue imperatori, vel Papæ, sed libere posse eligere statum, quem voluerit, & multo magis, si fuerit status perfectionis, & spiritualis, vt late explicat Thomas Delbene, *cap.* 8. *de immunitate Ecclesiastica, dub.* 20. *sect.* 4 *n.* 5. his suppositis,

Dico primo Milites possunt inuitis suis generalibus, & Regibus eligere statum clericalem. Ita habetur, *in cap. eos. qui semel in clero* 10. q. 3. & *cap. si quis post baptismum, dist.* 51. Ratio autem est, quia vnicuique licitum est eligere perfectiorem statum, etiam repugnante Rege, Papa, vel proprio parente; sed status clericalis perfectior est militia, vt ex se patet, & habetur, *in eodem, cap. eos*; ergo vnusquisque illum licite, & libere eligere potest. Confirmatur, Quia miles relicto cingulo militari potest sumere statum Monachi, vt

6 vt patet, *ex cap. propositum monachi* 2.10. *q.* 3. & *cap. eos,* 2. 20. *q* 3. & patet ex facto Gregorij Magni, qui Mauritium deterruit, eo quod prohibebat milites fieri monachos, vt patet ex lectioni- 7 bus Breuiarij die 12. Martij; sed status Sacerdotalis perfectior est statu monachi non Sacerdotis; ergo sicut quis libere, etiam miles, potest eligere statum monachi, ita & sacerdotis.

8 Nec obstat *cap. si quis post Baptismum dist.* 51. Vbi dicitur, militem non posse transire ad statum diaconi, nisi ex dispensatione Pontificis. Respondetur namque cum Glossa, *verbo militauerit,* id intelligi, si irregularitatem contraxisset: in nostro autem casu, talis miles non contraxit irregularitatem, siquidem in bello adhuc inuentus non erat, erat enim à pauco tempore factus miles: ergo non erat cur non posset ad statum diaconi, & presbyteri promoueri.

Dico 2. Generalis militiæ, qui directe, vel indirecte impedit suos milites, ne accipiant statum 9 clericalem, vel monachalem, peccat primo contra iustitiam, quia impedit hominis libertatem. 10 Secundo incurrit excommunicationem in Tridentino, *sess.* 24. *cap.* 9. *de reformatione*, vbi excommunicantur omnes illi, qui impedierint qualemcumque personam à susceptione status matrimonij, quæ censura extenditur ad illos, qui impediunt matrimonium spirituale, quale est ordo sacer, & status religionis, vt docet cum multis Delbene, *tom* 1 *cap.* 8. *dub.* 19. *sect.* 9. Tertio incurrit 11 canonem 15. bullæ cœnæ, siquidem facit contra libertatem Ecclesiasticam, secundum quam vnicuique liberum est eligere statum Ecclesiasticum, vel matrimonij. Ita cum multis Delbene, *de immunitate Ecclesiastica cap.* 8. *dub.* 19 *sect.* 9. *n.* 11.

12 Hinc fit hunc generalem equestrem, comprehendendo patrem illius militis, qui ordinatus fuit ordinibus sacris, & vexando eum, & adducendo 13 eum ad suum iudicium, eo quod eius filius, qui miles erat factus sit sacerdos, peccasse contra iustitiam, & teneri ad omnia damna resarcienda procedit enim contra innocentem; siquidem pater non deliquit, etiam consulendo filio, vt fieret Sacerdos. Secundò incurrit excommunicationem *super relatam ex Tridentino*, quia indirecte 14 impediuit matrimonium spirituale, siquidem videndo hoc alij patres non curabunt, quod filij sui 15 milites fiant sacerdotes. Tertio incurrit canonem 15. Bullæ cœnæ, vbi anathematizantur, qui adducunt ad suum iudicium directe, vel indirecte clericos. Et quotiescunque vexantur patres, vel consanguinei, ob factum clerici, incurritur in hoc canone; vt docet Suarez *disp* 22. *sect.* 2. *n.* 78. Alterius, *lib.* 5 *d.* 16. *cap.* 1. Vgolinus, Filiucius, Duardus, & alij quos refert, & sequitur Leander, *tr.* 3. *de censuris, d.* 15 *q.* 6. Et tandem incurrit in eodem canone, In quo excommunicantur impedientes libertatem Ecclesiasticam directe, vel indirecte, quam ipse absque dubio impediuit, impediendo saltem indirecte, quod milites fierent Sacerdotes; quatenus illorum patres vexabat.

16 Nec obstat si dicas hunc generalem non processisse contra clericum, sed contra merum laicum. Respondetur namque cum Suario contra Regem Angliæ, *lib.* 4 *cap.* 13. *num.* 6. quod quando proceditur contra Laïcos, & grauamen ordinatur ad Ecclesiasticos, talis dispositio, seu processio, est contra libertatem Ecclesiasticam; sed hic licet processio fuerit circa laicum, grauamen ordinabatur ad filium clericum, siquidem ideo pater vexabatur, quia filius factus fuit clericus; ergo sic disponentes, & vexantes, incurrunt prædictum canonem bullæ cœnæ. Ita Ladetchius, *consil.* 103. *num.* 5. & 9. Mandelus, *consil.* 8. *n.* 16. Delbene, *cap.* 5. *de immunitate Ecclesiastica dub.* 7. *sect.* 3. *n.* 2.

Nec obstat quod hæc vexatio non sit cum animo offendendi libertatem Ecclesiasticam; siquidem sufficit, quod re ipsa lædatur directè, vel indirectè, vt cum multis docet Delbene, *cap.* 8. *sect.* 5. *n.* 2. Sed sic est quod in hoc casu ostenditur re ipsa indirectè libertas Ecclesiastica, siquidem ille pater solum fit miles, & comprehenditur, & in vinculis detruditur, eo solum, quia eius filius, vel frater clericus factus fuit, vt alij patres, & milites terreantur à suscipiendo statu Ecclesiastico, quod est contra hunc canonem bullæ cœnæ in secunda parte illius, vt dicunt multi Doctores: ergo sic facientes, statuentes, & ordinantes grauissime peccant, & manent excommunicati.

17 Tandem probatur ex facto S. Gregorij Papæ, qui procedit contra Imperatorem Mauritium, eo quod milites fieri monachos prohiberet, vt constat ex lectionibus breuiarij huius sancti, duodecima die Martij, lectione 2. Mauritium Imperatorem eos, qui milites fuissent, monachos fieri prohibentem, à sententia deterruit; sed idem dicendum est de statu clericali, ac de monachali, ob similitudinem rationis, *vt supra* diximus, & patet, *ex cap eos, qui semel* 2. 20. *q.* 3. Ergo huiusmodi generalis deterrendus est à sua sententia, delinquit enim grauissime contra libertatem Ecclesiasticam. 18

Nec obstat quod plures milites suscipiant statum clericalem, & monachalem. Nam huic obiectioni. Respondetur, non omnes velle esse Ecclesiasticos, nec habere scientiam, & alia requisita ad hunc statum. Et quando tot essent, qui hunc statum reciperent, quod valde exercitus deminueretur, & deficerent, qui arma susciperent; tunc pertinebat ad prælatos Ecclesiæ de illo prouidere, & numerum ordinandorum minuere, & non ad militum generales; mitterent enim manum in falcem alienam: quod & factum fuit, nam iste generalis, videns huiusmodi rationes, statim prædictum hominem liberum dimisit, & milites fieri clericos, & monachos libere permisit, erat enim vir docilis & summæ Christianitatis.

CONSVLTVM XXIII.

De quadam compensatione occulta facta ex bonis Regiis, à quodam Regio ministro.

SVMMARIVM.

1 *Penitur casus, seu factum.*

2 *Quoties Rex non tribuit suo officiali iustum stipendium, potest officialis, si non habuit animum dimittendi, vti occulta compensatione vsque ad iustum stipendium.*

3 *Stipendium dicitur iustum, iuxta æqualitatem meritorum ministri.*

4 *Minister,*

4 *Miniſter qui acceptauit efficium minori ſtipendio, quia nen auſus eſt reſiſtere Regi, poteſt occulte cempenſari vſque ad iuſtum ſtipendium.*

5 *Illud cenſetur iuſtum ſtipendium, quod ſimilibus miniſtris ob idem ſeruitium a Rege tribu tur.*

6 *Quando rex indiget miniſtro, & nolit eum demittere, poteſt miniſter compenſari vſque ad iuſtum ſtipendium.*

7 *Iuſtum ſtipendium debitum cuidam miniſtro eſt illud, quod ſimilibus perſonis ſolet tribui in regno, oppido, vel ciuitate.*

8 *Quoties conſliterit ſalarium efficialibus taxatum non eſſe iuſtum, poſſunt Officiales ſibi occultè compenſari.*

9 *Illud cenſetur iuſtum ſtipendium, quod lege, vel conſuetudine taxatur.*

10 *Quando miniſter, vel famulus inuitus ſeruit, poteſt recipere iuſtum ſtipendium, vtende compenſatione occulta, etſi pro minori pactitauerit.*

11 *Miniſter poteſt compenſari in pecunia regis, quam accepit ad ſeluendum aliis officialibus regis.*

CASVS, SIVE FACTI SPECIES.

QVIDAM Comes acceptauit à Rege officium, & dignitatem cum ſtipendio ducentorum quinquaginta aureorum pro quolibet menſe, quo ſtipendio, etiam alij ſimiles officiales ſeruiebant regi; Poſtea videns Rex ſtipendium illorum officialium, (erant enim quatuor,) tenuiſſimum eſſe, iuſſit illis, vno tantum excluſo, dare quolibet menſe quingentos aureos.

Quæritur, an iſte officialis regius, qui excluſus fuit, & cui non fuit ſtipendium auctum, licitè poſſit occulte ex ære Regis ſibi compenſari, ſurripiendo pro quolibet menſe quingentos aureos, ſicut Rex ipſe præcepit aliis ſimilibus officialibus ſoluere ex redditibus ſuis, attento quod iſte officialis non minorem occupationem, vt alij habebat.

RESPONSIO AVTHORIS.

RESpondi affirmatiuè. Ratio à priori eſt: Quia quoties Rex tribuit ſuo officiali minus ſtipendium, quam ſuis meritis debetur, talis officialis ſeu miniſter poteſt vti occulta compenſatione vſque ad iuſtum ſtipendium, niſi alias ceſſerit voluntariè, aut condonauerit regi, vt docet cum multis Baſæus, *verbo compenſatio, nu.* 6. Sed ſic eſt, quod in hoc caſu non datur iuſtum ſtipendium huic miniſtro, & ille nunquam habuit animum demittendi; ergo optime poteſt occulte compenſari. Maior eſt certa inter DD. minor verò probatur, quia iuſtum ſtipendium miniſtri, non eſt regulandum per voluntatem regis, ſed per merita miniſtri, vt cum D. Thoma, Soto, Nauarro, & aliis latè probat Fragoſus, *p.*1. *lib.*5. *d.*13. §.9. *n.*97. Sed merita huius miniſtri ſunt æqualia meritis illorum trium miniſtrorum, quibus Rex iuſſit dare quolibet menſe quingentos aureos, tanquam iuſtum ſtipendium; ergo ille miniſter poteſt ex ære Regis compenſari vſque ad hoc iuſtum ſibi debitum ſtipendium.

Confirmatur, quia ſi Rex noluerit dare iuſtum ſtipendium iuxta æqualitatem meritorum, etiamſi miniſter acceptet officium cum minori ſtipendio, quia non auſus fuit reſiſtere Regi, vel quia non potuit ſe à tali officio excuſare, optimè poteſt ſe occulte compenſare, vt cum Nauarro, Medina, Vaſquio, Leſſio, & aliis docet Baſæus, *verbo compenſatio, num.*6. Sed in hoc caſu non datur huic miniſtro iuſtum ſtipendium iuxta æqualitatem meritorum, & ille acceptauit tale officium ad redimendam ſuam vexationem, & quia aliter non potuit; ergo optime poteſt ſe occulte compenſare. Minor in qua eſt difficultas probatur, quia hic miniſter habet idem officium, ac cæteri tres officiales, & eundem laborem, & illi inſeruit eadem perfectione, & labore, ac ſcientia, vt alij tres, vt omnibus notum eſt, nec negari poteſt; ſed aliis tribus iuſſit Rex dare quingentos aureos quolibet menſe, iudicando debitos eſſe ſuis meritis; ergo cum merita huius miniſtri ſint æqualia, aut maiora, ſignum eſt, quod ſtipendium debitum ſuis meritis eſt idem, ac illud quod aliis à Rege impenditur; ergo ſi rex tale ſtipendium ei non tribueret, ſicut aliis facit, iniuſte facit, ſiquidem ei iuſtum ſalarium non ſoluit; ergo talis miniſter poteſt ſibi occulte compenſari.

Confirmatur, quia hic miniſter videns hoc ſtipendio ſe non poſſe ſuſtentari, nec Regi debite ſeruire, multoties à Rege poſtulauit licentiam ad declinandum in domum ſuam, quam licentiam ſemper Rex ei denegauit, eo quod illius ſeruitio maxime indigeret; ſed quando Rex indiget miniſtro, & nolit eum à ſuo ſeruitio amouere, poteſt miniſter compenſari vſque ad iuſtum ſtipendium debitum ſuis meritis, etiamſi minori ſtipendio antea cum Rege pactitauerit, vt cum Vaſquio, Leſſio, & aliis multis tenet Baſæus, *verbo compenſatio, n.*6. & cum aliis Fragoſus, *p.*1. *lib* 5. *d.*13. § 9. *n* 199. ergo cum rex hic indigeat hoc miniſtro, & nolit eum relinquere, & non tribuat ei iuſtum ſtipendium ſuis meritis debitum, ſequitur quod ipſe ſibi poſſit occulte compenſari.

Confirmatur 3. quia iuſtum ſtipendium debitum cuidam miniſtro eſt illud, quod ſimilibus perſonis ſolet tribui in regno, oppido, vel ciuitate, vbi miniſter inſeruit, vt cum Molina, Axor, Rebello, & aliis docet Lugo, *de iuſtitia, d.*29. *n.* 62. Sed ſic eſt quod Rex præcipit dare aliis ſimilibus miniſtris regni quingentos aureos quolibet menſe, quia id reputauit ſtipendium debitum ſuis ſeruitiis; ergo iniuſtitiam facit huic miniſtro non ei tribuendo omne ſtipendium, quod aliis ſimilibus tribuit; ergo patiens prædictam iniuſtitiam, licite poteſt compenſari; ſiquidem non ei datur ſtipendium, quod in regno ſimilibus miniſtris ob eadem ſeruitia datur.

Confirmatur 4. quia quoties conſtiterit, quod ſalarium officialibus taxatum non eſt iuſtum, poſſunt officiales ſibi compenſari vſque ad iuſtum ſtipendium, vt cum Syluestro, S. Antonino, Molina, & aliis docet Fragoſus *p.*1. *lib.*5. *d.*13. § 9. *n.* 191. Malleto *de iure militantis Eccleſia, lib.*3. *p.*1. *tit* 7. §.2. *n.*6. Lugo, *de iuſtitia, d.* 29. *n.*68. Fragoſo, *p.*3. *d.*22. §.5. *num.* 104. Sed ſic eſt, quod conſtat hoc ſalarium huic miniſtro taxatum eſſe iniuſtum; ergo poteſt ſibi occulte compenſare vſque ad iuſtum ſtipendium: Minor in qua eſt difficultas probatur, quia ideo Rex præcepit dare

dare quingentos aureos aliis tribus similibus ministris, quia non eis tribuebat iustum stipendium: ergo quingenti aurei, & non pauciores sunt iustum stipendium horum ministrorum.

Confirmatur quinto: Quia illud est iustum stipendium, quod lege, & consuetudine taxatur, 9 Lugo *de iustitia d.29. n.61.* Sed lege, & consuetudine, & diplomate ipsius Regis signantur etiam huic officiali quingenti aurei quolibet mense; ergo quamuis Rex alia ordinatione priuata medietatem illius stipendij auferat, si talis minister hanc medietatem illi non remiserit, optime potest illam accipere occulte de bonis ipsius Regis. Patet consequentia, quia iste minister ideo acceptauit medietatem istius stipendij à Rege taxatam, quia amplius non potuit, & est inuitus in prædicto officio, multoties à Rege postulando, vt eum ab hoc officio eximat, & liberet, quia se nun potest illa medietate stipendij sustentare; 10 sed sic est quod quando minister, vel famulus inuitus seruit, quia rex illum ad seruiendum obligat, potest recipere omne iustum stipendium, etiamsi de minori stipendio pactitauerit, & officium acceptauerit, vt cum communi sententia docet Bartolus, *verbo compensatio, num.6.* & cum aliis Fragosus, *1. p. lib 5. d.13. §. 9. n 197.* & cum Lessio, & aliis multis Lugo, *de iustitia d.16. numero 79.* Ergo idem potest facere iste minister, accipiendo occulte per modum compensationis vsque ad iustum stipendium à Rege taxatum sibi, etsi ad redimendam suam vexationem minori promiserit esse contentus.

Et addo, quod si iste minister non inuenerit alia bona regia ad sibi compensandum, optime 11 potest sibi compensari ex pecunia, quam à Rege accepit ad soluendum aliis ministris inferioribus stipendium debitum à rege, non obstante damno, quod inde sequitur aliis inferioribus ministris. Ratio est, quia qui habet pecuniam sui debitoris, potest vti compensatione illa, etiamsi tradita ei fuisset ad soluendum alteri creditori ipsius debitoris, vt cum Machado, Trullenc. docet Diana, *p. 7. tract.10 resol.18.* & cum Lugo, Ausonius *verbo compensatio, n. 3.* Sed iste minister apud se habet pecuniam regis sui debitoris, ergo etiamsi ei tradita fuisset ad soluendum stipendia aliis officialibus inferioribus debita ab ipso Rege, potest sibi eam retinere, & occulte in ea compensari. Nec obstat damnum quod inde aliis officialibus sequitur, quia illud est indirectum, & per accidens, & nemo tenetur bono proximi prouidere cum graui dispendio proprio, vt docent communiter DD.

CONSVLTVM XXIV.

De intelligentia cuiusdam breuis pro educatione cuiusdam puellæ in Conuentu Carmelitarum excalceatarum.

SVMMARIVM.

1. *Ponitur casus, seu factum.*
2. *Ad introducendam consuetudinem sufficiunt duo actus.*
3. *Assuefactio est quid minus consuetudine.*
4. *Ponitur argumentum in contrarium, & soluitur.*
5. *Non obseruata forma, vel conditione dispensationis, non potest commissarius dispensare.*
6. *Dictio*, dummodo, *quando coniungitur actui perfecto, importat modum, & non conditionem.*
7. *Ponuntur quædam obiectiones in contrarium, & soluuntur.*
8. *Quando clausula, quæ in bulla apponitur tantum est modus, & non conditio, dispensatio sine tali modo facta valet.*
9. *Modus contrarius substantiæ dispositionis non illam annullat.*
10. *Talis modus habetur tanquam non adiectus.*
11. *Conditio impossibilis de facto non annullat dispositionem vltimæ voluntatis.*
12. *Habetur tanquam non adiecta.*
13. *Idem dicendum est in dispensatione.*
14. *Dispensatio non potest obligare ad actum contrarium illi, in quo fit dispensatio.*
15. *Non est præsumendum Pontificem sibi esse contrarium in eadem dispositione, & sibi corrigere in continenti.*
16. *Quælibet dispositio, ita interpretanda est, vt vitetur contrarietas, & subita correctio.*
17. *Præsumptio validitatis actus est fortior, & efficacior cæteris præsumptionibus.*
18. *Clausula in fine dispositionis, non refertur ad capita præcedentia, quæ tali relatione fierent inualida.*
19. *Quando constat Pontificem voluisse dispensare, error notarij præter mandantis intentionem, non annullat dispositionem.*
20. *Intentio, potius quam verba attendenda sunt.*
21. *Non sunt æstimanda verba, quæ solita sunt apponi ex stilo notariorum, sed solum attendendum est ad intentionem mandantis.*
22. *Veritas potius, quam scriptura, percipi debet.*
23. *Quando clausula apposita in dispositione non potest de facto personæ substitutis conuenire, intelligitur apposita non de mente disponentis, sed ex notarij consuetudine.*
24. *Clausula accessoria, non alterat naturam principalis dispositionis.*

CASVS, SIVE FACTI SPECIES.

Religiosæ Carmelitæ discalceatæ habent quandam constitutionem, in qua eis prohibetur recipere puellas educationis causa, sed recipiendæ debent habere quindecim annos completos, & solum debent recipi ad statum religiosum iuxta eandem legem. Voluit autem quædam nobilis matrona introducere in quodam conuentu harum religiosarum duas puellas filias suas causa educationis, vt postea essent ibi religiosæ; impetrauit à summo Pontifice licentiam, cum clausula dispensatiua legis earundem religiosarum in hac forma. *Discretioni tuæ* (loquitur Pontifex cum Vicario Generalis Ciuitatis Vlisiponensis) *per præsentes committimus, & mandamus,*

vt eiſdem Mariæ, & Beatrici, Monaſterium prædictum educationis cauſa, etiamſi ſtatuta dicti monaſterij Apoſtolica authoritate forſan confirmata, inter alia nullam puellam in dictum monaſterium educationis cauſa recipiendam, & admittendam eſſe diſponant, dummodo ipſum monaſterium, puellas ex eadem cauſa recipere ſoleat, & illas actu retineat ingrediendi, & ioibi donec nubere, aut habitum monachalem ſuſcipere voluerint, degendi licentiam noſtra Apoſtolica authoritate concedas, &c.

Quæritur, An illa clauſula dummodo prædictum monaſterium puellas ex eadem cauſa recipere ſoleat, & eas actu retineat, verificetur, eo quod in prædicto conuentu recepta fuit, & adhuc exiſtit educationis cauſa, quædam filia ſereniſſimi Portugalliæ Regis, cum quadam puella eam comitante. Secundo an dato, quod hoc exemplum non ſufficiat, an maneat irrita diſpenſatio, eo quod in tali conuentu non datur conſuetudo recipiendi dictas puellas educationis cauſa, vel an non obſtanti tali clauſula poſſint prædictæ puellæ ingredi prædictum monaſterium & religioſæ eas recipere educationis cauſa.

RESPONSIO AVTHORIS, PRIMO QVÆSITO.

An illa clauſula, dummodo prædictũ monaſterium puellas ex eadem cauſa recipere ſoleat, & eas actu retineat, *verificetur, eo quod in prædicto conuentu recepta fuit, & adhuc exiſtit, quædam filia Sereniſſimi Portugalliæ Regis, cum quadam puella eam comitante?*

1 Reſpondi affirmatiuè. Ratio eſt, quia ad introducendam conſuetudinem ſufficiunt duo actus, vt cum multis docet Bocella, Syluester, quos refert Suarez, *de legibus lib 7. cap. 10. n. 3.* ſed in prædicto conuentu recepta fuit filia Regis, & alia puella eius ſocia, & adhuc retinentur; ergo iam verificata eſt clauſula, dummodo prædictum monaſteriom puellas ex eadem cauſa recipere ſuleat, & eas actu retineat.

3 Confirmatur, quia Pontifex non poſtulat in hac bulla rigoroſam conſuetudinem, ſed quandam aſſuefactionem, quæ explicatur per illud verbum, ſoleant, ſed hæc aſſuefactio eſt quid minus conſuetudine, vt notauit Suarez de legibus, *lib. 7. cap. 10. n. 3.* ergo illud exemplum filiæ Regis, & eius ſociæ, ſufficit ad verificandam clauſulam huius diſpenſationis Pontificiæ hanc aſſuefactionem poſtulantem.

4 Nec obſtat ſi dicas, filiam Regis poſſe libere ingredi monaſterium propter ſuam dignitatem, & ſelſitudinem, & Pontifex non videtur loqui de illa, ſed de aliis puellis, quæ non ſunt de ſanguine Regio. Reſpondetur namque quod quamuis probabile ſit, quod præceptum clauſuræ monialium non comprehendat filias regum, vt docet cum Sanchez, & aliis Pelizarius, *tract. 10. cap. 5. n. 165.* Attamen contrarium etiam eſt probabile, vt docet cum aliis Bonac. *q 4. de clauſura, p. 14.* Ergo ſtando in hac Bonacinæ ſententia, tam prohibitũ eſt filiabus regum ingredi monialium monaſteria educationis cauſa, quam aliis puellis: ergo cum hæc filia regis, & alia eius ſocia ingrederentur hoc monaſterium educationis cauſa, & adhuc ibi retineantur, optimè probabiliter ſaluatur diſpenſationis Pontificiæ clauſula, *dummodo prædictum monaſterium puellas ex eadem cauſa recipere ſoleat, & eas actu retineat.*

RESPONSIO AVTHORIS, SECVNDO QVÆSITO.

An dato quod hoc exemplum non ſufficiat, maneat irrita diſpenſatio, eo quod in tali conuentu non datur conſuetudo recipiendi dictas puellas educationis cauſa, vel an non obſtante tali clauſula; poſſint prædictæ puellæ ingredi prædictum monaſterium, & religioſæ eas recipere educationis cauſa?

5 Hvic quæſito difficilior eſt reſponſio, nam illa clauſula, *dummodo ſoleant eas ex eadem cauſa recipere*, videtur importare formam, & conditionem; ergo non obſeruata dicta forma, & conditione non poſita non poteſt commiſſarius diſpenſare.

6 Verum ego exiſtimo, in hoc caſu contrarium dicendum eſſe, ad cuius probationem ſupponendum eſt, illa verba, *dummodo ipſum monaſterium puellas ex eadem cauſa recipere ſoleat, & eas actu retineat*, non facere conditionem, ſed modum; quia faciant idem ſenſum ac iſta dictio, *dummodo*, ſed hæc dictio, *dummodo*, quando iungitur actui perfecto, vt do tibi hnc, dummodo hoc facias, non facit conditionem, ſed modum, vt docet cum Rebuff. Tiraq. Mol Sanch. *de matrimon. lib. 3. d. 33. n. 1.* Lezan. *verbo dictio n 16.* ergo cum illa clauſula, *dummodo ipſũ monaſterium puellas ex eadem cauſa recipere ſoleat, & eas actu retineat*, iungatur actui perfecto, ſcilicet *verbo, committimus, & mandamus*, licentiam authoritate noſtra Apoſtolica arbitrio tuo concedas, ſequitur quod non ſit conditio, ſed modus.

7 Nec obſtat quod Pontifex poſtulet illam qualitatem, & ſolemnitatem in ipſomet actu, & rei effectione; ſiquidem cum non addat clauſulam irritantem, *& non aliter*, non eſt conditio, aut clauſula ſubſtantialis, ſed accidentalis, & modalis, vt cum multis probat Suar. *de legib lib 5 c. 31. n. 3.* Vbi refert exemplum de iuramento à iudicibus dando in principio libri iuxta *l rem non nouam. C. de iudiciis*, quod in ipſo actu poſtulatur, & tamen ſi eer omittatur, actus eſt validus, vt ibi Gloſſa vltima notat, & Suarez ibi, & in ſimili caſu reſoluit Surdus, *tom. 4 conſilio 451. n 9.*

Nec obſtat, quod in eodem actu det Pontifex primitus iuriſdictionem, ſeruata tali forma, per quod videtur, quod actus factus ſine tali forma erit nullus, etiamſi non addatur ſpeciale verbũ *irritans*, vt vult Suar. *de legib l. 5. c. 31. n. 8. & 9.* Nam huic obiectioni reſpondeo cum eodem Suar. *de legib cap 8 cap. 31. n. 4.* quod hæc doctrina intelligitur quando talis qualitas poſtulatur vt neceſſaria tali actui; Atqui ad educandas puellas in quodam conuentu non eſt neceſſe, quod in tali conuentu ſit conſuetudo eas ibi educandi, ſiquidem hoc non eſt neceſſarium ex iure naturæ, nec poſitiuo, vt ex ſe patet; ergo dicendum eſt cum eodem Suario *ſuprà*, quod talis conditio, etiamſi poſtuletur in commiſſione iuriſdictionis, quam committit Vicario Generali, non ſit ſubſtantialis, ſed tantum modalis: his ſuppoſitis,

Probatur

Probatur nostra resolutio primo. Quando clau-8 sula, quæ in bulla apponitur tantum est modus, & non conditio, dispensatio facta sine tali modo valet, vt docet Suarez *de legibus lib.8. cap.15.n.3.* Sed hæc clausula in hac bulla tantum est modus, & non conditio: ergo etiamsi non verificetur dispensatio valet. Secundo probatur. Quia modus contrarius substantiæ dispensationis, aut contractus, non illos annullat, vt tenet Bart. Castro, Salicetus, Alberic. Imola, Soto, & alij, quos refert 9 Sanchez. *lib.5 de matrim.d.19 n.4.* Imo talis modus habetur tanquam non adiectus, vt tenent Veruacius, Tabiena, Ledesma, quos refert Sanch. *vbi suprà*; sed hic modus, dummodo prædictum monasterium puellas ex eadem causa recipere soleat, & eos actu retineat, est contrarius substantiæ dispensationis in lege per quam prædictis monialibus prohibetur habere tales puellas educationis causa; siquidem si tales moniales habent le-10 gem in viridi obseruantia non recipiendi puellas educationis causa ante decimum quintum annum, in qua dispensat Pontifex in eadem bulla, non possunt habere consuetudinem eas recipiendi educationis causa quia iam talis consuetudo, si extaret derogat legem: ergo talis modus habetur tanquam non adiectus.

Deinde dato quod talis clausula non fuisset modus, sed rigorosa conditio, adhuc existimo, quod moniales possunt vti dicta bulla absque eo quod verificetur talis conditio: quod sic probo. Quia 11 illa conditio est impossibilis de facto, quia si tales moniales habent legem in viridi obseruantia, non recipiẽdi tales puellas educationis causa, est de facto impossibile habere consuetudinẽ eas recipiendi siquidem admissa tali consuetudine, iam abrogaretur lex, vt est certũ apud Doctores, & non indigerent dictæ moniales dispẽsatione legis ad recipiendas tales puellas educationis causa: ergo si Põtifex in eadem bulla dispensat in lege, quã habent prædictæ moniales non admittendi puellas educationis causa conditio addita dummodo soleant eas recipere, est impossibilis de facto; sed cõditio impossibilis de facto, non annullat dispositionẽ vltimæ voluntatis, iuxta quam debet commensurari dispensatio Pontificis, vt docet Suar. *de legib lib 8.* 12 *cap 13 n 3.* Imo habetur tanquam non apposita, vt cum Eman. de Costa, & aliis docet Mol. *de iust. t.1. tr 2. d. 206 n.9.* & probatur *ex l si quis ita instituens ff de cond instit.* ergo cum talis conditio sit impossibilis de facto; siquidem impossibile est de facto est cõiungere legem in viridi obseruantia non recipiendi tales puellas educationis causa, cum consuetudine eas recipiendi, habetur talis conditio vt non apposita vt in testamentis, & vltimis voluntatibus; siquidem vt ait Suar. *suprà*, eodem modo philosophandum est in conditionibus bullarum Pontificũ, quã in testamẽtis & vltimis volũtatibus.

13 Confirmatur, quia Pontifex per dictam bullam dispensauit in dicta lege non recipiendi puellas educationis causa: ergo in tali dispensatione non intentauit ponere conditionem habendi consuetudinem illas recipiendi. Patet consequentia, quia dispensatio non potest obligare ad actum contrarium illi, in quo fit dispensatio vt docet Suar *de le-14 gib lib.6.c.11.n 3.* Atqui in hoc casu, si talis cõditio haberetur vt apposita, dispensatio obligaret ad actum contrarium illi, in quo fit dispensatio; siquidem obligaret ad hoc, quod haberent consuetudinem recipiẽdi puellas educationis causa, contra legem inuiolabilem illas non recipiendi: ergo talis clausula habetur tanquam non apposita: siquidem non est præsumendum Pontificem voluisse, & noluisse concedere dispensationem; nam si tale quid præsumeretur, Pontifex esset sibi ipsi contrarius, & se ipsum corrigeret in instanti, quod non est dicẽ-15 dum, nec verosimile, iuxta, *l. præcipimus in princip. C. de appell. l cum hic status §.1. in fine ff. de donatio. inter virum & vxorem*: Et clausula illa, vt vitetur contrarietas solet naturam suam mutare, vt probat Curt. sen *in consil. 43.* testatur Aug *Col pen. in fin. ver.* & primo, vbi vult, quod potius sit superflua, quam quod correctionem inducat, Paris, *consil 40. n 35 verba, & etiam* quia per dictam clausulam, Simon *de Coniect. vltim volunt l. 3 interpr. 3. dubit 4. colum. 3 n.29.* Surdus, *in consiliis consil. 362. n.15.*

Tum quia quælibet dispositio, ita interpretan-16 da est, vt vitetur contrarietas, Rota, *1. p. decis. 163. d.14.* Et vt euitetur subita correctio, *l non ad ea, ff. de condit & demonstr.* Alciatus *de præsumpt. regula 3. præsumpt. 28.* Tum quia præsumptio validita-17 tis actus fortior, & efficacior est cæteris præsumptionibus, vt cum multis legibus, & doctoribus late probat Rota, *in nouissimis decisionibus 2 p. decisione 26.* Alciatus *de præsumption. regul 3 præsumpt. 44. n.1.* Tum quia Clausula in fine dispositionis, non refertur ad capita præcedentia, quæ tali rela-18 tione fierent inualida, *l. cum vulgari, ff. de dote prælég. l. talis scriptura*, & ibi Batiol. *de l.1.* Ceuallos *in practicis quæstionibus q. 928 n. 152.* Sed sic est, quod talis clausula, si referretur ad dispensationem antecedentem in lege de non recipiendi puellas educationis causa, irritaret talem dispensationem, siquidem erat impossibile habere legem in viridi obseruantia non recipiendi tales puellas; ergo talis clausula non est referenda ad dispensationem, sed habenda est tanquam non apposita.

Secundo probatur. Quia quando constat Ponti-19 ficem voluisse dispensare, vel commisisse commissionem dispensationis alicui, error notarij præter mandantis intentionem non annullat dispensationem, vel commissionem, sed habetur, vt quid de materiali respectu dispensationis, vt cum Sanchez & aliis docet Laiman, *lib. 1. tract. 4 cap. 22. n. 27.* In quouis namque rescripto, & aiunt prædicti Do-20 ctores, intentio potius, quam verba attendenda est, neque enim, vt ipsi aiunt, decet, vt huiusmodi inuoluntarius error veritatis intentioni aliquid deroget; atqui dicta clausula fuit apposita errore notarij, siquidem non est præsumendum Pontificem dispensasse in lege cum clausula de facto impossibili, & contraria eidem dispensationi: ergo cum constet Pontificem voluisse dispensare, & de facto dispensasse in lege, quæ prædictis monialibus prohibebat recipere puellas educationis causa, clausula quam addidit per errorem notarius, habet se de materiali, & præter mandantis intentionem, ac per consequens habenda est tanquã non apposita.

Confirmatur primo quia non sunt æstimanda 21 verba, quæ solita sunt apponi ex stilo, & consuetudine notariorum, sed solum attendendum est ad intentionem concedentis, vt cum Batiol. notauit Mantica, *lib. 2. tit. 9. tom. 1. num 3.* Et cum Alciato, Tiraquello, & aliis communiter. Ceuallus *in practicis quæstionibus q. 179. num 1.* Nam veritas potius, quam scriptura percipi debet, 22 vt dicitur, *in l plus valet quod agitur*, sed sic est, quod talis clausula solet apponi ex stilo, & consuetudine notariorum in similibus concessionibus; ergo

cum constet de mente Pontificis, qui voluit dispensare in dicta lege, non est æstimanda hæc clausula, quæ solet apponi in omnibus rescriptis huius qualitatis.

23 Confirmatur 2. quia quando clausula apposita in dispositione non potest de facto personis substitutis conuenire, intelligitur fuisse appositam non de mente disponentis, sed ex notarij consuetudine, vt cum Socin Paris. notauit Surdus, to. 2. *consil.* 236. *n.* 28. ac per consequens, non annullat dispensationem, vt manet probatum; sed sic est, quod ista clausula non potest de facto conuenire tali conuentui monialium, siquidem si habent legem non recipiendi puellas educationis causa, non possunt habere consuetudinem eas recipiendi: ergo talis clausula habetur tanquam non adiecta.

24 Tandem probatur, quia clausula accessoria non alterat naturam principalis dispositionis, *Clement.* 1. *de prabend.* Abbas, Decius, Crauera, Nata, & alij quos refert, & sequitur Surdus, *tom.* 1. *consilio* 45. *n.*6. Sed hæc clausula est accessoria dispensationi in *lege de non recipiendis puellis educationis causa*, quæ dispensatio fuit simpliciter posita in narratiua; ergo non debet alterare eandem dispositionem specialiter quando principalis dispositio compatitur cum iuris dispositione in quo casu non est inducenda correctio, nec ab ipso iure recedendum, vt cum Ripal. notauit Surdus, *tom.* 2. *consil.* 265. *n.* 33. Ergo cum principalis dispositio sit conformis iuri communi, iuxta quem possunt recipi puellæ educationis causa in conuentibus monialium, vt notauit Pelizarius, *tract.* 10. *cap.* 4. *n.* 76 & patet ex decreto sacræ Congregationis, quod ibi refert Pelizarius, bene sequitur, quod non sit æstimanda talis clausula, nec corrigendam principalem dispositionem, sed quod possunt admitti prædictæ puellæ educationis causa, & sic factum fuit anno Domini 1658. in nostro Conuentu S. Theresiæ Vlisiponensi.

CONSVLTVM XXV.

De ordinatione ante legitimam ætatem cuiusdam regularis innixi priuilegio Benedicti III. & aliis concessis suæ religioni.

SVMMARIVM.

1. *Ponitur casus, seu factum.*
2. *Regularis qui ordinatus fuit 22. anno ætatis suæ ordine presbyteratus, si casus est occultus, potest absque scrupulo ministrare in sacris.*
3. *Regulares ante Tridentinum poterant recipere ordinem presbyteratus anno 22. suæ ætatis ex priuilegio Benedicti III.*
4. *Prælati regulares possunt dispensare cum suis subditis, vt anno 22. suæ ætatis suscipiant ordinem presbyteratus.*
5. *Regulares possunt vti in foro conscientiæ suis priuilegiis contrariis Tridentino.*
6. *Ponitur argumentum in contrarium, & soluitur.*
7. *Omnia oracula vsque ad Gregorium 15. sunt confirmata per bullam.*

CASVS, SIVE FACTI SPECIES.

1 QVIDAM Regularis, cum tantum haberet vigesimum secundum ætatis annum, innixus priuilegio Benedicti III. qui concessit Benedictinis Vallesoleti, posse in ætate 22. annorum ad ordinem presbyteratus promoueri, vt testatur Crus *in epitome lib.* 2. *cap* 3. *dub.* 6. manifestauit suis prælatis, se habere legitimam ætatem ad ordinem presbyteratus, quo supposito faciliter consecutus fuit demissorias à suo Prouinciali ad ordinem presbyteratus, & de facto ordinatus fuit prædicto ordine, postea cum iam primam missam esset celebraturus, incidit in vehementem scrupulum, an suspensus esset, & licite posset ministrare in sacris, & his agitatus scrupulis,

Quæsiuit à me, an posset tuta conscientia ministrare in ordinibus sacris susceptis, etiam antequàm adimpleat ætatem in Tridentino ad ordinem presbyteratus requisitam?

RESPONSIO AVTHORIS.

RESpondi, quod cum casus sit omnino occultus, vt suppono, prædictum religiosum tute posse absque scrupulo ministrare in sacris, 2 non obstante quod non habet ætatem requisitam in Tridentino ad ordinem presbyteratus. Ratio 3 est, quia Regulares ante Tridentinum poterant recipere ordinem presbyteratus in ætate 22. annorum ex priuilegio, *supra relato Benedicti*, III. & 4 eorum prælati poterant cum eis dispensare, vt in ætate 22. annorum reciperent prædictum ordinem presbyteratus, *ex priuilegio Innocentij VIII. &* 5 *Iulij II.* Vt latius dixi in nostro directorio Regularium, 1 *p. tract.* 2. *d.* 1. *n* 63. Sed regulares possunt in foro conscientiæ vti suis priuilegiis contrariis Tridentino, ex priuilegio Pij V. quam concessionem à se reuocatam iterum innouauit Gregorius XIII. per viuæ vocis oraculum, vt testatur Amicus, *de ordine d.* 25 *sect* 4. *n* 48. ergo iste religiosus optime potuit vti prædicto *priuilegio Benedicti* III. in foro conscientiæ ad recipiendum ordinem presbyteratus in ætate 22. annorum, non obstante reuocatione Tridentini *sess.* 25. *de reformatione cap.* 12. Ergo cum iam de facto vsus sit prædicto priuilegio suscipiendo ordinem presbyteratus in ætate 22. annorum, optime potest sine scrupulo ministrare in sacris, cum aliàs casus sit occultus. Et hanc resolutionem debent tenere à fortiori omnes DD. qui dicunt, Regulares posse in foro conscientiæ vti suis priuilegiis contrariis Tridentino, vt sunt Veiga, Henriquez, Bois, & alij, quos refert Diana, 2. *p. tract.* 2. *resol.* 59. Alias inconsequenter loquerentur, vt aduertit Portel, *in dubiis regularibus verbo priuilegium, n.* 164.

Nec obstat si dicas cum Decastillo, *de ordine* 6 *tract.* 6. *dub* 21. *disp.* 2. De hoc priuilegio non posse dari vsum in foro interno, quin detur in foro externo; Nam prælati regulares debent in demissoriis ferre testimonium de legitima ætate, iuxta Tridentinum, quod tamen salua veritate facere non possunt, si subditus re ipsa non habeat legitimam ætatem, iuxta Tridentinum: Non obstat inquam; Respondetur namque cum Amico, *suprà, n.*48. Hoc fieri posse, si prælatus non

exprimat

exprimat in demissoriis ætatem, sed solum dicat, ordinandum habere legitimam ætatem. Et idem possunt religiosi facere respectu suorum prælatorum, dicendo se habere legitimam ætatem, hoc est, secundum priuilegium Benedicti III. quod refert Crus, *in Epitome lib. 2. c. 3 dub 6.* vt de facto fecit iste Religiosus.

7 Nec obstat si dicas, concessionem illam Pij V. postea à Gregorio XIII. confirmatam, qua regularibus concedebat posse vti suis priuilegiis contrariis Tridentino in foro conscientiæ, hodie non videri posse sustineri; nam cum fuerit viuæ vocis oraculum, iam est reuocatum, non solum à Gregorio XV. sed etiam ab Vrbano VIII. *in generali oraculorum reuocatione.* Respondetur namque, omnia oracula vsque ad Gregorium XV. fuisse confirmata per bullam ab eodem Gregorio XV. ex certa scientia, vt latè probat Vidal, in *Arca vitali tit. de iurisdictione inquisitione 4. n. 15.* ac per consequens, non censeri reuocata per illas generales reuocationes Gregorij XV. & Vrbani VIII. vt eum multis latè probat Vidal, *loco citato*, & ego ipse, eum aliis, *in nostro Directorie Regularium p. 1. tract. 2. d. 1. sect. 2. §. 1. n. 63. & sequentibus.*

CONSVLTVM XXVI.

De Regiis tributis, an possint occulte sine peccato mortali, & onere restitutionis defraudari?

SVMMARIVM.

1 *Ponitur casus, seu factum.*
2 *Fraudantes vectigalia & tributa iusta non peccant mortaliter, nec tenentur ad restitutionem.*
3 *Nemo tenetur soluere aliquod tributum iustum, si tale tributum ab eo non petatur.*
4 *Leges Tributorum non obligant ad non occultandum debitum, nec ad declarandum contractum fundantem debitum tributi.*
5 *Leges solum obligant ad soluenda tributa, si exactor ea petat, vel ad non decipiendum illum si interroget cum iuramento.*
6 *Tributa ita recipiantur a republica, vt exacta soluantur.*
7 *Decima regia in Lusitania quomodo intelligantur, & sint a populo recepta.*
8 *Lex pœnalis pura aut mixta non obligat in conscientia, nisi id expresse declaret legislator.*
9 *Leges quæ imponunt gabellas, tributa, & decimas, sunt pura pœnales, aut mixta.*
10 *Quædam aduertentia proponitur.*

CASVS, SIVE FACTI SPECIES.

1 QVIDAM homo habebat quasdam proprietates, quas aliis commodabat, & vt decimam Regi integram non solueret, hac simulatione vtebatur. Faciebat scripturam commodati minori pretio cum commodatario, & postea commodatarius ei per aliam scripturam faciebat aliam obligationem debiti, in qua continebatur residuum commodati. Veniebat exactor decimarum, quærebat scripturas commodati vt inde sciret quantitatem decimæ soluendæ do prædictis prædiis, dabant ei scripturam, in qua solum erat dimidium pretij, quo erant prædicta prædia commodata, & exactores existimantes nullam simulationem ibi esse, nec inquirentes de alia scriptura anteriori, iuxta prædictam summam ab eo decimam postulabant.

Quæritur, an talis homo vtendo hac simulatione, & medietatem decimarum illorum proprietatum hac simulatione defraudando, peccasset mortaliter, & teneatur ad restitutionem?

RESPONSIO AVTHORIS.

RESpondi, non peccasse mortaliter, nec teneri ad restitutionem. Ratio est, quia probabile est fraudantes vectigalia, & tributa regia iusta non peccare mortaliter, nec teneri ad restitutionem, vt eum Lessio, Bonacina, Nauarro, docet Duardus, quem refert, & sequitur Diana, *1. p tract. 10. resol. 19.* sed huiusmodi decimæ in Lusitania, de quibus est sermo in præsenti, sunt quodlam regium tributum, & vectigal à rege institutum, præter decimam Deo debitam: ergo talis homo fraudando tale decimarum tributum, non peccauit mortaliter, nec tenetur ad restitutionem. 2

Secundo probatur, quia est opinio probabilis, quod nemo tenetur soluere aliquod tributum iustum, nec tenetur ad restitutionem, si tale tributum ab eo non petatur, & quod quisque potest occultare titulum fundantem debitum tributi, ad hoc vt ab eo non petatur, vt abscondere merces, facere scripturas simulatas, & vti aliis simulationibus ad fugiendum solutionem tributi, vt docent Soto, Angelus, Veiga, Palladotus, Tabiena, Archidiaconus, Raimundus, Panormitanus, quos refert, & sequitur, Thomas Hurtadus, *tom. 2. tract. 8. cap. 1. resol. 9. a.... n. 175.* & vt probabile docet Sanch. *in consiliis lib 2. cap. 3 dub. 0. n. 5.* Sed hic homo nihil aliud fecit, nisi occultare titulum, ex quo tantam decimam debebat: ergo nec peccauit mortaliter, nec tenetur ad restitutionem. 3 4

Confirmatur, & declaratur. Quia leges tributorum non obligant ad non occultandum debitum, nec ad declarandum contractum, aut vectationem mercium, aut aliam similem actionem fundantem debitum tributi, quin potius nec obligant ad non occultandum simile debitum, seu fundamentum eius, ac proinde non est contra iustitiam occulte, vel palliate venditionem facere, ne gabella petatur, ac denique solum obligant huiusmodi leges ad soluenda hæc tributa, si exactor, seu publicanus occurrat, & petat, vel ad summam ad non decipiendam illam, si interroget cum iuramento, vt docent Nauarrus, Angelus, Tabiena, Medina, Henriquez, Soto, Socinas, quos refert Suarez, *de legibus lib 5. cap. 18. n 2.* & vt probabile docet Sanchez, *in consiliis* loquens de omnibus tributis, *lib. 2. cap. 3. dub. 10. n. 5.* & quando tributum est nouum, idem docet cum Caietano, Saa, Petro Nauarra, Molina, Fragosus, *p. 1. lib. 3. d. 8. n. 20.* Sed hic homo solum occultauit contractum fundantem debitum tributi, nec ab exactore in- 5 6

terrogatur de maiori debito. & alias tributum est nouum, ergo neque peccauit, nec tenetur ad restitutionem de fraudando decimam, nec vtendo illa simulatione.

7 Tertio probatur ratione quia tributa, & decimæ, etsi iustissimæ sint, ita recipiantur à republica, vt exactæ, & postulatæ soluantur, & quod si debitores ab eis se possint excusare non teneantur se ipsos offerre exactoribus. & publicanis; ergo cum publicani, & exactores ab hoc homine solum illud debitum, quod ille palliatum habebat in illis scripturis peterent, nec maiorem facerent diligentiam, quam efficere optime poterant ex scripturis antiquis, sequitur quod talis homo, nec peccauit mortaliter, nec tenetur ad restitutionem defraudando prædictam decimam illa simulatione.

8 Confirmatur primo: quia decima in hoc Lusitaniæ regno, ita est introducta, quod vnusquisque soluit non rigorosam decimam, sed ex maiori parte suorum redditunm, siquidem videmus, quod nemo soluit in rigore pro rata suorum redditnum sed ad arbitrium iudicum taxantium decimam, & ex confessione conductorum, imo ipse Rex optime norit neminé integram soluere decimam, sed ad summum dimidiam, & tamen tacet, & tolerat; ergo cũ hoc fere omnes efficiãt, non est cur hunc hominem hac simulatione vtenté non excusemus.

9 Confirmatur 2. quia satis probabile est, quod lex pœnalis pura aut mixta non obligat in conscientia, nisi id expresse declaret legislator, vt docet Villalobos, *to.1. tract.2. dif.21. n 6* Nauarr. Gomes, Ioannes Andreas, Ceuallo, Decius, Angelus, Tabiena, Valent. Salas, quos refert, & sequitur Thomas Hurt *tom.2. tr.8 cap 1 resol.9. n.* 83. sed leges,

10 quæ imperant soluere gabellas, tributa, & decimas sunt leges pœnales puræ, aut mixtæ; ergo nemo tenetur in conscientia soluere tributum, gabellam, vel decimam, nisi ab eo petatur; & potest vnusquisque optime vti omni simulatione, vel palliatione ad non soluendum quodcumque tributum, etsi iustissimum sit; ergo hic homo vtendo tali simulatione ad non soluendam integram decimam tutus est in conscientia.

11 Aduerte tamen quod si à tali homine interrogetur cum iuramento, an maiori pretio illæ proprietates sint conductæ, quam continetur in instrumento, tenetur dicere veritatem, nam tunc tenetur respondere iuxta mentem iudicis interrogantis, vt bene notauit Sanchez, *lib.2. consiliorum, cap.3. dub* 10 *n.5.* Caiet. Sàà Nauarrus, Molin. & alij, quos refert, & sequitur Fragosus, 1. *part. lib.3 disp* 820. *& alij.*

CONSVLTVM XXVII.

De quodam abbate non residente ob litigium suæ Ecclesiæ, an teneatur restituere pro rata non residentia?

SVMMARIVM.

1. *Ponitur casus, seu factum.*
2. *Parochus, etsi beneficium sit litigiosum tenetur residere.*
3. *Parochus potest ab Ecclesia abesse, si eius absen ia necessaria fuerit ad occurrendum litigio super ius eiusdem beneficij.*
4. *Ad hoc non requiritur licentia Ordinarij.*
5. *Parochus qui non residuit absque aliqua causa approbata ab Ordinario, & de eius licentia vltra duos menses, tenetur restituere fructus beneficij pro rata absentia, ante sententiam iudicis.*
6. *Solum tenetur restituere fructus correspondentes residentiæ.*
7. *Pars fructuum correspondens residentiæ est æqualis parti correspondenti recitationi diuini officij.*
8. *Quæ sit pars fructuum correspondens recitationi Diuini officij.*
9. *Abbas qui ex legitima causa de licentia Episcopi abfuit ab Ecclesia, facit fructus suos etsi non habuerit licentiam in scriptis Episcopi.*
10. *Quomodo sint computandi fructus debiti ob defectum residentiæ.*
11. *In eis non potest dari compositio per bullam cruciatæ.*
12. *In parte fructuum, quæ restituenda est ob defectum culpabilem recitationis, potest dari compositio per bullam cruciata.*

CASVS, SIVE FACTI SPECIES.

1 QVIDAM Abbas erat in possessione cuiusdam Abbatiæ, in qua illi motum est litigium. Ipse vt litigio occurreret defuit per aliquod tempus residentiæ eiusdem abbatiæ.

Quæritur an teneatur fructus, vel partem illorum restituere, & si solum tenetur partem fructuum restituere, ad quam partem teneatur?

RESPONSIO AVTHORIS.

2 SVppono talem Abbatem possidentem, etsi beneficium sit litigiosum, teneri residere, & officium diuinum recitare. Ita Bonacina *de tractatibus variis d. 5 p. 5. num* 12 Palaus. *tract.7. d.2. p.1. §.2. n.* 13. contra Veigam, Rodriguez, & Ceuallos, quos refert *ibi* Palaus. hoc supposito,

3 Respondi talem Abbatem posse ab Ecclesia abesse, si eius absentia necessaria fuerit ab occurrendum litigio super ius eiusdem beneficij, absque eo quod teneatur restituere fructus dictæ abbatiæ, vel partem illorum. Ita habetur. *cap ex p. de clericis non residentibus*, & *cap. cum non de-*

4 *ceat de electione*, & ita decidit Rota coram Seraphino 4. Maij 1584. Et ad hoc non requiritur licentia Ordinarij. Ita Garcias, quem refert Bonacina, *suprà.*

5 Quod si prædictus abbas omisit residere absque alia causa iusta, & probata ab Ordinario, & de eius licentia vltra duos mẽses, qui à iure ei conceduntur, tenetur restituere fructus pro rata absentiæ. Ita cum Vasquio, Palaus *tract. 11. d. 5. p 3. n.4.* & alij communiter, & hoc etiam ante iudicis sententiam, quidquid dicant Nauarr. Laiman, quos refert Bonac. *suprà p 4. n.7.*

6 An autem debeat restituere omnes fructus correspondentes tempori, quo culpabiliter omisit residere? Respondeo, solum teneri restituere fructus correspondentes residentiæ, ita Posseuinus, *de officio parochi, cap. 1. num. 35.* Barbosa. *de potestate*

Episcopi

*Episcopi 3. p. allegat. 43. n.*101. Bonacioa, *suprà p 4 num.5.* & cum Vasquio, Palaus, *tract.13. d. 5. p 5.n.4.* Bauni, *de beneficiis, d.14. q. 3. lit.* B, *fol. mihi* 462. Ratio est, quia parochus, etiam absens potest exercere plura officia necessaris suæ parochiæ, vt notauit Palaus, *tract.7. d.2. p.7. num.9.* ergo solum fructus correspondentes absentiæ debet restituere.

Quæ autem sit hæc pars fructuum correspondens absentiæ, seu residentiæ? variant Doctores. Palaus, *tract.7. d.2. p.7. n. 9.* ait, quod cum tot sint obligationes parochi, vltra residentiam, vix relinquitur pars aliqua, quæ ob omissum officium in loco beneficij restitui debeat. Et Bauni de *Beneficiis d.14. q 9. lit.* B, *fol. mihi* 462. ait, quod in vsu nunquam fuit, sic quod Tridentinum *sess.* 23. *cap.* 1. præcipit, curatos nempe, fructus absentiæ suæ culpabili correspondentes non facere, sed teneri eos in conscientia: etiam nulla declaratione secuta iudicis reddere, non puto cum eo rigore receptum esse, maxime si per eorum ab-7 sentiam Ecclesia damnum nullum sit passa, quia illis Vicarius cum authoritate interim dum abessent est propositus Laiman, *lib. 4. tract. 5. cap. 6. n. 6.* hæc Bauni. Ergo si in opinione Palai, vix potest designari pars, quæ correspondeat absentiæ, & decretum Tridentini in hac parte, in opinione Bauni, & Laiman, non est receptum cum tanto rigore, meo videri, sufficiet pars, quæ correspondet omissioni recitationis diuini officij pro rata non residentiæ; ita vt quod si vltra duos menses sibi concessos à iure omisit residere absque causa iusta, & prælati licentia, restituat illam partem reddituum, quæ correspondet omissioni recitationis D. officij. Ita cum Barbosa, & Possenino, Bonacina, *tom.1. de tractatibus variis, d.5. p 4. num.5.*

8 Si tamen quæras, quæ pars fructuum correspondeat omissioni recitationis? Respondeo, Bonacinam existimare esse quartam partem, *d. 1. de horis canonicis, q.5. p.3. n.2.* Verum ego existimo, esse quintam partem. Ita cum multis Palaus, *tr.7. d.2. p 7. n.9.* Trullenc. *in cruciatam lib. 3. casu 2. n.1.* Vnde iuxta opinionem horum doctorum, quintam partem fructuum debet prædictus Abbas restituere pro defectu residentiæ.

9 Aduerte tamen, quod si prædictus Abbas habuit iustam, & legitimam causam absentiæ, si talis causa fuit approbata ab ordinario, etiamsi non habuerit licentiam in scriptis ad non residendum, facit prædictus Abbas omnes fructus suos in conscientia. Ita Lessius, *lib. 2 cap.34 dub. 29. n.158.* & cum Barbosa Moron. *responso 67. nu. 49. fol. mihi* 284.

10 Aduerte tandem, quod fructus, qui sunt restituendi ob defectum residentiæ, debere expendi in fabrica parochiæ, vel in eadem Ecclesia ornando, vel meliorando illam, vel distribuendi sunt inter pauperes eiusdem parochiæ: Ita cum 11 Garcia, & alus Moronius, *Responso 67. n.47.* Palaus, *tract.13. d.5 p.3. n 5.* Et in hoc non potest dari compositio per bullam cruciatæ, vt docet cum Garcia, Moronius *ibi*, & cum aliis multis à se relatis Trullenc. *in cruciatam lib. 3. casu 2. n.6.* Secus dicendum est de illa parte fructuum, quæ restituenda est ob defectum culpabilem recitationis D. officij, quæ etiam est quinta pars: nam de his potest fieri compositio per bullam cruciatæ, 12 exhibendo pro qualibet bulla quatuor vigenas, seu duos regales, vnum pro commissario, & alterum pro fabrica Ecclesiæ. Ita cum multis Palaus, *tract. 7. d.2. p.7. n. 9.* Trullenc. *in cruciatam lib. 3. casu 2. n 2. & 5.* Dixi culpabilem, quia quoties parochus absque peccato omisit recitationem, non tenetur ad vllam restitutionem: Ita communiter Doctores.

CONSVLTVM XXVIII.

De voto pœnali non habendi pollutionem cum certa circunstantia.

SVMMARIVM.

1 *Ponitur casus, seu factum.*

2 *Quando est dubium de materia ad quam se extendit votum, attendenda est intentio voventis.*

3 *In materia pœnali, benignior pars amplectenda est.*

4 *Religiosus qui fecit soluere secularem, in aliquorum sententia non tenetur exprimere in confessione suum votum, si in se non habuit pollutionem.*

5 *Religiosus ex voto castitatis tenetur vitare omnem actum turpem in se, & in alio.*

6 *Qui fecit votum non habendi pollutionem cum altero, non tenetur ex vi voti vitare omnem actum turpem in se, sed tantum pollutionem.*

7 *Quid si talis homo anceps sit de sua intentione in vouendo.*

8 *Dubitans de voto non tenetur ad votum.*

9 *Quid si vouens suspicetur, se votum cum tali extensione fecisse.*

10 *Votum conditionale, etiam posita conditione, potest commutari, vel dispensari à regularibus.*

11 *Idem dicendum est de voto pœnali.*

12 *Quid si votum sit in fauorem Ecclesiæ, vel tertia persona.*

13 *Quæ obseruanda sint in dispensatione, vel commutatione horum votorum à regularibus, pro illorum recte dispensatione, vel commutatione.*

CASVS, SIVE FACTI SPECIES.

QVIDAM homo fecit votum non habendi pollutionem, cum quodam adolescente, 1 cum quo solebat eas habere, sub pœna dandi certam summam pecuniæ cuidam Ecclesiæ, vel pauperibus, successit quod fecit habere pollutionem huic adolescenti, sed ipse homo pollutionem in se ipso non habuit.

Quæsiuit à me, an fregerit suum votum, & teneatur dare summam pecuniæ promissam Ecclesiæ, vel pauperibus. Et in casu quo teneatur soluere dictam summam, an possit talis pœna per bullam cruciatæ commutari, vel dispensari à regularibus?

RESPONSIO AVTHORIS.

PRimo quæsito Respondi in primis attendendam esse intentionem vouentis, nam si ille habuit

habuit intentionem se obligandi tali pœnæ in casu, quo habuerit aliquem actum luxuriosum cum tali adolescente, certum est teneri ad pœnam faciendo eum polluere. Verum si solum habuit intentionem se obligandi in casu, quo ipse habuerit pollutionem cum illo, tunc certum est, non incurrisse talem pœnam, cum talem pollutionem cum illo non habuerit. Si vero non constet de alia intentione, sed solum constet de voto non habendi pollutionem cum illo, tunc existimo, quod si in se ipso non habuit pollutionem, non fregisse votum, ac per consequens non teneri ad pœnam.

Ratio est, quia votum fecit non habendi pollutionem cum tali adolescente, & non, non habendi alios actus venereos cum illo, nam si talem intentionem haberet, non esset votum non habendi pollutionem cum illo, sed non habendi aliquem actum turpem cum illo; sed ille tan- [3] tum expressit pollutionem, & non alios actus turpes; ergo non habuit intentionem se obligandi, etiamsi alios actus turpes cum illo haberet, sed tantum, si pollutionem ex parte sua cum illo haberet; patet consequentia, quia cum simus in materia pœnali benignior pars amplectenda est, vt docent communiter Doctores.

Confirmatur, quia in opinione aliquorum Doctorum, Religiosus, qui fecit habere pol- [4] lutionem sæculari, absque eo quod ipse religiosus in se ipso illam haberet, non tenetur exprimere in confessione suum votum; siquidem suum votum solum erat non habendi pollutionem in se ipso, & non in altero, vt cum Caramuele, ait Diana, *tract.* 11. *resol.* 27. Tamburinus, *in methodo confessionis lib* 2. *cap.* 5. §. 10 *n.* 66. Ergo à for- [5] tiori idem dicendum est in nostro casu. Patet consequentia; quia licet prædicta sententia non sit vera, sed falsissima, eo quod Religiosus ex voto castitatis tenetur vitare omnem tactum turpem in se, & in alio; attamen in nostro casu venit ad rem; Nam iste homo, non tenetur ex vi voti vitare omnem tactum turpem, etiam in se, sed tantum pollutionem cum illo, adolescente; ergo cum ipse non habuisset cum illo ex par- [6] te sua pollutionem, sed tantum eam illi causasset, non fregit votum, siquidem votum erat non habendi pollutionem in se ab illo adolescente excitatam, & non excitandi eam in ipso adolescente, nisi alias constet de alia intentione, quando vouit. Ita expresse Tamburinus explicans suam sententiam, prout testatur Tancred. *tom* 2. *tract.* 2 *q.* 115. *versu, nota etiam.*

Nec obstat, quod iste homo anceps sit, & [7] nesciat, an eius intentio se extenderit, non solum ad votum non habendi pollutionem cum tali adolescente, sed etiam nec habendi tactus turpes cum illo, nec & illum excitandi ad pollutionem. Non obstat inquam, nam cum dubitet, an se ad omnem tactum turpem vitandum se velit obligare, liber est ab obligatione voti; quia dubitans de voto non tenetur ad votum, vt tenent communiter DD. quos refert, & sequitur Tan- [8] cred. *supra q* 6. Quod verum est, etsi vouens suspicatur se tale votum cum illa extensione fe- [9] cisse, vt docet Garcia, *de beneficiis tract.* 2. *cap.* 2. *n* 23. Laiman, Bardi, Sanchez, Diana, quos refert, & sequitur Tancred. *ibi.*

Sed dato, quod tale votum fuerit non excitandi meis tactibus, etiam pollutionem in illo adolescente, potest optime tale votum commutari, & dispensari, etiam postquam cum illo ha- [10] buit pollutionem. Ratio est quia hic, vel fuit vnum tantum votum dandi talem summam pecuniæ, casu quo talis homo cum illo adolescente habuisset pollutionem, in quo casu votum est conditionale, & posita pollutione transit in absolutum dandi talem pecuniam, vel fuere duo vota, vnum non habendi pollutionem, quod est absolutum, & alterum dandi tantam summam pauperibus, si illam habuisset, & quamuis primum votum, quoad actum præteritum iam non possit dispensari, cum pollutio iam fuerit habita, & votum sit violatum, potest tamen dispensari quoad futurum. Et idem dicendum est de voto dandi tantam summam, nam licet per positionem pollutionis transierit in absolutum, & obli- [11] get ad dandam talem summam, adhuc potest commutari, & dispensari, sicut alia vota absoluta. Ita Sanehex, *lib.* 4. *moralium cap.* 56. *num.* 32. debet tamen comunutari in materia æquali. Ita Sanch.x, *ibi.*

Nec obstat, quod tale votum fuerit in fauorem Ecclesiæ, vel tertiæ Personæ. Nam id non interest, vt cum multis resoluit Sanehex, *lib.* 4. *moralium, cap.* 41. *n.* 7. *& sequentibus.* Imo addo, quod ad commutandum, vel dispensandum [12] hoc votum, non est necesse quod persona, quæ fecit prædictum votum, quando petit dispensationem voti, dicat se fecisse votum dandi certam eleemosynam, si habuisset pollutionem cum tali adolescente, sed sufficit, si dicat se fecisse votum [13] dandi certam summam pecuniæ tali Ecclesiæ, vel pauperibus, & quod vult in tali voto dispensari, vel commutare: nam habere, vel non habere pollutionem, solum fuit conditio, qua posita, votum transit in absolutum, & iam non dependet à dicta pollutione. ita cum Sanchez, Laiman, & aliis Palaus, *d.* 1. *p.* 18. *num.* 5.

CONSVLTVM XXIX.

De abbatissa, an possit præcipere monialibus in virtute Spiritus sancti, & sub præcepto.

SVMMARIVM.

1 *Ponitur casus, seu factum.*
2 *Abbatissa potest imponere præcepta obligantia ad mortale, si materia grauis sit in ordine ad regimen Monasterij.*
3 *Quæ erit materia grauis in hoc casu.*
4 *Abbatissa habet potestatem ciuilem, œconomicam, & domesticam.*
5 *Hæc potestas abbatissæ est subordinata prælato.*
6 *Tacita voluntas prælati est, vt talia præcepta non imponat, illo inconsulto, toti communitati.*
7 *Mulieris prudentia insufficiens est ad imponenda præcepta sub mortali toti communitati, inconsulto prælato.*
8 *Aliqui DD. negant abbatissam posse imponere præcepta sub mortali in ordine ad finem supernaturalem.*

9 Contraria

9 *Contraria sententia est satis probabilis.*
10 *Probatur ratione.*
11 *Abbatissa non est incapax potestatis spiritualis, ex concessione sedis Apostolicæ.*
12 *Abbatissa habet aliquam iurisdictionem concessam à confirmante regulam, & dimanantem à voto obedientiæ, saltem quoad punienda delicta monialium.*
13 *Hæc potestas in suo exercitio est subordinata superiori.*
14 *Hæc facultas in ferè omnibus monasteriis est coarctata, & sopita à superioribus.*
15 *Ponuntur aliqua argumenta in contrarium, & soluuntur.*
16 *Præceptum sub mortali impositum à quadam Abbatissa cuidam moniali fuit nullum; eo quod hæc potestas illi coarctata esset à superiore.*

CASVS, SIVE FACTI SPECIES.

1 QVÆDAM Abbatissa sciens certo quandam monialem non recitare, D. officium, ad quod tenebatur ex regula, præcepit ei in scriptis in virtute Spiritus sancti, & sub præcepto formali obedientiæ, vt diuinum officium recitaret.

Quæritur, an tale præceptum obligaret dictam monialem sub mortali?

RESPONSIO AVTHORIS.

2 IN primis suppono, Abbatissam, vel priorissam posse imponere præcepta obligantia ad mortale, si materia grauis sit, vel ad veniale, si materia leuis sit, in ordine ad regimen Monasterij, vt si præcipiat ne literas recipiant, aut donaria, ne loquantur cum sæcularibus, ne ad hortos, aut portas exeant, ne per crates Ecclesiæ sermones habeant cum sæcularibus; quæ præcepta, si ad meram reformationem, & ad regulæ obseruantiam maxime conducant, materia grauis erit, & obligabunt sub mortali, vt notat 3 Sanchez, *lib.6. in Decalogum, cap.1. n.17.* Ratio est quia Abbatissa habet ad minus potestatem ciuilem œconomicam, & domesticam non solum, qualem matres respectu filiorum, sed maiorem, 4 siquidem illæ non habent talem potestatem per regulam approbatam à sede Apostolica, vt Abbatissæ ad conseruandam familiam sibi subiectam in pace, & recto regimine; ergo potest imponere præcepta obligantia, ne pax communis corruat, ne regula dilabatur, ne obseruantia præceps fiat, eaque moniales ex vi subiectionis per votum obedientiæ solemne tenebuntur exequi, iuxta materiæ grauitatem.

Aduerte tamen hanc potestatem Abbatissæ sub-5 ordinatam esse prælato, qui plenam habet in monasterio iurisdictionem spiritualem: Vnde si prælatus inhibuerit abbatissæ, ne ipso inconsulto prædicta præcepta imponat, non potest Abbatissa talia præcepta, illo inconsulto imponere; Et hæc est 6 tacita, & virtualis voluntas prælati, vt toti communitati similia præcepta non imponat, eo inconsulto, vel non approbante, nisi aliter expresserit, siquidem id expedit ad bonum communitatis; mulieris enim prudentia insufficiens est ad im-7 ponendam obligationem sub mortali toti communitati suo præcepto, sicut non est sufficiens per se ad ferendam legem obligantem totam communitatem, nisi adiecto virorum sapientium consilio. Ita & bene Hurtado *de congrua sustentatione to.2. lib.6. resol.9. §.1. n.1026.*

Tota igitur difficultas est, an Abbatissa possit 8 alicui moniali in particulari imponere præceptum, non solum in ordine ad ciuilem, & politicam gubernationem domus, vt potest prætor alicuius ciuitatis, sed etiam in ordine ad finem spiritualem, vt est præceptum recitandi diuinum officium, quale fuit præceptum, quod imposuit hæc nostra abbatissa; vel præceptum ieiunandi in ieiuniis ordinis, vel Ecclesiæ, vel audiendi Missam diebus festis, &c. Et partem negantem tenet Sanchez, *lib.6. decalogi, cap.1. n.17.* Soto, *in 4 dist.20. q.1. art.4. col.7.* Ludou. Lopez, *p.2. in tract. cap.1.* Barthol. de Ledesma, *in summa sacram.* Vbi de clauibus *dif.4 dub. vltimo* Martinus de Ledesma, *2 p.4. q. vnica de clauibus dif.5.* Henriq. *lib.6. de pœnitentia, cap.2. n.3. & 4.* Siluester, *verbo Abbatissa, n.1.* Rodriguez, *tom.1 q.12. art.2. & q.15 art.1.* Portel, *in dubiis regularibus, verbo Abbatissa. n.1.* Valentia, *to 4 d.7. q.16. p.6.* Baldellus, *lib.5. d.6. con.1.* Sairus, *de claui lib.5. cap.10. n.26.* Merola, *tom.2. d.4. cap.4. n.126.* Villalobos, *tom.2. tract.25. dif.3.* Diana, *p.5. tract.9. resol.16.* Tamburinus *de iure Abbatissarum d.12. q.3. & d.32. q.2. n.2.*

Verùm contrariam sententiam existimo satis 9 probabilem. Ita Rodrig. *tom.3. summæ, cap.3. n.10.* retractans opinionem, quam alibi docuerat. Hieronymus Rodrig. *resol.2. n.25.* Miranda, *tract. de monialibus q. .. art.4.* Et esse in praxi sequendam dicit Villalobos, quamuis speculatiue ipse opinionem primam amplexetur. Salas *de legibus d.8. sect.19.* Bellet. *Disquisit. cleric. p.1. tit. de discip. cleri, §.8 a... n.19.* Flores de Mena, *lib.1 variarum q.10. n.4.* Azor. *p.1. lib.3. cap.10. q.7.* Ledesma, *in summa, verbo Abbatissa n.4.* Corneio, *3. p. tract. de excommunicatione, d.24. dub.5 n.2.* Reginald. *in praxi lib.31. tract.2. n.25.* Samuel Lambl. *verbo Abbatissa, n.2 & 4.* Castro Palao, *t.1 tr.3. d.1 p.23. n.28.* Hurt. *de sustentatione lib.6. to.2 resol.9. §.1. n.1031.*

Ratio fundamentalis est, quia moniales pro-10 mittunt obedientiam Abbatissæ, non tanquam matri duntaxat, in regimine domestico, sed tanquam prælatæ, cuius munus approbatum est à sede Apostolica, iuxta regulam, quam profitentur ad regimen spirituale, & temporale gregis sibi commissi, in omnibus illis, quæ non repugnant sexui fœmineo; sed sexui fœmineo non repugnat potestas imponendi præcepta spiritualia, quando adest necessitas, & datur commissio superiorum, vt censetur indulta. eo ipso quod à superioribus confirmatur in officio abbatissatus: ergo Abbatissæ possunt imponere præcepta obligantia sub mortali in ordine ad finem spiritualem. Maior est certa; quia licet nemo ex vi voti simplicis, seclusio priuilegio, & constitutione Apostolica, possit alterius se subiicere potestati, vt potestatem spiritualem possit in illum exercere, cum iam sit subiectus, quoad spiritualia Pontifici, & aliis superioribus Ecclesiasticis; poterit tamen id efficere, approbante, & consentiente principe; Atqui summus Pontifex & Ecclesia approbat religionem particulari regula digestam, in qua emittitur votum solemne obedientiæ, secundùm perfectam regulam Abbatissæ, cuius officium instituit, & approbat, vt regat iuxta regulam quam profitentur moniales; ergo moniales

promittunt abbatissæ obedientiam, non tanquam matri duntaxat, in regimine domestico, sed tanquam prælatæ in ordine ad regimen spirituale: Minor vero, etiam liquet; quia ex eo talis potestas sexui fœmineo repugnaret quia Abbatissa esset incapax potestatis spiritualis; sed Abbatissa non est
11 incapax potestatis spiritualis ex commissione sedis Apostolicæ, licet alias sit incapax potestatis & prælationis ordinariæ spiritualis, vt patet *ex cap. dilecta de maiorit. & obedient.* vbi cum Panormitano, Innocentio, & aliis dicit Barbosa, quod qui negant potestatem spiritualem abbatissæ, loquuntur contra decisionem huius textus; ergo Abbatissæ possunt imponere præcepta obligantia sub mortali ad finem spiritualem.

12 Confirmatur, quia vt ait Sanch. *lib. 6. moralium, cap. 1. n. 27.* Abbatissa habet aliquam iurisdictionem concessam à confirmante regulam, saltem ad punienda delicta monialium; sed hæc legitima puniendi iurisdictio residens in abbatissa, spiritualis est, vt pute concessa à confirmante regulam, & dimanans à voto solemni obedientiæ, qua moniales se abbatissæ subdiderunt; ergo Abbatissa habet potestatem spiritualem concessam à confirmante regulam in ordine ad finem spiritualem; ergo potest imponere præcepta in ordine ad illum.

Aduerte tamen quod licet hæc potestas spiritualis ad imponenda præcepta sit commissa abbatissæ à superiore confirmante regulã, eo ipso quod
13 abbatissam confirmant. In suo tamen exercitio est subordinata superiori, qui potest illã coarctare, & dilatare, prout sibi placitum, & bene visum fuerit, vt bene notauit Hiiri *supra, n. 1048.* Vnde cum ex consuetudine Abbatissæ non soleant in multis re-
14 ligionibus, specialiter in mea, imponere præcepta, non sulum in materia spirituali sed etiam nec in ordine ad politicam gubernationem, sed id fiat à prælato, censetur huiusmodi potestas illis coarctata, & sopita à superioribus, ac per consequens non possunt illa vti sine commissione prælati, vbi tamen fuerit in vsu, proculdubio obligabunt præcepta abbatissæ, non solum in materia graui politica, sed etiam in ordine ad finem supernaturalem.

Nec obstat si dicas cum aduersariis, quod D.
15 Thom *in 4 dist. 19 art. 1. q. 4.* dicit quod Abbatissa non habet in moniales iurisdictionem ordinariam, sed quasi ex commissione; ergo non habet propriam iurisdictionem spiritualem. Confirmatur, quia fœmina est incapax iurisdictionis spiritualis, saltem iure Ecclesiastico, iuxta *cap noua de pænit. & remiss.* Tum quia non decet quod sexui fœmineo ex sua natura ita prudentia distituto Ecclesia communicet potestatem spiritualem in ordine ad finem supernaturalem, sed sat est quod habeat potestatem ciuilem ad gubernandum monialium communitatem, in ordine ad pacem, & conseruationem domesticam, propter periculum habitandi ibi viros qui eas gubernent.

Non obstant hæc inquam: Respondetur namque D. Thomam sulum ibi negare abbatissis prælationem ordinariam, non tamen ex commissione Pontificis, quam solum nos concedimus abbatissis. Ad confirmationem respondetur quod fœminæ est incapax potestatis spiritualis ad gubernandum, quæ annexa est sacris ordinibus, & quæ est potestas clauium, non tamen est incapax potestatis spiritualis annexæ officio, & muneri instituto ab Ecclesia; quia eo ipso quod mulier confirmata est in præfato officio, conceditur ei potestas spiritualis ad dirigendum subditos tali officio, non solum quoad ciuilia, sed etiam quoad spiritualia, & Ecclesiastica.

Ad vltimam instantiam respondetur quod sicut decet mulieri habere munus, ac officium ab Ecclesia institutum, ita decet quod habeat potestatem spiritualem illi muneri competentem, alias enim, si Abbatissatus monialium non esset verum officium Ecclesiasticum, non esset simonia illud emere Nec esset eius electio canonica, nec esset necessarium votis secretis fieri & innumera alia sequerentur absurda, & inconuenientia.

Et ex his deduces resolutionem nostri casus, in principio propositi. Respondeo namque ex huc-
16 vsque dictis, præceptum illud impositum ab illa abbatissa fuisse nullum, non quia Abbatissa non haberet potestatem spiritualem illud imponendi, habebat enim talem potestatem, & iurisdictionem, etiam in ordine ad finem supernaturalem, vt hucvsque diximus, sed quia in eo conuentu non erat in exercitio, & vsu talis potestas, sed erat impedita, & coarctata à superiore, per eius virtualem & tacitam voluntatem vt *suprà* diximus quod tamen non accideret, si prælatus id concederet abbatissæ; non conuenit tamen id eis concedere, nam cum fœminarum prudentia sit adeo limitata, facile acciderent multæ inconuenientia, ob quæ hæc potestas illis à superiore ordinario coarctatur.

CONSVLTVM XXX.

De quadam Abbatia vacante in mensibus Papæ; an ex vi aliquorum priuilegiorum possit à quodam Monasterio Religiosorum præsentari?

SVMMARIVM.

1 *Ponitur casus, seu factum*
2 *Quæ beneficia reseruet Pontifex in 8. regula Cancellariæ.*
3 *In hac regula non reseruantur vicariæ ad nutum, siue perpetuæ.*
4 *Abbatia de Geneses, etsi sit vnita Ecclesiæ Sancti Benedicti da Vargen, non est Vicaria perpetua, vel ad nutum, sed vera abbatia.*
5 *Beneficium alteri vnitum æque principaliter, manet beneficium sicut antea erat.*
6 *Manet in suo antiquo statu, & honore, & proprios redditus cognoscit.*
7 *Ecclesia vnita alteri accessoriè est Vicaria, siue ad nutum, siue perpetua*
8 *Beneficia iuris patronatus Ecclesiastici, comprehenduntur sub reseruatione 8. regulæ cancellariæ.*
9 *Hæc reseruatio octaua regulæ cancellariæ in beneficiis patronatus Ecclesiastici non est recepta in Hispania.*
10 *Lex vsu non recepta non obligat.*
11 *Hoc procedit, etsi lex habeat decretum irritans.*
12 *Procedit, etiamsi deroget consuetudini*
13 *Hæc reseruatio octaua regulæ cancellariæ pro beneficiis patronatus Ecclesiastici, recepta est in Regno Lusitaniæ.*

14 *Non*

14 *Non est recepta in Ecclesia de Gemeses.*
15 *In Ecclesia in qua non est recepta non obligat.*
16 *Probatur ex quadam senten, ia Senatus Bracharensis.*
17 *Clausula*, quotiescumque *importat infinitum.*
18 *Verbi proprietas, in dubio attendenda est.*
19 *Qualibet dispositio intelligi debet secundum subiectam materiam.*
20 *Ecclesia de Gemeses exempta est ab hac reseruatione octaua regula cancellaria ex priuilegio*, Eugenij IV. & Sixti IV.
21 *Quomodo intelligatur illa clausula*, quatenus sunt in vsu, & non sunt reuocata, nec aliquibus reuocationibus comprehensa, & sacris canonibus, & Concilij Tridentini decretis minime aduersentur?
22 *Bulla Eugenij derogat Regulis cancellaria, & aliis constitutionibus Apostolicis.*
23 *Priuilegium derogans regulis cancellaria, non censetur derogatum per ipsius regulas cancellaria.*
24 *Quid si regula cancellaria sint publicata in tempore alterius Pontificis successoris illius, qui tale priuilegium concessit.*
25 *Priuilegia qua per modum legis, & pacti conceduntur non censentur inclusa in reuocatione facta à Pontificibus successoribus illorum qui talia priuilegia concessere, nisi id exprimant.*
26 *Pontifex per clausulam derogatoriam, non censetur derogare priuilegio concesso à suis pradecessoribus ex causa onerosa.*
27 *Priuilegia remuneratoria, non derogantur per octauam regulam cancellaria.*
28 *Regula octaua cancellaria non derogat priuilegia, qua transierunt in vim pacti, & contractus.*
29 *Hac octaua regula cancellaria non derogat priuilegia inserta in corpore iuris.*
30 *Patres de Vilar stando in priuilegio Eugenij IV. & aliis rationibus, possunt prasentare abbatiam de Gemeses, etsi vacauerit in mensibus Papa.*

CASVS, SIVE FACTI SPECIES.

1 PAtres S. Ioannis Euangelistæ Monasterij de Vilar in Lusitania, habuere quandam bullam ab Eugenio IV. in qua eis concedit prædicto Conuentui de Vilar Ecclesiam S. Saluatoris da Varsea, cum quadam Abbatia annexa, dicta de Gemeses, derogando regulas cancellariæ, & alias constitutiones Apostolicas, etiam Conciliorum Generalium, etiamsi de illis non faciat expressam mentionem: Postea Sixtus IV. confirmauit hæc, & alia priuilegia dicti ordinis, cum clausula, quatenus sunt in vsu, & non sint reuocata, nec sub aliquibus reuocationibus comprehensa existant, & sacris canonibus, & Concilij Tridentini decretis minime aduersentur. Accidit autem iam abhinc multis annis, quod hæc Ecclesia de Gemeses vacauerit in mensibus Papæ reseruatis; voluit ordinarius ponere prædictam Ecclesiam ad concursum; Restiterunt prædicti Religiosi, & habuerunt sententiam in suum fauorem, quod ad eos pertinebat præsentatio dictæ Ecclesiæ, quotiescunque vacauerit, & non alteri, & manutenti fuerunt in sua possessione præsentandi, etiam in mensibus Papæ reseruatis, prout hunc præsentarunt. Vacauit iterum his diebus in eisdem mensibus hæc Ecclesia. Voluit iterum Ordinarius ponere illam ad concursum allegans dictas bullas, & priuilegia Eugenij, & Sixti IV. esse reuocatas per octauam regulam cancellariæ.

Quæsierunt dicti Patres à me: An hæc præsentatio non obstanti tali regula cancellariæ, & aliis reuocationibus, adhuc hodie pertineat ad prædictos patres conuentus de Vilar? An vero ponenda sit dicta Ecclesia ad concursum à dicto ordinario?

RESPONSIO AVTHORIS.

RESpondi quod stando in rigore iuris, talis Ecclesia comprehenditur sub reseruatione octauæ regulæ cancellariæ, non obstante priuilegio Eugenij IV. & Sixti IV. Ita Garcias *de Beneficiis 5. p. cap. 1. n. 680.* Palaus *tract. 13. de beneficiis d. 2. p. 12. §. 1. n. 1.* Ratio est, quia Pontifex in octaua regula cancellariæ, reseruat sibi cum derogatione omnium priuilegiorum, quæcunque beneficia Ecclesiastica, cum cura, & sine cura, sæcularia, & regularia, quæ propriè beneficia sunt, qualia sunt beneficia perpetua, etiamsi sint iuris patronatus Ecclesiastici, non tamen laici, vt docet Gonsales, *Glossa* 18. *num.* 6. Lessius *lib. 2. cap. 34. dub* 9. *n.* 36. Vasquius, *opusculo de beneficiis cap. 2. §. 1. dub. 8. n. 12.* Azor, *p. 2. lib. 6. cap. 23. q. 8.* Couarruuias *practicarum cap. 36 a. 5.* Palaus, *tract. 13. d. 2. de beneficiis p. 10. n. 5.* Garcias, *de beneficiis, p. 5. cap. 1. n. 551.* Sed hæc abbatia est beneficium perpetuum, & non ad nutum patronatus Ecclesiastici, & non laici; ergo censetur reseruatum in hac octaua regula cancellariæ.

Dices, Vicariæ non solum ad nutum, sed etiam perpetuæ, non includuntur in reseruatione huius octauæ regulæ cancellariæ, etiamsi vacent in mensibus Papæ; sed hæc Ecclesia de Gemeses, est Vicaria perpetua; ergo non includitur in hac reseruatione maior, quoad Vicarias ad nutum est certa, eam tenet Palaus, *tract. 13. de beneficiis d 2. p. 12. §. 1. n. 1.* Garcias, *de beneficiis 5. p. cap. 1. n. 141.* Barbosa, *2. p. de potestate Episcopi allegat. 370. n. 141.* Gonsales, *glossa 5. §. 6 n. 9.* Quoad Vicarias verò perpetuas, habetur in vna Tirasonan Vicariæ coram Domino Leta 13. Octobris, & 4. Decembris 595. vbi ait Rota tenuit etiam in mensibus Apostolicis, posse nominare, seu præsentare ad Vicarias, eos quorum Ecclesiis parochialibus sunt vnitæ, ex *dicta const. 46. Pij V.* quæ incipit, *Ad exequendum*, quam ait procedere, etiam in mensibus Papæ reseruatis, siquidem constitutio 46. *Pij V.* & Concilium Tridentinum, *sess. 7. de reformatione, cap. 7.* Loquuntur de Vicariis perpetuis, quæ ante Concilium non habebant Vicarios perpetuos, vt constat ex quadam declaratione sacræ Congregationis, in Ecclesiis, in quibus, ante Concilium Tridentinum Vicariæ perpetuæ iam erectæ erant, nec decretum Concilij, nec constitutio Pij V. de Vicariis perpetuis, habet locum, vt latè probat Garcias, *de beneficiis 9. p. cap. 2. n. 321.* Barbosa, *in Collectaneis Doctorum in Tridentinum, sess. 7. de reformatione cap. 7. num. 18.*

Minor vero probatur: Quia hæc Ecclesia de Gemeses est vnita Ecclesiæ, S. Benedicti da Vargen; sed vnio operatur, vt Ecclesia, quæ antea erat

erat curata, fiat vicaria perpetua, vt cum Abbate, & a iis multis probat Garcias, *p. 1. de beneficiis, cap.2 n.35* Beneficium namque alteri vnitum, amplius beneficium dici non potest, sed iudicatur, vt prædium eius, cui fit vnio, vt cum multi probat Garcias *de beneficiis.p.12 cap.2.n 2.* ergo cum hæc Ecclesia de Gemeses ante vnionem, solum esset curata, per vnionem remansit quædam vicaria perpetua, ac per consequens non includitur in hac reseruatione octauæ regulæ cancellariæ. Nec obstat quod vocetur Abbatia. Nam per vnionem vnius Ecclesiæ ad aliam non alteratur status Ecclesiæ vnitæ, sed solum debet ei seruiri per Vicarium perpetuum, vt probat Garcias, *suprà, num. 35.*

4 Respondetur hoc argumentum satis efficax esse, sed cum hæc abbatia hodie gubernetur, non per vicarium, cui certi tantùm fructus solent assignari, sed per abbatem, qui omnes fructus ipsius Ecclesiæ comedit, existimo talem Ecclesiam, licet vnitam, non esse vicariam perpetuam, sed verum beneficium, & solum esse vnitum Ecclesiæ, S. Saluatoris da Vargen æque principaliter, & non accessoriè; Vnio autem æque principalis solum facit, 5 vt vtraque Ecclesia pertineat ad patronatum Monasterij de Vilar, vtrunque tamen beneficium manet beneficium sicut erat, & quælibet Ecclesia in suo statu, & honore remanet, & proprios redditus agnoscit, & gaudet suis priuilegiis, vt ex multis textibus, & doctoribus latè probat Garcias, *de* 6 *beneficiis p.12.cap.2 n.37.* ergo talis Ecclesia non est Vicaria perpetua, sed verum beneficium curatum ac per consequens inclusum in reseruatione octauæ regulæ cancellariæ stando in rigore iuris. Ad argumentum vero respondetur, doctrinam in eo contentam, solum habere locum in Ecclesia vnita alteri accessoriè, vt ibi latè probat Garcias, 7 & Barbosa *de potestate Episcopi p.3. allegatione 57. n. 58* Non vero, quando est vnita alteri æque principaliter vt in præsenti. Secundo Respondetur, hanc vnionem Ecclesiarum, solum fuisse factam, quoad erectionem, & gubernationem non vero, vt bona illarum communicentur; siquidem Abbas de Gemeses comedit omnes fructus huius Ecclesiæ, non vero Patres de Vilar, & in hoc casu habet locum reseruatio huius regulæ, vt docet Gonçales, *gloss 5 §.7. n. 112.* Barb. *de potestate Episcopi p. 3. allegat.57.n 158.*

Verum licet hæc omnia ita sint stando in rigore iuris: adhuc tamen existimo, prædictos Patres de Vilar, posse manuteneri in sua possessione præsentandi Ecclesiam istam de Gemeses, etsi non sit Vicaria perpetua, sed sit verum beneficium, & etiamsi vacauerit in mensibus Papæ reseruatis. Ratio fundamentalis est, quia licet beneficia iuris patronatus Ecclesiastici comprehendantur sub 8 hac reseruatione octauæ regulæ cancellariæ, & in aliis reseruationibus, vt *suprà* diximus: hoc tamen non obseruatur in Hispania, sed indifferenter beneficia iuris patronatus, etiam Ecclesiastici, ad præsentationem patronorum prouidentur in 9 partibus, in quocunque mense vacauerint, vt quotidie videmus, ait Garc *de Beneficiis p.5. cap. 517. & p 9.cap 2.n 314.* Et sic non est in his Regnis re10 cepta, nec etiam in vsu hæc reseruatio in patronatibus Ecclesiasticis, vt optimè notat Felin. *in cap.1. de treuga.& pace.* Lex enim vsu non recepta non obligat, *cap fin de consuetudine*, vt innumeris do11 ctoribus probat Garc *de Beneficiis p 11. cap.5, n.* 150. quod procedit, etiamsi lex habeat decretum irritans, vt cum multis Garc. *supra, n.152.* & etiamsi 12 deroget consuetudini. Garc. *supra, n 153.*

Nec obstat, quod hæc reseruatio octauæ regulæ cancellariæ & Tridentini, sit recepta in hoc Portugalliæ Regno. Sufficit namque quod non sit re13 cepta in hac Ecclesia de Gemeses, ita cum multis 14 Garcias, *ibi n. 59 & 160.* omninò videndus. Et in hoc videtur mihi sententia senatus Bracharensis, quam hi Patres quondam pro manutenentia suæ 15 possessionis habuere in alia vacatione huius Ecclesiæ in mensibus Papæ, in qua dicitur, quod præsentatio huius Ecclesiæ pertinet ad Rectorem de Vilar, & ad rectorem de Bantus, quotiescúque vacauerit in solidum; siquidem hæc clausula, *quoties16 cunque*, importat infinitum, ita vt non solum pro vna vice, vel pro centum vicibus, sed quotiescunque vsque in infinitum, Tuscus, *verbo clausula, n 58.* 17 Et verbi proprietas in dubio attendi debet, Surd. *consil.315.* Grat. *decis 43. n.12.* & ab ea non est re18 cedendum, quantumuis rigida sit dispositio: Mangil. *de imputat q.52 n 45.& 44.*

Tum quia debet intelligi secundum subiectam materiam, Mascard. *de probationibus conclus.* 1131. 19 Gonçales *ad regulam* 8. *Cancellariæ* Glossa 48. *n.* 53. & 54. & 58. Sed sic est, quod hæc verba, *quotiescunque vacauerit in solidum*, posuit ea iudex indicando hanc Ecclesiam pertinere ad Patres de Vilar, & non alteri, indicando ad eos pertinere præsentationem dictæ Ecclesiæ, quæ vacauerat in mensibus Papæ; ergo eius intentio fuit absoluta excludendi etiam menses reseruatos in futurum, alias malè diceret. *Quotiescunque in solidum*: ergo stando in hac sententia, præsentatio huius Ecclesiæ pertinet ad Patres de Vilar, etiamsi vacauerit in mensibus Papæ reseruatis.

Secundo probatur. *Ex priuilegio Eugenij IV.* 20 in quo derogantur regulæ Cancellariæ, & aliæ constitutiones Apostolicæ, & ex *priuilegio confirmatorio Sixt. IV.* Nec obstat, quod in priuilegio Sixti IV. ponantur illa verba. *Quatenus sunt in vsu, & non sunt reuocata, nec sub aliquibus reuoca*21 *tionibus comprehensa, & sacris canonibus, & Concilij Tridentini decretis minime aduersentur*: Non obstat inquam, siquidem, quod hæc præsentatio fiat à prædictis Patribus in mensibus Papæ reseruatis, est in vsu, vt constat ex sententia relata. Non comprehenditur sub reuocationibus octauæ regulæ cancellariæ, saltem in Hispania, vt *supra* diximus nec in hac Ecclesia, vt ibi explicauimus. Et non continet aliquid contrarium Tridentini decretis; siquidem non sufficit, quod illud, quod priuilegium continet sit contrarium sacris canonibus, & decretis Tridentini, sed debet aliquid continere, quod sit ab illo reuocatum; siquidem solum dicitur Priuilegium contrarium Tridentino, quod ab illo est reuocatum, vt docet Moton. *Responso 76.n.88.* Tamburinus, *de iure Abbatum, d. 18 q.6. n. 3.* & cum alij multis ego ipse, *in nostro Directorio Regularium 1 p. tract.1. d. 1. n.72.* Sed hoc priuilegium non est à Tridentino reuocatum: ergo adhuc hodie est in suo vigore; & ratione illius possunt prædicti Patres manu teneri in sua possessione præsentandi dictam Abbatiam de Gemeses in mensibus Papæ reseruatis.

Confirmatur, quia dato quod hæc clausula ab22 stulisset vigorê huius bullæ Sixti IV. ad effectum quem pertendimus sufficit bulla Eugenij IV. Nam excludit regulas cancellariæ, vt *supra* diximus. Nec

non

non regulis cancellariæ de expressione priuilegiorum ad instar, & alias constitutiones Apostolicas, etiam conciliorum generalium, etiamsi de illis non faciat expressam mentionem; sed priuilegium derogans regulas cancellariæ, & alias constitutiones Apostolicas, non censetur reuocatum per ipsam octauam regulam cancellariæ, & alias constitutiones Apostolicas; Alias sibi ipsi esset contrarius Pontifex, vt docet Gonçales, *Gloss 8 n.120*. Bonacina, *de redditibus, q.1. p.2. n. 8.* Bordon. *to.1. resol.52.n.131.* ergo tale priuilegium Eugenij IV. adhuc hodie est in suo vigore.

23

Dices quod licet tale priuilegium non reuocetur per publicationem dictæ octauæ regulæ cancellariæ, & alias constitutiones eiusdem Pontificis, qui tale priuilegium concessit, reuocari tamen per publicationem aliarum regularum cancellariæ, ab aliis Pontificibus postea factam; ergo licet hoc priuilegium tempore Eugenij existerit in suo vigore, non tamen hodie, cum postea à Pontificibus successoribus per easdem regulas cancellariæ, & alias constitutiones Apostolicas fuerit reuocatum. Respondetur cum Castro Palao, *tract.13.d.2 p.22. §.1.* dictam regulam octauam Cancellariæ etiam ab aliis Pontificibus postea factam, solum derogare priuilegia, & indulta quibusuis personis, & collegis concessa, quæ vera indulta, & priuilegia sunt; secus verò quæ per modum legis, & pacti conceduntur, & eandem sententiam tenet Garc. *5.p. de beneficiis cap.1 n.679. & 9. p. cap 2.n.109.* Vbi id ex variis decisionibus Rotæ probat; sed priuilegia concessa regularibus conceduntur per modum legis, vt eum D.Thoma, Sanchez, & aliis probat Vidal. *in arca vitali, titulo de casibus reseruatis, inquisitione 1.n.115.* Ergo hoc priuilegium, cum sit regularibus concessum, non includitur in illa derogatione huius octauæ regulæ cancellariæ, etiam prout fuit ab aliis Pontificibus successoribus facta.

24

25

Confirmatur secundo. Quia Pontifex per clausulam derogatoriam in hac lege generali, non censetur derogare priuilegium ex causa onerosa concessum, sed solum gratiosum, vt in hoc casu docet Palaus, *tract. de legibus disp. de priuilegiis, circa finem, & p.13.d 2 p 3. n. 13.* & cum multis tenet Garcias, *de beneficiis, p.5. cap.9. n. 120.* Sed hoc priuilegium concessum est ex causa onerum, siquidem concessum est ob labores, quos hi religiosi sustinent in obseruantia regulari, vt constat ex eadem bulla; ergo tale priuilegium adhuc est in suo vigore. Confirmatur 3. quia priuilegium remuneratorium laborum non derogatur per hanc octauam regulam cancellariæ, vt docet Romanus. *consil 436. n.14. & 15.* Gonçales, *in regulam octauam cancellariæ glossa 28. num. 23.* Sed sic est, quod hoc priuilegium est remuneratorium laborum, vt docet cum Lezana, & aliis multis Vidal, *in arca vitali, titulo de casibus reseruatis, inquisitione 1. numero 123.* Ergo tale priuilegium adhuc hodie est in suo vigore.

26

27

28 Confirmatur quarto. Quia hæc regula octaua cancellariæ non derogat priuilegia, quæ transeunt in vim pacti, & contractus, vt latè probat Gonçales, *in octauam regulam cancellariæ, glossa 36. num. 36.* Sed priuilegia regularium sunt concessa in vim pacti, & contractus, & docet cum Lezana, & aliis multis Vidal, *in arca vitali titulo de casibus reseruatis, inquisitione 1. num. 123.* Ergo tale priuilegium per dictam regulam non censetur reuocatum. Confirmatur tandem, quia hæc octaua regula cancellariæ non derogat priuilegia inserta in corpore iuris, vt docet cum multis Gonçales, *supra glossa 36. numero 34.* Sed sic est quod priuilegia regularium æquantur legi, & sunt inserta in corpore iuris, vt docet cum Sanchez, & aliis Vidal, *supra, inquisitione 1. num. 115.* Ergo stando in hoc priuilegio Eugenij IV. & in aliis rationibus supra relatis, prædicti Patres de Vilar possunt præsentare prædictam Ecclesiam de Gemeses, etiamsi vacauerit in mensibus Papæ reseruatis, & in sua possessione sunt manutenendi, non obstante contraria dispositione prædictæ octauæ regulæ cancellariæ, & ita iudicatum fuit.

29

30

CONSVLTVM XXXI.

De Sacerdote nunquam celebrante, an sit ob id in peccato mortali?

SVMMARIVM.

1. *Ponitur casus, seu factum.*
2. *Sacrificium in genere est de iure naturali.*
3. *Sacrificium Missæ est de iure diuino positiuo.*
4. *Simplex Sacerdos secluso contemptu, & scandalo, in multorum sententia non tenetur vnquam celebrare in tota vita.*
5. *Præcepta sub mortali non sunt imponenda, sine graui fundamento.*
6. *Soluitur argumentum in contrarium.*
7. *Sacerdos communicando in Paschali more laicorum, secluso contemptu, & scandalo, satisfacit præcepto annuæ communionis.*
8. *Sententia quæ asserit Sacerdotem teneri sub mortali, saltem semel in anno celebrare probabilior est, & consulenda.*
9. *Parochus tenetur celebrare iure diuino naturali, quoties fuerit necessarium ad satisfaciendum muneri suo.*
10. *Tenetur celebrare omnibus dominicis, & festiuis diebus, vt populus Missam audiat.*
11. *Huic obligationi potest satisfacere per alium Sacerdotem.*
12. *Parochus si diebus festis proponat Sacerdotem, qui parochianis Missam celebret non tenetur in dicta sententia celebrare.*
13. *Parochus nunquam celebrans, difficillime poterit vitare populi scandalum, etsi per alium celebret diebus festis suis parochianis.*

CASVS, SIVE FACTI SPECIES.

OVIDAM Sacerdos cum à multis annis esset Sacerdos nunquam dixit primam Missam, reprehensus ab aliquibus, eo quod nunquam celebrasset,

1

Quæsiuit à me, An sacrificium esset iuris diuini, vel Ecclesiastici, & an Sacerdos iure diuino, vel Ecclesiastico teneretur aliquando Missam celebrare, & an parochus satisfaciat suæ

obligationi, ſi dicat Miſſam ſuis parochianis per ſuum Curam, non celebrando ipſe, abſque vlla cauſa.

RESPONSIO AVTHORIS.

2 PRimo quæſito reſpondi ſacrificium in genere eſſe de iure diuino naturali, vt cum D. Thoma, & aliis communiter latè probat Suarez, *to.3. in tertiam partem d 73. ſect.* 8. Decaſtillius, *de ſacramentis, tom.1 tract.5. d.1. dub.3 n.56.* Et hoc 3 non indiget probatione. Sacrificium vero Miſſæ, eſſe de iure diuino poſitiuo eſt de fide definitum in Tridentino, *ſeſſ.22. cap.1. & canone* 1. *&* 3. *&* 4. Colligiturque ex illis verbis, hoc facite in meam commemorationem, *Luca* 22.

4 Secundo quæſito reſpondi ſimplicem Sacerdotem non teneri, ſecluſo ſcandalo, & contemptu, Miſſam In tota vita vnquam ſub mortali celebrare, nec iure diuino, nec Eccleſiaſtico. Ita Alenſis, 4 *p. q.* 51. *membro* 2. Bonauentura, *diſt.* 12. *p.2. art.2 q.2.* Gabriel, *lectione* 87. *in canonem, lit.* R, Ricardus, & Palatius, *diſt.*13. Ledeſma 1. *p.* 4. *q.* 13. *art.* 10. Victoria, Panteanus, quos refert, & ſequitur Rodriguez, *verbo Miſſa cap.*14. *concluſ.* 4. Decaſtillius, *de Eucharistia d.* 4. *dub.*1. *n* 10 & vt probabile tenet Henriquez, *lib.* 9. *cap.*21. *n.*2. Suarez, *tom.* 3. *in tertiam partem d.* 80. *ſect.* 1. Lugo, *de Eucharistia, d.*10. *n* 2. Diana, 2. *p tract.*14. *reſol.* 19, Caietanus, *in tertiam partem, ad quæſtionem* 82. *art.* 1. Franciſcus Amicus, *de Eucharistia, d.*33. *ſect.*9 *n.*292. Filiucius, *tom.*1. *tract.*5. *cap.*4. *n.*96. *in fine*, Bonacina, *tom.* 1. *d.*4. *p* 7. *n.*1. Trulenc. praxi ſacramentorum, *lib.*3. *cap.*8. *dub* 9. *n.*e.

5 Ratio eſt, quia non eſt imponendum præceptum ſub mortali, ſine graui fundamento; ſed ſic eſt, quod nulla eſt ratio efficax, quæ probet ſacerdotem teneri aliquando in vita Miſſam ſub mortali celebrare; ſiquidem illa verba Chriſti 6 *Luca* 22. hoc facite in meam commemorationem, quamuis contineant præceptum reſpectu communitatis Apoſtolorum, & in illis reſpectu Sacerdotum in communi, non tamen illud continent pro ſingulis Sacerdotibus, ſicut quædam communitas religioſa tenetur ſub mortali ire ad chorum, ſed hoc præceptum non ſingulos obli- 7 gat, ſed totam communitatem; ergo cum non detur alia ratio efficax ad imponendum talem obligationem ſub mortali Sacerdotibus, communicando talis Sacerdos, ſicut laicus in Paſchate reſurrectionis, ſi ſcandalum, & contemptus abſit, non peccat mortaliter ſtando 8 in hac opinione, quæ ſatis probabilis eſt, licet contraria, quæ docet teneri Sacerdotem, ſaltem ſemel in anno ſub mortali celebrare, ſit communior, & ſecurior, & eam docet, cum multis Decaſtilius, *de Eucharistia, d* 4. *dub*... *n* .0. & alij.

9 Tertio quæſito reſpondi Parochum teneri iure diuino naturali toties celebrare, quoties fuerit neceſſarium ad ſatiſfaciendum muneri ſuo, vt patet ex Tridentino, *ſeſſ.* 23. *cap.* 14. *de reformatione*, & docet cum Soto, Nauarro, Vaſquio, Va- 10 lentia, Diana. *p.2. tract.*14 *reſol.* 16. Decaſtillius, *d* 4. *dub.*1. *n* 11. Vnde tenetur Miſſam celebrare omnibus dominicis, & feſtiuis diebus, vt populus miſſam audiat, vt cum Villalobos, Siluio, Ioanne à Cruce, & aliis communiter docet Diana, *p* e. *tract.*14. *reſol.*26.

Huic tamen obligationi celebrandi his diebus, 11 ſatisfacere poteſt, vel per ſe, vel per alium Sacerdotem in ſui loco, vt docent iidem Doctores citati, quibus adde Toletum, *lib.*2. *cap.* 5. *Syluestrum verbo Miſſa* 1. §. 7. Nauarrum, Azorium, Vaſquium, Bonacinam, quos refert, & ſequitur Trullenc. *praxi Sacramentorum*, *lib.* 3. *cap.* 8 *dub* 9. *n.*0. Sa, & alij, quos refert. & ſequitur Decaſtillius, *d.*4. *de Eucharistia, dub* 1. *n*, 12. Ratio eſt, quia parochus de iure diuino naturali, ſolum tenetur Miſſam celebrare, vt ſui parochiani Miſſam audiant; ſed hoc non intereſt, quod illud 12 per ſe, vel per alium adimpleat, ſiquidem ſacrificium eſt idem, & populus nullum patitur detrimentum ex eo, quod illud celebret alius Sacerdos, vel parochus; ergo ſaluo ſcandalo, & contemptu, non tenetur parochus Miſſam per ſe ipſum aliqua die celebrare, ſtando in opinione, quod Sacerdos iure diuino naturali, vel diuino poſitiuo, vel Eccleſiaſtico, non tenetur aliqua die in tota vita celebrare.

13 Aduerte tamen hoc ſcandalum difficile poſſe vnquam vitari in parocho, nam cum Parochiani videant ſuum parochum nunquam celebrare, magnum illis tribuitur fundamentum ſuſpicandi, eum eſſe in malo ſtatu, & ideo non celebrare. Vnde ego ſemper in praxi conſulerem huic parocho, vt ſaltem in omnibus maioribus feſtiuitatibus, ter vel quater, ad minus in anno, coram ſuis ouibus celebraret, & idem conſulerem cuilibet ſimplici Sacerdoti, ad tollendum notam, & ſcandalum in populo, qui licet illum videat communicare more laicorum in paſchate, poteſt ad minus ſuſpicari, illum eſſe irregularem, & ideo non celebrare.

CONSVLTVM XXXII.

De contractu, quem in ſolutione decimarum faciebat quidam parochus.

SVMMARIVM.

1 *Ponitur caſus, ſeu factum.*
2 *Parochus, qui eſt in poſſeſſione plus centum annorum recipiendi decimam piſcationis in pecunia à quodam miniſtro Regio illam colligentem in propria ſpecie à piſcatoribus, poteſt continuare in ſua poſſeſſione.*
3 *Si eſt in poſſeſſione plus quindecim annorum recipiendi talem decimam in tanta pecunia, manutenendus eſt in illa.*
4 *Contractus fortuna eſt licitus.*
5 *Parochus, nec eius colonus non tenetur ſoluere decimam de paſſalibus Eccleſia*
6 *Parochus non tenetur ſoluere Eccleſia cuius eſt parochus decimam mixtam, nec prædialem, ex terris, quæ titulo patrimoniali poſſidet.*
7 *Fructus mixti, ſequuntur naturam prædialium.*
8 *Parochus non tenetur ſoluere decimam de fœtibus cuiuſdam equa, quam pro ſuo ſeruitio habet.*
9 *Non datur conſuetudo talis decima in ſua parochia.*

CASVS

CASVS, SIVE FACTI SPECIES.

1 IN quadam Ecclesia abhinc plus centum annorum, solitum fuit solui decimam piscationis parocho à conductoribus decimarum Regis (solent enim illi conductores decimæ regiæ, & decimam regiam, & Ecclesiasticam recipere): solitum igitur fuit ab eis solui decimam parocho in pecunia, dando ei pro vnoquoque pisce, qui vulgo dicitur Lusitane, *Pescada*, quinque vigenos; Lusitane, *hum tostaon*, siue multi, siue pauci essent similes pisces expiscati.

Quæsiuit à me parochus iste, an esset tutus in conscientia, tum recipiendo decimam piscium in pecunia, tum recipiendo tantam pecuniam pro quolibet istorum piscium, siue multa, siue parua sit abundantia istorum piscium; & tandem quæsiuit, an ipse teneatur soluere decimam de pascalibus suæ Ecclesiæ, & de quadam equa, quam habebat, quæ quolibet anno afferebat ei quendam pullum.

RESPONSIO AVTHORIS.

2 PRimo quæsito breuiter respondi tute posse talem parochum recipere illam decimam piscium à conductoribus decimæ regiæ in pecunia, & in tanta pecunia. Ratio est: Quia ipse, & eius antecessores erant in possessione recipiendi decimam illam in tanta pecunia abhinc plus centum annorum à prædictis conductoribus decimæ regiæ; ergo præscripsit contra dictos conductores. Confirmatur, quia prædictus parochus & eius antecessores cum titulo per totum tempus perseuerarunt in hac possessione; sed ad præscribendum res immobiles, quales sunt iura, & redditus, & prouentus beneficiorum sufficiunt decem anni inter

3 præsentes, vt cum communi sententia notauit Fagund. *de iustitia, lib. 2 cap. 15. n.* 34. & constat ex ordinatione Lusitana, *lib. 4 tit.* 33. §. 2. Ergo cum iste parochus per plus quindecim annorum à prædictis conductoribus receperit talem decimam in tanta pecunia, & illius antecessores per plus centum annorum, omnino præscripsit contra eos, quod talem decimam ei soluant in pecunia, & tanta pecunia.

Secundo probatur, quia dato, quod adhuc non præscripsisset, talis contractus est iustus; siquidem

4 si vno die quilibet illorum piscium minus valeat altero die plus valet quinque vigenis, & est contractus fortunæ, siquidem pendet à mari; sed contractus fundatus cum illa incertitudine ex vtraque parte est iustus, sicut enim parochus exponitur periculo plus accipiendi, si plures fuerint pisces, ita conductor exponitur maiori lucro, si pisces pauci fuerint, pendet enim hæc decima ex fortuna maris; Ergo optimè potest dictus parochus continuare dictum contractum cum conductoribus. Ita cum D. Thoma Amicus, *de iustitia, d.* 27. *num* 190.

5 Secundo quæsito respondi, Nec parochum, nec eius colonum teneri soluere decimam ex pascalibus suæ Ecclesiæ. Ita Fagund. *in 5. præcepto Ecclesiæ lib. 2. cap. 2. n.* 10. Ratio autem est, quia parochus possidet has terras titulo spirituali, & quando eas confert colono, transeunt cum hoc priuilegio. Ita cum multis Fagundes, *loco citato*.

Tertio quæsito respondi, parochum non teneri soluere decimam ex fœtibus suæ equæ. Ratio 6 est, quia cum parochus seruiat suæ Ecclesiæ, probabilissimum est non teneri soluere decimam, non solum mixtam, sed nec etiam prædialem ex terris, quas titulo patrimoniali possidet Ecclesiæ cuius est parochus, vt docent Sa, Syluester, Alensis, Angelus, & alij, quos refert, & probabile putat Fagundez, *in præceptis Ecclesiæ præcepto 5, lib. 2. cap. 2. n. 3. & 4.* Sed prædicti pulli pertinent ad decimam mixtam; ergo ex eis non tenetur soluere decimam.

Confirmatur, quia fructus mixti sequuntur naturam prædialium, vt docent communiter DD. 7 Sed hæc equa sustentatur ex pratis pascalium eiusdem Ecclesiæ, ex quibus parochus iste non tenetur soluere decimam; Ergo nec etiam tenetur soluere decimam ex fœtibus ipsius equæ. Nec obstat, quod aliquando parochus iste emerit ex aliis pratis herbam ad eam sustentandam, nam ex illa herba empta ex aliis pratis, & pascuis, soluit decimam qui eam vendit. Tandem probatur, 8 quia de hoc non datur talis consuetudo in illa parochia, nec in aliis vicinioribus, cum nullus parochus talem decimam soluerit, sed in solutione decimarum standum est consuetudini parochiæ, vt tenent communiter DD. ergo talis parochus non tenetur soluere decimam de pullis suæ equæ.

Et hinc soluitur casus, de quo à quadam Matrona nobilissima Vlissipone fui interrogatus, an scilicet teneretur soluere decimam de pullis vnius gallinæ peregrinæ, quam domi suæ ad ostensionem, & curiositatem nutriebat. Et respondi negatiuè, cuius ratio est, quia illa persona, non nutriebat illos pullos, nisi ex curiositate, sed nunquam de similibus auibus adeo raris, & quæ ad oblectamentum solum nutriantur, & ex curiositate, solitum alicubi fuit soluere decimam; ergo de tali gallina, vel illius pullis, non tenetur dicta Illustris Domina soluere decimam propter rationes *suprà* assignatas.

CONSVLTVM XXXIII.

De auro reperato ferro à rustico, & alteri pro ferro vendito, inuento auro, cui ex duobus pertineat?

SVMMARIVM.

1 *Ponitur casus, seu factum.*
2 *Contractus debet esse æqualis.*
3 *Vnus ex contrahentibus non est decipiendus infra iustum pretium, saltem infimum.*
4 *Quoties emptor cognoscit deceptionem, tenetur rescindere contractum, aut reducere illum ad æqualitatem*
5 *Qui emit campum vbi erat thesaurus ignotus à venditore, non tenetur aliquid venditori restituere.*
6 *Quid de eo qui emit saccum plenum puluere tormentario, in quo erat abscondita lamina auri*
7 *Quid dicendum de rustico qui vendidit fasciculum herbarum, in quo erat mixta cum aliis herba*

herba preciosa, & magni valoris.

8 *Iustum p etium rei sumitur ex communi hominum æstimatione, & non precisè ex maiori vtilitate rei.*

9 *Lusitani emend, aurum, & margaritas, vel ambarum, a nigris, tintinnabulis, non tenentur eis aliquid restituere.*

CASVS, SIVE FACTI SPECIES.

1 QVIDAM homo rusticus inuenit io quodam loco deserto fragmentum magnum metalli, & illud ferrum existimans, vendidit alteri homini rustico, qui etiam quando illud emit putauit esse ferrum, postea iussit ex eo facere rusticum instrumentum ad culturam agri, & faber ferrarius mittens illud in fornacem inuenit esse purissimum aurum, & ita manifestauit dicto rustico, quod eius metallum quod illi præbuisset ad dictum instrumentum fabricandum esset verum aurum.

Quæsiuit à me, an istud aurum pertineat ad primum illum rusticum, qui illud in loco deserto inuenit, & postea vendidit alteri rustico, an huic rustico, qui illud emit bona fide existimans esse ferrum?

RESPONSIO AVTHORIS.

RESpondi aurum illud pertinere & esse illius rustici, qui illud primo in loco deserto inuenit, & postea alteri rustico vendidit, & sic, si emptor illud voluerit, tenetur augere pretium vsque ad valorem auri, saltem infimum. Ita D. Thomas, Conradus, Lessius, Medina, Soto, Siluester, Nauar. Molina, quos refert, & sequitur Fagundez, *de iustitia, lib.5. cap.*38 *n.*16. Diana, 1. *p. tract.*8. *resol.*79. Lugo, *de iustitia, tom.*1. *d.*6. *sect.*11.*n.*17. Trullenc. *in Decalogum lib.*7. *cap* 20. *dub.*11.*num.*10. estque communis, & indubitabilis sententia apud Theologos, vt testatur ibi Trullenc. & Diana; nec contrarium dici potest probabiliter, vt ibi testatur Fagundes. Et rationem assignat Villalobos, 2. *p tract.*21. *dif.*13.*n.*1.
2 Quia contractus debet esse æqualis, & non est vnus ex contrahentibus decipiendus infrà iustum pretium, saltem infimum, sed hic venditor deceptus fuit, siquidem multo inæquali pretio
3 vendidit aurum emptori: ergo auferendus est dolus, & reduci debet contractus ad iustum pretium, saltem infimum.

4 Nec obstat, quod hic dolus fuerit commissus absque culpa emptoris. Nam quoties emptor cognoscit deceptionem, tenetur rescindere contractum, aut reducere illum ad æqualitatem, sicut ille, qui vendidit vitrum existimans esse adamantem, postea inuento dolo, tenetur reducere excessum pretij, quod pro vitro ab emptore accepit.

Nec obstat si dicas, illum qui emit campum, in quo absconditus erat Thesaurus à venditore ignoratus, inuento Thesauro, non teneri aliquid amplius venditori restituere; Et idem dicitur de eo, qui à milite emit saccum plenum puluere tormentario, quod abstulit ex campo inimici, in quo erat inclusa lamina finissimi auri, quam miles venditor non viderat; ergo idem vi-
5 detur dicendum *in nostro casu*. Non obstat inquam, Respondeo namque cum Lugo, *de iustitia tom.*1.*d* 6. *sect* 11. *n.* 130. concedendo prædictos duos casus, & negando consequentiam, & ratio
6 est, quia dominus campi, in quo erat thesaurus, non acquisiuerat dominium thesauri, nec miles acquisiuerat dominium laminæ auri, quæ erat intra saccum, siquidem illum nondum inuenerat, nec viderat, & rusticus noster inuenerat illud metallum, & solum ob suam ignorantiam non agnoscit esse aurum.

Nec obstat si iterum dicas, quod si rusticus collegerit fasciculum herbarum, & venale in foro posuerit, & inter illas herbas rusticas mixta
7 fuerit quædam herba medicinalis magni valoris, quam solum agnouit pharmacopola doctissimus, posse dictum pharmacopolam emere dictum fasciculum herbarum pretio communi, absque obligatione aliquid rustico venditori restituendi; ergo idem dicendum videtur in nostro caso, nam sicut rusticus ille ignorauit herbam, ita noster rusticus ignorauit aurum. Non obstat inquam, res-
8 pondetur namque cum Molina, Lessio, & aliis, quos refert Diana *supra*, iustum pretium rei non desumi præcisè ex maiori vtilitate rei, sed ex communi hominum æstimatione, vnde etiamsi res sit vtilissima, si homines communiter eam non æstimant, potest emi vili pretio, vnde cum illa herbà etiamsi vtilissima non fuisset cognita, nec ab hominibus illius loci communiter esset in æstimatione, optime poterat illam emere pharmacopola
9 perinsimus minori pretio, quam valebat, sicut faciunt in India Orientali Lusitani, emendo aurum, & lapides pretiosos, ambarum, & coralia, à Negritis illius terræ, tintinabulis, vt rectè ait cum multis Diana *suprà*, quod non accidit in nostro casu, siquidem aurum apud omnes Europas idem pretium habet, & per accidens fuit, quod hic rusticus illud ignorasset.

CONSVLTVM XXXIV.

De pensione posita in beneficio litigioso de licentia Papæ, an licite recipi possit, à beneficiario?

SVMMARIVM.

1 *Ponitur casus, seu factum.*

2 *Beneficiarius, qui licite, & valide potest renunciare suum beneficium, potest ei de licentia Papæ ponere pensionem.*

3 *Beneficiarius, qui est in possessione beneficij, non obstante aliquo litigio supradicto beneficio, potest illud valide, & licite renunciare de licentia Papæ.*

4 *Quandiu beneficiarius non deturbatur à possessione beneficij, potest illud valide renunciare.*

5 *Quando possessio nemini præiudicat, valet talis renunciatio, absque consensu partis litigantis.*

6 *Passim in curia recipiuntur renunciationes litigantium, & sedentibus assignantur pensiones.*

7 *Stilus curiæ facit ius.*

8 *Beneficiarius, qui possidet beneficium bona fide,* non

non obstante litigio, potest præsentare beneficia annexa tali beneficio, quod possidet.

9 *Possessor beneficij, ex eo quod litiget super eodem beneficio, non censetur esse possessor malæ fidei.*

10 *Quando ius beneficiati est canonizatum per rem iudicatam, valida est pensio reseruata in renunciatione beneficij religiosi, etiamsi in reseruatione non fieret mentio litigij.*

CASVS, SIVE FACTI SPECIES.

QVIDAM clericus præsentatus, & collatus fuit in quodam benefi.io parochiali,& post-1 quam illius possessionem accepit, motum est ei litigium super iure eiusdem beneficij, & durante litigio, postquam iam vnam pro se sententiam habuit, renunciauit idem beneficium in fauorem alterius cum reseruatione cuiusdam pensionis de licentia Papæ.

Quæritur, an postquam Papa annuit dictæ renunciationi, & reseruationi pensionis, possit tutè, & licitè recipere dictam pensionem non obstante litigio?

RESPONSIO AVTHORIS.

2 RESpondi posse. Ratio est, quia omnia beneficiarius, qui licite, & valide potest beneficium renunciare, potest in renunciatione licite,& valide imponere pensionem de consensu Papæ; sed hic beneficiatus, non obstante tali liti-3 gio, potuit licite, & valide renunciare beneficium; ergo optime potest in illo ponere pensionem. Maior, si aliàs beneficium est capax pensionis, docetur à Bauni *de beneficiis*, *d* 11.*q*.19. *lit. B*, Minor vero probatur, quia quandiu beneficiatus 4 non deturbatur à possessione beneficij, potest illud renunciare, etsi sit litigiosum, vt docet Bauni, *de beneficiis*, *d*.9. *q*. 33. *lit B fol. mihi* 1314. Sed iste beneficiatus hic vsque non est deturbatus à possessione huius beneficij, imo est in illius possessione; ergo optime illud potest renunciare cum reseruatione pensionis, non obstante tali litigio.

5 Confirmatur 1. quia quando pensio nemini præiudicat, siue patrono, vel alteri, qui habet regressum, vel ingressum ad beneficium valet talis pensio absque consensu talis partis, dummodo sit sine eius detrimento, vt docet Gigas, *de pensionibus*, *q*.7. *n*.9. Rota, Flaminius, Puteus, quos refert,& sequitur Azor, *p*.2. *lib* 8.*cap*.8 *q*.12. Sed hæc pensio non potest præiudicare parti litiganti, siquidem,si dicta pars litigans vicerit,cessat talia pensio,& renunciatio:ergo dum durat litigium, talis pensio est valida,& potest accipi à renuncianate beneficium.

6 Confirmatur 2. quia reseruatio pensionis facta à Papa illi qui renunciat beneficium, in quo non habet titulum canonicum valet, etiamsi in narratiua non faciat mentionem defectus tituli, si in supplicatione dixerit, se renunciare ex quibus-7 dam causis animum suum mouentibus, & latè docet Nauar. *lib*. 1.*consiliorum consilio* 11.*n*.6.Passim enim, vt ait Nauarrus in curia fiunt, & recipiuntur resignationes litigantium, & cedentibus assignantur pensiones, nec curant partes, neque cancellariæ,an cedentes habeant ius,necne,& stilus *F. Ant. à Spir. Sanct. Consulta var.*

curiæ facit ius;ergo multo à fortiori valebit reseruatio pensionis facta ab eo, qui habet titulum litigiosum, absque mentione talis defectus. Patet consequentia, quia maior defectus est carere titulo omnino, quam habere illum litigiosum, sed sic est, quod valet reseruatio facta à Papa etiam illi, qui absque titulo aliquo,sed solum quia erat in possessione beneficij renunciauit; ergo idem dicendum est, quando habet titulum litigiosum, vt in nostro casu.

8 Confirmatur tertio:quia beneficiarius,qui possidet bona fide aliquod beneficium, potest non obstante quod litiget super beneficio,vel super iure patronatus illius, præsentare ad beneficia annexa tali benefi io,quod possidet iuxta *cap. consultationibus*, *de iure patronatus*, vt cum Lamb. docet Nauarr *lib*.3.*consiliorum de iure patronatus consil* 2. *n*.1. Et talis possessor beneficij ex eo solum, quod 9 litiget super illo iure patronatus,non censetur esse possessor malæ fidei,vt cum eodem Lamb.notauit ibi Nauarr,ergo etiam poterit renunciare eundem beneficium,quia si potest præsentare beneficia illi annexa,non obstante dicto litigio, quæ ratio dari potest, vt non possit renunciare idem beneficium, etsi ex eo, quod præsentet beneficia tali beneficio annexa,non facit iniuriam,vel damnum alteri litiganti,nec etiam tale damnum efficiet,si renunciet eidem beneficio:siquidem si ab altero litigante vincatur,tam præsentationes,quas fecit,quas renunciatio corruunt. Vnde existimo optime posse prædictum beneficiarium renunciare eidem beneficio,specialiter si in postulatione apposuit verba generalia,in quibus tale litigium includeretur, vt si diceret, ex quibusdam causis animum suum mouentibus, vel si Papa aliquas clausulas generales apposuit, quæ virtualiter includerent litigium, vt latè explicat Nauar.*lib*.1.*consiliorum de rescriptis consil* 1.*n* 71.

10 Confirmatur tandem:quia quando ius beneficiati est per rem iudicatam canonizatum,est valida pensio reseruata in renunciatione beneficij litigiosi,etiamsi in reseruatione non fieret mentio litigij, vt bene aduertit,cum quadã decisione Rotæ Gatcia,*de beneficiis p*.11.*cap* 3.*n*.133. Sed sic est,quod hic beneficiatus, iam pro se habuit vnam sententiam coram iudice delegato Papæ,& ius suum fuit canonizatum per rem iudicatam; ergo valet pensio impnsita in renunciatione talis beneficij,etiam non facta mentione talis litigij.

CONSVLTVM XXXV.

De nominatione cuiusdam emphyteusis.

SVMMARIVM.

1 *Ponitur casus, seu factum.*

2 *Prælatus, siue sæcularis, siue regularis potest concedere licentiam nominandi emphyteusim libera nominationis, sine consensu sui capituli.*

3 *Aliqua conditiones ad id requiruntur, quæ ibi ponuntur.*

4 *Si detur aliqua alteratio in dictis conditionibus, requiritur consensus capituli.*

5 *Abbatissa habens liberam administrationem bonorum suorum conuentuum.*

6 *Nominatio emphyteusis liberæ nominationis de solo consensu*

consensu abbatissa absque conuentu non valet.

7 *Consensus domini directi, & alia solemnitates non possunt vltra terminum concessum prorogari*

8 *Actus agentium non operantur vltra eorum intentionem.*

9 *Renouatio emphyteusis, est nouus contractus, & non extentio eiusdem.*

10 *Administratio Abbatissarum hodie non est absoluta, sed dependens à consensu sui capituli, & aliquando à consensu prælati.*

11 *Legitima consuetudini standum est.*

12 *Abbatissa non possunt facere contractus circa bona immobilia, sine consensu sui capituli.*

13 *Renouatio emphyteusis est nouus contractus.*

14 *In casibus magni momenti disponere de bonis conuentus pertinet ad abbatissam cum discretis, vel capitulo.*

15 *Dominus directus in casu, quo deuoluatur ad eum nominatio emphyteusi liberæ nominationis. potest nominare quem voluerit, etiam extra generationem vltimi possessoris, etiam stando in iure Lusitano.*

16 *Dominus directus potest efficere illud, quod de eius consensu facit emphyteuta.*

17 *Dominus directus non est prioris conditionis, ac emphyteuta.*

18 *Casu quo dominus directus teneatur nominare aliquem de generatione, tenetur nominare proximiorem consanguineum vltimo possessori.*

19 *In casu quo concurrant ad nominationem emphyteusis consanguinei vltimi possessoris æquales in gradu potest dominus directus eligere quem maluerit.*

CASVS, SIVE FACTI SPECIES.

PETRVS habebat emphyteusim liberæ nominationis, qui cum iam esset in vltima vita, petiuit à domino directo, qui erat conuentus quidam monialium licentiam ad nominandum suam vxorem in prædicta emphyteusi. Annuit Abbatissa conuentus, absque consensu sui capituli conuentualis, & de facto Petrus nominauit suam vxorem in tali emphyteusi, post suam mortem mortuus est Petrus absque alia nominatione prædictæ emphyteusis.

Quæritur primo, An hæc nominatio fuerit nulla, & nominatio deuoluta ad conuentum, eo quod defecerit in licentia concessa ab abbatissa consensus sui capituli? Secundo quæritur, An in casu quo talis nominatio deuoluatur ad conuentum, teneantur moniales nominare aliquem ex Petri generatione, vel an libere possint nominare, quem voluerint, etiam extra generationem Petri vltimi possessoris. Quæritur tertio, An in casu, quo debeant nominare aliquem de generatione vltimi possessoris, teneantur nominare consanguineum proximiorem vltimo possessori, vel possint alterum, quemcumque de generatione vltimi possessoris nominare?

RESPONSIO AVTHORIS PRIMO QVÆSITO.

An hæc nominatio fuerit nulla, & nominatio deuoluta ad conuentum, eo quod defecerit in licentia concessa ab Abbatissa consensus sui Capituli?

AD intelligentiam primi quæsiti sciendum est, An prima institutio huius emphyteusis fuerit liberæ nominationis, etiam extra generationem possidentis, vel an solum sit liberæ nominationis intra generationem vltimi possessoris; hoc supposito,

2 Respondi, communem sententiam Theologorum, Canonistarum, & Iuristarum tenere, prælatum, siue sæcularem siue regularem, posse condere talem licentiam nominandi ad emphyteusim, sine consensu sui capituli, dummodo in nihilo alteretur primus contractus; sed si primus 3 contractus erat, ad nominandum intra, vel extra generationem vltimi possessoris, eodem modo concedatur prædicta licentia, ad nominandum absque aliqua mutatione. Secus si detur aliqua mutatio, nam tunc debet fieri de consensu sui 4 capituli, & aliis iuris solemnitatibus, & debet esse in euidentem vtilitatem conuenens. Ita cum innumeris à se relatis Delb *cap.* 17. *dub.* 5. *n* 2. Palaus, *de reuerentia debita Ecclesiasticis, d. unica, p.* 15. § 4 *num* 3. Molina Theologus, *d.* 468. *num.* 18. Pelizarius, *tract.* 6. *cap.* 7. *num.* 19. Venrigrilia *annotation. de alienatione, num.* 26. Tamburinus *de iure Abbatum, tom.* 3. *d.* 14. *q.* 7. per totam, Megala *verbo alienatio, n.* 10.

5 Difficultas igitur solum est, An hoc idem dicendum sit respectu Abbatissarum? Et videtur affirmatiuè respondendum; siquidem Abbatissæ habent liberam administrationem bonorum suorum conuentuum sicut ipsi Abbates, & priores, & possunt de illis disponere eodem modo, quo Abbates, & priores, vt cum Nauarro, Sanchez, & aliis latè probat Pelizarius, *tract.* 10, *cap.* 10. *numero* 146.

6 Verum his non obstantibus existimo talem nominationem emphyteusis factam de solo consensu Abbatissæ, absque consensu sui capituli conuentualis fuisse nullam. Ita Dominicus de sancto Gemis. *consilio* 128. *num.* 5. & allegat notata per glossam, & Innocentium, *in cap. per tuas de arbitris*, & *in cap. cum dilect. de emptione, & vendit.* & expressè tenet Caldas, *de renouatione emphyteusis, q.* 14. *n* 4. Et quando renouatio conceditur ad extraneos à generatione, vt fuit in præsenti casu, docet eandem sententiam Iulius Clarus, & Couarruuias, quos refert Molina, *d.* 469. *numero* 8. Et constat hæc sententia, vt bene aduertit Caldas, *suprà, num.* 1. Ex communi vsu, & stilo huius Regni Lusitaniæ, & ex constitutionibus synodalibus, quibus hæ religiosæ obligantur, vtpote subiectæ ipsi ordinario; & consuetudo localis semper attendenda est, in his renouationibus, vt cum Fabro, Decio, Hipolyto, Reminaldo, notauit Caldas in iure, & consuetudinibus huius regni versatissimus, *suprà, num.* 3. Qua propter docet hanc sententiam, etiam stando in iure communi, vt communiorem, & veriorem, quidquid reclamet Molina,

etiam

etiam stando in iure Lusitano, *d.* 468. *n.* 18.

7 Ratio fundamentalis nostræ, & Caldas sententiæ est. Quia consensus domini directi, & aliæ solemnitates, quæ interueneruht in prima concessione emphyteusis cum respiceret earum terminum, non possunt vlterius prorogari; siquidem
8 actus agentium, non operantur vltra eorum intentionem, *l. non omnis*, *ff. si cert. pet.* *iuncta*, *l. in agris*, *ff. de acquirend. rerum domi.* Vrget etiam textus, *l. nuptiæ*, *ff. de ritu nuptiarum*, *& in l. vt si proponi. C. de nuptiis*, vbi solemnitas in primis nuptiis requisita, in secundis etiam requiritur. Stringit etiam communis resolutio Bart. & DD. *in l.* 1. § *si quis ædificium*, *& in l. de pupillo*, § *si quis riues*, *ff. de operis noui nunciatio.* Vbi reficiens illud, quod penitus destructum est, dicitur de nouo facere.

9 Confirmatur, quia renouatio emphyteusis, est nouus contractus, & non prorogatio, vel extentio eiusdem contractus; ergo finita priori emphyteusi, necesse est quod de nouo fiat, & non quod solum reintegretur, argumento textus *in lege*, *sed si manente*, *ff. de precario*, ibi, si vero prætenta die rogas, proprius est, vt soluta iam causa precarij, non redintegretur, sed noua causa constituatur: ergo renouatio prædictæ emphyteusis postulat nouam scripturam, & noua pacta, ac per consequens solemnitates requisitas in prima concessione, ac per consequens requiritur nouus consensus capituli, de quibus late agit Cald. *q.* 14. *&* 20. *per totam.*

Confirmatur 2. quia dato, & non concesso,
10 quod etiam stando in iure Lusitano Abbates, & prælati conuentuum, possent absque suis capitulis renouare emphyteusim; Attamen id non possunt efficere Abbatissæ, vel priorissæ, absque suis capitulis. Et ratio est, quia quamuis verum sit, priorissas, & Abbatissas de iure communi posse administrare bona suorum conuentuum eodem modo, ac Abbates, & priores; Attamen hæc administratio hodie non est absoluta, & independens, sed in omnibus conuentibus monialium, dicit relationem, & respectum ad cæteras moniales, & in casibus magni momenti ad suos prælatos, vt bene notauit Pelizarius, *tract.* 10. *cap.* 10. *n.* 147. Tamburinus, *de iure Abbatum*, *d.* 32. *q.* 13.
11 *num.* 3. Sed sic est, quod legitimæ consuetudini, vtpote vim legis habenti, standum est, vt ibi bene obseruat Pelizarius; Ergo cum hæc sit consuetudo omnium religionum, & practica in hoc regno Lusitaniæ, & præcepta in omnibus constitutionibus sinodalibus, pro vt testatur Caldas, *suprà*, debet obseruari in tali conuentu, non obstante, quod de hoc non detur in tali conuentu speciale statutum.

12 Confirmatur 3. Quia Abbatissæ non possunt facere aliquem contractum circa bona immobilia conuentus, absque consensu sui capituli, & sui prælati, vt cum multis Doctoribus resoluit Pelizarius, *tract.* 10. *cap.* 10. *num.* 147. & patet ex concessione Leonis X. & Gregorij XIII. pro monialibus, S. Augustini, quam refert ex Roderico ibi Pelizarius; Sed sic est, quod talis renouatio emphyteusis, est nouus contractus, vt *suprà* diximus, & magni momenti, siquidem requiritur, quod videatur, an sit in commodum con-
13 uentus, vel non, quod non potest per se solam efficere Abbatissa, vel Priorissa; ergo talis contractus, & renouatio fuit nulla ex defectu

consensus superioris, & capituli.

Confirmatur 4. Quia in omnibus fere religionibus, disponere de bonis conuentus, non 14 pertinet de iure speciali soli Abbatissæ, sed illi; & senioribus, vel discretis, & in casibus grauioribus Abbatissæ, discretis, & capitulo; sed hic casus est magni momenti, & vt talis per constitutiones synodales huius regni non potest fieri talis renouatio sine consensu capituli; ergo idem dicendum est de his monialibus. Qua propter in hoc regno, hanc resolutionem certam existimo; siquidem in illo est vniuersalis consuetudo, quæ vim legis habet vt testatur Caldas, *suprà*.

RESPONSIO AVTHORIS, SECVNDO QVÆSITO.

An in casu, quo talis nominatio de voluntur ad conuentum, teneantur moniales, nominare aliquem ex Petri generatione, vel an libere possint nominare quem voluerint, etiam extra generationem Petri vltimi possessoris?

Respondi communem sententiam tenere, quod finitis vitis, tenetur dominus directus renouare emphyteusim liberæ nominationis in hærede, siue proximiori consanguineo vltimi possessoris, si ille id postulauerit, intra annum. Ita cum communi sententia Iulius Clarus, Caldas, & alij innumeri, quos refert Molina, *d.* 484. *n.* 7. 15 Verum hæc sententia, licet communis, est omnino falsa. Ita expresse Molina, *d.* 484. *n.* 10. vbi latissime probat, dominum directum, non solùm sæcularem, sed etiam Ecclesiasticum, non teneri renouare emphyteusim de pacto, & prouidentia, & liberæ nominationis in successore vltimi possessoris, sed posse nominare pro emphyteusi, quem voluerit, etiam stando in iure Lusitano, vt ibi videre potest. Et probatur alterius ex his, quæ dicit Caldas de renouatione emphy- 16 teusis *q.* 17. *n.* 16. Nam si primus, & secundus emphyteuta, potest nominare quem voluerit, etiam extra generationem vltimi possessoris, & hoc ex concessione domini directi; deuoluto iure nominandi ad dominum directum, multo melius id poterit efficere; Nam propter quod vnum quodque tale, & illud magis, vt est vulgare proloquium philosophorum.

Confirmatur, Quia si procurator domini di- 17 recti, qualis est Emphyteuta, vt traditur per Bartolum, Alex. & Iason, *in l.* 1. §. *fin. ff. de noui operis nunc.* potest eligere durante iure suo vtili, quem voluerit, etiam extra generationem vltimi possessoris; Non prioris conditionis debet esse dominus, quam procurator, vel dominus, quam vasallus, & facit ad hoc textus in *l. cum quibus*, *ff. de legat.* 2. *in l. si Titio*, *& Mauio*, *ff. eodem.* vel de his videatur latius Molina Theologus.

RESPONSIO AVTHORIS, TERTIO QVÆSITO,

An in casu, quo debeant nominare aliquem de generatione vltimi possessoris, teneantur nominare consanguineum proximiorem vltimo possessori, vel possint alterum quemcunque de generatione vltimi possessoris nominare?

18 Respondi, quod dato, quod dictus conuentus teneatur nominare aliquem ex dicta generatione vltimi possessoris, teneri in hoc casu renouare emphyteusim in consanguineo proximiori vltimo possessori. Ita cum Bartolo, & aliis multis resoluit Caldas, *de renouatione emphyteusis, q. 8. n. 2. & q. 17. n. 24.* Vbi illas videre potes, & multas rationes pro probando hoc quæsito. Quamuis multi, & grauissimi DD. quos refert Caldas, *ibi q. 8. n. 6.* contrarium teneant in emphyteusi Ecclesiastica, qualis est ista, tu elige opinionem quam malueris, vtraque enim probabilissima est.

19 Addo, quod in casu, quo concurrant ad nominationem consanguineis æquales in gradu, potest dominus directus eligere, quem voluerit, etiam anteponendo fœminam masculo, vt cum multis latissime, & dilucide probat Caldas, *de renouatione emphyteusis, q. 17. n. 26.* quæ nobis non placet transcribere, sed si arrideat tibi, ibi videre poteris.

CONSVLTVM XXXVI.

De quadam dispensatione Pontificis, in successione vnius maioratus, an fuerit valida?

SVMMARIVM.

1 *Ponitur casus, seu factum.*

2 *Pontifex extra suum territorium solum potest commutare voluntates testatorum, quoad legata pia.*

3 *Papa non potest auferre dominium ab aliquo laico, qui illi non fuerit subiectus temporaliter.*

4 *Nec ab aliquo clerico, qui vixerit extra terras temporaliter Pontifici subiectas, quoad bona patrimonialia.*

5 *Papa non habet in terris Regum Christianorum dominium actu, neque iurisdictionem, quoad temporalia.*

6 *Papa etiam de potestate absoluta non potest mutare voluntates testatorum, etiam quoad legata pia, absque causa iusta, publica, & vniuersali.*

7 *De iure naturali est, quod voluntas testatoris in specifica forma impleatur.*

8 *Pontifex non potest dispensare in iure naturali.*

9 *Papa non potest auferre ordinem iudiciarium, nisi quoad suum forum.*

10 *Papa non potest sine iniuria tertij auferre dominium priuatum, nisi ex causa fidei, vel Ecclesiæ.*

11 *Papa non potest aliquem legitimare extra terras, vbi habet iurisdictionem, quoad bona temporalia.*

12 *Papa non potest legitimare in præiudicium tertij.*

13 *Ponitur obiectio in contrarium, & soluitur.*

14 *Papa nec respectu sui subditi potest exercere suam iurisdictionem temporalem respectu rei, quæ est extra suum territorium temporale.*

15 *Papa non potest legitimare filium sæcularem clerici, vt succedat in bonis patrimonialibus patris sui clerici extra terras sibi temporaliter subiectas.*

16 *Ponitur argumentum in contrarium, & soluitur.*

17 *Papa non potest priuare Regno personam, cui venit regnum per successionem, vel electionem, nisi ad bonum fidei, vel Ecclesiæ.*

18 *Papa non potest valide, nec licite agere contra iustitiam commutatiuam.*

19 *Ponitur argumentum in contrarium, & soluitur.*

20 *Nostra voluntas dupliciter accipi potest, vel quoad finem temporalem, vel supernaturalem.*

21 *Papa non habet potestatem super nostram voluntatem, quoad finem temporalem, & naturalem, sed solum quando ordinatur ad finem supernaturalem.*

22 *Papa non potest mutare contractus ciuile, vel in eis dispensare.*

23 *Quomodo Papa possit legitimare ad bona temporalia, dispensando in raduce matrimony.*

24 *Ponitur argumentum in contrarium, & soluitur.*

25 *Dispositio testamenti personæ Ecclesiasticæ, quoad bona hæreditaria extra terras Papæ, non ad Papam, sed ad Regem spectat.*

26 *Papa, dato quod possit mutare voluntatem testatoris extra suum territorium, quoad bona profana, debet esse cum causa publica, & probata, quæ ad bonum publicum spectet.*

27 *Nec in legatis pijs de potestate ordinaria potest Papa mutare voluntatem testatoris, sine iusta causa.*

28 *Vt causa probetur, debet citari pars, cui talis mutatio voluntatis testatoris præiudicat.*

29 *Papa nunquam vult dispensare cum præiudicio tertij, nisi dicat id facere ex certa scientia.*

30 *Si causa motiua allegata ad dispensationem fuit falsa, ruit dispensatio.*

31 *Si tempore, quo primo exequitur dispensatio, causa motiua non subsistit, ruit dispensatio.*

32 *Causa debet subsistere, non solum quando postulata fuit dispensatio, & Papa illam commisit, & ordinarius dispensauit, sed etiam quando primo exequitur.*

33 *Cessante causa finali, cessat effectus.*

34 *Clausula* in defectu filiorum masculorum ex fratribus, comprehendit etiam masculos ex sororibus.

35 *Appellatione fratrum venit soror.*

36 *Quando in eadem dispositione nominantur fratres masculi, & statim nominantur fratres, absque eo quod vocentur masculi; in illo nomine,*

nomine, fratres, comprehenduntur, fratres, & sorores.

37 *In dispositione Pontificis, non est admittendum aliquod verbum otiosum, & superfluum.*

38 *Commutatio voluntatis testatoris facta à Papa, in dubio debet interpretari, vt quantum minus fieri possit derogetur menti testatoris.*

39 *Papa in dubio non videtur velle derogari iuri tertij.*

40 *Ponitur argumentum in contrarium, & soluitur.*

41 *Verbum* descendentibus *adiectum filiis, operari solet, ne filiorum appellatione, nepotes veniant.*

42 *Qui sunt specifice substituti, prius succedere debent.*

43 *Ponitur argumentum in contrarium, & soluitur.*

44 *Quando dispensatio Papa solum vocat descendentes, non possunt succedere ascendentes.*

45 *Causa limitata, limitatum producit effectum.*

46 *Vnius lineæ inclusio, alterius est plena exclusio.*

47 *Emphyteusis, quæ concessa est descendentibus, non potest venire ascendentibus, ratione formæ concessionis.*

48 *Grauatus iniuste à iudice Ecclesiastico, potest recurrere ad iudicem regium, vt tollat violentiam iniustam.*

49 *Ponitur obiectio in contrarium, & soluitur.*

CASVS, SIVE FACTI SPECIES.

1 QVIDAM Archiepiscopus fecit maioratum de suis bonis patrimonialibus, & iussit in suo testamento, quod in tali maioratu nunquam posset succedere fœmina; sed quod semper succederet vir, filius masculi, vel vir filius fœminæ proximior vltimo possessori, etiamsi fuisset clericus. Transactis post huiusmodi institutionem plurimis annis F. qui tunc erat possessor dicti maioratus, supplicauit à Papa Pio IV. vt mutaret voluntatem huius institutoris, vt possent succedere in dicto maioratu in defectu filiorum legitimorum masculorum, vel in defectu filiorum masculorum fratrum, etiam filiæ, præcedendo senior iuniori, & quod idem in lineis transuersalibus obseruaretur, allegando pro causa huius dispensationis, quod si ille, qui de præsenti possidebat dictum maioratum, absque filiis masculis è vita discederet, qui iuxta dictam institutionem possent in dicto maioratu succedere, necessario transiret successio dicti maioratus, cuidam consanguineo, adeo distanti, quod quasi iam erat extraneus, remanentibus eius filiabus, absque dote. Dispensauit Pontifex in hac forma: Quod cum maioratus transiret ad personam adeo remotam, & quasi extraneam à generatione, post mortem ipsius possessoris, si forte absque filiis masculis moreretur, & remanerent eius filiæ absque dote, in hoc casu, succederent filiæ, in defectu filiorum legitimorum masculorum, vel loco filiorum masculorum fratrum.

Quæritur ergo primo, An Pontifex posset mutare successionem huius maioratus, mutando voluntatem institutoris? Secundo quæritur, An in casu, quo posset, an posset id efficere absque causa, & quæ causa ad id requirebatur? Tertio quæritur, An si causa allegata esset falsa, scilicet quod mortuo hoc vltimo possessore, successio transibat ad personam nimis remotam, & quasi extraneam, cum actu esset consanguineus in secundo gradu vltimi possessoris vocatus Franciscus de Tobar, mansit irrita talis dispensatio, & commutatio Papæ? Quarto quæritur, An si de facto nunc non existeret causa, quæ tunc allegata fuit Papæ Pio IV. ad commutandam dictam voluntatem huius testatoris, cesset talis commutatio, & dispensatio? Quinto quæritur, An in casu, quo dicta dispensatio sit valida, an filius filiæ secundæ, debeat præcedere in successione sorori seniori matris suæ, siquidem dicit Pontifex, quod succedant fœminæ, in defectu filiorum masculorum, vel filiorum masculorum fratrum? Sexto quæritur, An pars grauata in hoc casu possit recurrere ad iudicem Regium, vt tollat violentiam, quæ illi infertur executione huius rescripti Apostolici?

RESPONSIO AVTHORIS, PRIMO QVÆSITO,

An Pontifex posset mutare successionem huius maioratus, mutando voluntatem institutoris?

RESpondi primo Quæsito, Papam non posse commutare voluntatem dicti institutoris, ad hoc vt succederent etiam fœminæ. Ita expressè Pinellus, *cap. de rescindenda venditione 1. p. rub. n.19.* cum Baldo, & aliis. Eandem sententiam tenet Castro, *consilio 288.* estque de mente multorum, quos infra referam, qui hanc potestatem adimunt à principe supremo, nisi ex causa publica.

2 Ratio fundamentalis est: Quia Pontifex extra suum territorium, solum potest commutare voluntates testatorum, quoad legata pia, vt bene aduertit Pinellus, *loco citato*; sed sic est, quod institutio huius maioratus non est legatum pium, sed ex bonis sæcularibus, & patrimonialibus, in quo pertenditur extensio, & successio generationis, & honor familiæ, &c. Ergo Papa non potest commutare talem voluntatem, nisi solum in terris, in quibus habet iurisdictionem temporalem, & etiam tunc ex causa, vt statim dicam.

3 Secundo probatur: Quia Papa, vt optime ait Castro, *consilio 288. num. 3.* non potest auferre dominium ab aliquo laico, qui illi non fuerit temporaliter subiectus: Nec etiam ab aliquo clerico, qui vixerit extra terras, quæ sunt subiectæ temporaliter ipsi Papæ, verba Castri sunt hæc: 4 *Papa non potest auferre dominium alicui laico non supposito suæ iurisdictioni temporali; non enim potest actum iurisdictionalem in illum exercere; Et idem dicendum est de clerico, qui non esset subditus, nisi ratione clericatus, vt qui non esset de terra supposita temporali iurisdictioni Papæ: nam dico, quod dominium rei, quam non haberet vt clericus, sed vt laicus quilibet, puta ex successione, vel suo contractu, aliunde, quam de bonis Ecclesiæ, sic non posset sibi Papa auferre, sicut nec alicui laico, non habetur, vt laicus, argumento, ff. de adop. si pater, §.1. ad exhibendum, l. de eo, §. fin. cum si.* Hucusque Castro, sed sic est, quod hic maioratus

est extra terras, vbi Papa habet iurisdictionem temporalem: Atqui episcopus, qui illum instituit non est subiectus Papæ, nisi vt clericus, siquidem est naturalis regni, extra iurisdictionem temporalem Papæ; talis maioratus non fuit institutus ex bonis Ecclesiæ, sed ex bonis patrimonialibus, quæ Archiepiscopus possidebat vt laicus; ergo Papa non poterat priuare eius successores vocatos, iuxta institutionem eiusdem maioratus dominio suo, nec poterat priuare talem institutorem dominio suæ voluntatis, quæ temporaliter non erat illi subiecta.

5 Tertio probatur. Quia Papa non habet in terris Regum Christianorum dominium actu, neque iurisdictionem, quoad temporalia, *cap. per venerabilem*, §. *rationibus*, & ibi Innocentius, & alij apud Alexandrum, *lib.1. consiliorum consilio* 3. *n.* 1. Vbi dicit, quod Papa non debet se intromittere cum subditis Imperatoris, nisi quando ille negligeret facere iustitiam; sed sic est, quod mutare voluntatem huius testatoris, est exercere iurisdictionem, quoad temporalia, & intromittere se cum subditis alterius regis absoluti; ergo Papa non potest id facere extra terras sibi temporaliter subiectas, & in quibus habet actu dominium & exercitium iurisdictionis.

6 Quarto probatur. Quia Papa etiam de potestate absoluta non potest mutare voluntates testatorum, etiam quoad legata pia, nisi ex causa iusta, publica, & vniuersali, vt tenet cum Pinello, Burg. de Paz, Sarmiento, Molina, Sosimo, Diedo, & aliis Sanchez, *in consiliis lib* 4. *cap.*2.*dub.*1. *n.*3. Mantica, *lib.*1.*tit.*7.*n.*19. Ergo à fortiori neque quoad bona sæcularia, & successiones maioratuum; Sed sic est, quod Papa in hoc casu, dispensauit absque causa publica, & vniuersali: Ergo talis dispensatio fuit subreptitia. Minor subsumpta probatur; cætera enim patent, nam vt constat *ex bulla*, causa, quæ mouit Pontificem, fuit ne maioratus transiret ad consanguineum remotum, & quasi extraneum, remanentibus filiabus vltimi possessoris absque dote; Sed sic est, quod hæc causa est particularis, & non pertinet ad bonum publicum, & commune, nec est propter publicam vtilitatem, quæ causa omnino erat necessaria, vt cum multis latè probat Couaruuias, *lib.*3. *variarum, cap.*6. *n.*8. Et cum Craueta, Bart. & aliis Marta, *de iurisdictione p.*4. *sent.* 1. *casu* 74. *n.*16. Ergo Papa non poterat commutare voluntatem testatoris, & per consequens talis commutatio fuit subreptitia.

7 Quinto probatur. Quia est de iure naturali, quod voluntas testatoris in specifica forma impleatur, vt cum communi Doctorum probat Sanchez, *in consiliis lib.* 4. *cap.* 2. *dub.* 1. Sed sic est

8 quod Pontifex non potest dispensare in iure naturali, absque causa pertinente ad bonum publicum, & vtilitatem reipublicæ, vt cum multis latè probat Sanchez, *suprà*; ergo cum in casu præsenti non daretur causa pertinens ad bonum commune, non poterat Pontifex dispensare in tali iure naturali. Vnde concludit Couaruuias *lib.*3. *variarum, cap.*6. *n.*8. & cum aliis Marta, *suprà, n.*18. Quod si princeps mutando absque causa publica voluntatem testatoris, potius tyrannidem, quam iura, & leges exercet.

9 Sexto probatur, quia Papa non potest auferre ordinem iudiciarium, nisi quoad suum forum, vt ait Glossa, *in Clementinam dispendiosam de iudicio, in verbo vsuris*, vt cum aliis notauit Alexander, *lib.*5. *consiliorum consilio* 3. *n.*1. Quod etiam notauit Baldus, *in C. eorum*, §. *in fin. C. de vsuris*; Sed sic est, quod si extra suas terras, vbi Papa habet iurisdictionem temporalem, posset mutare voluntates testatorum, quoad bona profana, tolleret ordinem iudiciarium extra suum forum; ergo Papa non poterat mutare voluntatem huius testatoris.

10 Septimo probatur: Quia Pontifex non potest sine iniuria tertij auferre dominium priuatum, nisi ex causa fidei vtili, vel Ecclesiæ, vt ex multis testibus, & Doctoribus probat Couaruuias, *variarum lib.*3. *cap.*6 *n.*6. & *in epit.* 2. *p. cap* 8. §. 8. *n.* 16. sed sic est, quod si Papa posset mutare voluntatem huius testatoris priuaret tertium, ad quem veniebat hic maioratus dominio, cum illius iniuria, sine causa vtili fidei, vel Ecclesiæ: ergo non potest mutare talem voluntatem.

11 Octauo probatur. Quia Pontifex non potest aliquem legitimare extra terras, vbi habet iurisdictionem temporalem ad bona temporalia, vt cum multis notauit Couaruuias, *in Epit. cap.* 8. §.8.*n.*14. Molina *tract.*2. *de iustitia, tom.*1. *d.* 173. *n.*2. Molina *de primogeniis lib.*3. *cap.*2. *n* 11. & patet, *ex cap. per venerabilem qui filij sint legitimi.* Et ratio est, quia faceret magnam iniuriam Regi, disponendo de suis subditis, & auferendo ab eis ius, quod respectu illorum habebat illos legitimandi, vt bene cum multis notauit Couaruuias *suprà*; sed sic est, quod eandem iniuriam faceret regi, si posset habilitare fœminas, vt succederent in hoc maioratu, quando ex testamento erant exclusæ; ergo Papa non potest illas habilitare, quoad bona temporalia.

12 Confirmatur primò. Quia Pontifex non potest legitimare in præiudicium tertij, vt late probat Alexander, *lib.*5. *consilio* 3. *num.* 1. Sed sic est quod hic habilitat in præiudicium tertij, scilicet successorum vocatorum à testatore; ergo Papa non potest illas habilitare. Nec obstat quod ius

13 adhuc successoribus non esset acquisitum; Nam vt bene respondit Couaruuias, *lib.*3. *variarum cap.* 6. *num.* 9. ex hoc rescripto, testatori verum dominium habenti, & eius voluntati omnino præiudicatur.

14 Confirmatur 2. Quia vt cum multis notat Couaruuias, *suprà nu.*14. Pontifex, nec etiam respectu sui proprij subditi potest exercere suam iurisdictionem temporalem respectu rei, quæ est extra suum territorium temporale; sed sic est, quod hic maioratus est extra territorium temporale Pontificis; ergo etiam si testator fuisset subditus Pontificis, quoad temporalia, non posset exercere in illo suam iurisdictionem, quoad talia bona temporalia, quæ sunt extra suum territorium temporale, qualis est hic maioratus.

15 Confirmatur 3. quia Pontifex non potest legitimare filium sæcularem clerici, vt succedat in bonis patrimonialibus patris sui clerici extra terras sibi temporaliter subiectas, vt cum multis late probat Couaruuias, *suprà n.*19. estque sententia communis; Et ratio est, quia persona, quæ legitimanda est, sæcularis est, & bona sunt temporalia, sed sic est, quod idem procedit in habilitatione fœminarum, vt possint succedere in hoc maioratu, siquidem personæ habilitandæ sunt sæculares, bona sunt profana, & temporalia; ergo Pontifex extra terras vbi habet iurisdictionem tempora

temporalem, non potest habilitare tales mulieres, nec commutare voluntatem testatoris.

16 Nec obstat si dicas, Pontificem posse commutare voluntates testatorum iuxta Tridentinum, *sess. 22. cap. 6. de reformatione.* Respondetur namque, id intelligi respectu legatorum piorum, & non respectu bonorum temporalium, & maioratuum, specialiter quando est in damnum tertij, vt ex Baldo, Pinellus, *l. 1. Codic. de rescindenda venditione cap. 2. n. 19.* Et in eodem sensu loquitur Barbosa, *in Collectaneis Doctorum super Tridentinum, sess. 22. de reformatione cap. 6. per totum.* Rodriguez, *1. tom. quaestionum regularium, q. 126. art. 9.* Molina, *tom. 1. de iustitia, d. 29. num. 18.* Fragosus, *tom. 3. d. 19. §. 1. n. 3.* Quod euidenter probatur; nam idem Molina, *tom. 1. de iustitia, d. 29. num. 8.* quaerit, An possit Pontifex auferre Regnum à quadam persona, cui ex successione, vel electione Regnum venit, & alteri dare? Et respondit cum Victoria, Turrecremata, & aliis, non posse nouos constituere, priuando eum regno, ad quem in defectu depositi, ius regni alioquin pertineret, quales essent respublica, & optimates illius. Excipe nisi in ordine ad bonum Ecclesiae, vt statim addit. Vnde sic argumentor,

17 Pontifex non potest priuare regno personam, cui venit regnum per successionem, vel electionem, nisi ad bonum fidei, vel Ecclesiae: ergo etiam non poterit priuare aliquem maioratu temporali, ad quem venit successione, vel vocatione testatoris; consequentia praeter quam quod sit certa, siquidem in maioratibus philosophatur sicut in regnis, probatur, quia si Pontifex ideo potest mutare successionem maioratus, quia potest mutare, & alterare voluntatem testatoris, quia est actus potentiae spiritualis, eodem modo poterit alterare voluntatem primi regni institutoris, qui regnum à Barbaris occupauit, & qui disposuit formam successorum, vel actum electionis reipublicae, siquidem est actus voluntatis; sed sic est, quod non obstante, quod hi sint actus voluntatis, Papa non potest tale quid efficere, quia est circa bona profana, nisi in ordine ad finem spiritualem; ergo eodem modo philosophandum est de aliis maioratibus bonorum temporalium, vnde dispensatio in hoc pertinet ad Regem, & non ad Papam.

18 Confirmatur 4. quia Pontifex non potest, nec valide, nec licitè agere contra iustitiam commutatiuam, quae exigit vt detur vnicuique quod suum est, & quod nemo priuetur, neque quoad totum, neque quoad partem suo iure, quod habet ad rem, & in re valide, & iuste, & licitè possessam, vt probat Vidal, *in Arca vitali, titulo de iudice, inquisitione 5. num. 14.* Delbene, *tom. 1. cap. 5. dub. 26. num. 5.* Sed sic est, quod vocatus ad hunc maioratum per institutorem, habet ius ad rem ad hunc maioratum iuste, & licite acquisitum; ergo Pontifex non potest eum illo priuare, nec valide, nec licitè, nisi indirectè, ad aliquod bonum spirituale vt probat Delbene, *tom. 1. cap. 6. dub. 30. sect. 1. num. 9.*

19 Nec obstat si vrgeas cum aduersariis, voluntatem testatoris, etiam circa profana esse spiritualem; sed Pontifex habet potestatem super omnem rem spiritualem; ergo potest commutare voluntatem testatoris, vtpote rem spiritualem. Confirmatur: quia ex eo Pontifex potest legitimare ad bona profana dispensando in radice Matrimonij quando fuit nullum, quia matrimonium est quid spirituale; sed voluntas testatoris est quid spirituale; ergo sicut potest legitimare ad bona temporalia, dispensando in radice matrimonij nullius, ita habilitare ad successionem maioratus, commutando voluntatem testatoris. Non obstat inquam. Respondetur namque ad instantiam; non omne illud quod est spirituale esse subiectum Papae dispositioni, siquidem omnes leges principum Christianorum sunt voluntates talium principum, vt latè dicit eum communi sententia Palaus, *tract. 3. d. 1. p. 1. num. 2.* & tamen Papa non potest in aliqua dispensare, nisi in ordine ad bonum supernaturale, vt cum communi sententia notat Molina, *tract. 2. d. 12. num. 10.* Ergo quamuis haec voluntas testatoris sit spiritualis, non potest Papa in ea dispensare, siquidem est quaedam lex testatoris, & iuris naturalis, & positiui Regni, quod imperat voluntatem testatoris inuiolabiliter obseruari.

20 Pro quo notandum est, nostram voluntatem dupliciter posse accipi, vel dum ordinatur ad finem temporalem, vel in quantum ordinatur ad finem supernaturalem; sumpta prout ordinatur ad finem naturalem, etiamsi sit spiritualis, Pontifex non habet super illam potestatem, quia alias

21 haberet eandem potestatem super gentilium voluntates, quia etiam sunt spirituales, quod est falsum vt latè probat Molina, *tract. 2. d. 12. n. 15.* Confirmatur quia Christiani per fidem non amittunt libertatem naturalem, nec dominium rerum suarum, nec iura sua, vt notauit Molina, *suprà, num. 15.* Sed sic est quod, si Papa posset mutare voluntates testatorum circa bona profana, iam testatores priuarentur sua libertate, & iure suo, siquidem mutatae fuere eorum voluntates, & eorum bona aliis dabuntur: ergo Pontifex non potest illorum voluntates mutare ob spiritualitatem, nisi talis voluntas sit de re pia, aut supernaturali.

Confirmatur 2. Quia si Papa posset mutare voluntates testatorum quoad bona profana, quia tales voluntates sunt res spirituales, frustranea esset sententia communis Doctorum, quae dicit Papam posse mutare voluntatem testatorum quoad legata pia, non vero quoad temporalia. Dicendum est ergo non sufficere quod voluntas testatoris sit spiritualis, vt statim Papa possit eam mutare, & alterare; sed vt ei sit subiecta, necessarium est, quod sit voluntas in ordine ad finem supernatu-

22 ralem. Et hinc fit, quod licet contractus ciuiles sint actus voluntatis, Papam non posse eos abrogare, vel in eis dispensare, dispensando in voluntate contrahentium, vt latè probat Delbene eum communi Doctorum, & tenetur stare contractui à se inito cum aliis, vt probat idem Delbene, *tom. 1. cap. 5. dub. 14. sect. 12 a... num. 1.* Nec potest auferre dominium bonorum temporalium à domino suo, & est subiectus iuri naturali, & gentium, vt probat idem Delbene, *ibi.* Sed sic est quod mutando institutionem huius maioratus, aufert dominium ab illo, cui venicbat iure naturali, & gentium; ergo id non potest Papa efficere.

23 Ad confirmationem respondetur, quod adhuc concesso, quod Papa posset legitimare ad bona profana, dispensando in radice matrimonij, quando matrimonium non fuit nullum iure naturali, sed Ecclesiastico, vt docent plures Doctores, non obstante

obstante quod contrarium probabilius sit, vt docent plures DD. quos refert, & sequitur Decastillus, *de matrimonio, d. 8. n. 17.* Adhuc nihil inde infertur contra nos: nam ideo Papa potest in dicto casu legitimare filios ad bona profana, dispensando in radice matrimonij, quia dispensat in impedimento canonico, ratione cuius matrimonium fuit nullum; vnde quando non præcessit figura matrimonij non potest concedere talem dispensationem extra suum territorium, vt cum Sanchez, & aliis communiter docet Decastillus, *de Matrimonio, d. 8. n. 27.* Et multo minus potest Papa dispensare in radice matrimonij, quando matrimonium fuit nullum iure naturali ex defectu consensus, nec quando matrimonium erat infidelium, vt docent communiter DD. quos refert Sanchez, *lib. 8. de matrim d. 7. n 3.* Molina, *tom 1. d. 624. n. 3.* Thomas Hurtadus, *tract. 11. p 2. cap. 1. num 642.* quia tunc non erat nullum matrimonium ratione alicuius legis Ecclesiasticæ, in qua Papa posset dispensare; ergo ex hoc argumento nihil inferri potest contra nostrum casum, quia quod hic maioratus non transeat ad fœminas, non prouenit ex aliqua lege canonica, sed ex voluntate testatoris, quæ secundum legem naturalem, & regiam debet obseruari; ergo cum Papa non possit in his legibus dispensare, nisi quando sunt in ordine ad finem supernaturalem, cum hæc voluntas solum sit in ordine ad finem temporalem, non potest Papa in illa dispensare.

24 Nec obstat id quod ait, quod hæc voluntas testatoria ex eo, quod vt spiritualis est subiecta Papæ. Non obstat inquam, nam vt iam diximus, res spiritualis potest dupliciter sumi, vel vt est spiritualis naturaliter, id est, in ordine ad finem temporalem, vel potest sumi supernaturaliter, id est, quatenus ordinatur ad finem supernaturalem; si sumatur solum quoad suum esse naturale, non est subiecta Pontifici, vt videri est in legibus regum, quæ cum sint actus intellectus, & voluntatis regum, non sunt subiectæ Pontifici, nisi quatenus opponuntur bono supernaturali, & vt videri est in contractibus inter homines, quos Papa annullare non potest extra suum territorium temporale, nisi quatenus sunt contra bonum animæ, vt aduertit Molina, *suprà, n. 14.*

Nec etiam obstat, quod hic institutor maioratus fuerit Archiepiscopus, ac per consequens subiectus Pontifici. 25 Non obstat inquam, nam dispositio eius testamenti, quoad bona hæreditaria, & patrimonialia non Pontifici, sed Regi, & eius legibus subiecta est; ita ex communi sententia Abbas, *in cap.* ex literis in fine de pignoribus, Felinus *in dicto capite Ecclesia sancta Maria, n 7.* Barbosa, *in lib. 1. decretalium tit. 3. in selectis, ad Collectanea Doctorum folio mihi 7. n. 18.* Vbi alios multos citat; sed sic est quod bona ex quibus iste Archiepiscopus instituit hunc maioratum erant bona patrimonialia, vt constat ex sententia quam dedit Cardinalis Infans in iustificatione præmissarum pro executione huius breuis, in qua dicit probatum fuisse bona maioratus esse patrimonialia; ergo dispositio eius testamenti quoad hæc bona non est subiecta Pontifici, sed Regi.

RESPONSIO AVTHORIS, SECVNDO QVÆSITO,

An in casu quo Pontifex posset mutare successionem huius maioratus, id posset efficere absque causa, & qua causa ad id requirebatur?

SEcundo quæsito respondi: Quod dato, & non concesso, quod Papa de plenitudine potestatis 26 posset commutare voluntatem huius testatoris, & substituere fœminas in dicto maioratu, adhuc debebat esse cum causa publica, & probata, quæ ad bonum publicum spectaret. Ita expresse ex multis testibus, & Doctoribus latè probat Molina, *de primogeniis lib. 1. cap. 8. num. 31.* Couarruuias, *variarum, lib. 3. cap 6. a... num 7.* Marta, *de iurisdictione, p 4. cen. 1. casu 74. n. 15.* Quod adeo verum est, quod nec in legatis piis, Pontifex 27 vtendo potestate ordinaria potest mutare voluntatem testatoris, sine iusta causa, vt cum multis latè probat Marta, *suprà, num. 4.* ergo à fortiori non potest mutare voluntatem testatoria respectu bonorum sæcularium extra suum territorium temporale, nisi eo modo quo potest princeps supremus, hoc est, cum publica causa pertinente ad bonum commune reipublicæ, vt late probat Molina, Couarruuias, & Marta, *locis citatis*, sed sic est, quod in hac dispositione commutationis vltimæ voluntatis huius testatoris, quam fecit Pontifex non allegatur, nec probatur causa publica pertinens ad bonum publicum, sed solum quod alias transiret maioratus ad personam consanguineam nimis remotam, & quasi extraneam, remanentibus filiabus vltimi possessoris absque dote, quæ omnia sunt bona priuata, nec Papa in tali bulla vtitur de plenitudine potestatis: ergo talis bulla debet vt subreptitia iudicari.

Confirmatur primo. Quia vt causa probetur debet citari pars, cui hæc dispensatio voluntatis 28 testatoris præiudicabat, quæ erat illa persona nimis remota, & quasi extranea, de qua loquitur breuis, vt cum multis Doctoribus resoluit Molina, *de primogeniis, lib. 1. cap. 8 n. 15.* vbi plures affert textus, & Doctores; sed sic est quod in tali breui, nec in probatione præmissarum non fit mentio talis citationis partis, quod erat necessarium, siquidem disponendo Pontifex aliquid in præiudicium successorum, causa non præsumitur, nisi probata fuerit, & constet de citatione partis, vt ibi cum multis resoluit Molina, & Marta, *suprà, num. 18.* Ergo cum in tali breui non fiat talis mentio, præsumitur subrepritium, & nullum esse.

Confirmatur 2. quia Pontifex quando dispensat in radice matrimonij, nunquam vult dispensare 29 cum præiudicio tertij, nisi in dispensatione dicat, id facere ex certa scientia; semper enim in rescriptis intelligitur, sine tertij præiudicio, vt patet per textum, *in l. prima §. si quis a principe, ff. ne quid in loco publico*, & tenet cum Saliceto, Hippolyto, Remin. *consil 46. num 2. col. 1.* & cum Sanchez, Decastillus, *de matrim. d. 9. n. 25.* Sed sic est, quod in hoc rescripto non dicit Pontifex se id efficere ex certa scientia; ergo non vult dispensare cum præiudicio tertij: Sed hæc dispensatio erat

erat in grauissimum præiudicium illius tertiæ personæ remotæ, & quasi extraneæ, siquidem ab eo auferebat grauissimum, & ditissimum maioratum: ergo talis dispensatio fuit omnino nulla, & subreptitia.

RESPONSIO AVTHORIS TERTIO QVÆSITO.

An si causa allegata esset falsa, scilicet quod mortuo hoc vltimo possessore successio transibat ad personam nimis remotam, & quasi extraneam; cum actu esset quidam consanguineus in secundo gradu vltimi possessoris vocatus Sanctus de Touár mansit irrita talis commutatio, & dispensatio Pontificia.

30 TErtio quæsito respondi, quod si causa motiua, quæ allegata fuit ad dispensationem fuit falsa dispensatio, & commutatio est totaliter irrita, & nulla in hac conclusione; conueniunt omnes textus, & Doctores apud Sanchez, *de Matrimonio lib. 8. d. 3. num. 4.* Et patet *ex cap. circa de consanguin. cap. si eo tempore de rescriptis in 6.* Vnde si tempore quo Papa committit dispensationem, & exequitur dispensatio ab Ordinario causa motiua est falsa, certum est talem dispensationem esse nullam, & subreptitiam, vt cum multis latè probat Gutierres, tractatu *de Matrimonio,* 31 *cap. 26. n. 1.* Imo etiam si causa tantum sit impulsiua, vt tenent multi DD. quos refert Sanchez, *de matrimonio lib. 8. d. 19. n. 10.* Vnde cum in hac dispensatione, nec in supplicatione in breui, alia causa allegatur, nisi quod ne successio huius maioratus iret ad personam nimis remotam, & quasi extraneam, si tempore quo petita fuit dispensatio existebat aliquis consanguineus nimis propinquus, qualis est consanguineus in secundo gradu, sequitur quod talis supplica fuit subreptitia, siquidem tacuit veritatem, & supplicauit quandam falsitatem, ob quam motus est Pontifex ad dispensandum; ergo cum de facto in illo tempore, quo facta est supplica existeret quidam consanguineus in secundo gradu lineæ transuersalis filius fratris vltimi possessoris vocatus Sancius de Touar, cui ex dispositione testamenti veniebat hic maioratus, sequitur talem dispensationem fuisse subreptitiam ex defectu veritatis causæ motiuæ, quæ fuit allegata, quæ si ita sunt, nescio quæ dubitatio esse potest bullam fuisse subreptitiam.

RESPONSIO AVTHORIS QVARTO QVÆSITO.

An si de facto nunc non existeret causa, quæ tunc allegata fuit Papæ Pio IV. ad commutandum dictam voluntatem huius testatoris, cessæt talis commutatio, & dispensatio?

32 QVarto quæsito respondi quod dato quod causa quam allegauit supplicans fuisset vera tempore quo Pontifex commisit dispensationem Cardinali Infanti, & dictus Cardinalis dispensauit, si nunc de facto non existit talis causa, quando primo exequenda est talis dispensatio, en quod hucusque nunquam executa fuit, cuit talis dispensatio, & omnino manet irrita. Et ratio est, quia causa, quæ mouit Papam ad concedendum talem dispensationem volũtatis testatoris, non solũ verificanda est, & existere debet quando gratia, & rescriptum postulatum fuit, & quãdo Papa illud cõmisit ordinario, & quando ordinarius dispensauit, sed etiam quando talis gratia, & dispensatio primo exequitur, & habet suum effectum, vt patet ex *cap. generaliter 16. q. 1. & cap. sua de cleric. non resident. &* ex *l. Vranius 72. versic. sed cum duo ff de fideiussor.* & præter alios textus, quos late congerit Sanchez hanc sententiam tenent Gloss. Dec. Ioan Andreas, Alex. Bald. Felin. Probus, Tiraq. & alij, quos refert, & sequitur Sanch. *lib. 8. de matrim. d. 30. n. 14.* & illam probat Gut. *de matrim. cap. 126. n. 2.*

Ratio autem est: Quia cessante causa finali, cessat effectus: ergo cum effectus huius dispensationis adhuc non sit positus, cessante causa, quæ mo- 33 uit Pontificem ad dispensandum, cessat talis dispensatio. Alias rationes vide apud Sanchez loco citato: sed sic est quod in casu præsenti, adhuc non est sortita suum effectum talis dispensatio, & gratia Pontificis, siquidem postquam concessa est, vsque nunc non habuit locum, quia semper extitere filij masculi vltimi possessoris: ergo si de præsenti non existit causa, quæ mouit Pontificem ad concedendum talem dispensationem, & commutationem, cessat, & non sortietur effectum talis dispensatio, & commutatio; sed sic est quod de præsenti deficit causa, quæ mouit Pontificem ad concedendum talem dispensationem, siquidem causa, quæ illum mouit fuit ne successio maioratus transiret ad personam remotissimam, & quasi extraneam; remanentibus filiabus possessoris sine dote, siquidem in præsenti talis maioratus non trãsit ad personam remotissimam, sed ad consanguineum in secundo gradu vltimi possessoris, filium sororis matris vltimi possessoris, nec vltimus possessor reliquit filias, quæ maneãt indotatæ, siquidem absque filiis, & filiabus puer discessit è vita, & alias eius mater remanet vxorata & dotata aliis bonis; ergo talis commutatio, & dispensatio cessat in casu præ- 34 senti; & non debet sortiri effectum, sed standum est clausulæ testatoris, quæ ait, quod succedat vir semper in maioratu, & solum poterit vti tali rescripto, quando concurrerint causæ, quæ mouerant Pontificem ad illud concedendum, dato, quod illud in tali casu valide posset concedere.

RESPONSIO AVTHORIS QVINTO QVÆSITO.

An in casu quo dicta dispensatio sit valida, An filius filiæ secundæ debeat præcedere in successione sorori seniori matris suæ, siquidem Pontifex dicit, quod succedant fœminæ in defectu filiorum masculorum, vel filiorum masculorum fratrum.

QVinto quæsito respondi, Quod dato, & non concesso, quod Pontifex posset mutare talem voluntatem testatoris, & quod ad id daretur causa publica, & hæc fuisset vera, & cum citatione partis, & nunc de præsenti existeret, adhuc dico; quod in hoc maioratu debet præferri filius secundæ filiæ sorori seniori matris suæ; siquidem sic disponit idem rescriptum Pontificiũ in illis verbis. *quod succedant fæminæ in defectu filiorum masculorum*

vltimi possessoris, vel filiorum masculorum ex fratribus. Et ratio est, quia illa clausula, in defectu filiorum masculorum ex fratribus, comprehendit etiam filios masculos ex sororibus; appellatione 35 namque fratrum, venit soror, *l. Lucius, §. Maevia,* vt cum Baldo, Alexandro, & aliis multis Barbosa, *de appellat. verb. viri signif. appellat.* 102. *n.* 4. praecipue quando refertur in plurali, prout in casu nostro, vt cum Castro, Alexander, *lib. 5. consiliorum, consil.* 85. *n.* 14. Et cum aliis Barbosa *supra*; Et non colligitur aliud ex mente Pontificis, siquidem eius intentio fuit, quantum possibile erat accedere ad mentem institutoris, & solum substituere foeminas in casu, quo maioratus transiret ad personas adeo remotas, quae fuissent quasi extraneae, vt constat ex eodem rescripto.

Confirmatur primo: Quia quando in eadem 36 dispositione nominantur fratres masculi, & statim nominantur fratres, absque eo quod vocentur masculi, colligitur, quod in clausula, in qua ponuntur solum fratres, includi fratres, & sorores, vt cum Tusco probat Barbosa, *verb. iuris signif. appellat.* 101. *n.* 6. Sed sic est, quod in hac dispositione dicit Pontifex, quod succedunt foeminae in defectu filiorum masculorum vltimi possessoris, vel filiorum masculorum ex fratribus; ergo si vellet dicere, quod succederent filij masculi ex fratribus, & non ex sororibus, debebat dicere ex fratribus masculis, sicut antea dixit, in defectu filiorum masculorum vltimi possessoris; ergo si solum posuit nomen fratrum, & non fratrum masculorum, voluit absque dubio includere fratres masculos, & foeminas.

Confirmatur 2. quia in dispositione Pontificis 37 non est admittendum aliquod verbum superfluum & sine mysterio, vt dicit Baldus, *in rubric. de contract. empt. in q.* 9. *l. ita stipulatus in principio, ff. de vsur. & l. hac leg. ff. de contract. empt. facit l. si quando in princ. de leg.* 1. *& cap. si Papa de privileg. in* 6. & notat Alexander, *consilio* 85. *n.* 0. Sed sic est, quod illa verba, filiorum masculorum, fuisset superfluum apponere illa in vna parte dispositionis, & non in altera; ergo colligendum est, Pontificem ideo posuisse filios masculos, & non fratres masculos, vt declararet, quod solum deberent succedere filij masculi vltimi possessoris vel filij masculi fratrum vltimi possessoris, siue fuissent tales fratres vltimi possessoris masculi, siue foeminae.

38 Confirmatur 3. quia commutatio voluntatis testatoris facta à Papa, in dubio debet interpretari, vt quantum minus fieri poterit derogetur menti testatoris Aneb. *consil.* 281 *per totum*, Tuscus, *tom.* 6. *conclus.* 53. *n.* 12. Sed sic est, quod sumus in dubio, an nomen fratrum, comprehendat etiam filios masculos sororis: ergo cum comprehendere illos sit conformius ad mentem testatoris, sic intelligendum est.

39 Confirmatur 4. quia Papa in dubio, non videtur velle derogare iuri tertij, maxime cum de eo mentionem non faciat, *cap. super eo de offic. deleg. cap. quamuis de rescriptis, in* 6. *l. nec accusf. C. de eman. liber. l. impuberi, ff. de admin. & tenet* Alexander, *consilio* 3. *lib.* 5. *n.* 3. Sed sic est quod sumus in dubio, An nomine fratrum velit Papa comprehendere sorores; ergo praesumendum est noluisse praeiudicare filiis masculis sororum vltimi possessoris, siquidem id non declarauit.

Nec obstat si dicas, quod appellatione fratrum, non venit soror, eo quia in odiosis, masculinum non includit foemininum: Nam huic 40 obiectioni respondeo cum Baldo, & aliis, quos refert, & sequitur Alexander, *lib.* 4. *consil.* 85. *num.* 14. Quod vbicunque aliqua dispositio, vel statutum concernit qualitatem personarum, tunc respectu personarum, quibus fauetur illa dispositio, est fauorabilis, & extendenda, quoad illas personas, quibus fauetur; respectu vero aliarum personarum, quae ex dicta dispositione grauantur, illa dispositio censetur odiosa, & restringenda, per illam doctrinam, & ex glossa, *in dicta l. vnica*, & notat glossa, *in l. sed si hac §. si ff. eo & in l. qui bona §. si aliena de dam infe.* ex quo inferunt Bald. & Sal. *in dicta, l. vnica,* praedictam dispositionem ex parte fratrum, qui vocantur censeri fauorabilem, & extendendam, vt appellatione fratrum, contineatur soror, vt in *dicta l. Lucius, §. Maevia*; Haec omnia Alexander, *lib* 4. *consil.* 85 *num* 14. Et quod haec dispositio non sit ad conseruandam agnitionem probatur, quia haec dispositio admittit foeminas in defectu masculorum, vt ex multis late probat Alexander, *lib.* 4. *consil.* 85. *num.* 6.

Tandem concludo, & dico quod adhuc stando in verbis praedicti rescripti, hic maioratus venit ad filium sororis matris vltimi possessoris, quod ex verbis ipsius bullae sic probo. *Si illum, vel quemcunque alium legitimum dicti maioratus successorem, absque filiis, & descendentibus masculis legitimis, siue laicis, siue clericis discedere contigerit, tunc & eo casu, successio maioratus praefati ad eius filiam, &c. deueniat.* Vbi notandum est hunc maioratum, etiam stando in dispositione 41 Papali, solum posse venire ad filiam maiorem vltimi possessoris, quando vltimus ipse possessor mortuus fuerit absque filiis, & descendentibus masculis, sed sic est quod Pater dominae pertendentis, si mortuus fuit absque filiis masculis, non mortuus fuit absque descendentibus masculis, siquidem quando è viuis discessit, iam habebat quendam nepotem, qui ad verus, & legitimus descendens; siquidem illud verbum, *descendentibus,* adiectum filiis, operari solet, ne appellatione filiorum nepotes veniant Soncinas iunior, *consilio* 168. *n.* 2. Hier, Mago, Dec. Luca 83. *n.* 2. & notauit 42 Bursato, *lib.* 3. *consiliorum consil.* 127. *n.* 14 & qui sunt specifice substituti, prius succedere debent, & donec quis de illis superfit, nemo comprehensus in collectiua generali, vel eius liberorum admittitur, *Decis. consil.* 1. *in fine*, Curt. iun. *consil.* 58. *num* 3. *& consil.* 161. *num.* 2. Alciat. *in l. liberorum versi.* 4. *ff. de verb. signif.* & cum multis appellat communem Bursato, *lib.* 2. *consil.* 170. *num.* 19. Ergo talis maioratus existendo, vt de facto existebat nepos, & descendens masculus, non poterat venire ad filiam possessoris, sed veniebat ad nepotem.

43 Nec obstat quod talis nepos adhuc non fuisset natus tempore mortis vltimi possessoris, siquidem sufficiebat, quod fuisset conceptus; nam conceptus pro iam nato habetur: *l. qui in vtero, ff. de statu homin. l. communi §. sed si ff. communi decid. l. cum inter. C. de fidei. C. liberi.* Tiraquellus, qui plura refert, *de retract. §.* 1. *glossa* 9. *num.* 75. *& in l. si vnquam, verbo suscepit liberos, num.* 123. & ita omnes scribentes, vt testatur

testatur Molina, *de primogeniis, lib.3. cap.10. n. 2.* ergo cum nepos iam fuisset conceptus, non poterat filia succedere in maioratu ex defectu descendentium masculorum, siquidem iam extabat nepos, qui erat legitimus descendens masculus; quapropter si eius mater, quæ de illo grauida erat possessionem dicti maioratus accepit, fuit loco filij, quo grauidata erat, & non pro se, vt clare apparet, & in hoc non inuenio aliquam difficultatem.

Hoc supposito addito, quod mortuo tali nepote, qui fuit per aliquos annos vltimus possessor istius maioratus, ei succedendus est in hoc maioratu eius consanguineus masculus filius alterius sororis matris suæ, etiam stando in eadem dispositione Pontificia, siquidem in illa disponit Pontifex in hac forma. *Et idem in transuersalibus dicti maioratus pro tempore possessoris in perpetuum obseruetur, vt quod, si possessor ipse, absque descendentibus masculis legitimis, & fœmininis decesserit, successio ad eius proximiorem in gradu deueniat; ita quod si fœmina laica, legitima, honeste viuens, & de consensu patris, vel matris, vel sub eius protectione fuerit nupta, aut soluta, soror ipsius possessoris fuerit illa, non existentibus fratribus masculis legitimis possessoris, vel filiis legitimis masculis ex fratribus, admittatur.* Sed sic est, quod hic vltimus possessor decessit absque filiis, vel filiabus, neque descendentibus, nec habet fratres, aut sorores, vel filios fratrum, aut sororum: ergo successura est in hoc maioratu persona proximior in gradu ex linea transuersali, & in eodem gradu debet masculus præcedere fœminæ; sed sic est, quod in secundo gradu lineæ transuersalis est fœmina soror matris vltimi possessoris cum quodam filio masculo legitimo ex Domino Ioanne de Saldanha: ergo iste puer, vt masculus, & eiusdem gradus, & vt filius sororis penultimi possessoris huius maioratus hoc titulo debet succedere in dicto maioratu, & non mater vltimi possessoris, cui infans mortuus est.

Et ratio est, quia Breuis Pontificius solum admittit filium, & descendentes vltimi possessoris, & in defectu illorum substituit ex linea transuersali proximiorem in gradu, præcedendo in eodem gradu masculos fœminam; sed in his terminis, non potest succedere mater vltimi possessoris, siquidem est ascendens, & non descendens; ergo succedere debet eius consanguineus in secundo gradu filius sororis matris vltimi possessoris; siquidem tanquam masculus præcedit in eadem linea matri suæ, quæ est soror matris vltimi possessoris, quæ cum vltimo possessore est etiam in secundo gradu consanguinitatis. Et quod non possit succedere mater vltimi possessoris probatur, quia successionis verba, solos descendentes respiciunt, & illis conueniunt: ergo talis maioratus non potest venire ascendentibus ex vulgata regula, *l. in agris, ff. de acquirend. rerum domin.* vbi causa limitata, limitatum producit effectum, obstat enim concedentis voluntas, qui in fauorem descendentium duntaxat concessit maioratum, parentes namque noluit admittere, quod etiam ex *regula l. cum prætor, ff. de iudic.* deducitur. Tum quia in defectu filiorum, & descendentium vltimi possessoris vocat transuersales; sed sic est, quod vnius lineæ inclusio, alterius scilicet parentum est plena exclusio, vt habetur *in 6. nonne de præsumpt. & in l. maioratus, C. de præsumpt.* ergo talis maioratus debet transire ad li-

neam transuersalem, & non retrocedere ad matrem vltimi possessoris.

Confirmatur, quia in emphyteusi, quando conceditur filiis, & descendentibus, non potest talis emphyteusis venire ad patrem, vel matrem vltimi possessoris, ratione formæ concessionis, quæ solum respicit filios, & descendentes, & non ascendentes, vt cum multis latè probat Caldas, *de iure emphyteutico, lib.2. q.12. n.38.* Ergo cum Pontifex in hoc Breui disponat, quod te manente vltimo possessore absque filiis, & descendentibus transeat maioratus ad lineam transuersalem, ad consanguineum in gradu proximiorem, præcedendo in eodem gradu masculos fœminæ, non potest talis maioratus transire ad matrem vltimi possessoris, si quidem hæc non est descendens, neque ex linea transuersali; quod si durum videtur, formæ concessionis tribuendum est, vt optimè ait Caldas, *suprà num. 38. prope finem:* quapropter dico, quod hic maioratus venit omnibus viis huic consanguineo in secundo gradu vltimi possessoris filiu sororis matris ipsius vltimi possessoris. Tum ea vi primæ institutionis, tum ex omnibus clausulis dispensationis Pontificiæ.

RESPONSIO AVTHORIS SEXTO QVÆSITO,

An pars grauata in hoc casu possit recurrere ad iudicem regium, vt tollat violentiam, quæ illi infertur in executione huius rescripti Pontificis.

PRo notitia huius quæsiti sciendum est, matrem vltimi possessoris huius maioratus accepisse possessionem huius maioratus, dicens ad ipsam ex vi prædictarum literarum Apostolicarum, vtpote filiam seniorem penultimi possessoris aui vltimi possessoris venire ipsum maioratum, excludendo secundam filiam eius sororem, & eius filium masculum legitimum. In hoc ergo casu quæritur, an hic filius eius sororis iunioris, cui deuenit maioratum ex omnibus titulis indicauimus, tam ex vi primæ institutionis, quam ex dispositione Pontificia grauatus à Iudice Ecclesiastico, qui minus bene iudicauit maioratum ex vi prædicta dispensationis Pontificiæ pertinere ad filiam seniorem penultimi possessoris possit recurrere ad iudicem regium pro tollenda violentia, quæ illi infertur in mala executione huius rescripti Apostolici?

Et respondi posse, sic enim practicatur in hoc regno, & satis probabile est, id non continere aliquid contra libertatem Ecclesiasticam, vt docent Couarruuias, Dreido, Humada, Azeuedo, Pereira, quos refert, & sequitur Fr. Christophorus à S. Ioseph verbo bulla cœnæ, *dub.3. conclus. 13. num.3.* Salgado, Segura, Callistus, Auendaños, Soee, Aragonius, Cenedus, quos refert Delbene, *tom. 2 cap.9. dub.6. sect.1. num. 23.* Consa, Portel, Emmanuel à Monte Oliueti, quos ego retuli, & secutus sum *in nostro directorio confessariorum, p. 5.* in expositione decimæ tertiæ excommunicationis bullæ cœnæ.

Ratio autem est, quia vel hæc bulla disponit aliquid contra hanc prætendentem, vel non; si non disponit aliquid contra illum, vt supra pro-

bauimus reſponſo 5. violentiam illi intulit iudex Eccleſiaſticus mittendo matrem vltimi poſſeſſoris in poſſeſſionem huius maioratus, cum non ad illam, ſed ad eius conſobrinum filium ſororis ſuæ pertinere; & in hoc caſu poteſt hic grauatus recurrere ad iudicem regium, vt auferat violentiam; ſi vero prædicta bulla aliquid diſponit contra hunc prætendentem, recurrere etiam poteſt ad iudicem regium, ſiquidem tunc infert ingentem violentiam ſucceſſoribus huius maioratus, & contineret diſpenſationem duram, & iniuſtam, & ſine cauſa, ex defectu informationis Pontificis; ergo ad iudices regios ſpectat, & non ad Eccleſiaſticos, videre an hæc bulla ſit ſubreptitia, vel an contineat aliquid iniuſtum, & contra leges, & gubernium huius Regni.

49 Nec obſtat, quod vt bona ſint iudicata à D. Cardinali Infante, vt legato Apoſtolico huius regni; quia Cardinalis ſolum iudicauit non eſſe ſubreptitiam, non tamen eſſe iuſtam, nec conuenientem gubernio huius regni, & cum fuiſſet legatus Pontificis in ordine ad regem eius ſententia non habet vigorem, & ſic debet Rex præcipere videre talem bullam per ſuos miniſtros regios, An ſit contra gubernium iſtorum regnorum, An contineat aliquid iniuſtum contra aliquem vaſſalum ſuum, an Pontifex ſe intromittat in iuriſdictione reali, vt de facto in hoc caſu ſe intromiſit, diſpenſando in voluntate huius teſtatoris, quoad bona profana, etſi ita eſſe inuenerit, poteſt Rex nolle ſtare diſpoſitioni factæ, & prætenſorem iſtum mittere in poſſeſſionem maioratus, vtpote ſucceſſor vocatus ex inſtitutione teſtatoris. Et ſic factum fuit & maioratus adiudicatus fuit filio ſororis matris vltimi poſſeſſoris, pro quo huc vſque dimicauimus.

Sed huius magni ſerpentis capite detruncato, aliud ſurrexit durius contra prædictum poenum, qui potentioribus armis illum prætendit deuorare: Erat iſte quidem filius cuiuſdam ſororis penultimi poſſeſſoris, qui nepotem hunc ipſius penultimi poſſeſſoris prætēdit excludere, eo quod nepos non erat natus, ſed tantum conceptus, quando vltimus poſſeſſor maioratus è vita deceſſit; ait enim iſte prætenſor, inſtitutionem maioratus poſtulare, quod ſucceſſor actu exiſtat in humanis, tempore ſucceſſionis, & cum nepos adhuc fuerit in vtero matris, non tamen ipſe, ad illum ex vi inſtitutionis pertinere maioratum. Huic rationi accedit fauor iudicum, qui meo videri contra omne ius, & rationem illi prædictum maioratum, ob ſpeciales reſpectus toti orbi notorios adiudicarunt, ſed non ob id expaueſcit Poſthumus, ſed mutato regni gubernio, & feliciſſime tranſlato ad ſereniſſimum, & ſemper auguſtum Principem noſtrum Petrum, & ab eo conceſſo, vt par erat, nouo recurſu, & finali iudicio iterum aſſumpſit arma contra dictum iam iniuſtum maioratus poſſeſſorem, & litigio coram nouis iudicibus à rege deſtinatis iterum de nouo agitato ſequens conſultum ego pro huius pueri defenſione propoſui.

CONSVLTVM XXXVII.

De ſucceſſione cuiuſdam maioratus, & intelligentia illius inſtituentis.

SVMMARIVM.

1. *Ponitur caſus, ſeu factum.*
2. *Ponitur ſententia multorum iuriſperitorum in hoc conſulto.*
3. *Probatur hæc ſententia ex verbis inſtitutionis huius maioratus.*
4. *Si ad fideicommiſſum ſubſtituatur is, qui tempore mortis grauati reperiatur, ille admittendus eſt, qui talem qualitatem habet, non vero alius.*
5. *Poſthumus non eſt ſuccedendus in maioratu, ſi in illius inſtitutione dicatur, quod ſucceſſor exiſtat tempore mortis vltimi poſſeſſoris.*
6. *Qui in vtero eſt, non exiſtit realiter in humanis, nec in rerum natura.*
7. *Fœtus dum in vtero eſt, portio viſcerum matris eſt.*
8. *Qualitas requiſita ad ſucceſſionem debet adeſſe in ſucceſſore, tempore quo ſucceſſio defertur.*
9. *Illa verba*, ſe ahi ouuer, ou à hi naon ouuer, *quæ reperiuntur in inſtitutione huius maioratus reſpiciunt tempus, quo ſucceſſio deferenda eſt.*
10. *Dictio*, tum, *vel*, tunc, *reſtringit diſpoſitionem ad perſonas extantes cum qualitate requiſita.*
11. *Verba quæ apponuntur poſt diſpoſitionem factam pro demonſtratiuis reputantur.*
12. *Diſpoſitiones morientium in pendenti eſſe non poſſunt.*
13. *Sicut temporis limitatio continet certam incluſionem, quoad eos quibus eo tempore qualitas requiſita conuenit, ita continet excluſionem, quoad eos, qui eam qualitatem non habeant.*
14. *Illa verba*, ſe ahi ouuer, ou, ahi naon ouuer, *includunt conditionem exiſtentiæ tempore mortis vltimi poſſeſſoris.*
15. *Hæc verba*, ſe ahi ouuer, *ſunt ſimilia his*, ſi ſe halhare.
16. *Hæc verba*, que ſe alhare, *includunt dictam conditionem ſuper exiſtentia tempore mortis.*
17. *Dictio*, ipſi, *eſt perſonaliſſima, & demonſtrat perſonam ad oculum.*
18. *Is qui in vtero eſt demonſtrari, & oſtendi non poteſt ad oculum.*
19. *Verba multoties in diſpoſitione reperita non debent dici otioſa, ſed omnia cum effectu ſuſcipienda.*
20. *Quando teſtator vocauit maſculum exiſtentem tempore mortis vltimi poſſeſſoris, idem eſt, ac ſi proprio nomine vocaret.*
21. *Ille qui in vtero eſt nullam habet qualitatem.*
22. *Ponitur argumentum in contrarium, & ſoluitur.*

23 *Diſpoſi*

23 *Dispositiones hominum non sunt ciuiliter ad perfectionem intelligenda, sed vere, & naturaliter.*

24 *Si verba ad duplicem sensum trahi possunt, scilicet ciuilem, & naturalem, tunc potius ad naturalem trahenda sunt.*

25 *Fictio non potest fieri in praiudicium tertij, qui interim ius acquisiuit.*

26 *Fictio veritati praualere non debet.*

27 *Si quis ex concubina habeat filium, & postea ducat vxorem, & ex ea habeat filium, si mortua vxore, nubat cum concubina, licet filius antea habitus ex concubina legitimetur per subsequens matrimonium non excludit tamen filium, qui legitimus natus fuit a successione maioratus.*

28 *Fictio retrotractiua, qua filius naturalis per subsequens matrimonium factus est legitimus, non potest nocere legitimo vero, cui ante fictionem erat ius quasitum.*

29 *Maioratus, nec etiam per momentum potest esse in pendenti, sed mortuo possessore defertur persona habili, qua habeat qualitates à testatore requisitas.*

30 *Posthumi solum admittuntur ad successionem maioratuum in maioratibus simplicibus, & ordinariis.*

31 *Secus est dicendum in maioratibus qualificatis, & extraordinariis, in quibus institutor certam aliquam qualitatem, & certo, ac determinato tempore requirit.*

32 *Repraesentatio, & posthumus haberi pro nato sunt fictiones iuris.*

33 *Fictio repraesentationis cessat, quando institutor disponit, vt ille succedat, qui tempore existat.*

34 *Quando institutor vocat aliquem ad maioratum post mortem successoris, idem est ac dicere, si extet, & reperiatur viuus.*

35 *Proximitas ad succedendum consideratur non in vita vltimi possessoris, sed ex tempore, quo successio maioratus defertur.*

36 *Qualitates requisita ad succedendum adesse debent tempore, quo successio defertur.*

37 *Ponitur contraria sententia Authoris.*

38 *Probatur ex verbis institutionis huius maioratus.*

39 *Confirmatur 1. ex verbis ipsius institutionis.*

40 *Confirmatur 2. ex eisdem verbis.*

41 *Melior explicatio alicuius verbi dubij institutionis sunt similia verba in eadem institutione.*

42 *Mentio mortis facta in verbis conditionalibus, ex quibus resultat conditio, si liberos habuerit, impletur in posthumo.*

43 *Illa verba,* se o ouuer, ou, a hi o naon ouuer, *sunt demonstratiua temporis, & non realis conditio super existentia illius, qui successurus est.*

44 *Illa verba,* à sa morte, *sunt idem, ac vsque ad mortem.*

45 *Vt dispositio dicatur conditionalis debet esse talis formaliter.*

46 *Omnis actus in dubio secundùm ius praesumitur purus, & non conditionalis.*

47 *Clericus succedere potest in maioratu facto à clerico, si in institutione non excludatur, etiamsi institutio excludat faeminas.*

48 *Si institutor volebat excludere posthumum ab hac successione, id debebat declarare.*

49 *Qua testator doctus sciebat, & non expressit, ea noluit.*

50 *Etiamsi in hac institutione daretur conditio nati, tempore mortis vltimi possessoris, adhuc posthumus ad hanc successionem admittendus esset.*

51 *Posthumus iam anima rationali animatus adimplet conditionem nati tempore mortis vltimi possessoris.*

52 *Probatur multis textibus, & authoritatibus.*

53 *Hac resolutio procedit, etiam contra libertatem datam sub conditione, si tempore mortis non fuerit filius.*

54 *Probatur resolutio ex lege duodecim tabularum.*

55 *Probatur ex edicto Praetoris,* l. idem praetor.

56 *Probatur ex substitutione patris familias filiis, quos sub sua potestate habet, iuxta nostram ordinationem,* lib 4. tit. 87.

57 *Si institutor diceret, quod alienante successore aliqua bona maioratus, statim succedat consanguineus proximior, qui tunc inueniatur, posthumus successurus est.*

58 *Conceptus in vtero, habetur pro nato.*

59 *Probatur id multis locis sacra scriptura.*

60 *Ignorantia illius, qui nasciturus est, nihil facit, vt conceptus excludatur à successione maioratus.*

61 *Successio sequitur rei veritatem, & non dubium hominem.*

62 *Dubium praesens, facit iustum illud, quod accidere potest, quod sit iniustum de futuro.*

63 *Monstrum, neque abortus, nunquam vere praesumendum est.*

64 *Omnes leges, & Doctores ad omnes haereditates, siue regulares, siue extraordinarias, siue legitimas, siue testamentarias, etiamsi habeant conditionem nati tempore mortis vltimi possessoris admittunt posthumum, si tempore mortis vltimi possessoris iam conceptus erat.*

65 *Probatur ex successione Regni Francia.*

66 *Probatur ex successione in bonis Corona in regno Portugallia, iuxta nostram ordinationem.*

67 *Probatur ex successione Regnum Lusitania.*

68 *Probatur ex aliis exemplis.*

69 *Non datur fictio vbi est realitas.*

70 *Qui conceptus est in vtero, homo realiter est.*

71 *Conceptus, si sit vir, post quadraginta dies habet animam rationalem*

72 *Qui habet animam rationalem vere, & realiter est homo.*

73 *Posthumus non indiget fictione, vt succedat in hoc maioratu, ex hominis dispositione.*

74 *Si reguletur successio ab intestato, lex reputat natum posthumum.*

75 *Contra dispositionem legis, nequit aliquid opponi.*

76 *Non potest aliquid opponi contra praesumptionem de iuris, & iure.*

77 *Lex qua reputat posthumum natum, quando agitur de eius commodo, non potest tantum dici fingere, quanto quod disponit.*

78 *Lex in vtero, & Lex qui in vtero, procedunt in omnibus dispositionibus, tum legis, tum in successione testamentaria ab homine, vel quando successio defertur*

ad tempus natiuitatis, vel quando eſt ab inteſtato.

79 *Ius ciuile taliter ampliauit priuilegia concepti, vt in omnibus caſibus illis vtilibus, vtilitatem eis reſeruauit ad tempus natiuitatis.*

80 *Diſpoſitio legis, potentior eſt diſpoſitione hominis.*

81 *Diſpoſitio teſtamentaria, & legitima in iure æquiparantur.*

82 *In iure ſemper eſt facienda benignior interpretatio.*

83 *Dubium voluntatis teſtatoris ſemper interpretandum eſt in fauorem concepti.*

84 *In dubio voluntatis inſtituentis, regulanda eſt illius voluntas per ius commune.*

85 *Semper illa interpretatio fuit ſecurior, quæ ſecuta eſt regulas iuris ciuilis.*

86 *Ius ciuile, & commune reſeruauit poſthumis omnem vtilitatem ad tempus natiuitatis, abſque differentia ſucceſſionis per legem, vel ex teſtamento.*

87 *Æqualiter admittuntur coniecturæ in diſpoſitionibus teſtamentariis, quam in diſpoſitionibus legitimis.*

88 *In iure, etiam admittuntur coniecturæ, & fictiones in diſpoſitione hominis.*

89 *Poſthumi ſunt tacite vocati in hac inſtitutione ex voluntate teſtatoris.*

90 *Probatur ex verbis inſtitutionis.*

91 *Ponitur prima coniectura.*

92 *Ponitur ſecunda coniectura.*

93 *Ponitur tertia coniectura.*

94 *Ponitur quarta coniectura.*

95 *Ponitur quinta coniectura.*

96 *In hac inſtitutione expreſſe vocatus eſt poſthumus.*

97 *Probatur ex verbis inſtitutionis.*

98 *Si inſtitutor præciperet in hac inſtitutione, quod poſthumus non admitteretur ad illam, talis conditio eſſet nulla.*

99 *Hæc conditio eſſet contra ius.*

100 *Conditio contra ius habetur, vt non appoſita.*

101 *In quocunque actu debet quis ſe reſtringere ad leges de eo loquentes.*

102 *Ponitur obiectio in contrarium, & ſoluitur.*

103 *Lex de nouo lata, non extenditur ad præterita.*

104 *Noſter poſthumus, ex eo quod conceptus iam erat, exiſtebat in humanis tempore ſucceſſionis.*

105 *Lex cum inter veteres non dicit conceptum non eſſe hominem, ſed non eſſe hominem perfectum.*

106 *In poſthumo exiſtunt omnes qualitates requiſitæ ad ſucceſſionem.*

107 *Illa verba*, ſe ahi ouuer, ou, ahi non uuuer, *verificantur in poſthumo.*

108 *Non eſt idem*. ſe ahi ouaër, ou, que ſe alhaze, *nam prima verba dicunt ſolam exiſtentiam in vterum natura, ſecunda exiſtentiam extra vterum matris.*

109 *Vacatio maſculi vere exiſtentis verificatur in poſthumo.*

110 *Dictio, ipſi, non demonſtrat perſonam ad oculum, ſed refert eandem.*

111 *Demonſtrat etiam in ventre, & non ad oculum.*

112 *Probatur ex loco ſacræ ſcripturæ.*

113 *Illa verba* à ſa morte, *ſolum volunt dicere*, per ſua morte.

114 *Idem dicendum eſt in ſucceſſione teſtamentaria, ac ex lege.*

115 *Non eſt neceſſe quod diſpoſitio hominis expreſſe vocet poſthumum.*

116 *Poſthumi per legem ſunt comprehenſi.*

117 *Excipe niſi expreſſe excludantur.*

118 *Hic non datur fictio retrotractiua, ſed realitas.*

119 *Poſthumus in ventre, vere & realiter exiſtit.*

120 *Hic non datur retrotractio in præiudicium tertij.*

121 *Solum præiudicat tertio, quod ſit contra ius.*

122 *Exemplum de filio concubinæ non venit ad rem, cum tempore, quo ius fuit acquiſitum filio legitimo, filius concubinæ erat incapax ſucceſſionis.*

123 *Si datur poſthumus conceptus, maioratus non eſt in pendenti, cum ſtatim illi deferatur.*

124 *Poſthumum haberi pro nato, non eſt fictio iuris, ſicut repræſentatio.*

125 *Poſthumum haberi pro nato, eſt priuilegium iuris, non tamen fictio iuris.*

126 *Si in ſucceſſione detur conditio, quod ſolum ſuccederet ille, qui tempore mortis vltimi poſſeſſoris exiſteret, adhuc conferetur vocatus poſthumus.*

CASVS, SIVE FACTI SPECIES.

MARTINVS Bracharenſis Archiepiſcopus, Hiſpaniarum primas, de bonis ſuis patrimonialibus in vltimo teſtamento maioratum, nuncupatum da Vliueira, inſtituit, dictumque maioratum priori loco eius fratri Mendo Peres reliquit: ita quod ipſo Mendo vita functo, filius eius maſculus maior, laicus, & legitimus ſuccederet, & poſt eum eius filius maſculus, laicus, legitimus, & poſtea cæteris alios deſcendentes à Mendo, ipſa forma, & ordine ſeruato, ad ſucceſſionem vocauit. Poſtmodum vero, deficientibus dicti Mendi filiis, filium natum maiorem alterius fratris Ioannis, & eius filium, ac deſcendentes, ſub eadem forma ſubſtituit; quibus deficientibus, tertio loco, filios, ac deſcendentes ex quadam ſorore illius ad ſucceſſionem perpetuo, ac generaliter vocauit. Hiſque deficientibus, filios, ac deſcendentes alterius ſororis, ac tandem clericos deſcendẽtes ex vocatis, ad ſucceſſionem vocauit. Tandem perpetuo, ac generaliter, atque abſolute, atque indiſtincte fœminas à ſucceſſione excludit, verba autem, quibus prædictus vocationes fecit, in quibus tota verſatur controuerſia ſunt ſequentia in lingua Luſitana, in qua ipſe Archiepiſcopus teſtauit.

Mando eſſo lugar da Oliveira à meu Irman Men Peres, con eſta condiſon, que eſſe Men Peres meu irmaman em toda à ſa vida aia, e poſua odito lugar,, &c. Et infrà, *è mando que por morte do dito Men Pere, ô dito lugar da Oliueira fique à ſeu filho primeiro, lidimo, leigo, baran, ſe ò ouuer, que nan ſeia filho de Guiomar Martins*. Et poſtea ſubſtituit. *Eco aquelle filho de Men Peres ouuer à ſa morte, filho legitimo, leigo, è baran, ò dito Lugar da Oliueira, fique à eſſe ſeu filho primeiro, en ſa vida, com aquella maneira,*

maneira, è candisfois ditas. Er posteà. *Ese naon ouuer filho leigo ledimo, ou baraon, è ouuer filho clerigo, aia odito Lugar da Oliueira en sa vida, è asin mando que va pera todo sempre e aia cada hum os ditos herdamentos, sam solamente en sa vida de cada hum.* Et secundam vocationem fecit hoc modo: *Ese poruentura Men Peres, à sa morte, naon ouuesse filho baraon, leigo, como dito he, ese acomecesse, que à morte daquello seu filho, nan si quasse à hi seu filho leigo ledimo, è baraon, neu clerigo, como dito he mando que olugar da Oliuei a fique filho ledimo, leigo, primeiro baraon, de meu irman Ioan Peres; e se esse filho de mea irman Ioan Peres, ouuesse filho baran leigo o ledimo a sa morte, siquem lhe os ditos erdamentos, e asin mando que va pera todo sempre por netos, è que aia cada hum os ditos herdamentos tan solamente en sa vida.* Postea sub eadem forma, & eisdem verbis, & eodem modo, cæteras vocationes filiorum sororum illius fecit; vt ex institutione apparet, & tandem fœminas omnino exclusit.

Contingit postea quod finita agnitione Mendi Peres primo loco vocati in persona Ludouici, sine liberis masculis defuncti, & nulla data descendentia agnatitia Ioannis Peres secundo loco vocati, nec etiam existente masculo ex descendentibus illarum trium sororum institutoris, quarum filij masculi fuerunt ordine expresse ad successionem vocati, nec etiam aliquo existante clerico institutoris agnato, seu cognato, de successione dicti maioratus contendunt actor, filius sororis illius, Coduuisi vltimi possessoris, & opponens eius nepos, ex filia ipsius vltimi possessoris. Et tota difficultas in eo versatur, quod nepos nondum erat natus, quando auus è viuis discessit, licet iam fuerit conceptus quatuor mensium; Vnde filius sororis Ludouici pertendit nepotem excludere, eo quod tempore mortis vltimi possessoris nondum erat natus. E contra verò nepos illum excludere petendit, eo quod iam à quatuor mensibus fuerit conceptus, & sit descendens vltimi possessoris per lineam rectam; & cum maioratus de quo in præsenti agitur sit ditissimus, magna lis inter iuris peritos nostri temporis mota est super intelligentia verborum institutoris; vtraque enim para potentissima erat, & vtraque pro parte sua plura iura, & doctores afferebat.

Ponitur sententia excludens posthumum, & admittens filium sororis prædicti Ludouici vltimi possessoris in successione huius maioratus.

2 Qvidam præstantissimi Senatores regij in eam fuere sententiam, quod iste maioratus filio sororis vltimi possessoris deberet adiudicari, nepote excluso, & de facto adiudicarunt, eo quod nepos non erat natus tempore mortis vltimi pos-
3 sessoris, quorum fundamenta hæc sunt. Primum quia institutor in omnibus vocationibus, & substitutionibus, quas fecit de filiis nepotibus & pronepotibus ac descendentibus tum fratrum quam sororum suarum semper vocauit illum masculum, qui reperiretur, & superstes esset tempore mortis vltimi possessoris, vt patet discurrendo per institutionem vbi dicit post vocatum primum fratrem Mendum Peres.

Mando que a morte do dito meu Irman Men Peres si quem à seu filho primeiro ledimo, leigo è barani, se ò ouuer. Et ibi. *Ese aquelle filho de Men Peres ouuer à sa morte filho ledimo, leigo, baran, siquem à esse seu filho primeiro, è se nan ò ouuer ledimo, leigo, baran, &c. è ouuer filho clerigo, &c. aia odito lugar, e asin mando que va pera todo sempre por netos, è bisnetos, è por todos aquelles que descenderem do dito men Peres*, & finitis masculis de linea, *Mendi Peres*, vocauit, & substituit masculos descendentes ex linea alterius fratris Ioan. Peres, hoc modo. *E se poruentura Men Peres à sa morte, nam ouuesse filho baran, &c. E se acomecesse que ahi ò ouuesse, è a sa morte daquelle seu filho nan fiquasse ahi seu filho leigo ledimo, è baran non clerigo, como dito he, mando que ò dito lugar da Oliueira, &c. fique à ò filho ledimo, leigo primeiro, è baran do meu irman Ioan Peres, por aquella maneira, &c. E se esse filho de meu irman Ioan Peres ouuesse filho leigo ledimo, o baran à sa morte, fiquemlhe os ditos erdamentos, &c. Ese ahi nan ouuesse filho leigo, baran do dito Ioan Peres, nem de seu filho, è ahi ouuer filho, ou neto clerigo de alguns delles, fiquem lhe esses erdamentos, &c. e asim mando que va pera todo sempre per netos, è bisnetos, &c.* Et in eadem forma, & eisdem vocationibus, & conditionibus post extinctos masculos è fratrum lineis descendente, disposuit circa filios masculos, nepotes, & pronepotes, ad alios descendentes ex sororibus Olandæ, Mariæ, & Theresiæ. Ecce qualiter Archiepiscopus institutor expressis verbis toties repetitis, & geminatis, vocat, substituit, & inuitat illum tantummodo masculum, qui extiterit, superfuerit, vel reperiatur tempore mortis eius, qui maioratum possedit, ibi, *à sa morte*. & tam in conditionibus, ibi, *se o ouuer*, & ibi, *è se nam ò ouuer*, quam in dispositionibus ibi, *si quem a esse seu filho primeiro*, & ibi, *si quem a esse seu filho*, & ibi, *a sa morte o dito lugar da Oliueira.*

4 De iure vero est quod si ad fideicommissum substituatur is, qui tempore mortis grauati reperiatur, ipse admittatur, non vero ille, qui eam qualitatem non habet eo tempore mortis, *l. cum pater* 69. § hæreditatem *ff. leg. 2. ibi*, qui eo tempore vixerunt, *l. cum ita* 33. § 1. *in fideicommissis*, Cod. *l. in substitutione* 31. *ff vulgari*, *l. ex facto* 17. § *penultimo*, *ff ad* Trebellian. *l. vnum ex familia* 69. § Rogo, *in fin ff. leg. 2. l. pater alium*, 36. § *filiam*, *ff. de leg. 3. bono*, Surdus, *consil.* 375. *n.* 31. *versiculo vltimo*, etsi eo tempore mortis aliqua qualitas requiratur, is qui eam habet eo tempore succedit, vt in specie in maioratibus tradunt Decius, *consilio* 63. *à n.* 1. Alciatus, *responso* 119. *num* 20. *lib.* 9. Valasco de iure emphyteutico, *q* 50.
5 *num* 13. Costa de patruo, & nepote *q. num.* 12. Caldas, *consilio* 15. *n* 21. 25. 28. *& lib.* 1. *receptarum, q.* 9. *n.* 21. Gabriel Pereira, *decisione* 116. *n.* 20. infinitos refert Molina, *lib.* 3. *cap* 8. *n.* 17. Surdus, *consilio* 403. *num.* 57. Mantica, *de coniecturis lib.* 11. *tit.* 6. *n* 36. *&* 7. Menochius, *consil.* 330. *per totum*, Peregrinus, *consil.* 33. *n.* 16. *lib.* 3. *& de fideicommissis, art.* 29. *n.* 1. *vsque ad* 13. Valenzuela, *tom.* 1. *consil.* 23. *n* 101. 153. 157. *& consilio* 97. *num.* 26. Capicius Galeot. *tom.* 1, *controuersia* 48. *n.* 18. 27. *&* 47. Auendaño, *lib.* 40. *tauri gloss.* 8. *num.* 11. Castillo, 5. *controuers. cap.* 91. *num.* 45. Ioannes Tanglias de sacro Rotæ Romanæ auditorio, *lib.* 1. *cap.* 6. *decisione* 17. *num.* 21. Allogradus, *tom.* 1. *consilio* 60. *num.* 25. *&* 26. cum ergo tempore

6 tempore mortis Ludouici Francisci vltimi poſſeſſoris, nepos adhuc eſſet in vtero, & non exiſteret in humanis, tanquam non habens qualitates requiſitas ab inſtitutore non poterat admitti, & excluditur à filio ſororis ipſius vltimi poſſeſſoris, eam qualitatem eo tempore habente.

Confirmatur primo: Quia dominus Ludouicus, quamuis in vtero eſſet iam conceptus, non exiſtebat realiter in humanis, *l. ſed ſi plures* 10. *§.1. ff. vulgari*, *l. circa in principio*. *l. vbicunque cum ſequentibus, ff. ventre in poſſeſſionem mittendo*, *l. generaliter* 24. *§ ſeruo eius, ff. fideicommiſſ. l ſi quis* 7. *§ de fructibus, ff. exceptione rei iudicat. l. cum inter veteres* 14. *C. fideicommiſſ. libert.* Quinimo, nec in rerum natura, vt docuit Conſultus 7 Pomponius, *in l. quod in rerum* 24 *ff. leg.* 1. & Iuſtinianus, *in §. ea quoque res* 8. *inſtit. de legat.* Nam fœtus dum non editur, ſed tantum in vtero eſt, portionem viſcerum matris, & ſpem animantis tantum, non vero hominem eſſe, neque animal, omnes iuriſconſulti cenſuerunt vnanimiter, *l.* 1. *§ ex hoc reſcripto, ff. ventre inſpiciendo*, *l. ſi mulierem*, *§ ff. ad leg. Cornel. l.* 2. *ff. mort. inferendo Papinian. in l. falcidia*, tradunt Accurſ. *verſiculo proſit in l. qui in vtero, ff. ſtatu hominis*, Baldus, *in dicta l. ſi vnquam, verbo ſuperſit liberos, num.* 148. Donel. *de iure ciuili lib.* 8. *cap.* 25. Pinel. *lib.* 2 *ſelectarum cap.* 1. Amaya *lib.* 3. *obſeruationum, cap.* 1. *§* 2. Cartanca, *de legit. partu, cap.* 90 *n.* 50. Valentia, *tract.* 4. *cap.* 1. *n.* 3. Petru Gregorius, *Syntagmat. lib.* 7. *cap.* 1 *n.* 10. Surdus, *conſil.* 375 *n* 35. *&* 36. Salzedo, *lib.* 1. *cap* 2. *num* 50. Si ergo fœtus in vtero conceptus, neque in humanis, neque in rerum natura eſt, neque homo, vel animal, ſed tantum portio viſcerum matris, & ſpes animantis, nullatenus dici poteſt ipſum eſſe maſculum, illum vocatum à teſtatore, exiſtentem, & ſuperſtitem tempore mortis vltimi poſſeſſoris.

Confirmatur 2. Quia de iure eſt, vt qualitas 8 requiſita ad ſucceſſionem adiit in ſucceſſore, vel ſubſtituto eo tempore, quo ſucceſſio defertur, aut fideicommiſſum, l. non oportet. 52. *ff. leg.* 2. *§ cum qui* 104. *ff. condict. & demonſtr. l. interuenit.* 14. *ff. leg. præſtat. l.* 1. *§.* 1 *ff. vnde cognati*, cum pluribus alijs iuribus, & in maioratibus tempore mortis vltimi poſſeſſoris tradunt in ſpecie Molina, *lib.* 1. *cap.* 18 *num.* 36. Caſtillo, 8. *controuerſ cap* 15. *num.* 2. *&* 5. *& cap.* 9. *n.* 5 *&* 21. Surdus, *conſilio* 125 *n.* 154 & plerimis relatis Lartea, 2. *p. deciſione* 52. *num.* 19. Valenzuela 1 *tom. conſil.* 88. *n.* 30. Atqui tempore ſucceſſionis huius maioratus, Ludouicus clauſus in vtero matris non habebat qualitates requiſitas ad ſucceſſionem, ſiquidem in rerum natura non exiſtebat, nec in humanis erat, prout poſtulabat ipſa inſtitutio maioratus: ergo ei non potuit deferri ſucceſſio huius maioratus, ſed ei qui actu exiſtebat.

Confirmatur 3. ex relatis verbis inſtitutionis 4 ibi, *E ſe abi ouuer*, & ibi, *è abi naon ouuer*, quæ verba reſpiciunt tempus, quo vocaretur maioratus, & ſucceſſio eius deferenda eſſet, nam di-10 ctio illa, *abi*, noſtro idiomate, præſertim antiquis temporibus, & hodie, *abi*, idem ſignificant quod Latine, tum temporis, vel, tunc, quod clarius expreſſit teſtator infra dicendo, *e ſe abi naon ouuer à quelle temps filho, nem neto, nem biſneto, &c.* Igitur teſtator diſpoſitionem, vocationem, ac ſubſtitutionem reſtrinxit, ad illum maſculum, qui tunc temporis exiſteret, ac ſupereſſet; nam dictio illa, tum, vel, tunc, reſtringit diſpoſitionem ad perſonas extantes cum qualitate requiſita, *l. in ſubſtitutione* 31. *ad fin. ff. vulgari*, *l.* 4. *§. finali, ff condit. & demonſtrat. l. huiuſmodi* 64. *ff. verb. oblig.* Et tradunt in ſpecie Decius, *conſilio* 63. *num.* 2. Bart. *in l. qui ſe patris, n.* 3. *C. vnde liberi.* Auendaño, *l* 40 *Tauri, gloſſa* 8 *n.* 30. Surdus *conſil.* 545 *n.* 16. *verſiculo* 3. Fuſar. *de ſubſtitutione, q* 5 8. *n.* 28. *& q.* 583. *n* 31. Tanaglia, *deciſione* 17. *n.* 26. Sed tunc temporis Ludouicus in humanis non exiſtebat, cum eſſet adhuc clauſus in vtero matris; ergo ſucceſſio non ad eum delata fuit, qui qualitatem requiſitam exiſtentiæ non habebat, ſed ad filium ſororis vltimi poſſeſſoris, qui tempore mortis exiſtebat.

Confirmatur 4. quia illa verba inſtitutionis, 11 *à morte, à ſa morte à ſua morte*, &c. Toties repetita, apertiſſime indicant voluntatem teſtatoris. Nam verba quæ apponuntur poſt diſpoſitionem factam, pro demonſtratiuis reputantur, vt ait Giurba de Seud. *cap.* 118 *§.* 1. *gloſſa* 6. *n.* 5. Ergo verba illa duo indicant voluiſſe teſtatorem, nempe illum cæteris præferendum, qui tempore mortis vltimi poſſeſſoris eſſet proximior, quæ diſpoſitio conformis eſt regulæ textus, *in l.* 1. *§. ſi quis proximior ff. vnde cognat. l. per. §. quandiu ff. in l.* 1. *§. ſciendum, ff. ſuis, & legitimis hered. verſiculo ſolummodo*, attenditur ad proximitatem, & capacitatem tempore mortis illius perſonæ; cui ſucceditur, *l. ſi cognatis, ff. de rebus dub. te interuenit. ff de legat.* Deinde voluit teſtator, quod 12 diſpoſitio ſua, nec momento temporis eſſet in pendente, in quo etiam fuit conformis communi reſolutioni, quæ tenet diſpoſitiones morientium in pendente eſſe non poſſe, pro qua reſolutione pugnant duodecim fundamenta, quæ adducit Molina, *de primogeniis, lib.* 3. *cap.* 10. *num.* 3. Cumque ſolus actor exiſteret in humanis tempore mortis vltimi poſſeſſoris, ad eum deferendus eſt maioratus, ne maneat in pendente.

Confirmatur 5. quia ſi in inſtitutione daretur conditio, quod ſolum ſuccederet ille, qui tempore mortis vltimi poſſeſſoris exiſteret, non cenſeretur vocatus ille, qui eſſet incluſus in vtero matris; Atqui in inſtitutione datur talis conditio; ergo poſthumus in illa cenſetur excluſus. Ma-13 ior videtur certa; nam ſicut temporis limitatio continet certam incluſionem, quoad eos, quibus eo tempore qualitas requiſita conuenit, ita expreſſam exclufionem continet, quoad alios, qui eam non habent qualitatem, Valaſco, *de iure emphyteutico, q* 5. *n.* 12. Caldas, *receptar. quæſt.... lib.* 1. *q.* 19. *n.* 21. quia cum ſit clauſula poſita in incertum mortis diem, in hoc caſu pro conditione habetur, Surdus, *conſil.* 375. *num.* 11. Minor vero probatur ex illis verbis inſtitutoris, *ſe abi ouuer, e ſe abi naon ouuer*, quæ verba includunt conditionem exiſtentiæ tempore mortis vltimi poſſeſſoris.

Et ratio eſt, quia hæc verba, *ſe abi o ouuer*, ſunt ſimilia ſui, *que ſe albare*, atqui hæc verba, *que ſe albare* includunt dictam conditionem ſuper exiſtentiæ tempore mortis vltimi poſſeſſoris, vt tradit Valenzuela, *tom.* 1. *conſil.* 28 *num.* 1. *his verbis, illa verba*, que ſe alhare, *includunt conditionem, ita vt videatur vocatus, qui tempore mor-* 15 *tis fuerit inuentus ſolummodo, ex textu in l. Stichus qui meus erit, ff. de leg.* 1. Idem Valenzuela, *num.* 157.

num. 157. ibi, *sola persona censetur vocata, in qua potest verificari talis conditio* Idem docet Surdus, *consil.* 371. *n.* 31. ibi *non succedit, qui nondum est natus tempore conditionis impleta.* Peregr. *de fideicommissis art.* 29. *n.* 6. vbi ita scripsit, *qualitas qua determinat. verbum, per quod significatur tempus, à quo dispositio sumit effectum, illo adesse debet tempore, quo dispositio effectum sumit*, idque pee text. *in l. in substitutione, ff. de vulgari*, vbi Bart. *col.* 2. Et Valenzuela, *consil.* 23. *n.* 10. sic scriptum

16 reliquit, *si testator, seu institutor vocat illum, qui tempore mortis extitit per verba*, que se alhare, *requiritur quod sit viuus natus, & superstes, & ibi, quod importat, ac si vocasset superuiuentem cum maiori propinquitate tempore mortis vltimi possessoris*, & *n.* 140. ibi, *non debent esse otiosa verba illa*, que se alhate, *sed operari omne possibile, quod fuerit, quia esset plus operari fictionem, quam veritatem si contrarium diceremus*, Cald. *receptar. q.* 19. *n.* 23. his verbis, *si vocet filium maiorem existentem tempore mortis patris, qualitas illius, qui reperitur tempore mortis, debet attendi non illius, qui non est in rerum natura*, Castillo, *lib.* 1. *controu.* 91. *n.* 45. in hæc verba, *Quoties maioratus institutor vocationes, substitutionesque, ea verborum forma ordinanit, quod ad tempus mortis possessoris se restrinxerit, tunc habilitas, & qualitas necessaria ad succedendum eo tempore considerari, ac præcisè interuenire debet, nec qualitas postmodum nati, aut concepti, in conditione habetur*; cum ergo in domino Ludouico, non verificetur prædicta conditio existentiæ tempore mortis vltimi possessoris, cum adhuc esset inclusus in vtero matris, procul dubio censetur exclusus.

Confirmatur 6. quia testator expressis verbis vocauit masculum vere existentem, illum ad oculum demonstrans, vt patet ex illis verbis institutionis, *e so aquelle filho de Men Peres ouuer à sa morte filho ledimo, leigo, Barano dito lugar da Oliveira e os ditos herdamentos, como dito he, fiquen a esse, seu filho primeiro, &c.* Et notanda est dictio illa,

17 *a esse*, quæ Latinè dicitur, ipsi, quæ quidem dictio est personalissima, Cal *de extinct. c.* 13. *n* 34 Phœb. 1. *p decis.* 4. *n.* 70 Grat. *forens. c.* 104. *n.* 13. vbi quod demonstrat personam ad oculum, vt etiam dicunt, Surd. *consil.* 53 *n.* 11. & *decis.* 210. *n.* 18. Menoch. *consil.* 105 *n.* 30. Et excludit omnes alias personas, Iason. *in l filius familias, §. dixi in 2. lectura, n.* 181 *ff. leg.* 1. Et ibi Ripa, *n.* 111. Tiraq. *de retract. conuent.* § 1. *gloss.* 6 *n.* 159. & decisum tradit Farinac *decis.* 619. *n.* 1. *p. in recentioribus.* Quare cum is, qui in vtero erat, de-

18 monstrari, & ostendi non posset ad oculum, non potest dici ipsum esse masculum vocatum à testatore; ergo solus filius sororis vltimi possessoris, qui tempore mortis ad oculum demonstrabatur, ipse solus erat vocatus, vt est textus aptissimus, *in l. unum ex familia* 69. §. *rogo in fin ff leg.* 2. *ibi*, & ita demum petere possit vnus, si solus viuente eo superfuerit. Bart. *in l demonstr.* § *argento, n.* 10 *ff. auro, & argento leg.* & post plures, Valenz. *consil* 23. *n.* 153. *cum sequent* vbi *n.* 155. dicit, quod non est in esse productum, demonstrari non posse, ex Bart. *in l demonstr. falsa in princ. ff. cond. & demõstr.* & probat text. *in l si nominatim* 34 *ff. eodem*, cum ergo Dominus Ludouicus nõ existeret realiter, neque masculus in esse productus esset, vere non potest demõstrari, sed solus filius sororis vltimi possessoris.

Confirmatur 7. quia non debent dici otiosa ver-

19 ba illa, *à morte, à sa morte*, toties repetita, sed omnia accipienda sunt cum effectu *cap relatum de cleric.*

non residentib. Squilante *eodem tract cap.* 2. *n.* 99. ergo qualitas illa, seu temporis mortis additi, requirit realem, & actualẽ existentiam in humanis, & non sufficit quod postea supervenerint, vt patet ex text. *in l. instituit* 31. *ff de vulgari*, quæ vtrumque earum comprehendit, Cast. 5. *comr. cap.* 91. *n.* 43. & 44. Carol. Bandel. *consil.* 24. *n.* 19 *lib.* 1.

20 Confirmatur 8. quia testator semper vocauit masculum existentem, & superstitem tempore mortis vltimi possessoris, & hoc indubitato signo vocatus, idem est ac si cum proprio nomine vocaret, & demonstraret, *l. si nominatim* 34. *ff cond. & demonstr l. scribit.* 36. §. *final. ff. auro, & argent.* Et tradit Valenz. *consil.* 23 *n.* 157. & *consil* 97. *n.* 28. 31. & 32. Menoch. *consil.* 442. *n.* 6. *lib.* 5. Capic. Galeot. *tom.* 1. *controu.* 48. *n.* 24. Fuzar. *de substit. q* 375. *n.* 93. vbi dicit, quod hoc fortius procedit, quando testator verbis geminatis superstitem vocauit; Mantica, *de coniecturis lib.* 3. *tit.* 6. *n.* 10. vbi dicit, quod testator hunc tantum superstitem admittit, & alios excludit; Atqui per rerum naturam incertum, & impossibile est scire, an ille, qui in vtero est, sit

21 masculus, an sit fœmina, vt dicit Anchar. *cons.* 154. Tangl. *in l. Arrbusa col.* 2 *ff. statu homin.* Auend. *responso* 18. *n.* 2. Surd. *consil.* 375 *n* 44 Valenz. *consil.* 46. *n.* 7. Valasc. *to.* 2. *consil.* 129. *n.* 6. vbi etiam dicit cum Auendaño eum, qui in vtero est nullam habere qualitatem, subindeque non vere dici posse Dominum Ludouicum in vtero inclusum esse masculum, & multo minus vocatũ, vt bene in terminis arguit, Auend. *dicto n.* 2. *versiculo facit.* Sicque non habere qualitatem à testatore requisitam tempore mortis vltimi possessoris.

Nec obstat, *l. qui in vtero cum similibus*, quibus dicitur eum, qui in vtero est perinde haberi, ac si

22 natus esset in illis, quæ sibi vtilia sunt. Nam contra hoc est, quod dictæ leges non loquũtur per rei veritatem, sed per fictionem iuris, ad aliquos legum effectus, vt explicat eleganter Cuiacius, *lib.* 19. *quæstion. Papinian. in l.* 9. *ff. ad l. Falcid.* & post Baldum, Aretin. & Angel. Surdus, *consil.* 375. *n* 43. Carranca, *cap.* 20 *n* 8. Et ita dicta fictio tantum operatur, quoad aliquos effectus ciuiles illis, vt optime Marcellus, *in dicta l. penultima ibi*, in toto pœnæ iure ciuili, & non quoad omnes vt bene explicat Carranca, *dicto* § 4. *n.* 3. introducta que vt propter legitimas hæreditates. quæ ab ipsa lege deferuntur, *dicta l penultima ibi*, nam & legitimæ hæreditates his restituuntur; & ob id dicta fictio non extenditur, nec procedit in illis, quæ ex testamento defetuntur, vt notabiliter tradit Faber iuris prudentiæ Papinianus, *titulo* 4 *princip.* 3. *illatione* 3. *confutatione* 4. Schifordeger, *tract.* 6. *q.* 4. Carranca, *dicto* §. 4 *n.* 14. & 15. Valenz. *dicto c.* 2. *n* 10. Salzedo, *dicto cap* 2. *n.* 8. & vltra rationes, quas ipsi tradunt ex eo etiam merito factum est.

Quia sola lex æquitate suadente ob fauorem publicum fingere potest, homo vero fingere non potest: *l si forte* 8. *ff castr. pecul. l. codicillis.* 91. §. *fin. ff. leg.* 3. & docent Bart. *in l. si qui pro emptore n.* 21. *in fine*, & 24. Iason. *n.* 174. *ff. usucapi.* Valasco, *de iure emphyteutico q* 50. *n.* 6. & *tom.* 2. *consil.* 148 *n.* 8. Giurba, *de feudis*, §. 2. *gloss.* 2. *n* 10. Atque ob

23 hanc rationem verba, & dispositiones hominum non sunt ciuiliter ad perfectionem intelligenda, sed vere, & naturaliter, *ff. fideicommiss.* 76 *ff cond. & demonst l ex ea parte* 115 *l insulam. ff. verb l fin. C. his qui ven. atat.* Ita in maioratibus tradunt Gam. *decis.* 307 *n.* 6. Perei. *decis* 116. *n.* 1. Mol *in proœm n.* 5.

Casanate *consil* 58. *n.* 20. Larrea, *tom.* 1. *decisione* 37. *n.* 18. Valenzuela, *consil.* 23. *n.* 104. Salzedo, *lib.* 3. *cap.* 4. *n.* 12 vbi *n.* 23. addit, quod si verba ad duplicem censum ciuilem, & naturalem trahi possunt, tunc potius ad naturalem trahenda sunt. *dicto § insulam l.* 3. *§ hac verba, ff. neget.* Et post alios Castillus, *tom.* 6. *cap.* 131. *n.* 8. Quare fictio di-[24]ctarum legum, nihil prodest opponenti, neque obstat actori, qui vere superstes erat tempore mortis vltimi possessoris, cum agatur de dispositione, quæ fingere non potest, & non de dispositione legis, neque de hæreditate legitima, quæ à lege defertur, sed de dispositione testamentaria, cuius verba naturaliter intelligenda sunt.

Et confirmatur 9. quia cum hæc fictio sit re-[25]trotractiua, siue translatiua de tempore natiuitatis, ad tempus conceptionis, non potest fieri in præiudicium tertij, qui interim ius acquisiuit, *cap. si proter cap. quamuis de rescriptis in* 6 & docet Gloss. *per textum ibi, in l. si mater* :. *iuncta regula, l. in suam,* 42. *§. fin.* Bart *in l. si indebitum* §. 1. *& l. bonorum n.* 1 *ff. rem ratam haberi.* cum multis Tiraquello *de primogenitis q.* 34 iunctis his, quæ per textum, *in l.* 2. *&* 7 *ff. natali*, & resoluit Gomes, *l.* 9. *Tauri, n.* 64. Et late Pincilus, *in rubrica,* 6. *rescind.* 1. *p. cap.* 10. *per totum, & n* 8. *&* 17. Ioseph Velia, *dissertatione* 31. *n.* 10 Sfortia, *consil.* 38 *n* 79 Giurba *ad stat.* C. 1. *gloss.* 4. *n* 103 *vbi allegat* Bart *Roman. consil* 6 *n* 34. *Costa retrotract.* 19. *casu* 26. *n* 8 Larrea, [26] *disput.* 8 *n.* 51. Proindeque, in hoc casu fieri non poterat in præiudicium actoris masculi naturaliter, & vere existentis in humanis, ac nati. & quia fictio veritati præualere non debet, *l. filio quem pater* 24. *versicul. ne imagine natura veritas adumbretur, ff. liber. & posth.* vbi glossa, *versiculo imagine, & omnes,* Valenzuela, *consil.* 23 *n.* 104.

Quod & optime à simili comprobatur. Nam si [27] quis ex concubina habeat filium naturalem, ac postea ducat aliam in vxorem, ex qua legitimum generet filium, defunctaque vxore matrimonium contrahat cum concubina, sicque filius naturalis primo natus fiat legitimus ex fictione retrotractiua, *cap. tanta, qui filij sint legitimi, l. cum quis, C. naturalibus liberis*; non nocebit hæc fictio illi, qui vere legitimus natus est, & is in maioratu succedet. Molina, *de primogeniis, lib* 3. *cap* *n.* 7. Surd. *consilio* 369 *n.* 27. Costa, *de retrotractione cap.* 43. *casu* 31 *n.* 6. Gomes, *l* 9. *Tauri, n.* 63. Auendaño, *l.* 40. *Tauri, n.* 4. Peregr. *fideicommiss. art.* 14. *n* 35. Patet Molina *de iustitia, d.* 172. *versiculo merito*, Ceuallos, *commun q.* 606 *n.* 15. Casanate, *consil.* 26. *n.* 14. Giurba, *de statu*, Messan. *cap* 1. *gloss.* 4 *n.* 120. [28] ex ea scilicet ratione, quia legitimus verè natus est legitimus, naturalis autem, etsi postea per fictioné retrotractiuam factus est legitimus à tempore natiuitatis, ea fictio nocere non potuit legitimo vero, cui ante fictionem erat ius quæsitum; sic in proposito, cum actor vere, & naturaliter tempore delati maioratus natus, & solus masculus existeret, eoque tempore Ludouicus, qui in vtero erat, nec homo, nec animal verum esset, sed viscerũ matris portio, cum per fictionem intelligeretur natus à tempore cõceptionis, hæc retrotractio præiudicari non potuit actori vero nato, nec tollere ius illi quæsitum ad maioratus successionem.

Quod etiam maxime confirmatur 10. ex natura maioratus, quæ ea est, vt nec per momentum possit esse in pendenti, sed mortuo vltimo possesso-[29]re illico defertur personæ habili proximiori exstanti, & quæ habeat qualitates à testatore requisitas, *ex regula l. fin. ff. commun* pro vt cum aliis probat Molina, *lib.* 3. *cap.* *n.* 4. *vsque* 15. vbi multa adducit. & tandem sequitur, *n.* 48. Aiora, *responso* 19. *n* 9. *lib* 9. Auendaño, *l.* 40. *Tauri, gloss* 6 *n* 13 Flor de Mena, *in additamentis ad Gamam decis.* 27 *n* 44. Fontan. *de pactis q.* 318 *n.* 3. Molina, *dicto cap.* 20. *n.* *vsque* 44. Tangl. *decis.* 17 *n.* 2. Quare reseruatio, quæ *in l. antiqui*, & similibus fit ventri ad tempus nascendi, non potest applicari huic maioratui, qui in pendenti esse non poterat, sed illico deferendum proximiori habenti qualitatem à testatore requisitam; [30] vnde DD. qui ad successionem maioratus admittunt eos, qui in vtero sunt, intelliguntur generaliter, & in maioratibus simplicibus, & ordinariis, cum in illis vocentur indistincte, & indeterminate omnes posteri, descendentes, & collaterales, & cõsanguinei de familia, atque ita tam nati, quam nascituri vocari censentur, quasi in certum euentum, & conditionaliter, neque tunc necesse est, quod successor sit natus tempore mortis, & sufficit quod conceptus sit, vt notauit Socin. *in l. si cognatis, n.* 30. *ff. reb. dub.* & sic conciliantur text. *in l. cum pater* 79. *§. hæreditatem,* 1. *ff. leg.* 2. *cum l. cum ita legatur* 31. *§. in fideicomm. ff. eod.* vt tradit Molin. *lib.* 1. *cap.* 6. *num.* 49. Salzed. *de repræsentatione, lib.* 2. *cap.* 2. *n.* 18.

[31] Secus vero est dicendum in maioratibus calificatis, & extraordinariis, in quibus institutor certam aliquam qualitatem, certo atque determinato tempore requirit; tunc enim est admittendus solus, qui eam qualitatem habeat, certo illo, & determinato tẽpore, vt in nostra hypothesi; Quoniam ante omnia seruanda est forma data in scriptura maioratus, Mol. *lib.* 1, *cap.* 2. *n fin.* Valenzuela 2. *p. consil.* 113 *n* 118. Castillo, *controu.* 115. *in fine*, Giurba, *de feudis, praludio* 4. *n.* 73. Solorzano *de iure Indiarum* 2. *tom lib* 2. *cap.* 11. *n.* 11. Salg. *de protectione reg* 4 *p. cap.* 8. *n* 44. Cum ergo ex forma, & tenore huius maioratus, ille masculus vocetur, qui realiter superfit, & perexistat tempore mortis vltimi possessoris, vt probatum manet, non succedit in eo, qui natus non est, nec realiter existit. Ita expresse distinguit, & iudicatum dicit cum Grinello, Galeota, *lib.* 1. *controu.* 48. *n.* 43. Tanglius, *decis.* 17. *n.* 24. Surd *consil.* 3 5. *n.* 31.

Confirmatur 11. quia & repræsentatio, & posthumus haberi pro nato, sunt fictiones iuris, & ambulant pari passu; atqui secundum veriorem opi-[32]nionem, fictiõ repræsentationis, cessat quando institutor disposuit, vt ille succedat, qui tempore existebat; ergo etiam in posthumo debet cessare fictio, quando talis concurrat dispositio, Minorem probant DD. quos citat Mol. *lib.* 3. *c.* 8. *n.* 19. Costa 1. *p de Patruo & nepote n.* 9. Gabr. *tit. de fict. concl.* 3. *num* 8 Valasc *de iure emphyteut. q.* 50, *n.* 40. Auend. *l* 40 *Tauri gloss* 8 *num.* 37. Mant. 8. *de coniect. tit.* 9. [33] *n.* 5. Menuch. *consil.* 124. *num.* 95. Castillo, *tom.* 3. *controuers.* 19. *num.* 128. consequentia est necessaria; ergo.

Confirmatur 12. quia quando institutor vocat ad maioratum aliquem post mortem successoris, [34] idem est ac dicere, si extet, & repetiatur viuus, quia sub hac conditione facta videtur vocatio ex textu, *in l. cum pater §. hæred. ff. d. l.* 2. *versic. qui eo tempore vixerit*, Pereir à Castr. *decis.* 116. *n.* 3. Cald. *consil.* 15. *n.* 21. 22. *&* 23. Cast. *c.* 91. *n.* 45. *&* 46. Et hãc esse veriorẽ sententiã, quidquid alij censeant, tenet Castr. *dec.* 116. *n.* 8. Et eũ in hoc casu censeãtur vocari, qui

extant

extant nati, poſthumi pro natis non habentur, Surdus, *conſil.369.n.22. & conſilio 375.n.35.* Molina, *de primogeniis, lib 3. cap 8 n.19.* Capicius Galeota, *lib.1.controuers. 48. num.* 18. in hæc verba. *Comprobantur prædicta ex eo, quod proximitas ad ſuccedendum conſideratur in hoc noſtro maioratu, non in vita vltimi poſſeſſoris, ſed ex tempore quo ſucceſſio maioratus defertur, vt clariſſime indicant* 35 *verba illa*, que lo aia el hiio varon, maior legitimo que deixare ol tempo que ſe finare *ex his namque verbis aptiſſime conſpicitur fundatoris voluntatẽ voluiſſe repræſentantem excludere, cum qualitas ad ſuccedendum in dicto maioratu debeat adeſſe proprie, & vere tempore mortis vltimi poſſeſſoris.* Idemque confirmat idem Capicius Galeota, *n.27.* 89. *&* 47. Robles, *de repræſentatione, cap. 14. nu.28.* Tanglius, *de ſacra Rota Romana auditorio, lib. 1. cap.6. deciſione 17. num. 28.* Et confirmatur ex illa regula generali, ſecundam quam qualitates requiſitæ ad ſuccedendum adeſſe debent tempore, 36 quo ſucceſſio defertur, *ex l. interuenit. ff. de legat. præſtand. l. 1. §. proximior ff. vnde cognati.* Caſtrilho, *lib 3. controuerſ. cap. 15. n.10.* Valenxuela *tom 1. conſil.* 83. Molina, Guttierres, Theſaur. & alij laudati à Caſtillo, *dicto, cap* 91. Sed tempore delatæ ſucceſſionis, non exiſtebant qualitates requiſitæ, ſcilicet exiſtentiæ in humanis in prædicto Domino Ludouico, ſed ſolum in filio ſororis vltimi poſſeſſoris, cum Ludouicus adhuc eſſet clauſus in vtero matris; ergo prædicto filio ſororis vltimi poſſeſſoris adiudicandus eſt prædictus maioratus.

Hæc ſunt fundamenta, quibus freti aliqui Regij Senatores prædictum maioratum filio ſororis vltimi poſſeſſoris adiudicarunt, relicto nepote vltimi ſucceſſoris poſthumo, eo quod adhuc eſſet incluſus in vtero matris.

RESPONSIO, ET SENTENTIA AVTHORIS.

VErum ego nunquam in prædictam ſententiam horum Senatorum adduci potui, ſicut neque alij præſtantiſſimi regij Senatores, qui pro 37 parte poſthumi demicantes, inuicti ſemper ſtetere, quorum fundamenta repono, & contrariorum iacula tandem in patronos ſuos retorqueam. Sit ergo primum fundamentum.

38 Tota ratio authorum primæ ſententiæ ad excludendum poſthumum eſt, quia teſtator poſuit mortis tempus pro conditione ad ſuccedendum, taliter quod maſculus eſſet natus, & realiter exiſtens, tempore mortis vltimi poſſeſſoris, vt patet ex illis verbis *mando que à morte do dito Men Peres ſiquem à ſeu filho primeiro, ledimo, baraon, &c. ſe è ouuer, è ſe aquelle filho de Men Peres ouuer a ſa morte filho ledimo, &c. ſiquem lhe, &c. Eſe naon ò ouuer*, & infrà, *o ſe poruentura Men Peres à ſa morte naon ouueſſe filho baraon, &c. è ſe acontoceſſe, que a hi ouueſſe, è a ſa morte da quelle ſeu filho naon ficaſſe a hi ſeu filho leigo baraon, &c. mando que fique ao o filho de mea Irmaon Ioaon Peres, eſe eſſe filho de meu Irmaon Ioan Peres ouueſſe filho leigo baraon à ſa morte, ſiquemlhe os ditos herdamentos.* Atqui talia verba non poſtulent exiſtentiam realem tempore mortis vltimi poſſeſſoris in eo, qui ſucceſſurus eſt pro conditione, vt patet ex verbis ipſius inſtitutionis, vbi quando teſtator voluit ponere tempus mortis pro conditione, id expreſſit, vt patet ex illis verbis, *è por todos os fructos, que abi ouuer ao tempo de minha morte*, & infrà, *con todas as couſas, que abi ouuer ao tempo de minha morte*, & iterum, *e ſe acontece que ao tempo de minha morte, minhas diuidas foſem pagadas ſiquemlhe os ditos herdamentos en eſta maneira, e coa eſta condiſaon, &c.* Ergo ſi teſtator vellet ponere tempus mortis pro conditione, id exprimeret, vt fecit in his caſibus minoris momenti.

Confirmatur primo: Quia illa clauſula, *a morte*, & *à ſa morte*, in diſpoſitione teſtatoris, habent 39 diuerſum ſignificatum ab illis, *eſe ao tempo de minha morte*; ergo male pro idem vſurpatur, antecedens probatur; quia quando teſtator voluit ponere tempus mortis pro conditione, non dixit, *à morte, vel à ſa morte*, ſed *e ſo à tempo do minha morte*; ergo illa clauſula, *à ſa morte*, non eſt idem, ac *o ſe ao tempo de minha morte*, ſed in conceptu diſponentis habebat diuerſum ſignificatum, & ideo quando voluit ponere conditionem dixit, *eſe ao tempo de minha morte*, quando vero ſolum voluit ſignificare tempus ſucceſſionis dixit, *à ſa morte, vel à morte.*

Confirmatur 2. quia illa verba inſtitutionis, 40 *poſua em ſa vida*, toties in inſtitutione repetita, hoc habent ſignificatum, *poſua por ſua vida*, ergo illa verba, *herdera à ſa morte o filho varaon*, ſignificant, *que per morte Men Peres herdara o filho barao o dito morgado*; Patet conſequentia, quia in eodẽ teſtamento eadem verba non debent habere diuerſum ſignificatum. Tum quia in iure melior explicatio alicuius verbi dubij inſtitutionis ſunt ſimilia verba in eadem inſtitutione. Sed illa clau- 41 ſula, *à ſa*, quando coniungitur, vitæ ſignificat *per vida*, ergo quando coniungitur, morti, ſignificat, *por morte*; non ergo includit conditionem naturalis ſuperexiſtentiæ tempore mortis vltimi poſſeſſoris, ſed ſignificat tempus, quo debet fieri ſucceſſio maioratus.

Confirmatur, quia in diſpoſitione, ſi ſine liberis diſceſſerit, illa verba, ſine liberis, referuntur, & determinantur ad verbum, deceſſerit, ex Mantica de coniecturis, *lib.* 11. *tit.6. num.3.* verſiculò conſequenter; ergo etiam illa verba, *à ſa morte, vel a morte*, referuntur ad illa verba, *ſiquem, herdem*; ergo prædicta verba, ſolum demonſtrant tempus, quo ſubſtituto locus ſit, vt in conditione, ſi ſine liberis diſceſſerit, non autem naturalem exiſtentiam illius inducunt.

Confirmatur 3 quia in prædictis vocationibus, 42 & ſubſtitutionibus mentio mortis facta eſt, non in verbis diſpoſitiuis, vt qualitatem in ſubſtituto poſſint inducere, ſed in verbis conditionalibus, ex quibus reſultat conditio, ſi liberos habuerit; ſed hæc conditio, ſi liberos habuerit, impletur ſi teſtator mulierem prægnantem relinquat, ex textu in l. quia ita legatis Caſtillo, *to 5. cap. 91. num.* 10. Et illa conditio, ſi ſine liberis deceſſerit, ceſſat per poſthumum, *ex textu ſequi prægnantem. ff. regul.* Mantica, *de coniecturis, lib* 11. *tit 6. n 9.* Caſtillo, *controu. tom. 5. cap.91. num* 20. Tuzar. *q.*318. *num.13. &* 66. Ergo idem dicendum eſt in noſtro caſu.

Confirmatur 4. quia illud verbum, *ſo ò ouuer*, 43 *ou abi naon o ouuer*, non volunt dicere, ſi tunc temporis non fuerit, ſed, ſi ibi non fuerit, ſed hæ clauſulæ ſunt demonſtratiuæ temporis, & non

conditio realis ſuper exiſtentiæ illius, qui ſucceſſurus eſt: ergo hæc clauſula non excludit poſthumum. Tum quia illud verbum, *ſe o ouuer*, non includit conditionem, ſi iungatur verbo futuri temporis; ſiquidem non eſt relatiuum, ſed tantummodo eſt demonſtratiuum, perſonæ, *& de ſui natura*, attribuit actum vniuſcuiuſque, ex *l. huiuſmodi §. penult. ff de legat. 1.* Gloſſa, *in cap. quod clericis in principio de foro competenti*, & notat Phœbus *1.p. deciſione 9. n.9.* Tum quia illa clauſula, *à ſa morte*, eſt idem, ac vſque ad mortem, 44 & ſolum ſignificat tempus, in quo debeat fieri ſucceſſio, & non quod ſit natus ille, qui ſucceſſurus eſt, Barboſa cum aliis, *dictione 6 n.4. & 20.* Ergo iſtæ clauſulæ non excludunt poſthumum.

Confirmatur 5. quia diſpoſitio, vt dicatur con- 45 ditionalis debet eſſe talis formaliter, vt ſi diceret, *e ſe o filho de Men Peres naon t ver filho viuo nacido ao tempo de ſua morte ſuceda fulano.* Valaſc. *2 tom. conſil. 49 n 3* Reinoſo, *obſeruat. 44 n. 29.* Caldas, *de poteſtate eligendi, cap. 2. n. 16.* Atqui in tota diſpoſitione talis non ponitur conditio; ergo à doctoribus non eſt adſtruenda; ſiquidem morientium deſideria non ſunt ex arbitrio viuentium, ſine iuſta cauſa interpretanda, vt dicit Menochius *1 p. lib. 3. cap. 15. n. 15.* Tum quia ſecun- 46 dum ius, omnis actus in dubio præſumitur purus, & non conditionalis, vt patet *ex textu in l. omnia, ff de legat. 2.* & cum ratione, quia conditio eſt quid facti, vt probatur *in l. Manius, ff. de cond. & demonſtr.* Factum autem non præſumitur, ſed probari debet, vt probatur, *in l. in bello § facti ff. de captiuis, & poſtlimin. reuerſ.* Ergo clare conuincitur hanc diſpoſitionem arbitrariè, & non ſecundum diſpoſitionem iuris fieri conditionalem. Tum quia ipſa eſt pura, tum quia, cum ad minus ſit dubia, debet ſecundum ius præſumi pura, & non conditionalis.

Confirmatur 6. quia teſtator cum eſſet vir ſa- 47 pientiſſimus, plura declarauit in teſtamento, quæ non erant neceſſaria, & quæ ſecundum ius optimè currebant, vt fuit quod poſſet in hoc maiorato ſuccedere clericus, cum alias clericus non excludatur à ſucceſſione maioratus facti per clericum, ſi alias illum non excludit, etiamſi excluſiſſet fœminas: Bruno *in tract. ſup. ſtatuto*, quod ſtantibus maſculis fœminæ non ſuccedant, *art. 12. num. 161.* Geminianus, Bald. *conſil. 65.* Soncina iunior, *conſil. 10 numero 25.* Surdus, *deciſione 20. num. 2.* & cum multis Molina, *de primogeniis, lib. 10. cap. 13. num 70.* Tum quia optimè ſciebat vocationem toties repetitam maſculorum, eſſe excluſionem fœminarum, vt docet Bart. *in l. 1 nu. 1. & 6. ff de leg. & ibi.* Iaſon, *n 13.* Decius, *in l fœmina, n. 97 ff de regul iuris,* Gabriel, *lib 6 commun tit. de verb ſignif. concl 6 n. 115.* Menoch. *conſil. 1006.* Caſſanæus, *conſil 50 n. 34.* Caſtillo, *controu lib. 2. cap. 4 n. 73. & lib 5 cap 92. n. 2.* & tamen hac ſcientia, & cognitione declarauit clericos poſſe ſuccedere, & fœminas fore excludendas; ergo ſi vellet, quod poſthumus excluderetur, id debebat aduertere, & declarare, nam vt vir literatus optimè ſcie- 48 bat poſthumum ſecundum ius non eſſe excluſum in ſucceſſionibus maioratum, imo potius toto iure eſſe admiſſum vt patet *ex l. qui in vtero 7. & 26. l. communi § ſed ſi ff. commun l cum inter C. de fideic. libert.* & cum multis docet Mol. *de iuſt. to 3. tra. 318. n 1.* Menoch *conſil 413 n. 16.* Fuſar *de ſubſtit. q 318. n. 1.* Caſt *controu lib. 5 ca 95. n. 45.* Soloiz *de iure to. 2. lib. ... c 18 n 90* Bald *de iure vniuſ, lib ... c 8 n. 137.* Valent *Illuſtr. 3. in de libert. & poſt. cap 20 n. 6.* 49 Giurba, *de feudis § 2. gloſſa 4. n 14.* & alij quos *infrà*, lata manu referemus; cumque id optime ſciret vir ille doctus, & poſthumum non excluſit, euidenter præſumitur, noluiſſe illum excludere, nec poſuiſſe conditionem illam, fuiſſe natum tempore mortis vltimi poſſeſſoris, nam ſi id voluiſſet faciliime expreſſiſſet, vt fecit in aliis diſpoſitionibus textu, *in l ſi ſeruus § prætor. ait verſiculo non dixit ff. acquired. hæredit.* Tiraq *in l ſi vnquam verbo libertus, n. 1 Cod. reuocand don.* Menoch *conſil. 140 n 4* Surd. *deciſ. 322. n. 22* Menoch. *conſil. 30. n. 6.* Marta, *conſil. 29. n. 14.* in quo caſu eſt validiſſimum argumentum in iure, data ſcientia teſtator non expreſſit; ergo noluit, Altogrado loquens de teſtatore literato, *conſil. 61. n 66. to. 1.* Mantica *de coniecturis, lib 3. tit. 5. n. 7.* cum ergo teſtator eximius doctor eſſet in vtroque iure, & id optime ſciret, & non expreſſit talem conditionem, præſumitur illam noluiſſe.

Sed dato, & non conceſſo, quod conditionem nati tempore mortis vltimi poſſeſſoris poſuiſſet, 50 quod ipſe minime fecit, vt probatum manet, adhuc dico, poſthumum eſſe ad hanc ſucceſſionem admittendum, ſi iam erat conceptus tempore delatæ ſucceſſionis, vt defacto noſter illuſtriſſimus poſthumus conceptus erat quatuor menſium.

Ratio eſt quia cum poſthumus iam eſſet anima rationali animatus, adimplet totam conditionem nati tempore mortis vltimi poſſeſſoris. Ita expreſ- 51 ſe Ancarran *conſil. 354.* Guillerm. Benedict. *in cap. Rain p. 2 verb & ſoboles qua geſtabat in vtero, n. 64.* Lara *de vita homi. cap 6 n. 12 l. intelligendus 153. ff. de verb. ſign l. qui in vtero 7. & 2. l. ſi circumſcriptus 6 in fine, Cod de ſoluto matrim. l. vel ſi viuo, 7. ff. de ſuis, & leg. hæred.* Et hoc ſolo textu eleganter reſoluit Rota Florent. vt notat Nata, *conſil. 168. n. 41. de* 52 *ſucceſſione leg. p 4 q. 2 art. 16 n. 18* Barb. *de appellat. verb ſignif appellat. 159.* vbi alleg *l. 1. § ſed ſi ſeruus, ff de ventre, inſpic.* Rebuffus, *ad l natos appellat. verſiculo interdum natus, ff de verb. ſignif pag. 136.* Mieres, *de maior. p. 1 q 2. n 9.* Molina, *de primogeniis lib. 3 cap 10. n. 1. & 2.* Caſtill *lib 5 controu. cap. 91. n. 2 & t 3 cap. 19. n. 103. vſque 109.* & in propriis terminis reſoluit Leſſius, Altogr. *2 tom. conſil. 66. n 19.* cuius verba ſunt hæc, *licet Lambertinus relatus per Ioannem Andream dixerit deſcendentes admittendos poſt mortem hæredis grauati natos eſſe debere tempore mortis ipſiuſmet hæredis alias fieri locum irreuocabiliter ſucceſſioni alterius ſubſtituti ſucceſſione vocati: Nihilominus verior, & receptior eſt ſententia ſufficere quod deſcendentes prædicti quocumque tempore naſcantur, etiam poſt obitum hæredis grauati, ad hoc vt ſint omnino admittendi, ſtatim aſſignati ſunt,* Idem eleganter reſoluit Giurba *de feudis, § 2 gloſſa 4. n. 14* & eſt textus expreſſus, *in l. cum quidam §. 1. acquirend. vel amittend. hæred.* ibi, Et in ventre idem accipias, qui legitimum vel conſanguineum pariturus eſt. quoniam mortis tempore, qui in vtero eſt, quantum ad moram faciendum inferioribus, & ſibi locum faciendum, ſi fuerit editus pro iam nato habetur, idemque & per bonorum poſſeſſionem editalem. Habetur etiam eadem diſpoſitio, *in l ſi quis prægnantem, ff. de regul. iuris l. iubemus. §. ſi quis autem ff. de Treb.* & ita docet Mantica, *de coniecturis, lib. 11. tit. 6. n. 9. & 16. & 32. & lib. 8. tit. 12. n. 22.* Quæ reſolutio

adeo

adeo vera est, vt procedat etiam contra libertatem datam sub conditione, si tempore mortis non fuerit filius; nam etiam tunc conceptus in ventre, & posthumus habetur pro nato, & non consequitur libertatem, qui sunt fortiores terminis, vt eleganter, & omnino videndus tradit Larrea, *dec.* 43 *n.* 13.

Confirmatur primo: quia ius ciuile, & lex duodecim tabularum vocat ad hæreditates legitimas agnatos proximos, qui fuerint tempore mortis illius. cui succedendum est, *§ proximus autem instit. de legitima agnatorum successione* Faber, *in rationali ad l. antiqui ff si pars hæreditatis petatur*, ibi, in lege duodecim tabularum proximus ille intelligitur, qui mortis tempore proximus reperitur. Et tamen est principium indubitabile, quod in dictis hæreditatibus succedit ille, qui tempore mortis possessoris remanet in ventre conceptus, *dicta l antiqui, l. cum quidam* 30. *§.* 1. *ff de acquirend hæred.* Gomes *variarum, to.* 1. *cap.* 1 *t. n.* 6. 7 8. & nouissime Ailon in illustrationes ad Gomes, *dicto tomo, & capite*, Valencia, *to.* 3. *tract.* 4 *cap* 2. *n* 9 Ezuald. ad Donel. *lib.* 69. Digest. Iuliani, *in l qui in vtero, ff. de stat. homin.* eo quod ille, qui remanet in ventre conceptus tempore mortis, iam reputatur agnatus proximus ad effectum, vt in eo verificetur dispositio iuris, quod defert hæreditates legitimas proximo agnato, qui fuerit tempore mortis: ergo etiam aliæ vocationes verificantur in eo, qui remansit in ventre tempore mortis illius, cui succedendum est.

Confirmatur 2. quia prætor in suo edito promittit bonorum possessionem vnde cognati illis, qui fuerint cognati tempore mortis illius, de cuius hæreditate agitur, *l item prætor ff de suis & legit. hæred. ibi* Item prætor edito suo proximitatis nomine bonorum possessionem pollicetur iis, qui defuncto mortis tempore cognati fuerint, & tamen hæc vocatio cognati proximi facta cum restrictione ad tempus mortis, verificatur in illo, qui tempore delatæ hæreditatis remanet conceptus in ventre, *l* 1. *§ si quis proximior. ff vnde cognati, l. fin ff de ventre in possessionem mittendo*: ergo idem dicendum est de aliis vocationibus, licet sint cum restrictione ad tempus mortis vltimi possessoris, qualem restrictionem non habet nostra institutio, dato tamen, & non concesso, quod illam haberet, adhuc non excluderet posthumum.

Confirmatur 3. quia patres familias solum possunt facere substitutionem pupillarem filiis, quos sub sua patria potestate habent *ord lib.* 4 *tit.* 87. *l.* 2. *ff. de vulgar* præsertim in *l* i *de pupil substit.* quæ existentia sub potestate patris qui talem facit substitutionem, est præcise necessaria tempore mortis *suæ l cohæred.* 41. *§. cum filio, ff de vulgari.* Glossa, *in dicta l.* 2. verbo potestate, & ibi Bart. Garc. *§. instituto, q* 13 *n* 5. Picard *n* 16. & alij. Et tamen sine dubio est, quod dicta existentia sub patria potestate tempore mortis illius, qui facit substitutionem pupillarem verificatur in eo, qui dicto tempore erat cóceptus, vt patet *ex dicta l.* 2. *& l. pater familias* 46. *ff. eodem tit* Pichard in dicto principio, *n.* 69. Lancelotus polit. de substitutione titulo de pupillari substitutione, *n.* 36. Larrea, *decis* 43. *n* 12. vbi alios refert, qui omnino videndus est: ergo idem dicendum est in nostro casu.

Confirmatur 4. quia in terminis quibus institutor maioratus vocat consanguineum proximiorem vltimo possessori com restrictione ad aliquod certum tempus, vt si institutor diceret, quod deficientes possessore in conditionibus maioratus, vel alienante talia bona illius, succederet statim consanguineus proximior, qui tunc temporis, inueniretur, absque dubio præferendus est in successione ille consanguineus, qui tali tempore remansit in ventre matris iam conceptus, aliis consanguineis remotioribus, vt tradit in terminis Molina *de primogeniis lib.* 3. *c* 10. *n.* 1. & 2. Et idem docent Menoch. *lib* 4 *præsumptione q.* 3. *n.* 4. *& consil.* 106 *n.* 29. *& consil.* 118 *n.* 17. Fuzar, *de substit. q.* 3, 8 *n.* 35. Ergo idem dicendum est, quando testator vocauerit ad successionem consanguineũ proximiorem cum restrictione ad tempus mortis vltimi possessoris; ita cum Alex. Tiraq. *in l. si vnquam C de reuocand. donat. n* 114. vbi dicit, quod qui est in ventre conceptus, habetur pro iam nato, & quod obstat sequentibus in gradu; idem habetur *l quod dicimus*, 231 *ff. de verb. sign. & l. vbicumque ff de ventre*, in possessionem mittendo, idem resoluit Alciat. *consil.* 594. vbi ponit casum cuiusdam filij, vel nepotis in quo dabatur conditio, quod esset natus tempore mortis vltimi possessoris, & resoluit, quod tam natis, quam posthumis, deferri successionem & solum excludit non conceptos, nec natos. Idẽ docet Paul. de Castr. *consil* 16. *lib.* 2 *n.* 5. Menoch. *consil* 413. *n.* 8. *&* 15. 16. *&* 19 *& consil* 566. *n.* 8. *& lib.* 4 *præsumpt.* 93 *n.* 4. Pereg. *de fideicomm art.* 21. *n* 7. Fuzar, *de substitut. q* 318. *n.* 1. & 56. Valencia *Illustr lib.* 3. *tract.* 4. *cap.* 2. *n* 9. Auendaño *responso* 28 Mantica, *lib.* 11. *tit.* 6. *n.* 9. Nobles, *de præsem. lib* 2. *cap* 2 *n.* 6. *&* 28.

Confirmatur 5. Ex locis sacræ scripturæ, in quibus conceptus in vtero habetur pro nato, *vt patet ex illo loco Matth.* 1. Quod in ea natum est, de Spiritu sancto est, & quando Angelus hoc dixit, B. Ioseph Christus tantum erat conceptus; realis enim conceptio reputatur natiuitas, vt tenet Glossa ordinaria, & D. Th. Abul. & Caiet. ad hunc locũ, qui omnes dicunt, quod conceptio est natiuitas in vtero, per quod differt ab alia natiuitate, quæ dicitur ex vtero, videatur D. Th *in* 3 *p d* . *q* 1 *art.* 9 *ad* 2. *& d* 891 *art* 1. Probatur etiam ex illo *Luc.* 1. quod enim ex te nascetur Sanctũ, &c. qui locus non solum intelligitur de natiuitate ex vtero, sed etiam de conceptione, vt notat Toletus, *ibi annotat* 103. *& ann.* 23. Mitto alia loca, quæ in confirmationem afferri poterant; ergo etiamsi in nostra institutióne postularetur, quod ille, cui hic maioratus deferendus esset, fuisset natus tempore mortis vltimi possessoris, adhuc de nostro posthumo iã in vtero concepto verificaretur cõditio, quãto magis quod talis conditio non inuenitur in dicta institutione.

Nec obstat id, quod dicunt, quod si non fuisset in rerum natura actus, non possent de eo qualitates postulatæ verificari, vt quod sit masculus, vel homo quia potest nasci monstrum. Nam huic obiectioni respondetur, hoc inconueniens etiam reperiri in maioratibus non calificatis, & ordinariis, & tamen in eis non solum ius, sed etiã Authores contrarij docent, ventrẽ esse mittendum in possessionem maioratus, imo nostra Ordinatio, *li* 3 *ti* 8 *§* 7. statuit dari portionẽ bonorum ei, qui in vtero matris est, & ventrem mittendum esse in possessionem, & idẽ statuit *l* 1. *§ & generaliter. ff de ventre* in possessione mittendo, *l vbicunque de ven. r.* in possess. mitt. *l.* 1 *§ quoties, ff eod tit l si quis pragn. ff reg. iur l. L. uc ff de lib. & posth. l commodissime, l. posthn C. de leg l vbicunq l si quis posth l sicut ff de vent. in possess mittend. l cur l pater §* 1 *ff ff de iur.*

 l. 3.

54 55 56 57 58 59 60

l. 3. C. qui testam. tut. dari potest, *l. si curatorem*, l. si quis filiibus, cum iequenitbus *ff de testament. tutel l nomen filiarum*, 164. *ff. de verb signif. l item prætor. agnati*, *l. fin ff. de venir in possess. mittend. l paterfamilias*, & idem docent innumeri Doctores; ergo idem dicendum est in nostro casu.

Quod enim ignoretur, quid nasciturum sit, non est ratio, vt ille qui est in ventre iam conceptus excludatur à successione, & ideo leges statuere spectandum esse tempus natiuitatis, & interim ius esse suspensum, vt patet, *ex l. antiqui ff. si pars hered. peta. & l. Siculi §.* quare etsi exhæredatio facta sit; successio enim sequitur rei veri-61 tatem, & non dubium hominem, vt explicauit Mictes exemplo illius, qui putabatur mortuus, & est textus expressus, *in §. cond. instit. de verb. obligat.* Tum quia fœtus semel conceptus, vel est masculus, vel fœmina; ergo vel conditiones postulatæ iam existunt realiter in rerum natura, vel non, si existant, parum interest, quod id à nobis sciatur; & licet possit accidere, quod sit fœmina, non tamen propter hoc non est venter mittendus in possessionem, si quidem dubium præsens facit iustum illud, quod accidere potest, quod sit iniustum de futuro, vt per Bartolum notauit Valasco, *consult.* 129. *num* 10. Auendaño 62 *responso* 28. Ergo secundum ius ad successiones non sunt admittendi sequentes in gradu, dum non constat de natiuitate illius, qui conceptus erat in ventre, *l antiqui ff. si pars hered. petat.* Et sicut captiuo ab hostibus reseruantur in suspenso omnia iura, ac si esset præsens in ciuitate, & excluduntur sequentes agnati, *l. illa institutio* 32. *§. 1. ff. de hered* instituend. sic concepto in ventre, re-63 seruatur totum suum ius integrum vsque ad tempus natiuitatis: Nec contra id facit aliquid illud, quod dicit argumentum, scilicet posse nasci monstrum, nam id, neque abortus, numquam iure præsumendus est; natura enim & lex bene sperant, & abominantur metum abortus. Fabet in rationali, *ad l. qui in vtero. ff. de testament. homin.*

64 Nec obstat id, quod dicunt Doctores contrarij, leges prædictas, & DD. loqui de maioratibus ordinariis, & regularibus; nam hi regulantur per leges, non vero illi, qui pendent ab institutorum voluntatibus, in bis namque verba testatorum sumenda sunt in proprio, & naturali sensu, & non per fictiones iuris. Non obstat inquam, nam contra hoc est, quod omnes leges huc vsque relatæ, & Doctores, absolutè dicunt ad omnes hæreditates, siue regulares, siue extraordinarias, siue legitimas, siue testamentarias, etiamsi habeant conditionem nati, vt supra diximus admittendum esse posthumum, si tempore successionis iam conceptus erat. Tum quia hic maioratus, vt supra diximus, non est irregularis; nam in eo expresse non petitur, vt ille qui successurus est sit natus tempore mortis vltimi possessoris; & in dubio præsumendum est fuisse conformem dispositioni iuris, vt bene resolnit Bartolus, *in l. hæredes mei, § cum ita ff. ad Trebellian.* & docet esse communem opinionem Acursio, iun. *consil* 57. *num* 8. Tum quia in maioratibus irregularibus, quales sunt agnitionis, succedunt concepti, vt cum multis eleganter tradit Gintba *de feudis*, *§. 2. glossa* 11 *n* 57. Narbon *annotat. iuris annot.* 1. *quæst* 1. *num* 5. Olea, *decisione iur. tit* 3. *q.* 4. *num.* 26. Robles de repræsent. *lib.* 2. *cap.* 2. vbi omnibus allegationibus in contrarium respondit.

Confirmatur 6. Quia maxime irregularis est 65 iussio Regni Franciæ, quæ dicitur Salica, secundum quam legem, solum successurus est in Regno ille vir agnatus, qui inuentus fuerit tempore mortis vltimi possessoris, excludendo omnes alios consanguineos: & tamen in hac successione admittitur conceptus, & in ventre reputatur tanquam proximior agnatus tempore mortis vltimi possessoris, vt iudicatum, & executioni mandatum fuit cum Ludouico Viin. Rege Franciæ, vt refert Paulus Emilius in vita Ludouici Viin. *fol.* 178 Garius, *lib.* 16. *cap.* 13. Guicciardino, *lib.* 12. *fol.* 336. Mariano, *lib.* 15. *cap.* 11. & idem successit cum Rege Carolo, vt refert Paulus Emilius in vita Regis Ludouici Balbi. *fol.* 57. Ruberto Guagin. in compendio historiæ Franciæ, *lib.* 5. *fol.* 37. & alia exempla in comprobationem huius doctrinæ affert Valenzuela, *lib.* 2. *consil.* 198 *n.* 82. Ergo idem dicendum est in nostro casu.

Confirmatur 7. quia nostra ordinatio, *lib.* 2 *tit.* 66 35. maxime irregularis est in successione bonorum Coronæ, siquidem excludit fœminas, & excludit nepotem vltimi possessoris, cuius pater iam mortuus fuerit, & solum admittit masculum, qui repertus fuerit tempore mortis vltimi possessoris, vt patet ex §. 1. ibi, *succedera o filho baraon maior, que dele ficase, e naon o neto*, & §. 2. ibi, *ò filo maior varaon se otinese*; Et tamen filius conceptus semper fuit admissus, vt fuit dominus Ioannes Luis da Vasconcelos dominus Malphræ: & idem accidit in Comite Odomitæ Domino Sanctio, qui è viuis discessit anno 1642. Ergo idem dicendum est in nostro maioratu, etsi talem conditionem haberet, quam vt supra diximus nullo modo habet.

Confirmatur 8. quia Comitia, quæ fecit Rex 67 Alphonsus Portugalliæ primus, quæ refert Monarchia Lusitana, 3. *p. lib.* 1. *cap.* 15. & sunt in *turre do Tombo* statuunt, quod si Rex tempore mortis suæ non habuerit filium, succedat in Regno filia, & idem dicit testamentum Regis Alphonsi II. & testamentum Domini Regis Ioannis I. & testamentum Regis Alphonsi V. Et tamen non obstantibus his clausulis, quod tempore mortis vltimi possessoris sit filius, tam in comitiis, quam in Regum testamentis, Dominus Sebastianus Rex non fuit à successione Regni exclusus, sed libenter admissus; Cur ergo noster posthumus Ludouicus excludendus est à maioratu da Oliueira, cum in testamento institutoris tales clausulæ non dentur, sed quia ibi dicitur, *à sa morte*, quæ verba non conditionem existentiæ tempore mortis vltimi possessoris, sed tantum tempus successionis designant, vt supra diximus.

Confirmatur 9. quia non abhinc multis an- 68 nis è viuis discessit Dominus Iorce de Ataide Comes da Castanheira, quæ domus habet clausulam, quod solum succedat ille, qui repertus fuerit tempore mortis vltimi possessoris; Et tamen eius filius Posthumus in hac domo successit, vt in confesso est apud omnes: ergo licet institutio nostri maioratus haberet eandem conditionem, adhuc posthumus admittendus est ad illius successionem.

Sed quid plura exempla refero, si institutio nostri maioratus talem conditionem non habet, sed omnes filios, nepotes, & pronepotes vocat,

eo

eo modo, quo ius ipsũ vocat. Suppone tamẽ quod talem conditionem habet, adhuc ad hoc, vt in tali suppositione, concepti in vtero ad successionẽ admittantur, non indigent fictione iuris, cum ipsi vere, & realiter iam in rerum natura existant, in ventre matris, & fictio solum dicitur respectu illius, qui talis non est, qui tamen vere est homo, vt est conceptus in vtero, non indiget fictione iuris, vt sit homo, sed solum est priuilegium, vt conceptus habeatur pro nato, & non fictio, vt optime ait Bartolomeus Phelipe, *de fictionibus* 3. *p. cap.* 9. Vbi ait, non esse fictionem, quod posthumus admittatur ad successionem secundum legem, *qui in vtero*, sed solum esse quandam prærogatiuam, quod habeatur pro nato, qui enim in ventre portatur, non homo fingitur, sed speratur hominem factum iri.

69

Confirmatur 10. quia non datur fictio, vbi est realitas; atqui ille qui conceptus est in vtero, homo realiter est; ergo non indiget fictione iuris, vt sit homo. Minor patet, quia conceptus in vtero, si est vir, vt in præsenti, post quadraginta dies habet animam rationalem, vt docent Aristoteles, *lib.* 7. *de generatione, cap.* 3. Plinius, *lib.* 7. *cap.* 6. Suarez, de vita Christi, *d.* 10. *sess.* 2. Syluester, *verb. homicidium n.* 5. Barbosa, *in collecta. ad princip. distinct.* 5. *n.* 2. Machado, *lib.* 2. *p.* 3. *tract.* 17. *docum.* 8. *n.* 2. Valenzuela, *lib.* 2. *contrau. cap.* 9. & cum Philosophorum, Theologorum, & Medicorum communi sententia Diana, *p.* 7. *tract.* 5. *resol.* 6. Sed qui habet animam rationalem verè & realiter est homo; ergo non indiget fictione vt sit homo secundum *consil.* Crauetæ 579. *num.* 15. Et idem eleganter docet Ioseph Vella, *dissertatione* 31. *num.* 12. & est expressus, *textus in l. filius, quem pater* 23. *ff. de liber.* & *posthum.* ad quem textum dicit Gotofridus hæc verba, veritas vbi habetur, non est opus fictione, nec fictio cum veritate conuenit, Decius, *ad l.* 5 *ff. de regulis iuris.*

70 71 72

Tum quia posthumus non indiget fictione, vt succedat in hoc maioratu ex hominis dispositione, siquidem regulando hanc successionem ab intestato, lex reputat natum posthumum, & contra suam dispositionem non potest aliquid opponi, sicut non potest aliquid opponi contra præsumptionem de iuris & iure, & lex quæ posthumũ reputat natum, quando agitur de eius commodo, non potest tantum dici fingere, quæsito quod disponit; sic disponunt leges, & sic est in realitate; nam conceptus nascitur, & natus vocatur existens in vtero, Matthæi, 1. *num* 20. quod in ea natum est, de Spiritu sancto est; Lara, *de vita hom. cap.* 6. *n.* 35.

73 74 75 76 77

Tum quia lex *in vtero*, & lex *qui in vtero*, 26. *ff. de stat. homin.* procedit in omnibus dispositionibus, tum hominis, tum legis, tum in successione testamentaria ab homine, quam quando effectus defertur ad tempus natiuitatis, vel quando est ab intestato à lege, & in vtroque casu posthumus habetur pro nato, quoties de eius commodo agitur, Carranca, *de legit. part. designat. cap.* 2. §. 4. *n.* 12. vbi laudat Cuiacium, qui hæc & alia exornat, & prosequitur, *in l.* 2 *ff. de excusat. tutor.* Et ad successiones testamentarias principaliter reputat ius posthumi pro nato, si cum effectu nascatur postea, Carranca, *dicto* §. 4. *n.* 49. Siquidem præcipit illum instituere, etsi præteritus fuit rumpit testamentum. Et idem est cum posthumis, quam cum filiis natis, *l.* 3. §. *vnde, ff. de iniusto rupto*, ibi, idem in posthumo, quod in filio seruandum est, nec ratio diuersitatis reddi potest iunctis *titulis*, *ff. de liber. & posthumis*, & *de iniusto rupto*, & sic non prodest actori, nec præiudicat posthumo dicta consideratio, siquidem ille successit ex dispositione hominis, absque eo quod esset necesse adiuuari fictione, & regulando successionem ab intestato; etiam ex dispositione legis pro nato habetur, quoties de eius commodo agitur, siquidem iam erat animatus in ventre, & existebat, & erat verus homo descendens à linea recta effectiua, & author ex linea contemptiua, quæ non erat vocata ad hanc successionem, vt constat ex omnibus vocationibus in linea recta.

78

Confirmatur 11. quia ius ciuile ampliauit taliter priuilegia conceptis, vt in omnibus casibus, ex quibus illis potest considerari aliqua vtilitas, eam illis reseruauit ad tempus natiuitatis, absque eo quod detur differentia inter successionem, quæ illis defertur per legem, aut ab intestato, *l. antiqui, ff. si pars hæreditatis petatur.* Antiqui (dixit Paulus) in libero ventre, ita prospexerunt; vt in tempus nascendi omnia iura integra reseruarent, vbi nota, quod ait Iurisconsultus, omnia ei iura integra, quasi diceret, Iurisconsultus, omnes successiones, tam ex lege, quam ex testamento ad tempus nascendi posthumo reseruantur; siquidem illam vim habet illa dictio, *omnia*, quæ est vniuersalis, Bart. *in l. Moschi. in vltimo in fin. ff. de iure fisc.* Gloss. *in cap.* 1. §. ipsas omnes de reseruat. Surdus, *decisione* 268. *n.* 1. *& decisione* 319. *num.* 6. Ergo non est cur posthumus solum ad successiones legitimas admittatur, & non ad testamentarias.

79

Tum, quia dispositio legis potentior est dispositione hominis, *cap. inferior* 21. *dist. cap. cum inferior de maiorit. & obedient. Clementina ne Romani vbi DD. de electien. l. fin. Cod. de legib.* Si ergo etiamsi esset necessaria fictio, potest admitti in dispositione legitima, cum sit fortior, quomodo non poterit admitti in testamentaria, cum non sit ita fortior, argumentum enim de maiori ad minus validum est, *l. in suis in fin ff. liber. & posthum. l. nec in ea* 22. *ff. de adulter. auth. multo magis Cod.* de sacrosanct. Eccles. Farinacius *in praxi criminali. p.* 4. *consf.* 60. *n.* 109. Et multo magis, quia dispositio testamentaria, & legitima in iure æquiparantur. *l. si ita fuerit in fine*, & ibi Bartolus, *ff. eodem l cum quidam* Menochius, *consil.* 97. *n.* 24. Surdus, *consil.* 278 *n* 9. Et argumentatur ab vno ad alterum, *l. non impossibile ff. de pactis, l. verbis legis. ff de verb. signif. Auth. de nuptiis.* §. *disponat. coll.* 4. Valasco, *tom.* 2 *consil.* 108. *n.* 2. Caruall. *ad Cap. Rayn. de test.* 2. *p. n* 237. & est lex de l. verbis legis. 120. *de verior l.* 1. *ff. ad l. falcid.* Iustinian. *in* §. 1. *instit. de leg. falcid.* Pichard. *ad rubric. inst. eodem. & disput. de mora, n.* 202. Ergo sicut est lex dispositio legitima, est etiam lex dispositio testamentaria, & omne est eadem lex; ergo si admittitur coniectura, vel fictio (quando esset necessaria) in dispositione legitima, à fortiori admittenda est in testamentaria.

80 81

Tum quia quando in casu fuisset necessarium voluntatem testatoris interpretari, certum est in iure faciendam esse interpretationem benigniorem, *l. si de interpretatione*, *& l. minime*, *ff. de*

82

de legibus, l. benignius, & quod notatur *in l neque, l. in ambiguis ff eodem, l. in ambiguis , ff. neque vir Albert.* Brus. in terminis in consil. feodal. *consil.* 85. *num.* 3. ergo pro posthum. concepto facienda est interpretatio, quia benignius est deferri successionem descendentibus. Tum, quia si esset dubium voluntatis institutoris, semper interpretanda erat in fauorem concepti, siquidem realiter est nepos vltimi possessoris, quia si de hoc fuisset interrogatus institutor, vbique ita respondisset, iuxta notata per Bartolum *in l. Titius, §. Lucius, ff. liber.* & posthum. glossa communiter approbata *in l. tale pactum, §. fin ff. de pactis*, multa congerit Tiraquellus *in l. si vnquam, lib. 3. titulo* 1. *num.* 6. alias fuisset facere benigniorem interpretationem legis, quam eiusdem hominis, contra dispositionem iuris, iuxta tradita per Morl. in empor. iuris, *par.* 1. *titulo de legibus, num.* 20.

Tum, quia in dubio circa voluntatem institutoris, regulanda est illius voluntas per eius commune, *cap ab exordio* 10. *dist* glossa verbo numerandum *in cap.* statutum de electionibus, *lib.* 6. *tradit.* Gama *decis.* 173. *à num.* 18. Cabedo 1. *par. decis.* 74 *num.* 5. *&* 2. *par. decis.* 86 *num.* 1. specialiter, si testator fuerit homo literatus, vt in præsenti iuxta notata per Doctores *in l hæredes mei, § cum ita ff. ad Trebell.* & tenuit eleganter Menochius *lib.* 4. *præsumptione* 201. *num.* 7. Gratian Florentinum *tomo* 4. *cap.* 664. in principio, Robles de repræsent. *lib* 3. *cap.* 35. in principio, & numeris sequentibus. Tum, quia semper illa interpretatio fuit securior, quæ secuta est regulas iuris ciuilis, argumento textus *in l. si vnius , §. pactus*, ne peteret, *ff pact.* & ibi Iason Glossa receptissima *in cap statutum* 13. *de prebend. lib.* 6. Couar 3. variarum *cap.* 6 *num.* 4. Tiraquello *de primogen. quæst.* 35. *num.* 6. Gutier. *ad lect.* 6. *n.* 329. *ff. legat.* 1. Molina de primogeniis, *lib.* 3. *cap.* 1. *n.* 25. Sanchez *de matrim. lib.* 1. *d.* 12. *num* 2. At qui ius ciuile, & commune taliter ampliauit priuilegia conceptis, vt in omni casu vnde illis posset considerari vtilitas, eam illis reseruauit ad tempus natiuitatis, absque vlla differentia, inter successionem, quæ illis defertur per legem, siue ex testamento, vt patet *ex l. antiqui. ff. si pars hæred petat*; ergo in omni casu illis differenda est.

Nec obstat id, quod contrarij asserunt, scilicet prædictas leges loqui de dispositionibus legitimis, non verò de testamentaria, qualis est hæc. Nam contra hoc est, quia æqualiter admittuntur, si essent necessaria, coniecturæ in dispositionibus testamentariis, quam in dispositionibus legitimis, siquidem etiam in inte admittuntur coniecturæ, & fictiones in dispositione hominis, vt patet in decisione textus *in l. cum Auus* 101. *ff. de condit. & demonstr.* vbi Accursius in glossa huius textus. Et facit in confirmationem textus *in l cum acutissimi, Cod. de fideicommiss. l. quoties. ff hæred. instit.* & textus *in l. generaliter, §. fin de instit & substit* cum multis aliis, & tenet Ozuald. ad Donel. *lib.* 8 *cap.* 1. *lib.* 3. Ailon in additamentis ad Gomez 1 *par. variarum, cap.* 5. *num* 35. *§ procedit eleganter*; ergo idem dicendum est in dispositionibus testamentariis quia in legitimis.

Confirmatur, 12. Quia posthumi sunt tacitè vocati in institutione ex voluntate testatoris, sed hoc sufficit vt non censeantur exclusi, vt ex Menochio, Surdu, Fuzar. Rota, Ruin tradit eleganter Altogrado *consilio* 66. *num.* 12. Castillo *dicto cap.* 91. *num.* 42. *&* 43. ergo noster posthumus nullo modo censeatur exclusus. Maior est certa; quia omnes coniecturæ persuadent institutorem, tacitè vocasse conceptum. Quod probatur ex verbis, & forma institutionis, ex quibus resultant sequentes coniecturæ. Prima coniectura resultat ex eo, quòd institutor substituit descendentes fratris sui Menodi Peres, vt patet ex institutione; sed ex hoc resultat coniectura, posthumos esse vocatos, vt tradit Reminald. Iun *consil.* 546. *num.* 16. Et idem cum aliis resoluit Altogradus 2. *tom. consil.* 66. *num.* 22. ergo.

Secunda coniectura resultat ex eo, quod institutor fecit digressionem, sed plures gradus substitutionum vocando filios, nepotes, & descendentes fratris sui, & in eorum defectu vocauit personas in institutione; sed in his terminis posthumi considerantur vocati, & qui non erant nati ad tempus mortis vltimi possessoris, vt in terminis resoluit ex Sonc. in Ser. Fugato, Nata, Rota, Altogradus *dicto consil* 66 *n.* 23. Mantica de coniecturis, *lib.* 8 *tit. num* 22. *&* 28. ergo. Tertia coniectura resultat ex verbis illis toties repetitis, vt patet ex institutione, sed in his terminis iudicantur vocati posthumi, vt ex textu *in l. cum ita legatur. §. in fideicomiss. in fine, ff. leg.* 2. & ex Soncino, Reminaldo, Rota resoluit Altogradus *dicto consil.* 66. *num.* 24. ergo.

Quarta coniectura resultat ex eo, quod institutor prohibuit alienationem, & voluit quod bona semper conseruarentur in familia cum vocationibus contentis, vt in institutione; sed in his terminis censetur vocare posthumos, vt ex Soncin. Rota, & aliis resoluit Altogradus *dicto consil.* 60. *num.* 26. ergo. Quinta coniectura resultat ex eo, quod institutor vocauit primum possessorem, fratrem suum Men. Peres, & declarauit, quod mortuo illo transirent bona sua ad suos descendentes masculos, & in illis semper perseuerassent; sed in his terminis præsumitur voluisse vocare posthumos, qui descenderent ab vltimo possessore, vt ex Roman. Menochio, Alciat. Peregrin. resoluit eleganter Altogradus *dicto consil.* 66. *num.* 17. *vsque ad num.* 35. ergo in his terminis ex coniecturata mente defuncti, visa forma institutionis, non poterat actor procedere, opponentem posthumum, ex Castillo *lib.* 5. *cap.* 91. *num.* 31. & in hoc casu excludit posthumus auctorem, etiam si fuisset frater patris sui, ex Giurba *de feud. §.* 1. *glossa* 4. *num.* 41.

Tandem etiamsi in omnibus huc vsque dictis posset dari dubium, & etiam ex coniecturis, an voluntas testatoris fuisset vocare posthumum, constat quod in eadem institutione vocatus est posthumus expresse, cum quo cessant omnes dubitationes, quæ contra conceptum possent opponi, quod sic probo. Institutor vocauit filios Mendi Peres in tempore, in quo eos nondum habebat; sed ex hac vocatione resultat expressa vocatio posthumi concepti, vt post Castrum, Roman. Ruin Surd. Nat. Menochium, Rotam, Gratian. resoluit Altograd. *consil.* 66 *n.* 15. & cum multis doctoribus Fusar. *q.* 318. *n.* 62. & cum Geronymo Gabriel. Castrens. Alexandar, *num.* 96. *&* 99. & elegat Ruin. *consil.* 22. *num.* 23. Ergo

posthu

posthumus expresse fuit vocatus in dicta institutione.

Confirmatur: quia institutor vocauit filios Mendi Peres, qui non nascerētur ex Guiomar Martins, cum qua tunc Men. Peres erat matrimonio coniunctus, sed ex altera legitima vxore, cum qua postea nuberet post mortem dictæ Guiomaris Martins; sed in hac vocatione intrauit noster posthumus Ludouicus; siquidem posthumus illius mulieris, cum qua nondum erat contractum matrimonium poterat institui, & de facto institutus fuit in illa vocatione, *l placet 4. cum l. sequenti l si quis posthumus 9. §. 1. & §. penultimo, & vltimo, l filius 28 § si quis ex certa, & § si quis ex eo tempore ff. de liberis, & posthum*, & hæc est differentia, quæ est inter dispositionem legis, & hominis, quod legalis non est in suspenso, & hominis; differtur, & suspēditur ad tempus in quo posthumus nascatur, vt optimè probat Valentia, qui ad rem loquitur *tract. 4 cap. 2. & 7.* Ergo noster posthumus expresse fuit vocatus in illa vocatione testatoris, videatur Valentia, qui hæc omnia expresse habet.

Tandem addo: Quod etiamsi institutor præciperet, quod posthumus conceptus non admitteretur ad hanc successionem, quod non præcepit, adhuc talis conditio esset nulla; siquidem erat contrarius, ac per consequens haberetur vt non posita, vt patet ex textu, *in l. facta §. sub conditione, ff ad Trebellian l. si quis inquilin §. si quis scripserit. ff. de leg. 1.* vbi hoc ipso, quod conditio apposita in institutione sit contra leges, aut constitutiones, habetur pro non apposita, & nihilominus hæres consequitur maioratum, aut hæreditatem. Quod etiam probatur, *ex textu in l. conditiones 1. & 5. & l. quidem in suo, ff. de condit. institut. cap. requisisti, & textus tunc nobis de testament. l. queramus ff eodem.* quia nemo potest facere, ne leges in suo testamento locū non habeant, *l nemo potest, vbi glossa 1.* Imo debet quis in quocumque actu restringere se ad leges de eo loquentes, & disponentes, vt post Menochium, *de adipiscend remedio 4. alias 44. n. 135.* & post Bartolum resoluit Valascus, *consil. 132. n. 29 tom. 1.* Surdus, *de aliment. tit. 1. q. 11. n. 22.* Paul. de Castro, *in l nemo potest n. 9. ff. de leg. 1.* & ibi Iason, *n. 32.* & patet ex textu, *l nemo potest 58. ff. de legat. 1.* Et quod dispositum est in hac lege intelligatur dispositum à testatore resoluit Bartolus, *in l. si quis legauerit. 124. ff. de legat. 1. in fin.* & idem resoluit Menochius, *consil 50 n 10. & consil. 95 n. 48. & consil. 150. n. 46. & de præsumptionibus, lib. 4. q 84. n. 2.* Tuscus, *lit. A, concl 496 n. 4.*

Nec contra hoc facit id, quod statuitur in Ordinatione huius Regni, *lib 4 tit. 100 §. 3.* vbi ait, *E tudo o que asima dito he, se entendera naon declarando, ou dispondo o instituidor em qualquer dos ditos casos, ou em outra maneira, porque o que elle ordenar, e dispuser se comprira* Nam huic obiectioni respondetur quod dicta libertas concessa in ordinatione, non debet extendi, nisi ad id, quod dicitur in duobus paratis antecedentibus circa repræsentationem, & super præcedentiam viri, vel fœminæ, vel quod succedat consanguineus proximior vltimi possessoris, vt bene declarat. §. 3. *vbi, E tudo o que asima dito he*, per quod videtur restringere potestatem testatoris ad id, quod manebat relatum, & alij casus manebant in dispositione iuris, & cum omne ius reputet conceptum pro nato hæc debet sequi.

F. Ant. à Spir. Sanct. Consult. var.

Tum quia Ordinatio ait, si testator contrarium non declarauerit; Atqui in nostro casu testator posthumum conceptum non exclusit, nec tale quid declarauit, vt patet ex institutione; ergo. Tum quia dictus maioratus fuit institutus ante dictam ordinationem, nam ordinatio facta fuit anno 1505. vt ait Osorius in vita Regis Domini Manuelis, *lib. 4. fol. 108. & 109.* Et hic maioratus fuit institutus in anno 1306. vt patet ex institutione; Atqui lex, quæ de nouo fit, non comprehendit institutionem, testamentum, aut dispositionem ante ipsam factam, Lex enim de nouo lata non extenditur ad præterita, vt patet ex textu, *in l. cum lex ff. de legibus l. diuersus, Cod. de mandat.* Quia princeps sua lege nunquam vult alteri præiudicium inferre, *l. 2. §. merito si quis à principe. ff. ne quis in flumine fiat*, & idem resoluit nostra Ordinatio, *lib. 2 tit. 35. §. 17.* in quo declaratur, quod lex posterior non comprehendit donationem anteriorem, & idem resolutum fuit in successione domus de Bulas, & sic etiam intellecta fuit ordinatio in casu inter Vincentem Berges de Sousa, & sororem suam D. Margaritam; ergo iste maioratus ex omnibus titulis huc vsque relatis adiudicandus est nostro Illustrissimo posthumo Ludouico, & non actori.

Respondetur argumentis in principio in contrarium factis.

AD primum concesso antecedenti respondetur, ne Ludouicum existere in humanis cum qualitatibus à testatore requisitis. Ad primam confirmationem Respondetur, quod *l. cum inter veteres 14. de fideicommiss.* non vult dicere conceptum non esse hominem, sed non esse hominem perfectum, sicut infans non potest dici homo perfectus in rigore. Tum quia illa doctrina erat iuris antiqui, non tamen noui, vt patet ex verbis eiusdem textus, ibi, nos vetus iurgium discidentes. Et eodem modo debent aliæ leges allegatæ intelligi, quæ vel loquuntur de posthumo nondum concepto, vel de homine non perfecto, vt supra late probauimus. Ad secundam confirmationem respondetur in posthumo existere omnes qualitates requisitas ad successionem, vt supra late probauimus. Ad tertiam, quartam, & quintam confirmationem respondetur, illa verba, *se abi o ouuer, ou a bi o naon ouuer*, verificari in posthumo, siquidem vere existebat, & erat ibi, licet occultatus in ventre matris, nec est idem, *se abi o ouuer, ac que se se achar, ou aibar, nam se abi o ouuer, dis to existentia fora doser mera mente poti vel, è o que se achar, dis existentia achada, isto he, que se possa demonstrar sensu aliquo.*

Ad sextam confirmationem respondetur testatorem vocasse masculum vere existentem, quod verificatur in posthumo. Nec est necesse quod ad oculum demonstretur, nec illa dictio, ipsi, demonstrat personam ad oculum, sed refert eandem, est enim relatiua, & demonstrat etiam in ventre, & non ad oculum, vt patet ex verbis Angeli ad D. Ioseph, Ipse enim saluum faciet populum suum à peccatis eorum, Matthæi c. 1. quod etiam patet ex aliis multis scripturæ locis.

L Ad

112 Ad septimam confirmationem respondetur: illa verba, *à sa morte*, solum velle dicere, *por sua* 113 *morte*, vt supra late probauimus, non vero requirere, quod vere in humanis existeret. Ad octauam confirmationem bene ibi responsum est. Ad 114 instantiam respondetur idem dicendum esse in successione testamentaria, quam ex lege, quoad successionem posthumi, nisi testator excluserit 115 posthumum, quod tamen non fecit in præsenti, vt late supra ostendimus; Nec est necesse quod dispositio hominis expresse vocet posthumos, 116 nam ipsi per legem sunt comprehensi, sed solom est necesse quod non sint exclusi expresse, vel 117 verosimiliter.

Ad nonam confirmationem respondetur hic 118 non dari fictionem retrottactiuam, sed realitatem, cum posthumus in ventre vere existat, vnde non 119 datur retrottracto in præiudicium tertij, tunc enim solum esset præiudicium tertij, si ille tertius habuisset aliquod ius quæsitum, vel posset acquirere ad maioratum, non tamen venter esset 120 in primo loco, illi quæsitum fecit ius, vt dicit eadem lex *antiquis*, & hoc non est præiudicare tertio, qui nunquam ius acquisiuit, Glossa, *in decem ff de verbor. sig.* Alias in successione filij diceremus, quod esset in præiudicium illius, qui esset in remotiori gradu, qood non est dicendum, solum enim præiudicat tertio, quod fit contra ius, 121 *l. nemo 94. ff de regul. iuris ibi*; Nec exemplum de illo, qui ex concubina habuit filium, cum non esset vxoratus valet, nam licet postea post mor-122 tem vxoris contrahat cum concubina matrimonium, non habet filius concubinæ legitimatus per matrimonium ius quæsitum, quia tempore, quo ius fuit quæsitum filio legitimo vxoris, filius concubinæ erat incapax successionis, quod non accidit in posthomo, qui tempore, quo erat in ventre non erat incapax successionis secundum ius.

Ad decimam confirmationem respondetur, ma-123 ioratum non esse in pendenti. Nam cum posthumus iam esset conceptus, & verus homo, illi statim defertur maioratus, quod probat Mieres exemplo absentis, qui putabatur mortuus. Legendus est etiam Palaus, *apud Castill. lib. 1. cap. 91. n. 10.* Et confirmatur exemplo maioratuum communium, in quibus statim succedit posthumus, antequam nascatur, aliàs esset maioratus in pendenti, quod non admittitur in aliquo maioratu, Molina, *de primogeniis, lib. 3. cap.* 10. Sufficiebat ergo fœtum esse animatum, ne penderet maioratos. Ad vndecimam confirmationem negatur posthumum haberi pro nato esse fictionem iuris, sicut repræsentatio. Nam posthumum haberi pro 124 nato est priuilegium iuris, non tamen fictio iuris, cum posthumus vere existat, quod non habet mortuus, quem filius repræsentat. Videatur Va-125 lenzuela, *tom. 1. consil. 198. n. 82.* Ad duodecimam confirmationem respondetur qood si in institutione daretur conditio, quod solum succederet ille, qui tempore mortis vltimi possessoris existe-126 ret, adhuc censeretur vocatus posthumus, vt supra late probauimus, siquidem vere iam existebat in rerum natura, per quod patet, ad decimam tertiam confirmationem.

CONSVLTVM XXXVIII.

De iure cuiusdam confraternitatis ad celebrandas Missas, & exequias defunctorum in Ecclesia parochiali.

SVMMARIVM.

1. *Ponitur casus, seu factum.*
2. *Confratres confraternitatis Spiritus sancti populi Viennensis in Lusitania, habent potestatem libere celebrandi Missas, & officia defunctorum, absque eo quod teneantur vocare parochum, aut canonicos dicta Ecclesia.*
3. *Naturales Vienna consuetudine immemoriali soliti sunt vocare ad hac officia, & Missas dictam confraternitatem.*
4. *In hoc nunquam offensi sunt ius parochiale, aut canonicorum*
5. *Exequia, & Missa pro defunctis de iure non pertinent ad parochos, vel Canonicos.*
6. *Ad hac officia, & Missas possunt testamentarij vocare clericos sibi bene visos.*
7. *Qua de iure communi competant parochis in suis Ecclesiis referantur.*
8. *Parochus de iure non tenetur assistere exequiis defunctorum.*
9. *Casu quo eis velit assistere, non debet dari ei aliqua portio eleemosyna, quadatur alıis clericis exequias celebrantibus.*
10. *Possunt haredes defuncti illi aliud stipendium dare, si voluerint.*
11. *Tenentur illi tale stipendium dare, si detur laudabilis consuetudo introducta.*
12. *Parochi Ecclesia Viennensis non sunt in possessione, quod vocentur ad tales exequias, vel Missas, nec quod eis detur aliquod stipendium pro sua assistentia.*
13. *Haredes defunctorum in Oppido Vienna solent à tempore immemoriali vocare ad tales exequias, & Missas confratres dicta confraternitatis.*
14. *Hodie non possunt vocare alios.*
15. *In pure facultatiuis non potest introduci consuetudo laudabilis etiam immemorialis.*
16. *Quando res non sunt pure facultatiua, sed habent aliquos respectus in bonum anima, potest introduci laudabilis consuetudo per decennium.*
17. *Assistere exequiis defunctorum non pertinet ad ius parochiale.*
18. *Canonici qui non sunt confratres huius confraternitatis, nullum ius habent vt vocentur.*
19. *Confratres huius confraternitatis omnes sunt naturales eiusdem oppidi Viennensis.*
20. *Clerici qui non admittuntur ad predictas exequias, & Missas sunt extranei, & alienigena.*
21. *Iuxta ius diuinum, & canonicum ad bona Ecclesiastica, prius admittendi sunt naturales digni, quam alienigena.*
22. *Probatur ex iure diuino.*
23. *Probatur ex iure canonico.*
24. *Probatur ratione.*
25. *Prohibitio beneficiorum Ecclesiasticorum, si fiat extraneis.*

extraneis, existentibus clericis naturalibus dignis, eſt nulla, iuxta plurimorum ſententiam.

26 *Patronus qui inſtituit aliquam capellam, vel teſtator, qui reliquit aliquas Miſſas, poteſt præcipere, vt prius vocentur naturales, & conſanguinei digni, quam extranei.*

27 *Intentio omnium teſtatorum in oppido Vienna eſt, quod ad ſuas exequias, & Miſſas vocentur confratres Spiritus ſancti.*

28 *Chorarij Sedis Bracharenſis non admittunt ad officia, & Miſſas defunctorum alios clericos qui non ſint Chorarij.*

29 *Ita facientes, non faciunt contra ius canonicum.*

30 *Non eſt credibile ordinarium confirmaſſe ſtatutum iniquum, & contrarium iuri communi.*

31 *Præſcriptio immemorialis, etiam contraria iuri communi habet vim priuilegij.*

32 *Sufficit allegare hoc priuilegium, etſi titulus non probetur.*

33 *Sufficit allegare tempus ſine titulo.*

34 *Præſcriptio immemorialis habet vim priuilegij ex certa ſcientia.*

35 *Ponitur argumentum in contrarium, & ſoluitur.*

36 *Ordinarius poteſt facere ſtatutum, quod in funeribus non vocentur, niſi tot religioſi, vel clerici, vt ſumptus ſint moderati.*

CASVS, SIVE FACTI SPECIES.

1 IN notabili oppido Viennæ in Luſitania in Prouincia Anteramnenſi, in principali Eccleſia illius, S. Ioannis Baptiſtæ ſita eſt quædam nobiliſſima, & ditiſſima Capella Spiritus ſancti, quæ à tempore immemoriali, & à fundatione ipſius Eccleſiæ, vt naturalis dicunt conſueuit gobernari per quandam nobiliſſimam confraternitatem Clericorum laudatæ, & approbatæ vitæ, & ſanguinis puritate comprobata, in qua in qua eſt quidam prouiſor, ſcriba, & alij miniſtri neceſſarij pro gubernio ipſius Capellæ. Conſueuerunt autem fideles illius populi prædictos clericos Confratres dictæ Capellæ vocare ad aſſocianda cadauera ad ſepulturas, ad celebrandas exequias defunctorum, ad dicendas Miſſas, quas pro animabus ſuis volunt ſibi poſt mortem celebrari, hæc enim omnia peragunt dicti confratres perfectiſſimè; cum igitur hi religioſiſſimi clerici, hac exactione, & perfectione, prædicta officia, & Miſſas celebrent, conſueuerunt naturales illius oppidi, non parocho, ſed ipſi prouiſori Capellæ, & eius miniſtris dare omnem ſummam pecuniarum pro Miſſis, & dictis officiis celebrandis, & ſic præcipunt in ſuis teſtamentis, vt eis talis ſumma tribuatur, & cum ipſi celebrent pro ipſorum animis, etiam eoſdem conſueuerunt vocare ad aſſociandum corpora ad ſepulturam, ad celebrandum cum cantu, & ſine illo, eorum exequias. Creuit cœtus clericorum, deducta eſt ad ſtatum perfectum huiuſmodi confraternitas, fecit quædam laudabilia ſtatuta, in quibus quomodo Miſſæ diſtribuendæ erant aſſignatur, quod ſtipendium pro celebrando quolibet officiu à tota confraternitate poſtulando, quot clerici eſſent admittendi ad confraternitatem, & quòd ſolum naturales, & liberi à ſanguine Sarracenorum, & Hebræorum admitterentur. Præſentarunt huiuſmodi, & alia ſtatuta Ordinario, qui ea ſemel, & iterum, vt laudabilia approbauit. Cum igitur huiuſmodi religioſi patres eſſent in hac ſua poſſeſſione à tempore immemorali, videntibus, & non reclamantibus parrochis, & canonicis dictæ Eccleſiæ, ſed potius approbantibus, (parochum enim, etſi extraneum ſolebant ad confraternitatem recipere non tamen canonicos) quo non obſtante cum per multos annos in hac ſua poſſeſſione immemoriabili exiſterent.

Accidit, quod quidam parochus, qui noluit intrare dictam confraternitatem, & aliqui canonici dictæ Eccleſiæ (habet enim illa Eccleſia vltra prædictam confraternitatem ſuum parochum, & canonicos) voluere aſſiſtere prædictis officiis defunctorum, & quod Miſſæ etiam eis diſtribuerentur. Reſponderunt prædicti confratres, parochum poſſe aſſiſtere dictis officiis, ſi vellet, eos tamen ex ſtipendio, quod eis dabatur pro officio celebrando, nihil ei daturos, ſed tantum ei daturos eleemoſynam pro Miſſæ officio, vt mos erat apud illos à tempore immemoriali, Canonici autem ſi vellent aſſiſtere officiis, nec eleemoſynam eis daturos, nec Miſſas eſſe diſtribuendas, nam hæc omnia ex voluntate defunctorum, non ad canonicos, ſed ad ipſos pertinere; non tamen negarant, nec negant, poſſe teſtatores, ſi velint eos vocare, & ſoluere ſtipendium ſui laboris, & alias Miſſas diſtribuere. Non eſt credibile quam indignati fuere canonici, & clerici illius Eccleſiæ, voces cœlum penetrarunt, Romam petierunt, & adhuc illic perſeuerant ab hinc plurimis annis, & erunt, dicebant enim, ad parochum pertinere diſtributionem Miſſarum, ipſum debere vocare clericos pro celebrandis officiis defunctorum, vt ſolet fieri in toto Regno; clamabant hanc conſuetudinem Viennenſem eſſe abuſum, ipſos clericos confraternitatis eſſe excommunicatos excommunicatione Bullæ cœnæ, ſiquidem impediebant vocare alios clericos ad officia, & Miſſas defunctorum, cum ſolum permitterent vocari confratres ſuæ confraternitatis, qui ſolum poterāt eſſe naturales, & non extranei: delata igitur huiuſmodi querela ad Ordinarium, ſæpe ſæpius in fauorem confraternitatis iudicauit, delata ad Romanum Pontificem, iuſſit Iudices commiſſarios, & delegatos, qui etiam in fauorem confraternitatis iudicarunt. Cum autem his temporibus, huc & illieo plura eſſent iurgia, & aliqui ex vna parte, & alij ex alia ſuper iuſtitia horum clericorum dubitarent.

Quæſierunt iſti religioſi clerici à me: An hæc confraternitas Spiritus ſancti oppidi Viennenſis, prout ſtabilita eſt à tempore immemorabili, poſſit efficere officia omnium defunctorum huius villæ, celebrare omnes Miſſas, quæ in illis iubentur dici, abſque eo quod teneantur vocare parochos, qui non fuerint confratres eiuſdem confraternitatis, aut canonicos, abſque éo quod faciāt aliquid contra ius canonicum, diuinum, vel naturale.

RESPONSIO AVTHORIS.

2 REſpondi, Confratres huius celeberrimæ confraternitatis Spiritus ſancti notabilis oppidi Viennenſis in Archiepiſcopatu Bracharenſi in Luſitania, poſſe libere celebrare talia officia defunctorum, & dicere tales Miſſas, abſque eo quod teneatur vocare parochum, nec canonicos eiuſdem

Ecclesiæ, eo quod ad solos prædictos confratres pertineat efficere talia Officia defunctorum, & prædictas defunctorum Missas celebrare; quod sic probo.

3 Ea consuetudine immemorabili solent hæredes testamentarij defunctorum huius oppidi Vieonensis vocare patres huius confraternitatis Spiritus sancti ad celebranda dicta Officia, & dicendas prædictas defunctorum Missas, & illi tribuunt eleemosynas illorum; sed sic est, quod in hoc nunquam offenderunt ius parochia-
4 le, aut canonicorum; ergo ad ipsos solos confratre Spiritus sancti pertinet hodie efficere prædicta Officia defunctorum, & tales Missas celebrare. Maior probatur latissime ea testibus, qui exhibiti sunt in actibus, & ea possessione, in qua sunt huiusmodi confratres à tempore commemorabili; Minor verò, hoc est, quod nunquam in hoc offenderunt ius parochiale, aut canonicorum, etiam probatur.

5 Quia Officia defunctorum, & Missæ pro defunctis de iure non pertinent ad Parochos, aut canonicos, sed sunt suffragia libera, quæ hæredes, & testatores lubent celebrare pro animabus suis, ad quæ secundum ius canonicum possunt testamentarij vocare Clericos sibi benè
6 visos, vt declarauit sacra Congregatio anno 1627. die 5. Maij, vt refert Barbosa de Officio curæ *cap.* 27. *num.* 27. & sic determinauit Vrbanus VIII *in Constitutione sua* 21. §. 1. *tom.* 4. *Bullarum in folio* 250. confirmans ea certa scientia Constitutionem Pauli V. vt testatur Peirinis in additamentis ad Constitutionem Leonis X *c.* 4. *num.* 7. Et ego ipse dixi in nostro Directorio Regularium *tract.* 2 *d.* 3. *sect.* 4 *num.* 135.

7 Quod autem huiusmodi suffragia, secundùm ius canonicum non pertineant ad Parochos, etiam liquet. Nam parochis de iure solum competit, quod illorum parochiani audiant illorum Missam in sua parochia, quod soluant eis decimas, & primitias, & oblationes, & quod ipsi eis ministrent Sacramenta, & eos socient ad sepulturam, & faciant Officium sepulturæ, & tribuant eis benedictiones nuptiales, vt cum Syluestro, notauit Morouius, responso 99. *numero* 132. & cum Tabiena, & aliis communiter Regindus *lib.* 10. *tractat.* 1. *cap.* 8. *sectione* 4. *numero* 51. ergo Officia, & Missæ defunctorum non pertinent ad ius parochiale, nec canonicorum.

8 Et hinc fit, Parochum de iure non teneri assistere, & præsidere huiusmodi Officiis defunctorum, & in casu quo eis velit assistere, vt potest,
9 non debere ei dari aliquam certam portionem ex eleemosyna, quæ datur Clericis vocatis pro tali Officio, nisi hæredes libere alteram eleemosynã
10 illi velint dare, vel detur consuetudo legitime introducta, eam illi dandi, nam tunc possunt obligare hæredes ad obseruandam laudabilem con-
11 suetudinem, *cap ad Apostolicam*, & ibi Glossa, & Abbas *n.* 3. *&* 4 Felinus *n.* 2. Hostiens. *n.* 6. & tenet cum Azor. Malleto de Hierarchia, & iure Ecclesiæ, *lib.* 3. *tit.* 30. § 1 *num* 5. ergo si non detur talis consuetudo, vel libere talem eleemosynam hæredes valint illis dare assistere debent talibus Officiis gratis, nam ideo recipiunt decimas, & oblationes defunctorum, vt notauit Malletus, loco
12 citato; Sed sic est, quod nec parochi huius Ecclesiæ sunt in possessione, quod vocentur ad hæc Officia, nec est consuetudo dandi eis aliquam portionẽ eleemosynæ, quæ solet dari pro Officiis defunctorum in casu, quo non sint confratres illius confraternitatis, ergo si ex tempore immemorabili hæredes, & testamentarij huius oppidi, solum solent vocare confratres huius confrater-
13 nitatis Spiritus sancti, ad talia Officia, & Missas defunctorum, hodie non possunt non illos vocare, vocando alios, sed solam dictam confraterni-
14 tatem debent vocare, & illi soli, & eius confratribus debent distribuere stipendia relicta pro Missis, & tum illis talia Officia defunctorum celebrare, & non cum Parocho, vel canonicis dictæ Ecclesiæ.

15 Patet hæc vltima consequentia euidenter primo: Quia quamuis in pure facultatiuis non possit introduci consuetudo laudabilis, & possessio, etiamsi sit immemorialis non sufficiat ad illam introducendam, vt constat *ex l.* 1. *C. de seruit. & aqua* & tenet Bartolus *in l cum in rem versic. ff de vsuris*, Innocentius *in c bona,* 2. *de postul prælator.* Cinus *in l.* 1. *&* 2. *Cod. quæ sit longa consuetudo*, & clarius constat *ex cap. ad Apostolicam de simo-*
16 *nia*: attamen quando res non sunt pure facultatiuæ, & voluntariæ sed habent certos respectus in bonũ animæ, cum aliquo onere, si per longum tempus, v. g. decem annorum soleat certis personis committi, talis consuetudo debet obseruari, vt patet *ex cap. ex parte de censibus, & ex cap. Astensis de concess. prabend.* vt notauit Abbas *in cap suam nobis, num.* 8 *de simonia*, & multo melius constat *ex cap. Abbate de consuetudine, & cap si Episcopus de offic. ordin. in* 6. *& cap. quoniam eodem titulo, sed non eodem libro*, vt latius cum multis probat Morouius, *responso* 27 *num.* 85. Sed sic est, quod hic sunt certi respectus, vt est labor Sacerdotum in celebrandis dictis defunctorum Officiis, & Missis, pietas causæ, & fauor animæ [illegible]antis; ergo optime in his potest introduci laudabilis consuetudo, si per decem annos solitum fuisset vocari tales patres ad tales Missas, & Officia; Atqui solitum est vocari tales patres à quolibet de populo à tempore immemorabili: ergo iam est introducta talis consuetudo, & possessio, & debent vocari tales patres huius confraternitatis ad tales Missas, & Officia defunctorum, & non alij: Ita docet expressè in simili casu Morouius *responso* 27 *num.* 2. vbi latissimè probat quandam curam annualem cuiusdam parochi, qui à multis annis solebat vocari ab hæredibus defunctorum cuiusdam ciuitatis ad Missas, & Officia defunctorum, tenebantur eum vocare, & non alium Clericum eius loco, non obstante, quod à principio illis liberum fuisset vocare illum, vel alterum, quem voluissent, & hoc non alia ratione, nisi ratione consuetudinis, quam in bonum animarum suarum introduxerant, & ob possessionem, & præscriptionem in qua erat talis cura; ergo cum hic tales confratres sint in possessione, vt ipsi & non alij vocarentur ad prædicta Officia, & Missas, & sint præscripti, & hæc consuetudo sit laudabilis, siquidem est in bonum animarum defunctorum, & habet anneaum laborem spiritualem, sic debet obseruari in posterum & manuteneri, vt in simili casu resoluit Rota Romana in quadam decisione coram illustrissimo Cardinale Mantica anno 1597. die 22. Martij, quam refert Hurtado de congrua sustentatione *ap-*

pen

pendice tertio folio mihi ; 90. *numero quarto.*

17 Et quod parochus non debeat vocari ad hæc Officia, & in casu quo illis velit assistere, non teneantur hæredes defunctorum & dare partem stipendij, quod solet dari prædictæ confraternitati. Probatur, Nam vt supra diximus, assistere his Officiis non pertinet ad ius parochiale, & in casu, quo ipse velit assistere debet gratis assistere, nisi detur consuetudo dandi ei aliquod stipendium, vt supra diximus; sed sic est, quod in hac Ecclesia nunquam solitum fuit dare illi talem eleemosynam, si non asset confratet prædictæ confraternitatis, nec etiam canonicis qui nunquam fuere admissi, si non erant

18 confratres; ergo nec canoni.i, qui non sunt confratres prædictæ confraternitatis debent admitti ad prædicta Officia, & Missas, nec paro. hi debent esse numerati in prædictis stipendiis Officiorum, quia sunt eleemosynæ liberæ, & solum in eis habent ius acquisitum confratres huius confraternitatis, ob possessionem, & consuetudinem laudabilem, & immemorabilem in qua sunt.

19 Quod autem hæc consuetudo sit sancta, iusta, & laudabilis, & conformis iuri communi probatur. Quia confratres huius confraternitatis

20 omnes sunt naturales eiusdem oppidi Viennésis, & Clerici, qui non admittuntur ad hæc Officia, & Missas sunt soli extranei, & alienigenæ; sed est, quod est maxime conforme iuri diuino, & canonico, quod ad bona ecclesiastica sint priùs admissi Clerici naturales digni, quam alienigenæ, & quod si dentur Clerici naturales digni, ex-

21 tranei excludantur, ergo cum sint tot Clerici huius oppidi naturales, inter quos possint distribui hæ Missæ, & fieri hæc Officia, non est iustum, quod dentur extraneis, priuando his bonis ecclesiasticis naturales. Maior est certa, nam vt constat, omnes Clerici naturales huius oppidi, qui volunt ingredi hanc confraternitatem, si non sint ex sanguine maculato, vel in vita deprauati, sunt admissi ad illam, vt constat ex statutis huius confraternitatis. Minor vero probatur.

22 Et quod sit iuxta ius diuinum probatur, *ex Deuteronomio* 18. Prophetam de gente tua 12 *& c.* 17. *non poteris alterius gentis facere regem.* & quod

23 sit iuxta ius canonicum constat, *ex Tridentino sess.* 5. *cap.* 5 *de reformatione, & ex cap bonæ* 2. *de postulat. versiculo quia vero, & cap ne pro defectu de electione, cap nec è meritis, & cap. nullus,* 61. *dist. cap fin de cler.* Peregrin. *cap. Aphros. quest* 8. *dist. cap. neminem* 70. *dist. & l in Ecclesijs,* ibi in vieo, *natus. C de Episcopis, & Clericis, & l. vna. C. non licere habita, 1 lib.* 11. In quibus textibus ordinatur, quod existentibus naturalibus dignis, hi præferantur in bonis Ecclesiasticis alienigenis, &

24 extraneis.

Et ratio istius est, quia secundum rectam rationem, & bonum regimen est, quod si dentur filij huius populi digni, alienigenæ non præferantor, non enim est æquum panem filiorum eripere, & dare alienigenis, nec est bonum, quod naturales esuriant, & extranei gaudeant beneficiis, & bonis patriæ suæ; ergo secundum bonam rationem est, quod existentibus Clericis dignis & naturalibus, hi præferantur in bonis suæ Ecclesiæ alienigenis. Tum, quia hæc bona exeunt ex bonis parentum horum Clericorum, & conueniens est, vt ipsi in distributione illorum præferantur extraneis, & alienigenis, si ipsi commode æque possint efficere officia, quæ extranei facturi erant. Hinc plures DD. dicunt prouisionem beneficiorum Ecclesiasticorum, si fiat extraneis, existentibus clericis naturalibus dignis, esse nullam, vt docet Rebuffus, Panormitanus, Glossa, Lopes, Felinus, Corsetus, Selua, Salzedo, Auendaño, Innocentius, Decius,

25 Couar. Mandosius, Nauarrus, Dueñas, Rochus, Ledesma, Gomes, quos larga manu refert, & sequitur Sanchez, *in consilio lib.* 2. *cap.* 1. *dub.* 8. *à n.* 2. Ergo cum clerici huius confraternitatis sint omnes naturales huius oppidi, sequitur quod est maxime conforme iuri diuino, & Ecclesiastico, & rationi naturali, quod præferantur in his bonis suæ Ecclesiæ alienigenis, & extraneis.

26 Confirmatur: Nam vt plures Authores dicunt; patronus, qui instituit quandam capellam, aut beneficium, vel testator, qui præcepit dicere aliquas Missas, potest præcipere, quod præferantur in præsentatione talis capellæ, & in sacrificiis dicendis eius consanguinei, aut naturales, si digni sint, excludendo extraneos, vt cum Lambertino, & Innocentio, docet Sanchez, *lib.* 2. *Consiliorum cap.* 1. *dub.* 10. *num.* 10. Sed sic est quod intentio omnium, qui in hoc oppido Viennæ instituunt capellas, vel iubent dicere Missas pro animabus suis est, quod eas celebrent tantum prædicti patres confraternitatis Spi-

27 ritus sancti, & non alij alienigenæ, & extranei, & hæc est voluntas omnium testatorum, & naturalium illius oppidi, vt ego à multis ipsorum, adhuc viuentibus sæpe sæpius audiui; ergo prædicti patres, excludendo alienigenas, & omnes qui non sunt confratres suæ confraternitatis, non faciunt aliquid iniustum, sed conforme iuri communi, & secundum voluntatem testatorum.

28 Confirmatur 2. quia clerici Chorarij sedit Bracharensis non admittunt ad officia, vel Missas defunctorum allos clericos, qui non sint chorarij eiusdem sedis, vt quotidie cernimus in dicta sede Bracharensi, & testatur Fragoso, *p.* 1. *lib.* 8. *disp.* 19. *§.* 7. *num.* 26. Et hoc ex statuto confirmato ab ordinario, & hoc absque eo, quod faciant contra aliquod ius canonicum: Ergo idem possunt efficere Viennæ Patres confraternitatis.

29 Consequentia rectè infertur; quia tam vnum, quam alterum statutum est confirmatum ab ordinario, & vltra Patres confraternitatis Spiritus sancti sunt in possessione immemorabili. Antecedens vero quoad secundam partem, etiam probatur; quia non est credibile ordinarium approbasse statutum iniquum, & contrarium iuri communi; ergo si hoc statutum actualiter in sede Bracharensi obseruatur, quid interest, quod obseruetur in collegiata insigni Viennensi, cum antiquior sit in illa hæc consuetudo.

30 Confirmatur 3. Quia non est credibile, tot prælatos, quot fuere in illa Cathedra Bracharensi, consensisse illis statutis, & consuetudini per tot annos si continerent aliquam iniquitatem contra ius Canonicum, vel libertatem Ecclesiasticam, absque eo quod illa reformassent; Sed sic est, quod nec Brachatæ, nec Viennæ, huc vsque prælatus aliquis impediuit, vel reprobauit hæc statuta, & consuetudinem; ergo signum est nullam continere iniquitatem, nec esse contra ius

 canoni

canonicam, aut libertatem Eeelefiaſticam.

Confirmatur 4. quia dato, & non concesſo, quod hæc conſuetudo fuiſſet contraria iuri communi, ſecundum quod hæc officia, & diſtributio 31 Miſſarum pertinerent ad ius parochiale, vel canonicorum, adhuc iſti patres debent in ſua posſesſione manu teneri. Et ratio eſt, quia præſcriptio temporis, cuius memoria non extat, habet vim priuilegij, ac iuſti tituli, ita vt per eam acquirantur, etiam ea, quæ principi ſunt reſeruata, tameſi obſtet præſumptio iuris communis contra præſcribentem, *cap. ſuper quibuſdam de verb. ſignif. cap. 1. de præſcrip. in 6. l. hoc iure § ductus* 32 *aquæ, ff. de aqu. quot. & æſt.* Aretin. *conſil. 50 n. 4.* Decius, *conſil. 85. verſic. his non obſtant & conſil. 231. n. 2. in fine.* Vnde ſufficit allegare hoc priuilegium, etſi titulus non probetur. Bellon. *conſil.* 33 *1. num 5.* Quinimo ſufficit allegare tempus ſine titulo, Rota, *deciſ. 20. n. 2. de reb. Eccleſ. non alien. in antiquis*, Paulus de Caſtro, *in conſil. 423 nu. 2. verſic. in contrarium, lib. 2.* Alexander, *conſil. 6. n. 1. & 2. lib. 1.* Felinus, *in cap. accendentes enim verſic ſed diceres, & in cap. cum officiis, n. 4. de præſcript.* habet enim hæc præſcriptio vim priuilegij expresſi, & concesſi ex certa ſcientia, quia proinde habetur, ac ſi ab eo, qui hanc habet authoritatem fuiſſet concesſum, Cornelius, *conſil.* 34 *384. n. 1. & 3. lib. 4.* Et ideo licentia etiam Papæ, & principis contenſus præſumitur, Aretin. *conſil. 56 in principio, & num. 1. & ſequentibus*, Couarr. *in cap. dum in officiis. num. 9. verſic. nam & illa bona de ceſtam & in cap. poſſeſſor. 2 p. § 7. & 10 n. 2. verſic. firmet tamen de regulis iuris in 6.* Atqui huiuſmodi patres habent hanc conſuetodinem, & præſcriptionem à tempore immemorabili: ergo posſunt allegare quemcunque titulum voluerint, vt eſt ritum, & promulgatum, & in nota acceptisſimum; igitur posſunt etiam allegare priuilegium recipiendi tales eleemoſynas, & faciendi illa officia independenter à parocho, & canonicis à ſummo Pontifice ex certa ſcientia confirmatum, vt præter ſupra dicta iura, & DD. latè decidit ſacra Rota in quadam declaratione coram Illuſtrisſimo Cardinale Mantica, anno 1597. die 22. martij, quam refert Thomas Hurtadus, *de congrua ſuſtentatione clericorum appendice 3. folio mihi, 390. n. 4.*

35 Nec inde ſequitur aliqua violatio immunitatis Eccleſiaſticæ, vel illius libertatis, vt vult colligere Fragoſus, *p. 2. lib. 7. d. 19. § 7. n. 27.* Nec aliquod monopolium, vt dicit idem Author ibi, nec iniuſtitia contra libertatem hominum, aut ſimonia, ſiquidem tales patres confraternitatis non dicunt clericos, qui non ſunt confratres huius confraternitatis non poſſe vocari ab hæredibus, & teſtamentariis, tam Viennæ, quam in omni loco ad Miſſas, & officia defunctorum, ſi enim id dicerent optimè procedit ſententia Fragoſi, *loco citato*; ſed ſolum dicunt, quod de facto hodie non eſſe vocandos, nec numerandos in hoc oppido ad has Miſſas, & officia defunctorum, eo quod ius liberum, quod hæredes, & teſtamentarij defunctorum, & etiam ipſi teſtatores habebant ad vocandos hos, & non alios clericos, translatum eſt ad hanc confraternitatem, ob conſuetudinem laudabilem, & posſesſionem immemorialem, in qua ſunt, vt manet probatum; vnde ſicut hæredes poterant vocare clericos, quos voluiſſent, admittendos, alios & excludendo alteros, iuxta decretum ſacræ Congregationis, & Vrbani VIII. & Pauli V. abſque eo quod facerent aliquid contra libertatem Eccleſiaſticam, vel libertatem hominum, & abſque ſimonia, vel monopolio, idem poteſt efficere hodie hæc confraternitas, in quam tranſlatum eſt ius teſtatorum, hæredum, & teſtamentorum, ratione posſesſionis, & conſuetudinis laudabilis, & immemorialis, in qua ſunt, quæ omnia clare videntur in hoc exemplo Theologico; ſicut enim ex infallibilitate ſaluationis prædeſtinati, non ſequitur defectus libertatis ad ſe condemnandum in prædeſtinato, ſed ſolum ſequitur poſſe condemnari, ſed quod de facto non ſit condemnandus, ſed omnino ſaluandus, quia iam eſt prædeſtinatus; ita ex eo quod prædicti confratres de facto non vocent, nec ſint vocaturi clericos, qui non fuerint confratres ſuæ confraternitatis, non infertur defectus libertatis, & potentiæ ad hoc, vt vocentur, ſed ſolum ſequitur, quod non ſunt de facto vocandi, eo quod dicta confraternitas habet iam præſcriptum per conſuetudinem laudabilem, & posſesſionem immemorabilem ius liberum, quod teſtatores habebant ad vocandum quos clericos voluiſſent, & quia de facto habent decretum, & ſtatutum abſolutum fundatum in dicta posſesſione, & præſcriptione iuris teſtatorum, hæredum, & teſtamentorum non vocandi alteros, qui non fuerint confratres eiuſdem confraternitatis.

Secundo reſpondetur, quod ordinarius poteſt 36 facere ſtatutum, quod in funeribus non vocentur, niſi tot religioſi, vel clerici, vel confraternitates, vt ſumptus ſint moderati, abſque eo quod faciat contra libertatem Eccleſiaſticam, vt docet Panormitanus, *in cap. fin. de rebus Eccleſiaſticis non alienandis*, Caietanus, *in ſumma verbo communicatio cap. 31.* Graſſius, Vgolinus, quos refert, & ſui ipſius oblitus ſequitur Fragoſus, *p. 2. lib. 1. d. 3. n. 288.* Et ratio eſt, quia tale decretum non ordinat aliquid per ſe contra perſonas Eccleſiaſticas, ſed ſolum per accidens, ſiquidem quod intendit eſt, quod ſumptus in exequiis, & funeribus defunctorum ſint moderati, & non vani, vt dicit Fragoſus *ſuprà*: ergo cum ſtatutum huius confraternitatis ſit confirmatum ab ordinario, & ſolum præcipiat, quod non vocentur ad exequias, & Miſſas defunctorum, niſi tantum Sacerdotes huius confraternitatis ad moderandos ſumptus, (ſiquidem incredibile eſt, quam tenuisſimum ſit ſtipendium, quod confraternitati ſoluitur ob celebrationem harum exequiarum, in quibus asſiſtunt ad minus octoginta clerici) ſequitur tale decretum non eſſe contra libertatem Eccleſiaſticam, nec naturalem, & multo minus eſſe monopolium, vel ſimoniam; videatur Fragoſus *loco citato*, qui neſcio quo fundamento hoc ſtatutum vt bonum admittat, & ſtatum Choratiorum ſedis Bracharenſis reſpuat *p. 2. lib. 8. d. 19. § 7. num. 26.* Nam ſicut hoc ſtatutum præcipit, vt non vocentur, niſi tot clerici, tot confraternitates, tot religioſi ad euitandos ſumptus, ita illud ſtatutum Choratiorum ſedis Bracharenſis, & horum confratrum Spiritus ſancti Eccleſiæ Viennenſis præcipit, vt non vocentur niſi Chorarij ipſius ſedis, vel confratres Spiritus ſancti ad euitandum ſumptus vanos; vel ergo vtrumque ſtatutum eſt malum, vel vtrumque bonum; ſed hoc vt bonum admittit Fragoſus, *p. 2. lib. 1. d. 3. n. 288.* Ergo & illud, Choratiorum Sedis Bracharenſis &

conſequen

consequenter nostrorum confratrum Spiritus sancti vt bonum debebat admittere. Imo Altetius, *d.16. cap.3. fol.691.* docet statuentes contra priuilegium personæ Ecclesiasticæ particularis, etiam directè non incurrere hanc censuram; vt videri est apud Fragosum, *suprà n. 88.* per quod manet magis roboratum statutum nostræ confraternitatis.

CONSVLTVM XXXIX.

De Equitibus militaribus, an teneantur soluere decimas de bonis patrimonialibus?

SVMMARIVM.

1 *Ponitur casus, seu factum.*
2 *Commendator Equitum Christi non tenetur soluere decimas ex redditibus, vel terris suæ commendæ.*
3 *Probatur ratione.*
4 *Equites Christi non tenentur soluere decimas ex bonis patrimonialibus.*
5 *Probatur authoritate Doctorum.*
6 *Equites Christi, etiam vxorati sunt veri religiosi.*
7 *Religiosi exempti sunt à decimis, tum iure communi tum ex priuilegiis.*
8 *Hi milites habent multa priuilegia ad non soluendas decimas.*
9 *Hæc priuilegia competunt etiam Equitibus vxoratis.*
10 *Ponitur argumentum in contrarium, & soluitur.*
11 *Priuilegium habet latam, & latissimam interpretationem intra verborum proprietatem, dummodo mens concedentis non offendatur.*
12 *Hic non offenditur mens concedentis, si hæc priuilegia ad bona patrimonialia extendantur.*
13 *Ponitur argumentum in contrarium, & eius solutio.*
14 *Secunda solutio eiusdem argumenti proponitur.*
15 *Ponitur aliud argumentum in contrarium, & soluitur.*
16 *Ponitur secunda solutio eiusdem argumenti.*
17 *Hæc priuilegia non fuere reuocata per cap. nuper de decimis.*
18 *Opinio Themudi in hac parte refellitur.*
19 *Sententia lata contra aliquos milites non offendunt illos, contra quos non fuere lata.*
20 *Milites multas habent sententias pro se in iudicio legali huius regni.*
21 *Sententia lata in iudicio ordinarij contra equites nihil eis prosunt.*
22 *Episcopi possunt cognoscere de propriis causis, quando causa mouetur cum sibi subdito, secus cum exemptis.*
23 *Equites sunt exempti à iurisdictione Episcoporum.*
24 *Religiosi exempti non tenentur respondere coram Episcopo super decimis.*
25 *Valet argumentum de rebus ad personas.*
26 *Equites habent suum iudicem priuatiuum à sede Apostolica.*
27 *Talis cognitio pertinet ad hunc iudicem.*
28 *Nullus ordinarius potest interpretare breuia Apostolica.*
29 *Hæc interpretatio reseruatur Papæ.*
30 *Ponitur argumentum in contrarium, & soluitur.*
31 *Hæc priuilegia Equitum non soluendi decimas non sunt sublata per non vsum.*
32 *Renunciatio per non vsum, solum habet locum in priuilegio affirmatiuo.*
33 *Priuilegium non soluendi decimas est negatiuum.*
34 *Priuilegium negatiuum, vt per non vsum amittatur requiritur, vt interueniat prohibitio, & quod post talem prohibitionem transierint centum anni.*
35 *Priuilegia regularium non amittuntur per non vsum.*
36 *Contra illa ad summum solum potest præscribi per non vsum centum annorum.*
37 *Ponitur argumentum in contrarium, & soluitur.*
38 *Magnus magister non potest per se solum renunciare priuilegiis ordinis.*
39 *Id debet fieri in capitulo generali.*
40 *Generalis nec capitulum generale non potest renunciare priuilegium exemptionis, absque licentia Papæ.*
41 *Renunciatio magni magistri solum est respectu Ecclesiarum, quæ sunt in possessione recipiendi decimas à talibus Equitibus.*
42 *Hæc Ecclesia non est in tali possessione respectu nostri Equitis.*
43 *In pari casu melior est conditio possidentis.*
44 *Dum non constat de veritate fauendum est possessori.*
45 *Quando dantur duæ opiniones probabiles sequenda est opinio possidentis, etsi sit minus probabilis.*
46 *Rota solum iudicauit quemdam Equitem teneri soluere decimas, quia non erat in possessione non soluendi.*
47 *Hæc resolutio Rotæ non nocet nostro Equiti, qui est in possessione non soluendi decimas.*
48 *Iste Eques non tenetur soluere decimas de terris patrimonialibus, quas aliis conduxit.*
49 *Probatur id ex variis priuilegiis.*
50 *Hæc priuilegia quæ eximunt Equites à solutione decimarum sunt realia.*
51 *Ponitur obiectio in contrarium & soluitur.*
52 *Coloni tenentur soluere decimas ipsis Equitibus, quorum terras excolunt.*
53 *Probatur id ex variis priuilegiis, & doctoribus.*
54 *Equites non tenentur soluere decimas ex terris alienis, quas ipsi conduxerunt, & suis sumptibus colunt.*
55 *Probatur id ex variis priuilegiis.*
56 *Consuetudo dat titulum in conscientia, & deobligat à solutione decimarum.*
57 *In materia decimarum standum est semper Ecclesiæ consuetudini.*
58 *Hæc consuetudo præscribit per spatium centum annorum contra Papam.*
59 *Consuetudo cum titulo colorato sufficit ad præscribendum exemptionem à decimis.*
60 *Ponitur argumentum in contrarium, & soluitur.*

CASVS,

CASVS, SIVE FACTI SPECIES.

1 QVIDAM Eques militaris Ordinis Iesu Christi in Lusitania, & commendator illius, habebat multas possessiones, & terras, tam ipsius commendæ, quam patrimoniales, & acquisitas, ante, & postquam habuit dictam commendam, quas & conductas aliis commodabat, & alias terras alienas ipse conducebat, & suis sumptibus colebat, quod & eius pater, & auus per plures annos cum esset commendator eiusdem commendæ etiam faciebat, absque eo quod nunquam ex terris ipsius commendæ, vel patrimonialibus, seu acquisitis, vel commodatis, suæ parochiæ solueret decimas, mortuus est pater eius, & in possessione non soluendi decimas, tam ex terris commendæ, quam patrimonialibus, vel etiam conductis, successit eius filius, etiam commendator eiusdem commendæ, & in ea pacifica possessione per plus viginti annorum stetit, accidit autem vt moreretur parochus, qui de postulatione decimarum huius Equitis non curabat, & cum alius exaltior ei succederet, postulauit à prædicto commendatore decimas, tam de terris commendæ, quam patrimonialibus, vel etiam acquisitis, & conductis.

Quæritur ergo primum, An iste commendator teneatur soluere decimas ex redditibus & terris suæ commendæ? Secundò quæritur, An teneatur soluere decimas ex bonis patrimonialibus, & ex aliis acquisitis, ante & post habitam commendam, siue prædictas terras colat per suos seruos, siue per colonos. Tertiò an teneatur soluere decimas ex terris patrimonialibus, quam aliis conductas dedit? Quartò An teneatur soluere decimas ex terris alienis, quas ipse conduxit, & suis sumptibus colit. Quintò, An si de facto haberet hanc obligationem soluendi prædictas decimas, ab hac obligatione eximeretur, ex eo quod eius pater, & auus per multos annos talem decimam non soluit, in qua possessione ipse hodie adhuc inuenitur.

RESPONSIO AVTHORIS PRIMO QVÆSITO.

An iste commendator teneatur soluere decimas ex redditibus, vel terris suæ commendæ?

2 RESpondi nequaquam talem obligationem tenere, in hoc conueniunt DD. etiam contrarij, vt testatur Brito *de locato 3. p. cap. 2. num 40.* Et hæc sententia procedit, siue ipsi Equites sint veri religiosi, siue sint tantum personæ Ecclesiasticæ. Ratio est, quia redditus commendæ sunt ipsæmet decimæ, quas coloni soluunt ex terris ipsius commendæ vel si commendator aliquas

3 terras possidet, censentur veluti passalia ipsius commendæ, sed ex decimis, nec passalibus, non soluuntur decimæ; Ergo iste commendator non tenetur de redditibus vel terris suæ commendæ soluere decimas, & in hoc nulla est difficultas, vel controuersia inter DD.

RESPONSIO AVTHORIS SECVNDO QVÆSITO.

An iste commendator teneatur soluere decimas ex terris patrimonialibus, & ex aliis acquisitis, ante & post habitam commendam, siue eas colat per suos seruos, siue per colonos?

4 RESpondi me in nostro Directorio Regularium *1. p. tract. 2 d. 3. n. 180.* docuisse illos tenere soluere decimas ex prædictis terris. Per hoc tamen nolui asserere contrariam sententiam non esse probabilem, sed potius id multis argumentis, & rationibus satis indicari, vt dixi *in nostro Directorio Confessariorum 3. p tract. .... n. ....* Vnde sententiam negantem ipsos teneri soluere decimas semper reputaui probabilem, quæ probabilitas vt clarius elucescat, probatur hæc opinio, primo authoritate, deinde probabitur ratione.

5 Authoritate, quia ita docet Nauarrus. *tom. 1. de redditibus Ecclesiasticis, fol mihi 332. num. 1.* Gabriel Pereira de Castro, *decisione 9. per totam:* Phœbus, quem citat Themudus, *1. p. decisione a n. 36.* Tamburinus, *tom. 2. de iure Abbatum d. 24 q. 5 n. 71. & 79.* Lezana *tom. 2. cap 5 num. 55.* Eandem sententiam acerrime defendit Pater Isidorus à Leue, Religionis sanctissimæ Trinitatis lucidissimum iubar, Conimbricensis Vniuersitatis Cathredaticus primarius controuersiarum, in quodam consulto de hac re, quod sæpe sæpius præ manibus habui. Et tandem hanc sententiam debent tenere omnes illi DD. qui dicunt suos equites etiam vxoratos esse veros religiosos, vt sunt

6 multi, quos refert, & sequitur Sanchez, *in summa, lib. . cap. 16 n. 11.* Diana, *2 p. tract. 2. resol 10.* Barbosa, *de potestate Episcopi, allegatione 12. n 46.* Lezana, *tom. 2. cap. 5. n. 6.* & cum Nouario, Riccio, Valuenzuela, *4 p tract. .. resol. 86. & p. 10 tract. 1. resol. 1.* & cum multis Ioannes Sanctius, *in selectis d 49. n. 1. & 15.* Amicus, *tom. 8. q. 15. sect 2. n. 93.* Leander. *de sacrament. p. 1. tract. 5. d. 11. q. 47.* Bordonus, *resol. 16. n 7.* Suarez, *de Religione, tom 4. lib. 1 cap 4. n. 8.* Pelizarius, *tom 1. tract. 1. cap. 3 q 19.* Palaus, *tom. 4 tract. 16 d 1 p. 1. n. 24.* Larrea, *tom. 1. à leg. 64. n. 2 & 3.* Aiala, *in declaratione regula S Iacobi*, Mota, *in opero speciali de hac re*, Valaseus, *consult. 14 n. 17. & consult. 66. n. 31. lib. 1.* Mendes à Castro, *in praxi, lib. 2. cap. 1. n. 10.* Fragosus, *p. 2. lib 1 d 2. § 2 n 44* Fagundez *de institia, lib 6. cap. 11. num 2.* Rebello, *p. 12. lib 3. n. 13.* Ego ipse *in nostro directorio Regularium, tract. 2. d. 3. p. 1. sect. 6.*

7 Quod autem hi doctores debeant tenere huiusmodi opinionem, videtur necessario sequi; nam ipsi fatentur prædictos Equites etiam vxoratos esse veros religiosos; sed Religiosi exempti sunt à decimis, tum iure communi *cap. ex parte de decimis, & cap quali. & cap. decimis*, tum ex variis priuilegiis, de quibus Miranda, *tom. 1. q. 25. art. 13.* Lezana, *tom. 1. cap 3 n 1.* Suarez, *to. 1. de religione lib 1. cap 19. n. 2.* Diana, *p. 10. tract. 12. resol. 52.* Fagundes, *in precepta Ecclesiæ precept 5. lib. 2. cap. 9. dub. 4. concl 4.* Palaus, *tom. 2. tract. 10. d. vnica, p. 19. num. 2.* ergo ex authoritate suorum

Doctorum

suorum Doctorum probabilissimum est, hos equites, etiam vxoratos exemptos esse à solutione decimarum ex terris patrimonialibus; siquidem tot, & tum graues Doctores eos eximunt; Ergo Equites decimas non soluentes de bonis patrimonialibus tuti sunt in conscientia, saltem per principia extrinseca, ex authoritate horum doctorum.

Deinde probatur Ratione: Quia tales milites habent multa priuilegia ad non soluendas decimas; ergo non tenentur eas soluere. Antecedens probatur. Quia Martinus V. *in bulla Militanti Ecclesiæ*, tam Militiæ Iesu Christi, quam de Auis, & D. Iacobi, quam aliis, quæ pertinent ad ordinem Cisterciensem, concessit priuilegia eiusdem ordinis Cisterciensis S. Iustinæ, & Montis Casini, vt constat, *ex bulla Gregorij XIV.* Sed ordo Cisterciensis habet multa priuilegia ad non soluendas decimas, vt patet ex multis bullis, quas refert Lezana, *tom. 2. cap. 2. num. 26.* Ergo hi milites non tenentur soluere decimas.

8

Adeo clara sunt, & manifesta hæc, & alia priuilegia, vt Brito, *de locato 1. p. cap. 2. num. 4.* quamuis sit acerrimus contrariæ opinionis defensor illa confitetur, negat tamen illa prodesse Equitibus, qui non viuunt in communitate, sed viuunt vxorati. Sed contra hoc est, quod Gregorius XIII. anno 1571. bullam ex Apostolicæ sedis, concessit ad instantiam Regis Sebastiani his Equitibus huius regni, qui iam tunc viuebant vxorati, omnia priuilegia, & indulta concessa Equitibus D. Iacobi de Alcantara, vt fatetur Rodriguez, *in bullario folio mihi* 793. Et postea idem confirmauit idem Gregorius XIII. in alia bulla, quam refert Cherubinus, *tom. 2. pag. mihi* 300. Sed militia D. Iacobi de Alcantara non tenetur soluere decimas, vt constat, *ex bullis, Honorij III. Sixti IV. & Leonis X.* vt restatur Tamburinus, *tom 2. d.24. q.5. num.79.* Ergo tales equites etiam vxorati non tenentur soluere decimas. Confirmatur *ex alio priuilegio Leonis X.* quod continetur, *in libro gladiorum, fol.* 30. quæ omnia renouauit Gregorius XIII. vt constat, *ex libro gladiorum fol.* 18. *&* 25.

9

Nec obstat si dicas, in exemptione decimarum non prodesse communicationem priuilegiorum, vt decisum est à sacra Rota, vt testatur Trullenc *in Decalogum, tom. 1. lib. 9. dub. 11 num. 4.* Respondetur namque quod contrarium docet Fr. Ioannes à Cruce, Raphael de la Torre, Lezana, Philippus à Cruce, Garcias, quos refert Diana 10. *p. tract. 12. resol* 49. Et probatur ex altera decisione Rotæ, *2. p. in nouissimis decisione* 266. Tum quia quando agitur de causa pia, & in fauorem religionis, priuilegia sunt latè interpretanda; vnde alteri decisioni Rotæ non est necessariò illi standum. Et dato quod illi standum esset, adhuc tales Equites non tenentur soluere decimas; siquidem *in bulla Leonis X.* quæ refertur, *in libro gladiorum fol.* 309. vt restatur Pereira, *suprà* eis conceditur directe hæc exemptio decimarum, & clarius constat, *ex bulla Iulij II.* qui ad instantiam D. Iorje Magistri Militiæ D. Iacobi huius Regni concessit eidem militiæ D. Iacobi Lusitaniæ hanc exemptionem decimarum.

10

Dices priuilegium non soluendi decimas solum fuit concessum, quoad bona in communi, ex bulla Bonifacij, Martini V. Sisti IV. quas refert Brito *suprà*; ergo non debet extendi ad bona patrimonialia; nam priuilegium contra ius commune, & Ecclesiasticum debet restringi; odiaque à iure *de regulis iuris, in 6. cap. 1. de filiis presbyterorum, & in cap. sane cap. porro de priuilegiis, est enim odium.* Respondetur namque, extra dubium esse, priuilegium habere latam, & latissimam interpretationem infra verborum proprietatem, *cap intelligentia de verb. signif. cap. secundo requiritur*; quia sequimur non verba, sed mentem concedentis, *cap. ad audientiam de decimis, & cap. olim cap. recipimus*, & tenet Abbas, *in cap. ad audientiam*, Marianus, Iunior, Tiraquellus, quos refert, & sequitur Pereira, *decisione* 90. dummodo mens concedentis non offendatur, sed hic non offenditur mens concedentis, si hoc priuilegium ad bona patrimonialia extendatur, siquidem priuilegia loquuntur de bonis conuentuum, particulariumque personarum dicti ordinis, vt statim dicemus: ergo.

11

12

Nec obstat quod priuilegium odiosum sit restringendum, quale est omne priuilegium, quod est contra ius commune, vt docet Perein *ad const. Clementis VII. n.* 10. Respondetur namque, hoc deberi intelligi de restrictione, quæ fit intra verborum limites, & mentem concedentis, in hoc enim dispositio fauorabilis, & odiosa diuersificantur, quia fauorabilis respicit extensionem iuxta verborum proprietatem ex rationibus extrinsecis, *l. non possunt, ff. de legibus.* Odiosa vero, respicit extensionem intra verborum proprietatem ex rationibus intrinsecis; vnde falsa est illorum opinio, qui censuerunt, quod vbi priuilegium in aliquo verificatur, etiam minimo, hoc sufficit, vt in aliis debeat restringi. Contraria namque est vera, & melior opinio, & comprobatur ex textu, *in cap. ad audientiam, cap. quia circa de priuilegiis*: Ergo cum hoc priuilegium loquatur de personis singularibus; vt patet, *ex Priuilegio Eugenij IV.* Cæterum de quibuscunque personis vbilibet constitutis, quæ in præsenti sunt, & in futurum erunt, &c. & *ex Priuilegio, Sixti IV.* quatenus Abbates, & fratres eiusdem ordinis, à præstatione decimarum, &c. & ex alia bulla eiusdem Sixti IV. omnes, & singulos Abbates, priores, ac Abbatissas, nec non omnia, & singula monasteria præsentia, futura, vbilibet existentia, singularesve personas dicti ordinis, & *ex bulla Iulij II.* quæ illius prælati, monachi, vel personæ colunt; cum igitur hæc priuilegia loquantur de personis singularibus, iam illorum verborum proprietas ostendit, quod Equites, quatenus tales, etiamsi in sæculo degant, gaudent eodem priuilegio non soluendi decimas.

13

Secundo, & melius Respondetur, hic non fieri extensionem priuilegij; quia dato, & non concesso, quod priuilegium solum sit, quod non soluant decimas de bonis Religionis in communi, vt contrarij fatentur; Adhuc nihil infertur contra nos; nam bona patrimonialia illorum militum, non ipsorum propria, ad Religionis sunt, solum enim habent illorum vsum in ordine ad licita, & honesta, non tanquam suorum, sed tanquam sibi commissorum, ac commendatorum, nutu, & voluntate superiorũ, pro vt alij Religiosi, maiori tamen amplitudine, possunt namque instituere maioratus, aliquas donationes, & cæteros contractus efficere, testari, &c. non quia habeant dominium suorum bonorũ, sed quia hoc illis permittũt sui prælati, de licẽtia Papæ, vt bene notat Ax. Mot. Rod. Nau. quos refert, & sequitur Lezan. *to. 2. c. 5. n. 28.* Ergo Equites de his bonis non tenẽtur soluere decimas. Tertio

14

Respondetur priuilegia, quæ sunt in fauorem Religionis, licet sint contraria iuri communi, non esse odiosa, sed fauorabilia, & vt talia latè interpretanda, vt docet Suarez. *de legibus, lib.* 8. *cap.* 29. *n.* 7. Pereira, *tom.* 1. *ad Const. Clementis* 7. *num.* 12. Sed hoc priuilegium est in fauorem Religionis, est enim in commodum, & augmentum bonorum Religionis, nam bona patrimonialia militum, non ipsorum, sed propria Religionis sunt; ergo.

15 Nec obstat quod verba priuilegiorum videantur dirigi ad bona Conuentuum, & Religionis, quare non debent extendi ad bona patrimonialia ad instar priuilegij clericalis, quod ad bona patrimonialia non extenditur. Respondetur namque primò, bona patrimonialia esse bona conuentus, vt supra diximus. Secundo Respondetur, quod dato quod hæc bona non sint conuentus, eo quod ipsi milites non sint veri Religiosi, sed personæ Ecclesiasticæ; adhuc non teneri soluere decimas; Nam verba priuilegiorum non 16 solum ad bona conuentus, sed etiam particularium personarum extenduntur, vt supra ostendimus; Vnde hoc priuilegium non est reale, sed personale, nam vt priuilegium sit reale, debet dirigi ad ipsas res, v. g. si dicat ne soluant nec eorum fundi, &c. Si tamen dicat eximo talem religionem à solutione decimarum, vel tales personas, vel si dicat de propriis fundis, vel agris, quos propriis sumptibus excolunt, non soluant, tunc priuilegium est personale Suarez, *tom.* 1. *de Religione, cap.* 17. *n.* 14. Surdus, Barbosa, *in l. quia tale, n.* 3. & 11. quos refert & sequitur Gabriel Pereira, *decisione* 91. *num.* 13. Sed hæc priuilegia concedunt his militibus, ne soluant decimas de prædiis, quæ excolunt suis sumptibus, & eorum personas eximunt; ergo talia priuilegia sunt personalia, & ad bona patrimonialia extenduntur; ergo licet ipsi tantum sint personæ Ecclesiasticæ, non tenentur de bonis suis patrimonialibus soluere decimas.

Tam claræ, & indubitabiles sunt hæ rationes pro militibus, vt Themadus, *t. p. decisione* 5. *num.* 36. videns imbecillitatem suarum rationum, fugit ad aliud fundamentum, & dicit hæc omnia 17 priuilegia fuisse reuocata, *in cap. nuper de decimis in Concilio Lateranensi*; Sed bene, Deus, quàm longè à veritate discrepat Themadus; siquidem adeo eccus fuit iste author, quod etiam in computatione annorum à veritate discessit, siquidem post derogationem, *in cap. nuper de de-* 18 *cimis factam in Concilio Lateranensi*, fuere alia priuilegia non soluendi decimas concessa his militibus, vt constat ex priuilegio Martini V. qui vixit 200. annos post prædictum concilium Lateranense, in quo factum fuit prædictum, *cap. nuper de decimis*, siquidem tale concilium fuit celebratum anno Christi 1215. & Martinus V. regnauit anno 1415. vt refert Historia Pontificalis 2 *part. cap.* 2. Probatur etiam ex priuilegiis Gregorij XIII. Leonis X. & Iulij II. & ex aliis suprà relatis, quæ multos post annos à dicto concilio prædictis Equitibus fuere concessa.

19 Hoc conuictus argumento Themadus ad aliquas sententias confugit, quas pro se habuere parochi contra prædictos Equites. Sed nec hoc fundamentum aliquid conuincit, nam hæ sententiæ non fuere latæ contra Magnum Magistrum, & ordinem in communi, sed solum contra aliquos particulares milites, eo quod suam iustitiam nesciuerunt allegare; sententiæ autem latæ contra particulares personas non nocent toti ordini, nec illis, contra quos non fuerunt prolatæ, vt in simili Ripa, Cruz, Iason, Tiraquellus, Gomes, Molina, Barbosa, Valasco, quos refert, & sequitur Gabriel Pereira, *suprà n.* 34. Et si sen- 20 tentiis pugnandum est, plures latæ proponuntur in fauorem Militum, non solum in Regio Tribunali; sed in iudicio legati huius Regni, quarum tenorem refert Pereira in calce quæstionis, quæ sententiæ maiorem fidem faciunt, quia latæ sunt in iudicio Ecclesiastico, & competenti Clement. *dispendiosam de iudic. cap. literas de iuram. cap. sua de decimis.* Nec sententiæ latæ in iudicio Ordinariorum, quidquam prosunt, quia ipsi ordinarij sunt notoriè suspecti ad causam, cum 21 propriam vtilitatem prætendant ex non obseruantia horum priuilegiorum, & succedit regula, *l. omnibus contra de testibus, cap.* 14 *q.* 4.

Dices de iure Episcopis concessum est, tan- 22 quam supremis principibus, vt de propriis causis cognoscere valeant, *glossa in cap. cum venissent verb. causa sua actualis de iudic.* Respondetur hoc ita esse, quando causa mouetur cum eo, qui Episcopo subditus est. Ita Ruin. Alexand. Andreas, Alciatus, Surdus, Abbas, De- 23 cius, & alij quos refert, & sequitur Pereira, *suprà, num.* 35. Atqui Equites sunt exempti à iurisdictione Episcoporum ex vi suorum priuilegiorum: ergo Episcopi non possunt respectu illorum cognoscere de causa decimarum suæ Ecclesiæ.

Nec contra hoc pugnat textus, *in cap.* 2. *§.* 24 *Diœcesano, lib.* 6. Vbi videtur ostendere, quod etiam priuilegiati teneantur respondere coram Episcopo super decimis. Respondetur namque, illum textum non loqui de religiosis exemptis à iurisdictione Episcopi, quia in eodem textu fatetur Pontifex, quod de illis non potest Episcopus cognoscere, ibi nisi de rebus exemptis agatur, &c. Et valet argumentum de rebus ad per- 25 sonas; vnde cum milites, eorumque priuilegia suum priuatiuum iudicem habeant à sede Apostolica, ad illum eundem iudicem spectat talis cognitio, cum maior sit ordinario; *cap. sane* 15. *de officio delegati cap.* 2. *eodem titulo cap. cum contingat. de rescriptis*, & tenent Menochius, Mendo- 26 sius, quos refert, & sequitur Pereira, *suprà.* Et ad hunc iudicem spectat cognoscere, an sit sit iurisdictio, *l. si quis ex alieno de iudic.* Nec aliud 27 probat, *cap. cum persona de priuileg. lib.* 6. quia procedit in exhibitione priuilegij, quod debet insinuari coram ordinario, vt de facto constat. Non autem vt de viribus illius cognoscet, quia tunc debet illud remittere ad concedentem, vt dicit Antonius de Butrio, *in cap. super literas de rescriptis*. Felinus, & alij quos refert, & sequitur Pereira, *suprà, num.* 35.

Deinde, quia dictæ sententiæ alia laborant nul- 28 litate, quia latæ sunt super interpretationem breuium Apostolicorum, quæ nullus ordinarius potest interpretari, quia reseruatur inter- 29 pretatio illorum summo Pontifici, Gloss. & omnes. *in dicto cap. cum venissent de iudic.* & tenent Palacius, Syluester, Seraphinus, Rota, Henriquez, quos refert, & sequitur, *suprà, numero* 37. Et quamuis aliqui DD. censuerint quod inferior potest cognoscere de interpretatione induIti

indulti Apostolici, quando incidenter de eo cognoscitur, quando non versatur cognitio circa potestatem principis concedentis, vt dixit Baldus, Abbas, Decius, Henriquez, quos refert Pereira, *suprà, num.* 37. Tamen omnes conueniunt, quod quando agitur principaliter de interpretatione priuilegij, & intentione concedentis, & dubium est graue, quod in his casibus, quamuis incidenter cognoscatur, cognitio ad ipsam sedem Apostolicam spectat, quando cum facilitate obtineri potest declaratio, vt tenent Abbas, Decius, Rota, & alij, quos refert, & sequitur Pereira, *suprà, num* 39. Vnde cum in præsenti actum sit de interpretando priuilegio Pontificio principaliter, & dubium sit graue valde, ordinariorum sententias sequitur aperta nullitas, ex regula, *qua sunt, de regulis iuris in 6. cap. at si clerici de indic.*,

Videns Themudus imbecillitatem harum suarum rationum, fugit ad aliud fundamentum, & (31) ait hæc priuilegia sublata esse per non vsum: nam non vsus, cum sit quædam tacita priuilegij renunciatio, sufficit ad hoc, *vt priuilegium amittatur, l. 1. ff. de nundin.* & videre est apud Suarium, *de legibus, lib. 8. cap. 34. num. 2.* & alios. Sed nec hoc argumentum ei suffragatur. Respondeo namque, negando talia priuilegia (32) sublata esse per non vsum pro quo sciendum est, priuilegia alia esse affirmatiua, alia negatiua; renunciatio autem per non vsum, solum habet locum in priuilegio affirmatiuo, quia hoc solum (33) extinguitur per non vsum, Suarez, *vbi suprà, cap. 34 num. 34.* In negatiuis vero, non sufficit non vsus, quale est hoc de quo agimus, quod consistit in non soluendis decimis, quod vt per non vsum censeatur derogatum, requiritur vt in- (34) teruenlat prohibitio, & post illam, quod tempus effluxisset necessarium ad præscribendum contra priuilegium, vt tenent Molina, Theologus, Suar. Mascardus, quos refert, & sequitur, Gabriel Pereira, *suprà, n.* 18.

(35) Tum quia priuilegia Regularium, vel non possunt amitti per non vsum, vt patet *ex bulla Eugenij IV.* concessa Congregationi S. Iustinæ Benedictinorum, qua gaudent huiusmodi milites, vt supra diximus, quam refert Rodriguez, (36) *in bullario. fol. mihi* 194 & sequitur Portel, quem refert, & sequitur Diana, *1. p. tract. 2. resol.* 88. vel contra illos non potest præscribi per non vsum, nisi post centum annos, vt constat ex alia bulla, quam refert, & sequitur Diana ibi.

Nec obstat si dicas, in nostro casu constare (37) Prælatos contraxisse, & ab illa prohibitione plus centum annos effluxisse; ergo tale priuilegium debet censeri reuocatum. Respondetur namque, non omnem prohibitionem sufficere, vt priuilegium abrogetur, sed tantum illam quæ fit illis personis, quibus priuilegium principaliter est concessum fuit. Et ratio est quia cum in hoc includatur tacita renunciatio, hæc nunquam potest præsumi, nisi facta ab eo, qui expresse tali priuilegio renunciare potest; vnde cum priuilegium de non soluendis decimis fuisset principaliter concessum ordini, seu malitiæ, eius: Ergo magno Magistro, & ordini in communi, nec tacitè, nec expresse potest remitti à particularibus personis, seu Equitibus, *ex reg. cap. si diligenter cap. significasti*; Quare lites aliter motæ, non possunt nocere ordini in communi. Suarez, *de legibus, cap 35. num. 3.* cum ergo talis prohibitio non fuerit vnquam facta Magno Magistro, & toti ordini, sed particularibus Equitibus inde est, quod non potest tali priuilegio præiudicare.

Hanc rationum vim penetrans Themudus, *3. p. decisione 260. & 262.* Quærit alia fundamenta ad probandam suam sententiam, & sic asserit sic fuisse declaratum, & imperatum à Serenissimis Regibus, D. Ioanne III. & D. Sebastiano I. D. Henriquez, non tanquam à Regibus, sed tanquam magnis Magistris dictorum ordinum, quorum diplomata ad instantiam status Ecclesiastici nouiter iussit obseruare in comitiis semper Magnus, & semper Augustus, & inuictus D Ioannes IV. Rex à Lusitanis, semper desideratissimus, vt magnus Magister, *anno* 1645. *cap. 6. pag* 65. 66. & 83.

Sed hoc fundamentum nullius roboris est, (38) primo, quia Magnus magister non potest per se solum renunciare priuilegiis ordinis, sed hoc debet fieri in Capitulo generali, vt concessit Leo (39) X. & Gregorius XIII. *in bullis*, quas refert Pelizarius, *tom. 2. tract. 1. cap. 8. sect. 2. num. 7.* & cum aliis tenet Diana, *1. p. tract. 1. resol.* 87. Quod non fecit Rex noster Ioannes IV. nec eius Antecessores. Tum quia hoc priuilegium, est priuilegium exemptionis ab ordinario; sed sic est quod nec Generalis, nec capitulum generale, po- (40) test renunciare priuilegio exemptionis absque licentia Papæ vt decidit sacra Rota, apud Lezanam, *tom. 5. in mari magno Carmelitarum, §. 35. & 38.* & tenent plures DD. quos refert idem Lezana, *in conciliis, concilio 5. num. 3.* Et ego ipse in nostro Directorio Regularium, *1. p. tract. 2. d. 3. num.* 17. Ergo prædictus Rex, nec etiam in Capitulo Generali poterat renunciare tali priuilegio.

Tum quia dictum decretum Regis Ioannis IV. non militat in casu huius equitis, de quo agimus; imo ei fauet, siquidem decretum Regium (41) ait, *Mando aos Corregedores, que sendo requiridos pello dito Daiaon, &c. è constandolhe euuidas as partes à quem tocar sumariamente, que odito cabido esta em posse de auer, elhe pagarem os ditos dicimos os mamenhaon nadita posse*; Sed sic est, quod hæc Ecclesia non est in possessione recipiendi decimas ex terris patrimonialibus, si- (42) ue conductis huius Equitis, imo ipse Eques, & eius antecessores sunt in possessione longiqua, vltra quadraginta annorum, non soluendi decimas; Ergo iuxta decretum prædictum Regium, non tenetur iste Eques soluere decimas nec Ministri Regij ad id eum possunt cogere; Imo addo quod etiamsi decretum Regium non fuisset adeo expressum, adhuc talis Eques non est cogendus à Ministris Regiis, vel Ecclesiasticis ad soluendum tales decimas.

Et ratio est, quia hic Eques est in antiqua possessione non soluendi decimas, habet deinde pro se opinionem satis probabilem, quod ad id non tenetur: ergo manutenendus est in sua possessione. Maior est certa, constat enim de possessione. Minor satis manet probata. Consequentia vero probatur: Quia in pari casu melior est conditio possidentis regula, *in pari 62.* (43) *de reg. iuris in 6. & 170. ff. de regul. iuris.* Et dum non constat de veritate, fauendum est pos-

44 sessori, nec ei percipienda est restitutio, *iuxta l. is, qui destinauit ff. de rei vendicat. & §. retinendæ, instit. de interdictis, & consonat. l.17.tit.2. p.3.* vt cum multis probat Palaus, *tom. . d. 3. p 2. n.6.* Sed sic est, quod non constat, quod huiusmodi decimæ huic Ecclesiæ debeantur, imo contrarium est æquè probabile; ergo non est cogendus talis Eques ad soluendum tales decimas.

45 Confirmatur quia satis probabile est, quod talis commendatarius non tenetur soluere decimas; ergo cum sit in possessione eas non soluendi, manutenendus est in sua possessione. Patet consequentia, quia quando dantur duæ opiniones probabiles, etiamsi opinio possidentis sit minus probabilis, hæc sequenda est, siquidem titulus possessionis facit hanc opinionem magis pendere, vt docet cum Salas, & Lessio, Dicastillus, *de iustitia lib.2.tract.2 d.1.dub.10.n.200. & lib.2 tract.1. d. 10.dub.16.§.5.n.344.*

46 Confirmatur 2. Ex quadam sententia sacræ Rotæ contra quendam Equitem Calatrauæ, quam refert Diana, *p.10. in decisionibus Rotæ, fol.10.* de Toletana decimarum, vbi tota ratio, in qua se fundat Rota ad dandam talem sententiam contra illum Equitem fuit, quia probatum fuit, quod Archiepiscopus erat in possessione recipiendi decimas ex bonis patrimonialibus huius Equitis, & quod dictus eques non probauit se habere posses-

47 sionem in contrarium, cum scientia dicti Archiepiscopi; sed sic est, quod noster eques, & eius pater, & auus per plures annos fuit in possessione non soluendi decimas suæ parochiæ, vidente id eius parocho, & non contradicente, & hodie est in tali possessione; ergo iuxta dictam sententiam Rotæ non tenetur soluere decimas, vsque quo casus Romæ diffiniatur.

RESPONSIO AVTHORIS
TERTIO QVÆSITO,

An teneatur dictus Eques soluere decimas de terris patrimonialibus, quas aliis conductas dedit?

RESpondi negatiuè ita Suarez, *tom 1. de Religione, lib 1.cap.19,num 13.* Collector priui-

48 legiorum Cisterciensium verbo decimæ, Mandozius, Rodriguez, Poirines, Henriquez, quos refert Diana, *p.10. tract.12. resol.32.* Ratio est quia ita concesserunt Ioannes 22. *Carthusianis*, Lucius III. & Bonifacius VIII *Religiosis. S Ioannis*, Gre-

49 gorius XI. Pius III. & Gregorius XIII. *Patribus, S. Hieronymi*, quæ omnia priuilegia participant Patres Benedictini, & Cistercienses virtute bullæ Gregorij XIV. quam refert Rodriguez, *tom.2 q.55. art.7.* & eidem Religioni specialiter concessit Sixtus IV. vt refert Gabriel Pereira, *suprà, num 5.* Et Eugenius IV. *in bulla*, quæ habetur inter priuilegia, D. Benedicti, *fol. 155.* Sanè de fructibus terrarum, & possessionum vestrarum, ac etiam noualium, quæ propriis manibus ac sumptibus colitis, vel per homines vestros, aut alios excoli facietis, in propriis prædiis, in quo priuilegio, vt vides concedit exemptionem à decimis, non solum de terris, quas ipsi Religiosi suis sumptibus excolunt, sed nec de eis, quas aliis suis sumptibus excolendas tradunt.

Confirmatur, quia hæc priuilegia eximunt prædictos Equites à solutione decimarum ex terris, & possessionibus, quomodocunque, & qualitercunque excolantur, vt ait Sixtus IV. & Iulius III. *in bullis suis*; Sed prædictæ clausulæ, quomodocunque, & qualitercunque, debent extendi ad terras, quas aliis colendas ipsi Equites tradunt, vt probat Barbosa in dictionibus vsu frequentioribus, verbo qualitercunque, & quomodocunque, Menochius, *consilio 335. n.12.* Seraphin, *decisione 317 n.17.* Etiamsi materia sit odiosa, vt docet Gonzales, *ad reg. 8. Cancellariæ, glossa 9. n. 121.* specialiter, quando hæ duæ dictiones iunguntur, vt in prædictis bullis Pontificiis; ergo qualitercunque colant prędictas terras exemptæ sunt a solutione decimarum.

Confirmatur 2 quia hoc priuilegium quod eximit huiusmodi Equites à solutione decimarum est reale, vt docet Menochius, *consil.276. n.7. lib. 3.* Henriquez, *lib.7. cap.27. n.7. & in glossa litera A,* Mendoza, *in priuilegiis ad instar gloss 15. n. 14.* Manuel Rodriguez, *tom 2 quæstionum Regularium q 45 n 5.* Peirinis, *tom.1. ad Constitutionem 2. Iulij II.* Diana, *p.3. tract.2. resolut. 23.* Suarez, *suprà, n. 13.* Ergo translato iure de ipsis terris ad colonos, coloni ex eis non tenentur soluere decimas Ecclesiæ parochiali. 50

Nec obstat si dicas, huiusmodi priuilegia non esse in vsu. Respondetur namque, quod priuilegia, vt supra diximus, non amittuntur per non vsum, & quando non vsus fuisset sufficiens, debebat esse non vsum per spatium centum annorum à data priuilegiorum, vt docet Belasius, *verbo præscribere, num. 72.* Sed ab vltima confirmatione horum priuilegiorum nondum transierunt centum anni; ergo. Tum quia non vsus, vel contrarius vsus, debebat esse generalis, & non particularium personarum, vt declarat Eugenius IV. apud Tamburinum, *tom.1.d.16 q.17.n.4.* Tum quia priuilegia horum militum sunt concessa intuitu laboris; sed priuilegia concessa intuitu laboris, non amittuntur per non vsum, vel contrarium vsum, vt docet Cabedo, *decisione 86. n. 5. & decisione 94. 2 p.* Azeuedo, *l.14. lib. 1. titulo 13. n.44.* Pereira, *decisione 91. n.33.* ergo. Tum quia multi Equites vsi fuere, & vtuntur huiusmodi priuilegiis, vt fecit hic commendator, de quo est noster casus, & alij; sed solus vsus vnius sufficit ad saluandum priuilegium ne amittatur per non vsum, vt docet Panormitanus, *consil. 54. lib. 1.* Rota coram Seraphino, *decis 951 n.2.* ergo. 51

Quod si quæras, quibus coloni, & conductores harum terrarum teneantur soluere decimas, cum non debeant soluere Ecclesiæ parochiali? Respondeo teneri soluere decimam ipsis Equitibus, quorum terras excolant. Ita Suarez, *tom. 1. religionis, cap. 19. num. 17.* Peirinis, *tom. 1. priuilegiorum ad Const. 2. Iulij II. §. 1. num. 132.* Diana, *part 1. tract. 10. resolut. 13.* Mendocius, *de priuilegiis ad instar gloss. 5. art. 4.* Rodriguez, *tom. 1. quæstionum regularium, q. 41. art. 4.* Et ratio est, quia ita concessit Ioann. XXII. Carthusiensibus etiam de terris, & possessionibus domorum aliis ad colendum traditis possunt percipere & habere decimas, quas coloni soluere aliis tenentur, etiamsi aliæ Ecclesiæ, vel personæ ex possessione, vel quasi, eas à colonis exacturi fuerint, quod priuilegium habetur in compendio priuilegiorum Cisterciensium, verbo decimæ, §. 4. idem priuilegium concessit Gregorius 52 53

gorius

gorius XI. *Religiosis*, D. Hieronymi Lucius III. & Bonifacius XIII. Militibus D. Ioannis Melitensis, quæ videri possunt in Roderico supra, ergo prædicti coloni ipsis militibus tenentur soluere decimas, & non parochis, & si aliud fit, faciunt contra prædicta priuilegia.

RESPONSIO AVTHORIS QVINTO QVÆSITO.

An iste Eques teneatur soluere decimas ex terris alienis quas ipse conduxit, & suis sumptibus colit?

Respondi Negatiue. Ita Pereira, *decisione* 91. *n.*14. & 20. Et à fortiori debent tenere alij (54) DD. huius sententiæ supra citati. Et probatur ex priuilegiis Iulij III. & Sixti IV. in quibus eximuntur huiusmodi Equites absolutione decimarum, tam de possessionibus habitis ante, & post (55) concilium Lateranense, quàm de cæteris habendis, & adquirendis, quas propriis sumptibus excolunt, quàm alias quomodocunque, & qualitercunque excoluntur; sed illa verba quomodocunque, & qualitercunque, dabent extendi ad omnem modum, quo ipsi Equites prædictas terras excolant, etiamsi extensio sit odiosa, vt docent Surdus, *consil.* 497. Barbosa in dictionibus, verbo qualitercunque, & quomodocunque, Menochius, *consil.*335.*n.*22. Gonzales *ad Reg.*8. Cancellariæ. *glossa* 9. *n.*321. Ergo debent extendi ad terras alienas, quas ipsi Equites conducunt, & propriis sumptibus colunt.

Secundo probatur, quia omnia priuilegia eximunt huiusmodi Equites à solutione decimarum ex terris, quas propriis sumptibus excolunt, sed huiusmodi terras alienas conductas propriis sumptibus colunt; ergo neque ex eis tenentur soluere decimas. Tertio probatur quia hoc priuilegium verbis expressis concedit Pontifex Gregorius XXIII. patribus D. Hieronymi, quod refert Rodrig. *tom.*2. *quæstionum regularium*, *q.*45. *art.*4. Etiamsi ea ab aliis conductis, dum illa vestris manibus seu sumptibus excolitis. Et Eugenius IV. Cœlestinis Congregationis Diui Benedicti Idem concessit, quæ propriis manibus, & sumptibus excolitis, vel per homines vestros, vel alias excoli facitis, in propriis prædiis, siue etiam alienis; ergo huiusmodi Equites non solum ex terris suis, sed etiam neque ab aliis conductis tenentur soluere decimas, si eas propriis sumptibus excolant.

RESPONTIO AVTHORIS QVINTO QVÆSITO.

An si de facto hic Eques haberet hanc obligationem soluendi decimas, ab ea eximeretur, ex eo quod eius pater per multos annos tales decimas non soluerit, in qua possessione ipse hodie adhuc inuenitur.

Respondi, quod dato, & non concesso, quod huiusmodi Equiti non constasset tam clare de huiusmodi priuilegio exemptionis à solutione decimarum, poterat continuare tuta conscientia in possessione, in qua eius pater, & auus per multos annos fuere, & eum in illa reliquerunt.

Ratio est, quia consuetudo dat titulum in con- (56) scientia, qui deobligat à solutione decimarum illum, qui alios à tali solutione ex priuilegio non erat exemptus, Menochius, *consil* 276. *n.*10. Suar. *de religione*, *tom* 1. *cap.*13. *n.*16. & *cap.*30 *num.*Co. Ergo quamuis iste eques priuilegio non esset exemptus, sufficiebat prædicta consuetudo ad eum eximendum. Confirmatur primo, quia in (57) materia decimarum standum est consuetudini, *ex cap. commissum cap. cum sint homines, cap Apostolica de dominio decimarum.* Confirmatur 2. quia licet esset lex obligans equites ad solutionem decimarum, hæc iam erat abrogata per talem consuetudinem non illas soluendi; Nam prædicta consuetudo præscribit, etiam contra summum (58) Pontificem, si sit per centum annos, vt cum multis probat Lezana in mari Magno Carmelitarum, *num.*128.

Confirmatur 3. quia si consuetudo per se sola non sufficeret, absque dubio sufficeret cum ti- (59) tulo colorato, qualis est præsumptio priuilegij, vt latè probat Suarez, *de legibus*, *cap.* 3. *n.*8. & 9. vbi concludit. Tunc autem præscriptio non est propria præscriptio rei, seu iuris, sed est quasi præscriptio priuilegij, seu talis præsumptio eius, quæ & conscientiam reddat securam, & det actionem, & ius etiam in foro exteriori; sed huiusmodi Eques ex antiqua consuetudine non soluit decimas, siquidem nec eius pater, & auus eos soluerunt, in qua possessione ipse succedit ex titulo colorato priuilegij, ergo tuta conscientia eas non soluit, & eas repetere potest, *ex cap.* 1. *de decimis in* 6.

Nec obstat si dicas, id procedere quando con- (60) suetudo est immemorabilis, non vero quando ita non est. Respondetur namque, ad id non requiri consuetudinem immemorabilem, sed sufficere consuetudinem centum annorum, vt dicunt multi apud Couar. *lib.*1. *variarum*, *cap.*17.*n.*10. Mandocius, *consil.*4. *n.*50. & 64. Cabedo, 2 *p. decisione* 17. *num.* 2. Imo aliqui dicunt sufficere consuetudinem quadraginta annorum, quando coniungitur cum præsumptione priuilegij; secus quando non est talis præsumptio priuilegij; nam tunc requiritur consuetudo immemorialis. Ita Socinus Iunior, *consil.* 76. *n.*91. *lib.* 1. Quinquaginta duas in singularibus Theologiæ moralis, de celebratione Missarum singulari 11. Atqui huiusmodi Eques per plus quadraginta annorum est in possessione non soluendi decimas, & hoc ex præsumptione, & fama priuilegij: Ergo etsi illas deberet iam est exemptus à solutione decimarum, ex prædicta consuetudine quadragenaria cum titulo colorato priuilegij.

CONSVLTVM XL.

De reelectione cuiusdam Priorissæ in Vicariam eiusdem conuentus, vbi perfecerat triennium Priorissa.

SVMMARIVM.

1 *Ponitur casus, seu factum.*
2 *Priorissa, quæ compleuit triennium in nostra Religione, si detur iusta causa potest poni à Prouinciali pro Vicaria eiusdem conuentus per triennium.*
3 *Non datur lex Religionis, vel ius, aut decretum Pontificium in contrarium.*
4 *Aliqua bulla Pontificum, quæ dantur in contrarium, non militant in nostris monialibus.*
5 *In nostra Religione solum datur lex, quod non reeligantur in priorissas vel superiorissas.*
6 *Idem statuit bulla Gregory XIV.*
7 *Officium vicariæ constituta à prouinciali multum differt ab officio priorissæ.*
8 *Constitutiones quæ loquuntur de reelectione priorissæ, vel abbatissæ, non sunt extendendæ ad officium vicariæ positæ à Prouinciali.*
9 *Ponitur argumentum in contrarium, & soluitur.*
10 *Non datur aliqua lex obligans prouincialem ad statim faciendam electionem priorissæ.*
11 *Ad definitorium, vel capitulum generale non non spectat electio priorissarum.*
12 *Prouincialis data legitima causa potest per tres annos dilatare electionem priorissæ.*
13 *Ita factum fuit multoties in nostra Religione.*
14 *Abbatissæ sanctæ Claræ, quæ triennium compleuerunt, ex iusta causa possunt eligi in vicarias ad breue tempus.*
15 *Hoc aliquando pertinet ad bonum regimen monialium.*
16 *Constitutiones Pontificia in contrarium benigne possunt interpretari.*
17 *Multo melius id potest effici in nostris monialibus.*
18 *Iusta causa ad id faciendum, est postulatio totius communitatis.*
19 *Secunda causa est, si non sit alia persona conueniens ad pacem, & quietem, & bonum regimen conuentus, & quod monasterium sit de nouo fundatum.*
20 *Tertia causa est, si priorissa fuerit fundatrix monasterij.*
21 *Abbatissa fundatrix in conuentibus sanctæ Claræ potest reeligi per viginti annos continuos.*

CASVS, SIVE FACTI SPECIES.

1 IN quodam conuentu nostrarum Monialium perfecit triennium priorissæ quædam monialis, & cum plures causæ extarent, vt ipsa per plus tempus prædictum monasterium gubernaret, Prouincialis eandem monialem constituit Vicariam prædicti conuentus per sequens triennium dilatando electionem nouæ priorissæ.

Quæritur an id posset efficere, tam iure communi, quam iuxta nostras constitutione Carmelitanas discalceatas, & quæ causa ad id sufficiat, & necessaria sit.

RESPONSIO AVTHORIS PRIMO QVÆSITO.

An Prouincialis id posset efficere, tam iure communi, quam iuxta nostras constitutiones Carmelitanas excalceatas?

RESpondi posse: Ratio est, quia non datur ius, nec decretum vllum Pontificium, vel 2 aliqua lex religionis hoc prohibens; ergo id potest efficere. Antecedens quoad ius commune est certum, nullum enim extat id prohibens. Quoad bullas verò Pontificias probatur: Quia 3 solum extat quædam bulla Gregorij XIII. in qua præcipit quod officium abbatissarum exspiret finito triennio, & quod non possint eligi in officium gubernij, vt Vicariæ, & præsidentis, &c. illæ quæ per triennium habuere officium Abbatissæ; & Sixtus V. idem præcipit in alia bulla anno 1587. vt refert Diana, *p. 7. tract. 12. resol.* 19. Portel verbo Abbatissa, *num.* 4. Rodriguez, *tom.* 1. *quæstionum Regularium*, *q.* 16. *art.* 3. Lezana, *in summa verbo* Abbatissa, *num.* 12. *& alij:* Atqui nec bulla Gregorij XIII. *nec Sixti V.* id 4 prohibent respectu nostrarum religiosarum: ergo nullum datur ius Pontificium, nec bulla Pontificis id prohibens.

Minor patet, quia bulla Gregorij XIII. solum 5 fuit pro Monasteriis Italiæ, & vtriusque Siciliæ, vt aduertunt Portel, Lezana, Diana, Rodriguez, *locis citatis*, Bulla vero Sixti V. solum habet locum, quoad Abbatissas S. Claræ, vt declararunt prædicti DD specialiter Portel, *suprà n.* 4. ibi. At Gregorius XIII. pro sola Italia id præcepit circa omnes Abbatissas, & Sixtus V. pro solis Abbatissis, S. Claræ, & idem ait Lezana verbo Abbatissa *num.* 4. Ergo prædictæ bullæ non sunt extendendæ ad Religiosas Carmelitas excalceatas. Quod autem non detur lex Religionis hoc prohibens patet, quia ex constitutionibus religionis non constat de aliqua prohibitione, sed solum præcipitur, quod priorissæ finito triennio non reeligantur in priorissas, vt patet ex constitutione earundem religiosarum, *cap.* 1. *n.* 5. vbi dicitur, *las prioras no pueden ser reeleitas en los mismos Conuentos donde antes lo fueron en prioras, ni en suprioras, saluo passados tres annos.* Ex iure vero communi, seu bullis Pontificiis, solum extat constitutio Gre- 6 gorij XIV. quæ habetur in nostro bullario, *pag.* 169. Vbi præcipit Pontifex, quod priorissæ in eisdem conuentibus, vbi antea fuerunt, non nisi peracto triennio reeligantur in Priorissas, quemadmodum in fratribus prioribus constitutum est; Atqui tam constitutio Religionis, quam Gregorij XIV. solum loquuntur de reelectione priorissæ in idem officium priorissæ, vel subpriorissæ factæ monialium votis: ergo non debent extendi ad officium Vicariæ, vel præsidentis constitutæ à solo Prouinciali.

Probatur

7 Probatur hæc vltima minor, quia officium Vicariæ impositæ à Prouinciali maximè differt ab officio priorissæ; Nam priorissa habet iurisdictionem ordinariam, quæ nisi ex culpa, vel inhabilitate ab ea auferri potest à Prouinciali, bene tamen officium Vicariæ, cum habeat iurisdictionem delegatam, quæ tandiu durat, quandiu delegans voluerit, & sine iniuria auferri potest; Deinde officium abbatissæ fit per vota secreta 8 Religiosarum, officium Vicariæ de quo loquimur delegatur à Prouinciali; ergo constitutiones, quæ loquuntur de reelectione abbatissæ, seu priorissæ non debent extendi ad constitutionem Vicariæ à Prouinciali positæ; sumus enim in materia rigorosa, & non fauorabili, & secundum ius verba legis rigorosæ in rigore proprietatis intelligenda sunt.

Dices in bulla Sixti V. præcipitur vt electio-9 nes Monialium in priorissas fiant, quemadmodum in fratribus prioribus constitutum est, & in constitutionibus harum Monialium, *cap.22. n. 3.* præcipitur, quod in materia gubernei Monialium obseruentur leges Religiosorum in eis rebus, quæ non fuerint expressæ in constitutionibus Monialium, vel non fuerint contrariæ eisdem constitutionibus Monialium: Atqui priores inter religiosos finito suo triennio non possunt in eodem conuentu religi in Vicarios à Generali, vel Prouinciali, nec etiam à definitorio; siquidem tenetur definitorium eligere prælatos iuxta nostram constitutionem, *3.p. cap.* 6. *n.3.* Ergo idem dicendum est de monialibus, cùm non habeant legem repugnantem. Respondetur concedendo maiorem: deinde ad minorem. Respondetur, negando generalem vel Prouincialem non posse constituere Vicarium in conuentu eundem priorem, qui desiit officium prioris per triennium: verum quidem est, quod capitulum generale, & definitorium generale tenetur eligere priores finito triennio, dum tamen Electi non veniunt ad domos suas, priores antiqui iubentur in eadem constitutione præsidere in eisdem conuentibus, & si casus accidat, quod prior electus moriatur poterit Prouincialis, vel generalis constituere Vicarium priorem transactum, id enim conueniens est ad bonum regimen Monasterij: Nam si in Religione, S. Claræ id fit ob bonum regimen, dum non fit noua electio, non obstanti prohibitione Gregorij XIII. quanto magis in nostra religione, vbi nulla datur prohibitio; imo existimo non posse prouincialem alterum Vicarium eligere; etiamsi prior electus moriatur, cum lex præcipiat, quod prior qui perfecit suum triennium in conuentu, in eodem præsideat is ad vsque veniat nouiter electus; ergo si ille noluerit discedere, non potest absque causa generalis, vel Prouincialis ponere alium Vicarium, sed vel debent consentire eum præsidere vsque ad nouam prioris electionem, vel ipsummet Vicarium constituere, & potest dari casus, quod per totum triennium persistat in Vicaria, vt si electi ab vno quoque definitorio post electionem, antequam venirent ad domum suam morerentur, qui casus quamuis sit rarus, & moraliter videtur impossibilis, cum tamen sit possibilis, optimè declarat non repugnantiam officij Vicarij, vel præsidentis in priore, qui per triennium functus est tali officio.

Nec contra id facit, quod alij argumentum, scilicet quod Capitulum generale, vel definitorium tenentur statim priorem nouum eligere, & non possunt constituere Vicarios in conuentibus, in quibus officium prioris expirauit; ergo idem videtur dicendum in conuentibus monialium ob prædictam legem, & constitutionem Gregorij XIV. Respondetur namque hoc ideo esse in conuentibus fratrum, quia de hoc datur lex obligans dictum capitulum generale, & defi-10 nitorium quoties celebratur ad talem electionem statim faciendam, non tamen datur lex aliqua obligans prouincialem ad faciendum statim electionem priorissæ, nec ad eum extendi potest lex, quæ obligat definitorium, vel capitulum generale; nam ad definitorium, vel capitulum generale non pertinet electio priorissarum, & cùm simus 11 in materia rigorosa benigne interpretanda, & limitanda, & non extendenda ad prouinciales; ergo prouincialis optimè poterit ex iusta causa dilatare, etiam per tres annos electionem priorissæ, & interim constituere Vicariam illam Monialam, quæ desiit esse per triennium priorissa, 12 quæ omnia comprobantur ex vsu, nam anno 1637. Ita factum fuit à P. Fr. Andrea ab Incarnatione in Conuentu S. Alberti Ciuitatis Vlisiponensis, cum M. Michaela Margarita Cannuente, P. N. Generali, Fr. Ioanne à Spiritu sancto. Et anno 1647. Id iterum fecit in Conuentu, S. Theresiæ de Carnide Fr. Sebastianus à Conceptione Pro-13 uincialis huius Prouinciæ, vir scientiæ eminentissimæ, & sanctitatis eximiæ, cum eadem, M. Michaela Margarita, quam, postquam finiuit suum triennium priorissæ in eodem conuentu Vicariam constituit per aliud triennium.

Confirmatur: Quia in Religione, S. Claræ in qua datur expressa prohibitio, quod monialis fi-14 nito triennio abbatissæ non reeligatur in Vicariam, vel præsidentem eiusdem conuentus, adhuc potest reeligi ad breue tempus, non obstante dicta constitutione Gregorij; ergo multo melius id poterit fieri, non solum ad breue tempus, sed per triennium, si detur sufficiens causa in religione, vbi talis prohibitio non extat. Antecedens probatur, quia ita docet Portel, *suprà, n.* 8. Vbi ait, quod non obstante, quod pro Claristis Sixtus V. citata sua bulla de triennio abbatissæ dicat, non posse fieri Vicariam illam, quæ desiit esse abbatissa in illo triennio, neque habere aliud officium regiminis, si tamen vsus obtinuit, vt finito officio abbatissæ fiant Vicariæ, vel quid simile, potest tolerari, & tale regimen obtinere; Et Rodriguez, *additamentis ad summam, to.* 3. *cap.3. concl.7.* addit, hic vsus introductus est in prouincia Algarbiorum in prouincia Portugalliæ, vbi vidi hoc bis fieri, &c. & *in quæstionibus regularibus, tom.1. q.16. art* 3. dicit, Non tamen vetatur ipsas finito sui abbatissatus munere esse præsidentes, donec aliæ loco ipsarum eligantur, hoc enim pertinet ad bonum regimen; & Diana, *p.7. tract.12. resol.*19. referens Mirandam in Manuali 15 prælatorum, *tractatu de sacris monialibus q.7.art.* 9. *conclus.* 2. dicit, probabilis mihi videtur pars affirmatiua, quia id videtur pertinere ad bonum regimen, debitamque administrationem monasteriorum monialium, vt scilicet pro paruo aliquo tempore eædem ipsæ, non vero aliæ præsidentes constituantur.

Et Pelizarius, *in manuali regularium* 2. *to.tract.* 10. *tract.* 8. *num.* 59. ait. Illud hic controuerti potest,

potest, An attenta constitutione Gregorij XIII. possit Abbatissa, completo triennio sui abbatissatus, obtinere munus præsidentis, donec eligatur noua abbatissa? Et ratio dubitandi est, quod in ea constitutione de Abbatissis statuitur, vt postquam elapso triennio, suis officiis perfunctæ, præesse desinant, omni prorsus careant authoritate, ac regimine, & administratione Monasterij per triennium à die finitæ administrationis inchoandum. Respondeo videri probabile, quod possit,

16 cum id cedat in magnum commodum Monasterij, vt notauit Miranda, *q 7. de monialibus, num 9.* Et aliàs constitutio citata Gregorij possit benigne interpretari, sicut aliam similem Sixti IV. interpretatur idem Miranda, nimirum quod abbatissæ, expleto triennio sui abbatissatus, non possint habere quodcunque aliud officium ad aliud triennium, non verò quod eligi non possint ad breue tempus in præsidentes Monasterij modo dicto, ita viri docti à me consulti, & in terminis Tamburinus, *q. 3.* pro se allegans Lauerium, nobis consentit Sanctotus, *in comm. ad Const. minorum, cap. 11. stat. 7.* & cum illo Diana, *p. 7. tract. 11. resol. 19.* Et hoc non obstante declaratione sacræ Congregationis adducta à Gauanto *in Manuali. verbo Monialium officiales, num. 20.* his verbis, *officium abbatissæ finito triennio expirat, nec Episcopus potest illud prorogare, quæ declaratio benigne potest explicari sicut modo explicauimus constitutionem Gregorij XIII.*

17 Ex quibus infero consequentiam, in Sicilia, & in Monasteriis S. Claræ, in quibus Pontifex in suis bullis præcipit tanto rigore, quod non reeligantur abbatissæ finito suo triennio, adhuc est opinio probabilis, & in vsu obseruatur, quod Prouinciales prædictas Abbatissas nominent in Vicarios, aut præsidentes eorundem conuentuum, quibus præfuerunt, vsque quo fiat noua electio Abbatissæ, & hoc quia id necessarium est ad bonum regimen eorundem conuentuum; ergo à fortiori id poterit efficere Prouincialis nostrarum Monialium Carmelitarum excalceatarum, circa quas tales constitutiones Pontificiæ, nec aliæ dantur, & si ei videbitur ex causa vrgenti, poterit per aliud triennium prorogare electionem nouæ abbatissæ, siquidem id, nec iure communi, aut religionis, aut bulla aliqua Pontificia ei prohibetur.

RESPONSIO AVTHORIS SECVNDO QVÆSITO.

Quæ causa ad id faciendum sufficiat?

18 Respondi primam iustam, & efficaciorem causam esse postulationem totius communitatis earundem monialium: Quæ ratio est adeo efficax, quod In Conuentibus Monialium Dominicarum, non obstante, quod habeant legem prohibentem fieri reelectionem abbatissarum in eodem conuentu, si interuenit postulatio totius communitatis, deuoluitur electio ad generalem, vel prouincialem, & dispensant in conuentibus Monialium, vt postulata reeligatur in Abbatissam; Atqui in casu præsenti, tota communitas harum Monialium postulauit à Prouinciali, vt M. Michaela Margarita, saltem vt vicaria constitueretur pro sequenti triennio; ergo hæc postulatio, causa sufficiens fuit, vt Prouincialis annueret earum postulationi.

19 Secunda causa est, si non sit persona conueniens ad pacem, & quietem & bonum regimen conuentus, & ad bonam existimationem sæcularium, nisi eadem priorissa, eo quod Monasterium sit à paucis annis fundatum. Quod autem hæc causa sit sufficiens in præsenti casu probatur, quia apud Dominicanos, est lex, quod abbatissæ non possint esse reelectæ nisi Monasterium fuerit de nouo fundatum, vel reformatum, nam tunc possunt esse reelectæ abbatissæ, vt testatur Pelizarius, *tract. 10. cap. 10. sect. 2. num. 113.* Et hoc non alia ratione, nisi ob defectum subiectorum ad hoc officium; Atqui hoc Monasterium erat de nouo fundatum, & in eo adhuc non erant religiosæ capaces tanti muneris iuxta nostras leges, vt est notum; Ergo si in religione Dominicana hæc ratio sufficit, vt priorissæ reeligantur in idem officium, ratio sufficiens erit, vt hæc nostra priorissa saltem in vicariam constituatur à Prouinciali.

20 Tertia ratio est, si prædicta abbatissa fuerit fundatrix eiusdem conuentus. Quod autem hæc causa sit sufficiens ostenditur. Nam in Religione Franciscana, in qua datur prohibitio Gregorij XIII. ne Abbatissæ, S. Claræ reeligantur, nec in officium regiminis, vt Vicariæ, vel præsidentis constituantur, sufficit hæc ratio, vt Abbatissa, quæ est fundatrix eiusdem conuentus reeligatur

21 per viginti annos continuos, non obstante dicta constitutione Gregoriana, vt testatur Portel, *verbo Abbatissa n. 10.* vbi ait, Abbatissa prima fundatrix alicuius conuentus potest continuari in officio per viginti annos apud Claristas, Miranda, *in expositione regulæ, S. Claræ*; Atqui Mater Michaela Margarita fuit fundatrix huius Conuentus de Caruide à sua prima erectione, vt est notum apud omnes, & adhuc conuentus non est perfectus, & sua industria, virtute, & nobilitate, tam in spiritualibus, quam in temporalibus augetur, & in dies crescit; ergo non est ratio, vt non possit continuare officium, si non priorissæ, ad minus vicariæ per viginti annos, vt faciunt Claristæ, siquidem nulla est lex, aut ius, aut bulla Pontificia id prohibens, & hoc est necessarium ad bonum regimen, & augmentum spirituale, & temporale illius conuentus, quod & factum fuit: quod an bene, videant viri docti; ego enim existimo recte factum fuisse.

CONSVLTVM XLI.

De testamentario, An possit diminuere stipendium Missarum relictum à testatore, quando est nimis pingue ad dotandas sorores ipsius testatoris?

SVMMARIVM.

1 *Ponitur casus, seu factum.*

2 *Testamentarius, cui relictum fuit à testatore, vt sibi tot Missas praciperet celebrare, si inueniat qui illas minori stipendio celebret, quam reliquit testator, potest sibi retinere residuum pecuniæ.*

3 *Hoc*

3 *Hoc lucrum est fructus industriæ suæ.*
4 *Ponitur argumentum in contrarium, & solvitur.*
5 *Iure naturæ non est prohibitum, quod Sacerdos, qui accipit dicendas centum Missas pro tanto stipendio, eas præcipiat dicere minori stipendio, si inueniat, qui illas illi velit celebrare,*
6 *Contrarium disponit sacra Congregatio.*
7 *Decretum sacræ Congregationis non loquitur de testamentario.*
8 *Legatarius potest præcipere Missas celebrare minori stipendio, quam reliquit testator, dummodo det iustum stipendium, retento sibi excessu.*
9 *Quando constat testatorem noluisse instituere capellaniam pinguem, si reliquit maio em quantitatem, quam stipendium ordinarium ad certas Missas, debet numerus Missarum augeri.*

CASVS, SIVE FACTI SPECIES.

1 VIDAM testator reliquit in suo testamento cuidam clerico fratri suo, quem fecit suum testamentarium, vt constitueret in quodam conuentu Religiosorum vnam Missam, in quacunque hebdomoda in perpetuum, ad quam reliquit etiam certam summam pecuniæ, quæ notabiliter excedebat quantitatem, quæ in tali religione solet pro prædicta Missa postulari. Et addit ipse testator, quod si prædicta religio noluerit acceptare prædictam summam pro dicenda illa Missa, sed maiorem expostulet, in tali casu, eius frater clericus, & testamentarius dicat in vita sua eandem Missam, & prædictam pecuniam ponat ad censum, vt ex redditibus illius Missa in perpetuum in vnaquaque hebdomada celebretur. Accidit autem, quod prædictus clericus eius frater, & testator, accessit ad vnum conuentum prædictæ religionis, & quæsiuit an velint prædictam Missam in perpetuum accipere dicendam in quacunque hebdomada, & cum religiosi benigne annuerent, pacti sunt super eleemosyna prædictæ Missæ, & conuentus contentus fuit minori summa ea, quam reliquerat testatur per dimidium, nesciens defunctum maiorem summam reliquisse.

Quæritur, an Clericus testamentarius, possit tuta conscientia sibi retinere excessum pecuniæ relictæ à defuncto, ad dotandam quandam sororem suam, sororem etiam ipsius testatoris defuncti, an vero teneatur totam eleemosynam relictam tradere dicto conuentui.

RESPONSIO AVTHORIS.

2 RESpondi posse retinere excessum pecuniæ ad dotandam sororem suam, & testatoris, siue ad id, quod voluerit. Ita expresse Pelizarius, *tom. 1. tract. 6. cap. 3. n. 23. versiculo adde*, vbi ait. Quod si religiosus, & idem die de clerico, factus testamenti executor, curaret minori stipendio, quod dicerentur tot Missæ, quot relictæ sunt à testatore, potest sibi retinere, quod residuum est pecuniæ, quæ foret expendenda in loco testatoris, si ibi celebratæ essent, quia hoc lucrum est industriæ executoris, sicut qui rem aliorum vendendam in aliquo loco accepit, si alio transferat, in quo carius vendatur, excessus rei, 3 non domino rei, sed industriæ venditoris debetur. Vnde ait, quod quando sacra Congregatio præcipit, quod sacerdos, qui accepit stipendium Missarum, si per alium celebret, tenetur ei dare integrum stipendium acceptum, loqui de sacerdote, qui tantum est collector Missarum, vel qui eas ad celebrandum recipit, non verò de Sacerdote, qui est testamenti executor, hic 4 enim per accidens est, quod sit Sacerdos, potest enim esse laicus, cui non est prohibitum hoc lucrum ex industria huc vsque Pelizarius, & probabile putat Tamburinus, *opusculo de sacrificio Missæ, lib. 3 cap. 1. §. 5 num. 16. versic. ad idem*, Cotonius, *in Controuersiis 1. p. lib. 3. controuersia 5. cap. 3. num 65.* Quidquid in contrarium dicat Pascaligus, *de sacrificio, q. 972. num. 2. & q. 971. num. 2.*

Ex quibus sic formo argumentum, Sacerdos testamentarius, qui accepit tantam pecuniam à testatore ad dicendas Missas in certo loco, potest eas facere celebrare in alio loco minori stipendio, retento sibi residuo stipendij, non obstante declaratione sacræ Congregationis, quia de eo non loquitur; ergo idem poterit efficere iste sacerdos testamentarius, quando testator ex multis conuentibus nullum designauit, & in aliquo minori stipendio assignato à testatore, ei tot Missæ relictæ celebrantur, non enim apparet maior ratio, cum etiam in quærendo Munasterium, qui minori stipendio contentum esset, habuit suam industriam testamentarius.

Confirmatur, Quia iure naturæ non est pro- 5 hibitum, quod sacerdos suscipiat onus dicendi Missas, vel procurandi sacerdotes, qui eas dicant, & quod si minori stipendio, quam testator dixit, Sacerdotes qui dicant tales Missas inueniat, vel ipse nequit eas dicere, possit residuum sibi retinere, quod maxime verum tenet; si Sacerdos sit pauper, & non turpis lucri gratia, sed suæ congruæ sustentationis id faciat, vt ait Decastillus, *tract. 5. d. 4. dub. 16. n. 378.* & Suarez, *tom. 3. in 3. partem, d. 86. sect. 6.* & cum aliis Thomas Hurtado, *tom. 1. moral. tract. 2. resol. 16. per totum*; Atqui huiusmodi Sacerdos non id facit turpis lucri gratia, sed ad dotandam sororem suam, & testatoris, quod etiam pertinet ad congruam sustentationem sacerdotis, vt ait cum Bañes, Henriquez, Orelana, Veiga, Nuño, & aliis idem Thomas Hurtado, *2. tom. moralium de sustentatione Ecclesiasticorum Appendice 1. § 15. num. 497.* Ergo stando in iure naturæ, id non est prohibitum. Dixi stando in iure naturæ, 6 nam licet id sacra Congregatio prohibeat respectu Sacerdotum, qui Missas recipiunt ad eas celebrandum, vt testatur ipse Hurtadus, *supra, numero 499.* Non id prohibuit respectu testamentarij, vt ait Pelizarius, *supra*, quidquid dicat in contrarium Decastillus, *supra, numero* 7 *378.* ex Diana, *p. 6. tract. 14 resolut. 10.* & ipse Hurtadus, *de sustentatione, §. 13. numero 469.* Et in eodem sensu videtur loqui decretum Alexandri VII. cum etiam non loquatur de testamentario, si forte alicubi est receptum, vel promulgatum de quo adhuc non constat in tota Hispania.

Confirmatur 2. Quia legatarius potest præcipere Missas celebrare minori stipendio, quam reliquit testa-

testator, dummodo det iustum stipendium, retento sibi excessu, vt docet Lugo, *de Eucharistia d.21. num.30.* Et cum Soto, Nauarro, Riccio, Tamburinus, *lib. 3. de sacrificio cap. 1. §. 5. num. 10.* Ergo idem potest efficere testamentarius, præcipuè si non solum dederit iustum stipendium, sed etiam pingue stipendium, reseruando sibi excessum, vt fecit iste testamentarius, qui non solum dedit iustum, sed etiam pingue stipendium, quia Eleemosyna relicta à testatore erat excessiua.

Confirmatur 3. quia quando ex circunstantiis 9 constat, quod testator noluit instituere capellam pinguem, si reliquit maiorem quantitatem, quam stipendium ordinarium ad certas Missas celebrandas, debet numerus Missarum augeri, vt probat Tamburinus, *lib. 3. de sacrificio, cap. 1. §. 3. num 93.* Sed hic ex circumstantiis constat testatorem noluisse instituere capellam pinguem, siquidem in suo testamento præcepit, quod si religio illo stipendio non esset contenta, (putabat enim esse adhuc paruam eleemosynam) quod prædicta pecunia censui exponeretur, & quod ex redditibus illius eius frater in vita sua prædictas Missas celebraret, & per mortem alium sacerdotem institueret pro eadem capella, & sic in perpetuum, nolens prædictam obligationem ad aliam religionem, vel Ecclesiam transire; ergo cum constet de mente testatoris noluisse instituere capellam pinguem, sed grauare quam minus possibile fuisset suum hæredem, & testamentarium, vel sunt augendæ Missæ, quod tamen ex circunstantiis constat noluisse testatorem, vel excessus dandus est sorori testatoris, quæ est illius hæres, quia constat testatorem illum, quam minus possibile foret voluisse grauare, vt patet ex verbis ipsius testamenti; sed talis Sacerdos nullam aliam intentionem habet recipiendo illud residuum pecuniæ, nisi dare illud sorori, & hæredi ipsius testatoris, est enim pauper: ergo id optime efficere potest vt de facto factum fuit, consentiente in id definitorio generali dictæ Religionis, quod libenter dimisit excessum illius pecuniæ ad dotandam sororem illius testatoris in quo casu nullum est dubium, sed nostrum consultum procedit absolute, ignorante religione de tali excessu, nec eo dimittente.

CONSVLTVM LXII.

De successione cuiusdam maioratus.

SVMMARIVM.

1 *Ponitur casus, seu factum.*
2 *Consanguineus propinquior vltimi possessoris maioratus non succedit in maioratu, si non est de sanguine institutoris.*
3 *Quando institutor maioratus vocauit familiam, non sensit de familia grauati, sed de propria familia*
4 *Quando institutor maioratus vocauit aliquem ad maioratum, dummodo nuberet cum tali fœmina, non instituit maioratum per modum dotis, vel donationis propter nuptias, vel ob finem matrimonij.*
5 *Illud præceptum testatoris, quod nubat cum tali fœmina, alias amittat maioratum, & pura conditio, vel modus.*
6 *Donatio propter nuptias iam non est in vsu.*
7 *Donatio ob causam matrimonij, seu ad nuptias facta viro, soluto matrimonio morte viri, redit ad consanguineos mariti, quando bona quæ dantur viro sunt vinculata, vel non nubunt per chartam medietatis.*
8 *Dos solum constituitur mulieribus, & non viris.*
9 *Dominium ciuile dotis est apud virum.*
10 *Dominium naturale dotis est apud mulierem.*
11 *Dominium dotis, mortuo marito transit ad vxorem.*
12 *Quoties in contractu matrimonij non fit expressio dotis, præsumendum est, voluisse nubere modo vulgari.*
13 *Quando non fit pactum dotis, non censentur bona viro data in dotem.*
14 *Dos probanda est per scripturas vel testes.*
15 *Ponitur argumentum in contrarium, & soluitur.*
16 *Sufficit amicitia inter dantem, & recipientem, vt præsumatur, quod donatio facta sit ob amicitiam, tanquam finem proximum.*
17 *Quando testator instituit aliquem in successorem alicuius maioratus cum conditione quod nubat cum tali fœmina, si talis fœmina noluerit cum eo copulari, remanet vir institutus dominus maioratus, cum per eum non steterit.*
18 *Testamentarius non potest disponere aliquid de bonis testatoris contra voluntatem testatoris.*
19 *Non potest ponere aliquod grauamen in legato, vel maioratu relicto.*
20 *Vocatus ad maioratum in vno casu, censetur exclusus, illo casu deficiente.*
21 *Deficiente conditione, deficit dispositio.*
22 *Ponitur argumentum in contrarium, & soluitur.*
23 *In conditionibus attendendum est ad principium primæ existentiæ, & non ad quod ex post factum successerit.*
24 *In maioratibus succeditur sicut in hæreditatibus ab intestato.*
25 *Institutor maioratus non restringit successionem ad solos vocatos, sed relinquit maioratum toti familiæ, suo ordine.*
26 *Ponitur argumentum in contrarium.*
27 *Ponitur eius solutio.*

CASVS, SIVE FACTI SPECIES.

ANTONIVS maioratum instituit in suo 1 testamento, & vocauit in administratorem illius suum consanguineum in secundo gradu Franciscum, qui si forte mortuus fuisset ad tempus mortis ipsius testatoris, reliquit administrationem filio ipsius Francisci seniori masculo, Et si forte nullus ex dicto Francisco filius masculus extaret, in hoc casu succederet in administratione maioratus, proximior consanguineus masculus illi testatori, & quod ita in perpetuum continuaret administratio maioratus in dicta linea ipsius testatoris in consanguineo proximiori masculo.

masculo. Post hanc institutionem, quam fecit in suo testamento, fecit quendam codicillum, in quo præcepit, quod in omnibus suum testamentum adimpleretur, excepto quod post mortem ipsius testatoris, vocabat in primum successorem, & administratorem huius maioratus, quendam consanguineum suum in secundo gradu innuptum, ex duobus, qui tunc erant, quem determinasset quidem homo vocatus Paulus maritus sororis ipsius testatoris, & illius testamentarius, vt nuberet cum quadam consanguinea in secundo gradu ipsius testatoris vocata Maria, & quod tunc maioratus descenderet ad filium masculum maiorem ipsius Mariæ, & in defectu masculi descenderet ad filiam seniorem, etsi daretur casus, quod nullus ex prædictis duobus suis consanguineis in secundo gradu vellet ducere prædictam Mariam, volebat quod succederet in dicto maioratu suus consanguineus in secundo gradu Franciscus, iuxta verba testamenti, quod condiderat; Et si forte aliquis ex duobus consanguineis duceret prædictam Mariam, si forte non haberent filios, nec filias, tunc succederet idem Franciscus, & filij eius in forma præscripta in testamento. Accidit autem, quod vnus ex duobus dictis consanguineis in secundo gradu testatoris, ille quem determinauit prædictus Paulus, iuxta verba codicilli, nupsit cum dicta Maria, qua ratione accepit possessionem maioratus, iuxta verba codicilli, & illo mortuo ei successit filius eius habitus ex prædicta Maria, qui etiam mortuus est, absque filiis, vel filiabus.

Quæritur ergo primo, An dicta Maria habeat aliquod ius ad maioratum, eo quod sit proximior consanguinea suo filio vltimo possessori. Secundo quæritur, An ex eo quod testator ordinauit in suo codicillo, quod relinquebat illum maioratum cuidam suo consanguineo, quem determinasset Paulus, qui nuberet cum prædicta Maria, competat dictæ Mariæ ius aliquod, saltem ad fructus ipsius maiorati, siquidem ipse nupsit cum prædicta Maria, vt ordinauit testator in codicillo. Tertio quæritur, An ratione cuiusdam scripturæ, quam dictus Paulus testamentarius ipsius testatoris fecit prædicto consanguineo testatoris, qui nupsit cum eadem Maria, in qua ei dabat prædictum maioratum in dotem, vt nuberet cum prædicta Maria, habeat dicta Maria post mortem viri sui ad dictum maioratum aliquod ius, si non ad ipsum maioratum, saltem ad fructus illius in vita sua? Quarto quæritur, An mortuo vltimo possessore huius maioratus, habeat aliquod ius ad illum Franciscus, supposito quod in codicillo dicit testator, quod in casu, quod nullus ex prædictis duobus suis consanguineis in secundo gradu vellet ducere in vxorem prædictam Mariam; & si forte nuberet, si filios, nec filias non haberet succederet Franciscus; An verò sit successurus consanguineus proximior vltimo possessori, qui fuerit ex sanguine ipsius testatoris.

RESPONSIO AVTHORIS PRIMO QVÆSITO.

An dicta Maria habeat aliquod ius ad maioratum, eo quod sit proximior consanguinea suo filio vltimo possessori?

RESpondi negatiuè nec in hoc potest moueri dubium. Quia quamuis dicta Maria sit consanguinea proximior vltimi possessoris, non est de sanguine institutoris, quod erat necessarium ad succedendum in dicto maioratu suo filio, nam quando institutor maioratus vocauit familiam, non sentit de familia grauati, sed de propria familia, vt docet Bartolus, *in l. peto, §. patre, ff. de legat.2. num.1.* Decius, Iason, *consil.125. col.1. lib.2. & consil. 159.* Peralta, *in dicto, §. in fideicommisso*, & probatur ex glossa singulari, *in l. ex facto in princip. verb. sua ff de Trebell.* Molina, *de primogenijs, lib. 3. cap. 9.* vbi dicit esse communem, & veram sententiam, *num.20.* Acosta, *in quæstione patrui, & nepotis, pag. 131.* & hoc decisum est in nostra ordinatione Lusitana, *lib. 4. tit. 100. §.2.*

RESPONSIO AVTHORIS SECVNDO QVÆSITO.

An ex eo, quod testator ordinauit in suo codicillo, quod relinquebat illum maioratum cuidam consanguineo, quem determinasset Paulus eius testamentarius, qui nuberet cum prædicta Maria, competat eidem Mariæ, soluto matrimonio, aliquod ius, saltem ad fructus ipsius maiorati, siquidem consanguineus nominatus nupsit cum prædicta Maria, vt ordinauit testator in Codicillo?

RESpondi quod licet testator posuerit illam clausulam, quod si prædictus consanguineus suus in secundo gradu non duceret dictam Mariam, transiret maioratus ad alterum, non inde potest inferri, quod dictum maioratum instituit per modum dotis, vel donationis propter nuptias, vel ob finem matrimonij ipsi Mariæ; Nam illud præceptum testatoris, quo præcepit, quod dictus consanguineus duceret dictam Mariam, sub pœna amittendi maioratum, est pura conditio, aut modus, quem per modum præmij testator voluit ponere primo successori ad facilitandum matrimonium cum dicta Maria, vt constat ex *l. Titio centum. §. Titio centum, & l. 1. ff. de conditionibus, & demonstr.* & tenent Bartolus, Oldradus, Felin. Rainucius, Xuares, & alij communiter, quos refert, & sequitur Molina, *de primogenijs, lib. 2. cap.13. num.2. & 3.* Sanchez *de matrim. lib. 1. d. 33. num. 7. & 8.* Vbi innumeros refert; sed sic est, quod posito modo, vel conditione, legatum fit legatarij, vt cum communi sententia tenet Lugo, *de iustitia, tom.2. d. 24. sect. 9. §. 1. n. 14.* Dominium namque non

potest esse in aëre, sed statim posita conditione, vel modo, acquiritur legatario, Molina *de primogeniis, lib. 3. cap. 10 n. 6.* Ergo talis maioratus non fuit institutus per modum dotis, aut donationis propter nuptias: sed solum cum dicta conditione, vel modo, quo posito, maioratus statim acquisitus fuit illi consanguineo testatoris, qui cum tali Maria nupsit.

Patet consequentia: Et in primis, quod non fuerit institutus per modum donationis propter **6** nuptias constat, siquidem huiusmodi donationes iam non sunt in vsu, vt dicit Baldus, Gomes, Suarez, & alij, quos refert, Valascus, *decisione 2. n. 11.* Et quod hæc donatio fuisset facta ob causam matrimonij, seu ad nuptias, nihil facit contra nos, quia donatio ob causam matrimonij facta viro, soluto matrimonio morte viri, redit ad **7** consanguineos mariti, vt patet *ex textu in l. fin. C. de donationibus, ante nupt. textus in l. si liberis, eodem titulo, text. in cap. plerunque de donat. inter virum, & vxorem*, & ibi glossa, & communiter DD. apud Gomes. *in l. 50. Tauri, n. 10.* Quod debet intelligi, quando bona quæ dantur viro, sunt vinculata maioratui, vel non nubunt per chartam medietatis, Rebell. *de obligationibus iustitia, lib. 6. q. 11. sect. 1. n. 4.* Et habetur *in ordinatione Lusitana, lib 4. tit. 95. n. 1.* Sed sic est quod in præsenti casu bona, quæ data fuere huic viro, sunt vinculata maioratui: Ergo talis mulier per mortem viri sui nullum habet ius ad talia bona, etiamsi fuissent data ob causam matrimonij.

Et quod non fuissent dos probatur euidenter, quia vt talis maioratus esset dos, debebat testator nominare in successorem ipsius maioratus prædictam Mariam, & non eius virum, nam **8** dos solum constituitur mulieribus, *l. fin. C. de dot. promis.* Valascus, *cap. 13. num. 40.* Nec obstat quod dominium dotis sit apud maritum, & non apud vxorem, vt dicatur quod ideo testator nominauit in successorem maritum, & non vxorem. Nam huic obiectioni Respondeo, quod illud Intelligitur de dominio ciuili, subtilitate iuris introducto, & non de dominio naturali, nam hoc residet apud vxorem, constante matrimonio, vt colligitur, *ex l. dotis ad initium, ff.* **9** *de iure dotis, & ex l. in rebus. Cod. eodem*, & tenent Barbosa, & D. Thomas quos refert, & sequitur Rebello, *lib. 5. q. 1. num. 18.* & multos referens Valascus, *cap. 36. num. 7.* Molina, *de iustitia, tract. 2. tom. 1. d. 426. num. 1.* Nisi dos tradatur viro æstimata æstimatione faciente conditionem, quod non est in præsenti casu, vt constat ex ipsa maioratus institutione.

Et dato quod dominium naturale dotis esset **10** apud virum, adhuc non sequitur, quod talis institutio maioratus fuit facta per modum dotis huic mulieri, quod probatur, quia domi- **11** nium dotis, mortuo marito, transit ad vxorem, & hæredes mariti intra certum tempus tenentur tradere eam illi, vt docet cum communi DD. Rebello, *lib. 6. q. 11. num 2.* habeturque in nostra ordinatione, *lib 4. tit. 95. num. 4.* Sed sic est, quod testator præcipit, quod talis maioratus, mortuo marito huius mulieris, transeat ad suos successores, si extiterint, & quod si non extiterint, transeat ad Franciscum; ergo non habuit intentionem faciendi dotem tali mulieri, siquidem in morte viri non vult, quod talis maioratus ei maneat, alias vellet duo contradictoria, quod non est præsumendum, nam voluntas testatoris exponenda est secundum ius commune, *cap. Abbate de verb. signif.* ita Sylu. Armilla, Tabien. Angelus, Sarmiento, quos refert, & sequitur Sanchez, *in consiliis 2. p. lib. 4. cap. 2. dub. 4. num. 5.*

Confirmatur primo: Quia quoties in contractu matrimonij non fit expressio dotis, præsu- **12** mendum est voluisse nubere modo vulgari, vt docet Rebellus, *de obligationibus iustitia 2. p. lib. 5. q. 2. num. 6.* & est de hoc expressa ordinatio Lusitana, *lib. 4. tit. 46.* Sed sic est quod hic testator nominando, & instituendo suum consanguineum in secundo gradu in hoc maioratu, ea conditione vt nuberet cum dicta Maria, non fecit aliquam expressionem, vel mentionem dotis; Ergo illius intentio fuit, quod illam duceret in vxorem modo vulgari.

Confirmatur 2. Quia quando non fit pa- **13** ctum dotis, non censeretur omnia bona, quæ viro dantur data in dotem, vt docet Couarruuias, *tom. 2. cap. 5.* Roland. Mascard. Barbosa, Imola, Gabriel, Menochius, Matienzo, Glossa, & ex Theologis Palud. Lopez, Em- **14** manuel, quos refert, & sequitur Sanchez, *de matrimonio, lib. 1. d. 59. num. 3.* Et dos probanda est per scripturas publicas, & testes, vt habetur in nostra ordinatione, *lib. 3. tit. 59. in principio.* Ergo cum his testator non fecisset pactum dotis, instituendo hunc maioratum, nec constet de aliqua scriptura publica facta à testatore optime sequitur, quod maioratus, quem illi reliquit, non fuit per modum dotis.

Nec obstat si dicant, quod quamuis dictus **15** maioratus non fuisset datus in dotem, fuit tamen datus ob causam matrimonij, & quando testator taliter dat maioratum, vel aliam rem viro, propter vxorem, quod illi non dedisset, si non talem fœminam duceret in vxorem, præsumitur quod donatio facta fuit illi, & soluto matrimonio, ius vxori acquiritur, vt docet Sanchez, *lib. 6. de matrimonio d. 26. num. 6.* Ergo cum hæc institutio fuisset facta huic homini taliter quod si non nuberet cum tali muliere, transiret ad alterum, optime sequitur, quod mortuo marito, & filio suo, ad quem per specialem clausulam descendebat maioratus, ius vxori sequitur. Non obstat inquam, Respondetur namque quod doctrina huius instantiæ, si forte procedit in maioratibus, non habet locum, quando constat de voluntate contraria testatoris, vt ait Sanchez, *ibi, num. 4.* Sed sic est quod hic constat, quod voluntas testatoris non fuit facere prædictæ mulieri donationem, sed viro, siquidem nominat virum, & non vxorem, & præcipit, quod mortuo marito, maioratus non ad illam, sed ad suos successores descendat, vel quando hi non extiterint, quod transeat ad alteram lineam; ergo dictum argumentum hic non habet locum.

Tum quia doctrina huius Argumenti procedit, quando mulier, & non vir, est consanguinea testatoris, quia tunc præsumitur, quod mulier fuit causa proxima huius donationis, non vero quando vir, & non mulier est consanguineus testatoris; nam tunc mulier tantum est fi-

nis

nis remotus, & occasio, & causa proxima est consanguinitas mariti; & sic præsumitur donationem factam fuisse marito, & sic soluto matrimonio, acquiritur ius hæredibus viri, quod probatur, quia sufficit, quod detur amicitia inter dantem, & recipientem, vt præsumatur, quod donatio in hoc casu facta fuit ob amicitiam tanquam finem proximum, vt constat ex 16 *l. sed si plures*, §. *in arrogato fine ff. de vulgata*, & *l. si quid earum in principio vers. ex quibus*, *ff. de legat.* & docet Bart. Decius, & alij, quos refert, & sequitur Sanchez, *de matrim. lib. 6. d. 16. numero* 11. Sed sic est, quod eodem modo debemus Philosophare circa donationes factas à testatore cuidam amico suo ob finem matrimonij cum aliqua fœmina determinata, ac circa donationes factas suo consanguineo, vt colligitur, ex *l. sed si plures*, §. *in arrogato*, *ff. de vulgari si arrogatus amicus*, & *cognatus*, *l. cum allegas. C. de castrensi peculio*, & tenent, Matienzo, Azeuedo, Farinac. Aretin. Syluester, Gutiet. Lopez, quos refert, & sequitur idem Sanchez, *lib. 6. de matrim. d. 36. numero* 2. Ergo cum in præsenti casu vir, & non mulier, sit consanguineus testatoris, sequitur quod donatio non fuit facta fœminæ, nec propter illam, vt finis proximus, sed marito, vtpote consanguineo testatoris, & sic soluto matrimonio, successuri sunt hæredes viri, & non eius vxor.

Confirmatur 3. Quia si hæc donatio facta fuisset huic mulieri, vel propter illam, vt causam proximam, nolendo vir adimplere conditionem ducendi illam, ipsa fœmina succederet in maioratu; sed sic est, quod hoc est contra voluntatem testatoris, siquidem præcipit, quod nolente illo ducere illam, transeat maioratus ad aliam lineam; ergo non fuit intentio testatoris facere prædictæ mulieri hanc donationem, aut propter illam, vt finem proximum, vel per modum doris. Maior probatur, quia quando testator instituit aliquem in successo- 17 rem alicuius maioratus cum conditione, quod nubat cum tali muliere; si talis mulier noluerit cum eo copulari, remanet institutus Dominus maioratus, siquidem per eum non stetit adimplere conditionem, vt docet Sanchez, *lib. 1. de matrim, d. 33. numero* 14. Molina, *de iustitia*, *tom. 1. tract. 2. d.* 106. & 107. Pontius, *de matrim. lib. 3. cap. 17. numero* 6. Molina, *de primogeniis*, *lib. 1. cap. 13. numero* 13. Ergo si intentio testatoris in hoc casu fuisset instituere prædictam fœminam in maioratu nolente viro ducere illam, successura erat illa in maioratu; ergo cum constet contrarium de voluntate testatoris, sequitur quod non fuit eius intentio, quod hic maioratus, vel fructus illius aliquando venissent huic mulieri, soluto matrimonio.

RESPONSIO AVTHORIS TERTIO QVÆSITO,

An ratione cuiusdam scripturæ, quam dictus Paulus testamentarius ipsius testatoris fecit prædicto consanguineo testatoris, qui nupsit cum eadem Maria, in qua ei dabat prædictum maioratum in dotem, vt nuberet cum dicta Maria, habeat dicta Maria, post mortem viri, ad dictum maioratum aliquod ius, si non ad maioratum, saltem ad fructus illius in vita sua?

Respondi negatiuè: Et ratio est, quia testa- 18 mentarius non potest disponere aliquid de bonis testatoris contra voluntatem ipsius testatoris, nec potest in aliquo discedere à voluntate testatoris, imponendo noua onera, vel grauando legata quæ testator reliquit absque tali grauami- 19 ne, sed solum habet potestatem exequendi, quod testator ordinauit in testamento, vel codicillo, vt constet, *ex cap. tua nobis de testamentis*, & aliis iuribus, & tenet Molina, *de iustitia*, *tom. 1. tract. 2. d. 249. n. 1.* Fagund. *de iustitia*, *lib. 6. cap. 3. n.* 11. Bonacina, *de contractibus*, *d. 3. q. 18. p. 4. n.* 1. Sanch. *in consiliis*, 2. *p. lib. 4. cap. 1. dub. 47. n.* 1. vbi plurimos refert; sed sic est, quod imponere maioratui obligationem dotis, erat grauare illum, dos namque ex parte viri pertinet ad causam onerosam, *l. pro oneribus*, *cap. de iure dotium*, & tenent Valasco, *cap.* 31. *n.* 1. Pinellus, 5 *p. n.* 62. Rebello, *lib. 5. de contractu dotali*, *q. 1. n.* 13. Ergo cum testator non ordinauerit in testamento dicto testamentario, quod dedisset dictum maioratum in dotem suo consanguineo in secundo gradu, sed solum quod ex duobus suis consanguineis in secundo gradu eligeret illum, quem voluisset, vt nuberet cum dicta Maria, non poterat dictus testamẽtarius facere talem scripturam dotis, etsi de facto eam fecit, fuit nulla, & nullius valoris, siquidem excessit potestatem, quam habebat, sed maioratus statim acquisitus fuit consanguineo illi testatoris, quem ille elegit ad nubendum cum dicta Maria, eo ipso quod cum ea contraxit matrimonium ex vi dispositionis testatoris, vt ex se patet, & in hoc non mihi videtur posse dari aliquam controuersiam.

RESPONSIO AVTHORIS QVARTO QVÆSITO,

An mortuo vltimo possessore huius maioratus habeat aliquod ius ad illum Franciscus, supposito quod in codicillo dicit testator, quod in casu, quod nullus ex duobus suis consanguineis in secundo gradu vellet ducere in vxorem dictam Mariam, & si forte nuberet, filios, vel filias non haberet, succederet Franciscus. An verò sit successurus consanguineus proximior vltimo possessori, qui fuerit de sanguine ipsius testatoris?

Respondi, quod supposito quod primus vocatus 20 ad hũc maioratũ nupsit cum prædicta Maria, vt

diſpoſuit teſtator, & ex ea habuit vnum filium, qui per mortem patris illi ſucceſſit in maioratu, abſque dubio manſit caduca nominatio, & inſtitutio dicti Franciſci, & ſic maioratus debet tranſire ad propinquiorem conſanguineum vltimi poſſeſſoris, qui fuerit de ſanguine ipſius inſtitutoris. Prima pars huius aſſerti, ſcilicet quod remaneret caduca inſtitutio prædicti Franciſci probatur euidenter.

Quia eo ipſo quod fuit vocatus, in caſu quo primus poſſeſſor nuberet cum dicta Maria, & moreretur abſque filiis, vel filiabus, eo ipſo cenſetur excluſus, ſi ille mortuus eſt, relicto filio.
21 *l. 1. C. de cond. in cert. l. ex facto. § penultim ff. de Trebellian. l. filiusfamilias, §. cum quis, ff. de legat.* & docet Decius, *conſil.* 428. *num* 1. Cephalus, *conſil.* 17. *num* 4. Tum quia vocatus in vno caſu, cenſetur excluſus, illo caſu deficiente, *l. commodiſſime, ff. de liberis, & poſthumis*, & docet Valaſcus, *conſultatione* 139. *num* 11. Tum quia deficiente conditione defecit diſpoſitio, *l. vnica, § ſin autem ſub conditione, C. de cadu. tollen.* & in propriis terminis docet Aret. *Conſil.* 159. Valaſcus, *conſ.* 120. *n.* 19

Nec obſtat, quod filius primi poſſeſſoris mor-
22 tuus ſit, nullo relicto hærede neceſſario; Nam huic obiectioni Reſpondeo, quod mortuus eſt poſt mortem patris, & ſufficit quod per momentum viueret poſt mortem patris, vt ſecundus vocatus maneret excluſus, quia ſufficit conditionem eſſe defectam, licet non duret defectus niſi per momentum temporis, *l. cum vxorem, C. quando dies legat.* & in propriis terminis docet Aret. *conſil.* 159. Cephal. Mantua. Decius, Iaſon, quos refert, & ſequitur Valaſcus, *conſ.* 120. *n.* 19.

Tum quia in conditionibus attendendum eſt
23 ad principium primæ exiſtentiæ, non autem quod ex pòſt factum ſucceſſerit, vt decidit Baldus, *in l. precib. n 6. C. de impub. & aliis ſubſt.* Baldus, *in Autent. ſed. & ſi quis C. de ſecundis nuptiis*, ſufficit namque, quod implementum conditionis tempore dictæ ſucceſſionis exiſtat, etſi ex pòſt factum non durauerit; *l ſi quis hæred. C. de inſtit. & ſubſtit.* & tenet Molina, *de primogeniis, lib* 3. *cap.* 10. *n* 8. Sed ſic eſt, quod teſtator præcepit, quod dictus Franciſcus ſuccederet in maioratu, in caſu quo ſuus conſanguineus in ſecundo gradu nollet ducere in vxorem prædictam Mariam, vel ex ea non haberet filios, vel filias; ergo cum ille eam in vxorem duceret, & ex ea haberet vnicum filium, qui ei per aliquod tempus ſucceſſit in maioratu, ſequitur quod nominatio, & inſtitutio Franciſci manſit caduca.

Et ſic reſolutoriè dico, quod ſuppoſito, quod vltimus poſſeſſor huius maioratus diſceſſit abſque filiis, ſucceſſit in hoc maioratu conſanguineus propinquior vltimi poſſeſſoris, qui fuerit de ſanguine inſtitutoris, mota quæſtione inter parentes tranſuerſales, ita Couar. Portius, Imola, Roland. Cephalus, Coſta, & alij, quos refert, & ſequitur Molina, *de primogeniis lib.* 3. *cap.* 9. *num.* 5.
24 quos licet conuictus ſequitur Valaſcus, *conſ.* 121. *n.* 7. & de hoc datur quædam ordinatio Luſitana, *lib.* 5. *tit* 78. Et ratio eſt, quia in maioratibus, ſicut in fideicommiſſis familiæ, ſuccedit ſicut in hæreditatibus ab inteſtato, *l. fin. C. de verb. ſignif.* Gloſſ. *in l. cum ita legat. §. in fideicommiſſo*, & tenent. Alexander, Ruin, quos refert Molina, *ſuprà*; Sed ſic eſt, quod ab inteſtato ſuccedit conſanguineus proximior vltimo poſſeſſori; Ergo idem dicendum eſt in ſucceſſione maioratuum ſi aliud non diſpoſuerit inſtitutor, & de facto in hoc caſu non diſpoſuit.

Nec obſtat quod talis conſanguineus propinquior vltimi poſſeſſoris non fuiſſet vocatus à teſtatore. Nam in primis in noſtro caſu fuit vocatus, ſiquidem in teſtamento in defectu aliorum vocat conſanguineos ſuos proximiores: dato tamen quod eum non vocaret, adhuc eius conſanguineus proximior ſucceſſurus erat; ſiquidem
25 inſtitutor cuiuſcunque maioratus, non reſtringit ſucceſſionem maioratus ad ſolos vocatos, ſed relinquit maioratum toti familiæ ſuo ordine, taliter quod nominati præcedant, ſiquidem hoc comprehendit illa conditio, vt bona ipſa iure maioratus poſſideant; quod probatur à ſimili ex *deciſione in textu, in l. cum ita legat. §. in fideicomm. ff. de legat* 2. & tenent Bart. Palud. Imola, Peralt. & alij quos refert, & ſequitur Molina, *de primogeniis, lib.* 1. *cap* 4. *num.* 32. Ergo bene ſequitur, quod etiamſi talis conſanguineus propinquior non fuiſſet vocatus à teſtatore, adhuc in hoc caſu ſucceſſurus erat.

Dices admiſſo deſcendente propinquiore vlti-
26 mi poſſeſſoris ad poſſeſſionem maioratus cæteri conſanguinei cæterarum linearum præcedentium cenſentur perpetuo excluſi, etiamſi cauſa excluſionis non daret, ſemel namque excluſus, ſemper cenſetur excluſus, ita vt vlterius ſuccedere non poſſit, quamuis ille, qui eum excluſit abſque filiis, & deſcendentibus moriatur, vt probatur *ex deciſione textus, in cap.* 1 *§ quin etiam Epiſcopum & abbatem in vſibus feudor.* per quem textum id notant Bal. Bartol *in l. fin. §. quando ff ad Tertull. num.* 2. & ſequitur Decius, Mantua, & alij, quos refert Molina, *de primogeniis, lib.* 1. *cap.* 6. *num.* 22. Sed ſic eſt, quod in noſtro caſu, vltimo poſſeſſori maioratus ſucceſſit eius filius, qui erat ei propinquior; ergo cæteræ lineæ tranſuerſales præcedentes remanſerunt in perpetuum excluſæ, ac per conſequens. Patruus huius vltimi poſſeſſoris, frater eius patris, non poterit ſuccedere in hoc maioratu, etiamſi ſit propinquior vltimo poſſeſſori ex ſanguine inſtitutoris, & eidem inſtitutori, vt de factò eſt.

Reſpondeo cum Molina de primogeniis, *lib.* 1.
27 *cap.* 6. Quod dantur duæ excluſiones, alia ſimplex, & alia temporalis, quæ eſt veluti ſuſpenſio temporalis, & quando dicunt DD. ſuprà citati in argumento, quod ſemel excluſus ſemper cenſetur excluſus, intelligitur de excluſione ſimplici, vt docent Baldus, Bart. Paul. Alexander, Socin. Decius, Albert. Paris, Ruin. Mantua, quos refert, & ſequitur Molina, *ibi num.* 22. Et non de temporali, Nam hæc ceſſante excluſione, debet admitti, non enim aliter poteſt voluntas teſtatoris durare, & perpetua effici, quod probatur, *ex textu in l. ſi quis ita legauerit, ff. de condit. & ex textu in l. ſi à te*, vbi Iaſon, Bal. Paul. Imola, & alij, quos refert, & ſequitur Molina, *de primogeniis, lib.* 1. *cap.* 6. *numero* 18. Vnde cum in noſtro caſu excluſio tantum fuiſſet temporalis, ſiquidem in tantum excludebat lineas tranſuerſales præcedentes, quatenus extabant deſcendentes lineæ vltimi poſſeſſoris, vt latè probat Molina plurimos referens, *vbi ſuprà*, optime ſequitur, quod conſanguineus vltimi poſſeſſoris, etiamſi ſit ex linea tranſuerſali præcedenti,

denti, successurus est in hoc maioratu, dummodo sit ex sanguine testatoris.

CONSVLTVM XLIII.

De quodam Capellano monialium, qui intrauit clausuram monialium ad ponendam reliquiam super infirmam, an incurrerit censuras contra intrantes clausuram monialium impositas in iure?

SVMMARIVM.

1 *Ponitur casus, seu factum.*
2 *Sacerdos qui intrauit clausuram monialium ad ponendam reliquiam super infirmam, bona fide, non incurrit censuras positas contra intrantes clausuram monialium.*
3 *Ad incurrendas censuras contra intrantes clausuram monialium requiritur præsumptio, & dolus.*
4 *Qui intrat clausuram ex causa iusta, & cum licentia, non incurrit prædictas censuras.*
5 *Sacerdos qui intrauit clausuram ad ponendum reliquiam super monialem infirmam habuit iustam causam intrandi.*
6 *Abbatissa, secundum aliquos, potest dare licentiam ad introeundum clausuram in casibus licitis.*
7 *Contraria opinio est probabilior, & sequenda.*
8 *In casu manifestæ necessitatis, non requiritur licentia prælati in scriptis, vel in voce.*
9 *Sacerdos qui intrauit clausuram ex causa licita. potest ibi detineri ad celebrandum absque incursu censurarum.*
10 *Si intro dubitauit, an possit detineri ad celebrandum, si non deposito dubio, se detinuit peccauit mortaliter, non tamen incurrit censuras.*
11 *Bulla Pontificia solum anathematizant præsumentes, hoc est, intrantes clausuram mala fide.*
12 *Qui operatus est cum dubio, & ignorantia crassa, & supina, non dicitur præsumens.*
13 *Dubium, an sit contra præceptum, non est sufficiens ad incurrendas censuras casu quo præceptum postulet præsumptionem.*
14 *Detinens se intra clausuram sine causa, & etiam ad malum finem, non incurrit aliquam censuram, si intrauit bona fide.*
15 *Bulla Pontificia, solum anathematizans intrantes illicite, & non detinentes ibi absque causa.*
16 *Confessor potest intrare clausuram, & ibi detineri ad administranda Sacramenta confessionis, communionis, & extremæ vnctionis infirmis.*
17 *Ad assistendum eis in articulo mortis.*
18 *Ad confitendum infirmas, quæ non possunt venire ad cratem, etiam ob deuotionem.*
19 *Potest intra clausuram celebrare, vt commodius administret communionem.*
20 *Potest Sacerdos introire ad ponendam reliquiam super infirmam.*
21 *Prælati superiores possunt in aliquibus casibus introire.*
22 *Possunt introire officiales ad faciendum aliquod opus conuentus.*
23 *Possunt introire homines ad deferenda onera, quæ non possunt deferre moniales.*
24 *Hæc onera possunt deferri ab hominibus nobilibus ad per transennam videndum conuentum, vel aliquam monialem.*
25 *Si aliqua persona nobilis, vir, vel fœmina, sciat aperire venam infirmis, potest introire ad hoc ministerium exercendum.*
26 *Possunt introire Hortulani.*
27 *Potest introire syndicus ad quærendum in archiuo aliquod instrumentum.*
28 *Possunt aliqui introire ad expellendum delinquentem ex conuentu.*
29 *Possunt introire medici, & chirurgi, & barbitonsores ad aperiendam venam infirmis.*
30 *Possunt introire sartores ad aptandas vestes monialium.*
31 *Potest introiri clausura, quoties necessitas iuris naturalis id postulauerit, vt incendium, inundatio, &c.*
32 *In omnibus his casibus requiritur licentia prælati in scriptis, si haberi commodè potest.*
33 *Si fuerit periculum in mora, possunt prædicti introire sine tali licentia.*
34 *Ad introeundum in casibus vrgentis necessitatis, v. g. incendij, vel inundationis, non requiritur necessitas extrema, sed sufficit quod sit moralis.*
35 *In casibus, in quibus vrget ius naturale, non est necessaria licentia superioris.*
36 *Qui in prædictis casibus intrat clausuram, finito negotio, tenetur statim exire.*
37 *Quid si per breue tempus curiositatis gratia detineatur ad videndas officinas.*
38 *Si per multum tempus, & ad malum finem detineatur, licet non incurrat censuras: peccat mortaliter.*

CASVS, SIVE FACTI SPECIES.

QVIDAM confessor monialium, qui habebat licentiam à suo prælato superiore ipsarum monialium ad introeundum intra clausuram, ad administranda Sacramenta infirmis, cum quædam monialis esset graui morbo correpta, intrauit intra clausuram de licentia, & mandato Abbatissæ, deferendo in calice sacrato reliquiam cuiusdam sancti, per quem Deus faciebat plura miracula, ad ponendam illam super caput infirmæ existimans bona fide licentiam, quam habebat ad introeundum ad administranda Sacramenta monialibus infirmis extendi, etiam ad hunc casum, & postquam intrauit Missam celebrauit, In quadam capella intra clausuram earundem monialium dubitans, an illi liceret hæc mora intra clausuram, absque alia necessitate dictæ Missæ, quam deuotio monialium, putans tamen semper se intrasse licite.

Quæritur ergo primo, An introeundo clausuram ad ponendam dictam reliquiam super infirmam absque alia licentia, quam illa, quam habebebat ad introeundum ad administranda Sacramenta, & mandatum abbatissæ, incurrerit censuras positas contra intrantes clausuram monialium absque licentia, & necessitate? Quæritur secundo, An dicendo Missam intra clausuram

cum

cum prædicta dubitatione peccauerit mortaliter, & si peccauit mortaliter, an etiam incurrerit prædictas censuras contra intrantes clausuram?

RESPONSIO AVTHORIS PRIMO QVÆSITO.

An Capellanus introeundo clausuram ad ponendam dictam reliquiam super infirmam absque alia licentia, quam illa, quam habebat ad introeundum ad administranda Sacramenta, & mandatum Abbatissæ, incurrerit censuras impositas contra intrantes clausuram, absque licentia, & necessitate?

Respondi, quod si talis Sacerdos, quando intrauit ad ponendam reliquiam super monialem infirmam, existimauit se habere iustam causam, & quod licentia prælati se extendebat ad hunc casum, etiamsi causa de facto non fuisset iusta, nec licentia dicta se extenderit ad hunc casum, vt de facto in meliori opinione non se extendit, non incurrisse pœnas impositas contra intrantes clausuram monialium. Ita Rodriguez, *tom. 1. quæstionum regularium, q. 46. art. 2.* Nauarrus, quem refert, & sequitur Portel, *verbo clausura, num. 78.* Villalobos, *tom. 2 tract. 35. dif. 46. num. 6.* Et ratio est quia Gregor. XIII. postulat, vt incurrantur dictæ censuræ ob præsumptionem, & dolum; sed hic Sacerdos, nec habuit præsumptionem, vel dolum, sed bona fide intrauit; ergo non incurrit prædictas censuras.

Confirmatur primo: Quia iste Sacerdos intrauit in clausuram ex causa iusta, & de licentia prælati, qui illam præbere poterat; ergo non incurrit censuram aliquam. Consequentia est certa. Antecedens probatur. Et in primis, quod causa fuisset iusta, ita in terminis in simili casu docet Pereinis, *ad const. Pij V. pag. 265. n. 3. in medio.* citans alios. Et quod intrauerit de licentia prælati potentis dare talem licentiam probatur, quia intrauit de licentia Abbatissæ, quæ absolute potest concedere licentiam ad introeundum clausuram in casibus licitis, & necessariis, vt docet Nauarrus, *in summa, cap. 28. additione 2 ad n. 143. cap. 25.* quem refert, & non impugnat Sanchez, *in decalogum, lib. 6. cap. 16 numero 21.* Imo videtur concedere hanc sententiam Nauarri esse probabilem, siquidem, *num. 37.* ait, quod adhuc sub iudice est, an Abbatissa iure ordinario possit concedere talem licentiam.

Dato tamen, vt certum existimo, Abbatissam non posse dare talem licentiam iure ordinario, attamen in casu manifestæ necessitatis, vt est hic, non est necessaria specialis licentia prælati superioris, neque in scriptis, neque in voce, vt ex multis iuribus, & doctoribus probat Lhamas in *sua methodo curationis in appendice, quàm posuit, in fine. §. 6. Paulo post principium*, quem sequitur Fr. Ioannes à Cruce, *lib. 1. de statu relig. cap. 5. dub. 2 conclusione 3. notabili 3.* Barbosa, *de potestate Episcopi alleg. 102. num. 57.* & in remissionibus ad Trident. *cap. 5. circa finem*, quidquid in contrarium dicat Sanchez, *in Decalogum lib. 6. cap. 16. num. 327.* Palaus, *tom. 3. d. 4. p. 16. §. 2. num. 27.* Ergo cum iste Sacerdos introisset clausuram, causa iusta, & necessitate manifesta, siquidem vt talem reputat hanc Pereinis cum aliis, vt supra diximus, & introisset de licentia abbatissæ, quæ in opinione Nauarri illam concedere poterat, bene sequitur quod nullam incurrit censuram. Aduertere tamen oportet hanc opinionem Nauarri, quamuis post factum aliquo modo possit sequi ad aliquem à censuris excusandum, non tamen ante factum, quia omnes DD. improbant hanc opinionem, & videtur non esse in vsu, & ita non consulo vt illa quis vtatur, imo potius illam reiicio, non obstante authoritate Nauarri.

RESPONSIO AVTHORIS SECVNDO QVÆSITO.

An dicendo Missam intra clausuram cum prædicta dubitatione peccauerit mortaliter, & incurrerit dictas censuras.

Respondi, non solum potuisse dictum sacerdotem intra clausuram immorari ad celebrandum dictam Missam absque eo quod incurrerit prædictas censuras; Sed addo, quod etiamsi postquam clausuram intrauit, dubitauerit an licite introierit, vel non, si de facto certo non putauit se illicite introiisse, etiamsi habuisset aliquam ignorantiam crassam, & supinam in deponendo tale dubium, non incurrit aliquam censuram, quamuis si de facto habuit talem ignorantiam, peccauit mortaliter, non statim exeundo, sed potius se immorando, vt de facto peccauit, supposita tali ignorantia, siquidem operatus fuit cum conscientia erronea, & culpabili, vt docent communiter Doctores.

Quod tamen in tali casu prædictus Sacerdos censuras non incurrerit, etiam quando dubitauit, an licite introiisset, vel non, etiamsi non statim exierit probatur. Quia dato, & non concesso, quod postquam hic Sacerdos bona fide intrauit si ei certo constaret, se illicite introiisse, statim teneretur exire à clausura sub pœna prædictarum censurarum, attamen si de facto talem certitudinem non habuit, etiamsi de facto dubium habuisset, & se detinuisset cum conscientia erronea, & ignorantia crassa, & supina, non incurrit tales censuras. Ita Suarez, *tom. 5. in 3. partem, d. 25. sect. 29.* Caietanus. & alij, quos refert, & sequitur Sanchez. *in Decalogum, lib. 6. cap. 8. num. 43.* Nauarrus, Rodriguez, & Portel. quos refert, & sequitur Villalobos, *2. p. tract. 25. dif. 46. num. 6.* Bonacina, *tractatu de Clausura, tom. 1. q. 4. p. 7. num. 8.*

Ratio est, quia bullæ Pontificiæ in materia clausuræ, non anathematizant, nisi præsumentes, hoc est, intrantes clausuram mala fide; Ergo si aliquis introierit ignorantia, etiamsi sit crassa, & supina, excusabitur à prædictis censuris, vt docent communiter DD. apud Portel, *in responsione casuum tom. 2. casu 76.* Sed sic est quod operans in dubio, an faciat contra aliquod præceptum, operatur cum conscientia erronea, & ignorantia crassa, & supina, & non vt præsumens, vt docet Sanchez, *in Decalogum, lib. 6. cap. 8. num. 44.* Ergo cum talis sacerdos postquam introiuit clausuram

ſuram, ſolum dubitauerit, an recte introiiſſet, vel non, non incurrit prædictas cenſuras, ſiquidem ſolum operatus fuit cum conſcientia erronea, & ignorantia craſſa, & ſopina, quæ licet eum non liberauit à peccato, quia tenebatur talem conſcientiam deponere, & ignorantiam, liberauit ab incurſu cenſurarum, eo quod non fuerit præſumens. Vide Sanctium, *loco citato*.

Et hinc euidenter infertur, hunc Sacerdotem in caſu præſenti non incurriſſe aliquam cenſuram, etiamſi cenſura fuiſſet impoſita contra eos, qui abſque cauſa detinerentur intra clauſuram poſtquam licite intrauerunt, vt plurimi volunt, quos refert, & ſequitur Palaus, *tom. 3. tracta. de voto obedientiæ, d.4. p.*10. §.3. *num.*12. Et ratio eſt, quia noſter Sacerdos ſolum habuit dubium, an licite poſſet detineri ad celebrandum Miſſam, abſque eo quod procederet contra bullas Apoſtolicas; ſed ſic eſt quod dubium, an ſit contra præceptum, vel non, non eſt ſufficiens ad incurrendas cenſuras, in caſu quo præceptum poſtulet præſumptionem, vt manet probatum; Ergo cum in hoc caſu bullæ Pontificiæ poſtulent præſumptionem in intrante clauſuram, & detinente intra illam, ſequitur, quod etiamſi cenſuræ impoſitæ eſſent contra abſque cauſa intra clauſuram detinentes poſtquam licite intrauerunt, non incurrerit noſter ſacerdos tales cenſuras.

Tum quia iſte Sacerdos, etiamſi voluntariè ſe 14 detinuiſſet per multum tempus abſque cauſa intra clauſuram, & etiamſi ſe detinuiſſet cum praua intentione; v. g. fornicandi cum aliqua moniali, non incurrit aliquam cenſuram, ſi de facto intrauit bona fide. Ita Sanchez, *in Decalogum. libro ſexto, cap. decimo-ſexto, numero ſexageſimo nono*, & alij, quos refert Portel. *in reſponſione caſuum, tomo* 2. *caſu* 76. *numero* 3. Ba- 15 riola, Naldus, quos refert, & non impugnat Diana 4.*p. tract.*4. *reſol.* 90. Et ratio eſt, quia bullæ Pontificiæ ſolum anathematizant eos, qui intrant illicite, & non detinentes intra clauſuram abſque cauſa poſtquam licite intrauerunt, quidquid in contrarium dicat Palaus, & alij *ſuprà*, telati: Ergo cum talis Sacerdos licite introiuerit, ſiquidem bona fide intrauit, etiamſi poſtquam intrauit dubitauerit, an poſſet detineri ad dicendum Miſſam, vel non, de facto non incurrit aliquam cenſuram, ſiquidem tali detentioni, de qua ille dubitabat, non erat impoſita aliqua cenſura, vt manet probatum, & cenſura ſolum incurritur in caſibus, in quibus impoſita eſt, & non in caſibus, in quibus quis ignoranter exiſtimat eſſe impoſitam, ſi de facto impoſita non eſt, vt docent communiter Doctores.

Et hinc colligi poteſt certa regula ad ſciendas conditiones, quæ requiruntur, vt aliqua perſona ſæcularis licite intret clauſuram monia- 16 lium, & vt ibi poſſit immorari. In primis poteſt introire Confeſſor, & hic poteſt intro detineri per omne tempus, quod neceſſarium fue- 17 rit ad adminiſtranda Sacramenta confeſſionis, & communionis, & extremæ-vnctionis infirmis. Ad aſſiſtendum eis in articulo mortis, & ad con- 18 fitendum, & dandum communionem infirmis, quæ non poſſunt deſcendere ad cratem Eccleſiæ, quoties illæ poſtulauerint, & habuerint deuotionem communicandi, etiamſi non ſit in diebus ordinariis, in quibus cæteræ moniales communicant, ſecluſo ſpeciali ſtatuto alicuius religionis. Ita Sanchez, *in Decalogum, lib. 6. cap. 16. per totum innumeros referens*. Imo poteſt ce- 19 lebrare Miſſam intra clauſuram, vt commodius adminiſtret Euchariſtiam infirmis. Debet tamen quando intrat ad adminiſtrandum hæc Sacramenta, aut res ſimiles, intrare cum ſuperpellicio, aut alba, & ſtola, & ſociatus aliquo miniſtro. Poteſt 20 etiam introire Sacerdos ad deferendam reliquiam alicuius ſancti, per quam Deus facit miracula alicui infirmæ. Ita Peirines alios referens, *ad Conſt. Pij V. num.*3.

Secundo poſſunt prælati ſuperiores introire in aliquibus caſibus, quos refert Palaus, *tom.* 3. 21 *d.*4 *p.*10. §. 3. *per totum*. Poſſunt etiam introire officiales ad reparandum aliquod opus conuen- 22 tus, aut ad illud faciendum, vt fabri, & alij ſimiles. Poſſunt etiam introire homines ad defe- 23 renda onera, vel res, quas religioſæ non poſſunt deferre, vel ad aliquid ex clauſura extrahendum. Imo addit Sanchez, *ſuprà, libro ſexto cap. decimoſexto, numero quarto*, Bonacina, *tomo primo, tractatu de clauſura, quæſtione quarta, part. quæſt.* 4. *num.* 8. Portel. *in reſponſione caſuum, tom.*2. *caſu* 24 76. *num.* 2. Quod ſi huiuſmodi res magni ponderis eas detulerit aliqua perſona grauis, & honorata, etiamſi hoc non habeat ex officio, ſed ſolum eas deferat, vt per transſennam videat conuentum, vel viſitet aliquam monialem, non incurrere prædictas cenſuras. Et idem dicendum eſt, ſi aliqua perſona nobilis, ſiue vir, ſiue fœ- 25 mina, ſciret venam ad ſanguinem emittendum aperire: Nam hæc poſſet etiam intrare ad aperiendum venam alicuius monialis infirmæ, etiamſi hoc non habeat ex officio, ſed mera curioſitate faciat, ſed hoc caute fiat, & raro. 26

Tertio poſſunt introire hortulani ad plantandas arbores, ſcindendum terram, &c. Item ſi neceſſum fuerit quærere aliquod inſtrumentum in Archiuo conuentus, poteſt introire Syn- 27 dicus, vel procurator, vel qui habuerit curam rerum ipſarum monialium. Item poſſunt introire aliqui ad expellendum ex clauſura de- 28 linquentes, qui illuc confugerunt. Poſſunt etiam introire Medici, & Chirurgi, ad curan- 29 das moniales infirmas, Barbitonſores ad venam aperiendam, & perſonæ ad id neceſſariæ. Poteſt etiam introire officialis ad ſcindendum, & 30 aptandas veſtes monialium. Ita Sanchez *ſuprà*. Et tandem poſſunt perſonæ ſæculares intrare clauſuram, quoties neceſſitas iuris naturalis id 31 poſtulauerit, vt ad extinguendum ignem, ad extrahendas moniales ab inundatione, & in caſibus ſimilibus. Ita Rodriguez, & alij, quos refert, & ſequitur Villalubos, *tom.* 2. *tract.* 31. *deſi.* 46. *num.* 11. 32

Aduertendum tamen eſt, quod in omnibus his caſibus, requiritur licentia prælati in ſcriptis, ſi commode poteſt haberi; ſi tamen fuerit periculum in mora, poteſt quis optime introire, etiamſi talis non detur licentia præla- 33 ti in ſcriptis, neque in voce, ſpecialiter quoties inopinate ſucceſſerit aliqua ex prædictis neceſſitatibus, aut alia ſimilis, & non poſſit dari recurſus ad prælatum abſque periculo in mora, nam tunc ſufficit ſola licentia Abbatiſſæ, vt docent communiter DD. quos refert, & ſequitur Sanchez *ſuprà*. Secundo aduerte,

quod quando dico poſſe ſæculares intrare clauſuram in caſu vrgentis neceſſitatis, vt inun-[34] dationis, vel incendij, non eſt neceſſe, quod hæc cauſa ſit extrema, vel vrgentiſſima, ſed ſufficit quod ſit moralis, & tunc erit moralis, quando id, quod eſt faciendum, ſit conuentui neceſſarium, vel alicui religioſæ, & non poteſt commode, vel decenter fieri ab ipſis monialibus abſque eo, quod intret aliquis ſæcularis; ſecus dicendum eſt, ſi talis res poteſt fieri commode à monialibus. Ita cum multis Peirinis. *ad conſt. 6. Py V. fol. 165. numero* 3. Rodriguez, *tom. 1. quæſtionum regularium, q. 46. art. 4.* Sanchez, *in decalogum, cap.* 16. Bonacina, Villalobos, *vbi ſuprà*, & alij [35] communiter, qui etiam aduertunt, quod in caſibus, in quibus obligat ius naturale, non eſt neceſſaria licentia ſuperiorum, nam in his caſibus non obligant leges clauſuræ videatur Villalobos.

Tandem aduerte, quod qui in his caſibus [36] introiuit clauſuram, finito negotio, ad quod introiuit, tenetur ſtatim exire à clauſura. Ita communiter DD. ſed hoc non ita ſtricte intelligendum eſt, quod qualiſcunque mora ſit ſufficiens ad peccatum mortale; vnde etiamſi quis ex curioſitate detineretur ad videndas offi-[37] cinas, vel alias res conuentus, non incurrit prædictas cenſuras, nec peccat mortaliter aut venialiter. Ita Peirinis, & Palaus, *ſuprà*, Sanchez, *in Decalogum, lib 6. cap. 16. num. 69.* Qui addit ibi, cum Naldo, & Barboſa, quos refert Diana, *p. 4. tractat. 4. reſolut. 90.* Quod etiamſi talis homo per multum tempus detine-[38] retur intra clauſuram, non ſolum bona fide, ſed ex mala intentione, v. g. luxuriandi cum aliqua Moniali, non incurrit prædictas cenſuras, non obſtante, quod peccauerit mortaliter, tum in notabili mora abſque neceſſitate, quam in malo fine, quem habuit, vt ait Portel, *in reſponſione caſuum, tom. 1. caſu 76.* Et ratio eſt, quia cenſuræ non ſunt impoſitæ contra immorantes abſque cauſa intra clauſuram, ſed contra illicite intrantes in clauſuram: ergo cum hic intrauerit licite, vt ſupponimus, ſequitur, quod cenſuras non incurrerit, etiamſi per multum tempus ibi detentus fuiſſet abſque cauſa, & etiam praua intentione faciendi ibi aliquod malum.

CONSVLTVM LXIV.

De validitate cuiuſdam Electionis cuiuſdam conuentus regularis.

SVMMARIVM.

1. *Ponitur caſus, ſeu factum.*
2. *Noſtrum definitorium generale habet iuriſdictionem, & poteſtatem limitatam ad ſolos illos caſus, qui illi ſunt expreſſi in noſtris conſtitutionibus.*
3. *Omnes electiones in noſtra religione competunt capitulo generali.*
4. *Electiones intermediæ competunt noſtro definitorio generali.*
5. *Definitores in ſuis congregationibus faciunt electiones eorum officiorum, quæ eo tempore fuerint vacua.*
6. *Eccleſiæ quæ vacant dicuntur Romæ vacare.*
7. *Lex capituli octaui noſtrarum conſtitutionum, quam poteſtatem det in aliquorum opinione definitorio ad electiones.*
8. *Quomodo intelligant aliqui hanc legem.*
9. *Actus agentium, quando non faciunt, quod intendunt, faciunt quod poſſunt.*
10. *Definitorium poteſt ponere Vicarios in nouis fundationibus.*
11. *Definitorium generale non poteſt diſpenſare in legibus gubernij*
12. *Prouincialis an poſſit ſine cauſa auferre Vicarium, quem poſuit in vna fundatione.*
13. *Proponitur punctus controuerſiæ in hoc conſulto.*
14. *Vbi caſus legis eſt, nulla dubitatio, aut diſpoſitio cadit.*
15. *Vbi conſtat de mente diſponentis expreſſa, vel præſumpta, verborum qualitas non attenditur.*
16. *Quid per officia intermedia in noſtra conſtitutione intelligatur.*
17. *Dictio, ſiue, quid importet.*
18. *Definitorio generali competit electio noui conuentus, ſi occurrat eius electio extra capitulum generale.*
19. *Omnes electiones ad capitulum generale ſpectant.*
20. *Ponitur argumentum in contrarium, & ſoluitur.*
21. *Conſuetudo generalis vnius religionis debet comprehendere omnes Eccleſias eiuſdem religionis, vbi non eſt talis conſuetudo.*
22. *Quando datur eadem ratio, conſuetudo vnius Eccleſiæ, extenditur ad alias.*
23. *Vt Eccleſia ſit in conſuetudine recipiendi decimas de noualibus, non eſt neceſſe, quod ex hoc campo numero ſemel iam illas receperit, ſed ſufficit, quod detur conſuetudo recipiendi illas ex aliis noualibus.*
24. *Vt dicatur Eccleſiam eſſe in poſſeſſione recipiendi decimas perſonales à Petro, ſufficit quod Petrus habitet in parochia vbi eſt talis conſuetudo recipiendi decimas perſonales.*
25. *Præſcriptio realis cauſata à iure, extenditur ad omnes illos, aduerſus quos præſcriptum non fuit.*
26. *Definitorium poteſt eligere primum Vicarium vnius conuentus de nouo fundati.*
27. *Vbi lex non diſtinguit, nec nos diſtinguere debemus.*
28. *Ponitur argumentum in contrarium, & ſoluitur.*
29. *Verba generalia ſtatutorum, ſecundum ius commune debent intelligi.*
30. *Conceſſum cenſetur, quidquid expreſſe non inuenitur prohibitum.*
31. *Confirmatio omnium electionum, excepta Patris noſtri generalis, competit definitorio generali.*
32. *Electio primi prioris pro nouo conuentu committitur expreſſe à lege noſtra definitorio.*

33 *Vt*

33 *Vt capitulum generale dicatur solere efficere electionem prioris pro vno conuentu de nouo fundato sufficit, quòd sit in possessione faciendi tales electiones pro aliis conuentibus de nouo fundatis.*

34 *Vt dicatur verus conuentus non requiritur, quod habitatio sit propria, sufficit quod habeat alia requisita ad conuentum.*

35 *Officium manuale potest auferri sine causa ab eo, qui illum dedit.*

36 *Priuatus voce passiua, non potest eligi in vicarium, vel præsidentem alicuius conuentus.*

37 *Multa dicit passio, qua mēs ab ea expers exhorret.*

CASVS, SIVE FACTI SPECIES.

IN nostra religione Carmelitana excalceata facta fuit electio definitorio huius Prouinciæ, 1 quod habet ex concessione Apostolica eandem iurisdictionem, ac definitorium generale, in primum Priorem vnius conuentus de nouo fundati.

Quæritur an talis electio fuerit valida?

RESPONSIO AVTHORIS.

CVm nullum sit delirium, quod non habeat sectatorem, quidam religiosus insignis authoritatis eiusdem Prouinciæ huiusmodi difficultates, absque vllo strepitu iudiciali proposuit, quibus suo videri probabat talem electionem fuisse nullam, quæ cum ad futurum possint aliquando deseruire, non grauabor scribere.

Dicebat igitur primo, talem electionem fuisse 2 nullam, siquidem nostrum definitorium generale habet iurisdictionem, & potestatem limitatam ad solos casus, qui illi sunt expressi in nostris constitutionibus, vt constat *ex 3. p. nostrarum constitutionum cap.* 8. *num.* 24. Sed sic est, quod iste casus non est illi expressus in lege; ergo non poterat definitorium talem Priorem eligere. Maior est certa, minor vero probatur, quia lex solum dat potestatem definitorio ad faciendum electiones intermedias, quæ sunt electiones officiorum, quæ fuerunt factæ in capitulo generali, quæ vacarunt in medio triennij per mortem, aut renunciationem prælatorum electorum; sed hæc electio non fuit officij, quod vacasset intra triennium; ergo non competit definitorio.

Confirmatur primo: quia omnes electiones competunt capitulo generali, 3. *p. cap.* 2. *num.* 1. & solum electiones intermediæ, si vacauerint ali-3 qua officia committit lex definitorio, vt patet *ex* 3. *p. nostrarum constitutionum, cap.* 18. *num.* 20. Ergo si non fuerint officia vacantia, non habet de-4 finitorium potestatem eligendi; sed sic est, quod hoc officium non vacauit, sed fuit de nouo creatum; ergo electio illius non definitorio, sed soli capitulo generali pertinebat.

5 Confirmatur 2. *ex cap.* 8. *num.* 2. *eiusdem tertiæ partis nostrarum constitutionum*, vbi dicitur, quod definitores in suis Congregationibus faciant electiones officiorum, quæ eo tempore fuerint vacantia; sed sic est, quod hæc fuere officia, quæ fuerunt electa in capitulo generali, quæ ob aliquam causam vacarunt; ergo hæc potestas definitorij non potest extendi ad officia, quæ nunquam habuerunt prælatum, nec vacarunt; sed sic est quod hoc officium fuit creatum de nouo; Ergo ad hunc casum non se extendit potestas definitorij generalis.

Confirmatur 3. quia quando nostra lex, 3. *p. cap.* 8. *num.* 20. dicit, posse definitorium eligere officia occurrētia, intelligūtur vacantia, quod pro-6 batur ex beneficiis, quæ quando vacant, dicimus tot Ecclesiæ Romæ occurrunt; Ergo cum hoc officium non vacauerit, non potest dici occurrens; & sic lex tertiæ partis nostrarum constitutionum, *cap.* 8. *num.* 20. debet explicari cum lege, *cap.* 2. *num.* 15. quæ solum loquitur de officiis vacantibus, hoc est, quæ habuerunt prælatos positos à capitulo generali, alias loqueretur legislator cum æquiuocatione, contra proprietatem legis, siquidem, *in cap.* 2. *num.* 15. *& cap.* 8. *num.* 2. loquitur solum de electionibus officiorum vacantium, & *in cap.* 8. *num.* 20. volunt, quod loquatur de omnibus officiis, quod esset æquiuocatio.

Confirmatur 4. quia lex *capituli* 8. *nostrarum constitutionum, n.* 2. nec dat, nec potest dare maio-7 rem potestatem ad faciendas electiones definitorio illa, quam dat lex antecedens, *capituli* 2. *num.* 2. Sed sic est, quod hæc solum dat potestatem ad officia vacantia, hoc est, quæ vacarunt post capitulum generale; ergo lex *capituli* 8 *num.* 20. solum ad has electiones officiorum vacantium dat potestatem. Minor probatur *ex lege capituli* 2. *num.* 2. quæ solùm ad electionem officiorum vacantium dat potestatem definitorio: ergo cum non exprimat in alia parte alia officia, de his debet intelligi lex *capituli* 8. *n.* 2.

Nec potest dici, quod lex *capituli* 8. *num.* 2. loquitur solum de congregationibus definitorij præfixis, & non de voluntariis, & quod in his poterunt eligi alia officia de nouo creata virtute le-8 gis, *capituli* 8. *n.* 20. Nam huic obiectioni respondetur quod lex *capituli* 8. *n.* 2. loquitur vniuersaliter de omnibus Congregationibus, cum sola hac differentia, quod in præfixis, tenetur definitorium eligere officia vacantia, sed non in voluntariis.

Secundo probatur: quia lex *capituli* 8. *num.* 20. ait, quod dat potestatem ad electionem omnium officiorum ordinis, quæ secundum nostras constitutiones solent fieri in capitulo generali: sed sic est, quod hæc lex solum loquitur de officiis vacantibus; ergo non est extendenda ad officia de nouo creata. Minor probatur, quia sola officia vacantia sunt, quæ solent eligi in capitulo generali; siquidem quod nunquam factum fuit, non potest dici solere fieri, sed solum illud, quod in capitulo generali semel, ad minus fuit factum, vt probat Cabedo, *de pot. Reg. cap* 6. Caldas, *consil.* 12. Couar *practicarum, cap.* 14. *n.* 12.

Nec obstat si dicant, quod si illa electio non 9 valuit, quatenus fuit electio prioratus, valuisse quatenus fuit electio Vicariatus, ex illa regula iuris, actus agentium, quando non faciunt, quod intendunt, faciunt tamen, quod possunt. Et definitorium potest ponere vicarios in fundationibus, ergo electio, etsi non fuisset valida in officio prioris, esset valida in officio vicarij: & quod definitorium possit ponere Vicarium in fundationibus probatur, siquidem prouincialis potest illum ponere; ergo etiam definitorium, quod habet maiorem potestatem: Tum quia *in tertia p. nostrarum const. cap.* 4. *num.* 3. dicitur, quod post priores sedeant Vicarij electi à definitorio, dummodo sit Sacramentum in eorum Ecclesiis. Non obstat inquam, huic enim obiectioni Respondetur,

quod sicut definitorium non potest eligere Primum priorem, nec etiam potest eligere primum vicarium, eo quod habeat potestatem limitatam vnde illa constitutio tertiæ partis, *cap.* 4. *n.* 3. loquitur de Vicariis, qui semel iam fuere electi à capitulo generali.

Tertio probatur ex lege secundæ partis nostrarum constitutionum, *cap.* 1. *numero* 4. vbi dicitur. Nec deinceps Religiosi in Monasteriis nouiter receptis commorentur, donec in eis sit competens clausura, & habitatio pro quindecim saltem religiosis, præter fratres donatos, exceptis duobus, vel tribus fratribus, quibus ibidem pro directione ædificij liceat assistere; ergo ad ponendum pauciores religiosos, & priorem, requiritur dispensatio huius legis;

11 sed hanc non potest concedere definitorium generale, sed solum capitulum generale, siquidem est lex gubernij; ergo definitorium non potest eligere priorem, vel Vicarium huius fundationis, quia ad hoc requirebatur dispensatio huius legis, quia hæc fundatio est in domibus non propriis, & in quibus non est construendus conuentus. Nec obstat si dicant hanc legem esse per contrarium vsum abrogatam, siquidem nulla ex nostris legibus est abrogata, vt constat *ex prologo nostræ constitutionis.*

12 Quarto tandem probatur. Quia Prouincialis non poterat auferre Vicarium, quem posuerat in hac fundatione, absque causa, & hæc probata, & ipso Vicario audito; sed sic est, quod hæc omnia omissa fuere: Ergo electio noui prioris, vel Vicarij, fuit omnino nulla.

Hæc sunt fundamenta, quæ quidam religiosus non ignobilis scientiæ, & authoritatis obtulit, contra electionem prædicti prioris factam à definitorio: sed meo videri nullius sunt roboris, aut momenti.

13 Pro quo notandum est, nobis hic non esse necesse mouere quæstionem super legem tertiæ partis nostrarum constitutionum, *cap.* 8. *numero* 2. nec super legem tertiæ partis, *cap.* 8. *numero* 20. nec super legem tertiæ partis, *cap.* 1. *numero* 15. quæ loquuntur de electionibus vacantibus, & intermediis, quid intelligatur per

14 electiones vacantes, aut intermedias, siquidem omnes quæstiones, quæ super hoc moueri possunt, & nihil prosunt, siquidem quærere explicationem legis, quando lex se ipsam explicat, est conterere tempus sine fructu. Tum quia vbi casus legis est, nulla dubitatio, aut dispositio cadit; *l. ille autem*, §. *cum in verbis delegatis* 3. *l ancilla*, *C. de furt.* Cæphalus, *consil.* 414 *num.* 70. *colum.* 3. Nauarrus, & alij,

15 quos refert, & sequitur Vas Barbosa, *in axiomatibus iuris, lit. C, num.* 2. & vbicunque constat de mente disponentis expressa, vel præsumpta, verborum qualitas non attenditur, *l.* 3. *C de liber. præter. l. quoniam indignum, C. de testament.* Et verba clara non indigent interpretatione: *l. licet Imperator.* Tuscus, *tom.* 7. *litera V, concl.* 108. Sed sic est quod lex tertiæ partis, *cap.* 8. *num* 20. explicat, quid intelligatur per officia vacantia, & intermedia, ibi, Electiones intermedias, siue quæ extra capitulum

16 generale occurrunt facere, & confirmare pro omnibus ordinis officiis, quæ in ipso capitulo generali fieri solent, iuxta nostras constitutiones, & in constitutionibus linguæ maternæ ait, *Azer electiones intermedias, esto es, las que ocurren fuera del capitulo general*: Ergo non est cur inquiramus, quæ sint officia vacantia, quæ intermedia, quæ continentur in capitulo primo tertiæ partis nostrarum constitutionum, vbi ait, à quo etiam electiones intermediæ per ipsum factæ confirmari debent, & 3. *partis. cap* 2. *num.* 15. Electiones intermediæ, si quæ officia in toto ordine vacauerint, & 3. *partis, cap.* 8. *num.* 2. quando definitorium congregatur pro omnibus officiis ordinis, tam vacantibus, personas idoneas eligat, & tertiæ partis, *cap.* 8. *n.* 20. Electiones intermedias, & ratio est.

Quia omnes has leges explicat legislator dicendo, quod per officia intermedia intelligit omnia officia, quæ occurrunt extra capitulum generale, quæ iuxta nostras constitutiones solent fieri in capitulo generali, sic enim habetur in constitutionibus linguæ maternæ liberorum, *Azer electiones intermedias, esto es, las que ocurrem fuera del capitulo general*; Et licet in constitutionibus latinis nouissimis confirmatis ab Alexandro VII. non ponatur illa explicatio, hoc est, quæ correspondet clausulæ constitutio-

17 num linguæ maternæ, id non obstat, quia loco illius ponitur dictio, siue, & illa dictio, siue, idem explicat, ponitur enim declaratiue, seu expositiue, pro, id est, vt cum Bartolo, Tusco, Cenedo, & aliis notat Barbosa, *de dictionibus dictione* 375. *num* 6. Tum quia quando non significaret idem, non potest negari, quod sit noua iuris dispositio, & per illam nouam clausulam committit constitutio definitorio, non solum electiones intermedias, sed omnes, quæ extra capitulum generale occurrerint, dummodo secundum nostras constitutiones soleant fieri in capitulo generali, est enim illa dictio, siue, aliquando ampliatiua, vt cum Rota, & Farinacio, notauit Barbosa, *supra, num.* 4. Quapropter solum nobis agendum est de intelligentia huius legis, siquidem vel est declaratoria aliarum, vt diximus, vel noua lex, & ampliatio illarum, iuxta constitutiones latinas confirmatas ab Alexandro VII. anno 1658.

18 Dico igitur ratione huius legis, competere definitorio generali electionem primi prioris huius conuentus, quod sic euidenter probo. Lex disponit, quod ad definitorium pertineat electio officiorum intermediorum, seu omnium officiorum, quæ occurrerint extra capitulum generale, quæ secundum nostras constitutiones solent fieri in capitulo generali; sed sic est, quod officium primi prioris iuxta nostras constitutiones solet fieri in capitulo generali: ergo electio eiusdem prioris, quando occurrerit extra capitulum generale, pertinet ad definitorium generale. Minor in qua est difficultas probatur, ex 3. *p. nostrarum constitutionum, cap.* 2. *num.* 1.

19 vbi dicitur, omnes electiones ad totum capitulum generale spectabunt, & de facto multæ electiones primorum priorum factæ sunt in capitulo generali; ergo primus prior ad conuentum de nouo fundatum, iuxta nostras leges, solet fieri in capitulo generali, sic enim videmus legem præcipere, & consuetudinem declarare.

20 Nec obstat si dicas, quod cum hæc sit prima electio illius prioris pro illo nouo conuentu, non solet electio talis prioris fieri in ca-

pitulo

pitulo generali, & sic non competit definitorio, siquidem definitorio solum competit, electio illorum officiorum, quæ solent eligi in capitulo generali, & hoc officium non solet eligi in capitulo generali, siquidem nunquam fuit in eo electum. Non obstat inquam hæc obiectio, nam mutat suppositionem. Nam lex non postulat, quod officia quorum electionem committit definitorio soleant eligi in capitulo generali, appellans consuetudinem super officia, sed solum postulat, quod iuxta legem soleat eligi tale officium in capitulo generali, ibi electiones intermediis, siue quæ extra capitulum generale occurrunt fieri, & confirmari, pro omnibus officiis, quæ in ipso capitulo generali fieri solent iuxta nostras constitutiones; sed sic est, quod iuxta nostras constitutiones officium primi prioris solet fieri in capitulo generali, siquidem consuetudo secundum legem est illa, quæ conformatur cum eadem lege, & est executio, & obedientia ipsius legis, nec addit legi, nisi praxim, & obedientiam ipsius legis, vt cum Graciano, Abbate, & aliis late probat Laiman, *lib. 1. tract. 4. cap. 24. n. 3.* & sumitur ex pluribus locis, vt ex illo *Lucæ* 2. vt facerent secundum consuetudinem legis pro eo, vbi per consuetudinem secundum legem, intelligunt Doctores, exercitium, & obedientiam legis, & illius executionem.

Vnde talis consuetudo secundum legem, non postulat conditiones, quas postulat consuetudo præter legem, vel contra legem, nec est propriè consuetudo, vt cum Mancino, docet Barbosa, *in collectaneis Doctorum tom. 2. in additamentis in collectanea in decretum Gratiani dist. 1. cap. consuetudo* 5. *n. 8.* Et idem docent Doctores, *supra*, citati; Ergo non est necesse, quod talis prioratus fuisset iam semel electus, vt dicatur solere eligi iuxta nostras constitutiones; ergo quando lex dicit, quod committit definitorio electionem omnium officiorum, quæ iuxta nostras constitutiones solent fieri in capitulo generali, non vult dicere, quod committit definitorio electionem officiorum quæ aliquando iam fuere electa in capitulo generali, sed solum vult dicere, quod committit definitorio electionem omnium officiorum, quæ de facto eligantur in capitulo generali; sed sic est, quod officium primi prioris de facto eligitur in capitulo generali; ergo si occurrerit extra capitulum generale, iuxta hanc legem, pertinet ad definitorium, siquidem electio officiorum, quæ occurrunt extra capitulum generale, pertinet ad nostrum definitorium iuxta nostras constitutiones.

Confirmatur primo: Quia dato, & non concesso, quod lex diceret, quod ad definitorium pertinebat electio officiorum, quæ solent fieri in capitulo generali, absque positione illius clausulæ, *secundum nostras constitutiones*, adhuc dico, quod definitorium, poterat eligere primum priorem alicuius conuentus, quod sic probo. Lex committit definitorio electionem officiorum, quæ solent eligi in capitulo generali; sed sic est, quod capitulum generale solet eligere primos priores conuentuum; ergo idem potest efficere definitorium generale; nec est necesse, quod officium particulare, quod eligendum est à definitorio, aliquando fuisset electum in capitulo generali, vt dicatur solere eligi à capitulo generali, sed sufficit, quod elegerit hoc officium multoties, & quod sit in possessione illud eligendi apud alios conuentus antiquiores, patet hæc vltima consequentia.

21 Nam consuetudo generalis vnius religionis, debet comprehendere omnes Ecclesias eiusdem religionis, in quibus non est talis consuetudo, nisi ibi fuerit aliqua specialis consuetudo, quæ opponatur generali, vt docet Aimon, *de antiquitate temporis* 4. *p. sect.* 1. *num.* 57. Caputaquen Rochus, *de consuetudine, sect.* 4. *n.* 16. *&* 17. *&* 20. & facit textus, *cap. cum Ecclesia Vlterana ad fin.* faciunt etiam tradita per Felin. *in cap. audita de præscriptis, n.* 19. & cum aliis multis tenet Garcia, *de beneficiis, p.* 5. *cap.* 4. *n.* 93. Et quando datur

22 eadem ratio, consuetudo vnius Ecclesiæ, extenditur ad alias, vnde si fundetur de nouo Academia, frui posset omnibus priuilegiis, quæ scholasticis conceduntur, *in Authentica habita, Cod. ne filius*, vt cum Parisio, Iasone, Bartolo, Menochio, tenet Rebellus, *lib.* 1. *de præludiis iustitia, q.* 5. *num* 14. Sed sic est, quod capitulum generale est in possessione, & consuetudine eligendi ad conuentus de nouo fundatos primos priores; ergo talis consuetudo comprehendit omnes conuentus de nouo fundatos; ergo etiamsi nunquam elegerit priorem huius determinati conuentus, potest dici de capitulo generali, quod habeat consuetudinem eligendi, talem priorem, quia consuetudo, quam iam habet eligendi, extenditur ad hunc nouum conuentum.

23 Tum quia vt quædam parochia dicatur esse in possessione, & consuetudine recipiendi decimas de noualibus, non est necesse, quod de hoc campo numero, semel iam illas receperit, sed sufficit, quod detur in tali Ecclesia consuetudo recipiendi decimas de noualibus sitis in districtu parochiæ, vt tradit cum Rebuffo, & Gutierrez, Barbosa; *de potestate Parochi p.* 3. *cap.* 28. *§.* 3. *n.* 59. & patet, *ex cap. cum contingat, & cap. quoniam de decimis*; Ergo eodem modo, vt dicatur, quod capitulum generale solet eligere officium primi prioris, non est necesse, quod iam semel elegisset hunc numero priorem huius domus determinatæ, sed sufficit, quod elegerit alios primos priores aliorum conuentuum eiusdem religionis.

24 Confirmatur 2. quia vt dicatur, quod aliqua Ecclesia est in possessione, & consuetudine recipiendi decimas personales a Petro, v. g. non est necesse, quod aliquando ab eo recipisset decimas personales, sed sufficit, quod talis Petrus venisset ad locum, & parochiam vbi talis Ecclesia habet consuetudinem legitime præscriptam recipiendi decimas personales, vt late probat cum Bartolo, Barbosa, *de potestate parochi, p.* 3. *cap.* 28. *§.* 2. *num.* 61. Ergo eodem modo, vt dicatur, quod capitulum generale habet consuetudinem eligendi primum priorem alicuius conuentus, non est necesse, quod eum iam elegisset, sed sufficit quod talis conuentus fundetur in religione, in qua dictum capitulum est in possessione, & consuetudine legitime præscripta eligendi primos Priores conuentuum de nouo fundatorum.

25 Et ratio est, quia illa præscriptio in tali loco est realis, & præscriptio realis causata à iure extenditur ad omnes illos, aduersus quos præ-

 scriptum

scriptum non fuit, siquidem tunc non dicitur præscriptio in vna persona, ad aliam extendi, sed in iam facta respectu generis, comprehendi speciem, quæ offertur, quamuis aduersus aliam speciem præscriptum non sit, vt recte cum Bartolo, explicat Barbosa, *supra, num.* 6 x. Sed sic est, quod capitulum generale habet consuetudinem eligendi primos priores, aut Vicarios conuentuum de nouo fundatorum in nostra religione; ergo quando lex concedit definitorio posse eligere officia, quæ solent eligi in capitulo generali, hæc commissio extenditur ad hoc officium primi prioris conuentus de nouo fundati, siquidem de eo verificatur, quod capitulum generale habet consuetudinem, & possessionem illud eligendi.

26 Confirmatur 3. Quia dato, & non concesso, quod definitorium generale non posset eligere officium primi prioris huius conuentus, non potest negari, quod possit eligere officium primi vicarij; ergo quando prælatus electus à definitorio non esset prior, ad minus esset Vicarius; siquidem vt ait noster aduersarius, actus agentium, quando non faciunt, quod intendunt, faciunt quod possunt, & vtile per inutile non vitiatur. Antecedens probatur: quia nostra constitutio supponit, quod definitorium potest eligere Vicarios ad conuentus de nouo fundatos, quia loquendo de sede; quam debent habere tales Vicarij in capitulo Prouinciali dicit, quod vicarij electi in definitorio, si in suis conuentibus fuerit iam Eucharistia, habeant sedem, & vocem post Priores; ergo definitorium potest facere Vicarios, etiam antequam sit Eucharistia in Ecclesiis suorum conuentuum, siquidem illa verba, dummodo sit Eucharistia in illorum Ecclesiis, supponit posse esse conuentus cum Eucharistia, & sine illa, & in vtrisque posse esse vicarios electos à definitorio, nam exceptio firmat regulam in contrarium, vt est commune iuris proloquium; ergo definitorium potest efficere primum Vicarium alicuius conuentus.

27 Patet consequentia: Quia vbi lex non distinguit, nec nos distinguere debemus, vt ex vulgaribus iuribus probat Barbosa, *in axiomatibus iuris, axioma.* 136 *num.* 4. Et lex generaliter loquens, generaliter est intelligenda, vt ex pluribus probat idem Barbosa, *ibi, num.* 1. Quod procedit etiamsi sit maior ratio in vno, quam in alio, nam si lex voluisset, expressisset. *l. vnica §. sin autem ad deficientis, C. de caduc. tollend.* & ex aliis iuribus comprobat Barbosa, *ibi, num.* 5. Sed sic est, quod nec in hoc loco lex facit distinctionem primi, aut secundi vicarij, nec quando committit potestatem definitorio, sed solum dicit, quod poterit efficere omnes prælatos, quorum electio occurrerit extra capitulum generale, quæ iuxta nostras constitutiones solet fieri in capitulo generali: ergo non debemus restringere talem legem, siquidem non est maior ratio, vt possit eligere secundum vicarium, potius quam primum.

28 Nec obstat si dicas, quod hoc non est expressum in lege, & nostra constitutio 3. *p. cap* 8 *n* 24. præcipit, quod definitorium aliud nunquam negotium, vel causam ad se aduocare possit, extra ea, quæ in nostris constitutionibus expresse ei committuntur. Non obstat inquam, respondeo namque, quod eo ipso quod lex expresse facit confirmatorem omnium electionum definitorium generale, necessario illi concessit omne illud, quod de iure pertinet ad talem confirmatorem; concesso namque vno, concessum dicitur omne, quod ad illud requiritur, *l. 2. de iurisdict. omni. iudic. cap. præterea de offic. de legat* & cum multis tenet Vas Barbosa, *lit. C, n.* 98. *& litera, N, num.* 14.

29 & verba generalia statutorum secundum ius commune debent intelligi, *iuxta l.* 1. *§. quod autem D de aleator. l. in fraudem* & cum Garcia, Girondo, tenet Vas Barbosa, *litera V, num.* 7x. sed

30 sic est, quod lex absolute committit officium confirmatoris omnium electionum definitorio generali, excepta electione patris nostri Generalis, vt patet *ex* 3. *p. nostrarum constitutionum, cap* 10. *n.* 6. *&* 13. ibi Præses cum definitorio illas confirmabit; Ergo etiam illi concedit posse eligere in casibus, in quibus secundum ius, hoc competit

31 confirmatori; concessum namque dicitur quidquid expresse prohibitum non inuenitur, *l. necnon §. quod eius*, & cum aliis Vas Barbosa, *lit. C, num.* 99. Atqui confirmatio huius primi Vicarij pertinebat ad definitorium secundum ius nostrum 3. *p. cap.* 1. *num.* 18. Ergo etiam electio huius prioris, vel vicarij, ad illud pertinebit in casu, quo non detur capitulum generale, quod illum eligat; Atqui somus in præsenti casu; ergo. Tum

32 quia nostra constitutio expresse committit nostro definitorio omnes electiones officiorum occurrentium, quæ solent fieri in Capitulo generali; sed non solum electio secundi Vicarij solet fieri in capitulo generali, sed etiam primi Vicarij, vel prioris, vt supra probauimus; ergo hæc electio primi vicarij, vel prioris, expresse commissa est in lege prædicto definitorio generali.

Et ex his corruunt omnia fundamenta posita pro parte contraria, omnia enim illa claudicant in mala legum intelligentia. Concedimus enim ad primum, definitorium habere iurisdictionem limitatam ad casus sibi expressos in lege, iste tamen casus est illi expressus, *in lege cap.* 8 *num* 20. *nostrarum constitutionum*, in quo illi committit electiones intermedias, siue quæ extra capitulum generale occurrerint, quæ in ipso capitulo generali fieri solent iuxta nostras constitutiones, per quod euanescunt prima, secunda, & tertia, & quarta confirmatio, omnes enim eodem vitio laborant.

33 Ad secundum Respondetur, quod vt verificetur, quod capitulum generale solet efficere hanc electionem, non est necesse, quod semel illam pro illo determinato conuentu fecisset, sed sufficit, quod sit in possessione tales primas electiones pro conuentibus de nouo fundatis faciendi, vt *supra*, ostendimus. Et eodem modo Respondetur instantiæ 3. Ridiculum enim est dicere, definitorium posse eligere secundum vicarium pro vno conuentu, non vero primum vicarium, vt *supra* diximus.

Ad tertium respondetur: Verum quidem esse, quod secundum, *legem* 2 *partis nostrarum constitutionum, cap.* 1. *num.* 4. debere dari monasterium cum competenti clausura, & habitatione pro quindecim religiosis, præter fratres donatos, vt religiosi communiter ibi cum suo priore, vel vicario commorentur; id tamen totum factum fuit, nam conuentus habet Ecclesiam cum D. Sacramento, &

34 competentem clausuram, & habitationem pro plus quindecim religiosis, quod autem locus non fuisset adhuc proprius religionis, & quod mutandus sit ad alium districtum ad maiorem commoditatem

ditatem religiosorum, vt de facto mutatus fuit, id per accidens est, quotidie enim conuentus de vno territorio ad aliud commodius transferuntur, & lex non decernit, quod ædificium sit proprium, & perpetuo duraturum, sed solum, quod in eo sit competens clausura, & habitatio pro quindecim saltem religiosis præter fratres donatos, quos quidem habebat prædictus conuentus. Imo sanctissima M. noster Theresia sæpe sæpius plura monasteria fundauit in domibus conductis cum Priorissa, & aliis officialibus, vt constat ex libro suarum fundationum, quam si secuti fuerimus, non poterimus oberrare, nec aliquid contra nostras constitutiones, quas ipsa ditauit, & approbauit efficere.

35 Ad quartum: Respondetur, quod cum officium dicti præsidentis fuisset manuale, & ad nutum, poterat Prouincialis licite, & valide illum auferre, quando sibi visum fuisset, absque aliqua causa, quam quia ita sibi conueniens visum fuit. Ita Legismundus, & alij, quos refert, & sequitur Diana, 2. *p. de dubiis regularibus resolut.* 117. Lezana, *tom* 2. *cap.* 13. *num.* 16. Et dato quod licite

36 ea absque causa non posset auferre, de facto extabat causa ad eum auferendum, quia prædictus præses erat priuatus à definitorio voce passiua, & priuatus voce passiua non potest eligi in Vicarium, nec exercere tale officium, vt cum Sanctoro, & aliis dixi, *in nostro Directorio Regularium*, *p.* 3. *tract.* 4. *d.* 3. *n.* 164.

Tum quia si talis consultor dicit, quod talis conuentus non potest habere prælatum iuxta nostras constitutiones, Vicarius positus à Prouinciali non erat prælatus, nec habebat iurisdictionem ordinariam, sed solum erat merus præses iure antiquitatis, vel ad summum delegatus Prouincialis, qui poterat eum auferre quoties voluisset, suspendendo illi iurisdictionem delegatam, & sic nullam illi iniuriam fecit. Tum quia si bonus iste religiosus dicit, quod non potest dari conuentus iuxta nostras leges, nisi sit competens clausura, & habitatio pro quindecim religiosis, sed solum ibi posse assistere duos, vel tres fratres ad directionem ædificij, quod nos li-

37 benter admittimus; quomodo vult, quod sua præsidentia esset vera prælatia, & vicaria, à qua nisi ex culpa poterat auferri. Fateor multa licere passionem, quæ mens ab ea expers exhorret.

CONSVLTVM XLV.

De interdicto an illud teneantur obseruare regulares, si illud non obseruat cathedralis, vel Parochialis loci?

SVMMARIVM.

1 *Ponitur casus; seu factum.*
2 *Mendicantes non tenentur obseruare interdicta generalia, quando cathedralis, vel matrix, vel parochialis loci illius non obseruat.*
3 *In materia pœnali non est facienda extensio.*
4 *Nulla parochia potest dici parochialis loci, si ibi dentur aliæ parochiæ, vel cathedralis.*
5 *Nomine Ecclesiæ loci venit cathedralis.*
6 *Si in aliquo oppido dentur plures Ecclesiæ, & nulla sit matrix, nulla potest dici Ecclesia parochialis loci, sed ex loco.*
7 *Ponitur argumentum in contrarium, & soluitur.*
8 *Mendicantes non tenentur obseruare, nisi illa interdicta, quæ obseruat matrix, vel cathedralis, vel parochialis loci.*
9 *Referuntur plura exempla, in quibus regulares non obseruarunt interdicta, quia cathedralis ea non obseruabat.*
10 *Ponitur obiectio in contrarium, & soluitur.*
11 *Quid dicendum, quando in pago non est nisi vna Ecclesia, & interdicitur Ecclesia, non vero ambitum illius.*

CASVS, SIVE FACTI SPECIES.

In Ecclesia Sanctorum in ciuitate Vlisiponensi positum fuit interdictum generale pro tota parochia, non fuit tamen impositum in Chatedrali ipsius ciuitatis; & cum in prædicta parochia Sanctorum sint plures conuentus regularium. 1

Quæsitum fuit à me, An monasteria, quæ sunt intra parochiam generaliter interdictam, teneantur obseruare dictum interdictum generale.

RESPONSIO AVTHORIS.

Respondi negatiuè. Ratio est, quia vt dixi, *in nostro directorio Regularium p.* 1. *tract.* 2. *d.* 5. *p.* 1. *num.* 99. Mendicantes non solum non tenentur obseruare interdicta specialia imposita ab ordinario, vel legato Apostolico absque speciali sedis Apostolicæ facultate, sed nec interdicta generalia, quando Cathedralis, vel matrix, aut parochialis loci illius non obseruat, vt patet ex *Clement. l. de sent. excomm.* Sed in nostro casu, cathedralis, vel matrix non obseruat interdictum; ergo nec regulares tenentur illud obseruare, etsi parochia in cuius ambitu sibi sunt illud obseruet. Patet consequentia, quia cum simus in materia pœnali, non est facienda extentio, iuxta *l. factum cuique, l. in pœnalibus*, vbi Decius, & cum aliis Barbosa, *in axiomatibus iuris axiomate* 181. *numero* 9. & tenet Pelizarius, *tractat.* 7. *cap.* 19. *numero* 85. 2 3

Confirmatur. Quia *in dicta Clementina l. de sent. excomm.* statuitur, quod religiosi teneantur seruare interdicta generalia, cum viderint obseruare Cathedralem, vel matricem, vel parochialem loci, vbi nota, non dicere, cum viderint obseruare interdictum Ecclesiam parochialem, sed parochialem loci; Atqui nulla parochia potest dici Ecclesia parochialis loci, si in eodem loco aliæ dentur parochiæ, sed solum potest dici vna ex parochialibus loci, vt bene aduertit Sairus, *lib.* 3. *de censuris cap.* 33. *num.* 46. Rodriguez, *tom.* 2. *q.* 109. *art.* 3. Pelizarius, *tom* 1. *tract.* 7. *cap.* 1. *num.* 185. Et multo minus si in eodem loco detur Ecclesia Cathedralis, nam nomen Ecclesiæ loci in singulari, & antonomastice susceptum, venit Cathedralis, maxime in fauorabilibus, vt ex antiquo stylo curiæ probat cum multis decisiô Rotæ anno 1630. *num* 6. quibus adde Barbosam, *de canonic. cap.* 2. *num.* 9. *Et de appellat. verb. iuris signif. appellat.* 83. *num* 7. & cum Fulgosio, Tusco, Rota, Villar. *in scholiis ad decreta Curiæ lit. C*, 4 5

Lezana

Lezana, *in consiliis cap. 3. in Cathedralitate Ecclesia S. Maria de Pilar*: Ergo si in tali loco dantur aliæ Ecclesiæ parochiales, vel Cathedralis, vt in præsenti casu non obseruantes interdictum, Regulares qui morantur in tali parochia interdicta, non tenentur tale interdictum obseruare, & ita tenent Couarruuias, *in cap. alma mater 2. p. cap.* 11. Syluester, *verbo interdictum q* 3. Plonios, *tractatu de interdicto in principio, num.* 2. Glossa, *ad dictam Clementinam, verbo matrix ad finem*, Nauarr. *manuali, cap.*17. *num.* 146. Auila *de censuris, p.*5. *dub.*3. *concl.* 2. Toletus, *in summa lib.*1. *cap.*39. *num.*15. Azot. *tom.*1. *lib.* 22. *cap.* 1. §. 18. Bonacina, *de censuris in particulari, d.*2. *q.*8. *p.*24. *num.*7. Tamburinus, *de iure Abbatum, tom.*2. *d.*26. *q.*3. §. *praterea*, Ego ipse *in nostro Directorio Regularium, p.* 1. *tract.* 2. *d.* 2. *num.* 110. & cum aliis multis admodum R. P. N. Magister Ioannes de Sylueira Carmelita regularis Obseruantiæ, vir nostræ ætatis celeberrimus, & totius Carmelitanæ familiæ decus, & ornamentum, cuius sapientiam totus veneratur orbis, cuncti anhelant, plures inuident, non pauci imitantur, sed nemo æquiparat, in suo doctissimo manuscripto de hac re, vtinam lucem videret, sicut & alia opera moralia, quibus equidem non minus orbem illustraret, ac aliis, quibus concionatores ornat, docet, & illustrat, faxit Deus, ac votis meis eueniat opus.

6 Et idem dicendum est, si in aliquo oppido dentur multæ parochiæ æque principales, & nulla illarum sit matrix, nam si in aliquibus illarum seruetur interdictum, in aliquibus vero non, tunc regulares non tenentur tale interdictum obseruare, esto parochialis intra cuius ambitum viuunt, & extat monasterium, seruet interdictum; quia sic non est verum dicere, parochialem illius loci seruare interdictum, sed aliquam parochialem loci seruare, aliquam vero non, cum tamen ad hoc, vt regulares iuxta dictam Clementinam teneantur seruare interdictum requiratur, quod Ecclesia parochialis loci illud seruet. Secus dicendum est, si omnes parochiæ illius loci, vel oppidi, seruent interdictum; nam tunc verum esset dicere, parochialem loci seruare interdictum, cum omnes oppidi parochiæ illud seruent, vt bene cum Toleto, Sairo, & aliis communiter aduertit Pelizarius, *tract.*7 *cap.* 2. *num.*185. Ego ipse *in nostro Directorio Regularium p.*1. *tract.*2. *d.* 2. *n.* 97. Tamburinus, *tom* 2. *d* 1. *q.*3. *n.*3.

7 Nec obstat si cum Sairo, *d.*12. *sect.*2. *num* 9. Alterio, *d.*1. *de interdicto cap.* 4. *dub.* 1. & aliis Dicas, Clementinam excipere interdictum generale ab Ecclesia parochiali seruatum; sed quando ponitur interdictum, non solum in Ecclesia parochiali, sed in eius ambitu, & districtu, tale interdictum est generale; ergo conuentus in tali districtu parochiæ tenetur tale interdictum seruare; Non obstat inquam, Respondetur namque distinguendo maiorem, Clementina excipit interdictum generale obseruatum à parochia distinguo, interdictum simpliciter generale concedo, interdictum secundum quid nego. Vel secundo respondetur, excipit interdictum generale obseruatum à Cathedrali, vel matrice, vel parochiali loci concedo, obseruatum ab vna ex parochialibus loci nego; Deinde distinguo minorem, sed quando ponitur interdictum in parochia, & eius districtu est generale, distinguo, est generale simpliciter, & quale postulat clementina nego, est generale secundum quid concedo, deinde negatur consequentia.

8 Quorum omnium ratio est, quia mendicantes non tenentur seruare quælibet generalia interdicta, sed illa tantum, quæ obseruat Cathedralis, matrix, vel parochialis loci, vt patet ex Clementina *suprà citata*; sed quando in vno oppido dantur plures Ecclesiæ simul cum Cathedrali, vel sine illa, parochialis loci non dicitur vna ex illis, sed solum illa dicitur parochialis loci, quæ est vnica in pago, oppido, vel ciuitate: ergo licet vna ex parochialibus loci cum suo districtu sit interdicta, regulares ibi morantes non tenentur seruare interdictum.

9 Et hac ratione non obseruantur in hac Ciuitate Vlisiponensi à Regularibus quæcunque interdicta obseruata à Parochialibus huius ciuitatis, dum non interdicitur Cathedralis Vlisiponensis, vt fecerunt Patres societatis Iesu anno Domini 1658. Patres Franciscani anno 1659. Et eodem anno idem fecerunt Patres Dominicani, Et anno 1659. Patres diuinæ prouidentiæ, & anno 1658. Patres Carmelitæ antiquæ obseruantiæ, & Nostrates excalceati anno 1661. Imo cum tota hæc Vlisiponensis ciuitas esset interdicta, & solum Cathedralis fuisset exclusa à nuncio Apostolico Hermaneto anno 1639. Patres Dominicani nunquam tale interdictum voluere obseruare iuxta prædictam Clementinam, & hoc in oculis ipsorum prælatorum, & totius huius magnæ, & inclytæ ciuitatis Vlisiponensis, in quo sapientissime iuxta hanc sententiam opinati sunt. Vnde reiiciendi sunt aliqui regulares minus docti, qui opinioni paucorum doctorum freti, obseruant interdicta, quæ obseruantur ab aliquibus parochialibus, etiamsi matrix, vel Cathedralis non obseruet.

10 Nec obstat Tridentinum, *sess.* 25. *cap.*12. *de regularibus*, vbi ait, interdicta, nedum a sede Apostolica, sed ab ordinariis promulgata, mandante Episcopo, à regularibus in eorum Ecclesiis publicentur, atque obseruentur. Respondetur namque Tridentinum ibi non derogasse priuilegia regularium, vt cum Miranda, Henriquez, Sairo, Sorbo, Peregrino, Crus, Peirino, docet Pelizarius, *tract* 8. *cap.* 5. *num.* 97. Ac per consequens adhuc priuilegia prædicta regularium persistere. Vel secundo respondeo, concilium loqui de interdicto generali, de quo loquitur Clementina I. *de sent. excomm.* & iuxta illam, nam cum Trid. specialiter non derogauerit dictam Clementinam, adhuc voluit esse in suo robore, siquidem ius commune non censetur reuocatum, nisi de eo fiat specifica mentio, vt cum multis docet Suarez, *de legibus, lib* 8. *cap.*38 *n.*10.

Vnde iuxta Tridentinum, solum tenentur regulares obseruare interdictum generale, quod obseruatur à Cathedrali, vel matrice, vel parochiali loci, in quo dantur aliæ parochiæ: secus si interdictum fuerit speciale, vt si Cathedralis, vel matrix, specialiter interdicatur, nam tunc si interdictum non fuerit generale, sed aliæ parochiæ eiusdem ciuitatis, vel oppidi non fuerint generaliter interdictæ, mendicantes, & cum eis communicantes, non tenentur tale interdictum obseruare, etsi cathedralis, vel matrix illud obseruet, vt recte aduertit Pelizarius, *tract.*8 *cap.*5 *num* 97. Et idem dicendum est, quando non est in pago

nisi

nisi vna parochia, & interdicitur Ecclesia, non vero districtus parochiæ, vt cum aliis dixi *in nostro directorio regularium, p. 2. tract. 3. d. 6. n. 1019.* quæ omnia semper in mente retinenda sunt pro praxi.

CONSVLTVM XLVI.

De quodam contractu societatis, & speciali quadam circumstantia, quæ in eo accidit.

SVMMARIVM.

1 *Ponitur casus, seu factum.*
2 *Quando aliqui inierunt societatem, miscentes quilibet suam partem frumenti in quodam cumulo, vt alibi asportetur, dominium illius cumuli pertinet ad illos, qui talem societatem inierunt.*
3 *Si aliquod frumentum ex tali cumulo naufragio, vel alio accidenti de preditum fuerit, amissio diuidenda est inter eos pro rata.*
4 *Si aliquis ex illis, qui inierunt societatem extraxit aliquam partem illius frumenti ex naufragio, vel incendio, tenetur illud deponere in manu fideli, vt inter omnes diuidatur, deductis expensis.*
5 *Socij debent æqualiter participare lucrum, & damnum.*
6 *Res quæ est pro derelicto, est primi occupantis.*
7 *Fures qui aliquam partem illius frumenti furati sunt, si illam restituant, debet diuidi inter socios.*
8 *Vnus ex crediteribus non potest petere monitorium à prælato, dicendo à se furatum tantum frumentum fuisse, & quod sibi restituatur.*
9 *Potest illud petere, tanquam vnus ex creditoribus, vt restituatur in manu fideli, vt inter socios diuidatur.*
10 *Qui rem miscuit cum re alterius, iam non habet dominium super certam partem mixti, sed pro tanta parte illius indeterminata.*
11 *Censura debet esse de re certa, & determinata, vt possit obligare.*
12 *Ad hoc vt detur actio in rem, requiritur res determinata.*
13 *Censura prolata de re incerta non valet.*
14 *Valet, si postuletur ab vno ex creditoribus pro toto cumulo ablato, vt si restituatur inter omnes diuidatur.*

CASVS, SIVE FACTI SPECIES.

1 Petrus simul cum aliis nouem personis deposuere decem millia modiorum tritici in quodam nauigio, vt Vlisiponem deportaretur, & ibi venderetur, & ad maiorem commoditatem de communi consensu omne triticum miscuere in ipso nauigio, & omne illud, in quodam aceruo congregarunt. Accidit autem, quod nauigium impetu procellarum deductum, naufragium fecit, & magno vndarum impetu ad litora maris peruenit. Concurrit Petrus, & antequam nauigium penitus submergeretur, ab eo extraxit magnam tritici quantitatem, non tamen abstulit mille modios, quos ipse in prædicto nauigio posuerat, quia aliæ multæ personæ similiter ad nauigium accurrentes, vnaquæque abstulit, quod potuit, ita vt pene omne triticum extraheretur. Petrus videns se non abstulisse totum triticum, quod nauigio imposuerat, petiit à prælato quodam monitorium contra omnes illos, qui suum frumentum furati sunt; quo monitorio multæ ex illis personis, quæ triticum è dicto nauigio abstulerunt, illud prædicto Petro restituerunt, & ipse Petrus cum aliquibus compositionem fecit, super prædicto tritico extracto, eis aliquam partem demittendo intra quantitatem, quam ipse in prædicto nauigio reposuerat.

Quæritur primo, An Petrus licite potuisset prædictum triticum, tam à nauigio extrahere sibi; quam à prædictis personis restituentibus sibi accipere, vsque quo integraret quantitatem; quam in nauigio reposuerat. An vero prædictum triticum inter alios nouem socios teneatur diuidere pro rata. Secundo quæritur? An personæ, quæ prædictum triticum extraxere, non illud restituentes, incurrant prædictam excommunicationem.

RESPONSIO AVTHORIS PRIMO QVÆSITO.

An Petrus licite potuisset prædictum triticum, tam è nauigio extrahere sibi, quam à prædictis personis restituentibus sibi accipere, vsque quo integraret quantitatem, quam in nauigio reposuerat, an vero prædictum triticum inter alios nouem socios teneatur diuidere pro rata?

Ad intelligentiam huius casus suppono, Huiusmodi personas, quæ prædictum triticum in nauigio reposuere, iniisse societatem, & de communi consensu omne triticum miscuete in vno aceruo, vt maior tritici quantitas deportaretur, erant autem decem personæ, quarum vna quæque mille modios reposuit, & aceruus communis continebat decem millia modiorum, his suppositis,

2 Dico primo: Dominium totius illius frumenti ad omnes illos decem homines pertinebat in communi, non quia quilibet habuisset dominium in toto aceruo decem millium modiorum, sed vnusquique habebat dominium super mille modiis in determinatis ex illo commuto decem milium modiorum. Ita Lugo, *de iustitia, d. 6. num. 165.* Decastillus, *de iustitia, tract. 10. d. 3. dub. 11. num. 43.* Tamburinus, *in decalogum, tract. 3. cap. 3. §. 4 n. 11.* & alij communiter Doctores.

3 Dico secundo si ex prædicto naufragio aliquod triticum perditum fuit, amissio diuidenda est pro rata inter decem illos homines, qui prædictum triticum in nauigio imposuere, ita vt, quod si mille modij perditi sunt, vnusquisque centum modios minus habebit, quam reposuit, ita Lugo, Decastillus, & Tamburinus, *locis citatis.*

P Dico

4 Dico 3. si aliquis ex decem illis creditoribus abstulit aliquod triticum è dicto nauigio, tenebatur illud deponere in quodam certo loco, & in manu personæ fidelis, & postquam omne illud fuisset congregatum, tenebatur illud diuidere inter omnes illos decem creditores, vnicuique pro rata deductis expensis, quæ soluendæ sunt, extrahendi frumentum ex naufragio. Quarum omnium ratio est, quia cum omne illud frumentum esset mixtum, non poterat Petrus separare suum triticum, siquidem quamcunque partem aufferret, in ea simul ibat pars aliorum, & sicut de communi consensu facta fuit mixtio, ita de communi consensu, aut per beneficium iudicis, facienda erat diuisio, & cum omnes intrauerint æqualiter ad cumulum,

5 omnes debebant æqualiter participare lucrum, vel damnum, quod in illo cumulo accideret, & non quidam auferre totam suam integram partem, & alter nullam partem recipere; verum quidem est quod illi, qui frumentum è naufragio eripuit, soluendæ sunt expensæ, quas fecit in illa extractione; Et ratio est, quia vel illud frumentum erat pro derelicto, vel non, si iam erat pro derelicto, erat primi occupantis,

6 etsi non erat pro derelicto, vt de facto non erat, vt cum multis probat Trullenc. *in Decalogum, lib. 7. cap. 2. dub. 9. n. 1. & 2.* vbicumque extat, domino extat; ergo deductis expensis, restituendum est domino suo.

7 Vnde si forte successit, quod aliqui fures furati sint aliquam partem ipsius frumenti, si eam restituerint, debet simul coniungi, & diuidi pro rata inter creditores, vel ex communi consensu, vel beneficio iudicis, & furi soluendæ sunt expensæ, quas fecit in extrahendo tali frumento è naufragio, si forte tale frumentum esset periturum, si latro illud non abstulisset; secus si essent personæ qui eum vellent auferre expensis creditorum, & latro illud furatum fuit à dominis suis, nam tunc sibi imputabitur labor, quem habuit, siquidem illum habuit absque vlla necessitate, siquidem erant aliæ personæ, quæ tale frumentum auferebant. Ita expresse Lugo, *suprà, n. 173.* Tamburinus, *suprà, n. 16.*

RESPONSIO AVTHORIS SECVNDO QVÆSITO,

An personæ quæ prædictum triticum extraxere, non illud restituentes, incurrant prædictam Excommunicationem?

PRo responsione huius quæsiti suppono duobus modis potuisse Petrum postulare illud monitorium; primo dicendo, à se furatos fuisse ducentos, vel trecentos modios frumenti ex nauigio, vbi eos constituerat, quapropter postulabat vt iudex præciperet sub pœna excommunicationis, quod ei fuissent restituti à personis, quæ illud furto abstulerunt. Secundo modo poterat officium iudicis implorare dicendo, se cum aliis nouem personis reposuisse in naui decem millia modiorum tritici, & quod furati sunt ex eo mille modij, quapropter ille, tanquam vnus ex creditoribus, postulabat, vt præciperet sub excommunicatione, vt qui tale frumentum furatus fuit, illud statim restitueret, in manu cuiusdã depositarij, aut parochi, vt inde pro rata distribueretur creditoribus.

8 His suppositis dico: Quod Petrus non poterat petere prædictum monitorium primo modo, nec compositionem facere cum personis restituentibus prædictum frumentum, nec sibi soli recipere illud. Et ratio est, quia eo ipso, quod prædictus Petrus reposuit in naui suum frumentum mixtum cum frumento aliarum nouem personarum, non habebat iam dominium super certa parte illius frumenti, sed dominium omnibus illis decem personis erat commune; cuilibet pro decima parte indeterminata; ergo nulla erat pars in illo frumento, quam Petrus posset dicere determinate esse suam, quæ simul non esset aliorum, quia de communi consensu totum frumentum erat mixtum? ita Tamburinus, *suprà, n. 11.* Hinc fit neminem illorum creditorum habere actionem in rem ad illud triticum, quia non apparet, quæ pars ex illo mixto, cuique competat, quod ad dictam actionem concedendam necessarium erat, iuxta *l. idem Pomponius ff. de rei vindicat.* Non enim conceditur alicui actio in rem, nisi res cum suis qualitatibus designari possit, *l. si in rem, ff. de rei vindicat.* vt optimè probat Palaus, *de iustitia in genere, d. vnica, p. 21. num. 5.*

9 Ergo solum cuique illorum competebat ius iudicem implorandi, vt illud indiuiduum ius diuideret, & singulis applicaret, provt cuiusque iuri conuenire iudicasset; ergo Petrus non poterat postulare monitorium dicens ab eo furatos fuisse ducentos modios frumenti ex quadam naui, vbi eos reposuerat. Patet consequentia:

10 Nam cum ille in tali naui non haberet partem determinatam, & certam, quæ sua esset, & super quam haberet dominium, non habet actionem in partem determinatam; atqui censura debet esse de re certa, & determinata, nam vt ait

11 Glossa, *in cap. si Sacerdos de officio ordinarij*, sententia inceriæ rei iudicatæ, authoritatem non habet, sicut & illa, quæ certam quantitatem non habet nulla est, *l. penult. & vltim. C. de sent. quæ sine certa quant.* vt optime probat Giballinus, *de censuris disquisitione 3. q. 4. num. 6.*

12 Et quando persona est incerta, debet in censura determinari per ordinem ad delictum certum, & determinatum, vt docet cum Suario, Bonacina, Filiucio, Candido, Bauni, & aliis Leander, *tract. 1. de censuris, d. 4. q. 10.* Ergo Petrus non poterat postulare prædictum monitorium, siquidem ab eo non fuit furata res certa, vel determinata, sed res incerta, & indeterminata, circa quam non potest ferri censuram.

13 Hinc fit talem censuram sic postulatam esse nullam, nec ligare eos, qui è naui furati sunt frumentum, nec Petrum posse sibi recipere prædictum frumentum restitutum, siquidem recipit alienum, nec posse compositionem facere cum furibus, nec illis aliquam partem dimittere, siquidem non est dominus illius frumenti, & potest accidere, quod frumentum, quod ille in naui reposuit, periisset fluctibus, vnde solum potest implorare officium iudicis, veluti vnus ex creditoribus, vt præcipiat sub excommunicatione, quod omnes, qui tale frumentum abstulerunt, illud restituant, & reponant in manu personæ fidelis, vt inde inter creditores pro rata diuidatur, vel de communi consensu, vel officio iudicis, ad hoc enim sufficit interesse illius, qui monitorium

exoravit, & si tale interesse non sit certum, sed dubium, vt optimè probat Gibalinus, *de censuris disquisitione 2.q.5.n.10.*

14 Quapropter resolutorie dico, quod si censura prolata fuit primo modo non obligat, bene tamen si fuit prolata secundo modo. In vtroque tamen casu, prædictus Petrus tenetur totum frumentum à se extractum è prædicta naui, & illud quod à furibus accepit, statim reponere in manu parochi, vel alterius depositarij, vt inde officio iudicis, vel de communi consensu, inter illas decem personas, quarum interest diuidatur pro rata, deductis expensis, quas fecit Petrus in extractione frumenti. Insuper debet Petrus accipere in suam partem omne frumentum, quod demisit furibus, sublatis expensis, quas ipsi fures fecerunt in extractione frumenti, si aliis non erat, qui illud è fluctibus; vel naui extraheret; secus si erat, qui frumentum extraheret, nam tunc sibi imputent fures super se accipere hunc laborem, & Petrus sibi etiam imputet, talem compositionem de alieno cum eis facere; vnde si velit, ab eis recuperet, sic censeo. An autem prædicti fures surripientes hoc frumentum incurrerint excommunicationem bullæ cœnæ contra subripientes bona naufragantium? alia est quæstio, de qua late egimus *in nostro directorio Confessariorum, secunda parte*, agentes de hac censura, quam si placet videre ibi poteris, ego enim hic ab hoc obstineo, ne eadem repetamus.

CONSVLTVM XLVII.

De absolutione casuum Episcopo reseruatorum ex vi cuiusdam bullæ S. Antonij Vlisiponensis.

SVMMARIVM.

1 *Ponitur casus, seu factum.*
2 *Confratres S. Antonij Vlisiponensis possunt virtute bullæ S. Antonij absolui toties quoties à casibus Episcopo reseruatis.*
3 *Ponitur quædam obiectio, & soluitur.*
4 *Confirmatur solutio.*
5 *Tale priuilegium non est reuocatum*, ab Vrbano VIII.
6 *Decretum Vrbani, quod solum est contra regulares, non fuit promulgatum, nec receptum, nec intimatum regularibus.*
7 *Bulla reuocatoria* Vrbani VIII. *non fuit recepta in Hispania.*
8 *Non fuit registrata per Senatum Castellæ, vel Lusitaniæ, quod erat necessarium, vt obligaret in aliquorum opinione.*
9 *Licet talis reuocatio fuerit recepta, vel promulgata, adhuc mendicantes possunt absoluere à casibus Episcopo reseruatis.*
10 *Hæc reuocatio Vrbani, solum reuocauit facultatem à casibus Episcopo reseruatis, quam Tridentinum abrogauerat.*
11 *Non reuocauit potestatem concessam per* Paulum V. & Gregorium XV.
12 *Eodem modo explicandum est decretum sacræ congregationis de mandato* Innocentij X
13 Alexander VII. *damnat hanc propositionem, Mendicantes possunt absoluere à casibus Episcopo reseruatis, non obtenta ad id Episcoporum facultate.*
14 *Hoc decretum solum afficit regulares mendicantes, non vero huiusmodi confratres, si quod ad id habent priuilegium.*
15 *Hoc decretum Alexandri VII. non derogat priuilegia mendicantium.*
16 *Dispositio absolute prolata, debet intelligi secundum ius commune.*
17 *Omnis dispositio simpliciter prolata intelligitur, ampliatur, & restringitur, secundum ius commune.*
18 *Pontifex in hoc decreto solum damnat opinionem aliquorum doctorum, qui dixerunt mendicantes, secundum ius commune, posse absoluere à casibus Episcopo reseruatis, non obtenta ad id Episcoporum facultate.*
19 *Opinio quæ asserit Mendicantes ex iure communi posse absoluere à casibus Episcopo reseruatis est falsa, & vt talis condemnata ab Alexandro VII. nec de ea licet amplius loqui.*
20 *Hæc propositio, Mendicantes ex vi priuilegiorum Pauli V. & Gregorij XV. possunt absoluere a casibus Episcopo reseruatis, non est damnata ab Alexandro VII.*
21 *Pontifex potest concedere facultatem mendicantibus ad absoluendum à casibus Episcopo reseruatis.*
22 *Alexander VII. non damnauit opinionem dicentium talia priuilegia non esse reuocata ab Vrbano VIII. vel Innocentio X.*
23 *Probatur id argumento desumpto ex Trid.*
24 *Quandiu non constat legem Pontificiam loqui de prædicta opinione, lex non possidet contra mendicantes.*
25 *In dubio priuilegium non censetur reuocatum.*
26 *In dubio melior est conditio possidentis.*
27 *Quod Pontifex non expressit, dicere noluit.*
28 *Exceptio firmat regulam in contrarium.*
29 *Lex quæ imponit obligationem stricte est interpretanda.*
30 *Quando lex est odiosa, in eius interpretatione benignior pars est complectenda*
31 *Lex imponens aliquod grauamen non obligat, nisi clare & expresse illud imponat.*
32 *Leges, & decreta Pontificum non obligant ante illorum promulgationem in omnibus prouinciis.*
33 *Ponitur argumentum in contrarium, & soluitur.*
34 *Decretum Alexandri VII. licet sit promulgatum, nihil facit contra hoc priuilegium confratrum S. Antonij Vlisiponensis.*
35 *Decretum Alexandri VII. solum est contra mendicantes.*
36 *Decretum reuocatorium Vrbani VIII. solum est contra Regulares.*
37 *Non est extendendum ad priuilegia concessa sæcularibus.*
38 *Reuocatio priuilegij est odiosa & restringenda.*
39 *Ponitur obiectio in contrarium & soluitur.*
40 *Derogatio Priuilegiorum facta à Clemente VIII. non derogat hoc priuilegium.*
41 *Debebat de eo fieri expressa mentio, vt in ipso postulatur.*
42 *Reuocatio priuilegiorum facta à Clemente VIII. solum obligat intra Italiam.*
43 *Tridentinum non reuocat hoc priuilegium.*

CASVS, SIVE FACTI SPECIES.

1 Ainvncivs Cardinalis anno 1559. de mandato Pontificis concessit quandam bullam Ecclesiæ, S. Antonij in Vlisipone, in qua inter alias gratias, & priuilegia concessit, vt quilibet confrater Confraternitatis, S. Antonij Vlisiponensis, qui daret certam eleemosynam pro illa bulla ad fabricam Ecclesiæ prædicti S. Antonij, posset in perpetuum eligere confessorem regularem, vel sæcularem approbatum ab ordinario, qui respectiue eos absolueret à quibuscunque excommunicationibus, vel interdictis, vel ab aliis quibuscunque censuris Ecclesiasticis, & à censuris à iure, vel ab homine, ex qualicunque occasione impositis, & à quibuscunque peccatis, & excessibus, & delictis, quantumuis grauia, & enormia fuissent, & reseruata sedi Apostolicæ, exceptis casibus bullæ cœnæ domini, & à reseruatis semel in vita, & semel in articulo mortis, & ab aliis, qui non fuerint sedi Apostolicæ reseruati, quod possint ab eis absolui toties quoties fuerit necessarium: Accidit autem, quod his temporibus defuerit in hoc regno Lusitaniæ bulla Cruciatæ.

Quæsierunt igitur Confratres huius confraternitatis à me Primo. An ratione huius bullæ possint eligere confessorem approbatum, qui eos toties quoties absoluat à casibus & censuris Episcopo reseruatis. Secundo an ratione huius priuilegij possint confratres huius confraternitatis, etiam absolui à casibus Papæ, etiam intra bullam cœnæ reseruatis, toties quoties, dummodo sint occulta, excepta hæresi.

RESPONSIO AVTHORIS PRIMO QVÆSITO.

An ratione huius bullæ possint Confratres, S. Antonij Vlisiponensis eligere confessorem approbatum, qui eos toties quoties absoluat à casibus, & censuris Episcopo reseruatis, non solum iure, sed ea, quæ solent specialiter Episcopi reseruare?

PRimo quæsito respondi, affirmatiue. Ratio est, quia priuilegium ita concedit, sed huiusmodi 2 priuilegium huc vsque non est reuocatum, vt ex solutione argumentorum in contrarium constabit, & de facto in præsenti in hoc Lusitaniæ regno non datur bulla cruciatæ, in qua priuilegia, exceptis concessis regularibus pro se ipsis tantum, reuocantur, ergo non est principium, vnde colligamus huiusmodi confratres non posse tutè vti hoc suo amplissimo priuilegio.

3 Dices, huiusmodi priuilegium tantum concedit, quod à reseruatis solum absoluantur semel in vita, & semel in articulo mortis; ergo Sacerdotes ex vi illius absoluentes, non possunt absoluere à reseruatis Episcopo toties quoties. Respondeo, quod illa verba, solum intelliguntur de casibus Papalibus extra bullam cœnæ, non vero de Episcopalibus, vt constat ex verbis sequentibus, & ab aliis casibus, qui non sunt sedi Apostolicæ reseruati possint absolui toties quoties, quæ clausula, & ab aliis casibus, qui non sunt sedi Apostolicæ reseruati, non est intelligenda de casibus, qui non sunt aliquo modo reseruati, nam illa clausula, & de aliis casibus, est relatiua, & refertur ad casus reseruatos præcedentes cum omnibus suis qualitatibus, vt docent Glossa, *cap. abbat. de elect.* 16. Rebuffus, *l.1. ff. de verb. signif.* Nauarr. *cap. si quando remed 6.n.5. de rescriptis*, Gonzales, Seraphin. & Rota Romana apud Farinacium, *decisione* 377. *tom.1. p.2.* Ergo cum illa clausula, & de aliis casibus, referatur ad casus reseruatos, & hi non possint esse reseruati sedi Apostolicæ, siquidem eadem bulla eos excludit, sequitur euidenter de casibus, & censuris Episcopo reseruatis esse intelligendum, siquidem non dantur alij casus, de quibus loquatur.

4 Confirmatur: Quia in bulla Cruciatæ ponuntur in terminis eadem verba, & à casibus, qui non sunt sedi Apostolicæ reseruati eos absoluat toties quoties, & tamen virtute horum verborum dicunt cõmuniter DD. quod potest confessor toties quoties virtute Cruciatæ absoluere pœnitentem ab omnibus casibus, & censuris Episcopo reseruatis, vt late probat Trull. *in bullam Cruciatæ, lib.1. §7. c.2. dub.*11.*n.*4 & cum communi sententia supponit Palaus, *tom* 4. *tr.*10. *d. unica, p.* 8. §. 1. *n* 4. Diana, *to. p. tr.* 11. *resol.* 28. Ergo idem de hac bulla dicendum est. Patet consequentia, quia vna, & eadem res, non debet diuerso iure censeri, *l qui adcs, ff. de vsu, cap. agnouimus* 12 *q.2. cap. qui circa* 22. *de priuil.* quos refert, & sequitur Barb *de locis comm. fol. mihi* 207.

Nec obstat si dicas, huiusmodi priuilegium, quoad absolutionem à casibus Episcopo reseruatis esse reuocatũ per quoddam decretum sacræ Congregationis factum de mandato Vrbani VIII. anno 1628. sub die 27. Nouembris, vbi omnia priuilegia talem facultatem concedẽtia omnino reuocat, vt communiter docent omnes DD. moderni, qui post tale decretum scripsere, vt ait Diana, *9. p. tract. 6 resol. 55. in fine.* Non obstat inquam, quia omnes 5 recentiores dicunt tale decretum solum reuocasse de facto priuilegia regularium, contra quos solum loquitur prædictum decretum, vt infrà dicemus. Imo plures Doctores dicunt, tale decretum, nec etiam priuilegia regularium de facto reuocasse, siquidem non fuit authenticum, nec receptum, nec intimatum Regularibus, quæ omnia erant necessaria, vt priuilegia regularium per illud censerentur 6 reuocata, vt late defendit, & probat post dictum decretum, defendendo contrariam sententiam, etiam respectu regularium, Quintanadueñas, quem refert Diana, *p* 9. *tr.*7. *resol.* 51. Noster Vrbanus, *tr.2. dist.*1. *cap.* 1. *regul.* 7. Vidal. *in Arca Theologiæ moralis, tit. de casibus reseruatis inquisitione* 1. *n.* 121. & nouis-7 sime Arauio, *in suis decision. moralibus*, *tr.*1. *de statu Ecclesiast q* 8. *n.*19 *casu* 2. vbi ait, Bullam reuocatoriam Vrbani VIII. non fuisse receptã in Hispania, neque ad praxim reductã, eo quod non fuit per Senatum Castellæ, aut Lusitaniæ registrata, quam conditionem esse essentialem, vt rescripta Pontificum obligent, docent Solorz. *tom.*2. *de iure India-* 8 *rum*,

*rum,lib.*3.*cap.*5. Et Salg. *de retentione bullarum* t. *p. cap.*4. Neque declarationes Cardinalium postea emanatæ vim præcepti, aut iuris obligantis habent,vt ait ipse Arauio, *ibi,n.*17.

[9] Tum quia dato quod reuocatio Vrbani VIII. fuisset promulgata,& recepta in Hispania,& Lusitania, adhuc illi non esse standum à regularibus eaistimat Castill. *verbo casus reseruati difficult.*35. *dicto* 2.Tamburin. *in methodo Confessionis lib.*3.*c.*7. §.4.*n.*17.Bruno Cassaing.*tract.*5. *de priuilegiis cap.* 2 *proposit.*2. Arauio *suprà,n.*19. Tum quia hoc decretum Vrbani VIII. solum reuocauit à regularibus facultatem absoluendi à casibus Episcopo re-[20]seruatis,quam Tridentinum,& decreta sacræ Congregationis abrogauerant, non vero, quæ postea fuere concessa,vt est priuilegium Pauli V.concessum Societati.& Gregorij XV. concessum Teatinis; & eodẽ modo responderi potest decreto sacræ [21] Congregationis de mandato Innocentij X. anno 1647. & dixi *in nostro Directorio Regularium, p.* 1. [22] *tract.*2.*d.*3.*n* 30. Tum denique,quia licet hæc omnia vera essent, & talis reuocatio fuisset promulgata,& acceptata, & extenderetur etiam ad prædicta priuilegia Pauli V.& Gregorij XV. concessa regularibus post Tridentinum;adhuc nihil obstant quia ipse Vrbanns VIII.anno sequenti,post dictam reuocationem,scilicet anno 1629.Idem priuilegium pro Iesuitis confirmauit,quod & cæteri mendicantes per communicationem participant,vt testatur Pater Arauius primatins Vniuersitatis Salmanticensis Cathedraticns, & Segouiensis Ecclesiæ Episcopus, *suprà n.*19.de cuius fide,& veritate non licet dubitare:ergo non obstante tali reuocatione, adhuc priuilegia,etiam regularium,de quibus tantum loquitur reuocatio Vrbaoa,sunt in suo vigore.

Nec obstat Decretum Aleasndri VII. datum [13] anno 1665.in quo damnat,vt ad minimum scandalosam hanc propositionem *Mendicantes possunt absoluere à casibus Episcopo reseruatis, non obtenta ad id Episcoporum facultate.* In quo decreto, sub excommunicatione prohibet, ne quis eam doceat, defendat,edat,nec de ea,nec de aliis propositionibus in hoc decreto à se damnatis publicè, vel priuatim tractet,nisi forsan impugnando,& sub præcepto præcipit,ne quis eam,vel aliquam ex prædictis propositionibus,in praxim reducat, vt constat ex tenore decreti. Non obstat inquam. Respon-[14]detur namque,hoc decretum solum afficere regulares mendicantes, vt patet ex eadem propositione,non vero Confratres sæculares huius confraternitatis. D.Antonij,si quod à Papa habent aliquod priuilegium ad absoluendum à casibus Episcopo reseruatis,vt est hoc de quo disputamus.

Secundo respondetur.Hoc decretum non dero-[15]gare priuilegia mendicantium, de hoc enim nec verbum quidem dicit,sed solum damnat hanc propositionem. *Mendicantes possunt absoluere à casibus Episcopo reseruatis,non obtenta ad id Episcopo-[16]rum facultate.* Sed hæc dispositio absolute prolata debet intelligi secundum ius commune, siquidem omnis dispositio simpliciter prolata, intelligitur, & ampliatur, ac restringitur secundum ius [17] commune,vt docet Petrus de Ancharrano,*consil.*6. *viso themate,n.*13 *versu omnis enim dispositio,& consil.* 81. *themate est,n.*7.*& consil* 404. *tria dubia,n.*3. *& cons.*421. præmittendum in principio.vbi extendit in statutis, & omnibus dispositionibus interpretandis,quia semper reducuntur ad ius commune,Romanus,*consil.*350 *in casu n.*24. vbi extendit in rescripto, cuius verba debent semper reduci ad sensum iuris. Tiraquell. *in tract.de mot.part.*2.*declarat.*1.*n.*2. Tuscus,*tom.*2.*lit.D, concl.*510. Valascus,*consult.*41.*n.*7.Barbosa,*in l.*1. *ff. soluto matrim.* *p.*1.*n.*61. eius filius Augustinus Barbosa, *in axiomatibus iuris*, *axiomate* 73. *n.*20. Ergo Pontifex in prædicta dispositione, solum intendit damnare opinionem aliquorum Doctorum, qui dixerunt [18] Regulares mendicantes, secundum ius commune posse absoluere ab omnibus casibus Episcopo reseruatis, ex Clementina *Dudum*, & extrauagante *inter cunctos*, vt fecerunt Panormitanus, Felinus, Bonifaciu, Ioannes de Ligniano, S. Antoninus, Angelus,Tabiena, Armilla,quos citat, & sequitur Emanuel, *tom.* 1.*q.*61. *art.* 2. Quintanadueñas *in Theologia morali, tom.*1. *tract* 3. *singulari* 16. Franciscus de Arauio, *in suis decisionibus moralibus, tract.*1. *q.* 8. *de Ecclesiastico statu*, *n.* 20. vbi ait, hoc priuilegium esse insertum in iure communi in dicta Clementina dudum,ac per consequens non censetur derogari per generales derogationes, nisi de eo fiat expressa mentio, vt notant Gregorius Lopez,*leg.*2.*tit.*18. *partita* 3.& Sanchez *tom.* 2. *consiliorum lib.*7.*cap* 1.*dub* 13.*& doctrina* Gloss. *in l. heres, ff. de iudiciis*, Bartol. & Bald. *in authentica Cod. vbi de crimine agi oportet.* & Felin. *cap.*1 *de rescriptis*, ac per consequens, cum Vrbanus VIII. non fecerit expressam mentionem de hac Clementina, adhuc priuilegia regularium, quoad absoluendum à prædictis casibus Episcopo reseruatis manent, etsi omnia alia priuilegia ab Vrbano VIII. fuissent reuocata huc vsque Arauio,*loco citato*: quam quidem opinionem,non solum scandalosam; vt ait Alexander VII. sed fal-[19]sam omnino reputo; Mendicantes enim ex eo quod mendicantes sint, talem facultatem à iure communi non habent, vt rectè cum Palao, Bordono, Lezana, & aliis notauit Diana, *p* 9. *tract.* 6. *Miscellaneo.resol.*5. Ergo mendicantes stando in terminis iuris communis, falsum est dicere, posse absoluere à casibus Episcopo reseruatis,non obtenta ad id Episcoporum facultate, nec de hac difficultate nobis est sermo in præsenti; nec esse potest,iuxta prædictum decretum Alexandri VII.

An autem hæc propositio, Mendicantes ex vi priuilegiorum concessorum à Paulo V.& Gregorio XV. quæ supra diximus non fuisse reuocatam per decreta sacræ Congregationis de manda-[20]to Vrbani VIII. & Innocentij X. sed potius ab eodem Vrbano VIII anno sequenti confirmatam, vt supra diximus,possint absoluere,à casibus Episcopo reseruatis,sit damnata ab Alexandro VII. in prædicto decreto.Fateor me tale quid non percipere, nec mihi videri esse damnatam, multo enim differunt hæ duæ propositiones,Mendicantes possunt absoluere à casibus Episcopo reseruatis, non obtenta ad id Episcoporum facultate,ab hac,Mendicantes ex priuilegio Pauli V. & Gregorij XV. confirmato ab Vrbano VIII. post reuocationem priuilegiorum,possunt absoluere à casibus Episcopo reseruatis,non obtenta ad id Episcoporum facultate.Nam primam falsam,& scandalosam,secundam verò verá reputamus;quis enim negabit Pontificem ad id posse concedere facultatem,etiam nõ [21] obtenta facultate Episcopi? Non ergo Alexander VII.opinionem tot grauissimorum doctorũ,quos supra retulimus dicentiũ eorum priuilegia non esse [22] reuocata per decretum sacræ Congregationis de mandato Vrbani VIII.& Innocentij X.sed potius

ab eodem Vrbano VIII. anno sequenti confirmata damnauit, cum id in decreto non reperiatur, sed solum primam propositionem absolute prolatam, & in terminis iuris communis, vt illam proposuit Alexander VII. vt scandalosam damnauit, quod sic euidenter demonstro.

23 Ex eo quod Tridentinum, *sess.* 14. *cap.* 7. de pœnitentia dixit Sacerdotes extra articulum mortis nihil posse quoad reseruata non per hoc voluit, nec intendit reuocare, & auferre priuilegia, quæ ante ipsum concilium habebant Sacerdotes, tam sæculares, quam regulares ad absoluendum à casibus Episcopo, vel Papæ reseruatis, sed tantum locutum fuit Concilium, stando in iure communi, vt docet Tamburinus, *lib.* 3. *expedita Confessionis, cap.* 7. *num.* 16. Peliccionus, *quæstionum illustrium* 8. *cap.* 2. Coronius, *in controuersiis, lib.* 4. *controuersia* 8. *cap.* 3. *n.* 130. Ergo idem dicendum est de hac propositione Alexandri VII. sicut enim Alexand. VII. ait *Mendicantes non posse absoluere à casibus Episcopo reseruatis*: ita Concilium Tridentinum dicebat, Sacerdotes nihil posse circa reseruata; sed Concilium intelligitur stando in terminis iuris communis; ergo eodem modo debet intelligi hoc decretum Alexandri VII. non enim apparet maior ratio.

24 Secundo probatur: Quia in hoc casu, non constat certo Pontificem condemnasse hanc propositionem, mendicantes ex vi priuilegiorum à Paulo V. & Gregorio XV. & Vrbano VII. concessarum, possunt hodie absoluere à casibus Episcopis reseruatis, non obtenta Episcoporum facultate; sed tantum hanc [Mendicantes possunt absoluere à casibus Episcopo reseruatis,] non obtenta Episcoporum facultate; ergo sententia condemnatoria Pontificis non est extendenda ad priorem propositionem; sed sulum debet verificari in secunda propositione; patet consequentia, quia quandiu non constat legem Pontificiam ad priorem propositionem extendi, lex non possidet circa obligationem non absoluendi contra mendicantes, sed mendicantes possident suam libertatem absoluendi ex vi priuilegij Pontificij, vel ad minus sumus in dubio, an ad id prædicta lex Pontificia extendatur; sed in dubio priuilegium non censetur reuocatum, vt docet Cochier. *de conf. Eccles. q.* 102. *num.* 2. Rota Romana *volumine* 2. *decisione* 1292. & alij apud Bordonum, *resol.* 52. *num.* 127. & regulariter, non quoties oppositum

25 eius, quod concessum erat statuitur, censetur reuocatum priuilegium, si per aliud verificari, & impleri possit dispositio, vt cum Bordono, docet Coronius, *in controuersiis lib.* 4. *controuersia* 8. *cap.* 1. *num.* 13. Et in dubio melior est conditio possidentis, vt tenet commune proloquium; er-

26 go cum mendicantes possideant libertatem absoluendi à prædictis casibus ex vi suorum priuilegiorum, & alias simus in dubio, an contra eorum priuilegia disponat Pontifex, & optime possit dispositio Pontificia in alio sensu verificari, non tenentur existimare prædictam sententiam damnatoriam Pontificis eos afficere.

Confirmatur primo: quia si Pontifex vellet dicere Regulares, nec etiam ex priuilegiis, post reuocationem priuilegiorum factam ab Vrbano VIII. posse absoluere à casibus Episcopo reseruatis, id debebat explicare, vt fecit, quando in eodem decreto damnauit opinionem asserentem, posse sacerdotem duplex accipere stipendium pro vna Missa, dando vni partem propriam Sacerdotis, & alteri partem consuetam, vbi ait Pontifex, idque post decretum Vrbani VIII. Atqui Pontifex id non fecit condemnando hanc propositionem; ergo Pontifex noluit condemnare propositionem asserentem, mendicantes ex vi suorum priuilegiorum, etiam post reuocationem Vrbani VIII. posse adhuc absoluere à casibus Episcopo reseruatis, patet consequentia, quia si Pontifex vellet loqui de priuilegiis reuocatis ab Vrbano VIII. id facillime declarasset, vt fecit in prima propositione de stipendio Missarum; Ergo cum id non fecerit, non est dicendum in hoc sensu locutum fuisse, quod enim non expressit, dicere noluit, nam si aliud dicere voluisset, expressisset, iuxta, *l. vnic.* §. *si autem ad deficientiu*, *C. de caduc. tollend. l. si seruus*, §. *Prætor. ait versic. non dixit. ff. de adquirend. hæred. cap. ad audientiam* 12. *extra de decimis cap. inter corporalia* post

27 medium, & ex aliis iuribus, & Doctoribus probat Menochius, *consil.* 178. & *cons.* 140. *n.* 4. Surd. *decis.* 88. *n.* 4. Gutierr. 2. *pract. quæstion. lib.* 22. *n.* 7. Gonzales, *ad reg.* 8. *cancellaria glossa* 9. §. 1. *n.* 33. Cardos. *in praxi iudic. verbo lex*, *n.* 28. Tuscus, *lit. V, concl* 89. *n.* 5. & alij multi, quos refert, & sequitur Duenas, *in axiomatibus iuris verbo lex num.* 63. Ergo cum Pontifex id non exprimat, & aliunde clare, & expresse loquatur de mendicantibus, nulla mentione facta de priuilegiis, ita eius propositio intelligenda est.

28 Confirmatur 2. quia exceptio firmat regulam in contrarium, vt est commune proloquium: Atqui Pontifex damnando propositionem asserentem, Sacerdotem posse accipere duplex stipendium pro vna Missa, addit, idque post decretum Vrbani VIII. non tamen quando damnat propositionem asserentem, mendicantes posse absoluere à casibus Episcopo reseruatis; ergo non intendit condemnare propositionem asserentem, mendicantes ex vi suorum priuilegiorum posse absoluere à casibus Episcopo reseruatis, etiam post reuocationem Vrbani, sed tantum illam propositionem, quam Pontifex expresse posuit, mendicantes non possunt absoluere à casibus Episcopo reseruatis, non obtenta ad id Episcoporum facultate: Patet consequentia, quia exceptio in vna propositione, firmat alteram propositionem in contrario sensu, vtraque namque propositio, per decretum Vrbani erat, reprobata; tam illa de duplici stipendio, quam de casibus Episcopo reseruatis, vt videri est in eodem decreto Vrbani VIII.

29 Confirmatur 3. Quia lex quæ imponit obligationem stricte est interpretanda, *l. quidquid astringenda, ff. de verb. obligat. quæ fundatur in reg. iuris communis odia restringenda*, &c. *reg. iuris in* 6. Et lex pœnalis, & odiosa non est extendenda vltra proprietatem verborum, etiam ex paritate rationis, & etiamsi maior vrgeat ratio, vt ait Portel. *in additionibus, num.* 13. Sanchez, *tom.* 1. *summa, lib.* 4 *cap.* 4. *num.* 4. & ex multis, exornat Coronius *in controuersiis lib.* 1. *controuersia* 1. *cap.* 5. *n.* 95. Atqui hæc lex Pontificia est obligatoria, pœnalis, & odiosa; ergo restringi debet, & non extendi vltra proprietatem verborum; sed intra proprietatem verborum non ait mendicantes ex vi suorum priuilegiorum non posse absoluere à casibus Episcopo reseruatis, etiam post reuocationem Vrbani; ergo ad id non est extendenda.

Confir

30 Confirmatur 4. quia lex odiosa, io eius interpretatione benignior parte est complectenda, *l. pœna, ff. de pœnis, cap. in pœnis de reg. iuris in 6. cap. ex literis de constit.* Tiraquellus, *in l. non unquam verb. reseruatur, n. 246. C. de reuocand. donat.* Riccius, *in praxi rerum forens. Eccles. resol. 303. n. 2. in 2. editione*, Thomas de Thomasset. *regul. 158.* Vgolinus, *de offic. & potestate Episcopi, cap. 6. n. 3. §. 1.* Ioannes Maria Nouar. *quæst. forens. lib. 1. q. 152. num. 7.* Sed huiusmodi lex, quæ adimit potestatem regularium est odiosa; ergo in benigniorem partem est interpretanda, vt ad solam primam propositionem extendatur.

31 Confirmatur 5. quia lex aliquod grauamen imponens, non obligat ad ipsum grauamen subeundum, nisi clare, & expresse illud imponat iuxta textum, *in authent. de non eligend. secund. nub. §. cum igitur, l. ac si quis impediat, §. Diuus autem, Marcus, ff. de relig. & sumpt. funer. l. cum quid. ff. de liber. & posthum.* Glossa, *in cap fin. de iure patron.* & circa hos plures refert Mari. Anton. *variarum lib. 3. resol. 39. n. 11. & num. 32.* Giron. *de priuileg. seu exempt. applicat. n. 6. versic.* & est regula communis, *p 2.* Menochius, *de arbitris casu 276. lib. 2. controuers. 7.* Sed Pontifex in suo decreto, non clare damnat hanc propositionem, Mendicantes ex vi suorum Priuilegiorum possunt absoluere à casibus Episcopo reseruatis, sed solum damnat hanc propositionem, Mendicantes possunt absoluere à casibus Episcopo reseruatis, non obtenta ad id Episcoporum facultate; ergo de hac sola propositione intelligendum est grauamen, & non de altera propositione; tantum enim vna differt ab alia, vt hæc, quam Pontifex damnat, falsissima sit, & vt talis à Papa damnata, prima vero est catholica, & vera, & minime à Papa condemnata, vt *suprà* diximus.

Demus tamen: quod Sanctissimus, etiam nostram propositionem, quod absit, condemnasset scilicet, mendicantes ex vi suorum priuilegiorum possunt absoluere à casibus Episcopo reseruatis post reuocationem Vrbani VIII. Quæro vbi constat de tali Pontificis damnatione, vnde constat tale decretum esse authenticum; vbi fuit publicatum, non in tota Hispania, non in Lusitania,

32 vt est certum apud omnes; Atqui leges, & decreta Pontificia non obligant ante earum promulgationem in omnibus Prouinciis, vt late probat Quintanaduenas apud Dianam, *p. 9. tra. 6. resol. 51.* & idem docet Valerus, *verbo iurisdictio different. 14. n. 2. & de legibus reuocantibus priuilegia*, idem docet Escobar, *tom. 1. Theolog. Moral. lib. 5. n. 88.* Vigerex, *in 12. q. 77. art. 4. à n. 84.* apud Dianam, *p. 5. tract. 14. resol. 15.* Ergo cum adhuc hoc decretum, nec in Castella, aut aliquo Hispaniæ regno, nec in Lusitania, fuerit promulgatum, nec nobis authentice de eo constet, & sit reuocatorium priuilegiorum, non tenemur in conscientia ei obedire.

33 Dices aliquos Religiosos, qui ex Roma venerunt, dicere illic huiusmodi decretum fuisse promulgatum, & ex illa Ciuitate illud impressum adduxere. Respondeo primo id satis non esse, nam lex reuocatoria priuilegiorum vt obliget debet, non solum Romæ; sed vbique in parochiis totius orbis publicari, vt cum Valentia, Becano, docet Scobar. *tom. 1. Theolog. moral. lib. 5. num. 21.* & ita vidimus Decretum Alexandri VII. de denunciandis suspectis de fide absque correctione fraterna vbique à Dominis inquisitoribus huius Lusitaniæ Regni fuisse publicatum; ergo cum hoc decretum non fuerit ab eisdem Dominis inquisitoribus, vel ab ordinariis publicatum, signum est, tale decretum nunquam extitisse, nec à Pontifice emanasse; sed ab aliquo homine otioso, qui id voluit efficere, ad perturbandos Regulares. Secundo Respondeo, Neminem teneri credere testi fide digno in suum præiudicium, vt ait cum Nauarro, Cornelio, *tom. 2. in 3. partem tract. 3. d. 20. dub 2.* Bonacina, *tom. 1. d. p. 6. n. 46.* & habetur, *in cap. cum à nobis de testibus*: Ergo quidquid dicant tales religiosi, qui è Roma venerunt, non tenemur illis credere, etsi Pontifex vult regulares extra vrbem obligare, præcipiat tale decretum in his regnis promulgare, vt fecit cum decreto non dantæ correptionis fraternæ in casibus suspicionis fidei.

34 Tum, quia dato quod tale decretum Alexandri esset legitime promulgatum, adhuc nihil facit contra hoc priuilegium horum Confratrum S. Antonij Vlisiponensis, etiamsi esset confirmatiuum decreti derogatorij Vrbani, quod sic probatur: quia decretum Alexandri VII. vt constat

35 ex verbis ipsius decreti, solum est contra mendicantes, & decretum derogatorium Vrbani VIII. solum derogabat priuilegia regularium, quoad

36 absolutionem à casibus Episcopo reseruatis; ergo non est extendendum ad reuocanda priuilegia sæcularium; Patet consequentia, quia reuocatio pri-

37 uilegij, etiam odiosi, est odiosa, vt tenet Surdus, *consil. 419. n. 5.* Gonzales, & alij, quos refert, & sequitur Valle, *de incantationibus sect. 3. cap. 1. n. 5.*

38 Sed dispositio odiosa non est extendenda extra proprietatem verborum, iuxta vulgares regulas iuris, odia restringenda sunt; *l. cum quidam, ff. de liber. & posthum.* Ergo decretum derogatorium Vrbani non est extendendum ad derogandum priuilegia sæcularium.

39 Dices, quod licet priuilegium huius bullæ S. Antonij non includatur in reuocatione facta ab Vrbano VIII. attamen negari non posse fuisse comprehensum in vniuersali derogatione facta à Clemente VIII. in qua non solum priuilegia Regularium ad absoluendum à casibus Episcopo reseruatis fuere reuocata, sed quæcunque priuilegia, quibuscunque personis, & locis concessa, vt testatur Fr. Ioannes à Cruce, *de priuileg. lib. 2. cap. 6. dub. 7. argum. 3.* etiam cum derogatione priuilegiorum contrariorum, vt constat ex verbis ipsius decreti: *Præcepit sub excommunicatione, & priuatione officiorum, & dignitatum, & inhabilitatione ad p[illegible] ipso facto confessariis, sæcularibus, & regularibus, ne prætextu quorumlibet priuilegiorum absoluant à censuris, aut reseruandis ab ord. narijs.*

40 Respondetur, in hoc decreto non derogari priuilegia, sed solum prohiberi absoluere eorum prætextu, & sic per hoc non excluditur absolutio, quæ fit legitima facultate. Nam illud verbum, prætextu, est velamen, quo moueri se quis ad aliquid agendum simulat, vt ait Gonzales, & alij quos refert, & sequitur Villalobos, *tom 1. tract. 9. def. 61. n. 5.* & colligitur *ex l. sub prætextu 2. & 2. C. de transact. cap. sub prætextu cap. de hæred.*

Nec obstat si dicas, sacram Congregationem de mandato Pauli V. confirmasse hoc decretum Clementis VIII. auferendo illa verba, ne prætextu quorumlibet priuilegiorum, absolute derogando omnia

omnia priuilegia, vt testatur Bordonus, *resol 6. num 9.* in hac forma, *Ac insuper, vt nulli ex sacerdotibus prædictis, quibuscunque priuilegiis, indultis, ac facultatibus suffulti, ab excommunicatione, vel a casibus eisdem ordinariis, vel sedi Apostolicæ reseruatis absoluant.* Non obstat, inquam. Respondeo namque primo, debere fieri in hac derogatione mentionem huius priuilegij, saltem per aliquam clausulam efficatiuam, v. g. dicendo, non obstante quocunque priuilegio, sub quacunque forma verborum concesso, vel aliis similibus; siquidem hoc priuilegium habet clausulam, quod non censeatur reuocatum in quacunque reuocatione, nisi de eo fiat expressa mentio, vnde cum in tali reuocatione non fiat hæc mentio, saltem per verba æquiualentia, sed solum dicatur, quibuscunque priuilegiis, &c. non obstantibus, non debet tale priuilegium censeri reuocatum, vt optime cum multis docet Suarius, *lib. 8. de legibus, cap. 38. numero* 2. Peirines, *tom. 1. de priuilegiis ad const. Sixti IV. §. 4. numero* 13.

41

Secundo Respondeo, hæc decreta Clementis VIII. & Pauli V. solum obligasse intra Italiam, non verò extra Italiam vt constat ex eodem decreto, in illis verbis, Sacerdotibus vniuersis tam sæcularibus, quam regularibus per vniuersam Italiam extra Vrbem degentibus, & ita docet Portel, *in dubiis regularibus, verbo confessor erga seculares, numero* 22. Rodriguez, & alij, quos refert, & sequitur Villalobus, *1. p. tr. 9. defic. 62. num. 1.* Lezana, *tom. 1. cap. 15. num. 26.* Naldus, quem refert, & sequitur Peirineis, *ad Const. 2. Iulij II. §. 32. num. 16.* D. Rodericus, a Cuña, *in expositione Iubilæi, cap. 10. dub. 8. in fine*, Lugo, *de pœnitentia d. 20. sect. 1. n. 5.* Quidquid in contrarium dicat Bordonus, *resol. 6. num 13.* Cotonius, *in controuersiis, lib. 4. controuersia 8. cap 3. n. 41.*

42

43 Nec obstat si dicas, hoc priuilegium bullæ, S. Antonij fuisse concessum ante Tridentinum, vt constat, *ex data ipsius*, quæ fuit anno 1559. die 17. Decembris, & Concilium Trid. publicatum fuit anno 1570. vt constat, *ex contextu ipsius*: ergo tale priuilegium est reuocatum à Concilio, siquidem Tridentinum, *sess. 14 de pœnit. cap. 7.* ordinauit, quod Episcopi possent reseruare casus, à quibus inferiores non possent absoluere. Respondeo, Tridentinum locutum fuisse de Sacerdote non priuilegiato, non tamen derogasse priuilegia, si quæ erant in contrarium, quod necessarium erat, vt priuaret tam regulares, quam sæculares priuilegiis à Pontificibus antea habitis, ita Respondet Fr. Ioannes à Cruce, *de priuilegiis cap. 6. concl. 3. arg. 1.* Quintanaduenas, quem refert Diana, *9. p. tract. 6. resol. 51.* Pelliccionus, *quæst. illustr. 8. cap. 2.* Tamburinus, *lib. 3. expedita confessionis, cap 7. num. 16.* Cotonius, *in controuersiis, lib 4. controuersia 8 cap. 3 n. 130.*

44 Nec obstat si dicas, quod prædictum priuilegia S. Antonij, licet per Tridentinum, *sess. 14. de pœnit. cap. 7.* non fuerit reuocatum fuisse statim reuocatum à Pio IV. *in const. in Principis Apostolorum sede*, vt aduertit Pelliccionus *supra*, nam ibi abrogauit, Pius IV. omnia priuilegia aduersantia Tridentino, etiam ab ipso non derogata; Non obstat inquam, Respondeo namque primo, hanc bullam Pij IV. solum derogasse priuilegia aduersantia Tridentino ab ipso derogata, vt ait Rodriguez, *tom. 1. quæst. reg. q 8 art. 6.* Secundo respondetur hanc bullam Pij IV. fuisse postea reuocatam, & priuilegia ab ea reuocata iterum reualidata à Pio V. in bulla, & si Mendicantium, vt testatur Cotonius, *in controuersiis, lib. 4. contr. 8. cap. 3. num. 132.* Ergo licet hoc priuilegium à Pio IV. fuerit reuocatum, postea à Pio V. fuit restitutum, & reualidatum.

45 Nec obstat si dicas, hoc priuilegium esse oraculum, vt constat ex ipsius verbis, quapropter nos vestris precibus inclinati, authoritate Sanctitatis suæ, cuius pœnitentiariæ curam gerimus, & de illius speciali mandato super hoc nobis exhibito ore suo, & viua voce, vobis concedimus, &c. Sed sic est, quod Vrbanus VIII. reuocauit omnia oracula in bulla edita 28. decembris anno Domini 1631. vt testatur Lezana, & alij, quos refert, & sequitur Diana, *p. 1. tract. 7. resol. 61.* Ergo bene sequitur, hoc priuilegium nullum hodie habere valorem. Respondetur primo, Per hoc oraculum fuisse ad summum datam potestatem Cardinali pœnitentiario ad concedendum hoc priuilegium, & ille illud executioni mandauit expediendo Breue, & ita hoc oraculum iam habuit omnem suum effectum, & sic non censetur reuocatum ab Vrbano VIII per generalem illam reuocationem oraculorum, siquidem oracula, quæ habuere suum effectum ante dictam reuocationem, etiamsi effectus habeat tractum successiuum in futurum, non fuere comprehensa in illa reuocatione oraculorum facta ab Vrbano VIII. vt docet cum Lezana, & Peirino, Bordonus, *resolutione 3. n. 8.*

Secundo Respondetur: Quod Pontifex iussit summo Pœnitentiario, quod ille ex suo munere expediret hoc Breue, vt ex tenore ipsius constat; & Breue quod officialis Papæ expedit de illius mandato, non continetur inter oracula reuocata, vt constat ex decretis expeditis à sacris congregationibus, quæ solum expediuntur de mandato Pontificis, re cum illo ore tenus communicata; & multoties Pontifex committit Pœnitentiariæ vt expediat multas dispensationes, quam commissionem facit, ore tenus; & tamen talia breuia non habentur vt oracula mera, vel vt comprehensa in hac reuocatione Vrbani VIII. vt docet Lezana, *tom. 3. verbo affinitas, num. 4.* Ergo cum hoc breue sit expeditum ab officiali sacræ pœnitentiariæ de mandato Pontificis, vt ex illo constat, non fuit inclusum in illa reuocatione, vel ad minus magnum dubium extat, an fuerit per illam reuocationem comprehensum: Atqui in dubio, An priuilegium fuerit reuocatum, non debet haberi tanquam reuocatum, vt docet Gratianus, *discept. forens. cap 8. q. 3. n. 57.* qui id multis probat, Cordeiro quem refert, & sequitur Peirinis, *ad additam. ad const. Sixti IV. cap. 2. n. 38.* Bord. *resol 52. num. 127.* Rota Romana, *col. 2. decisione 129. num. 6.* & cum Cocheier, Cotonius *in controuersiis controuers. 8. cap. 1. num. 13.* Ergo tale priuilegium adhuc hodie est in suo vigore, & illo possunt vti tuta conscientia Confratres huius confraternitatis, S. Antonij, sic censeo.

RESPON

RESPONSIO AVTHORIS SECVNDO QVÆSITO,

An ratione huius priuilegij possint Confratres huius Confraternitatis absolui à casibus Papa, etiam intra bullam cœna reseruatis toties quoties, dummodo sint occulta, excepta haresi?

46 RESpondi affirmatiuè. Ita à fortiori debeot tenere Cousets, quem refert Diana, *q. 1. tract.6. resol.*54. Auena, quem refert Diana, 8 *p. tract.7. resol* 67. Vrbanus, *tract.2. dist.1. cap.1. regul.*8. Fr.Martinus à S. Ioseph.*n* 530. Vidal. *tit.de*
47 *casibus reseruatis, inquisitione*, *n.*99. consonat Sanchez *in Decalogum, lib.4 cap* 54.*n.*27.Trullenc. *in Cruciatam, lib.1.cap.2.§.7 dub.3.&* 6. & à fortiori debet tenere Mazuchellus, quem refert Diana, 8. *p.tract.7. resol.*67. Leander à Murtia quem refert Diana, 9 *p. tract.*8.*resol* 50. Ego ipse, *in nostro Directorio regularium p.1.tract.2.d.3.n.*47. Bosius, *sectione* 1. *casu* 7. *n.*2.

Ratio est, quia omnes hi Doctores dicunt, huiusmodi casus reseruatos bullæ cœnæ, excepta hæresi, posse absolui virtute bullæ Cruciatæ, vel virtute priuilegiorum regularium, eo quod in bulla, & in dictis priuilegiis conceditur facultas ad absoluendum toties quoties à casibus Episcopalibus, quales redduntur casus omnes bullæ cœnæ, excepta hæresi, quando sunt occulti; Atqui etiam in hac bulla conceditur huiusmodi Confratribus, S. Antonij per eadem verba, ac in bulla Cruciatæ, & priuilegiis regularium, posse absolui toties quoties à casibus Episcopo reseruatis; Ergo de omnibus his priuilegiis idem iudicium faciendum est; Ergo cum prædicti Doctores dicant, per bullam cruciatæ, & priuilegia regularium posse absolui casus omnes occultos bullæ cœnæ, excepta hæresi, idem de hoc priuilegio dicendum est; Patet consequentia, quia vbi est eadem ratio, datur eadem iuris dispositio, *l. illud, ff. ad leg.* vt ex aliis textibus colligit Barbosa, *de locis lit. R, n.* 6. Et vbi diuersa ratio reddi non potest, diuersum ius indoci non debet, *l.3. §.1. de iniust. nupt.* Ergo cum hic, nec dari, nec excogitari possit diuersa ratio, idem de omnibus his priuilegiis dicendum est.

48 Nec obstat quod casus bullæ cœnæ, etiam occulti sint Papales, & tam per bullam cruciatæ, quam priuilegia regularium, & hoc priuilegium, non detur facultas absoluendi à casibus Papalibus, nisi semel in vita, & semel in articulo mortis. Non obstat inquam. Respondetur namque, cum prædictis doctoribus *suprà* citatis, quod hi casus Papales bullæ cœnæ, eo ipso quod sunt occulti, censentur Episcopales, & competunt Episcopo virtute Tridentini, *in cap.* liceat, non iure delegationis, sed iure ordinario tanquam perpetuo annexi dignitati Episcopali, nec exigitur industria personæ, alias non posset illos Episcopus delegare, quod est omnino falsum, vt optime notauit Trullenc. *suprà, n.*4. Cum ergo in bulla, & priuilegiis Regularium, & in hoc priuilegio, casus Episcopales committantur, hi etiam casus bullæ cœnæ, quando sunt occulti, excepta hæresi, vt vere Episcopales censentur commissi, vt latius

diximus, *in nostro directorio Regularium loco citato.*

CONSVLTVM XLVIII.

De dicto vxoris offensæ à marito iure grauissima, an faciat fidem in iudicio contra maritum?

SVMMARIVM.

1 *Ponitur casus, seu factum.*
2 *Qui impetu iracundia alterius crimen occultum propalauit, vel falsum imposuit, si iracundia talis fuit, vt libertatem abstulerit, non peccauit.*
3 *Impetus iracundia comparatur dementia.*
4 *Qui tale crimen falsum imposuit, tenetur dicere in iudicio se id ex impetu iracundia falsò dixisse.*
5 *Idem tenetur dicere si res qua dixit vera erat, erat tamen occulta.*
6 *Non est præsumendum quempiam dicere, quod prius non præmeditauit.*
7 *Quando concurrunt dua præsumptiones contraria, efficacior elidit minus efficacem.*
8 *Gesta calore iracundia non valent.*
9 *Vxor non admittitur vt testis contra virum suum, nec in defensionem illius.*
10 *Talis testis, etiam in casu fidei, non habetur vt testis integer, nec est exceptione maior.*
11 *Inimicus non potest esse testis contra suum inimicum*
12 *Ex dicto illius, non solum non resultat probatio in iudicio, sed nec indicium.*
13 *Qui iniuste alterum infamauit, tenetur dicere in iudicio se mentitum fuisse, si potest absque graui præiudicio.*
14 *Persona qua tale quid audierunt ab vxore inimica contra virum suum tenentur iurare in iudicio, tale quid non audiuisse, vtendo amphibologia.*
15 *Qui rem audiuit à persona non fide digna potest dicere in iudicio, talem rem non audiuisse, etiam in casu fidei.*
16 *Persona qua repellitur à testimonio in iudicio non est fide digna.*

CASVS, SIVE FACTI SPECIES.

1 IN quadam ciuitate commissum fuit grauissimum delictum, vt furtum grauissimum Ecclesiæ, vel quædam occisio hominis grauissimi, violatio cuiusdam monialis intra monasterium, cum violentia, peccatum nefandum cum puero nobili, simul cum raptu, quod fuit casus præsentis quæstionis, vel aliud quod simile, & cum factum fuisset publicum, ignorabatur omnino author illius, ita vt nec per famam, vel indicia aliqua, aut testem sciri, aut probari poterat. Accidit autem, quod quædam mulier nobilissima, habuit graue dissidium, & rixam cum marito suo, & cum vir vxorem suam in fronte grauissime vulnerasset, illa sic in fronte grauissime vulnerata, rapta furore iracundiæ, & passione currapta dixit viro suo, ah infamis homo, quid mi-

rum, quod hoc mihi feceris, cum fueris ille perditus homo, qui nefandum illud crimen cum raptu excellentissimi pueri commisisti, toties in hac ciuitate deploratum? audierunt hoc aliqui, qui præsentes erant rixæ, & cum fama ex dicto ipsius mulieris increbuisset, accessit etiam ad aures iudicis, iudex ergo cum casus esset grauissimus inquisitionem statim fecit.

Quæsierunt igitur à me, an dictum huius mulieris faciat aliquam probationem in iudicio contra virum suum, & an Personæ quæ tale quid à dicta muliere audierunt faciant probationem in iudicio, si non dentur alij testes, vel coniecturæ, & quid faciendum sit in hoc casu in foro conscientiæ.

RESPONSIO AVTHORIS.

2 IN primis Respondi, Quod si mulier isto impetu iracundiæ correpta, falsò imposuit tale crimen viro suo, si impetus iracundiæ adeo vehemens fuit, vt libertatem abstulerit, procul dubio non peccauit, quod verum est, etsi blasphemiam, vel hæresim protulerit, vt cum D. Thoma, Lopez, & aliis latè probat Carena, *p.* 2. *tit.* 2. *de blasphemis, num.* 30. Et ratio est, quia im-
3 petus passionis æquiparatur dementiæ, & sic talis mulier in iudicio delata tenetur dicere, se impetu iracundiæ ignorasse quod dixit, & quod tunc temporis erat incapax rationis, & extra se. Et idem tenetur facere, si eius maritus verè qui-
4 dem tale delictum perpetrauit, si reuera tale delictum erat occultum, & sic eius dictum non facit
5 probationem aliquam in iudicio, quod sic probatur primo.

Quia quamuis in hoc casu præsumatur contra
6 talem mulierem, quod illa dixit id, quod sciebat, non enim præsumendus est quispiam dicere, quod prius non præmeditauit, & verborum qualitas est mentis testimonium, ex abundantia enim cordis os loquitur, vt cum Tiraquello, Paramo, & aliis latè probat Carena, *p.* 3. *tit.* 3. §. 8. *n* 25. At-
7 tamen quando concurrunt duæ præsumptiones contrariæ, efficacior elidit minus efficacem, vt docent omnes DD. quos refert Carena, *suprà*; sed sic est, quod præsumptio exclusiua delicti præfertur præsumptioni delictum includenti, vt cum Mandoz. Farinacio, & aliis latè probat Carena, *p.* 3. *tit.* 4. *num.* 37. Ergo cum hæc mulier iracundiæ calore dixisset, maritum suum commisisse tale delictum, & ex dicto illius præsumatur ita fuisse, & quod illa peccauerit manifestando tale delictum occultum, & ex ira qua tale quid dixit præsumatur, quod tanta passione dixerit, quod non erat compos sui, sequitur, quod in foro exteriori præsumendum est in fauorem talis mulieris, quod non peccauerit, & quod non erat compos sui, quando tale quid dixit, ne dicamus illam peccatum commisisse, manifestando delictum occultum.

8 Confirmatur primo: Quia gesta calore iracundiæ non valent, nisi perseuerantia apparuerit iudicium animi fuisse, vt patet, *ex cap. diuortium de pœnit. ad* 1. *& cap. si quis iratus* 2. *q.* 3. *& ex regula quidquid. calore* 48. *ff. de reg. iuris*, *&* 63. *ff. de diuort.* Et sic iuramentum, & votum, & alius contractus calore iracundiæ facti non valent, vt patet, *ex l.* 2. *ad l. Iuli.* & tenent Glossa, Hostiensis, Panormitanus, Tiraquellus, Ricardus, & alij, quos refert, & sequitur Sanchez, *de matrim. d.* 8. *lib.* 1. *num.* 4. Sed sic est, quod hæc mulier dixit illa verba delictum manifestantia calore iracundiæ; ergo nullius valoris sunt, nec de eis curandum est, vt de iuramento, & voto factis calore iracundiæ fit.

9 Confirmatur 2. quia mulier non admittitur vt testis contra virum suum, nec in defensionem illius, vt late probat Farinacius, *de testibus*, *q.* 54. *n.* 103. Gillaus, *in arbore criminali*, *cap.* 6. *p.* 3. *num.* 28. quia vir, & vxor sunt vna caro secundum Baldum, *l. si cum dotem §. si maritus*, *ff. solut. matrim.* & talis testis, etiam in casu fidei ha-
10 betur tanquam testis non integra, nec est exceptione maior, vt probat Farinacius, *suprà q.* 56. *n.* 680. *& sequentibus*; Ergo talis mulier vocata potest negare se tale quid dixisse, nec etiamsi confessa fuit se ita dixisse, eius dictum facit probationem in iudicio, quia illa non potest esse testis contra virum suum in iudicio.

11 Confirmatur 3. Quia esto quod mulier posset esse testis in iudicio contra virum suum, adhuc in hoc casu hæc mulier, testis contra maritum suum esse non potest; siquidem erat eius inimica, eo quod vir ei impegerat grauissimum in fronte vulnus, quod mulier magis facit, quam amissionem vitæ, & cum vulnus fuisset grauissimum, & in fronte, reputanda est talis mulier, vt inimica, vt late probat Gomez, ex multis textibus, & doctoribus, *tom.* 3. *variarum, cap.* 12. *n.* 14. Et sic præsumenda est ex odio imposuisse tale delictum viro suo, & vt talis non est admittendum eius testimonium in iudicio, etiamsi fuisset in crimine læsæ maje-
12 statis, vt ex multis textibus, & doctoribus latè probat Gomes, *suprà, n.* 14. Et dato quod talis mulier in iudicio admissa fuerit, & illa dixerit ita fuisse, ex dicto illius non solum non resultat probatio, sed nec indicium contra virum suum, specialiter si vir protestauit illam locutam fuisse ex odio, & inimicitia; Nam cum iniuria quæ fuit causa inimicitiæ fuisset grauissima, præsumitur illam mentitam fuisse, & eius dictum non facit præsumptionem contra reum, *arg. textus in l.* 1. *§ præterea*, *ff. de quæst.* & cum multis resoluit Gomez *suprà, n* 21.

13 Tum, quia talis mulier in iudicio tenetur dicere se nescire quod dixerit, & quod si tale quid protulit mentitam fuisse, nam cum iniuste infamauerit virum suum, esto quod ille commiserit tale delictum, tenetur illa resarcire damnum, si potest absque graui præiudicio, vt hic accidit, vt cum communi sententia latè probat Lugo, *de iustitia d.* 39. *sect.* 3. *n.* 19. Imo etiam cum periculo vitæ vt docet Vulthetus Strouelldorf, *q.* 70 *de iustitia, & iure, concl.* 3. quem refert Diana; *p* 4. *tract.* 4. *miscellaneo, resol.* 99.

14 Ex dictis infertur quod personæ, quæ ab hac muliere audierunt tale delictum viri sui, non tenentur iurare in iudicio tale quid ab ea audiuisse,
15 nam cum audierint à persona non fide digna, non habent talem obligationem etiam in casu hæresis, vt late cum Corduba, Gutierrez, Sanctarello, & aliis probat Carena, *p* 2. *tit.* 9. *n.* 31. Et quod hæc
16 mulier à qua tale delictum audierunt non sit fide digna probatur, quia est persona, quæ repellitur ex testimonio & est inhabilis ad testificandum, *vt suprà* probauimus. Quapropter resolutoriè dico, quod mulier ista potest in iudicio negare se tale quid dixisse; & idem possunt facere testes, qui tale quid ab ea audierunt, vtendo æquiuocatione, &

amphi

amphibologia, hoc est, se non audisse ad illud dicendum in iudicio, nam cum iodex juridice non interroget, non tenentur testes respondere ad mentem iudicis. Ita mihi videtur debere fieri, tam in foro interiori, quam exteriori, & ita factum fuit.

CONSVLTVM XLIX.

De abbatissa, an possit conuertere in vsus communes conuentus legatum relictum suæ moniali, contra voluntatem ipsius monialis?

SVMMARIVM.

1 *Ponitur casus, seu factum.*
2 *Aliqua supponuntur ad intelligentiam consulti.*
3 *Legatum relictum moniali pertinet ad conuentum, & à conuentu sumenda est illius possessio.*
4 *Per professionem solemnem omnia iura monialium transeunt in conuentum.*
5 *Monialis professa non potest habere proprium.*
6 *Monialis potest sumere possessionem legati de consensu prælati, & nomine conuentus.*
7 *Quod monachus acquirit, non sibi, sed monasterio acquirit.*
8 *Legatum relictum moniali omnibus viis pertinet ad conuentum.*
9 *Abbatissa potest concedere moniali vsum legati, & redditaum illius in vita sua, dependenter a voluntate prælati.*
10 *Potest ei concedere licentiam ad illud expendendum in vsus licitos, & honestos.*
11 *Redditus qui conceduntur à prælato moniali ad vsum non debent esse superflui.*
12 *Quod vni moniali est superfluum, alteri moniali, poterit esse necessarium.*
13 *Monialibus, quæ non tam strictam paupertatem profitentur vt moniales sanctæ Claræ possunt concedi ampliores redditus ad suum vsum.*
14 *Possunt etiam concedi tales redditus ad faciendas eleemosynas, dicendas Missas, & dotandas sorores, &c.*

CASVS, SIVE FACTI SPECIES.

1 QVIDAM homo reliquit in suo testamento nuncupatiuo duabus sororibus suis monialibus certas proprietates, vt redditibus illarum in vita sua potirentur, & quod post earum mortem venirent ad conuentum.

Quæritur, An Abbatissa conuentus, in quo prædictæ sorores illius testatoris sunt moniales, possit accipere possessionem illarum proprietatum, & an possit eas conuertere in vsus conuentus contra prædictarum monialium voluntatem, quibus relictæ fuere.

RESPONSIO AVTHORIS.

2 AD huius casus clariorem notitiam suppono, quod quando testator reliquit illas proprietates sororibus suis monialibus, & post mortem illarum Conuentui, fuit cum intentione, vt ipsæ moniales vterentur redditibus illarum in vita sua, & quod post illarum mortem omnia remanerent conuentui; hæc enim est communis testatorum intentio, vt notauit Tamburinus, *de iure Abbatissarum*, d.8. *quæst*. 5. *num*.1. Lezana, *tom*.1.c.6. *n*.34. his suppositis,

3 Respondi, quod non obstante quod legatum in dicta forma fuerit relictum, non pertinet ad dictas moniales particulares præcipere suo nomine accipere possessionem illarum proprietatum, sed hoc debebat fieri ab abbatissa nomine conuentus, vnde optime fecit abbatissa sic faciendo. Ita cum Couarruuias, Molina, & aliis Castro Palaus, *tom*.3 *d*.3. *p* 5.*num*.3. & cum multis Sanchez, *in summa, lib*.7.*cap*.12. *num*.36. & est communis sententia.

4 Ratio resolutionis est, quia per professionem solamnem monialium, omnia iura monialium, & earum voluntas translata sunt ad conuentum taliter, quod ex tunc nulla monialis amplius habet propriam voluntatem, nec aliquid proprium, vt constat, *ex cap. nolo, cap. non dicatis* 12 *q*.1. *cap si religiosus de electione in* 6. Ergo tales moniales non 5 poterant nomine suo accipere possessionem illarum proprietatum, sed talis possessio capienda erat nomine monasterij, vt factum fuit.

6 Tum quia dato, quod dictæ moniales possent accipere dictam possessionem suo nomine, vt aliqui voluere, id parum interest, cum id semper deberet fieri de licentia prælatæ, & dominium illarum proprietatum acquirebatur conuentui; siquidem tales religiosæ erant incapaces dominij, vt cum communi sententia probat Palaus, *supra*, *n*. 2. & *constat ex l. placeat de acquirend. hæred. & cap. in præsentia de approbat.* Vbi dicitur, quod quid 7 monachus acquirit, non sibi, sed monasterio acquirit, non solum quantum ad dominium, sed etiam quoad vsum, vt notauit cum multis Lezana *tom* 1.*cap*.6 *n*.40.

8 Hinc fit tale legatum omnibus viis ad conuentum pertinere, & Abbatissam posse de illo disponere, vt sibi placuerit in commodum conuentus, etiam contradicentibus ipsis monialibus, quibus relictum fuit, absque eo quod eis teneretur aliquid amplius dare de prædicto legato, quam cæteris monialibus eiusdem conuentus, vt optime probat Rodriguez, *in quæstionibus Regularibus, tom*.2. *q*.116.& *tit*. 6.

9 Verum quidem est, quod si Abbatissa, vel prælatus istarum monialium voluissent, possent optime concedere his monialibus, vt in vita sua vterentur redditibus illarum proprietatum, dependenter tamen à voluntate superiorum, vt cum multis probat Palaus, *loco citato*, *n* 5. & cum multis Thomas Hurtado, *tom*.2. *moralium, tract*.8. *cap*.7. *num*.90. Imo possunt eis concedere licentiam ad 10 quoscumque vsus indeterminatè, ita vt possent in vita donare, & disponere de eis in eos vsus, & eo modo, in quos, & quomodo ipse prælatus posset disponere, ita cum Nauarro, Sanchez, Peres, Thomas Hortado, *suprà, num*. 825. Peirinis, *tom* 1. *de subdito, q* 2.*cap*.2. §.1. Lessius, *lib*. 2. *cap*.4 *dub*. 5. *num* 30.

11 Aduerte tamen, hos omnes redditus concessos à prælato, debere esse moderatos, & necessarios ipsis monialibus, alias esset superfluum, quod non est licitum monialibus, aut religiosis concedere,

concedere, vt docet Lezana, *tom.1. cap.6. num.18.* Thomas Hurtado, *suprà*, *n.* 836. & habetur, *in cap. exiit qui seminat §. insuper de verb. signif. in 6.* Attendi tamen debet personarum qualitas, temporum varietas, locorum conditio, & aliæ circunstantiæ, vt *in dicto cap. exiit qui seminat*, pro 12 monialibus Franciscanis statuit Pontifex, quod enim vni moniali est superfluum, alteri sæpe erit sufficiens, & quod in vno loco superfluit, in alio non, imo addo, quod si Pontifex in ordine S. Francisci, in quo strictissima paupertas obseruatur, concedit posse prælatos concedere monialibus annuos redditus sufficientes, iuxta qualitatem personarum, & temporum, & locorum, in ordinibus, qui non tam strictam paupertatem profiten- 13 tur, si alias non habeant statutum, vel regulam in contrarium, existimo posse prælatos ampliores redditus concedere, dummodo expendantur in vsus honestos, vt in eleemosynas factas in moniales pauperes, vel alios religiosos eiusdem, 14 vel alterius ordinis de licentia saltem tacita superioris, vel si expendantur in dotandis sororibus, sustentandis parentibus, & in bonis ipsius conuentus, vt in ornamentis Ecclesiæ, in dicendis missis, hi enim redditus, etsi amplissimi sint; si ita expendantur, non possunt dici superflui, sed necessarij, vt rectè ait Thomas Hurtadus, *tom.2. operum moralium, tract.8. cap.8. n.838.*

CONSVLTVM L.

De legato relicto moniali, an ei possit prælatus concedere licentiam ad ponendum illud ad censum vitalitium?

SVMMARIVM.

1 *Ponitur casus, seu factum.*

2 *Moniales si non habeant statutum in contrarium possunt habere annuos redditus ad suos vsus honestos, & necessarios*

3 *Decretum Tridentini in contrarium, contrario vsu est abrogatum, vel non fuit vsu receptum.*

4 *Hi redditus possunt poni à monialibus ad censum nomine suo de licentia superioris, vel nomine conuentus.*

5 *Pecunia quæ non est incorporata conuentui, potest superior dare licentiam, vt imponatur ad censum redimibilem.*

6 *Potest prælatus dare licentiam, vt monialis ponat mille aureos, siue ex labore, hæreditate, vel donatione acquisitos ad censum vitalitium.*

7 *Pecunia dum non est distinata ad aliquid immobile, vel mobile pretiosum, non est res pretiosa, quæ seruando seruari possit.*

8 *Prælatus potest concedere moniali, vt mille aureos in suos vsus consumat.*

9 *Potest ei dare licentiam, vt ponat eos ad censum vitalitium.*

10 *Si mille aurei relinquantur moniali vt viuat ex redditibus illius in vita sua, & per mortem maneant conuentui, non potest monialis etiam de licentia prælati ponere eos ad censum vitalitium.*

11 *Potest conuentus in hoc casu de licentia prælati renuntiare illi iuri, & sic monialis emere censum vitalitium.*

12 *Si moniali relinquatur res immobilis, vt ex redditibus illius in vita sua viatur, & post mortem maneat conuentui, non potest conuentus, vel prælatus cedere huic iuri, nisi cum solemnitatibus requisitis ad alienandum res immobiles.*

13 *Hæ res ex natura sua sunt immobiles, & pertinent ad conuentum.*

14 *Hoc verum est etsi monialis sit grauata ære alieno.*

15 *Conuentus non tenetur soluere debita monialis, nisi contracta sint illius intuitu, vel quia moniali non tribuit alimenta necessaria.*

CASVS, SIVE FACTI SPECIES.

QVIDAM homo reliquit cuidam moniali, 1 professæ mille aureos, vt ex redditibus illorum sustentaretur ista monialis dum viueret, petiuit illa à suis prælatis licentiam imponendi prædictos mille aureos ad censum vitalitium, concessit prælatus libenter licentiam petitam. Postea considerans attente, in censu vitalitio amitti principale morte imponentis censum vitalitium, & multum differre censum vitalitium à perpetuo, etiam redimibili, in quo principale non amittitur, bene tamen in vitalitio morte censum imponentis scrupulis anxiatus.

Quæsiuit à me, An talem licentiam potuisset concedere, vel si non poterat, quid facere debuisset, ad quietem suæ conscientiæ?

RESPONSIO AVTHORIS.

PRo expositione huius casus, qui quotidianus 2 est hac tempestate in his Hispaniæ, & Lusitaniæ patribus in hac materia suppono primo licite posse omnes moniales, nisi aliàs habeant statutum proprium in contrarium, vt sunt nostræ Carmelitæ excalceatæ, habere annuos redditus ad suos proprios, & honestos vsus, de licentia suorum superiorum. Ita habetur, *cap. insinuante, qui clerici vel vouentes, cap. de viduis 27. q. 1.* & tenent omnes Canonistæ, *ad cap. cum monasterium de statu monachorum*, Azor *tom.1. lib.12. cap.9. num.5.* & cum Bartolo, Lessio, Garcia, Ceuallos, Miranda, Rodriguez, Sanchez, Suarez, & aliis multis docet Thom. Hurtado, *tom.2 moralium tract.8. cap.8. n.819. & 798.*

Nec contra hoc facit Tridentinum, *sess.25. cap.* 3 *2. de regularibus*, vbi prohibet, ne liceat superioribus bona stabilia alicui religioso concedere, etiam ad vsumfructum, & vsusfructus administrationem, vel commendam. Non obstat, inquam, quia hoc præceptum Tridentini contraria consuetudine est abrogatum, vt ait Basilius Legionensis, *quæst.9. quodlibet. scholast. cap.4.* vel à principio non fuit receptum in Hispania, & Lusitania, nec in multis locis Italiæ, in quibus moniales, & etiam monachi annuos redditus habent, vt notauit Thomas Hurtado, *de congrua sustentatione Ecclesiasticorum. tom.2. lib.6. n.115.*

Secundo suppono huiusmodi annuos redditos 4 posse habere moniales, siue super bonum stabile imponantur nomine conuentus, siue nomine ipsarum monialium, siue hos annuos redditus reser-

uauerint

uauerint quando professæ sunt, siue ex his, quæ ipsæ licite ex laboribus manuum suarum, & negotiatione honesta, vel illicite ob turpem amicitiam acquisiere. Nam etsi, quidquid acquirit monialis, sicut & monachus, acquirat monasterio, vndequaque illis proueniant bona acquisita, vt dicit Rota apud Fatinacitm, *tom.2. decisione* 76. *num.*4. Et censum nullus imponere possit, nisi valeat alienare, & qui prohibitus est alienare, ei etiam prohibetur censum imponere, vt ait Rota apud Farinacium, *tom.2 decisione* 456.*n.*5.*& tom.*1. *decis.* 678. vbi plures citantur idem sentientes; Nihilominus cum hæc bona sic acquisita non sint 5 adhuc incorporata conuentui; sed sint in deposito particulari, potest superior dare licentiam, vt imponatur census redimibilis, siue nomine monialis, siue conuentus. Nam quando ponitur nomine monialis, si dicitur id fieri de superioris licentia, implicite ponitur nomine conuentus. Ita Thom.Hurtado, *de sustentatione, tom.* 2.*lib.*6.*n.*121. his suppositis,

6 Respondi proposito casui, posse prælatum dare licentiam moniali professæ, vt si habuit mille aureos, siue ex donatione, amicitia, legato, vel etiam ex sua negotiatione, & industria acquisitos, censum vitalitium sumat. Ita insinuat Suarez, *tom.* 3. *de religione, lib.* 8. *cap.*15. *n.*24. Thomas Hurtado, *de sustentatione tom.*2. *lib.*6. *n.*727. Ratin est, 7 quia pecunia dum non est destinata ad aliquod immobile, vel mobile pretiosum, non est res pretiosa, quæ seruando seruari possit, vt docet Riccius, *in praxi resol.*56 Molina, *tom.*1. *tract.* 2. *d.*45. Mantica, *de coniecturis, lib.*9. *tit.*3. Lessius, & alij, quos refert, & sequitur, Sanchez, *lib.*7. *summa cap.* 22.*n.*16. Ergo de licentia superioris alienari potest, etiam in censum vitalitium. Patet consequentia, 8 quia sicut prælatus poterat licentiam concedere huic moniali, vt illos mille aureos insumeret, vel simul vel per partes in suis vsibus piis, & honestis, & in suis necessitatibus, ita potest dare facultatem, vt emat censitin vitalitium, vel quod faciat alium contractum cum periculo amittendi principale.

Confirmatur. Quia ista summa pecuniæ non erat incorporata conuentui, & in libris introitus, & exitus reposita; ergo quamuis conuentus esset dominus illius, & non monialis, ad cuius vsus destinatur à donante, consentiente superiore, optime potest ipse superior dare licentiam prædictæ 9 moniali, vt emeret prædictum censum vitalitium ad commodius suis necessitatibus succurrendum, sicut si monialis haberet plura vasa argentea, vel illi donaretur aliquis lapis pretiosus, aut alia similia, quæ seruando seruari possent, vt ea monialis diuenderet, aut distraheret, cum non sint conuentui incorporata, non exigitur licentia Pontificis vt hæ distrahantur, & alienentur, sed sufficit licentia prælati inferioris, vt consuetudine est introductum; bullæ enim quæ prohibent harum rerum alienationem sic sunt acceptatæ, vt tantum intelligantur de rebus, quæ sunt incorporatæ Ecclesiæ, vel monasterio; ergo sicut in hoc casu potest prælatus dare licentiam moniali, vt prædicta alienet, ita & quod constituat censum vitalitium.

Aduerte tamen, quod si summa ista pecuniaria 10 donata, vel legata sit moniali, vt vtatur ea dum vixerit, & postea conuentui adueniat, non potest emere censum vitalitium, nec ad hoc potest prælatus licentiam impertiri, quia est in iamoum conuentus. Potest tamen emere censum perpetuum redimibilem, quamuis enim iste non sit res immobilis, quia ex specie sua non est perpetuus absolute, sed temporaneus, potest enim redimi quando censuarius voluerit reddens sortem principalem, vt egregie notarunt Garcia, *de beneficiis, p.*2. *cap.*5. *n.*95. Gomes, *de censibus, cap.* 3. *n.*4. Molina, *de primogeniis, lib.*1. *cap.*10. *n.*3. tamen semper manet secura sors principalis, quæ redditur, si redimatur, quod non contingit in censu vitalitio, vbi sors principalis deperditur. Ita Hurtado, *suprà n.*132.

11 Secundo aduerte, quod quando pecunia donata, vel legata fuit moniali vt ea vteretur dum vixerit, & postea conuentui adueniat, poterit tunc conuentus de licentia prælati renuntiare illi iuri, & sic monialis emere censum vitalitium. Ita Hurtado, *suprà*, *n.* 133. Ratio est, quia licet ius illud res immobilis videatur, cum tamen sit de pecunia, quæ non est destinata à donante ad aliquid immobile, vel pretiosum, quod seruando seruari possit, sicut conuentus potest pecuniam illam in quoscunque vsus honestos expendere, ita potest ius ad illam cedere de licentia superioris, quod maxime locum tenet, si renunciet ius istud in remunerationem monialis, vel quia iudicat non profane, sed pie disposituram de tali summa, nisi hæc adeo ingens sit, vt valde depauperetur monasterium, vt ab ære alieno egredi nequiret.

12 Aliter dicendum existimu, si alicui moniali relinquatur, vel donetur domus, vel vinea, vel alia res immobilis, vt ex redditibus illius in sua vita sustentetur, & per mortem illius transeat ad monasterium, nam in hoc casu, non poterit prælatus dare licentiam ad vendendas prædictas res, & emendum censum vitalitium sine solemnitatibus, quas diximus, *in nostro Directorio Regularium, p.*1. *tract.*2. *d.*1. *num.*152. 13 Ratio est, quia huiusmodi res ex natura sua habent immobilitatem, ratione cuius necessario debent venire ad conuentum, & sic eo ipso conuentui incorporantur, licet administratio sit apud monialem; sed res immobilis conuentui incorporata non potest alienari, nisi certis iuris solemnitatibus, quas late diximus *in nostro Directorio, loco citato*; ergo sine illis, talis licentia, nec etiam à prælato, siue à conuentu concedi potest, etsi forte talem licentiam dedere, sine prædictis solemnitatibus, non possunt cedere iuri, quod habent ad recuperandum, Molina, *tract.* 2 *de iustitia, tom.*2. *d.*446. Suarez, *tom.* 4 *de religione, tract.*8. *cap.*27. *n.*20. 14 quod verum est, etsi monialis sit grauata ære alieno, à quo non potest 15 liberari, nisi bonum hoc immobile distrahatur, & alienetur, quia conuentus non tenetur soluere debita monialis, nisi contracta sint illius intuitu, vel quia moniali non tribuit alimenta necessaria. Ita Hurtado, *suprà*, *n.*138.

CONSVLTVM LI.

De voto absoluto castitatis facto calore iracundiæ, an sit validum, vel saltem, an possit à regularibus dispensari per sua priuilegia?

SVMMARIVM.

1 *Ponitur casus, seu factum.*

2 *Aliqui DD. docent votum factum calore iracundia non valere.*

3 *In hac opinione, votum vt sit validum debet fieri matura deliberatione.*
4 *Contraria sententia est communis.*
5 *Ad votum sufficit aduertentia, quæ sufficit ad peccandum mortaliter.*
6 *Votum factum motu primo primus, vel secundo primus non valet.*
7 *Qui fecit votum castitatis, si est pauper, & non potest recurrere ad Papam pro dispensatione, vel si potest recurrere, est tamen periculum in mora, potest dispensari ab Episcopo.*
8 *Idem potest fieri à Regularibus in dicto casu.*
9 *Si non est periculum in mora, & potest recurrere ad Papam, si votum castitatis factum fuit calore iracundiæ, & subiectum est iuuenis, potest ab Episcopo iure ordinario dispensari.*
10 *Idem possunt facere in dicto casu regulares per sua priuilegia.*
11 *Votum castitatis, vel religionis non censetur Papæ reseruatum, quando dubitatur de valore voti, vel datur opinio quod non sit validum.*

CASVS, SIVE FACTI SPECIES.

1 QVIDAM mulieri nobili quoddam maximum testimonium in suo honore impositum fuit, illa calore iracundiæ correpta fecit votum absolutum castitatis, quo facto, eam parentes ignari voti iuueni nobili desponsarunt, at illa voti memor, & ex alia parte verecundia, & timore parentum, nimia anxietate perplexa.

Quæsiuit à me primo, An tale votum factum iracundiæ calore fuerit validum. Secundo, An in casu, quo votum fuerit validum, possit ab Episcopo, vel à regularibus ex vi suorum priuilegiorum dispensari, ad effectum contrahendi prædictum matrimonium.

RESPONSIO AVTHORIS PRIMO QVÆSITO.

An votum factum calore iracundiæ fuerit validum?

2 RESpondi primo quæsito, non defuisse DD. qui dixerunt votum factum calore iracundiæ esse nullum; siquidem vt votum esset validum debebat fieri matura, & plena deliberatione, & non sufficere ad votum eam deliberationem, quæ 3 sufficit ad peccandum mortaliter, & sic votum factum ex aliqua animi subita passione esse nullum. Ita tenet Glossa, Panormitanus, Hostiensis, Antoninus, Felinus, Romanus, Tiraquellus Bartolus, quos refert Suarez, *tom.2. de religione, cap. 9. lib. 1. de essentia voti, n. 2.* Ricardus, Antonius de Butrio, quos refert Raphael de la Torre, *q.98. art.1. d.4 n.3.* Et fauent huic opinioni Doctores, & iura, quæ dicunt facta calore iracundiæ non valere donec transacta passione confirmentur, *l. quidquid, ff. de reg. iuris*, vbi Glossa, & Bartolus, & alij multi, quos refert Tiraquellus, quem refert Suarez, *suprà.*

4 Verum contraria sententia est communis. Ita Suarez, *loco citato, num. 4.* Tancred. *tract.3. d.1. q.7.* Tamburinus, *lib.3. cap.10. §.1. num.1.* Raphael de la Torre *suprà*, & alij communiter, qui omnes dicunt ad valorem voti sufficere deliberatio- 5 nem, quæ sufficiens est ad peccandum mortaliter, quod ex coniecturis colligendum est, quærendo à pœnitente, An quando tale votum fecit, habuerit aduertentiam sufficientem ad id, ad quod se obligabat, aut an sciret quod faciebat, & quam sibi obligationem imponebat. Ratio omnium est, quia ea libertas, & non minor, sufficit ad votum, quæ sufficit ad faciendum actum simpliciter humanum; sed libertas quæ sufficit ad peccandum mortaliter, est quæ sufficit ad faciendum actum simpliciter humanum; ergo hæc libertas 6 sufficit ad votum.

Hinc fit, quod si actus fiat motu non solum primo primus, sed secundo primus, non sufficere ad votum, quia motus secundo primus, tantum continet aduertentiam sufficientem ad peccandum venialiter, non tamen ad peccandum mortaliter: inquirendum igitur est ab hac muliere, an habuerit sufficientem deliberationem ad peccatum mortale, vel an taliter fuerit calore iracundiæ correpta, vt actus tantum fuerit primo primus, vel secundo primus, etsi ita inueniatur fuisse, non tenet votum, bene tamen si fuit factum cum sufficienti libertate ad peccandum mortaliter.

RESPONSIO AVTHORIS SECVNDO QVÆSITO.

An in casu, quo votum sit validum, possit ab Episcopo, vel à regularibus ex vi suorum priuilegiorum dispensari.

7 REspondI, quod si dicta fœmina est pauper, & non potest recurrere ad Papam, vel si potest recurrere, datur tamen periculum in mora, certum est posse Episcopum in tali voto dispensare, vt cum multis resoluit Sanchez, *de matrimonio, lib. 8 d.9 num.11.* Palaus, *de voto, p.ia. d.2. n.4.* Trullenc. *in Decalogum, lib 2. cap.1. dub 39. num.8.* Et 8 idem possunt efficere Regulares per sua priuilegia, siquidem possunt dispensare in omnibus votis, in quibus ratione vrgentis necessitatis potest Episcopus dispensare, *ex priuilegio bullæ Eugenij IV.* Vt tenent Quintanaduenas, *tract. 3. singulari 19.* Vidal, *tractatu de voto, inquisitione 3. n. 77.* Bruno Casaing, *tract. 5. cap. 5 propositione 2.* Bassæus *tom.1. verb. votum. 9. n.19.* Coueers, quem refert Diana, *p.6. tract.6. resol. 5.* Leander à Murcia, quem refert Diana, *p 9 tract 6 resol.56.* Pascaligus, quem refert Diana, *9. p. tract 9. resol.61.* Auctor, quem refert Diana, *6. p. tract.6. resol.50.* probabile putat alter Leander, *tract. 1. de iuramento, disp 17. num 134* Ego ipse *in nostro Directio Regularium, p.1. tract.2. d.3. n.84.*

9 Sed si prædicta mulier potest recurrere ad Papam, & non datur periculum in mora, maius dubium est, An in hoc casu possit adhuc Episcopus in hoc voto dispensare? Et respondi satis probabile esse posse dispensare in hoc casu, & quod idem possunt facere Regulares; Et quoad Episcopum probatur. Quia quando aliquod Canon iura permittit, & concedit Episcopo, posse in aliquo casu dispensare, concedit illi potestatem ordinariam super tali casu, non solum in casu vrgentis necessi-

necessitatis, & quando non est recursus ad Papam, sed absolute, vt ex multis textibus, & doctoribus late probat Sanchez, *de matrimonio, lib.8. d.5.n.1.* Sed sic est, quod *in cap. veniens qui cleric. vel vouent.* datur facultas Episcopis, vt possint dispensare in voto castitatis ex perturbatione animi emisso, quando vouens est iuuenis, & hoc ob periculum incontinentiæ, vt docent Speculator, Abbas, Alexander de Neuo, Cardinalis, Angelus, Armilla, Gambara, & vt probabile docet Paludanus, & Azorius, quos refert, sed non sequitur Sanchez, *de matrim. lib.8. d.9. num.24.* Ergo Episcopus potest optime dispensare in hoc casu, si quidem votum illud, factum fuit ex animi perturbatione, & mulier est iuuenis, & iam desponsata, ac per consequent in grauissimo periculo incontinentiæ. Sic docent DD. allegati.

10 Quod autem Regulares ex vi suorum priuilegiorum possint dispensare etiam in hoc casu probatur. Quia Regulares possunt dispensare in omnibus votis, in quibus Episcopus iure ordinario potest dispensare, vt docent Portel, Rodriguez, Nauarr. Sanchez, & alij, quos refert, & sequitur Bordonus, *tom.1. resol.15.num.22.* Aueria, Muttia, Pascaligus, Vidal, quos retuli, & secutus fui, *in nostro directorio Regularium, p.1.tract.2. d.3.n.* 84. Sed Episcopus potest dispensare in hoc voto iure ordinario, vt manet probatum, *ex cap. veniens, qui cleric. & vouens*; & ex citatis doctoribus; Ergo optime possunt regulares in hoc voto dispensare.

11 Secundo probatur: Quia vota castitatis, religionis, &c. non censentur Papæ reseruata, quando dubitatur de valore voti, vel dantur opiniones probabiles, vna quæ dicat votum fuisse nullum, & altera quæ dicat fuisse validum, siquidem reseruatio, cum sit odiosa debet solum intelligi, quando casus est certus, vt cum Sancio, Suario, Bonscina, & aliis optime resoluit Bordonus, *tom.1. resol.15. num.5.* Sed in hoc casu datur multorum doctorum opinio, qui dicunt hoc votum calore iracundiæ factum fuisse nullum, vt docent Speculator, Glossa, Hostiensis, Panormitanus, Antoninus, Felinus, Romanus, Tiraquellus, Bartolus, quos refert Suarez, *tom. 1. de religione, lib. 1. de essentia voti, cap.9. n.2.* & nos *suprà*, citauimus; Ergo tale votum cum de eo non solum detur dubium an sit validum, sed detur opinio satis probabilis fuisse nullum, ad minus non erit Papæ reseruatum, ac per consequens, optime poterit in illo Episcopus dispensare, & consequenter etiam regulares, cum possint dispensare in omnibus votis, in quibus iure ordinario potest dispensare.

CONSVLTVM LII.

De quodam Sacerdote plura stipendia pro vna Missa accipiente.

SVMMARIVM.

1 *Ponitur casus, seu factum.*
2 *Multi DD ante decretum Vrbani VIII. dixerunt posse Sacerdotem pro vna Missa sumere plura stipendia, vsque ad congruam sustentationem, qui ibi referuntur.*
3 *Post decretum Vrbani aliqui idem non verentur asserere, qui ibi referuntur.*
4 *Probant id ex locis Sacra Scriptura.*
5 *Probant ex eo quod Sacerdos sit publicus Ecclesia minister.*
6 *Probant ex Christi institutione.*
7 *Probant id ex iure naturali.*
8 *Probant, ex eo quod sacrificium pro pluribus oblatum, tantum prosit vni, quam pluribus.*
9 *Probant ex titulo honesto, quo talia stipendia accipiuntur.*
10 *Probant ex necessitate Sacerdotis.*
11 *Probant ex voluntate præsumpta dantium talia stipendia.*
12 *Probant ex necessitate graui, in qua est Sacerdos.*
13 *Probant ex eo quod lex Vrbana instante, & vrgente necessitate non obligat.*
14 *Probant ex decreto Alexandri VII.*
15 *Probant ex vrgenti necessitate.*
16 *Ex prædictis rationibus formant vnum argumentum ad probandum suum intentum.*
17 *Filij de iure natura tenentur alere parentes.*
18 *Aliqui voluere asserere conuentum religiosorum posse sumere ex eleemosynis Missarum totam congruam sustentationem.*
19 *Sacrificium Missæ ex Christi institutione offertur pro toto populo.*
20 *Sacerdos in vrgenti necessitate non potest sumere ex stipendiis Missarum totam congruam sustentationem.*
21 *Probatur authoritate Doctorum.*
22 *Ex iure Diuino solum possunt Sacerdotes sustentari ex eleemosynis, quas fideles libere offerunt pro Missæ sacrificiis.*
23 *Nullus fidelis dat stipendium, nisi cum pacto, quod nullus aliàs admittatur ad participandum fructum medium sacrificij cum illo.*
24 *Fideles per decimas, & oblationes satisfaciant iuri diuino alendi Sacerdotes.*
25 *Obligatio quam habent fideles sustentandi Sacerdotes sacrificantes non est ad integram sustentationem, sed ad partem.*
26 *Alia pars sustentationis sumenda est ex decimis, vel ex patrimonio.*
27 *Sacerdos sumens plura stipendia pro vna Missa non efficit sua stipendia.*
28 *Dominiũ nõ potest acquiri cõtra volũtatẽ domini.*
29 *Intentio Christi non est, quod Sacerdos viuat ex sola Missa, sed ex ea & ex aliis ministeriis Sacerdotij.*
30 *Exhibens maius ministerium est dignus maiori stipendio.*
31 *Maius stipendium debetur Parocho quam Sacerdoti qui solum celebrat.*
32 *Ponitur argumentum in contrarium.*
33 *Ponitur solutio huius argumenti.*
34 *Paupertas non dat titulum violandi iustitiam.*
35 *Neque ad exigendum pro ministerio plusquam debitum stipendium.*
36 *Stipendium Missæ non respicit maiorem aut minorem Sacerdotis necessitatem sed solum respicit ministerium exhibitum.*
37 *Ponitur obiectio in contrarium & soluitur.*
38 *Sacerdos sumens plura stipendia pro vno sacrificio sumit alienum inuito domino.*
39 *Paupertas non dat ius decipiendi vel aliter accipiendi aut sub alia forma alienam pecuniam quam à domino exhibetur.*
40 *Ponitur argumentum in contrarium & soluitur.*
41 *Ex vi ministerij non est debita tota congrua sustentatio Sacerdoti.*

42 *Decre*

P

3 Et post Decretum Vrbani VIII. non pauci dicunt adhuc id esse probabile vt sunt, secluso decreto sacræ Congregationis, & Vrbani VIII. Lezana, *tom.3. verbo Missa, n. 13.* Dubal. *de Sacramentis, cap.4. dub.7. d.3. de Missa, n....* Et absolute stante Decreto sacræ Congregationis, & Vrbani VIII. illam adhuc tenent, vt probabilem Bordonus, *resol.25. q. 6. tom.1. n 13.* Bauoi, *tom.2. tract.10. q.12.* Leonsillus, *de priuilegiis pauperum 2.p. priuilegio 263. n.5.* Thomas Hurtado, *de congrua sustentatione Sacerdotum Appendice 1. §. 12. n.419.* Columbus, *lib.4. de Hierarch.cap.62. n.24.* Vbi dicit vnica Missa multis oneribus, & eleemosynis sati fieri posse, non obstantibus decretis sacræ Congregationis, & Vrbani VIII. pro vt refert Ausonius, *in controuersiis, lib.3. controuersia 5. cap.2.n.6.* Ergo stando in opinione horum doctorum, qui post tale decretum Vrbani VIII. scripserunt, adhuc non obstante tali decreto, potest Sacerdos pauper plura stipendia accipere pro vna Missa Nun enim dici potest opinionem tot grauissimorum Doctorum esse improbabilem, siquidem decretum Vrbani explicant; & dicunt non loqui de Sacerdote paupere, vt videri est apud Hurtadum, Leonsillum, Columbum, & alios locis citatis, Nec eorum explicatio, & opinio huc vsque reiecta est ab Ecclesia, nec est falsa, condemnata, aut vt improbabilia reputata, non enim constat de tali censura.

4 Secundo probabat id licite posse fieri ratione.1. Quia vt optime ait Th.Hurtad. *de congrua sustentatione clericorum Appendice 1.§.2.n.224.* Ius diuinum in vtroque testamento disponit, & præcipit, quod qui altario seruiunt, hoc est, cultui diuino sunt mancipati, de altario edant, *1. ad Corinth 9* Et hoc ratio ipsa naturalis dictat, ita vt etiam apud barbaras gentes respectu suorum falsæ Deitatis Sacerdotum obseruatum sit: ergo si Sacerdos non habuerit officium sibi decens, modum aliumve honestum acquirendi sibi necessaria ad victum, vestitum, & alia, quæ congruam ingrediuntur, cum indecens valde sit, quod Sacerdos mendicus sit, & ostiatim stipem quærat mendicans, poterit ex sacrificio sumere congruam sustentationem, non obstanti decreto Vrbani VIII. & sacræ Congregationis, cum ex vi sui officij, quod publicũ est in Ecclesia Dei, sit minister publici cultus, & Religionis Christianæ.

5 Confirmatur 1. ex eodem Th.Hurt *suprà, n.250.* Quia eo ipso, quod quis sit dicatus diuino seruitio immobiliter per Sacerdotium, cum sit minister publicus Ecclesiæ, vt cultum deferat Deo pro populo, est quidam tacitus consensus Ecclesiæ, vt congruam sustentationem habeat ex vi officii, & ministerij sui, cum non deceat eum mendicare, & hoc primum attendũt fideles dum stipendia Missarum tribuunt: ergo Sacerdos pauper recipiendo plura stipendia pro vno sacrificio, quot sufficiant ad suam sustentationem, conformatur Ecclesiæ intentioni, quæ est, vt ex sacrario mãducet, & ea quæ ad victũ & vestitum honestum sunt necessaria habeat.

6 Confirmatur 2. quia Sacerdos ex Christi propria institutione offert Missæ sacrificium pro toto populo: ergo Sacerdos ex Christi institutione habet potestatem viuendi de sumptibus fidelium, vt ait D. Augustinus, *lib. de operibus monachorum cap. 23. tom.3.* vbi ait: *Si Euangelista sunt, fateor, habent potestatem viuendi de sumptibus fidelium; si ministri altaris, dispensatores sacramentorum, sibi ista non arrogant, sed plene vendicant potestatem, & hoc ideo quia sacrificium altaris vbicunque agatur, commune est toti populo fidelium.* Et idem docet D. Thomas, *22. q 187. art.4.* Caietanus, *ibi*: Ergo Sacerdos pauper sumendo congruam sustentationem de stipendiis à fidelibus oblatis, offerendo pro omnibus vnum sacrificium, nulli facit iniuriam, cum vtatur potestate sibi à Deo diuinitus concessa, à qua vigente necessitate, nulla potestate humana deturbari potest.

7 Confirmatur 3. quia eo ipso quod quis rite, & solemniter est dicatus, & consecratus minister publicus in Ecclesia, iste nequit prohiberi, quod ex ministeriis officij sui, & ex eleemosynis pro illis oblatis à fidelibus sustentationem congruam non accipiat: hoc enim est de iure naturali, & diuino dispositum in vtroque testamento: ergo si non habet alios sumptus præter vniuersalia, & Missæ celebrationem, ex istis sustentari licite potest, & nisi Ecclesia ex aliis prouideat, nequit id prohibere; cum ergo decretum Vrbani VIII. non prouideat Sacerdotibus, qui non habent congruam sustentationem, id eis non intendit prohibere, cum potestas humana non possit resistere potestati diuinæ, nec ius humanum tollere ius diuinum, & naturala.

8 Confirmatur 4. Quia sacrificium Missæ pro pluribus oblatum, tantum prodest vni, quantũ pluribus, iuxta suscipientium dispositionem, cum sit vniuersalis applicatio passionis Christi, & sit idem ac sacrificium cruentum, & solum incruento modo celebratum, vt cum D. Thoma, Caietano, & aliis innumeris doctoribus probat Thomas Hurtado, *suprà n.367.* Ergo Sacerdos ex iusta causa accipiens plura stipendia pro vna Missa, præsertim à diuersis, nulli eorum facit iniuriam, cum tribuat vnicuique integrum sacrificium, quod postulat, nec etiam faciet contra prohibitionem Ecclesiæ, quia non ex auaritia prædicta stipendia sumit, quæ est ratio prohibitionis Ecclesiæ, sed ad suam congruam sustentationem.

Confirmatur 5. Quia nulla datur lex Ecclesiastica, quæ expresse prohibeat Sacerdotem pauperem posse plura stipendia pro vna Missa ad suam congruam sustentationem accipere. Nec constitutio Vrbana id decernit, sed solum præcipit, vt tot Missæ celebrentur, quot ad rationem attributæ eleemosynæ præscriptæ fuerint, sed prædicta lex Vrbana intelligi potest seclusa vrgenti necessitate, vt eam plures DD. quos supra citauimus intelligunt; ergo in hoc sensu intelligenda est, nec extendendos ad Sacerdotes pauperes.

9 Confirmatur 6. Quia licet accipere plura stipendia pro vno sacrificio, independenter à quocunque titulo, offerendo illud pro pluribus ea dantibus, sit malum, quia prohibitum lege Ecclesiastica, vel ideo sit prohibitum lege Ecclesiastica, quia malum, vt constat. *ex decreto Vrbani VIII.* & dicunt communiter DD. quos refert Thomas Hurtado, *de sustentatione appendice 1. num. 412.* Pascaligus, *q. 937. de sacrificio, num. 2.* contra Rniguerium, & Montagnolum, tamen non est id ita intrinsecè malum, quin ex aliqua honesta causa, & iusto titulo cohonestari non possit, sicut non restituere alienum, prohibitum est, quia malum; exponere se periculo, & occasioni proximæ peccandi, quia malum, prohibitum est, & tamen multæ causæ possunt interuenire, quæ à restitutione excusent, & propter quas

quis licite possit se exponere periculo, & occasioni proximæ peccandi, vt cum multis probat Thomas Hurtado, *tom. 1. moralium, resol. 4.* Ergo si adest causa honesta, & iustus titulus, ad hoc vt Sacerdos pluribus obligationibus contractis ex stipendiis vnico Sacrificio satisfaciat, cum alias nullus ex contrahentibus patiatur notabile detrimentum in fructu sacrificij ex opere operato prouenient e iuxta probabilissimam opinionem, licite id faciet, nec tenebitur ad aliquam restitutionem, quia prohibitio facta ab Vrbano VIII. non obligat, stante titulo honesto.

10 Confirmatur 7. Quia per accidens est, quod sacrificium altaris habeat infinitatem extensiuam, vel solummodo sit finiti valoris, & fructus, vt Sacerdos existens in vrgenti necessitate possit applicare pluribus, qui plura dederunt stipendia, idem sacrificium; Ergo data vrgenti necessitate, id optime efficere potest. Antecedens patet, quia sustentatio est de iure naturæ debita Sacerdoti, & eleemosynam hostiatim quærere ad se sustentandum de iure naturæ est indecens Sacerdoti qui non est professus solemniter paupertatem; ergo omnes fideles ratione ducti, si Sacerdos non habet congruam sustentationem, concurrunt voluntarie, vt congrue sustentetur, eo modo quo possunt; ergo si Sacerdos à pluribus plura accipiat stipendia vt congrue sustentetur, voluntarie fideles ea conferunt, quidquid sit, an sacrificium sit finiti, vel infiniti valoris, dummodo Sacerdos memoriam faciat ipsorum in sacrificij oblatione.

11 Confirmatur 8. quia fideles dando eleemosynas Sacerdoti, vt pro eis dicat sacrificium, quod solum præcipuè intendunt est, vt pro ipsis faciat memoriam in sacrificij oblatione, & pro ipsis solis, si alias Sacerdos habet vnde congrue sustentetur; ergo Sacerdos accipiendo à pluribus plura stipendia, vt congrue sustentetur, faciendo memoriam illorum in sacrificio, satisfacit suæ obligationi, quidquid sit an sacrificium sit finiti, vel infiniti valoris. Antecedens præterquam quod illud docet Thomas Hurtado, *suprà, n. 440.* probatur. Quia offerentes stipem pro Missa celebranda debent conformari Christi institutioni, & Apostolicæ traditioni, sed Christus pro omnibus fidelibus hoc sacrificium applicauit, nullum excludendo, vt patet ex illis verbis, *hoc est corpus meum, quod pro vobis tradetur, hic est sanguis meus, qui pro vobis, & pro multis effundetur.* Et idem facit Ecclesia applicando illud pro Papa, pro Rege, pro Episcopo, & pro omnibus circunstantibus; Ergo Sacerdos applicando Missam pro multis eleemosynis à fidelibus oblatis, conformatur Christi institutioni, & nulli offerentium stipem facit iniuriam.

Confirmatur 9. Quia Sacerdos constitutus in vrgenti necessitate habet ius vt sustentetur à fidelibus ex stipendiis taxatis pro ministerio altaris cum indiget ne cogatur mendicare, vt late probat Hurtado, *suprà, n. 446.* Ergo accipiendo plura stipendia ad suam congruam sustentationem nulli facit iniuriam, qui enim vtitur iure suo, nulli facit iniuriam.

12 Confirmatur 10. Quia persona, cui indecens est mendicare, si sit in vrgenti necessitate, potest clam à diuite accipere, quo ab illa vrgenti necessitate liberetur, neque enim ad hoc requiritur extrema necessitas, sed sufficit vrgens, vt tenet Diana, *p. 2. tract. 17. resol. 29.* Coninchius, *de actibus supernaturalibus d. 27. n. 161.* Vuiguerez, *2. 2. q. 32. art. 6. n. 53.* Duualius, *tract. de charitate q. 8. art. 3.* Malderus, *tract. 4. cap. 7 dub. 1. concl. 1.* Vasquez, *opusculo de Eleemosyna, cap. 2. dub. 7. n. 6.* Valmacedarrus, *d. 149. §. 59. & 92* Palaus, *tom. 1. tract. 6. d. 2. p. 10. n. 5.* Nauarr. *de restitutione, lib. 3. cap. 1. n. 367.* Valde probabile putat Lessius, *lib. 2. cap. 12. dub. 16. n. 17. & 18.* Ergo multo magis id erit licitum Sacerdoti vrgenti necessitate presso, accipiendo à pluribus plura stipendia pro vna Missa; patet consequentia, quia Missa applicata singulis, tantum valet vnicuique sacrificium, ac si pro vno solo offerretur; ergo à pluribus accipiendo stipendium, nulli facit iniuriam.

Confirmatur 11. quia dato, quod quis in vrgenti necessitate non posset sumere clam sibi necessaria à diuitibus, sed tantum in necessitate extrema, vt docent grauissimi DD. id ideo est, quia diues inuitus est, siquidem potest habere alios indigentes, quibus subuenire strictiori vinculo sit obligatus; Atqui fideles stipendia pro Missis offerentes non sunt inuiti, si Sacerdos plura accipiat stipendia pro vna Missa ad suam congruam sustentationem, siquidem ea voluntate, & liberaliter tribuunt, & offerunt Sacerdotibus in ordine ad suam congruam sustentationem; Ergo si Sacerdos in vrgenti necessitate suscipiat ea, quæ sufficiunt ad suam congruam sustentationem, non peccat, nec tenetur ad restitutionem.

13 Nec contra id facit constitutio, & decretum Vrbani, quia instante vrgenti necessitate, lex Vrbana de non accipiendo plura stipendia pro vna Missa non obligat, ergo cum alias de iure diuino id possit efficere Sacerdos, non est cur ab hoc impediatur. Antecedens patet, quia lex ista humana Vrbani VIII. non plus obligat, quam lex quod Canonicus, qui est absens non lucretur distributiones, quæ dantur propter assistentiam in choro; & tamen si adest iusta causa non interessendi, iuste & licite quis retinet distributiones has, vt bene dicit Pelizarius, *tom. 1. tract. 5. cap. 8. n. 146 & 147.* ex Palao, & aliis, argumento manifesto, *ex cap. vnico de cleric. non resident. in 6.* Ergo stante iusta causa ad accipiendum plura stipendia pro vna Missa, id licitè poterit efficere Sacerdos, non obstante Vrbani VIII. prohibitione.

14 Confirmatur 12. quia Alexander VII. inter propositiones, quas condemnauit, & sub anathemate prohibuit, non posuit hanc, cum ibi alias opiniones de hac materia, stante Vrbani constitutione condemnauit, vt in decreto Alexandri videre est, ergo signum est, quod hanc sententiam probabilem intrinsece, & extrinsece iudicauit: Ergo Sacerdos illam sequendo nullo periculo se exponit.

15 Confirmatur 13. Quia stante extrema necessitate, potest Sacerdos satisfacere vna Missa pluribus stipendiis, vt tradunt Suarez, *d. 86. de Eucharistia, sect. 4. verbo dico ergo,* Villalobos, *p. 1. tract. 8. diffi. 16. n. 2.* Fraxinetus, *de obligat. Sacerdotis sect. 5. in corollario, n. 1.* Marcerus, *de sacram. q. 83. art. 1. dub. 3. notabili 3.* Lezana, *tom. 1. cap. 21. num. 5.* Franciscus de Lugo, *lib. 5. de sacram. cap. 12 q. 4. num. 2.* Escobar, *tom. 2. lib. 21. sect. 2 problema 138. n. 604.* Marchinus, *p. 2. tract. 2. de sacrif. Missæ, cap. 16. num. 22.* Ergo idem efficere potest in vrgenti necessitate. Patet consequentia, quia extrema necessitas non alterat æqualitatem iustitiæ, ita vt faciat, quod pro aliquo ministerio aliquid plus

plus debitum sit, quam alias esset ipsa seclusa, vt optime ait Pascaligus, *de sacrificio*, *q.940.n.5.* Ergo si Sacerdos in opinione prædictorum doctorum potest pluribus stipendiis vna Missa satisfacere, hoc ideo est, quia id totum est debitum de iure naturali prædicto ministerio, existente iusta causa, vt *suprà* diximus, sed existente vrgenti necessitate, vrget iusta causa: Ergo sicut in extrema necessitate Sacerdos potest vnica Missa pluribus satisfacere stipendiis, ita vrgente necessitate graui paupertatis, licet non sit extrema.

His sic propositis, & prælibatis, vlterius progrediebatur prædictus Sacerdos. Iuxta Christi 16 institutionem, & iuxta naturale ius, quod nulla lege Ecclesiæ infiçiari potest, & iuxta rationabilem voluntatem offerentium, Sacerdos pauper potest plura stipendia à pluribus accipere pro vna Missa, quot sufficiant ad suam congruam sustentationem, vt huc vsque ostensum est; sed ad congruam sustentationem Sacerdotis pertinet, non solum victus, & vestitus, & habitatio, pro se, sed pro patre, & matre, pro filiis, & sororibus, & pro famulis necessario eis inseruientibus; ergo Sacerdos, siue sæcularis, siue regularis pro his omnibus sumendo Missarum eleemosynas, non operatur iniuste, nec tenetur ad restitutionem.

Minor in quo est difficultas, prætetquam quod eam doceant Caietan. 2.2.*q.*100. *art.* 34. Biñes, quem refert Henriquez, *lib.* 9. *de Missa*, *cap.* 22. 17 *n.*4. *in comment. lit. A*, & cum Orelana, Veia, *in summa*, *tom.* 2. *cap.*41. *casu* 1. Cabeçudo, 3. *p. tom.* 3. *art.* 2. *dub.* 10 *de sacrificio, conclusione* .. Probatur ratione quia filij de iure naturæ tenentur alere parentes, & parentes filios, & sorores existentes in vrgenti necessitate, nec habentes vnde aliter sustententur; Ergo Sacerdos pro suorum sustentatione plura accipiendo Missarum stipendia, pro congrua sibi debita accipit; ergo nulli facit iniuriam, nec decretum Vrbani id prohibet, cum nulli offerenti stipendium fiat iniuria, siquidem ei applicatur integrum sacrificium, & stipendium non profane expenditur, sed in illo ad quod Sacerdos iure ipso naturæ obligatur.

Confirmatur: quia in sententia Thomæ Hur- 18 tadi, *de sustentatione appendice* 1. *n.* 495. Ludouici à S. Ioanne, *in summa*, *q.* 10. *art.* 6. *d.* 2. In conuentibus Religiosorum pauperum potest sumi ex Missarum stipendiis ea, quæ desunt prouentibus annuis, & consuetis eleemosynis, ad congruam sustentationem strictam conuentus; ad soluenda debita contracta ad congruam sustentationem sibi & potus habitationis ornamentorum altaris, reparationis domus, & similia, etsi conuentus plures habeat religiosos, quam decreuit constitutio Vrbana, cum talis lex Vrbana, præsertim in Hispania, practicari sit moraliter impossibile, & de facto non fuit executioni mandata, vidente id Papa, & non contradicente; ergo idem poterit efficere quilibet Sacerdos pro sua familia, quam iure naturali tenetur sustentare, & hæc videtur genuina, & fere omnium patrum communis intelligentia illius dicti Pauli 1. *ad Corinth.* 9. *qui* 19 *altari seruit, de altari viuere debet*, hoc est si alias non habeat vnde viuat, & alium qui eum alat non habeat in terra.

Ex quibus omnibus sic prælibatis concludit prædictus Sacerdos, quod cum non haberet sufficiens patrimonium, vt se, & parentes, filios, & sorores posset sustentare, & alias sibi decens non esset pro eis subueniendis mendicare, licitum ei esse ex stipendiis fidelium voluntariè oblatis sumere pro his omnibus necessaria, offerendo pro eis omnia sua sacrificia, & quotidie pro eis sacrificando. Hæc mihi legit ex quadã schedula, quam secum deferebat iste Sacerdos, postulans vt quod mihi de probabilitate huius sententiæ videretur, ei consulerem.

RESPONSIO AVTHORIS.

Attente audiui ratiocinationem illius docti Sacerdotis, quam equidem ex Thom. Hurtado, exhibit; Et fateor rationes non esse contemptibiles. Verum si fas est dicere quod censeo, 20 nunquam in eam sententiam adduci potui, quod Sacerdos pauper ex sacrificio posset sumere congruam sustentationem, etiam in vrgenti necessitate; de qua solum est sermo in præsenti. Vnde clare respondi prædicto Sacerdoti, illum prædicta non posse efficere, & teneri ad restitutionem, si habet vnde restituat. Ita cum Bonacina, Fagundez, Auersa, Toleto, Escobar, *tom.* 2. *lib.* 21. *sect.* 2. *de Missa problema* 138. *n.* 603. & cum Nauarro, 21 Corduba, Suario, Couarruuias, Azorio, Gutierres, Marchinus, *p.* 2. *tract.* 3. *de sacrificio*, *cap.* 16. *n.*22. Gerson, Ioan. Andreas, Archidiaconus, Corduba D. Antoninus Vasquius, Lessius, Medina, Rodriguez, Miranda, Reginaldus, Coninchus, Villalobos, Machadus, Posseuinus, Granadus, Decastillus, Baunius, Alphonsus de Leone, Lugo Cardin. Lezana, Franciscus de Lugo, Tamborinus, Nouarius, quos refert, & sequitur Pascaligus, *de sacrificio*, *q.*939. *n.*3.

Ratio fundamentalis est, quia de iure diuino, solum possunt Sacerdotes sustentari ex eleemo- 22 synis, quas fideles voluntariè, & libere offerunt pro Missis sibi dicendis; Atqui nullus fidelis voluntarie, & libere offert eleemosynam pro vna Missa, nisi cum pacto, quod ad participandum in illa Missa nullus alius admittatur quoad fru- 23 ctum medium; ergo Sacerdos admittens alios ad participationem illius fructus medij, non recipit eleemosynas à fidelibus libere dantibus. Maior probatur, quia populus iam concurrit obligationi, quam habebat de iure diuino alendi Sacer- 24 dotes per exhibitionem decimarum, & obligatio, quæ vnicuique remanet concurrendi ad sustentationem Sacerdotis sacrificantis pro se ipso, non est ad integram sustentationem, sed ad partem; 25 nam alia pars iam determinata est ab Ecclesia per patrimonium, sine quo nullum permittit ordinari, vel per beneficium prouenięns ex decimis; cum ergo postulans Missam, iam contulerit sti- 26 pendium, quod statuit Ecclesia, iam satisfecit oneri quod habebat ex iure diuino; Ergo residuum quod Sacerdos suscipit pro ipsa Missa, accipit contra voluntatem dantis, siquidem nullus vult pro se fieri sacrificium altaris quoad fructum medium, nisi alij in eo non admittantur; Ergo Sacerdos alios ad participationem 27 prædicti effectus admittens, non efficit suam eleemosynam, siquidem illius non potest acquirere dominium contra voluntatem dan- 28 tis.

Dices, voluntatem offerentis stipem, debere in conditionibus appositis pro sacrificio altaris postulato conformari intentioni Christi, vt sit recta, alias conditio apposita habebitur vt turpis, &

tanquam non adiecta ; sed intentio Christi est, quod Sacerdos seruiens altari, de eo viuat iuxta *illud Pauli*, qui altari seruit, de altari viuere debet ; ergo quidquid ad victum requiritur, ab altari & ab eleemosynis fidelium potest assumere Sacerdos, vt sibi debitum ex vi ministerij sui. Respondetur concedendo maiorem. Ad minorem Respondetur, intentionem Christi esse, quod Sa- 29 cerdos seruiens altari de eo viuat iuxta mensuram seruitij sui, non enim est intentio Christi, vt ex sola Missa viuat Sacerdos, sed ex omnibus aliis ministeriis Sacerdotij, quæ exercent alij Sacerdotes. Et ratio à priori est, quia obligatio oriens ex iure naturali, & diuino ministrandi sustentationem Sacerdotibus exhibentibus nobis suum ministerium est cum proportione ad ipsum ministerium, quia si est dignus operarius mercede sua, vt ait Christus *Lucæ* 10. exhibens maius ministerium 30 est dignus maiori stipendio; cum ergo ministerium celebrandi non occupet totum, quod exhibere potest Sacerdos, sed tantum partem, & relinquat locum pro aliis ministeriis, non fundabit ius ad totam, & integram sustentationem, sed ad partem ; alioquin non maior substentatio deberetur parocho, qui tota die occupatur in ministratione Sacramentorum, ac cæteris functionibus Ecclesia- 35 sticis, quam deberetur simplici clerico, qui vnica vice celebrationi inseruiret. Ita Respondet Pascaligus, *de sacrificio*, *q.* 939. *num.* 9. *&* *q.* 923. *num.*8. *&* 11.

Dices, omnes Episcopi à principio nascentis 32 Ecclesiæ taxarunt talem eleemosynam pro qualibet Missa, vt ea sola sufficeret pro integra sustentatione Sacerdotis ; tempore enim antiquo, duæ vigenæ cum dimidia, Lusitane *meo tostan*, quod erat minimum stipendium taxatum in Episcopatibus huius Lusitaniæ Regni, erat integra sustentatio Sacerdotis, eo quod tunc res minori pretio comparabantur, & quod tunc vna vigena comparabatur, hodie non sufficiunt decem, vt patet in hoc regno, in quo tempore Ioannis 2. Regis taxatum fuit modium tritici vigena vna, & dimidia, Lusitane *trinta reu*, vt constat ex chronica huius Regni, & hodie duodecim vigenis non reperitur : ergo patres antiqui illius temporis, & tota Ecclesia intellexere hanc fuisse Christi intentionem, quod Sacerdos integram sustentationem è Missæ sacrificio reciperet ; siquidem eis assignabant stipendium, quo integra sustentatio haberi posset ; Atqui hodie res cariores factæ sunt, & pluris valent : ergo vt Christi, & antiquorum Patrum intentioni conformemur, vel stipendium debet augeri iuxta augmentum pretij, quod res decursu temporis habuere, vt bene ait Pascaligus, *q.* 925. Lex enim, & consuetudo habet tacitam conditionem, quod permaneant res in eodem statu, vel Sacerdos id iuste efficere potest, sumendo pro qualibet Missa stipendium commensuratum taxæ antiquæ, & valori antiquo rerum, quia quæ nunc binis argenteis emuntur, tunc propter pecuniæ penuriam, vnico solo emebantur, vt bene notant, & docent Petrus Nauarra, *lib.*2. *de restitutione*, *cap.*1. *n.*330 & Aragonius, *de iustitia*, *&* *iure* *q.* 85. *art.* 3. *§.* *his non obstantibus*, apud Marchinam, *tract.*3. *p.* 2. *cap.* 16. *de sacrificio*, *n.*7.

Respondeo cum Pascaligo, *q.* 924. *n.*4. *&* 926. 33 *n.* 5. Quod in taxatione stipendij Missarum, non solum concurrit obligatio iuris naturalis de ministranda debita sustentatione Sacerdoti, alias posset quis sine beneficio, & patrimonio ordinari, contra Tridentinum, *sess.*21. *de reformatione*, *cap.*2. Sed etiam attenditur ratio qualitatis, & dignitatis ministerij, quo enim magis est dignum ministerium, eo etiam magis dignum supponit ministrum, & maior dignitas personæ exhibentis ministerium fundat ius ad maiorem recognitionem, attenditur etiam in taxatione stipendij Missæ deuotio cōmendantis Missas, qui cum habeat pro fine fructum sacrificij, quo maius est stipendium, eo maior est fructus, siquidem maius erogans stipendium, magis influit in oblationem sacrificij. Hinc factum fuit, quod antiquitus Episcopi attendentes ad dignitatem ministri, ad deuotionem erogantium eleemosynas, & etiam ad aliquam partem sustentationis Sacerdotis, taxarunt stipendium, ita amplum pro illo tempore, quia tunc minor erat numerus Sacerdotum, ac per consequens minor numerus Missarum, vnde vt ex vna Missa quilibet reciperet fructum, qui resultat ex maiori eleemosyna, quem posset recipere è duabus, si minor foret eleemosyna, ideo tam amplum taxarunt Patres illius temporis stipendium ; At quia iam nunc adest infinitus Sacerdotum numerus, & Missæ multæ sunt, non est necesse amplum taxare stipendium, cum fideles si velint plus impendere in celebratione Missarum, possunt plures Missas facere dicere è quibus reportabunt illum fructum, qui accrescebat antiquitus ex maiori eleemosyna.

Tum, quia eo tempore necesse fuit attendere ad maiorem deuotionem fidelium, constituendo ita pingue stipendium, quia tunc non erant in Ecclesia Dei tot Religiosi pauperes, circa quos charitatem exercerent ; At hodie cum tot sint, circa quos exercent charitatem eos sustentando, noluere Episcopi fideles magis grauare, augendo stipendium Missarum, ne sic grauati desisterent à sustentatione religiosorum pauperum, & cum alias relinquant stipendium secundum dignitatem ministri, & sufficiens ad mediam sustentationem Sacerdotis, non curarunt de augenda taxa, quæ quidem non videtur iniusta, cum sit iuxta circunstantias loci, & temporis, secundum quas circunstantias habenda est ratio in taxatione stipendij, vt cum Caietano, Soto, Aragonio, Henriquez, & aliis notauit Pascaligus, *q.*925. *n.* 1. Quod si alicubi videatur stipendium minus iustum, conquerantur Sacerdotes coram Episcopo, vt illud ad maiorem summam eleuet, ad Episcopum enim pertinet taxatio stipendij Missæ, si consuetudine taxatum non sit, vt cum communi sententia notat Pascaligus, *q.* 926. *n.*1. Interim tamen, dum Episcopus vel consuetudo non eleuat, & auget stipendium, tenetur quilibet Sacerdos, etiam regularis, contentus esse solo stipendio taxato, si quidem tenetur obseruare legem sancitam pro recto regimine communitatis, & in materia in qua facile scandalum oriri potest, vt notat Pascaligus, *q.*929. *n* 5. Nec potest conqueri, quod stipendium sit iniustum, cum illud stipendium censeatur iustum, quod lege vniuersali, vel vniuersali consuetudine sancitum est ; vnde si maius stipendium clam accipiat, tenetur excessum restituere, vt cum Azorio, Ledesma, Molphesio, Bonacina, Vasquio, Nugno, Suario, Rodriguez, Miranda, Franchineto, Fausto, docet Pascaligus, *quæst.* 929.1. *&* 8.

Secundo probatur nostra sententia. Quia paupertas

34 pertas non præbet titulum violandi iustitiam, & proinde neque etiam ad exigendum pro ministerio aliquid vltra iustum stipendium, neque ad decipiendum aliquem in contractu; ergo non dat titulum ad recipiends plura stipendia exhibita pro pluribus missis, vt inseruiant pro vna Missa, 35 nam in hoc violatur iustitia. Tum quia accipiunt plusquam sit instum stipendium pro ministerio, inuito exhibente. Tum quia non satisfit obligationi annexæ stipendio, & quæ simul cum ipso suscipitur, aut saltem debet suscipi, tum de iure diuino, tum de iure positiuo. Tum quia accipiendo plura stipendia pro pluribus Missis, & eas non celebrando, sed celebrando vnam pro pluribus stipendiis decipit postulantes Missas in re graui.

Dices, licet Paupertas non sit sufficiens titulus, vt possit Sacerdos accipere aliquid vltra iustum stipendium, esse tamen titulum iustum, vt stipendium sit sufficiens pro sustentatione. Verum hoc non potest subsistere, quia cum istud stipendium considerandum sit in ordine ad ministe-36 rium, semper est idem, siue Sacerdos sit pauper, siue non, præsertim quia paupertas est titulus ad exigendum eleemosynam, non autem ad exigendum maius stipendium ex iustitia. Deinde dato quod esset iustus titulus ad maius stipendium, non tamen erit iustus titulus ad vniendum in vnum plura stipendia, quæ data sunt pro pluribus missis, & pro quibus ea acceptans se obligauit.

37 Dices, constitutum in paupertate non teneri soluere debita subtrahendo sibi debitam sustentationem; ergo nec Sacerdos tenetur soluere debitum celebrandi tot Missas, quot accepit stipendia, sed potest vnica satisfacere pluribus, quia soluit quantum potest; sed neque hos iuuat, quia ad summum sequeretur, quod si iam contraxit debitum celebrandi plures Missas, & non potuit abstinere ob paupertatem ab acceptatione nouorum stipendiorum, excusaretur à celebratione præcedentium Missarum pro tunc remanente tamen semper obligatione satisfaciendi quando potuerit, sicut remanet in debitore, non autem quod possit vnire plura stipendia in vnum pro vna Missa; Deinde hoc solum potest locum habere, si paupertas superuenisset, contracta iam obligatione celebrationis Missarum, non autem facit paupertas, quod possit acceptare plura stipendia exhibita pro pluribus Missis, & satisfacere vnica tantum. Nam debet alio modo licito consulere suos paupertate, non autem modo illicitò, qui sit contra iustitiam, & contineat deceptionem; vt esset accipere plura stipendia pro vna Missa, vt constat ex dictis.

Tertiò probatur nostra sententia: Quia Sacerdos accipiens stipendium taxatum consentit in 38 petitionem exhibentis stipendium, non datur sub onere celebrandi vnam Missam, ac proinde acceptatio est consensus in onus, vel ergo intendit se obligare ad illam celebrandam illo stipendio taxato, & tunc cedit iuri suo exigendi maius stipendium, vel non intendit se obligare, & tunc cum signum externum per se ferat animam se obligandi, dum non intendit se obligare, decipit exhibentem stipendium, nec illud facit suum, quia non acceptat illud sub onere, sub quo datur, & dum plura stipendia reducit ad vnum stipendium iuxta suam congruam sustentationem contractat alienum inuito domino, & facit id quod est contra eius voluntatem, quia vult vt se declaret, quod quodlibet ex illis stipendiis taxatis inseruiat pro qualibet Missa.

Dices illa ita acceptare necessitate compulsum, sicut qui acceptat mutuam pecuniam sub vsuris. Verum hoc non iuuat, quia qui acceptat pecuniam sub vsuris facit, quod dans ad vsuram non potest dare, & quod semper tenetur vsuras restituere; At Sacerdos acceptans stipendium taxatum facit, quod potest acceptare, & iis contentus esse, 39 & ideò tenet acceptatio sub onere sub quo datur stipendium. Deinde paupertas non dat ius decipiendi, nec aliter recipiendi, aut sub alia forma alienam pecuniam, quam à domino exhibetur.

Dices: Si famulus obliget suum famulatum domino mercede minori, quam sit iusta, eo quia dominus non vult amplius exhibere, potest se 40 indemnem seruare, resarciendo occulte damnum, quia dū dominus consentit contractui, subit obligationem, quæ intrinsece inest contractui, quæ est de æqualitate mercedis, sicuti petens mutuum, & promittens vsuras, non debentur vsuræ, licèt promissione illarum inducatur ad mutuandum vsurarius, quia mutuans obligat se ad leges intrinsecas mutui; ergo etiam Sacerdos, qui promitrit Missas ob stipendium inferius sibi debitum iuxta suam sustentationem, ad quod iure diuino habet ius ex vi ministerij sui, poterit se indemnem seruare plura stipendia vsque ad debitam sustentationem coniungendo pro vna Missa; licèt postulans Missam inducatur ad dandum stipendium ex promissione dicendi tot Missas, quot stipendia, quia postulans Missam obligat se ad legem Diuinam intrinsecam dandi iustum stipendium, & hoc iuxta ius diuinum est integra Sacerdotis sustentatio, vt ait Paulus, 1. *ad Corint. 9. qui altari seruit, de altari viuere debet.*

Respondeo nequaquam talem famulum posse se indemnem seruare, quia cum sit in eius libertate locare suum famulatum, quacunque mercede, quæ sit minor iusta, aut etiam gratis exhibere, cum locat minori mercede, cedit iuri suo absque vlla coactione, quia paupertas non est causa extrinseca, quæ inferat coactionem, ac proinde dicatur vim pati, & damnificari. Vnde cum non habeat aliquod damnum, non potest se indemnem seruare, vt potest ille, qui per vim obligatur seruire. Accedit etiam, quod vel reperit maiorem mercedem pro suo famulatu, & tunc si contentus est locare tribuenti minorem mercedem, euidens est quod omnino libere eligit minorem mercedem, ita vt neque ratione paupertatis eligat, vel non reperit, & tunc habetur pro iusta mercede, quæ reperitur, quia sicut emptorum raritas facit vilescere merces, ita etiam non reperire dominos, qui conducant seruos, facit vilescere eorum famulatum.

Nec est eadem ratio de promittente vsuras, quia hæc promissio cum sit de eo, quod licite exigi non potest, non inducit obligationem, & dans mutuum non potest exigere vsuras, non quia ratione mutui se obliget ad non petendas, sed quia vsuræ repugnant mutuationi, & sunt de iure naturæ prohibitæ, quod non contingit in acceptando famulam alicuius, nam sicut licite potest exhiberi minori mercede, ita etiam acceptari, nec acceptans censetur se obligare ad iustam mercedem, quia talis obligatio non venit in consequen-

tiam ad contractum, nec eſt ab ipſo inſeparabilis eum abſque iniuſtitia poſſit ſeparari, ſicut de facto ſeparatur conſenſu partium; vnde idem dicendum eſt de acceptante ſtipendia ſecundum taxam pro Miſſis, quia cum licitè fieri poſſit, & interueniat conſenſus, non patitur Sacerdos aliquod damnũ, cum volenti nõ fiat iniuria, & ideò non relinquitur ei locus indemnem ſe ſeruandi.

Quæ adeò vera exiſtimo, quod ſi Sacerdos accipiat etiam minus ſtipendium pro qualibet Miſſa taxato, exiſtimo non poſſe ea vnire, & reducere ad ſtipendium taxatum, minuendo numerum Miſſarum propter rationem huc vſque dictam, alias argumentum factum etiam in caſu præcedenti optimè procedit, vnde vt ab argumento facto nos liberemus, id neceſſarium, licèt durum nimis videatur, à nobis concedendum eſt, etiam in hoc caſu, vt illud concedunt Palaus *p.4. tr.22.d.vnica p.14.n.6.* Bonac. *d.4. de ſacrament. q.7. §.2.n.8.* Baldell. *in ſumma verbo Miſſa. n.13.* Tamb. *de iure Abbatum tom.2.d 5 q.9.num.*11. Lugo *lib. 5. de ſacram. c.12. q.5.* Anerſ. *q.11. de Euch. ſect.17.* Amic. *tom.7.d.33.ſect.8.n.281.* Trullench *lib.3. de ſacram. c.8. dub.11.n.8.* Coninch *de ſacr. q.83. art.1. d.10.n.193.* Et patet *ex decret. ſacræ Congregationis de celebratione Miſſarum §. Deinde.* Quidquid alij dicant in contrarium, quos refert, & ſequitur. Alter Tamb. *opuſc. de ſacr. Miſſ. lib.3.c.3. §.3. n.50. & 53.* Megala *reſ.14.n.45. & reſ.63.n.6.* Portel. *in dubiis regularibus verbo Miſſa. num.* 6. Baunius *p.1. tract.10. q.12.* & alij.

Quartò probatur noſtra ſententia: Quia ex eo poſſet Sacerdos ſumere plura ſtipendia, quot ſufficiant pro ſua ſuſtentatione diurna pro Miſſa ſingulorum dierum, quia ratione miniſterij 41 eſſet illi debita talis ſuſtentatio; ſed non eſt illi debita talis ſuſtentatio, vt conſtat ex praxi, quæ declarat hoc debitum quale ſit: nam nullibi ſiue attendatur conſuetudo, ſiue taxa per legem, ſtipendium eſt tantum, quod in illo loco ſufficiat 42 pro integra ſuſtentatione, & decreta ſacræ Congregationis ſupponũt ſtipendium non debere ſufficere pro tota ſuſtẽtatione, dum volunt quod taxentur Miſſæ ſecundum conſuetudinem regionis, & Concilium Tridentinum idem ſentit, dum 43 prohibet Sacerdotes alienare patrimonium, ad cuius titulum ſunt ordinati; vt habeant vnde ſuſtententur, niſi obtineant æquiualens beneficium; ergo Sacerdos etiam pauper pro qualibet Miſſa non poteſt ſumere totam integram ſuſtentationem, ſed ſolum ſtipendium taxatum.

44 Quintò probatur, quia id diſponunt Decreta ſacræ Congregationis, dum præcipiunt ſub atteſtatione Diuini Iudicij, quod tot Miſſæ celebrentur, quot fuerint præſcriptæ à dantibus ſtipendia, quod clariùs conſtat ex reſponſione ad ſecundum dubium ex propoſitis ſuper eodem decreto dum ait, eſſe celebrandum numerum Miſſarum præſcriptum à dante Eleemoſynam, neque excipit caſum paupertatis Sacerdotis, imò includit, dum præcepit, quod abſolute hoc eſt, ſine vlla exceptione, tot Miſſæ celebrentur, quot ad rationem datæ eleemoſynæ præſcriptæ fuerint; ergo Sacerdos pauper non poteſt pro vna Miſſa ſumere tot ſtipendia, quot fuerint neceſſaria ad ſui ipſius ſuſtentationem, quanto magis ad ſuæ familiæ ſuſtentationem, per quod patet ad rationes noſtri Sacerdotis Conſulentis.

Reſpondetur argumentis in principio factis contra hanc noſtram ſententiam.

AD primum deductum ex authoritate illorum Doctorum, qui ibi referuntur reſpon- 45 deo cum Paſcaligo, *q.937. de ſacrificio, n.6.* Talem opinionem quatenus docet poſſe impleri plures obligationes ex accepto ſtipendio vnica Miſſa, non eſſe ſequendam, quia non eſt probabile ſolutione incerta extingui debitum certum, nec quod ſatisfiat obligationi, ſi quod exhibetur non correſpondeat per omnia obligationi abſque periculo, quod creditor patiatur detrimentum, & non obtineat totum quod debet obtinere. Secundo Reſpondetur, talem opinionem eſſe reiiciendam, vtpote deterrentem fideles à petitione Miſſarum, & ideo reiectam eſſe à ſacra Congregatione, ac per conſequens nullo modo conſulendam, ſed potius fugiendam, quidquid ſit de illius probabilitate.

Ad ſecundum ex ratione petitum Reſpon- 46 detur iure diuino naturali non teneri poſtulantem Miſſam dare totam ſuſtentationem Sacerdotis, ſed iuxta menſuram ſeruitij illius, iuxta illud Pauli, *qui altari ſeruit, de altare viuere debet*, hoc eſt, debet viuere iuxta ſeruitium, quod exhibet, dignus enim eſt operarius mercede ſua, non tamen dici poteſt, quod oblatio ſacrificij ſit adæquatum miniſterium Sacerdotis, aliàs non plus deberetur parocho, qui in adminiſtrandis Sacramentis, & ſacrificio tota die occupatur, quam ſimplici Sacerdoti ſolum celebranti, quod quam alienum ſit à ratione nemo eſt qui non videat? Et ad id quod ait de Gentilitate reſpondetur, quod dato quod gentiles darent totam ſuſtentationem ſuis Sacerdotibus falſæ deitatis, de quo nobis adhuc non conſtat, id tamen faciebant, quia non prouiderant de congrua ſuſtentatione talium Sacerdotum. At Eccleſia iam prouidit de ſuſtentatione ſuorum Sacerdotum, ſiquidem in Tridentino, *ſeſſ. 21. cap. 2. de reformatione* prohibuit, 47 quod nullus ſine beneficio, aut ſufficienti patrimonio ordinetur, alias ſuſtentetur ab Epiſcopo ordinante.

Ex quo fit, quod ſi quis decurſu temporis perdiderit patrimonium, debet eſſe contentus ſtipen- 48 dio taxato pro qualibet Miſſa, & aliquod opus honeſtum facere ad ſuam ſuſtentationem iuxta, *cap. clericus diſt. 91. vbi ex Concil. Carthag. 4. cap. 5.* dicitur, clericus victum, & veſtitum ſibi artificioſo, vel agricultura, abſque officij ſui duntaxat detrimento paret. Quod ſi adeo inhabilis ſit, vel ſenex quod ad nihil aliud deſeruire poſſit, niſi ad celebrandum, & alias careat patrimonio, quia vel illud prodige conſumpſit, vel amiſit, melius illi eſſet mendicare, vt ait Paſcalig. *q.939. n.10.* quam non implere obligationem ex iuſtitia, quia men- 49 dicando non peccat, bene tamen non implendo obligationem ex iuſtitia.

Vel dicito, quod tunc haberet ſufficientem cau- 50 ſam, vt colore celebrandi Miſſas reciperet ſtipendia ſufficientia ad ſuam congruam ſuſtentationem, cum poſitus in ea neceſſitate mendicandi, ſit iuxta ſtatum Sacerdotis

in

in necessitate extrema, cum indecens ei sit mendicare, vt bene notauit cum Villalobos, Franciscus Dubal, *de sacramentis. cap. 4. d. 3. dub. 7. de Missa, n. 188.* Non tamen habet titulum, vt pro pluribus stipendiis possit sati facere vnica Missa, nam in hoc intenderetur satisfactio ex iustitia, & exerceretur actua iniustitiæ, quia pro ministerio fraudulenter extorqueretur stipendium supra iustum, & quod non deberetur pro stipendio, acciperetur tanquam stipendium, non autem tanquam aliàs debitum de iure naturali, intuitu extremæ necessitatis, vt optime notauit Pascaligus, *q. 940. num. 8.*

Hinc fit, Sacerdotem qui positus in prædicta extrema, vel etiam graui necessitate eolore Missas celebrandi plura stipendia accepit, & consumpsit, etiamsi ad meliorem fortunam deueniat, non teneri prædictas Missas celebrare, siquidem talia stipendia, non titulo sacrificandi accepit, sed quia positus in extrema, vel graui necessitate alienum licite accipere poterat, vt rectè cum Syluestro, & Villalobos, notauit Dubal, *suprà, n. 288. & 289.* contra Arauium, 1. 2. q. 32. *dub. 2. num. 8.* Satis enim probabilis est sententia, quæ asserit eum, qui in graui, vel extrema necessitate alienum consumpsit, non teneri postea, etsi ad meliorem fortunam deueniat, illud restituere, vt cum Villalobos, & Syluestro, notanit *ibi* Dubal. Bonum tamen consilium erit, si talis Sacerdos applicet Missas, quas tunc dicit pro illis stipendiis, quæ in necessitate extrema, vel graui consumpsit, & simul pro nouis stipendiis, quæ pro illis recepit, siquidem hoc modo nullam facit iniuriam danti de nouo stipendium, & sacrificium aliis prodest, ac si pro illis offerretur, iuxta opinionem dicentem sacrificium esse infiniti valoris, & tantum valorem vni, quam pluribus applicatum. Ita & rectè Dubal. *suprà, n. 288.*

Ad primam Confirmationem Respondetur tacitum consensum Ecclesiæ solum esse, vt Sacerdos habeat sustentationem iuxta mensuram ministerij sui, dignus est enim operarius mercede sua, vnde cum totum ministerium Sacerdotis non sit solum Missa, non intendit Ecclesia, quod ex ea habeat totam sustentationem, vt *suprà* diximus. Vnde Sacerdos accipiens plus stipendio taxato, non conformatur Ecclesiæ intentioni, taxatio enim stipendij declarat, quod taxatum stipendium sit iustum, & secundum mensuram obligationis subministrandi sustentationem: ergo si Sacerdotes acceperint maius stipendium taxato, ostendent se velle plusquam de iure naturali, & diuino illis debetur à commendantibus Missas, & præbebunt occasionem murmurationibus, vt optime ait Pascaligus, *de sacrificio, q. 926 n. 6.*

Ad secundam Confirmationem Respondetur Sacerdotem habere ex Christi institutione potestatem viuendi ea sumptibus fidelium, iuxta mensuram ministerij sui, vt *suprà* diximus, & non vltra. Vnde in hoc sensu explicandus est S. Augustinus, & Angelicus præceptor. Ad tertiam Confirmationem Respondetur Sacerdotem à nemine posse prohiberi, quod ex ministeriis officij sui, & ex eleemosynis pro illis oblatis à fidelibus sustentationem congruam non accipiat, iuxta mensuram ministerij sui, vt *suprà* diximus, posse tamen prohiberi, & de facto prohibetur, ne pro sola Missa accipiat integram sustentationem, nam id iure diuino, & naturali non est ei debitum, cum Missa non sit totum ministerium Sacerdotis, & alias Ecclesia iam prouiderit, quod quilibet Sacerdos habeat suum patrimonium, vel beneficium, quod si iam consumpsit, quærat alium medium honestum, quo victum quærat, & non alienum inuito domino subripiat.

Ad quartam Confirmationem Respondetur, quod siue sacrificium sit finiti, siue infiniti valoris, nullo modo Sacerdotem posse accipere pro vna Missa, nisi stipendium taxatum, vnde si amplius recipiat, facit iniuriam danti stipendium. Nec obstat id, quod ait argumentum, sacerdotem dare vnicuique integrum sacrificium. Respondetur namque, quod etiam stando in illa opinione, quod sacrificium pro pluribus oblatum, tantum prosit vni; quam pluribus, adhuc Sacerdotem non tribuere danti stipendium id, quod donans petit, & Sacerdos promisit, nam donans petit sacrificium sine consortio alterius in fructu medio, quod cum non faciat Sacerdos, non dat quod promisit, ac per consequens facit iniuriam danti stipendium, qui si tale quid sciret, minime daret stipendium pro tali sacrificio, vt nolit sacrificium sub opinione, sed certum? Nec obstat quod Sacerdos id non faciat ex auaritia, sed ex necessitate, nam necessitas etit titulus ad surripiendum alienum; non tamen ad hoc, vt vnum sacrificium satisfaciat pluribus stipendiis, vt infra dicemus.

Ad quintam Confirmationem Respondetur de hoc dari decretum sacræ Congregationis, in quo expresse præcipit sub attestatione Diuini iudicij, quod tot Missæ celebrentur, quot fuerint præscriptæ à dantibus stipendia, neque excludit casum paupertatis, imo virtualiter includit, dum præcipit, quod absolute, hoc est, sine exceptione tot Missæ celebrentur, quot fuerint attributæ eleemosynæ, & licet aliqui DD. illam constitutionem ita velint intelligi, vt non includat casum vrgentis necessitatis, contraria declaratio est magis conformior legi, ac per consequens sequenda, & consulenda, quidquid sit de opinione illorum Doctorum.

Ad sextam confirmationem respondetur, negando secundam partem antecedentis: Ad probationem respondetur dari diuersam rationem, nam restitutio cum sit præceptum affirmatiuum non obligat semper, sed suo tempore, & certis circunstantiis concurrentibus, vnde multæ possunt esse causæ, quæ per aliquod tempus excusent à restitutione, non tamen vt quis fiat Dominus rei non restitutæ, nam hoc licet ob aliquam causam retineatur, semper est domini sui, quod non accidit in Sacerdote, qui plura subripuit stipendia pro vna Missa, nam hic in sententia horum doctorum fit dominus illorum stipendiorum, propterea autem est non esse titulum surripiendi alienum, nisi sit extrema, vel grauis in aliquorum opinione, de quo non agimus in præsenti.

Ad id autem quod ait argumentum de occasione proxima, & periculo peccati respondetur occasionem proximam, & periculum peccati in se non esse peccatum, nisi libere, & voluntarie sumantur, quatenus infallibiliter, & moraliter inducunt ad peccatum, secus si ex vrgenti causa, & inuoluntariè quis in eis ponatur, vt *suprà* diximus: & susceptio plurium stipendiorum ex causa vrgenti pro vna Missa est in se peccatum, quia est acceptio, & contrectatio rei alienæ, inuito domino,

domino, quæ in nullo casu, excepto extremæ, vel grauis necessitatis; licitum esse potest in præsenti autem non agimus, an quis in necessitate extrema, vel graui possit surripere alienum; sed an in vrgenti necessitate; vnica Missa ex iustitia satisfaciat pluribus stipendiis, & id solum est quod **63** negamus, non verò quod ex iure naturali in necessitate graui, vel extrema, possit surripere alienum; hæc enim est alia quæstio, de qua non agimus in præsenti; & illam vt probabilissimam supponimus, vt *supra* diximus in responsione ad primum argumentum.

Ad septimam Coofirmationem, concesso an**64**tecedenti negatur consequentia. Ad probationem in contrarium respondetur, Sacerdoti de iure diuino naturali noo esse debitum stipendium, nisi iuxta mensuram seruitij sui, hoc autem non est tota susteutatio, sed pars, & hanc partem solum iotendunt, & volunt fideles exhibere, nam altera pars sustentationis, quæ Sacerdotibus etiam erat debita de iure diuino, iam de ea Eeclesia & fideles prouiderunt per decimas, vel patrimonium. Vnde si amplius à Sacerdote suscipiatur, suscipipitur innitis dominis, & vltra propriam sustentationem, nam sustentatio integra sumitur ex decimis, vel patrimonio, & ex stipendio taxato; sed hoc totum iam habet quilibet Sacerdos, nam si non recipit decimas, quia noo habet beneficium, habet suum patrimonium, & alias recipit taxatum stipendium, quod est alia pars sustentatinoīs; ergo si plus accipit, accipit vltra propriam, & debitam de iure diuino sustentationem; inuitis dantibus, qui solum intendunt dare id, ad quod iure naturali, & diuino obligantur.

Ad octauam confirmationem respondetur, ne**65**gando antecedens: non enim fideles dando eleemosynam solum intendunt, vt pro eis fiat in sacrificio cōmemoratio, sed quod eis applicetur fructus medius, sine consortio alterius in tali applicatione. Ad probatinnem in contrarium respondetur concedendo Christum pro omnibus hoc sacrificium obtulisse, & idem facit Sacerdos, quoad fructum generalem, imo & efficere potest pro pluribus, quoad fructum medium, sine detrimento alicuius, siquidem est etiam infinitum extensiue, & æque multis, ac paucis prodest, vt bene cum multis ait Marchinus, *tract. 3. p. 2. de sacri-*
66 *ficio, cap. 16. n 9.* Non potest tameo Sacerdos pro vna Missa plura stipendia accipere, nam stipendium non datur, vt pretium Missæ, vel fructus eius, sed vel pro labore, vel pro obligatione, & seruitute illa celebrandi, vel ad ministri aliqualem sustentationem, iuxta varias sententias, sed hæc omnia possunt legitimo, certoque pretio taxari, quia non continent pretium infinitum; ergo cum de facto stipendium taxatum sit, non poterit Saeerdos pro sua voluntate, vel oecessitate plura stipendia accipere, sed solum sustentationem iuxta mensuram seruitij sui, vt *supra* diximus, vel quantum æstimabilis est labor ille ministrandi, & seruitus pro illo celebrandi, qui stipendium concedit, quæ tria certo pretio definiri possunt.

67 Ad oonam Confirmationem respondetur. Distinguendo antecedens Sacerdos in necessitate vrgenti constitutus habet ius vt sustentetur à fidelibus ex Missarum stipendiis distingo, quo ad totam sustentationem nego, quo ad mensuram ministerij præstiti io celebrando concedo; vnde si Sacerdos ex stipendiis sumat totam sustentationem dicendo vnam Missam pro pluribus stipendiis, offendit ius petentium Missas, vt supra diximus. Ad decimam Confirmationem Respondetur. Concedendo antecedens in ea opinione, & oegatur consequentia; nam, vt supra diximus; quis in extrema, vel etiam graui necessitate, potest surripere alienum, non tamen potest vnica Missa multis stipendiis satisfacere, nam id esse iniustum, iam *suprà* diximus.

Ad vndecimam Confirmationem Respondetur, Fideles minimè velle, vel intendere quod Sacerdos necessitate pressus vnica Missa multis stipendiis satisfaciat, Imò si id scireot, non eis suas da **68** rent eleemosynas pro Missis dicendis. Ad id verò quod ait contra legem Vrbanam Respondetur, negando antecedens. Nam constitutio illa est declaratoria iuris naturalis. Ad probationem Respondetur, dari diuersam rationem de lege præscribente assistētiam in choro ad lucrandas distributiones. Nam hæ distributiones secundum ius commune, ex causa ægritudinis, vel absentiæ in euidentem vtilitatem Ecclesiæ sunt concessæ non interessentibus, vt patet ex *cap. ad audientiam de Cleric. non resident.* & ex textu *in cap. 1. de Cleric. agrotan. vel debolis.* & facit textus *in l. arbitribus. § de illo. ff. de vsufructu.* textus in Clementina *vt hi qui*, vt cum multis docet Saldas *consil. 20. num. 21.* Vnde cum hoc statutum de non lucrandis distributionibus quotidianis nisi interessentes sit conforme iuri communi, vt ex prædictis textibus patet, debet recipere eandem interpretationem, ac sensum, ac ius ipsum commune. *l. ius autem ciuile à contrario sensu. ff. de iustitia & iure. l. Cæsar. ff. de publica, & vectigal. l. 2. C. de noxalibus. l. vnic. C. de testam. milit. cap. cum dilectus*, & cum multis Saldas *supra. num. 21.* cum ergo ius commune ex æquitate recipiat eam interpretationem, vt qui ægritudine, vel in euidentem vtilitatem suæ Ecclesiæ detinetur, gaudeat fructibus, & distributionibus quotidianis, idem de lege prohibente, quod distributiones quotidianæ distribuantur absentibus dicendum est.

Contrarium tamen dicendum est in lege Vrbana de recipiendo vno stipendio pro qualibet Missa. Nam cum hæc lex sit declaratio iuris naturalis, & ius naturale in nullo casu, etiam extremæ necessitatis, admittat vt clericus vna Missa possit satisfacere duplici stipendio, idem dicendum est de hac lege Vrbana, quæ illas tantum debet admittere ioterpretationes, quæ fuerint conformes iuri naturali, secundum quod totom ex priuilegio Pontificio id fieri potest. Nam tunc Pontifex supplet effectū sacrificij ex thesauro Ecclesiæ, ne damnificetur contra iustitiam tribuens stipendium, quæ priuilegia non paucā aliquibus habuere regulares, secundum quæ poterant plura sumere, & vnire stipendia, etiam iusta pro vna Missa, quæ tamen hodie dormiunt, quidquid dicat Cosaing. *suprà.* per quod patet ad argumentum.

Ad duodecimam Confirmationem Responde- **69** tur, Alexandrum VII. non omnes propositiones falsas condemnasse, sed magis scandalosas, hæc autem cum clarè, & expressè non sit prohibita ab Vrbano VIII. *in decreto de celebratione Missarum*, Ideò non fuit ab Alexandro VII. damnata. Non tamen inde infertur esse veram, nam à diuersis non fit illatio. Ad decimam tertiam Confirmationem

nem, negatur antecedens, licet enim Sacerdos in extrema necessitate possit colore celebrandi Missas plura sumere stipendia ad se sustentandum, vt *suprà* diximus, non tamen potest eis vnica Missa satisfacere, nam primum ei concedit ius naturale, non tamen secundum, vnde illa opinio illorum Doctorum reiicienda est, vel in huc sensu explicanda, alias argumentum bene procedit.

70 Dices D. Thomas, 2.2 q.87 *art.1. in corpore*, ait. *Eis qui diuino cultui ministrant ad salutem totius populi ratio naturalis dictat, quod populus necessaria victus ministret, sicut & his, qui communi vtilitati inuigilant, scilicet principibus, & militibus stipendia victus debentur à populis.* Hæc D.Thomas. Ex quibus verbis sic formo argumentum, Sacerdotibus cum pro salute populi inuigilent curam Deo sacrificiis suis, & aliis actionibus, quibus Ecclesia taxauit stipendia, ista debentur à populo præstari, non secus, ac præstantur Principi, aut militibus; sed principi & militibus debetur à populo tota sustentatio; ergo etiam debetur Sacerdotibus; ergo si stipendium taxatum sustentationi Sacerdotis non fuerit sufficiens, potest Sacerdos à pluribus de populo ea stipendia corrodere, quæ sufficiant ad expellendam indigentiam, & mendicitatem, qua premitur, cum ex vi dignitatis ipsius, non ei deceat mendicare, & ad hoc ex vi institutionis Sacerdotij, & populi obligatione, quilibet fidelis præbet consensum virtualem. Maior, & minor est D. Thomæ, consequentia verò videtur certa in omnibus Sacerdotibus: in regularibus verò, qui solemnem paupertatem profitentur magis vrget, nam hi cum ex dispositione Ecclesiæ pro populo continuo orent, ex vi talis ordinationis, populus tenetur eos congrue sustentare, & ipsi ex altaris ministerio possunt congruam suscipere, si alias non habeant sufficientes eleemosynas liberas, & alios prouentus annuos, nec enim par est, vt qui abdicatis, & relictis omnibus se diuino seruitio, & orationi pro populo manciparunt, indigentia, & penuria in victu molestentur; ergo si indiguerint, ratio naturalis dictat, vt ex stipendiis altaris sustententur, nec hoc est alienum, nec contra voluntatem rationabilem domini rapere, sed debitum compensare.

Respondetur cum Pascaligo, q.903, *num.9.* concedendo de iure naturali populum teneri sustentare integre Sacerdotes, & Sacerdotes teneri offerre sacrificium pro vniuerso populo, & ad satisfaciendum autem huic debito populi, introductæ sunt decimæ, tanquam alimenta Sacerdotum, quæ subministrari debent à populo; quia tamen decimæ inseruiunt præcipuè pro his, qui in beneficium populi exercent munus Sacerdotale quoad curam animarum, ideo introductum est, vt obligatio Sacerdotum in offerendo sacrificio determinaretur, vt offerretur in beneficium huius, potius quam alterius, seu ad instantiam singularium personarum, atque adeo, quod in his singularibus personis consurgeret specialis obligatio concurrendi ad sustentationem Sacerdotis ad sui instantiam impendentis suum ministerium; At quia possent deesse personæ, qui vellent pro se ipsis Missam impendi, & quia durum visum fuit, quod vna persona daret totam congruam sustentationem pro die, qua Sacerdos pro ea celebrasset, statuit Ecclesia, quod quilibet Sacerdos, si non habuisset beneficium, haberet patrimonium, vt ex eo posset sustentari, & hac ratione populus liberatur ab obligatione alendi particulares Sacerdotes, quia cum Ecclesia eis prouiderit, non est necessaria alia sustentatio, & solum postulans Missam tenetur Sacerdoti dare stipendium taxatum ad adiuuandam eius sustentationem.

Quod si contendas, adhuc hanc obligationem alendi integre Sacerdotem durare in populo, posset Sacerdos, etiam à non postulantibus Missas sumere congruam sustentationem celebrando pro eis, nam cum populus teneatur alere Sacerdotes iure naturali, et iam ab ipsis non petentibus Missas posset Sacerdos sibi compensare, quod hucvsque nemo dixit: Non ergo Sacerdos, siue sæcularis, siue regularis potest ex stipendiis totam sumere sustentationem, sed partem, *vt suprà* diximus, & aliam partem ex patrimonio sibi ab Ecclesia applicato ad hanc sustentationem, & regularis mendicans ab eleemosynis fidelium, cum ei non sit indecens mendicare, cum id ex instituto habeat.

Quod si Sacerdoti desit patrimonium, & regularibus desint eleemosynæ voluntariæ, tunc non ideo insurgit iterum obligatio naturalis in populo eum alendi, cum huic obligationi iam populus per exhibitionem decimarum satisfecerit, & aliis Sacerdotibus non beneficiatis sit prouisum ab Ecclesia per patrimonium, & stipendium taxatum; alias si à petente Missam tota congrua Sacerdoti fuisset exhibita pro die qua pro eo sacrificauit, & Sacerdos illam ludo, vel casu amisisset, teneretur iterum ille, qui petiuit Missam, dare aliam congruam, quod nemo vnquam dixit; non ergo è Missa suscipienda est tota congrua sustentatio, sed si patrimonium desit, alio artificioso, vel opere honesto debet Sacerdos victum quærere, vt ius disponit. quod si nec hoc sufficiat, nec vires suppetant, habeat se Sacerdos tanquam in extrema necessitate constitutum, & tunc vtatur iure, quod à natura habet surripiendi alienum, quod etiam efficere potest suscipiendo plura stipendia, quantum sufficiat ad suam sustentationem colore celebrandi, *vt suprà* diximus cum Villalob. & Dubal, non tamen existimet se vnica Missa multis satisfacere stipendiis, *vt suprà* diximus.

71 Et ex his omnibus respondetur ad illationem nostri Sacerdotis consulentis, quod dato, & non concesso, quod Sacerdos posset accipere pro vna Missa totam congruam sustentationem pro se non tamen posse sumere pro parentibus, filiis, sororibus, & seruis illorum, vt optimè ait Marchinus, *tr. 3. de sacrificio p 2. cap.16 n.18.* Pascaligus, q. 913. 72 *n.10.* Nam sustentatio ministri altaris est personalis, vnde fideles ad summum, iure diuino, solos altaris ministros alere debent. Quod si Sacerdos parentes, aut filios, aut sorores habeat pauperes, aliunde quærat illis victum, & vestitum, nimirum honesto aliquo exercitio, aut eleemosynam pro illis à viris piis petendo, quod si nulla alia via possit illis prouidere & illi in grauissima egestate constituti essent tunc existimandi essent in extrema necessi- 73 tate, & tunc posset vti priuilegio sibi à natura concesso *vt suprà* diximus, non tamen vno sacrificio multis stipendiis satisfacere; *vt suprà* diximus.

Ad Confirmationem respondetur, negando antecedens, Religiosi namque eodem mo- 74 do, quo alij Sacerdotes sæculares non possunt sumere pro vna Missa, nisi vnum stipendium taxatum, & quoad nostrates patet, *ex nostra constitutione* 1. *p. cap.* 10. Vbi præcipitur, vt nunquam

in ordine pro vna Miſſa, niſi vnam tantum pitantiam recipiant prælati, & ſic vidi ſemper in illa per totam vitam meam practicare, non obſtantibus priuilegiis Iulij II. & Leonis X. quæ refert Peirinis, *ad conſt. Leonis X. num. 9.* & *ad conſt. Iuly II. §. 5.* quidquid alij dicant, talia namque 75 priuilegia, hac tempeſtate dormiuot, & nullo modo licet eis vti, vt latius dixi, *in noſtro Directorio regularium, p.1. tract. 2. d.1. n.138.* vbi dixi eſſe ſubreptitia, vt exiſtimat Decaſtillus, *tract.5. de ſacrificio Miſſa, d.4. dub 19. num 35.* Vel fuiſſe conceſſa pro aliqua particulari Prouincia, vel domo paupere; vnde non debent aliis; tam eiuſdem, quam aliorum ordinum conuentibus communicari, vt dixi cum Lezana, Baſæo, *in noſtro directorio, loco citato*, nec ſcio in aliqua religione practicati præcipuè poſt declarationem Vrbani, & ſacræ Congregationis, in qua prædicta priuilegia omnino reuocantur. Sed de his vide, quæ latius dixi, *in noſtro Directorio Regularium, p.1 tract.2. d.1. §.3. a n 190.*

Aduerte tamen, quod poſt dictam reuocationem priuilegiorum factam à ſacra Congregatione de mandato Vrbani VIII. conceſſit idem Vrbanus VIII. fratribus Minimis cænobij Genuenſis, vt legata Miſſarum perpetua exigua, & oneri annexo imparia, ad rationem quinquaginta ſcutorum monetæ Romanæ pro qualibet Miſſa reducerentur, decernitque, per celebrationem Miſſarum ſic reductarum ſaluti animarum eorum, quorum intentione Miſſæ ſic reductæ fundatæ fuerunt ſuffragari, perinde ac ſi illæ verè, & realiter, & cum effectu celebrarentur. Hanc conſtitutionem refert Peirinis, *ad conſt.5. Vrbani VIII. pag.274. tom. priuilegiorum*, & illo in pari caſu poſſunt vti omnes aliæ religiones, quæ cum Minimis habent communicationem. Ita docet Marchinus, *tract.3 p.2. de ſacrificio, cap.50. n.6.* Nec ad hanc reductionem requiritur alius conſenſus, niſi prioris, nec requiritur capitulum generale, vel prouinciale, aut conuentuale, nec conſenſus aliorum prælatorum, ſiquidem reductio fit ab ipſo Papa, vt patet ex verbis bullæ, [nos onera, ſeu & Miſſas huiuſmodi, ad rationem ſcutorum quinquaginta monetæ Romanæ pro qualibet Miſſa quotidiana perpetua reducimus,] quæ ſunt valde notanda, nam hoc priuilegium fuit conceſſum anno ſequenti poſt reuocationem, priuilegiorum, & conſtitutionem eiuſdem Vrbani VIII. *de celebratione Miſſarum* nam conſtitutio de celebratione Miſſarum data fuit anno 1625. die 21. Iunij, hæc vero conſtitutio data fuit ſequenti anno 1626. die 15. Iulij, nec hue vſque ab aliquo ex ſequentibus Pontificibus fuit reuocata; vnde tuta conſcientia poſſunt illa vti omnes prælati regulares cõmunicantes cum Minimis ſine alicuius capituli, vel definitoris, aut ſuperioris prælati conſenſu; ſiquidem hæc conceſſio, & reductio facta fuit à Papa ad inſtantiam Deo dati, prioris conuentus Ianuenſis, & procuratoris generalis totius Ordinis Minimorum, & cum reductio facta ſit à Papa, ſolum requiritur acceptatio illius, & cum conceſſio dirigatur ad conuentum, & illius priorem, ſufficit acceptatio prioris nomine conuentus; non enim aliquam conditionem poſtulat conſtitutio, vt ex ea videri poteſt.

Si tamen quæras, quid importent in moneta Hiſpania quinquaginta ſcuta monetæ Romanæ? Reſpondeo, quod vt à perſonis fideliſſimis, & in hac re verſatiſſimis, & peritiſſimis cognoui, quinquaginta ſcuta monetæ Romanæ important, *ſeptingenta regalia argentea*, Hiſpane, *ſeiſcientos reales de plata*, & correſpondent Miſſæ cuiuſlibet diei, *duo regalia argentea*, Hiſpane, *dos reales de plata*, non enim hic loquimur de moneta, quæ Hiſpane dicitur, *Bellon*, nam de hac, multum plus importat, in quo, quia non poteſt quantitas certa aſſignari, cum hæc moneta quotidie augeatur, & diminuatur, ideo de ea non loquimur: Luſitane vero, quinquaginta ſcuta monetæ Romanæ important, *ſincoenta è dois mil, e ducentos reis, a reſaon de ſeis teſtois apataca, como oie curre, ao qual valor ſe ha reduſida ſeda aprata, è ouro; è correſpondo à Miſſa de cada dia ſento è quarenta e tres reis, è ſobraon ſinco reis*, ad hanc igitur quantitatem reduxit Vrbanus VIII. Miſſas quotidianas, quam reductionem, ſi aliquis prior voluerit acceptare, & executioni mandare, non illi inficior. His tamen relictis,

76 Veniendo iterum ad noſtrum Sacerdotem conſulentem reſolutoriè illi reſpondi, ſe non poſſe plura ſtipendia pro vna Miſſa accipere, non ſolum ad ſubueniendum parentibus, filiis, & ſororibus, ſed neque ad ſubueniendum ſibi ipſi. Quod ſi aliqua ſtipendia iam recepit, & bona fide conſumpſit fretus prædictæ opinioni, dum perſeuerat in illa bona fide, non tenetur reſtituere, ſublata tamen bona fide, quam auferre debet, viſo decreto ſacræ Congregationis, vt ait Paſcaligus, *q 948. num.4.* tenetur reſtituere, ſi habeat vnde reſtituat, non ex iniuſta acceptione, cum ipſe bona fide recèperit talia ſtipendia, & conſumpſerit, ac per conſequens non peccauerit, ſed ex re accepta, ſicut qui rem alienam accepit, & conſumpſit, putans eſſe ſuam, nam ſicut iſte, ſublata bona fide, & cognoſcens rem eſſe alienam, tenetur eam reſtituere, ſi extat ex re accepta, vel ſi eam conſumpſit, tenetur reſtituere id, in quo factus eſt ditior, ita & iſte Sacerdos in hoc caſu quod ſi in prædicta opinione voluerit perſeuerare, ſi forte deceptus in terribili die domini inueniatur, non mihi, ſed ſibi & illis, quos ſequutus fuit, imputet ſuum errorem.

77 Dices qui vnica Miſſa pluribus ſtipendiis iuſtis ſatisfecit ex vrgenti neceſſitate ſecutus fuit opinionem probabilem, quam *ſupra* retulimus; ſed qui ſecutus fuit opinionem probabilem in applicatione huius ſacrificij pro pluribus ſtipendiis non tenetur ad reſtitutionem, vt docent Bordonus, *in conſiliis regularibus, reſol. 25. q.13 n.2.* Leander, *tract. 8. de Sacramentis, d. . q. 10.* Peirinis, *de priuilegiis, tom.3 cap.1. n.2. in additamentis ad Conſt. Phirri*, Marchinus, *de ordine, tract. 3. p.5. cap.17.* Ergo cum iſte Sacerdos ex illa probabili opinione acceperit, & conſumpſerit illa ſtipendia, non tenetur ea, ſi extent reſtituere, nec id in quo factus eſt ditior, ſi ea conſumpſit, etiamſi poſtea mutet ſententiam, & ſequatur noſtram opinionem.

Reſpondeo, quod licet opinio, quæ docet poſſe Sacerdotem in vrgenti neceſſitate ſumere plura ſtipẽdia pro vna Miſſa ſit probabilis, de quo nũc nõ diſputo, adhuc in praxi nullo modo ſequi poteſt recipiendo plura ſtipẽdia pro vna Miſſa. Ita Boſius, *in opere morali, p.1 tr.1. §.25. n.397.* Paſc. *de ſac. q 961. n.3.* Ratio eſt, quia opinio probabilis quatenus eſt menſura operationis non ſe extendit ad dirandũ vltra honeſtatem operationis, nec facit quod ſatisfactio ſit æqualis debito, ſi alias non eſt, quia iſta æqualitas

æqualitas non dependet ab opinione, sed debet interuenire secundum rei veritatem, quia debitum debet in re, & non in opinione extingui, atque adeo per æqualitatem, quæ fit in re, & non secundum opinionem; ergo non obstante quacunque opinione probabili, nemo satisfiet oneri Missarum, nisi satisfactio fit secundum se ad æqualitatem, ita vt huiusmodi æqualitas sit certa, extinctio namque debiti probabilis, cum æqualitate probabili, non æquiualet solutioni certæ debiti certi, quale fuit stipendium acceptum.

78 Confirmatur, nam licet quando opiniones probabiles sunt de præcisa honestate, & turpitudine actus, vel de obligatione ad operandum, vel non operandum, vnicuique liceat sequi in praxi opinionem, etiam minus probabilem, & minus tutam, relicta probabiliori, & tutiori, vt cum Gerson, Azorio, Vasquio, Sanchez, Portel, Granado, Bassæo, Gordono, Arriaga, docet Bocius, *in opere morali, p. 1. tract. 1. §. 17. num. 118. & 125. & 338.* Pascaligus, *decisione 17. & 37.* Attamen quando opiniones non sunt de præcisa honestate actus, sed de facti natura, vel conditione, aut modo, periculove damni notabilis à nobis vel proximo incurrendi, quod ex charitate, vel ex iustitia quis tenetur vitare, tunc si adest via certa, quam si in praxi sequamur nullum sequitur damnum, illam sequi debemus, relicta quacunque, etiam opinionem probabiliori, ex cuius amplexa, quia in re potest esse falsa, sequi potest damnum, vt tradunt Becanus, *p. 1. tract. 1. cap. 4. q. 9. num. 7.* Bañes, *2. 2. q. 10. art. 1. dub. 3. conclus. 4.* Aluares, *12. q. 19. art. 6. d. 8. n. 9.* Reginaldus, *tom. 1. lib. 13. num. 95.* Gordonus, *in summa, lib. 1. q. 9. num. 30.* & alij communiter, quos refert, & sequitur Bocius, *suprà, p. 1. tit. .. § 15. numero 396.* Sed qui iustum stipendium accepit ab aliquo, vt sacrificium pro illo iuxta propriam intentionem celebret, & applicet; si aliis applicet sequens opinionem asserentem sacrificium tantum prodesse vni quàm pluribus, & quod id potest efficere ex aliqua vrgenti causa, sequitur viam incertam, ex qua sequi potest damnum notabile proximo, scilicet priuatio debiti fructus sacrificij eidem offerenti stipendium, vel illi pro quo voluit sacrificium applicari, cum opinio illa à parte rei possit esse falsa; ergo grauiter peccat contra prudentiam, charitatem, & iustitiam.

79 Dices qui habet opinionem probabilem aliquid esse suum non tenetur illud restituere, etsi probabile, imo & probabilius sit, esse alterius, vt tenet Sanchez, *in summa, cap. 9. lib. 1. n. 11.* Salas, *d. vnica, num. 95.* Bonacina, *de peccatis, d. 2. q. 4. p. 9. num. 1.* Sairus, Reginaldus, Gordonus, Portel, quos refert, & sequitur Bocius, *suprà p. 1. tit. 1. §. 22. n. 201. & §. 15. n. 399.* Ergo etiam Sacerdos, qui vnica Missa pluribus stipendiis satisfecit secutus opinionem probabilem, non tenebitur restituere. Patet consequentia, quia si habens opinionem probabilem rem esse suam, ideo non tenetur restituere, quia exponeretur periculo inferendi sibi damnum, restituendo rem, quæ forte in rei veritate esset sua, ita Sacerdos restituendo eleemosynas acceptas, quibus vnica Missa satisfecit, exponit se periculo restituendi id, quod forte in rei veritate erat suum.

80 Respondetur cum Bocio, *suprà, num. 399.* Debitorem, vel qui rem possidet, de qua est opinio, an sit aliena, non teneri ex charitate, vel iustitia magis prospicere bono proximi, quam suo, quare licet non restituendo exponat se periculo inferendi damnum proximo, restituendo tamen exponit se periculo inferendi damnum sibi, quoties autem ex amplexu sententiæ, ex qua alicui prouenit commodum, vel damnum, prææcauetur æquale, vel simile damnum operanti, iuxta illam sententiam, vel aliæ tertiæ personæ, nulla adest obligatio ex charitate, vel ex iustitia, sequendi illam sententiam, relicta opposita opinione probabili, eo quod, cum notabili detrimento nostro, non constringimur ex charitate aliorum bono prospicere. In nostro autem casu, Sacerdos post acceptum iustum stipendium pro Missæ celebratione, & sacrificij applicatione, ex iustitia eroganti eleemosynam, vel ei pro quo erogat, tenetur prospicere, & procurare sua applicatione integrum fructum sacrificij, & consequenter tenetur ex iustitia, & charitate eligere viam certam, relicta probabili, dubia, & incerta, sicut etiam minister conferens Sacramenta, tenetur ex charitate prospicere bono spirituali suscipientis, & ita administrare iuxta viam certam, cum potest: quod tamen non facit Sacerdos applicando pluribus sacrificium vt talis opinio in rei veritate possit esse falsa.

CONSVLTVM LIII.

De quodam Sacerdote, qui multa stipendia Missarum recepit, & distribuit, & Missas non celebrauit, an teneatur distributa, & consumpta stipendia restituere si habet vnde restituat?

SVMMARIVM.

1. *Ponitur casus, seu factum.*
2. *Quidam neotericus asserere voluit, quod si Sacerdos plura stipendia Missarum accepit ad illas dicendas, si eis non satisfecit, non teneri ad restitutionem stipendiorum.*
3. *Quoties aliquid absolute donatur animo alliciendi aliquem ad aliquid faciendum in commodum donatoris non tenetur donatarius acceptum restituere, etsi non faciat id, quod donans intendit.*
4. *Eleemosynæ quæ dantur ad Missas dantur absolute ad alliciendos Sacerdotes ad illas celebrandas.*
5. *Probatur id D. Thomæ, & aliorum doctorum authoritate.*
6. *Id quod ex deuotione donatur, absolute donatur.*
7. *Esse aliquid gratis donatum, & esse debitum ex iustitia, opponuntur ex diametro.*
8. *Sacerdotes nequeunt recipere pitantias pro Missis, nisi earum donatio sit gratuita.*
9. *Fideles stipendia pro Missis donant absolute in eleemosynam.*
10. *Fortior est obligatio voti, quam promissionis.*
11. *Quando materia voti est actio propria vouentis, & votum est personale, vouens non tenetur per alium adimplere votum personale quando factus est impotens adimplendi votum.*
12. *Sacerdos qui plura stipendia ad Missas dicendas accepit,*

accepit, si eas non celebrauit peccauit grauissime, & tenetur stipendia accepta restituere, si habeat vnde restituat.

13 *Probatur id authoritate Doctorum.*

14 *Sacerdos ex debito naturali iustitia tenetur sacrificare pro eo, qui dedit stipendium.*

15 *Ponitur argumentum in contrarium.*

16 *Referuntur varia solutiones doctorum.*

17 *Refertur solutio Hurtadi.*

18 *Solutio Hurtadi impugnatur.*

19 *Ponitur prima responsio authoris ad dictum argumentum.*

20 *Ponitur secunda responsio.*

21 *Omnia stipendia data pro Missis sunt liberales donationes absolute, & non sub conditione.*

22 *Dicta stipendia non solum dantur Sacerdotibus ad eos alliciendos ad dicendas Missas sed ad eos sustentandos.*

23 *Donatio stipendij prout refertur ad Missam est liberalis, & absoluta donatio.*

24 *Qui vult sacrificium, ex suppositione quod illud vult, tenetur ex iustitia alere celebrantem.*

25 *Celebrans eo ipso quod ei datur sustentatio, tenetur ex iustitia celebrare pro eo, qui eum sustentat.*

26 *In hoc sensu intelligendus est D. Thomas.*

27 *Eleemosyna solum datur pauperi ad alliciendum eum ad orandum pro dante.*

28 *Pitantia Missarum datur, non solum ad alliciendos Sacerdotes ad dicendas Missas, sed etiam in sustentationem Sacerdotum.*

29 *Explicatur hoc ex authoritate Diui Thomæ.*

30 *Stipendium transit in dominium Sacerdotis sub obligatione celebrandi pro dante illud.*

31 *Stipendium respicit Sacerdotem celebrantem pro dante illud.*

32 *Quando error versatur circa personam donatarij, donatio non subsistit.*

33 *Donatio stipendij solum dirigitur ad Sacerdotem celebrantem pro dante stipendium.*

34 *Esse gratis donatum, & esse debitum ex iustitia respectu eiusdem opponuntur, non vero respectu diuersorum, & sub diuersa ratione formali.*

35 *Idem stipendium est pura, & liberalis donatio pro sacrificio, & debitum ex iustitia respectu persona sacrificantis, quatenus respicit illius sustentationem.*

36 *Stipendia non exiguntur vt pretium sacrificij, sed vt sustentatio debita iure natura Sacerdoti.*

37 *Sacerdos accipiens stipendia ad celebrandas Missas, statim fit dominus illorum cum obligatione celebrandi Missas.*

38 *Qui donatione à Sacerdote accepit pecuniam, quam Sacerdos collegerat ex stipendiis Missarum ad Missas celebrandas, in aliquorum sententia non tenetur restituere prædicta stipendia, si per inductionem non fuit causa illius donationis.*

39 *Hoc verum est in illorum sententia, etsi accipiens donationem sciret esse ex stipendiis Missarum, & quod Sacerdos ea dando reddebatur impotens ad ea restituenda, casu quo non celebrasset.*

40 *Sacerdos habet verum dominium illius pecunia donata, & illa non erat subiecta alicui hypotheca reali.*

41 *Si quis aliquid dedit in præiudicium creditorum, quibus bona defuncti satisfacere non possunt, donatio est valida.*

42 *Donatio stipendiorum facta à clerico per se non fuit damnificatiua creditorum, sed per accidens.*

43 *Qui dono bona fide à fure accepit pecuniam, quam habebat iam cum sua permixtam, non manet obligatus ad restitutionem.*

44 *Per mistionem acquisiuit dominium pecunia.*

45 *Sacerdos per acceptionem stipendiorum ad Missas dicendas acquisiuit illorum dominium.*

46 *Ponitur sententia Authoris.*

47 *Probatur ratione.*

48 *Ponitur confirmatio sententia authoris.*

49 *Respondetur argumentis contrariorum.*

50 *Ponitur quædam aduertentia.*

51 *Fama est superioris ordinis, quam pecunia.*

52 *Nemo tenetur suum graue delictum manifestare.*

53 *Nemo tenetur cum iactura fama alienas diuitias restituere.*

54 *Mulier quæ supposuit sibi filium, non tenetur marito tale crimen reuelare.*

55 *Filius adulterinus reputatus legitimus, non tenetur credere matri ei dicenti esse adulterinum.*

56 *Quando donator tenetur de euictione rei donata, repellitur in iudicio à testificando contra donatarium.*

57 *Filius adulterinus non potest cogi dimittere hæreditatem ex solo dicto matris confitentis illum esse adulterinum, etsi hoc dicat in articulo mortis.*

58 *Nemo tenetur credere testi fide digno in sui præiudicium.*

59 *Testis, etsi fide dignus, de facto proprio deponens in præiudicium tertij non plene probat.*

60 *Quid si dentur alia coniectura vltra dictum testis deponentis de proprio facto.*

CASVS, SIVE FACTI SPECIES.

QVidam clericus plures eleemosynas Missarum accepit ad eas dicendas, & congregata magna summa pecuniæ, eam cuidam sorori dedit, qua & ipsa quasdam proprietates emit. Clericus igitur suæ obligationis dicendi Missas oblitus, peruenit ad articulum mortis, & quadam confusione perterritus vocauit me, & quæsiuit. 1

Primò, An dato quod haberet aliqua bona, teneatur stipendia prædicta accepta, & non satisfacta restituere? Secundo, An in casu, quo non habeat vnde restituat, teneatur eius soror sciens donationem illam fuisse ex stipendiis Missarum illa restituere? Tertiò, An ipse Sacerdos morti proximus teneatur id sorori suæ manifestare, vt ipsa illa stipēdia restituat. Quartò, An in casu quo id in suo testamento, vel coram testibus clericus declarasset, posset eius soror per iudicem cogi ad soluendam illam summam, quam clericus dicit fuisse ex Missarum stipendiis?

RESPONSIO AVTHORIS PRIMO QVÆSITO.

An dato quod dictus Sacerdos haberet aliqua bona, tenentur stipendia prædicta accepta, & non satisfacta restituere?

CVm de hoc casu fuissem interrogatus, cum nullum sit delirium, quod non habeat sectatorem, quidam celebris Theologus amicus meus voluit opinare exercitij gratia illum clericum non teneri restituere prædicta illa stipendia in foro conscientiæ, & si bona habuerit vnde restituisset, si voluisset, licèt aliàs grauissimè peccauerit non dicendo prædictas Missas, & solum teneri si vixerit, per se ipsum prædictas Missas celebrare, si potuerit, quod si nec hoc efficere potuerit, ad nihil aliud obligari constantissimè asserebat; & quia doctrina huius consulti ad plurimos casus de hac re deseruire potest, non grauabor hic illam apponere; probabat autem prædictus Theologus suum assertum acutissimè in hunc modum.

3 Quoties aliquid absolutè donatur animo alliciendi aliquem ad aliquid in cómodum donatoris faciendum, non tenetur donatarius acceptum restituere, & si non faciat id, ob cuius consecutionem facta fuit prædicta donatio, quod procedit, etsi donator esset dispositus, vt non dedisset si credidisset donatarium non esse alliciendum; si quidem donatio non fuit conditionata, sed absoluta cum animo alliciendi, vt cum Lessio, Valero, & aliis docet Trullenc. *lib. 7. in Decalogum cap. 16. dub. 9. num. 4. & lib. 7. cap. 18. dub. 13 num. 1.* Diana *part. 1. tract. 2. Miscel. resolut.* 40. & cum Molina, & aliis communiter Lugo, *de iustitia d. 23. sect. 7. num.* 101. Et sumitur *ex l. si repetendi. Cod. de donatione ob causam*; Sed omnes eleemosynæ, quæ Sacerdotibus dantur pro Missis dicendis sunt donationes absolutæ, animo alliciendi eos ad Missas dicendas, & non donationes conditionatas; ergo Sacerdotes eas recipientes, & si non celebrent Missas, licèt alias peccauerint mortaliter, cum promiserint celebrare, non tamen tenebuntur ad restitutionem stipendiorum acceptorum, & si donans esset taliter dispositus quando dedit stipendia, quod si sciret Sacerdotes non esse pro eis celebraturos, stipendia non dedisset.

5 Minor in qua est difficultas probatur. 1. *authoritate D. Thomæ in 4. dist. 25. quæst. 3. art. 2. ad 1. & 2.* vbi ita ait, *in solutione ad 1. quod anniuersariam celebrare est actus spiritualis primo modo, & ideò nullo modo licèt pacisci pro eo celebrando, si tamen cum deuotione aliquid datur Ecclesiæ, Ecclesia tenetur celebrare pro illis, pro quibus rogatur*, & *in solutione ad 2.* ait *quod oratio est spiritualis primo, & secundo modo, quia ex spirituali deuotione efficaciam habet, & aliquid spirituale debet in ea peti, vnde nullo modo debet sub pretio poni nec illi qui dant pecuniam pauperibus, vt pro eis orent, orationem emunt, sed animos pauperum alliciunt ad orandum pro se, & eos sibi faciunt debitores.* Et idem repetit. *2. 2. quæst. 100. art. 3. ad 2.* Ergo in sententia D. Thom. eleemosynæ datæ ad Missas dicendas non sunt donationes conditionales sed absolutæ ad alliciendos animos Sacerdotum; & eandem sententiam tenet Thomas Hurtado *de congrua sustentatione Sacerdotum appendice. 1. §. 4. num.* 194. Eandem sententiam tenuere Durandus, & Paludanus *in 4. d. 25. q. 3.* Scotus *quæst. 2. quodlibet. 9.* & nouissimè Columbus *lib. 4. de Hierarchia cap. 62. num. 24.* Caietanus *hic. § ad secundum versicul. sed hæc opinio.* P. Fr. Gabriel à S. Vincentio *de sacramentis, de sacrificio Missæ d. 3. q. 6. quæsito. 2.* vbi dicit stipendium Missæ non dari titulo iustitiæ, sed religionis; ergo Sacerdotes tales eleemosynas recipientes, licet alias teneantur sub mortali celebrare pro illis, pro quibus rogantur, vt ait D. Thomas, & Doctores citati; si tamen fiant incapaces celebrandi non tenebuntur celebrare. Patet consequentia, quia Sacerdotes solum tenentur celebrare ex promissione, & fidelitate, vel ex religione, & nullo modo ex iustitia, aut vero contractu; ergo non satisfaciunt suæ obligationi restituendo stipendia, quæ non promiserunt, & quarum plenum dominium acquisierunt absque vlla conditione, sed dicendo Missas, quas promiserunt; ergo si fiant incapaces eas dicendi, excusabuntur etiam à celebratione ipsarum, quia obligatio promissionis, si res promissa facta sit impossibilis promissario, cessat vt docent cum Lessio, Turriano, & aliis Lugo, *de iustitia d. 23. sect. 7. num.* 112. & cum Caietano, Molina, & aliis communiter Castro Palaus *de iustitia commutatiua, d. 2. p. 12. n. 1.*

6 Confirmatur primò quia id, quod ex deuotione donatur, absolutè donatur, quia gratis donatur, vnde gratuita donatio, est donatio, absoluta transferens dominiú rei donatæ in donatarium; Atqui pitantia, & eleemosyna pro sacrificio faciendo donatur ex deuotione, non secus ac illa, quæ datur pauperi, aut monasterio, vt orent pro donante, vt ait D. Thomas, & Doctores citati, & est certum, ita quod nec Ecclesia posset determinare, quod perfecta pecunia detur in pretium sacrificij; esset enim simonia iure D. prohibita, contra quod nequit Ecclesia dispensare; ergo clericus recipiens prædictam eleemosynam, & si Missæ postulatæ non satisfecerit non tenetur ex iustitia eam iterum restituere. Confirmatur secundò, quia quod nequit dari in pretium, neque ex pacto, aut contractu oneroso dari potest, quia hoc est prohibitum quia malum, vt egregie adnotauit Caietanus. *§. ad secundum, versicul. sed hæc opinio*; ergo necessariò est donatio absoluta, & non conditionalis, do vt facias, quia hæc parit obligationem iustitiæ in donatario ponendi conditionem, scilicet sacrificium, & sic ex iustitia teneretur dare spirituale pro temporali, quod re ipsa, & facto est venditio, quamuis absit intentio expressa vendendi, aut emendi, hæc enim intentio, aut eius defectus non facit quod actus exterior non sit contractus inducens exterius, & interius obligationem iustitiæ, sicut qui abnegat fidem exterius, & interius non habet intentionem eam abiurandi in foro exteriori hæreticus est, & vt talis damnabitur, & punietur.

7 Probatur secundò: Quia esse aliquid gratis donatum, & esse debitum ex iustitia opponuntur ex diametro, & sacrificij incruenti applicationem, cum sit pure spiritualis, & supernaturalis, esse gratis faciendam constat ex domini sententia dicentis gratis accepistis, gratis date, ergo

donatio pecuniæ facta Sacerdoti absoluta est, & non conditionalis. Consequentia est euidens. Quia est conditionalis, Do pecuniam vt applices Missam, ita vt donans pertendat à donatario ius strictum raspectu applicationis sacrificij, & est velle pecunia possidere donum Dei, vt voluit Simon Magus, cuius peccatum non aliud fuit caeterius, quam velle, vt pro pecunia oblata gratia miraculorum illi conferretur, & sub hac conditione pecuniam donabat, & sic donatio eius fuit conditionalis, quæ est verus, & rigorosus cõtractus indocens obligationem restitutionis, non impleta conditione, & directè pugnat cum gratiositate, quam imbibit applicatio sacrificij; ergo donatio pitantiarum pro Missis celebrandis à Sacerdotibus alias non obligatis ratione capellaniæ, aut beneficij absoluta est, & omninò liberalis, & gratiosa, sicut & ipsa Missæ applicatio, ac per consequens non inducens in donatario obligationem restitutionis eiusdem eleemosynæ, casu quo non adimpleat promissionem sacrificij, sed tantum imponentis obligationem celebrandi ex fidelitate, ratione promissionis acceptatæ sacrificij.

8 Probatur tertiò: Quia Sacerdotes ipsi nequeunt aliter recipere pitantias datas à fidelibus, nisi earum donatio sit gratuita, & absoluta, nec eas sub titulo aliquo iustitiæ exigere, etiam postquã Missas celebrarunt, alias exigerent eas tanquam pretium tanti sacrificij, quod reprehendit Dominus. *Matth. 17.* dicens, *quod ministri faciunt domum Dei, domum negotiationis*: Vnde Beda *homil. 7. in quadragesima*, quæ habetur, *tom. 7.* qui sunt inquit in templo Dei hodie, qui columbas vendunt nisi qui in Ecclesia pretium de impositione manuum accipiunt? & quid obsecro est pretium de impositione manuum accipere, nisi non imponere manus, nisi pecunia recepta, non expectando quod gratis offeratur. Et hoc idem faciunt Sacerdotes, qui non expectantes gratuitam donationem, illam ita exposcunt, vt non offerant sacrificia, nisi prius accepta pecunia, ex quo abusu multa sequuntur absurda, mille fraudes, & incõuenientia in detrimentũ animarũ.

9 Quarto id constat ex praxi apud cordatos viros, qui ad suas pitantias pro Missis celebrandis eligunt monasteria pauperiora, imo aliquando ditiora excludunt, signum manifestum, quod pecuniam pro Missis assignatam, & taxatam donant absolutè in eleemosynam Sacerdotibus, & ideò quærunt eos qui magis indigent & pauperiores sunt, qui ea fidelitate, & gratitudine tenentur tot sacrificia offerre, quot pitantias taxatas acceperunt; ergo si tales Sacerdotes fiant impotentes ad celebrandum non eos obligabit fidelitas, aut gratitudo, cum fidelitas non obliget, quando res promissa redacta est promittenti impossibilis, vt tenent communiter DD. & cum alias Sacerdos non teneatur ex iustitia, nec ea fidelitate pitantias acceptas restituere, cum id non promiserit, sed sacrificia, vt supra diximus, euidenter sequitur, ad nihil amplius teneri, & si multa bona habeat vnde possit prædictas pitantias restituere.

Dices: Stando in hac sententia, ad minus tenebitur Sacerdos pitantias receptas aliis dare, vt satisfaciat promissioni dicendi Missas, quam ex fidelitate fecit eroganti prædictas eleemosynas.

10 Sed contra quia fortior est obligatio voti quam promissionis liberalis factæ homini, siquidem promissio voti non solum obligat ex fidelitate, sed ea religione; & tamen quando materia voti est actio propria ipsius vouentis, & votum est personale, vouens non tenetur per alium adimplere votum personale, quando factus est impotens ad votum adimplendum per se ipsum, siue factus sit impotens propria culpa, siue absque culpa impotentia superuenerit, vt cum Suario, Azorio, Nauarro, Syluestro, Sanchez, Bonacina, & aliis communiter docet Trullenc *in Decalogum lib. 1. cap. 2 dub 14 num. 2.* Ergo cum iste Sacerdos tantum promiserit Missas per se ipsum celebrare, si factus est impotens ad celebrandum, etiam si id sua culpa acciderit, quia celebrationem dilatauit ad tantum tempus, non tenebitur per alios Sacerdotes prædictis Missis satisfacere, siquidem eius promissio fuit de actione propria sacrificandi à se ipso exercita, & non ab alio.

12 Hæc sunt fundamina huius sententiæ, quæ inermia non sunt, nec paruam habent energiam sed ego aliter dicendum existimo iuxta praxim Ecclesiæ, quam declarant Concilia, Canones, & decreta sacræ Congregationis. Existimo igitur, illum Sacerdotem non solum grauissimè peccasse, sed ea iustitia teneri omnia stipendia accepta restituere, si alias habet vnde restituat: ita innumeris relatis Pascaligus *quæst. 903. num. 1.* & cum communi sententia Lugo *de Eucharistia, d. 21. sect. 1. n. 4.* Est expressa D. Thomæ 2. 2. *quæst. 100. artic. 3. in fine corporis, & artic. 2 ad 4.* eam docet cum Tamburino, Auzonius, *in controuersiis lib 3. controuersia 3. cap. 2. num 7.*

13 Thomas Hurtado *de sustentatione, appendice 1. num. 300.* Suarius *tom. de religion. lib. 4 cap. 1. n. 10.* Et constat *ex decreto sacræ Congregationis. §. Deinde*, vbi ait, quinimò grauiter peccant, & ad restitutionem tenentur.

14 Ratio fundamentalis est, quia Sacerdos recipiendo pro Missis eleemosynas, eo ipso ex debito naturali iustitiæ tenetur, quod sui muneris, & officij est exhibere pro eo qui ei dedit, vel totam, vel partem sustentationis, iuxta morem receptum Ecclesiæ; ergo si pro alio sacrificauit, vel absolute non sacrificauit, tenetur restituere eleemosynam acceptam.

15 Dices: Ergo eleemosyna non fuit gratis donata; nam quod recipitur ex debito iustitiæ, non recipitur gratis; ergo neque gratis datur. Patet consequentia: Nam debitum, & gratia opponuntur, & vbi non est debitum, est gratia, & vbi est gratia, non est debitum iustitiæ, hæc enim sunt quasi correlatiua, & ideò paritformitatem inter se seruant, ac per consequens, si ministri ea iustitia tenentur dicere Missas, & petentes illas ea iustitia tenebuntur conferre pro illis stipendia, sed hoc videtur contra illam sententiam Domini, gratis accepistis, gratis date, & contra tam antiquos, quam recentiores Theologos, qui omnes dicunt, & ministros Ecclesiæ gratis ministrare, & fideles gratis illis præbere stipendium sustentationis, vt docet D. Thomas *locis citatis*, & cum multis Suarez *lib. 4. de Simonia cap 4. num 10.* & cum Tamburino, Auzonius *in controuersiis lib. 3. controuersia 5. cap. 2. n. 7.* & cum multis Pascaligus *quæst. 903 num. 1.* Lugo *de Eucharistia dist. 21 sect. 1. num 13.* Thomas Hurtado *de sustentatione appendice 1. num. 196.* Ergo

Sacerdotes

Sacerdotes non tenentur ex iustitia dicere Missas, vel restituere stipendia, sed solum ex promissione liberali tenentur Missas promissas celebrare.

16 Non est facile explicatu quomodo DD. diuisi sint in solutione huius argumenti, quod omnes maxime torquet. Alij namque dixerunt, pecuniam dari Sacerdotibus, non ex debito iustitiæ, sed obedientiæ. Alij, pecunias non dari, vt pretium Missæ, sed sub conditione Missæ: Alij, dari titulo pietatis, & religionis. Alij dixerunt dari non pro Missa, sed pro obligatione, qua Sacerdos se obligat ad celebrandum. Alij dari, pro labore, & opere Sacerdotis, qui interuenit, quos omnes modos satis erudite impugnat Lugo *de Eucharistia, distinct. 21. sect. 1. à num. 1. vsque ad 13.*

17 Tandem non grauabor referre modum soluendi Thomæ Hurtadi huius ætatis celeberrimi Theologi, quem dicit ebibisse ex mente D. Thomæ, ait enim *in opere de sustentatione clericorum appendice 1. num. 296.* donationem stipendij, tam ex parte dantium, quam recipientium, esse liberalem, & absolutam donationem, sine vlla conditione, aut pacto explicito, vel implicito iustitiæ. Addit tamen *num. 300.* Sacerdotes recipientes tales eleemosynas absolute à fidelibus pro Missis donatas, teneri eas ex iustitia restituere, si Missas assignatas, non celebrauerint, non quia ad id teneantur ex aliquo debito iustitiæ, ex pacto, conuentione, conditione, vel contractu; nam pecunia prout dimanat à dante, & recipitur à ministro, liberalis est, & absoluta illius donatio, libera ab omni emptione, & venditione, & quolibet alio inducente in dante, & accipiente obligationem rigorosæ iustitiæ, cuius debitum gratiosæ exhibitioni spiritualium est oppositum, & gratiositatem excludit; sed quia ex taxa Ecclesiæ, illa donatio, quæ ex parte donantium erat absoluta, & omnino liberalis, fit conditionalis, ita vt non transeat in possessionem, & dominium donatarij, nisi iste actus pro quo facta est taxa exerceatur; si ergo Missa non fuit exhibita tenetur Sacerdos stipendium acceptum, vtpote alienum restituere danti, siquidem donatio liberalis non habuit effectum ex lege, & dispositione Ecclesiæ, & redit in donantem. Hæc respondit Hurtadus, & dicit hanc solutionem desumpsisse ex D. Thoma 1. 2. *quæst. 190. art. 2 ad. 2.* vbi ait, *si aliqua exigantur, quasi pretium rei spiritualis, cum intentione emendi, vel vendendi, est manifesta simonia, & præcipuè si ab inuitis exigantur; si vero exigantur quasi quidam stipendia per consuetudinem approbatam, non est simonia, si tamen desit intentio emendi, vel vendendi, sed intentio referatur ad solam consuetudinis obseruantiam, & præcipuè quando aliquis voluntariè soluit.*

18 Sed huic solutioni Hurtadi nullo modo potui assentiri, nec meo videri tale quid voluit asserere Angelicus Doctor, quod sic ostendo. Ipsemet Hurtadus vbi *suprà. num. 294.* ait, quod pro nullo actu spirituali potest fieri donatio conditionalis, quæ pariat obligationem iustitiæ, & restitutionis; Nam id ait ipse Hurtadus *num* 190. re ipsa, & facto est venditio iure diuino prohibita, quamuis absit intentio expressa emendi, vel vendendi; Ex quibus verbis sic argumentor. Ecclesia nihil disponere potest contra ius diuinum; Atqui per te est contra ius diuinum donatio conditionalis pro actu spirituali, quæ pariat in donatario obligationem iustitiæ, & restitutionis; ergo Ecclesia sua lege non potuit ordinare, vt donatio liberalis ex parte fidelium pro Missis celebrandis esset conditionalis, & pareret obligationem iustitiæ, & restitutionis in donatario, qui Missas pro quibus recepit stipendium non celebrasset; Patet consequentia: Nam si id omnibus fidelibus iure diuino prohibitum est quia malum, idem de Ecclesia omnino dicendum est, cum Ecclesia super ius diuinum nullam habeat potestatem ad illud auferendum; Non ergo Ecclesia id efficere potest, nec ex verbis D. Thomæ tale quid colligi potest, nam S. Doctor solum ibi ait, donata illa à fidelibus recipi vt stipendium consuetum in Ecclesia; & ex intentione obseruandi hanc Ecclesiæ consuetudinem, in quo autem fundetur hæc consuetudo Ecclesiæ, hic opus, & labor est.

19 Secundo Respondeo eidem Hurtado, quod dato, & non concesso, quod Ecclesia sua lege posset efficere, quod Sacerdos non faciat suam eleemosynam, nec acquirat illius dominium, nisi exerceat actum pro quo facta est eleemosyna, de facto tamen id non fecit, cum grauissimi DD. quos in responsione ad secundum quæsitum huius consulti afferemus dicant, Sacerdotem eleemosynam recipientem cum intentione celebrandi, statim facere illam suam, & statim acquirere illius dominium; non ergo lex Ecclesiæ illos reddit incapaces dominij ante Missæ celebrationem, & licèt Ecclesia sua lege posset efficere, quod Sacerdos non celebrando Missam promissam statim ipso iure amittat dominium eleemosynæ acceptæ, de facto tamen lex id non fecit, quia lex pœnalis, qualis est hæc, exigit iudicis sententiam, vt Sacerdos amittat dominium eleemosynæ acceptæ, vt rectè cum Nauarro, Vasquio, & aliis in simili casu notat Leander à Murcia *in disquisitionibus moralibus, lib. 2. d. 2. resol. 20 num 1. & 6.* Ergo dum non datur sententia iudicis obligans Sacerdotem ad restitutionem stipendiorum acceptorum, pro quibus non celebrauit, non tenetur ad restitutionem, siquidem donatio ex parte dantis fuit liberalis, & absoluta, & recipiens solum peccauit contra legem prohibentem, ac per consequens contra iustitiam legalem, quæ non obligat ad restitutionem, vt rectè notauit cum communi sententia Murcia, *suprà, num. 2.* Relicta ergo hac Hurtadi solutione, quæ maiora absurda continet, quam omnes suprà relata.

20 Respondeo cum Suario *de simonia, lib 4. cap. 4. num* 10. Concedendo, quod sicut ministri Ecclesiæ gratis ministrant, ita fideles gratis illis præbent stipendium sustentationis, quia sicut illi non vendunt sua ministeria, ita nec isti illa emunt; quia nec isti dant pretium pro re spirituali, nec illi recipiunt, itaque per comparationem rei ad rem gratis vterque dat, & recipit, quia non dat rem vnam pro alia; Nihilominus tamen vterque ex debito iustitiæ quod sui muneris est exhibet, nam ipsa æquitas iustitiæ postulat, vt si vnus ex officio obligatur ex iustitia ad ministrandum, alius teneatur ex eodem iustitiæ debito ad alendum sibi ministrantem. Certum est autem ministros Ecclesiæ teneri ex iustitia ad implenda sua munera pro quibus ab Ecclesia aluntur; ergo etiam fideles tenentur ex iustitia dare stipendia ad sustentationem Sacerdotum pro eis celebrantium.

21 Ad id autem quod dicit Argumentum, quod debitum & gratia opponuntur, & vbi est debitum iustitiæ,

iustitiæ, non est gratia, & è contra. Respondetur, respectu rei ad rem sic esse, si enim res gratis datur, non dator ex debito iustitiæ. Respectu tamen personarum dantium spirituale, & temporale, ex alio capite potest interuenire obligatio iustitiæ; Nam petens Missam, ex suppositione quod vult, quod Sacerdos pro eo gratis celebret, tenetur ei dare necessaria ad celebrationem; sed inter necessaria ad sacrificium, vnum est potissimum sc. sustentatio ipsius Sacerdotis, si enim Sacerdos non haberet vnde sustentetur, morietur, & non erit possibile sacrificium, siquidem hoc sine Sacerdote offerri non potest; ergo fidelis petens Missam tenetur ex debito iustitiæ concurrere ad sustentationem Sacerdotis, in ea mensura, quam statuit Ecclesia, vel consuetudo vniuersalis. Econtra vero Sacerdos, eo ipso, quod ei exhibetur sustentatio, tenetur ex debito iustitiæ liberaliter offerre Sacrificium pro eo, qui ei administrauit sustentationem. Ita Lugo *de Eucharistia*, *d.* 21. *sect.* 1. *num.* 14. Per quod patet ad argumenta super relata illius Theologi amici mei.

Ad primum namque Respondetur, concedendo omnes pitantias à fidelibus datas pro Missis dicendis esse liberas donationes absolute, & non sub conditione, non tamen solum fuisse datas ad alliciendos animos Sacerdotum, sed etiam
22 ad eos sustentandos; Vnde licet ipsa donatio prout refertur ad sacrificium sit liberalis, & absoluta donatio, siquidem sacrificium non datur
23 pro ea, ex parte tamen dantium, & accipientium, interuenit obligatio iustitiæ, Nam dans stipendiū ex suppositione quod vult sacrificium,
24 tenetur alere ministrantem, & ministrans eo ipso quod ei datur sustentatio, tenetur pro eo
25 qui illum sustentat sacrificare, & in hoc sensu debet intelligi D. Thomas, vt ipse se explicat,
26 2. 2. *quæst.* 100. *art.* 3. *in corpore* vbi sic ait, *Accipere, & dare aliquid pro sustentatione ministrantium spiritualia secundum ordinationem Ecclesiæ, & consuetudinem approbatam licitum est.* Nec idem dicendum est de eleemosyna data pauperi, vt oret pro dante, quod de stipendio diximus, vt
27 vult argumentum inferre ex verbis D. Thomæ, Nam eleemosyna solum datur pauperi ad alliciendum eius animum, vt oret, at vero pitantiæ Missarum dantur in sustentationem ministri,
28 quem dans tenetur ex debito iustitiæ sustentare, vel saltem concurrere ad eius sustentationem, iuxta morem & taxam Ecclesiæ ex suppositione quod voluit, quod Sacerdos pro eo sacrificasset, vt colligitur ex verbis D. Thomæ, *in* 4. *distinct.* 25. *quæst.* 3. *artic.* 2. *& quæst.* 2. *ad* 1. vbi ait, *si tamen cum deuotione aliquid detur Ecclesiæ, Ecclesia tenetur rogare pro illis pro quibus rogatur.*

29 Ex quibus verbis sic arguo, tenetur Ecclesia rogare; ergo si roget, tenetur rogans ministros Ecclesiæ alere, vtrumque enim obligatio est correlatiua; Et licet Angelicus præceptor ibi non declaret, an hæc vtriusque obligatio sit ex iustitia, vel ex fidelitate, aut ex religione, id explicat *art.* 3. *eiusdem quæstionis in fine corporis*, vbi sic ait, *spiritualibus prius exhibitis, licitè possunt statuta, & consueta oblationes, & quæcunque alij prouentus exigi à nolentibus, & valentibus soluere authoritate superioris interueniente.* Et idem repetit *art.* 2. *ad* 4. *eiusdem quæstionis* 100. vt *suprà* diximus, dum dicit, si vero exigantur quasi quædam stipendia per consuetudinem approbatam non est simonia, si tamen desit intentio emendi, vel vendendi, sed intentio referatur ad solam consuetudinis obseruantiam, vbi nota illud verbum, exigantur, exigere enim præcipuè iudicis authoritate est ex iustitia stipendium debitum postulare, vt notat Thomas Hurtado *suprà num.* 30. licèt ille alio modo hunc locum intelligat.

30 Ad primam Confirmationem Respondetur illam donationem per comparationem rei ad rem esse gratiosam, liberalem, & ex deuotione, dum tamen respicit sustentationem Sacerdotis transire in eius dominium sub obligatione celebrandi, non quia donatio ex parte donantis sit conditionalis, est enim absoluta, & liberalis, sed quia respicit Sacerdotem celebrantem ex
31 officio pro ministrante ei alimenta; Atqui quando error versatur circa personam donatarij, donatio non subsistit, vt cum Lessio & aliis
32 communiter docet Trullenc *lib.* 7. *Decalogi, c.* 17. *§* 8. *dub.* 14. *num.* 1. Ergo cum Sacerdos non celebrauerit, non potuit res donata in eum transire, cum solum donatio dirigeretur ad Sacerdotem celebrantem, & pro eius sustentatione,
33 & non ad Sacerdotem non celebrantem; tenetur ergo Sacerdos restituere eleemosynam acceptam, siquidem pro dante non celebrauit; Et licèt hoc difficilè sit intellectu, reuera ita est, & ita à supradictis Doctoribus explicatur, & vniuersali consuetudine, imò & lege Ecclesiæ stabilitur.

34 Ad secundam Confirmationem. Respondetur concedendo, quod id quod nequit dari vt pretium, nequit dari ex pacto, & contractu oneroso, respectu eiusdem rei, & sub eadem formalitate, & ideo stipendium gratis datur in sensu explicato, id est vt subsidium personæ, & non vt pretium ministerij, non enim datur stipendium vt ita dicam ratione rei, sed ratione subiecti, id est, non datur vt pretium commensurandum, vel commensurabile ministerio, vel labori operantis, sed conditioni personæ indigenti sua, & familiæ sibi proportionata congrua sustentatione; per hoc tamen non tollitur, quin respectu personæ Sacerdotis dari possit pactum, non solum implicitum, sed etiam expressum, vt ei detur stipendium, non vt pretium sacrificij, sed vt sustentatio ex debito iustitiæ debita Sacerdoti à petente Missam. Nec hoc pactum obstat quominus largitio, & acceptatio temporalium pure fiat, siquidem per pactum non additur noua obligatio, sed explicatur, & declaratur quia inest de iure naturali alendi Sacerdotem celebrantem, vt cum Caietano, Imola, Adriano, Nauarro, Suario, Vasquez, Rodriguez, Henriquez, Fausto, Fragoso, Vgolino, Fernandes, Conincho, Franxloello, Lessio, Bonacina, De Castillo, Lugo, docet Pascaligus *de sacrificio, quæst.* 504. *num* 1.

35 Ad secundum Respondetur. Esse aliquod gratis donatum, & esse debitum ex iustitia opponuntur ex diametro, distinguo respectu eiusdem rei concedo, respectu diuersorum, & sub diuersa ratione formali nego, gratia enim data impio iustificanti, & est gratiosa donatio respectu illius, & debita ex iustitia respectu Christi; bene ergo potest idem stipendium esse pura, & liberalis donatio pro sacrificio, & debitum ex

ex iuſtitia teſpectu perſonæ ſacrificantis, quatenus teſpicit illius ſuſtentationem, per quæ corruunt omnia, quæ in argumento congeruniut.

36 Ad tettium negatur antecedens. Neque inde ſit eaigi ſtipendia, vt pretium ſacrifieij, ſed vt ſuſtentationem debitam iure naturæ perſonæ Sacerdotis, & ad id quod dicitur de Beda: Reſpondetur id vetum eſſe, quando non imponitur manns, hoe eſt, non datut ſacrificium, niſi ſub eonditione ſtipendij, vt optime cum Lugo, notar Paſcaligus, *q.* 903. *num.* 12. Secus quando Miſſa, & ſtipendinm libere donantut, & ſolum exigitur ſtipendium, non in pretium Miſſæ, ſed in ſuſtentationem Sacerdotis, per quod etiam patet ad quartum argumentum; ex eo enim quod illa ſtipendiorum latgitio liberalis eſt, ideo fideles quærunt paupetiures conuentus, inde tamen non fit, qnod idem ſtipendium, quod teſpectu ſacrificij eſt puta, & liberalis donatio, reſpectu ſuſtentationis Sacerdotis celebrantis non ſit debita ex iuſtitia, per quæ corruunt quæ ibi congeruntur.

RESPONSIO AVTHORIS SECVNDO QVÆSITO.

An in caſu, quo prædictus Sacerdos non habeat vnde reſtituat, teneatur eius ſoror, ſciens donationem illam fuiſſe ex ſtipendiis Miſſarum, illa reſtituere?

37 Reſponſio huius quæſiti dependet ex notitia alterius quæſtionis, ſeilicet an Sacerdos accipiens ſtipendia Miſſarum ad Miſſas eelebrandas, ſtatim fiat dominus illorum, & in eum transferatur domininm ſtipendiorum acceptorum; Et ſtatim illorum acquiſere dominium ſub obligatione celebraudi Miſſas iuxta inteutionem dantium ſtipendia tenent Vaſquius, *p.* 3. *d.* 234. *cap.* 4. *n.* 31. Suarez, *d.* 86. *de Eucharistia, ſect.* 3. *verſu hæc vero,* Rodriguez, *tom.* 1. *ſumma, cap.* 250. *n.* 9. *& tom.* 4. *cap.* 12. *n.* 9. Naldus, *in ſumma, verb. Miſſa, num.* 4. Reginaldus, *lib.* 13. *num.* 14. Sa, *verbo Miſſa, n.* 45. Homobonus, *p.* 1. *exem. tract.* 8. *cap.* 14. *q.* 131. Bonacina, *d.* 4. *de ſacram q. vltima, p.* 2. *n.* 18. Poſſeuinus, *de officio curati, cap.* 2. *num.* 19. Franxinetus, *de obligatione Sacerdotum, ſect.* 3 *prænot.* 5. §. 4. Palaus, 4. *p. tract.* 2. *d. vnica, p.* 14. *n.* 9. Decaſtillus, *de Sacrament. tract.* 5. *d.* 4. *dub.* 2. *n.* 371. Granado, 3 *p. contr.* 6. *tract.* 14. *d.* 10 *n.* 10.

38 Hac ergo ſententia, quæ conuenientor eſt, ſuppoſita, dicendum videtur hanc mulierem in foro conſcientiæ non teneri teſtituere prædicta ſtipendia, ſi per inductionem non fuit cauſa illius donationis ſtipendiorum, etſi conſcia alias eſſet illam pecuniam eſſe ex Miſſarum ſtipendiis, & 39 quod clericus ea dando reddebatur impotens ad ea teſtituenda, caſu quo non celebraſſet Miſſas, ita expreſſe docet in ſimili caſu Molina, *tract.* 2. *de iuſtitia, d.* 328. *concluſ.* 3. *&* 4. Petrus Nauarr. *lib.* 3. *cap.* 4. *n.* 218. Leſſius, *lib.* 2. *cap.* 20. *dub.* 19 *n.* 168. Salas, *tract. de vſur. dub* 41. Probabile putat Pal. *to.* 7. *d.* 1. *de iuſtitia commutatiua, p.* 14. *n.* 7. Th. Tamburinus, *lib.* 8. *decalogi, tract.* 3. *cap* 3. §. 4. *n.* 26. & cum Laim, Lugo, *de iuſt. d.* 17. *n.* 17. Diana *p.* 2. *tr.* 5. *reſ.* 39.

40 Ratio fundamentalis eſt, quia illa pecunia donata nemini erat ſubiecta reali hypotheca, ſed erat propria ipſius clerici donantis, *vt ſuprà* probauimus, illius enim habebat verum, & abſolutum dominium; ergo accipiens conſequitur illius dominium, cum nulla lege inhabilis reddatur, ad hoc vt in eum transferatur dominium. Confirmatur, quia 41 ſi quis aliquid dedit in præiudicium creditoris, quibus bona defuncti ſatisfacere non ſufficiunt, datur creditoribus petentibus ſic donatum intra annum reciſoria actio. §. *idem ſi quis in fraudem inſt. de actionibus*; ergo donatio valida fuit, alias non daretur actio reſciſſoria, ſed declararetur irritaomnino donatio. Tum quia id expreſſe colligitur, *ex l ſi ſciens, ff. de contrah. emptione* Tum *ex l. vlt. §. ſi procurator verſic. non ſolum. ff. quæ in fraudem creditor.*

42 Confirmatur 2. Quia illa donatio ſtipendiorum facta à clerico in ſe non fuit damnificatiua creditorum, ſed ſolum per accidens, quatenus donantem impotentem reddidit creditotibus ſatisfaciendi, quæ impotentia non tam ea donatione, quam ex defectu aliorum bonorum prouenit; Atqui recipiens non fuit cauſa; quod donanti alia bona deficerent, nec fuit cauſa quod illis deficientibus velit donare, ſed poſito quod eam voluntatem habuerit, proprio iure vſus fuit donatum acceptans; ergo creditores non poſſunt conqueri huius donationis, cum nec iuſtitia, nec charitas exigat, vt quis ſuum commodum contemnat, & creditorum vtilitati conſulat.

43 Confirmatur 3. Quia qui dono bona fide à fure accepit res vſu conſumptibiles, vt pecuniam, farinam, vinum, oleum, &c. quas fur habebat cum ſuis iam permiſtas, non manet obligatus ad reſtitutionem, & idem de re vſura comparata cum propria, quam vſurarius alienauit docet cum Leſſio, Villalobos, & aliis Trullenc *lib.* 7. *Decalogi cap.* 19. *dub.* 17. *n.* 2. & colligitur *ex §. ſi duorum inſtit de rerum diuiſione, & ex l. ſi alienis. ff. de ſolut.* Et hoc nulla alia ratione, niſi quia cum fur, 44 vſurarius per miſſionem illarum rerum acquiſierit dominium, tranſtulit per donationem dominium in acceptantem; Atqui etiam Sacerdos per 45 acceptationem ſtipendij pro Miſſis dicendis, illorum acquiſiuit verum, & abſolutum dominium, vt cum communiori, & probabiliori ſententia diximus ſupra; ergo illa ea dono recipiens non tenetur ea teſtituere, & ſi clericus ex dicta donatione factus fuerit impotens ad eam reſtituendam.

46 Hanc ſententiam certam exiſtimo, ſi clericus eam ſummam pecuniæ dedit ſorori, cui dicendo Miſſas per modicum tempus, poſſet ſtipendiis datis ſatisfacere, nã tunc non cenſetur fieri impotentem ea donatione, ſed ex ſua malitia, qui cum benè poſſet Miſſis ſatisfacere eas dicendo, noluit, ita in ſimili caſu Leſſius *lib.* 2. *cap.* 2. *dub.* 19. *n.* 69. Rebellus 2. *p lib.* 1. *q* 7. *n.* 10. Palaus *d. vnica tom.* 7. *de iuſtitia commutatiua p.* 14. *n* 8. & faciunt omnia, quæ pro hac ſententia ſuprà diximus; At ſi ſumma pecuniæ data tanta fuit, quod, mulier ex eius donatione date videbat, vel cognoſcere debebat ipſum non poſſe intra multos annos ſtipendiis acceptis ſatisfacere Miſſas dicendo, imò aliis ſtipendis indigere ad ſe ipſum ſuſtentandum, nec alias habere vnde illa teſtitueret creditoribus, exiſtimo talem mulierem, ſi conſcia erat illam pecuniam eſſe ex ſtipendiis Miſſarũ, teneri eam reſtituere, ſiue extet in æquiualenti. Ita in ſimili caſu Caiet. *t.* 2 *opuſc. tr.* 8. *c.* 4 Adrianus *de reſtitutione in materia de vſura q vlt.* Gabriel *in* 4. *diſt.* 15. *q.* 11 *art.* 4. *ad* 3. Nauarr. *cap.* 17. *n.* 216. Angel. *verbo reſtitutio* 1. *dum de vſura agit.*

num. 17. Palud. *q.*2.*art.*5. *n.*27. Sotus, *lib. 6. de restitutione, q.*1. *art.*4.*ad* 3. Syluester, *verbo vsura* 8. *num.*1. Couarruuias, 3. *variarum*, *cap.* 3. *num.* 6. Rebellus, 2. *p. lib.*1.*q.*7.*n.*14. Salas, *tract. de vsuris cap.*42.*n.*5. Palaus, *d. vnica de iustitia.p.*14.*n.*7.*& constat.ex §. si quis in fraudem instit. de actionibus, & §.in fraudem instit. quibus manumit.non licet. & l.*1.*& sequentibus per totum, tit.C, & ff. qua in fraudem credit.*

47 Ratio est, quia licet per donationem illa mulier acquisiffet verum dominium rei donatæ, vtpote datæ à vero domino, & ab eo, qui illius pecuniæ habebat dominium; Attamen tale dominium erat nimis debile, & infirmum, siquidem erat sub onere id ipsum creditoribus restituendi, vti erat in clerico donante, si Missas non celebrasset; atqui clericus de facto Missas non celebrauit; ergo eius soror tenetur illa stipendia Missarum accepta restituere, vt tot ex illis Missæ celebrentur. Probatur maior quoad illam partem, in qua asserit tale dominium, habere annexum onus restituendi. Clericus donans illa stipendia iniustus fuit, siquidem illorum donatione redditus fuit impotens ad restituendum illa, & alias non poterat intra modicum tempus Missas celebrare, vel aliis indigebat stipendiis ad se ipsum sustentandum, vt *suprà* diximus; ergo eius soror sciens illam pecuniam esse ex stipendiis Missarum, quibus ipse non poterat satisfacere, acceptans illam fuit causa illius donationis iniustæ, siquidem illam acceptans, reddit efficacem donationem, sed qui est causa iniusta damnificationis alienæ, tenetur ad restitutionem; ergo cum hæc mulier concurrerit ad hanc damnificationem alienam, tenetur sic acceptum restituere.

48 Confirmatur. Quia Sacerdos accipiens illa stipendia pro celebrandis Missis, licet acquisierit illorum dominium, vt *suprà diximus*, tale dominium erat resolubile, quia erat sub modo, nempe sub onere celebrandi, sed de natura modi est, quod si non impleatur, resoluat acquisitionem, *l. libertas*, §. *hac scriptura*, *ff. man. testam.* & notat. cum Bartolo, Decio, Durand. & aliis Pascaligus, *de sacrificio, q.* 974 *n.*7. Ergo cum clericus non dixerit prædictas Missas, resolutum fuit dominium, non solum in ipso clerico, sed consequenter in accipiente prædicta stipendia ex illius donatione, siquidem acceptatio donationis illius fuit causa efficax constituens ipsum clericum impotentem prædicta stipendia restituendi.

49 Vnde ad Argumenta in contrarium respondetur ad primum, illam pecuniam esse obligatam illi oneri dicendi Missas, vnde licet clericus habuisset illius dominium, si Missis non satisfecit, resolutum fuit dominium pecuniæ, non solum in ipso, sed etiam in donatario acceptante siquidem fuit causa efficax reddendi illum impotentem ad restituendum. Ad primam confirmationem respondetur illam alienationem fuisse veram, sed resolubilem, & ideo in illis textibus præcipitur rescindi. Ad secundam confirmationem respondetur illam donationem per se fuisse causam reddendi donantem impotentem ad restituendum, siquidem fuit acceptatio stipendiorum, quibus ipse etiamsi vellet non poterat satisfacere, nec Missas dicere, cum ad hæc plures anni requirerentur, & alias ille aliis stipendiis ad se ipsum sustentandum indigebat, & aliis non habebat alia bona vnde restitueret, *vt suprà* diximus. Ad vltimam Confirmationem respondetur, eodem modo Philosophandum esse in donatione facta à fure, vel vsurario, qui rem alienam cum propria miscuit, & qui ex donatione impotens factus est ad restituendum propter eandem rationem.

Aduerte tamen, quod si ista mulier, quando recepit illam pecuniam nesciebat esse ex stipendiis Missarum, quibus clericus non poterat satisfacere, dum certo ei non constat fuisse ex illis, non teneri restituere, siquidem est possessor bonæ fidei. At dum ei certo constat illam pecuniam esse Missis dicendis obnoxiam, tenetur statim restituere eandem pecuniam si extat in se, siue in æquiualenti. Quod si illam consumpsit, tenetur solum restituere id, in quo facta est ditior. Quod si in nullo facta est ditior, ad nihil tenetur. Ita cum communi sententia Decastillus, *lib.* 2. *de iustitia, tract.*2. *d.*5. *num* 6. *&* 8. Ratio huius asserti est; quia possessor bonæ fidei, non tenetur restituere ex re aliena, quam putans esse suam consumpsit, nisi id in quo factus est ditior; sed hæc mulier fuit possessor bonæ fidei illius pecuniæ, dum ei certo non constitit fuisse collectam ex stipendiis Missarum, quibus clericus non satisfeçit, nec potuit satisfacere; ergo solum tenetur restituere id, in quo facta est ditior. 50

RESPONSIO AVTHORIS TERTIO QVÆSITO,

An ipse Sacerdos morti proximus teneatur id sorori suæ manifestare, vt illa ipsa stipendia restituat.

Respondi negatiuè, quamuis sciat sororem credituram, & restituturam. Probatur primo, *ex cap. officij de pœnit. & remission.* Ita in simili casu Nauarrus, *cap.*16.*n.*44. Caietanus, *tom.*1 *opuscular. tract.*31. Lessius, *lib.*2 *cap.*10 *dub* 7.*n.*55. Petrus Nauarr. *lib.*4 *cap.*1.*n.*148. Couarruu. *in epitom.* 2.*p. decret. cap.*7. §.1. *n.*10. Ratio fundamentalis est, quia fama est multo superioris ordinis quam pecunia, & præstat bonum nomen, magis quam diuitiæ multæ, *prouerbiorum* 22. Atqui iste clericus, vt suppono, erat in bona fama, & bono nomine, etiam apud sororem suam, nec ipsa vnquam existimauit illum ex stipendiis furatis illam pecuniam ei dedisse, vt suppono; ergo non tenetur suum delictum furti, quod grauissimum est, ponderare, vt soror eius restituat. 51 52

Confirmatur 1. Quia nemo tenetur cum iactura famæ alienas diuitias restituere, vt cum Caietano, Nauarro, Petro Nauarr. Lessio, Sa. Laiman, & aliis communiter docet Pal. *d* 1. *de iustitia commutatiua, p.*17.§.3.*n.*5. Respectu enim cuiuscunque fama excellentius bonum est, quam diuitiæ. Sed hic clericus manifestando sorori suæ illam pecuniam donatam fuisse ex stipendiis Missarum, quibus non satisfecit, pandit suũ delictũ, & manifestat se fuisse infidelem, iniustum, latronẽ, & semper dixisse Missas in peccato mortali cum non curasset de satisfaciẽdis Missis acceptis, sed alias, & alias cõquisiuisse in grauẽ suæ animæ perditionẽ, & proximorum detrimẽntum; ergo clericus cum tanto detrimẽto suæ famæ non tenetur id sorori suæ manifestare. 53

Confirmatur 2. Quia mulier quæ supposuit sibi filium, etsi adulterium non commisisset, non tenetur tale crimen marito reuelare, vel ipsi filio supposito, 54

ſuppoſito, aut conſanguineis, etiam ad impediendum ne regnum huic ſuppoſito deferatur, relicto filio proprio, & legitimo, etiam ſi ſciret filium crediturum, & regnum dimiſſurum, nec propter id aliquod ei malum inferendum, nec ſuum peccatum ab aliis ſciendum, niſi à ſolo ipſo filio ſuppoſito, vel marito, vt tenet cum multis, Trullenc. *lib.7. decalogi, cap.9. dub.5. n.5.* Ergo idem dicendum eſt de iſto clerico pater conſequentia, quia minus indecorum videtur filium ſibi ſupponere abſque adulterio; cum id excuſari poſſet ex amore ſucceſſionis, eo quod proprios non haberet, quam pecuniam alienam titulo ſacrificandi ſurripere, homines decipiendo, & alia damna, etiam animabus purgatorij cauſando; ſi ergo in illo caſu mulier, etiam in articulo mortis, non tenetur filio ſuppoſito aperire veritatem ob amiſſionem propriæ famæ apud illam, etſi nullum aliud malum timeatur, quam quod eius peccatum à filio ſuppoſito ſciatur, idem de hoc clerico procul dubio dicendum eſt.

Confirmatur 3. Quia ſoror, etſi clericus id in articulo mortis, etiam cum iuramento dicat, non 55 tenetur ei fidem adhibere, vt in ſimili caſu de filio adultero reſpectu matris docet cum Panormitano, Sa, Bartol. Medina, Leſſio, Bonacina, Trullenc. *lib.7. decalogi, cap.8. dub.6. n.1.* Alleganti enim ſuam turpitudinem, præſertim cum præiudicio tertij, nulla adhibetur fides; ergo non eſt cur iſte clericus ſuum delictum prodat, cum eius ſoror, adhoc eo detecto poſſit licite ei non credere, nec reſtituere quod à fortiori dicendum eſt, quod ipſe clericus dubitat, an illa ex manifeſtatione ſui delicti, prædicta ſtipendia reſtituenda ſit.

RESPONSIO AVTHORIS QVARTO QVÆSITO,

An in caſu, quo id in ſuo teſtamento, vel coram teſtibus clericus declaraſſet, poſſet eius ſoror per iudicem cogi ad ſoluendam illam ſummam, quam clericus dicit fuiſſe ex Miſſarum ſtipendiis?

RESpondi negatiuè, ſi aliæ non dentur coniecturæ, & probationes, bene tamen ſi den- 56 tur. Prima pars probatur. Quia quando donator tenetur de euictione rei donatæ, repellitur in iure à teſtificando contra donatarium, vt cum Ancharrano, Antonio de Beſtr. & aliis communiter docet Farinacius, *in tractatu de teſtibus, lib.2. tit. 6. q.6. num.363.* Atqui iſte clericus declarans in teſtamento dediſſe illam ſummam ex ſtipendiis Miſſarum, tenetur *de euictione*, ergo omnino repellitur à teſtificando.

Confirmatur primo. Quia filius adulterinus 57 non poteſt cogi demittere hæreditatem ex ſolo dicto matris confitentis illum eſſe adulterinum, etſi hoc dicat in articulo mortis cum iuramento, niſi certas probationes offerat, quibus filius neceſ- 58 ſario conuincatur; Nemo enim tenetur credere teſti fide digno in ſuum præiudicium, vt cum Petro Nauarra, Riccio, Leſſio, & aliis docet Trull. *lib.7. decalogi, cap.8. dub.6. n.2.* Ergo idem dicendum eſt de hac muliere.

Confirmatur 2. Quia teſtis, etſi fide dignus, etiamſi ſit Cardinalis, de facto proprio deponens 59 in præiudicium tertij non plene probat, vt cum multis latè probat Farinacius, *in tractatu de teſtibus, lib. 2. tit 6. q.63. n.219. & q.60. num 3.* Atqui hic clericus deponit in teſtamento de facto proprio in præiudicium tertij; ergo non plene probat in iudicio.

Secus dicendum eſt, ſi dentur aliæ coniecturæ, 60 & probationes; nam tunc datur actio in iudicio aduerſus hanc fœminam donatariam; & poteſt à iudice cogi intra annum ad ſoluendam pecuniam datam in præiudicium creditorum, etiamſi bona fide receperit. Ita cum Molina, Leſſio, Rebello, Salas, & aliis Palaus, *d.1. de iuſtitia commutatiua p.14. num.5. & habetur in l. quod autem, ff. quæ in fraudem creditorum & l. qui à debitore, ff. quæ in fraudem creditorum.* Ratio autem eſt, quia hæc fœmina eo ſolum excuſatur à reſtitutione in iudicio, quia dictum clerici deponentis in ſuo teſtamento, ſe dediſſe illam ſummam in præiudicium creditorum, non facit plenam fidem in præiudicium tertij; ergo ſi aliæ coniecturæ, & probationes adiungantur procul dubio obligabitur fœmina in iudicio ad reſtituendum totam ſummam.

CONSVLTVM LIV.

De quodam teſtamento metu facto non reuocato à potente illud reuocare an ſit validum?

SVMMARIVM.

1 *Ponitur caſus, ſeu factum.*
2 *Preces importunæ non ſufficiunt ad annullandum teſtamentum, etiamſi iungantur cum metu reuerentiali.*
3 *Metus reuerentialis, ſi cum eo non iungantur minæ, verbera, aut ictus, non eſt ſufficiens ad annullandum aliquem contractum.*
4 *Minæ ſolæ non ſufficiunt ad annullandum actum, ſi ille qui minatur non eſt ſolitus minas exequi.*
5 *Ponitur argumentum in contrarium, & ſoluitur.*
6 *Preces importunæ, & blanditiæ, non ſufficiunt ad annullandum teſtamentum.*
7 *Mulier quæ per multum tempus potuit rumpere teſtamentum, quod vi, vel metu fecit, & illud conſeruauit, cenſetur illud ratificare.*
8 *Lætitia, hilaritas, & iucunditas poſt factum teſtamentum, eſt ſignum illud, vt validum reputare, qui illud fecit.*
9 *Metus illatus cenſetur ſublatus quando fuit opportunitas illum fugiendi, & qui illum paſſus eſt noluit.*
10 *Quando teſtator agnoſcit nullitatem ſui teſtamenti, & non curat illud reſcindere, & aliud efficere, cum commode poſſit, cenſetur illud ratificare, & velle.*
11 *Ponitur argumentum in contrarium, & ſoluitur.*
12 *Quando metus à patiente illud facile repelli poteſt, non cenſetur grauis.*
13 *Metus cenſetur purgatus, quando perſona cui illatus fuit metus poſita eſt in ſua libertate.*
14 *Animus ab operibus dignoſcitur, & talis*

præsumitur qualem facta demonstrant.
15 *Ex verbis dignoscitur animus, & intentio hominis.*

CASVS, SIVE FACTI SPECIES.

1 QVÆDAM mulier nupta, cum proxima esset morti, fecit suum testamentum, & reliquit maritum suum hæredem vniuersalem: Arguunt autem parentes huius mulieris testamentum fuisse nullum, siquidem fuit factum per metum cadentem in virum constantem. Quod probant, eo quod maritus illius precibus importunis coegit hanc mulierem vt faceret eum suum hæredem, ei inferendo gr[illegible] metum, quod si sana euaderet eam male tract[illegible], nec cum ea amplius habiturum pacem, & quietem, quod cum videret mulier, timens quod grauiter ab eo vexaretur, si ab infirmitate sana euaderet, mota illius importunis precibus, blanditiis, & minis, fecit prædictum testamentum, & reliquit eum hæredem suum vniuersalem contra suam voluntatem, quæ omnia ipsa narrauit certis, & fide dignis personis. Accidit autem quod mulier hæc ab illa infirmitate sana euaderet, & vixit adhuc per 17. annos, & per septem annos absens fuit à marito suo per spatium quinquaginta leucarum, absque eo quod in toto hoc tempore reuocauerit, nec mutauerit dictum testamentum, imo illud custodiuit, & conseruauit, & reseruauit in scrinio, vbi res maioris ponderis habebat, cum facillime in tanto tempore absentiæ mariti aliud efficere posset, & de facto eius maritus, cum illa iterum esset infirma infirmitate, qua & mortua est, ei dixit, quod faceret aliud testamentum, & relinqueret hæreditatem suam cui voluisset, quod illa efficere minime voluit, imo se mori reliquit cum primo testamento.

Quæritur ergo 1. An hoc testamentum ex illo metu factum fuerit validum? Secundo quæritur, An in casu quo non fuisset validum, censeatur ratificatum, & reualidatum, eo quod illud non reuocauerit, cassauerit, vel ruperit, cum id posset per tantum tempus efficere, & hora mortis id ab ea postulante etiam marito.

RESPONSIO AVTHORIS PRIMO QVÆSITO,

An hoc testamentum ex illo metu factum fuerit validum?

AD intelligentiam huius consulti notandum est, hunc hominem de quo dicitur intulisse prædictum metum, esse hominem doctum, & optimum Christianum, nec de eo dictum vnquam fuit, quod aliquem vulnerauerit, aut occiderit, nec cum aliquo rixas habuerit, nec quod aliquid fuerit furatus, nec erat homo malarum artium, nec vnquam vxorem male tractauit, sed potius eam summo amore tractauit, quæ omnia sunt notoria. His suppositis,

Respondi primo quæsito, tale testamentum fuisse validum, primò. Quia dato quod præcessissent dictæ preces importunæ, id non sufficit ad 2 annullandum tale testamentum, nec alium contractum, etiamsi simul cum talibus importunis precibus iungeretur metus reuerentialis. Ita Abbas, Rolandus, Gabriel, Henriquez, Ledesma, quos refert, & vt probabilissimum tenet Sanch. *de matrim. d.* 8. *lib.* 4. *num.* 6. Tum quia metus reuerentialis, si cum eo non iungantur minæ, verbera, aut ictus, non est sufficiens ad annullandum 3 aliquem contractum, vt patet, *ex cap. ex literis de spons. impub. & ex cap.* 2. *de pactis, n.* 6. *& ex l. si patre cogente* 22. *ff. de ritu nuptiarum, & ex l. si debitor impetrauit* 16. §. *Pater Sei ff. de pignoribus*, & cum Abbate, Ancharrano, Hostiense, Nata, Decio, Gamma, Gutierres, Matienzo, Molina, & aliis tenet Sanchez, *de matrim. lib.* 4. *d.* 6. *num.* 7. & multoties decidit sacra Rota apud Farinacium, *lib.* 2. *cons. crim. & decis.* 783. *& decis.* 628. *num.* 6. apud Baratum, & ibidem in annotatione Fernantillas, & etiam in annotat. *ad decis.* 205. Atqui iste homo nunquam huic mulieri grauiter minatus est, nec ei ictus, vel verbera intulit, sed potius eam bene tractauit, ergo non est cur tale testamentum inualidum, & nullum iudicemus.

4 Confirmatur: Quia dato quod præcessissent dictæ minæ, quas dicunt contrarij, non sufficiunt solæ minæ ad annullandum actum, si ille qui minatus est non est homo crudelis, & qui soleat tales minas executioni mandare, vt cum Nata, Mascardo, Padilla, & aliis multis docet Sanchez, *de matrim. lib.* 4. *d* 6. *num.* 11. Sed sic est, quod iste homo nunquam offendit vxorem suam, vel aliam personam, eo quod homo bonæ vitæ, & timoratæ conscientiæ erat; ergo talis metus non fuit cadens in virum, vel mulierem constantem, ac per consequens non annullauit testamentum.

5 Nec contra hoc facit id, quod ista mulier prædictis illis personis dixit, scilicet se fecisse dictum testamentum contra suam voluntatem. Nam contra hoc est, quod protestatio contraria facto non releuat, *l. cum in plures*, §. *locator, ff. locati, cap. gratum de officio delegati*, & docet Baldus, Cephalus, Surdus, Tuscus, & alij apud Barbosam, *in axiomatibus iuris, axiomat*[illegible] 94. *num.* 1. Tum quia protestatio facta post actum cessat per actum sequentem contrarium, vt docet Cephalus, Craueta, Surdus, Menochius, Rota, apud Farinacium, *p.* 1. *recens.* Et protestans si non repetat in omnibus protestationem, censetur ab ea recessisse, Rota apud Paulum, *de rubeis decis.* 25. *n.* 19. *& decis.* 91. *n.* 12. *tom.* 1. *diuersarum*: Sed sic est quod hæc mulier nunquam protestata est hoc testamentum factum fuisse per metum, & quod vt tale illud annullabat, sed solum dixit aliquibus personis, quod ex metu mariti sui illud fecerit, & dato quod protestata fuerit, quod ex metu illud fecerit, & quod nunquam voluntatem illud condendi habuerit, non continuauit in omnibus eandem protestationem, imo illud sustinendo, & non illud rumpendo, tacitè approbauit, & ratificauit; ergo tale testamentum fuit validum. Confirmatur quia hæc mulier non solum tenebatur protestare se tale testamentum propter metum fecisse, sed quod si adhuc talis metus non duraret, absque dubio tale testamentum infringeret, & annullaret, vt cum Mantica, docet Fragos. *p.* 3. *lib.* 4. *d.* 7. §. 1. *num.* 9. Ergo cum hæc mulier tale quid nunquam dixerit, sequitur quod cum tale testamentum non mutauerit, validum semper permansisse.

6 Nec obstat id, quod dicunt contrarij de precibus, & blanditiis. Nam dato quod fuissent importu

importunæ, adhuc non ſunt ſufficientes ad annullandum dictum teſtamentum, vt ducent Abbas, Rulandus, Gabriel, Henriques, Lopea, Villalobos, & alij, quos refert, & ſequitur Buſius *de matrim. cap.* 12. *num.* 118. Nauarrus *in manuali cap.* 17. *num.* 16. Ledeſma, *part.* 4. *quæſt.* 49. *artic.* 3. *ad finem*, & in propriis terminis tenet cum Bartolo, Fragoſius *part.* 3. *lib.* 4. *d.* 7. §. 1. *n.* 9.

RESPONSIO AVTHORIS SECVNDO QVÆSITO,

An in caſu, quo hoc teſtamentum non fuerit validum, cenſeatur reualidatum, & ratificatum, ex eo quod cum mulier illud non reuocauerit, caſſauerit, vel ruperit, cum id poſſet per tantum tempus efficere, & hora mortis id ab ea, poſtulante marito!

7 RESpondi affirmatiuè: Ratio eſt, quia eo ipſo quod illa per tot annos, in quibus fuit abſens à ſuo marito non reuocauit tale teſtamentum, quod alias putabat eſſe nullum, eo quod metu factum fuerit, *iuxta l. fin. ff. ſi quis aliquem teſtari prohib.* Sed potius illud conſeruauit, cenſetur illud ratificaſſe. Nam cum toto hoc tempore illud libere potuiſſet reſcindere, & annullare, & non fecit, cenſetur illud approbare. Ita cum Alciato, Menochio, Genuenſi, Buſius *de matrim. cap.* 10. *num.* 397.

Confirmatur 1. Quia hæc mulier per multos annos conſeruauit hoc teſtamentum, quod libere rumpere, & delineare poterat; ergo cum id non fecerit, cenſetur illud velle, & appro-
8 bare. Menochius *præſumptione* 4. *num.* 28. Pariſius *conſil.* 170. *num* 25. *lib* 4. Genuenſis *cap.* 87. *num* 6. Confirmatur 2. Quia poſtquam hæc mulier fecit hoc teſtamentum vixit per multos annos alacris, & iucunda cum marito, abſque eo quod vnquam procurauerit reſcindere tale teſtamentum; ſed ſic eſt quod hæc lætitia, iucunditas, & hilaritas, ſignum eſt quod teſtamentum vt bonum, & validum reputabat, ſiquidem ſi perſiſteret adhuc in tali voluntate contraria triſtis incederet, & abſque conſolatione, vt cum Pariſio, Ruino, Menochio, probat Boſius, *ſuprà, num.* 401. Ergo tale teſtamentum validum fuit.

Nec obſtat, Quod metus ſemel illatus non cenſetur ſublatus durante cauſa metus; Atqui viuente marito, cenſetur durare cauſa metus, vt cum multis textibus, & Doctoribus probat Bu-
9 ſius *ſuprà, num.* 407. Ergo. Non obſtat inquam. Reſpondeo namque, cum Sanchez *de matrim. lib.* 4. *d.* 18. *num.* 7. id intelligi quando non fuit opportunitas fugiendi præ timore; ſed ſic eſt, quod hæc mulier per ſpatium 17. annorum, in quibus fuit abſens à viro ſuo, poterat abſque vllo timore facere ſuum teſtamentum occultè iuxta voluntatem ſuam; ergo ſi illud non fecit, & antiquum conſeruauit, cenſetur illud approbaſſe, & velle.

10 Confirmatur, Quia hæc mulier vixit per ſpatium decem & ſeptem annorum poſtquam fecit primum teſtamentum; atqui toto hoc tempore numquam illud reuocauit, imò conſeruauit in ſcrinio, & inter ſcripta chariora cuſtodiuit; ergo tacite voluit fuiſſe validum. Patet conſequentia, quia quando teſtator cognoſcit nullitatem ſui teſtamenti & non curat illud reuocare, vel in aliam formam reducere cum id poſſit facere, imò illud conſeruat inter ſcripturas amabiliores in ſcrinio domus ſuæ, cenſetur illud approbare, vt in propriis terminis tenet Menochius *libro* 4. *præſumptione.* 7. *num.* 5. & alij, apud Gratian. *diſcept. forenſ. cap.* 235. *num.* 19. Sed ſic eſt, quod hæc omnia acciderunt in hoc caſu; ergo tale teſtamentum fuit validum.

11 Nec obſtat ſi dicas, quod cum vir illius adhuc vixerit, etiam ſi abſens eſſet, adhuc mulier timebat, quod in notitiam illius veniſſet, & præ metu illud non rumpebat. Non obſtat inquam. Reſpondeo namque, quod per abſentiam tanti temporis conſtituta eſt mulier iſta in ſua plena libertate, ſpecialiter ad vnum actum; quem occultè facere poterat, abſque eo quod veniſſet in notitiam mariti abſentis, vt patet *ex l.* 2. *Cod. de his qui vi.* Et ibidem Baldus *num.* 1. & Gailus *de obſeruat.* 93. *num.* 23. Afflictus *deciſ.* 336. *in fine.* Balbus *deciſ.* 22. Riccius *d. Collect.* 878. & alij apud eundem.

12 Tum quia hæc mulier ſi vellet, cum eſſet per tantum tempus abſens à viro ſuo, facillimè poterat facere aliud teſtamentum implorando auxilium iudicis, ſi neceſſarium foret, abſque eo quod maritus ſuus eam potuiſſet offendere; ſed ſic eſt, quod quando metus facilè repelli poteſt, non cenſetur grauis, vt patet ex *cap. fin. de electione*, & cum Angelo, Cuco, & aliis docet Sanchez *lib* 4. *de matrim. d.* 1. *n.* 2. Ergo ſi id noluit facere, cenſetur tale teſtamentum approbaſſe.

13 Confirmatur tandem: Quia hæc mulier cum iterũ proxima eſſet morti vir eius ei dixit, quod feciſſet aliud teſtamentum in quacumque forma voluiſſet iuxta voluntatem ſuam quod illa efficere noluit, ergo cenſetur approbaſſe iam factum. Patet conſequentia; quia metus cenſetur purgatus, quando perſona cui illatus fuit metus repoſita eſt in ſua libertate, vt *cum communi ſententia, & pluribus Rotæ deciſionibus*, probat Boſius *de matrim. cap* 12. *num* 412. Sed ſic eſt. quod hic homo repoſuit hanc mulierem in ſua libertate, dicens ei quod conderet aliud teſtamentum iuxta voluntatem ſuam, abſque aliquo metu; ergo ſi illa illud efficere noluit, cenſetur antiquum approbare.

14 Nec obſtat ſi dicant, illam alterum teſtamentum non feciſſe, quia adhuc timuit, quod illa mariti verba eſſent ficta, & fraudulenta. Nam huic obiectioni Reſpondetur, quod animus ab operibus operatis dignoſcitur, & talis præſumitur, qualem facta demonſtrant. *l.* 1. §. *fin. ff. de dolo*, Maſcardus *de probationibus conſil.* 95 *num.* 1. & *concluſ.* 1304. *num.* 14. Farinacius *praxi crimin. quæſt.* 89. *num.* 76. Maximè ſi verba etiam iunguntur, quia ex illis dignoſcitur animus, & in-
15 tentio hominis. *l. Labeo. ff. de ſupplen. leg. cap.* 2. *requiſitis de appellat.* Albanus *conſil.* 119. & *conſil.* 119. & *conſ.* 616. *num.* 9. Surdus *conſil.* 83. *n.* 33. & *conſ.* 47. *n.* 40. Sed ſic eſt, quod hic homo clare dixit ſuæ vxori, quod faceret ſuum teſtamentum in quacumque forma voluiſſet iuxta voluntatem ſuam, ergo ſi illa illud efficere noluit, ſignum euidens eſt, voluiſſe ratificare iam factum, Et nulla ratione de marito præſumi poteſt, quod ficte hæc verba ei protulerit, ſiquidem ad hue

nullum erat fundamentum. Qua propter intelligo talem hominem fuisse verum hæredem vxoris suæ, eo quod testamentũ ab ea factum in vtroque foro fuerit validum, & vt tale defendendum, & sui hæredes possunt adire hæreditaté ex vi illius.

CONSVLTVM LV.

De Religioso, an poßit celebrare in arce, vel Castris tempore belli, vt milites Missam audiant?

SVMMARIVM.

1. *Ponitur casus, seu factum.*
2. *Religio D. Ioannis Militensis gaudet omnibus priuilegiis, quibus gaudet religio Sancti Augustini.*
3. *Religio S. Augustini, & alij mendicantes habent priuilegium ad erigendum Altare, & celebrandum in castris, & arcibus in aula Gubernatoris, & in cameris, & plateis, si opus sit.*
4. *Ponitur obiectio in contrarium, & soluitur.*
5. *Religiosus S. Ioannis Militensis, qui residet in quadam arce vbi sunt multi milites, tenetur ex charitate in dicta arce erigere Altare, & Missam celebrare, vt milites Missam audiant in die festo.*
6. *Si id noluerit efficere, potest id efficere quilibet Sacerdos sæcularis in die festo.*

CASVS, SIVE FACTI SPECIES.

1 IN loco non procul ab Inimicis in prouincia Interamnensi in hoc Lusitaniæ regno quando bellum inter illius, & Hiberiæ Serenissimos Reges exercebat: *Hac enim die in qua hæc transcribo, quæ est prima Martij anni* 1668. *semper in Lusitania celebris, stabilita fuit perpetua pax inter vtrumque Regem ab omnibus adeò concupitam, & desideratam, quam Deus in æternum firmet, & conseruet.* In hoc igitur Lusitaniæ loco facta fuit quædam arx ad expugnandos inimicos, & cum in ea adhuc non fuisset Eremitorium, & aliàs Milites, Duces, & gubernator illius non possent extra ad Ecclesias propinquiores exire, eo quod diebus præteritis, cum quidam gubernator eiusdam arcis dictæ Castro Laboreiro exiret ad audiendam Missam ad Ecclesiam loci, milites illius arcis se rebellarunt contra suum gubernatorem, & tradiderunt arcem inimicis, quapropter præceptum impositum fuit singulis arcium gubernatoribus, vt nunquam ab eis exirent, nec etiam ad Missam audiendam.

Quæsiuit ergo à me armorum gubernator, an quidam clericus religiosus S. Ioannis Militensis, qui forte tunc residebat in illa arce, posset in domo gubernatoris in prædicta arce, vel in alio honestiori loco eiusdem arcis, Missam celebrare ad milites satisfaciendos præcepto Ecclesiæ audiendi Missam?

RESPONSIO AVTHORIS.

2 RESpondi affirmatiue. Ratio est, quia Religio D. Ioannis Militensis gaudet omnibus priuilegiis, quibus gaudet Religio S. Augustini, vt constat ex Bulla Gregorij XIV. quam ego ipse refero *in nostro Directorio Regularium part. 1. tract. 2. d. 3. sect. 6. num.* 167. Sed sic est quod tam 3 Religio S. Augustini, quam aliæ mendicantes cum suis ordinibus militaribus habent priuilegium ad erigendum Altare, & celebrandum, non solum in Castris, sed etiam in arcibus, vt concessit Vrbanus V. Bulla prima, & alij Pontifices, vt ego ipse dixi *in nostro Directorio Regularium, part. 1. tract. 2. d. 2. sect. 4. num.* 174. Ergo non solum possunt erigere Altare in dictis arcibus in Eremitoriis de nouo fundatis, sed etiam in aula gubernatoris, vt concessit Sixtus V. Bulla XIV. & Eugenius IV. imò non solum in aula gubernatoris, sed etiam in cameris, in quibus dormiunt homines sæculares, & in plateis, vt concessit Alexander VI. non obstante quod cameræ vbi sæculares dormiunt, & plateæ videantur loca inhonesta.

4 Nec contra hoc obstat Concilium Tridentinum *sess.* 22. vbi præcipiunt, quod Episcopi non permitant celebrare in domibus particularibus. Nam huic obiectioni Respondeo. Concilium non derogare priuilegia regularium, sed solum præcipere, ne Episcopi permittant, quod religiosi celebrent in domibus priuatis, & sic dum Episcopus speciali decreto non prohibuerit celebrare in talibus domibus priuatis, possunt regulares vti suis priuilegiis, vt docent Fr. Ioannes à Cruce, Ledesma, Rodrigues, Portel, quos refert, & sequitur Diana *p. 2. tract. 2. resol.* 80. Lezana, *tom. 3. verbo Altare, n.* 13. Pascaligus, Marchinus, Decastillus, Lugo, & alij, quos ego ipse refero, & sequor *in nostro Directorio Regularium, p. 1. tract. 2. d. 2 sect. 4. num.* 174 *&* 175.

5 Hinc fit, quod cum prædictus pater Fr. sit religiosus S. Ioannis Militensis, & vt talis gaudeat supradictis priuilegiis, & cum interim non possit in dicta arce construi Eremitorium ob immensos sumptos belli, & aliàs sit necessarium, quod gubernator, Duces, & Milites non exeant ab arce audiendam Missam, ne illis eueniat, quod non ab hinc multis diebus accidit gubernatori Castro Laboreiro, & alias Episcopus id non prohibeat. Dico quod tenetur talis religiosus vti hoc priuilegio dicendi Missam in loco honestiori, quæ inuenta fuerit in dicta arce, & si non detur nisi domus vbi dormiant milites hæc decenter præparanda est, & componenda, vt ibi possit erigi Altare, & Missæ sacrificium celebrari ob tantam militum necessitatem. Tenebitur autem ad hoc talis religiosus ex charitate, ne dicti milites in diebus festis Missa careant, & sic gubernator armorum debet dicto Religioso præcipere, vt erigat. Altare cum id ex priuilegio efficere possit, & Missam celebret, dum Eremitorium expensis regiis non erigitur, ne milites maneant absque hoc auxilio spirituali.

6 Addo, quod & si prædictus Pater Fr. non fuisset regularis, nec haberet prædicta priuilegia, sed esset quidam simplex clericus adhuc posset erigere Altare in dicta arce, & Missam celebrare in quacunque domo honesta, & composita, vel etiam in platea; vt milites Missam audirent diebus festis. Ita habetur *in c. sicut de consecrat. d.* 1. Necessitas namq; non carendi tanto tempore hoc sacrificio tales milites, & defectus potentiæ

exeundi

exeundi extra arcem ad Missam audiendam sufficit, vt quilibet clericus possit in prædictis locis celebrare, vt ibi Missam habeant, *non obstante dicto decreto Tridentini, sess. 22. cap. de vitandis in celebratione Missarum.* Ita docet Henriquez, Sa, Hurtado, Lugo, Suarez, Villalobos, Machado, Valerus, quos refert, & sequitur Leander, *de Sacramentis, tract. 8. disp.....q.16.* Quapropter resolutorie dico, quod si prædictus pater, S. Ioannis Melitensis noluerit celebrare in dicta arce modo dicta, potest gubernator armorum præcipere cuicunque clerico, vt erigat altare in dicta arce, & ibi Missam celebret, ne milites Missæ sacrificio careant in diebus festis. Nec ad hoc requiritur licentia ordinarij, siquidem necessitas sufficit, & præsumitur talis licentia, & ius commune illam concedit, *in cap. sicut de consecratione, distinct. 1.* videatur Suarex, *d. 81. sect. 4.* & Leander, *loco citato.*

CONSVLTVM LVI.

De operibus præceptis pro consecutione iubilæi duarum hebdomadarum, an debeant omnia fieri in eadem hebdomada, in qua consequitur Iubilæum, vel possint fieri partim in vna, & partim in alia hebdomada?

SVMMARIVM.

1. *Ponitur casus, seu factum.*
2. *Ad consequendum Iubilæum sufficit quod opera præcepta fiant intra duas hebdomadas assignatas ad illud lucrandum.*
3. *Hæc opinio est nimis probabilis, licet detur etiam opinio probabilis in contrarium.*
4. *Qui ad consequendum Iubilæum secutus fuit opinionem probabilem, consequitur illud.*
5. *Si bulla Iubilæi dicat quod opera fiant intra duas hebdomadas, vt fuit Iubilæum in assumptione Innocentij X. hoc est extra quæstionem.*
6. *Si postulet vt opera fiant in vna hebdomada, adhuc est probabilis opinio, quod si fiant in duabus hebdomadibus sufficit.*
7. *Confessor potest immutare opera Iubilæi, quæ intra eandem hebdomadam non fecit pænitens in alia*
8. *Qui vsque ad vltimam diem Iubilæi nullum fecit opus assignatum pro Iubilæo si à confessore opera immutentur in alia, quæ possit facere ipsa vltima die, consequitur Iubilæum.*

CASVS, SIVE FACTI SPECIES.

1 SVMMVS Pontifex Innocentius X. cum ad cathredam D. Petri assumptus fuerit concessit Iubilæum per duas hebdomadas, ad cuius consecutionem præcepit vt aliqua opera fierent ad lucrandum dictum Iubilæum. Aliqui pœnitentes in quadam hebdomada faciebant partem illorum operum, & in alia alteram partem, quapropter inter eos magnum iurgium de hac re exortum est, aliquibus hinc inde disputantibus.

Quæsierunt igitur à me, An sic facientes opera postulata in dicto Iubilæo consequerentur illud.

RESPONSIO AVTHORIS.

2 RESpondi satis esse ad consequendum Iubilæum quod ea quæ continentur in bulla Iubilæi executioni mandentur intra duas hebdomadas signatas ad consequendum ipsum Iubilæum. Vnde qui in prima hebdomada fecit medietatem operum præceptorum, & in altera aliam medietatem, vel aliquod ex prædictis operibus, quod defuit illi in prima hebdomada, consequitur Iubilæum. Et ratio est: Quia licet detur opinio probabilis quæ asserit omnia opera exequenda esse in eadem hebdomada in qua lucratur Iubilæum, vt cum Henriquez, Villalobos, Portel, docet D. Rodericus de Cuñ o, *de Iubilæo, cap 4. n. 2.* Santarelus, Zeroæla, & alij, quos refert Diana, *5. p. tract. 12. resol. 24.* Attamen opinio contraria, quæ docet sufficere ad lucrandum Iubilæum, quod qui faciat aliqua opera præcepta in vna hebdomada, & alia in altera hebdomada est etiam probabilis, & secura, vt docet Præpositus, Laiman. Naldus, quos refert, & sequitur Diana, *5. p. tract. 12. resol. 24.* & sic responderunt Patres sacræ pœnitentiariæ Romanæ de hoc interrogati, vt testatur Diana, *loco citato.*

3 Et de hoc datur quædam declaratio sacræ Congregationis, vt testatur Diana, *loco citato*, & docent etiam hanc sententiam Bonacina, *in præsenti, d.6. p.5. q.1. n.34.* Pelizarius, *tract.10. cap 9. n. 2.* & vt probabilem docet Decastillus, *de pænitentia tract.9. d.2. dub.25. n.332.* vbi ait quod in eo quod attinet ad communionem probabilius esse posse quempiam in prima hebdomada ieiunare, & distribuere eleemosynas, & in secunda confiteri, & communicare; imo hanc esse communem opinionem vsitatam in Ecclesia; eandem sententiam tenet Palaus, *tom.4. tract.24. d. vnica, p.12. num.19.* Ergo cum hæc opinio sit satis secura, & probabilis, qui fecerit partem illorum operum in prima hebdomada, & partem in secunda, absque dubio lucrabitur iubilæum.

4 Confirmatur 1. quia opinio satis probabilis est, quod ille qui tempore Iubilæi secutus fuerit opinionem probabilem circa consecutionem Iubilæi absque dubio consequitur ipsum Iubilæum, vt docet Leander, *de Sacramentis, tom. 1. tract.5. d. 14. q.164.* qui testatur eandem sententiam tenuisse plures DD. inter quos fuit Fr. à S. Iuliano, eandem sententiam docet Fr. Martin. à S. Ioseph, *to. 1. lib. 2. de indulgentiis, tract.12. n.2.* P.D. Paulus Maria, quem refert, & sequitur Diana, *p.10. tract.11. resol. 34. in fine*; cum ergo sit sententia satis probabilis, dicens quod qui fecerit partem operum in Iubilæo præceptorum in prima hebdomada, & partem in secunda consequitur Iubilæum, euidenter sequitur, quod ille qui hanc opinionem secutus fuerit absque dubio consequitur Iubilæum.

5 Confirmatur 2. Quia id in hoc Iubileo de quo agitur est euidentius, siquidem in illo Pontifex ait se concedere Iubilæum illis, qui in spatio duarum hebdomadarum visitauerint semel ad minus vnam Ecclesiam ex nominatis, & ieiunauerint feria quarta, sexta, & Sabbato, vniuscuiusque illarum duarum hebdomadarum, & confessi

confessi fuerint, & communicauerint, vel in dominica die sequenti, in qua finitur hebdomada, vel in quacunque die illina, & dederint aliquam eleemosynam modo in bulla assignato; Atqui Pontifex hic non postulat vt omnia opera fiant in eadem hebdomada, imo dicit sufficere si fiant per spatium duarum hebdomadarum prædictarum; ergo in hoc Iubilæo nulla de hac re dari potest quæstio cum verba bullæ sic videantur admittere.

Vnde opinio contraria solum est quando in bulla Iubilæi postulatur vt opera omnia fiant intra eandem hebdomadam in qua lucratur Iubilæum vt dicebat bulla Iubilæi Gregorij XV. & Pauli V. de quibus loquitur D. Rodericus à Cuña, *suprà citatus*; videndus ergo est tenor bullæ & cum Farinacio aduertit Fragosus, *de regimine Reipublicæ Christianæ, p.2. lib.2. d.4. §.3. num.18. in fine* ea namque id sæpe clare constat, vt in bulla præsenti. Addo tamen quod quando bulla non esset adeo clara, sed solum fuisset vt illa Gregorij XV. 6 & Pauli V. adhuc dicendum esse facientem opera partim in vna, partim in altera hebdomada consequi Iubilæum, vt docent DD. *suprà citati.*

Imo addo, quod licet contraria sententia fuisset certa quod non est, imo nostra probabilior est; adhuc dicendum est, quod homo qui non fecit omnia opera in vna ex prædictis hebdomadibus poterit consequi Iubilæum, si confessor illi com-7 mutauerit opera quæ illi defuerunt quod illa in altera die exequatur, aut quod loco illorum faciat aliud opus, quod optime efficere potest confessor in casu quo in eadem dicta hebdomada prædictua homo non possit exequi omnia prædicta opera, vel ea faciendi immemor fuit. Ita Veiga, Nauarrua, Graffius, & alij, quos refert, & sequitur Fragosus, *p.2. lib.2. d.4. §.3. num. 19.* D. Rodericus à Cuña, *de hoc Iubilæo, cap. 1. num. 6.* 8 Vbi etiam ait, quod si quis transisset omnes quindecim dies assignatos ad lucrandum Iubilæum absque eo quod in eis aliquod opus executioni mandauerit, adhuc posse in vltimo die consequi Iubilæum si confessor ei commutauerit omnia opera postulata in Iubilæo in alia, quæ in ipsa die possit executioni mandare. Ita etiam docet Henriquez, *lib.7. cap 10 num.6.* Sanchez, *lib.4. decalogi, cap. 54. n.10.* Rodriguez, *in summa, verbo Iubilæum, n. 10.* Villalobos, *tract.16 d.24 n.5.*

CONSVLTVM LVII.

De testamento non assignato à testatore, ob accelerationem mortis, an possit probari validum, vt nuncupatiuum?

SVMMARIVM.

1 *Ponitur casus, seu factum.*
2 *Ad testamentum nuncupatiuum iure Lusitano requiruntur sex testes, siue viri, siue fœminæ.*
3 *Testamentum nuncupatiuum in quo non fuerunt sex testes est nullum.*
4 *Testator qui antequam inciperet testamentum scriptum declarauit totam suam voluntatem coram sex testibus & tabellione fecit testamentum nuncupatiuum validum.*
5 *Ponitur argumentum in contrarium, & soluitur.*
6 *Nominatio emphyteusis probata per quinque testes valet.*
7 *Nominatio emphyteusis, etsi fiat in testamento est actus meri facti inter viuos.*
8 *Nominatio emphyteusis facta in testamento nullo valet, probato testamento.*
9 *Nominatio ad petendam renouationem emphyteusis si probetur tribus testibus valet.*
10 *Ponitur argumentum in contrarium, & soluitur.*
11 *Quomodo intelligatur nostra Ordinatio Regia,* lib.4.tit.37. §.4. *qua videtur nostra resolutioni opposita.*
12 *Ponitur argumentum in contrarium, & soluitur.*
13 *In emphyteusi liberæ nominationis non attenditur quod successor sit de sanguine primæ lineæ, quæ emphyteusim obtinuit.*
14 *Solum attenditur quod sit nominatus ab vltimo possessore, vel proximior consanguineus illius.*
15 *In emphyteusi liberæ nominationis non solum possunt petere renouationem descendentes, sed & transuersales.*
16 *Consanguineus proximior est ille qui est in gradu proximiori vltimæ vitæ.*
17 *Dominus directus tenetur eligere qui est in gradu proximiori vltimæ vitæ.*
18 *Quando non dantur testes ad probandam nominationem emphyteusis proximior vltimæ vitæ habet ius petendi renouationem.*
19 *Si vltima vita nominauit coram sufficientibus testibus ius petendæ renouationis remotiori consanguineo, hic præferendus est proximiori in renouatione emphyteusis.*
20 *Dominus directus tenetur sequi in renouatione emphyteusis liberæ nominationis electionem, & voluntatem vltimæ vitæ.*
21 *Ponitur argumentum in contrarium, & soluitur.*
22 *Quid si vltima vita dicat coram testibus se reliquisse suam emphyteusim Francisco verbi gratia.*
23 *Si domino directo certo constet per testes vltimam vitam aliquem nominasse tenetur in hoc renouare emphyteusim.*
24 *Si de hoc ei non constet tenetur nominare personam proximiorem vltimæ vitæ.*

CASVS, SIVE FACTI SPECIES.

ERAT Maria v.g. infirma infirmitate, qua 1 est mortua, & cum proxima esset morti vocauit tabellionem vt faceret suum testamentum ad nominandum in eo quandam emphyteusim liberæ nominationis, & antequam inciperet testamentum dixit coram notario, & quinque testibus se instituere suam hæredem Ioannem consanguineam suam in secundo gradu, & quod eam nominabat ad emphyteusim, quam habebat post hæc, & sic peracta incepit tabellio scribere testamentum, & antequam ab infirma subscriberetur mortua est testatrix.

Quæritur ergo primo. An testamentum illud scriptum, eo quod non fuerit assignatum à testatrice possit probari saltem vt validum nuncupatiuum. Secundo, An casu quo nec sit nuncupatiuum validum valleat nominatio emphyteusis quæ

quæ postea per illas quinque testes fuit probata. Tertio an etiam valeat nominatio ad petendam renouationem emphyteusis facta in testamento nuncupatiuo nullo à testatore qui iam non habebat ius ad nominandum ad emphyteusim si tribus testibus probetur. Quarto an in casu quo testamentum nec vt nuncupatiuum valeat, nec etiam nominatio emphyteusis, possit dominus directus dare emphyteusim huic consanguineæ in tertio gradu defunctæ testatricis, relinquendo quandam filiam sororis ipsius defunctæ, vel cui facienda sit hæc renouatio emphyteusis?

RESPONSIO AVTHORIS PRIMO QVÆSITO,

An testamentum illud scriptum, eo quod non fuerit aßignatum à testatrice poßit probari, saltem vt validum nuncupatiuum?

2 Respondi tale testamentum, nec vt nuncupatiuum valuisse. Et ratio est, quia ad testamentum nuncupatiuum de iure Lusitano requiruntur sex testes, siue viri, siue fœminæ, vt patet *ex ordinatione, lib.*4. *tit.*8. §. *vltimo*; Sed hic non fuit talis numerus testium; ergo nec vt scriptum, nec vt nuncupatiuum valet, nec etiam vt codicil-3 lum, *l. si quis cum test.*3.*l. ab intestato* 16. *ff. iure codici l. non* enim hic habemus clausulã codicillarem, nec iste casus est ex illis in quibus illa præsumitur.

Aliter dicendum esset si adessent sex testes, nam tunc valeret tale testamentum vt nuncupatiuum, *iuxta ordinationem, lib.*4. *tit.* 8. §. *vltimo*; Nam licet testatrix intenderet facere testamentum scriptum, & dispositio non valet, nisi in ea forma quam disponens intendit, argument. *l. contractus, ff. dictum instrum. l. verbis ciuilibus, ff. de vulgari*, Cabedo, *decis.* 159. latissime Caldas, *de emptione cap.*14. *n.*6. Phebus, 2. *p. decis.*188. *n.*10. Attamen hic ex modo quo ista testatrix disposuit, 4 aliter dicendum esset: illa enim antequam inciperet scribere testamentum, voluntatem suam coram testibus totam exposuit, & in his terminis valet testamentum, vt nuncupatiuum Maranta, *disp.*4.*n.*13. Clarus, §. *test. q.*4.*n.*2. *ad finem*, & cum Mantica, Burg de paz, & aliis bene resoluit Gutier. *lib.*3.*pract.c.*45.*n.*2. Cald. *vbi suprà n.*8. Phebus, *loco citato, n.*3. *&* 4. Reinoso, *obseruatione* 49.*n.*18.

5 Nec obstat quod testatrix volebat vltra progredi, & facere testamentum in scriptis; ergo si mortua est eo non finito testamentum manet nullum, vtpote imperfectum *ex l. si quis testamentum l. ex ea scriptura, ff. de testam.* Surd, *consil.*258.*n.*19. Stephanus Gratian *forens. cap.*550 *n.*9. Non obstat inquam, respondeo namque testamentum nuncupatiuum in hoc casu iam esse finitum, & perfectum, siquidem testatrix dixerat coram testibus omnia quæ volebat disponere instituendo hæredem nominando emphyteusin, & voluntas semper præsumitur completa, & absoluta Alexander, *consil.*109 *ad fin. lib.*7. Quod autem scriptura non esset finita, id non intererit, cum hic non agatur de valore testamenti scripti, sed nuncupatiui; vnde qui voluerit dicere testatricem non dixisse omnia, quæ volebat disponere circa institutionem hæredis, & alia ad testamentum requisita, debet id probare, & non sufficit probare illum, etiam quod vice protulerat voluisse scribi, ita eleganter resoluit Rota apud Stephanum Gratianum *d. c.*550. *n.*49. fatetur idem Gratianus *n.*11. *&* 12. & alij Doctores *relati ab ipsa Rota loco citato.*

RESPONSIO AVTHORIS SECVNDO QVÆSITO,

An casu quo non fuerit validum testamentum nuncupatiuum, valeat nominatio emphyteusis quæ posteà per illos quinque testes fuit probata?

Respondi affirmatiuè. Ratio est quia nominatio emphyteusis ita pẽdet ex nuda nominantis voluntate, vt nullam aliam solemnitatem requirat, & sufficit quod de ipsa voluntate constet, Gãma *decis.*287.*n.*1. Cald. *de nominatione quæst.*1. *n.*21. Phebus *decis.* 124. *n.*13. & patet *ex textu in l. vult ff. rebus eorum* Decius *in l. fin. n.*10. Peralta *in l. si quis in principio, ff. licet.*3. *n.*215. Valascus *consult.*61.*n.*15. Caldas *de potestate eligendi cap.*12 *n.*4. Surdus *de aliment. titulo,* 9.*n.*92. vbi concludit sufficere quod testator aliquid voluerit, quia etsi 6 actus postea non habuerit effectum, tamen probatur, & sustentatur voluntas testatoris; atqui hic per testes constat ex testamento de voluntate testatricis; ergo nominatio quæ solum ab ipsa voluntate dependet, cum de illa constet per ipsum testamentum, sustinenda est vt res distincta, etiam si testamentum ex defectu alicuius solemnitatis fuerit nullum.

Probatur 2. quia nominatio emphyteusis, etiam 7 si fiat in testamento, est actus meri facti inter viuos, vt post Bart. & alios notat Valascus *consil.*61. *n.*5. Caldas *consil.* 10. *n.*40. *&* 45. & nullam dependentiam habet à testamento, quia per se subsistit, vt ex multis aduertit Phebus 1.*p. decis.*30.*n.*21. *&* 2 *p decis.*124.*n.*17. *&* 46. Nec partis præsentiam requirit, vt post Paulum, & Bartolum fatetur idem Caldas *suprà n.*4. Gãma *decis.*17.*n.*9. ergo etiam si testamentum annulletur ex defectu alicuius solemnitatis nominatio in eo facta vt res independens à testamento, & quæ per se stare potest sustinenda est ex ratione principali *in l. etiam ff. in officios. testam.* si in ipso testamento inueniatur sufficiens probatio quæ ad nominationem requiritur vt benè concludit Valascus *suprà n.*5. atqui hic in testamento reperitur sufficiens probatio requisita, ad valorem nominationis; ergo.

Confirmatur, quia quando nominatio fuit facta 8 in testamento in scriptis, & testamentum fuit nullum ex defectu aditionis hæreditatis, quia defecit caput testamẽti, sustinenda est nominatio emphyteusis in eo facta probato ipso testamento nullo, vt resoluit Caldas, *consil.*10 *n* 40. & cum multis Phebus, *decis.*124.*n.*9. vbi dicit sic fuisse iudicatum; ergo à fortiori sustinẽda est nominatio emphyteusis facta in testamento nuncupatiuo nullo ex defectu vnius testis, vt ex Mol. notat Pheb. *suprà, n.*52. Caldas, *n.*49. Patet consequentia, quia in testamento nuncupatiuo testes deponunt se vidisse, & audisse, & nuncupatim specificant id, quod testator ordinauit, & nominationem, quam ab eo audierunt, & testamentum solum est nullum eo quod defecit vnus testis, sed in testamento in scriptis si defecit vnus testis nullus ex aliis scit in specie, nec deponit de dispositione aliqua, quam testator fecisset, nec de re quam ab illo audierit ordinare, & tamen in hoc casu adhuc nominatio emphyteusis in eo facta est valida, *vt suprà*, ex Caldas, Molina,

Molina,& Phebo, ostendimus: Ergo à fortiori erit valida quando testamentum est nuncupatiuum.

RESPONSIO AVTHORIS TERTIO QVÆSITO,

An valeat nominatio ad petendam renouationem emphyteusis facta in testamento nuncupatiuo nullo à testatore, qui iam non habebat ius ad nominandum aliquam vitam ad emphyteusim si tribus testibus probetur?

REspondI affirmatiue: Ratio est, quia ius petendi renouationem est idem ac nominatio, & eisdem regulis metiendum est, nec ex parte gerentis datur differentia in eo quod detur in vita; vel in morte vt aduertit Pereira, *decis.* 31. *n.* 6. 9 Siquidem in vtroque est eadem ratio, & vbi diuersa ratio assignari non potest, diuersum ius indici non debet, *l. Titio, ff. verbor. l.* 3. §. 1. *ff. iniusto rupto*, & eodem modo quo potest fieri nominatio emphyteusis, potest etiam fieri donatio, vel nominatio iuris petendi renouationem, quod in illius locum succedit, & quasi subrogatur in locum nominationis, ac proinde eiusdem nominationis naturam sapit iuxta vulgares regulas, vnde non solum in morte potest relinqui hoc ius petendi renouationem vt sentit Gamma, *decis.* 41. *n.* 4. Valascus, *consider.* 157. *n.* 11. Gabriel Pereira, *decis.* 128. *n* 1. *&* 3. *& de manu regia*, 2 *p. cap.* 28. *num* 15. Egidius Lusitanus, *in l. ex hoc iure* 2. *p. cap.* 1 *n.* 72. Sed etiam in vita potest fieri nominatio huius iuris renouandi emphyteusim, & sicut nominatio, eo qood sit actus inter viuos non pendet à testamento, si testibus probari possit, eodem modo probari potest hæc nominatio iuris petendi renouationem.

10 Dices tam contra resolutionem huius quæsiti, quam antecedentis, omnia contenta in testamento testamenti naturam induunt, *l.* 1. § *si filius, ff. leg.* 3. Et ibi Bart. *ff leg. præstand. l. si veritas, l. eam quam, C. de fideicommiss* iuuat regula accessorium, *de regulis iuris in* 6. & docet Paulus Castr *in l. fideicommiss.* Molin. *de primogen. lib.* 2. *cap.* 4. *n.* 36. Sed prædictum testamentum de quo in præsenti est sermo fuit nullum; ergo tam nominatio ad emphyteusim, quam nominatio iuris petendi renouationem fuere nullæ, & frustra quæritur de probatione nominationis, nam si nominatio fuit nulla, quod nullum est, pro non facto habetur, *l.* 4. §. *condemnatum ff re iudic.* cum vulgaribus, nec potest aliquem effectum producere, *l. si aut nullum, C de legit. hæred l. non dubium, C. de legibus.* Confirmatur quia nominatio ad emphyteusim, & institutio hæredis, totum fuit simul factum, & est vnica voluntas, & vnica dispositio, quæ diuidi, aut seperari non potest; sed testamentum est actus indiuiduus qui pro parte valere nequit, *l. nam absurdum ff. bon libert.* Baldus, per textum, *ibi in l si qui legem, ff de testam.* Ergo si non valet institutio hæredis, & alia legata eò quod testamentum fuit nullum, nec etiam nominatio facta in eodem testamento, aliàs testatrix mortua est ex parte testata, & ex parte intestata *contra regul. l. ius nostrum*, ibi Decius, *n.* 1. *ff regul. iuris.*

Respondetur tam argumento quam eius confirmationi, ibi dicta procedere in his, quæ habent effectum vltimæ voluntatis, vt probat Gamma, *decis.* 339. *n.* 4. Phebus *dicta decis.* 124. *n.* 30. & non in nominatione, quæ licet fiat in testamento, conseruat suam naturam actus inter viuos, vt per citatos ab eodem Phebo, *vbi suprà* probatum est, & ita vt res diuersa, & separata potest probari etiam per testamentum nullum.

11 Dices ordinatio Lusitana, *lib.* 4. *tit.* 37. §. 4. ex diametro videtur contrarium decidere. Respondetur ordinationem loqui de casibus, in quibus nominatio potest reuocari, & procedit in fauorem nominantis, & ad respectum illius iudicat nullam nominationem factam in testamento nullo, vt de nouo possit nominare, etiam in terminis in quibus nominatio sit irreuocabilis, vt aduertit Valascus, *consil.* 61. *n* 5. Non autem loquitur de casibus, in quibus non fuit reuocatio nec altera voluntas in contrarium, sed nominans perseuerauit in nominatione facta ante mortem. Denique quod dicta ordinatio sit correctoria, & non obstet nostræ resolutioni declarat Caldas, *consil.* 10 *n.* 39. Gamma, *decis.* 339. *n.* 4. Phœbus, *decis.* 124 *n.* 40.

12 Dices, quando annullatur testamentum quoad institutionem hæredis, & non quoad legata, *iuxta authent. ex causa, C. de liber. præterit. & ordinat. lib.* 4. *tit.* 82. §. 1. etiam tunc nominatio emphyteusis est nulla ex generalitate ordinationis, *dicto titulo* 37. §. 4. vt defendit Valascus, & iudicatum refert *consult.* 61. *n.* 6. ergo à fortiori erit nulla talis nominatio quando fit in testamento quod in solidum est nullum, tam quoad institutionem, quam quoad legata. Respondetur opinionem Valasci esse communiter in hoc casu reprobatam, siquidem nominatio emphyteusis vt valida semper iudicatur in casibus illorum textuum; ita Molina, *d.* 175. *per totum*, Caldas, *de potestate eligendi, cap.* 8. *n.* 7. post Costam. & alios, quos refert & sequitur Thomas Valasc. *allegat.* 61. *n.* 17. Phœbus, qui etiam multos refert, 1 *p. decis.* 30. *n.* 16 *& decis.* 189. *n.* 26. & sic in nullo ex nostris casibus habet vim hoc argumentum.

RESPONSIO AVTHORIS QVARTO QVÆSITO,

An in casu quo testamentum, nec vt nuncupatiuum valeat, nec etiam nominatio emphyteusis, possit dominus directus dare emphyteusim huic consanguineæ in tertio gradu defunctæ testatricis, relinquendo quandam filiam sororis ipsius defunctæ, vel cui facienda sit hæc renouatio emphyteusis?

AD resolutionem huius quæsiti suppono hanc emphyteusim esse liberæ nominationis vn- 13 de in ea non attenditur quod successor sit de sanguine primæ lineæ, quæ emphyteusim obtinuit, sed solum attenditur quod sit, vel nominatus ab 14 vltimo possessore, vel consanguineus proximior illius, vt aduertit cum aliis Caldas, *de renouatione*, *q.* 9. *n.* 3. *&* 35. *& q.* 13. *n.* 8. Secundo suppono in his 15 emphyteusibus liberæ nominationis, etiã Ecclesiasticis, non solum posse petere renouationem descendentes, sed etiam transuersales, vt aduertit Decius, *consil.* 131. Alexander. *consil.* 8. *volumine* 1. Antonius, Gabriel, *lib.* 3. *concl.* 1. *n.* 16. Clarus, *de emphyteusi*,

phytensi,q. 43.*n.*2.Caldas,*q.*9.*n.*16. Anton.Riccius, *in praxi Ecclesiastica Neapolis. decis.* 83.*n.*4. Et competit hoc ius petendi renouationem consanguineo proximiori vltimi possessoris. Baldus, *in cap.Titÿ si de feud.*Iason *in l.*2. *n.*23. *C. de iure emphy.*Decius,*consil.*78.*n.*3. Caldas, *de renouatione, q.* 27.*n.*4. Et per consanguineum proximiorem intelligitur ille,qui est in gradu proximiori vltimæ vitæ, quia ex prioritate gradus proximitas demonstratur,*l.*1.*§.hæc autem, & § gradatim, ff. unde cognat.§.*1.*plures inst.it.de legit.agnat. successione.* Et non potest dominus directus eligere eum, qui est in gradu remotiori, & perferre illum illi, qui est in gradu proximiori, vt docet Caldas, *dicta q.*17.

16

17 *n.*16.*in principio.* Ex his tamen qui fuerint in eodem gradu potest eligere quem maluerit,aut masculum, aut fœminam, aut seniorem, aut iuniorem Paris.*consil.*22.*per totum.*Bald. *in c.*1.*quem ad feud.* & cum multis Caldas, *q.*18.*n.*23.his suppositis,

Respondi quod in casu quo non solum testamentum fuit nullum, sed etiam nominatio emphyteusis in eo facta, eo quod talis nominatio, nec etiam per testes probari possit,ius petendi renouationem pertinet ad propinquiorem consanguineum,& etiã ille,qui eo quod proximior sit,fuit hæres ab intestato vltimi possessoris; vnde in hoc casu præferenda erat filia sororis ipsius defunctæ consanguineæ in tertio gradu, eo quod sit proximior vltimæ vitæ, *in gradu,l.*1.*§ si intra ff.success.* Aloïsius, *decis.*83.*n.*10. Et huic tenetur dominus directus facere renouationem,vt suprà diximus ex Caldas, *suprà, n.*4. In nostro tamen casu, in quo constat per quinque testes vltimam vitam nominasse ius petendæ renouationis, in quadam consanguinea in tertio gradu, hæc consanguinea in tertio gradu præferenda est in renouatione emphyteusis filiæ sororis vltimæ vitæ defunctæ.

18

19

Ratio est, quia æquitas quæ introduxit renouandam esse emphyteusim proximiori consanguineo vltimæ vitæ iuxta tradita per Bartolum, *in l.*1.*§. permittitur, ff. aqua quotid.* ab omnibus secutum, eadem æquitas introduxit, vt dominus directus sequeretur in renouatione voluntatem, & electionem vltimæ vitæ, quod adeo verum est vt in praxi iam ab vltima vita relinquitur hoc ius petendi renouationem, cum alias vltima vita non possit nominare, nec disponere de emphyteusi post mortem suam, siquidem per illam ius illius finitur, *ex reg. l. Titio cum morietur, ff. vsufruct. l. hæres, § quamuis, ff. cond. & demonstr.* & notat Gamma, *in titulo de legat. n.*15. Et sic in toto rigore manet statim emphyteusis deuoluta ad dominum directum ex latè adductis per Gabrielem Pereira, *decis.*31.*n.*1. Sed sic est quod hæc mulier reliquit hoc ius petendi renouationem consanguineæ in tertio gradu;ergo cum domino directo constet per quinque testes de hac voluntate vltimæ vitæ, huic debet facere renouationem emphyteusis, & non filiæ sororis vltimæ vitæ,vt bene considerat Egidius Lusitanus *in l.ex hoc iure, p.*1.*cap.*11.*n.*16.*&* 27.

20

Dices hanc voluntatem vltimæ vitæ debere solemniter constare, vel ex testamento valido, vel per tres testes. Non obstat inquam; sufficit namque quod constet de hac voluntate ex quocunque modo absque aliqua solemnitate. Ita Caldas, *de nominatione. q.*1. *n.*19. Phœbus, *decis.* 124. *n.*13. vbi dicit sufficit nuda voluntas nominantis absque alia solemnitate, dummodo de ea nobis constet; imo non solum differt ius in his casibus voluntati dispositiuæ nominantis, sed etiam eius desideriis, & intentioni, vt aduertit Caldas, *de potestate eligendi,cap.*9. *n.*7. Ergo quamuis in nostro casu nihil aliud daretur nisi testamentum nullum propter quod iudicatum fuit mortuam fuisse testatricem ab intestato,sufficit hoc testamentum nullum ad hoc vt dominus directus sciat, & cognoscat voluntatem, & intentionem testatricis; quam ipse scire solum desiderat, ad renouandam emphyteusim,siquidem ad hoc non requiritur aliqua dispositio solemnis testamenti ex parte vltimæ vitæ defunctæ, quæ det actionem ad aliquid petendum sed solum requiritur cognitio voluntatis,quam habuit prima vita ad eam dominus directus sequendam in renouatione facienda,& hoc modo efficaciter ostenditur voluntas ex testamento nullo,& hæc est formaliter decisio text.*in l.fin. ff.rebus eorum*,vt resoluunt Doctores citati; Non enim illo testamento nullo volumus probare nominationem,nec voluntatem nominandi,quæ tribuat ius ad nominationem in emphyteusi alicui in casibus,in quibus testator poterat nominare, cum qua voluntate sine alia interuentione domini directi nominatus recipiat emphyteusim,nam tũc non habebit locum dicta lex vltima, sed volumus solum cognoscere quale fuit desideriũ quod defũcta habebat vt dominus directus tribuat emphyteusim conformãdo se illi suo desiderio,& ad hoc maxime seruit dispositio dictæ legis vltimæ, & sic eã intelligunt DD.*suprà* citati,quibus adde Menoch. *de arbitris casu* 171.*n.*70.Mascard.*concl.*14.22.*n.*40.

21

Et ad maiorem probationẽ voluntatis defunctæ iuuat efficaciter quod ipsa dum viueret sæpe dixit antequam faceret testamentum se relicturam esse suam emphyteusim suæ consanguineæ in tertio gradu,& sic hoc probandum est per testes qui id ab ea audierunt antequã moreretur,quæ probatio extra testamentum declarat volũtatem testatricis, *argumento l.cum virum,C.de fideicomm.*Cald. *consil.*9.*n.*57.& post Bart.Alex.& alios sequitur Molina, *de primogeniis lib.*1.*ca.*5.*n.*40. Gratian. *Forensi cap.*500.*n.*33.vbi dicit ad hoc sufficere duo testes; ergo cum post mortem ex testamento nullo ostenditur quod ipsa de facto nominauit, vt dixerat in vita se nominaturam hanc suam consanguineam, optime colligitur ad hunc effectum voluntas testatricis;Facit denique ad hoc decisio Gãmæ 287. vbi dicit quod si ille qui nominaturus erat,multoties dixit in vita se determinatum esse nominare Petrum,v.g.in emphyteusi,eo quod illum maxime diligebat, & postea nominatio vt nulla iudicata fuit,eo quod solum duobus testibus suspectis fuit iustificata, id sufficere ad sustentandam nominationem, ergo à fortiori id dicendum est quando testes fuerint exceptione maiores, & qualificatæ vt in nostro casu.

22

Ex quibus deducitur quod cum dominus directus sciat voluntatem vltimæ vitæ fuisse nominandi in emphyteusim hanc consanguineam in tertio gradu, non solum posse sequi hanc voluntatem, sed ad id teneri etiamsi filia sororis defunctæ sit propinquior in sanguinitate & ratione proximitatis præferenda esset; iniquum enim esset, quod agnatus admitteretur ad renouationem emphyteusis contra voluntatem defunctæ, vt expresse ait Gratianus *Forens. tom.* 1. *cap.* 88. *numero penultimo, & sequenti*, eo maxime quia filia sororis defunctæ hic non est hæres

23

nec habet titulum, aut aliquam qualitatem cum qua repræsentet defunctam, vt ex iure requiritur vt aduertit Cald. *de renouatione, q. 9. n. 28. & 29.*

Concludo igitur satisfaciendo rigori quæsiti quod stante nullitate testamenti, & nominationis, & semota omni voluntate vltimæ vitæ, renouandam esse emphyteusim in filia sororis testatricis defunctæ, siquidem in hæreditate semper præferenda esset alteri consanguineæ in tertio gradu, & hoc ius renouationis regulatur ab ea qualitate, quæ præstare potest succedendi potestatem vt declarant DD. de hac materia tractantes, & in specie, Caldas, *dicta q. 9. n. 19.* Sed hæc omnia cessant, si constiterit domino directo, *de voluntate vltima vitæ*, vt factum fuit in præsenti.

CONSVLTVM LVIII.

De quibusdam bonis dotatis post mortem dotantis, an possit in eis per mortem dotantis imponi aliquod onus quod à principio non fuit impositum.

SVMMARIVM.

1. *Ponitur casus, seu factum.*
2. *Per contractum dotis transfertur dominium dotis in dotatam iuxta dispositionem contrahentium.*
3. *Qui habet solum dominium vtile non potest alienare proprietatem.*
4. *Ponitur quadam aduertentia.*
5. *Qui bona sua dotauit alteri non potest amplius prædicta bona grauare.*
6. *Contractus dotalis est onerosus.*
7. *Contractus onerosi producunt obligationem inuariabilem.*
8. *Si quis alteri fecit promissionem, & promissarius acceptauit, qui promisit non potest amplius ponere aliquod grauamen dictæ promissioni.*
9. *Dotatus potest in iudicio obligare dotantem vt illi assecuret dotem promissam.*
10. *Ponitur argumentum in contrarium, & soluitur.*
11. *Pater non potest ponere vinculum maioratus, vel capella in legitima filiorum.*
12. *Pater qui fecit dotem non potest ponere conditionem, vt pars dotis transeat ad filium primogenitum illius matrimonij via maioratus.*
13. *Nemo potest instituere maioratum nisi de propriis bonis de quibus libere potest disponere, vel illa legare.*
14. *Vxor non tenetur adimplere testamentum nullum viri sui.*
15. *Dispositio de rebus alienis non valet.*
16. *Qui bona sua dotauit non potest postea in testamento illi adiungere vinculum maioratus.*
17. *Ille cui bona absolute fuere dotata non potest consentire, vt dotans in testamento bonis libere dotatis iungat vinculum maioratus, nisi ex suo tertio velit integrare legitimas filiorum.*
18. *Pater non potest instituere maioratum defraudando legitimas filiorum.*
19. *Is cui bona fuere absolute dotata tenetur sub peccato procurare talia bona dotata acquirere sine vinculo maioratus postea eis addito.*
20. *Maritus est administrator bonorum dotalium, & vt talis tenetur curare, vt bona dotata non minuantur.*

CASVS, SIVE FACTI SPECIES.

1 BERNARDVS cum vxore sua dotarunt Francisco omnia bona sua habita, & habenda, reseruando sibi fructus illorum in vita sua, ea conditione, vt Franciscus acciperet in vxorem Mariam sororem vxoris Bernardi. Acceptauit Franciscus, & accepit prædictam Mariam in vxorem, ex qua & plures filios habuit; Post aliquot annos cum Bernardus proximus esset morti fecit quoddam testamentum, & in illo reliquit suam medietatem bonorum suæ vxori, vt ea in vita sua poti retur, & quod per mortem ex ea institueret quandam capellam, seu maioratum cum duabus Missis perpetuis in quacunque hebdomada. Dicta autem vxor Bernardi obediendo viro suo, cum etiam proxima esset morti, fecit suum testamentum, & in eo iussit, vt ex bonis sui mariti, & suis, fieret quidam maioratus cum duabus Missis perpetuis in quacunque hebdomada, & in dicto maioratu nominauit primum administratorem quandam sororem suam Paulam, & per mortem illius dictum Franciscum maritum alterius sororis suæ Mariæ, & iussit quod si dictus Franciscus circa hanc dispositionem moueret aliquod litigium se reliquisse sororem suam Paulam vniuersalem hæredem suam.

Quæritur ergo primo, An dictus Bernardus posset relinquere medietatem suam iam dotatam Francisco & vxori suæ. Secundo an posset relinquere vt ex ea institueretur maioratus ab vxore sua cum onere prædictarum Missarum. Tertio an vxor teneretur instituere maioratum cum prædicta obligatione de bonis mariti, & an id etiam efficere posset de bonis suis nominando in administratorem sororem suam Paulam, & in casu quo prædictus Franciscus litigium moueret facere illam hæredem suam vniuersalem; Quarto an prædictus Franciscus possit absque mortali consentire in institutione dicti maioratus, & an obligatus sit stare eius institutioni, & obligationibus.

RESPONSIO AVTHORIS PRIMO QVÆSITO,

An dictus Bernardus posset relinquere medietatem suam iam dotatam Francisco & vxori suæ?

Respondi non potuisse dictum Bernardum relinquere bona sua vxori suæ post mortem suam, siquidem omnia dotauerat prædicto Francisco, & solum reseruauerat vsumfructum pro sua 2 sustentatione in vita sua. Ratio autem est, quia per contractum dotis transfertur dominium, vel absolutum, vel ad minus directum, iuxta dispositionem contrahentium, vt cum multis Doctoribus probat Oñate, *d. 24. sect. 2. n. 51.* de contra- 3 ctibus; sed qui solum habet dominium vtile non

potest

potest alienare proprietatem, vt cum communi sententia late probat Oñate, *d. 24. sect. 4. n. 86. & sequentibus*, sed solum potest vti re, & fructibus illius in vita sua; ergo prædictus Bernardus non poterat relinquere suam medietatem bonorum suæ vxori per mortem, sed mortuo illo, statim prædicta medietas bonorum transibat ad prædictum Franciscum dotatum, siquidem mortuo vsufructuario fructus consolidatur cum proprietate, vt cum communi sententia resoluit Oñate *loco citato*.

4 Aduerte tamen quod si prædicti dotantes solum intenderent dotare omnia bona sua post mortem vtriusque, tunc bona mariti potest eius vxor in vita sua comedere; sed ad hoc requiritur quod in scriptura dotis id exprimatur, quod si de tali re in prædicta scriptura dotis non constat, statim bona mariti transeunt ad Franciscum dotatum & in his nulla reperitur difficultas.

RESPONSIO AVTHORIS SECVNDO QVÆSITO,

An prædictus Bernardus posset disponere vt ex sua medietate bonorum institueretur maioratus ab vxore sua cum onere prædictarum Missarum?

Respondi negatiue: Ratio est quia iste homo per illum contractum dotis quem fecit cum 5 Francisco transtulit dominium directum proprietatis illorum bonorum Francisco, reseruando solum fructus in vita sua; ergo non potest amplius grauare talem dotem onere vinculi maioratus, & tot Missarum in perpetuum; Patet consequentia, quia id esset minuere proprietatem, sed hoc ille non potest efficere, siquidem quando fecit testamentum solum erat vsufructuarius talium bonorum; *vt suprà* diximus, & latè probat Oñate, *suprà, num.*87. ergo.

6 Secundo probatur: Quia contractus dotalis est onerosus, sed contractus onerosi producunt obligationem inuariabilem inter contrahentes, vt di- 7 cunt communiter DD. ergo talis homo non poterat mutare seu grauare talem contractum, alias destruerentur contractus onerosi. Confirmatur pri- 8 mo: Quia si quis alteri fecerit quandam promissionem etiam liberalem, si promissarius acceptauerit, iam ille qui promisit non potest ponere aliquod grauamen in tali promissione, vt docet Lugo, *de iustitia, d.*22. *n.*108. Molina, *tract.*2. *d.* 265. *n.*1. & habetur expresse, *l. perfecta*, *C. de donat.* quæ sub modo, quam etiam sententiam tenet Couarruuias cum communi DD. quos refert Molina *suprà*; sed sic est, quod hæc dos fuit quædam promissio non liberalis, sed onerosa, & acceptata à prædicto Francisco; ergo dictus Bernardus post dictam acceptationem non poterat addere aliquod grauamen tali promissioni.

9 Confirmatur 2. quia prædictus Franciscus poterat in iudicio obligare dictum Bernardum quod illi assecurasset dotem promissam. vt cum communi sententia tenet Molina, *tract.*2. *d.* 255. *n.*9. Ex promissione namque dotis acceptata oritur ciuilis obligatio, & datur actio aduersus promittentem, vt constat ex, *l. ad exactionem, C. de dote promissa, & l. vnica*, §.1. §. *& vt plenius, versiculo & nemo, C. de re vxor. act.* & docet cum communi sententia Molina, *suprà eodem tractatu, d.* 413. *num.* 5. Ergo talis Bernardus tenebatur facere bonam dotem promissam eo modo quo illam promisit; sed sic est quod si illam grauat titulo maioratus, & onere Missarum iam non dat quod promisit; ergo potest Franciscus obligare suos hæredes ad hoc, vt illi tradant bona promissa absque vllo onere, sicut illi fuere promissa in dote, vt constat ex l. *ob res* 20. *ff. de pactis dotalibus*, & docet cum communi sententia Oñate, *d.* 39. *sect.* 4. *num.* 250.

10 Nec obstat quod hæc donatio fuerit causa mortis omnium bonorum præsentium, & futurorum, quæ videtur non fuisse validam, & eam poterat ipse Bernardus reuocare, & in ea ponere eas conditiones, quas voluisset. Nam huic obiectioni Respondetur, talem donationem fuisse inter viuos, cum reseruatione fructuum ad suam sustentationem, siquidem prædictus Franciscus dotatus statim accepit possessionem dictorum bonorum in vita dotantium; sed donatio omnium bonorum præsentium & futurorum inter viuos cum reseruatione fructuum est valida, vt cum communi sententia tenet Molina *de primogenijs*, Menchaca, & alij communiter quos refert & sequitur Molina Theologus, *suprà, n.*19. & per illam transfertur dominium directum proprietatis vt probat Oñate, *d.*24. *sect.*2. *n.*51. Ergo.

Confirmatur 3. Quia patet non potest ponere 11 vinculum maioratus, aut capellæ in legitima, quæ post mortem illius venit ad filios, vt resoluit cum communi sententia Molina, *de primogenijs, lib.* 2. *cap.* 11. *num.* 3. quia licet legitima in vita patris non sit debita filiis, est tamen quasi debita vt patet ex, *l. fin.* §. *penult. ibi quasi debita ad posteritatem suam deuoluitur, C. de curat. fur. & l. vna ibi tanquam debita, C. iis qui ante apert. est quæ communis sententia*, vt probat Valasceus, *tom.* 1. *consil.* 69. *num.*8. Ergo dotans à fortiori non potest imponere vinculum maioratus, vel capellæ super bona iam dotata; Patet consequentia tum quia idem dicendum est de dote, quam de legitima, vt probat Molina, *de primogenijs, lib.* 2. *cap.* 15. *num.* 13; Tum quia talia bona per promissionem dotis acceptata remanserunt, non solum quasi debita, sed absolute debita & bona dotantis remanserunt tacite illis hypothecata vt constat *ex l. vna*, §. *vt plenius, C. de rei vxor. act.* & docet cum communi sententia Oñate, *d.* 38. *sect.* 12. *n.*212. Ergo talis dotans non poterat imponere tale vinculum super dotem quam fecerat.

Confirmatur 4. Quia patet quando facit dona- 12 tionem dotis non potest ponere pactum quod dos vel pars illius transeat ad filium primogenitum illius matrimonij via maioratus, Tum quia tale pactum est à iura reprobatum, vt latissime ostendit Tiraquellus, *de primog. q* 6. per totam Valasceus, *tom.*1. *consil.* 130. *num.* 20. vbi plures citat DD. Tum quia est in effectu hæreditatem viuentis pacto inter viuos dari contra, *l. ex eo, C. de inutilibus, stipulationibus*, vt tradit Valasceus, *suprà, n.* 10. Ergo multo à fortiori non poterit poni tale pactum post factam & acceptatam donationem dotis; sed sic est quod hic dotator posuit tale pactum post factam, & acceptatam promissionem dotis; ergo certi iuris est quod non poterat talem conditionem imponere in dicta dote.

Confirmatur 5. Quia nullus homo potest insti- 13 tuere

tuere maiotatum vel capellam nisi de propriis bonis, de quibus libere possit disponere, vel illa legare, & non de bonis quæ post mortem suam necessario absque eo quod ille id possit impedire veniunt ad alias personas, vt cum communi sententia docet Molina, *de primogeniis, lib.1.cap.*10. *num.*61. Sed sic est quod bona dotata non potest dotans amplius de illis disponere, siquidem eo ipso exierunt de patrimonio dotantis, & facta sunt patrimonium personæ dotatæ, vt patet *ex l.* 3. §. *sed vtrum in fine, ff. de minoribus, l.* 1. §. *fin.* ibi & docet cum communi sententia Valascus, *in praxi partitionum, cap.* 19. *num.* 9. Ergo talis homo non poterat instituere dictum maioratum, aut capellam in bonis quæ dotauerat prædicto Francisco.

RESPONSIO AVTHORIS TERTIO QVÆSITO.

An vxor Bernardi teneretur instituere dictum maioratum cum prædicta obligatione de bonis mariti, & an id efficere posset de bonis suis nominando in administratorem sororem suam Paulam, & in casu quo prædictus Franciscus litigium moueret, facere illam hæredem suam vniuersalem?

Respondi nec vxorem prædicti Bernardi potuisse etiam facere maioratum ex sua medietate bonorum, si quidem eam etiam prædicto 14 Francisco dotauerat, ob easdem rationes. Nec tenebatur adimplere voluntatem mariti sui instituendo dictum maioratum, vel capellam, siquidem clausula testamenti viri sui, quoad hanc partem fuit nulla, & nullius valoris, nec transtulit aliquod ius in illam, vt probatum manet; siquidem fuit dispositio de rebus alienis. Et multo mi-15 nus poterat nominare in tali maioratu primum administratorem sororem suam, vt constat. Secundo fit multo minus prædictam Ioannam vxorem Bernardi præcipere in suo testamento, quod si prædictus Franciscus repugnasset, vel mouisset litigium super institutionem dicti maioratus, illam relinquere suam medietatē sorori suæ Paulæ, nam si hæc mulier prædictam medietatem 16 Francisco dotauerat, iam non poterat illi imponere prædictum vinculum maioratus, & multo minus illam ab eo auferre, & alteri dare solam; quia ille quod suum erat quæreret: vt probatum manet.

RESPONSIO AVTHORIS QVARTO QVÆSITO.

An prædictus Franciscus posit absque mortali consentire in institutione dicti maioratus, & an obligatus sit eius institutioni, & obligationibus?

Respondi prædictum Franciscum non posse 17 in conscientia absque peccato mortali, & obligatione restitutionis consentire in tali institutione maioratus, seu capellæ, nisi ex tertio suo velit integrare partem legitimarum quæ in bis bonis venit suis secundis filiis. Ratio est, quia 18 pater non potest instituere maioratum defraudando legitimas filiorum, vt ex multis legibus, & Doctoribus late probat Molina, *de primogeniis, lib.* 2. *cap.*10 *n.*61. Siquidem pater nec etiam de licentia Regis potest instituere maioratum, nisi de bonis de quibus libere potest disponere, vt est tertium bonorum in Lusitania, & non de bonis quæ ex legis dispositione absque patentis ministerio à lege filiis assignata sunt, vt notauit Molina *suprà*; Sed sic est, quod pater non potest libere disponere de legitimis filiorum suorum quæ ex iure illis adueniunt, vt notauit ibi cum multis Molina; ergo prædictus Franciscus non potest consentire in institutione talis maioratus, nisi obligando se ad integrandas legitimas filiis secundis ex tertio bonorum suorum.

Hinc fit dictum Franciscum teneri sub morta-19 li, & obligatione restitutionis procurare acquirere ab hæredibus dotantium prædictam dotem, absque vllo vinculo, vel onere Missarum, eo modo quo illi fuit facta, vt cum communi sententia notauit Oñate, *d.*39.*n.*146. Et si in hac negligens fuerit, tenebitur filiis, & vxori ad interesse, si nupsit per chartam medietatis, & si nupsit per chartam dotis, tenebitur vxori, vt patet ex *l. si extraneus* 3. *ff. de iure dotis*, & ibi Glossa, & Baldus, & alij DD. & *l. in rebus dotalibus* 17. *eodem & l. ob res* 20. *ff. de pactis dotalibus, & l. Mania* 41. *ff. sola mea & aliis*, & tenet Molina Theologus, *d.*427. *num.* 1. & alij, quos refert, & sequitur Oñate *suprà*. Et ratio est, quia maritus est 20 administrator bonorum dotalium, & vt talis tenetur curare, & nulla ratione amittantur, vel minuantur sub pœna restitutionis si interuenerit culpa vt cum communi sententia docet Oñate *suprà*; sed si prædictus Franciscus consentiat prædicto vinculo & oneri bona dotata minuuntur, ergo.

CONSVLTVM LIX.

De quadam capella, quam quadam testatrix iussit fieri à suis hæredibus in monasterio Carmelitarum, si ipsi Carmelitæ velint, vel eis nolentibus, in Ecclesia Eremitarum, S. Augustini. An teneatur hæres eam facere in Ecclesia Carmelitarum, volentibus ipsis Carmelitis, iuxta dispositionem testatricis?

SVMMARIVM.

1 *Ponitur casus, seu factum.*
2 *Contractus potest fieri de re actu non existente in se, si existat in spe morali.*
3 *Potest quis mense Decembri vendere centum modios tritici sui agri colligendos mense Augusti.*
4 *Qui vendit domum quam putabat existere, si tempore venditionis non valet contractus, & solum detrahitur de pretio pro ratione damni.*
5 *Ponitur argumentum in contrarium, & soluitur.*
6 *Verba testatoris intelligenda sunt de illo quod est possibile.*
7 *Omnis dispositio intelligi debet de habili.*

8 *Verba*

8 *Verba in dispositione secundum usum communem loquendi intelligenda sunt.*

9 *Ponitur argumentum in contrarium, & soluitur.*

10 *Verbum facere aliquando sumitur pro perficere, & ornare, & consummare id quod cœptum est.*

11 *Facere non dicitur, qui causam ad finem non produxit.*

12 *Verba dispositionis impropriari debent, vt materia de qua agitur conueniant.*

13 *Verba restringuntur ne absurdum sequatur.*

14 *Nomine conuentus, vel monasterij, non venit Ecclesia in odiosis.*

15 *Capella non est pars Ecclesiæ, sed quid separatum, & contiguum illi.*

16 *Capella est per se oratorium, seu ædes sacra.*

17 *Capella potest fieri in conuentu absque eo, quod ibi sit Ecclesia perpetuo duratura.*

18 *Nomine Ecclesiæ, vel capellæ venit Ecclesia, seu capella cœpta authoritate Episcopi.*

19 *Ecclesia seu capella cœpta gaudet immunitate, & aliis priuilegiis.*

20 *Polluitur in casibus in quibus polluuntur Ecclesia perfecta.*

21 *In ea possunt mortui sepeliri.*

CASVS, SIVE FACTI SPECIES.

1 PRÆCAPIT Maria in suo testamento quod suus hæres illi faceret in Monasterio Carmelitarum discalceatorum Ciuitatis Bracharensis quandam capellam, dando Patribus Carmelitis eleemosynam consuetam, & in casu quo Patres Carmelitæ talem eleemosynam nollent acceptare tunc hæres suus præciperet facere talem capellam in conuentu Eremitarum, S. Augustini. Voluere religiosi Carmelitæ quod in suo conuentu construeretur talis capella, contenti prædicta eleemosyna consueta in illa ciuitate.

Quæritur primo. An si in tali conuentu Carmelitarum nondum fuerit Ecclesia perpetuo duratura, vel capella constructa, sed tantum sit in fieri, possit hæres facere contractum cum prædictis Religiosis Carmelitis super construenda tali capella, vel an ex eo quod iam non sit constructa, possit hæres eam acceptare in Ecclesia Eremitarum, S. Augustini, non obstante quod ipsi Carmelitæ velint eam in sua Ecclesia fieri. Secundo an Carmelitæ teneantur habere constructam hanc capellam, vt hæres eam accipiat, an vero hæres teneatur illam construere, casu quo nondum sit constructa. Tertio an hæc capella necessario construenda sit in Ecclesia, an sufficiat ad satisfaciendum voluntati testatricis quod fiat intra prædictum conuentum. Quarto an ad construendam hanc capellam necessarium sit, quod Ecclesia construatur, aut quod iam constructa sit. Quinto an sufficiat quod Ecclesia & capella sint cœptæ, vt dicatur quod de facto est Ecclesia, & capella, vt circa illam fiat contractus.

RESPONSIO AVTHORIS PRIMO QVÆSITO.

An si in tali conuentu Carmelitarum nondum fuerit Ecclesia, vel capella constructa, sed tantum sit in fieri, possit hæres facere contractum cum prædictis religiosis Carmelitis super construenda tali capella, vel an ex eo quod iam non sit constructa, possit hæres eam acceptare in Ecclesia Eremitarum, S. Augustini, non obstante quod ipsi Carmelitæ velint eam in sua Ecclesia fieri.

2 RESpondi optimè posse vendi, & fieri contractum de re actu non existente in se, si existat in spe morali. Habetur hæc resolutio, *l. nec empt. ff. de contrahenda emptione, & l. si in empti. 34. ff. de contrahenda emptione, ibi, quamuis dixerimus futuras res emi posse, §. omnium idem l qua nondum de pignoribus, & l. interdum, §. & ligamur de verborum obligat.* Et concordat. *l. 11. in. § p. 5.* Glossa, *super l. nec empt.* & Bart. Paul. & alij DD. in prædictis iuribus Molina, *d. 340 §. quamuis*, Filiucius, *tract. 33. cap. 2. q. 1. n. 32.* Bonacina, *d. 3. q. 2. p. 2. n. 4.* Oñate, *tract. 2. de contractibus, d. 5 sect. 2. n. 252.* Thomas Tamburinus, *lib. 8. in Decalogum, tract. 3. cap 7. §. 3. num. 10.* Gomes 2. *variarum, cap. 2. n. 7.* Malleto, *in Decalogum malleatione 46. Bractea 5.* Lugo, *de iustitia, d. 26. num. 15. & 16.* Castro Palaus, *de iustitia, d. 5. p. 18. num. 10.* Fagundez, *de iustitia, lib. 5. cap. 24 num. 6.*

3 Ratio resolutionis est: Quia licet res tunc non existat in re quando fit contractus, refertur per intellectum, & voluntatem contrahentium ad tempus in quo futura est. Hinc fit posse Petrum mense Decembri vendere centum modios tritici sui agri, & soluere illos mense Augusti recipiendo illorum pecuniam mense decembri, quando celebrata fuit venditio, ad illâ fabricandum, & semiuandum agrum, qui daturus est tale triticum, vt probat Thomas Tamburinus, *tract. 3. in decalogum, cap. 7. §. 7. num. 9.* Sed sic est quod hæc capella moraliter existit in spe, siquidem Ecclesia de facto iam construitur cum suis capellis, imo iam medium ipsius capellæ est factum; ergo optime potest vendi nunc ad tempus quo finienda est; Imo potest vendi solutione anticipata, vt illa pecunia melius perficiatur, vt venditur triticum quod nondum natum est, nec seminatum anticipate, vt solutione illius ager fabricetur, vbi nasciturum est triticum.

4 Confirmatur: Quia si Petrus vendidit quandam domum Paulo existimans illam existere, cum tamen medium illius cecidisset, valet contractus venditionis, & solum detrahitur de pretio pro rata ratione damni resarciendi, vt constat ex, *l. domum, & arboribus, ff. de contrahenda emptione*, & docet Lugo, *de iustitia, d. 26. n. 16.* Sed sic est quod hic iam existit dimidium capellæ iam factum & dimidium Ecclesiæ, & alia medietas existit in spe morali; ergo circa talem capellam optime potest fieri contractus validus venditionis, computando illud quod consumendum est

est in consummando opere ipsius capellæ.

5 Nec obstat si dicas, quod super rem, quæ non existit in rerum natura, non potest fieri contractus, siquidem contractus non fit sine re, *l. nec emptio, ff. contrahend. empt.* Nec emptio, nec venditio sine re, quæ venear potest intelligi; non obstat inquam, respondetur namque huic obiectioni cum Oñate, *tract. 2. de contractibus, d. 5. sect. 2. num. 146.* Hos textus intelligi quando res non existit in re, nec in spe, quando tamen res existit in spe morali, valet contractus, vt docet idem Oñate, *ibi num. 252.* cum doctoribus, *suprà citatis.*

RESPONSIO AVTHORIS SECVNDO QVÆSITO.

An Carmelitæ teneantur habere constructam hanc capellam, vt hæres eam accipiat, an vero hæres teneatur illam construere, casu quo nondum sit constructa.

Respondi Religiosos Carmelitas non teneri habere iam constructam capellam, vt hæres eam accipiat, sed hæres ipse eam construere tenetur in dicto monasterio. Quod probatur ex verbis ipsius testatricis, meus hæres faciet quandam capellam in monasterio Carmelitarum excalceatorum huius ciuitatis Bracharensis. Sed hæc clausula non potest intelligi de capella iam facta, quæ ab hærede in dicto Monasterio accipiatur, vt volunt aduersarij; ergo intelligenda est in sensu, quem sonant verba: Probatur minor; quia testatrix optime sciebat in conuentu Carmelitarum de facto non existere capellas factas; ergo si vellet dicere quod acciperetur iam facta, quoddam impossibile dicebat, sed verba testatoris intelligenda sunt secundum illud 6 quod est possibile, vt latè dicet Lugo *de iustitia d. 22. num. 347.* Et omnis dispositio intelligi debet de habili *l. 1. vbi glossa, Cod. de Sacrament. Eccles.* Tuscus, *lit. D, concl. 505.* & omnis dispo-7 sitio recipit restrictionem de habilitate, Bart. *in authent. de nuptiis num. 3. col. 4.* & verba dispositionis ad intellectum possibilem referenda sunt *l. fin in princip. C. de contrah & commit. stipul. l. stipulat. ista §. hi qui sunt de verbor. obligat.* ergo cum nondum esset constructa capella in conuentu Carmelitarum, non est præsumendum testatricem præcipisse assumere capellam iam factam, siquidem id erat postulare quid impossibile, cum ad hoc vt daretur capella facta necessario requireretur quod Ecclesia etiam esset facta, vt dicunt aduersarij, quæ tamen quando testatrix è viuis decessit erat in fundamentis.

Confirmatur quia testatrix præcepit quod suus hæres faceret quandam Capellam in Monasterio Carmelitarum maiori breuitate possibili; ergo clarum est præcipere illam de nouo construi ab hærede, & non quod illam reciperet iam factam, siquidem non erat possibile fieri à religiosis illa breuitate, quod sic probatur, quia verba in dispositione secundum vsum commu-8 nem loquendi intelligenda sunt, & secundum propriam significationem interpretanda, & in dubio secundum gramaticalem sensum accipienda sunt, & contra proferentem sunt interpretanda, vt ex multis iuribus, & Doctoribus latè probat Simon Vas Barbosa, *lit. V. num. 23. & sequentibus*, & verba clara non indigent interpretatione, Vas Barbosa *suprà num. 84.* Sed sic est quod illa verba testatricis sunt adeò clara, & possibilia secundum communem vsum loquendi vsitatum, & significant propriam constructionem Capellæ, & in eo nullum est inconueniens; cur ergo improprianda sunt, & dicere quod fuit idem ac si diceret quod acciperetur Capella iam facta.

Nec obstat si dicas testatricem præcipere quod 9 si Carmelitæ noluerint esse contenti eleemosyna consueta, testator suus illam præcipiat facere in Conuentu Eremitarum. S. Augustini, quibus verbis, pro idem intellexit testatrix præcipere facere Capellam, ac accipere iam factam; siquidem in Monasterio. S. Augustini iam Capellæ sunt constructæ. Non obstat inquam, respondeo namque primo, voluisse testatricem aliam de nouo fieri Capellam in Monasterio, S. Augustini, & voluisse aliquam ex iam factis, & constat id euidenter, quia tempore, quo testatrix id disposuit nulla erat Capella in Ecclesia, S. Augustini, quæ non esset vendita.

Secundò respondeo, accipisse ibi testatricem facturam Capellæ pro perfecta constructione, hoc est, vt eam ornamentis, & aliis necessariis perficeret, & eodem modo potest etiam dici locutam fuisse de Capella in Monasterio Carmelitarum, quæ illo tempore iam erat cœpta, & quod illud verbum factio sumatur pro perficere, 10 & ornare, & consummare, id quod cœptum est, probatur; quia solum ille dicitur facere rem, qui illam perfecit, nam factum nihil videtur cum aliquid cæperat agendum Surdus *consil. 168.* Simo. nvas Barbosa *lit. F, num. 64.* & facere non dicitur, qui causam ad finem non perduxit *l. qui cum natu maior. §. accusasse, D. de bon. libert.* Simon vas Barbosa *lit. F, num. 9.* ergo qui rem ad finem 11 produxit solum dicitur fuisse, & in hoc sensu in vtroque conuentu talis locutio verificari potest; siquidem etiam Capella in Ecclesia Carmelitarum erat iam cœpta.

Tertiò respondeo, quod date, & non concesso quod nullo ex prædictis modis posset intelligi illud verbum facere, in hoc casu tunc poterat impropriari, nam verba impropriari debent, vt materiæ de qua agitur conueniant, & 12 verba restringuntur ne absurdum quid sequatur, ex vulgatis iuribus; ergo si Capella iam est constructa in Ecclesia S. Augustini quando te-13 statrix dixit quod in ea construatur Capella, debet intelligi quod assumatur iam facta, nec sequatur absurdum faciendi quod factum iam est, quæ improprietas non est necessaria quando loquitur de Ecclesia Carmelitarum, quia ibi nondum erat Capella constructa, & verba clara non indigent interpretatione, *l. licet. Imperator.* Barbosa *suprà n. 83.* Deinde in sequenti responsione clarius hoc argumentum patefiet.

RESPON

RESPONSIO AVTHORIS TERTIO QVÆSITO,

An hæc capella necessario construenda sit in Ecclesia, an vero sufficiat ad satisfaciendum voluntati testatricis, ut fiat intra prædictum conuentum.

Respondi quod cum testatrix non dicat in sua dispositione quod capella construatur in Ecclesia Carmelitarum, illis annuentibus, vel illis repugnantibus, in Ecclesia Eremitarum, S. Augustini, sed solum quod fiat in conuentu Carmelitarum, si illi annuerint,& contenti fuerint eleemosyna consueta, alias quod fiat in conuentu Eremitarum, S. Augustini, sufficere quod construatur talis capella in conuentu Carmelitarum, vel illo renuente, in conuentu Eremitarum, S. Augustini, ac per consequens non est necessarium, accipere illam, quæ iam facta, & constructa est in Ecclesia Eremitarum, S. Augustini, sed debet alia de nouo fieri in conuentu, & quod in hoc sensu possint, & debeant intelligi verba testatricis probatur.

14 Quia nomine conuentus, vel Monasterij non venit Ecclesia in odiosis, in his namque semper iura vtrumque exprimunt, *vt patet ex titulo de religiosis domibus*, *cap. 6. & 8. cap. 2. de suppl. negl. prælat. & in 6. cap. 8. fin. de sent. excom. in 6.* & cum multis latè probat Bordonus, *tom.2.resol.51. num. 357.* Sed sic est, quod in hoc casu odiosum est Carmelitis intelligi per Monasterium Ecclesiam, siquidem vult testamentarius quod ex eo quod non habeant constructam Ecclesiam perpetuo duraturam amittant legatum; ergo non est intelligenda nomine Monasterij Ecclesia, imo interpretanda est hæc clausula contra testatricem, nam verba in dubio contra proferentem interpretanda sunt, *l. veteribus 40.* & ex multis iuribus probat Barbosa, *suprà, num. 47.* Ergo cum conuentus Carmelitarum iam existat, potest in eo fieri capella in claustro, vel vbi hæres voluerit, absque eo quod aliquid faciant contra voluntatem testatricis, imo secundum illam.

RESPONSIO AVTHORIS QVARTO QVÆSITO,

An ad construendam hanc capellam necessarium sit, quod Ecclesia perpetuo duratura construatur, aut quod iam constructa sit?

15 Respondi negatiue. Et ratio est, quia capella non est pars Ecclesiæ, sed quid separatum ab illa, & illi contiguum & sic sufficit quod fiat iuxta Ecclesiam. Ita Azor. *p. 2. institutionum moralium, lib. 3. cap. 1. in fine*, vbi dicit hanc esse inter 16 capellam, & capellaniam distinctionem, quod capellam vocant, quæ est per se Oratorium, siue ædes sacra ab alia separata, & diuisa, Capellaniam vero, quando est altare in aliqua æde sacra ab aliis altaribus separatum, huc vsque Azor. videatur etiam Fragosus, *p. 2. de regimine Reipublicæ Christianæ, lib. 1. d. 21. §. 4. n. 1. fol. mihi 770.* vbi ita ait, Capella dicitur, quæ est per se Oratorium, seu ædes sacra ab alia separata, Capellania autem, est altare in æde sacra, ab aliis quidem altaribus separatum, & non seiunctum ab ipsa æde sacra; sed sic est quod hic testatrix non petit in Ecclesia, vel conuentu Carmelitarum Capellaniam, sed tantum Capellam, vt constat ex verbis testamenti; ergo cum capella sit Oratorium per se separatum ab Ecclesia, optime potest fieri, absque eo quod fiat Ecclesia, quod esse non po- 17 test in Capellania, siquidem hæc est quoddam altare ipsius Ecclesiæ ab aliis seiunctum, & vsus id ostendit, siquidem capellæ construuntur ad latera Ecclesiæ per modum nouæ Ecclesiæ, vel Oratorij seiuncti ab Ecclesia, remanendo corpus Capellæ extra parietes Ecclesiæ, & solum patet aditus ad illam per Ecclesiam; ergo cum Ecclesia Carmelitarum sit iam media constructa optime potest iuxta illam fieri prædicta capella, vel eligi aliqua ex tribus iam factis.

RESPONSIO AVTHORIS QVINTO QVÆSITO,

An sufficiat quod Ecclesia, & capella sint cœptæ, vt dicatur quod de facto est Ecclesia, & Capella vt circa illam fiat contractus.

Respondi affirmatiue. Ratio est, quia nomine Ecclesiæ, & Capellæ venit Ecclesia, & 18 Capella cœptæ authoritate Episcopi, & benedictæ etiamsi nondum sint finitæ, nec in eis Missa adhuc celebretur, vt docet cum Couarruuias, Syluester, Sanchez, *de matrim. lib. 9. d. 15. num. 36.* & cum multis Delbene, *de immunitate Ecclesiæ, cap. 16. dub. 9. sect. 5.* vbi citat Farinacium, & alios, qui probant talem Ecclesiam cœptam venire nomine Ecclesiæ, & capellæ, & gaudere immunitate, & omnibus priuilegiis, & pollui si in ea sanguis, vel semen humanum effundatur, & in ea possunt mortui se- 19 peliri; ergo cum Ecclesia Carmelitarum sit in medio constructa, & non solum cœpta, & capella iam quasi facta, & hoc authoritate Episcopi, & sit iam benedicta, iam existit Ecclesia, & 20 capella; & circa illas potest celebrari contractus, quando non sufficerent quæ suprà diximus; Alias si necessarium est quod ædificium Ecclesiæ 21 sit omnino perfectum, nec etiam Ecclesia Eremitarum S. Augustini est omnino constructa, cum solum medietas illius sit facta, ex quibus omnibus constat Patres D. Augustini nullam habere iustitiam contra Carmelitas, & domini iudices debent sententiam proferre pro Carmelitis, siquidem iam existit capella apud Carmelitas, circa quam potest celebrari contractus, & Ecclesia existit etiam in spe morali, vt manet probatum, & sic in facti contingentia fuit in Senatu Brachcrensi iudicatum; licet à prædictis patribus fuerit ad sanctam sedem appellatum de quo infra suo loco redibit sermo.

CONSVLTVM LX.

De quadam alienatione facta ab vno conuentu, an fuerit valida.

SVMMARIVM.

1 *Ponitur casus, seu factum.*
2 *Iura, & annui redditus longi temporis censentur bona immobilia.*
3 *Ad alienationem rerum Ecclesiasticarum immobilium sufficit iuxta nostra priuilegia iusta causa; consensus prælati, & conuentus.*
4 *Non requiritur consensus Apostolicus.*
5 *Hæc priuilegia non sunt reuocata.*
6 *Reuocatio priuilegiorum facta à sacra Congregatione de mandato Vrbani VIII. non fuit promulgata in regno Lusitaniæ.*
7 *Pontificia leges, vt obligent requiritur promulgatio illarum.*
8 *Requiritur vt promulgentur in omnibus prouinciis.*
9 *Declaratio legis non indiget hac promulgatione.*
10 *Declaratio legis si contineat derogationem priuilegiorum requirit dictam promulgationem.*
11 *Quando possessio rei est publica conuentus non tenetur ostendere titulum sua possessionis.*
12 *Nemo tenetur probare titulum sua possessionis.*
13 *Stante legitima possessione sufficienter constat de titulo.*
14 *Quando res est publica, & notoria, non indiget probatione.*
15 *Alienatio potest fieri à regularibus ob solam vtilitatem conuentus.*
16 *De iure præsumendum est in alienatione facta à regularibus interuenisse talem vtilitatem.*
17 *Quando constat interuenisse in alienatione solemnitates iuris, præsumitur interuenisse iustam causam.*
18 *In dubio standum est pro valore actus.*
19 *Qui dicit alienationem fuisse nullam ex defectu causa, illi incumbit onus probandi talem causam non fuisse.*
20 *Testamentarius legatum mille aureorum relictum ad eleemosynas, quotannis faciendas ab ipso testamentario, potest illud dare totum simul vni hospitali.*
21 *Potest testamentarius præuenire tempus restituendæ hæreditatis.*
22 *In legatis quando seruatur voluntas testatoris, verba non inspiciuntur.*
23 *Conuentus de licentia Prouincialis potest commutare legatum sibi ad vnam rem relictum in aliam.*
24 *Potest Prouincialis legatum relictum ad opera conuentus conuertere in emptionem cuiusdam Bibliothecæ.*

CASVS, SIVE FACTI SPECIES.

1 QVÆDAM nobilis mulier reliquit cuidam Monasterio Carmelitarum excalceatorum quingentos aureos quotannis in quodam iure regio, quod habebat ad perficiendum ipsum Monasterium, non enim erat adhuc perfectum, & illa illius accepit patronatum, indiguit autem prior dicti conuentus trecentis aureis, ad faciendum, claustrum eiusdem conuentus, adhuc enim non erat factum, & ad hoc de licentia prælati superioris, & sui conuentus vendidit alteri conuentui eiusdem ordinis quindecim aureos quotannis ex illis quingentis, quos in prædicto iure regio habebat, & solum non fuit dictum in scriptura titulum prædicti iuris fuisse præsentatum, nec prædictam venditionem fuisse factam ob necessitatem prædicti conuentus.

Quæritur ergo primo, An non obstantibus prædictis defectibus, talis alienatio sit valida. Secundo quæritur, An dictus conuentus posset alienare dictum ius, vel illius partem, ad perficiendum ipsum conuentum supposito quod testatrix illud reliquit ad construendum ipsum conuentum.

RESPONSIO AVTHORIS PRIMO QVÆSITO,

An non obstantibus prædictis defectibus, talis alienatio sit valida?

RESpondi affirmatiuè: ratio est quia ad licitam alienationem rerum Ecclesiasticarum immobilium, pro quibus reputantur *iura, & annui reditus longi temporis*, vt docet Lezana, *tom. 1. cap. 10. n. 4.* 2 Ego ipse *in nostro Directorio Regularium, p. 1. tract. 2. d. 1. sect. 4. n. 148.* Sufficit secundum priuilegia nostra iusta causa, consensus prælati, & conuentus, & definitorij generalis, nec amplius requiritur consensus Apostolicus, aut sacræ Congregationis, vt constat ex priuilegio Pauli III. & Gregorij XIII. quæ retuli *in nostro Directorio Regular. vbi suprà, n. 153.* 3 & docet Tamburinus, *tom. 3. d. 19. q. 6 n. 2.* 4 Delbene, *tom. 2. cap. 17. dub. 9. n. 16.* Ego ipse *in nostro Directorio Regularium, supra, n. 152.* Atqui in præsenti hæc venditio fuit facta ex causa de cõsensu nostri definitorij Generalis, & Conuentus, & prælati illius; ergo fuit bona, licita, & valida.

Nec obstat quod non fuerit requisitus consensus Apostolicus, vel sacræ Congregationis. Respondetur namque huiusmodi consensum non esse requisitum ex prædictis priuilegiis Pauli III. & Gregorij XIII. & aliorum Pontificum. 5 Nec etiam obstat si instes hæc priuilegia esse reuocata à sacra Congregatione de mandato Vrbani VIII. pro vt refert Tamburin. *suprà, n. 7.* Non obstat inquam respondetur namque hanc reuocationem priuilegiorum non fuisse promulgatam in hoc Lusitaniæ 6 regno, vt autem talis reuocatio obligationem induceret in vtroque foro necessario requirebatur publicatio iuridica, sine qua non obligant etiam 7 Pontificiæ leges, bullæ, & decreta, vt est communis, & certa sententia: promulgatio enim legis, & publicatio est modus ita intrinsecus legi, vt iste sine illo non exerat vires suas ad obligandum, non secus ac ignis non exerit vim urendi, nisi applicatus, vt bene Greg. Martines, *12. q. 99. art. 4. dub. 1. concl.*

*concl.*4. Mootesinus Vasqu.& alij expositores cum D.Thoma, vnde Bandell.*lib* 5 *de lege,d.*17.*n.*7. Molina,*d.*39;.*n.*4.*de iustitia,& iure*,Reginald.*in praxi lib.*3.*à n.*152.Sot.*lib.*1.*de iustitia q.*1.*art.*4. Maiderus,*lib.*2 *q.*90.*art.*4.Th.Hortado,*de congrua sustentatione Ecclesiasticorum, lib.*1.*resol.*1. *n.*269. & alij plures sentiunt, quod vt leges etiam Pontificiæ 8 obligent in conscientia debent publicari in qualiber Prouincia argumento ex authentico, vt nouæ factæ constitutiones, C.de legibus, vbi id determinatur de legibus imperialibus, quę determinatio nisi aliter Pontifex discernat in sua lege vim habet ex naturali dictamine, etiã in legibus Ecclesiasticis.

9 Nec obstat si dicas cum Manrique, *de differentiis vtriusque iuris*,*q* 54. *n.*6. quem sequitur Salgad. *de supplicationibus ad sanctissimum,p.*2.*cap.*2.*n.*11. *vsque ad* 22. Th.Hurtado,*to.*1.*moral tract.*3.*resol.*45. *n.*354.*&* 395.*& de sustentatione Ecclesiasticorum lib.* 1.*resol* 2 *n.*273. Declarationes Concilij quantum ad declarationem legis conciliaris, & bullæ Paulinæ, non indigere noua publicatione, declaratio enim nihil noui dat, nec de nouo aliquid inducit, nec nouum actum ad dispositionem nouam facit, sed dumtaxat ostendit quid dispositum, & factum fuerit à principio, seu qualis fuerit antiqua dispositio, solummodo aperit & demonstrat, vt notarunt Burgos de Paz, *in proœmio legu Tauri*, *à n.* 432. Mieres *de maioratibus*,1.*p q* 44 *n.*14. Castillo,*tom* 6. *cap.*186. Valenzuela,*consil.*23.*n.*10. ergo licet prædicta declaratio sacræ Congregationis non fuisset in hoc Lusitaniæ Regno promulgata, nullo modo, ex stare, possũt regulares vti prædictis suis priuilegiis.

10 Non obstat, inquam: respondeo namque, quod data & concessa illa doctrina, adhuc nihil contra nos inferri. Nam prædicta Cardinalium declaratio non solum continet legis antiquæ declarationem, sed etiam continet derogationem priuilegiorum, quæ contra præfatam legem concesserunt iusta ex causa summi Pontifices religiosis Communitatibus; Ad hanc autem derogationem non sufficit præcisa declaratio legis iam publicatæ, sed vlterius requiritur iuridica publicatio, quæ requiritur in aliis legibus, quæ de nouo feruntur, vt bene aduertit P.Suar.*lib.*8 *de leg.cap.vlt.n.*2. Bandell. *lib.*5. *de legib.d* 15 *n.*4. Regin.*in praxi.lib* 13. *cap.*16.*n.*156. qui ex Nauar.*cons.*2.*de constit.n* 36.*&* 37. notat *circa bullam Pij V. de censibus*, quod si in aliqua Prouincia non sit promulgata, habendam ibi esse ac si non fuisset edita. & probabile putat Hurt. *de congrua sustentatione Ecclesiastico.lib.*1.*resol.*2. *n.*275. cum ergo hæc reuocatio Priuilegiorum facta à sacra Congregatione de mandato Vrbani VIII. vel etiam ab ipso Vrbano VIII. speciali bulla non fuerit in hoc regno promulgata, iuridice non obligat, nec regulares in vtroque foro illi tenentur stare, ac per consequẽs dicendum est prædictã alienationẽ sine prædicto consensu Apostolico fuisse validam.

11 Nec obstat si dicas in illa alienatione non præsentasse patres illius conuentus titulum quo possidebant illud ius. Respondetur namque ex hoc capite talem contractum non fuisse nullum, siquidem constabat omnibus contrahentibus de titulo & de 12 possessione illius per plus 30. annorum, & hoc erat publicum, & notorium omnibus; ergo conuentus non tenebatur ostendere titulum suæ possessionis; Patet consequentia, quia nemo cogitur probare titulum suæ possessionis, *l. cogi C de pet. hær.* specialiter quando non datur præsumptio contra possessorem, vt cum multis Doctorib. ̃ probat Grat. *dis-*

*cep. forensium cap.*310. Alias si quilibet regularium conuentus vellet vendere quendam calicem non posset illum vendere, siquidem tali conuentus non 13 habet alium titulum quam possessionem, siquidem illum non possidet per scripturas, vt constat.

14 Tum quia quando res est publica, notoria, & manifesta, non indiget probatione, *argument. cap. de manifesta* 17.2.*q.*1 *l. si vero* §.1 *ff. qui satis* & cum Rodrig. & aliis tenet Bordon.*to.*2.*resol.*52.*n.*85. Sed sic est, quod est publicum, notoriũ, & manifestum in illo oppido, vbi est conuentus, & in tota religione, & regno, quod illa domina illustris dedit illud ius illi conuentui; ergo non est necesse quod talis titulus præsentetur. Tum quia inde tantũ sequitur quod possit pars petere, vt illi ostendatur titulus, non vero potest argui quod cõtractus fuerit nullus. Tum quia casu dato, quod fuerit necessarium ad validitatem contractus quod ostenderetur, & exhiberetur titulus, hoc debebat esse coram iudice Ecclesiastico, hoc est coram illo prælato, qui dedit talem licentiam ad faciendum dictum contractum, nec prælatus tenetur rationem reddere iudici sæculari in licentia quam dedit, an contractus fuerit, vel nõ rite celebratus, sed id solum pertinet ad iudicem Ecclesiasticum, vt latè cum multis DD. probat Delb.*de immunitate Eccl.to.*2.*c.*10.*n* 1.*&* 2.

Dices hanc alienationem ex alio capite fuisse nullam, scilicet quia non fuit dictum in scriptura, quod fieret ex necessitate prædicti conuentus. Respondetur id non esse necessarium, quia absque necessitate poterat fieri prædicta alienatio, ob solam 15 vtilitatem, & commodum cõuentus, vt constat ex priuilegio Greg. XIII. & Pauli III. apud nostrum compendiũ, fol.272. & ex alia bulla Pauli III. quam refert Tambur.*de iure Abbat.d.*12 *to.*1.*q* 6.*n.*2. & ex duabus bullis, vna Leonis X. & altera Greg. XIII. quas refert Tamburin.*loco citato.* Imo addo, quod Paulus III. in bulla, quã nobis concessit, solum ponit conditionem, quod talis alienatio fiat secundum leges nostras, vt constat ex bulla quã refert nostrũ cõpendiũ, *f.*272. ergo cũ hæc alienatio fuisset facta secundũ leges nostras, sequitur quod fuerit valida.

Nec etiam obstat si dicas, in prædicta scriptura, nec etiam dici talem alienationem fieri in vtilitatẽ & cõmodum conuentus. Respondeo namque quod 16 licet id non dicatur in scriptura, de iure communi esse præsumendum interuenisse talem vtilitatem, & alias solemnitates ex iure, & ex priuilegiis requisitas, vt cum multis doctoribus probat Gamma, *decis.*49. Mol.*de iustitia,d.*468.*n.*15. Ex qua doctrina etiam probatur id quod supra diximus scilicet non esse necesse ad valorem alienationis, quod in scriptura fiat mentio tituli, sed debet præsumi titulum fuisse præsentatum.

17 Tum quia quando constat fuisse obseruatam solemnitatem iuris, præsumitur interuenisse iustam causam, quando contrarium non constat, nec probatur, Mol. *suprà* cum Baldo, Iason, Couar. & aliis, Felin. Bonac. Vasq. quos refert & sequitur Delben. *tom.*1.*de immunitate Ecclesiastica c.*17.*dub.*10.*n.*13. Et ratio est, quia non est præsumendum Ecclesiam voluisse alienationem inualidam ex causa non legitima, vnde quando est dubium, an dicta alienatio fuerit in vtilitatẽ, eo quod non constat de scriptura, præsumendũ est fuisse factam in vtilitatem, quia in 18 dubio standũ est pro valore actus, & quia in dubiis nemo præsumitur malus, & non pręsumitur delictũ nisi demonstretur, vt ex vulgaribus iuribus cõstat, & sic illi qui dicit talẽ alienationem fuisse nullam

incumbit onus probandi non fuisse in vtilitatem conuentus, Masc. *de probationibus, cons* 488. & 1112. Redoanus, *q*.78. Sopranus, *cap*.5 *q*.5. Menochius, *lib*.2 *præsumpt* 75. *n*.15 & est decisum à sacra Rota, 1: *p. diuersarum decisionum, decisione* 716. Laiman, *lib*.1. *tract*.1. *cap*.5. §.4. Dribenc, *tomo* 1. *cap*. 17. *dub*.9. *num*.20.

RESPONSIO AVTHORIS SECVNDO QVÆSITO,

An conuentus potuisset alienare dictum ius, vel illius partem, ad perficiendum ipsum conuentum, supposito quod testatrix illud reliquit ad construendum ipsum conuentum?

20 RESpondi affirmatiuè. Ratio est quia testamentarius potest censum annuum mille ducatorum relictum ad eleemosynas quotannis faciendas ab ipso testamentario totum simul clare vni hospitali, priuando se iure quotannis distribuendi dictum legatum, vt docet Sanchez, *lib*.4. *consiliorum*. *cap*.2. *dub* 11. potest enim præuenire tempus

21 restituendæ hæreditatis, vt patet *ex l. post mortem C. de fideicommiss.* Idem docet Diana. *p* 4. *tract*.4. *resol*.140. § *nota* 4. quidquid dicat Thomas Hurtado, *de congrua sustentatione Ecclesiasticorum, tom*. 2. *lib*.6. *resol*. 14. *n*. 1930. Atqui iste conuentus est executor testamenti prædictæ testatricis; ergo censuum annum quingentorum aureorum relictum ad quotannis distribuendum ab eodem conuentu in opera ipsius conuentus poterit totum simul insumere in vno anno in operibus eiusdem conuentus, non enim apparet maior ratio in contrarium.

22 Confirmatur 1. quia in legatis quando seruatur voluntas testatoris verba non inspiciuntur, *l. penultima eodem titulo. l. hæred mei*, §. *cum ita ff. de Trebell. l. cum virum de fideicommiss.* sed voluntas testatricis in præsenti solum fuit ædificare illum conuentum; ergo si ad hoc pars annui census relicti venditur, vt commodiùs & citius conuentus construatur, omnino seruatur voluntas testatricis, ac per consequens talis alienatio erit valida.

23 Confirmatur 1. quia Prouincialis de consensu illius conuentus poterat commutare illud legatum in aliam rem extra illam ad quam fuerat relictum, Ergo multo à fortiori illud poterit commutare ad perficiendum id ad quod fuit relictum, licet non seruetur modus, quo fuit relictus; Patet consequentia, quia si potest mutare legatum quoad substantiam in aliam rem diuersam ab ea ad quam illud reliquit testatrix, multo magis poterit mutare quoad modum; Antecedens probatur, quia ita concessit Sixtus IV. & Leo X. *in duabus bullis*, quas refert Rodrig. *tom*.1. *quæstionum regularium q*.25. *art*.9. & docet Henriquez, Capucinus, quos refert, & sequitur idem Rodrig. ibi. Vnde potest Prouincialis legatum relictum ad opera conuentus,

24 conuertere in emptionem cuiusdam Bibliothecæ, vel in soluendis debitis eiusdem conuentus, vel in aliam rem vtiliorem conuentui, vt late probat Bordon. *tom*.1. *resol*.55 *n*.49. Ergo multo melius poterit illud mutare ad meliori modo satisfaciendum voluntati ipsius testatricis; ergo cum talis alienatio facta fuerit de consensu Prouincialis, & definitorij generalis valida fuit, & vt talis sustinenda,

CONSVLTVM LXI.

De quodam ordinato cum patrimonio cum promissione illud restituendi, post ordinationem, an incurrerit aliquam suspensionem, vel teneatur restituere illud.

SVMMARIVM.

1 *Ponitur casus, seu factum.*
2 *In aliquibus textibus varie ponuntur pœna ordinatis sine sufficienti titulo.*
3 *Qui ordinem suscepit patrimonio vero sed cum promissione illud restituendi, nullam ex prædictis pœnis incurrit.*
4 *Probatur discurrendo per omnes.*
5 *Constitutio Sixti V in hac materia fuit abrogata a Clemente VIII.*
6 *Pœna contra simoniacè ordinantes, & ordinatos in sua vi permanserunt.*
7 *Ordinatus cum patrimonio vero, sed cum promissione illud restituendi, non potest dici ordinatus sine titulo.*
8 *Ordinatus cum prædicto patrimonio non incurrit prædictas pœnas, etsi omnes in sua vi persisterent.*
9 *Peccauit mortaliter, & incurrit pœnas positas sic ordinatis in suo Episcopatu per constitutiones Sinodales.*
10 *Clericus qui ficto patrimonio accepit demissorias vt ab alieno Episcopo promoueretur, & de facto promotus fuit, non incurrit pœnas,* in cap.8. sess.23. Tridentini.
11 *In pœnalibus non fit extensio, præsertim vbi est dissimilis ratio.*
12 *Ordinatus qui ante ordinationem iniit pactum de non petendo, vel de restituendo patrimonio, non incurrit pœnas,* in cap. per tuas, & cap. penult. de simonia.
13 *Probatur ratione.*
14 *Ponitur argumentum in contrarium, & soluitur.*
15 *Ordinatus qui accepit patrimonium cum pacto post ordinationem illud restituendi, tenetur illud restituere.*
16 *Episcopus sic ordinatum cum promissione restituendi patrimonium non tenetur alere.*
17 *Ponitur argumentum in contrarium, & soluitur.*

CASVS, SIVE FACTI SPECIES.

QVIDAM adolescens pauper volens fieri Sacerdos, petiuit a quodam homine diuite, vt ei faceret patrimonium, promittens quod postquam ordinatus fuisset, illud iterum ei restitueret, annuit diues ille cum pacto de patrimonio post ordinationem restituendo, facto igitur sic patrimonio, ordinatus fuit ordinibus sacris prædictus adolescens, & antequam restitueret patrimonium,

Quæsiuit a me, An sic ordinatus incurrerit aliquam suspensionem. Secundo an teneatur restituere patrimonium.

RESPON

RESPONSIO AVTHORIS PRIMO QVÆSITO.

An sic ordinatus incurrerit aliquam suspensionem.

2 AD intelligentiam huius casus suppono *in c. neminem, & cap. sanctorum, dist.70.* imponi ipso facto suspensionem, quoad executionem ordinis illis, qui sine certo titulo, promouentur ad ordines sacros, & *cap. cum secundum Apostolum, & cap. Episcopus de praebendis* prohiberi quempiam sacris initiari absque sufficienti titulo, imposita pœna sic ordinanti, vt teneatur ordinato prouidere, donec titulum habeat. Tridentinum vero *sess.21.cap.2.* iubet neminem sine sufficienti titulo ordinari in sacris, innouando antiquorum Canonum pœnas. Et Sixtus V. in Constitutione sua, quæ incipit *sanctum, & salutare* imponit suspensionem promotis ad ordinem sacrum fraudulenter, sine titulo: his suppositis,

3 Respondi nullam ex prædictis suspensionibus incurrisse sic ordinatum cum vero patrimonio, cum promissione de restituendo illud post ordinationem. Ratio est, quia in primis non incurrit suspensionem *in c. neminem*, neque quæ habetur *in cap. sanctorum*, deinde probabo quod neque incurrit suspensionem positam in constitutione Sixti V. ergo cum alia in iure non detur, nullam suspensionem incurrit sic ordinatus.

4 Antecedens quo ad primam partem patet. Quia *cap. neminem, & cap. sanctorum, d.70.* fuere reuocata ab Alexandro III. *in cap. Episcopus*, & ab Innocentio III. *in dicto cap.* cum secundum Apostolum de præbendis, atqui Tridentinum non innouauit pœnas impositas *in cap. neminem, nec in cap. sanctorum. d.70.* sed solum pœnam impositam *in cap. cum secundum Apostolum, & cap. Episcopus, de prabendis*, vt tenent Henriquez *l.13. summa cap.37.§.2.* Toletus *in summa lib.1.cap.49. num.18.* Sà *verbo suspensio num.18.* Sairus *de censuris 4.cap.14.num.16.* Gutierrez *pract. lib.2.q.65. num.1.* Auila *de censuris part.3. d.5. dub.4. & 5.* Garcias *p.2 cap.5.num.28.* Gonzalez *ad reg.8.cancellaria, glossa 5 §.10.num.28.* Sifpæus *lib.1. tit. de ordinandis num.15. 25. & 16.* Sanctarellus *resolut. quæst.46.num.15.* Sqnilantes *de obligatione clericorum p 3. num.12.* Piasecius *in praxi p.1. num.41.* Humobonus *de examine part.2. tract.11. cap.12. quæst.12.* Augustinus Barbosa *de potestate Episcopi allegat 20.num.27.& tom.1.collect.lib.3.tit.5.cap. cum secundum num.7.tom 4.d.70.num.5.& collectanea ad cap.1. sect.41. num.67.* Diana *p.1.tract.16. resol.5.& p 5.tract.10.resol.50.* Marchinus *de ordine tract.3.p.6. cap 8. num.9.* Et constat ex quadam declaratione sacræ Congregationis; quam refert Farinacius *in declarationibus ad dictum cap.2. Trid.* ergo cum *in dicto cap. cum secundum Apostolum, & cap. Episcopus de prabendis*, nulla ponatur suspensio ordinatis ficto, vel falso titulo, sed solum imponatur obligatio ordinantibus sic ordinatis alendi; si sua culpa eos ficto patrimonio ordinarunt, sequitur quod sic ordinatis, etiam patrimonio ficto, quanto magis patrimonio vero, cum promissione de eo restituendo, non incurrerit suspensionem latam *in dicta cap. neminem, & cap. sanctorum*, cum ista omnino sint abrogata, & ita in terminis tenent Doctores suprà citati, quibus adde Bosium *tom.2.moralium tit. de ordinibus, §.1. num.3* quidquid alij in contrarium dicunt, quos refert Diana *p.1. tract. 16. resol 5.& p.5. tract.10.resol.50.*

5 Quod autem nec etiam incurrerit suspensionem latam à Sixto V. in sua constitutione, quæ incipit sanctum, & salutare, probatur quia talis constitutio cum nimis rigida multis visa fuisset, & scrupulos varios tam promouentibus, quam promotis generaret, fuit postea abrogata à Clemente VIII. Constitutione sua incipiente Romanum Pontificem motu proprio, & ex certa scientia de Apostolicæ potestatis plenitudine sua perpetuo valitura ad terminos sacrorum Canonum, & constitutionis Pij II. incipientis cum ex sacrorum, & ad dispositionem Tridentini restricta & educta moderata, & sublatis censuris, & pœnis in eadem Sixti Constitutione contra quoscumque latis, exceptis contra simoniacè ordinantes, & ordinatos, quam voluit Clemens VIII. in suo robore permanere; ergo cum prædicta pœna sublata sit à Clemente VIII. non potuit à sic ordinato incurri. Ita Sanctarellus *variarum resol. quæst.49. num.13.* Barbosa *tom.4.collect.d.70.num.5.& collect.ad c.7. sect.21.* Trident. *num.68.* vbi alios allegat Sairus *lib.4.thesauri cap.12 in fine*, Bossius *supra §.1.n.6.* quidquid in contrarium dicat Gonzalez *dicta glossa 5.§.10.n.34.*

6 Imò addo, quod dato, quod dictum *cap. neminem, & cap. sanctorum d.70.* fuerint innouata per Tridentinum, vt multi autumant, quos refert Diana *sup.* & dato quod constitutio Sixti V. esset in suo vigore, adhuc ordinatus de quo est sermo in præsenti non incurrit prædictas pœnas. Ita Garcias *de beneficiis p.2.cap.5.num.161.& 162.* Marchinus *capit.8. numer.10.* & alij, quos refert, & sequitur Barbosa *de potesta e Episcopi allegat.20.num 30. & tom.1. collat. lib.5. tract.3. cap.37. num.7.* & alij quos refert etiam Garcias *dicto cap.5. num.165.* & ratio est, Quia iste non

7 potest dici ordinatus sine titulo, cum reuera est ordinatus patrimonio vero, & non ficto, & illa donatio patrimonij fuit vera, & transtulit dominium in donatarium, licet fuisset cum pacto de restituendo. Imò etsi donatio fuisset formaliter ficta, & pro forma, & ad apparentiam, adhuc non incurrit prædictam pœnam in motu Sixti V. nec aliorum Canonum, vt probant Garcias, & Marchinus, & Gonzalez *ad reg. 8. glossa 5.num.18.* Diana *p.1.tract.4 resol.180.*& alij ab eo relati, Nam dicti Canones neminem, &

8 Sanctorum, & constitutio Sixti V. non loquuntur de ordinato cum ficto patrimonio, sed indefinite de ordinato sine titulo, & alibi in iure non reperitur suspensio lata contra ordinatum cum ficto patrimonio; ergo siue donatio fuerit

9 valida cum pacto restituendi, siue fuerit ficta cum pacto non petendi id, quod datum fuit, nec eo viendi, sic ordinatus ficto patrimonio nullam incurrit suspensionem, licet aliàs peccauerit mortaliter, nisi forte aliqua suspensio lata sit per constitutionem Synodalem in eo Episcopatu vbi aliquis sic ordinatus fuit. Ita Bossius, *suprà num.9.*

An autem Clericus, qui cum ficto patrimonio fraudulenter, obtinuit literas dimissorias

à proprio Episcopo vt ab alieno promoueretur, 10 & virtute illarum est promotus incurrat suspensionem *in cap. 8. sess. 23. de reformatione in Concilio Trident.* statutam contra ordinatos ab alieno Episcopo absque demissoriis proprij Episcopi? Respondi negatiuè. Ita Henriquez *lib. 13. summa cap 37. §. 2. lit. G*, Diana *part. 2. tract. 16. resolut 5. & p. 5. tract. 10. resol. 50. & 55.* Bosius *supra num. 21.* quidquid dicat Suarez *de censuris d. 31. sect. 1. num 36.* Reginaldus *in praxi tom. 2. lib 32. tract. 2. cap. 25. sect. 3. num. 71.* Ratio est 11 quia Concilium *dicto cap. 8. sess. 23.* loquitur de ordinatis absolute sine dimissoriis, seu facultate, & licentia proprij Episcopi, sed qui per fraudem demissorias seu licentiam obtinet, vetam habet licentiam, etsi alioquin habita scientia de ficto patrimonio fuisset negata; ergo non incurrit dictam suspensionem. Confirmatur quia ad Episcopum pertinet sumere informationem de titulo, sicut sumit de moribus, literis, & natalibus ordinandi; ergo sicut is qui in his decipit Episcopum, & per fraudem obtinet demissorias non incurrit suspensionem, ita neque qui in titulo decipit.

12 An autem ordinatus qui ante ordinationem iniit pactum cum dante sibi patrimonium, seu eum donatore patre, & aliis, de non petendo, vel restituendo statim post ordines susceptos patrimonio, comprehendatur pœnis suspensionis statutis *in cap. per tuas, & cap. penult. de simonia.* Respondi negatiuè. Ita Nauarrus sibi contrarius *consil 17. num. 2. in nouis* Gonzalez *ad reg 8. gloss 5. § 10. num. 27.* Henriquez *lib. 10. summa c. 17 §. 3 in gloss lit. O*, Toletus *lib. 1. summa c. 15. num 5* Garcia *de beneficiis p. 2. cap. 5 num. 168 & 171.* Quaranta *verbo ordo, versiculo quod intellige pag. 491.* Sanctarellus *variarum resolut. quæst 49 num 20.* Bonacina *de Sacram d 8. quæst. vnica. p. 4. num 17.* Barbosa *de potestate Episcopi allegat 20 num 29 & tom. 2. collect. lib. 5 titul 3. c. 37. num 6.* quidquid in contrarium dicat Azor. *p. 3, lib. 12 cap 15 quæst. 1.* Suarez *de censuris d. 31. sect. 1. num 35. & de relig. tom. 1. tract. 3. lib 4. cap. 38. num. 4. & 5.*

13 Ratio est, quia præfati textus *cap. per tuas, & cap. penult.* loquuntur de ordinato ineunte pactum cum ordinante de non petendo pensionem, seu alimenta ab ipso ordinante, vel cum beneficiario à præsentante, in quibus casibus apparet aliqua ratio simoniæ; atqui donatio patrimonij etiam ad illum finem vt quis possit ordinari, & pactum de illo restituendo, est res distincta ab ordinatione nullam inducens simoniam, cum dare alicui patrimonium non sit spirituale, sed vendi & emi possit; ergo cum sit dissimilis casus, & diuersa ratio, non est facienda extensio prædictorum textuum, quorum pœna prodire videtur à simonia, quam non nisi remittentes ordinato i, & præsentatori ad ordines, vel ad beneficium committunt.

14 Nec dici potest donantem patrimonium etiam ad finem suscipiendi ordines præsentare ad illos, nam id proprium est episcopi dantis demissorias, vel beneficiarij præsentantis ad titulum suæ Ecclesiæ, vel beneficij; quare prædictum pactum cum dante patrimonium non inducere suspensionem declarauit signatura pœnitentiariæ, vt referunt Garcia, & Quaranta *locis citatis.*

RESPONSIO AVTHORIS SECVNDO QVÆSITO,

An sic ordinatus teneatur, vel possit licitè restituere patrimonium datum cum pacto de restituendo illo?

Respondi posse licitè, & teneri dictum patri- 15 monium restituere. Ita Zypæus *li. 1. tit de ordinand. n 18.* Sanch *lib 6. de matr d. 32 n. 8.* Garc. *d. n. 163.* March. *tr. 1. p 2. c. 8. n. 8.* Bosius *sup. n. 11.* Ratio est, quia prædicta remissio solum redit in cemittentis præiudicium, sed quilibet in re sua est moderator, & arbiter; ergo si ordinatus à principio promisit non petere patrimonium, vel illud restituere, tenetur stare promissioni, cum solum cedat in sui ipsius præiudicium, quod volens subire potest.

Nec obstat si dicas, id cedere etiam in Episcopi præiudicium qui tenetur alere eum quem sine legitimo patrimonio ad ordines promouit, vt patet *ex c. Episc. & c. cum secundum Apost. & c. cum 16 quæst. de præbendis.* Non obstat inquã, Respondeo namq; cum Sanch. *sup. n 8.* negando id cedere in Episcopi præiudicium, quoniam cum bona fide illum ad ordines promouerit, & ita culpæ expers sit, non tenetur eum alere vt benè docent Decius *c. Episc. n 13. de præb.* Nauar *lib. consilior. tit. 11. de temp. or d. n 1 edit. consil. 14. & 46.* Tum quia cum iure potuerit habere patrimonium, fictionem patrimonij supponere non debuit, quia crimina non præsumuntur, Bosius *sup n. 11.*

Nec obstat quod patrimonium non possit alie- 17 nari ob causam publicam, ne ordinatus cogatur mendicare, & alienatio à Concilio declaratur irrita. Nam loquitur Concil um in obtinentibus verè patrimoniũ, non in fictis, concludunt tamen Sanch. & Zypæus *locis cit.* quod vterq; fingentiũ peccat; & ordinatus poterit extraordinariè puniri per Episcopum, & ficte donans re donata priuari per sententiã eiusdem Episcopi, & idem docent Quar. *verbo ordo, §. quod intellige,* Garc *d. c. 5. n. 152.* Barb. *co. lect. ad c. 2 sess. 21. n. 7.* Dia *p. 3 tr. 4. res. 189.*

CONSVLTVM LXII.

De quodam qui ante ordinationem patrimonium suum cuidam sorori dotauit, an possit ad titulum patrimonij dotati ordinari in sacris.

SVMMARIVM.

1 *Ponitur casus, seu factum.*
2 *Qui post constitutionem patrimonij promisit illud in dotem suæ sorori potest ad titulum ordinari.*
3 *Patrimonium non est subiectum solutioni debiti post patrimonij constitutionem contracti.*
4 *Ponitur argumentum in contrarium, & soluitur.*
5 *Si res ante constitutionem patrimonij erat alteri pro debito obligata non est sufficiens titulus ad patrimonium.*
6 *Si Clericus tali patrimonio bona fide ordinatus fuit, non incurrit pœnas* cap. 2. sess. 21. de reformatione Trid.
7 *Si Clericus post ordinationem habet vnde congrue viuat, potest dare sua sorori in dotem suum patrimonium.*
8 *Dictio, donec, restringit omnia antecedentia, & habet naturam suspensiuam.*

9 *Ante*

9 *Ante Tridentinum iure communi poterat patrimonium alienari.*
10 *In dubio, ius commune non censetur correctum per Tridentinum.*
11 *Cessante causa, cessat dispositio, ob prædictam causam facta.*
12 *Donans patrimonium alicui ad ordines potest ei apponere conditionem de eo reddendo cum ordinatus habuerit beneficium, vel vnde congruè viuat.*
13 *Ponitur argumentum in contrarium, & soluitur.*
14 *Patrimonium gaudet priuilegiis bonorum Ecclesiasticorum.*
15 *Ante Tridentinum patrimonium his priuilegiis gaudebat, & tamen poterat sine licentia Episcopi alienari.*
16 *Ponitur argumentum in contrarium, & soluitur.*
17 *Clericus qui habens vnde sufficienter viueret dedit in dotem sorori suæ suum patrimonium, si ea quæ habebat prodigè consumpsit, non potest repetere patrimonium.*
18 *Episcopus amequam ille consumat prodigè patrimonium potest illi prohibere distractionem illius.*

CASVS, SIVE FACTI SPECIES.

1 QVIDAM adolescens accepit à patre donationem sufficiens patrimonium, v. g. prædium vt ad titulum illius ad ordines promoueretur, & posteà ante ordinationem in sacris promisit cuidam sorori suæ certam summam, vt nuberet, quæ summa maior est valore prædij, vel illi æqualis, contraxit soror matrimonium prædicta promissione facta, vult adolescens ordinari.

Quæsiuit à me primò. An possit ad titulum illius prædij ordinari, & adhuc dicatur habere sufficientem titulum, an verò si ordinetur dici debeat ordinatus sine titulo sufficienti, & incurrat suspensionem, quæ lata est in suo episcopatu contra promotos absque titulo, secundo An dato quod possit ad titulum illius patrimonij ordinari, post ordinationem, si habeat vnde congruè viuere, possit dare dictum prædium, ad cuius titulum ordinatus fuit prædictæ sorori suæ absque licentia Episcopi.

RESPONSIO AVTHORIS PRIMO QVÆSITO,

An prædictus adolescens possit ad titulum illius prædij ordinari, & adhuc dicatur habere sufficientem titulum, an verò si ordinetur dici debeat ordinatus sine titulo sufficienti, & incurrat suspensionem, quæ lata est in suo episcopatu contra promotos absque titulo.

2 RESpondi posse prædictum adolescentem ad talis prædij titulum ordinari tanquam habentem verum titulum, & per ordinationem nullam incurrere pœnam contra promotos sine titulo latam in suo episcopatu. Ita Nauarrus *consil. 18. de tempor. ordinan. in 2. editi.* Rodriguez *tom. 2. summæ cap.* 15. Sanch. *lib. 7. cap. 1. dub. 42.* Bosius *tom. 2. moralium, titul. 3. de ordinibus, §. 14. num.* 79. Ratio est, quia cum debitum fuerit 3 contractum post patrimonium constitutum ad ordines, patrimonium non manet subiectum solutioni illius debiti, nec ad illud soluendum potest alienari vt constat ex Tridentino, *sess.* 21. *capit.* 2.

Dices bona intelliguntur eiusque, quæ de- 4 ducto ære alieno supersunt, *l. sub signatum, §. bona ff de verbor. signif. & l. cogi ff ad Trebellianum.* Vnde venit regula paria videri non habere bona, & debere tantundem. Respondetur hoc argumentum solum procedere quando æs alienum potest, & debet solui de illis bonis, vt quando debetur purè, & statim peti potest, & nulla iusta exceptione impediri; at debita in hoc casu, non possunt, nec debent solui de illo patrimonio, quia illud non potest peti vnde ordinationé, quia donatum fuit causa ordinationis faciendæ *per l. 1. & 2. C de donat.* quæ sub modo, nec post ordinationem si aliàs non habeat beneficium, vel patrimonium sufficiens, quia vsque tunc non potest alienari ex Tridentino *dicto cap. 2. vt suprà* probatum est. 5 Argumentum igitur solum probat in casu quo bona patrimonij ante ipsius patrimonij constitutionem, & donationem factam alicui, vt causa ordinationis fuissent alteri obligata, nam tunc non esset sufficiens titulus, quamuis bona fide, & cum ignorantia obligationis ad titulum illius patrimonij sacris initiatus excusaretur ab omni pœna, vt decidit sacra Rota *die* 26. *Iunij* 1621. 6 prout refert Barbosa *dicto cap. 43. num.* 159. cuius declarationis verba sunt, ordinatus ad titulum patrimonij ipsi à patre, & patruo assignati, qui habuit posteà notitiam prioris obligationis dicti patrimonij, cum fuerit ab initio, cum bona fide, non incurrit *pœnas c. 2. sess. 21. de reformatione.*

RESPONSIO AVTHORIS SECVNDO QVÆSITO.

An in casu quo possit ad titulum prædicti patrimonij ordinari, post ordinationem si habeat vnde congruè viuere, possit dare validè, & licitè dictum prædium ad cuius titulum ordinatus fuit prædictæ sorori absque licentia Episcopi?

RESpondi affirmatiuè. Ita Ceuallos *commun. contra commun. quæst.* 527. *& quæst.* 161. *num.* 33. 7 Garcias *p. 2. cap. 5. num.* 186. Stephanus Gratianus *cap* 159. *num.* 14. Azorius, Flaminius, Parisius, Azeuedo, quos refert, & sequitur Bosius *tom. 2. moralium tit. 3. de ordinibus §. 4. num* 69. quidquid in contrarium dicat Marchinus *ca. .. n. 12.* Barbosa *de potestate Episcopi allegatione* 19. *num* 90. Ratio est, quia Concilium Tridentinum *sess* 21. *c. 2.* prius decernendo dicit, quod deinceps sine licentia Episcopi alienari patrimonium non possit, posteà limitans addit, donec sufficiens beneficium sint adepti, vel aliunde habeant vnde viuere possint; ergo ex verbis Concilij non est prohibita alienatio sine licentia Episcopi, sed potius est præmissa, siquidem exceptio debet esse de regula *ex l. præter. de iudiciis*, alioquin tam regula tradita à Concilio, quam eius exceptio idem disponeret, quod esset absurdum.

Quod

Quod autem prædicta verba, *donec* &c. limi- 8 tationem præcedentium contineant, probatur, quia illud aduerbium, *donec*, restringit omnia antecedentia, est enim particula restrictiua temporis, & habet naturam suspensiuam ex notatis per Surdum *consil.* 186. *num.* 15. *& consil.* 319. *num.* 5. Ceuallos *suprà quæst.* 806. *num.* 15. Bettazolum *ad clausul. instrum. clausul.* 15. *glossa* 24. *num.* 1. & per Augustinum Barbosa *dicta allegatione* 19. *num.* 8. *& in tractatu de dictionibus dict.* 93. *num* 3.

Confirmatur hæc sententia. Tum quia cum 9 de iure communi ante Tridentinum posset patrimonium absolutè alienari, vt docet Glossa *in cap. tuis de prabendis*, Imola, & Abbas *num* 8. Felin. *in c. Eccles. S. Maria, n.* 6. 10. *de constit.* & ibidem Decius *num.* 8. Couarruuias *in cap. Raynaldus, de testam.* §. 2. *num.* 7. Gomezius, Selua, Vasquez, Gutierrez, quos refert Ceuallos *dicta q.* 517. *n.* 1. Gratianus *dicto c.* 5. *n.* 181. Sanch. *lib* 7. *consil. c.* 1 *dub.* 43. hoc in casu dubio non censetur correctum per Tridentinum. Tum quia cum 10 clericus habeat aliunde congruam sustentationem, cessat ratio Concilij, scilicet ne cum oppro- 11 brio status cogatur mendicare.

Confirmatur 2. Quia donans patrimonium alicui ad ordines, rectè potest apponere pactum, 12 & conditionem de eo reddendo cùm ordinatus habuerit beneficium, vel aliàs vnde viuere possit, & tale patrimonium est sufficiens vt ordinari possit, non obstante tali pacto, quia hoc non est contra Concilium, vt tradunt Garcias *cap.* 5. *num.* 169. Barbosa *allegat.* 20. *num.* 31. & *collectanea ad dictum cap.* 2. *sess.* 21 *num.* 4. vbi ex Bellio *in selectis Canonicis, cap* 3. *num.* 1. refert ita resolutum fuisse à sacra Congregatione Concilij in Eugubino 22. *Maij* 1590. quæ resolutio continetur sequentibus verbis scilicet, patrimonium donatum per parentes ea conditione, vt filius vsumfructum interim dum beneficium aliquod, vel bona alia ad congruam sustentationem sufficientia acquirit, est sufficiens, & ad illius titulum potest ordinari; at qui in hoc casu patrimonium extinguitur, eo ipso quod bona sufficientia ad viuendum honestè acquisita sunt, vel beneficium cum pacifica possessione obtinetur; ergo mens Concilij quoad durationem, & perseuerantiam patrimonij solum fuit, vt ordinatus non careat victu honesto certo; ergo si aliunde talis victus haberi potest, eo ipso extinguitur patrimonium, ergo cum in nostro casu ordinatus iam habeat vnde congruè, & honestè sustentetur, optimè potest dare patrimonium sorori suæ, imò ad id tenebitur cum donatio ita debeat intelligi, & non aliter, vt suprà dixi.

Dices ad Episcopum pertinet arbitrari an be- 13 neficium, vel quid aliud sit sufficiens ad congruam sustentationem, iuxta Tridentinum, & Doctores communiter; ergo sine licentia Episcopi non potest ordinatus alienare patrimonium, etsi bona sufficientia habeat ad congruam sustentationem, donec id per Episcopum discernatur. Respondetur hoc argumentum solum probare quoad constitutionem patrimonij examen quantitatis sufficientis spectare ad Episcopum, id enim solum colligitur *ex d c.* 2. Tridentini, & declarauit sacra Congregatio. An autem postea ad derelinquendum patrimonium habeat, vel non bona sufficientia, id non pertinet ad Episcopum, nec tale quid colligitur ex Trid.

Dices patrimonium erectum in titulum connumeratur inter bona ecclesiastica, & gaudet 14 priuilegiis, quæ conceduntur à iure bonis Ecclesiasticis, vt docent Menoch. *remed.* 15. *recuper. n.* 21. Garc. *d. c.* 259. *n.* 27. Barb. *alleg.* 19. *n.* 92. Vasq. *de successionum creat. lib.* 3. §. 22. *n.* 43. ergo non potest alienari absque licentia Episcopi. Respondetur quod etiam ante Tridentinum huiusmodi bona habuisse iure communi attento priuilegium bonorum ecclesiasticorum, & tamen secundum ius antiquum commune poterant talia bona absque licentia Episcopi alienari, ergo illud priuile- 15 gium ex se non impedit alienationem.

Dices si ordinatus ad titulum patrimonij dum habet aliunde victum, posset sine licentia Episcopi patrimonium alienare, & carens congruendi 16 victu nec cum licentia Episcopi illud posset distrahere, nullius effectus essent illa verba Trid. *in d. c.* 2. *sine licentia Episc.* & frustratoriè essent addita contra vulgare axioma, quod in legibus nullum verbum iudicatur superfluum. Respondetur ex Garcia *c.* 5. *n.* 188. verba illa non carere omni effectu, nec esse frustratoriè apposita, nam potest occurrere talis necessitas seu causa, ita vrgens, vt possit, ac debeat dari licentia alienandi patrimonium, etiamsi ordinatus non habeat vnde viuere possit; v. g. si ipse, aut parētes, eius essent captiui; ad sui, & parentum redemptionem deberet dari dicta licentia, item si pater aut frater clerici ob homicidium, vel aliud delictum perpetratum essent puniendi pœna mortis, nisi patri accusanti pro remissione daretur certa quantitas, & filius, aut fratres volendo non possent subuenire, nisi alienando patrimonium, quæ causa id faciendi iustissima esset, sicut etiam talis causa esset prouidere sorori versanti in magno periculo perdendi se, cum enim Episcopus ex simili iusta causa concederet licentiam alienandi patrimonium ad cuius titulum quis ordinatus est, ipse Episcopus maneret securus, etiam si illi non haberet aliunde vnde viuere posset.

Sed quæres an clericus, qui prædictæ sorori tradidit patrimonium eo quod habebat sufficien- 17 ter aliunde vnde viueret decēter, si fortè hæc quę habebat prodige distraxit, & consumpsit possit iterum repetere patrimonium, & qui illud accepit teneatur iterum illud reddere? Respondeo negatiuè. Nam talis alienatio fuit omnino valida, & consequenter donatarius non potest cogi ad restitutionem. Ita cum prædictis Doctorib. Bos. *sup. n.* 73. Poterit tamen Episcopus pœna arbitraria punire clericum, qui post alienationem patri- 18 monij, prodige distraxit bona acquisita, quorum intuitu alienauit patrimonium, & antequam prodige ea bona distrahat poterit illi prohibere distractionem talium bonorum, nisi prius aliunde habeat vnde decenter viuat.

CONSVLTVM LXIII.

De quodam qui professionem solemnem & ordines sacros per metum cadentem in virum constantem accepit, an sublato metu, possit inire Matrimonium.

SVMMARIVM.

1 *Ponitur casus, seu factum.*

2 *Ponuntur sufficientes causæ metus cadentis in virum constantem.*

3 *Metus*

3 *Metus cadens in virum constantem ad annullandam professionem debet durare tempore professionis.*
4 *Qui professus est ex metu cadente in virum constantem, etsi interius consenserit professio est irrita iure Ecclesiastice.*
5 *Religiosus qui professus est ex metu non reclamans viuente eo, qui metum intulit non est in mora.*
6 *Adolescens qui ex metu cadente in virum constantem professus est, eius professio fuit nulla.*
7 *Protestatio facta paulo ante professionem est clarum indicium, quod in professione defuit consensus.*
8 *Ponuntur aliqua obiectiones & soluuntur.*
9 *Ex querimoniis continuis illius qui professus est per metum, metus censetur probatus.*
10 *Professio facta per metum cadentem in virum constantem, etsi fuerit intentio profitendi ex parte profitentis iure Ecclesiastice est irrita.*
11 *Ordinatio facta per metum cadentem in virum constantem, si ordinatus in ea consenserit est valida.*
12 *Ponitur argumentum in contrarium & soluitur.*
13 *Ordinatus per metum cadentem in virum constantem non tenetur ad continentiam obseruandam sed potest inire matrimonium.*
14 *Obligatio castitatis non est annexa per se ordini sacro, sed ex lege Ecclesia vel ex voto*
15 *Ponitur argumentum in contrarium & soluitur.*
16 *Votum solum est annexum ordini sacro, quando ordo libere fuit receptus, & non ex metu cadente in virum constantem.*
17 *Qui ex metu graui fuit baptizatus, tenetur ad fidem seruandam, & alias leges Ecclesia*
18 *Decisio consilij Prouincialis non obligat totam Ecclesiam, si talis decisio non fuit recepta in tota Ecclesia.*
19 *Ordinatus per metum si noluerit vti ordine, nec continere, non gaudet priuilegio clericorum.*
20 *Vxoratus qui violenter fuit ordinatus, si contineat, non petendo debitum & clericorum more viuat, & non fuerit bigamus gaudet priuilegiis clericorum.*
21 *Sic per vim ordinatus post matrimonium, etiam non consummatum, potest si velit vti matrimonio ac si nunquam fuisset ordinatus.*
22 *Ordinatus per metum cadentem in virum constantem, etsi multoties Missam dixerit durante metu potest postea contrahere matrimonium*
23 *Si cessante metu semel sciens, & volens celebrauit, iam non potest contrahere matrimonium.*
24 *Gesta per metum, per ratificationem postea conualescunt*
25 *Quid si sublato metu errore ductus credens teneri ad continentiam iterum celebrauit.*

CASVS, SIVE FACTI SPECIES.

IN oppido Viennæ in Lusitania, quidam homo nobilis petiuit à filio suo, vt ingrederetur quandam religionem, & ibi profiteretur quod cum filius nollet efficere, pater eum apprehendit, & in quadam domo reclusum, ligatum per duos annos continuos habuit, ei parcissimum victum tribuens, & quotidie eum magnis cruciatibus, & minis deterrens, absque eo quod puer vellet patris precibus importunis, & minis, imo & flagellis acquiescere; videns pater pertinaciam adolescentis, eum manibus, & pedibus ligatum misit in nauim, vt ad Indiam deportaretur, vt ibi labore, & ærumna, fame, & siti moreretur, & præcepit nauis præsidi, vt eum nimis affligeret. Videns puer maximam persecutionem patris, & quomodo non posset aliter euadere: dixit absque vlla voluntate, sed inuitus, se velle intrare religionem. Gauisus maxime fuit pater, & statim omnia ad ingressum parata sunt. Ingressus fuit adolescens protestando coram aliquibus amicis, se inuitum assumere illum statum. Assumpto igitur habitu, cum annum nouitiatus perficeret, professus est præmissa eadem protestatione coram amicis, se nolle profiteri, & se solum profiteri ob metum parentis: Postea intra annum ordinatus fuit omnibus ordinibus sacris, instante ipso patre, & per duos annos in eis ministrauit, interim mortuo patre filius sic professus, & Sacerdos vult relinquere statum religiosum, imo & clericatum, & ducere vxorem.

Quæsiuit: ergo à me primò, an eius professio fuerit nulla, & an probata illius nullitate posset exire à Religione. Secundo an illa susceptio sacrorum ordinum facta per metum cadentem in virum constantem fuerit irrita. Tertio an casu quo fuisset valide ordinatus, teneatur vitam saltem clericalem seruare, vel possit transire ad matrimonium. Quarto an ex eo quod multoties Missam celebrauerit, remanserit inhabilis ad contrahendum matrimonium.

RESPONSIO AVTHORIS PRIMO QVÆSITO,

An professio facta per metum cadentem in virum constantem fuerit nulla, & an probata eius nullitate possit exire à religione?

PRo huius consulti intelligentia, suppono primo, esse causam sufficientem ad metum cadentem in virum constantem primo iniustum carcerem, tunc enim oritur metus cruciatus corporis si id fiat ad extorquendam professionem. Ita cum multis Bosius, *de matrimonio, cap.*12. *n.*46. Quod etiam intelligendum est de carcere priuato, vt ibi late probat Bosius, & constat *ex l. qui in carcerem ff de eo quod metus causa, l. si donationis, l. si per impressionem, C. de his quæ vi metu.* Mascardus, *de probat. concl.* 1051. *à n.* 30 *& n.*41. vbi de eo qui tenetur clausus, & restrictus, Tuscus, *verbo metus concl.*217 *n.*5. *&* 12. *cum sequentibus, & conclus.* 221. *n.* 6. *&* 24. *& conclus* 222. *n* 3. *& conclus.* 223. *n.*14. *& conclus.* 224. *n.*4. Sanchez, *de matrim. lib.*4. *d.*5. *n* 9. Farinac. *in frag. metus reuerentia.* 15, *n* 107. a

Secunda causa grauis metus cadentis in virum constantem est timor magnæ verecundiæ vt quando quis aliquem deoudauit capite, vel corpore, ita vt non posset apparere sine dedecore. Ita cum Bartolo, Baldo, Barbosa, & aliis Bosius, *supra, n* 44. Tertia causa metus cadentis in virum constantem est periculum mortis. Ita cum communi sententia Bosius, *suprà, n* 38. Quarto oritur metus cadens in virum constantem, quando agitur de perdendo magno lucro, vel de incurrẽdo graue damnum, *l. fin. §. si fœnerator. de eo qui metus causa,* Sanchez, *de matrim lib.*4. *d* 5. *num.*27. Farinac *suprà, n.*111. Quinto metus dicitur iustus, & cadens in

virum constantem quando ex eo timetur amissio omnium bonorum, aut maioris partis eorum, *cap. cum dilectus, de ea quod metus causa 12. eodem tit.* Farinacius, *suprà, n.* 87. Sanchex *dicta disp.* 5. *n.* 20. Vbi hanc conclusionem ampliat tribus modis, vt procedat etiam in paupere habente pauca bona, secundo quando amissa maiori parte bonorum posset metum passus se sustentare, tertio etiam si non sit timor maioris partis bonorum, sed solum alicuius rei magnæ, & notabilis, sequitur Menochius, *consil* 442. *n.* 15.

Sexto metus iustus cadens in constantem virum nascitur ex importunis precibus, assiduisque sollicitationibus, & molestiis, præsertim eorum, qui aut iubere possunt, aut potentes sunt, *l.* 1. *§.* 2. *ff. serv. corrup.* Felinus, *in cap.* 1. *post. n.* 2. *de officio deleg.* Sanchez, *de matrim. lib.* 4. *d.* 7. *n.* 5. *&* 7. Farinacius, *suprà, n.* 98. *&* 99. Tuscus, *verbo metus concl.* 217. *n.* 22. *& consil.* 219. *n.* 3. *concl.* 323. Septimo metus iustus, & cadens in virum constantem oritur ex timore grauis exilij, & amissionis status, Farinacius, *suprà. n.* 117. Sanchez, *de matrim d.* 5. *lib.* 4. *n.* 8. *&* 14. Octauo oritur metus grauis cadens in constantem virum ex denegatione alimentorum, cum alimenta negare sit necare, & causet metum mortis, *l. necare videtur, ff. lib. agnosc.* & facit ordinatio Lusitana, *lib* 4. *tit* 99. *§.* 1. Nonò etiam metus reuerentialis, si ei adiungantur minæ, & atroces cruciatus, sufficiens est ad annullandum votum tali metu extortum, vt cum multis latè probat Sanchez, *de matrim. lib.* 4. *disp.* 6. *n.* 18. Et Portel, *in responsionibus ad casus, p.* 2. *casu* 32. *n.* 3. Lugo, *de iustitia, d* 22. *sect.* 7. *n.* 145. & cum multis Lexana, *in consiliis consil* 47. *n.* 63. Pelizarius, *tract.* 3. *cap.* 1 *n.* 56.

Secundo suppono non sufficere quod metus sit 3 impositus quando filius ingreditur religionem ad annullandam professionem, sed insuper debere persistere quando actu profitetur, vt cum communi sententia docet Moronius, *responsa* 73. *n.* 10. Tertio suppono, quod si quis emiserit professio- 4 nem ex metu graui cadente in virum constantem, etiamsi dicat verba professionis intendens profiteri, & se obligare, adhuc professio est nulla, siquidem ab Ecclesia irritatur talis professio. Ita cum Sanchex, & aliis Portel. 2. *tom. casuum p.* 3. *casu* 32. *n.* 2. Videatur Sanchex, *in decalog. tom.* 1. *lib.* 4. *cap.* 3. *n.* 13.

5 Quarto suppono Religiosum non reclamantem viuente patre, qui metum intulit, non esse in mora, & posse post eius mortem, si iusto metu patris professus est reclamare. Ita Nauarrus, *in commentaria* 4. *de regularibus, n.* 71. *versu* 4. Pontius, *de matrim lib.* 4 *cap* 17. *n.* 3. Tuscus, *verbo metus concl.* 220 Farinacius, *verbo metus, n.* 163. *& decis.* 705. *n.* 1. Nauar. *consil.* 6. *n.* 2. *tit. de his quæ vi*: metus enim illatus semper durat, nisi per actus contrarios sublatus doceatur Brut. *in l.* 1. *n.* 10. *ff. quod metus causa*, Alex. *consil* 92. *n* 8. *l* 3. Decius, *in l. in omnibus causis, n.* 14 *ff de reg iuris*, Ozaseo, *decis.* 179. Themudus, *decisione* 125. *n.* 30. his suppositis,

Respondi primo quæsito, Professionem emis- 6 sam à tali adolescente fuisse omnino nullam; ac proinde posse exire à Religione. Ratio est vt quia professio facta per metum cadentem in virum constantem in vtroque foro est nulla, vt cum communi sententia docet Sanchex, *in Decalog. lib.* 4. *cap.* 3. *num.* 12. Axor. *lib.* 11. *instit. moral. cap.* 15. *n.* 7. Portel, *in* 1. *tom. casuum, p.* 3, *casu* 32. *num.* 1. Atqui iste adolescens professus est ex metu cadente in virum constantem; ergo eius professio fuit nulla & potest exire à Religione. Minor in quo est dubium probatur, quia metus iustus cadens in virum constantem oritur ex carcere etiam priuato, ex verecundia orta ex dedecore, ex periculo mortis, & amissione magni lucri, vel grauis damni, ex amissione omnium bonorum, vel partis magnæ illorum, ex importunis precibus, assiduisque sollicitationibus, & molestiis, præcipuè si iungantur minæ, ex timore grauis exilij, ex denegatione alimentorum, ex minis, & cruciatibus, vt probauimus in primo prænotando, atqui hic adolescens per duos annos fuit ligatus, & carceratus, vestibus denudatus, alimenta ei fuere denegata, iuxta suam qualitatem, magnis cruciatibus, minis, & precibus fuit deterritus per duos annos continuos, in naui ad Indiam fuit relegatus, vt ibi ærumna, fame, & siti, omni auxilio humano destitutus moreretur, vt constat ex his, quæ in narratione casus ponuntur; Ergo eius professio fuit irrita, & nulla ex multis capitibus.

Confirmatur: quia iste adolescens antequam profiteretur coram aliquibus amicis protestatus 7 fuit, se non habere intentionem profitendi, vt constat ex actis; ergo eius professio postea secuta, fuit nulla; Patet consequentia; quia protestatio facta paulò ante professionem est clarum indicium quod in ipsa professione defuit consensus, vt cum Ioanne Andreas, Calder. Bart. Gabriel, Ledesma, Emmanuel, docet Portel, *tom.* 1. *casuum, p* 3 *casu* 32 *n.* 1. Sanchex. *de matrim. d.* 45 *q.* 2. *n.* 7. Atqui iste adolescens ante professionem protestauit; Ergo nec obstat quod protestatio non fuerit facta in ipso actu professionis, sed antecedenter. Nam vt talis protestatio annullet professionem non est necesse quod fiat in ipso actu professionis, sed sufficit quod fiat ante, quando quis habitum suscepit. Ita Gemoni. *consilia* 15. *num.* 13. Cornel. *consil.* 40. *n.* 14. Parisius, *consilio* 62. *n.* 4. *lib* 4 Couarruuias, *de sponsalibus, p.* 2. *cap.* 3. *§.* 5. *n.* 12. Bosius, *de matrim. cap.* 12. *§.* 22. *n.* 361.

Nec obstat, quod talis protestatio fieret ab- 8 sente patre, qui metum intulit, nam etiam eo absente facta sufficit, ad annullandam professionem, vt cum Baldo, Glossa, Imola, Castro, Iason ibi probat Bosius, & Portel. *tom* 1. *casuum, p* 3. *casu* 32. *n.* 1. Imo si constiterit illum fecisse talem protestationem ante sumptionem habitus id sufficit, ad annullandam professionem, etsi aliter metus non probetur. Ita cum Glossa, Celso, Imola, Alexandro, Bosius, *vbi suprà*; Dum enim persona quæ intulit metum durat, & persistit in eadem voluntate, & potentia, non purgatur causa metus, vt ex Aretino, Socino, Boërio, Rota, Bosio, & aliis probat Lex. *in consiliis consil* 47. *n.* 118. vbi dicit metus causam durare, donec viuit ille, qui metum intulit, & ille qui metum passus est non est in sua plena libertate, sed sub potestate illius, qui metum intulit, vt etiam cum multis probat Sanchex *de matrim lib.* 4. *cap.* 18 *n* 7. & nos diximus. *in* 4. *prænotando*; Ergo cum toto tempore, quo iste adolescens viuit in religione pater viueret, & statim quod ei de eius morte constitit, cœpit reclamare professionem, sequitur illum ex solo metu patris perstitisse in religione.

Confirmat. 2. quia toto tẽpore quo iste adolescẽs 9 fuit religiosus, & antequã religionẽ ingrederetur, &

profite

voluntatem fieri, & esse religiosum; sed in hoc casu ex solis his querimoniis continuis metus censetur probatus secundum Farinacium, *tom* 2. *decis.* 643. *n.*17. *& decisione crimin.* 224. *n.*190. & secundum Themudam, *decis.* 125. *n.*29. Ergo professio huius religiosi fuit omnino nulla.

Confirmatur 3. quia dato quod iste adolescens quando professus est habuerit intentionem profitendi, adhuc professio fuit omnino irrita iure Ecclesiastico, vt patet ex tertio pernotando, & cum communi sententia docet Sanchez, *in De-*
10 *calog. lib.*4. *cap.*3. *num* 13. Ecclesia namque illum consensum extortum per metum cadentem in virum constantem irritat, & insufficientem reddit, vt ex eo voti obligatio oriatur, sicut consensum clandestinum in matrimonium irritat, ne ex eo obligatio matrimonij oriatur, aliàs nihil peculiare concederetur metui, nam etiam eo deficiente, votum absque animo se obligandi est irritum; ergo quantumuis hic adolescens quando professus fuit habuerit animum profitendi, si alias ex metu graui cadente in virum constantem professus est, vt de facto fuit professus, eius professio fuit omnino irrita, & nulla iure Ecclesiastico, ac per consequens licite potest petere vt emittatur à religione vt de facto factum fuit.

RESPONSIO AVTHORIS SECVNDO QVÆSITO,

An susceptio sacrorum ordinum facta per metum cadentem in virum constantem fuerit irrita.

11 RESpondi negatiue. Fuit enim talis ordinatio valida, si alias ordinatus quando actu recepit ordines non habuit voluntatem expressam non recipiendi ordines, secus si consensit ordinationi, licet hoc ex metu mortis efficeret. Vtrumque assertum patet, *ex cap maiores §. item quæritur de baptismo, & cap. de iudiciis dist.* 45. *& cap. vbi ista, dist.* 74. quibus in textibus distinguitur duplex coactio, altera præcisa, & absoluta, vt quando aliquis reclamans, & nolens vi detinetur, & contradicens baptizatur, vel ordinatur, nam tunc non recipit Sacramentum, nec caracterem, alia coactio dicitur conditionalis, vt quando quis vt mortem vitet, vel ne aliam sibi ominatam pœnam patiatur, baptismum, vel ordinem sibi conferri permittit, nam tunc recipit Sacramentum, & caracterem, quia iste est conditionaliter volens, licet absolute nolit Sacramentum recipere; Atqui prædictus adolescens in præsenti ex metu graui iniusto patris eius voluntati acquieuit, & ordines sacros suscepit, imo & in eis ministrauit; ergo veros recepit ordines. Ita Glossa, *in dictum cap. Maiores, verbo conditionaliter*, Henriquez, *lib.* 10. *cap.* 14. *num* 3. Suarez, *tom.* 3. *de religione*, *lib.* 9. *cap.* 17. *num.* 17. *&* 23. Comitolus, *responsorum moralium lib.* 1. *q.*45. *n* 1. Bonacina, *de sacramentis*, *d* 8. *num* 4. Barbosa, *de potestate Episcopi allegat.* 2. *numero* 6. & cum aliis communiter Sanchez, *lib.* 7. *de matrim. d.* 29. *n.*1.

12 Nec obstat si dicas hunc adolescentem permittentem se ordinare ex metu caruisse intentione recipiendi sacros ordines, & habuisse voluntatem contrariam illos non recipiendi, siquidem protestatus fuit se non solum nolle esse religiosum, sed multo minus Sacerdotem. Non obstat inquam, Respondeo namque illam protestationem solum esse ad probandum metum extrinsecum, non vero ad probandam intentionem, nam de hac solus ipsemet ordinatus debet testari, metus enim extrinsecus non tollit voluntarium absolute, sed secundum quid, voluntas namque coacta per metum est vera voluntas, *cap. merito*, 15. *q.*1. & sufficienter voluntaria ad validam ordinationem; ergo si de facto iste adolescens consensit ordinationi, etiamsi ex metu coactus consenserit, verè fuit ordinatus, quidquid in contrarium, dicat Nauarrus, *consil.*3. *n.*1. de his quæ vi metúsve.

RESPONSIO AVTHORIS TERTIO QVÆSITO,

An casu quo fuisset valide ordinatus teneatur vitam clericalem seruare, vel possit transire ad matrimonium?

13 RESpondi minimè teneri ad continentiam, sed statim relicto habitu clericali post iudicis sententiam posse transire ad matrimonium. Ita Glossa, *in cap. maiores*, & cum multis Azor. 1 *p. lib.* 13. *cap.* 14 *q.*8. Sanchez *de Matrim. lib.*7. *d.* 29. *n.*5. Gutierres, *de Matrim. cap* 90. *n.*16. Rota, *in nouissimis*, *p.*1. *decisione* 561. Nauarrus, *in manuali, cap.*22. *n.*51. *& consil* 1 *n.*8. Henriquez, *lib* 10. *cap.*14. *n.*3. *& lib.*12. *cap.*5. *§* 9. *lit. Q.* Barbosa. *collectanea ad cap. maiores de baptismo*, *n.*5. *& Collectanea ad cap. vbi ita dist.* 74. *n.* 4. Vgolinus, *de potestate Episcopi*, *cap.*13. *n.* 3. Sairus, *lib.*6 *clauis cap* 4. *n.*20. Reginaldus, *in praxi fori pœnit. lib.*31. *n.*145. Laiman, *lib.* 5, *tract.* 9. *cap.* 11. *n.* 2. Squillantes, *de obligatione clericorum*, *p.* 1. *n.* 8. Suarez, *cap.*17. *n.*26. Bonacina *de matrim. q.*3. *p* 9 *n.*11 *& de sacramentis*, *d.*8. *q unica p.*5. *n.*10. Marchinus, *de ordine*, *tract.*2 *p* 6 *cap.*8. *difficult.* 6. Villalobos, *p.*1. *tract.* 14. *difficult.*14. *n* 4. Diana, *p* 3. *tr.* 4 *resol.* 143. Auena *de ordine q.*4 *sect. §. putandum tamen*, Perez, *de matr. tit.* 3. *de ordinibus*. *§.*20 *n.*169. Themudus, *decisione* 125. *n.*38. Escobar. *lib.*23. *Theologia moralis*, *sect.* 2. *cap.* 20. *problema* 127. *n* 483.

14 Ratio fundamentalis est, quia obligatio castitatis non est annexa ordini sacro ex natura rei, sed vel ex lege Ecclesiæ, vel ratione voti, quod Ecclesia statuit implicite emitti ab eo, qui sacrum ordinem suscipit; sed in hoc casu, nec lex Ecclesiæ, nec votum sic ordinatum per metum grauem iniuste incussum obligat ad perpetuam castitatem; ergo sic ordinatus nullo modo tenetur ad perpetuam castitatem. Minor quoad primam partem probatur, quia lex Ecclesiæ solum obligat, quando quis sponte ordinem sacrum suscepit, non vero quando quis coacte, & per metum cadentem in virum constantem ab extrinseco iniuste ad id illatum ordinem suscepit, siquidem lex humana, siue canonica, siue ciuilis non obligat ad sui obseruantiam cum probabili vitæ periculo, aut æquiualentis nocumenti, vt docet Azorius, *p.*1. *lib* 1 *cap* 11. *q* 1. Sanchez, *lib.*1. *summa cap.*18. Suar. *cap.*29 *n* 26. *& alij*; Quoad secundam vero partem etiam patet, quia quodcunque votum, siue solemne, siue simplex in ordine sacro metu graui extrinseco emissum est iure diuino & naturali irritú est late probat Bos. *de matr. cap.* 22. *n.*276. Et dato quod nó sit irritum iure

naturæ, saltem est irritum iure Ecclesiastico, vt tradunt communiter DD. quos refert, & sequitur Barbosa, *Collectanea ad cap. perlatum. t. de his quæ vi, num.* 3. Ecclesia enim in votis, etiam simplicibus, exegit maximam libertatem, vt patet, *ex cap. perlatum, & ex cap. notificasti*, 33. *q*.5. *& ex cap*.17. *sess*.25. Trident. *de regul.* Ergo ite ordinatus per metum cadentem in virum constantem ab extrinseco iniuste illatum non contraxit obligationem obseruandi perpetuam castitatem, nec ex statuto Ecclesiæ, nec ex voto ordini sacro annexo.

15 Dices susceptio ordinis sacri per metum cadentem in virum constantem fuit valida vt *suprà* diximus; Sed obligatio obseruandi castitatem cum inhabilitate ad contrahendum valide matrimonium est annexa ordini sacro; ergo si susceptio ordinis sacri fuit valida, etiam obligatio castitatis fuit vere suscepta. Patet consequentia quia accessorium sequitur naturam principalis, *reg. accessorium, de reg. iuris in* 6. & adiectum alicui rei secundùm illius terminos est iudicandum *cap. translato de constitutionibus*, Bartolus, *in l. si convenerit, & l*.2. *§ nulla, n*.2. *de pignoribus*, Rota, *in nouissimus, p*.1. *decisione* 561. *n*.12. Respondetur primo obligationem seruandi castitatem solum esse annexam ordini sacro, quando ordo fuit sponte susceptus, & absque metu extrinseco iniusto cadente in virum constantem. Ita Rota, *decisione* 561. *num*.13.

Secundo respondetur ex Rota ibidem, idem iudicium faciendum de principali, & annexo, & accessorio, quando sunt essentialiter, vel connaturaliter connexa, vel secundam necessariam consequentiam suit indiui lua; in præsenti aut sacer ordo, & obligatio castitatis non sunt essentialiter, vel cõnaturaliter connexa; neque iure naturali, vel diuino inseparabilia, sed iure tantum humano Ecclesiastico coniuncta, & ita per metum qui humana rescindit, non diuina, licet non impediatur essentia Sacramenti ordinis, quod est diuinum, & ponitur in esse positis substantialibus, ex Christi institutione, impeditur tamen coniunctio continentiæ, quæ est humana. Tertio respondetur regulam accessoriam procedere quando inter principale, & accessorium est eadem, & par ratio; non quando est diuersa, hic autem non militat eadem ratio in essentia Sacramenti ordinis, & obligatione continentiæ; Nam ad recipiendum ordinem, & characterem sufficit quæcunque voluntas, seu non resistentia per carentiam contradictionis, seu nolitionis in adulto, vel sola voluntas Ecclesiæ, in infante, ad contrahendam autem continentiæ obligationem, vel emittendum votum validum, requiritur plena libertas, seu voluntas perfecte libera, *vt suprà* ostensum est.

Dices, qui per metum cadentem in virum constantem suscepit ordinem sacrum vere vult ordinari, & in ordinem consentit; ergo etiam consequenter vult vouere castitatem ei annexam; Sed tale votum iure naturali est validum, nec iure Ecclesiastico irritatur, nam *cap. perlatum*, & alia iura quæ vota per metum immissa irritant, solum loquuntur de voto immisso in professione religiosa, & non de aliis; ergo sicut ordo sacer per metum susceptus fuit validus, ita & votum castitatis ei

16 annexum. Respondetur negando primam consequentiam. Nam tale votum vt *suprà* diximus solum est annexum ordini, quando ordo sine graui metu libere recipitur. Ad probationem respondetur, quod licet tale votum esset annexum ordini sacro iure diuino, vel saltem Ecclesiastico, irritari vt *suprà* diximus.

Dices qui ex metu graui iniuste baptizatur tenetur ad fidem seruandam, & alias leges Ecclesiæ, & ad id est cogendus eo quod recepit characterem baptismi, *cap. de Iudæis, dist*. 45. Ergo etiam qui ordinem suscepit ex metu graui tenetur ad perpetuam continentiam, siquidem etiam recepit characterem ordinis.

17 Respondetur dando diuersam rationem, nam obligatio profitendi fidem est annexa essentialiter, & naturaliter iure diuino characteri baptismatis, quæ ab Ecclesia irritari nequit & qualicunque voluntate in adulto contrahitur, & in infante sola Ecclesiæ voluntate, ac proinde ex mera Sacramenti natura oritur obligatio profitendi fidem, & religionem Catholicam. At continentia perpetua, & inhabilitas ad matrimonium est ordini sacro annexa ex sola lege Ecclesiastica, vel mediante voto tacito, vel implicito, quæ omnia iure etiam Ecclesiastico irritantur, quando fiunt per metum vt *suprà* diximus.

Dices Concilium Toletanum VIII. *cap*.7. dicit statuite vel per metum seu terrorem ordinatos teneri permanere in statu Ecclesiastico, prohibetque eos contrahere matrimonium; ergo signum est ordinatos per metum ad id teneri. Respondetur illud consilium forte secutum fuisse contrariam sententiam, quam tenent multi quos refert

18 Azorius, 1.*p. lib*.12. *cap*.14.*q*.8. Rebellus, *de obligationibus iustit. p*.2. *lib*.3. *q*.12. *n*.9. Vasquius, *to*.3. *in* 3. *partem. d* 236.*cap*.3 Pontius, *de matrim lib*.7. *cap*.29. Gaspar. Hurtadus, *de matrim d*..6 *difficult* 8. Bauni. *p* 1.*tract*.7. *post quæstionem* 13.*dub*.7. Sed ideo non adest necessitas amplectendi eius decisionem, quia, vt ait Suarez fuit Prouinciale, nec fuit quoad illum canonem in Ecclesia receptum, nec communi corpori iuris insertum. Secundo Respondetur Consilium loqui de ordinatis per metum qui postea sponte ratificauerunt ordinem per ordinis administrationem omnino liberam, quos certum est obligati ad castitatem, & esse inhabiles ad matrimonium vt *infrà* dicemus.

Aduerte tamen, sic ordinatum quoad forum externum cum metus regulariter non præsumatur, sed per allegantem sit probandus, debere in in foro externo probare adfuisse metum grauem cadentem in virum constantem coram iudice Ecclesiastico, vt sic ordinatus possit, seu ab Ecclesia permittatur contrahere matrimonium, neque ante iudicium prælati Ecclesiastici, quod metus interuenerit sufficiens ad impediendam hanc obligationem poterit, per se loquendo, matrimonium contrahere; quod si talem adfuisse violentiam (cum tamen certum sit ordinato fuisse illatam) non possit in foro externo, & coram iudice Ecclesiastico probare, tunc si velit contrahere matrimonium, oportebit vitare scandalum, obtinendo dispensationem, quam facile à Papa obtinebit, alias debet se habere vt clericus, non tamen tenebitur diuinum officium recitare sublato scandalo, quia hoc onus annexum est ordini sacro sponte assumpto, ita Nauarrus *dicto cap*.22. *n*.51. Sanch. *d*.29 *n*.7. & alii *suprà* relati.

19 Aduertendum est secundò sic ordinatum in sacris ex metu graui iniuste incusso nolente vti ordine, nec continere, non gaudere, nec posse frui

priuile

priuilegiis clericorum, cum æquum non sit, vt qui onus sentire recusat, sentiat commodum, contra regulam, qui sentit, *de reg. iuris in 6.* Ita Glossa, *in dicto capite maiores, §. item quæritur vero conditionaliter siue de baptismo*, & dictum, *cap. ubi ista verba honorem, dist. 74.* Hustiensis, *in dictum cap. maiores eodem, §. & verbo, num. 38.* Cardinalis, *ibidem, n. 1. q. 1.* Azorius, *dicta, q. 8.* Sanchez, *d. 29. n. 3.* Poterit tamen vti his priuilegiis dum non transit ad actum contrarium, vt in simili habetur, *cap. quisquis*, & ibidem Glossa, & post Hostiensem tradit Sanchez, *suprà, n. 3.*

20 Aliter dicendum est de eo, qui cum esset vxoratus per iniustam violentiam ordinatus fuit in sacris, nam is si vxore nolente ipse eligat quantum sibi per leges matrimonij permittitur continere, scilicet non petendo debitum, & obliget se ad castitatem, & more clericorum viuat, & non sit bigamus, gaudebit priuilegiis clericorum, *iuxta cap. multorum 29. q. 2.* Non tamen omnibus priuilegiis clericalibus, sed tantum his, quibus fruuntur cæteri clerici coniugati cum vnica, & virgine, portantes coronam, & viuentes clericaliter, *iuxta cap. vnicum de clericis coniugatis in 6. ita post alios*, Sanchez, *suprà, n. 3.* Bosius, *suprà, n. 185.* & alij.

21 Aduerte etiam tertio sic ordinatum post matrimonium per iniustam violentiam posse si velit vti matrimonio, ac si nunquam fuisset ordinatus, etiamsi matrimonium non fuisset consummatum ante ordinationem, & etiamsi vxor vellet contineri. Ita Sanchez, *suprà n. 1.* Abbas, *in cap. maiores, §. item quæritur, num. 7.* non enim consentaneum rationi est priuari sic metu graui ordinatum iure vtendi matrimonio antea inito.

RESPONSIO AVTHORIS QVARTO QVÆSITO.

An ex eo quod iste sic per metum ordinatus maltoties Missam celebrauit, remanserit inhabilis ad contrahendum matrimonium?

22 Respondi primo, quod si sic ordinatus sciens ex sua ordinatione meticulosa nullam fuisse ortam obligationem, aut inhabilitatem ad matrimonium, actum ordinis sacri per violentiam suscepti exercuit, v. g. Missam celebrando durante tamen metu, v. g. quia metu cadente in virum constantem à patre, vel à superiore illato ordinem sacrum suscepit, & patre seu superiore viuente semel, vel pluries in ordine violenter suscepto administrauit, vel dixit se velle permanere in statu Ecclesiastico, in hoc casu non censetur ratificasse ordinem, sed adhuc manet liber ab obligatione continentiæ, etiamsi millies celebrasset, hæc enim ratificatio tam expressa, quam tacita censetur coacta, nam quandiu durat causa, & ratio metus semel illati in omnes actus sequentes influere præsumitur, vt cum communi sententia tenet Barbosa, *suprà, num. 10* Bosius, *suprà, n. 188.*

23 Secus dicendum est si sciens ex vi talis ordinationis meticulosæ non teneri ad continentiam volens & absque omni coactione, & omnino sponte, & libere ordinationem verbo, vel facto ipso celebrando, etiam semel ratificauit; quia per illam ratificationem omnino spontaneam & liberam elegit in ordine permanere, atque adeo ad eius onera ex tunc obligabitur sicut etiam professio tacita inducitur faciendo opera propria professorum, *cap. vidua, de regularibus.* Tum quia gesta per metum, etiamsi ab initio sint inualida, per ratificationem tunc subsequentem conualescunt, *cap. ad id de sponsalibus, & cap. de illis 2. de sponsalibus & l. 2. C. quod metus causa*, & docent multi DD. quos refert, & sequitur Barbosa, *collectanea ad cap. 1. de his quæ vi metúsve n. 10.* quæ doctrina procedit non solum in ratificatione expressa, sed etiam in tacita, vt est casus, *in dicto cap. vidua & dicto cap. ad id*, & in terminis docet Butrius, *n 8* Ioannes Andreas, *in fine*, Nauarrus, *consil. 2. n. 9 titulo de his quæ vi metúsve causa in 1. editione & consil 4. n. 2.* Sanchez, *d. 29. nu. 9.* Perez, *d. & sect. 5. num. 9.* & ferè omnes *suprà*, citati Doctores.

25 Secundo Respondi, quod si iste per metum ordinatus errore ductus, & credens se ad sacri ordinis per violentiam suscepti obseruantiam, & obligationes adimplendas adstrictum esse actus ordinis exercuit, vel verbis expressis obligationem ratificauit, licet iam sublata causa metus, eoque amplius non perdurante, v. g. quia iam pater, vel superior qui ab initio metum incussit sit defunctus, adhuc non tenetur ad obligationes ordinis. Ita Nauarrus, *dicto consilio 2. fere per totum*, Sanchez, & Perez, locis citatis, Bosius, *suprà, n. 189.* Ratio est, quia in tali casu non censetur ratificare, seu habere animum ratificandi vere, quoniam nunquam fit ratificatio actus nulli, dum ignoratur actum fuisse nullum, siquidem error tollit consensum, cum nihil tam contrarium sit consensui, quam error. *l. si per errorem, ff. de iurisdict. omnium iudic.* & doctores communiter.

CONSVLTVM LXIV.

De quodam matrimonio contracto in facie Ecclesiæ post ordinem sacrum susceptam ex metu leui, & reuerentiali iniuste incusso in loco vbi talis ordinatio ignorabatur, an sit validum.

SVMMARIVM.

1 *Ponitur casus, seu factum.*

2 *Qui ordinatus fuit ex metu leui, ita vt si illo non fuisset non ordinaretur in foro externo tenetur abstinere à matrimonio, & viuere modo clericali.*

3 *Si constet iudici Ecclesiastico illum contraxisse matrimonium separandus est, & puniendus pœnis statutis contra eos, qui ordinati in sacris ducunt vxores.*

4 *Metus leuis, etsi sit causa principalis actus, actum non annullat in foro externo.*

5 *Qui ex metu leui ordinatus est in loco vbi est ignotus potest licite ducere vxorem.*

6 *Omnes actus humani præter matrimonium gesti per metum leuem iniuste incussum tanquam propter causam principalem iure naturæ & in foro conscientiæ sunt nulli, nullamque obligationem inducunt.*

7 *Probabile est metum leuem, & reuerentialem* in

in foro conscientiæ, imo & in foro externo annullare professionem.

8 *Qui post talem ordinationem factam per metum leuẽ duxit vxorem in loco in quo ignotus est potest perseuerare in matrimonio cõtracto.*

9 *Bonum consilium erit, si postulat dispensationem.*

CASVS, SIVE FACTI SPECIES,

1 QVIDAM adolescens natus in Indiis Occidentalibus, ibi ex metu leui & reuerentiali Patris, iniustè tamen incusso, ordinatus fuit ordine Diaconatus, qui metus & respectus patris si non adesset nullatenus ordinaretur, sed ille fuit tota causa suscipiendi talem ordinem, cum igitur sic iam esset ordinatus, mortuus fuit eius pater, & ipse vendita hæreditate, quæ parua non erat, relicto habitu clericali, transfretauit in Indiam Orientalem, deinde transfretauit in Lusitaniam, & feliciter ignotus omnino peruenit ad hanc Vlisiponensem Ciuitatem, & cum diuitiis abundaret, plura ei, & nobilia matrimonia oblata sunt, existimantes ipsum esse sæcularem, & tandem ipse amore cuiusdam puellæ captus, cum ea iniit matrimonium sibi interius persuadens se non teneri ad castitatem, & abstinendum à matrimonio, cum prædictum ordinem propter patris metum recepisset, postea tamen scrupulis agitatus peruenit ad me, & hæc omnia mihi narrauit.

Et quæsiuit an eius matrimonium post ordinem sacrum ex metu leui susceptum fuisset validum, vel an dimissa vxore teneatur redire ad ordinem susceptum?

RESPONSIO AVTHORIS

2 RESpondi ipsum in foro externo verè contraxisse obligationem obseruandi castitatem, & abstinendi à matrimonio, vnde si constet iudici Ecclesiastico eum post ordinem sacrum, etiam per metum leuem susceptum contraxisse matrimonium, & separandum esse ab vxore, & puniendum pœnis statutis contra ordinatos in sa-3 cris ducentes vxorem. Ita Nauarrus *consil.* 1. *n* 7. *titul. de his quæ vi metusvè causa in prima editione, & consil.* 3. *num.* 9. *eodem titulo in secunda editione*, & cum communi sententia Bosius 2. *tom. moralium titul.* 3. §. 20. *num.* 196. Ratio est, quia metus leuis qualis est reuerentialis, etsi sit cau-4 sa principalis actus, v g. voti etiam solemnis religionis, aut cuiusvis alterius actus in foro externo, & iure positiuo tam ciuili quam Ecclesiastico, illum non rescindit, neque annullat, impeditvè obligationem, vt constat *ex cap. cum dilectus de his quæ vi, metusvè causa, & toto titulo, ff. de eo quod metus causa*, quidquid in contrarium cum multis dicat Portel. *tom.* 1. *casuum, part.* 3. *casu.* 32. *n.* 2. Atqui huiusmodi adolescens ex solo metu leui & reuerentiali ordinem sacrum suscepit; ergo licet metus fuisset causa recipiendi talem ordinem, illum in foro externo non annullauit, ac per consequens si de eo constet iudici Ecclesiastico, debet eum separare à coniugio, & cogere vt ad ordinem susceptum redeat.

5 Verùm licet hæc ita sint in foro externo, in foro tamen conscientiæ. Respondi, talem adolescentem non teneri abstinere à matrimonio, sed posse licitè ducere vxorem in loco, vbi eius ordinatio esset omnino ignota, nec esset spes, vt illius notitia ad locum vbi matrimonium contraheret, peruenisset. Ita Coninkius *de sacramentis d.* 14. *n.* 149. Perez *de matrimon. d.* 17. *sect.* 5. *num.* 10. Bonacina *de matrim quæst.* 3. *p.* 9. *n.* 12. probabilius putat Sanchez *de matrim. lib.* 7. *d.* 29. *n* 8. Nauarrus *consil.* 1. *num.* 7. *tit. de his quæ vi, metusvè causa*, Bosius 2. *tom. moralium tit.* 3. §. 20. *num.* 196. & faciunt pro hac parte quæ dicit cum multis Portel. *tom* 1. *casuum.* 3. *part. casu.* 32. *n* 2.

6 Ratio est quia omnes actus humani præter matrimonium gesti per metum leuem iniustè incussum tanquam propter causam principalem, & sine quo gesti non fuissent, iure naturæ & in foro conscientiæ, sunt nulli, nullamque inducunt obligationem faciendi id quod præstãdum; aliàs teneretur qui actum gessit, si absque tali metu omnino liberè fecisset; vt cum in numeris Doctoribus latè probat Sanchez *lib.* 4. *de matrim. d.* 9. *num.* 4. atqui iste adolescens, si non fuisset metus incussus à patre; non susciperet ordinem sacrum; ergo in foro conscientiæ non tenetur ad obseruantiam continentiæ quæ ex tali ordinatione consurgit; ergo vbi omnino fuerit ignotus poterit in foro conscientiæ licitè ducere vxorem, cum ibi ignoretur in foro externo eius ordinatio.

7 Confirmatur, quia satis probabile est metum leuem, & reuerentialem annullare in foro conscientiæ, imo & in foro externo professionem solemnem Religiosam, vt cum Farinacio, Sanchez, Riccio, Sairo, Barbosa, Valero, Molina, & aliis viginti Doctoribus latè probat Portel, *tom.* 1. *casuum p.* 3. *casu.* 32. *num.* 2. ergo à fortiori annullabit votum quod implicitè immittitur in sacra ordinatione, non enim apparet maior ratio.

8 Quapropter cum iste adolescens versetur in Vlisipone, vbi omnino ignotus est, nec sit spes vt eius ordinatio vnquam sciatur, cum ex India Occidentali venerit in Indiam Orientalem, & inde in Vlisiponem, omnibus etiam cum eo venientibus omnino ignotus, & matrimonium iam sit contractum in facie Ecclesiæ, & in foro conscientiæ sit validum, respondi ipsum posse persistere in matrimonio, nec teneri redire ad 9 ordinem, aut se manifestare, quamuis bonum Consilium esset, à Pontifice dispensationem quærere pro maiori securitate, quam ipse in foro etiam externo facillimè concedet, vt benè notauit Bosius *supra n.* 196. dum tamen eam non postulat, vel non vult impetrare, posse persistere in matrimonio.

CONSVLTVM LXV.

De occasione proxima peccandi, an ob aliquam causam vtilem, & notabiliter proficuam permitti possit.

SVMMARIVM.

1 *Ponitur casus, seu factum.*

2 *Clericus qui habet ancillam, quæ de re familiari optimè*

optimè tractat, & optimè in omnibus inseruit, ita vt difficulter alia similis inueniatur, si cum ea habet occasionem proximam peccandi, aliqui valuere asserere non tenere illam è domo eijcere.

3 *Proponuntur pro hac sententia aliquæ rationes.*

4 *Proponuntur aliæ rationes.*

5 *Talis parochus tenetur eijcere statim talem ancillam, quæ sibi est occasio peccandi, etiamsi sit valdè vtilis, & proficua.*

6 *Omnis occasio proxima peccandi demittenda est, etiamsi ex ea maxima vtilitas sequatur.*

7 *Charitas obligat ad præferenda bona potiora bonis inferioris ordinis.*

8 *Si detur causa vrgens, & necessaria, & quasi moraliter impellens non tenetur quis eijcere occasionem proximam.*

9 *Qui ex causa vrgenti, & necessaria ponit se in periculo proximo peccandi non commutat bona potiora cum bonis inferioris ordinis.*

10 *Solum permittit occasionem per accidens, perdendo bona potiora ob bona inferioris ordinis.*

11 *Bona inferioris ordinis sunt necessaria ad conseruationem vitæ, & boni communis.*

12 *Adolescens qui versatur inter fœminas laborando &c. ad lucrandum victum non tenetur relinquere hoc exercitium, etiamsi fœmina sint sibi occasio peccandi.*

13 *Concubinarius potest absolui si non demittit concubinam ob magnum detrimentum vitæ, honoris, vel famæ.*

14 *Hospita potest absolui, si non demittit hospitium, quod sibi est occasio peccandi cum hospitibus, si alias id non potest efficere sine graui. & magno detrimento.*

15 *Qui frequenter relabitur in periurium potest toties quoties absolui.*

16 *Qui multoties relabitur in fornicationem, si domi non habeat concubinam, nec eam in alia domo habeat, suis expensis vbi quoties voluerit possit accedere, sed ex fragilitate ad domum illius multoties tendit, potest toties quoties absolui, si alias proponat emendam, & pœniteat de præteritis.*

17 *Concubinarius qui iam nihil habet cum concubina, si eam adhuc cum scandalo domi habet non potest absolui.*

18 *Opinio Ioannis Sanctij de non dimittente occasionem proximam peccandi ob vtilitatem oblectamenti in epulis deleta est à sacra Congregatione.*

19 *Alij Doctores qui dicunt ob vtilitatem posse domi retineri concubinas explicandi sunt de vtilitate vrgente, & necessaria, aliàs illorum opinio reijcienda est.*

20 *Bonum vtile non necessarium non dat ius ad perseuerandum in occasione proxima peccandi.*

21 *Ex petitione mutui sub vsuris ab vsurario parato, & ex ornatu fœminæ, solum per accidens sequitur aliorum peccatum ex illorum malitia.*

CASVS, SIVE FACTI SPECIES.

1 QVIDAM parochus habebat domi suæ ancillam, quæ de re familiari optimè tractabat, & omnes res ipsius clerici optimè sollicitabat, ei optimè in omnibus inseruiebar, ita vt difficulter aliam similem posset inuenire, cum ea tamen multoties relabebatur prædictus Sacerdos, & cũ sæpè sæpius proposuisset ab ea abstinere, multoties occasioni succombebat, confitebatur tamen, at confessor cum esset indoctus nunquam ei præcepit eiicere illam famulam. Peruenit tandem iste parochus ad confessorem doctum, qui ei dixit se teneri eiicere è domo illam fœminam. Renuit ipse parochus dicens illi esse nimis vtilem illam famulam, & non posse eam vllo modo excusare, se tamen proponere amplius cum ea non peccaturum. Institit confessor quod non obstante tali vtilitate, Ipsum teneri eam statim è domo eiicere. Noluit parochus, acquiescere, ob quod, & ei confessor absolutionem denegauit, infirmauit parochus, erat enim doctus in Theologia, & ad me profectus post narrationem casus sequentia proposuit.

Proponuntur rationes, quibus monitus prædictus parochus nolebat eiicere occasionem proximam peccandi.

2 DIcebat igitur Ille Parochus; vir sane doctus, se non teneri illam mulierem è domo eiicere etsi ei esset periculum relabendi in fornicationem; nam cum illa esset ei adeo vtilis, vt raro similem inueniret, ipsum non teneri se priuare illa vtilitate, & commodo ob periculum peccandi, sed sufficere se dolere de præteritis, & habere firmum propositum non peccandi cum ea, & credulitatem quod Deo iuuante non peccabit iterum cum ea, quam quidem credulitatem, dolorem, & propositum ipse vere tenebat, quoties confitebatur, licet posteà ex fragilitate appeteret, & occasioni succumberet, & in confirmationem suæ sententiæ dicebat hanc esse opinionem Bauni *tractat.* 4. *quæst.* 4. vbi ait bene potest confessarium absoluere pœnitentem, qui firmiter non proponit, & statuit peccati mortalis occasiones propinquas vitare, concurrentibus quatuor circunstantiis; prima quod sit vera pœnitudo præteritorum, secunda verum propositum non redeundi ad illa, tertia propositum semper cauendi adiuuante Deo ne peccet ob eam, quarta quod subsit aliqua notabilis causa non se abstinendi, & citat Bauni pro hac sententia Grasium, Veigam, Laiman.

Et eandem sententiam tenet Henriquez *lib.* 4. *de pœnitentia cap.* 15 *num.* 3. vbi ait. Tertium periculum quod extrinsece adiacet, & tamen expertus est homo se facilè ex fragilitate, & incautela peccare dum ad certum locum, vel alicuius societatem accedit, quod periculum quamuis in generali debeat homo vitare, ab eo tamen cum in se ipso peccatum non sit, sed peccati occasio excusatur aliquando per impotentiam moralem, quæ occasionem reddit huic homini inuoluntariam, aut non imputabilem, aut ob aliam notabilem causam: Imo Nauarrus *in manuali cap.* 3. *num.* 15. non petit quod subsit notabilis causa sed rationabilis causa, ita enim ibi ait, quartum requiritur, vt subsit aliqua rationabilis causa non se separandi ab ea. Et idem docet Sa, *in summa verbo absolutio*: vbi ait, item absolui potest qui ex rationabili, & iusta causa non vult

vult omittere peccandi occasionem, modo proponat firmiter non peccare, etiamsi aliquando sit relapsus.

Et idem docet Iosephus ab ortu *in speculo, cap.* 10. *n.* 3. non solum si aliquando relapsus fuerit, sed etiamsi pluries, imo septuagesies septies, sit relapsus, dum tamen verum propositum non relabendi habeat, & subsit aliqua rationabilis causa se non separandi ab occasione peccandi, v. g. à concubina, quam sententiam etiam docet Tabiena, *verbo concubinatus, n.* 2. vbi ait posse absolui concubinarium promittentem abstinere, licet non eiiciat concubinam, & alios casus similes ponit Diana, *p.* 4. *tract.* 4. *resol.* 165. licet illos aliorum iudicio remittat, & Ioannes Sanctius, *in selectis*, *q.* 10 *num.* 2. ait si concubina nimis vtilis esset ob oblectamentum concubinarij vulgo *regalo*, dum deficiente illo, nimis ægre ageret vitam, & aliæ epulæ tædio magno concubinarium afficerent, & alia famula ad id nimis difficile adinueniretur, eiicere illam non erit concubinarius obligandus, quia oblectamentum dictis circunstantiis consideratum est maioris æstimationis, quam quodcunque bonum temporale.

3 Ex quibus hoc formabat prædictus parochus argumentum. In opinione Bauni, Grafij, Veig, Laiman, & Henriquez, sufficit notabilis causa, & in opinione Nauarri, & Iosephi ab ortu, & Tabienæ, rationabilis causa, & in opinione Ioannis Sanctij vtilitas, seu speciale oblectamentum, etiam in epulis ad non eiiciendam concubinam cum qua quis habet occasionem proximam peccandi; sed ista mulier est mihi non solum vtilis ad oblectamentum epularum, sed notabiliter, & rationabiliter proficua omni rei familiari, ita vt raro similis inueniri possit; ergo subest notabilis, rationabilis, & vtilis causa ad eam non eiiciendam; cum ergo hoc sufficiat, si adsit dolor de præteritis, & propositum firmum non peccandi, non est cur habenti similes causas absolutio denegetur, eo quod nolit eiicere mulierem, quæ sæpe illi est occasio peccandi.

4 Deinde proposuit huiusmodi rationes. Qui vere pœnitet de peccatis, & firmiter proponit in futurum, si habeat causam rationabilem, seu notabilem ad non vitandam occasionem, eo ipso habet ius non vitandi illam, sed qui vtitur iure suo, nec Deo, nec Sacramento, nec sibi ipsi facit iniuriam; ergo non tenetur vitare illam occasionem proximam peccandi. Confirmatur 1. quia ex eo qui petit pecunias ab vsurario parato, vel Sacramentum à parocho existenti in peccato non peccat, licet sequatur peccatum vsurarij, & parochi, quia petens peccatum illorum non intendit, sed vtitur iure suo; sed qui exponit se occasioni proximæ ex rationabili causa, de facto nec committit, nec intendit peccatum, sed potius illud detestatur; sed tantum vtitur iure suo non dimittendi occasionem ex iusta causa; ergo illam non dimittendo non peccat; non enim apparet maior ratio.

Confirmatur 2. quia qui non dimittit occasionem ex iusta, & rationabili causa, non amat, nec vult periculum relabendi, sed solum vult illud bonum, quod sequitur ex illa iusta causa non euitandi periculum, sed velle illud bonum quod sequitur ex occasione non dimissa non est intrinsecè malum, licet aliàs ex illa per accidens sequatur peccatum, vt patet in fœmina se ornante iuxta morem patriæ, licet præuideat quod propter ornatum turpiter à lasciuis concupiscendam, quod ipsa non intendit, sed tantum ornatum suum, & quod habet ius; ergo eodem modo habens causam rationabilem non deserendi occasionem proximam peccandi, non erit causa sui peccati, si illam non deserat, cum ex vna parte habeat iustam causam ad hoc, & ex alia parte non det operam rei per se illicitæ, nec vlla ratione intendat peccatum, imo de illo pœniteat, licet alias data illa occasione sequatur peccatum, siquidem hoc non per se, sed per accidens sequitur; ergo sic accedens ad Sacramentum, non dimissa occasione proxima peccandi, non debet priuari beneficio absolutionis.

RESPONSIO AVTHORIS.

PRopositis illius parochi non contemnendis argumentis, quæ libenter, non sine animi oblectatione audiui, illius fundamentis, & relatis opinionibus adhærere non potui, sed ei resolutoriè 5 Respondi, ipsum teneri prædictam ancillam è domo eiicere, & rationem reddidi. Quia nemo potest se exponere periculo proximo, siue proximæ occasioni peccandi mortaliter sine causa vrgente, & moraliter impotente, ad non deserendum, vel fugiendum periculum ipsum peccandi mortaliter, siue eiusdem peccati occasionem proximam, ita vt in illa maneat operans ex quadam impotentia morali, & nullatenus ex causa aliqua voluntaria, etiamsi sit valde vtilis, & rationabilis, vt docent D. Thomas, 2. 2. *q* 10. *art.* 9. Sotus, *lib* 5. *de iustitia, q.* 1. *art.* 6. *concl* 2. Corduba, *in summa*, *q.* 4. *fol* 19. Suarez, *de pœnit. d.* 32. *n.* 4. Sanchez, *lib.* 1. *summa, cap.* 8 *n.* 3. & cum aliis Diana, *p.* 2. *tract.* 6. *resol.* 47. Lugo, *de pœnitentia. d.* 14. *n.* 152. *&* 156. Basilius, *de matrim. in appendice, q* 6. *per totam*, vbi quatuordecim Authores graues citat, & alij communiter; Atqui operatio, & solicitudo rei familiaris quam hæc mulier exhibet in suo famulatu huic parocho, licet sit valde vtilis, & proficua, est tamen libera, & nullo modo vrgentet, & moraliter necessaria; cum possit aliam famulam inuenire, quæ etiam sufficienter de re familiari cogitet, & ei prospiciat; ergo si eam non vult dimittere, & aliam quærere, libenter, & non necessitatis vult periculum peccati, sed qui amat periculum peribit in illo, *iuxta illud Ecclesiastici* 3. Ergo talis parochus non dimittens talem famulam, est in peccato, & non potest ei impendi absolutio.

Confirmatur 1. quia omnis occasio peccandi 6 dimittenda est, etiamsi ex ea maxima nobis vtilitas sequatur, *iuxta illud Matthæi* 16 *versic.* 26. [Quid prodest homini si vniuersum mũdum lucretur, animæ vero suæ detrimentum patiatur, aut quam dabit homo cõmutationem pro anima sua;] ergo licet causa in occasione proxima permanendi sit magnæ vtilitatis, & commodi, dummodo non sit vrgens, & moraliter quasi necessaria, ex ea non poterit quis se exponere periculo lethaliter 7 peccandi. Confirmatur 2. quia charitas obligat ad præferenda bona potiora aliis inferioris ordinis in genere boni; sed maius bonum est vitare Dei offensam, quam bonum totius mundi; ergo est iniqua commutatio præferre temporalia bonis spiritualibus, & æternis; ergo ex causa etiam valde vtili, dummodo non sit ex vrgente, & quasi necessaria

necessaria non poterit quis manere in occasione peccati mortalis proxima, seu illi se exponere cum periculo amittendæ vitæ gratiæ, & bonum incommutabile, & infinitum, quod est Deus, propter quandam vtilitatem, seu commodum temporale.

Dices, ergo etiamsi detur causa vrgens, & necessaria nunquam erit licitum, vt quis ob bonum temporale se exponat occasioni proximæ, vel periculo amittendi gratiam, & committendi peccatum; siquidem iniquum est bona potiora bonis inferioris ordinis commutare; ergo si causa vrgens, & necessaria sufficit vt id fiat sine pec-8 cato, ita vt causa vtilis, & commoda. Respondeo negando illationem: ad probationem Respondetur illum qui ob causam vrgentem & necessariam ponit se in periculo proximo, vel occasione peccandi, non commutare bona potiora bonis 9 inferioris ordinis, sed solum permittere occasionem per accidens perdendo bona potiora ob bona inferioris ordinis, quod tamen quis potest efficere, quando ad id datur vrgens, & necessaria 10 causa; siquidem bona Inferioris ordinis necessaria etiam sunt ad conseruationem vitæ quam quis 11 absque peccato prodigere non potest omittendo bona temporalia, & necessaria ad illius conseruationem, vel ad conseruationem boni communis.

Hinc fit D. Baptistam militibus interrogantibus quid facturi essent ad salutem consequendam, non eos obligauit ad deserendam militiam, quæ valde periculosa est, & occasionata peccato, sed tantum dixit, neminem concutiatis, neque calumniam faciatis, sed contenti estote stipendiis vestris, nulla alia ratione, nisi quia talia officia necessaria erant reipublicæ, & ex eis reportabant milites stipendium, quo viuebant; nemo autem tenetur cum tanto detrimento, scilicet deserendi officium, vel rem de qua viuit, obligare occasionem proximam peccandi. Secus dicendum est quando non datur causa vrgens, & necessaria, nam tunc non inuoluntariè, & ex necessitate, sed liberè, & spontè, absque vlla necessitate eligitur periculum peccati ob bonum temporale non necessarium, sed solum vtile ad conseruationem vitæ, quod tamen homo vitare debet ob bonum spirituale, quid enim prodest homini si vniuersum mundum lucretur, animæ verò suæ detrimentum patiatur.

Et ex hac resolutione plures resoluuntur casus de occasione proxima, quæ forte obuia apud alios 12 non inuenies. Primum posse absolui adolescentes, seu viros qui conuersantur frequenter cu fœminis liberando, emendo, & vendendo, vel in aliis diuersis ministeriis cum ipsis conuersando, in quibus suam operam nauant, vel suam industriam exercent, ad lucrandum victum, vel alia sibi, vel suis vxoribus, liberis, parentibus, fratribus, vel sororibus necessaria, etsi ex tali occasione, consensu, tactibus, verbis obscœnis, vel copula peccent mortaliter, & ab ea occasione nolint abstinere propter prædictam rationem, dummodo cum ipsis fœminis in eadem domo sine causa vrgente non habitent, & habeant pœnitudinem de peccatis præteritis, & propositum de futuro. Ita Nauarrus, *in manuali, cap.3. num 17.* Lugo, *de pœnitentia d 14.num.150.* Candidus, *disquisitione 24. n.27. dub. 9* Veiga, *1. p. casu 39.* Leander. *de sacram. pœnitentia, tract. 5. d.7. q 74.* contra Caietanum, Rodriguez, Lopez, Granad. & alios, quos ibi refert Leander.

Secundò posse absolui toties quoties concubinarium, non rejecta è domo concubina, quando 13 absque magno detrimento vitæ, honoris, vel famæ, vel notabilis iacturæ rei familiaris, eam eiicere non potest propter eandem rationem. Ita Viualdus, *de absolut. num. 89.* Sanctius, *in selectus, d.10. num.16.* Diana, *p.2. tract.16. resol.47.* Lugo, *de pænit. n.156. & 152.* Gaspar Hurtado, *de pænitentia, d.10. difficult.23.* Bonacina, *de Sacramentis, q.4. p. 4. n.11.* Sà verbo *absolutio*, Veiga, Laiman, Grafiius, quos refert, & sequitur Baunius, *tract.4. q.14.* contra Nauarrum, Suarium, Reginaldum, & alios. In eo enim euentu non dicitur pœnitens velle occasionem peccati mortalis, sed tantum illam subire, & permittere, ne damnum in vita, honore, fama, vel re familiari incurrat.

Tertio ob eandem rationem potest absolui hospita, licet non habeat propositum non recipiendi hospitem, cum quo pluries peccauit, si absque 14 magno scandalo, & detrimento non possit eum ab hospitio suo prohibere. Ita Nauarrus, Lugo, Candidus, Leander, Baunius, & Hurtado locis citatis. Imo si ipsa hospita habeat ancillas, quæ verrunt domos, sternunt lectulos, &c. & ferè semper cum hospitibus copulantur, si alias fœminas honestas non possit habere, quæ prædicta ministeria faciant, nec eas eiicere possit sine notabili detrimento suo, vel nocumento, quia videlicet ad suum hospitium hospites non venirent, tunc potest absolui hospita ipsa toties quoties, etsi non proponat tales ancillas eiicere, dummodo eas non sollicitet, vt peccando alliciant hospites; Nam si hoc fecerit nequaquam absolui debet quousque proponat omittere talem solicitationem. Ita cum Hurtado, Leander, *suprà, tract. 5. d. 7 q 55.* Ipsæ vero ancillæ si ibi sint vt faciant officium meretricum non sunt absoluendæ quoad vsque tale officium relinquant, secus si ibi sint animo seruiendi, & absque notabili incommodo, seu damno, vel scandalo non possint recedere ab hospitio, vel quia sunt hospitæ, vel hospitis consanguineæ, vel quia ab ineunte ætate cum ea commorantur, nec facile alibi habebunt vnde viuant, vel quia parentes earum sub stipendio pro suo seruitio cum pacto eas ibi collocarunt. Ita Gaspar Hurtado vbi *suprà*.

Quarto deducitur posse absolui toties quoties pœnitentem, qui sæpius absolutus relabitur in 15 periurium, mollities, aut frequentem fornicationem cum fœminis, quibus non cohabitat, nec illis domum; victum, nec vestitum præbet, vt sint paratæ ad copulam cum ipso, aut in alia peccata, in quæ ex Inueterata consuetudine relabitur, non obstante præterita consuetudine, licet confessarius ex ea, & ex forti propensione quam ad ea peccata videt in pœnitente scilicet quod sit relapsurus, dum tamen iudicet illum verum dolorem de præteritis, & firmum propositum non relabendi habere. Non enim emendatio futura est dispositio Sacramenti, sed verus dolor de præteritis, & propositum firmum de futuro; secus dicendum, si confessor ex parua dispositione pœnitentis, hic & nunc iudicet illum non habere verum dolorem de præteritis, & propositum firmum non iterum relabendi,

Nam tunc etsi pœnitens dicat se verum propositum, & dolorē habere, non debet Sacerdos illi credere, nec illum absoluere. Ita Lugo, *de pænitentia disp.* 14. *num.* 166. Reginaldus, Sanchez, Suarez, quos refert, & sequitur Granadus, *controuersia* 7. *tract.* 10. *d.* 9. *num.* 18. Henriquez, *lib.* 4. *cap.* 23. *numero* 4. Azor. *tom.* 1. *lib.* 11. *cap.* 3. *quæst.* 4. contra Petrum de Ledesma, Medinam, Lopez. Rodriguez, & alios. Et idem dicendum est de fœminis comedentibus terram, buccaros, salem, &c. si enim firmiter ab his abstinere proponant, toties quoties absoluendæ sunt, imo si dum prægnantes sunt, parum de his comedant, vt sueeurrant suo appetitui, cui si non succurrerint abortiri solent, non sunt existimandæ peccare, nec etiam venialiter, cum quia parum veneni non nocet, tum quia id faciunt ne sequatur abortus. Ita Ioannes Sanctius, *in selectis, d.* 2. *num.* 15. Leander, *tract.* 5. *d.* 7. *q.* 82.

17 Quinto deducitur non esse absoluendum concubinarium, qui iam nihil habet cum concubina, eam tamen absque graui necessitate domi suæ retinet, vel eam frequenter inuisitat cum scandalo viciniæ, quæ adhuc existimat illum rem habere cum illa, quoad vsque veritas publicetur, & ratio est quia iste licet non sit in occasione proxima peccandi peccato luxuriæ, est in occasione proxima peccandi peccato scandali, quam sine vrgenti causa non vult deserere; ita Sanctius, *in selectis, d.* 10. *num.* 12. Candidus, *disquisitione* 24. *dub.* 6. Baunius, *tract.* 4. *q.* 5. & cum Nauarro, Manuele, Syluestro, Grafio. Bonacina, Thomas Hurtadus, *tract.* 1. *cap.* 6. *resol.* 24. Et eadem ratione non est absoluenda concubina, quæ non vult relinquere occasionem, & voluntatem visitandi suum concubinarium ægrotantem, aut porrigendi ei candelam in agone mortis, si sciebatur esse eius concubinam propter scandalum, ita cum Nauarro, Lopez, Leander, *suprà, q.* 54. imo si nesciretur esse illius concubinam, propter scandalum quod ipsi ægrotanti præbet: ita prædicti DD.

Nec assentior illis, qui dicunt, quod si illa haberet intentionem adhortandi infirmum ad pœnitentiam præteritorum in generali, vt eorum memoria per præsentiam renouata, sit potius remedium, quam venenum posse absolui; existimo enim tale remedium potius fugiendum, & detestandum, quam permittendum: vidi enim quendam ægrotantem morti proximum, ad quem cum accessisset eius concubina, & ei plura diceret de contritione veterum peccatorum, ille exclamanit dicens: auferte istam hine, quia non est contenta me seducendi in vita, sed etiam nunc vult in infernum me detrudere, quod cum audissem, nesciebam enim illam fuisse illius concubinam, illam è domo statim eieci, & cum per ostium nollet exire tentaui eam præcipitare è fenestra, illa tamen videns meam resolutionem; per ostium quieta exiuit, & statim accessi ad infirmum, & dispositum absolui, & magna cordis contritione mortuus est. Relegandæ igitur sunt prædictæ concubinæ è domo concubinantium ægrotantium, & nulla ratione eis permittendum ibi adesse, sed statim eiiciendæ, nisi aliquando magnum scandalum sequatur, eo quod concubinatus secretus sit: nam tunc sufficit si à præsentia infirmi eiiciantur, ita colligo ex *suprà* dictis Doctoribus, sed de his, & aliis vide quæ latius dixi, *in nostro Directorio Confessariorum p.* 1. *in tractatu de pænitentia.*

18 Et ex his Respondetur ad argumenta nostri parochi in principio huius consulti proposita. Ad primum ex authoritate Ioannis Sancij, & aliorum respondeo doctrinam illam Ioannis Sancij explosam esse à sacra Congregatione indicis anno 1646. prout testatur Thomas Hurtado, *tomo* 1. *moralium, cap.* 5. *resol.* 11. *numero* 88. Vbi eam vt scandalosam reiicit ipse Hurtadus, & alienam à viro Catholico. Aliquorum vero Doctorum opiniones, debent intelligi in bono sensu: per notabilem enim, & rationabilem causam intelligunt causam vrgentem, necessariam, & moraliter competentem, quod si aliud velint dicere omnino reiiciendi, nec audiendi sunt, quodes enim causa libera est, etiam occasio est libera, & peccaminosa, ac per consequens deserenda; & dimittenda.

19

20 Ad primum rationem respondeo, negando antecedens; Ex suppositione enim quod prosequi aliquod bonum vtile, non tamen necessarium, sit occasio proxima peccandi, non habet quis ius prosequendi illud, sed potius ex charitate propria tenetur à tali vtilitate abstinere, debet enim præferre amicitiam Dei omni bono temporali voluntario, & non omnino necessario, vt *suprà* diximus. Ad confirmationem de petente vsuras ab vsurario, & Sacramenta à parocho existente in peccato, & illud de fœmina se 21 ornante secundum morem patriæ; Respondeo, ex his actionibus non sequi per se aliorum peccatum, sed per accidens ex ipsorum malitia, quia adhuc posita tali petitione, & ornatu fœminæ, possent illi faciliter non peccare, cum talis actio per se non sit inductiua peccati illorum; at occasio proxima per se est inductiua peccati, & existentem in illa trahit ad peccandum tam forti efficacia, vt ferè compellat hominem moraliter loquendo ad committendum peccatum, adeo vt quasi impossibile sit moraliter peccatum euadere: hæc respondi, an bene iudicent viri docti.

CONSVLTVM LXVI.

De irregularitate, an plures irruentes in vnum repente, si nesciatur à quo vulnus lethale inflictum fuit, omnes maneant irregulares?

SVMMARIVM.

1 *Ponitur casus, seu factum.*

2 *Si plures de communi consilio aliquem aggressi sunt, & occiderunt, siue aggressus vno, siue pluribus vulneribus mortuus sit, omnes sunt rei homicidij, & irregulares.*

3 *Si plures in repentina rixa absque communi consensu contra vnum insurrexerunt, si vnum tantum vulnus lethale fuit, & ignoratur à quo illatum sit probabile est nullum in foro conscientiæ manere irregularem.*

4 *In foro externo post sententiam iudicis om-*

nes habendi sunt irregulares.

5 *In dubio melior est conditio possidentis.*

6 *Pœna sunt mollienda.*

7 *Textus de irregularitate loquentes, videntur loqui in foro externo.*

8 *Causa dubia non potest producere effectum certum moraliter.*

9 *Iniustum est pro facto peccaminoso dubio certam pœnam imponere.*

10 *Sanctius est impunitum relinquere factum nocentis quam innocentem damnare.*

11 *In dubio iuris nemo post sufficientem diligentiam censendus est irregularis.*

12 *Qui in pugna emittit sagittas in hostes, & dubitat an aliquem occiderit, nec de hoc facta diligentia potest constare, non tenetur, nec in foro externo, vel interno, se habere tanquam irregularem.*

13 *Qui consuluit, vel mandauit fieri abortum, in dubio an fœtus fuerit animatus, probabile est non incurrere irregularitatem, si post moralem diligentiam, adhuc perseuerat dubium.*

14 *Quando plures non inito consilio, sed ex negligentia culpabili, singuli proiecerunt lapides per fenestram, & pertransiens istac vnius lapidis mortuus est, nullus ex illis incurrit irregularitatem, si ignoratur à quo lapide fuerit occisus.*

15 *Contraria sententia quæ est authoris est probabilior.*

16 *Probatur authoritate Doctorum.*

17 *Probatur ex variis textibus iuris.*

18 *Probatur ratione.*

19 *Qui habet contra se præsumptionem iuris non est in possessione suæ immunitatis.*

20 *Pœna est emollienda, si non detur præsumptio iuris in contrarium.*

21 *Textus loquuntur in vtroque foro.*

22 *Causa certa præsumptione iuris potest certum producere effectum.*

23 *Omnes irruentes in vnum hominem censentur præsumptione iuris nocentes, etsi non irruerent inito consilio.*

24 *In dubio facti censendus est quis irregularis, secus in dubio iuris.*

25 *Quando non constat de homicidio nemo censendus est irregularis.*

26 *Qui iussit fieri abortum, licet dubitetur an fœtus sit animatus incurrit irregularitatem.*

27 *Quando plures eiecerunt lapides per fenestras, & transiens ex vno lapide mortuus est, omnes qui eiecerunt lapides manent irregulares.*

28 *Quid si vnus solus eijceret vnum lapidem, & hic ignoratur.*

CASVS, SIVE FACTI SPECIES.

1 IN quodam foro erant decem homines colloquentes, accedit Petrus, & ab vno ex adstantibus, nescio quid petiuit, & cum ille ei petitum denegasset, exorta est quædam repentina rixa inter eos, & cum vnus gladium euaginasset, omnes simul euaginauerunt, & omnes in Petrum irruentes eum lethaliter percusserunt, & inter paucos dies mortuus est ex prædicto vulnere, dubitatum fuit quis ex adstantibus illum lethaliter percusserit, & occiderit, & cum facta fuisset diligentia super hoc, & non posset sciri quis percusserit.

Quæsierunt à me, An omnes qui præsentes erant, & gladios in Petrum aggressorem euaginarunt, incurrerint irregularitatem, an vero omnes liberi essent ab irregularitate.

RESPONSIO AVTHORIS.

2 REspondi primo, quod si omnes illi, qui in foro adstabant de communi consilio, & consensu aggressi sunt Petrum, omnes sunt rei homicidij, & incurrerunt irregularitatem, siue vno tantum vulnere, siue pluribus vulneribus inflictis, aggressus interierit, & siue sciatur, siue nesciatur, quis vulnus lethale intulerit. Et ratio est, quia omnes tunc fuerunt cooperatores ad illud homicidium. Ita iurisperiti, & Theologi communiter. Ita ex iuris peritis alios allegantes Couarruuias, *in Clement. si furiosus, cap. 2. §. 3. n. 3.* Gomez 3. *variarum, cap* 3. *n.* 36. Vgolinus, *de irregularitate, cap.* 14. *num.* 5. Rota, 2. *p. diuersarum*, Farinacius, *decisione* 44. *num.* 2. Faringcius Frag. *crimin.* 2. *p. lit. T, num.* 445. Augustinus Barbosa, Collectan. *ad cap. significasti* 2. *numero* 9. Ex Theologis Molina, *de iustitia tom.* 4. *tract.* 3. *d.* 53. *membro* 1. *& membro* 7. Henriquez *lib.* 14. *cap.* 14. *num.* 2. Suarez, *de censuris, d.* 44. *sect.* 1. *n.* 31. *& d.* 45. *sect.* 3. *num.* 9. Sairus, *de censuris, lib.* 7. *cap* 4. *num.* 12. Conincḣ. *de Sacramentis, d.* 18. *num.* 70. Villalobos, *part.* 1. *tract.* 21. *difficult.* 22. *numero* 20. Bauni, *part.* 2. *tract.* 11. *quæst* 6. *& q* 21. *quæstiuncula* 6. Bonacina, *de censuris, d.* 7. *q.* 4 *p.* 8. *numero* 22. Gaspar Hurtadus, *de irregularitate, dist.* 2. *difficult.* 6. *num.* 21. Escobar, *in Theologia morali tractatu* 4. *examine* 6. *numero* 88. Gor. onus, *lib.* 7. *quæst.* 58. *numero* 41. *&* 53.

3 Secundo Respondi, quod si Petrus ab illis decem adstantibus in foro sine sociali concursu in repentina rixa fuit vulneratus, vel vno tantum vulnere, eoque lethali, vel si pluribus vulneribus, vnum tamen vulnus lethale apparet, ex quo & in breui mortuus est, si post factam moralem diligentiam ignoratur, seu dubium est, quis ex rixantibus lethaliter percusserit, in tali dubio satis probabile existimo, nullum eorum in foro conscientiæ manere irregularem, sed solum in foro externo post latam iudicis sententiam, & non antea. Ita Henriquez, *libro* 14. *de irregularitate, cap.* 13. *numero* 3. *&* 4. *& cap.* 14. *numero* 3. *& cap.* 15. *numero* 3. & citat Hostiensem, Ioannem Andream, & Perez, probabile putat Suarez, *de censuris, disp.* 40 *sect* 6. *numero* 10. Salas, 12. *quæst.* 21. *tractatu* 8. *disp. vnica. sectione* 6. *numero* 7. Rebellus, *tractatu de obligationibus iustitiæ, part.* 2. *lib.* 1. *quæst.* 3. *sect.* 2. *numero* 13. Leander à Murcia, *in primam secundæ*, D. Thomæ, *lib.* 1. *d. vnica resolut.* 7. *numero* 34. Couarruuias, *Clement si furiosus, p.* 2. *§.* 2. *num.* 5.

5 Ratio est, quia in dubio melior est conditio possidentis; sed isti possident suam immunitatem; ergo in foro conscientiæ non sunt censendi incurrisse irregularitatem. Confirmatur 1.

6 Quia pœnæ sunt molliendæ ex regula in pœnis, *de regulis iuris in* 6. cum ergo hæc irregu-

laritas sit delictum, pœna est potius mollienda ne censeatur in dubio contrahi in foro conscientiæ. 7 Confirmatur. 2. quia textus irregularitatem statuentes, videntur clare loqui in foro externo, vt patet *in cap. ad audientiam de homicidio ibi.* Ad audientiam Apostolicam nostram peruenit: Confirmatur 3. quia factum, seu culpa est causa pœnæ irregularitatis in genere meriti, id est in genere causæ efficientis moralis, 8 sed factum est dubium, & causa dubia non potest producere effectum certum moraliter; ergo ex dubio facti non potest nasci irregularitas certa.

9 Confirmatur 4. quia iniustum videtur pro culpa, & facto peccaminoso dubio certam pœnam imponere, sed factum est dubium; ergo in eo dubio nemo censendus est certo irregularis. 10 Confirmatur. 5. quia sanctius est impunitum relinqui factum nocentis, quam innocentem damnare, *l. absentem, ff. de pœnis.* 11 Confirmatur 6. quia in dubio iuris nemo post debitam diligentiam censendus est irregularis, nec in foro interno, nec externo, vt tenet cum innumeris Doctoribus Bosius, *in opere morali, p. 2. de conscientia, tit.* 1. §. 40. *num.* 1290. & cum aliis Leander à Murtia, *in* 1. 2. D. Thomæ, *lib.* 1. *d. vnica, resol.* 7. *n.* 39. contra Vasquium, Sanchez, & alios; ergo idem dicendum 12 est in dubio facti. Confirmatur 7. Quia qui in pugna immittit sagittas in hostes, vel in eos explosit stopetum, vel bombardam, & dubitat an aliquem occiderit, nec de hoc facta diligentia potest constare, non tenetur se in foro interno, vel externo habere tanquam irregularem, vt docet Sanchez, *lib.* 1. *summa cap.* 10. *n.* 44. Bauni, *Theolog. morali, tom.* 1. *tract.* 11. *q.* 36. *versiculo, hac sententia*, Præpositus, *in* 3. *partem, q.* 5. *dub.* 25. *n.* 58. Diana, *p.* 4. *tract.* 2. *resol.* 16. Arriaga, 12. *tom.* 1. *d.* 25. *n.* 15. Bosius, *suprà, n.* 1317. Ergo idem dicendum est in nostro casu, nam vtrumque est dubium facti, & per accidens est quod in vno constet de homicidio, non verò in alio.

13 Confirmatur 8. quia qui consuluit, vel mandauit fieri abortum, in dubio an fœtus sit animatus, probabile est eum non incurrere irregularitatem, si post moralem diligentiam adhuc perseuerat dubium, an fœtus fuerit animatus, vt tenet Præpositus, *suprà, n.* 58. Bañes, quem refert & probabile putat Diana, *p.* 4. *tract.* 2. *resol.* 16. Gomez, 3. *variarum, cap.* 3. Bajardus, *q.* 68. *versiculo, idem adde quod in dubio.* Quidquid cum aliis melius dicat Bosius, *suprà, n.* 1319. Ergo idem dicendum est in nostro casu, nam etiam hic est dubium facti homicidij, cum constet de abortu, & solum du-14 bitetur de animatione fœtus. Confirmatur 9. quia quando plures sine præmisso consilio, nec ex dolo, nec ex mutua cooperatione, sed solum ex negligentia culpabili, singuli proiecerunt lapidem ex fenestra domus, & pertransiens ictu vnius lapidis occisus est, & constat vno tantum lapide fuisse percussum, nemo ex illis incurrit irregularitatem, vt tenet Henriquez, *lib.* 14. *cap.* 14. *n.* 1333. Villadiego, *cap.* 6. *n.* 45. Auila, *p.* 7. *d.* 6. *sect.* 3. *dub.* 3. *conclus.* 2. Farinacius, 2. *p. fragm. crimin. lit. I, n.* 456. Ergo idem dicendum est in nostro casu. Patet consequentia, nam etiam in hoc casu constat de facto homicidij, & nescitur à quo fuerit commissum.

15 Verum licet hæc sententia satis probabilis sit, & tute possit sequi in foro conscientiæ, communis tamen sententia docet omnes censendos esse, etiam in foro conscientiæ irregulares. Ita Glossa, *in cap. si quatuor, verbo quinque,* 23. *q.* 8. *& in cap. cupientes, §. verberum verb. qui culpabiles de electione in* 6. & cum Butrio, Abbate, Gofredo, Anania, Cardinale, Farinacio, Barbosa, Sairo, Molina, Suario, Auila, Bonacina, Gordono, Escobar, 16 Hurtado, Bauni, Bosius, *in opere morali, p.* 2. *de conscientia, tit.* 1. §. 51. *n.* 1326. & cum Azore, Salas, Sanchez, & aliis Leander à Murcia, *in* 12. *lib.* 1. *d. vnica, resol.* 7. *n.* 5.

Et probatur primo: Quia ita expresse deciditur, 17 *in cap. ad audientiam, & cap. significasti* 2. *de homicidio*, quod cum iustum sit, nec falsæ præsumptioni innitatur, obligat in vtroque foro instar cuiuscunque legis iustæ, nec textus, *in cap. significasti.* loquitur tantum, quando est verisimilius fuisse commissum homicidium; sed absolute in casu dubio, licet ex superabundanti post decisionem addat Pontifex rationes, quibus constabat esse verosimilius fuisse commissum homicidium; *& cap. ad audientiam*, loquitur aperte in casu dubio, & casus illius textus indicat clare non esse verosimilius fuisse commissum homicidium.

Secundo probatur: Quia in foro externo, hic condemnaretur tanquam irregularis, iuxta illorum textuum decisionem, nec ex falsa præsumptione, cum constet homicidium esse dubium; ergo similiter est damnandus in foro conscientiæ, cum in vtroque foro idem iudicium sit, quando externum non innititur falsæ præsumptioni, vt 18 citatis aliis probat Thomas Sanchez, *in summa, lib.* 1. *cap.* 10. *n.* 11. Et Denique probatur ratione *ab vtroque textu cap. ad audientiam, & cap. significasti*, adducta, scilicet quod in dubiis tutior pars sit eligenda, sed tutior pars est, vt hic se habeat pro irregulari, ne se exponat periculo peccandi, si celebret; ergo habendus est tanquam irregularis.

Nec obstat id, quod dicitur in primo contrariorum fundamento, scilicet hunc esse in posses-19 sione suæ immunitatis, à censura, & quod in dubio melior est conditio possidentis, quia ad hoc respondetur, istum non esse in possessione suæ immunitatis; Nam qui habet contra se præsumptionem iuris, non habet possessionem, imo possessio stat pro iuris præsumptione contraria, vt docet, & probat prædictus Sanchez, *vbi suprà n.* 20 13. Ad primam confirmationem respondetur, pœnam esse molliendam, si non detur præsumptio iuris in contrarium, vt in præsenti: ad secundam 21 confirmationem respondetur textus loqui in vtroque foro, *vt suprà* diximus in ratione pro nostra sententia.

Ad tertiam confirmationem respondetur, concedendo maiorem, ad minorem respondetur, cau-22 sam esse certam dispositione, & præsumptione iuris, ac per consequens posse producere effectum certum moraliter. Ad quartam confirmationem respondetur, in hoc casu factum esse certum, cum constet de homicidio patrato, quod autem ignoretur quis ex multis illud perpetrauit, hoc non tollit quin ius posset in dubio pro omnibus ad illud concurrentibus irregularitatem statuere. Ad 23 quintam confirmationem respondetur, hic non damnari innocentem, cum omnes concurrerint ad idem homicidium irruendo in illum hominem, quod licet non fuisset ex inito consilio, attamen omnes simul in illum irruerunt, vnde sicut per accidens in illum simul irruerunt, ita per accidens

omnibus

omnibus à iure imputatur, cum discerni nequeat, quis illorum commiserit homicidium.

24 Ad sextam confirmationem respondetur, concedendo in dubio iuris neminem censeri irregularem, secus in dubio facti. Et ratio diuersitatis est, quia licet irregularitas procedat ex facto tanquam ex occasione, vel tanquam ex radice, at per se oritur ex iure eam statuente tanquam ex causa efficiente, & ideo si ius est dubium, nequit effectum certum producere, scilicet certam irregularitatem, at stante facto dubio, potest esse ius certam statuens in eo dubio irregularitatem; ergo licet in dubio facti quis censendus sit irregularis, non tamen in dubio iuris.

Ad septimam confirmationem respondetur, concedendo antecedens cum Bosio, *suprà*, *n.* 1317. Deinde negatur consequentia. Ad probationem 25 respondetur dari diuersam rationem, nam in primo casu, non constat de homicidio, & irregularitas non est annexa incertitudini factorum, sed ipsi facto, & iam posito in re, & durum esset priuare hominem sua libertate, & eum obligare ad habendum se tanquam irregularem, & abstinendum à diuinis in casu, in quo non constat, nec constare potest de facto, seu occisione; Secus dicendum est in nostro casu, in quo constat de homicidio, & solum ignoratur quis ex pluribus ad illud concurrentibus illud re ipsa perpetrauerit.

Ad octauam confirmationem negatur antecedens cum Sanchez, *in summa dicto, cap.* 10. *n.* 47. Barbosa, Quaranta, Molina, Rebello, Portel. Scor-26 tia, Bauni, Trullenc. & alij communiter, quos refert, & sequitur Bosius, *suprà*, *n.* 1319. Et ratio est, quia hic constat de delicto, vt in nostro casu, & solum dubitatur; an fœtus fuerit animatus. Ad nonam Confirmationem respondetur, negando antecedens cum Bosio, *suprà*, *n.* 1349. Secus dicendum est quando vnus solùm ex pluribus in eadem domo existentibus ex negligentia culpabili, vel etiam dolo lapidem proiecit qui homi-27 nem prætereuntem interfecit, nam tunc, si prorsus ignoretur quis projecerit, nec de vllo in particulari indicia sint, tunc in foro iudiciali tenetur iudex omnibus comminari, vt qui lapidem proiecit, sciat se esse irregularem, neminem tamen 28 poterit declarare irregularem, ob rationem textus, *in l. absentem, ff. de pœnis*, quod sanctius est impunitum relinquere, quam condemnare innocentem, vt etiam in terminis tradit cum Majolo, Farinacius, *suprà*, *n.* 486. Molina, *d.* 34. *n.* 7. & cum aliis Bosius, *suprà*, *n.* 1350. Nec idem potest dici in nostro casu, nam hic solùm vnus proiecit lapidem, at vero in nostro casu omnes gladiis euaginatis irruerunt in hominem interfectum, vel proiecerunt singuli singulos lapides, & per accidens est quod nesciatur quis interfecerit, cum omnes ad homicidium concurrerint.

CONSVLTVM LXVII.

De filio nato à muliere vxorata adultera, an censendus sit legitimus, vel potius spurius, & adulterinus.

SVMMARIVM.

1 *Ponitur casus, seu factum.*
2 *Adolescens natus ex fœmina vxorata extante matrimonio vero, præsumitur legitimus.*
3 *Hæc procedunt, etsi mater illius conuicta sit de adulterio.*
4 *In dubio illa præsumptio accipienda est, quæ benignior est partui.*
5 *Excipienti de illegitimitate incumbit onus probandi.*
6 *Delictum non præsumitur donec probetur.*
7 *Honesta coniectura inhonestam præsumptionem excludit in fauorem Innocentis.*
8 *Extantibus contrariis famis, vna de legitimitate, altera de illegitimitate, bona fama præualere debet.*
9 *Esse illegitimum est infamia facti.*
10 *Ponitur argumentum in contrarium.*
11 *Ponitur illius solutio.*
12 *Etiamsi vxor habitet continuo in domo adulteri, & ibi concipiat, & pariat, si alias maritus habebat accessum ad illam quando volebat, partus præsumitur legitimus.*
13 *Quid si mulier post mortem viri intra decem menses peperit, cum antea non pepererit per annum.*
14 *Etiamsi filius nascatur post nouem, aut decem menses à morte mariti, censetur legitimus.*
15 *Quid si mulier vidua statim post mortem viri nubat alteri, & intra nouem menses pariat, cuì marito tribuendus est fœtus.*
16 *In casu dubij actualis, possessio matrimonij possidet.*
17 *Quid si dentur contraria verosimiles coniecturæ.*
18 *Ponuntur plures coniecturæ, ob quas filius natus præsumi possit adulterinus.*
19 *Ponitur resolutio quæstionis.*
20 *Contra sic conceptum in domo adulteri semper remanet apud corda ...s suspicio, quod sit illegitimus.*
21 *Religio non tenetur recipere hunc adolescentem de quo est talis suspicio.*
22 *Si sit receptus in religione debet manuteneri in sua possessione.*

CASVS, SIVE FACTI SPECIES.

1 MARIA cum per aliquot annos fuisset Antonij concubina, tandem Antonius eam in matrimonium coniunxit Francisco famulo suo, qui post matrimonium celebratum eam in domum suam asportauit, vbi per decem dies permansit, quibus peractis, rediit ad domum Antonij, vbi per annum stetit, & multoties concubuit in hoc anno cum Antonio eius antiquo amasio, marito id sciente, & permittente, post annum mortuus est vir eius Franciscus adhuc illa stante in domo Antonij, & à die mortis viri sui ad nouem menses, & quinque dies, peperit filium, de quo mota est quæstio, an habendus tanquam filius Antonij, vel censendus sit filius mariti demortui, & quia Antonius erat ex genere Hebræorum, Franciscus vero Christianus vetus, & adolescens volebat ingredi quandam illustrem Religionem, erat enim adolescens opitimo ingenio, & aliis dotibus ornatus.

Quæsierunt à me, an iste adolescens censendus foret filius Antonij; An vero Francisci, ac per consequens, an censendus ex gene-

re Hæbreorum, An ex immaculato sanguine procedens.

RESPONSIO AVTHORIS

a Respondi adolescentem illum iudicandum esse filium mariti demortui, ac per consequens vt ex sanguine immaculato procedentem habendum, & vt talem in vtroque foro iudicandum. Ratio fundamentalis est, quia huiusmodi adolescens natus fuit ex fœmina vxorata, extante matrimonio vero, & putatiuo, vicinis id scientibus; sed hæc coniectura est sufficiens ad inducendam quasi possessionem legitimitatis, & vt filius præsumatur legitimus, & ex matrimonio procreatus, vt habetur *l. filium 6 ff. de his qui sunt sui, vel alieni iuris, l. non Epistolis, Cod. de probat. cap. per tuas de probat. & cap. transmissæ qui filij sunt legitimi*, quæ procedunt

3 etiam si vxor conuicta sit de adulterio, vt docent Gaillus *obseru. pract. lib. 2. obseruat. 97. n 7.* Vasq. *quæst. illust. c. 48. n. 20. 21. & 22.* Paleotus *de nothis, c. 20. n. 4.* Menoch. *de arbitris casu 89 n. 10. & lib. 6 præs. 53. n. 3. & præsum. 54. n 24.* Stephanus Gratian. *disceptionum forensium tom. 4. c. 653. n 50. & colligitur ex l miles §. defunct. ff ad legem* iuliam, *de adulteriis*; ergo talis adolescens habendus est tanquam filius legitimus.

4 Confirmatur primo: Quia in dubio illa præsumptio est capienda, quæ benignior est, & partui fauorabilior, *cap. estote de reg. iuris & l. quoties*

5 *dubia. ff. eod. titula.* Tum quia in dubio stat possessio legitimitatis pro filio; ergo excipienti de legitimitate incumbit onus illam probandi. ita Baldus *consil. 74 lib. 1. & consil 437 lib. 5.* ioannes Fati. *in §. vult. instit. de adopt.* Cæpolla *cautela 118.* Galliaula *in rubric. de verbor. oblig. num. 161.* Beto *consil. 19. num. 10. & consil. 20. lib. 2.* Paleotus *de nothis c 20. per totum*, Menochius *de præsumpt. lib. 6. præsumpt. 54. num. 20.* Surdus *de alimentis tit. 1. quæst. 10. num. 36.* Simon de Prætis *lib. 3 interpret. 1. dub. 2 solut. 2 num. 4.* Caualcanus *decis. 2 num. 12.* Farinacius *in repert. indic quæst. 45. num. 52*, Vasquez *12. d. 76. cap. 8.* Sairus *lib. 1. clauis, cap. 13. num 19.* Salas *1. 2. tract. 8. sect. 24.* Azorius *p. 1. lib. 4. cap. 19. quæst. 7.* Villalobos *p. 1 tract. 1. def. 20. num. 11.* Sanctarellus *variarum resolu. p. 1. quæst. 24. num. 23.* Pontius *de matrim lib. 11. cap. 9. num. 4.* Bresserus *de conscientia lib. 4. cap. 13.* Arriaga *12. tom. 1. d. 26. n. 17.* Layman. *lib. 5. tr. 19 p. 3. cap 5. n. 21.* Conink. *de sacram. d. 18. n. 105.* & alij quos refert, & sequitur Diana *p. 4 tract. 3. resolut. 6. & colligitur tum ex cap. later, qui filij sint legitim. tum ex cap. accedens de prax canonic.*

6 Confirmatur 1. Quia delictum non præsumitur donec probetur *leg. merito ff. pro socio*; ergo quando ex aliquo actu duæ possunt capi coniecturæ, quarum vna delictum significat, & altera excludit, potius eligenda est ea, quæ vitio, & crimine caret; ergo cum necesse sit filium nasci ex coitu licito, vel illicito, præsumendum est natum ex licito, & legitimo, semper enim præsumendum id, quod est bonastum, vt ait Baldus *in l. filium, ff. de his, quæ sunt sui, vel alien. iuris.* Bartolus *in l. non solum, §. sed vt probari num. 3. ff. de operis noui nunc.* Vasquez *suprà n. 20.* Gaillus *obseruatione 97 n. 2. & 7.*

7 Confirmatur 3. Quia honesta coniectura in honestam præsumptionem excludit fauore innocentis prolis, vt dicunt Baldus *in l. 3. num. 31. Cod. de his qui accusare non possunt.* Abbas *in cap. per tuas, num. 2. de probat.* Menochius *præsumpt. 54. num. 22.* Gratianus *discept. forens. tom. 4. cap. 653. num. 81. idque argum. textus in l. miles, ff. defunct. ff. de adulteriis*, tum quia in dubio iudicandum est pro legitimitate. Ananias *in cap. 2. de infant. exposit.* Gaillus *obseruat. pract. lib. 2. obseruat.*

8 *97.* Puteus *decision. 2. lib. 3.* vbi ait, quod extantibus contrariis famis, vna de legitimitate, altera de illegitimitate, bona fama prævalere debet, & in tali dubio pro legitimitate iudicandum, & idem ait Peregrin. *de fideicommis art. 43. num. 71.* Menochius *consil. 18. num. 15. col. 1.* Mantica *de coniecturis vlt. volunt. lib. 11. titul. 12. num. 1.* Sanchez *de matrim. lib. 3. d. 4. num. 2* & cum Barbatio, & aliis Merlinus *de legitima. lib. 1. titul 2. quæst. 7. num. 20.* est enim legitimitas maximè fauorabilis, vt tradunt Tiraquellus *de iure primog. q. 38. n. 20.* Osascua *decis. 119. n. 1.* Mantica *de coniecturis lib. 11 tit. 12 n. 1.*

9 Confirmatur 4. Quia esse illegitimum est quædam non leuis, non solum filij, sed etiam ad parentes, præsertim matrem, se extendens infamia facti, vt tradit Azo. *in summa, Cod. de his qui not infam.* Curtius *consil. 136. num 11.* Paleotus *vbi supra*, & cum aliis Menochius *dicta præsumptione 54. num. 30.* Sed Infamia cum præsupponat delictum non præsumitur *cap dudum de præsumptionibus*, Felin. *ibi num. 14.* Paleotus *cap 20 num. 5. & 6.* Menochius *præsumpt. 54. num. 30.* ergo in dubio filius legitimus præsumi debet, & admitti ad hæreditatem patris, siue ipse, siue alter possideat.

10 Dices hæc omnia vera esse, si extante matrimonio vero, vel putatiuo filius natus sit ex vxore in domo mariti, simul cohabitantibus, & vicinis id scientibus, vt docet Gaillus *obseru. 97. num. 1.* Gratianus *tom 2. cap. 267. num. 32.* Palaus *tom 3. p. 1. d. 3 p. 5 num. 8.* Mascardus *de probationibus conc. 788. num. 1. & concl 198 num. 1.* Paleotus *cap. 21.* Petrus Barbosa *in rubric. solut. matrim. p. 1. num. 19. & 20.* & alij communiter, id enim sufficit ad probandam filiationem, etsi vxor sit conuicta de adulterio, seu habuisse consuetudinem cum adultero tempore conceptionis in domo mariti, vt rectè concludit cum multis Palaus *suprà num. 5.* imo etsi probetur alicuius vxorem concubuisse cum decem scholaribus, ita cum multis Gaillus *obseruat. quæst. 7. num. 7.* Menochius *casu. 89. num. 10.* Atqui hæc mulier concepit, & peperit extra domum mariti, & post mortem mariti nouem menses, & decem dies; ergo filius non debet præsumi legitimus, sed illegitimus.

11 Respondetur, non solum quando filius conceptus, & natus est in domo patris debet reputari legitimum in casibus assignatis, sed etiamsi vxor habitaret extra domum mariti in domo adulteri, si maritus ad eam accedere solebat, nam etiam tunc filius præsumitur mariti. Ita Gaillus *obseruat. 97. num. 9.* Paleotus *cap. 24.* Menochius *dicto casu 89. num. 2. & præsumpt. 53. num. 4.* Mascardus *consil. 788 num. 9.* Gratianus *c. 53. num. 8.* Vasquez *quæst. illustr. cap. 48. num. 20.* Et idem dicendum est, licet habitaret vxor in lupanari tanquam meretrix, dummodo ad eam soleret accedere maritus, ita omnes præcitati DD. Et ratio est, qui cum ipsa causa matrimonij concurrat, etiam ipse accessus, seu ipsa cohabitatio

mariti

mariti qua fieri potest vt filius ex ipso marito sit procreatus sufficit, vt filius illius reputetur, vt honestius præsumatur, & quia in dubio proli vtpote innocenti fauendum est, & hoc idem de nato ex muliere, licet habitanti in lupanari ad quam accedere soleret maritus admittit etiam Petra *de fideicommiss. quæst.* 11. *num.* 340. nam cum filius inquit natus sit in prostibulo, nulla certa persona ostendi potest, ex quo potius præsumatur procreatus, quam ex marito.

52 Dices id verum esse, si vxor non continuo habitabat in domo adulteri; at si continuo habitabat in domo adulteri, & ibi concepit, & peperit, partus præsumitur illegitimus, & generatus ab adultero. Ita Capra *consil.* 1. *num.* 2. Ancarranus *consil.* 225. *num.* 5. Corneus *consil.* 1. *num.* 22. *lib.* 1. Alexander *consil.* 88. *num.* 14. *lib.* 7. Gozadinus *consil.* 12. *num.* 22. Surdus *consil.* 1. *n.* 44. *& 57. lib. 1. & cum multis præsumpt.* 57. *num.* 9. vbi dicit esse communem. Respondetur, quod nec in hoc casu filius debet præsumi illegitimus, si aliàs maritus habebat liberum aditum ad vxorem, vt in præsenti habebat, ita Petra *de fideicommiss. quæst.* 11. *num.* 401. Gailus *suprà*, Couarruuias *de sponsalibus c.* 6. §. 3. *num.* 446. semper enim militat eadem ratio præsumptionis, si nihil aliud in contrarium sit, nempe constantia matrimonij, quod legitimam prolem monstrat, & fauor eiusdem matrimonij, & prolis.

53 Nec obstat quod mulier eo tempore, quo habuit maritum viuum nunquam pepererit, & statim post mortem viri intra decem menses peperisset. Respondetur namque id nihil obstare, vt filius dicatur mariti natus in ea figura, & circumstantia matrimonij, cum semper fauendum sit in dubio legitimitati, & quod proli fauorabilius, & honorabilius est, ita Felinus *in cap. per tuas de probat.* Alciatus *de præsumpt. reg.* 3. *præsumpt.* 57. *num.* 8. Ruin. *consil.* 53 *colum.* 5. Mascardus *consil.* 788. *num.* 2. Paleotus *cap.* 24 *num.* 5. Menochius *de arbitris casu* 89. *num* 1. Quæ procedunt etiam si vxor facta vidua in continenti post mortem viri effecta sit concubina vnius scholaris, & intra nouem menses peperit puerum; nam & in hoc casu filius præsumitur mariti fauore legitimitatis, ita Vasquez *quæst. illustr cap* 48. *num.* 10. Baldus *in l. si mater Cod. de suis, & legit. hæred per d l. miles, §. defunct. ff ad leg Iuliam de adult.* Franciscus Cremensis *singular.* 127. Mascard *consil.* 88. *num.* 23. Quæ omnia vera sunt etiamsi detur fama, seu existimatio, & opinio communis filium esse adulterinum, id enim non tollit præsumptionem iuris: *dicta l. filium*, ita Abbas *in cap. accedens num.* 6. *de purg canonic.* Mantica *consil.* 98. *colum.* 1. Mascardus *consil.* 788. *num.* 13. quia vbi agitur de graui præiudicio, fama non probat, vt post alios Puteus *decis.* 77. *num.* 6. *lib.* 2. *qui addit num.* 8. *alios allegans*, quod non solum ex sola fama non potest quis illegitimus iudicari, sed neque etiam ex fama cum vno teste, Bosius *in opere morali p.* 2. *titul.* 1. §. 43. *num.* 1455. excipe nisi concurrant simul aliæ coniecturæ, vt infra dicemus.

54 Nec obstat id, quod ait peperisse post mortem mariti vltra nouem menses. Respondetur namque, id nihil obstare, vt filius dicatur legitimus, etiam si nascatur non solum post nouem menses, & decem dies, sed nec si nasceretur intra integros decem menses à morte viri, vt habetur *l. gallus in principio, ff. de liberis, & posthumis, & l. in testato, § post decem menses mortis ff. de suis, & legit. hæred. & l.* 12. *tabularum*, & tenent Mynsingerus, *singular. obseruat. cent.* 6. *obseruat.* 40. *num.* 16. *alios Iuristas allegans* Layman *lib.* 5 *tract.* 19. *p* 2. *cap.* 5. *num.* 22. nisi aliud seu verosimilis, & potens coniectura contrarium suadens obstet, nam partus iuxta Medicorum, Philosophorum, & Iurisconsultorum communem sententiam perficitur, & nascitur spatio nouem, aut decem mensium lunarium, à conceptione, quod tale explicat Menochius *de arbitris casu* 89. *num.* 39. ac proinde filius natus intra dictum spatium à morte viri, vel à diuortio, præsumi debet mariti, Scæuola *in l. gallus in principio* ibi, *in decem mensibus proximis, ff. de liberis. & posthumis*, & colligitur ex Vlpiano *in l. in testato, §. post decem de suis & legit. hæred.* Menochius *dicto casu.* 19. *num* 40. *ad* 49.

55 Dices, ergo si mulier vidua effecta, statim post mortem viri alteri nubat, & in nono, vel decimo mense pariat, filius natus censendus est primi, & non posterioris mariti. Respondeo, relictis variis dicendi modis, de quibus consule Bosium *in opere morali p.* 2. *tit.* 1. §. 43. *n* 1466. quod si ex coniecturis non constet fœminam tempore mortis primi mariti esse prægnantem, nec aliunde veritas certo sciri possit, tunc debere partum præsumi filium eius, in cuius domo natus est, ac per consequens secundum filium illius, qui actualiter est in possessione matrimonij, ita colligitur *ex l si vicinus, Cod. de nuptiis*, Baldus *in l. si matre, Cod. de suis & legit. hæred.* Bærous *consil.* 162 *num.* 9 *lib.* 6. Menochius *de præsumptionibus, præsumpt.* 53. *num.* 19. Vasquez 1. 2. *d.* 66. *cap.* 3 Salas *ibidem tract.* 8. *d. vnica sect.* 4 *num.* 245. Palaus *tomo.* 1. *tract.* 1 *d.* 3 *p.* 5. *num.* 7. Bresserus *de conscientia lib.* 4. *cap.* 13. *num.* 122. & ratio est, quia habenda est ratio eius, qui est in actuali possessione matrimonij, potius quam alterius mariti defuncti, nisi aliunde constet contrarium, putà de impotentia coeundi, seu generandi secundi mariti, nam in dubio possessio actualis præualere debet, quod si filius natus esset vitalis ante septimum mensem à secundis nuptiis, tunc iudicandus esset primi mariti.

56 Nec inde inferri potest, quod si filius intra decem menses à morte mariti nascatur in domo adulteri, propter eandem rationem. Nam huic illationi: Respondetur, dari diuersam rationem, nam in casu dubij actualis possessio matrimonij præualet, nec hoc resultat in detrimentum filij, quoad legitimitatem, nam siue vnius, siue alterius mariti dicatur filius, semper est legitimus, at adulter nec erat in actuali possessione matrimonij, & illud resultat in damnum prolis. Ita Bosius *suprà n.* 1474.

57 Dixi nisi aliud, seu verosimilis, & potens coniectura contrarium suadens obstet, nam si probetur maritum tempore conceptionis non concubuisse cum vxore, vel propter diuturnam absentiam, vel morbum, aut valetudinem, vel aliud impedimentum, putà senectutis, aut nimiæ frigiditatis, tunc filius non debet præsumi mariti sed adulteri, ita habetur: *l. filium, ff. de his, qui sunt sui, vel alieni iuris* Gailus *lib.* 1. *obseruat.* 97. *num.* 16. *&* 20. Menochius *de arbitr. casu* 89. *num.* 40. *&* 45. Paleotus *dicto cap.* 14 *n.* 3. Couarruuias *de sponsalibus, cap.* 6. §. 3. *num.* 8.

Vasquius

Vasquius *quaest. illustr. cap.* 48. *num.* 26. & idem dicendum est, si constet tempnre cnoceptionis maritum non habuisse facultatem accedendi, vel non accessisse ad vxorem extra domum mariti habitantem, nam tone accessum probate debet, qui pattum illum asserit esse filinm mariti, ita post Salicetum Abbatem, Castrensem, Alciatnm, Menochiu *praesumptione* 53. *num.* 19. & alij, quos refert, & sequitur Petra *q.* 11. *n.* 400.

Et idem dicendom est, si maritus raro accederet ad vxorem in domo adulteri habitaotem, 18 nam tunc ex ea natus potius praesumitur filius adulteri, qui frequentius cum muliere versabatur, qoam mariti, ita Alciatus *de praesumpt. reg.* 1. *praesumpt.* 37. *num* 11. Petra *de fideicommiss. quaest.* 11. *num.* 401. Mascardus *consil* 788. *num.* 11. Quamois alij etiam in hoc caso probabilius existiment censendum esse filiom mariti, nam cum constet maritum ad eam, licet rarò, accessisse, potius praesumendos est filius mariti, quam adulteri, in fauorem matrimonij, ita cum Palentn, Vasquio, & aliis Bosius *suprà n.* 1473.

Non debet autem praesumi filius mariti, si dentur aliae plures coniecturae contrariae, vt si filius fuisset educatus, tractatus, nomioatus, legitimarus, institutos, tanquam filius adulteri, & etiam concurrat vox publica. & fama viciniae, seu talis reputetur à vicinis, maximè si etiam natus esset in domo adulteri, & multn magis si tanquam eius filius baptizatus, praedicta nmoia marito approbante, seu permittente, & nullo modo contradicente, atque ita tanqnam filius adulterinos haberetur, non solum à matre adultera, & ab endem filin, & à vicinis, sed etiam ab ipso maritn, hoc enim casu praesumeretur filius adulteri. Ita Paulus de Castro *consil.* 115. *lib.* 1. Hipnlitos *in l.* 1. §. *ad quaestionem de quaestionibus*, Ancharanns *consil.* 225. *secundo dubio* Cotneus *consil.* 5 *colum.* 3. Alexaoder *consil.* 88. *num.* 7. *vol.* 7. Barbatia *consil.* 68. *vol.* 4. & cum aliis Bosius *suprà num.* 1478. nmnes enim illae coniecturae simnl sumptae, illiduot praesumptionem iuris de legitimitate.

19 Ex quibns nmnibos sic diligenter praepensis, existimo praedictum adnlescentem, de quo est quaestio io praesenti repntandum esse filium Francisci, & non Aotnnij, ac per consequens censendum esse legitimum, & absque sanguine macnlatn productum, nnn nbstante fama concubinatus matris illius, oec nbstanti quod fuerit etiam post matrimoninm contractum concubina Antnnij sanguine Iudaeorom macuiati, nec obstanti quod pepererit pust nouem menses & decem dies à morte viri, vt in superioribus probatom manet; Et ratio est, qnia sola fama, & commonis npinio adulterij noo sufficit vt supra probaoimus, nec etiam sufficit qnod illa ante mortem viri non conceperit, cum matrimonium per solum voum annum dorauerit, vnde accidere potuit, quod per paucos dies ante mortem maritus filium genuisset, nec etiam nbstat quod illa per totum tempus matrimonij habitasset in domo adulteri, si quidem ibi habebat etiam eius maritus accessom ad illam, qnando volebat *vt suprà* diximus.

Verum licet haec stando in citatis ioribns ita siot, praedictae tameo religioni consilinm non darem vt talem adolescentem intra se reciperent, nec egn si praelatus fuissem illum ad statum religiosum reciperem, non nbstanti, quod ille ad id habeat ius, vt admittatur vt docet Gallialna *in rubric ff de verbor. obligat num.* 161. Mascardus *dicto consil.* 882. *num* 10 & Palaus *d. p.* 5. *n.* 4. Bosius *suprà num.* 1410. Nam licet haec omnia se 20 cundum ius ita sint, maxima tamen remaoet apnd cordatos suspicio, quod praedictus adolescens sit illegitimus, & per coosequens ex sanguine maculato procedeos, & cum Religio non 21 teneatur illum recipere, non est cur io tali dobio se periculo recipiendi Hebraeum exponatur, secus dicerem, si adolescens iam esset receptos, nam tunc eum iam sit in possessione illius status debet manuteneri in sua possessione, donec ab opponente ennitatinm probetor, ita Galliau- 22 lam *in rubricam ff de verbor. obligat. num.* 161. Mascardus *consil* 882. *n* 9. *& consil* 59. *n* 8 Rota *decis.* 1. *in antiquis*, Menochius *de praesumpt. praesumpt.* 54. *num.* 54 Bnsios *in opere morali part.* 2. *titul.* 1. § 43. *num.* 1419.

CONSVLTVM LXVIII.

De quodam qui perdidit testamentum, vel aliud publicum instrumentum, ex cuius amissione sibi resultat amissio hereditatis, an conficiendo priuatim occultè aliud omnino simile peccet mortaliter, & teneatur ad restitutionem?

SVMMARIVM.

1 *Ponitur casus, seu factum.*
2 *Notarius faciens instrumentum falsum peccat contra iustitiam, & tenetur ad restitutionem.*
3 *Notarius si priuatim instrumenta deperdita conficiat, & si deperdita sint omnino & in omnibus similia peccat mortaliter.*
4 *Probabile est hominem particularem conficientem instrumentum publicum omnino simile deperdito, non peccare mortaliter.*
5 *Sententia authoris est contraria, & probabilior.*
6 *Contraria non caret sua probabilitate.*
7 *Referuntur DD. pro hac sententia.*
8 *Iste homo conficiendo tale instrumentum, non commisit crimen falsi.*
9 *In quo consistat crimen falsi?*
10 *Ponitur argumentum in contrarium, & illius solutio.*
11 *Ponitur aliud argumentum, & illius solutio.*
12 *Ponitur aliud argumentum, & illius solutio.*
13 *Conficiens tale instrumentum, si illius delictum sciatur, puniendus est.*
14 *Praesumendus est, vehementer in foro exteriori falsarius.*
15 *In foro conscientia, solum veritas attenditur.*
16 *Si tale instrumentum fiat aliis scientibus, continebit malitiam scandali, & contemptus legis.*
17 *Si caute fiat, & à nemine sciatur, ab his extrinsecis malitiis denudabitur.*
18 *Conficiens tale testamentum non tenetur restituere maioratum sibi ob tale instrumentum adiudicatum.*
19 *Qui in compensatione occulta omisit aliquam*

circum

circumstantiam postulatam à doctoribus, licet peccauerit, non tenetur tamen rem compensatam restituere.

CASVS, SIVE FACTI SPECIES.

1 PETRVS habebat antiquum testamentum institutoris cuiusdam maioratus, quod ei dabat certum ius ad succedendum in dicto maioratu. Accidit quod cum combureret quasdam papyros inter eas combussit prædictum testamentum, & ob defectum illius maioratus absque dubio alteri adiudicandus erat, quapropter Petrus necessitate compulsus alterum omnino simile fecit testamentum alteri combusto, quo viso existimantes iudices ipsum esse testamentum antiquum institutoris illius maioratus, ei maioratum adiudicarunt, ipse tamen Petrus scrupulis agitatus,

Quæsiuit à me, an in confectione illius testamenti peccauerit mortaliter, & an maioratum sibi ob illud testamentum confictum, adiudicatum teneatur restituere.

RESPONSIO AVTHORIS.

2 PRo huius casus solutione suppono conficientem talem scripturam non esse tabellionem, seu notarium, hic enim non solum peccat mortaliter cum onere restitutionis, si falsa instrumenta in damnum alicuius conficiat, sed etiam si priuatim instrumenta conficiat absque authoritate publica, quamuis ex eis nulli damnum inferatur, peccat enim contra sui muneris fidelitatem reipublicæ promissam, & debitam, cum tabellio habeat publicam authoritatem inscribendi in- 3 strumenta, vt bene notat Machado, *tomo 1. de perfecto confessore, libro 6. p. 3. tract. 2. docum. 2.* Trullene. *tom. 2. in præcepta Decalogi, lib. 7. cap. 2. dub. 2.* & alij. Difficultas igitur solum est de eo, qui priuatim scripturam deperditam absque vlla additione confecit, sed eandem prorsus transcripsit; his suppositis,

Respondi satis probabile esse prædictum Franciscum non peccasse mortaliter conficiendo tale testamentum omnino simile deperdito. Dixi satis 4 probabile esse; quia stando in mea opinione confectio talis instrumēti est peccatū mortale cuius ratio est, quia talis ficta confectio instrumenti conti- 5 net peccatum cōtra virtutem veritatis cum rei publicæ pernicie, sed intentare mendacio perniciem reipublicæ non potest non esse peccatum mortale; ergo talis confectio instrumenti est grauiter peccaminosa. Verum quia hæc ratio licet satis firma suam potest habere explicationem, vt statim vi- 6 debimus, ideo dico satis probabile esse, prædictum Franciscum conficiendo tale testamentum non peccasse mortaliter.

7 Hanc sententiam docet Caietanus, *in summa verbo falsarius*, Emmanuel Saà, *in summa verbo falsarius*, Nauarrus, *in summa Latina, cap. 17. n. 168.* Mendo, *in statera opinionum dissert. 13. q. 16 n. 251.* Fauent qui asserunt non esse falsarium, qui mutat scripturam in aliqua re dummodo veritati innitatur, hi sunt Iulius Clarus, *lib. 4 § falsum, n 34.* Grammaticus, *in voto 26. n. 12.* Craueta, *consil. 46. n. 8.* Corneus, *consil. 26 n. 15.* Alciatus, *consil. 461. n 6.* Menochius, *de præsumptionibus, lib. 5. præsumptione 20 n. 52.* Gyptius, *tract. de casibus reseruatis, cap. 13. consil. 7. n. 7.* vbi ait quod amisso instrumento in quo testis subscripterat, si nouum conficiatur, posse subscriptionem similem primæ apponi, ita refertur à Diana cum aliis, *p. 5. tract. 14. resol. 40.* Fauent etiam illi, qui dicunt quod deperdita scriptura priuata, seu syngrapha, non esse peccatum mortale aliam similem conficere: hi sunt Mazuch. *tr. de casibus reseruatis, d. 2. cap. 28. q. 2. n. 33.* & alij.

Ratio huius resolutionis est, quia iste homo conficiendo tale instrumentum non commisit 8 crimen falsi, sed non datur aliud crimen graue, quod in confectione illius instrumenti posset committere; ergo conficiendo tale instrumentum non peccauit mortaliter; Maior in qua est difficultas probatur. Quia crimen falsi est per- 9 uersio veritatis cum dolo, & alterius iactura, vt ait Syluester, *verbo Falsarius, n. 1.* Sed qui deperdito testamento, vel alia scriptura publica, ei aliam omnino similem confecit, non peruertit veritatem cum dolo, vel alterius iactura; ergo non committit crimen falsi. Minor in qua est difficultas probatur, quia imprimis non datur dolus, cum reuera antea præcesserit verum testamentum, nec iactura alicuius, siquidem solum conficitur omnino simile instrumentum deperdito, vnde idemmet ius, quod ex primo habebatur, & non aliud, habetur ex secundo; ergo cum ea testamenti substitutio nulli obsit, & prosit illud conficienti, non est vnde in eo dolus arguatur, nec iactura alterius.

10 Dices dari iacturam, & iniustitiam contra rem publicam; sed contra, quia hæc iactura contra bonum commune reipublicæ est generalis, & communis, & necessario reperitur in omni scriptura priuatim confecta. Leges autem prohibentes instrumenta publica priuatim confici, non intendunt hanc iacturam generalem, sed iacturam specialem, in qua dolus, & iactura alicuius reperiatur, aut quod in eis aliquid apponatur priuatim, quod authoritate publica non fuit appositum, siquidem ex eis solum instrumentis ruinam pateretur bonum commune, & priuatum, non autem ex scriptura in qua nihil contra veritatem, vel in præiudicium alterius imponitur, sed solum veritas, quæ in primo instrumento erat de nouo inscribitur, sed iste homo eandem prorsus scripturam transcripsit; ergo non incurrit crimen falsi, ac per consequens non peccauit mortaliter.

11 Dices, iste homo conficiendo tale instrumentum intendit deceptionem iudicum, qui ei prædictum maioratum ex vi talis instrumenti adiudicandi sunt; sed deceptio iudicum est contra bonum commune; ergo talis homo commisit crimen falsi. Respondetur concesso maiori, distinguendo minorem, deceptio iudicum est contra bonum commune, quando deceptio est cum dolo, & iactura alterius concedo, quando non continet dolum, vel iacturam alterius nego, in præsenti autem hæc deceptio pro subtracto, vel materia illius non continet falsitatem, vel iacturam alterius, cum instrumentum productum nihil aliud contineat, quam id quod antiquum continebat, Fateor sic decipientem iudices peccare venialiter contra veritatem, sed quia talis deceptio nec est iurata, nec est in damnum alicuius, solum est mendacium leue, sicut pœnitens, si interrogetur à Confessore de aliquo non pertinente ad confectionem, & illud neget, peccabit quidem contra veritatem, & decipiet confessarium, quia tamen talis res negata non continebat aliquid pertinens ad præsentem confectionem, nec in damnum alterius, tantum erit culpa venialis, sic ergo

in præsenti, licet illa confectio instrumenti iudices decipiat, quia tamen non continet aliquid dolosum, nec in præiudicium alterius, non erit culpa grauis falsi, sed tantum venialis.

Dices, ergo talis confectio instrumenti nec 12 etiam culpam venialem contra veritatem continebit, patet illatio, quia mendacium est aliquid proferre, contrald quod quis habet in mente; sed iste homo nihil aliud fecit faciendo illud instrumentum quam ponere in executione id, quod habebat in mente, scilicet transcribere id, quod reuera continebatur in instrumento deperdito; Ergo faciendo tale instrumentum non commisit crimen mendacij. Nec obstat quod ex tali confectione instrumenti alij decipiantur putantea esse idem, nam eorum deceptionem non intendit conficiens instrumentum, sed solum intendit recuperare suum maioratum, honorem, aut famam, quod autem inde aliorum sequatur deceptio, id per accidens est, cum id à conficiente instrumentum non intendatur.

Respondetur negando illationem, ad probationem, concessa maiori, ad minorem bene ibi responsum est, Ad probationem in contrarium respondetur conficientem instrumentum non solum primario, & per se intendere recuperare bona sua, sed alios decipere, siquidem primo, & per se intendit alijs persuadere illud testamentum esse primum authoritate publica confectum, siquidem aliter instrumentum ei sui fini ad nihil deseruiret, nisi quatenus existimatur primum, & legale, sed ista deceptio est inseparabilis à confectione instrumenti, nec resultat per accidens, sed primario à conficiente intenditur, siquidem sine illa non potest adipisci bona, quæ intendit; ergo sic conficiens testamentum peccat contra veritatem, non tamen commisit peccatum mortale, quia vt diximus, tale mendacium, nec iuratur, nec est in damnum alterius.

Hinc fit conficientem tale instrumentum puniendum fore, si in hac falsitate deprehendatur, 13 siquidem forum exterius semper contra eum præsumet talia instrumenta non continere id, quod instrumenta deperdita continebant, sed esse de nouo dolosè confecta, & sic conficientem solere falsa instrumenta priuatim conficere, & ita per in- 14 dicia vehementia falsarius censebitur, & vt talis punietur; At in foro conscientiæ in quo solum veritas attenditur, si conficiens tale instru- 15 mentũ nihil addidit, vel detraxit de primo instrumento, sed fideliter quidquid in altero deperdito erat in hoc transcripsit, non peccauit mortaliter, 16 quantum est ex vi confectionis instrumenti. Dixi ex vi confectionis instrumenti, nam si tale instrumentum non fuerit factum cum summo secreto, dabitur peccatum scandali, cum ignorantibus animum, & finem possit apparere falsificatio, & ad ruinam impellere seu excitare ad alia instrumenta dolosa conficienda, quia & contemptus legum ac publicæ authoritatis ex ea actione dimanare posset, verum hæc omnia sunt extrinseca, & de his non loquimur, sed solum loquimur de ipsa 17 actione conficiendi instrumentum priuatim, in locum alterius amissi, prædicta enim quæ ex hac actione possunt dimanare omnia tollentur, si instrumentum secretissimè, & omni cautela fieret.

Secundo fit conficientem tale instrumentum 18 non teneri restituere maioratum ei ex tali instrumento adiudicatum, nam cum in foro conscientiæ ad illum re ipsa pertineat, licet alias ille hoc illicito medio procurauerit consecutionem illius, licet alias id nullo modo sit consulendum ante factum, cum patratio venialis nunquam sit consu- 19 lenda, supposito tamen peracto, potest licite possidere maioratum, sicut si quis rem suam non posset aliter recuperare, nisi compensando se occulte, nam is si compensationem occultam fecerit, non seruatis conditionibus à Doctoribus requisitis ad licitam occultam compensationem, peccabit quidem, rem tamen non tenebitur restituere, sed eam retinere potest, nemo enim tenetur restituere quod suum est, licet medio illicito acquisierit, ita cum Medina, Lessio, Vasquio, & alijs Lugo, *de iustitia, d. 16. num.* 108. Sic ergo in præsenti philosophandum est.

CONSVLTVM LXIX.

De fœminis intrantibus clausuram Religiosorum sine prætextu priuilegiorum, an peccent mortaliter, & incurrant aliquam censuram?

SVMMARIVM.

1. *Ponitur casus, seu factum.*
2. *Fœminæ intrantes clausuram religiosorum, etiam sine prætextu priuilegiorum in multorum sen eutia peccant mortaliter, & incurrunt excommunicationem.*
3. *Probatur ex motu Pij V.*
4. *Talis motus fuit promulgatus.*
5. *Ignorantia etiam affectata in hoc casu excusat à censura.*
6. *Quoties in motu proprio postulatur præsumptio, ignorantia, etiam affectata, excusat ab incursu censurarum.*
7. *Probabile est mulieres intrantes clausuram religiosorum absque prætextu priuilegiorum, nec peccare mortaliter, seclusa intentione mali finis, nec incurrere aliquam censuram.*
8. *Motus Pij V. nec fuit authenticus, nec fuit promulgatus.*
9. *Religiosi admittentes tales fœminas intra clausuram sine prætextu priuilegiorum, nec incurrunt suspensionem à diuinis, nec priuationem ab officio.*
10. *Tales religiosi sic fœminas intra clausuram admittentes, incurrunt pœnas positas in constitutionibus suæ religionis.*
11. *Nostri religiosi admittentes tales fœminas incurrunt priuationem ab officio, & excommunicationem.*
12. *Conuentuales nostrorum eremorum peccant mortaliter, & incurrunt excommunicationem fœminas admittentes intra clausurum eremorum, etsi non fiat prætextu priuilegiorum.*
13. *Motus Pij V. casu quod obligasset, non comprehendit Imperatrices, vel reginas, vel earum filias.*
14. *Imperatrices, Reges, & Imperatores, & eorum filij, & filiæ, possunt intrare clausurã monialium.*
15. *Fundatrices possunt intrare clausurã religiosorũ.*
16. *Fœminæ possunt ingredi claustra religiosorum in aliquibus casibus.*

17 Si

17 *Si ingressæ diuertantur ad interiora conuentus non incurrunt excommunicationem.*

18 *Nuncius potest concedere fœminis licentiam ingrediendi clausuram religiosorum.*

19 *Quando regina, vel alia fœmina ex priuilegio ingreditur clausuram religiosorum, possunt eam aliæ fœminæ comitari, quantum necessarium fuerit ad eius ornatum decentem.*

CASVS, SIVE FACTI SPECIES.

1 QVÆDAM fœmina absque prætextu priuilegiorum ingressa est quoddam monasterium Religiosorum ex curiositate illud videndi absque malo fine.

Quæsiuit à me, an peccauerit mortaliter, & incurrerit aliquam censuram.

RESPONSIO AVTHORIS.

2 RESpondi plures Doctores asserere fœminas intrantes clausuram religiosorum etiam absque prætextu licentiarum, sed temere, & cum præsumptione, etiamsi fuerit ex curiositate absque intentione mali finis peccare mortaliter, & incurrere excommunicationem Pontifici reseruatam. Ita Sanchez, *in opere morali, lib. 6. cap. 17.* Gibalinus, Comitolus, Pelizarius, Palaus, Henriquez Tamburinus, quos refert, & sequitur Andres Mendo, *in statera opinionum, dissert. 13. q. 13. n.* 170. quorum ratio est.

Quia licet Gregorius XIII. solum prohibuerit 3 huiusmodi ingressum fœminis respectu Monasteriorum virorum quando fit sub prætextu alicuius Priuilegij, postea Pius V. in quodam motu proprio, qui incipit Romanus Pontifex, *edito 16. Iulij* 1570. declarauit mentem Gregorij, non solum comprehendere fœminas, quæ prætextu priuilegiorum prætendant intrare dicta Monasteria, sed etiam omnes, & quascunque fœminas, alias tam in genere, quam in specie, & eundem tenorem continet quædam declaratio sacræ Congregationis, quam refert Quaranta, *verbo monasteria, & conuentus, vol. 2.* Ergo siue prædictæ fœminæ intrent prætextu priuilegiorum, siue sine illo, semper peccant mortaliter, & incurrunt excommunicationem Pontifici reseruatam.

Nec obstat id, quod communiter dicunt aduersarij, scilicet motum Pij V. non fuisse pro-4 mulgatum: nam iste motus eadem solemnitate, qua primus fuit promulgatus, & habetur inter motus proprios huius Pontificis, & praxis Pœnitentiariæ Romanæ ostendit eum motum proprium vigere, addunt tamen prædicti Doctores huiusmodi fœminas intrantes clausuram religiosorum sine prętextu priuilegiorum excusari ab hac censura, si bona fides; vel ignorantia etiam 5 vincibilis, crassa, & supina, vel etiam affectata eas comitetur, nam cum in dictis motibus peta-6 tur præsumptio in intrante clausuram qualibet ex prædictis ignorantiis excusat ab incursu censuræ. Ita cum aliis Mendo, *suprà, n.* 173.

Verum licet hæc sententia satis probabilis sit, 7 & vt talis semper consulenda. Contraria tamen quæ asserit mulieres intrantes clausuram virorum sine prætextu priuilegiorum, si excludatur circunstantia praui finis, scandali, violentiæ, vel iniuriæ Monasterio illatæ, non peccare mortaliter, nec incurrere, excommunicationem Papæ reseruatam, non caret sua probabilitate, eam tenent Rodriguez, *tom. 1. q. 47. art. 1.* Phelizrchus, *de officio Sacerdotum tomo 1. p. 1. lib. 3. cap. 30.* Zerola, *in praxi Episcoporum in secunda editione, p. 1. verbo monialis*, ad octauum quæsitum, Sairus, *de censuris, lib. 3. cap. 31. num.* 10. Laiman, *libro 4. tractatu 5. cap. 12. numero 4.* Suarez, *tomo 5. de censuris, disput. 22. sect. 6.* & alij quos refert, & sequitur Delbene, *tom. 2. cap. 19. dub. 76. num. 5.*

Ratio est, quia in bulla Gregorij XIII. ex-8 communicatio fertur contra fœminas præsumentes ingredi Monasteria virorum prætextu priuilegiorum; ergo cæteræ fœminæ non intrantes cum tali prætextu non comprehenduntur in tali censura. Patet consequentia quia excommunicatio vtpote odiosa non est amplianda. Nec obstat id, quod dicunt contrarij Doctores, de Motu Pij V. qui mentem Gregorij XIII. explicauit, & extendit ad omnes fœminas, etiam intrantes sine prætextu priuilegiorum. Respondetur namque de hac declaratione, & motu Pij V. non constare authentice, nec fuisse promulgatum. Ita cum Suario, Rodriguez, Sairo, Miranda, Barbosa, Zechio, Coriolano, Bonacina, Nauarro, Beja, & aliis Delbene, *tom. 2. cap. 19. dub. 58. num.* 8. Nec obstat quod talis motus contineatur inter motus huius Pontificis, nam multi motus proprij, & bullæ ibi continentur, quæ alias nunquam fuere receptæ, nec promulgatæ.

Et idem dicendum est de religiosis tales fœ-9 minas intra clausuram suorum Monasteriorum admittentibus absque prætextu priuilegiorum, nam licet iuxta motum Gregorij XIII. Religiosi qui præsumunt intromittere, vel admittere fœminas intra clausuram incurrant ipso facto suspensionem à diuinis, & priuationem officiorum, atque inhabilitatem ad illa, & alia in posterum obtinenda, talis pœna solum est respectu eorum, qui eas admittunt vel introducunt prætextu alicuius priuilegij, non tamen quando absque tali prætextu eas admittunt, vt aduertit cum Bonacina, Mendo, *suprà, num.* 174. & hoc etiam stando in contraria sententia; quidquid in contrarium dicat Filliucius, *tract. 15. q. 9. num.* 119.

Aduerte tamen 1. quod licet prædicti Religio-10 si tales fœminas admittentes sine prætextu priuilegiorum non incurrant dictas pœnas à Gregorio XIII. impositas, incurrere pœnas impositas in suis legibus, & constitutionibus. Vnde si statuta tantum contineant pœnam, hanc solum incurrunt; si vero contineant peccatum, vel censuram, ad hanc etiam obligabantur, vt aduertit cum aliis Delbene, *suprà, n. 6.* Vnde cum *in nostris constitutionibus, p. 1. cap. 9. n* 8. imponatur 11 præceptum, & excommunicatio admittentibus mulieres intra solam clausuram hanc absque dubio incurrunt, vt diximus, *in nostro Directorio regularium, tr. 3 d 6 sect. 5. §. 4. n.* 683. & idem dicendum 12 est de admittentibus fœminas intra septa nostrorum eremorum vt patet, ex *2 p. cap. 5. §. 3. n 9.* vbi lex ponit præceptum, & excommunicationem permittentibus mulieres ingredi clausuram nostrorum eremorum.

Aduerte 2. Quod dato quod motus Pij V. obligat

[13] obligasset, hæc prohibitio non comprehendit Imperatrices, nec Reginas, aut illarum filias, ita Suarez, *tom. 5. de censuris*, *d. 21. sect. 6. num. 22.* Sanchez, *in opere morali, lib. 6. cap. 17. n. 9.* Imo [14] Imperatores, reges, Imperatrices, & reginæ, & illarum filij, & filiæ, non solum virorum, sed etiam monialium clausuram ingredi valent, ita Rodriguez, Sanchez, Palaus, Gibalinus, & alij quos refert, [15] & sequitur Mendo, *suprà, n. 175.* Imo aliqui dicunt Fundatrices posse ingredi monasteria religiosorum, ita cum Palao, Gibalino, Bonacina, Mendo, *suprà, n. 176.*

Possunt etiam fœminæ ingredi claustra mona- [16] steriorum religiosorum, quando in eis fiunt processiones, aut aliquæ festæ, ob quas claustra ornantur, etsi in claustris sint capellæ, & ibi diuina celebrentur. Ita declarauit Pius V. vt cum Rodriguez, Quaranta, & aliis notat Mendo, *suprà, n. 178.* Imo aliqui dicunt posse fœminas ingredi dicta claustra, si ibi in aliqua capella dicatur Missa, vel vesperæ, vel officium defunctorum, vel cum datur habitus nouitio, ita Texeda, Portel, Pelizarius, quos refert, Diana, *p. 7. tract. 12. resol. 6.* [17] *& p. 9. tract. 7. resol. 55.* An autem si mulieres in casibus permissis ad claustra ingressæ ad alia loca Monasterij progrediantur, incurrant dictam censuram, affirmat Mendo, *suprà, n. 178.* Verum alij dicunt non incurrere, quia censura lata est contra præsumentes ingredi, illæ autem solum illicite immorantur, non autem illicite ingressæ sunt, ita cum Bonacina, Diana, *p. 4. tract. 4. resolut. 174.*

[18] An autem Nuncius possit concedere fœminis licentiam ingrediendi monasteria virorum? Respondeo affirmatiue, habet enim hanc à Pontifice potestatem, ita Mendo, *suprà, n. 179.* Quando autem aliqua fœmina, vt regina, vel alia ex priuilegio ingreditur Monasteria virorum, cum ea possunt ingredi aliæ fœminæ, quæ ad decentem eius comitatum necessariæ sunt, cum sit quid annexum, nec potest præsumi, aut cre- [19] di Pontifices prohibentes ingressum fœminarum intra Monasteria virorum, velle quod si aliqua ex priuilegio ingrediatur, decenter co- [20] mitata non incedat ita Mendo, *suprà, numero 180.*

CONSVLTVM LXX.

De quodam qui non impediuit cum posset mortem filij sui, an incurrerit irregularitatem.

SVMMARIVM.

1. *Ponitur casus, seu factum.*
2. *Pater non impediens mortem filij cum posset, multorum sententia incurrit irregularitatem.*
3. *Contraria sententia est satis probabilis.*
4. *Irregularitas non incurritur nisi ad mortem detur concursus positiuus.*
5. *Pater qui filium occidit petendo dispensationem super irregularitate non tenetur declarare occisum fuisse filium suum.*
6. *Qualitas personæ, quoad irregularitatem, est quid extrinsecum, & accidentale.*

CASVS, SIVE FACTI SPECIES.

PETRVS rem habuit cum Maria, & cum ab eo [1] esset grauidata ei dixit Maria se velle procurare abortum, Petrus nihil ei respondit, sed tacuit, quod videns Maria abortum procurauit, & consecuta fuit, cum autem abortiret, abortiuit filium adhuc viuum, Petrus autem sciens illam abortiuisse filium viuum, accessit ad domum Mariæ, & absque baptismo puerum occidit, ne casus à vicinis deprehenderetur, quibus peractis, Petrus vult sacros ordines suscipere, quia tamen est irregularis.

Quærit primo, An non impediendo abortum huius mulieris, sed tacendo, cum illa ei dixit se velle procurare abortum incurrerit irregularitatem: secundo, An dato quod non incurrerit, in postulatione dispensationis irregularitatis, quam contraxit ex occisione illa infantis, teneatur declarare infantem occisum esse suum filium, & fuisse occisum absque baptismo, vel sufficiat dicere se hominem occidisse.

RESPONSIO AVTHORIS, PRIMO QVÆSITO.

PRimo quæsito respondi multos Doctores di- [2] xisse scientem fœminam à se grauidatam abortum procurare, & id non impedientem cum posset, fieri irregularem. Ita Syluester, Nauar. Sanchez, Reginaldus, Bonacina, Sa, Portel. Bariol. Rodriguez, Laiman quos refert Diana, *tom. 4. tract. de irregularitate, resol. 8.* Quorum ratio est, quia pater tenetur defendere, & seruare vitam filij, eiusque occisionem impedire; verum licet hæc [3] sententia securior sit, satis probabile est patrem non impedientem mortem filij non incurrere irregularitatem. Ita Turrianus, *de censuris, lib. 9. d. 63. dub. 3.* Hurtado, *de irregularitate, d. 2. difficult. 9. num. 34.* Bonni, *tom. 2. tract. 11. q. 32. dicto 2.* Coninchus, Præpositus, Vasquez, & alij, quos refert, & sequitur Diana, *p. 4. tract. 2. resol. 7. & p. 7. tract. 5. resol. 28.* Lugo, *de iustitia, d. 10. tom. 1 sect. 1. n. 222.*

Ratio est, quia pater, siue ex iustitia, siue ex [4] pietate sola teneatur ad defensionem vitæ filij, non impediendo tamen illius mortem, positiue non concurrit, nec cooperatus est ad illius mortem, sed solum mere negatiue, non defendendo, quem defendere tenebatur; sed irregularitas solum incurritur per cooperationem positiuam, ad homicidium; ergo cum Franciscus solum negatiue concurrerit ad filij mortem, nullo modo incurrit irregularitatem minor in qua est difficultas probatur, quia irregularitas ex homicidio, solum incurritur ab eo qui vere occidit; sed qui nullum influxum habuit in homicidium non potest dici occidisse; ergo cum hic pater nullum influxum positiuum haberet in homicidium filij, non incurrit irregularitatem. Hinc fit scientem alios velle occidere aliquem propter iniuriam sibi illatam, & non contradicentem, non incurrere irregularitatem. Ita cum Vasquio, Turriano, Hurt. Diana, Lugo, *suprà, n. 223.* Excipe, quãdo iniuriam passus non solum non prohibuit homicidium, quod io vindictam illius alij facere volebant, sed in eo consensit: nam consensus ille, aliqua cooperatio positiua fuit, ad homicidium. Ita Lugo, *suprà, n. 223.*

Secundo

5 Secundò quæsito, Respondi: Franciscum petendo dispensationam super irragularitate, quam contraxit ex occisinne sui filij, non teneri dicere in narratiua occisum fuisse illius filium, sed sufficit si dicat se voluntariè hominem occidisse: Ita expresàè Sanchez *de matrim lib.8.d.*21.*num.*12. Salas, Basilius, quos refert, & sequitur Palaus *tom.*1 *tract.*3.*dub.*6.*p.*16.§.4.*num.*16. Portel, Merola, Texeda, & alij, quos refert, & sequitur Diana *p.8.tract.*3.*resol.*11.

Ratio est quia irregularitas non tantum imponitur propter grauitatem criminis, quam propter defectum perfectæ lenitatis; ergo quod occisus sit pater, vel filius, baptizatus, vel non baptizatus, masculus, vel fœmina, Clericus, vel Laicus, quid extrinsecum, & accidentale est ad irregularitatem; ergo licet qualitas occisi taceatur, non per hoc vitiatur dispensatio, cum hæc qualitas per accidens se habeat ad irregularitatem.

6

CONSVLTVM LXXI.

De pluribus qui furtum commiserunt; si vnus vult restituere, non vero alij, iste teneatur ad restituendam totam summam furatam, an sufficeat restituere id, quod ipse furatus est.

SVMMARIVM.

1 *Ponitur casus, seu factum.*
2 *Qui est causa principalis furti tenetur in defectu aliorum, qui de furto participarunt totum damnum restituere.*
3 *Quando vnus solùm fuit socius furti, & non causa principalis, solum tenetur restituere partem, quam furatus fuit.*
4 *Tota ratio obligationis restituendi est causalitas, & influxus in damnum.*
5 *Non debet esse maior obligatio restituendi, quam influxus in damnum.*
6 *Potest dari casus, quod plures concurrant ad aliquod damnum, & nullus sit causa principalis illius.*
7 *Persuasio, est iterata suasio, cum instantia. & quadam improbitate.*
8 *Causalitas in effectum ita potest diminui, vt fere non sit causa illius.*
9 *Vnusquisque solum tenetur restituere id, in quo alterum damnificauit.*
10 *Ponitur argumentum in contrarium, & soluitur.*
11 *Vtilius est domino, à quo res furata fuit, vt singuli fures ad solum partem quam furati sunt teneantur restituere.*
12 *Ponitur argumentum in contrarium, & soluitur.*
13 *Ponitur Authoris sententia.*

CASVS, SIVE FACTI SPECIES.

1 DVæ homines cognouerunt Petrum, v. g. habere magnam pecuniæ summam in quadam villa sua extra ciuitatem, & cum quadam die Petrus villam solam absque seruis reliquisset, dixit vnus qui Franciscus dicebatur ex decem illis viris ad alios. Petrus relicta villa venit hodie ad ciuitatem, habemus opportunam occasionem ad furandum eius pecuniam, vultisne vt eamus, & eum pecunia spoliemus? Responderunt omnes, volumus, & facta nocte, omnes simul properarunt ad locum vbi erat pecunia, & fractis foribus domus ingressi sunt, & vnusquisque asportauit quantitatem pecuniæ, quam afferre potuit, & vnusquisque ea quantitate, quam assumpsit contentus fuit. Post furti commissionem Franciscus tactus dolore cordis intrinsecus pœnituit facti, & ab aliis petiuit, vt simul cum eo vellent summam furatam restituere vnusquisque suam partem reddendo; Responderunt cæteri, se nolle restituere, recurrit Franciscus qui volebat restituere ad me, & quæsiuit,

An ipse, nolentibus aliis suas partes furatas restituere, teneatur ipse restituere totam summam furatam, An satisfaciat suæ obligationi si solum partem quam furatus fuit suo domino restituisset?

RESPONSIO AVTHORIS.

RESpondi aliquos Doctores dixisse satisfacere dictum furem suæ obligationi si partem à se furatam restituat, & non teneri totam summam in defectu aliorum restituere. Ratio illorum est, quia licet ille, qui est causa principalis totius furti, & damni illati proximo, vt si fuit dux, caput, & causa alios prouocans, vel persuadens, vel imperans, sicut dominus seruo, eques famulo, princeps subdito, qui ergo in tali re, & facto imperio furatus est, aut alius pecunias debet pro furti, vel delicti patratione, teneatur ad restitutionem totius damni in defectu aliorum sociorum, vt docent D. Thomas 2.2.*quæst.*62. *artic* 7 *ad.*2. vbi Caietanus, & Mercado *opusc.*4. *fol.*186 & alij communiter DD. Quando tamen quis solum fuit socius delicti, & non fuit causa principalis illius, solum tenetur ad partem, quam furatus est restituere, vt docent Henriquez, Strouerdorff, *tract. de iustitia, & iure quæst.*62. *articul.*8 *d.*4. *conclus* 2 quem refert, nec impugnat Diana 4.*p tract.*4 *resol.*74. Nauarrus, *in summa Latina cap.* 17 *num* 20. probabilem putat Lugo *tom* 1 *d.*19. *de iustitia sect* 3 *num.*5. Ioannes Henriquez Augustinianus *in summa sect* 10. *quæst* 8. Quintanadueñas 2 *p. singularium*, *tract.*3. *ad secundum Ecclesiæ præceptum singulari* 20. 21. & 22. Escobar *lib.*37. *num.* 287. Trullenc. *lib.*7. *Decalogi cap.* 13. §. 2. *num.*2. Atqui Franciscus solum fuit socius criminis, & non causa principalis illius; ergo solum tenetur partem, quam furatus fuit restituere.

Maior quoad primam partem est communis, quoad secundam, eam docent citati DD. estque probabilis. Minor vero probatur. Quia tota ratio restituendi est causalitas, & influxus in damnum; ergo non debet esse maior obligatio, quam est ipse influxus, sed Franciscus, & quilibet aliorum solum partialiter concurrerunt ad damnum; ergo solum partialiter obligabuntur ad restitutionem. Antecedens, & consequens est certum, & ea admittunt etiam DD. contrariæ sententiæ.

Minor vero subsumpta probatur, quia potest dari casus, in quo multi simul ex condicto, & quasi cogitato consilio concurrant ad aliquod opus, & tamen quod nullus sit causa totalis concursus aliorum ad idem opus, imo nec causa concursus cuiusliber concurrentium, vt patet *ex Euangelio Ioannis cap. 21.* vbi dicitur, *Erant simul Simon, Petrus, & Thomas, qui dicitur Didimus, & Nathanael, qui erat à Cana Galilea, & filij Zebedei, & alij ex discipulis eius duo, dicit eis Simon Petrus, vado piscari, dicunt ei venimus & nos tecum, & exierunt, & ascenderunt in nauim, & illa nocte nihil prendiderunt*. In quo casu, Petrus non fuit causa principalis moralis piscationis aliorum discipulorum: ipse enim nec suasit ipsis piscationem, nec iussit, nec consiliatus est; sed solum eis proposuit, quod volebat ire ad piscandum; Atqui in præsenti: Franciscus solum proposuit occasionem furandi, & quæsiuit ab aliis, an aliquis vellet ire committere furtum, non tamen eis id persuasit, nec præcepit; ergo in hoc casu Franciscus non fuit causa totalis illius damni, sed tantum partialis; ergo solum tenetur ad restituendum partem, quam furatus est.

6

Nec obstat illa interrogatio Francisci, qua Franciscus alios veluti inuitauit, & suasit ad furandum, quia illa interrogatio, licet fuisset quædam propositio, seu leuis suasio, qua Franciscus eis proposuit furtum, & occasionem illius, non tamen dici potest persuasio, quia persuasio est iterata suasio, cum instantia, & quadam improbitate, vt optime notat Leander à Murcia, *in disquisitionibus moralibus, lib 2. d 2. resol. 14 num. 12.* Atqui Franciscus non eis persuasit furtum cum instantia, aut improbitate, sed solum ab eis simpliciter quæsiuit, an velint ire committere furtum illarum pecuniarum, non eis exhibendo ad id consilium, nec eis id imperando, sed solum proponendo optimam occasionem, eo quod domus esset sola, in loco deserto; ergo Franciscus, nec aliquis illorum, non tenetur restituere, nisi eam pecuniæ partem, quam secum asportarunt.

7

Confirmatur primo: Quia sicut diminui potest causalitas ex parte effectus propter minorem partem effectus, ad quem quis concurrit, ita diminui potest magis, & magis ex parte ipsius causalitatis, quæ adeo potest extenuari, vt licet terminetur ad totum damnum, ita tamen diminute, vt fere non sit causa illius propter debilissimam causalitatem qua concurrit; atqui in præsenti Franciscus solum concurrit ad totum illud furtum inquirendo ab aliis, an velint ire ad furandum, non vero eis id persuasit, consuluit, vel præcepit; ergo licet illa interrogatione aliquem concursum habuerit ad totum furtum, fuit tamen tam debilis, vt non possit dici causa totalis illius, sed tantum partialis; ergo solum tenetur partem ad quam concurrit restituere. Confirmatur 2. quia id solum tenetur quisque restituere, in quo alterum damnificauit; sed Franciscus solum damnificauit, in ea parte, quam ipse subripuit & quæ sibi obtigit ex furto; ergo ad eam solum restituendam tenetur.

8

9

Dices hoc argumento conuinci etiam imperantem, consulentem persuadentem, si ex furto solum partem retinuit, hanc solum teneri restituere, siquidem solum in illa proximum damnificauit, sed id negant Caietanus, 2. 2. *q. 62. art. 7.* & ibi Bañes, Sanchez, *lib. 7. decalogi, cap. 21. num. 19.* Petrus Nauarra, *lib 3. de restitut. cap. 1. num. 413.* Bonacina, *d. 1. de restitutione, q. 2. p. 16.* Fagundez, *lib. 7. cap. 14. n. 2.* Sotta, *2. 2. q. 62. art. 7. concl. 6.* & alij communiter; ergo sicut qui iussit, persuasit, consuluit, &c. furtum, tenetur ad totum, si alij participantes illius non restituerint, vt docent prædicti DD. ita socij furti, si se ad inuicem exhortati, & iussi sunt, tenebuntur singuli ad restitutionem totius furti, si alij noluerint restituere. Respondent negando illationem, ad probationem Respondetur, dari diuersam rationem, quia consulens, imperans, persuadens, &c. fuere causa principalis totius damni, vnde moraliter totum damnum illis imputatur, licet alias non susceperint physice totum furtum; at in nostro casu omnes illi se ad inuicem exhortantes fuere causæ partiales, & nullus habuit influxum, vt causa principalis in alios, & ideo solum quisque tenetur id, in quo proximum damnificauit restituere.

10

Confirmatur 2. quia vtilius est domino, à quo res furata fuit, vt singuli fures ad solam partem, quam furati sunt teneantur restituere, quam quod vnusquisque teneatur ad totam summam, siquidem difficilior vnicuique redditur restitutio illius rei, quam nec accepit, nec vidit, quam illius, quam secum asportauit, comedit, & bibit, vt optime notat Quintenadueñas, *tom. 2. tract. 3. ad secundum Ecclesiæ præceptum singulari 12. n. 6.* Murcia, *supra, num. 12.* Ergo attendendo maiori commoditati domini, melius est his furibus consulere, vt vnusquisque restituat quod assumpsit, & consumpsit, quam quod totum furtum restituatur, siquidem primum facilius consequetur, & secundum tardius, vel nunquam.

11

Dices si decem homines furati fuissent magnum tripodem auri, quem solum decem homines possent amouere, vnusquisque teneretur ad restitutionem totius tripodis in defectu aliorum; ergo pari ratione, si decem homines furati sunt magnam pecuniæ summam, quam solum decem homines secum possent asportare, vnusquisque tenebitur ad totam summam, si alij noluerint restituere, non enim apparet maior ratio. Respondent prædicti DD. concedendo antecedens, deinde distinguunt consequens, si decem homines furati sunt magnam pecuniæ summam, quam solum decem homines secum possent asportare, vnusquisque tenebitur ad totam summam, si alij noluerint restituere, distinguunt, etsi illam pecuniam asportarunt per modum vnius concedunt, si illam asportarunt diuisibiliter negant: & ratio diuersitatis est, quia tripus ille non poterat asportari nisi à decem viris, vnde vno deficiente furtum non committebatur; eodem ergo modo dicendum est, quando pecunia esset reserata in magna arca, vel scrinio, quæ non possent frangi, vel aperiri, & ad ea asportanda decem homines essent necessarij, & non pauciores; nam tunc si vnus deficeret iam furtum non committeretur, & alias in actu furandi partes furti non poterant separari.

12

Secus quando furtum est diuisibile, nam tunc vnusquisque assumit quod vult, & ex eo quod aliquis noluit suam partem accipere non ob id impeditur furtum aliorum, vt impeditur in nolente concurrere ad asportandum tripodem, arcamve plenam nummis aureis, vel argenteis, vt optime notauit Leander à Murcia, *supra, num. 12.* Cum ergo in dicto casu pecunia furata non esset in aliqua

arca

arca magna, vel scrinio, nec furata fuerit per modum vnius, sed diuisibiliter asportando vnusquisque eam quantitatem, quam potuit, sequitur euidenter neminem illorum teneri ad totam summam restituendam, sed satisfacere suæ obligationi si partem quam assumpsit domino restituat.

13 Verum licet hæc sententia sic relata & defensa, aliquibus fortasse probabilis videatur ego contrariam sustineo. Nam illa interrogatio Francisci fuit sua persuasio & consilium in communi modo loquendo, vnde sicut consulens, & suadens tenetur in defectu aliorum totum damnum restituere, vt *suprà*, dictum est, ita in hoc casu Franciscus in defectu aliorum tenetur totum damnum restituere vt consulens, & suadens per quæ corruunt omnia pro contraria parte allegata, sed hæc saluo meliori iudicio.

CONSVLTVM LXXII.

De quodam venatore venante in locis prohibitis, an peccauerit, & teneatur ad restitutionem ferarum captarum, & quid dicendum sit de custodibus id permittentibus.

SVMMARIVM.

1 *Ponitur casus, seu factum.*
2 *Venari in loco à Rege prohibito quod Lusitanice dicitur*, Contada, *solum est veniale,*
3 *Lex prohibens venationem in locis venationi principum iuste assignatis, non obligat plusquam venialiter.*
4 *Hæc lex tantum obligat ex obedientia, non vero ex iustitia.*
5 *Lex prohibens, ne quis vendat tabacum, saponem, nec asportet ex India piper, margaritas, adamantes, &c. solum obligat ex obedientia, & ad pœnam.*
6 *Lex humana ciuilis aliquando potest obligare ad culpam mortalem.*
7 *Lex pœnalis, si solum conducat ad bonum regimen, solum obligat ad pœnam, & non ad culpam.*
8 *Venator qui feras venatus fuit in prædicto loco prohibito non tenetur ad restitutionem ferarum captarum, vel illarum pretij.*
9 *Iste venator non peccauit contra iustitiam commutatiuam.*
10 *Dominus illius loci. qui dicitur*, Contada, *non erat dominus ferarum, sed solum habebat ius venandi.*
11 *Venator venando non abstulit à Domino ius venandi.*
12 *Ponitur argumentum in contrarium, & soluitur.*
13 *Ius venandi occulte, & cum periculo soluendi pœnas non est pretio æstimabile.*
14 *Custodes permittentes venari in prædictis locis prohibitis non peccarunt mortaliter, nec tenentur ad restitutionem ferarum.*
15 *Probatur ratione.*
16 *Custodes tenentur sub mortali impedire venationem grauiter indultam.*
17 *In aliis casibus, si venationem non impediant, tenentur restituere pretium acceptum pro custodia in parte, vel in totum, iuxta eorum negligentiam.*
18 *Ponitur argumentum in contrarium, & soluitur.*

CASVS, SIVE FACTI SPECIES.

1 QVIDAM venator plura animalia per longum tempus apprehendit in quibusdam locis, in quibus lege regia erat prohibitum venari, quos Lusitanè dicimus, *contadas reais*, & vt hoc securius efficeret, ipsos custodes nemorum regalium donis corrumpebat, vt ei permitterent venationem post aliquod tempus cœpit ipse venator dubitare, an id licite posset efficere, an vero venando, & multo magis ad id custodes donis alliciendo peccaret contra iustitiam, & veniens ad me.

Quæsiuit primo, an ipse venando in prædictis locis peccasset mortaliter. Secundo an teneatur ad restitutionem ferarum captarum, vel illarum pretij. Tertio an custodes id ei permittentes peccauerint, & teneantur ad restitutionem.

RESPONSIO AVTHORIS PRIMO QVÆSITO.

An ipse venando in prædictis locis peccasset mortaliter?

2 RESpondi venantem in prædicto loco ad summum solum peccasse venialiter. Ita cum aliis Lugo, *de Iustitia, d.6. n 68.* & cum aliis Trullenc. *lib.7. Decalogi, cap.3. dub.6. n. 7.* Et cum Lessio, & Ianuario, Leander à Murcia, *in disquisitionibus moralibus, lib.2. d. 2. resol. 20 n. 3. in fine.* Ratio 3 est, quia communiter loquendo, hæc lex prohibens venationem in locis venationi Principum iuste assignatis non videtur tam stricte obligare, quamuis ibi Domini soleant venari, Nam feræ sunt nullius, & syluæ sunt communes, & in his locis feræ vtuntur sua natiua libertate, & fiunt primi occupantis, non enim ibi fit sepimentum, vt feræ, vel pisces ibi facilius capiantur, sed ne 4 inde ad alia loca fugiant, & vt maior copia suppetat venationis, nec prohibitio principis obligat ex iustitia, sed tantum ex obedientia, sicut quando princeps prohibet, ne quis ex India asportet 5 piper vel gemmas, aut adamantes, vel quando prohibet ne quis faciat saponem, vel vendat tabacum, nam his & similibus prohibitionibus non intendit obligare ex iustitia, sed tantum ex obedientia; ergo aliter facientes solum pœnæ legis subiacent, non vero culpæ, vel ad summum culpæ veniali contra obedientiam.

6 Confirmatur. quia licet lex humana etiam ciuilis possit obligare ad culpam, & pœnam impositam, vt cum Castro, Soto, Medina, Henriques, Toleto, Bartolo, Felino, Syluestro, Angelo, Armilla, & aliis docet Leander à Murcia, *in disquisitionibus moralibus, lib.2. d 6. resol 6. num.7.* Suarez, *lib.5. de legibus, cap.3. n.6.* contra Nauarr. *in cap. fraternitas 12. q.1. n.22. & in summa, cap.23. n.55.* Decium, *in cap. non concupiscentia de constitut. lectione 2. n.7.* Imolam, *in cap.2. de maioritate, & in cap. cum contingat, de iure iurando,* Ludouic.

Gommes,

Gomez *in cap. 1. de constitutionibus, in 6. num.* 60. attamen lex pœnalis, præcipuè si solum conducat ad bonum regimen politicum, & parum conduceat ad bonum animæ, nullatenus obligat ad culpam, sed tantum ad pœnam, vt docent Nauarrus, & alij DD. *suprà citati*, quibus adde Victoriam *relectione de potestate ciuil. num.* 20. Castrum *de lege pœnali. lib.* 1. *cap.* 8. Suarium *lib.* 5. *de legibus cap.* 4. Murciam *suprà resol.* 7. *num.* 5. Atqui hæc lex prohibens venationem solum respexit regimen politicum, & nullo modo bonum animæ, vt docet cum aliis Murcia, *suprà num.* 9. ergo facientes contra dictam prohibitionem nullo modo peccant mortaliter, sed ad summam venialiter contra obedientiam.

RESPONSIO AVTHORIS SECVNDO QVÆSITO,

An teneatur ad restitutionem ferarum captarum, vel illarum pretij?

8 RESpondi nullo modo teneri ad restitutionem ferarum captarum, vel illarum pretij. Ita Vasquez *de restitutione cap.* 5. *dub.* 7. *num.* 18. Turrianus *d.* 36. *dub.* 2. *num.* 19. Ianuarius *resol. moral. p.* 1. *resol.* 67. Decastillus *de iustitia lib.* 2. *tract.* 2. *d.* 9. *dub.* 10. *num.* 308. Diana *p.* 9. *tract.* 9. *resol.* 39. probabile putat Lugo *de iustitia tom.* 1. *d.* 2. *sect.* 7. *numero* 75. Leandet à Murcia *in disquisitionibus moralibus lib.* 2. *d.* 2. *resol.* 10. *n.* 2.

9 Ratio est quia iste venator non peccauit contra iustitiam commutatiuam, sed solum contra legem prohibentem, vt supra diximus; sed iustitia legalis non obligat ad restitutionem, vt cum communi sententia docet Lessius *lib.* 2. *cap.* 1. *dub* 3. *num.* 11. & nos diximus *in septimo præcepto Decalogi sect.* 1. *dicto* 2. ergo iste venator non tenetur ad restitutionem ferarum captarum, vel illarum pretij. Maior in qua solum est difficultas probatur. Quia dominus illius loci diplomate re-

10 gis prohibiti nondū erat dominus ferarum, quia illę adhuc nullius erant in bonis, & licet dominus sylvæ haberet ius eas capiendi, nondum tamen eas ceperat; adque adeo sylvestres manebant, & in sua libertate; ergo animalia adhuc erant communia, & in sua libertate, & apta vt fierent primi occupantis; ergo venator eas capiendo non lędit aliquod ius domini, hic enim vt diximus solum habebat ius venandi, & capiendi feras, quam

11 facultatem, & ius non adimit ab eo venator præripiens animalia, sed relinquit ei totam facultatem, & licentiam quam habebat venandi impunè, vtitur tamen iure suo, sicut qui in loco communi non prohibito venatur, non lædit iniustè ius alterius, qui poterat etiam sibi impunè venari in eodem loco, & rapere feras.

12 Nec obstat quod in nostro casu prohibitum sit in prædicto loco venari, quæ prohibitio non datur in loco communi; Non obstat inquam, nam id parum interest, siquidem prohibitio solum facit quod talis venatio sit contra obedientiam, & contra legem, seu iustitiam legalem, non vero quod sit contra iustitiam commutatiuam, cum feræ illæ adhuc maneant nullius in bonis, & aptæ vt fiant primi occupantis. Nec obstat quod locus sit circumseptus, nam si locus vastus sit, vt vnius leucæ, ita vt in illo animalia difficillimè capiantur, animalia degentia adhuc sunt dicenda communia, & non propria, si quidem gaudent sua libertate, vt docet cum Decastillo, Leandet, à Murcia *in disquisitionibus moralibus, lib.* 2. *resol.* 10. *num.* 2. ergo illa capientea non tenentur ad restitutionem, siquidem non inferunt ius alicuius, vt rectè cum Decastillo notauit ibi Leander à Murcia. Dixi si locus vastus sit: nam si sit locus paruus, & circumseptus, ita vt facilè posset dominus ea capere, vt cuniculos in cunicolario, gallinas in gallinatio, pisces in stagno, &c. illa sunt in dominio domini, & illa surripere est furtum contra iustitiam, & obnoxium restitutioni, vt docent communiter DD. & notauit ibi Leander; sed in nostro casu sic venator feras cepit in loco vasto regio, vbi feræ sua libertate gaudebant, & nimia difficultate capi poterant; ergo nullius lædit ius, nec tenetur ad restitutionem.

13 Dices ius venandi est pretio æstimabile; ergo si aliquis venator lædit aliquid pretio æstimabile tenetur ad restitutionem, sed iste venator læsit ius venandi domini illius loci; ergo tenetur ad restitutionem. Respondetur cum Ianuario ibi suprà distinguendo antecedens, ius venandi tanquam potestatem habēdo libere, & ad libitum est pretio æstimabile concedo antecedēs, ius venandi feras habentes suam libertatem clam, & occultè, & cum periculo soluendi pœnas impositas est pretio æstimabile nego. Id enim quod emitur non est ius ad animalia, cum dum retinent suam naturalem libertatem, nemo habet ius speciale ad illa, sed vnusquisque habet ius capiendi ea à iure gentium, sed emitur tantum ius speciale libere, & ad libitum piscandi, vel feras capiendi in hoc loco, sine periculo luendi pœnas, & cum potestate applicandi sibi pœnas piscantium, vel venantium sine licentia, quæ pœnæ debentur post iudicis sententiam, & sic negatur consequentia, quia ius conductoris non læditur per venationem clandestinè factam cum periculo pœnas luendi, cum eiusdem conductoris ius sit libere pisrari, & venari sine periculo pœnas luendi, & pœnas piscantium, vel venantium sine licentia sibi applicare, quæ omnia nullo modo læduntur per piscationem, & venationem clandestinam.

RESPONSIO AVTHORIS TERTIO QVÆSITO,

An custodes id ei permittentes peccauerint, & teneantur ad restitutionem.

14 RESpondi custodes talium nemorum, vel fluuiorum, in quibus sunt feræ in sua naturali libertate non peccasse mortaliter, nec teneri ad restitutionem ferarum captarum, si non custodierunt vel permiserūt venatoribus ea capere. Ita cum Nauar, Trull. *lib.* 7. *Decalogi c.* 13. *dub.* 3 *n.* 4. & cum aliis Leander à Murcia *suprà num.* 4. &

15 ratio est, quia non cooperati sunt ad rem grauiter iniustam, seu ad venationem iniustè factam; ergo nec peccauerunt mortaliter, nec tenentur ad restitutionem. Antecedens patet, quia venator venando prædictas feras non commisit peccatum furti, nec operatus fuit contra iustitiam commutatiuam, siquidem dominus nemoris non

eras

erat dominus ferarum, sed solum habebat ius eas capiendi, nondum tamen eas ceperat, & adhuc erant in sua natiua libertate; sed hoc ius ab eo non abstulit venator, sed liberum vt antea reliquit; ergo non peccauit peccato furti, nec iniustitiæ; ergo custodes cum eo cooperantes, nec peccarunt mortaliter, nec tenentur feras captas restituere.

16 Dices ex parte custodum dari peccatum, siquidem tenebantur ex contractu venationem impedire. Respondetur custodes solum teneri sub

17 mortali impedire venationem grauiter iniustam, quod si in aliis casibus venationem non impediant, tenebuntur restituere pretium, quod accipiunt pro custodia syluarum in totum, vel in partem secundum eorum negligentiam, non tamen peccabunt mortaliter, nec tenebuntur ad restitutionem ferarum captarum, quia venatores eas capientes non peccarunt mortaliter.

18 Dices venatores venando prædictas feras peccarunt mortaliter; ergo custodes eos permittentes etiam peccarunt mortaliter, & tenentur ad restitutionem. Antecedens patet, quia venatores venando abstulerunt à domino syluarum ius prædictas feras libere capiendi, nam si feræ à venatoribus capiantur, quando eas voluerit capere dominus syluarum non eas inueniet, ac per consequens dominus syluarum priuabitur iure libere eas capiendi. Respondeo negando antecedens: ad probationem respondetur, quod cum sylua illa adeo vasta sit, vt supponimus, non enim erat locus angustus, vt cuniculariius, vel gallinarius, vt *suprà* diximus, sed sylua Regia, etsi venatores multos capiant cuniculos, vel alias feras, semper manebit magnus ferarum numerus, quas potest dominus syluæ capere, si voluerit, quod si non sint tantæ, quantæ poterant esse, si venatores eas non caperent, id per accidens est.

Secundo respondetur, quod cum feræ non sint domini syluæ, cum adhuc sint in sua natiua libertate, nullam iniuriam facere venatores domino syluæ, si eas capiant, per accidens enim est quod domini volentes venari eas non inueniant. Venatores enim non abstulerunt à dominis ius venandi libere, licet alias abstraherent feras. Nam ius venandi libere dari potest sine feris, quæ venari possint, vt patet in venatoribus, qui in syluis communibus venantur, nam per hoc quod in ipsis syluis communibus non inueniant feras, vel quia alij antea eas ceperant, vel quia ibi forte non erant, non per hoc eorum ius venandi libere sublatum, vel diminutum fuit.

CONSVLTVM LXXIII.

De altari priuilegiato pro omnibus hebdomadæ diebus, an possit à prioribus nostrorum Conuentuum de nouo fundatorum assignari ex vi nostrorum priuilegiorum in vnaquaque Ecclesia prædictorum Monasteriorum.

SVMMARIVM.

1 *Ponitur casus, seu factum.*

2 *Nostri Priores possunt designare vnum altare priuiligiatum in vnoquoque conuentu, etiam nunc denuo fundato.*

3 *Priuilegium, vel indulgentia concessa vni, vel pluribus ex nostris conuentibus, extenditur ad omnes, etiam de nouo fundandos, quando ratio concessionis est generalis.*

4 *Probatur id ex variis priuilegiis.*

5 *Ratio concessionis huius priuilegij est eadem in omnibus conuentibus, tam fundatis, quam fundandis.*

6 *Eadem ratio concessionis militat æqualiter in omnibus conuentibus constructis, & construendis.*

7 *Gratia quæ fuit extensa ad omnes conuentus totius ordinis, fuit gratia facta religioni in communi.*

8 *In generali concessione veniunt ea, quæ quis esset concessurus, si fuisset de eo interrogatus.*

9 *Quando excluduntur conuentus aliorum ordinum, conuentus ordinis non censentur exclusi.*

10 *Ponitur argumentum in contrarium, & soluitur.*

CASVS, SIVE FACTI SPECIES.

1 GREGORIVS XV. concessit vnum altare priuilegiatum ad omnes hebdomadæ dies in vnaquaque Ecclesiarum Carmelitarum discalceatorum, quæ vsque tunc essent fundatæ, vt constat *ex compendio nostrorum priuilegiorum, fol.* 310. Et Gregorius XIII. concessit idem altare priuilegiatũ pro omnibus hebdomadæ diebus pro vnoquoque conuentu Carmelitarum sine distinctione ex iam fundatis, vel de nouo fundandis, & quod Prior vniuscuiusque conuentus posset tale altare designare in qualibet Ecclesia, vt patet ex tribus eius bullis, quæ refert Ioannes à Cruce ad finem Epitomi in compendio, & ego refero, *in nostro Directorio Regularium, tract.* 2. *d.* 5. *sect.* 2. § 3. *n.* 42. Accidit autem quod postquam hi Pontifices hæc concessere priuilegia, plura monasteria Carmelitarum discalceatorum de nouo fundata sunt.

Quæritur ergo: An priores horum nouorum conuentuum ex vi prædictorum priuilegiorum possint assignare, & deputare in vnaquaque Ecclesia horum nouorum Monasteriorum vnum altare priuilegiatum pro omnibus hebdomadæ diebus sicut fecerunt Priores conuentuum iam fundatorum, tempore concessionis prædictorum priuilegiorum.

RESPONSIO AVTHORIS.

2 RESpondi affirmatiuè. Et omitto priuilegium Pauli V. quod refert nostrum compendium *fol.* 309. Nam hoc solum concedit vnum altare priuilegiatum pro tribus conuentibus vniuscuiusque Prouinciæ, vel iam fundatis, vel fundandis pro aliquibus hebdomadæ diebus, vt constat ex eius bulla, quæ incipit *omnium saluti*, apud Bouerium *in regesto, tomo* 1. *annalium pag.* 977. & refert, P. Fr. Augustinus à Virgine Maria, Carmelita, *verbo Missa, n.* 31.

3 Ratio nostræ resolutionis est, quia priuilegiũ, vel indulgentia cõcessa vni, vel multis nostrorũ conuẽtuũ extenditur ad omnes, tam ad iam fundatos quã de nouo fundandos, quando ratio concessionis est propter generalẽ rationẽ, vt dixi, *in nostro Directorio*

Regularium, tract. c. d. 1. sect. 3. n. 46. Et clarius constat ex *bulla Iulij* 2. quæ incipit *Dudum*, vbi ita ait, *num.* 14. Quin etiam omnia priuilegia, & indulgentiæ, &c. vni, aut pluribus ordinis domibus in genere concessa, & in posterum concedenda, omnibus & singulis aliis domibus, & fratribus eiusdem ordinis essent, & intelligantur con-4 cessa. Et eadem bulla, *n.* 15. addit, Idem intelligendum esse vult, de omnibus domibus, etiam in posterum construendis. Et Clemens VII. idem concessit bolla Deuotionis 2. apud Confessium, & apud Peirinum, quæ ad hoc vnice data fuit, vt etiam testatur Fr. Augustinus à Virgine Maria, *verbo communicatio*, *n.* 9. quod etiam constat ex 5 aliis innumeris priuilegiis, quæ breuitatis causa omitto. Atqui ratio concessionis huius priuilegij in omnibus conuentibus iam fundatis, quam de nouo fundandis est eadem, & generalis, vt patet, *ex bulla Gregorij XIII.* quæ concedit dictum priuilegium omnibus conuentibus Carmelitarum Excalceatorum, non distinguendo inter iam fundatos, vel de nouo fundandos; ergo ad omnes Conuentus, tam iam fundatos, quam de nouo fundandos extenditur.

6 Confirmatur primo. Quia eadem ratio concessionis æqualiter militat in conuentibus constructis, & construendis, neque adest peculiaris ratio in vno, quam in alio, quæ mouere posset voluntatem Pontificis concedentis; sed quando eadem ratio militat in vno, ac in alio conuentu, gratia concessa vni, extenditur ad alium conuentum, etiam de nouo construendum, ergo eadem gratia non solum conuentibus constructis, sed de nouo 7 construendis debet communicari. Confirmatur 2. quia eo ipso quod illa gratia fuit extensa ad omnes conuentus totius religioois satis diffusæ per orbem fuit gratia facta religioni in communi; ergo non est localis, sed generalis; ergo sicut conuentus noniter constructi participant omoia alia priuilegia communia religionis, ita debent participare præsens priuilegium.

Confirmatur 3. Quia in generali concessione 8 veniunt ea, quæ quis esset concessurus, si fuisset de eo interrogatus; at Pontifices qoi dictam gratiam ex peculiari affectu ad Religionem, & ob peculiares rationes sibi notas, quæ in omoibus conuentibus æqualiter currunt, id certo concessissent si fuissent interrogati; ergo. Confirmatur 4. Ex dictione exclusiua participationis aliarum Religionum, vbi non excluduntur Conuentus ipsius 9 ordinis, sed aliorum; ergo reputantur inclusi ex communi axiomate exceptio firmat regulam in contrarium, maxime in re fauorabili pro salute animarum, qualis est prædicta gratia, vnde hanc sententiam docet acerrime P. Fr. Petrus ab Angelis, *in specule primilegierum, d.* 2. *sect.* 2. *num.* 19. & ego probabilissimam existimo propter prædictas rationes.

Nec obstat si dicas clausulam illam vsque in il-10 lum diem iam fundari videri taxatiuam, & exclusiuam aliorum conuentuum, qui post talem concessionem fundati sunt. Respondetur namque, quod ista clausula vsque in illum diem constructi, non contineri nisi *in bulla Gregorij XV.* Non vero *in bulla Gregorij XIII.* Iste namque absolute concessit pro omnibus conuentibus Carmelitarum discalceatorum, non distinguendo inter conuentus iam fundatos, vel de nouo fundandos, & clausula vniuersalis ad omnes debet extendi, quando in omnibus militat eadem ratio, vt diximus. Dato tamen quod in vtraque bulla tam Gregorij XV. quam Gregorij XIII. esset eadem taxatiua, vsque in illam diem constructi, Respondeo istam clausulam non deberi reputari taxatiuam in hoc casu, sed magis expressiuam affectus, & voluntatis Pontificis circa hanc religionem, quod ex alia dictione exclusiua aliarum religionum satis clare constat. ita Respondet P. Fr. Petrus ab Angelis, *supra, n.* 20.

CONSVLTVM LXXIV.

De Religioso atrocissimum delictum committente, An propter illud posset à religione expelli absque eo quod fuisset ter pro eodem delicto punitus, vel per annum incarceratus.

SVMMARIVM.

1. *Ponitur casus, seu factum.*
2. *Sacra Congregatio decreuit nullum religiosum posse expelli ab ordine, nisi fuerit vere incorrigibilis.*
3. *Quando censeatur quis incorrigibilis.*
4. *Præcipit etiam quod per annum incarceretur, & pænitentiis affligatur, et si resipuerit non expellatur.*
5. *Religiosus qui commisit atrocissimum delictum ob quod meretur pœnam mortis, potest statim expelli absque eo quod ter sit punitus, & absque eo quod per annum sit incarceratus, vel nolit pœnitentiam acceptare.*
6. *Datur incorrigibilis de facto, & incorrigibilis præsumptione iuris.*
7. *Quid vtrumque sit.*
8. *Iste licet non sit incorrigibilis de facto, est incorrigibilis præsumptione iuris.*
9. *Decreta Congregationis præcipiunt expellere incorrigibiles.*
10. *Potest dari delictum adeo atrox, & scandalosum, vt non possit alia pœna puniri, neque alia via scandalo satisfieri, nisi expulsione.*
11. *Bonum commune singulari est præferendum.*
12. *Trina monitio non est de forma legis, sed datur ad solemnitatem experimenti.*
13. *In hoc casu magis attenditur ad satisfactionem dandam pro scandalo quam ad emendationem delinquentis.*
14. *Visitatores possunt expellere rebelles iuxta*, cap. fin. *de statu monachorum.*
15. *Qui inter bonos malus est, inter malos peior erit.*
16. *Ad triremes damnatus manet perpetuo infamis.*
17. *De homine infami nulla in futurum spes emenda moraliter dari potest.*
18. *Proponitur argumentum in contrarium, & ponitur etiam illius solutio.*

CASVS.

CASVS, SIVE FACTI SPÈCIES.

1 QVIDAM religiosus commisit atrocissimum delictum cum scandalo sæcularium, quod sane dignum erat morte, vel condemnationis ad Triremes.

Quæsitum fuit à me, An Religio in pœnam illius delicti posset eum expellere à Religione, absque eo quod ter fuisset pro eodem delicto punitus, vel per annum incarceratus.

RESPONSIO AVTHORIS.

2 PRo expositione huius casus, qui sane grauissimus est, suppono, Sacram Congregationem per suum decretum approbatum, & publicatum ab Vrbano VIII. datum Romæ 21. Septembris anno 1624. decreuisse, quod deinceps nullus religiosus professus è Religione expelli posset, ni-
3 si fuerit vere incorrigibilis, & quod nullus, vt talis iudicetur, nisi concurrant illa, quæ ius commune requirit, videlicet quod sit prius de delicto, vel delictis punitus, & quod post punitionem non præbeat spem emendationis, quod tunc accidit, quando delinquens correctus, & punitus tribus vicibus reincidit in culpas graues, esto sint speciе diuersæ, vel quando delinquens non vult acceptare pœnitentiam pro suis delictis, vel quando delinquens iusto incarceratus pro suis delictis fugit à carcere, vt docet cum S. Augustino, Panormitano, Sairo, Alderete, Sanchez, & aliis Fr. Petrus ab Angelis, *in suo ordine iudiciali, cap. 26. n. 2.*
4 Et insuper præcipit Pontifex, quod sit incarceratus per integrum annum, afflictusque ieiuniis, & pœnitentiis, & transacto anno, si se non emendauerit, veluti vt membrum putridum abscindatur, & à Religione expellatur, & tales sic expulsos condemnat Pontifex ad perpetuam suspensionem ab exercitio ordinum interdicendo Episcopis facultatem concedendi eis licentiam eos exercendi, quæ omnia parent ex ipso decreto, quod refert P. Fr. Petrus ab Angelis, *in suo ordine iudiciali suprà n. 26.* His igitur suppositis inquirit prædictum consultum, An non obstanti tali decreto, si religiosus aliquis commiserit atrocissimum delictum, vt si suum prælatum occiderit vel crimen Sodomiæ commiserit, vel raptum cum scandalo sæcularium commiserit, vel crimen læsæ Majestatis Diuinæ, vel humanæ, vel per annum fuerit in Apo-
5 stasia, vel quid simile, ob quod mereretur pœnam mortis, vel triremium, possit statim expelli à Religione, absque eo quod ter sit punitus, & non emendatus, & absque eo quod per annum sit incarceratus, vel nolit pœnitentiam acceptare.

6 Et respondi affirmatiue. Pro quo sciendum est dari duo genera incorregibilium, scilicet incorregibilem de facto, & incorregibilem præsumptione iuris. Incorrigibilis de facto est ille, qui ter monitus, & per annum incarceratus non resi-
7 piscit, nec de eo est spes emendæ. Incorrigibilis præsumptione iuris est ille, qui ausus est committere delictum, qui merito præsumi potest eadem sæpe, & grauiora commisisse, vt est homicidium qualificatum, crimen læsæ Majestatis, hæresis, Sodomiæ, falsificationis monetæ, rebellionis, & aliorum similium, vt notauit Palaus, *tom. 3. de voto, p. 19. num. 17.* & cum Peirino, Miranda, Rodriguez, Portel, Syluestro, & aliis Sanctorius, quem refert P. Fr. Petrus ab Angelis, *in additionibus ad suum ordinem iudicialem, additione ad cap. 26. dicto 3.* His ergo suppositis, sumitur ratio nostræ resolutionis.

8 Iste talis licet non sit incorrigibilis de facto, est tamen incorrigibilis præsumptione iuris; sed decretum sacræ Congregationis concedunt, &
9 præcipiunt expelli incorrigibiles secundum ius commune; ergo Religiosi qui prædicta crimina commiserunt, etsi nondum de eis fuissent puniti, nec per annum carcerati, statim expelli possunt à Religione, vtpote præsumptione iuris incorrigibiles.

10 Confirmatur primo. Quia dari potest vnum solum delictum ita atrox, graue, & scandalosum, vt non possit alia pœna puniri, neque alia via scandalo satisfieri, neque honori religionis con-
11 suli, nisi expulsione à religione; poteritque tunc delinquens expelli, siquidem bonum commune singulari est præferendum. Hæc ratio est Castri Palai, à quo si quæras, quæ sint hæc crimina; Respondet, *num. 8.* putarem esse peccatum, quod à sæculari commissum, pœnam mortis mereretur; quia raro huius criminis reus, absque nota religionis contineri in religione potest, hoc tamen requirit maturum examen, & magnam prudentiam, attendendo ad grauitatem, & substantiam delicti, prout notarunt Rodriguez, Miranda, & alij.

12 Confirmatur 2. quia trina monitio non est de forma legis, adeo vt ea non seruata actus corruat, sed datur ad solemnitatem experimenti; sed tale experimentum cumulatissime habetur sine tali solemnitate, cum notorium sit hunc esse pestilentem; ergo non est necesse vt illud aliunde veneтur expectando trinam monitionem, pecus enim morbidum eiiciendum est, antequam alios inficiat, non enim expectare debemus, vt qui suum prælatum occidit; v. g. occidat alterum, & hic est scopus sacrorum canonum, neque enim ita adhærere debemus literæ legis, vt contra legis voluntatem nitamur.

13 Confirmatur 3. Quia in hoc casu non tantum attenditur ad emendationem delinquentis, quantum ad satisfactionem dandam pro scandalo, & infligendam pœnam pro delicto, ad terrorem cæterorum, nec non ad bonum religionis, extirpando, & [illegible]adicando arborem tam malos, & nociuos [illegible]ctus proferentem; vt qui his omnibus non [illegible]sit, nisi expulsione talium delinquentium; ergo etsi non sit præmissa trina monitio, nec præcesserit annus carcerationis, tales sic delinquentes expellendi sunt.

14 Confirmatur 4. Quia *in cap. fin.* de statu monachorum conceditur visitatoribus posse eiicere ab ordine, quos contumaces inuenerint, & rebelles; sed contumacia licet regulariter trinam monitionem requirat, sufficit tamen vna pro tribus, vt aperte traditur, *cap. contingit. de sententia excommunicationis in 6.* Ergo in hoc, & similibus casibus, licet non præcesserit trina monitio, stando in iure communi, tales delinquentes, vt incorrigibiles de iure expellendi sunt.

Confirmatur 5. Quia cum tales scelerati sint ad triremes damnandi, expulsio videtur omnino necessaria, quia in societate aliorum remigantium hominum adeo deprauatorũ non sunt meliorandi

quoad mores, sed potius deteriorandi; quia qui 15 inter bonos malus est, multo peior erit inter malos, & peruersos? Tum quia sic ad triremes damnati manent perpetuo infames; sed de sic infamibus nulla in futurum moraliter loquendo affulget 16 spes emendæ, sed potius timeri possunt plura incommoda, & nocumenta, & ipsi, & Religioni, nam vt ait D. Thomas, *cap.19. n.15.* Si Religio- 17 si quando se infamatos conspiciunt irrefrænato peccant, multo magis peccabunt, quando se infames conspiciunt de facto, & de iure, & in religione euadunt, vt plurimum magis temerarij, & insolentes, quam fuerint in sæculo, propter minorem timorem cum quo viuunt abutentes pietate, & compassione bonorum; ergo tales omnino eiiciendi sunt à religione ne pecus morbida alias inficiat.

18 Et hanc sententiam tenet Sanctorus post prædicta decreta sacræ Congregationis, quem refert Fr. Petrus ab Angelis, *in additionibus ad ordinem iudicialem dicto 3.* tenet eam etiam Palaus, *de voto religiosæ obedientiæ, p.19. n.17.* Brunus Cæsaingus, *tract.4. cap.6. propositione 9. postulato 2, versiculo, si certo constaret de aliquo*, eam probabilem iudicauit ipse P. Fr. Petrus ab Angelis, nam licet in prædicto loco suarum additionum ad suum ordinem iudicialem, eam viris doctis enucleandam relinquat, interrogatus tamen à me Matriti anno 1668. quid ipse censuerit in hoc casu? Respondit, se dictam sententiam semper probabilissimam iudicasse, & ad praxim reduci posse, & ipsum eam reduxisse eum esset Definitor generalis nostræ Congregationis.

Nec obstat prædictum decretum sacræ Congregationis de eiectis præcipiens seruari quæ ex iuris communis dispositione mandantur, quia vt vidimus ius commune declarat etiam incorrigibilem, non tantum ter monitum, & punitum, sed etiam qui contumax & rebellis fuerit, & per vnum delictum quando est nimis atrox talis à iure delinquens præsumitur, & iudicatur, vt *suprà* diximus; ergo hac ratione extra ius commune non sumus, maxime cum tot graues, & Pij Doctores in hanc sententiam veniant, ita Sanctorus *suprà*, & ego saluo meliori iudicio.

CONSVLTVM LXXV.

De quodam priore suspenso ab officio, an antequam inciperet suspensionem posset assignare vicarium pro suo conuentu, an necessario debet succedere Subprior in nostra Religione.

SVMMARIVM.

1. *Ponitur casus, seu factum.*
2. *Prior suspensus ab officio antequam incipiat suspensionem non potest designare vicarium pro suo conuentu, cui vices suas deleget pro tempore sua suspensionis.*
3. *In nostra religione pro tempore suspensionis prioris præsidere debet est subprior, nisi Vicarius à Prouinciali imponatur.*
4. *Iurisdictio data à priore Vicario à se electo pro tempore sua suspensionis finitur statim, ac prior incipit suam suspensionem.*
5. *Extincta voce authoris, extinguitur ius successorum.*
6. *Nullus actus incipere potest, vbi finem accipere debet.*
7. *Ponitur argumentum in contrarium, & soluitur.*
8. *Idem dicendum est quoties cessat iurisdictio prioris, siue per mortem, vel priuationem ab officio.*
9. *Idem dicendum est quando prior est excommunicatus vel suspensus dummodo sit denunciatus.*
10. *Quando Prior est in separata adicula intra cepta Monasterij iurisdictio prioris non deuoluitur ad superiorem.*
11. *Ponitur argumentum in contrarium, & soluitur.*
12. *In casibus vrgentis necessitatis in quibus est periculum in mora, & non potest prior adiri, tunc deuoluitur iurisdictio prioris ad tales casus ad subpriorem.*
13. *Ponitur quadam instantia in contrarium, & soluitur.*

CASVS, SIVE FACTI SPECIES.

QVIDAM prior Carmelita excalceatus fuit 1 à Prouinciali pro suis culpis per duos menses suspensus ab officio prioris.

Quæsitum fuit à me, An antequam iste prior inciperet tempus suæ suspensionis, posset designare Vicarium pro suo conuentu, cui vices suas delegaret pro toto tempore suæ suspensionis, an vero necessario debeat succedere subprior conuentus, nisi alius Vicarius à Prouinciali fuisset designatus.

RESPONSIO AVTHORIS.

Respondi nullo modo posse priorem talem Vicarium designare, qui præsit tempore suæ 2 suspensionis, sed necessario debet præsidere subprior conuentus, nisi aliter à Prouinciali sit dispositum. Ratio est, quia Vicarij electi à priore 3 iurisdictio est delegata à priore, & ab eo dependet; ergo illius suspensione finitur, vt patet ex textu, *in* 4 *l. quod principi iuncta, l. si Augusta seq ff de leg. 2.* & tradunt Fulg. *in l. More, n.15. ff. de iurisd. omni. iud.* Sebast. de Medina, *tr. Mors omnia soluit, a.83.* Nam extincto iure authoris extinguitur ius successoris, *l.* 5 *lex vectigali, ff. de pign. l.1. Cod si pignus pignori datum sit.* Confirmatur quia nullus actus incipere potest, vbi finem accipere debet, iuxta illud Philoso- 6 phi synthesis rerum, sic se habet cum analysi, vt ex inde primum synthesis cœperit, ibi Analysis terminetur, alias duos effectus contrarios daremus, quod cum ipsa rei natura pugnat.

Nec obstat id, quod ait nostra constitutio 3. 7 *part. cap.13. num.12.* Subprior in absentia prioris præsideat, nisi ab eo alius Vicarius fuerit designatus. Respondetur namque constitutionem loqui de absentia prioris à conuentu retento munere priorali & habituali iurisdictione, tūc enim integrū illi est Vicarium designare, non vero in nostro casu, in quo est prior suspensus à iurisdictione; esset enim maxima verborū cōtorsio, seu impropria vsurpatio si verbū illud, in absentia prioris, intelligeretur de suspen

ſuſpenſioue, verba autem debent intelligi iuxta communem loquendi vſum *l. ll. 6. quod tamen caſius* vbi Bartol. *ff. de legat. 3. l. Labeo ff de ſupellect. leg.* Mantica *de coniecturis, lib. 3. titul. 8. num. 1.* Souſa *in relectione de cenſuris bullæ cœnæ cap. 2. n. 4. & cap. 6 d. 39. n. 3. & cap 7. num. 5.* verbom vero abſentia, iuxta vulgarem vſum ſolum ſignificat egreſſionem à loco in locum, ſeu defectionem à loco, non vero defectionem ab officio; cum ergo uullus alius detur locus vnde colligatur, quod prior tempore ſuſpenſionis ab officio poſſit Vicarium deſignare, euidenter ſequitur deuolui prioris iuriſdictionem ad ſuperiorem, nam cum lex non diſponat quid in hoc caſu faciendum ſit, id iuris communis diſpoſitioni relictum credimus, nam caſus à noua conſtitutione omiſſus intelligitur ſecundum ius antiquum *l. ſi vero, §. de viro, ff. ſolut matrim. l. commodatiſſimè, ff. de liber. & poſth.* Girouda *de priuileg. n. 556. & 586.* ius autem commune decernit, quod abbate ſuſpenſo à collatione beneficiorum ad priorem clauſtralem collatio deuoluatur Clementina *in agro §. ſi quis autem, verſ. abbate de ſtatu monach.*

8 Et idem dicendum eſt quoties ceſſet iuriſdictio prioris, ſiue per mortem, vel priuationem ab officio; ſiquidem in his caſibus eadem eſt ratio, & prorſus in iure æquiparantur, vt patet *ex cap. 1. de officio vicarÿ in 6.* Et idem dicendum eſt, quando prior eſt excommunicatus, vt patet *ex text. 9. in cap. 1. de officio vicarÿ in 6.* vbi ſancitur, nullius eſſe valoris, quidquid Epiſcopo excom-
9 municato eius vicarius exequitur, & tenent plures DD. citati à Sanchez *lib. 3. d. 30. num 6.* Rebuf. *regul. 3.* Bertach. *in repertor verb vicarius, num. 10.* Marante *specul. aur p. 4. diſt. 1. num. 7.* Guttierrez *1. canonicarum quæſtionum cap. 1 num. 83.* Vgolinus *de cenſuris tab. 1. cap. 11. § 3. num 8.* debet tamen eſſe denunciatus, vel publicus percuſſor clerici, iuxta Conſtantienſis Concilij determinationem decernentis excommunicatum non amittere iuriſdictionem, niſi duobus caſibus prædictis, vt multis probat Sanchez *3. de matr. d. 22. num. 50.* & idem dicendum eſt, quando prior eſt ſuſpenſus, prout ſuſpenſio eſt cenſura, requiritur tamen vt ſit denunciatus, vt aduertit Sanchez *dicta diſp. 3. de matrim. num 8.* quia ante quam denuncietur, adhuc prior retinet iuriſdictionem, & conſequenter perſeuerat iuriſdictio ſui vicarij *argum. text. in dicto cap. 1. de officio vicarij lib. 6.* & ita receptum eſt in mea religione, ſtatim enim ac Prior decedit, ſiue per aliquod tempus ſuſpenditur, etſi ſuſpenſio non ſit cenſura, ſed tantum ceſſatio ab officio, vel ſi promouetur ad aliquod officium incompatibile cum munere priorali, eo ipſo abſque alia nominatione ſuccedit ſuperior in regimine conuentus, & ad illum tota poteſtas prioris deuoluitur, niſi aliud à Prouinciali, vel Generali fuerit ſancitum.

10 Sed quæres. An prioris iuriſdictio deuoluatur etiam ad Subpriorem modo dicto, quoties ipſe prior in ſacra ſeparata ædicula à communitate remotus ſpiritualibus exercitiis operam nauat, ac ſi prorſus abeſſet prior? Reſpondeo negatinè. Ita P. Fr. Ioannes à ſanctiſſimo Sacramento *in diſquiſitionibus regularibus 4. p. num. 105.* Ratio eſt, quia in hoc caſu prior domi eſt, nulla ergo graui præpeditus infirmitate, aliovè conſtrictus impedimento, ne poſſit domeſtico gubernio intendere, ſed præſente priore, nulla præter œconomicam, ſeu propriùs domeſticam conceditur ſubpriori poteſtas, & hæc, non niſi dependenter à priore præſenti, cuius ſubeſt iuriſdictioni; ergo pro tempore, quo prior eſt in ædicula ſeparatus, non deuoluitur iuriſdictio conuentus ad ſubpriorem. Conf. quia velle priorem ſeſe in cellam ſeu ſacram ædiculam ad tempus recipere, vt intentius ſpiritualibus vacet, non tollit ab eo iuriſdictionem, vel Conuentus regimen? ſed tantum occaſioni eſt vt ille ampliorem ſubpriori poteſtatem mandet, vt ſic expeditior curis temporalium exutus interiora tractare valeat, quo caſu quidquid à ſuperiore tractandum ſit iure delegationis illi conueniet, poterit ergo pro libito prior mandatam reſſumere poteſtatem, quia ſicut ſponte illam commiſit, ita poterit commiſſionem, ſiue coarctare, ſiue auferre iuxta textum *in c. 1. de reg iuris in 6.*

11 Nec obſtat ſi ſacra ædicula ſit extra clauſtra, ſiue extra clauſuram ſita, nam quoad hoc pro parte Conuentus reputatur, cum intra conuentus cœpta concluſa ſit, ideoque de priore inibi degente, ac ſi communitati intereſſet loquendum eſt. Nec etiam obſtat talis ſegregatio, vt poſſit ad priorem deferri quidquid tempore talium exercitiorum gerendum occurrat, ſi enim diu quidquã ſe obtulerit facillimè poteſt adiri prior, ſi vero noctu neceſſe ſit vt aliquis religioſus egrediatur ad confitendum infirmũ, vel quid ſimile, tunc ſicut fores vt egrediatur aperiantur, ſic vt prior fiat certior ad aperiri queunt; Imo Quintaned. *ſing. ad ſeptem Eccl. Sacr. t. 1. tr. 3. ſingul. 13. n. 2.* ſentit, nullam Subpriori poteſtatem accreſcere, eo quod prior ad vicinum aliquod prædium recreationis, ſeu viſitationis cauſa per vnum, vel duos dies diuerterit, quaſi idem ſit in ſuburbiis, ſeu vicino prædio degere, ac manere domi, ergo à fortiori id concedere debet de priore habitante in ſacra ædicula intra cœpta Monaſterij.

12 Sed non ideo comprehenſos volo caſus vrgentis neceſſitatis, in quibus, ſi conſolatur prior, aliquid imminet periculi moræ cauſa; tunc enim ipſa neceſſitas poſt ſe raptat [quamuis prior ſpiritualibus exercitiis non inſiſteret] omnes leges, omniumque legum diſpoſitiones, neceſſitas enim non habet legem; vnde vt benè ſubdit Quintanadueñas *dicto num. 2.* ſi communicandi, aut celebrandi vrget tempus, poterit Subprior, ſi non aſt aditus ad Priorem à reſeruatis abſolutionem concedere, cum onere comparendi, & à fortiori idem dicetur de conceſſione, ſiue facultate ad alia leuia, ſiue minus grauia.

13 Hæc omnia inſpecto iuris rigore certiſſima autumo, nec vllo modo noſtris conſtitutionibus contraria. Nam licet. *1. p. cap. 3. num. 2.* dicatur quod, qui in huiuſmodi exercitiis verſantur, ab omni officio, & conuerſatione liberi eſſe debent, noctu, diuque in cella, ſiue ſolitaria ædicula Deo vacantes morari, non intelligitur de Prælatis, ſed de reliquis conuentus Officialibus, & miniſtris exterioribus occupationibus deputatis: Nec ad conſequendum finem, quem ipſa cõſtitutio ex optat, ſcilicet ſpiritualium frequentationem exercitiorũ, ſuppoſita humana fragilitate, proportionatum medium foret, priores tandiu ab officio ſuſpendere; quandiu vacaret prædictis exercitiis, ſed æquum fuit eorum arbitrio relinqui, vt vel omnino à negotiis ſuperſede-

rent, vel aliquibus intendere poſſent, debito pro ſuo libito gubernationis onere, cum Subpriore, vt antea dicebamus.

CONSVLTVM LXXVI.

De Subpriore ſuccedente Priori demortuo, vel priuato ab Officio, an debeat Priori ſuccedere in loco Prioris, & an ei debeatur honorificus titulus, Patris noſtri, & an debeat benedictionem in prima, & completorio impertire.

SVMMARIVM.

1 *Ponitur caſus, ſeu factum.*
2 *Subprior in noſtra religione licet per priuationem Officij, vel mortem Prioris ſuccedat in omni iuriſdictione Prioris, non ſuccedit in loco illius.*
3 *Non poteſt impertire benedictionem in prima, vel completorio.*
4 *Vicarius electus à definitorio ſuccedit in loco Prioris.*
5 *Vicarij electi, ſiue à Generali Prouinciali, vel Priore, habent eminentiorem locum Superiore Conuentus.*
6 *Qui de vno dicit, de alio negare videtur.*
7 *Electio vnius, eſt alterius reprobatio.*
8 *Titulus Patris noſtri, nec Superiori, nec Vicario electo, Generale, tribuendus eſt.*
9 *Ponuntur Prælati quibus talis titulus de iure noſtro dandus eſt.*
10 *Probatur id ex conſuetudine religionis.*
11 *Probatur ex multis capitibus iuris.*
12 *Subprior licet habeat totam iuriſdictionem conuentus, non poteſt dicere confeſſionem, vel impertire benedictionem in choro in prima, vel in completorio.*
13 *Idem dicendum eſt de Vicario etiam poſito à Generali.*
14 *Subprior, etſi præſideat in Conuentu ſedet in Choro poſt Sacerdotes veſtibus ſacris indutos.*
15 *Idem dicendum eſt de Vicariis etiam electis à Generali.*
16 *Qui per Prælatos intelligantur in noſtris conſtitutionibus de iure noſtro.*

CASVS, SIVE FACTI SPECIES.

1 Vidam Prior noſtræ congregationis Carmelitanæ Excalceatæ priuatus fuit ab Officio, & eius Subprior ſucceſſit in iuriſdictione conuentus cum omni poteſtate, ac ſi Prior eſſet in defectu Prioris ex vi legis, ex eo quod Prouincialis alium Vicarium non deſignauit, dubitatum fuit.

Et quæſitum fuit à me, an ſucceſſerit etiam in loco Prioris, & an deberet dare benedictionem in completorio, & in prima, & an deberet ei dari titulus honorificus Patris noſtri, aliis Prælatis debitus: & quid dicendum foret de aliis Vicariis, tam electis à definitorio, quam à Prouinciali, vel Generali, vel etiam Priore?

RESPONSIO AVTHORIS

Reſpondeo nullo modo deberi Subpriori per 2 vacationem Prioris locum debitum Priori. Ita P. Fr. Ioannes à ſanctiſſimo Sacramento *in diſquiſitionibus regularibus p. 4. num.* 121. Et ratio eſt, quia licet Subprior ex vi noſtræ conſtitutionis, & iuris communis, & antiquæ conſuetudinis ſuccedat in omni iuriſdictione ordinaria Prioris, id tamen intelligitur limitationibus, quæ ex eadem conſtitutione habentur; Atqui noſtra conſtitutio 3. *p. cap.* 13. *num.* 13. decernit, quod 3 ſolus Vicarius electus à definitorio eandem poteſtatem, & præeminentiam habeat, ac ſi eſſet Prior; ergo ſi præeminentiam Prioris hoc ſolo 4 Vicario à definitorio electo concedit, euidenter ſequitur eam aliis Vicariis, & præſidentibus, etiam poſitis à lege denegare.

Confirmatur. Quia noſtrum Capitulum gene- 5 rale anno 1667. conceſſit Vicariis poſitis, non ſolum à Definitorio, ſed etiam à Generali, Prouinciali, vel Priore eminentiorem locum Superiori Conuentus; vt patet *ex declaratione prædicti capi-* 6 *tuli, n.* 43. & nihil diſpoſuit de Superiore quando ex vi legis præſidet in conuentu; ergo ſignum eſt noluiſſe illum in loco meliorare in defectu Prioris; patet conſequentia, quia qui de vno dicit, de alio negare videtur, vt conſtat per textum *in cap. nonne de præſumpt. cum ſimilibus,* 7 & electio vnius eſt alterius reprobatio *l. cum ita legatum, §.1. ff. de condit. & demonſtr.* Surdo *conſil.* 428. *num.* 8. ergo cum lex ſuperiorem locum prædictis Vicariis concedat, & nihil de Superioribus diſponat, voluit eos relinquere in ſua ſede, quam antea habebant, non ſi lex aliud voluiſſet, expreſſiſſet.

Et idem dicendum eſt de honorifico titulo 8 Patris noſtri, nam hic titulus dandus eſt ſolum Patri noſtro generali, & definitoribus generalibus in toto ordine, prouincialibus in ſuis prouinciis, & prioribus in ſuis conuentibus. Et ratio eſt, quia noſtra Conſtitutio 1. *p. cap.* 15. *num.* 9 *finali* determinat Prælatos, qui hoc titulo honorandi ſunt, ſcilicet generalem, & definitores generales in toto ordine, prouincialem in ſua prouincia, & priorem in ſuo conuentu; ergo præter hos, nulli alteri etiam, ſi ſit præſes conuentus, vel Prouinciæ, vt infra dicemus, dandus eſt talis titulus, Patris noſtri, Patet conſequentia, quia illa particula, ſcilicet, eſt præcedentium declaratoria, vt tenet cum multis Barboſa *de dictio-* 10 *nibus, dictione* 423. *num.* 1. ergo euidenter excludit ſuperiorem, etiamſi cum plena poteſtate præſideat in conuentu, & idem dicendum eſt de aliis Vicariis ſiue poſitis à Prioribus ſiue à Prouincialibus, vel à Generale, propter eandem rationem vt *infra* magis explicabimus.

Confirmatur ex vſu, & conſuetudine totius 11 Religionis, quæ nunquam conſueuit tales Vicarios, ſiue præſidentes titulo Patris noſtri honorare; ſed conſuetudo generalis Religionis eſt optima legum interpres, vt patet *ex cap. cum dilectus de conſuetudine, l. more, ff. de legibus l. ſi de interpretatione, ff. eodem,* Siluan. *conſil.* 88. *num.* 17. Tiraquello *de nobilitate cap.* 10. *num.* 9. Afflictis *deciſ.* 166. *num.* 9. Menoch. *conſil.* 33. *num.* 44. Maſcard. *de probationibus conſil.* 415. *num.* 10. Caldas *in l. ſi curatorem, verbo contractum, n.* 19.

Cod.

[12] *Cod de in integr. restit.* ergo nullo modo talis titulos prædictis Vicariis, vel præsidentibus dandus est.

[13] Et eadem ratione in prima, & completorio nec confessionem, nec benedictionem imperrire debeot, vel possunt, vt habetur *in nostro ceremoniali, cap. 7. num. 3.* Nam hæc pertinent ad prælatum, & non ad superiorem, vel vicarium, insuper licet Priores in Choro ministris, & hebdomadario sacris indultis præcedant, vt ibi habetur, Subprior etsi præsideat in Conoentu minime, [14] sed primus ab illis sedet, & idem dicendum est etiam de Vicariis conuentualibos, positis à Generali; in omnibus enim his casibus coarctata est authoritas Sobprioris, & Vicariorom, [15] vt colligitur *ex cap. 12. nostri caremonialis, num. 3.* vbi cum disposoisset debere ministros altaris sedere in Choro immediate post Prælatos subiungit, nomioe autem Prælatorum intelligitur. P. Fr. Generalis, & Definitores generales in toto ordioe, Prouincialis in soa Prouincia, & Prior in suo Conuentu, & in qoocunque loco vbi Prælatorum facta fuerit mentio ad similes res, [16] dicti intelligantur, vbi nota. ad similes res, id est, ad præcedentiam loci, & aliàs præeminentias; ergo tam Sopprior quam alij Vicarij ab his omnibus præeminentiis à lege excludontor. Ita P. Fr. Ioannes à sanctissimo Sacramento *p. 4. in disquisitionibus regularibus n. 120.*

CONSVLTVM LXXVII.

De Religioso irrogante iniuriam Subpriori actu præsidenti in Conuentu, an puniendus sit eadem pœna, si ac iniuriam Priori ipsi irrogaret?

SVMMARIVM.

1. *Ponitur casus, seu factum.*
2. *Subditus qui percussit Subpriorem præsidentem in Conuentu idem delictum commisit, ac si Priorem percuteret.*
3. *Subprior quando habet eandem iurisdictionem ac Prior, eadem reuerentia tractandus est.*
4. *Subprior in absentia Prælati potest imponere præcepta.*
5. *Subditi in absentia Prioris tenentur obedire Subpriori, ac Priori.*
6. *Constitutio correctoria iuris communis, solum in casibus assignatis obseruanda est, & minimè ad alios similes extrahenda.*
7. *Vicario non est tribuendus tantus honor sicut principali, quando Vicarius actualiter subditus est principali, & iurisdictione caret.*
8. *Secus quando vices Prælati exercet.*
9. *Honor non debetur Superiori quando præsidet in Conuentu ratione personæ, sed officij.*
10. *Si in aliqua religione datur certa pœna contra offendentem Prælatum, eadem pœna mulctandus est offendens subpriorem quando actu præsidet in Conuentu.*
11. *Ponitur argumentum in contrarium, & soluitur.*
12. *Qui in Prælatos iniicit manus puniendus est iure nostro considerata Prælatorum qualitate.*
13. *Subprior cum præsidet in Conuentu non est minor Prælatus, quam Prior.*

CASVS, SIVE FACTI SPECIES.

[1] QVIDAM Religiosus oblitus vocationis suæ, irrogauit quandam iniuriam grauem subpriori, tempore quo ipse præsidebat in Conuentu in absentia Prioris per multum tempus.

Quæsitum fuit à me an puniendus esset delinquens eadem pœna, ac si Priorem ipsum eadem iniuria afficeret.

RESPONSIO AVTHORIS.

[2] REspondi affirmatiuè, Ita P. Fr. Ioannes à sanctissimo Sacramento *in disquisitionibus regularibus p. 4. num* 127. Ratio est, qoia tunc temporis Subprior Prælati locum obtinebat, [3] & eadem potestate fungebatur; ergo eadem reuerentia à subditis illi præstanda erat, ac Priori; ergo subditus iniuria illum afficiens eadem pœna puniendus est, se si Priorem ipsum iniuria afficeret.

[4] Confirmatur: quia Subprior in ordine nostro in absentia Prælati potest imponere præcepta; ergo [5] subditi ei obedire tenentur eodem modo, ac si à Prælato impositi fuissent, nihil enim in hoc nostra constitutio minuit Superioris Vicarij authoritatem.

[6] Confirmatur 2. Quia constitutio, quæ Subprioris authoritatem aliqualiter minuit, est iuris communis correctoria; ergo solum in casibus expressè ab illa assignatis obseruanda est, & minimè ab alios similes extrahenda, vt patet *ex l. præcipimus, Cod. de appellat.* & cum communi Doctorum tenet Veracruz *in appendice dubio 14. consil. 3.*

[7] Nec obstat si dicas cum Roderico *tom 1. regul. quæst. 33. art. 8.* non tantum honorem deberi Vicario, sicut principali. Respondetur namque id intelligi, quando Vicarius actualiter Prælato subditus est, omnique iurisdictione est viduatus, secus quando ipse vices Prælati exercet cum authoritate ordinaria. [8] Nec obstat aliquando subpriorem iuuenem esse, & non dignum tanta authoritate, & reuerentia, ac Prælatus ipse, nam hic honor non illi debetur ratione personæ, sed officij. quod sufficit, vt iniurius in illum eadem pœna mulctetur, ac si in Prælatum ipsum delinqueret, [9] vnde si in aliqua religione assignata est pœna pro tali, vel tali iniuria inferente in Prælatum, [10] eadem pœna multandus est, qui Subpriorem præsidentem affecit.

[11] Nec obstat, quod in nostra Religione Subprioris authoritas quando præsidet in Conuentu in aliquibus deminuta sit; siquidem lex nostra, vt *supra* diximus illi non concedit præeminentias Priori debitas, quæ attento iure communi illi debebantur quando actualiter præsidet; ergo non illum iniurians æquali pœna puniendus est, ac si Priorem iniuriasset; siquidem non eædem præeminentiæ illi debitæ sunt ac Priori, & pœna debet commensurari delicto *cap. non adferamus 24. quæst. 1. authentico, vt patris familias succedat. § quia*

vero

vero cap. Felices verſu, illud autem de pœnis lib.6. cap final. de his quæ fiunt à maiori parte capituli Sanchez *de matrim.d.22.n.9.*

Reſpondetur namque conſtitutionem noſtram ſolum limitare iuriſdictionem Subprioris quoad præeminentias ibi aſſignatas, vt patet *ex illis verbis capituli 2. num 3. pera cauſas ſemelhantes,* quæ verba ſolum loquuntur de præeminentiis ibi aſſignatis; aut ſimilibus, vnde illa reſtrictio non eſt ad alios caſus diſſimiles pertrahenda, nam lex diminuens authoritatem Subprioris eſt iuris communis correctoria, & ideo ſolum in caſibus expreſſis eſt obſeruanda, & non ad diſſimiles caſus pertrahenda, *l. præcipimus, Cod. de appellationibus.*

12 Nec obſtat quod noſtra conſtitutio *p.4.c.4.§.4.* loquens de percuſſoribus, quo ſupplicio caſtigãdi ſint, quãdo manus violentas injiciunt in Prælatos dicit, quod qui in prælatũ manus violentas injicit, puniendus eſt conſiderata prælatorum qualitate; ergo cum authoritas Subprioris minor ſit, ac prælati, videtur dicendum, quod ſtando in noſtra lege minori pœna puniendus ſit, qui in Subpriorem, v.g. alapam iniecit, quam ſi in prælatum injiceret. Reſpondetur legem ſolum velle dicere minori pœna puniendum eſſe, qui minorem prælatum iniuria afficeret, in præſenti autem Sub-

13 prior non eſt minor prælatus, ac ipſe Prior, cum eadem prorſus fulgeat authoritate, ac poteſtate, vnde delinquens eadem pœna puniendus eſt; ac ſi Priorem ipſum iniuria afficeret.

CONSVLTVM LXXVIII.

De Subpriore præſidente in Conuentu in abſentia Prioris. An antequam tranſirent 24. horæ abſentiæ Prioris, poßit amouere Officiales Conuentus à ſuis Officiis, & inobedientes inÿcere in carcerem, & de eis formare proceſſus, &c.

SVMMARIVM.

1 *Ponitur caſus, ſeu factum.*
2 *In Subpriorem non deuoluitur iuriſdictio ordinaria in abſentia Prioris, niſi tranſactis 24. horis, dummodo aliud lege non ſit ſanci um.*
3 *Pro noſtratibus datur de hoc lex in noſtris conſtitutionibus.*
4 *Per hanc legem non habent locum variæ opiniones, quæ de hoc dantur in noſtra Congregatione.*
5 *Noſtra lex quæ diſponit quod Subprior non poſſit imponere in abſentia Prioris præcepta in Conuentu, niſi poſt 24. horas, idem diſponit in aliis actibus iuriſdictionis,*
6 *Caſus præcepti, exempli gratiâ expreſſus fuit, & non reſtringit legem generalem.*
7 *Subprior in abſentia Prioris antequam ſint tranſacta 24. horæ non poteſt oſtiarium poſitum à Prælato amouere ab officio, ipſo remittente.*
8 *Subprior in abſentia Prioris nequit aliquid innouare.*
9 *Dictio,* aliquid, *pro minima etiam re ſupponit.*
10 *Remouere officialem ab Officio, in quo eum poſuit Prælatus, eſt magna innouatio.*
11 *Si ſit periculum in mora, poteſt Subprior remouere officialem ab Officio in quo erat poſitus a Priore.*
12 *Lex ſolum prohibet, ne Subprior aliquid in abſentia Prioris innouare præſumat.*
13 *Qui ex iuſta cauſa operatur, non temere, vel fraudulenter operatur.*
14 *Præſumptio, dolum & temeritatem profert.*
15 *Talis remotio ab officio ex cauſa eſt conformis legi.*
16 *Capitulum ſede vacante cum cauſa poteſt excommunicare ſubditos rebelles.*
17 *In noſtro caſu non erat periculum in mora, nec iuſta cauſa amouendi oſtiarium ab officio.*
18 *Quoties lex aliquid prohibet nulla adiecta pœna pro tranſgreſſoribus, quamuis lex non apponat clauſulam annullantem, quidquid contra illam prohibitionem fit, eſt nullum.*
19 *Secus dicendum eſt quando lex imponit pœnam.*
20 *Lex noſtra prohibens Subprioribus ne aliquid innouent in abſentia Prioris, nullam imponit pœnam.*
21 *Subprior in abſentia Prioris antequam tranſeant 24. horæ non poteſt formare proceſſum contra aliquem religioſum.*
22 *Non poteſt, probato crimine, illum in carcerem detrudere.*
23 *Subprior antequam tranſeant 24. horæ nullam habet iuriſdictionem in conuentu.*
24 *Formare proceſſum, inÿcere in carcerem eſt actus iuriſdictionis coactiuæ.*
25 *Caſtigare Religioſum pertinet priuatiuè ad illius Prælatum, vel ad Papam.*
26 *Subprior antequam tranſeant 24 horæ ab abſentia Prioris non eſt prælatus Conuentus.*
27 *Quod non inuenitur conceſſum, expreſsè intelligitur eſſe prohibitum.*
28 *Priores noſtri ex vi legis, etiam abſentes habent omnem iuriſdictionem, non ſolum habitualem, ſed actualem in ſubditos ſuos.*
29 *Lex non abſolutè concedit iuriſdictionem Subprioribus in abſentia Prioris, ſed cum limitatione, vt nihil innouare poſſit.*
30 *Pro tempore abſentiæ Prioris dandus eſt prælatus, qui abſolutam habeat totam iuriſdictionem Conuentus.*
31 *Prior etiam abſens poteſt exercere omnem iuriſdictionem voluntariam in ſubditos, dummodo poſſint ſcripta mandari.*
32 *In aliis religionibus deuoluitur omnis iuriſdictio ad Subpriores, & ſolum remanet habitualis in prioribus.*
33 *Subprior pro eo tempore, quo ad eum iuriſdictio non eſt deuoluta non eſt prælatus Conuentus etſi in eo præſideat.*
34 *Solum eſt coadiutor Prioris, & habet ius præcipiendi intra limites domeſticæ gubernationis.*
35 *Subditi in prædictis rebus domeſticis tenentur ei obedire ex vi voti obedientiæ.*
36 *Si Subprior excedat limites ſuæ iuriſdictionis quæ ſolum eſt ad res leues, & ad gubernationem domus concernentes, ſubditi non tenentur ei obedire.*
37 *Si culpæ religioſorum ſint graues Subprior dum ad eum iuriſdictio deuoluta non eſt non poteſt*

eos

eos corrigere, & castigare.

38 *Excipe nisi periculum sit in mora, nam tunc potest carcerare religiosum ne fugiat, non tamen formare processum, interrogare testes, vel alia similia efficere.*

39 *Praedictus Subprior incarcerando dictum religiosum incurrit in censuram* si quis suadente Diabolo.

40 *Carcer solum ex magna causa tribuendum est religiosis, praecipue in ordine nostro.*

41 *Carcer in nostro ordine est magna infamia.*

42 *Praedictus religiosus pro eo tempore non tenebatur subpriori eum praecipitanti in carcerem obedire.*

43 *Sententia carceris lata pro eo tempore à subpriore fuit lata à non iudice.*

CASVS, SIVE FACTI SPECIES.

1 QVIDAM Subprior nostrae Congregationis, recedente a Conuentu priore, non reuersurus per multos dies, cum praesideret in conuentu iuxta formam legis, accidit quod post paucas horas quod praelatus à domo exierat, ostiarius domus noluit facere rem quandam quam subprior illi praeceperat, iratus subprior eum statim ab officio amouit, & statim de inobedientia formauit processum, & probata inobedientia, reclusit in carcere antequam transirent 24 horae post recessum prioris.

Quaesitum fuit à me primò, An subprior licite posset amouere illum ostiarium à suo officio. Secundo, An pro inobedientia posset formare processum, & probata inobedientia eum in carcerem detrudere. Tertio an incurrerit censuram contra iniicientes manus violentas in clericum, eo quod absque iurisdictione miserit religiosum illum in carcerem.

RESPONSIO AVTHORIS PRIMO QVAESITO.

An subprior licite posset amouere illum ostiarium à suo officio?

2 PRo huius quaesiti resolutione notandum est, in subpriorem in absentia prioris non deuolui iurisdictionem ordinariam nisi post 24. horas à recessu prioris à Conuentu, dummodo aliud lege sancitum non sit, seu consuetudine receptum, in aliqua religione. Sic expresse Naldus, *verbo abesse, n* 11. & cum eo Peirinis, *de priuilegiis const.* 4. *Sixti IV. n.* 26. qui ait debere abesse a Conuentu per vnum diem naturalem, quem refert, & sequitur Pelizarius, *manual. regul. tom* 2. *tract.* 8 *cap.* 2. *n.* 50. Miranda, *tom* 2 *Manual. praelator. q.* 20 *art.* 1. *conclus.* 3 F Ioannes à Sanctissimo Sacramento, *in disquisitionibus regularibus, p.* 3. *n.* 385. & pro 3 nostratibus colligitur ex nostra constitutione, *2. p. cap.* 1. Vbi ait, volumus, & declaramus, quod in absentia proprij praelati Conuentus quando est extra oppidum, & amplius quam per 24. horas immoratur eius Vicarius, vel praeses possit in casu necessitatis praeceptum imponere.

Ex quibus verbis colligitur legem solum tunc voluisse subpriorem verum praelatum haberi, & omnes iurisdictionis actus posse exercere post vi-

4 ginti quatuor horarum spatium, vt tolleret opiniones, quae circa hoc circumferebantur. An statim ac prior à Conuentu exibat extra locum vbi constructum est Monasterium, statim ei iurisdictio ordinaria competeret; alij namque ita existimabant, ita Peregrinus 1. *p. constit.* 5. *cap.* 9. *lit. F.* Alij dicebant exeunte priore ad ciuitatem vbi Conuentus existit statim iurisdictionem acquiri subpriori, ita Lexana, *tom* 2. *cap.* 13. *n* 4. Alij dicebant tunc solum subpriori conferri iurisdictionem, quando praelatus exit à Conuentu in alterum oppidum eadem die non reuersurus. Ita Diana, *p* 3. *tract.* 2. *de dub. regularib. resol.* 28. Omnes ergo has opiniones volens infringere nostra constitutio statuit, vt subprior non habeat iurisdictionem ordinariam in Conuentu, nisi post 24. horarum spatium, & non antea.

5 Nam licet constitutio solum loquatur de praeceptorum impositione, eadem ratio militat pro quibuslibet potestatis, & iurisdictionis actibus, casus vero praecepti exempli gratia expressus fuit, 6 quod minime restringit generalem dispositionem textus, *in l.* 1. *§. quod vulgo, ff. de vi armata l damni infecti, ff de damn. infect. l. penult. §. vali ff de iur. & facti ignor. l. scire, §. oportet. ff. de excusat. tutor.* Tiraquell. *in l si vnquam, verbo libertas, n.* 17. *Cod de reuocat. donat.* Surd. *consil* 308. *n.* 10. Molina, *de primogenijs, lib* 2. *cap* 8 *n* 4. Lezana, *verbo leges regularium n* 42. Grat. *Disceptationum forensium, cap.* 563. *n.* 73. Tuscus, *tom.* 3. *lit. E, concl.* 547. Fla. *de consid. q* 9. *n.* 55. & alij passim: his suppositis,

7 Respondi primo quaesito subpriorem non posse ostiarium illum antequam transirent 24. horae amouere à suo officio, in quo erat positus à praelatu Ratio est, quia 3 *p. nostrarum constitutionum, c.* 13. *n.* 12. statuitur ne subprior, nec illi qui in absentia 8 prioris vices eius gerunt aliquid innouare praesumant, dictio vero illa, aliquid pro minima etiam 9 re supponit, vt docet Tiraquel *in l. si vnquam, Cod de renouanda donat. verb. omnia n* 4. Menoch. *remed.* 14. *recuper. n.* 8. *& consil* 4 *n* 18. *& consil* 39. *n* 9. *& consil.* 1782. *n.* 29. Surd. *decis.* 285 *n.* 8. *& consil* 383. *n.* 12 Cened. *singul. n.* 1. Grat. *Disceptationum forensium, cap.* 509. *n.* 3. Barbosa, *de dictionibus, dictione* 14. *n.* 6. Atqui remouere officialem ab officio in quo eum posuit prior est magna innouatio, vt bene aduertit P. Fr. Ioannes à sanctissimo Sacra- 10 mento, *in disquisitionibus regularibus p.* 4. *n.* 145. Ergo nullo modo subprior ad id habebat authoritatem, praecipue cum nondum ad illum deuoluta fuerit iurisdictio, nec vllum esset periculum in mora.

11 Fateor enim quod si sit periculum in mora tunc optime poterit subprior auferre officialem ab officio in quo erat positus à priore, quod colligitur ex verbis illis legis, ne aliquid innouare praesumant, nam si ex graui ratione, & causa officialem ab officio auferat, tunc non temere, & fraudulenter, vt supponit verbum, praesumat, sed iuste, eum ab offi- 12 cio aufert, praesumptio namque dolum, temeritatemque prae fert, vt bene Cardin. *Clem* 1. *de priuil. qu* 39. Imola, *Clem* 1. *de rescriptis, n* 11. qui ait hoc 13 verbum importare vexationem, & attentationem contra ius, Sanch. 14 9 *de matrim d.* 32. *n.* 38 Barb *tract. de dictionibus, dictione* 178 *&* 174. *& in Collectan. tom.* 1 *cap. decernimus n.* 5. *de iudic.* cum autem rationabilis causa superuenit persuadens dictam innouationem quae non patitur recursum ad prio- 15 rem absentem, tunc talis innouatio, non so-

lum non eſt contra legem, ſed menti illius valde conformis.

16 Quod probatur ex textu, *in cap. his quæ 11. de maior. & obedient.* Vbi ſibi reſeruans Pontifex corrigere, ſeu cenſuras imponere ſede vacante prouidens hac via Eccleſiæ tranquillitati & paci, iſta reſeruatione non obſtanti cõmentatur Gloſſa, *verbo pro bono pacis*, quod ſatis poteſt concedi argumento illius capitis, quod capitulum, vacante Eccleſia, cum cauſa rationabilis ſubeſt, poterit excommunicare ſubditos, ſi fuerint contumaces, & inobedientes; Similiter ergo quamuis noſtra conſtitutio prohibeat pro bono pacis ne ſubprior in abſentia prioris aliquid innouare præſumat, ſatis ei poteſt concedi argumento ipſius conſtitutionis id poſſe, ſi cauſa rationabilis ſubſit, cum autem in præſenti nulla ſubeſſet cauſa cum

17 ex obedientia denegata nullum periculum immineret ex mora, cum alias religioſus in officio hoſtiarij antea bene proceſſiſſet, nec de eo in officio eſſet aliqua querela, & obedientia ill fuiſſet caſualis, & ex impetu paſſionis exorta, inde eſt quod auferre eum ab officio, non ſolum antequam ad ſubpriorem deuoluta eſſet tota domus iuriſdictio, ſed etiam poſtea fuiſſet magna innou tio, ac per conſequens nulla, ſiquidem omnia illa quæ ſubprior in abſentia prioris innouando attentauerit ſunt prorſ s nulla.

18 Et ratio eſt; quia quotieſcumque lex, ſiue ſtatutum aliquid prohibet, & remanet pura prohibitio, nulla pro tranſgreſſoribus adiecta pœna, quamuis lex non apponat clauſulam annullantem quidquid contra talem prohibitionem fit redditur caſſum, & inane, ita Vantius, *de nullit rub: ic. quot, & quibus modis nullitas in iudicio proponatur, n.55.* Boſan. *in conſt. Picen. gloſa 6.n. 67.* Soarez, *lib.5. de legibus, cap.18. n.20.* Salas, *eodem tractatu, q.96. tract.14 d.16. ſect.8. n.21.*

19 Quod non accidit quando lex imponit pœ am, nam tunc tollit actus nullitatem, Suarez, *dicto cap 18. n.29.* Salas, *dicta ſectione 8 n 17.* Cephalus, *conſil.47. n.14.*

20 Bechius, *praxi nouitior. d 4 dub. 4.* Atqui noſtra lex in prædicto caſu nulla n imponit pœ am ſubprioribus aliquid innouantibus; ergo quidquid egerint innouando abſque legitim cauſa erit prorſus irritum & inane, & ſub litus non tenebitur ei in conſcientia obedire: nam quando ſuperior aliquid iniuſte, & vltra ſuam poteſtatem præcipit, ſub litus non tenetur ei obedire vt, diximus, *in noſtro Directorio Regularium p. tract. 3. d.6. num. 174.*

RESPONSIO AVTHORIS SECVNDO QVÆSITO.

An pro inobedientia poſſet formare proceſſum, & probata inobedientia eum in carcerem detrudere.

21 RESpondi ſubpriorem non poſſe antequam tranſirent 24. horæ formare proceſſum, nec recipere informationes, & teſtes contra reum,

22 nec eum probata inobedientia poſſe detrudere in carcerem. Ratio autem eſt; quia ſubprior pro eo tempore non habebat vllam iuriſdictionem in

23 conuentu, niſi tranſactis 24. horis; Atqui formare proceſſus, iniicere in carcerem, eſt actus iuriſdictionis coactiuæ, vt tenent Henriquez, *de indulgent. cap.14.* Confectius, *cap. 2. de exemptione*, Brunus, *tract.2. priuilegiorum regularium, cap. 14.*

24 *propoſitione 2.* verſu accedit, eſtque communis ſententia apud DD. Ergo ſubprior ſi antequam habeat iuriſdictionem in conuentu hæc faciat, nihil operatur.

25 Confirmatur primo, quia caſtigare religioſum ſpectat priuatiue ad illius ſuperiorem, vel ad Pontificem, vt tenet Abbas, *cap. fin. n.5. verſu ſi vero populus de clericis* Peregrin. Bartol. *à Dino Dio in pr. ff. de re iudicata*, Cocheir, *tom 1. p 4 q. 33 n.2.* Portel. *verbo Epiſcopus*, Sanchez, Henriquez, Rodriguez, quos citat Barboſa. *de poteſtate Epiſcopi p. . alleg. 78. n.25.* Tamburinus, *de iure Abbatum, tom 1. d 19. q.7. n.7.* Scortia, *in Bullis Pontific Theoremate 394.* Peirinis, *de priuileg. to.1. ad conſt. 11. Sixti IV. n 6.* Villalobos, *tom 2. tract. 8. difficult. 6. n. 17.* Zabarella, & Lupus, *in cap. Archiepiſcop. §. fin. 5. de priuilegiis*;

26 Atqui ſubprior pro illo tempore antequam tranſirent 24. horæ non erat verus prælatus, & ſuperior illius religioſi, nec habebat iuriſdictionem ordinariam ſpiritualem, vel temporalem vt tradunt communiter DD. *ſuper Clement. 2. de reſcriptis*; vbi Benedict. Capra, *ibi*, quia tota poteſtas eſt penes abbatem, non penes ipſum, quod antea docuerat Zabarella, *ibidem, n 2 per textum in cap. quorundam. & in cap. ſi religioſus de electi.* & tenet Syluester, *verbo confeſſor. 2. q.8. dicto 3.* Sotus, *in 4. diſt. 8. q.4. art. 2.* Azor. *inſtit. moral. 2. p. cap.13. q.7.* Sanchez, *in Decalogum, tom.1. lib.4. cap.33. n.16. & cap.39 n.6. & lib.6. cap.13. n.73.* Suarez, *de religione, lib.6. cap.7 n.17. & tom.4. lib. 2. cap 2. n.2.* Tamburinus, *de iure Abbatum, tom.2. d. 1. q.4. n.4.* Molina, *tract.5. de iuſtitia d.10. n. vltimo*; ergo ſubprior antequam tranſirent 24. horæ non poterat prædictos actus iuriſdictionis exercere.

27 Confirmatur 2. Quia quod non inuenitur conceſſum expreſſe, intelligitur eſſe prohibitum, *cap. illa nec ſede vacante*, gloſa, *ibidem lit. C*, Sed ſubprioribus noſtris non inuenitur alicubi conceſſum in lege ante 24. horas abſentiæ prioris poſſe actus iuriſdictionis exercere; ergo etiam intelliguntur eſſe prohibiti: ergo ſubprior eos antequam tranſirent viginti quatuor horæ exercendo nulliter procedit. Dices quid ergo faciet ſubprior pro illo tempore: nam ſi ille non poteſt vti actibus iuriſdictionis conuentus, manebit pro eo tempore ſine gubernio, & ſine prælato, quod dicere proculdubio abſurdiſſimum videtur.

28 Reſpondeo quod in noſtra religione hæc obiectio nullam vim habet, ſiquidem priores noſtri ex vi legis, etiam abſentes, etiam poſt 24 horas habent omnem iuriſdictionem, non ſolum habitualem, ſed etiam actualem in ſubditos ſuos, ſiquidem lex non abſolute concedit iuriſdictionem ſubprioribus, ſed cum limitatione, vt nihil innouare poſſit: vnde cum authoritas ſubpriorum pro eo tempore non ſit abſoluta, ſed limitata dandus eſt prælatus qui abſolute habeat illam,

29 hic autem eſt ipſe prior qui etiam vt abſens poteſt exercere omnem iuriſdictionem voluntariam in ſubditos, dummodo commode valeant ſcripta mandari;

30 Ita Portel, *verbo prælati poteſtas in additionibus, numero 11.*

31 N. Fr. Ioannes à Sanctiſſimo Sacramento, *in Diſquiſitionibus regularibus, p. 4. num. 174.*

32 In aliis vero Religionibus, in quibus abſente priore poſt 24. horas tota iuriſdictio abſoluta deuoluitur

uolnitur ad Subpriorem, & solum manet habitualiter in Priore, nisi aliud lege stabilitum sit, vt docent DD. & Glossa, *in Extrauaganti venerabilis, verbo Prioratus de prabendis*, Syluester, *verbo pralatus, n.2.* Azorius, *p.1. lib.7. cap.18.* Sanch. *in Decalog. tom.1. libro 4. cap. 24. numero 23.* Sairus, *in claui Regia, lib.6. cap.10. dub.6.* Rodriguez, *3. regul. quæst. 20. art. 3.* Diana, *part. 3. tract. 2. de dub. regul. resolut. 28.* Tamburinus, *tom.2. d.2. q.18.* Pelizarius, *tom 2. tract. 3. cap. 2. num. 3.* Dicendum est, pro eo tempore prælatum adhuc censeri, ac si domi esset, vnde sicut si exilset ad ciuitatem Subprior ea defectu iurisdictionis non posset exercere actus iurisdictionis, sed debet expectare aduentum prælati, nisi periculum sit in mora, ita pro illo tempore antequam transeant 24. huræ à recessu prioris à domo, debet spectare quod iurisdictio ad eum denoluatur; interim tamen debet considerare quid faciendus sit & transactis 24. horis iterum vocare religiosum coram duobus, vel tribus testibus, & ab eo inquirere, an velit ei obedire, an vero persistat in sua inobedientia, & si dicat se velle obedire lucratus est illum, sin minus tunc vtatur gladio iurisdictionis quo potitur.

33 Et ratio huius doctrinæ est, quia Subprior pro eo tempore, quo iurisdictio, siue absoluta, siue limitata ad eum non est delata, non est verus prælatus conuentus, etsi in eo præsideat, 34 sed tantum est coadiutor Prioris, & solum habet ius præcipiendi intra limites domesticæ gubernationis, vnde circa res domesticas potest præcipere, corrigere, & leuibus pœnis iuxta religionis morem punire, non quia ei absolute dominatiua potestas incumbat: nam hæc ex vi voti obedientiæ soli prælato incumbit, sed quia eo ipso quod constitutus est vt prælatum adiuuet, sufficiens illi potestas in sua nominatione tribuitur, vt intra claustrum illa possit obire, quæ suæ curæ, & ea proprio munere committuntur. Ita Suarez, *tom. 4. de relig. lib 2. cap. 2. num. 2.* & patet, *ex textu in cap. cum ad Monasterium, versu Prior autem, de statu monachor.* Sanchez, *tom. 1. in Decalogum, cap. 33. num. 16. lib. 4. & tom 2. lib. 6. cap. 13. numero 75.* Rodriguez, *1. tom. regular. quæst. 54. artic. 1.* Molina, *tract. 5. de iustitia, disp. 10.* Barbosa, *in Collectanea ad ius canon. tom. 3. clem. 2. de rescriptis, verbo subpriori claustrali.*

35 Vnde subditi in prædictis rebus tenentur ei obedire non solum vt filij parentibus, sed ex vi voti obedientiæ, vt tenet Vasquius, *tom 2. in 1.2. quæst 96. art. 4. num. 26.* Sanchez *in Decalog. tom 2 lib 6. cap.1. num.21. & 22.* Suarez, *3. de relig lib.10. cap 11 num. 9.* Pelizarius, *tom 1. tract. 4. cap.4. sect.4. num 116.* Et ratio est, quia religiosi ex vi voti obedientiæ tenentur obedire ei in quem prælatus suas vices delegauerit; ergo multo à fortiori tenebuntur obedire, si lex ipsa potestatem præcipiendi delegauerit, sed lex præcipit vt subprioribus in eis quæ sui muneris sunt omnes obediant; ergo ad id tenentur subditi ex 36 vi voti obedientiæ. Aduerte tamen, quod si subprior excedat limites suæ iurisdictionis, quæ solum est ad res leues, communes, & ordinarias, & ad gubernationem domus concernentes, tunc religiosi non tenentur ei obedire, siquidem eius iurisdictio ad solas res concernentes suo officio extenditur, vt diximus.

Vnde si culpæ religiosorum sint graues, vt est inobedientia in faciem ipsius subprioris præsidentis, tunc non potest subprior dummodo non habet iurisdictionem eum corrigere, hoc enim pertinet ad prælatum ad quem spectat iudicare de culpa 37 graui, sed debet spectare quod iurisdictio ad eum deuoluta sit. Et minus potest processum formare, carcerare, &c. Qui sunt actus iurisdictionis 38 coactiuæ. Dixi nisi periculum sit in mora, nam tunc poterit recludere religiosum ne fugiat, vel alia ad vitandum periculum efficere, vt *suprà* diximus, non tamen formare processum, testes inquirere, quia in hoc nullum est periculum in mora, breuissime enim transeunt 24. horæ, & postea vt diximus poterit formare processum, & cætera ad suum munus spectantia efficere, vt *suprà* diximus.

RESPONSIO AVTHORIS TERTIO QVÆSITO.

An incurrerit censuram contra iniicientes manus violentas in clericum, eo quod absque iurisdictione miserit religiosum illum in carcerem.

Respondi prædictum Subpriorem incurrisse in censuram si quis suadente Diabolo, iniiciens 39 prædictum Religiosum in carcerem. Ita Tuscus, *lib.2. de visitatione cap. 2 num 2.* Paulus de Seas, *in cap si clerici de sent excomm. lib. 6.* & DD. *in Clemen. in. frequen.. de excessibus prælatorum*, & Abbas, *in eandem Clement. in verbo capiunt.* Sic etiam Sorbus, *in compendio priuilegiorum verbo commenie* Villalobos, *in summa, tom 2. tract. 35. difficult.3. num.5.* Diana, *tract 2 de dubiis regularibus resolut. 31.* Hieronymus Rodriguez, *quæstion. regul resol.62. num.8.* Brunus Casaingus, *de priuilegiis, tract.2. cap.4 proposit 2. versu imo Paulus.*

Et ratio est, nam sicut alij qui clericum aut religiosum iniuriose caperent, aut carceri mancipatent absque iurisdictione incurrerent prædictam censuram, sic procul dubio dictus subprior, 40 cum absque iurisdictione prædictum religiosum in carcerem iniiceret, imo & absque sufficienti causa, vnde videant prædicti subpriores, ne sic con- 41 tra religiosos inuehantur, inde enim tribuunt occasionem multis dissensionibus, carcer enim cum magna cautela, & ex magna causa tribuendus est religiosis præcipuè in ordine nostro, in quo carcer est grauissima infamia.

42 Hinc fit prædictum religiosum non teneri obedire prædicto subpriori, siquidem sententia carceris lata fuit à non suo iudice, cum pro eo tempore iurisdictione Subprior careret, ac per conse- 43 quens fuerit omnino nulla, vt constat, *ex cap. cum olim. de priuileg.* & ex Panormitano, *in prædictum caput.* & cum aliis Rodericus, *q.36. art 4. tom.1.* Ioannes de Lomede, *de exemptione cap. 8.* qui canones leges, & Authores ad hoc probandum allegat. Brunus Casaingus, *de priuileg tract.2. cap.4. prop. 1. versu neque propter defectum*, & ita in casu contingenti iudicatum fuit.

CONSVLTVM LXXIX.

De quodam subpriore nostri ordinis præsidente in conuentu cum prior ad capitulum Prouinciale iret, an eo quod officiales positos à priore, & alia multa ad gubernium pertinentia alterauit, & mutauit, possit puniri à priore redeunte à capitulo.

SVMMARIVM.

1 *Ponitur casus, seu factum.*
2 *Subprior, vel Vicarius in absentia prioris cuius vices gerunt nihil possunt innouare.*
3 *Lex in hoc intendit pacem inter priorem, & subpriorem.*
4 *Multa pro pace conseruanda conceduntur de iure, quæ alias non licebant.*
5 *Subprior in absentia prioris, neque minimum potest innouare.*
6 *Non potest mutare officiales conuentus, quos prior reliquit.*
7 *Non potest aliquid præcipere contrarium illi, quod prælatus præceperat.*
8 *Non potest aliquid considerabile emere, vendere, alienare, seu contractus efficere.*
9 *Solum potest efficere, quæ sunt omnino necessaria, & cedunt in commodum conuentus.*
10 *Quidquid secus fecerit est irritum, & nullum.*
11 *Excipe nisi causa rationabilis superueniat, quæ non pateretur ad priorem absentem recursum.*
12 *Potest vendere sepulturas pro humandis aliquibus defunctis.*
13 *Potest vendere capellas Ecclesiæ de consensu Conuentus ad aliquem defunctum tumulandum, si cedat in euidentem vtilitatem Conuentus.*
14 *Potest in absentia prioris corrigere, & punire subditos.*
15 *Potest vota irritare, & in eis dispensare.*
16 *Potest dispensare in ieiuniis Ecclesiæ.*
17 *Potest secum dispensare in casibus, in quibus potest dispensare cum subditis.*
18 *Potest subditorum confessiones audire, & eos à reseruatis absoluere, censuris ligare, & ab eis absoluere.*
19 *Potest corporalia, & cætera pro cultu diuino benedicere.*
20 *Super his non cadit illa prohibitio, ne aliquid innouare præsumat.*
21 *Prædicta non cedunt in præiudicium prioris, vel Conuentus.*
22 *Prædicta non procedunt quando prior tendit vt socius ad capitulum generale, vel ad Prouinciale.*
23 *Pro hoc tempore concedit lex totam iurisdictionem Conuentus subpriori.*
24 *In hoc casu non potest prior Vicarium ponere in Conuentu.*
25 *Pronomina hi, & illi, sunt demonstratiua rei ad oculum.*
26 *Pro hoc tempore potest subprior mutare officiales relictos à priore.*
27 *Potest contractus efficere.*
28 *Propter hoc non potest reprehendi, vel puniri à priore redeunte.*
29 *Pro eo tempore subprior erat absolute prælatus Conuentus.*
30 *Par in parem non habet Imperium.*
31 *Pro eo tempore non erat subditus prioris sed prælatus illi æqualis.*
32 *Episcopus non potest suum Vicarium punire in his, quæ deliquit circa suum officium.*
33 *Vicarius Episcopi quoad iurisdictionem, & ea quæ potest ratione officij non dicitur subditus Episcopo.*
34 *Pro delictis quæ subprior pro eo tempore tanquam priuatus commisit potest eum prælatus castigare.*
35 *Idem dicendum est quoties subprior in locum prioris priuati, vel demortui subrogatur.*
36 *Subrogatus in locum alterius in eius locum, & curam subrogatus censetur, nisi lex aliud explicet.*
37 *Lex nostra in his casibus non restringit potestatem subprioris.*
38 *In his casibus licet subprior succedat priori cum omni potestate, & iurisdictione non succedit tamen cum præeminentiis priori debitis.*
39 *Lex nostra præeminentias loci, & patris nostri, ad certos prælatos restrinxit.*
40 *Vicarius electus à definitorio eandem potestatem, & præeminentias habet, ac si esset prior.*
41 *Iurisdictio quæ conuenit alicui per electionem collegij ad aliquod officium est ordinaria.*
42 *Vicarius electus à Generali, Prouinciali, vel priore solum est delegatus.*
43 *In nostra religione potestas eligendi, & nominandi prælatos, qui potestate ordinaria polleant, reseruatur capitulo Generali, vel definitorio Generali.*

CASVS, SIVE FACTI SPECIES.

QVIDAM subprior nostræ Congregationis, cum prior iret ad capitulum Prouinciale omnes officiales quos prior reliquit in officiis mutauit, quosdam contractus emptionis, & venditionis graues fecit, debita grauia contraxit, & alia similia fecit, non enim gubernium prioris sui illi placebat. Rediens autem prior ex capitulo vt moris est voluit prædictum subpriorem castigare, eo quod prædicta innouauerit, & fecerit, dicens deliquisse contra illam legem tertiæ partis nostrarum constitutionum, *cap.* 13. *n.* 12. Subprior in absentia prioris nihil innouare præsumat. 1

Quæsitum fuit à me, an cum ex prædicta causa, & propter illos actus, quos exercuit dum esset præses in conuentu posset prior castigare, & an subprior prædicta, efficiens fecisset contra illam legem.

RESPONSIO AVTHORIS.

PRo explicatione huius casus notandum est. 3. *p. nostrarum constitutionum. cap.* 13. *n.* 12. dispòni, subpriorē, vel alium Vicarium in absentia prioris cuius vices gerūt nihil posse innouare, sic enim ait lex, & tam ij, quā illi in absētia prioris cuius vices gerūt nulla ratione aliquid innouare præsumāt. 2

Hinc

Hinc orta est prædicta difficultas, quæ ponitur in interrogatione huius casus, pro cuius clariori notitia suppono, legem calluisse, quod Subprior, vel alius Vicarius in absentia Prioris
3 Conuentum in eo statu conseruaret, sicut ipse Prior reliquit, intendens in hoc pacem inter Priorem & subpriorem, quæ omnino turbaretur, si innouationi circa regimen locus daretur, vt colligitur ex argumento textus *in c. his quæ de*
4 *de maior. & obedient.* ibi pro bono pacis nostræ præsidentiæ reseruamus. Multa enim pro conseruanda pace conceduntur de iure, quæ alias non licebant *c. vltim. de translation. cap nisi essent l. æquissimam, ff. de vsufruct.* Flamin. *de resignat. lib. 5. c. 3. n* 165. Gonzalex *ad reg. 8. Cancellariæ glossa* 85. *n.* 12.

5 Et hoc modo interpretandum est verbum, innouare, quemadmodum interpretatur in rubrica decretali; ne sede vacante aliquid innouetur, vnde sicut iuxta illum textum, neque in minimo admittitur innouatio, nam illa particula, seu dictio, aliquid, pro minima etiam re supponit, vt docet Tiraquellus *in l. si vnquam Cod. de reuocand. donat. verbo omnia num* 4. Menochio *remed. 14. recuperat. n. 8. & consil. 4. n* 18. *& cons. 39. num* 9. Surdus *decisione* 283. *num* 8. Barbosa *de dictionibus, dict. 14. num. 6.* ita sumenda est illa dictio in nostra lege, vnde Subprior in absentia Prio-
6 ris nihil innouare potest. Vnde si Prior aliquod præceptum imposuerat illud auferre non potest, nec etiam mutare officiales Conuentus, quos Prior designatos reliquit, nec potest aliquid præcipere contrarium illi, quod prælatus præceperat, omnia enim censentur illi prohibita illo verbo,
7 nulla ratione aliquid innouare præsumant, vt patet *ex cap. ne sede vacante*, & tenet N. P. Fr. Ioannes à sanctissimo Sacramento *in suis disquisitionibus regul. p. 4. n* 146.

8 Vnde non potest aliquid considerabile alienare, emere, vendere; seu contractus efficere, hæc enim omnia cedunt in Prioris præiudicium, cuius est habenas pro totius triennij curriculo moderare; vnde sicut capitulum vacante sede non potest exercere nisi necessaria, vt tenet Pa-
9 uinus *de potestate capituli sede vacante. p. 1. princip quæst. 7. n. 7.* Azeuedo *ad Curiam Pisan. lib. 1. cap. 8. num. 11. & 12.* Sarmient *select. lib. 3 cap. 15. n. 3.* Barbosa *de potestate Episcopi p. 3. allegat. 131 n 4.* sic nec Subprior noster, nisi omnino necessaria, & quæ cedunt in bonum conuentus efficere potest, vt aduertit Barbosa *in Collectanea tom. 3 di-*
10 *cto cap. fin. sede vacante, num.* 12. Quod si secus fecerit, omne quod fecerit, erit nullum, vt *suprà* diximus. Excipe nisi causa rationabilis superueniat persuadens dictam innouationem, quæ non pateretur ad absentem priorem recursum,
11 si quidem in tali euentu immutare, seu innouare non modo contra legem, censeo verum & menti illius valde conforme, quod probatur *ex cap. hi qua 11. de maior. & obedient.*

12 Hinc fit posse Subpriorem vendere sepulturas, quæ pro humando defuncto tempore suæ præsidentiæ postulantur, cum defunctus non possit inhumatus aduentum Prioris spectare.
13 Idem dic de venditione capellæ, vel altaris pro tumulando defuncto, si cedat euidenter in vtilitatem conuentus, & fiat de consensu communitatis, vt lex ipsa præcepit, secus dicendum est si venditio sepulturæ vel capellæ non sit pro tumulando corpore præsenti, sed pro tempore futuro, nam hæc, & alia quæ aduentum prælati expectare possunt, vel possunt ad eum deferri vbicunque sit nulla ratione potest Subprior efficere. Potest tamen Subprior in absentia Prio-
14 ris subditos punire, & corrigere, vota eorum irritare, super eisdem dispensare, nec non super
15 ieiuniis Ecclesiæ, reliquisque regularibus obseruantiis, insuper poterit secum dispensare, quem-
16 admodum cum sibi subditis, eorum confessio-
17 nem excipere, & à reseruatis absoluere, censuris
18 ligare, & ab illis absoluere, etiam reseruatis, corporalia, & cætera pro culto diuino benedi-
19 cere.

20 Et ratio est, quia hæc omnia tam ex vi iuris communis quam specialis priuilegij pertinent ad Subpriorem præsidentem, nec religio quoque modo restrinxit talem potestatem, neque super prædicta videtur cadere illa prohibitio, nulla ratione aliquid innouare præsumant; Quia eisdem verbis inhibetur capitulo ne sede vacante aliquid innouet *in rubric. ne sede vacante aliquid innouetur*, quæ prohibitio notat ibi glossa sequitur negatiuè, & ponit orationem perfectam, & ex ea potest argui, quod nihil potest innouari sede vacante in ipsius sedis præiudicium; Argumentum vero bene desumitur à Rubrica, vt probat Moneta *tract. de option. canon cap. 1 n. 14.* ideoque validum reputatur in iure, vt constat per textum 1. *l. t. versu quoniam*, vbi Bartol. *ff. si cert. petat.* Euerardus *in Topic. 7. loc. 45.* Petr. Andr. Gamar. *in dialect. leg lib. 2. loc. 7.* Aldouinus *cons. 101. num. 6.* Menochio *consil. 3. n. 11. & consil. 485. n. 2. 11. & 12.* Cenedo *Canonicarum quæst. q. 8. num* 16.
21 Barbosa *de locis communibus argument. loc. 98. n 2.* Atqui prædicta non cadunt in præiudicium prioris, vel conuentus; ergo illa omnia potest Subprior efficere, & alia similia quæ non cedant in præiudicium prioris, vel conuentus.

22 His vt certis stabilitis inquiritur, An dicta procedant etiam tempore quo Prior recedit à Conuentu in capitulum prouinciale, vel socius tendit ad Capitulum generale, qui est casus propositus in præsenti difficultate. Et videtur affirmatiuè respondendum, cum lex absolute loquatur, & tam hi quam illi in absentia Prioris cuius vices gerunt nulla ratione aliquid innouare præsumant. Verum his non obstantibus, dicendum est istam prohibitionem legis respectu Subprioris non habere locum quando Prior à Conuentu abest accessurus ad generale, vel ad prouinciale Capitulum. Et ratio est, quia pro eo tempore absolute Subpriori constitutio præsiden-
23 tiam defert *3. p. cap. 4. num. 11.* ibi, quando Prior tendit ad Capitulum Prouinciale, seu generale, eius hoc præsideat in Conuentu Subprior, nisi
24 aliud prouinciali iusta ex causa videatur. Vnde cum in hoc casu Prior non possit Vicarium designare, censetur tota iurisdictio à lege commissa Subpriori.

Vnde *cap. 13.* vbi præcipitur, quod tam Vicarius designatus à Priore, quam Subprior in in absentia Prioris, nulla ratione aliquid innouare præsumant, non intelligitur in hoc casu, quando Prior tendit ad Capitulum generale, vel Prouinciale, sed in aliis absentiis, quod clarius apparet ex illis pronominibus, *hi*, & *illi*, quibus
25 vsa est constitutio, quæ quidem sunt demonstratiua rei ad oculum coram se positæ, iuxta tex-

tum *in l. 1. ff. de non. oper. nunciat* & notata ibi per Bartolum, & alios Nauar. *de dictis, & promiſſis, num* 42. & de pronomine, hic probat textus *in l. nemo, ff. de hered. inſtit.* & tenet Surdus *deciſ.* 125. *num.* 1. & *conſil.* 308. *num.* 16. Tuſcus *tom.* 1. *lit. D, conſil.* 560. *num.* 13. Vulpell. *de aduerb. ſignific. dicto hactenus, verſu hac.* Et de pronomine, illa, tanet expreſsè idem Surdus citatus, Monachus, Bononienſ. *deciſ.* 66. *num.* 46. & vtrumque docet Geminian. *conſil.* 108. *num.* 2. ergo non comprehenditur in tali conſtitutione præſidentia, qua Subprior eminet tempore Capituli Prouincialis, vel Generalis de qua *ibi.*

Per quod Reſpondetur ad propoſita in quæſito. Nam cum cum Subprior pro eo tempore potiretur abſoluta poteſtate, & iuriſdictione, 26 etiamſi mutaret officiales Conuentus, quos reliquerat Prior, vel aliquos contractus efficeret, non propter hoc poteſt puniri, nec reprehendi à 27 Priore. Et ratio eſt, quia Subprior à lege conſtitutus Vicarius, & poteſtate, & iuriſdictione 28 Prælati fulgens, non ſubditur Priori, nequa vllatenus debet dici ſubditus illius, cum æquali, ac illa poteſtate & iuriſdictione a lege polleat, par 29 enim in parem non habet imperium, text. *in l. magiſtratus, ff de arbitr. cap innotuit de electione,* & 30 tenet Sanchez *de matrim. lib* 9. *diſp.* 32. *n.* 6. Azorius *inſtitut moral* 1 *p lib.* 1 *s. cap.* 20. *num.* 14. ergo 31 cum pro eo tempore non eſſet ſubditus illius, ſed prælatus illi æqualis, non poteſt ab eo puniri pro rebus quas fecit tempore ſuæ præſidentiæ, vt prælatus.

32 Confirmatur quia Epiſcopus non poteſt ſuum Vicarium punire in his quæ deliquit circa ſuum officium, & iuriſdictionem vt docet Gloſſa *c.* 1. *verb. rationabili de officio Vicarij in* 6. & ibi Innocentius, & Archidiaconus *cap Romana, §. fin, de foro compet.* quoad iuriſdictionem enim, & ea quæ poteſt ratione offi ij obire, non dicitur ſubditus Epiſcopo, nec minor illo, Boëtius *conſ.* 22. *num* 13. *volum.* 1. ſed idem dicendum eſt de Subpriore noſtro, cum non ſit delegatus à Priore, ſed à lege ordinarius, & ſuccedat ei cum plena 33 poteſtate, ſine vlla reſtrictione; ergo cum non ſit inferior Priori pro illo tempore ſuæ præſidentiæ, nec ſubditus illius, non poteſt puniri ab eo pro exceſſibus quos commiſit in ſui officij adminiſtratione, ſed hoc debet fieri à prouinciali in viſitatione. Dixi in ſui offi ij adminiſtratione, nam pro illis delictis, quæ tanquam priuatus commiſit poteſt puniri à Priore ratione delicti, commiſſi ſicut quilibet alius monaſterii.

34 Ita Sorbus *de Vicario Epiſcopi lib.* 3. *quaſt.* 17. *n.* 8. & 9 N P Fr. Ioannes à ſanctiſſimo Sacramento *in ſuis diſquiſ. regul. tract.* 3 *n.* 371.

35 Et idem dicendum eſt quotieſcumque Subprior in demortui, ſiue amoti, aut ſuſpenſi Prioris loco ſubrogatur. Quia talis conſtitutio horum caſuum non meminit, & ideo in illis locum non habet illa reſtrictio, nulla ratione aliquid innouare præſumant, quia eſt correctoria, ac proinde nullatenus extendenda, & cum aliàs Subprior ſubrogetur in his caſibus à lege loco Prioris habet plenam iuriſdictionem, ac ille cuius loco ſuccedit, nam ſubrogatus in locum alterius, in eius loco, & cura ſubrogatus cenſetur, niſi lex aliud explicet, *l. ſi cum §. qui iniuriarum, ff ſi* 36 *quis cautio.* vbi Bartol. Baldus, & Angel. & *l.* 1. *§. hac actio, ff. ſi quis teſtamento liber eſſe iuſſus eſt,* Thomas de Thomaſſet. *regul.* 289. Pichard. *§. excendit. num.* 13. *inſtit. de verb. oblig.* Tobias Nonius *ad § ſed nec hæres inſtit. de teſtam. num.* 5. Surdus 37 *deciſ.* 35. *num* 9. Portel. *verbo prouincialis in addit. num.* 5. Atqui lex in his caſibus non reſtringit poteſtatem Subprioris, quia ſolum loquitur de abſentia Prioris in qua ipſe poteſt Vicarium deſignare ſi velit, & non in his caſibus, in quibus non poteſt Vicarium deſignare, vt ſupra diximus; ergo Subprior ſuccedit illi cum plena poteſtate, ac ſi eſſet Prior.

Aduerte tamen, quod licet Subprior in his 38 caſibus ſuccedat cum omni iuriſdictione, & poteſtate Prioris, non tamen ſuccedit in præeminentiis debitis Priori. Nam quoad hoc reſtricta eſt Subprioris authoritas, nam lex ſolum voluit præeminentias loci, & patris noſtri, & alias quæ ſupra retulimus tribui. P. Fr. generali, 39 definitoribus generalibus, prouinciali, & Priori, vt *ſupra* diximus. Quando vero lex voluit ſimilibus præeminentiis aliquem vicarium decorare id expreſſit, vt fecit 3. *p. cap.* 13. *in fine,* 40 ibi declaramus tandem quod omnis vicarius electus eandem poteſtatem, & præeminentiam in omnibus habeat, ac ſi eſſet Prior, loquitur autem hic lex de Vicario electo à definitorio gene- 41 rali. Et ratio eſt, quia iuriſdictio quæ conuenit alicui per electionem Collegij, vel vniuerſitatis ad aliquid officium, ſiui vel natura ſua, vel virtute legis talis iuriſdictio competat, eſt ordinaria; ergo ſecum trahit non ſolum iuriſdictionem, ſed omnes præeminentias, vt bene Petrus de Ancarrano *Clement.* 2. *num* 9. *de reſcriptis* Suarez *tom.* 4 *de relig. lib.* 1. *cap.* 2 *num,* 8. P. Fr. Ioanne à ſanctiſſimo Sacramento *p.* 4. *in diſquiſitionibus regularibus. num.* 237.

Hinc fit quod cum vicarius electus à generali, vel prouinciali, aut etiam à Priore ſolum ſortiatur iuriſdictionem delegatam, non ſuccedit in præeminentiis debitis prælato cuius eſt vicarius, ſed tantum in iuriſdictione, vel in aliqua præeminentia, ſi a lege ei concedatur, vt patet ex Textu *in l. filius, ff. de legat* & rationem reddit Iuriſconſultus, quia per filium legatione functus videtur, tenetque Rodrig 3. *regul. q.* 76. *art.* 1. P. Fr. Ioannes à ſanctiſſimo Sacramento *in diſqui-* 42 *ſit regul p.* 3. *num.* 462. Dixi vel in aliqua præeminentia, ſi a lege ei concedatur, nam Vicariis delegatis à generali, prouinciali, vel Priore conceſſus fuit locus eminentior Subpriori, non tamen definitoribus generalibus, vel prioribus hoſpitibus, aut procuratoribus generalibus vtriuſque curiæ à noſtro Capitulo generali anno 1667. vt patet ex eius declaratione *n.* 43.

Nec obſtat quod generalis, vel etiam prouin- 43 cialis, attento iure communi, poſſint vicarium cum iuriſdictione ordinaria delegare, vt docet Rodriguez 3. *reg quaſt.* 76. *articul.* 1. Reſpondetur namque, talem poteſtatem in noſtra Congregatione eis limitatam fuiſſe à noſtris conſtitutionibus *p* 3. *cap.* 5. *in principio,* & *cap.* 1. *num.* 6. vbi poteſtatem eligendi prælatos cum poteſtate ordinaria reſeruauit lex Capitulo generali, & pro tempore interlabente à Capitulo generali in capitulum definitorio generali: non ergo generalis vel prouincialis, & multo minus Prior poſſunt delegare Vicarium cum poteſtate ordinaria. Nec obſtat quod Vicarius electus à generali ſit à ſupremo prælato deſignatus, qui in toto ordine reſplendet.

resplendet, tam iure, quam Pontificum priuilegiis, tum nostræ, tum cæteris religionibus concessis, nam hæc potestas debet exerceri iuxta sanctiones, & limitationes religionis, vt constat ex 3 *p nostrarum constitutionum cap 6.n.1.* cum ergo potestas Patris nostri Generali quoad prædictum effectum restricta sit, nequaquam valebit ordinarios creare, sed delegatos.

CONSVLTVM LXXX.

De praeminentiis quibus gaudet præses Prouinciæ per mortem Prouincialis

SVMMARIVM.

1 *Ponitur casus, seu factum.*
2 *Hoc consultum nos communicatum cum P. Fr. Generali, & P^is. FFr. Definitoribus generalibus; & ab eis laudatum, & approbatum licet in mente non fuerit definitum nec propositum.*
3 *De iure communi omnes praeminentia, & honores Prouinciali debiti debentur prasidi Prouincia nominato a lege loco Prouincialis demortui*
4 *Probatur textibus, & Doctoribus.*
5 *Iurisdictio qua competit alicui per electionem Collegij est ordinaria*
6 *Talis præses habet totam iurisdictionem ordinariam Prouincialis.*
7 *Quando lex aliquem ad vniuersitatem causarum designat, siue alicuius Conuentus, vel Prouincia praefecturam, aut loco principalis prelati demortui presidentiam concedit, constituitur ordinarius.*
8 *Quoties quis iurisdictionem ordinariam concedere potest, in dubio id facere videtur.*
9 *Omnes praeminentia debita Prouinciali, debentur de iure prasidi prouinciæ in locum prouincialis demortui.*
10 *Vicarius electus a Definitorio generali in locum Prouincialis, vel Prioris gaudet omni iurisdictione, & praeminentiis, ac si esset prouincialis, vel Prior.*
11 *Gaudet exemptione ab examine pro confessionibus, vel conditionibus.*
12 *Magis est esse deputatum à lege in præsidentem Prouinciæ, quam a definitorio generali.*
13 *Præses Prouinciæ deputatus à lege loco prouincialis demortui solum gaudet supremo loco Prouinciæ, tam in choro, quam in aliis locis.*
14 *Debet cedere in choro ante Sacerdotes sacris indutos.*
15 *Non potest exire à domo in qua est, donec veniat Prouincialis electus a definitorio*
16 *Non potest alia efficere quæ à lege ibi disponuntur.*
17 *Non potest impertire benedictionem in choro in completorio, vel prima, vel dicere confessionem.*
18 *Hæc solum conceduntur certis prælatis, qui à nostro cæremoniali nominantur.*
19 *Hæ praeminentiæ omnes conceduntur Vicario electo à definitorio.*
20 *Ponitur argumentum in contrarium, & soluitur.*
21 *Præses positus à lege loco Prouincialis demortui habet omnem iurisdictionem ordinariam Prouincialis.*
22 *Subprior quando præsidet in Conuentu eo quod Prior mortuus est, habet solum iurisdictionem ordinariam Conuentus.*
23 *Subpriori loco Prioris demortui denegantur à nostra lege praeminentia tituli Patris nostri*
24 *Consuetudo Religionis est optima legum interpres.*
25 *Denegatur etiam ei dare benedictionem in completorio, & prima, & dicere confessionem, & cedere ante Sacerdotes sacris indutos.*
26 *Idem dicendum est de præside Prouinciæ loco prouincialis demortui, excepto loco, nam hic cedet ante Sacerdotes sacris indutos.*
27 *Benedictio, & confessio in prima, & completorio debet etiam in eius præsentia fieri a Priore, vel ab hebdomadario, absente Priore.*
28 *Vicarius positus a definitorio gaudet omnibus prædictis praeminentiis.*
29 *Nomen Vicarij impropriè competit Vicario posito a definitorio loco prælati demortui.*
30 *Vicarius est alteri principali subordinatus.*
31 *Iste Vicarius positus à definitorio nemini subordinatur.*
32 *Idem inuenitur in præsidente posito à lege.*
33 *Præsidi prouinciæ posito à lege loco prouincialis demortui non debentur dicta praeminentia, licet debeantur Vicario electo a definitorio.*
34 *Si lex id voluisset expressisset.*
35 *Lex correctoria iuris communis nullatenus extendi potest.*
36 *Subrogatus in locum alterius in eius quoque iura, & priuilegia subrogatus censetur. si lex aliter non disponat.*
37 *Nostra lex prædictas præeminentias denegat prædictis præsidentibus.*
38 *Primus Definitor generalis quando loco generalis demortui præsidet in choro in præsentia Prioris Conuentus non potest dicere confessionem, vel impertire benedictionem in completorio, vel prima.*
39 *Absente Priore id potest efficere, eo quod sit definitor generalis.*
40 *Si hoc durum alicui videbitur legi imputet, non mihi.*
41 *Subprior in nullo casu potest sedere in loco Prioris.*
42 *Locus Prioris, & aliæ praeminentia prioris debentur Vicario electo a definitorio.*
43 *Nomenclatura Patris nostri, non debetur Subpriori in vllo casu.*
44 *Non potest vnquam impertire benedictionem, vel dicere confessionem in prima, & completorio in choro.*
45 *Non potest sedere ante Sacerdotes sacris indutos.*
46 *Vicarij positi à generali, prouinciali, vel priore gaudent loco prioris, non tamen aliis praeminentiis.*
47 *Non gaudent loco superiori definitoribus, generalibus, Vicariis electis à definitorio, vel prælatis hospitibus, vel Procuratoribus generalibus vtriusque curiæ.*
48 *Non eis debetur nomenclatura Patris nostri.*

49 Non

49 *Non possunt facere confessionem, vel dare benedictionem in prima, & completorio in choro.*

50 *Vicarius positus à Priore non potest aliquid innouare in regimine Conuentus, sed tantum exercere necessaria.*

51 *Vicarij positi à Prouinciali, vel generali non eis est prohibitum innouare quæ sibi bene visa fuerint.*

52 *Idem dicendum est quando Subprior præsidet, eo quod mortuus sit Prior, vel priuatus, vel iuerit ad capitulum, vel designetur vicarius à Prouinciali, vel Generali.*

53 *In his casibus Subprior debet sedere in loco Prioris.*

54 *Si Prior suum subpriorem faciat Vicarium conuentus, debetur ei locus Prioris.*

55 *Quando Subprior præsidet ex vi legis non debet mutare locum.*

56 *Præses prouinciæ loco Prouincialis demortui gaudet loco Prouincialis in tota Prouincia*

57 *Debet sedere ante Priores, & Sacerdotes sacris indutos*

58 *Non ei debetur nomenclatura Patris nostri.*

59 *Non potest impertire benedictionem, nec facere confessionem in prima, & completorio.*

60 *Visitatores, & commissarij de iure communi eis debentur omnes honores, qui debentur eis, à quibus mittuntur.*

61 *De iure nostro debetur ei supremus locus inter eos, quibus constituuntur visitatores, vel commissarij.*

62 *Debet præcedere Sacerdotes sacris indutos.*

63 *Concessa re aliqua à Superiore, conceduntur omnia necessaria ad illam comparandam.*

64 *Vicarius Prouincialis pro tota prouincia, vel pro maiori parte illius de iure nostro à solo definitorio generali poni potest.*

65 *Visitatoribus, vel commissariis de iure nostro non eis debetur nomenclatura Patris nostri.*

66 *Non possunt dicere confessionem in choro, vel impertire benedictionem in prima, vel completorio.*

67 *Visitator, vel commissarius missus à Definitorio generali, non ei debentur omnes praeminentia prædicta, sicut Vicario electo a definitorio generali.*

CASVS, SIVE FACTI SPECIES.

1 MORTVVS fuit in nostra Portogalliç prouincia Prouincialis: successit eius loco vt præses totius prouinciæ antiquior Prouinciæ definitor, iuxta legem nostram, 3. *p. nostrarum constitut cap* 9. *num*. 7. Et cum ipse, vt præses prouinciæ sederet in loco prouincialis demortui, & in prima, & completorio emitteret benedictionem communicati, vt mos est apud Prælatos nostræ Religionis, & aliis vellet gaudere præeminentiis debitis prouinciali demortuo, dubitatum fuit inter viros non mediocris scientiæ, An id posset efficere, cum in hoc videatur huius præsidentis limitata iurisdictio in nostro Ordinatio, & cæremoniali, *cap* 2. *num*. 3. *& cap*. 7. *num*. 3. qui à nostris constitutionibus 1. *p. cap*. 2. *num*. 2. præcipitur inuiolabiliter obseruari, in quo decernitur, quod prædictæ benedictiones, & alia ibi apposita à solis prælatis exerceantur, vbi etiam declarat quod nomine prælati ad has, & similes functiones intelligitur, P. Fr. Generalis, & definitores generales in toto ordine, prouincialis in sua Prouincia, & Prior in suo conuentu, vbi etiam addit, quod vbicumque facta fuerit mentio prælatorum ad res similes, prædicti sunt intelligendi. Vnde cum prædictus præsidens à lege deputatus, nec sit generalis, nec definitor generalis, nec prouincialis, nec Prior, videtur posse his præeminentiis gaudere, tempore suæ præsidentiæ, quapropter Patres illius Prouinciæ.

Quæsierunt à me, An prædictus pater tempore suæ præsidentiæ posset emittere benedictionem in prima, & completorio, facere confessionem, tam in prima, quam in completorio, sedere ante Sacerdotem sacris vestibus indutum, & alia similia. An vero hæc omnia, etiam in illius præsentia, deberent fieri à Priore Conuentus, vel in eius absentia ab hebdomadario?

RESPONSIO AVTHORIS.

2 FAteor me valde dubium fuisse in responsione huius consulti. Sed post maturam considerationem & communicationem cum P. Fr. Generali P. Fr. Stephano à sancto Ioseph, sequentia resolui, An bene iudicent viri docti: ego enim cum res sit noua, solum contentus sum dicere, quod censui, non erit tamen mea resolutio improbabilis, cum sit canonizata, & approbata à Reuerendissimo P. Fr. Generale & ab aliis Patribus nostris Definitoribus generalibus quibus præsentem casum proposui, licet illam in mensa non definierint.

3 Fateor ergo omnes præeminentias, & honores prouinciali debitos deberi de iure communi præsidi Prouinciæ nominato à lege loco Prouincialis demortui, quod clare colligitur ex doctrina Bartoli *in l. si filius, ff. de legatis*, qui sentit Vicerectorem immunitatibus Rectoris non gaudere, si deputetur ab eo, secus si ab vniuersitate, subscribit Alciatus *rubric. de offic. ordinar*. 4 Colligitur etiam ex texto in clementina, quæ de Ecclesia de officio Vicarij, idem docet Emanoel. 3. *regular. quæst*. 76. *art*. 10. Suarez *tom*. 4. *de religione lib*. 2. *c*. 2. *num*. 8. Et fauent huic doctrinæ satis emunctæ naris Doctores, qui non modo asserunt prædictum præsidentem in Prouincialis demortui locum cum eadem potestate succedere, verùm & cum eadem authoritate, quos refert, & sequitur Azor. *instit. mor. li* 7. *c*. 18. eandem sententiam tenet Peirinis *tom*. 2. *Prælati, quæst* 1. *cap*. 4. § 4. *num*. 74. Tamburinus de iure Abbatum *tom*. 2. *d*. 18. *quæst*. 11. *num*. 2.

5 Quorum ratio est, quia iurisdictio quæ conuenit alicui per electionem Collegij, vel vniuersitatis ad aliquod officium, cui vel natura sua, virtute legis talis iurisdictio competit, est ordinaria; 6 vt bene Petrus de Ancarrano *Clement*. 2. *num*. 9. *de rescriptis*, vbi ait quod facta prouisione de dignitate, intelligitur facta de iurisdictione ei annexa, sed talis præses est constitutus à lege in defectu Prouincialis demortui; ergo sortitur omnem iurisdictionem ordinariam, & illius authoritatem.

Confirmatur: Quia quando lex aliquem ad vniuersitatem causatum designat, siue alicuius

conuentus,

7 Conoentus, vel Prouinciæ, perfecturam, aot loco Prouincialis demortui præsidentiam concedit, constituitur ordinarius, vt tenent Glossa, & Bartolus, *in l.2. ff. de officio eius*, & idem Bartolus, *in l. ne quidquam 1. §. vbi decretum, ff. de offic. per consul.* Alexander, *Rubric. n.3. ff. de officio eius*, Alciatus, *rubric. de offic. ordinar.* Et ratio est, quia quoties quis iurisdictionem ordinariam potest concedere, in dubio id facere creditur *cap.* 8 *sua*, & ibi per DD. de officio Vicarij expendentes illud verbum iurisdictio, quæ in dubio de ordinaria interpretatur secundum Panormitanum ibi, Marant. *specul. aure. 4. p. dist. 5. num. 9.* Molina, *tom.6. tract. 5. de iustitia, d.14. num.13.* Sed lex potest concedere ordinariam iurisdictionem. Ergo hoc ipso quod prædictum definitorem in præsidentem Prouinciæ loco Prouincialis demortui posuit, censetur ei concessisse iurisdictionem ordinariam; ergo omnes præeminentiæ debitæ Prouinciali demortuo ei debentur, siquidem loco eius succedit cum tota iurisdictione or-9 dinaria, & est præses proprius totius Prouinciæ, vt *suprà* diximus.

Confirmatur 2. Quia stando, *in nostra lege 3.* 10 *p. cap. 13. num. 13.* Vicarius deputatus à nostro Definitorio generali in loco Prouincialis, vel prioris, eo ipso iurisdictione ordinaria fulget, nec non eadem potestate, & eisdem præeminentiis, ac si esset Prouincialis, vel Prior, vt habetur expresse in citata lege ibi, declaramus tandem quod omnis Vicarius electus à definitorio eandem potestatem, & præeminentiam in omnibus habet, 11 ac si esset Prior; vnde non solum gaudet loco, & aliis præeminentiis Prioris, & Prouincialis, sed etiam gaudet exemptione, ab examine, seu scientiæ periculo, quod singulis trienniis à Prouinciali fieri consueuit, tam pro his qui sacris concionibus operam nauent, quàm pro his qui confessiones excipiant, vt docet N. P. Fr. Ioannes à sanctissimo Sacramento *in suis disquisitionibus regularibus, p. 4. num. 238.* Sed iste est deputatus præses Prouinciæ non à Definitorio ge-12 nerali, sed à lege quod videtur quid excellentius; ergo eisdem præeminentiis debet gaudere, ac Vicarius deputatus à Definitorio.

13 Verùm his & aliis non obstantibus, ego existimo prædictum præsidentem à lege solum gaudere supremo loco Prouincialis, & præsidentia, tam in choro, quam in aliis locis in domo in qua repetitur, vnde debet sedere in cho-14 ro ante Sacerdotem sacris indutum, nam cum debeat sedere ante Priorem, & hic præcedat Sacerdotem sacris indutum, necessario id nostro præsidenti concedendum est, vt infra dicemus loquendo de visitatoribus missis à Prouincia-15 le, vel Generale, non tamen ex tali domo potest exire donec veniat Prouincialis electus à Definitorio, nec potest alia efficere, quæ ei 16 prohibentur, *in nostra constitutione 3. part. cap. 9. num. 7.* Vnde non potest impertire benedi-17 ctionem in completorio, nec in prima, neque dicere confessionem.

18 Ratio horum omnium est. Quia hæc omnia solum conceduntur secundum nostrum cæremonialem, *cap. 2. num. 3. & cap. 7. numero 3.* quod à nostris constitutionibus, *1. p. cap. 1. num. 1.* inuiolabiliter præcipitur obseruari, P. N. Generali, Definitoribus Generalibus in toto ordine,

F. Ant. à Spir. Sanct. Consult. var.

Prouinciali in sua Prouincia, & Priori in suo Conuentu, vt patet ex nostro cæremoniale, *cap. 2. num. 3.* & iuxta nostras constitutiones eadem præeminentiæ conceduntur Vicario electo à de-19 finitorio loco Prouincialis, Generalis, vel Prioris demortui, vel quomodolibet impediti, vt patet *ex nostra constitutione 3. p. cap. 13. num. 13.* Atqui prædictus præses, nec est Generalis, definitor Generalis, Prouincialis, nec Prior, aut Vicarius electus à Definitorio, sed tantum purus præses deputatus à lege cum nimia restrictione; ergo hæc omnia ei denegantur, non tamen ei denegatur locus Prouincialis, nec præsidentia in actibus communitatis, nam cum hæc, & aliæ prerogatiuæ, & præeminentiæ non ei à lege denegantur, censentur ei concessæ iuxta ius commune.

20 Dices etiam in nostro cæremoniali loco citato non præcipitur dari prædictas præeminentias Vicariis electis à Definitorio, sed tantum Generali, Definitoribus generalibus Prouinciali, & Priori, & tamen per nos eis debentur, eo quod nostra constitutio, *3. p. cap. 13. numero 13.* dicit eos gaudere omnibus præeminentiis, ac priores; ergo idem dicendum est de hoc præside Prouinciæ; Nam licet in cæremoniali ei non præcipiantur dari, præcipiuntur ei dari a iure communi quod maiorem vim videtur habere, quam nostra constitutio.

Respondetur Constitutiones confirmatas à Papa derogare iuri communi. Ita cum Nauarro, Perez, Suario, Tiraquello, Gonzales, Lezana, *tom.1. p.1. cap.12. num.3. & tom. 3. in mari magno Carmelitarum ad caput. 1. Regula n. 47.* & *consult. 13. num. 74. & 86.* & *consult. 27. num.4.* Fr. Laurentius Espin. *consulto 17. num. 1477.* Vnde non est mirum, quod licet de iure communi tales præeminentiæ essent debitæ prædicto præsidi, illi sint ablatæ per nostras constitutiones, quæ sunt à Papa confirmatæ. Ad id vero quod dicitur de cæremoniale, qui ad tales præeminentias non enumerat Vicarios electos respondetur, nomine prioris includi Vicarium electum à definitorio, cum reuera sit prior cum omni iurisdictione ordinaria.

Et ratio est quia correctio legum vitanda est, & statuta taliter interpretanda sunt, ne sequentia corrigant præcedentia, vt cum Romano, & aliis notauit Barbosa, *in axiomatibus iuris, axiomate 60. numero 2.* Et verba legis improprianda sunt ad tollendam contrarietatem, vt cum Daciano, ait Barbosa, *axiomate 222. num. 28.* Ergo cum nostra constitutio concedat omnes præeminentias Vicario electo à Definitorio, ac si esset Prior, non est credendum nostrum cæremonialem eis ab eas abstulisse, sed nomine prioris intellexit etiam Vicarium electum à definitorio, illa enim verba cæremonialis improprianda sunt, vt tollatur legum contradictio, & ne sequentia corrigant præcedentia.

Secundo faciliùs respondetur quod dato, quod in cæremoniali prædictæ præeminentiæ solis generali, definitoribus generalibus, Prouinciali, & Priori concedantur, id non tollit quin dandæ etiam sint Vicario electo à Definitorio. Cuius ratio est; quia prædictæ constitutiones factæ fuerunt, & confirmatæ à Pontifice multis annis post dictum cæremonialem, etsi est

fscienda correctio corrigendus est ipse ceremonialis, nam lex posterior abrogat priorem, in quantum illi contraria est, vt cum multis probat Fr. Laurentius Espin. *consult.* 17. *num.* 1505. Ergo cum ceremonialis in hoc contrarius sit ipsi constitutioni, non illi, sed constitutioni, vt posteriori, & efficaciori standum est, dato quod sit facienda correctio, quæ tamen necessaria non est, cum vtraque lex possit conciliari, si nomine prioris intelligatur etiam Vicarius electus à definitorio, vt *suprà* dicimus.

Dices etiam nomine Vicarij electi potest venire iste præses prouinciæ; ergo sicut Vicario electo à definitorio debentur istæ præeminentiæ, non obstante dicto ceremoniali, ita & huic præsidi Prouinciæ; Antecedens patet, quia *in illo loco constitutionis* 3. *p.* c. 1 r. *n* 13. non dicitur dictas præeminentias debere Vicario electo à definitorio generali, sed solum dicitur, declaramus quod omnis Vicarius electus eandem potestatem, & præeminentiam in omnibus habeat ac si esset prior, sed nomine Vicarij electi potest venire iste præsidens, siquidem electus est à lege, & habet authoritatem ordinariam in tota Prouincia, vtpote constitutus à lege, vt tenet cum communi sententia N. P. Fr. Ioannes à sanctissimo Sacramento, *in suis disquisitionibus regularibus*, *part.* 4. *numero* 112. & patet, *ex l. Et quia* 6 *ff de iurisdic. omnium iudic.* & tenet Suarez. *tom* 4. *de relig. lib.* 2. *cap* 2. *numero* 7. & 8. Ioannes à sanctissimo Sacramento, *part.* 1. *disquisitionum Regularium*, *numero* 97. & cum Alexandro, & aliis tenet Menochios, *specul. aur.* 4 *part. distinct.* 5. *num.* 7. & 9. Molina, *tract.* 5. *de iustitia*, *d.* 14. *numero* 13. Ergo sicut Vicario electo à definitorio debentur dictæ præeminentiæ, ita & huic præsidi Prouinciæ, vtpote Vicario electo à lege pro tota Prouincia.

Respondetur negando antecedens. Ad probationem respondetur, concedendo in illo loco constitutionis solum dici prædictas præeminentias debitas esse Vicario electo, licet tamen non dicat electo à Definitorio, non potest aliter talis lex intelligi, siquidem electio prælati regularis solum pertinet ad congregationem de iure communi, *cap.* 1. *de electione*, nec potest aliter fieri prælatus regularis quam per electionem canonicam à Collegio, vt patet *ex cap. congregatio* 15. *quæst. vltima*, & docet cum aliis Tamburinus, *de iure abbatum*, *disput.* 5. *tom.* 1. *quæst.* 8. *num.* 1. & 2. Ergo cum lex tribuat dictas præeminentias Vicario electo, debet intelligi à definitorio, vel capitulo Generali, nam omnes electiones canonicæ in nostra Religione reseruantur capitulo Generali, vel definitorio generali, vt patet, *ex* 3. *p. nostrarum constitutionum cap.* 2. *numero* 1. & 15. Hinc fit dictam legem non comprehendere nostrum præsidem Prouinciæ, nec de eo loqui, siquidem ille non est electus, nec à definitorio, vel capitulo generali electione canonica ad tale officium, sed tantum subrogatus à lege loco Prouincialis demortui, quæ subrogatio non est electio canonica: sed legis dispositio.

Nec obstat, quod talis præsidens Prouinciæ (21) habeat potestatem, & iurisdictionem ordinariam in tota Prouincia, Nam etiam subprior in nostra religione per mortem prioris sortitur iurisdictionem ordinariam in conuentu, vt (22) docent P. Fr. Ioannes à sanctissimo Sacramento, *in suis disquisitionibus regularibus*, *p.* 3. *sect.* 1. *n.* 1. & patet, *ex cap.* 1. *de officio Archidiaconi*, & tenet Azor 2. *part institutionum moralium*, *lib* 3. *cap.* 2. & 1. *part. lib* 7. *cap* 18. & *lib.* 11. *cap.* 18. *quæst* 3. Syluester, *verbo prælatus*, *num.* 2. Sairus, *in Claui Regia*, *lib* 6. *cap* 10. *dub.* 6. Rodriguez 1. *regul. quæst.* 20. *art.* 3. & *tom.* 3. *quæst.* 76. *art.* 1. Sanchez, *in Decalogum*, *tom.* 1. *lib* 4. *cap.* 24. *num.* 23. & *cap.* 33. *num.* 16 & *cap* 39. *numero* 6. Suarez 2. *de Religione*, *lib.* 6. *cap.* 17. *num* 7. Diana, 3. *part. tract.* 2. *de dubiis regularibus*, *resol.* 28. Tamburinus, *de iure Abbatum*, *tom* 2. *disput.* 13. *quæst.* 8. *num.* 2. & *tom.* 2. *disp.* 2 *quæst.* 18. Pelizarius, *tom.* 2. *tract.* 3. *cap.* 2. *numero* 3. Et tamen non potitur eisdem præeminentiis prioribus (23) concessis in multis casibus, qui illi limitantur ab ipsa lege; ergo idem dicendum est de nostro præside Prouinciæ, licet aliàs habeat iurisdictionem ordinariam in Prouincia.

Maior patet quia subprior in nullo casu potest decorari titulo patris nostri, siquidem hoc nomine solum decorantur P. N. Generalis, & definitores generales in toto ordine. Prouincialis in sua Prouincia, & prior in suo Conuentu, vt patet ex nostra constitutione, *part.* 1. *cap.* 1. *num. vltimo*, & tenet consuetudo reli- (24) gionis, quæ est optima legum interpres, *iuxta textum in cap. cum dilectus de consuetudine*, *l. more. ff de legibus l. si de interpretatione ff. eodem*, & tenet cum communi sententia Mascardus, *de probationibus concl.* 1415. *numero* 10. Caldas, *in l. si curatorem verbo contractum*, *num.* 29. *Cod de integr. restitut.* Et eadem ratione in prima, & completorio, nec confessionem di- (25) cit, nec benedictionem impertit, quemadmodum ex nostri cæremonialis præscripto, *cap.* 7. *numero* 3. prælatus facere debet, nec in choro hebdomadario, & ministris sacris indutis præcedit, vt ibidem habetur, quorum omnium ratio est, quia *in nostro caremoniali*, *cap.* 2 *numero* 5. decernitur, quod hæ præeminentiæ solum competunt prælatis, per prælatos autem solum intelligit generalem; & definitores generales, Prouincialem, & priorem, modo dicto; ergo si hæc omnia ex lege, & religionis consuetudine nullo modo tribuuntur subpriori, etiam quando ad eum deuoluta est tota iurisdictio Conuentus per mortem prioris, idem omnino dicendum est de nostro (26) præside à lege constituto per mortem Prouincialis, siquidem licet præsideat in Prouincia sicut Subprior in suo conuentu, attamen non est Generalis, Definitor Generalis, aut Prouincialis, aut Prior, vel Vicarius electus à Definitorio, quibus solis, & non aliis lex nostra prædictas præeminentias concedit.

Vnde solum debet sedere in primo loco, & toti Prouinciæ præsidere limitationibus positis à lege; benedictio tamen in prima, & com- (27) pletorio, confessio, &c. debent fieri a Priore, vel in eius absentia ab hebdomadario; Debet tamen præcedere Sacerdotes sacris indutos in choro; cum isti sedeant post Priorem, vt *suprà* dicimus, & quando lex concedit vnum, censetur concedere necessaria ad consequendum illud vt infra probabimus, quod tamen

non

28 non potest Subpriori conuenire.

Nec obstat si dicas, legem præcipere Vicarium electum à definitorio gaudere omnibus præeminentiis illius cuius est Vicarius; ergo idem dicendum est de præside posito à lege in regimine Prouinciæ loco Prouincialis demortui; Patet consequentia, quia hic nomen Vicarij impropriè competit præsidenti à definitorio loco prælati demortui, vel impediti suffecto, nam iste sic positus à definitorio non pendet à prælato cuius vices gerit, quod est propria ratio Vicarij, vt notauit Suarius, *tom. 4. de religione lib. 2. cap. 2. n. 2.* Sed absolutè ad eum deuoluta est à definitorio ordinaria iurisdictio, ac per consequens verus prælatus euadit; sed hoc idem inuenitur in præsidente posito à lege in Prouincia loco Prouincialis demortui; ergo sicut illi debentur omnes præeminentiæ, ita & huic præsidenti posito à lege.

Fateor hoc argumentum valde vrgere, sed non est cur à data solutione recedamus. Nam vt *suprà* diximus idem reperitur in subpriore, quando præsidet ex vi legis loco prioris demortui, attamen non potitur præeminentiis prioris, quia non est ex illis quibus solum lex præcipit exhiberi, ergo idem dicendum est de nostro præsidente, licet enim sit præses à lege, non est Vicarius electus à definitorio, & licet in præsenti nomen Vicarij im-29 propriè ponatur Vicario electo à definitorio, enim sit absolutus præses conuentus, & non propriè Vicarius, de cuius ratione est, quod alteri principali 30 subordinetur, quod non accidit in prædicto Vicario posito à definitorio, cum sit verus, & absolutus prælatus, vt notauit N. P. Ioannes à sanctissimo Sacramento, *in suis disquisitionibus regularibus, p. 3.* 31 *n.* 338. Id tamen non conuincit vt dicamus quod sicut Vicario electo à definitorio debentur prædi-32 ctæ præeminentiæ, ita & præsidenti posito à lege, nam si lex voluisset expressisset: *l. vnica, §. sin.* 33 *autem ad deficiensis, Cod. de caduc. tollen. l. si seruus, § prætor ait, vers. non dixit. ff. de acquir. hared cap. ad audientiam 2. de decim cap. 2. de* 34 *transact.* Lex enim id noluisse præsumitur cum facile id exprimere potuisset, neque expressit, Menochius, *consil.* 30. *n* 8. Armendar. *in præm. addit. ad recopila legum*, Nauarr. *nu.* 150. quia quod 35 lex non dicit, non est ab homine præsumendum, *l. dissentiensis Cod de repud. cap. illa ne sede vacante*, Surdus, *consil.* 219. *n* 21. & cum aliis Barbosa, *axiomate* 136. *n* 5. *& sequentibus.* Tum quia cum lex sit correctoria iuris communis nullatenus extendi potest ad non expressos, *l præcipimus, Cod. de appellat. cum similibus*, Fr. Ioannes à sanctissimo Sacramento, *in suis disquisitionibus regularibus, p. 4. n.* 231. Nec obstat quod iste præses præsideat prioribus, nam etiam subprior quando præses constituitur à lege loco prioris demortui præsidet in choro, & tamen benedictiones, & confessio fiunt ab hebdomadario, parum ergo interest, quod iste præses Prouinciæ præsideat vel non præsideat in choro.

36 Nec obstat si dicas cum Diana, *1. p. tract. 2. de dubiis regularibus resolut.* 1. Subrogatum in locum alterius in eius quoque iura, & priuilegia subrogatum censeri, *l. si autem, §. qui iniuriarum, ff. si quis cautionibus*, quod idem videtur docere Tamburinus, *de iure abbatum, tom. 2. d. 13. quæst. 8. num 2. & tom 2. disp 2. quæst. 18. & disp. 13. quæst. 11. num. 1.* Respondeo namque prædictam doctrinam verissimam esse stando in iure communi, si aliàs lex, vel constitutio aliter non disponat, cum autem lex nostra prædictas præeminentias deneget similibus præsidentibus, imo & Vicariis delegatis, siue à Generale, siue à Prouinciale, siue à priore, & so-37 lum illas concedat Generali, & definitoribus generalibus in toto ordine, Prouinciali in sua prouincia, & priori, siue Vicario electo à definitorio in suo conuentu, vel etiam Prouincia, vt *suprà* diximus, inde est quod solis istis dandæ sunt huiusmodi præeminentiæ, non verò aliis.

Et idem dicendum est de primo definitore generali, quando præsidet in tota religione lo-38 co generalis demortui, nam hic etiam in præsentia prioris Conuentus in quo est non potest dicere confessionem in prima, & completorio, vel impertire benedictionem; siquidem lex solum illi tribuit quod conuocet definitorium, & eligat Vicarium Generalem, & interim nihil amplius possit efficere, vt patet, *ex 3 p nostrarum constitutionum, cap. 7. num. 4.* ibi primus autem definitum in hoc casu & quouis alio simili, nullum alium actum præcedentiæ, aut præsidentiæ in religione exercere valebit, quam prædictum congregare definitorium, quid clarius dici poterat; in absentia tamen prioris, hæc omnia potest efficere, eo quod sit definitor generalis, non tamen quia præses religionis, quæ omnia ita data fuere executioni à P. Fr. Petro 39 ab Angelis cum esset primus definitor generalis in morte N. P. Fr. Gabrielis à matre Dei, vt ipse mihi Matriti testatus est, quæ si alicui dura videantur, non mihi, sed legi tribuant, quæ ita disposuit, quæ an bene, vel male disposuerit, id non mihi disputare licet, alij quibus id competit iudicent, si placuerit, dum tamen lex 40 aliter non disposuerit, ita inuiolabiliter obseruandum.

Et ex his deduces pro casibus occurrentibus generalem doctrinam practicandam in nostro ordine. Primo subpriorem in nullo casu etiam 41 in absentia prioris, siue in morte, vel priuatione illius, vel in qualibet absentia, etiamsi sit illa, quæ fit quando prior tendit ad capitulum generale, vel Prouinciale nunquam posse sedere in loco prioris, vt patet, *ex lege nostra 3. part. cap. 15. numero 1.* Vbi decernitur, quod post priorem sedeat subprior, nulla facta distinctione, an sit, vel non præsidens: has enim præeminentias loci, & alias debitas priori solum illas concedit lex nostra Vicariis electis à definito-42 rio, vt patet *ex 3 p. cap. 3. num. finali.* Et præeminentia loci hodie de iure nouo per quandam declarationem nostri capituli generalis, quam statim referemus solum conceditur omnibus Vicariis siue positis à priore, Prouinciali, vel Generali, non tamen conceditur subpriori; ergo subprior quocunque modo, vel occasione præsideat, si alias non sit Vicarius positus à priore, Prouinciali, vel general, vt *infrà* dicemus, non debet vnquam sedere in loco prioris, sed debet in suo permanere, & ita tenet vniuersalis consuetudo religionis, quæ est optima legum interpres vt *suprà* diximus. Ita Fr. Ioannes à Sanctissimo Sacramento, *in suis disquisitionibus regularibus, p. 4. num.* 117.

facienda correctio corrigendus est ipse ceremonialis, nam lex posterior abrogat priorem, in quantum illi contraria est, vt cum multis probat Fr. Laurentius Espin. *consult.* 17. *num.* 1505. Ergo cum ceremonialis in hoc contrarius sit ipsi constitutioni, non illi, sed constitutioni, vt posteriori, & efficaciori standum est, dato quod sit facienda correctio, quæ tamen necessaria non est, cum vtraque lex possit conciliari, si nomine prioris intelligatur etiam Vicarius electus à definitorio, vt *suprà* diximus.

Dices etiam nomine Vicarij electi potest venire iste præses prouinciæ; ergo sicut Vicario electo à definitorio debentur istæ præeminentiæ, non obstante dicto ceremoniali, ita & huic præsidi Prouinciæ; Antecedens patet, quia *in illo loco constitutionis* 3. *p.* c. 11. *n.* 13. non dicitur dictas præeminentias debere Vicario electo à definitorio generali, sed solum dicitur, declaramus quod omnis Vicarius electus eandem potestatem, & præeminentiam in omnibus habeat ac si esset prior, sed nomine Vicarij electi potest venire iste præsidens, siquidem electus est à lege, & habet authoritatem ordinariam in tota Prouincia, vtpote constitutus à lege, vt tenet eum communi sententia N. P. Fr. Ioannes à Sanctissimo Sacramento, *in suis disquisitionibus regularibus, part.* 4. *numero* 112. & patet, *ex l. Et quia* 6 *ff de iurisdic. omnium iudic.* & tenet Suarez. *tom* 4. *de relig. lib.* 2. *cap.* 2. *nume o* 7. & 8. Ioannes à Sanctissimo Sacramento, *part.* 1. *disquisitionum Regularium*, *numero* 97. & cum Alcandro, & aliis tenet Menochios, *specul. aur.* 4 *part. distinct.* 5. *num.* 7. & 9. Molina, *tract.* 5. *de iustitia, d.* 14. *numero* 13. Ergo sicut Vicario electo à definitorio debentur dictæ præeminentiæ, ita & huic præsidi Prouinciæ, vtpote Vicario electo à lege pro tota Prouincia.

Respondetur negando antecedens. Ad probationem respondetur, concedendo in illo loco constitutionis solum dici prædictas præeminentias debitas esse Vicario electo, licet tamen non dicat electo à Definitorio, non potest aliter talis lex intelligi, siquidem electio prælati regularis solum pertinet ad congregationem de iure communi *cap.* 1. *de electione*, nec potest aliter fieri prælatus regularis quam per electionem canonicam à Collegio, vt patet *ex cap. congrega io* 15. *quæst. vltima*, & docet eum aliis Tamburinus, *de iure abbatum, disput.* 5. *tom.* 1. *quæst.* 8. *num.* 1. & 2. Ergo cum lex tribuat dictas præeminentias Vicario electo, debet intelligi à definitorio, vel capitulo Generali, nam omnes electiones canonicæ in nostra Religione reseruantur capitulo Generali, vel definitorio generali, vt patet, *ex* 3. *p. nostrarum constitutionum cap.* 2 *numero* 1. & 15. Hinc fit dictam legem non comprehendere nostrum præsidem Prouinciæ, nec de eo loqui, siquidem ille non est electus à lege, nec à definitorio, vel capitulo generali electione canonica ad tale officium, sed tantum subrogatus à lege loco Prouincialis demortui, quæ subrogatio non est electio canonica: sed legis dispositio.

Nec obstat, quod talis præsidens Prouinciæ [21] habeat potestatem, & iurisdictionem ordinariam in tota Prouincia, Nam etiam subprior in nostra religione per mortem prioris sortitur iurisdictionem ordinariam in conuentu, vt [22] docent P. Fr. Ioannes à Sanctissimo Sacramento, *in suis disquisitionibus regularibus, p* 3. *sect.* 1. *n.* 1. & patet, *ex cap.* 1. *de officio Archidiaconi*, & tenet Azor 2. *part. institutionum moralium, lib* 3. *cap.* 2. & 1. *part. lib* 7. *cap* 18. & *lib.* 11. *cap.* 18. *quæst* 3. Syluester, *verbo prælatus, num.* 2. Saitus, *in Claui Regia, lib* 6. *cap* 10. *dub.* 6. Rodriguez 1. *regul. quæst.* 20. *art.* 3. & *tom.* 3. *quæst.* 76. *art.* 6. Sanchez, *in Decalogum, tom.* 1. *lib* 4. *cap.* 24. *num.* 23. & *cap* 35. *num.* 16 & *cap* 39. *numero* 6. Suarez 2. *de Religione, lib.* 6. *cap.* 17. *num* 7. Diana, 3. *part. tract.* 2 *de dubiis regularibus, resol.* 28. Tamburinus, *de iure Abbatum, tom* 1. *disput.* 13. *quæst.* 8. *num.* 2. & *tom.* 2. *disp.* 2 *quæst.* 18. Pelizarius. *tom.* 2. *tract.* 3. *cap.* 1. *numero* 3. Et tamen non potitur eisdem præeminentiis prioribus [23] concessis in multis casibus, qui illi limitantur ab ipsa lege; ergo idem dicendum est de nostro præside Prouinciæ, licet aliàs habeat iurisdictionem ordinariam in Prouincia.

Minor patet quia subprior in nullo casu potest decorari titulo patris nostri, siquidem hoc nomine solum decorantur P. N. Generalis, & definitores generales in toto ordine, Prouincialis in sua Prouincia, & prior in suo Conuentu, vt patet ex nostra constitutione, *part.* 1. *cap.* 1. *num. vltimo*, & tenet consuetudo reli- [24] gionis, quæ est optima legum interpres, *iuxta textum in cap. cum dilectus de consuetudine, l. more. ff de legibus. l. si de interpretatione ff. eodem*, & tenet eum communi sententia Mascardus, *de probationibus concl.* 1415. *numero* 10. Caldas, *in l. si curatorem ve bo conti actum, num.* 29. *Cod de integr restitut.* Et eadem ratione in prima, & completorio, nec confessionem di- [25] cit, nec benedictionem impertit, quemadmodum ex nostri cæremonialis præscripto, *cap.* 7. *numero* 3. prælatus facere debet, nec in choro hebdomadario, & ministris sacra indutis præcedit, vt ibidem habetur, quorum omnium ratio est, quia *in nostro ceremoniali, cap.* 2 *numero* 5. decernitur, quod hæ præeminentiæ solum competunt prælatis, per prælatos autem solum intelligit generalem; & definitores generales, Prouincialem, & priorem, modo dicto; ergo si hæc omnia ex lege, & religionis consuetudine nullo modo tribuuntur subpriori, etiam quando ad eum deuoluta est tota iurisdictio Conuentus per mortem prioris, idem omnino dicendum est de nostro [26] præside à lege constituto per mortem Prouincialis, siquidem licet præsideat in Prouincia sicut Subprior in suo conuento, attamen non est Generalis, Definitor Generalis, aut Prouincialis, aut Prior, vel Vicarius electus à Definitorio, quibus solis, & non aliis lex nostra prædictas præeminentias concedit.

Vnde solum debet sedere in primo loco, & toti Prouinciæ præsidere limitationibus positis à lege; benedictio tamen in prima, & com- [27] pletorio, confessio, &c. debent fieri à Priore, vel in eius absentia ab hebdomadario; Debet tamen præcedere Sacerdotes sacris indutos in choro; cum isti sedeant post Priorem, vt *suprà* diximus, & quando lex concedit vnum, censetur concedere necessaria ad consequendum illud vt infra probabimus, quod tamen non

28 non poteſt Subpriori conuenire.

Nec obſtat ſi dicas, legem præcipere Vicarium electum à definitorio gaudere omnibus præeminentiis illius cuius eſt Vicarius; ergo idem dicendum eſt de præſide poſito à lege in regimine Prouinciæ loco Prouincialis demortui; Patet conſequentia, quia hic nomen Vicarij impropriè competit præſidenti à definitorio loco prælati demortui, vel impediti ſuffecto, nam iſte ſic poſitus à definitorio non pendet à prælato cuius vices gerit, quod eſt propria ratio Vicarij, vt notauit Suarius, *tom.4. de religione lib.2. cap.2. n. 2.* Sed abſolutè ad eum deuoluta eſt a definitorio ordinaria iuriſdictio, ac per conſequens verus prælatus euadit; ſed hoc idem inuenitur in præſidente poſito à lege in Prouincia loco Prouincialis demortui; ergo ſicut illi debentur omnes præeminentiæ, ita & huic præſidenti poſito a lege.

Fateor hoc argumentum valde vrgere, ſed non eſt cur à data ſolutione recedamus. Nam vt *ſuprà* diximus idem reperitur in ſubpriore, quando præſidet ex vi legis loco prioris demortui, attamen non potitur præeminentiis prioris, quia non eſt ex illis quibus ſolum lex præcipit exhiberi, ergo idem dicendum eſt de noſtro præſidente, licet enim ſit præſes à lege, non eſt Vicarius electus à definitorio, & licet in præſenti nomen Vicarij im-29 propriè ponatur Vicario electo à definitorio, cum ſit abſolutus præſes conuentus, & non propriè Vicarius, de cuius ratione eſt, quod alteri principali ſubordinetur, quod non accidit in prædicto Vica-30 rio poſito à definitorio, cum ſit verus, & abſolutus prælatus, vt notauit N. P. Ioannes à ſanctiſſimo Sacramento, *in ſuis diſquiſitionibus regularibus, p 3.* 31 *n.338.* Id tamen non conuincit vt dicamus quod ſicut Vicario electo à definitorio debentur prædi-32 ctæ præeminentiæ, ita & præſidenti poſito à lege, nam ſi lex voluiſſet expreſſiſſet: *l. vnica. §. ſin.* 33 *autem ad deficientis, Cod. de caduc. tollen. l. ſi ſeruus, § prætor ait. verſ. non dixit, ff. de acquir. hæred. cap. ad audientiam 2. de decim cap. 2. de* 34 *tranſact.* Lex enim id noluiſſe præſumitur cum facile id exprimere potuiſſet, neque expreſſit, Menochius, *conſil. 30. n 8.* Armendar. *in proœm. addit. ad recopila legum.* Nauarr. *nu.* 150. quia quod 35 lex non dicit, non eſt ab homine præſumendum, *l. diſſentientis Cod de repud. cap. illa ne ſede vacante*, Surdus, *conſil.* 219. *n* 21. & cum aliis Barboſa, *axiomate* 136. *n* 5. *& ſequentibus.* Tum quia cum lex ſit correctoria iuris communis nullatenus extendi poteſt ad non expreſſos, *l. præcipimus, Cod. de appellat. cum ſimilibus*, Fr. Ioannes a ſanctiſſimo Sacramento, *in ſuis diſquiſitionibus regularibus. p. 4. n. 231.* Nec obſtat quod iſte præſes præſideat prioribus, nam etiam ſubprior quando præſes conſtituitur à lege loco prioris demortui præſidet in choro, & tamen benedictiones, & confeſſio fiunt ab hebdomadario, parum ergo intereſt, quod iſte præſes Prouinciæ præſideat vel non præſideat in choro.

36 Nec obſtat ſi dicas cum Diana, 1. *p. tract. 2. de dubiis regularibus reſolut.* 1. Subrogatum in locum alterius in eius quoque iura, & priuilegia ſubrogatum cenſeri, *l. ſi autem, §. qui iniuriarum, ff. ſi quis cautionibus*, quod idem videtur docere Tamburinus, *de iure abbatum, tom. 2. d. 13. quæſt. 8. num 2. & tom 2. diſp 2. quæſt. 18. & diſp. 13. quæſt. 11. num. 1.* Reſpondeo namque prædictam doctrinam veriſſimam eſſe ſtando in iure communi, ſi aliàs lex, vel conſtitutio aliter non diſponat, cum autem lex noſtra prædictas præeminentias deneget ſimilibus præſidentibus, imo & Vicariis delegatis, ſiue à Generale, ſiue à Prouinciale, ſiue à priore, & ſo-37 lum illas concedat Generali, & definitoribus generalibus in toto ordine, Prouinciali in ſua prouincia, & priori, ſiue Vicario electo à definitorio in ſuo conuentu, vel etiam Prouincia, vt *ſuprà* diximus, inde eſt quod ſolis iſtis dandæ ſunt huiuſmodi præeminentiæ, non verò aliis.

Et idem dicendum eſt de primo definitore generali, quando præſidet in tota religione lo-38 co generalis demortui, nam hic etiam in præſentia prioris Conuentus in quo eſt non poteſt dicere confeſſionem in prima, & completorio, vel impertire benedictionem; ſiquidem lex ſolum illi tribuit quod conuocet definitorium, & eligat Vicarium Generalem, & interim nihil amplius poſſit efficere, vt patet, *ex 3 p noſtrarum conſtitutionum, cap. 7. num. 4.* ibi primus autem definitum in hoc caſu & quouis alio ſimili, nullum alium actum præcedentiæ, aut præſidentiæ in religione exercere valebit, quam prædictum congregare definitorium, quid clarius dici poterat; in abſentia tamen prioris, hæc omnia poteſt efficare, eo quod ſit definitor generalis, non tamen quia præſes religionis, quæ omnia ita data fuere executioni à P. Fr. Petro 39 ab Angelis cum eſſet primus definitor generalis in morte N. P. Fr. Gabrielis à matre Dei, vt ipſe mihi Matriti teſtatus eſt, quæ ſi alicui dura videantur, non mihi, ſed legi tribuant, quæ ita diſpoſuit, quæ an bene, vel male diſpoſuerit, id non mihi diſputare licet, alij quibus id competit iudicent, ſi placuerit, dum tamen lex 40 aliter non diſpoſuerit, ita inuiolabiliter obſeruandum.

Et ex his deduces pro caſibus occurrentibus generalem doctrinam practicandam in noſtro ordine. Primo ſubpriorem in nullo caſu etiam 41 in abſentia prioris, ſiue in morte, vel priuatione illius, vel in qualibet abſentia, etiamſi ſit illa, quæ fit quando prior tendit ad capitulum generale, vel Prouinciale nunquam poſſe ſedere in loco prioris, vt patet, *ex lege noſtra 3. part. cap. 15. numero 1.* Vbi decernitur, quod poſt priorem ſedeat ſubprior, nulla facta diſtinctione, an ſit, vel non præſidens: has enim præeminentias loci, & alias debitas priori ſolum illas concedit lex noſtra Vicariis electis à definito-42 rio, vt patet *ex 3 p. cap. 3. num. finali.* Et præeminentia loci hodie de iure nouo per quandam declarationem noſtri capituli generalis, quam ſtatim referemus ſolum conceditur omnibus Vicariis ſiue poſitis à priore, Prouinciali, vel Generali, non tamen conceditur ſubpriori; ergo ſubprior quocunque modo, vel occaſione præſideat, ſi alias non ſit Vicarius poſitus à priore, Prouinciali, vel general, vt *infrà* dicemus, non debet vnquam ſedere in loco prioris, ſed debet in ſuo permanere, & ita tenet vniuerſalis conſuetudo religionis, quæ eſt optima legum interpres vt *ſuprà* diximus. Ita Fr. Ioannes à Sanctiſſimo Sacramento, *in ſuis diſquiſitionibus regularibus, p. 4. num. 117.*

Vnde subpriori quocumque tempore præsideat, 43 si alias non fuerit Vicarius electus à definitorio generali, nec debentur aliæ præeminentiæ debitæ prioribus, vt nomenclatura P. Nostri, nec potest facere confessionem in choro in prima, vel 44 completorio, nec impertire communitati benedictionem, nec potest sedere ante Sacerdotem sacris indutum in choro; hæc enim omnia ei prohibentur, *in nostro caremoniali, cap. 2. n. 3.* & constat, *ex 1. p nostrarum constitutionum, cap. 15. n finali*; 45 & tenet idem P. Ioannes à Sanctissimo Sacramento, *suprà, n* 118. Alij verò Vicarij, siue positi à generale, Prouinciale, vel priore gaudent loco eminentiori, & præsident in omni loco ipsi subpriori Conuentus, non tamen diffinitoribus generalibus, nec prælatis hospitibus, nec Vicariis 46 electis à definitorio, nec procuratoribus generalibus vtriusque curiæ, vt patet, *ex quadam declaratione nostri capituli generalis facta anno 1667. num* 4. 47 Non tamen eis debentur præeminentiæ tituli Patris nostri, nec possunt facere confessionem, vel impertire benedictionem in choro, tam 48 in prima, quam in completorio, propter rationem supradictam.

49 Licèt autem hæc omnia competant æqualiter Vicario posito à priore, vel à Prouinciale, ac ge- 50 nerale, siquidem declaratio constitutionis quam suprà retulimus indistinctè loquitur de omnibus Vicariis; Attamen inter eos magna est distinctio. Nam Vicarius positus à priore non potest aliquid innouare in regimine conuentus, sicut nec Subprior, aut antiquior conuentus cum in defectu subprioris præsidet, vt patet ex nostra constitutione, *3. p. cap. 13. n. 12.* Vbi ait, & tam ij, quam illi in absentia prioris, cuius vices gerunt nulla ratione aliquid innouare præsumant, per quæ verba eis prohibetur omnis innouatio, seu gubernij alteratio, vnde non possunt præcepta posita à priore auferre, nec officiales à priore relictos mutare, nec aliquid præcipere contrarium iussis, ac dispositioni prioris absentis, nec denique aliquid facere, quod in præiudicium prioris cadere possit; vnde non possunt emere, vendere, siue alienationis, aut obligationis circa bona Conuentus contractus efficere, & tandem prædicti Vicarij nihil aliud exercere possunt nisi necessaria, vt tenet Glossa, *verb capitulum in clement. 1. § 1. de haret.* Pauinus, *de potestate capituli sede vacante. p. 1. princ q 7. n. 7.* Azeued. *ad curiam Pi. an. lib. 1. c. 8. n. 11. & 12.* Sarmiento. *select lib. 3 cap. 15. n. 3.* Barbosa, *de potestate Episcopi allegat. 131. p 3. n. 4.* Fr. Ioannes à Sanctissimo Sacramento, *supra, p. 4. n. 149.* & alij.

Quòd tamen non accidit in Vicariis positis à 51 Prouinciale, vel generale, nam his non est prohibitum aliquid innouare, nisi alias in literis suæ commissionis aliqua prohibeantur; illa enim limitatio nostræ legis, ne possint innouare in absentia prioris, non dirigitur ad hos Vicarios, & cum sit correctoria iuris communis, nullatenus extendi potest ad non expressos. *l precipimus, Cod. de appellat. cum similibus*, 52 & tenet Fr. Ioannes à Sanctissimo Sacramento, *loco citato, p. 4. n. 232.* Et idem dicendum est de subpriore, quando prior tendit ad capitulum prouinciale, vel generale, vt *suprà* diximus. Et idem dicendum est quoties subprior in demortui, siue amoti, aut suspensi prioris loco subrogatur, vt *suprà* notauimus. Et idem dicendum est, quando ipse subprior constituitur Vicarius à Prouinciale, vel generale; Nam tunc sicut, & alij Vicarij positi à Prouinciale, vel generale potest res conuentus immutare, & innouare, imo tunc debet, sicut & alij Vicarij positi à Prouinciale, vel generale sedere in loco prioris iuxta declarationem *suprà* dictam, & cum eisdem limitationibus. Ita P. Ioannes à Sanctissimo Sacramento, *in suis disquisitionibus. p 4 n. 202.* 53

An autem si Prior constituat Vicarium ipsum subpriorem in sua absentia, debeatur ei etiam locus prioris? An vero debeat sedere in loco subprioris? Respondeo debere ei locum prioris. Ratio est, 54 quia prædicta declaratio nostri capituli Generalis discernit omnes Vicarios debere sedere in loco superiori ipsi subpriori, dummodo sedeant post definitores generales, Prælatos hospites, Vicarios electos a definitorio, & procuratores generales vtriusque curiæ; ergo non est cur subprior dum à suo priore decoratur titolo Vicarij sit peioris conditionis, quam quilibet alius, si ab eo relinqueretur Vicarius: Vnde solum quando subprior præsidet ex vi legis non debet mutare locum, nam tunc non est Vicarius à priore, 55 vel à Prouinciale positus, sed est præsidens à lege deputatus, cui ipsa lex noluit eminentiorem locum concedere, sed eum in suo loco reliquit; quando enim lex id voluit, illud expressit, vt fecit *3. p. cap. 13. n. 13.* loquendo de Vicario electo à definitorio, & tandem id etiam fecit loquendo de aliis Vicariis, siue à priore, Prouinciale, vel generale positis, vt constat ex *suprà* citata declaratione.

Secundo deduces, præsidem Prouinciæ positum à lege in loco Prouincialis demortui, de quo est quæstio in præsenti gaudere eminentiori loco in Prouincia, & debere sedere ante priores, & Sacerdotes Sacris indutos, 56 cum hi debeant sedere secundum nostrum ceremonialem post priorem domus, non tamen tali præsidenti Prouinciæ debetur nomenclatura Patris nostri, nec potest im- 57 pertire benedictionem in prima, vel completorio, nec facere confessionem, sed hæc debent etiam in eius præsentia fieri à priore domus, vel 58 in eius absentia ab hebdomadario, vt satis probatum manet. De præside autem religionis in mor- 59 te patris nostri generalis aliter philosophandum est. Nam iste in domo in qua est non sedet in choro, vel aliis locis ante priorem domus; sed prior domus ei præcedit, vt antea. Cuius ratio est, quia nostra lex *3. p. cap. 7. n. 4.* Nullam ei præsidentiam in religione concedit, vt concedit præsidentiam primo definitori Prouinciæ per mortem Prouincialis, *3 p. cap. 9. n. 7.* Mortuo Prouinciali præsideat in Prouincia primus definitor Prouincialis, Econtra verò loquens de primo definitore in morte generalis tantum ei concedit vt conuocet definitorium, imo ei prohibet omnem actum præcedentiæ, vel præsidentiæ in religione, ibi primus autem definitor, & quicunque alius ex definitoribus in hoc casu, & quouis alio simili, nullum alium actum præcedentiæ, aut præsidentiæ in religione exercere valebit, quam prædictum congregare definitorium; vnde sicut ante mortem Generalis sedebat post priorem in choro, & aliis locis communibus, ita efficere debet mortuo Generali, imo si in choro ponatur ex parte prioris debet sedere post Sacerdotem celebrantem sa-

cris

cris indutum; siquidem noster ceremonialis præcipit, vt hebdomodarius sedeat in choro post primum prælatum in choro, qui dicitur canto æ ante omnes alios prælaros, qui ex illa parte fuerint; nec thuriferarius eum debet incensare tribus vicibus, sed tantum duabus post priorem; & tandē in omnibus se debet habere sicut antea quando solum erat diffinitor generalis, & in solis illis casibus præsidere in choro, & aliis locis communibus, in quibus præsidebat quando solum erat definitor generalis, vt patent ex dicta lege.

60 Sed quæres: An prædictæ præeminentiæ loci, nomenclaturæ Patris nostri, dandi benedictionem in completorio, & prima, & faciendi confessionem debeantur visitatoribus, vel commissariis missis à Prouinciale pro aliquo conuentu visitando? Respondeo tales visitatores, vel commissarios esse delegatos illorum à quibus mittuntur, vt patet. *ex nostra constitutione 3. p cap. 10. n.7.* Et licet de iure communi eis deberentur omnes præeminentiæ, quæ debentur illi à quibus mittuntur, de quo nunc non disputo, de lege tamen nostra eis non debentur, sed tantum eis debetur supremus locus respectu illorum, quorum sunt visitatores, vt patet, *ex nostra constitutione, 3 p cap. 10. n 6.* Aliæ autem præeminentiæ eas solum habebant, quas generalis, vel Prouincialis qui eos miserunt eis assignarunt, vt patet, *ex 3. p. nostrarum constitutionum cap. 16 n. 12.* Vnde si eis præeminentias debitas Prouinciales non assignauerint, vt moris est apud nos, non eas habebunt. sed cum ex lege nostra 3. *p cap. 10. n. 6.* debeant præcedere in loco priorem illius domus ad quam mittuntur, debent in choro præcedere Sacerdotes sacris indutos: nam cum prior præcedat hebdomedarium sacris indutum, & visitator præcedat 61 62 priorem, necessario debet præcedere ipsum hebdomadarium sacris indutum; concessa namque re aliqua à superiore, conceduntur & necessaria 63 omnia ad illam comparandam textus, *in lege 2. ff. de iurisdict. omnium iudic. & l. penult. ff. de vsufruct. & cap. praeterea de offic. & potest. iudic. delegat.* Tuscus, *tom. 1. lit. A, concl 77.* Portel. *in dubiis regularibus verbo prælati potestas in administr.* Peirinis, *tom. 2. de prelato, q. 3. cap. 3. n. 16.* Pelizarius, *tom 2. tract 8. cap. 2 num. 50.* Cum ergo dictis visitatoribus concedatur, quod sedeant ante priorem, necessario eis conceditur præeminentia loci respectu Sacerdotum sacris indutorum in choro; quod etiam *suprà* diximus de primo definitore, quando præsidet in Prouincia loco Prouincialis demortui ex vi legis.

Hoc tamen non reperitur in Vicariis positis à generale, Prouinciale, vel priore, in aliquibus conuentibus; nam hi debent sedere post Sacerdotes sacris indutos, cum non sint positi à 64 definitorio generali, vt *suprà* diximus, nec sedem habent ante priorem, sed ipsi vices gerunt priorum: Vicarius enim Prouincialis pro tota Prouincia, vel maiore parte illius à solo definitorio generali fieri potest; vt patet, *ex nostra constitutione 3. p. cap. 9. n. 3.* de aliis autem missis à Prouinciale pro visitanda aliqua domo iam diximus locum, qui eis debetur; non possunt tamen prædicti visitatores se immiscere in re aliqua regiminis domus illius ad quam mittuntur, nec eis debentur præeminentiæ nomenclaturæ Patris nostri, nec possunt dicere confessionem, nec benedictionem impertire in prima, & completorio, vt patet 65 *ex nostro cæremoniali*, qui solum concedit has præeminentias Patri nostro generali, & definitoribus generalibus in toto ordine, & Prouinciali in sua prouincia, & priori, sine Vicario electo à 66 definitorio Generali in suo conuentu, vt *suprà* diximus; cum autem prædictus visitator, vel commissarius non sit aliquis ex supradictis, inde est quod ei dictæ præeminentiæ non debentur, sed hæc omnia debent fieri etiam in præsentia illius à priore si ibi fuerit, vel à definitore generali, aut Vicario electo à definitorio; quod si nullus istorum adsit, debet fieri ab hebdomadario vt moris est apud nostrates.

An autem si visitator, vel commissarius missus sit à nostro definitorio generali pro visitanda aliqua Prouincia debeantur eis omnes præeminentiæ, ac debentur Vicario electo ab ipso definitorio generali; maiorem habet difficultatem. Respondeo tamen negatiue, ita cum Bartolo, Lezana, *in summa tom. 2. p 1. verbo sacra congregatio, n. 3.* Noster Laurentius Espin. *consulto 15. n. 1358. & n. 459.* Et ratio est quia tales commissarij, & visitatores sunt amouibiles ad nutum instituentium, sunt enim illorum ministri, & iurisdictio residet in illis, non per se, sed per accidens, & tanquam in subalternis habentibus super se, non solum generalem, sed & omne definitorium, eo quod regimen ordinis non est pure Monarchicum, sed mixtum ex Monarchico, & Aristocratico, vt cum Vrbano, ab Ascensione, Lezana, & aliis notat Fr. Laurentius Espin. *consult. 15. num. 143. & 1435* Ergo eorum iurisdictio non est ordinaria, sed delegata, nec eam possunt delegare, nisi in casu eis expressè præmisso, & in particularibus negotiis, quamuis sint instituti ad vniuersitatem causarum, vt docet Lezana, *in summa tom. 1. p. 2. cap. 13. n. 6. & 28. & tom 2. p 2. verbo Vicarij, num 3.* Ergo licet isti visitatores debeant honorari, non tamen tantum, quantum hi, qui eos constituerunt; siquidem illi sunt ordinarij, isti delegati illorum. Ita cum S. Antonino, Nauarro, Rodriguez, Peirinis, *tom. 1. de subdito q 1. cap. 18.* Barbosa, *in Collectanea bullarum verbo Vicarius generalis, Episcopi 2.* Franciscus Purpuratus, *lib. 1. n. 531. ff. de officio eius, cui mandata est iurisdictio*, & cum Tamburinos, Fr. Laurent. Espin. *consulto 1. n. 1440. in fine.*

67 (in right margin)

Et potest hoc confirmari, ex *lege nostra 3. p. cap. 10. n. 7.* Vbi lex supponit tales visitatores, & commissarios esse delegatos, sic enim ait, statuimus visitatores, & quicunque alij qui iurisdictione aliqua subdelegata vtuntur, teneantur suæ commissionis literas manifestare: Atqui illa dictio, alij, importat relationem in qualitate similem, vt post Romanum, Fuscum, & alios notauit Augustinus Barbosa, *de dictionibus dictione 16. num. 3.* Est enim hæc dictio repetitiua similium, vt cum innumeris Doctoribus probat Barbosa, *ibi numero 4.* Ergo sicut illi, alij, de quibus loquitur lex, vtuntur iurisdictione delegata, ita & visitatores ad quos talis dictio alij refertur; ergo iuxta nostram constitutionem visitatores à quibuscunque sint missi non ordinaria, sed iurisdictione delegata pollent.

Confirmatur ex eadem *tertia parte nostrarum constitut. cap. 16. num. 12.* vbi visitatori misso à nostro Definitorio generali ad visitandam Prouinciam

S. Alberti apud Indos solum concedit lex posse habere eas præeminentias, quæ à Definitorio generali ei fuerint assignatæ, sic enim ait lex. Qui eas vices, ac præeminentias in omnibus habeat, quæ sibi fuerint à Definitorio concessæ; ergo talis visitator non est ordinarius, sed delegatus; nam concessa iurisdictione ordinaria de iure eam sequuntur omnes præeminentiæ, & integre potestas, vt colligitur ex doctrina Bartoli *in l. filius ff de legation.* subscribit Alciatus *rubric. de offic. ordinar.* & colligitur *ex textu, in clement. quæ de Ecclesia de offic. Vicarij*, vt bene notauit Emanuel. 3. *regular. quæst.* 76. *art.* 10. Azot. *instit. moral lib.* 7. *cap.* 18. Peirinis *tom* 2. *de prælato q* 1. *cap* 4. §. 4. *n* 4. Tamburinus *de iure abbatum tom.* 2 *d.* 18. *q.* 1 *t. n* 2.

Tum quia subrogatus in locum alterius, in eius quoque iura, & cura, & priuilegia subrogatus censetur *l. si cum* §. *qui iniuriarum, ff si quis cautien.* vbi Bart. Baldus, & alij communiter, ergo cum hæc potestas possit tali commissario à definitorio coarctari, talis commissarius & visitator non est ordinarius, sed delegatus, ac per consequens solum habebit præeminentias, quas ei definitorium concesserit, quod si ei nullus concedat, solùm habebit præeminentiam loci concessam sibi à lege 3 *p. cap.* 10. *num.* 6. & solum præsidebit prioribus, & Prouinciali, quorum visitator constituitur, & eos punire poterit, iuxta literes suæ commissionis, non tamen ei debitæ erunt aliæ præeminentiæ debitæ prouinciali, vel generali, aut definitoribus, à quibus mittitur, vt nomenclatura Patris nostri, nec in choro poterit dicere confessionem, aut benedictionem impertire in prima, & completorio, sed hæc omnia debent fieri à Prouinciali, definitore, vel Priore, si ibi fuerint, vel eis absentibus ab hebdomadario.

Dices, talis visitator, vel commissarius fuit electus à Collegio, sed iurisdictio, quæ competit alicui per electionem Collegij, vel vniuersitatis ad aliquod officium est ordinaria, vt tenet Petrus de Anchatrano *Clement.* 1. *n.* 9. *de rescriptis.* Suarez *de Religione lib.* 2. *cap.* 2. *num.* 7. & 8. ergo iurisdictio ei concessa à definitorio non delegata, sed ordinaria est; ac per consequens ei debentur omnes præeminentiæ, ec eis cuius vices gerunt; consequentia videtur certa, nam vt *sup.* diximus, concessa iurisdictione ordinaria, eam comitantur omnes præeminentiæ, & integra potestas, si alias à lege non restringantur; sed hic nulla datur lex quæ horum visitatorum, vel commissariorum præeminentias limitet, vel auferat; ergo omnes præeminentiæ debitæ eis à quibus mittuntur eis censentur concessæ, minor patet, *nam nostra lex* 3. *p cap.* 16 *num.* 12. vbi dicit visitatorem missum è Definitorio Generali ad visitandem Prouinciam S. Alberti apud Indos, ei solum deberi præeminentias, quæ ei à definitorio fuerint assignatæ non loquitur de omnibus visitatoribus, sed de solo illo, qui mittitur ad Indos, cuius iurisdictionem, & præeminentias forte lex ex aliqua iusta causa voluit limitare; ergo talis legis dispositio cum sit restrictiua iuris communis, non debet ad alios visitatores extendi, vt sæpè diximus.

Respondetur concedendo maiorem, deinde distinguo minorem, sed iurisdictio, quæ competit alicui per electionem Collegij, vel vniuersitatis ad aliquod officium est ordinarie distinguo, si tali officio ea natura sua, vel virtute legis, talis iurisdictio competat concedo, si ei non competit hoc modo nego; & ratio est quia ad consequendam iurisdictionem ordinariam non sufficit, quod quis ad aliquod officium electus sit à Collegio, sed debet esse electus ad officium, cui vel natura sua, vel virtute legis talis iurisdictio competat, nam facta prouisione de dignitate, intelligitur facta de iurisdictione ei annexa, vt bene notauit cum Ancherrano, Suario, & aliis N.P. Fr. Ioannes à sanctissimo Sacramento *p.* 4 *n.* 237.

Secus quando officio, nec ex natura sua, nec ex lege talis iurisdictio est annexa, & aliàs Collegium, quod ad tale officium eligit non habet potestate ordinaria, vt bene notauit Molina Theologus *de iustitia tom* 6. *tract.* 1. *disp.* 14 *num* 4. Atqui tale officium visitatoris, vel commissarij, nec ea natura sua, nec ex lege habet talem iurisdictionem ordinariem anneaam, & alias nostrum definitorium non habet potestatem constituendi noua munera publica cum potestate ordinaria, seu solum habet potestatem eligendi Prælatos à lege iam constitutos, & destinatos, vt Priores, Prouinciales, & Vicarios Conuentuum, vel Prouinciarum, vel etiam Vicarium generalem totius religionis; ergo quando eligit specialem visitatorem pro aliqua prouincia, licet sic electus sit ad vniuersitatem causarum, non est propriè ordinarius, sed delegatus definitorij, vt bene notauit Molina *suprà num* 4. quie nec ex lege, nec ea natura sua tali officio est annexa iurisdictio ordinaria, vt est annexa officio Prioris, Prouincialis, vel Vicario Prouinciali, Generali, vel etiam Priorali.

Et ea his manet responsum ed replicam, quem fieri posset de Vicariis conuentualibus. prouincialibus, vel etiam generalibus à definitorio electis, qui proculdubio habent iurisdictionem ordinariam, & non delegatam, vt *suprà* diximus, nam hi sunt ordinarij, non solum, quia sunt electi à definitorio generale, seu Collegio, sed quia talibus officiis natura sue, vel virtute legis talis iurisdictio ordinaria annexa est, ac per consequens eo ipso quod eliguntur à definitorio, à lege eis conceditur iurisdictio ordinaria, quod tamen non cernitur in commissariis, vel visitatoribus; quie nec ex natura sua, nec ex lege talis iurisdictio ordinaria ei competit, imo semper sunt delegati vt patet in dominia Inquisitoribus, qui licet sint commissarij Pontificis ad vniuersalem causam fidei sunt delegati, vt tenent communiter DD. & ideo tale officium visitatoris non illud comitantur nisi ex tantum præeminentiæ, quæ eis conceduntur eb illis, è quibus mittuntur, quod si definitorium nulles eis præeminentias concesserit, vt moris est, solum gaudebunt supremo loco, & præsidentia respectu illorum, quorum constituuntur visitatores, non vero gaudebunt præeminentiis, quæ solum debentur generali, vel definitoribus generalibus, Prouincialibus, & Prioribus, vel eorum Vicariis à definitorio electis, vt *suprà* diximus, quæ omnia stando in iure nostro certissime reputo, saluo meliori iudicio, nam cum res sit noua, eam aliis trutinandam relinquo.

CONSVLTVM LXXXI.

De altari priuilegiato in Ecclesiis Regularium, an semel designatum possit de vno altari ad alterum à Prælato mutari.

SVMMARIVM.

1 *Ponitur casus, seu factum.*
2 *Prior nostri Conuentus potest mutare altare priuilegiatum iam designatum ad aliud altare.*
3 *Facultas ad aliquid determinate agendum non expirat per vsum ipsius in primo actu.*
4 *Priuilegiatus vti ea poterit, & repetere toties quoties sibi bene visum fuerit.*
5 *Facultas ad designandum prædictum altare in nostris Ecclesiis non est ad semel tantum designandum illud, sed absoluta ad designandum.*
6 *Quando concessio priuilegij est absoluta, non est cur limitetur ad primum actum.*
7 *Licentia concessa Episcopo ad testandum non cessat ex vsu primi actus.*
8 *Lex boues non habet vim in priuilegiis.*
9 *Si priuilegium haberet clausulam*, quod semel tantum posset vnum altare designari, *adhuc Prior loco vnius posset alterum designare*
10 *Illa dictio*, semel, *non ponitur in priuilegiis taxatiue, sed designatiue.*
11 *Illa dictio*, semel, *idem est, ac prius, & facit hunc sensum, altare debet prius designari à Priore.*
12 *Repetita designatio in alio altari non est designatio, sed mutatio primæ in aliud altare.*
13 *Pontifex solum intendit, quod detur vnum altare designatum.*
14 *Ponitur quoddam argumentum in contrarium, & soluitur.*
15 *Priores possunt mutare designationem vnius altaris priuilegiati in nostris Ecclesiis quando sibi bene visum fuerit.*
16 *Hæc designatio potest fieri siue à generali, siue à Prouinciali, siue etiam à quocunque Superiore locali.*
17 *Subprior quando absolutè est Superior in Conuentu; vt quando mortuus, vel priuatus fuit Prior, seu iuit ad Capitulum prouinciale, vel generale, potest mutare dictum altare.*
18 *In his casibus tota potestas, & iurisdictio Prioris deuoluitur in Subpriorem.*
19 *Deuoluitur etiam ad illum potestas designandi dictum altare.*

CASVS, SIVE FACTI SPECIES.

1 CVM in quadam Ecclesia Carmelitarum iam esset designatum à prælato vnum altare priuilegiatum pro Missis defunctorum iuxta priuilegium Gregorij XIII. quod supra retulimus consulto accidit, quod necessarium fuit mutare idem altare ad aliam capellam; eo quod patronus illius postulasset, quod in sua capella designaretur prædictum altare, cum autem iam à prælato designatum esset.

Quæsitum fuit à me, An Prior posset mutare dictum altare, & designare altare huius capellæ pro altari priuilegiato, transferendo illud de vno ad alterum altare, non obstante Prioris designatione.

RESPONSIO AVTHORIS.

RESpondi posse: Ratio est quia facultas ad 2 aliquid determinatè agendum non expirat per vsum ipsius in primo actu sed priuilegiatus 3 vti ea poterit, & reperere toties quoties sibi bene visum fuerit; sed huiusmodi concessio desi- 4 gnandi vnum altare priuilegiatum in vnaquaque nostrarum Ecclesiarum est facultas ad aliquid determinate agendum; ergo non expirat per vsum ipsius in prima designatione; ergo Prior optime potest illud iterum designare, etsi iam primo designatum fuisset, dummodo vnum solum altatare remaneat in Ecclesia.

Confirmatur, quia facultas ad designandum 5 prædictum altare in nostris Ecclesiis, non est ad semel tantum designandum illud, sed est absoluta ad designandum vnum altare, vt patet ex priuilegio supra relato, & tenet N.P. Petrus ab Angelis *de priuilegiis in communi d.7. sect.10. num.12.* 6 sed quando concessio priuilegij est absoluta, non est cur limitetur ad primum actum, ita vt quod designato vno altare in vna Ecclesia; non possit alterum eius loco designare; ergo quamuis illud altare iam fuerit designatum, optimè potest mutari à Priore.

Confirmatur secundo. Quia licentia concessa 7 Episcopo ad testandum non cessat ex vsu primi actus, & sic virtute ipsius poterit reuocare primum testamentum, & aliud conficere toties quoties sibi placuerit, vt resoluit Rota *in vna Piacensi* 14. *Ianuarij* 1587. vt testatur Gonzalez *de mensibus, & alternat glossa* 11. *num.*49. habeturque *in decis. diuersar.p.*1. *decis.*47. quia cum tale priuilegium sit gratia principis, & concessa sine restrictione, non ad vnicum actum, sed absolutè debet interpretari; sed nostrum priuilegium absolute concedit, quod possit Prior tale altare designare; ergo non de vno actu, sed absolute debet interpretari: ita Felinus *in cap.* 2. *de Treuga, & pace limit.*7. Alciatus *in l.boues, §. hoc sermone, num.*6. Afflictus *decis.*392. N. P. Petrus ab Angelis *de priuil in comm.d.*7 *sect.*10.*n.*8.

Nec obstat si dicas cum aliquibus iuristis, & canonistis, quod sermo simpliciter prolatus intelligitur de primo actu, seu prima vice tantum, vt patet *in l. Boues, §.hoc sermone, de verbor. signific.* & Afflictus *decis.* 392. testatur sic fuisse resolutum in regali Consilio Neapolitano: Tum quia licentia disponendi de feudis, seu testandi intelligitur tantum de prima dispositione; ergo idem dicendum est in nostro casu. Respondetur namque dictam legem Boues, non habere vim in priuilegiis, quia si dispositio priuilegij realis de primo actu tantum intelligeretur esset, & non 8 esset priuilegium, esset quia supponitur, non esset, quia non esset perpetuum, sed finiretur primo

primo actu, quod est contra rationem priuilegij realis, sicut & legis; non ergo potestas priuilegij extinguitur, sed debet durare, & permanere quandiu non reuocatur. Ad confirmationem patet ex supradictis.

Sed quæres quid dicendum sit, si priuilegium 9 habeat clausulam *quod semel tantum possit tale altare designari?* Respondeo, adhuc posse Priorem illud mutare, & designare quoties sibi bene visum fuerit. Ratio est, quia si Princeps concederet facultatem ad primum actum tantum, non esset priuilegium, sed quædam particularis licentia ad illum 10 actum faciendum; ergo tale priuilegium esset, & non esset priuilegium, esset quia ita supponitur, non esset quia esset tantum specialis licentia; ergo quando apponitur illa dictio, *semel*, in priuilegiis, apponitur non taxatiuè, & definitiuè, sed solum designatiuè. id est, quod semel designatum, v. g. altare priuilegiatum à Superiore non possit ab alio inferiore mutari; vel dicito quod aduerbium; 11 *semel*, significet in his priuilegiis idem, quod, prius, & facit hunc sensum, altare debet prius designari à Superiore, & semel designatum non potest in aliud mutari indulgentia, nisi ab ipso Superiore, vel ab alio cum simili potestate.

12 Vnde non ad formam, sed ad meram conditionem reducitur. Vel dicit, quod talis repetita designatio in alio altari in rigore non est alia designatio absoluè, seu mutatio primæ in aliud altare, in quo nullum inconueniens reperitur, nec voluntati Pontificis contradicitur, siquidem Pontifex solum prætendit quod ibi non dentur 13 duo altaria priuilegiata, neque vnum indeterminatum; quod vero sit hoc, vel illud, tanquam quid accidentale, nec pertinens ad formam remittit Superiori. Ita P. Fr. Petrus ab Aug. *de priuil. in comm. d. 7. sect.* o. n. 11. quod à viris doctis Romæ testatur se id accepisse.

14 Nec obstat si dicas, illam dictionem, *semel*, esse taxatiuam; ergo non potest extendi ad secundam altaris designationem, nam cum sit taxatiua in primo actu finitur. Respondetur illam dictionem in præsenti non poni taxatiuè, & definitiuè, sed solum designatiuè, quia si poneretur taxatiuè, iam talis concessio nō esset priuilegium, siquidem vno actu finiretur, quod est contra rationem priuilegij, quod debet esse perpetuum.

15 Ex quibus omnibus concludo quod cum in nostris priuilegiis ad designandum altare priuilegiatum non apponatur illa clausula, *semel designandum à Superiore*, sed absolute concedatur altare designandum à Superiore, inde est, quod ipsi possunt illud designare, vel mutare quomodo opportunum sibi visum fuerit, quod etiam verum est, etsi talis clausula poneretur, vt *suprà* diximus.

16 Superior autem, à quo talis designatio, vel mutatio fieri potest non determinat Pontifex. Vnde concessio intelligenda est de quolibet Superiore, etiam locali, & sic quilibet Prior si causa adsit poterit altare priuilegiatum iam designatum relinquere, & aliud loco illius in eadem Ecclesia designare, quia non datur ratio cur ad aliquem Superiorem limitetur gratia, cum Pontifex eam non limitet. Vnde tam Generalis, quam Prouincialis, & etiam Prior localis veniunt 17 intelligendi. Ita P. F. Petrus ab Angelis *suprà n.* 12. Non tamen intelligitur id concessum Subpriori, 18 etiam quandiu actu præsidet, quia hic non est verè Superior, sed subditus. Excipe nisi fuerit tempore, quo absolute est Superior in Conuentu, vt per amotionem Prioris ab officio, vel per illius mortem, vel eo quod Prior tendet ad capitulum generale, vel prouinciale, nam tunc 19 cum verus sit Superior Conuentus ad illum deuoluta est tota iurisdictio ordinaria Prioris, vt *supra* diximus, ac per consequens, & potestas ad designandum dictum altare, sicut & aliæ facultates conceduntur.

CONSVLTVM LXXXII.

De irregularitate, excommunicatione, & aliis pœnis ortis ex quodam homicido, cum quadam circumstantia notabili.

SVMMARIVM.

1. *Ponitur casus, seu factum.*
2. *Mandans est causa principalis, & efficax damni.*
3. *Longitudo temporis non est causa sufficiens reuocationis voluntatis.*
4. *Vnusquisque vult quod eius voluntas sit mandatum perpetuum.*
5. *Tempus non est modus tollenda vel inducenda obligationis.*
6. *Mandans occidere Petrum sæcularem, si Petrus factus sit religiosus & mandatarius illum occiderit mandans non incurrit irregularitatem vel excommunicationem.*
7. *Maior deliberatio requiritur ad occidendum religiosum quam sæcularem.*
8. *Si occidendus factus esset Papa mandans non censetur persistere in mandato.*
9. *Mandatarius quando persona quæ præcipitur occidi mutata est de sæculari in Ecclesiasticum tenebatur consulere mandantem.*
10. *Mandatum censetur reuocatum, si mandans tempore Paschatis confessus est sacramentaliter.*
11. *Reuocatum est mandatum, si mandans factus sit religiosus, vel Sacerdos.*
12. *Mandatum censetur reuocatum quando occidendus factus est religiosus, vel Episcopus, vel Sacerdos.*
13. *Mutatus status ex parte mandantis, vel occidendi censetur virtualis reuocatio mandati.*
14. *Hæc resolutio multis visa fuit intolerabilis, & improbabilis.*
15. *Hæc opinio fuit Romæ practicata à viris doctis propter easdem rationes.*
16. *Per ingressum in religionem Paulus Petro, & omnibus pro iniuria, & scandalo satisfecit.*
17. *Illa ingressio religionis fuit virtualis reuocatio mandati.*
18. *Mandatarius tenebatur iterum recurrere ad mandantem.*
19. *Mandatarius in hoc casu, & non mandans pœnas homicidij incurrit.*
20. *Idem dicendum est quando is, qui iubetur occidi factus est Episcopus, vel Sacerdos.*
21. *Episcopatus perfectior status est quam status religiosus.*

CASVS

CASVS, SIVE FACTI SPECIES.

PETRVS mandauit famulo suo Francisco vt occideret Paulum, qui eius sororem deflorauerat, ipse autem Paulus fugerat ad Brasilicam ciuitatem dictam Bahiam, nauigauit Franciscus ad Brasilicam illam ciuitatem, vbi sciebat residere Paulum, vt eum occideret; peruenit ad eum locum, & inuenit Paulum factum esse religiosum discalceatum iam professum; hoc tamen non obstante cum quadam die prædictus Paulus Religiosus exiret è conuentu eum in platea ciuitatis trucidauit, peruenit de hoc casu nuncius ad ciuitatem Vlissiponensem, & qui mandatum dederat promotus erat ad quandam insignem dignitatem Ecclesiasticam, & volebat ordinari ordinibus sacris, anxiatus tamen, & agitatus scrupulis, eo quod iussisset Francisco prædictum Paulum occidere.

Quæsiuit à me, an incurrerit irregularitatem, excommunicationem, & alias pœnas ortas ex illo homicidio, quod ipse præcepit fieri.

RESPONSIO AVTHORIS.

FAteor in hoc casu nimis perplexum ætitisse, nam ex vna parte videbam expressum mandatum non reuocatum, & cum mandatum non est reuocatum, siue tacite, siue expresse homicidium secutum imputatur mandanti, cum mandans sit causa principalis, & efficax damni, vt tradunt Siluius, *verbo restit.* 3. *q.*6. Angel. *eodem verbo, & verbo furtum, num,*17. Tabiena, *verbo restitutio, n.*31. Ioannes Medina, *C. de restitutione, q.* 7. & 8. Petrus Nauarra, *lib.*3. *de restitutione cap.* 4. *n.* 26. & alij communiter; cum ergo in hoc casu constaret de mandato, & non de reuocatione illius, videbatur mandantem incurrisse omnes pœnas homicidij voluntarij.

Nec obstat mandatum dilatatum fuisse per multum tempus. Nam per se loquendo longitudo temporis non est sufficiens causa reuocationis voluntatis; Nam vnusquisque vult, quod eius voluntas sit mandatum perpetuum, & quod perpetuo duret. Tum quia tempus non est modus tollendæ obligationis, *l. obligationem,* §. *placet. ff. de actibus, & obligat.* & tradit io Glossa, *in cap. cum ex officiu de rescriptis, verbo ordinem,* Gomez, *variarum, tom,*2. *cap.*11.*n.*21.

Verum his & aliis non obstantibus, ego tunc io ea opinione fui, quod mandans non incurrerit irregularitatem, excommunicationem, & alias pœnas impositas homicidis. Ratio, quæ me impulit fuit, quia Petro nunquam venit in mentem Paulum factum fuisse Sacerdotem, & religiosum, si enim hoc illi veniret in mentem expresse illud explicaret, cum autem putasset illum esse sæcularem, ideo præcepit occidi, maior enim deliberatio requiritur ad occidendum religiosum Sacerdotem, quam sæcularem.

Confirmatur 1. Quia si talis Paulus fuisset factus summus Pontifex, Cardinalis, vel Episcopus non est credibile mandantem velle persistere in primo mandato illum occidendi, sed vel quod ab eo exquireretur, an etiam in illo statu vellet illum occidi, non enim aliud potest credi de mandante, cum maius peccatum, & magis contra bunum commune sit Papam, vel Episcopum occidere, quam hominem ordinarium sæcularem; ergo idem dicendú est, si talis homo factus est religiosus: nam per sumptionem habitus videtur fieri alter homo.

Confirmatur 2. quia mandatum censetur reuocatum, si mandans tempore paschatis confessus est, tunc enim debuit voluntatem occidendi reuocare, & idem dicendum est, si incepit viuere more timoratorum, vt si factus est Sacerdos, religiosus, vel Episcopus, vt cum aliis docet N. P. Fr. Gabriel à S. Vincent. *de iustitia & iure, d* 6 *q* 16 §. *n.* 599. Ergo idem dicendum est quando occidendus factus est religiosus, Episcopus, vel Sacerdos, sicut enim mutatio status ex parte mandantis censetur virtualis retractatio mandati, ita mutatio status ex parte occidendi videtur virtualis reuocatio mandati, non enim apparet maior ratio distinctionis.

His, & aliis fundamentis ductus tunc in eam fui sententiam, quod prædictus Petrus potuisset illam dignitatem, & ordinem sacrum recipere, non obstante executione mandati, & homicidio prædicti religiosi secuti. Sed mea resolutio multis visa fuit intolerabilis, & improbabilis, & quia nullum proponebam doctorem, cum casus adhuc à doctoribus non fuisset discussus, & alias noluissent meæ sententiæ assentiri, prædictum Petrum alij iurisperiti obligarunt, vt à Papa dispensationem obtineret, in quo ego ad tollendos scrupulos etiam consensi.

Verum post hæc scripta inueni, hanc meam opinionē consultam, & practicatam fuisse Romæ à viris doctissimis propter easdem & alias rationes. Sic testatur N. P. Fr. Gabriel à S. Vincent. *de iustitia & iure, d.*6. *q.*17. §.1 *n.*598. Ratio illorum doctorum Romanorum, & eiusdem Patris, qui hanc sententiam vt probabilem proponit fuit; quia per illum ingressum in religionem Paulus, & Petro, & omnibus pro iniuria, & scandalo sufficienter satisfecit, ac per consequens illa ingressio, & religionis professio fuit virtualis reuocatio mandati, & mandatarius debebat iterum recurrere ad mandantem, an vellet quod, non obstante quod Paulus factus fuerit religiosus, adhuc velit eum occidi, non enim de simplici mandato pro sæculari occidendo colligitur mandantem velle occidi religiosum, quod cum mandatarius non fecisset, excessit mandatum, nam illi non fuit mandatum religiosum occidere, sed sæcularem, ac per consequens mandatarius temerarius fuit, ac per consequens non mandans, sed mandatarius pœnas homicidij incurrit, *ex l. diligenter, ff mandati,* Siquidem in eius potestate fuit fines mandati seruare, & noluit. Ita docet Bald. *in l. non ideo minus Cod de accusat* § *item quæro.* P. N. Fr. Gabriel a S. Vincentio, *de iustitia, & iure d.*6. *q* 17. §. 1. *n* 660. & alij communiter.

Et idem dicendum existimo quoties ille qui iubetur occidi ex statu sæculari factus est clericus, vel Episcopus, propter easdem rationes; sufficienter enim per sumptionem illorum sacrorum statuū videtur satisfecisse damno illato, & licet permaneat in sæculo, id non obstat quominus mandatarius teneatur inquirere à mandante, an etiam in illo statu Sacerdotali velit illum occidi; difficilius enim præcipitur occidi Sacerdotem, & Episcopum, quam sæcularem. Tum quia Episcopatus perfectior status est, religiosus; sed susceptio status religiosi censetur virtualis retractatio mandati; ergo & susceptio status Episcopalis, & Sacerdotalis; nam status Sacerdotis perfectior est statu simplicis religiosi, ita censeo saluo meliori iudicio.

CONSVLTVM LXXXIII.

De quodam filio nato ex duobus coniugibus factis religiosis, an sit legitimus, & succedat in bonis suorum parentum, etiam post renunciationem illorum in fauorem monasterij, & de quodam homicidio ab eo patrato ad dicta bona recuperanda, an ob illud incurrerit irregularitatem, & casu quo incurrerit, quis cum eo possit dispensare, vt ordinetur ordinibus sacris.

SVMMARIVM.

1. *Ponitur casus, seu factum.*
2. *Quidquid dixero in hoc consulto, non de mea sententia profero, sed ex aliorum probabilibus sententiis.*
3. *Si maritus & coniux post matrimonium ratum profiteantur solemniter religionem, si postea sacrilege coniungantur, proles nata est legitima licet sacrilega.*
4. *Probatur multorum doctorum authoritate.*
5. *Quando coniuges de communi consensu profitentur religionem non dissoluitur vinculum matrimonij, sed ratum manet.*
6. *Filius progenitus ex valido matrimonio est legitimus.*
7. *Quando coniuges de communi consensu profitentur religionem post matrimonium ratum, nullus vinculo matrimonij renunciat, sed solum renuntiant saeculo.*
8. *Non est contra substantiam religiosi status quod cum eo detur vinculum matrimonij.*
9. *Ponitur argumentum in contrarium.*
10. *Ponitur solutio huius argumenti.*
11. *Ponitur alia instantia in contrarium, & soluitur.*
12. *Ponitur alia instantia in contrarium, & soluitur.*
13. *Ponitur alia instantia.*
14. *Soluitur praedicta instantia.*
15. *Filius ex praedictis coniugibus genitus, si casus est occultus potest sine dispensatione super illegitimitate ordinari ordinibus sacris.*
16. *Proles legitima non indiget dispensatione vt ordinetur.*
17. *Ponitur argumentum in contrarium.*
18. *Soluitur praedictum argumentum.*
19. *Haec opinio non est destituta authoribus.*
20. *Donatio omnium bonorum facta conuentui à praedictis coniugibus tempore, quo filio carebant, nato filio, reuocatur, vt inofficiosa, quoad eius legitimam.*
21. *Ponitur argumentum in contrarium, & soluitur.*
22. *Ponitur alia instantia.*
23. *Soluitur praedicta instantia.*
24. *Renunciatio omnium bonorum facta Conuentui contra formam Tridentini non valet.*
25. *Iste adolescens occidens praedictum religiosum, vt ab eo surriperet pecuniam, quam deferebat grauiter peccauit.*
26. *Supposita morte religiosi potest occulte compensari in sua legitima de bonis Conuentus, quae secum deferebat dictus religiosus.*
27. *Probatur ratione.*
28. *Ponitur argumentum in contrarium, & soluitur.*
29. *Ponitur alia instantia, & soluitur.*
30. *Iste adolescens occidendo praedictum religiosum occultissime, ita vt à nemine fuerit visus, non incurrit irregularitatem.*
31. *Probatur authoritate doctorum.*
32. *Irregularitas solum incurritur in casibus in iure expressis.*
33. *Ponitur argumentum in contrarium, & soluitur.*
34. *Dato quod talis adolescens occidendo occultissime dictum religiosum incurreret irregularitatem, potest ab Episcopo dispensari.*
35. *Ponitur argumentum in contrarium, & soluitur.*
36. *Potest etiam dispensari à Regularibus mendicantibus per sua priuilegia.*

CASVS, SIVE FACTI SPECIES.

1 PETRVS duxit Mariam in vxorem, & antequam consummarent matrimonium ambo de communi consensu ingressi sunt religionem, & ibi professi sunt, & ante professionem dederunt omnia bona sua religioni; postea temporis decursu, habita quadam occasione, Petrus ingressus Conuentum vbi Maria erat professa habuit cum ea copulam, ex quo coitu natus fuit Ioannes, qui occultissime post eius natiuitatem è Conuentu extractus, & iussu Patris sui educatus est in quodam oppido extra illum locum vbi sacrilegium accidit in loco nimis remoto. Postea veniens Ioannes ad eum locum vbi viuebat Pater suus, & mater, & certior ab illis factus de parentibus suis, siquidem tam Pater, quam mater id occultissime ei narrarunt, voluit promoueri ad sacros ordines, & cum non haberet patrimonium, cogitauit de illo procurando, & anxiatus eo quod pater eius omnia bona sua dedisset religioni, cum quadam die in quadam via illi obuius fuisset quidam religiosus Conuentualis, illius conuentus, cui pater suus fecerat donationem, quaesiuit ab eo quo tenderet, & cum ab eo cognouisset se deferre magnam quantitatem auri, & argenti ad illum Conuentum ex illius redditibus, cogitauit secum de tali religioso occidendo, & pecuniam quam deferebat suscipiendo, ad comparandum suum patrimonium; sicut cogitauit, ita fecit, & repente irruens in religiosum eum trucidauit, & abstulit pecuniam, quam secum deferebat; quae erant duo millia aureorum in auro, & alia magna quantitas in argento, & misso cadauere in quandam speluncam, reuersus est gaudens in domum suam, & postquam illa pecunia comparauit quandam haereditatem, vineas, & oliueta, voluit ordinari; sed scrupulis agitatus secum reuoluebat quomodo id fieri posset, cum ille esset spurius, & haberet commissum homicidium voluntarium, & si quaereret à Papa dispensationem necessarium foret narrare defectum suorum parentum, & quod ad impetrandum dispensationem super irregularitate multam pecuniam insumendam esse, tandem sic anxiatus accessit ad me.

Et quaesiuit primo, An ille stando in aliqua opinione,

opinione probabili esset filius legitimus, licet sacrilegus, ex eo quod ante professionem suorum parentum inter eos præcessetit matrimonium ratum? Secundo An posset sine dispensatione super illegitimitate ordinari sequendo talem opinionem? Tertio An donatio illa facta à suis parentibus Conuentui per Natiuitatem illius possit irritari, & reuocari, in aliqua opinione probabili? Quarto An ille posset occulte suscipere per compensationem ex bonis illius Conuentus, quo vsque integraret suam legitimam debitam ex parte patris stando in aliqua probabili opinione? An vero teneretur bona occulta suscepta restituere dicto Conuentui? Quinto An occidendo illum religiosum occultissime, ita vt à nullo viuente tale homicidium fuerit cognitum incurrerit irregularitatem ex homicidio voluntario, vel non, stando in aliqua opinione probabili? Sexto An dato quod talem incurrerit irregularitatem, An alius præter Papam, posset cum eo in tali irregularitate dispensare ad effectum suscipiendi ordines sacros, stando in aliqua opinione probabili?

RESPONSIO AVTHORIS
PRIMO QVÆSITO,

An ille stando in aliqua opinione probabili esset filius legitimus licet sacrilegus, eo quod ante professionem suorum parentum inter eos præcesserit matrimonium ratum?

Fateor casum esse grauissimum, & magna circumspectione dignum, Deo tamen fauente quid nobis visum fuit aperiam, cupiens magis audire alios, quam propriam proferra sententiam. Aduertendum tamen est, dictum consulentem solum inquirere, an in his casibus detur aliqua opinio probabilis, quam sequendo deoneretur, non enim propriam meam sententiam quærit, nec probabiliorem, sed aliorum doctorum, dummodo sit 2 probabilis; vnde quidquid dixero, non de mea sententia profero, sed aliorum. Dicam tamen quando sit, vel non, probabile, ad effectum satisfaciendi dicto consulenti.

3 Primo igitur proposito quæsito Respondi affirmatiuè. Ita D.Th *in 4 dist.27.q.1. art.3. quæstiuncula 3. ad primum*, & ibi Paludanus, *q.3.art.2.concl.2 n.11.* Palaciis, *eadem dist, d.1.fol.570.concl.2.§. est autem*, Corneio, *d.6.de matrim dub.2.vers. quæ-* 4 *res 2 pag* 941. Bisseas, *in Apologia pro doctrina, D. Thom q.11.art.4 dub.5 propositione 10.p.*812. quam opinionem probabilem dicunt Sanch. *lib.2 de matrim d.20.n 1* Ledesm. *2 p.art.4.q.65 art.3.* Henriq. *lib.11.cap.8.n.6.* Machado, *lib.3.p.1 tract.10. documento 2 n.4.* Leander *de sacramentis p.2. tr.9.q.10.* Gutier. *tract. de matrim cap.45 n 9.*

5 Ratio fundamentalis huius sententiæ est, quia quando coniuges ante consũmationem matrimonij de communi consensu profitentur religionem, non dissoluitur vinculum matrimonij, sed ratum manet, vt antea; Sed filius progenitus ex valido 6 matrimonio, licet sit cum sacrilegio conceptus, est legitimus, vt post alios docet Sanch. *de matr lib 9. de debito coniugali, d 38.n 4.5.& 6.* Ergo cum hi contrahantes de communi consensu ante consummationem matrimonij profiterentur religionem, si ius postea conceptus, licet fuisset cum sacrilegio, ob vota parentum, ipse tamen legitimus enasit. Ma-7 ior in qua est tota difficultas probatur à D.Thom.

quia quando vterque pari voto continentiam vouet, tunc neuter coniugali vinculo renuntiat, cum nullius maneat indifferens ad suscipiendum alium statum, & ad disponendum de se libere, sed solum ambo renunciant sæculo ad suscipiendum religio- 8 sum statum; ergo adhuc manet vinculum matrimonij, siquidem non est contra substantiam religiosi status, vel solemnis professionis, quod cum illa stet vinculum matrimonij, vt patet in coniugibus, qui post consummatum matrimonium de communi consensu professi sunt religionem.

Dices Trident. *sess.24 de matrim.can.6.* ait, *si quis dixerit matrimonium ratum non consummatum per* 9 *solemnem religionis professionem alterius non dirimi anathema sit*, quod antea definitum fuerat ab Eusebio Papa, & habetur, *in cap.decreta legalia 27. q 2.* & à Ioan.22.vt habetur, *in eius extrauag.antiqua de voto*, & ab Alex.III.*cap.2.& cap ex publico de conuers.coniugatorum*, & ab Innocent.III.*cap.ex parte tua eodē titulo*, Ergo iuxta prædicta iura, & nouum ius Tridentini, solemnis professio dirimit matrimonium solum ratum; sed hoc matrimonium solum erat ratum; ergo per professionem solemnem illorum coniugum manet dissolutum.

Respondetur Tridentinum, & alia iura loqui, 10 quando alter sponsus religionem profitetur, vt patet ex illis verbis Tridentini, per professionem alterius; & ratio est, quia tunc vno profitente, relicto alio in sæculo, qui manet in sæculo, remanet cum indifferentia ad suscipiendum statum, vel matrimonij, vel cælibatus, quæ tamen indifferentia non remanet in neutro, quando ambo de communi consensu profitentur in religione, & hæc est ratio, ob quam in primo casu dirimitur matrimonium, non vero in nostro; quia in primo datur renunciatio vinculi matrimonij ex parte illius qui profitetur, relicta indifferentia in manente in sæculo ad suscipiendum statum quem voluerit, non tamen in nostro casu, nam in nostro casu, cum ambo de communi consensu intrent religionem, nemo illorum renunciat vinculo, relicta libertate in alio ad suscipiendum statum quem voluerit, sed ambo se determinant ad vnum statum religiosum, in nullo manente indifferentia ad suscipiendum alium statum; vnde non vinculo, sed sæculo solum renunciant, ac per consequens per illorum professionem non dirimitur vinculum matrimonij.

Dices non sufficit vtriusque coniugis, vel alte- 11 rius sola renunciatio, vt prædicti matrimonij vinculũ dissoluatur, sed dissolutio prouenit ex Christi priuilegio, Sed Christi priuilegium melius exequitur vtroque coniuge profitente, quam vno solo; ergo per vtriusque cōiugis professionem dissoluitur tale vinculum. Respondetur concessa prima parte maioris, distinguendo secundam, sed dissolutio prouenit ex Christi priuilegio, tanquam ab approbante dictam renunciationem concedo, tanquam ab aliquo per se solum sufficiente ad tale vinculum dissoluendum, nego. Ratio est, quia Christi Priuilegium, professione emissa, dat vires renunciationi præsuppositæ, non tamen habet locum nisi quando illa renunciatio præcedit, cumque non præcedat, nisi quando vnus tantum coniugum professionem emittit, solùm tunc dissoluitur matrimonij vinculum, vnde nec sola renunciatio sufficit sine professione, nec sola professio sine renunciatione.

Dices consensus vnius sponsi profitentis est 12 expressa, vel implicita vinculi matrimonij renunciatio habens effectum ratione solemnis profes-

sionis; ergo etiam consensus vtriusque sponsi solemniter profitentis, Pater consequentia. Nam vtriusque contrahentis matrimonium consensus firmauit illius matrimonij vinculum ab vtroque admissum; ergo etsi solus consensus non sufficiat ad illud dissoluendum, at quantum est de se erit talis mutuus consensus vtroque coniuge profitente sufficiens prædicti vinculi renunciatio, res enim per quas causa constituitur, per easdem dissolui potest, aliquo intrinseco non obstante. Respondetur concedendo antecedens; Deinde negatur suppositum in consequenti, siquidem in illo supponitur adesse consensus vtriusque coniugis, qui sit vinculi renunciatio, cum solum sit renunciatio sæculi; itaque quando vnus solum profitetur, tunc respectu illius est duplex renunciatio, vna vinculi, & altera sæculi; quando vero ambo profitentur de communi consensu, datur renunciatio sæculi, non tamen vinculi, ex parte vtriusque; Nam cum res per quas causa constituitur, per easdem dissoluitur, requiritur vt ea omnia conferat in vtrumque contrahentem communis eorum dissensus, quæ abstulerat ab vtroque communis ipsorum in contractum consensus; Atqui per consensum vtriusque contrahentis ablatum fuit ab vtroque ius, & libertas cum alio contrahendi, & [ablato Christi priuilegio] aliter de se ipso disponendo: ergo vt adsit contrarius dissensus debet vel vnus, vel vterque manere in libertate ad contrahendum cum quo voluerit; Atqui aufertur huiusmodi indifferentia vtroque coniuge se libere ad professionem solennem determinante, vt in casu posito, ergo non adest mutuus consensus, qui sit renunciatio vinculi firmati, antea per mutuum contrahendi consensum, sed solum adest mutuus vtriusque consensus, qui sit sæculi renunciatio, per quod patet ad argumentum.

13 Dices moraliter loquendo impossibile est quod vterque coniux eadem hora, eodemque momento profiteatur, sed si vous per horam, diem, vel dies profiteatur, datur vere professio vnius coniugis sine professione alterius; ergo manet matrimonium ratum dissolutum. Patet consequentia quia de fide est per professionem alterius coniugis dirimi matrimonium ratum non consummatum, cùm ergo non possit amborum dari professio in eodem momento moraliter, semper matrimonium manebit dissolutum. Respondetur concedendo maiorem, & minorem, deinde negatur consequens. Ad probationem Respondetur, 14 distinguendo; antecedens per professionem alterius coniugis dirimitur matrimonium ratum, si profitens saltem tacitè renunciet vinculo matrimonij, & sæculi vt accidit quando alter solum profitetur religionem concedo, si tamen habeat intentionem renunciandi solum sæculo, & non vinculo, vt accidit quando ambo profitentur de communi consensu nego.

Fateor equidem, quod ille, qui prius professus fuit, mansit irreuocabiliter ex parte sui obligatus ad religionem, ille vero qui in sæculo mansit posse profiteri si voluerit, vel manere in sæculo, & iterum nubere vtens Priuilegio Christi, quia tamen Priuilegio vtimur cum volumus, dum iste vnius, qui in sæculo mansit non amplectitur Priuilegium Christi iterum nubendi, suspensa manet vinculi dissolutio; ergo si eligat non nubere, & simul profiteri, profectò impedit dissolutionem vinculi prædicti matrimonij; atqui ille elegit etiam profiteri, quod fecit statim; ergo non renonciauit vinculo matrimonij, quod per se loquendo cum statu religioso compatitur, siquidem ad hoc tendit renunciatio vinculi, vt vinculum aliud possit acquirere, vel alium eligere statum.

Nec est inconueniens quod ex parte prius profitentis detur obligatio ad religiosum statum, quod assumpsit, ex parte verò nondum profitentis non detur talis obligatio, sed detur libertas assumendi alium statum, si voluerit vti Priuilegio Christi, nam etiam qui promisit manet obligatus ad promissionem, promissarius autem potest si velit acceptare, vel non acceptare promissionem. Item profitês in Societate, vous biennij tenetur ad professionem ipsa vero religio, si ille deliquerit, poterit si velit illum excludere à Religione; non est ergo inconueniens quod ex parte primi profitentis detur obligatio ad religiosum statum, & ex parte alterius, dum non profitetur datur libertas ad vtendum Priuilegio Christi assumendi alium statum, si tamen tali priuilegio noluit vti, sed statim professus est, non renunciauit vinculo matrimonij, sed tantùm sæculo, ac per consequens matrimonium mansit validum, vt antea, vtpote compatibile cum professione.

RESPONSIO AVTHORIS SECVNDO QVÆSITO.

An possit filius ex hoc matrimonio sacrilige genitus sine dispensatione super illegitimitate ordinari stando in aliqua opinione probabili?

15 Respondi affirmatiue. Ratio est, quia proles legitima nulla indiget dispensatione vt ordinetur, vt est certum apud omnes: Sed proles nata ex hoc matrimonio licet fuerit sacrilege conceptus est legitima in opinione D. Thomæ, & aliorum, quos suprà retulimus; & post alios docet 16 Sanchez, *de Matrimonio lib. 9. de debito coniugali, d. 38. num. 4. 5. & 6.* quem sequuntur alij recentiores; ergo filius ex hoc matrimonio natus, licet conceptus fuerit sacrilege, vt legitimus sine dispensatione potest ordinari. Ita expresse, P. Fr. Ludouicus à Conceptione, *in examine veritatis Theologiæ, tom. 1. tract. 1. casu 1. n. 8.* & à fortiori debet tenere Sanchez, licet sui oblitus, *lib. 9. de matrim. d. 38.* Certissimum apud omnes existimat, spurium esse sobolem habitam ex vtroque coniuge professo ante matrimonij consummationem; Nam si probabile est in illius sententia, *lib. 2. de matrimonio, d. 20. n. 2.* tale matrimonium non fuisse solutum per professionem ambarum coniugum, vt ipse fatetur, necessario debet concedere prolem postea ex tali matrimonio natam esse legitimam.

17 Dices, *in cap. literas de filiis presbyterorum*, ob parentum incontinentiam filius remanet irregularis, ac proinde impeditus ad suscipiendos ordines sine dispensatione; sed iste filius habitus fuit per incontinentiam sacrilegam parentum; ergo mansit irregularis, ac proinde sine dispensatione non potest ad ordines promoueri, quod videtur communi calculo Doctorum acceptum, licet alias matrimonium antecedens professionem fuerit 18 validum. Respondeo *prædictum cap.* præsentem casum

easum non comprehendere, siquidem loquitur de filiis Presbyterorum nullo supposito valido matrimonio, cum autem hic præcesserit validum matrimonium, incontinentia parentum non reddit prolem illegitimam, vt apparet, si duo coniugea manentes in sæculo de communi consensu vouerent simplicem castitatem, & postea coniungerentur, nam tunc proles nata fuisset sacrilega, in omnium tamen opinione legitima, ac per consequens posset sine dispensatione ordinari; hic ergo in præsenti, licet proles habita fuisset sacrilega, & illicitè habita, fuit tamen legitima, ac per consequens potest sine dispensatione ordinari.

19 Nec obstat illud quod ait de communi Doctorum consensu in contrarium, nam cum illorum ratio non sit conuincens, & aliàs opinio D.Thomæ sit probabilis, non est cur illorum sententiæ assentiamur. Tum quia hæc nostra opinio non est destituta Doctoribus, siquidem illam defendit P.Fr. Ludouicus à Conceptione *suprà num.7.* & alij, estque absque dubio valde probabilis, siquidem deducitur euidenter ex doctrina præceptoria Angelici, & aliorum Doctorum, quos supra retulimus.

RESPONSIO AVTHORIS TERTIO QVÆSITO.

An donatio illa facta à parentibus conuentui per natiuitatem filij posset reuocari in aliqua opinione probabili?

20 Respondi affirmatiuè. Ratio est, quia donatio à patre facta tempore, quo filiis carebat, reuocetur sine de iure naturali, siue positiuo, iuxta varias Doctorum opiniones per prolem legitimam at postea susceptam, vt patet *ex l. si vnquam 8. Cod. de reuocanda donatione*, vtpote inofficiosa filiis, vt enim communi sententia docet Lugo *de iustitia d.13. num. 179.* sed hæc donatio facta fuit à patre tempore quo filio carebat, & postea habuit filium ex legitimo matrimonio, saltem in opinione probabili multorum Doctorum, vt *suprà* diximus; ergo stando in hac opinione per prolem susceptam reuocata fuit donatio facta Monasterio.

21 Nec obstat quod hæc donatio facta fuerit conuentui à non habente filios. Nam inde solum infertur non posse reuocare donationem in totum, bene tamen quoad id, in quo est inofficiosa filiis, scilicet quoad legitimas. Nam quoad portionem filiis debitam, non præsumitur donans Ecclesiam pertulisse, sed potius voluisse primo loco suo pietatis debito satisfacere, vt cum communi sententia tenet Lugo *suprà n.194.*

Nec obstat quod iste homo ingrediendo religionem renunciauerit omnia bona sua conuentui iuxta formam Trident. *sess.25. de regularibus c.16.* sed renunciatio facta à nouitio conuentui post eius 23 professionem, & volente illo perseuerare in conuentu reuocari non potest, vt docet cum Peregrino, Sanchez, Bartholomæo à sancto Fausto, Petino, & aliis Pelizarius *tom.1. tract.1. cap.9. n.51.* ergo huiusmodi donatio reuocari non potest, siquidem fuit vera cessio, & renunciatio facta à nouitio volente perseuerare in religione. Respondetur renunciationem, seu cessionem bonorum factam à nouitio iuxta formam Tridentini religioni posse reuocari in omnibus illis casibus, in quibus iuxta *l. si vnquam, Cod. de reuocanda donatione* possunt reuocari aliæ donationes, vt cum aliis docet Pelizarius *supra num. 61.* sed vnus casus in prædicta lege ad reuocandam donationem est susceptio prolis legitimæ postea habitæ; ergo in hoc casu ob prolem legitimam susceptam potest prædicta renunciatio reuocari, quod clarius hoc exemplo probatur.

Demus enim casum, quod duo vxorati post consummatum matrimonium ingrederentur religionem, & decimo mense ambo fecerunt renunciationem bonorum, & statim vxor peperisset filium habitum ex coniunctione, quam inter se ipsi vxorati ante ingressum religionis habuere, siquidem iuxta opinionem medicorum, partus aliquando potest detineri vsque ad decimum, & vndecimum mensem, post conceptionem, quis dicet quod in hoc casu ob prolem susceptam non foret reuocanda; saltem quoad legitimam, renunciatio facta à parentibus, vtpote inofficiosa filio legitimo postea nato; eodem ergo modo cum in no- 24 stro casu matrimonium fuerit validum, nec per professionem dissolutum, stando in hac opinione, si vir coniungatur licet sacrilege suæ vxori moniali, & ex prædicta coniunctione nascatur prolea, procul dubio rescindetur renunciatio bonorum, saltem quoad legitimam, licet facta fuisset conuentui, quia in hac parte est inofficiosa proli legitimæ susceptæ ex legitimo matrimonio.

Tum quia prædicta donatio non fuit renunciatio facta iuxta formam Tridentini, sed sine vlla solemnitate, nec enim licentia ordinarij, vt ex consulente accepi, & in hoc casu, talis renunciatio, etsi fuerit firmata iuramento fuit nulla, tam in foro externo quàm in foro conscientiæ, vt tenet cum Rodrig. Miranda, & aliis communiter Pelizarius *sup. num.19.* Vnde concludo, quod licet fuisset vera renunciatio facta iuxta Tridentinum, siue fuerit simplex donatio, siue donatio ex testamento causa mortis, in omnibus his casibus, ob prolem legitimam postea susceptam, potest donatio, saltem quoad legitimam filiorum reuocari.

RESPONSIO AVTHORIS QVARTO QVÆSITO,

An ille posset occulte suscipere per compensationem ex bonis illius Conuentus, quo vsque integraret suam legitimam debitam ex parte patris, stando in aliqua probabili opinione? An vero teneatur bona occulte suscepta restituere dicto Conuentui?

Respondi occisionem prædicti Religiosi fuisse 25 iniustam, supposita tamen illius morte, potuisse homicidam compensare occulte in pecunia, quam secum Religiosus occisus deferebat, quæ erat illius Conuentus, cui pater illius dederat om- 26 nia bona sua. Ratio est, quia supposita morte dicti religiosi, acceptio pecuniæ fuit occulta; atqui compensatio occulta est licita; quando vitatur periculum spirituale, & temporale debitoris, 27 & quando non sequitur alteri damnum, nec res quæ accipitur est, alteri data in depositum, nec est

aliena, nec poteſt aliter comparari, & quando fit in re eiuſdem ſpeciei, vel ſaltem io re vſu conſumptibili, vt docet cum Molina, Soto, Leſſio, & aliis Lugo *de iuſtitia d.* 16. *ſect. quinta*, *num.* 86. ergo cum hæ conditiones dentur in præſenti caſu, ſiquidem damnum datum religioſo fuit per accidens reſpectu debitoris, qui erat conuentus, & alias debitum non poterat peti in iudicio, cum partus fuerit occultiſſimus, licita erit in tali caſu compenſatio occulta.

28 Dices in opinione horum Doctorum debitum debet eſſe liquidum, & certum, vt licita ſit occulta compenſatio: atqui in præſenti debitum non eſt certum, cum ſolum ſit probabile talem filium eſſe legitimum & ei deberi legitimam; ergo. Reſpondetur, ſufficere debitum eſſe probabile quando probabilitas non verſatur tantum circa factum, ſed circa ius, vt cum aliis docet Lugo *de iuſt. d.* 16. *n.* 99. ſed in præſenti probabilitas non ſolum verſatur circa factum, ſed circa ius, an, v.g. iſte homo ex legitimitate habeat ius ad legitimam ex parte patris; ergo licet eiuſius ſit minus probabile, ſatis eſt ad faciẽdam compenſationem occultam, vt rectè docet cum aliis Lugo *ſuprà num.* 106. faciendo ergo prædictus homo dictam compenſationem in re vſu conſumptibili illius conuentus pro ſua legitima non tenetur aliquid conuentui reſtituere, niſi fortè acceptum excedat ſuam legitimam.

29 Dices, compenſatio fieri non poteſt cum alterius damno, Atqui hæc compenſatio facta fuit cum grauiſſimo damno religioſi, qui pecuniam deferebat, ſiquidem, & fuit occiſus, & cùm cadauer fuiſſet ſepultum in occulto poterant religioſi illius Conuentus exiſtimare illum furatum fuiſſe pecuniam, & fugiſſe, quæ omnia ſunt grauiſſima damna in vita, & bonore; ergo compenſatio facta cum hoc peccato proculdubio erit illicita. Reſpondetur iniquiſſimam fuiſſe mortem, & grauiſſimè hominem peccaſſe, religioſum prædictum occidendo, imo tenebatur omittere compenſationem, ne talia patraret delicta, ſuppoſita tamen morte, compenſatio ex pecunia relicta eſt licita, nam illa damna ſunt per accidens reſpectu compenſationis, & alias licet occiſor peccaſſet, non ſolum contra charitatem, ſed etiam contra iuſtitiam reſpectu religioſi occiſi, non tamen compenſando ſe, nam illa damna ſunt per accidens reſpectu compenſationis. Exemplum habes proportione ſeruata in Aſſaſſino, cui oblata fuit merces, ſi aliquem occideret, nam iſte tenetur non occidere, nec accipere oblatum pro patranda morte ex charitate, & ex iuſtitia, ſuppoſita tamen patratione homicidij, licitè poteſt accipere, nam acceptio præmij pro illa obligatione, quam ſuper ſe ſuſcepit, per accidens ſe habet reſpectu iniuſtitiæ commiſſæ; ſic ergo proportionaliter in præſenti, licet actio occiſionis fuerit iniuſta, & non poſſet licitè ordinari ad compenſationem, illa tamen ſuppoſita, licita eſt compenſatio, ità in ſimili caſu cum Molina, Lugo *de iuſtitia d.* 16 *n.* 88.

RESPONSIO AVTHORIS QVINTO QVÆSITO.

An occidendo illum religioſum occultiſſimè, ita vt à nullo viuente tale homicidium fuerit cognitum incurrerit irregularitatem ex homicidio voluntario, vel non, ſtando in aliqua opinione probabili?

30 RESpondi non incurriſſe irregularitatem. Nam quando homicidium ita eſt occultum, quòd nulla ratione probari poſſit, nec in notitiam hominis deuenire, niſi ex confeſſione ipſius occiſoris, probabile eſt non incurri per illud irregularitatem, vt cum Caſtro, docet Rodriguez *tom.* 1. *quæſt.* 24. *artic.* 11. Pelizarius *tract.* 9. *cap.* 3. *num.* 140. & alij multi quos refert Diana *p.* 10. *tr.* 13. *reſ.* 38 & *p.* 12. *tr.* 3. *reſ.* 6. quod probatur tum *ex c. ex tenore, de tempore ordin.* vbi ait Alexander III. *Veruntamen, quia peccatum occultum eſt, ſi premoneri voluerit, non debes aliqua ratione prohibere*: eſt autem ibi ſermo de delicto degradatione digno. Tum quia irregularitas incurritur ſolum in caſibus in iure expreſſis; in nullo autem iure expreſſum eſt, quod per delictum omnino occultum incurratur irregularitas; nam iura quæ dicunt irregularitatem incurri, quando culpa latet, vel quando delictum eſt occultum, non loquuntur de delicto, quod ſit omnino occultum; ergo cum hoc delictum in præſenti fuerit omnino occultum, cùm à nullo fuerit viſum, nec poſſit in hominum venire notitiam, abſque confeſſione rei, per illud non incurrit homicida irregularitatem.

33 Nec obſtat ſi dicas Tridentinum *ſeſſ.* 14. *de reformatione cap.* 6. negare Epiſcopis poſſe diſpenſare in irregularitate ex homicidio voluntario occulto; ergo ſupponit per tale homicidium incurriſſe homicidam irregularitatem. Reſpondetur Tridentinum loqui de homicidio occulto, quod ſcilicet non ſit probatum in iudicio, ſed poſſit probari aliquo modo publicum, non autem de homicidio omnino occulto, de quo loquitur Rodriguez, & Pelizarius. Tum quia excommunicatus, aut ſuſpenſus omnino occultus ex delicto omnino occulto, non tenetur abſtinere ab vſu ordinis, ne ſe prodat, vt dicunt omnes teſte Nauarro *cap.* 27. *num.* 239. ſic ergo conſtat Eccleſiam nolle pœnam externam infligere ob delictum omnino occultum, nec adhuc vllam pœnam exteriorem intulit contra delictum omnino occultum, licet enim excommunicatio incurratur ſtatim ob delictum omnino occultum exterius commiſſum quoad priuationem ſuffragiorum, quæ eſt occulta, ac ſecreta, at non incurretur quoad excommunicationem exteriorem, & participationem Sacramentorum, cum in tali caſu excommunicatus poſſit ſe ingerere ne ſe prodat, ac infamet, vt docet Rodriguez contra Sairum *lib.* 7. *de cenſuris cap.* 1. *num.* 6. Diana *parte ſecunda, tract.* 17. *reſolutione* 69. & *parte ſeptima, tractat.* 11. *reſolutione* 48. cum ergo delictum in præcedenti fuerit occultiſſimum probabile eſt prædictum homicidam non incurriſſe irregularitatem.

RESPONS.

RESPONSIO AVTHORIS SEXTO QVÆSITO,

An dato quod per tale homicidium licet occultissimum incurrerit irregularitatem, An alius præter Papam possit cum eo in tali irregularitate dispensare ad effectum suscipiendi ordines sacros stando in aliqua opinione probabili?

34 RESpondi quod dato, quod per tale homicidium voluntarium omnino occultum prædictus homicida incurrerit irregularitatem, posse dispensari ab Episcopo. Et ratio est, quia quando homicidium voluntarium ita est occultum, vt nullo modo sciri, aut probari possit, possunt Episcopi dispensare in irregularitate vt illius contracta, vt docet cum aliis Auila *de censuris p.7.d.6.sect 5 d 5.* Miranda *p.2.q.8.art.7.* Lezane *tom.1.cap.18. num* 44. Ludouicus à Conceptione *in examine veritatis tom.1. tract.1. casu.1. num* 34. Pelizarius *tract.9.cap 3.num* 140. Sed hoc homicidium ita fuit occultissimum, vt à nullo sciri, aut probari possit; ergo Episcopus potest in irregularitate ea illo contracta dispensare.

35 Nec obstat Concilium Tridentinum *sess.* 14. *cap.6. de reformatione*, in quo videtur Episcopis denegare posse dispensare super irregularitate ea homicidio voluntario occulto, cum tamen ibi concedat Episcopis facultatem dispensandi super quacumque irregularitate ex delicto occulto; Respondetur namque cum prædictis Doctoribus, Concilium ibi loqui de homicidio occulto quando aliquo modo probari possit, aut certo de eo, quod factum est proditoriè per insidias, ac proinde iuxta *cap.7 sess.*14. eiusdem Concilij; Atqui prædictum homicidium fuit ita omnino occultum, vt nullo modo ab aliquo sciri possit, nisi ea confessione ipsius homicidæ; nec fuit proditorium, siquidem homicidium proditorium dicitur; quod fit per insidies, & de industria, vt cum Rodriguez, Suarez, Miranda, Cruz, Salzedo, Dies, Auila, docet Peirinis *de priuilegiis ad constit.2. Iuly 2.num.*104. Atqui hoc homicidium non fuit factum per insidias, nec de industria, cum homicida nunquam de eo cogitasset, sed forte cum sibi obuius fuisset ille religiosus, sciens deferre pecuniam illius Conuentus, ex intentione acquirendi pecuniam repente in eum irruit, & occidit; ergo sicut ille, qui in rixe repente exorta aliquem etiam voluntario occidit, non dicitur homicida proditorius, vt docet Peirinis *suprà*, & nos diximus consultò ita hoc homicidium non potest dici proditorium, ac per consequens potest in irreguleritate ex eo contracta Episcopus dispensare.

36 An autem hæc dispensatio super hac irregularitate possit etiam prædictus homicida obtinere à regularibus ex vi suorum priuilegiorum? Respondi posse. Ratio est, quia Regulares possunt dispensare cum sæcularibus ea *priuilegio Sixti IV Bulla 9. & Iuly 5. Constitutione qua incipit dum ad sacrum ordinem Minimorum in omnibus irregularitatibus, in quibus potest Episcopus dispensare iure ordinario, non solum communi, sed etiam speciali per cap. liceat in Tridentino*, vt docet Vega, Rodriguez, Henriquez, quos refert, & sequitur Portel. *in responsionibus ad casus conscientia, casu 8. n.1.* Belasius, *verbo irregularitas n.*12. Lezana *tom.3.verbo confessarius n.*10. Bauni *tom.1. tract.11. quæst.58. dicto 4.* Vrbanus *tract.2 dist.1. cap.1.regul 8.* Murtia *in quæstionibus regular.cap 7. regula 98.num.8.* sed Episcopus potest in prædicta irregularitate dispensare iure communi per *cap. liceat in Tridentino*, vt probatum manet, ergo eodem modo possunt regulares per prædictum priuilegium, & hæc saluo semper meliori iudicio.

CONSVLTVM LXXXIV.

De domo Abbatis, seu Parochi contigua Ecclesiæ, an gaudeat immunitate?

SVMMARIVM.

1 *Ponitur casus, seu factum.*
2 *Domus Abbatis contigua Ecclesiæ, & ad quam per atrium Ecclesiæ est aditus gaudet eadem immunitate, ac Ecclesia.*
3 *Priuilegia immunitatis ad omne, quod Ecclesiæ inhæret extenditur.*
4 *Monasterium contiguum Ecclesiæ gaudet eadem immunitate Ecclesiæ*
5 *Priuilegium concessum Ecclesiæ extenditur ad Cœmeterium annexum Ecclesiæ*
6 *Extenditur ad ædes sæcularium positas in atrio Ecclesiæ, vel intra eius fines ad 40. passus.*
7 *Furnus Seminarij gaudet eadem immunitate, ac Seminarium.*
8 *Palatium Episcopi vbi cumque sit gaudet hac immunitate.*
9 *Apotheca hospitalis, si habeat ostium in via publica non gaudet immunitate.*
10 *Hospitale Episcopi authoritate constructum gaudet immunitate.*
11 *Oratorium in domo priuata non gaudet immunitate.*
12 *Domus Abbatis coniuncta Ecclesiæ est accessoria Ecclesiæ.*
13 *Accessorium sequitur naturam principalis.*

CASVS, SIVE FACTI SPECIES.

PETRVS cum esset multorum criminum reus à satellitibus quæsitus, & tandem inuentus aufugit in domum cuiusdam Abbatis in prouincia Interamnensi in Lusitania quæ domus coniuncta erat Ecclesiæ ipsius Abbatis, & habebat ostium principale in atrio ipsius Ecclesiæ, vt omnes ferè domus Abbatum illius Prouinciæ habent, insecutus fuit satelles reum & eum in domo Abbatis apprehendit, ac inuitum, & reluctantem abduxit in carcerem; recurrit reus ad iudicem Ecclesiasticum petens, vt ei immunitatis priuilegium concederetur, iudex Ecclesiasticus anceps, an in hoc casu reus ille gauderet priuilegio immunitatis?

Quæsiuit à me, an in eo casu potiretur priuilegio immunitatis reus ille, an non.

RESPON

RESPONSIO AVTHORIS.

2 Respondi affirmatiuè. Ratio est quia priuilegium immunitatis ad omne quod Ecclesiæ inhæret extenditur, quæ enim religionis inhæ-3 rent, religiosa sunt *l. quæ religiosis ff de rei vend. not. in l. prædiis, §. Balnea. §. Titio ff. de legatis* Alban. *consil. 12. num. 7.* Ric. *decis 171. n 4 p. 1.* Decius *lib 6. crimin. cap. 25. num. 15.* & alij citati à Giurba *consil. 10. num 8* sed hæc domus Abbatis adeo Ecclesiæ coniuncta est, vt sub vno pariete à suo initio constructa videatur, vnumque veluti corpus existimetur; ergo gaudet eadem immunitate, ac Ecclesia. ita Decian *consil 80 num 28 colum. 3.* Clarus, *§ fin q. 30* Maectat, *variar. lib. 1. resol. 8 n. 4.* Farinacius *q. 28. n. 12. de immunitate Ecclesiarum, cap. 18. n 289.* Carrarius *decis. 46. n. 20* & cum Bonacina, & aliis Diana *p 3. tract. 1. resol 75. & p 6. tract. 1. resol. 2* Ausonius *in summa Diana, verbo immunitas num. 9.* decisumque fuit à sacra Rota in vna Veneta en. anno 1607. vt testatur Diana *p. 6. tract. 1. resol. 2.* totus enim Ecclesiæ circuitus gaudet hac immunitate, Alexander *consil. 145. dub. 2. volum. 7.*

4 Confirmatur primo; quia ob hanc adhærentiam gaudet totum Monasterium contiguum Ecclesiæ hac immunitate, vt docent Rodriguez *tom. 2. regul quæst q. 50. art. 1. 2. & 3.* & alij multi, quos refert, & sequitur Giurba *supra n. 9.* ergo idem dicendum est de domo Abbatis connexa Ecclesiæ.

5 Confirmatur 2. quia priuilegium Ecclesiæ concessum extenditur ad cœmeterium connexum Ecclesiæ *ex cap. fin de immunitate Ecclesiar.* Alexander *consil. 145. n. 21.* Mandica *consil. 60. n. 8.* Nauar. *in manuali cap. 25. n. 17.* Azor. *lib. 9 c. 8. q. 6.* imo ad ædes clericorum positas in atrio Ecclesiæ, vel 6 intra eius fines ad 40. passus vt patet *ex cap. si quis contumax 17. q 4.* & tenet Oldradus *consil. 55.* Alexander *cons. 145. n. 7.* & cum aliis Giurba *cons. 10. n. 11.* sed hæc domus coniuncta est Ecclesiæ & posita iuxta atrium, & eius fores sunt in atrio Ecclesiæ, & solum per atrium Ecclesiæ est ad eam aditus; ergo etiam ad eam extendendum est priuilegium immunitatis, non enim apparet maior ratio.

7 Hinc est quod cum homicida quidam confugeret in quoddam Seminarium, & se absconderet in furno eiusdem Seminarij, iudicatus fuit gaudere immunitate Ecclesiæ, vt testatur Genuens. *in Praxi Archiepisc. cap 22. num. 10.* Farinacius *de immunitate Ecclesiarum cap 17. n. 252.* Ric. *collect. 17. quæst. 7. & decis. 171* non obstante quod domus furni haberet ianuam magnam ad viam publicam per quam intrauit homicida, & hoc solum quia Seminarium est locus pius, Farinacius *dicta n. 225.* ergo idem dicendum est de domo Abbatis iuncta Ecclesiæ, ad quam solum est aditus per atrium, & Cæmeterium Ecclesiæ, est enim locus pius, ita & bene cum aliis à se citatis Giurba *cons. 101. n. 12.*

8 Dices palatium Episcopi hac immunitate non gaudet, vt tenet cum aliis Butr. *num. 9.* Tuscus *lit. E, concl 10. num. 7.* Farinacius *quæst. 28. num. 38.* & alij; ergo idem dicendum est de domo Abbatis, siue parochi, Respondemus palatium Episcopi gaudere hac immunitate, quidquid prædicti Authores dicant, vt patet *ex cap. id constituimus 17. quæst. 4.* hoc siue connexum & Ecclesiæ aut intra quadraginta passus, vel non, vt late probat Barb. *cons. 33. num 7. colum. 4.* Oldradus *cons. 55.* Nauarrus *in manuali cap. 25 num. 18.* Suarez *de statu Relig. lib. 3. cap 9.* Remigius *de immunitate Ecclesiar. ampl. 15.* & cum alius Giurba *cons. 10. num. 13.* & cum Lorca, Azorio, & aliis multis Diana *p. 1. tract. 1. resol. 27. & p. 7. tract. 1. resol 96. & p. 6 tr. 1. resol. 4.* Auzonius *verbo immunitas, num. 7.* ergo non propter hoc neganda est immunitas domo parochi coniunctæ & connexæ Ecclesiæ.

Dices, nec hospitalis, nec Ecclesiæ apotheca eius gaudet immunitate, si ianuam habeat in via publica hospitali, vel Ecclesiæ deseruientem, & omnibus in ea publicè versantibus, Castro, & Alexander, quo laudat Iason. *in l plerique n 17. ff de in ius vocan.* & tamen hospitalia, si Episcopi authoritate sit constructus gaudet immunitate, vt tenet cum aliis Menochius *cons. 198. n. 16.* Remigius *de immunitate ampl. 17.* Azor *p. 2. lib 9. c. 8 quæst. 2.* Valascus *decis 105. num. 43.* Rodriguez 9 *tom 2. quæst. 75. artic. 2.* ergo idem dicendum de domo parochi, non enim magis coniuncta est Ecclesiæ, quam apotheca hospitalis Ecclesiæ ipsius hospitalis. Respondetur, apothecam prædictam 10 habere ostium ad viam publicam, & cum per illud esset ad apothecam frequentius aditus, ab eo sumenda est denominatio, qui magis frequentatur *cap. Osius de electione lib. 1. & ibi Bart. l. 1. ff de Alb. scriben.* & alij citati à Giurba *supra num. 14.* Non ergo mirum est, quod apotheca prædicta iudicetur profana, cum ad eam per viam publicam esset frequentius aditus, quod tamen non accidit in nostro casu, cum ad dictam domum solum sit aditus per Cæmeterium Ecclesiæ.

Dices Oratorium in domo priuata, etsi in 11 eo Missa celebretur non gaudet immunitate, vt docet Nauarrus *in manuali cap 25 num. 17.* Farinacius *de immunitate cap. 17 num. 252.* & alij; ergo à fortiori non gaudebit immunitate domus Abbatis, in qua nec diuina celebrantur, nec vllum Oratorium habet. Respondemus Oratorium domus priuatæ non gaudere hac immunitate, quia cum ad ædificantis voluntatem destrui possit, quidquid sacrum non est, nec locus pius, licet in eo diuina celebrentur, si absque authoritate Episcopi constructum sit, siquidem non ad publicam, sed priuatam domini, eiusque familiæ vtilitatem erectum sit, ibi ita cum Decian. Suario, Claro, Syluestro, & aliis Giurba *suprà num. 15.* Quod 12 tamen non accidit in nostro casu, nam domus Abbatis non ratione sui, sed ratione Ecclesiæ, cui annexa, & accessoria est, gaudet eadem immunitate, iuxta illud axioma *accessorium sequitur naturam principalis*, quapropter ea- 13 dem immunitate gaudet atrium, & Cæmeterium; quamuis ergo prædictum Oratorium priuatum non gaudeat, immunitate, non per hoc domus prædicta illa carebit, & sic in facti contingentia iudicatum fuit anno Domini 1660.

CONSVL

CONSVLTVM LXXXV.

De quodam occidente amicum suum reconciliatum, an gaudeat immunitate Ecclesiæ?

SVMMARIVM.

1. *Ponitur casus, seu factum.*
2. *Occidens amicum reconciliatum in aliquorum opinione non est proditor, ac per consequens gaudet Ecclesiæ immunitate.*
3. *Probatur authoritate multorum doctorum.*
4. *Quis censeatur, & dicatur proditor in horum doctorum sententia explicatur.*
5. *Amicus reconciliatus in horum doctorum sententia æquipollet inimico.*
6. *Non est integer testis, etiam in criminibus exceptis.*
7. *Inimicus semper mala cogitat de inimico.*
8. *Bulla Gregorij XIII. non debet extendi ad alios casus præter exceptos.*
9. *Occidens amicum reconciliatum per insidias, & industriam in aliorum doctorum sententia est vere proditor.*
10. *Probatur authoritate multorum doctorum.*
11. *Proditio est deceptio contra fidem in alterius perniciem.*
12. *Qui amicum reconciliatum per insidias occidit, fidem datam in eius perniciem fregit.*
13. *Qui sub promissione de non offendendo pacem iniit, & alterum nihil tale cogitantem occidit, est proditor.*
14. *Reconciliatio extinxit rancorem.*
15. *Per reconciliationem cum ad non causam, est redacta.*
16. *Amicitia remouet omnem suspicionem.*
17. *Si cum inimico inita sit pax, qui illum sub pacis fide viuentem occidit, proditor homicida est.*
18. *Qui per insidias occidit proximum suum iuxta cap. 21. Exodi caret immunitate.*
19. *Hæc Lex Exodi est recepta, & viget hodie in Ecclesia.*
20. *Non est credendum Pontificem velle occidentem inimicum reconciliatum per insidias gaudere immunitate Ecclesiæ.*
21. *Pontifex nec iure Diuino, nec canonibus per suos antecessores factis intendit derogare.*
22. *Hæc secunda sententia in opinione Authoris est magis conformis loco Exodi, & ordinationi regni Lusitaniæ, & bonæ rationi.*
23. *Romani gentiles dedecori habebant occidere inimicum per insidias.*
24. *Prima sententia fauet magis immunitati Ecclesiæ, & vt talis in sententia amborum tenenda*
25. *Proditio est deceptio contra fidem in perniciem alterius, si fiat sub colore amicitiæ.*
26. *Ex eo quod pax sit inita inter eos inimicos non infertur inter eos amicitia.*
27. *Occidens inimicum dormientem, vel à tergo, vel per insidias, vel veneno non est proditor, nec priuatur immunitate Ecclesiæ.*

F. Ant. a Spir. Sanct. Consult. var.

28. *Licet inimici sint reconciliati, semper ex inimicitia præhabita remanet rancor.*
29. *Rancor includit inimicitiam, & amicitiam excludit.*
30. *Ad constituendam amicitiam non sufficit, quod detur promissio de non vltra offendendo, sed requiritur arctior amicitia, vt si semel comedant, dormiant, ambulent, &c.*
31. *Non sufficit quod inter eos dentur communes salutationes.*
32. *Salutationes sunt signa communia.*
33. *Raro inter amicos reconciliatos tollitur inimicitia, & rancor.*
34. *Quomodo intelligatur locus Exodi.*
35. *Occidere amicum reconciliatum per insidias maximum peccatum est, & abominabile à gentilibus, non tamen caret immunitate.*
36. *Sodomia abominabilis maxime est, & tamen non caret immunitate.*

CASVS, SIVE FACTI SPECIES.

PETRVS rixam habuit cum Francisco, ita vt adinuicem inimici capitales manerent, postea interuentu cuiusdam religiosi reconciliati sunt, & facti amici, ipse tamen Petrus cum ex rixa acciperet vulnus quæsiuit opportunitatem, & cum illam haberet, irruit in Franciscum & eum occidit, occiso illo aufugit in quoddam Monasterium, quem sequens iudex apprehendit, & in carcerem detrusit. Conquestus fuit reus apud Episcopum iniuste fuisse ablatum è loco sacro, cum illius immunitate gauderet; Dicebat iudex illum non gaudere immunitate, quia erat proditor, & proditores non gaudebant immunitate Ecclesiæ, iuxta bullam Gregorij XIV. & nostram ordinationem Lusitanam: simplex Episcopus. [1]

[1] Quæsiuit à me, An iste homo occidendo amicum suum reconciliatum esset verè proditor, ac per consequens exclusus, iuxta bullam Gregorianam ab immunitate Ecclesiæ?

RESPONSIO AVTHORIS.

FAteor hunc casum esse grauissimum, & in eo diuisos esse Authores. Alij namque dicunt occidentem amicum reconciliatum non esse proditorem. [2] Ita Ric. *Decisione* 168. *n.* 4. Theor. *compend. Decis. verbo proditor.* & alij multi quos refert Giurba *consil.* 60. *n* 7. & alij quos refert, & sequitur Diana, *p.* 1. *tract.* 1. *resol.* 33. *&* *p.* 4. *tract.* 1. *resol.* 34. [3] Ausonius, *verbo immunitas, n* 28. quod procedit, etsi occisor dedisset fideiussionem de non offendendo, quia adhuc se tueri debebat, & præsumere perseuerantiam odij, Marinus, *cap.* 174 *n.* 3. Ausonius, & Diana, *suprà* contra Peregrinum, *cap.* 7. *n.* 1.

Ratio horum Doctorum est, quia solus ille dicitur proditor, qui fingens se alicui amicum aliud exterius simulans, aliud gerens in pectore sub ipso amicitiæ signo mortem intulit non cogitanti, nec præcauenti, nulla prius exorta cum eo rixa, vt patet ex, *l.* 1 *ff de pœnis* vbi Alexand. *consil.* 13. *n.* 8. *in* 6. *consil.* 145 *num.* 15. Gerard. *sing.* 14. *num* 6. Suarez. *de statu religioso, lib.* 3. *cap.* 11 *num* 12. & alij relati à Giurba, *consil.* 60. *num.* 1. *&* 2. [4] Vnde præcipua proditoris criminis qualitas, est amicitia; qua cessante, cessat proditio, sed inimici recon-

vti odium adhuc, & occidendi animum retinere præsumuntur, vt præcedentis inimicitiæ reliquia, vt docet Baldus, *consil.* 91. Farinacius, *q.* 53 *num* 59. Ric. *decis.* 168. *n* 4. Ergo si inter eos secutum est homicidium, proditorium non est; Patet consequentia, quia tunc cor iste inimicitiam includit, excluditque amicitiam, quæ est præcipua inducendæ proditionis causa, vt *supra*, dixi.

Confirmatur primo: Quia amicus reconciliatus æquipollet inimico, Imola, *l. filius familias, ff. de donat.* Tiraquellus, *cessant. causa, limit.* 16. *n.* 7. Menochius, *de arbitrio*, *q.* 28. *n.* 8. Couarruuias, *pra* *cticarum*, *q.* 28. *n.* 108. Et proinde iudicando vt suspectus repellitur, Iason, *l. apertissimi n.* 8 *C. de iudic.* Nec integer est testis in criminalibus, etiam exceptis, Iason, *dicta l. apertissimi n.* 7. Alexander, *consil.* 99 *n.* 2. Crauetta, *consil.* 9 *n.* 6. Surdus, *consil.* 371. *n.* 17. Gomes, *p.* 3 *delict. cap.* 11. *n* 14. Sed si aliquis suum inimicum per insidias, vel retro, & incaute occidat, non potest dici proditor, siquidem ab eo præcauere debebat vt notat Gerard *singul.* 14. *n.* 5. & 6. Iacob *de feudo* G'off *dictique vassalli n.* 17. Germon *de sacror. immunit. lib.* 3. *cap.* 16 *n* 64. Gutierres, *lib.* 1. *Practicarum quæst.* 4 *n.* 4. Farin. *consil.* 131. & *consil.* 136 *n.* 4. & *consil.* 188. *n* 68. Inimicus namque semper mala cogitat de inimico, *cap. re-* *pellantur, cap cum oporteat de accusat. l.* 1 *§ præterea ff. de q. l. inimicitia ff. de his quibus, vt indign.* Farinac. *q.* 49. *num.* 88. Surd. *consil.* 52. *n.* 6. ergo si amicus reconciliatus æquipollet inimico, si alter ab eo occidatur, cessat proditio, siquidem inter eos non erat vera amicitia, & occisus poterat sibi præcauere, & se defendere.

Confirmatur tandem; quia bulla Gregorij XIII. non debet extendi ad alios casus, etiam graues, præter exceptos. Bartolus, *l. si constant ff. solut. matrim.* Bald. *l.* 1. *§. excipiuntur ad fin ff de fer.* Romanus *consil.* 271 *n.* 5. Dictio enim, tantum, qua Pontifex vtitur omnia excludit, quæ expressa nõn sunt, *l. non tantum ff. de petit. hæredit. l. aduersus, C. si aduer. re iudic. l. si aliena, §. libertas, ff. de negot gestis, l.* 1. Vbi Bart. Farin. *decis.* 123. *num* 4. & alij, quos refert Giurba, *supra*, *n.* 11. Sed bulla Gregoriana solum excepit homicidium proditorium, quale non est commissum ab inimico reconciliato, vt diximus; ergo ad hunc casum non est extendenda exceptio Gregoriana, si enim ille vellet excipere homicidium factum ab amico reconciliato, ipse excepisset, quod cum non fecit, velle illud excipere quod à lege non est exceptum, est legem impropriare, *argum. l. cum lege ff. de testam.* Surdus, *consil.* 22. *num.* 9. & alij notati à Giurba, *supra*, *num.* 13.

Sed his non obstantibus alij existimant occidentem amicum reconciliatum per insidias, & de Industria carere priuilegio immunitatis. Ita cum Gloss. Felino, Archidiacono, Specul. Alexandro, Guido, Boer, Igueo, Couar. Clato, Remigio, Mileo, Papiens. Alciat. Cassan. Mantisell. Gomes, Farinacio, & aliis Gambacurta, *de immunitat. lib.* 5. *cap.* 31. Curtelius, *de immunitate Ecclesiæ, lib.* 1. *q.* 5. *num* 10. & *q.* 33. *num.* 9 & cum multis Giurba. *consil.* 6. *num* 15. Aretin. *in cap. cum non ab homine colum.* 10. *de iudic.* Menochius, *de arbitrio* *casu* 361 Couar. *cap* 20. *num.* 25. Placa, *in Epitom delict. cap* 21. Cumaleon. *de brachio regio. p.* 2. *num.* 81. Villad. *in politic. cap.* 3. *num.* 208. Suarez, *de religione, lib.* 3. *cap.* 11. *num.* 10. Azeuedo, & alij apud Franch. *decis.* 71. *num.* 9. Caballus, *de omni genere homicidij, num.* 436. & *num.* 460. Fagundes, *de præceptis Ecclesiæ, tract.* 1. *lib* 4. *n.* 46. Portel. *in dubiis regularibus, verbo Ecclesia immunitas, n.* 15.

Ratio fundamentalis est, quia proditio nihil aliud est, quam deceptio contra fidem in alterius perniciem, *l. fin. C. de delator. lib.* 5. *l. proditores, ff. de re milit.* Vel vt alij dicunt Fractio pacis, Menochius, *consil.* 150 *num.* 38. *vol.* 1. *crim.* Atqui qui amicum reconciliatum occidit, & fidem datam in eius perniciem fregit, & pacem initam violauit, altero incauto, & nihil tale cogitante; ergo procul dubio talis proditor vere est, sed bulla Gregoriana excipit proditorem; ergo qui inimicum reconciliatum per insidias, & incaute occidit, vt verus proditor non gaudet immunitate.

Confirmatur primo: Quia qui sub promissione de non offendendo pacem iniit, & alterum nihil tale metuentem oppressit, & occidit, proditor est, quia amicitiæ culore id pertexit, cum nulla subsit amplius inimicitia ex pace facta, nec rancor; cum namque reconciliatio extinxit, vt notat Ioannes Andreas, *in cap. cum oporteat de accusat.* Baldus, *l. ex ipsius C famil. hercis.* & *in authent. si dicatur, C. de testibus.* Alexander, *consil.* 188. *num.* 10. Caball. *crimi. resol. casu* 272. *n.* 7 Bertaz *crimi. consil.* 157. *num* 2. Bortel. *consil.* 45. *num* 3. Tuscus, *lit. P, conclus.* 172. *num* 8. & *lit. R, conclus.* 54. *num.* 6. Per reconciliationem namque causa ad non causam est redacta Lancell. Gall. *consil.* 18. *num.* 107. Vnde timere potuisset interfectus, si inimicitia propter reconciliationem iam extincta adhuc subsisteret, cum autem iam fuerit extincta, non erat cur interfectus præcaueret, nam amicitia remouet omnem suspicionem Glossa, *lib.* 1. *C. de ficar.* Felin. *cap. fin. de homicid.* Macerat. *variar. lib.* 3. *resol.* 40. *num.* 6. Bertax. *consil.* 556. *num.* 19. cum ergo per reconciliationem extincta fuerit inimicitia, occidens incaute, & per insidias suum inimicum reconciliatum, vere proditor extitit; sed proditor iuxta bullam Gregorianam non gaudet immunitate; ergo occidens suum inimicum reconciliatum inopinate, cum sit verus proditor, non gaudet immunitate Ecclesiæ.

Confirmatur 2. Quia si cum inimico inita sit pax, qui illum sub pacis fide viuente, nihilque suspicantem, aut præcauentem ense, baculo, aut lapide occidit, proditorius erit homicida, quia occidit illum, qui sub pace de illo confidebat, vel promissione de non offendendo, *l.* 1. *ff. de prauar. l. si quis aliquid, §. instrumenta. ff. de pænis*, Farinacius, *de immunit. Ecclesiæ, num.* 137. *ad fin.* & cum Menochio, & aliis Giurba, *consil* 60. *num.* 21. Atqui iste interfecit inimicum, cum quo inierat pacem, nihil suspicantem, & sub pacis fide viuentem; ergo fuit verus proditor, atque vt talis iuxta bullam Gregorianam caret immunitate.

Confirmatur tertio, Quia Exodi, *capit. vigesimo primo*, statuitur, si quis per industriam occiderit proximum suum, & per insidias, ab altari meo euelles eum; vt moriatur. Sed hoc ius adhuc viget, vipote diuinum, & receptum est inter canones, *capit. primo, de homicidio*, vtpote in executione præcepti naturalis in lege

19 lege humana contentum, vt docet Montesinus, t.1.disp.13.q.3.n.44. Ergo eum Pontifices summi iuri diuino obsequi potius, quam detrahi profiteantur, vt ait D. Augustinus, in l.2. de Baptismo contra Donatistas, cap. 3. relate in cap quis nesciit, 20 dist. 9. non est credendum Gregorium velle occidentem inimicum suam reconciliatum incaute, & de industria, & per insidias gaudere immunitate, nam quando Pontificum sententiæ eum iure diuino, & scriptura sacra conuenire possunt, 21 non est per scriptores correctio somnianda, cum illi non tantum scripturis Canonicis, verum quoque & prædecessorum Pontificum canonibus derogare nolle sciamus, estque lex pro humana iurisdictione insignis, prædecessorum instituta seruare, quo & præsentium successores illibata demittant, vt bene D. Gregorius aduertit, lib. 5. epistola 112. ad Montanum relatus in cap. institia 25. q. 1. Non ergo est credendum Gregorium hunc casum excipere, sed nomine proditoris intelligit, qui alterum per insidias, & industriam incaute occidit, sic enim accipitur hoc verbum, prodo, seu proditorie, vt eum Calepinn, Suetonio, & aliis multis probat latè Curtell lib. 1.q.5.n.22.

22 His sententiis vnde ex quaque præhibitis, quæ à nobis eligenda sit animum torquet: prima enim nimium fauet immunitati Ecclesiasticæ, secunda magis conformis videtur illi loco Exodi, & bonæ rationi, & nostræ ordinationi Lusitanæ lib. 1. tit. vbi excipit homicidium factum ex industria, & de proposito; Tum quia inter homines cordatos infamis habetur, qui etiam inimicum incaute, & à tergo occidit. Vnde Romani gentiles hoc genus vindictæ dedecori habebant, vt videre est apud Tacitum t 1. annal in fine (Reperio, inquit, apud 23 scriptores, Senatores quaeorumdem temporum Adgadestrij principis Chattorum lectas in senatu literas, quibus mortem Arminij promittebat, si patranda neci venenum mitteretur. Responsumque esse non fraude, nec occultis, sed palam, & armatum populum Romanum hostes suos vlcisci) Qua gloria æquabat se Tiberius priscis Imperatoribus, qui venenum in Pirrhum regem vetuerant, prodiderántque; si ergo gentiles hoc genus mortis proditionem existimabant, & in magnum dedecus illam habebant, quomodo credendum est Pontificem summum, mortem per insidias, & inopinate, & per industriam factam non eam proditoriam existimet.

Verum licet hæc ita sint, Existimo priorem 24 sententiam probabiliorem esse, vtpote benigniorem, & magis immunitate Ecclesiæ fauentem. Vnde in hoc casu illam consului, sicut feceram Viennæ in alio casu non multum dissimili quem refero, in nostro Directorio Confessariorum, p.1. tract.... Nec opinionis contrariæ argumenta nos terrent. Ad primum namque respondetur, distinguendo maiorem, proditio nihil aliud est quam deceptio 25 cōtra fidem in alterius perniciem, distinguo, si fiat sub colore amicitiæ concedo, alias nego; non enim ex eo quod pax sit inter duos inimicos in-26 fertur inter eos amicitia, nam cum præcesserit inimicitia inter eos debebat alter præcauere. Nam cum ante pacem staret inimicitia habebat occisus causam ad sibi præcauendum, & poterat, & debebat sibi præcauere.

27 Hinc fit occidentem inimicum dormientem, vel à tergo, vel sclopeto, per insidias, vel veneno, non priuari immunitate Ecclesiæ, quia non dicitur illum occidere proditoriè, vt docet Palaus, tom. 2. tract. 11.d.vnica p.9.n.18. & alij quos refert, & sequitur Diana, p.6.tract.1. resol.12. Quia non quæcunque insidiæ priuant immunitate, sed insidiæ quæ proditorem constituunt; sed stante inimicitia insidiæ non constituunt proditionem, nam inimicus semper habet fundamentum se præcauendi, vt bene cum Palao, notat Pelizar. tract.9.cap.5. n. 17. Ergo idem dicendum est in nostro casu; Nam licet illi inimici essent ad inuicem recōciliati semper ex inimicitia præhabita manet quidam rancor; 28 sed vbi in amicis aliquis remanet rancor, iam inter eos non est vera amicitia, quam præcipuam inducendæ proditionis causam esse dixi, ex Bart. d. §. delinquunt. n.1. & cum multis docet Diana, p.6 tract.1. 29 resol.12. vers. sed, Ergo cum occisus sibi præcauere debuerit, & non fecit homicidium secutum non fuit proditorium. Ita cum multis Diana, p.4. tract. 1. resol.34. & p.1. tract.1. resol.35.

30 Ad primam Confirmationem respondetur, negando antecedens, non enim solum sufficit ad constituendam amicitiam, quod detur promissio de non vltra offendendo, sed requiritur quod inter eos sequatur arctior amicitia, vt si simul comedant colloquatur, associentur; nam si hæc signa non dē-31 tur, poterat occisus præsumere non esse veram cōtractam inter eos amicitiam, & adhuc permanere aliquem rancorem, & veram inimicitiam, vt docet Riccius p.1 decisione 168.n.2. Ausonius, in summa Dianæ verbo immunitas, n.28. Diana, p.1. tract.1. resol.35. contra Gambacurtam, lib.1.cap.28.n.2. Nec sufficit quod inter eos darentur salutationes ordi-32 nariæ: nam hæ non constituunt effectum amicitiæ, cum salutationes sint signa communia Diana, p. 6. tr.1. res.12. vers. ad authoritatem. Ad secundam cōfirmatiōnē, Respondetur, eodem modo, quod omnia illa quæ ait vera sunt, si arctior inter eos amicitia præcessit, vt si adinnicem ambularent, comederent, &c. vt in responsione ad primam Confirmationem dixi, secus si solum reconciliati sunt, nam 33 raro inter inimicos reconciliatos tollitur totaliter inimicitia, & semper inter eos remanet quidā rācor, quem occisus timere debebat, & sibi præcauere.

34 Ad vltimam Confirmationem deductam ex Exodo, & ex cap 1. de homicidio, respondetur, illa verba teatus per industriam, & insidias idem esse significatum, vnus enim terminus alterius est declaratio, neque ibi esse propositionem simplicem, sed copulatiuam, & facere hunc sensum, qui per industriam insidiosam occiderit proximum suum ab altari euellatur, hoc est sub colore amicitiæ, vnum gerendo in corde, & aliud in verbis, & ita iudicatū fuit in supremo consilio Castellæ in facti contingentia, vt testatur Villal. to.2.tr.39.diffic.7.n.12. pro vt refert Dian p.6.tr.1.res.13.vers. hisnon obstantibus.

35 Ad illud quod ait, quod gentiles hoc genus vindictæ in dedecus habuisse, Rēspondeo non illūm modum vindictæ non laudare, sed maxime reprobare, ex eo tamen quod sit malus, non inde sequitur Reum sic se vindicantem carere immunitate, 36 nam etiam Sodomia abominabilis, & nefanda est, etiam inter gentiles, & tamen Sodomita gaudet immunitate, vt docet Maranta, p.2. resp. 36. n.22. Ausonius, in summa Dianæ verbo immunitas, n.22. Diana, p 4.tr.1.resol.16. contra Curtell in l. Marini, cap.17.n.15. non ergo ex eo quod talis vindictæ modus apud gentiles abominabilis esset, & valde sit apud homines illo ventea debent carere immunitate, & hæc saluo meliori iudicio.

CONSVLTVM LXXXVI.

De iurisdictione ad quem iudicem spectet punire eum, qui cum esset clericus in minoribus hominem occidit, & postea relicto habitu clericali factus est miles, an eius punitio pertineat ad iudicem Ecclesiasticum, vel saecularem.

SVMMARIVM.

1 *Ponitur casus, seu factum.*
2 *In multorum sententia ad sciendum ad quem iudicem pertinet punire delinquentem accusationis tempus inspiciendum est*
3 *Probatur authoritate multorum doctorum*
4 *Omne delictum temporale est. & solum ratione persona ad hoc, vel illud tribunal pertinet.*
5 *Priuilegium personae attendi debet, quando iudicium incipit.*
6 *Ad personae statum, eiusque mutationem mota litis, & non commissi delicti tempus inspiciendum est.*
7 *Mutato personae statu, mutatur forus.*
8 *Qui commisso delicto factus est Cardinalis gaudet Cardinal s indultis.*
9 *Nouitius si temp re nouitiatus committat delictum gaudet p iuilegio fori, & canonis.*
10 *A ... suo prelato puniendus est.*
11 *Si demittatur antequam sit punitus à saeculari iudice pro delicto puniendus est.*
12 *Clericus in minoribus qui deferebat habitum, & tonsuram clericalem, si commisso delicto fa..us est miles, non à ministro militia, sed a praelato Ecclesiastico iudicandus est.*
13 *Hac opinio est communior, & multis authoribus probatur.*
14 *Ad sciendum iudicis iurisdictionem tempus commissi delicti inspiciendum est.*
15 *In delictis in tium spectamus in fauorem Rei.*
16 *In delictis patrati criminis tempus inspicitur.*
17 *Non est necesse quod index Ecclesiasticus praeueniat iudicem saecularem*
18 *Priuilegium personae debet attendi quando delictum commissum est, & non quando iudicium incipit.*
19 *Mutatio status operatur multa, non tamen in praeiudicium iudicu Ecclesiastici, cui ius acquisitum fuit.*
20 *Per ordinem clericatus imprimitur character.*
21 *Per charactho em acquisitum fuit ius, quod clerici voluntate auferri non potest.*
22 *Per primam tonsuram deputatur homo ad diuinum cultum*
23 *Contrariorum non est eadem disciplina, si diuersa est ratio.*
24 *Si saecularis commisso delicto fiat clericus eximitur à iurisdictione iudicis laici, non tamen è contra.*
25 *Ecclesiasticus ordo eum liberat à iurisdictione iud cis laici.*
26 *Forum quod acquiritur per ordinem non mutatur per mutationem habitus.*
27 *Per mutationem status non mutatur forum, si delictum fuit commissum tempore quo habebat statum clerici.*
28 *Nouitius qui commisit delictum tempore nouitiatus, etiamsi expellatur à suo praelato regulari apud quem deliquit, puniendus est.*

CASVS, SIVE FACTI SPECIES.

QVIDAM clericus in minoribus nomine Petrus, qui tamen deferebat tonsuram, & habitum clericalem occidit quendam hominem, & cum se videret irregularem, & non posse ad Superiores ordines a cendere f.ctus est miles in exercitu Lusitaniae in Prouincia Interamnensi; oce si vero haeredes à Generale militiae petierunt, vt eum comprehenderet, & pro homicidio facto puniret, comprehendit eum generalis; ipse vero homicida reclamauit dicens non à generali, sed à praelato Ecclesiastico debere puniri, & iudicari. 1

Quaesiuit à me generalis militiae, qui amicissimus meus erat, quid faceret in praesenti casu?

RESPONSIO AVTHORIS.

EXcellentissime Domine, cum pietas, quae ab incunabulis in te splendet à me postulet, quid in hoc casu facere debeas, visum mihi fuit tuo pietatis officio responsum non denegare, scio enim te illam partem amplecti velle, quae magis Ecclesiae fauorabilis est. 2

Fateor multorum Doctorum sententiam fuisse accusationis tempus inspiciendum esse. Ita enim arbitratus est Noster insignis Lusitanus Gabriel Pereira, *de manu regia, p.2 cap 48. num.*8. Quia omne delictum de se temporale est, solum ergo ratione personae ad hoc, vel illud iudicium spectat. Videtur priuilegium personae attendi debeat quan o iudicium incipit ex *l. cum quadam per la ff. de iurisd omnium iudic.* & *ex cap. postulatum de foro competenti plane.* si eo tempore clericus nullum h bet priuilegium, nulla ratio est ob quam ad iudicium Ecclesiasticum remitti debeat; sed Petrus in praesenti factus est miles cum iudicium incipit, & dimisit habitum clericalem; ergo nulla est ratio cur ad iudicium Ecclesiasticum remittatur, sed à Generali militiae, vtpote eius iudex competens puniendus est. 3 4 5

Confirmatur: Quia ad personae statum, eiusque mutationem motae litis, non commissi delicti tempus inspiciendum est § *omnis autem.* §. *1. seruus institit. de noxalibus*, Marz. *rubr de fideiuss. q.* 12. *n.*136. Hinc reus assumpto post militiam clericatu, non à saeculari, sed ab Ecclesiastico iudice cognosci debet, *cap. proposuisti, de foro competenti, l. si quis postea ff de iudic.* vbi innumeri, quos refert Giurba, *consilio* 15. *n.*2. Tum quia mutato personae statu, mutatur Forus, *l. si filius* & ibi Baldus, *ff. de tutel.* Surdus, *consil.* 396. *n.*19. Hinc si paganus commisso delicto fiat miles, sub secundo militari iudice puniendus est, *l. qui cum vno*, §. *reus ff. de re militari l. hos accusare.* §. 1. *ff. de accusat.* Ancharranus, *cap. ea, q.* 13. *de reg. iuris, in* 6. Oldradus, *consilio* 4. Barbosa, *dicta l. si quis postea, n.* 14. Et idem dicunt Authores de eo, qui commisso delicto factus est Cardinalis, nam in eius cognitione priuilegiis gaudebit, & Cardinalium 6 7 8

silium indultis, *cap. præsul. 5. q. 2.* Gratian. *in deceptionibus deceptione 226. n 23.*

9 Et idem dicunt Doctores de nouitio Religionis approbatæ, nam licet in multis censeatur laicus ex relatis à Molina, *de primogeniis, lib. 2. cap. 9. num. 32.* Gutierres, *lib. 2. canon. 91. n. 107.* Durante tamen nouitiatu, si aliquem occidat, cum persona sit Ecclesiastica, *cap. religioso de sent. excom. in 6.* Gratia, *decept. 226. num. 33.* Nouarius, *de electione for. sect. 1. q. 35. n. 1.* Gaudet fori, & Canonis priuilegio, Toletus, *lib. 5 summa. cap. 2. n. 2.* Molina, *d. 139.* Azor. *inst. moral. lib. 12. cap. 5. q. 2.*

10 Rodriguez, *p. 3. reg. q 51 art. 12.* Ac per consequens à solo suo prælato pro homicidio puniendus est, Nouarius, *de electione fori sect. 1. q. 35.* Marta, *de iurisdictione p 4. sect. 2. casu 121. n. 24.* Rodriguez, *q. 2. art. 10.* & alij communiter; at si habitum dimittat durante nouitiatu; vt integrum illi est, vel à religione vel à prælatis ob sua demerita expellatur, tunc à sæculari iudice pro eo delicto puniendus est, pœna, quam pro eo delicto promeruerat attento statu, in quo erat delicti tempore Molina, *p. 4. de iustitia commutatiua, d. 49. n. 24.* Farinacius *q 8. n. 49.* licet sæcularem iudicem præuenisset prælatus, quod procedere ait Molina, *prædicto, num. 24.*

11 In Societate IESU in omnibus, qui peractis duobus annis probationis vota emiserunt, verique Religiosi eiusdem Societatis sunt, non tamen professi ex *Pij V. Iulij III. Gregorij XIII bullis*, quod etiam ait Azor. *inst. moral. lib. 13. n. 7* Rodriguez. *q. 56 art. 1.* Fr. Ioannes de Cruz. *de statu religioso lib 1 cap. 2. conclusione 5.* Barbosa, *ad Tridentinum, sess. 25. cap. 16 n. 10.*

12 Sed his non obstantibus ego existimo prædictum Petrum militem non à Generali militiæ, vel ab alio iudice sæculari, sed à iudice Ecclesiastico esse iudicandum, & condemnandum. Ita Baiardus, *in additionibus ad Iulium Clarum, q. 36. num 46* Francus, *decision. 417. n 4. volum 2.* Squilante. *de priuilegiis clericorum, cap. 7. n. 110. & 214.* Barbosa, *de potestate Episcopi, p. 2. allegat. 12. n. 6.*

13 Sanchez, *in opuscul. tom. 2. lib. 6. cap. 1. dub. 3. n. 1.* Bonacina, *in bullam cœna. d 1. q. 16. sect. 1. p. 3. n 14.* Gauantus, *in Enchirid Episcoporum, verb. fori priuilegium. num. 31.* Riccius. *p. 5 collect. 1864.* Diana, *p. 4. tract 1. resol. 6.* Giurba. *consil. 15. n. 12.* & constat, *ex declaratione sacra Congregationis immunitatis in nullius Garopoli die 9. Septembris 631.*

14 Ratio est, quia ad fundandam iudicis iurisdictionem commissi delicti tempus inspicitur, vt sciamus ad quem illius punitio pertineat, *l. quid ergo ff. de his que not insa* & docent Alexander, *consil 149. n. 9. volum. 6.* Valenzuela, *consil. 4. n 23.*

15 & alij, quos refert, & sequitur Giurba, *consil. 15. num. 12.* in delictis enim initium spectamus fauore rei, *l. si quis ff. de furt.* Valenzuela, *dicto consilio 4. n 20.* Eo enim ipso quod crimen committitur quæsitum illi ius est, cuius subest iurisdictioni, *Authent. qua in Prouincia. C. vbi de crim. agi opor. l. licitatio, §. quod illicite ff. de publ. l. fin. de priuat. delict. l. fin. ff. de furt.* ac proinde iurisdictio quæsita iudici ratione alienius qualitatis in criminosa persona consistentis actus aut delicti tempore mutata qualitate non tollitur, vt notat Peregrin. *tract. var. lib. 1. n. 139.* Sed tempore quo Petrus deliquit Ecclesiastico iudici subiectus erat; ergo licet mutaret habitum, & assumeret habitum militiæ, non à sæculari iudice, sed Ecclesiastico iudicandus est.

16 Confirmatur: Quia in delictis patrati criminis tempus attenditur, *l. 1. ff. de pœnis, l iniuria. æstimatio, ff. de iniuriis, l. doli, §. fin ff de seru. corrupt. l 1. §. 1. ff. ad Silla. l. si quis postea*, vbi Marta, *de iurisdictione, p. 4. sent. 2. casu 121. n 3.* Farinacius, *decisione 76. n. 12.* Peregrinus, *consil. 103. n. 3. volum. 1.* & cum aliis Giurba, *suprà, n 15.* Valenzuela, *cons. 4. n. 21.* Sed tempore delicti Petrus erat clericus; ergo non ad iudicem sæcularem, sed Ecclesiasticum pertinet eius delictum iudicare. Nec est necesse vt iudex Ecclesiasticus in delicto præueniat, à iure namque præuenium

17 censetur, vt recte probat Giurba, *suprà, n. 16.* & sic plures decisium refert Gram. *decisione 10. n. 23.* Craueta, *tit. 66. n. 9.* qui etsi, *n. 10.* censeat præuentionem esse necessariam, improbatur tamen à Caualc. *decisione 10. num. 20.* & hoc verius dixere Ceuall. *canon. quæst. 565. num. 5.* Gratian. *discept. 226. num. 2.*

18 Nec obstant argumenta adducta pro contraria parte. Ad primum namque Respondetur priuilegium personæ attendi debere quando delictum fuit commissum, & non quando iudicium incipit, nam licet mutatio status operetur multa, vt bene ex illis legibus colligitur, non tamen in Ecclesiasticis iudicis præiudicium, cui delicti tempore acquisitum fuit ius clericatus prætextu, quo

19 fungebatur, vt docet Baldus, *l. officiales, n. 1. C. de Episcopis, & clericis*, & ratio est quia per clericatum imprimitur character in quolibet ordine, & per characteré illi acquisitum fuit ius, quod clerici authoritate auferri non potest, sed retro fin-

20 gitur clericus, & ideo à solo iudice Ecclesiastico puniendus est, si post delictum clericatus tempore commissum demisit habitum, & tonsuram, &

21 factus est sæcularis; & licet in prima tonsura non imprimatur character, siquidem non est Sacramentum, per eam tamen deputatur homo ad diuinum officium, seu cultum, quod sufficit, vt

22 bene cum aliis Giurba, *consil. 15. n. 30.* per quod patet ad primam confirmationem.

23 Ad primam instantiam Respondetur contrariorum non esse eandem disciplinam, si diuersa est ratio, *l. inter stipulantem, § Sacram.* vbi cum aliis Valenzuela, *consilio 100. n. 28.* Sed inter vnum, & alium casum diuersa datur ratio, quia vbi laicus commisso delicto fit clericus, adeo à sæculari

24 iurisdictione eximitur, vt molestari à iudice sæculari amplius non possit, quia Ecclesiasticus ordo eum omnino liberat à sæcularis iudicis iurisdictione argumento, *l. hos accusare §. hoc beneficio*: Adeo vt laicus effectus statum mutet, & forum, etsi in fraudem sæcularis iurisdictionis fieret, vt cum multis docet Giurba, *suprà, n. 32.* er-

25 go non ex eo quod laicus fiat clericus, & mutet forum sequitur, quod si clericus mutet habitum amittat forum, quia hoc fundatur in ordine, quod per mutationem habitus non deperditur.

26 Ad secundam instantiam Respondetur, per mutationem status non mutari forum, si delictum commissum fuit tempore, quo habebat statum clerici, nam iam ex delicto iudici Ecclesiastico quæsitum erat ius ratione ordinis, vel pri-

27 mæ tonsuræ, quod tamen non accidit in eo, qui commisso delicto fit miles, bene tamen in eo, qui ex sæculari factus est Cardinalis, quia ille forus in quo deliquit incompatibilis est cum statu, qui nunc personæ inhæret, propter assumptos primæ tonsuræ ordines, quod tamen non accidit in

ce, qui post delictum fit miles, ita cum multis Giurba, *suprà*, *n.*40.

Ad vltimam Confirmationem de nouitio Respondetur non solum debere puniri dum est in religione pro delicto commisso in anno nouitiatus à suo prælato Ecclesiastico, sed etiam si expellatur debere puniri à Prælato regulari apud quem deliquit. Ita Bonacina, *de legibus*, *d.*10. *q.*2. *p.* 1. §.2 *n.*5. Grammaticus, *decisione* 10. *n.*3. Diana, *p.*3. *tract.* 1. *resol.*34. Ausonius, *verbo index laicus*, *n.*15. Quia considerandus est status in quo quis delictum commisit; quod si contendas quod à iudice sæculari debeat puniri, vt vult Molina, Nauarrus, Ambrosinus, Farinacius, quos refert Bonacina, *suprà*; & tandem Giurba, *suprà*, *n.*41. Respondeo, id ideo esse, quia fingitur retro, quod sæcularis semper fuerit, quia nullo initiatus fuerit charactere ex religionis ingressu, & licet per admissionem ad habitum deputatus fuerit ad diuinum cultum, non fuit deputatus absolute, & irreuocabiliter, vt deputatur quis per primam tonsuram, sed sub conditione, dum persisteret, etsi vellet in religione persistere; quamuis nec hæ rationes nos cogant vt à prima solutione recedamus; nam cum fictio illa non sit fauorabilis reo, nec statui religioso, non est cur admittatur, siquidem dictus nouitius tempore nouitiatus in fauorabilibus fuit religiosus, & cum puniri à iudice Ecclesiastico sit fauor, non est cur retro ante sæcularis fingatur, sed potius status in quo deliquit inspiciendus est, vt *supra* diximus, & hæc saluo meliori iudicio.

CONSVLTVM LXXXVII.

De occidente clericum ex subita ira in Ecclesia, an gaudeat immunitate ipsius Ecclesiæ?

SVMMARIVM.

1 *Ponitur casus, seu factum.*
2 *Aliqui doctores docent occidentem clericum non gaudere immunitate Ecclesiæ.*
3 *Qui occidit clericum committit sacrilegium.*
4 *Committens sacrilegium non gaudet Ecclesiæ immunitate.*
5 *Qui occidit clericum est excommunicatus.*
6 *Excommunicatus non gaudet immunitate Ecclesiæ.*
7 *Committens crimen læsæ Maiestatis diuinæ non gaudet immunitate.*
8 *Qui occidit clericum committit crimen læsæ Maiestatis diuinæ.*
9 *Delinquentes in Ecclesia non gaudent immunitate Ecclesiæ.*
10 *Qui in Ecclesia occidit ex multis iuribus, & ex Constitutione* Gregorij XIV. *non gaudet immunitate.*
11 *Bulla Gregorij excipit homicidium, etiam in subita rixa commissum in Ecclesia.*
12 *Homicidium ex proposito, & proditorium in omni loco commissum est exceptum à* Gregorio 14.
13 *Legis auxilium frustra inuocat, qui legem contempsit.*
14 *In quo quis deliquit debet puniri.*
15 *Qui in Ecclesia deliquit eam spernere videtur.*
16 *Occidens in Ecclesia, Ecclesiam iniuria afficit.*
17 *Contraria sententia in vtroque casu sustinenda est.*
18 *Referuntur plures Doctores pro hac sententia.*
19 *Homicidium factum à clerico in Ecclesia ex subita rixa per nullum textum est exceptum.*
20 *Verba constitutionis* Gregorij IV. *debent intelligi de homicidio plene voluntario, & deliberato.*
21 *Homicidium factum in subita rixa calore iracundiæ non est plene deliberatum.*
22 *Ita fuit Romæ iudicatum.*
23 *Ponitur argumentum in contrarium, & soluitur.*
24 *Animus offendendi ex insolito armorum genere probatur.*
25 *Hoc axioma intelligitur, quando reus non esset solitus talia arma semper secum deferre.*
26 *Inimicitia, vt ex ea animus occidendi præsumatur, non præsumitur nisi probetur.*
27 *Committens sacrilegium gaudet immunitate.*
28 *Excommunicatus non amittit forum, nec Ecclesia interdicta priuilegium protegendi reos.*
29 *Occidens clericum etiamsi lædat Ecclesiam gaudet immunitate.*
30 *Ecclesia diligit inimicos.*
31 *Non datur ius decernens excommunicatos non gaudere immunitate.*
32 *In constitutione Gregorij non excipiuntur omnes rei læsæ Maiestatis, sed qui in personam principis delinquit.*
33 *Bulla Gregorij solum excipit occidentes, vel mutilantes in Ecclesia, animo plene deliberato, & ex proposito.*
34 Cap. fin. *de immunitate Ecclesiæ, intelligitur de homicidio plene deliberato, & ex proposito.*
35 *Quid sit homicidium proditorium, quid homicidium ex proposito, & plene deliberatum.*
36 *Bulla Gregorij excipit homicidium ex proposito, & plene deliberatum, in Ecclesia, non tamen extra Ecclesiam commissum, & proditorium commissum extra Ecclesiam.*
37 *In hoc sensu intelligenda est nostra Ordinatio Lusitana.*
38 *Occidens in subita rixa non contempsit legem.*
39 *Qui ex subita rixa in Ecclesia occidit non deliquit proprie in Ecclesia.*
40 *Occidens ex subita rixa, non intendit spernere Ecclesiam, sed solum intendit vindicari.*
41 Cap. *de vero*, & cap. *quia frustra intelligendi sunt de eo, qui occidit animo deliberato, & ex proposito.*

CASVS, SIVE FACTI SPECIES.

1 DVo Canonici in Ecclesia Cathedrali Bracharensi super prouisione cuiusdam Abbatiæ rixati sunt, in choro ipsius Ecclesiæ Cathedralis, & vnus ex illis passione ductus arripiens stopletum, quem semper secum deferebat explosit illum in alterum Canonicum, & cum statim occidit,

occidit, & cum videret homicidium Clerici à se in Ecclesia patratum, noluit ab Ecclesia exire, dicens gaudere illius immunitate; voluerunt satellites illum apprehendere, & de facto apprehenderunt, & miserunt in carcerem, ille vero reclamauit ad Iudicem Ecclesiasticum, vt eum restitueret ad Ecclesiam eius immunitate gaudebat, eo quod homicidium fuit patratum accidentaliter in rixa forte exorta, & non ex proposito, & animo deliberato, nec per insidias, aut proditoriè.

Quæsitum fuit à me, an reus iste in casu præsenti gauderet immunitate Ecclesiæ, an vero vt sacrilegus ab omni priuilegio immunitatis esset exclusus.

RESPONSIO AVTHORIS

Hic casus duas habet partes, prima est an occidens Clericum gaudeat immunitate; secunda est, an occidens in Ecclesia ex subita rixa, & ita gaudeat immunitate, quoad primam partem non gaudere immunitate occidentem tenent Ludouicus Corea *in relectione de immunitate Ecclesiæ p.3.num.37.* Boëtius *decis.*109 *num.*3. Riccius *in praxi p.* 2. *decis.*309. Bobadilla *tom.*1. *lib* 4 *cap.*14.*num.*47. qui citat Vasquium, Beosigium, & Suarez de Paz. *in praxi tom.*1.*p.*5.*cap.*3. *num.*67.& probabile iudicat Ioannes Sanchius *in selectis d.*44.*num* 52. secundam vero partem, hoc est, non gaudere immunitate, qui occidit aliquem in Ecclesia, etiam ex subita ira, & rixa exorta in Ecclesia tenent Gambacurta *lib.*5. *cap.*25. Peregrinus *de immunitate cap* 6. *num.* 15. Palaus *tom.*2 *d vnica p.*9 *n.*12.qui citat Suarium, Nauar. Clarum. & alios, & tenent etiam Lezana, Sesse, Raphaël de la Torre, Trullenc. Fagundez, & alij, quos larga manu refert; & sequitur Barbosa *de iure Ecclesiastico cap.*3.*num.*102.*&* *n.*104. Cuttell. *lib* 1. *quæst* 11. *num.* 2. Sarpus *cap.*5.*fol.* 43. Pelizarius *tract.*8. *cap.*5.*n.*12. vbi dicit esse communem Doctorum, & aliorum, quos refert Diana *p.*1 *tract.*1.*resol.*11.

Prima pars, quod scilicet non gaudeat immunitate Ecclesiæ occidentem Clericum probatur. Quia qui occidit clericum commisit sacrilegium, vtpote personam sacram offendens, sed committens huiusmodi sacrilegium immunitate non gaudet; ergo.

Confirmatur primo: Quia occidens Clericum est excommunicatus, sed excommunicatus non gaudet immunitate Ecclesiæ; ergo.

Confirmatur 2. Quia hæc immunitas non conceditur committentibus crimen læsæ Majestatis diuinæ; sed offendens Clericum committit crimen læsæ Majestatis diuinæ; ergo. Confirmatur 3. Quia delinquentes in Ecclesia non fruuntur hac immunitate. sed hic Canonicus occidit alium canonicum in Ecclesia; ergo. Confirmatur 4. quia delinquentes in Ecclesia non fruuntur immunitate; ergo nec delinquentes in Sacerdotem.

Secunda vero pars, scilicet non gaudere hac immunitate, in Ecclesia occidit probatur. Tum *ex cap. fin. de immunitate Ecclesiarum.* Tum *ex constitutione Gregorij XIII.* tale crimen excipientis, sic enim indistinctè ait Bulla. *Qui vel homicidia, aut mutilationes membrorum in ipsis Ecclesijs, earum vel Cæmeterijs committere non verentur, aut qui proditoriè proximum suum occiderint.* Ex quibus verbis Bullæ videtur exceptum homicidium, etiam in subita rixa commissum, nam tale homicidium, vt suppono, fuit voluntarium, & non casuale, nec requiritur quod sit apostata, vel per insidias, vel de industria factum, nam homicidium proditorium, non solum commissum in Ecclesia, sed etiam extra illam, est exceptum, vt patet ex verbis bullæ.

Confirmatur 1. Quia legis auxilium frustra inuocat, qui legem contemnit *cap. quia frustra de vsuris,* & *l auxilium* §. *in delictis de minor.* Tum quia in quo quis deliquit debet puniri, ideoque cum deliquerit in Ecclesia priuari debet immunitate Ecclesiæ. Confirmatur 2. Quia qui in Ecclesia deliquit, eam spernere videtur, & contemnere *cap.de vero* 12.*quæst.* *cap. An si de appellat. cap.quia frustra de vsuris.* Confirmatur 3. Quia occidens intra Ecclesiam, ipsam summa afficit iniuria, quæ cum munda sit, & immaculata, impium sane est deturpare eam, vel inficere, & vbi crimina obsecrationibus & piis demittuntur precibus, ibidem mala instruere, & grauiora committere *dicto cap. de vero,* & *dicto cap. quia frustra.*

Verùm his non obstantibus, in vtroque casu contrarium existimo: & nostram sententiam quoad primam partem hoc est, occidentem Clericum gaudere immunitate, tenent Antonius de Matinis *quotidian. resolut. cap.*107.*num.*14. Peregrinus *de immunitate Ecclesiarum cap.*12. *num.*13. Cæuall. *tract. de cognitione per viam violent. d.* 2. *quæst.*101. Farinacius *de immunitate cap.*7.*num.*114. retractans se de contraria sententia, quam docuerat antea *in tractatu de carcer.quæst.*29.*num.*29. & cum multis Giurba *cons.* 70. *num.*2. secundam vero partem, occidentem scilicet in Ecclesia ex subita ira, & passione in rixa forte suborta gaudere immunitate, tenent Marius Italian. *de immunitate lib.*1.*cap.*5.*num.*24. Tuscus, *verbo Ecclesia, concl.*11. *num.*13.*&* 14. Azor. *p.*2. *lib.*9. *cap.*9. Nouarius *in summa bullarum, titulo de immunitate Ecclesiæ, n.*58. Zambellus *in repertorio mer. verbo Ecclesia, quoad eius immunitatem num.*13. Spetellus *decis.*56.*num.*36.Farinacius, Gutierrez quos refert Diana *parte* 1. *tract.*1. *resolut.*11.*&* *parte* 6. *tract.*1.*resol.*7.*&* *p.*4.*tract.*1. *resol.*97. & alij multi quos refert Barbosa *de iure Ecclesiast. cap. tertio, num.*105.

Ratio fundamentalis in vtroque casu est. Quia neque per sacros Canones, neque per constitutionem Gregorij XIV. excipitur homicidium factum à Clerico in Ecclesia ex subita ira, & rixa, vt bene notat Diana *p.*4.*tract.*1.*resol.*68. ergo non est cur dicamus talem Clericum in Ecclesia occidentem priuari immunitate. Antecedens patet, quia ius commune in nullo loco priuat immunitate occidentem Clericum, vt bene Giurba *cons.* 70. *num.*4. Neque Constitutio Gregorij XIV. excipit nisi homicidium, vel mutilationem factam in Ecclesia; sed hæc verba Constitutionis Gregorij debent intelligi de homicidio plene voluntario, & deliberato, quod non est homicidium factum ex subita ira, & rixa calore iracundiæ, siquidem talis non videtur habere animum irreuerentem offendendi, & violandi Ecclesiam, vt rectè notat Diana *p.*6.*tr.*1.*res.*7. *&* *p.*1.*tr.*1.*res.*11. Auson. *verbo immunitas, n.*26. ergo in

manitate præter ibi committentes homicidia, & membrorum mutilationem non absolute, sed ex proposito, & animo plene deliberato, vt *suprà* diximus; Nam cum bulla excipiat homicidium, debet eius exceptio stare pro homicidio omnino voluntario, & plene deliberato, vt *suprà* diximus, & notant Ricc.*p.5.collect.17.n.92.* & cum aliis communiter Diana,*p.1.tract.1.resol.34.*

34 Ad primum pro secunda parte, scilicet occidentem in Ecclesia non gaudere immunitate Respondetur, illud *cap.fin.* de immunitate Ecclesiarum intelligi, quando quis deliberato animo, & appensate homicidium in Ecclesia commisit, non vero quando in subita rixa. Ita cum multis Giurba, *consil.9.n.5.* Ad constitutionem vero Gregorij XIV. Respondetur solum excipere homicidium plene voluntarium, vt *suprà* diximus, non vero commissum ex subita ira, nam iste non potest dici plene voluntarium. 35 Vbi nota aliud esse homicidium Apostatæ, & ex proposito factum, aliud proditorium. Nam proditorium est quando committitur colore amicitiæ. & cum insidiis, fingens quis se alterius amicum, & sub hac amicitia illum occidet; secus est homicidium ex proposito, & plena deliberatione factum, nam hoc accidit quando quis aliquem spectat in certo loco ex proposito ad eum occidendum, cum quo non habebat vllam amicitiam, sed potius inimicitiam, vt *suprà* diximus, 36 vnde bulla Gregorij vtrumque homicidium excludit, & homicidium factum ex proposito in Ecclesia, non tamen extra Ecclesiam commissum, & proditorium, etiam extra Ecclesiam, 37 & in hoc sensu intelligenda est nostra ordinatio regia Lusitana, *lib....tit....* vbi excipit homicidium ex proposito factum, vt diximus in nostro Directorio Confessariorum, *p.1.tract....n....*

38 Ad Confirmationem 1. Respondetur occidentem in subita ira non contemnere legem, siquidem non appensate, sed ex calore iracundiæ tale crimen in Ecclesia commisit. Vnde verba illa prædicti textus solum intelliguntur de eo, qui plena deliberatione, & ex proposito aliquem in Ecclesia occidit. Ad secundam Confirmationem Respondetur, istũ 39 homicidam proprie non deliquisse in Ecclesiam cum non proposito, sed forte, & ex subita rixa clericum in Ecclesia occiderit. Ad tertiam Confirmationem Respondetur, prædictum homicidam non intendisse spernere Ecclesiam, cum homici- 40 dium ex iracundiæ calore commiserit; sed solum intenderit vendicari, vnde prædictum, *cap.de vero 12.q 2.* Intelligendum est de eo, qui ex proposi- 41 to in Ecclesia occidit, nam hic saltem implicite spernit Ecclesiam, cum plene deliberato animo in Ecclesia occidit. Ad vltimam Confirmationem respondetur, omnia illa accidere præter intentionẽ homicidæ, cum ille nec deturpare Ecclesiam, aut inficere intendat, sed calore solum iracundiæ velit ab inimico vindicari, vnde illud *cap. de vero, & cap.quia frustra,* non de occidente in rixa repente exorta intelligenda sunt, sed de occidente ex proposito, & ex animo omnino deliberato, & Apostolo, vt dicunt; & hæc saluo meliori iudicio.

CONSVLTVM LXXXVIII.

De quodam hæretico furante Eucharistiam fugiente ad ipsam Eucharistiam furatam, an gaudeat immunitate Ecclesiæ?

F. Ant. à Spir. Sanct. Consult. var.

SVMMARIVM.

1 *Ponitur casus, seu factum.*
2 *Hæreticus qui furatus est pyxidem cum Diuina Eucharistia recurrens ad locum vbi eam habebat, & pyxidem apprehendens, gaudet Ecclesiæ immunitate respectu iudicum sæcularium, non tamen Ecclesiasticorum.*
3 *Qui confugit ad domum vbi forte est Eucharistia pro communicando infirmo, gaudet immunitate, in criminibus non exceptis.*
4 *Qui confugit ad Sacerdotem deferentem Eucharistiam gaudet immunitate in criminibus non exceptis.*
5 *Reus qui in castris confugit ad altare portabile, & dum castra mouentur manibus portat gaudet immunitate.*
6 *Crimen quod iste hæreticus commisit furando pyxidem cum Eucharistia non est exceptum.*
7 *Non est exceptum ex eo quod sacrilege furatus sit Eucharistiam.*
8 *Non est exceptum eo quod ille sit hæreticus.*
9 *Non est exceptum eo quod furatus sit Eucharistiam ex Ecclesia.*
10 *Hæretius si crimen, quod commisit non fuit hæresis, non caret immunitate.*
11 *Qui furatus est pyxidem Eucharistiæ non caret immunitate.*
12 *Hic hæreticus furatus fuit Eucharistiam, non ob Eucharistiam, sed ob argentum pyxidis.*
13 *Qui occidit actu confitentem in Ecclesia, non animo hæretico contra Sacramentum, sed vindictæ in inimicum, gaudet immunitate.*
14 *Iste hæreticus non furatus est pyxidem cum Sacramento animo hæretico circa Sacramentum, sed cupiditate argenti.*
15 *Suspectus de hæresi non gaudet immunitate Ecclesiæ.*
16 *Non constat hunc hæreticum animo hæretico furatum fuisse Eucharistiam.*
17 *Hoc à Dominis inquisitoribus discutiendum est, & non à iudice laico.*
18 *Causa Ecclesiastica ab Ecclesiasticis iudicibus iudicibus tractanda est.*
19 *In dubio an reus animo hæretico furatus sit Eucharistiam non est priuandus à iudice laico immunitate Ecclesiæ.*
20 *Sacriligi gaudent immunitate Ecclesiæ.*
21 *Sacrilegium est mixti fori, quando reus non confugit ad Ecclesias, secus si ad Ecclesiã confugit.*
22 *Scandalum in materia fidei non à iudice laico, sed à dominis inquisitoribus, probato scandalo, debet iudicari.*
23 *Committens crimen læsæ Majestatis in personam principis non gaudet immunitate.*
24 *Iste hæreticus proprie non deliquit in personam Christi.*
25 *Nihil volitum, quin præcognitum.*
26 *Iste hæreticus non credebat Christum esse in Eucharistia.*
27 *Hæreticus licet sit indignus beneficio immunitatis, Ecclesia ob suam pietatem illum non vult ab immunitate excludere.*
28 *Iste hæreticus à quo per vim è manibus erepta fuit Eucharistia, restituendus est loco sacro, quousque à iudice Ecclesiastico iudicetur eius causa.*
29 *Reus per vim, vel dolum extractus ab Ecclesia, restituendus est loco sacro.*

30 *Hic hæreticus restitutus fuit Ecclesia, & traditus fuit ordinario.*

CASVS, SIVE FACTI SPECIES.

1 PETRVS miles quidam Anglicanus hæreticus in quadam inuasione, quam Generalis Prouinciæ Interamnensis regni Portugalliæ fecit in regnum Gallœciæ anno 1664. in illa magna deuastatione illius Regni, forte intrauit in quandam Ecclesiam, & accedens ad sacrarium illud infregit, & furatus fuit pyxidem argenteum, in quo erat repositum sanctissimum Eucharistiæ Sacramentum, & secum illud abstulit in Lusitaniam, cum autem deficeret Sacramentum in illa Ecclesia conquesti sunt Gallœciæ Optimates, eo quod sanctissimum Eucharistiæ Sacramentum deficeret. Militiæ Lusitaniæ Princeps, cum adeo Christianissimus esset, fecit omnem diligentiam, vt apprehenderet, qui tam immane sacrilegium commiserat, & tandem ministri regij, qui de hoc delicto summo conatu inquirebant certiores facti à quodam amico ipsius sacrilegi hæretici illum, & pyxidem, & sanctissimum Eucharistiæ Sacramentum furatum fuisse, statim ad illius domum accessere, vt eum apprehenderent. Ille autem videns ministros iustitiæ eum requirentes, cucurrit ad locum vbi habebat pyxidem cum Eucharistia, & in manibus accepit pyxidem cum diuino sacramento appellans Ecclesiam, & dicens se gaudere illius immunitate, & non posse comprehendi. Obstupuere ministri regij, & steterunt. Interim quidam Sacerdos accessit ad eum, & ex manibus eius abstulit pyxidem cum Eucharistia, quo facto iudices iniecerunt manus in eum, & fortiter comprehenderunt, & adduxerunt ad carcerem, illo clamante, & inuocante immunitatem Ecclesiæ. Certior factus de prædicto casu Princeps militiæ, & Gubernator exercitus Dominus D. Franciscus à Souza amicissimus meus, & in cuius domo tunc ego forte aderam,

Quæsiuit à me, An prædictus hæreticus committens tam immane delictũ in Ecclesia confugiẽs ad ipsum Sacramentum, quod sacrilege furatus fuerat gauderet immunitate Ecclesiæ, etiam postquam per vim illud ab eius manibus ereptum fuit.

RESPONSIO AVTHORIS.

2 RESpondi prædictum hæreticum in dicto casu gaudere immunitate respectu iudicum sæcularium, non vero Ecclesiasticorum, & non potuisse comprehendi à ministris militiæ, sed debere restitui Ecclesiæ. 3 Ratio fundamentalis est, quia qui confugit ad domum vbi forte est Eucharistia pro communicando infirmo, vel confugit 4 ad Sacerdotem deferentem Eucharistiam, etiam in platea, gaudet immunitate in criminibus non exceptis, vt tenet Suarez de Religione, tom. 1. tract. 2. 5 *lib. 3. cap. 9 n. 10. in fine*, & cum Peregrino, & Mario, Diana, *p. 1. tract. 1. resol. 28.* Et reus qui in castris ad altare portatile in tentorio confugit, & dum castra mouentur illud manibus suis portat, gaudet immunitate, vt cum Quintanadueñas, & Suario docet 6 Diana, *p. 10. tract. 15. resol. 15* Sed iste homo confugit ad domum, vbi erat Eucharistia, & eam manibus apprehendit; ergo multo à fortiori gaudebit immunitate Ecclesiæ in criminibus non exceptis; sed crimen quod iste hæreticus commisit non est exceptum; ergo absque dubio gaudebit immunitate Ecclesiæ.

8 Hæc vltima minor subsumpta probatur, quia istius crimen non est exceptum eo quod ipse sit 9 hæreticus, nec etiam quia furatus sit Eucharistiam ex Ecclesia; ergo ex nullo capite priuandus est im- 10 munitate. Antecedens quoad primam partem probatur; quia hæreticus ob solam hæresim, si alias crimen quod commisit non fuit crimen hæresis, sed aliud non exceptum non caret immunitate, vt docent Portel, *in dubiis regularibus verbo Ecclesia immunitas, n. 10.* Azor. *p. 2. lib. 9 cap. 9. q. 9.* Sylu. *verbo immunitas 3. q. 3.* Suar. *de religione, to. 1. tr. 2. lib 3. cap. 10. n. 11.* Bonac. *de legib d. 3 q. 7 §. 3 n. 3.* Diana, *p. 1 tr. 1 resol. 29.* contra Gambacutt *lib. 7. cap 3 n. 6.* Peregrin. *de immunitate, cap 8 n. 13.* Bobadill. *to. 1. lib. 2. c. 14 n. 54.* Tannerum, *in 22. d. 5. q. 8. n. 16.* Et ratio est, quia non habemus fundamentum ad excipiendam personam, vbi crimen non est exceptum, vnde in illis locis vbi hæretici impune habitare permittuntur, nec propter hæresim puniuntur, dicendum est in criminibus non exceptis gaudere, vt cæteri immunitate Ecclesiarum; sed iste hæreticus impune permittebatur habitare in illo exercitu in Lusitania, vt cæteri hæretici Anglici permittuntur, ergo ob solam hæresim, quam profitebatur, non est priuandus Ecclesiæ immunitate.

11 Secunda vero pars antecedentis, scilicet, non priuari immunitate eo quod ab Ecclesia furatus sit pyxidem cum Diuina Eucharistia tenent cum Farinac. Barb. *de iure Ecclesiastico, lib 2. c. 3 n. 123.* Genuensis *in additamentis ad manual. Episcoporũ versu immunitas Ecclesiastica, n. 3.* Diana, *p. 6. tract. ... resol. 9 versu sed indigemus.* Et licet ibi supradicti Authores loquantur de pyxide sanctissimi Sacramenti, non declarantes, an sit simul cum Sacramen- 12 to, idem in vtroque casu dicendum existimo in nostro casu; Et ratio est, quia hic hæreticus non furatus fuit Eucharistiam propter se ipsam, & propter aliquam irreuerentiam, quam in illam vellet exercere, si enim id intenderet, statim eam conculcaret, laceraret, vel alias iniurias in illam exerceret; Sed propter argentum in quo erat reposita, ipse enim cum non crederet ibi esse verum Christi corpus non curauit de irreuerentia Sacramenti, vnde inuenta fuit Eucharistia sine vlla læsione, vel diminutione, eo modo, quo eam è sacrario furatus est, 13 vt confessus est ipse parochus Gallœciæ è cuius Ecclesia furata fuit, sed solum curauit de argẽto in quo erat reposita Eucharistia; ergo sicut si quis occidat actu confitentem Sacramentaliter non animo hæretico contra pœnitentiæ sacramentum, sed animo vindictæ contra inimicum, gaudet immunitate Ecclesiæ, vt cum Cartario, docet Diana, *p. 6. tr 1. resol. 26.* versu quæro duodecimo contra Bar- 14 bosam, Trull. & alios, ibi iste sacrilegus fur, licet alias esset hæreticus, quia non furatus fuit pyxidem animo hæretico circa Sacramentum, sed cupiditate argenti, gaudebit vtique immunitate Ecclesiæ.

15 Dices suspectum de hæresi non gaudere immunitate Ecclesiæ, vt cum communi sententia docet Diana *p. 1. tract. 1. resol. 38.* Sed hic suspectus est de hæresi circa Sacramentum; ergo non debet gaudere immunitate. Respondeo hunc non solum esse 16 suspectum de hæresi, sed esse hæreticum formalem; An autem animo hæreticali contra Sacramentum furatus sit Eucharistiam, de hoc 17 non constat, vnde hoc à Dominis inquisitoribus discutiendum est, & non à iudice laico, vt recte

docet

docet Diana, *ibi reſol.* 38. Nam iudicare an reus gaudeat, vel non immunitate, non ad iudicem laicum, ſed Eccleſiaſticum ſpectat in caſu dubio, vt cum Gutierres, Azeuedo, Barboſa, Palao, Rodriguez, Peregrino, Diana, *p. 6. tract. 1. reſol. 30. verſu ſed miror, & p. 1. tract. 1. reſol. 49.* & patet, *ex cap. fin. de immunitate*, & ex *cap. ad Epiſcopos 17. q. 4. & cap. metuentes eadem cauſa, & quæſt.* & ex *cap. ex parte de verbor. ſignificatione.*

18

19

Et ratio eſt, quia cauſa Eccleſiaſtica ab Eccleſiaſticis iudicibus tractari debet per textum, *in cap. Eccleſia Sancta Maria de conſtitut.* Sed cauſa immunitatis vt de ſe patet eſt Eccleſiaſtica: ergo à Iudicibus Eccleſiaſticis, & non laicis tractanda eſt. Confirmatur; Quia iudices laici, etiam in criminibus exceptis non poſſunt ab Eccleſia extrahere reum, vt late probat Diana, *p. 1. tract. 1. reſol. 15. & p. 6 tract. 1. reſol. 28. & p. 7. tract. 1. reſol. 52.* Ergo multo à fortiori quando eſt dubium, an caſus ſit exceptus; ſed hic ſumus in dubio an talis reus furatus fuerit Euchariſtiam animo formali hæretico, an animo furandi argentum; ergo reus extrahi non poteſt ab Eccleſia ſine licentia Epiſcopi, qui iudicaturus eſt, an commiſerit, vel non crimen exceptum.

20 Dices reum iſtum commiſiſſe immaniſſimum Sacrilegium: ſed ſacrilegium non gaudet immunitate, vt docet Boërius, *deciſione 109. num. 3.* Godofredus à Brauo, *in praxi criminali, lib. 2. § ſacrilegium, n. 23.* Gutierres, *in quæſtionibus practicis, lib. 3 q. 33.* eſt enim crimen mixti fori, vt docet Diana, *p. 6. tract. 1. reſol. 9.* ergo iſte reus non gaudet immunitate. Reſpondeo negando maiorem, Nam licet illi, & alij Doctores ita cenſuerint de ſacrilegio, contrarium probabilius eſt, vt cum Bonacina, Peregrino, Docet Diana, *p. 6. tract. 1. reſol. 26.* Suarez, Alterius, & alij, quos plena manu refert Sperellus, *deciſione 22. n. 10.* & idem Diana, *p. 1. tract. 1. reſol. 39. & p. 4. tract. 1. reſolutione 68* & nos *ſuprà* diximus.

21 Et ratio eſt; Quia ſacrilegium non eſt ex criminibus exceptis in bulla Gregorij XIV. vt late probat Diana, *p. 6. tract. 1. reſol. 25.* Vnde licet ſacrilegium ſit mixti fori, id intelligitur, quando reus non confugit ad Eccleſiam, nam tunc non à iudice laico debet comprehendi, gaudet enim immunitate Eccleſiæ, ſed à iudice Eccleſiaſtico, vt bene ait cum Sperello, Diana. *p. 6. tract. 1. reſol. 9. verſu notandum eſt*; Secus dicendum eſt, quando non confugit ad Eccleſiam, nam tunc tale crimen cum ſit mixti fori, erit primo occupantis, vt dicunt communiter DD.

22 Nec obſtat ſi dicas huiuſmodi Hæreticum dediſſe grauiſſimum ſcādalum toti reipublicæ Chriſtianæ furando diuiniſſimum Euchariſtiæ Sacramentum, ergo ratione ſcandali quod dedit poterit puniri à iudice ſæculari. Reſpondetur cum Carena, *p. 2. de officio inquiſitorum. tract. 17 § 6. n. 12.* Huiuſmodi hæreticum propter hoc ſcandalum, cum ſit in materia fidei, non à iudice ſæculari, ſed à Dominis inquiſitoribus, probato plene ſcandalo, debere iudicari.

23 Nec obſtat ſi dicas hunc hæreticum commiſiſſe crimen læſæ Maieſtatis diuinæ in perſonam Chriſti; ergo non debet gaudere immunitate. Patet conſequentia, quia vnum ex criminibus exceptis in bulla Gregorij XIV. eſt crimen læſæ Maieſtatis in perſonam principis, vt notat cum alijs Diana, *p. 6. tract. 1. reſol. 18.* ſed hoc crimen fuit contra perſonam Chriſti, qui eſt Rex regum, & Dominus dominantium; ergo talis reus non gaudet immunitate, ſicut nec hæreticus, ſi crimen hæreſis commiſit.

24 Reſpondetur, hunc propriè, & formaliter non deliquiſſe contra perſonam Chriſti, quam non credebat illic eſſe, nihil enim volitum, quin præcognitum, quod colligitur ex eo, quia nullam iniuriam in diuinum Sacramentum exercuit, ſed **25** eodem modo illud in pyxide conſeruabat, ſicut illam furatus fuerat, & forte neſciebat ibi eſſe Deum, ſicut non credebat in Euchariſtia exiſtere verum corpus Chriſti Domini, ſed ſolum habuit **26** intentionem furandi argentum, vnde per accidens fuit offenſa facta perſonæ Chriſti in Euchariſtia, propter tamen tam immane ſacrilegium tradendus eſt Epiſcopo, vt eum remittat Dominis inquiſitoribus, vt cognoſcant de hoc caſu, vt *ſuprà* dixi.

27 Nec obſtat ſi dicas Hæreticum eſſe indignum hoc beneficio, & priuilegio, cum ſit Eccleſiæ hoſtis, & proditor. Reſpondeo namque, hæreticum eſſe quidem indigniſſimum hoc priuilegio, ſed Eccleſia ob oſtentionem ſuæ eximiæ pietatis illum ab hoc priuilegio non vult excludere ad imitationem Chriſti, qui etiam pro eum crucifigentibus Patrem exorauit, & inimicos iubet diligere, vt notat Diana, *p. 6. tract. 1. reſol. 24.*

Dices. quando iſte hæreticus fuit comprehenſus à ſatellitibus iam non erat in præſentia Euchariſtiæ, quidam enim clericus ab eius manibus pyxidem cum Diuino Sacramento per vim abſtulerat, vt *ſuprà* diximus; ergo non gaudebat eius immunitate. Reſpondeo quod cum per vim **28** ab eo fuerit ablata Euchariſtia, non ob id priuandus eſt immunitate, ſi alias illa ex apprehenſione pyxidis cum Sacramento gaudebat; nam ſicut reus qui violenter extractus eſt ab Eccleſia in caſibus non exceptis reſtituendus eſt eidem, vel alteri Eccleſiæ, vt docet Farinacius *tom 2. conſil. 168. n. 49.* Diana *p. 1. tract. 1. reſol. 27.* Quod verum eſt, etſi non vi, ſed dolo ab Eccleſia fuerit extractus, vt cum Villadiego, Bobadilla, Megala, Maſtril. docet Diana *p... tract. 1. reſol. 26.* Ita iſte reus reſtituendus eſt Eccleſiæ, dum certior fit iudex Eccleſiaſti- **29** cus; vt eum iudicet, an gaudeat immunitate, nec ne, & interim non poteſt à iudice laico extrahi ab Eccleſia, & in carcere ſuo incarcerari, ſed debet conſeruari in Eccleſia, donec de veritate quæſtionis appareat, vt cum Deciano, Farinacio, Peregrino, & alijs docet Diana, *part. 6. tract. 1. reſol. 32.*

30 Et ita fuit ille militiæ excellentiſſimus princeps, qui conſilio meo fretus iuſſit hæreticum illum reſtitui Eccleſiæ illius loci, & ſtatim certiorem feci Ordinarium de delicto, qui videns immanitatem illius, certiores fecit dominos inquiſitores, qui prædictum reum pro dicto immani Sacrilegio, & ſcandalo, vt per erat punierunt, ſic meo conſilio factum fuit, ſed an bene iudicent viri docti, ego enim cum caſus fuerit inauditus, nec à doctoribus, quos viderim diſcuſſus, volui potius fauere immunitati Eccleſiæ, quam ab illa recedere, ſed hæc ſaluo ſemper meliori iudicio.

CONSVLTVM LXXXIX.

De confeßione an fuerit nulla ex eo quod quis certam notabilem circunſtantiam in ea non explicauerit.

SVMMARIVM.

1 *Ponitur caſus, ſeu factum.*
2 *Committens mollitiem, & ſolum declarans in confeſſione commiſiſſe mollitem cum tertia perſona, non declarando an fuerit mas, vel fœmina in probabili ſententia fecit validam confeſſionem.*
3 *Quod mollities ſit commiſſa cum maſculo, vel fœmina non habet maiorem malitiam, quam ſi furtum fuiſſet commiſſum cum maſculo, vel fœmina.*
4 *Quod cooperans ad furtum, vel mollitiem ſit mas, vel fœmina, eſt quid accidentale.*
5 *Species quæ ſolum differunt in genere entis non eſt neceſſe explicare illas in confeſſione.*
6 *Quod mollities ſit commiſſa cum maſculo, vel fœmina, ſolum datur diuerſitas in genere entis.*
7 *Sodomita non tenetur explicare, an ſodomiam commiſerit cum mare, vel fœmina.*
8 *Quod patiens ſit mas, vel fœmina, per accidens eſt.*
9 *In mollitie per accidens eſt quod ſocius ſit mas, vel fœmina.*
10 *In ſodomia ſufficit quod ſodomita dicat in confeſſione toties commiſi ſodomiam.*
11 *In mollitie id non ſufficit, ſed debet dicere pœnitens, toties commiſi mollitiem cum tertia perſona.*
12 *Ponitur argumentum in contrarium.*
13 *Soluitur prædictum argumentum.*
14 *Qui commiſit mollitiem tactu pueri nondum doli capacis, vel iuuenis dormientis, vel beſtia extra concubitum, ſecundum aliquos doctores non tenetur dicere in confeſſione ſe tactibus alienis fuiſſe pollutum.*
15 *Sufficit ſi dicat, ſe habuiſſe pollutionem.*
16 *Illa circunſtantia ſolum differunt in genere entis, & non in genere moris.*
17 *Coopera io pueri nondum doli capacis, vel iuuenis dormientis, non fuit peccatum ex parte illorum, ſed ſolum ſimilitudine concurrerunt ad peccatum, vt tactus ſtatuæ.*
18 *Circunſtantiæ quæ tantum differunt ſpecie in genere entis non ſunt neceſſario explicandæ in confeſſione.*
19 *Hæc opinio etiam ſtante decreto Alexandri VII. aliquam habet probabilitatem.*
20 *Qualitas perſonæ cum qua fuit commiſſa mollities, vel ſodomia, an ſcilicet ſit mas vel fœmina, in mea ſententia explicanda neceſſario eſt in confeſſione.*
21 *Probatur id optima ratione.*
22 *Prædictus pœnitens ſecutus ſententiam contrariam bene operatus eſt.*
23 *Ratio noſtræ ſententiæ non reddit improbabilem contrariam ſententiam.*
24 *Reſpondetur noſtræ rationi ſatis probabiliter.*

CASVS, SIVE FACTI SPECIES.

QVIDAM multoties commiſit mollitiem cum quodam adoleſcente, & confitebatur ſe habuiſſe pollutionem cum alia perſona non explicando, an fuiſſet homo, vel fœmina, & cum confeſſor eſſet indoctus, de hoc eum non interrogabat, poſtea iſte pœnitens ſcrupulis agitatus, eo quod non explicuerit, an complexus eſſet mas, vel fœmina. 1

Quæſiuit à me, an eius Confeſſiones factæ hoc modo fuerint validæ, & an in poſterum ſic poſſet confiteri?

RESPONSIO AVTHORIS.

REſpondi vtrumque caſum in ſatis probabili ſententia eſſe probabile, & quod confeſſiones fuerint validæ, & quod ſic poſſet in poſterum confiteri. Ita Reginaldus, *lib. 22. n. 49.* Diana, *p. 7. tract. 12. reſol.* 32. & cum Nauarro, Filiucius, *tom. 2. tract. 30. cap. 8. nu. 53.* Mazachellus, *tract. de caſibus reſeruatis, cap. 22. difficult. 1. n 24.* Caramuel, *in Theologia morali, n. 1607.* & probabile putat P. Fr. Ludouicus à Conceptione, *in ſuo examine veritatis tom. 1. tract. 5. caſu vltimo. n. 6. & 26.* Ratio fundamentalis eſt, quia quod mollities ſit commiſſa cum maſculo, vel fœmina, non habet maiorem malitiam, quam ſi quis induceret maſculum, vel fœminam ad ſecum furandum, vel hominem occidendum; ſed in peccato furti, & homicidij, quod cooperans mecum ſit mas, vel fœmina, eſt quid accidentale, nec tenetur quis explicare in confeſſione, niſi quod aliam perſonam induxerit ad ſecum furandum, vel hominem occidendum; ergo idem dicendum eſt in peccato mollitiei; non enim apparet maior ratio. 2 3 4

Confirmatur primo. Quia ſpecies quæ ſolum differunt in genere entis, & non in genere moris non eſt neceſſe explicare illas in confeſſione, ſcilicet diuinatio per terram, per aëra, per aquam, item furtum auri, ligni, veſtis, &c. Sed quod mollities ſit commiſſa cum homine, vel fœmina ſolum datur diuerſitas ex parte cooperantis in genere entis, & non moris, ſiquidem mollities conſtituitur ex voluntaria pollutione abſque concubitu quocunque, ſine propriis tactibus, ſine alienis; ergo ſiue pollutio ſit procurata tactu fœminæ, ſiue viri, id non eſt neceſſe explicari in confeſſione, ſed ſufficit ſi dicat illam commiſiſſe tactu alienæ perſonæ. 5 6

Confirmatur 2. Quia Sodomita non tenetur explicare an Sodomiam commiſerit cum mare, vel fœmina, ſed ſufficit ſi dicat, commiſiſſe ſodomiam vt tenent Diana *p. 7. tract. 13 reſol. 23.* Mazuchell. *tract. de caſibus reſeruatis, cap. 22 difficult. 1. n. 24.* Caramuel, *in Theologia morali, n. 1607.* & Ratio illorum eſt, quia licet ſodomia cum fœmina non ſit vera ſodomia, ad illam reducitur, vnde iuxta horum Doctorum ſententiam, quod patiens ſit vir, vel fœmina, quid materiale, & accidentale eſt in ordine ad peccatum ſodomiæ; ſed etiam in mollitie per accidens, & quid materiale eſt, quod ſocius ſit mas, vel fœmina; ſiquidē cooperatio fœminæ etiam ad mollitiem reducitur; ergo ſi in ſodomia non eſt neceſſe explicare, an patiens ſit vir, vel fœmina, idem dicendum eſt in mollitie. 7 8 9

Dices: ergo ſicut in ſodomia ſufficit quod ſodomita dicat in confeſſione commiſi toties ſodomiā non 10

non explicando, an fuerit cum mare, vel fœmina, ita in mollitie sufficiet dicere cõmisisse toties mollitiem, non explicando an fuerit cum alia persona mare, vel fœmina. Respondetur negando illationem: nam sodomia non potest dari sine socio, sine mari; sine fœmina, Vnde si quis dicat se
21 commisisse sodomiam, satis explicat concubitum socij, cum quo illam commisit, quod tamen non inuenitur in mollitie, quæ potest dari sine socio, nec cooperatione alterius, vnde ad explicandam malitiam cooperationis socij debet pœnitens explicare, an fuerit cum alia persona.

22 Dices ex hac ratione inferri, non esse necesse explicare an mollities fuisset cum tactibus alterius personæ; nam per me quod mollities fit tactibus propriis, vel alienis quid accidentale est; sed circumstantiæ accidentales non sunt necessario explicandæ in confessione; ergo quod mollities commissa fuerit tactibus propriis, vel alienis, vel bestiæ, vel alterius viri, vel fœminæ id non est explicandum in confessione. Respondeo negando sequelam. Ad probationem: Respon-
23 deo negando maiorem; ad probationem Respondetur, distinguendo minorem, circumstantiæ accidentales non sunt necessario explicandæ, distinguo, quando pertinent ad integritatem peccati nego, si non pertineant ad illius integritatem concedo, in præsenti autem, quod mollities fit commissa cum alia persona, pertinet ad integritatem peccati, nam si non explicetur quod fuerit cum tertia persona, non explicatur cooperatio alterius ad peccatum, cuius ille qui commisit pollutionem fuit, quod sic explico.

Quando quis solum propriis tactibus commisit pollutionem, tunc in ipsa pollutione tanquam in fine, vel in delectatione essentialiter cum fine coniuncta sistit delectatio ipsa caeterius consummata, quando vero sumitur pollutio ad quem se delectandum tactibus alterius personæ, tunc pollutio ipsa assumitur vt medium ordinatum ad captandam delectationem ex tactibus illius personæ, cum quibus tactibus procuratur tanquam ad finem caecutum, proindeque ad consummationem actus pertinentem; non ergo sufficit, vt quis dicat se habuisse pollutionem, nam iam non diceret totam peccati entitatem, siquidem non explicaretur malitia cooperationis alterius socij, ad quam fuit pollutio, vt medium ordinata; si tamen dicat se commisisse illam cum socio, iam explicat totam entitatem, non solum ipsius pollutionis, sed etiam cooperationis alterius ad quam fuit ordinata, non tamen infertur teneri declarare qualitatem socij, an fuerit vir, vel fœmina, nam qualitas socij, nisi noua superaddatur circumstantia speciẽ distincta sacrilegij incestus, adulterij, vel superstitionis, &c. nihil facit ad rem. Ita P. Fr. Ludouicus à Conceptione *in examine veritatis tom.* 1. *tract.* 5. *casu vltimo, num.* 6. & 7.

24 Dices ergo si quis commiserit mollitiem tactu pueri nondum doli capacis, vel iuuenis dormientis, vel bestiæ citra concubitum, non tenebitur dicere in confessione, se tactibus alienis fuisse pollutum, sed sufficit si dicat, se habuisse pollutionem. Patet consequentia, quia iam cooperatio ex parte socij non pertinet ad integritatem peccati, cum talis cooperatio, ex parte dormientis non fuerit peccatum, nec ex parte pueri nondum doli capacis, vel bestiæ. Respondetur aliquos doctores concedere sequelam. Ita Caiet. 2.2. q. 154. *art.* 11. probabile putat Azor. quem refert, & sequitur Diana *p.* 7. *tract.* 12. *resol.* 15. Dica-
15 stillus *de iustitia, lib.* 1. *d.* 3. *dub.* 8. §. 1. *num.* 3. Caramuel *in Regulam Sancti Benedicti, d.* 66. *num.* 1033. Maauchelius, quem refert Diana *p.* 7. *tractat.* 12. *resol.* 23. Et ratio est, quia illæ circumstantiæ so-
16 lum differunt specie in genere entis, non in genere moris, vt diuinatio per terram, per aquam, &c. cooperatio enim pueri nondum doli capacis, vel iuuenis dormientis, in genere mo-
17 ris non fuit peccatum, sed tantum concurrerunt ad peccatum entitatiuè, & materialiter, vt tactus statuæ, vel vestis; &c. vel si quis haberet concubitum cum muliere mortua, quæ copula
18 solum habet malitiam pollutionis, cum mulier solum entitatiuè, & vt statua concurreret ad pollutionem, vt docet Diana *p.* 9. *tract.* 9. *res.* 1. contra Pelizarium *tom.* 1. *tractat.* 4. *capit.* 3. *num.* 7. sed quando circumstantiæ tantum differunt in genere entis non sunt necessario explicandæ; ergo.

19 Verùm licet omnes hæ opiniones aliquam habeant probabilitatem, etiam stando *in decreto Alexandri VII. propositione* 24. sub anathema damnantia opinionem illorum, qui dicerunt mollitiem, sodomiam, bestialitatem esse peccata eiusdem speciei, siquidem prædicti Authores tale quid non asserunt, sed solum dicunt, qualitatem personæ, cum qua fuit habita mollities non esse expl eandam, quod tamen non dãnauit Pontifex, nec de hoc tractat decretum; Hoc tamen
20 non obstante dico, qualitatem personæ cum qua fuit habita mollities; vel sodomia, necessario explicandam esse in confessione, etiam dato, & concesso quod illi modi committendi mollitiem, vel sodomiam cum masculo, vel fœmina non distinguantur specie in genere moris, vt vult Caramuel *in Theologia fundamentali, num.* 1707. contra Borgiam *quæst.* 5. Dicastillum, *de iustitia lib.* 1. *d.* 3. *dub* 8. *num.* 182. ita expressè docet ipse Caramuel *in Theologia fundamentali, num.* 1707. Ego ipse *in nostro Directorio Confessariorum, p.* 1. *tract.* 5. *d.* 8. *n.* 439.

21 Ratio fundamentalis est, quia in præcepto, quod dirigit semen ad generationẽ, & prohibetur quod effundatur contra naturam, dantur plures partes eterogeneæ, & diuersæ rationis; nam decisio seminis, vt fit connaturalis petit primo, alterius personæ contactum, secundo eiusdem speciei, tertio diuersi sexus, quarto in vase legitimo, quinto non in præpostero, & vt sit licita, petit fœdo vt sit inter maritum, & vxorem, si ergo detur decisio seminis illicita tactibus alterius non in vase legitimo, nec in præpostero, tunc adhuc potest illi deficere quod sit tactu alterius personæ eiusdem speciei, & alterius sexus; ergo si non fit persona alterius sexus, & eiusdem speciei, totum id explicandum est, vt explicetur tota entitas peccati, nam si id non explicetur, & deficiunt huic decisioni seminis non solum illa connaturalitas vasis legitimi, & vt fit licita, propriæ vxoris, sed etiam deficit quod sit tactu personæ eiusdem speciei, & alterius sexus; ergo vt hæc entitas peccati declaretur, requiritur vt pœnitens dicat in confessione quod commisit mollitiem cum persona eiusdem speciei, sed eiusdem, vel alterius sexus cum persona alterius speciei, scilicet, cum bruto, vel cum Dæmone, &c.

Gg 3 Verùm

22 Verùm licet hæc ſententia ſic à me explicata ſit vera, & communior inter Doctores, adhuc existimo prædictum consulentem rectè confeſſum fuiſſe in ſatis probabili opinione, quam *ſuprà* retulimus, non explicando; An mollitiem commiſerit cum viro, vel fœmina, ſed dicendo illam habuiſſe cum alia perſona eiuſdem ſpeciei, & ſic poſſe in poſterum confiteri ſi velit. Nec ratio pro noſtra ſententia ſententiam illorum Doctorum reddit improbabilem, poſſunt enim 23 prædicti Doctores ei reſpondere, connaturalitatem ſexus eſſe accidentalem in ordine ad mollitiem, & ſodomiam, nec variare hoc peccatum in genere moris, ſed in genere entis, ac per con- 24 ſequens non pertinere ad integritatem peccati, cum ſatis cooperatio complicis in vtroque peccato explicetur dicendo ſe commiſiſſe ſodomiam, vel mollitiem cum alia perſona eiuſdem ſpeciei.

Vnde prædictus conſulens non tenetur iterare confeſſiones, & ſi verecundia premitur in explicando, an mollitiem, vel ſodomiam commiſerit cum viro, vel fœmina, poteſt ſolum dicere commiſiſſe ſodomiam, vel mollitiem habuiſſe cum ſocio, vel altera perſona, nec tenetur dicere, An mollitiem habuerit inter crura, vel brachia, vel in ore pueri, ſed ſufficit dicare, ſe cum ſocio habuiſſe mollitiem, vel pollutionem, vt docent Bonacina *de matrimon. quæſt. 4. p. 11. num.* 11. Diana *p. 1. tract. 7. reſol. 51.* Ego ipſe in noſtro directorio confeſſariorum *parte 1. tractat. 5. d. 8. num. 462. & 464.*

CONSVLTVM XC.

De Homicida qui voluntariè occidit Petrum v. gr. quem inuincibiliter existimauit Paulum, An incurrerit irregularitatem, & alias pœnas annexas dicto homicidio.

SVMMARIVM.

1 *Ponitur caſus, ſeu factum.*
2 *Qui occidit Petrum Clericum, putans inuincibiliter eſſe Franciſcum Clericum, in multorum ſententia non incurrit excommunicationem, aut irregularitatem*
3 *Probatur multorum Doctorum authoritate.*
4 *Probatur ratione.*
5 *Ponitur argumentum in contrarium & ſoluitur.*
6 *Si quis, voluit contrahere cum Maria primogenita Petri, & inuincibiliter contraxit cum Antonia ſecundo genita Petri, non contraxit matrimonium.*
7 *Tale Matrimonium fuit nullum, quia inuoluntarium.*
8 *Occiſio Petri non fuit peccatum externum, quia inuoluntarium.*
9 *Non ſufficit dare operam rei illicitæ, vt quis dicatur reus illius quod ignorabat.*
10 *Accedens ad mulierem ignorans inuincibiliter eſſe vxoratam dabat operam rei illicitæ, & tamen non commiſit adulterium.*
11 *Si quis volens adulterare cum Maria vxorata excludendo omnes alias fœminas vxoratas, ſi ignorantia inuincibili loco illius agnouit alteram vxoratam, non commiſit adulterium.*
12 *Peccauit tamen peccato fornicationis.*
13 *Ponitur argumentum in contrarium, & ſoluitur.*
14 *Ponitur alia inſtantia, & ſoluitur.*
15 *Ponitur alia inſtantia, & ſoluitur.*
16 *Qui occidit Petrum clericum, putans inuincibiliter eſſe Franciſcum Clericum, melior ſententia tenet incurriſſe excommunicationem & irregularitatem.*
17 *Probatur authoritate Doctorum.*
18 *Probatur ratione.*
19 *Confirmatur prædicta ſententia.*
20 *Conſulens poteſt ſequi opinionem contrariam tuta conſcientia, cum non ſit periculum quod tale crimen ſciatur in loco, in quo reſidet.*
21 *Argumentis factis ex iure pro noſtra ſententia facilè reſpondetur.*
22 *Primo argumento ex ratione reſpondetur.*
23 *Reſpondetur eius confirmationi.*
24 *Dato quod prædictus conſulens in prædicto caſu, ſtando in noſtra ſententia, incurrerit irregularitatem, cum eo poteſt Epiſcopus diſpenſare.*
25 *Quando delictum eſt publicum in vno loco, & occultum in alio, in quo non eſt ſpes, quod publicetur, poteſt Epiſcopus vigore Tridentini diſpenſare in irregularitate ex homicidio caſuali, etiam culpabili contracta.*
26 *Probatur multorum Doctorum authoritate.*
27 *Hoc homicidium fuit caſuale culpabile, & eſt occultum in loco, in quo reſidet conſulens, & non eſt timor quod ibi publicetur.*
28 *Epiſcopus poteſt diſpenſare in irregularitate ex homicidio caſuali contracta, etiam quando eſt publicum, ad maiores ordines, & ſimplex beneficium, & officium curæ.*
29 *Tridentinum non abſtulit ab Epiſcopis facultatem, quam antea ex iure habebat ad diſpenſandum in irregularitate ex homicidio caſuali culpabili publico.*
30 *Tridentinum circa homicidium caſuale, etiam culpabile nihil diſpoſuit.*
31 *In hoc homicidio non interuenit voluntarium directum.*
32 *Tridentinum ſolum excepit homicidium voluntarium directum.*
33 *Homicidium voluntarium directè ſolum dicitur, quod fit de propoſito, & induſtria, & per inſidias.*
34 *Epiſcopus poteſt diſpenſare cum eo, qui in repentina rixa aliquem, etiam voluntariè occidit, non tamen per inſidias, ſed ex repentina ira*
35 *Tale homicidium eſt caſuale, licet fuerit culpabile, & volitum non ſolum in cauſa, ſed in ſe.*
36 *In hac irregularitate, etiam regulares poſſunt diſpenſare.*
37 *Regulares poſſunt diſpenſare cum ſæcularibus in omnibus caſibus, in quibus iure ordinario poteſt Epiſcopus diſpenſare.*
38 *Epiſcopus iure ordinario, & non extraordinario poteſt in hac irregularitate diſpenſare.*

CASVS,

CASVS, SIVE FACTI SPECIES.

1 IN Ciuitate Bahiæ in Brasilica regione procurauit Petrus occidere Franciscum Clericum, & cum quadam die in quadam Ecclesia ei fuisset obuius Ioannes Clericus, putans inuincibiliter esse Franciscum Clericum, cum quo ipse Ioannes multum similis erat, explosit in eum sclopetum, & occidit illum, postea sciens esse Ioannem Clericum, & non Franciscum, maximè de homicidio dolens, profectus est in Lusitaniam, vbi crimen omnino erat ignotum, & volens insigniri ordinibus sacris:

Quæsiuit à me primo, An per tale homicidium Clerici, quod commisit, incurrerit irregularitatem, excommunicationem, & alias pœnas contra Clerici homicidas in iure positas, ac per consequens maneret inhabilis ad accedendum ad sacros ordines sine dispensatione? Secundo, An dato quod eas omnes pœnas incurrerit, quis possit cum eo dispensare ad suscipiendum ordines sacros?

RESPONSIO AVTHORIS PRIMO QVÆSITO.

An Per tale homicidium Ioannis Clerici, quem putabat esse Franciscum Clericum, incurrerit irregularitatem, & omnes pœnas contra occidentes Clericos stabilitas, ac per consequens maneret inhabilis ad suscipiendos sacros ordines sine dispensatione?

2 RESpondi non esse improbabilem sententiam aliquorum Doctorum dicentium talem homicidam in præsenti casu non incurrisse excommunicationem, nec irregularitatem, nec alias pœnas Clerici homicidæ impositas. Ita Fagund.
3 *in quinque Eccl præcepta. praecept.2 lib.4 c.4.n.15.* referens Suarium, *tom.5. de censuris d.22. sect.1. num.54.* & alij, quos refert Henriquez *lib.13. c.13. num 1.* Pater F. Ludouicus à Conceptione *in suo examine veritatis tom 1.tr.5.de Sacramento pænitentiæ casu 6 n.2.* & videtur approbare Lugo *de iustitia tom.1. d.7. num 25.* vbi ait, Aliqui addunt, quod si volens occidere vnum Clericum, alium Clericum per errorem occidit, eum non agnoscens, non incurrere excommunicationem, quia occisio illius Clerici non fuit sibi voluntaria, licet voluerit Clericum occidere, sic Lugo, & Probatur *ex l. item apud Labeonem 15. §. interdum 45. ff. de iniuriis, & ex textu in l.eum, qui §.at cum aliquis.ff de iniuriis.*

4 Ratio autem est: Quia Petrus intendens occidere in Ecclesia Franciscum Clericum inimicum suum, nullo modo intendebat occidere Ioannem similiter Clericum, clericalique habitu indutum, nec de facto occideret, si ex ignorantia concomitante Franciscum non reputaret, omnem enim vt suppono diligentiam adhibuit ad cognoscendum Franciscum, & ex ignorantia inuincibili eum reputauit, eo quod cum eo haberet magnam similitudinem; ergo nullum externum commisit peccatum, ac per consequens non incurrit censuram, nec irregularitatem, quæ dari non possunt ex delicto sine peccato. Antecedens est certum, vt supponimus. Consequens vero probatur. Quia nulla actio externa est peccatum, quin sit imperata à libera voluntate, vel volita; Atqui nullus præcessit actus liber à quo ortum haberet externa Ioannis occisio, cum solum intenderet Franciscum similiter Clericum occidere, quem non occidit: ergo externa Ioannis occisio peccaminosa non fuit; ergo nec inductiua fuit excommunicationis, vel irregularitatis, nam hæ semper supponunt actum externum peccaminosum, & non sufficit internum tantum peccatum, sicut nec violatur Ecclesia, aut polluitur, nisi externum apponatur sacrilegium, quale hic non fuit.

5 Dices. Petrus intendens occidere Franciscum Clericum, nec statu clericalis, aut habitus, nec loci sacri ignorantia laborauit, sed verè in Ecclesia hominem Clericum cognitum occidit; ergo verè duplicis sacrilegij externi reus fuit; ergo & violauit Ecclesiam, & excommunicationem, & irregularitatem ex suo delicto incurrit. Respondetur distinguendo antecedens, Petrus non laborauit ignorantia status clericalis vt sic, concedo, non laborauit ignorantia circa statum clericalem Ioannis nego; ergo occidens Ioannem Clericum, quem inuincibiliter putauit Franciscum similiter Clericum in Ecclesia, fuit reus duplicis sacrilegij nego; Ratio est, quia Petrus non occidit Ioannem ex odio in statum clericalem vt sic, sed ex odio in talem Clericum, scilicet Franciscum, quem tunc ignorauit, vnde scientia illa status clericalis vt sic, per accidens fuit, & de materiali se habuit, quod patet hoc exemplo.

6 Nam si quis volens contrahere matrimonium cum Maria primogenita Petri, & errore inuincibili cum filia secundo genita Petri contraxit, matrimonium est nullum, & tamen volens contrahere cum primogenita Petri, implicitè voluit cum muliere filia Petri contrahere; ergo licet volens occidere Franciscum Clericum, implicitè
7 vellet occidere hominem Clericum, non ob id ei erit voluntaria occisio Ioannis Clerici, sicut volitio implicita fœminæ, non sufficit ad reddendum voluntarium & validum matrimonium de facto contractum; ergo sicut illud matrimonium de facto nullum est, quia inuoluntarium, posita non solum cognitione fœminæ, sed etiam cognitione filiæ Petri, qui primogenitam ignorauit, ita occisio Ioannis Clerici erit inuoluntaria, licet & rationem hominis, & statum clericalem agnouisset, implicitéque voluisset, quia Franciscum, quem intendebat occidere ignorauit.

8 Confirmatur: Quia si quis intendens suum equum occidere, alium equum ex ignorantia occidit, non esset illi talis occisio voluntaria, licet alias, esse equum cognosceret; sic ergo licet Petrus cognosceret, esse Clericum illum, quem occidit, quia hoc tamen vt sic non intendebat, sed talem; v. gr. Franciscum, & hunc ignorabat, hinc est, quod hic, & nunc, fuit illi talis occisio saltem non voluntaria, proindeque externum sacrilegium non commisit, nec incurrit excommunicationem, vel irregularitatem.

8 Dices dari diuersam rationem in nostro casu ab ea, quæ in adductis exemplis; siquidem in

exemplis

exemplis adductis, nun adest prohibitiu aliqua ob quam operans det operam rei illicitæ, in nostro autem casu adest præceptum naturale prohibens humicidium; ergo Petrus cognoscens esse hominem, tenebatur abstinere ab uccisione. Respondetur non sufficere dare operam rei illicitæ, vt quis dicatur reus illius, quod ignorat,

10 vt patet in hoc exemplo, si Petrus accedat ad mulierem ignorans esse vxoratam, non committit adulterium, & tamen dat operam rei illicitæ; ergo licet Petrus occidens Ioannem Clericum daret operam rei illicitæ, quia tamen ignorabat illum esse Ioannem, non ob id incurrit sacrilegium.

11 Dices; ergo si quis volens adulterare cum Maria, excludendo omnes alias fœminas vxoratas, & ingressus domum eius, cognouit ibi aliam etiam vxoratam visam sibi Mariam omnibus ad id diligentiis adhibitis, iste non peccaret peccato adulterij; Patet consequentia, quia non adulterauit cum ea, cum qua solebat adulterare. Respondetur cum P. Fr. Ludouico a Conceptione *in suo examine veritatis tom. 1. tract. 5. casu 6. num* 24. concedendo sequelam, ob paritatem rationis.

Dices; ergo nec peccauit peccato simplicis fornicationis. Patet consequentia, quia per nos etiam Petrus non peccauit peccato homicidij cum hominem scienter occiderit; ergo licet iste scienter mulierem agnosceret, non peccaret peccato fornicationis, eo quod non peccauit cum

12 ea, quam ipse intendebat. Respondetur negando illationem. Ad probationem Respondetur: dari diuersam rationem; nam ille actus non potest extrahi à libidinis ratione, eo quod in exteriori se quis polluat, & voluntariè contra præceptum se non polluendi, qui enim vult rem habere cum Maria, licet alias excludat fœminas, & habet voluntatem adulterandi contra speciale præceptum, & se polluendi contra aliud distinctum præceptum, & certè independens ab eo, quod cum hac, vel illa sit fœmina.

13 Dices etiam ille, qui vult occidere Franciscum Clericum habet intentionem faciendi sacrilegium in Francisco Clerico contra speciale præceptum, & voluntatem faciendi homicidium contra distinctum etiam præceptum non occidendi: Respondetur dari diuersam rationem, nam immunditia vt culpabilis sit, sufficit quod fiat cum aduertentia intellectus; cum qualibet voluntate illam procurandi, & habendi, licet alias non ordinetur vt medium ad fornicationem, vel adulterium, quod tamen non accidit in explosionem sclopeti, vel proiectione sagittæ, nam talis explosio, seu proiectio, non est mala, quia cum aduertentia, & voluntate fiat, sed vlterius requiritur, quod ad finem prohibitum, & volitum tanquam medium ordinetur; cum autem explosio illa sclopeti solum fuerit volita in ordine ad occidendum Franciscum Clericum; non occisum, non potuit habere in exteriori malitiam finis, siquidem finis intentus non fuit opere consecutus, & propter hoc non est illa explosio sclopeti exterius peccaminosa, quia non fuit coniuncta voluntariè cum fine intento, & aliàs non erat prohibita, vt pollutio cum aduertentia habita, & procurata, cum sit secundum se prohibita, quia mala, ideo externi peccati malitiam induit, & cum aliàs sit quantum est ex se per accidens coniuncta cum debito sexu, per accidens amittit rationem peccati contra naturam, induitque quod minus est, & tanquam speciem simplicis fornicationis malitiam, tam ex interpretatiua voluntate se polluentis, quam ex facto ipso indebito sexu per accidens contingente, & ex suppositione illius per se constituentis ad minus simplicis fornicationis peccatum.

14 Dices: Explosio illa sclopeti pro hic, & nunc est libera; ergo est bona, vel mala, non bona, vt patet; ergo mala: sed est coniuncta cum hominis occisione: ergo re vera est homicidium, ac per consequens sacrilegium, ac per eam inducitur irregularitas, & excommunicatio, & Ecclesiæ violatio. Respondetur: explosio illa sclopeti pro hic, & nunc est libera distinguo, est libera prout ab effectu finis intenti procedit, concedo antecedens, prout de facto cum talis Clerici occisione coniungitur nego, ergo est mala, distinguo similiter, est mala affectiuè ratione finis intenti concedo consequens, ratione effectus secuti nego.

15 Dices. Sufficit quod sit exterius libera ad hoc vt si effectus secutus sit aliàs malus sit voluntarius. Respondetur negando antecedens, & ratio est, quia si quis libere mittat sagittam dum venatur in obiectum existimatum feram; cum sit homo, talis proiectio sagittæ libera est, & nullatenus mala, licet effectus secutus sit malus, scilicet hominis occisio; ergo eodem modo in nostro casu. Nec obstat si dicas in hoc exemplo hominem non fuisse præuisum, cum alias obiectum inuincibiliter putaretur fera à sagittario, quod tamen non occidit in nostro casu cum Petrus hominem Clericum, & non feram præuiderit. Non obstat, inquam; Respondetur namque, quod sicut in dicto exemplo, quia inuincibiliter non fuit præuisus homo, nullatenus imputatur effectus, sic quia in nostro casu non præuisus fuit inuincibiliter ille, quem homicida intendebat, nullatenus secutum homicidium formaliter est tale, nec ad culpam exteriorem imputatur.

16 Verùm licet hæc sententia sic explicata satis probabilis sit: Contraria verior & probabilior est. Ita cum Corduba, Ledesma, & aliis Sanchez *lib 9. de matrimonio, d.32. num* 27. Corneio *d. vltima, de censuris in genere, dub.1.* Candidus *disquisitione 22. artic. 31. dub.* 10. & cum Veiga, Sairo, Henriquez, Leander, *de censuris tract.1. d. 9. quæst.* 10. & penes illum omnes Thomistæ

17 cum D. Thoma 1. 2. *quæst.* 16. *artic.* 3. Bonacina *d. 1. de censuris q.2. p.1. num.*10. Molina *d.*30. *&* 53. *num.* 2. Castro Palaus *tom.*1. *tract. 2. de peccatis, d.1. p.17. num* 3. ego ipse *in nostro Directorio Confessariorum, parte secunda, tractat. 12. de censuris, d. 1. num.* 174. & patet *ex l. eum, qui innocentem, § si iniuria, ff. de iniuriis*, & ex aliis iuribus.

18 Ratio autem est, quia ignorantia non excusat ab ea parte malitiæ, quam quis agnoscit, & voluntariè exequitur in obiecto, sed iste agnouit illum, quem occidit esse hominem, & Clericum; ergo ignorantia non potuit eum ex hac parte liberare, siquidem percussus iuste conqueritur, quod videns eum esse hominem, & Clericum, sponte percusserit, cum id malum, & damnum vitare teneretur.

Confirma

19 Confirmatur primo. Quia licet ista percussio fuerit inuoluntaria respectu personæ in particulari, scilicet respectu Ioannis, ratione erroris, & ignorantiæ inuincibilis, fuit tamen voluntaria ratione sacrilegij, aut iniuriæ factæ statui clericali; sed contra hanc percussionem lata est excommunicatio, & irregularitas; ergo Petrus occidens Ioannem clericum inuincibiliter putans esse Franciscum similiter clericum, & incurrit excommunicationem, & irregularitatem. Confirmatur 2. quia qui ex sua actione videt secuturum homicidium, & voluntarie non impedit, si sequatur reus est homicidij; sed in hoc casu Petrus videbat ex sua actione secuturum homicidium, & voluntarie non impediuit, cum posset si vellet, ergo reus fuit homicidij secuti, proinde quo excommunicationem, & alias pœnas incurrit.

20 Verum licet hæc sententia communior, & probabilior sit, adhuc existimo prædictum consulentem posse priorem contrariam amplecti, secundum quam nec in foro conscientiæ incurrit excommunicationem, vel irregularitatem, nec commisit sacrilegium, aut Ecclesiam violauit, & cum de præsenti versetur in ciuitate longinqua à loco vbi homicidium patratum fuit, in quo sciri non potest, nec in notitiam hominum istius Regni tale factum venire, vt suppono, procul dubio absque vlla dispensatione potest ordinari, & ad sacros ordines ascendere. Ita Fr. Ludouicus à Conceptione, *in suo examine veritatis, tom.1. tract. 5. casu 6. n. 1. & 2.* Nec rationes pro nostra sententia adductæ reddunt hanc opinionem improbabilem si quidem.

21 Ad illum textum, *ex l. cum qui* 18. *§. si iniuria ff. de iniuriis.* Respondetur textum illum intelligi de eo, qui alicui vult iniuriam facere, non quatenus talis est, sed vt quidam est indefinite, ad quod per accidens se habet quod Petrum, vel Paulum existimet, cum sit Ioannes, vt cum tempore belli inter Lusitanos, & Iberos, Lusitanus solebat occidere Iberum, quemcumque, vt hucvsque faciebant, per accidens namque tunc erat, quod esset Petrus, vel Paulus, cum Lusitanus non hunc, vel illum in particulari, sed quemcunque Iberum vellet occidere.

Ad primam rationem Respondetur, concedendo maiorem, Ad minorem Respondetur, sed iste
22 cognouit illum, quem occidit esse hominem, & clericum vt sic concedo, esse talem hominem & clericum nego, deinde negatur consequens, nam ipse non occidit hunc clericum ex odio in statum clericalem, vel in naturam humanam, sed in talem hominem, & clericum, quem cum non occiderit, sed alium hominem & clericum, quem non volebat, eius actio non fuit voluntaria, vnde percussus si sciret ignorantiam occidentis non iuste de eo conquereretur, nam licet vidisset illum esse hominem, & clericum, inuincibiliter existimauit esse Franciscum inimicum suum, quem ille intendebat occidere, & non Ioannem, quem forte, & præter suam intentionem occidit.

Ad 1. Confirmationem respondetur negando
23 istam percussionem fuisse voluntariam respectu iniuriæ factæ statui clericali, siquidem iste homo non percussit ex odio in statum clericalem vt sic, sed solum intendit occidere Franciscum inimicum suum alias clericum, vnde circunstantia clericatus per accidens fuit respectu illius percussionis. Ad secundam Confirmationem Respondetur qui ex sua actione videt secuturum homicidium, si sequatur reus est homicidij distinguo, reus est homicidij, quia vult illud quod sequi prænidetur concedo maiorem, si non velit nego maiorem, & ad minorem similiter distinguo, sed in casu proposito videt Petrus secuturum homicidium distinguo, quod vult, & existimat secuturum nego minorem, quod non vult, neque secuturum putat nego suppositum, quia quod vult sequi homicidium nullatenus videt, siquidem illius ignorantia laborat, per quod patet ad replicam.

RESPONSIO AVTHORIS SECVNDO QVÆSITO,

An dato quod incurrerit per tale homicidium excommunicationem, & irregularitatem quis posset cum eo dispensare ad suscipiendos ordines sacros?

RESpondi quod dato quod incurrerit prædictam irregularitatem in probabiliori sententia in præsenti casu posse in irregularitate Episcopum dispensare. Ratio est, quia quando delictum est publicum in vno loco, & occultum in alio, in quo non est spes vt publicetur, potest Episcopus vigore Tridentini dispensare in irregularitate ex homicidio casuali, etiam culpabili contracta, vt docet Fagundez, *de præceptis Ecclesiæ, cap.2. lib.8. cap.8. n. 28.* Auila, *de censuris p. 2. cap.7. d. 1. dub.11. conclus. 3.* Sanchez, *in summa, lib.2. cap.11. n.10.* Duardus, *in bullam cœnæ lib.3. §. 2. q.11. n.10.* Machado, *de perfecto confessore, tom. 2. lib.4. p.6. tract.12. docum 4. n.2.* Diana *p.7. tract. 2. resol.16.* Ausonius, *verbo Episcopi iurisdictio in irregularitates, n.24.* Sed huiusmodi delictum fuit casuale, & de facto est occultum in loco in quo residet homicida, nec est timor, aut spes quod illic deueniat illius notitia cum fuerit commissum in Brasilica regione, vbi homicida non erat notus, & per eius recessum omnino res in obliuionem desiit, licet fuerit culpabile; ergo optime potest cum eo Episcopus dispensare.

Confirmatur. Quia Episcopus potest dispensare in irregularitate contracta ex homicidio casuali, etiam quando est publicum ad maiores ordines, & simplex beneficium, & officium curæ, vt docet Caspensis, *in cursu Theologia. tom.2. tract. 25. d 5. sect.17. n.129.* Auila, *de censuris, p. 7. d. 6. sect.5. dub.2. n.2. in glossa litera R,* Sairus, *de censuris, lib 7. n 20.* & alij, quos citat, & sequitur Marchinus *de sacramento Ordinis tract.1 part.9. cap.1. difficultate, & n.3.* Diana, *p.7. tract.2. resol.31.* Ausonius, *in summa Diana verbo Episcopi iurisdictio quoad irregularitates, n.22.* Et patet, *ex cap. cominebatur, & cap. ad audientiam de homicidio,* secundum quæ iura Episcopi ante Tridentinum potiebantur facultate dispensandi in irregularitate orta ex homicidio casuali, etiam publico, quam facultatem Tridentinum ab eis non abstulit, siquidem circa homicidium casuale nihil innouauit, vt probat Marchinus, *de sacramento ordinis tract.1. p. 9 cap.1. difficult.3. n.9.* Diana, *p.7 tract.2. resol.31.* Sed hoc homicidium fuit omnino causale, cum tale quid homicida non intenderit, ergo licet sit publicum, in irregularitate ex eo contractu potest Episcopus dispensare.

24 25 26 27 28 29 30

Nec obstat si dicas in hoc homicidio intercedere saltem voluntarium indirectum, imo & directum, cum ex intentione, & animo deliberato hominem clericum occiderit; sed Episcopus non potest dispensare in homicidio voluntario, etsi sit occultum, vt patet ex *cap. liceat in Tridentino*; ergo multo minus poterit in hoc dispensare, cum sit publicum. Respondetur negando in 31 hoc homicidio interuenisse voluntarium directum, cum homicida talem clericum, nullo modo vellet occidere, dato tamen quod aliquod voluntarium indirectum intercederet, de quo etiã est dubium, Respondeo, adhuc Episcopum posse cum eo dispensare, quia Tridentinum solum excepit Episcopis homicidium voluntarium, etiam occultum, sed homicidium voluntarium solum dici-32 tur illud, quod fit de proposito, & de industria, & per insidias, vt tenet Ausonius verbo Episcopi iurisdictio quoad irregularitates, *n.* 22. & cum Barbosa, Marchino, Aluin, Caspense, Masuchello, Diana, *p.7. resol.* 32. Ergo cum hoc homicidium 33 fuerit casuale, licet fuerit culpabile per aliquod voluntarium indirectum, adhuc poterit in eo Episcopus dispensare; vt cum Marchino docet Ausonius *in summa*, Diana, *verbo Episcopi iurisdictio quoad irregularitates, n.*2. Diana *p.7. tract.2. resol.*31.

Confirmatur quia in aliquorum sententia Epi-34 scopus potest dispensare cum eo, qui in repentina rixa aliquem etiam voluntarie occidit, non per insidias, vel ex consilio, vel matura deliberatione, sed ex repentina ira, quia tale homicidium est casuale, licet fuerit culpabile, & volitum, & non solum in causa, vt dicit Sairus *de censuris, lib.7. cap.*7. 35 *n* 8. & alij, quos refert Diana, *p.1. tr.15 resol.*19. Sed etiamsi sit volitum in se, non ex animo omnino deliberato, sed casu ex subita ira, & rixa, vt cum Perez, Salzedo, Rodriguez. Auila, Coninc. tenet Diana, *p.1. tract.15. resol.*19. & cum Caspense, & Mazuchello idem Diana, *p.7. tract.2. resol.*33. Sed homicidium de quo est sermo, nec in se fuit volitum, etiam in subita rixa, nec in causa eum de eo homicida nunquam cogitauerit, ergo cum fuerit omnino casuale, & alias sit occultum, in loco in quo postulatur ab Episcopo dispensatio, optime in illo potest Episcopus dispensare, licet in eo intercederet aliquod voluntarium indirectum, siue etiam directum, cum fuerit omnino casuale.

Sed Quæres, An etiam in hoc casu cum hoc ho-36 micida possint regulares per sua priuilegiã quoad hanc irregularitatem dispensare? Respondeo affirmatiue. Nam confessores regulares possunt dispensare cum sæcularibus in omnibus irregularita-37 tibus, in quibus possunt iure communi Episcopi dispensare, vt concessit Sixtus IV. bulla 9. quam postea confirmauit Iulius II. vt cum Rodriguez, Veiga, Henriquez Portel. Belasio, Basæo, Vibano, Murcia, Lezana diximus, *in nostro Directorio Regularium, p.1. tract.2. d.3. n.*63. Vbi hoc latius probaui, & *in nostro Directorio Confessariorum, p.2. tract.13. d.3. num* 332. Sed Episcopi iure ordinario possunt dispensare in prædicta irregularitate vt patet, *ex cap. continebatur*, & *cap. ad audien-38 tiam*, vt *supra* diximus; ergo etiam in ea possunt confessores regulares mendicantes, & eum eis communicantes dispensare. Sed hæc saluo meliori iudicio.

CONSVLTVM XCI.

De quadam dispensatione ad matrimonium, An fuerit nulla ex defectu narrationis causa.

SVMMARIVM.

1. *Ponitur casus, seu factum.*
2. *Dispensatio ad ducendum consanguineum data causa, ne fœmina maneat innupta, ex defectu dotis verificatur, si fœmina actualiter nihil possideat, licet expectet magnam hæreditatem parentum.*
3. *Ius ad hæreditatem post mortem patris non tribuit filiã dominium viuente patre, quo tempore dispensatio fuit concessa.*
4. *Causa huius dispensationis verificatur si fœmina ratione copulæ habita cum consanguineo indigeat maiori dote, quam posset habere ex hæreditate patris.*
5. *Ista fœmina in ordine ad matrimonium vere est pauper, & ob defectum dotis maneret innupta, si cum consanguineo, à quo deflorata est non contraheret matrimonium.*
6. *Paupertas allegata ut causa, non est absoluta, sed respectiua ad dotem ad matrimonium.*
7. *Dos quæ ante copulam cum consanguineo ad ducendum cum alio erat sufficiens post copulam iam non est sufficiens, nisi ad ducendum consanguineum.*
8. *Quo plura vitia fœmina habet, eo indiget ampliori dote ad nubendum.*
9. *Pontificis mens eo tendit, vt ista fœmina ratione dotis non maneat innupta.*
10. *Causa finalis in hac dispensatione est Mariam innuptam fore permansuram ex defectu dotis sufficientis.*
11. *Posita saltem infamia, hæc fœmina permansura erat innupta ex defectu dotis, si non contraheret cum prædicto consanguineo.*
12. *Parum refert quod causa finalis ex hac, vel illa probatione verificetur.*
13. *Qui petit dispensationem eam implicat conditionem, si quod ago non valet, valeat vt valere potest.*
14. *Non est necesse explicare in narratiua copulam præcessisse.*
15. *Incestus habitus cum consanguinea non est impedimentum dirimens.*
16. *Ponitur argumentum in contrarium & soluitur.*
17. *Si Papa in dispensatione ponat clausulam, dummodo copula non interfuerit, si dispensatio fuit pro foro externo, & de copula tantum detur infamia, vel semiplena probatio, & contrahentes interrogati illam licite, vel illicite negent, valet dispensatio.*
18. *Contrahentes, si de copula habita detur infamia, vel semiplena probatio, tenentur interrogati fateri illam habuisse.*
19. *Si ordinario in foro externo plene cõstat de copula, & adhuc dispensat, dispensatio est nulla.*
20. *Si tantum detur infamia, vel semiplena probatio, & contrahentes licite, vel illicite negent copulam, valet dispensatio.*
21. *Licet de copula constaret, satis probabile est validam esse dispensationem.*

22 *Illa clausula, dummodo copula non interfuerit, non est conditio, sed modus.*

23 *Si ponatur clausula, dummodo copula non interfuerit spe facilioris dispẽsationis, & dispensatio fuerit pro foro externo, si in foro externo plene non constet de copula, valet dispensatio.*

24 *Hac dispensatio, de qua est præsens consultum, tam in foro externo, quam internofuit valida, si contrahentes interrogati, licet illicite negarunt copulam.*

25 *Si contrahentes celebrassent matrimonium in loco, vbi copula ignoratur, licite possent copulam negare.*

26 *Ponitur argumentum in contrarium.*

27 *Ponitur solutio prædicti argumenti.*

28 *Vt dispensatio sit valida sufficit, quod causa tempore quo Romæ dispensatio impetrata fuit sit vera.*

CASVS, SIVE FACTI SPECIES.

1 PETRVS, & Maria consanguinei in secundo gradu lineæ transuersalis petierunt dispensationem à Papa ad contrahendum matrimonium, & dederunt causam, quod scilicet Maria non inueniret æqualem sibi coniugem ob paupertatem fundatam in eo, quod cum Maria esset filiafamilias, non possidebat bona parentum suorum, qui alias diuites erant, de quibus erat hæc filia legitima hæres, inter eos tamen præcesserat copula, & de hac infamati erant, quam tamen in narratiua non exposuerunt.

Quæsitum fuit à me, an talis dispensatio esset valida, si alias talis mulier absque ampliori dote aliam æqualem non inueniret sponsum, ob infamiam copulæ, cum suo consanguineo præhabita, vel illius infamia.

RESPONSIO AVTHORIS.

2 RESpondi talem dispensationem esse validam. Tum quia satis probabile est causam finalem in narratiua declaratam fuisse veram. Et ratio est, quia hic, & nunc, verum est Mariam esse pauperem, eo quod ius ad hæreditatem capiendam post 3 mortem parentum non tribuat illi dominium, ratione cuius tempore concessionis dispensationis possit esse diues; ergo tempore dispensationis maria vere pauper erat, & ita tenet Curialium praxtica. Ita cum aliis à se consultis, P. Fr. Ludouicus à Conceptione, *in suo examine veritatis, tom.* 1. *tract.* 1. *casu* 14. *n.* 1. Tum quia dato quod ratio posita non sit adeo firma, alia probatur ratione. Nam maria ratione infamiæ, quam ex copula cum suo 4 consanguineo contraxit, maiori indiget dote quam habet, vt cum æquali sibi contrahat matrimonium, nullus enim ei æqualis cum ea ab alio viro non suo corrupta vellet contrahere, nisi augmentata dote; sed illa non habet maiorem dotem, vt suppono; ergo in ordine ad matrimonium vere est pauper, & ob defectum dotis maneret innupta, si cum suo consanguineo à quo deflorata 5 est non contraheret matrimonium; Patet consequentia, quia allegata paupertas in dispensatione non est in ordine ad vitam agendam cœlibatam, sed in ordinem ad competentem dotem, vt patet

Confirmatur quia paupertas allegata, non est 6 paupertas absoluta, sed respectiua in ordine scilicet ad dotem, ad matrimonium sufficientem; At- qui eadem dotis quantitas perseuerans, quæ antea erat sufficiens, scilicet ante copulæ diffama- 7 tionem, posita publicitate copulæ, insufficiens fit, vt patet; ergo in hoc casu dos illa, quæ ante diffamationem copulæ sufficiens erat, insufficiens manet post tale delictum. Patet consequentia, Nam quo plura vitia mulier habet, eo ampliori indiget dote, quia illa vitia compensentur, ita Sanchez, *lib.* 8. *de matrimonio, d.* 19. *n.* 29. P. Fr. Ludou. à 8 Conceptione, *in suo examine veritatis, to.* 1. *tract.* 1. *casu* 14. *n.* 2. & cum aliis Diana, *p.* 10. *tract.* 11. *resol.* 42.

Tertio probatur: Nam Pontificis mens eo tendit, vt Maria innupta non maneret, vt bene cum 9 Sanctio, notat Diana, *loco citato*; ergo parum refert, hoc alio ex capite illi non relato dimanare, si aliunde reuera futurum est, vt non posita dispensatione Maria innupta remaneat, nisi dispensetur. Confirmatur quia causa finalis in hac desponsatio- 10 ne, & similibus semper est Mariam innuptam fore permansuram ex defectu dotis sufficientis, sed posita prædicta infamia, vel alio defectu naturali; Maria innupta permansura est, ob defectum dotis, 11 eo quod posita tali infamia copulæ, vel alio naturali defectu, alium non inueniret virum, qui cum ea vellet contrahere, nisi augmentata dote; ergo causa finalis paupertatis allegata, siue talis reddatur ob infamiam copulæ, siue ob deformitatem fœminæ, siue ob aliam causam, quæ si dos augeretur cessaret, semper est vera, quia intentio Pontificis est concedere dispensationem, ne Maria maneat innupta ob defectum dotis.

Confirmatur 2. quia stante diffamatione copulæ, Maria permansura est innupta, nisi dispensatione apposita cum tali consanguineo matrimonium iniret; Atqui parum refert quod causa fina- 12 lis ex hac, vel illa probatione iustificetur; ergo si sufficienter probatur ratione publicitatis copulæ, & ex illius infamia resultante, valida prorsus erit talis dispensatio. Confirmatur 3. quia petentis informatio dispensationem eam implicat conditio- 13 nem, vel voluntatem in illa regula iuris contentam, scilicet si quod ago non valet vt ago, valeat vt valere potest; Atqui valere potest hæc dispensatio tam ratione criminis ob publicitatem minuentis dotem, & paupertatem respectiuam ad dotem constituentem, tum etiam ratione eiusdem criminis, ob infamiam aliquo modo inducẽtis impossibilitatem saltem moralem, vt Maria contrahat cum æquali, non posita tali dispensatione; ergo vno ex prædictis modis, vel omnibus supradictis valet talis dispensatio.

Nec obstat quod in petitione dispensationis tacuerint prædicti contrahentes copulam præhabitam, & illius diffamationem. Respondetur namque 14 id non reddere nullam dispensationem, siquidem non est necesse explicare in narratiua copulam præcessisse inter contrahendos consanguineos, vel affines. Ita Auersa, Perez, Præpositus, Hurt. Ochogauia & alij multi, quos refert, & sequitur Dian. 8. *p. tr.* 3. *resol.* 81. Rodrig. Nau. Henriq. Salz. Bernard. Diaz, quos refert, & probabile putat Trull. *lib.* 7. *praxi sacrament. c.* 10. *dub.* 5. *n.* 7. Ego ipse *in nostro Directorio Confessariorum, p.* 1. *tr.* 11. *d.* 9. *n.* 584. cõtra Sanch. Led. Filliuc Bon, quos refert, & vt probabilius docet Trull. *supra, n.* 3. Et ratio est, quia incestus habitus cum cõsanguinea non est impedimentum dirimens iuxta veriorem sententiam, & affinitas 15 licet præstet impedimentũ, est tamen iam abrogatũ ob cõtrariã cõsuetudinẽ; valet ergo talis dispẽsatio

suppressa copula in precibus oblatis, cum non sint narranda, nisi quæ iura præcipiant, quamuis illius conditionis sint, vt illis expressis Papa difficilius dispensaret, sed nullo iure cauetur quod copula incestuosa narretur; ergo.

16 Dices id obseruare stilum Curiæ Romanæ, vt patet ex declaratione Cardinalium relata ab Amico hic, *d.25. sect. 3. n.92.* Respondetur primo de tali stilo curiæ non constare, siquidem de illo nec Nauarrus, nec Henriquez, aut Sa, vel etiam Diana, qui Romæ scripserunt de illo mentionem faciunt. Ita Respondet Diana. Secundo ad declarationem Cardinalium Respondetur, Cardinales respondisse secundum opinionem contrariam, sed forsan non probabiliorem, vt cum Hurtado notauit Trullenc. *suprà, n.7.*

17 Sed Quæres, quid dicendum sit, si Papa apponeret in dispensatione clausulam, dummodo copula non interfuerit, vt dicitur fecisse in hac dispensatione? Respondeo quod si dispensatio fuit pro foro externo, vt fuit hæc, & de copula detur tantum infamia, vel semiplena probatio, & contrahentes interrogati illam illicite negent, (tenentur namque existente infamia, vel semiplena 18 probatione eam fateri) valere dispensationem. Quia cum commissio facta fuerit ordinario pro foro externo, pro eodem foro debet illa clausula intelligi, Sa *verbo dispensa. io, n.* 10. & cum Trull. ego ipse, *in nostro Directorio Confessariorum, p. 1. tract.11.d.8. n.58*. Pontius, & alij quos refert, & sequitur Diana *p.8. tract.3. resol.8. & p.10 tract.11.* 19 *resol.44. & p.11. tract.5. resol.36.* Vnde si ordinatio in foro externo plene constet de copula, & hoc non obstante dispenset, dispensatio est nulla, Trullenc. *suprà, n.8.* Secus si tantum detur infamia, vel semiplena probatio, & contrahentes licet illicite negent, ita cum Sa, P. Fr. Ludouicus à Conceptione, *in suo examine veritatis, tom. 1. tract. 1. casu 54. n.6.* & cum aliis Diana *suprà*, Et ratio est, 20 quia nullitas dispensationis, posito quod Pontifex dicat, dummodo copula non interfuerit, dependet ex appositione conditionis; ergo illa non apposita, valida erit, atqui non ponitur, etsi illicite, dum crimen non fatetur, nec aliunde de eo iuridice conuincitur, quidquid sit de fama, populique existimatione; ergo.

Tum quia licet de copula constaret valida esset 21 prædicta dispensatio. Nam illa verba, dummodo copula non interfuerit, non adiunguntur per modum conditionis, sed vt quidam modus, vt docet Henriquez apud Sanchez, *lib.9. de matrimonio, d.25. n.12. in fine*, P. Fr. Ludouicus à Conceptione, 22 *suprà, n.7.* Quidquid dicat cum aliis Diana, *p.11. tract.5. resol.36.* Sed quando illa verba ponuntur vt modus, & non vt conditio, datur absoluta dispensandi voluntas; ergo talis dispensatio est valida, & si ipsa talia verba apponantur; vide de hoc latius prædictum Ludouicum, *suprà*.

Sed Quæres quid dicendum sit si apponatur non solum illa clausula, dummodo copula habita non sit, sed si etiam addatur, vel habita sit spe 23 facilioris dispensationis? Respondeo, quod si commissio dispensationis est pro foro externo, si alias in foro externo non constet, nec plene probetur copulam fuisse habitam illa spe, valet dispensatio. Ita cum aliis communiter Trullenc. *suprà, n.8.* Ego ipse *in nostro Directorio Confessariorum, p. 1. tract. 11. d. 9. n.588.* & cum aliis Diana, *p. 10. tract.11. resol.44.* Quid autem in vtroque casu dicendum sit quando dispensatio concessa est pro foro interno, siue copula sit occulta, siue de ea detur aliqua semiplena probatio; vide me ipsum *in nostro Directorio Confessariorum, p.1. tract.11. d.9. sect.8. per totam à n.584.*

24 Ex quibus omnibus concluditur, talem dispensationem in casu præsenti fuisse validam, si tales contrahentes interrogati negent, licet illicite, prædictam copulam. Sed quæres an dari possit casus, quo interrogati de copula ipsi contrahentes eam negent sine peccato, manente dispensatione valida? Respondi posse, si celebrarent matrimonium in loco in quo copula ignoratur, & in quo 25 de ea nulla detur infamia vel semiplena probatio, vt si Petrus moretur in loco, vel oppido, in quo Mariæ infamia ignoratur, & dispensationis commissio facta sit parocho dicti oppidi, nam tunc si eo petant, vt ibi contrahant matrimonium, & à parocho interrogentur de copula, non tenentur fateri, si absque sufficientibus indiciis interroget, vt suppono, ac per consequens valida erit dispensatio. Ita P. Fr. Ludouicus à Conceptione, *suprà, num.8.*

26 Dices si matrimonium contrahatur in loco vbi Maria non est infamata de copula, iam non adest causa dispensationis. Et ratio est, quia cum in eo oppido non sit Maria de copula diffamata, non erit pauper, siquidem vt *suprà* diximus infamia criminis commissi dotem minuebat, quod tunc cessat; ergo verificari non potest illa vnica; & vniuersalis clausula, scilicet Mariam mansuram fore innuptam ratione infamiæ; ergo nulla tunc erit dispensatio, cum bonæ famæ in tali oppido existens æqualem sibi posset reperire virum, cum quo contraheret, verificabiturque illud Poëtæ dictum, incidit in Scyllam, cupiens vitare Charybdim, siquidem fugientes peccatum, reddunt nullam dispen-27 sationem. Respondeo tamen, adhuc negando sequelam, & ratio est, quia forte in eo oppido non inuenietur æqualis cui Maria nubere possit, & si detur, forte Maria nollet, vel ob iustas causas, vel quia sibi non placet illi nubere. Tum quia Maria eo conuenit vt matrimonium contraheret, de quo contrahendo publicitas erat in suo oppido, cum enim iuxta communem sententiam sufficiat cuiusquam contrahentis parochus, potest in quinsque oppido matrimonium celebrari.

Nec hoc erit in fraudem legis beneficio vti, quia cum possit licite eo tendere, per accidens est iuris effugere rigorem, & dispensationis beneficio potiri, ita & bene P. Fr. Ludouicus à Conceptione, *suprà, n.10.* Tum quia vt dispensatio sit valida; sufficit in satis probabili opinione, (quidquid alij in contrarium dicant, quos ego retuli, *in nostro Directorio Confessariorum, p.1. tract. 11. d. 9.* 28 *n.556.* quod causa tempore, quo Romæ dispensatio impetrata fuit, sit vera, vt tenent Sa, *verbo gratia, n.6. & clarius, n.10.* Salas, & alij apud Bonacinam, quem refert, & sequitur P. Fr. Ludouicus à Conceptione, *suprà, n. 12.* Sed tempore quo dispensatio Romæ fuit impetrata aderat prædicta infamia probans Mariam innuptam fore mansuram, tum ob paupertatem respectiuam, scilicet insufficientis dotis, tum ob infamiam ipsam ratione talis delicti, cum quo nullus ei æqualis in nobilitate, etiam superabundantissima aucta dote, vellet nubere; ergo valida est prædicta dispensatio, & si matrimonium celebretur in oppido vbi Maria nulla laborat infamia; licet ibi inueniretur

ueniretur æqualis, cum quo sine dispensatione, nec maiori dote posset matrimonium contrahere, sic censeo, saluo semper meliori iudicio.

CONSVLTVM XCII.

De quodam suscipiente ordines sacros ante legitimam ætatem cum notabili circunstantia, quas pœnas incurrerit, & quis cum eo possit dispensare.

SVMMARIVM.

1 *Ponitur casus, seu factum.*
2 *Aliqui dixerunt ætatem ad suscipiendos ordines computandam esse à die conceptionis, & non natiuitatis.*
3 *Probatur id ex aliquibus iuris textibus.*
4 *Quoad honores, & dignitates, & maioratus aliqui admittunt hanc computationem à die conceptionis.*
5 *Hæc sententia quoad ordines communiter reiicitur.*
6 *Secundum ius canonicum ætas ad ordines computanda est à die natiuitatis.*
7 *Respondetur textibus, qui pro contraria parte afferuntur.*
8 *Iste ordinatus ante legitimam ætatem, si eum bona fides non excusauit, incurrit suspensionem ab exercitio ordinum susceptorum ante legitimam ætatem, non vero quoad alios.*
9 *Ad incurrendam hanc suspensionem requiritur dolus, & temeritas.*
10 *Ab incursu illius excusat bona fides, & ignorantia, etiam culpabilis, dummodo non sit affectata.*
11 *Iste consulens sequendo opinionem supra relatam, licet fuerit cum formidine, & timore, non incurrit hanc suspensionem.*
12 *Non dicitur temerarie agere, qui secundum aliquorum doctorum sententiam operatur.*
13 *Si durante hac bona fide ministrauit in ordinibus susceptis non incurrit irregularitatem.*
14 *Etiamsi celebrauerit postquam cognouit dictam opinionem esse falsam non incurrit irregularitatem.*
15 *Qui bona fide sine peccato ante legitimam ætatem ordinatus est, habet ius exercendi ordines quos sine peccato suscepit.*
16 *Stando in hac doctrina omnes casus sequentes huius consulti corruunt.*
17 *Iste consulens mala fide suscepit ordines; certum est incurrisse dictam suspensionem.*
18 *Si iste sic ordinatus ante legitimam ætatem mala fide postea celebrauit, licet peccauerit, si absit contemptus, in aliquorum sententia, non incurrit irregularitatem.*
19 *Sententia quæ asserit incurrisse irregularitatem est communis, & sequenda.*
20 *Suspensio contracta ab hoc ordinato ante legitimam ætatem non fuit ad tempus, vt aliqui voluere asserere, sed absoluta, & debet tolli per absolutionem.*
21 *Quando quis bona fide suscepit ordines ante legitimam ætatem solum incurrit suspensionem vsque ad legitimam ætatem.*
22 *Si iste consulens celebrauit post ordines mala fide susceptos ante legitimam ætatem incurrit irregularitatem.*
23 *Si delictum fuit publicum solum Papa potest tollere hanc suspensionem, & irregularitatem.*
24 *Si delictum fuit occultum possunt tolli ab Episcopo, vel eius Vicario ex vi Tridentini.*
25 *Si delictum promotionis ante legitimam ætatem fuit occultum, potest Episcopus in irregularitate dispensare, licet celebratio fuerit publica.*
26 *Si hæc suspensio fuerit occulta, potest tolli per bullam Cruciatæ.*
27 *Per bullam non potest tolli irregularitas contracta ob celebrationem post dictam suspensionem.*
28 *Contraria sententia probabilis est.*
29 *Si casus deductus fuit ad forum contentiosum, & ibi non fuit probatus, adhuc Episcopus potest in hac irregularitate dispensare, & à suspensione absoluere.*
30 *Lex Tridentini, cum sit odiosa debet restringi ad irregularitatem, & suspensionem probatam in foro contentioso.*
31 *Illa quæ non probantur manent occulta.*
32 *Si casus fuit deductus & probatus in foro contentioso, finito iudicio, & punito delicto, potest Episcopus tollere suspensionem, & irregularitatem.*
33 *Tridentinum quando reseruat hos casus deductos ad forum contentiosum intelligitur, ante finitum iudicium.*
34 *Regulares per sua priuilegia possunt absoluere ab hac suspensione, & si delictum sit publicum, & deductum ad forum contentiosum.*
35 *Possunt regulares dispensare in hac irregularitate in casibus in quibus diximus posse Episcopum dispensare.*
36 *Collatio beneficij facta huic consulenti suspenso ob receptionem ordinum ante legitimam ætatem fuit valida.*
37 *Talis collatio est irritanda secundum ius.*
38 *Hæc irritatio non habet locum in hoc consulente, cum casus sit occultus, & completa ætate possit per bullam à suspensione absolui.*
39 *Collatio beneficij facta irregulari non denunciato, vt fuit iste consulens, non est irrita.*
40 *Collatio beneficij facta excommunicato tolerato, est valida.*
41 *Etiamsi de irregularitate publice constaret collatio benefici facta tali publico irregulari est valida.*
42 *Nullo iure talis incapacitas constat.*
43 *Pœnæ non sunt augendæ præter in iure expressas.*
44 *Ponitur argumentum in contrarium & soluitur.*
45 *Dato quod hæc collatio beneficij facta suspenso, & irregulari fuerit nulla, resignatio illius in fauorem tertij cum reseruatione pensionis de licentia Papæ fuit valida.*
46 *Probatur hæc sententia optima ratione.*
47 *Ponitur argumentum in contrarium, & simul ponitur illius solutio.*
48 *Resignãs prædictum beneficiũ potest sumere quotannis pensionẽ, sine onere vllius restitutionis.*
49 *Intrusus in beneficium licet sit inhabilis ad obtinendum idem beneficium, non est tamen inhabilis ad obtinendam pensionem.*

CASVS, SIVE FACTI SPECIES.

1 PETRVS desiderans promoueri ad Ecclesiam parochialem, quæ forte tunc vacauerat, & quę ei à collatore libenter conferebatur, quam occasionem si perdidisset difficulter aliam consequeretur cum non haberet legitimam ætatem ad ordinem Presbyteratus, deficiebant enim illi octo menses computando tempus à die natiuitatis, secum reuoluit, an posset computare tempus à die conceptionis, & existimans, licet cum magna formidine, id sibi licitum fore, ordinatus fuit ordine Presbyteratus, & post ordinationem multoties celebrauit, imo post duos menses prouisus fuit in dicta Ecclesia parochiali, & per aliquot annos fructus recepit, & consumpsit, postea scrupulis agitatus de sua promotione ad ordinem presbyteratus ante vigesimum quintum annum, numerando tempus à die natiuitatis, resignauit Ecclesiam cum reseruatione pensionis annuæ in fauorem alterius, non explicando se ordinatum, & prouisum fuisse in ipsa Ecclesia ante legitimam ætatem. Annuit Pontifex, & Bullæ expeditæ sunt sicut fuere postulatæ.

Quæsitum fuit à me primo, An Petrus incurrerit suspensionem, eo quod fuerit ordinatus ante legitimam ætatem numerando eam à die natiuitatis? Secundo, An dato quod incurrerit suspensionem celebrando post talem suspensionem, an incurrerit irregularitatem? Tertio, An dato quod incurrerit irregularitatem, quis cum eo possit in illa dispensare & à suspensione absoluere? Quarto, An prouisio Ecclesiæ curatæ in illū facta fuerit nulla, tum quia suspenso, & irregulari facta est, tum quia prouisus fuit ante 25. annum requisitum ad beneficium curatum, & an teneatur fructus receptos restituere? Quinto, An dato quod talis prouisio fuerit nulla, resignatio ab eo facta de licentia Pontificis, non declarando prædictos defectus, fuerit nulla? Sexto, An prædicta nullitate non obstante, licitè possit quotannis recipere pensionem assignatam, sine onere restitutionis.

RESPONSIO AVTHORIS PRIMO QVÆSITO.

An Petrus incurrerit suspensionem, eo quod fuerit ordinatus ante legitimam ætatem numerando eam à die natiuitatis.

2 ALiqui Doctores voluere asserere talem ordinationem computando ætatem à die conceptionis fuisse legitimam, quæ doctrina si vera esset facilè ab hoc casu expediremur. Ita autumauit Oddo Sfortias *tr. de restit. in integrum, p.2 q 12.art.7.n.48.* Glossa *in regula 8.cancellariæ,* quos cum Quintiliano, Mandosio *de ætate minorum, cap 1 n.2*[illegible]*.& c.3.n 8.* refert Thomas Sanch. *lib.7 consil. cap.1. dub.32.* de qua etiam sententia meminit Bonacina *tr.3.de suspensionib. in particulari, d.3. q.1. part. n 6.* & in hanc opinionem maximè inclinat P.Fr. Ludou. à Concept. *in suo examine veritatis, tom.1. tr.1.casu 6 n 6.*

3 Probatur hæc sententia, tum ex iure antiquo *in 1.p.decret.dist.78.can.4.* cui Trid. non derogauit Tum ex iure ciuili *ex l qui in vtero, ff.de statu hominum,* vbi Iurisconsultus sic habet, qui in vtero est, proinde ac si in rebus humanis esset custoditus, quādiu de eius commodis agitur, Facit etiam textus *in l.quod dicimus 231.ff.de verb sign.* & text. *in l.cum quidam 30 §.1.vers.in eo ventre ff.de aquirenda haredit.* & textus *in l nuper.C.de natis liberis,* & text. *in l.si seruum 5.§.ingenui ff.de statu hominis, & 4.§ sufficit, de nuptiis,* circa quod videri potest Anton Faber *lib 20.coniect.cap.1.* quem refert, & sequitur Carranca *de legitim.c.25.4.n.19.* & quoad dignitates sæculares & honores hanc ætatis computationem à die conceptionis admittunt plures, quos refert Narbona *annot.25.q 64.n.18. & 12.*

4 & in maioratibus hanc etiam admittunt computationem ætatis Molina *de primogeniis lib. 3. c.10.* Sanchez *tom.2.consil.l.4.c.1 dub.26. n.5.* ergo non solum iure ciuili, sed etiam canonico valet fieri ætatis computatio à die conceptionis, etiam ad ordines sacros, ad officium Abbatiæ, ad professionem religionem, & ad matrimonium. Ita P.Fr. Ludou. à Concept. *supra n.18.20. & 21.* qui licet hanc sententiam non audeat docere, in eam tamen maximè inclinat.

5 Verùm cum hæc sententia ab omnibus rejiciatur, vtpote contraria iuri canonico, secundum quod tempus ad legitimam ordinationem computandum est a die natiuitatis, & nō à die conceptionis, vt optimè probat Sanch. *tom.2.consil. lib.7.c.1.dub.25. n.8.* & ego dixi *in nostro Direct. Confessariorum, p tr.9.d.4.n.84.* Garcia de Beneficiis *p 7. cap.4 num. 89.* & alij communiter, non est cur in ea improbanda immoremur; nam licet iuxta ius ciuile talis computatio admittatur, vt patet ex his, quæ pro prædicta sententia allegātur, secundùm tamen ius canonicum aliter dicendum est,

6 siquidem in Tridentino *sess.24 c.1.* ætates ad omnes ordines declarantur. Nec ex textu allegato ex prima parte decretali *dist 78.canon.* aliquid colligitur;

7 nam ibi ætas Christi sumitur incepta pro completa, sicut etiam sumitur in ordinatione Sacerdotis annus vigesimus quintus inceptus pro completo, non tamen inde licet colligere, quod computatio annorum pro ordinibus sumenda sit à die conceptionis; hoc enim est contra Ecclesiæ praxim, & communem Doctorum sententiam, quamuis non omnino improbem prædictam sententiam, quæ aliquos patronos habet, sicut nec eam improbat Sanchez *lib.7.consil cap.1.dub.33.* nec Bonacina *tr 3. de suspensionib in particulari d.3 q.1 p.2.n.6.* & eam maximè extollit, sed absolutè non sequitur P.F.Ludouicus à Conceptione *suprà n.6.*

8 Reiecta igitur huiusmodi opinione, dicendum est prædictum consulentem ordinatum sacris ante legitimam ætatem, nisi aliàs eum bona fides excusauit, de quo infra, incurrisse iure communi suspensionem ab ordinum susceptorū executione, vsque ad legitimam ætatem, & ex Bulla Pij V. cum ex sacrotum est ipso iure suspensus, donec absoluatur, & idem habetur in extrauaganti Xisti V. Huiusmodi autem suspensio non extenditur ad omnes ordines, sed ad illum, quem suscepit ante legitimam ætatem. Ita cum Toleto, Nauarro, Henriquez, *lib.13.cap.31.* & cum Toleto, Auila, Diana *p.3. tr.4. resol.82.* & alij contra Philibertum *tr.1 p.5.cap 3.n.8.* Villalobos *tom 1. tr.18. difficult.11.n.2.*

Dixi

9 Dixi nisi illum excusauit bona fides, nam ad incurrendam hanc suspensionem requiritur dolus, & temeritas, & consequenter scientia huius constitutionis, seu prohibitionis: Quia tam *in Bulla Pij V. quam Sixti V.* habetur hoe verbum, præsumpserit, quare excusant bona fides, aut ignorantia, etiam culpabilis, dummodo non sit 10 affectata, vt cum Nauarro, Suario, Villalobos, Barbosa, Bonacina, docet Trullene, *lib.6.dub.*10. *num.6.* Hinc fit non incurrere hanc suspensionem eum, qui facta debita diligentia, putans habere legitimam ætatem, cum reuera non habeat, fuit ordinatus, vt bene cum Diana, & aliis dixi *in nostro Directorio Confessariorum, parte* 1. 11 *tract.9.d.4. num* 90. qua doctrina supposita, non improbabiliter ego hunc consulentem excusarem à dicta suspensione, nam cum secutus fuerit opinionem Glossæ, & Sfortiæ, suprà relatam, licet hoc fecerit cum magna formidine; id sufficit ad excusandum eum à præsumptione, & te- 12 meritate; Non enim dicitur temerariè agere, qui secundum aliquorum Doctorum sententiam operatur, sicut nec temere operatur, qui solum ex testimonio suorum parentum bona fide ordinatus est ante legitimam ætatem, vt dixi *in nostro Directorio Confessariorum suprà n.9.*

13 Vnde cum durante bona fide, ministraret in ordine suscepto ante legitimam ætatem, nec peccauit, nec incurrit irregularitatem, vt cum multis Diana 3 *parte, tract.* 14. *resol.* 181. *&* 192. 14 *& parte 5. tract.* 10. *resol.* 32. Quod verum est, etiamsi celebraret postquam informatus fuit talem opinionem non esse veram, nec posse in praxi sequi, cum sit contra communem Doctorum opinionem, & iam inueteratam, & contra decretum sacræ Congregationis, quod refert Barbosa. Et ratio est, quia cum ille legitimè ob 15 bonam fidem fundatam in dicta opinione, quam putauit esse probabilem ordinatus fuerit, habet ius exercendi ordines, quos sine peccato suscepit, vt bene Nauarrus *in Manuali cap.* 27. *num.* 156. Machado *tom.2. lib 4. parte* 1. *tract.7. document.4. n. 5.* & probabile putat Ledesma *cap.7.* Ludouicus à S. Ioanne, *quæst.2. de ordine artic.* 8. *difficult.7. conclusione* 3. Leander *tract.6. d.6. quæst.*13. Ego ipse *in nostro Directorio Confessariorum*, vbi *suprà n.92.*

16 Vnde stando in hac doctrina, omnes sequentes casus corruunt. Nam cum ille suscipiendo ordines ante legitimam ætatem non incurrerit suspensionem, nec celebrando irregularitatem, & iuxta eandem sententiam licite etiam susceperit collationem beneficij, optimè poterat illud resignare, & pensionem concessam de licentia Papæ recipere, verum quia iste casus multam doctrinam habet, supponamus illum mala fide suscepisse ordines, quod etiam non parum ostendit illa magna formido, quam ipse sequendo talem opinionem habuit, nam cum de probabilitate dictæ sententiæ tantum dubitaret, tenebatur 17 inquirere, An vere esset probabilis, & non temerarie illam sequi, supposito igitur quod mala fide processerit, certum est incurrisse dictam suspensionem, & per hoc manet responsum primo quæsito.

RESPONSIO AVTHORIS SECVNDO QVÆSITO,

An dato quod incurrerit suspensionem, celebrando post talem suspensionem incurrerit irregularitatem?

Respondi non deesse graues Doctores dicentes non solum per celebrationem, quam ipse ordinatus fecit cum Episcopo, quando ordines suscepit non incurrisse irregularitatem, vt tenent cum Henriquez, Molina, Siluio, Maiolo, Suario, Rodriguez, Sairo, Hugolino, Quaranta, Auila, Naldo, Homobono, Philibertus, *tract.* 1 *parte* 1. *cap.*3. *num.* 16. & Diana *parte* 5. *tract.* 10. *resol*, 37. ego ipse *in nostro Directorio Confessariorum, p.* 1. *tract.9. d.* 4. *num* 95. Verum nec etiam per celebrationem post dictam ordinationem sæpius factam, licet aliàs celebrando peccauerit mortaliter in vnaquaque celebratione antequam à tali suspensione sit absolutus, vel illa aliàs cesset, ita tenet Sà, *verbo irregularitas ex ordinis abusu, num.7. in fine*, vbi ait, quod si quis sit suspensus solum ad tempus multi censent, si celebret non fieri irregularem; sed suspensio quam ordinatus ante legitimam ætatem incurrit est ad tempus, & transacto illo per se tollitur, vt post Sà, *verbo suspensio numero* 17. vt probabile tenet Corduba, *casu* 144. Soto *in 4. dist.25. quæst.* 1. *art.* 2. *in fine*, Medina *in inst.lib.*1.*cap.*11.§.6. quos non improbans refert Diana 5.*p tract.* 10. *resol.*34. ergo per dictam celebrationem sic ordinatus non incurrit irregularitatem. Ita etiam tenet P. Fr. Ludouicus à Conceptione *tom.*1.*Examinis veritatis tract.*2. *casu* 25. *n.*2. Tum quia idem Sà, *verbo suspensio, num.*22. asserit, quod si ordinatus ante legitimam ætatem celebret absque contemptu non incurrit irregularitatem, sed iste absque contemptu celebrauit, siquidem secundum opinionem Glossæ, & Sfortiæ celebrauit; ergo non incurrit dictam irregularitatem. Ita etiam tenet P.Fr.Ludouicus à Conceptione *suprà n.*2. 18

Verùm quidquid sit de veritate huius opinionis, quam quidem improbabilem ego non iudico; absolute dicendum est prædictum ordinatum ante legitimam ætatem celebrando postea incurrisse irregularitatem. Ita Arauio *in suis selectis decisionibus tract.3.q.32.casu 6.num.*23. Barbosa *de potestate Episcopi allegatione* 16. *num.*15. Ego ipse *in nostro Directorio Confessariorum, p.* 1. *tract.9. d* 4 *num.* 95. ipse Sà, *verbo suspensio ipso iure num.*22. vbi loquens de ordinato in sacris sine legitima ætate, aut demissoriis, aut extra tempora, sic habet, est suspensus ab executione ordinum, nisi fecisset absque dolo, et si ordine vtatur, non quidem quando ab Episcopo ordinatur, sed post [tunc enim solum incurritur suspensio] fit irregularis nisi, absit contemptus, requiritur enim præsumptio; ergo etiam stando in opinione Sà, per talem celebrationem incurritur irregularitas. 19

Nec obstat id quod ait P. Fr. Ludouicus à Conceptione *suprà*. Nam quando talis suspensio incursa fuit, quia mala fide quis ordines suscepit ante legitimam ætatem, talis suspensio 20

non

non fuit ad tempus, ſiquidem non tollitur completa legitima ætate, vt voluerunt prædicti Doctores relati à Ludouico *ſuprà*; & alij relati à Diana *p. 3. tract. 4. reſol.* 282. *& p. 5. tr. 10. reſol.* 341 Sed fuit abſoluta, & debet tolli per abſolutionem, vt dixi *in noſtro Directorio Confeſſariorum, p.1. tr.9. d. 4. num.* 93. quod non accidit quando quis bona fide ordines ante legitimam ætatem ſuſcepit, nam tunc ſolum fuit incurſa ſuſpenſio vſquequo compleatur legitima ætas, vt cum Bonacina, Couarruu. Roderico, & aliis docet Diana *ſuprà*, Philibertus *tr. 1. p. 5. cap. 3. numer.*3. ego ipſe *ſuprà num.*94. Hic autem vt ſupponimus, non bona fide ordines ſuſcepit ſed mala, ſiquidem cum maxima formidine falſitatis illius opinionis illos ſuſcepit, vt *ſuprà* diximus; ergo proculdubio poſtea celebrando incurrit irregularitatem.

RESPONSIO AVTHORIS TERTIO QVÆSITO.

An dato, quod incurrit irregularitatem, quis cum eo poſſet in illa diſpenſare, & à ſuſpenſione abſoluere?

RESpondi quod ſi delictum fuit publicum, ſolum Pontificem poſſe tollere hanc ſuſpenſionem, & irregularitatem. Ita cum aliis Barboſa *de poteſtate Epiſcopi, allegatione* 16. *numer.* 15. Ego ipſe *in noſtro Directorio Confeſſariorum, p.1. tr. 9. d. 4. num.* 97. Arauio *in ſuis ſelectis deciſionibus tr.*3. *quæſt.* 32. *caſu* 6. *num.* 23. ſi tamen delictum fuerit occultum, poteſt tolli prædicta ſuſpenſio, & irregularitas per Epiſcopum, vel eius Vicarium, facultate ſibi conceſſa in Tridentin. *ſeſſ.* 14. *cap. ſexto, de reformatione.* Imo ſi delictum promiſſionis ſit occultum, poteſt Epiſcopus in irregularitate diſpenſare, licet celebratio fuerit publica, quia non conſtat publicè de delicto. Barboſa *loco citato & allegat.*39. *num.* 44. Trullenc. *lib.6. dub.* 10. *num.* 9. Imò ſi hæc ſuſpenſio fuerit occulta poterit abſolui per Bullam Cruciatæ, Ita cum Henriquez, Medina, Auila, Ludouicus, à Cruce, Trullenc. *in Cruciatam lib.*1. §.7. *cap* 2. *dub.*19. *num.*3. Diana *p. 5. tr.* 10. *reſol.*33. ego ipſe *vbi ſuprà num* 98. contra Rodericum, & alios penès ipſum Dianam, Et ratio eſt quia Bulla abſolute concedit facultatem abſoluendi ab omni cenſura; ſed prædicta ſuſpenſio eſt cenſura; ergo, An autem per eandem bullam poſſit etiam tolli irregularitas, quæ contrahitur ob malam ordinum executionem? negant communiter Doctores, apud Trullenc. *in Cruciatam, lib.* 1. §.7. *cap.*2. *dub.*17. ſed contraria ſententia ſatis probabilis eſt, ita Sotus, Medina, Corduba, Salon. & alij quos refert Diana *p.5. tr.*11. *reſ.* 17.

Sed quæres quid dicendum ſit ſi delictum fuerit deductum ad forum contentioſum? Reſpondeo, quod ſi delictum deductum ad forum contentioſum in eo non fuerit ſufficienter probatum; ſiue quia teſtes re vera non erant, ſiue quia reus ſua induſtria eos remouit à teſtimonio, aut ad taciturnitatem induxit, adhuc poſſe Epiſcopum in tali irregularitate diſpenſare, & à ſuſpenſione abſoluere, nam lex Tridentin. quando excipit irregularitates, & ſuſpenſiones deductas ad forum contentioſum cum pœnalis ſit, & odioſa debet reſtringi ad eas, quæ abſolute, & ſimpliciter dicuntur deductæ cum omni rigore, id eſt, quæ ſunt probatæ, & quæ fiunt notoriæ, & deſinunt eſſe occultæ, illa autem quæ non probatur manet occulta, & de genere illarum, quæ ex delicto occulto proueniunt, quas Epiſcopi poſſunt diſpenſare. Ita Arauio *in ſuis ſelectis deciſionibus, tr. 3. quæſt 3 caſu 6. num.* 27. Imò ſi forte caſus fuit deductus ad forum contentioſum, & probatus, poſt finitum iudicium, & impoſitam pœnam à iudice, adhuc poteſt Epiſcopus, & abſoluere à ſuſpenſione, & diſpenſare in irregularitate *ex cap. & clericis de iudic.* Tum quia cum Tridentinum ſolum excipiat ſuſpenſionem, & irregularitatem deductam ad forum contentioſum, intelligitur ante finitum iudicium. Ita Arauio *ſuprà n.*27.

An autem Confeſſores Regulares per ſua priuilegia poſſint Clericum ſic promotum à ſuſpenſione abſoluere? Reſpondeo affirmatiuè. Et ratio eſt, quia Regulares poſſunt abſoluere ab omnibus cenſuris Sedi Apoſtolicæ reſeruatis; vt conceſſit Paulus III. *Bulla* 3. vt cum Crux, Portel, Sorbo, & aliis multis latius dixi *in noſtro Directorio Confeſſariorum, p.1. tr.5. d.*36. *num.*1559. Quod verum eſt, etſi delictum ſit publicum, & deductum ad forum contentioſum, vt ibi diximus; ſed hæc ſuſpenſio ſolum eſt Sedi Apoſtolicæ reſeruata, quando eſt publica; adhuc in hoc caſu poſſunt Regulares ab ea abſoluere, vt ibi latius diximus. Poſſunt etiam Regulares in hac irregularitate contracta ob malam ordinis executionem diſpenſare in omnibus illis caſibus, in quibus poteſt Epiſcopus, & ratio eſt, quia Regulares poſſunt diſpenſare in omni irregularitate, in qua diſpenſat Epiſcopus iure ordinario, vt patet ex Bulla Sixti V. quam poſtea confirmauit Iulius II. Ita cum Rodriguez, Veiga, Henriquez, Portel, Belaſio, Bauni, Vrbano, Murcia, Lezana, quos ego ipſe refero, & ſequor *in noſtro Directorio Regularium, p.1. tr.2. d.3. num* 665. vbi latius hoc probamus, ſed Epiſcopus in hoc caſu diſpenſat iure ordinario, vt dixi *in noſtro Directorio Regularium loco citato*; ergo.

RESPONSIO AVTHORIS QVARTO QVÆSITO,

An prouiſio Eccleſiæ curatæ in tali Clerico facta fuerit nulla, tum quia ſuſpenſo, & irregulari facta eſt, tum quia prouiſus fuit ante vigeſimum quintum annum requiſitum ad beneficium curatum, & an teneatur fructus receptos reſtituere?

REſpondi illam collationem beneficij curati factam huic Clerico quantumuis ſuſpenſo fuiſſe validam, & licitam, ita contra Auilam *p.3. d.2. dub.*10. & contra Coninkum *diſp.*15. *dub.*2. *num.*7. Acuña *in decretum Gratiani, p.* 1. *diſt.* 71. *cap.* 3. *num.* 3. Hurtado *de ſuſpenſione difficult.* 4. *num.* 8. *tr. de cenſuris* Diana *p. 5. tr.* 10. *reſol.* 2. Suarez, Laiman, apud ipſum Dianam *ſuprà* Azonius *verbo ſuſpenſio num.* 2, P. Fr. Ludouicus à

Conce

Conceptione, *in examine veritatis, tom. 1. tract. 2. casu 25. n. 5.* Et patet, *ex cap. vel non est compos, 14. de tempor. ordin.* Nec pro contraria opinione facit aliquid, *cap. vltimum de cleric. excomm.* nam cum prædictum caput loquatur de clerico excommunicato, non debet transferri ad clericum suspensum, quia sumus in odiosis, Acuña, *in decretum, p. 1. tract. 7. cap. 3. num. 3.* Tum quia dictum caput solum probat collationem esse irritandam, non tamen esse irritam. Nec aliud probat, *cap. cum dilectus, 8. nec cap. qui diuersitatem 5. de* 37 *conc. præbend.* vt asserunt prædicti Doctores. Fateor iuxta communem sententiam talem collationem esse irritandam, si suspensus in suspensione cum beneficio per triennium perseueret, *ex cap. cum bona memoria 8. de ætate, & qualitate*, & ordine perficiendorum, & notat Hurtado, *vbi suprà*, sed quia talis suspensio est occulta non habet locum collationis irritatio, nam completa 38 ætate ab illa poterit sic ordinatus absolui, vt *suprà* diximus virtute Cruciatæ in foro conscientiæ, vt recte Corneio, *in 3. partem tract. 5. de suspensione d. 4. casu 3.*

Dico 2. illa collatio beneficij facta prædicto 39 clerico suspenso tolerato, non solum fuit licita, & valida; vt manet probatum, sed etiam fuit valida, etsi dictus clericus fuerit irregularis, dummodo non fuerit denuntiatus; & ratio est quia collatio beneficij facta excommunicato tolerato valida 40 est, vt docet Hurtado Mendez. *d. 6. de excommunicatione difficult. 2. num 6. & 7.* P. Fr. Ludouicus à Conceptione, *tom. 1. examinis veritatis tr. 2. casu 25. num. 7.* Baunius *d. 7. de excommunicatione, q. 18. dicto 3.* & probabile putat Thomas Hurtadus, *tract. 12. cap. 1. num. 94.* Quidquid alij communiter in contrarium dicant, quos ego refero, & sequor, *in nostro Directorio Confessariorum, p. 12. tract. 12. d. 2. num. 5, 8.* Ergo à fortiori collatio beneficij facta clerico irregulari non denunciato valida erit.

41 Confirmatur. Quia dato quod de irregularitate publice constaret, adhuc collatio beneficij facta tali irregulari valida esset, vt docent Syluester, *verbo excommunicatio 4. num. 4.* Felinus, *in cap. inquisitionis de accusat. num. 6.* Nicolai Plonij, quos sequitur Suarez, *d. 4. sect. 2.* Ægidius, *d. 18. num. 6.* Hurtado, *de irregularitate, diffic. 5.* 42 *num. 2.* P. Fr. Ludouicus à Conceptione, *suprà, num. 8.* Quorum ratio est quia nullo iure dicta incapacitas constat; nam in *cap. cum bona suprà* relato, tantum est sermo de suspensis perseuerantibus per triennium in suspensione, & in *cap. 7. de clerico excommunicato*, est tantum sermo de excommunicatis, *ex cap. vero vltimo eodem titulo, & ex cap. 2. de clericis pugnantibus*, ad sum-43 mum deducitur beneficium illicite conferri irregulari, & collationem esse irritandam; ergo cum pœnæ non sint augendæ præter in iure expressas, dicendum est, prædictam collationem beneficij curati factam huic consulenti, etsi fuerit suspensus, & irregularis, fuisse validam, proindeque illum in conscientia totum esse posse ad nullamque teneri restitutionem. Ita P. Fr. Ludouicus à Conceptione, *suprà n. 8.*

44 Nec obstat si dicas huiusmodi beneficium fuisse curatum, ad cuius collationem requiritur ætas vigintiquinque annorum ex Tridentino, *sess. 24. cap. 12.* & nos diximus, *in nostro Directorio Confessariorum, part. 1 tract. 9. d. 4. num 8.* Non obstat inquam, Respondetur namque, quod secundum ius commune beneficium curatum licite potest conferri non Sacerdoti, dummodo intra annum possit fieri Sacerdos, vt patet, *ex cap. cum in cunctis de electione cap. is cui 29. de præbend. in 6. Clement. general. de ætate, & qualitate*, Tridentinum, *sess. 22. cap. 4. & cap. 12. sess. 24.* & constat ex celebri Rotæ, *decisione 1. in tit. de præbend. in nouis*, vbi deciditur, docetturque, illum qui ætatis patitur defectum, posse acceptare beneficium Ecclesiasticum, & Sacerdotalem præbendam si intra annum possit presbyter fieri, pro quo plures refert Ceuallos, *tom. 2. quæstion. pract. quæst 693. numero 6.* P. Fr. Ludouicus à Conceptione, *in examine veritatis, tom. 1. part. 1. tract. 2. casu 33. numero 5.* Nam quando Concilium petit ordinem presbyteratus in eo, qui parochus constituendus est, intelligitur de ordine præsbyteratus non actu, sed aptitudine, vt cum Spino, ait Ceuallos, *suprà, numero 72.* P. Fr. Ludouicus à Conceptione, *suprà, num. 5.* Sed iste consulens quando factus est Parochus poterat intra annum fieri Sacerdos, si iam ordinem presbyteratus non habuisset, siquidem solum illi octo menses deficiebant; ergo valide recepit collationem beneficij curati non obstanti quod non haberet vigesimum quintum annum quando tale beneficium illi collatum fuit, ac per consequens de fructibus receptis nihil tenetur restituere; per quod patet responsio quarto quæsito.

RESPONSIO AVTHORIS
QVINTO QVÆSITO,

An dato quod talis prouisio fuerit nulla, resignatio ab eo facta de licentia Pontificis, non declarando prædictos defectus fuerit nulla?

RESpondi, quod dato quod illa collatio bene- 45 ficij fuerit nulla, adhuc resignationem in fauorem tertij cum reseruatione pensionis de licentia Papæ fuisse validam. Ita Arauio, *in suis selectis decisionibus, tract. 1. quæst. 5. num. 4.* Nauarrus, *lib. 1 consiliorum tit. de rescriptis consilio 1.* Ratio est, quia eadem est ratio de resignante cum titulo nullo atque cum titulo deperdito; sed re- 46 signans cum titulo deperdito, qualis est ille, qui resignat beneficium curatum, quod legitime obtinuit, & per annum integrum, & amplius retinuit sine assensu ad ordinem presbyteratus potest optime, & valide illud resignare in fauorem tertij, reseruando sibi aliquam pensionem, etiam tacendo huiusmodi defectum in specie, dummodo explicet illum in genere, vtendo scilicet, clausulis generalibus, v. g. quibuscumque de causis, & similibus, & dummodo non decipiat summum Pontificem in causa motiua principali gratiæ obtinendæ, vt bene probat Nauarrus *in propriis terminis, lib. 1. consiliorum titulo de rescriptis consilio 1.* Ergo pariter valida erit resignatio beneficij curati cum reseruatione pensionis facta à resignante cum titulo nullo per defectum ætatis, quamuis hunc defectum in specie non exprimat.

Confirmatur, quia titulus deperditus nihil

amplius potest operari in resignante, quoad valorem resignationis, & gratiæ pensionis reseruatæ, quam titulus nullus ex defectu ætatis proueniens, siquidem in re vterque titulus nullus est pariter, ac proinde nullius virtutis ac efficaciæ; sed titulus depercitus non reddit irritam resignationem in fauorem tertij cum reseruatione pensionis; ergo neque titulus nullus ob defectum ætatis reddet resignationem, aut gratiam pensionis inualidam.

47 Dices cum Azorio, *tom.* 2. *summa moralis, lib.* 7. *cap.* 19. *quæst.* 8. Resignatio est voluntaria demissio iuris, quod quis habet in beneficio; sed iste qui titulum amisit nullum ius habet in beneficio; ergo nec ratam ac validam potest facere illius resignationem. Respondetur quod resignatio non est dimissio iuris, sed dimissio ipsiusmet beneficij, quod resignans, siue iuste, siue iniuste, siue cum titulo, siue sine illo, possidebat. Tum quia vel hæc resignatio est absolute facta in manibus Papæ, & hæc valida est in omni sententia, vel fit conditionatè, hoc est, vt detur cuidam tertio, & de hac est controuersia inter Nauarrum affirmantem esse validam, & Azorium negantem; sed ego Nauarro affirmanti subscribo, cui etiam subscribit Arauio, *suprà, num.* 7. ob rationes factas, & quia ratio Azorij non conuincit dictam resignationem esse inualidam, maxime quando in narratiua neque exprimitur falsum, neque subticetur causa motiua principalis; sed in nostro casu hæc omnia ita se habent; ergo prædictus consulens resignare potest prædictum beneficium curatum in fauorem tertij cum reseruatione pensionis, etsi prouisio fuerit nulla ex defectu ætatis.

RESPONSIO AVTHORIS
SEXTO QVÆSITO.

An prædicta nullitate non obstante licite possit resignans quotannis recipere pensionem assignatam sine onere restitutionis?

48 RESpondi affirmatiuè. Ita Nauarrus, *lib.* 1. *consiliorum titulo de rescriptis consilio* 1. Arauio, *in suis selectis decisionibus, tract.* 1. *quæst.* 8. & alij. Ratio est, quia licet intrusus in beneficium sit ipso iure inhabilis ad obtinendum beneficium quod per intrusionem arripuit, nihilominus non manet inhabilis ad obtinendum ex illo pensionem, quia pensio non est beneficium ad quam proinde lex pœnalis contra intrusum in beneficium extendi non debet; ergo licet iste clericus ob defectum ætatis sit inhabilis ad obtinendum beneficium, in 49 quod fuit intrusus, non tamen erit inhabilis ad obtinendam pensionem, quam sibi reseruat mediante gratia, quam à summo Pontifice impetrauit; ergo licite potest eam recipere quotannis sine onere restitutionis, quod etiam patet ex rationibus pro antecedenti quæsito, & hæc saluo meliori iudicio.

CONSVLTVM XCIII.

De committente homicidium ante annos pubertatis, an incurrerit irregularitate vbi alia multa de irregularitate ex homicidio, & de illius dispensatione notatu digna.

SVMMARIVM.

1 *Ponitur casus, seu factum.*
2 *Adolescens antequam perueniat ad annos pubertatis occidens hominem in aliquorum sententia non incurrit irregularitatem.*
3 *Nulla censura neque irregularitas ex delicto incurritur ante annos pubertatis.*
4 *Odia sunt restringenda.*
5 *Pueri ante annos pubertatis non ligantur censuris, nec a iure, nec ab homine.*
6 *Irregularitas ex delicto in aliquorum sententia est censura.*
7 *Irregularitas ex delicto in aliquorum sententia non incurritur, nisi detur peccatum mortale ex contemptu, & dolo.*
8 *Iste consulens licet peccauerit mortaliter alterum proditorie occidendo, non tamen peccauit ex contemptu censuræ, sed ex vindicta inimici.*
9 *Qui hominem occidit ignorando tali delicto impositam esse irregularitatem illam non incurrit.*
10 *Iste puer ignorabat irregularitatem esse impositam tali delicto.*
11 *Dato quod iste puer per illud homicidium incurrerit irregularitatem aliqui dicunt quod talis irregularitas potest tolli per bullam cruciata stando in sententia asserente irregularitatem ex delicto esse censuram.*
12 *In bulla non excipitur aliqua censura*
13 *Stando in prædicta sententia, etiam à regularibus per sua priuilegia potest tolli hæc irregularitas.*
14 *Per hoc homicidium non incurritur irregularitas ex defectu lenitatis.*
15 *Irregularitas ex defectu lenitatis solum incurritur a publicis ministris.*
16 *Irregularitas ex defectu lenitatis tolli potest ab Episcopo.*
17 *Potest etiam tolli à regularibus per sua priuilegia, quæ ibi referuntur.*
18 *Hæc sententia horum doctorum, quoad absolutionem ab irregularitate per bullam cruciata non placet authori.*
19 *Ex ea sequitur omnem irregularitatem, etiam ex delicto per industriam, & proditorie posse tolli per bullam in quacunque persona, & per regularium priuilegia.*
20 *Si talis sententia esset tolerabilis frustra Tridentinum exciperet irregularitatem ex homicidio voluntario, etiam occulto in concessione facta Episcopis.*
21 *Etiam stando in sententia asserente irregularitatem ex delicto esse censuram, nec per bullam cruciata, nec priuilegia regularium potest talis irregularitas tolli.*

22 Per

22 Per bullam vel priuilegia solum potest tolli irregularitas in prædicta sententia, quæ est pura pœna peccati, non vere quæ est pœna, & inhabilitas.

23 Irregularitas ex homicidio voluntario non solum est pura pœna, sed & inhabilitas ob significationem.

24 Doctrina Ludouici à Conceptione in hac parte reiicienda est.

25 Talis adolescens dato quod per tale homicidium incurrerit irregularitatem non potest in ea dispensari, nisi à Romano Pontifice.

26 Aliqui dixerunt occidentem clericum inuentum in adulterio cum vxore sua non incurrisse excommunicationem, neque irregularitatem.

27 Multorum sententia fuit marito licere occidere adulterum inuentum cum sua vxore in adulterio, dummodo zelo iustitiæ id faciat.

28 Hæc propositio non peccat maritus occidendo propria authoritate vxorem in adulterio deprehensam damnata est ab Alexandro VII. vt scandalosa.

29 Pontifex non damnauit hanc propositionem, licet marito occidere adulterum inuentum cum sua vxore, sed hanc, licet marito occidere vxorem inuentam in adulterio.

30 Iste homicida non occidit vxorem, sed adulterum.

31 In pœnis non est facienda extensio ob paritatem rationis de casu ad casum.

32 Pontifex non condemnauit dictam propositionem vt falsam, sed vt scandalosam.

33 Bene potest dari propositio damnata sub anathemate vt scandalosa, & probabilis.

34 Deductio ad practicam illius prohibitionis damnata à Pontifice est mortale peccatum.

35 Facta suppositione quod iste homicida vellet talem opinionem practicare peccaret quidem, in ea opinione tamen non incurreret irregularitatem.

36 Non constat de tali decreto Alexandri, nec fuit promulgatum in Hispania, aut Lusitania, nec receptum.

37 Vt decreta Pontificia obligent requiritur in multorum opinione, quod in omnibus Prouinciis promulgentur, & acceptentur.

38 Contraria sententia est probabilior.

39 Prædicta sententia est probabilis.

40 Lex Pontificia declarans aliquid pertinens ad mores, & propositio de fide, vt obliget debet esse promulgata.

41 Fides ex auditu.

42 Prædictum decretum non loquitur de occidente adulterum, sed vxorem.

43 Hic homicida saltem incurrit irregularitatem ex defectu lenitatis.

44 Irregularitas ex defectu lenitatis potest tolli ab Episcopo, & à confessoribus regularibus.

45 Vnicuique licitum est occidere cum moderamine inculpatæ tutelæ inuasorem iniustum rerum suarum, nec hæc propositio est ab Alexandro VII. damnata.

46 Iste clericus inuadebat pretiosiorem rem huius homicidæ.

47 Vnusquisque ob defensionem sui honoris potest licite absque metu censuræ, vel irregularitatis inuasorem iniustum occidere.

48 Pontifex non damnauit propositionem asserentem licite posse maritum occidere adulterum deprehensum cum sua vxore, sed solum propositionem asserentem posse licite occidere vxorem deprehensam in adulterio.

49 Mulier non est aggressor, sed patiens in hoc casu.

50 Adulter est aggressor honoris homicidæ.

51 Homo nobilis potest licite occidere eum publice appellantem Iudæum, cornutum.

52 Homo nobilis non potest occidere licite inuasorem rerum suarum & sui honoris, nisi quando inuasor nolit desistere ab inuasione, vel inuasus aliter non potest res suas, & suum honorem recuperare.

53 Iste inuasus potest recuperare res suas, & honorem accusando clericum apud iudicem.

54 Iste inuasus omittendo hæc, & clericum occidendo, & peccauit, & incurrit excommunicationem, & irregularitatem.

55 Iste inuasus accusando clericum adulterum non videtur habere suam vxorem liberam ab inuasione clerici.

56 Per accusationem inuasoris honoris apud iudicem non recuperatur honor apud homines.

57 Hæc sententia ad excusandum hunc homicidam ab excommunicatione, & irregularitate non est necessaria.

58 Aliquo modo opponitur decreto Alexandri VII.

59 Iste homicida occidendo clericum adulterum cum sua vxore peccauit, non tamen incurrit excommunicationem, aut irregularitatem.

60 Iste Homicida occidendo clericum in dicto casu non incurrit excommunicationem capitis si quis suadente Diabolo.

61 Ecclesia reputat hanc occisionem fuisse factam ex vehementi passione.

62 Irregularitas & excommunicatio ex delicto parificantur, quoad pœnam.

63 Per tale homicidium non incurritur irregularitas.

64 Ecclesia non vult suo obligare præcepto in hoc casu.

65 Dato quod per tale homicidium incurratur irregularitas, cum sit occulta in ea potest Episcopus dispensare.

66 Hoc homicidium non fuit factum proditoriè.

67 Solum homicidium voluntarium de proposito, & proditoriè excipitur in Tridentino.

68 Episcopus potest dispensare cum homicida occulto, quando excessit debitum moderamen.

69 Vt homicidium sit occultum, sufficit quod non sit publicum, notorium, aut famosum.

70 Vt tale sit requiritur, vt sciatur a maiori parte viciniæ, quæ ad minus constet decem personis, vel quod non sit deductum ad forum contentiosum, aut si est deductum quod ibi non sit probatum.

71 Quando reus absoluitur in iudicio defectu

probationis non dicitur crimen deductum ad forum contentiosum.

72 *Hoc homicidium non fuit scitum, nisi à quinque personis in magno populo.*

73 *Reus qui occidit iudicem volentem eum extrahere per vim ex loco sacro vbi tanquam ad azilum recurrit non incurrit irregularitatem.*

74 *Vnusquisque potest ius suum defendendo cum moderamine inculpatæ tutelæ iniustum inuasorem occidere.*

75 *Iste homicida non incurrit irregularitatem ex defectu lenitatis.*

76 *Irregularitas ex defectu lenitatis solum incurritur à publicis ministris.*

77 *Occidens clericum iniuste, non tamen proditorie, gaudet immunitate Ecclesiæ.*

78 *Oratoria authoritate Episcopi fundata gaudent immunitate.*

79 *Ad gaudendum immunitate sufficit quod reus portam, vel muros Ecclesiæ tangat.*

80 *Dato quod iste homicida occidendo dictum iudicem incurrerit irregularitatem cum eo potest Episcopus dispensare.*

81 *Episcopus potest dispensare in irregularitate ex homicidio casuali occulto, quando quis illud fecit in sui defensionem absque moderamine.*

82 *Episcopus potest dispensare in irregularitate ex homicidio occulto commisso in subita rixa.*

83 *Hoc homicidium fuit culpabile, vel quia homicida excedit moderamen, vel quia fuit ex subita ira.*

84 *Quinque testes in magno populo non sufficiunt ad faciendam rem publicam, vel notoriam.*

85 *Regulares per sua priuilegia possunt dispensare in hac irregularitate.*

CASVS, SIVE FACTI SPECIES.

IN illustri quodam oppido Lusitaniæ, quidam adolescens antequam perueniret ad annos pubertatis cum duobus socijs ex proposito, & proditorie occidit alium iuuenem inimicum suum, & facta inquisitione à iudice de homicida non fuit inuentus quis fuisset homicida illius hominis, socij namque tacuere. Postea accidit, quod cum iste adolescens iam esset quindecim annorum duxit vxorem quandam suam consanguineam; certior tamen factus à duobus seruis suis, & duabus ancillis, illam committere adulterium cum quodam Sacerdote, finxit se longius ire, & noctu venit in domum, & cum inueniret clericum in lecto dormientem cum vxore sua, illum occidit, & ob infamiam, quæ poterat oriri ex occisione vxoris noluit eam occidere, sed eam in quadam domo inclusit, & arrepto cadauere clerici, illum cum prædictis duobus seruis deduxit ad locum desertum, vt author homicidij occultaretur; cum autem deferrent cadauer obuius eis fuit iudex regius cum duobus satellitibus, qui iniiciens in eum manus apprehendit, serui enim eum solum reliquerunt, & cum eum deferret vinctum in carcerem, cum appropinquaret ad quoddam Sacellum, quod erat in loco illo deserto, authoritate tamen Episcopi fundatum, adolescens se è manibus illorum euasit, & reposuit in porta ipsius Ecclesiæ quæ prope erat viæ publicæ, & cum iudex vellet eum eripere è loco illo, ipse adolescens euaginato gladio eis restitit dicens se esse in loco sacro, & non posse ab illis apprehendi; cum autem iudex insisteret, vt eum è loco illo eriperet adolescens eum occidit, quam occisionem è quadam fenestra viderunt duæ fœminæ, quæ prope illud sacellum viuebant; quibus, & satellitibus ipse adolescens magnam pecuniæ summam promisit, si tacerent mane facto, & inuento clerico, & iudice regio mortuo, magnæ ab aliis regiis ministris factæ sunt inquisitiones, non tamen potuerunt scire, quis homicidium illud iudicis regij, vel clerici patrarit; vnde homicidia illa manserunt impunita, nec adolescens fuit pronuntiatus post aliquos dies mortua vxore ipsius adolescentis, ille volens ascendere ad ordinem presbyteratus accedit ad me,

Et quæsiuit primo, An per primum homicidium incurrerit irregularitatem? Secundo An dato quod incurrerit, quis posset cum eo in tali irregularitate dispensare? Tertio, an per secundum homicidium clerici incurrerit excommunicationem, & irregularitatem? Quarto An dato quod incurrerit, quis posset cum eo in tali irregularitate dispensare? Quinto an per tertium homicidium incurrerit irregularitatem? Sexto An dato quod incurrerit, quis posset cum eo dispensare.

RESPONSIO AVTHORIS PRIMO QVÆSITO,

An per primum homicidium iste adolescens incurrerit irregularitatem?

PRimo quæsito Respondi satis probabilem esse sententiam illum adolescentem occidentem, etiam ex proposito, & industria, & per insidias, & proditorie illum inimicum suum non incurrisse irregularitatem, quæ resolutio si aliquibus videatur dura, non eam reprobent, antequam videant rationes. Probatur primo: Quia nulla censura, nec irregularitas ex delicto incurritur ante annos pubertatis, vt docent, Sa *verbo censura, n.* 2. Sanchex, *in selectis, d.* 26. & citat Auillam, & Henriquium, vt ait Diana, *p.* 4 *tract.* 2. *resol.* 67. & quamuis hic contrarium asserat Diana, maxime inclinauit in hanc sententiam, *p.* 3. *tract.* 6. *resol.* 88. §. *ex quibus*, vt ait Ausonius, *verbo irregularitas, numero secundo.* Eandem sententiam tenet vt probabilem Bassæus, *verbo irregularitas, num.* 5. Ego ipse, *in nostro Directorio Confessariorum tract.* 3. *d.* 1. *n.* 13. P. Fr. Ludouicus à Conceptione, *in suo examine veritatis, tom.* 2. *tract.* 2. §. 1. *n.* 3. Et ratio istorum Doctorum est, quia odia sunt restringenda, *ex reg. iuris in* 6. *Odia, &c.* Sed iste adolescens nondum peruenerat ad annos pubertatis, ergo, &c,

Confirmatur primo: Quia pueri ante annos pubertatis non ligantur censuris, neque à iure, neque ab homine vt patet *ex cap. fin. de sent. excomm.* & tenent cum aliis Leander, *tract.* 1. *d.* 2. *q.* 12. Fr. Christophorus à sancto Ioseph. *verbo censura, dub* 2. §. 3. *n.* 3. Ego ipse, *in nostro directorio Confessariorum, p.* 2. *tract.* 12. *d.* 1. *n.* 22. Sed irregularitas ex delicto est censura, vt probabiliter teneant

teneant

tenent Corduba, *lib. 5. q. 3. dub. 4. & casu* 28. 37. & 144. Medina, 12. *q. 6. art. 4. & lib. 5. instruct. cap.* 11. §. 9. & 12. & *lib. 2. cap.* 12. Gutierres, *Quæstion. Canonic. cap.* 3. Vega, *in summa* 2. *p. cap.* 13. *casu* 9. & 12. Bañes, *q* 64. *art.* 8. *dub.* 14. P. Chrystophorus à Sancto Ioseph, *verbo censura, dub.* 1. *n.* 6. & probabile putat P. Fr. Ludouicus à Conceptione, *suprà, n.* 3. Quidquid alij probabilius dicant, quos ego retuli, & secutus fui, *loco citato*; ergo cum iste adolescens non dum peruenisset ad annos pubertatis occidendo, etiam per insidias, & proditorie alium, non incurrit vllam irregularitatem.

7 Confirmatur 2. quis in sententia Sà, *verbo irregularitas, n.* 6. Irregularitas ex delicto non incurritur nisi detur peccatum mortale cum dolo, & contempto, quam opinionem refert, & probabilem putat Fr. Ludouicus a Conceptione, *tom.* 2. *examinis veritatis, tract.* 2. §. 1. *n.* 2. eam tenent Baldelus, *p.* 1. *lib* 1. *d.* 29 *n.* 7. Felinus, Nauartus, Pa-
8 normitanus, quos refert Palaus, *d.* 6. *p.* 3. *n.* 2. Sed prædictus occisor, etsi mortaliter occidendo peccauerit, non tamen peccauit ex contemptu censuræ, vt ipse fatetur, sed ex odio in inimicum, ergo non incurrit vllam irregularitatem.

9 Confirmatur 3. Quia qui hominem occidit ignorando inuinsibiliter tali delicto esse impositam irregularitatis pœnam illam non incurrit, vt docent Sanchez, *de matrimonio, lib.* 9. *d.* 32. *n.* 16. & 17. Nauarrus, Couarruuias, quos refert, & sequitur Basæus, *verbo ignorantia, num.* 17. Diana, *p.* 4. *tract.* 12. *resol.* 15. Candidus, Suarez & alij, quos lata manu retuli ego ipse, secutus fui, *in nostro Directorio Confessariorum, p.* 2. *tract.* 12. *d.* 1. *num.* 172. Sed prædictus adolescens omnino talem pœnam impositam esse illi delicto ignorabat
10 inuinsibiliter, vt ipse fatetur; ergo nullam incurrit irregularitatem per quod patet responsio primo quæsito.

RESPONSIO AVTHORIS SECVNDO QVÆSITO.

An dato quod incurrerit prædictam irregularitatem, quis posset cum eo in hac irregularitate dispensare?

11 RESpondi non deesse doctores asserentes hanc irregularitatem posse tolli à quolibet confessore per bullam cruciatæ. Et ratio illorum est, quia in sententia asserente irregularitatem ex delicto esse censuram, quam suprà retulimus, nomine absolutionis ab omnibus pœnis, & censuris, quæ conceditur per bullam cruciatæ, venit intelligenda quælibet irregularitas ex delicto, vt docent Corduba, & Medina, quos refert Ludouicus à Conceptione, *tom.* 2. *examinis verita-*
12 *tis tract.* 1. §. 1. *num* 8. Atqui in bulla non excipitur censura aliqua; ergo nec excipitur hæc irregularitas, siue ex publico, siue ex occulto delicto procedat, & siue fuerit ex proposito, siue per industriam, & ex insidiis, & proditorie; ergo in foro conscientiæ talis homicida absolui potest per bullam cruciatæ. Ita P. Fr. Ludouicus à
13 Conceptione, *suprà, n.* 8. quod idem à fortiori dicere poterat de confessoribus regularibus, qui ex priuilegio Pauli III. bulla 7. possunt absoluere seculares ad se vnde quaque venientes ab omnibus casibus, & quibuscunque censuris, & pœnis sedi Apostolicæ reseruatis, nulla excepta, nisi illæ quæ continentur in bulla cœnæ, vt cum Lezana, Naldo, Sanchez, Bordono, Delbene, Vidal, & aliis diximus, *in nostro Directorio Confessariorum, p.* 1. *tract.* 5. *d.* 16. *n.* 1359. cum ergo nulla irregularitas sit excepta in bulla cœnæ, consequenter videtur dicendum in ea posse confessores regulares dispensare.

14 Nec obstat si dicas in hoc casu vltra irregularitatem ex delicto dari irregularitatem ex defectu lenitatis, quæ per bullam, nec per priuilegia regularium tolli potest. Respondet namque ipse
15 Ludouicus à Conceptione negando antecedens, nam irregularitas ex defectu lenitatis solum incurritur à publicis ministris vt docet Lessius, *lib.*
16 2. *de iustit.*, Villalobos, Suarez, Filiutius, & alij, quos refert, & sequitur ipse Ludouicus à Conceptione, *tom* 2. *examinis veritatis, tract.* 2. §. 1. *num.* 2. Et licet ab aliis incurratur, potest tolli ab Episcopo, vt tenent Rodriguez, Couarruuias, Campanili, Viualdus, Medina, quos refert, & sequitur Barbosa, *de potestate Episcopi, p.* 2. *allegat.* 3. *num.* 47. P. Fr. Ludouicus a Conceptione, *supra, num.* 7. Probabile putat cum multis Diana, *p.* 4. *tract.* 2. *resol.* 69. Potest etiam stando in hac opinione tolli talis irregularitas à confessori-
17 bus regularibus, nam hi possunt dispensare in omnibus irregularitatibus, in quibus possunt Episcopi, *ex priuilegio Sixti IV. bulla* 9. quam postea Confirmauit Iulius II. vt cum Roderico, Vega, Henriquez, Portel Bellisio, Bauni, Vibano, Murcia, Lezana, *dixi in nostro Directorio Regularium, p.* 1. *tract.* 2. *d.* 3. *num.* 65. & *in nostro Directorio confessariorum, p.* 2 *tract.* 13. *d* 2 *num.* 332. Cum ergo Episcopi possint iure ordinario in hac irregularitate ex defectu lenitatis dispensare, idem poterunt consequenter facere regulares per sua priuilegia.

18 Verum licet prædicta sententia aliquibus fortassis probabilis videatur mihi non placet. Et ratio est, quia ex ea infertur omnem irregularitatem ex delicto, etiam homicidij voluntarij, ex industria, & ex insidiis, & proditorie, esse dispensabilem per bullam cruciatæ, & per priuilegia regularium, siue homicidium fuerit occultum, siue publicum, & hoc non solum si commissum sit à puero ante annos pubertatis, sed etiamsi commissum sit post annos pubertatis; siquidem
19 in omnibus militat eadem ratio, & infertur eadem consequentia. Nam si ex eo, quod in cruciata non excipitur aliqua irregularitas, censetur omnis irregularitas ex delicto, etiam homicidij voluntarij concessa vt vult P. Fr. Ludouicus à
20 Conceptione, *suprà, num.* 8. sequitur idem dicendum esse, tam in eo, qui annos pubertatis habet, quam in eo qui nondum attingit annos pubertatis, quod quam durum sit, nemo est qui non videat, frustra enim Tridentinum irregularitatem, ex homicidio voluntario, etiam occulto exciperet in concessione facta Episcopis, cum etiam ab irregularitate ex homicidio voluntario publico pœnitens in prædicta sententia à quolibet confessore per bullam in foro conscientiæ potest absolui.

21 Dicendum igitur est, quod etiam stando in prædicta sententia asserente irregularitatem ex delicto esse censuram, quam cum multis à se relatis docet Diana, *p.* 1. *tract.* 11. *resol.* 27. Confessores

per bullam, nec Regulares per sua priuilegia non posse absoluere ab ea irregularitate, quæ simul est pœna, & inhabilitas, qualis est, illa, quæ contrahitur ex homicidio iniusto voluntario, vel mutilatione, & solum per bullam posse 22 tolli in prædicta sententia irregularitatem, quæ est pura pœna peccati, vt rectè eum Cornejo, & aliis discipulis Diui Thomæ, docet Diana *parte 4. tract. 2. resol.* 81. cum ergo irregularitas 23 orta ex homicidio voluntario, non solum sit pœna peccati, sed inhabilitas ob significationem, non potest tolli etiam in hac sententia per bullam Cruciatæ. Per quod patet non bene 24 inferre P. Ludouicum à Conceptione ex præ[d]ictâ sententia illam consequentiam, vnde eius doctrina omnino rejicienda est.

Et dicendum quod dato quod dictus adolescens, etiam ante annos pubertatis incurrerit prædictam irregularitatem, vt melior docet sententia, quam tenent Gauantus, Præpositus, & alij 25 quos refert Diana *p. 4 tr. 2. resol. 6.* Bonacina, & alij, quos ego refero *in nostro Direct. Confess. p. 2. tr. 13. d. 1. num.* 13. Tunc solum posse dispensari à summo Pontifice, siquidem homicidium fuit ex proposito, per insidias, & de industria, & proditorium, in quo casu dispensatio super irregularitate ex eo orta reseruatur Pontifici, vt rectè eum Barbosa, Turriano, Vasquio, & aliis communiter docet Diana *p. 4. tr. 1. resol. 72.* & ego cum multis aliis *in nostro Directorio Confessariorum. p. 2. tr. 13. d. 1. n. 16.* per quod patet responsio ad secundum quæsitum.

RESPONSIO AVTHORIS.

TERTIO QVÆSITO,

An per secundum homicidium Clerici incurrerit excommunicationem, & irregularitatem.

CVm hunc casum cum quodam non infimæ 26 notæ Theologo communicassem, ipse in eam fuit sententiam, prædictum consulentem occidentem Clericum cum vxore sua dormientem non incurrisse excommunicationem, aut irregularitatem. Et ratio illius erat, Quia multorum Doctorum sententia fuit, licere marito occidere adulterum inuentum cum sua vxore in adulterio, dummodo non liuore vindictæ, sed zelo iustitiæ id faciat. Ita docuerunt Gomez. *l. 8. Tauri num* 52. & 55. Castillo *l. 82. Tauri num.* 6. Menchaca *lib. 1. controuersiarum c. 8 num* 3. Sà *verbo homicidium, num.* 5 Iulius Clarus *lib. 5. sententiarum, §. 27 homicidium, num. 5.* Fagundez *in 5. precepto decalogi, lib. 5. cap 10 num. 19 & 20.* Barbosa *in l. si ab hostibus. § final num. 56. tom 2. pag 229 col. 2.* Felinus *in cap. qua in Ecclesiarum, num. 13. de constit.* P. Fr. Ludouicus à Conceptione *in suo examine veritatis tom 2. tr. 2. § 1 casu 2. n. 1.* probabile putat Lessius *lib. 2 cap. 9. dub. 5. num.* 6. & citari potest *cap admonere 23 quæst. 2. & l. marito, ff. de adulterio & l. graues eodem titulo*, & patet *ex legibus Castella lib. 8. ordinamem. lib. 5. titul. 20.* ibi iustè possunt occidere, lex vero nostra Lusitana *lib. 5 ordinationu titul. 38.* initio ait, licitè possunt occidere. Quorum ratio est, quia in hoc casu leges ipsæ faciût maritos executores delicti quamuis nulla præcedat sententia quæ leges iustissimæ sunt propter bonum commune; ergo maritus occidens adulterum apprehensum cum vxore sua in adulterio stando in hac sententia nullum peccatum committit, si id zelo iustitiæ fecit, nec vllam incurrit censuram, aut irregularitatem.

Sic discurrebat iste Theologus; cui Respondi 28 hanc propositionem, non peccat maritus occidens propria authoritate vxorem in adulterio deprehensam, damnatam esse sub anathemate, falsam vt scandalosam, ab Alexandro VII. *in suo decreto edito anno 1665. die 24, Septembris. prop.* 18. ergo cum iuxta decretum Pontificis consulens peccauerit occidendo adulterum inuentum cum sua vxore in adulterio, & incurrit excommunicationem, siquidem Clericum occidit, & incurrit irregularitatem. Verum iste Theologus aud. ter 29 Respondit, Pontificem non damnasse propositionem dicentem, occidentem adulterum inuentum cum sua vxore propria authoritate non peccare, sed tantum damnasse propositionem asserentem, non peccare occidentem vxorem 30 deprehensam in adulterio propria authoritate, vt patet ex ipso decreto, vnde cum dictus homicida non occiderit vxorem, sed adulterum, cum ea inuentum, non comprehenditur in decreto Alexandri.

Quod si dicas idem in vtroque casu dicendum 31 esse ob paritatem rationis, vt ego ei respondi, ipse huic obiectioni respondit primo, quod in pœnalibus non est facienda extensio ob paritatem rationis de casu ad casum non expressum, vt cum Portello notat Antonius *verbo lex quomodo* 32 *interpretanda, n.* 46. Secundo respondit, Pontificem in suo decreto non damnare dictam propositionem vt falsam, & improbabilem, sed vt scandalosam, stat autem esse propositionem scandalosam, & tamen esse probabilem; scimus enim aliquam propositionem esse damnatam, vt scandalosam, & cunctis prohibitam illam defendere, asserere, prædicare, imprimere, de ea tractare, etiam sub anathemate, & tamen talis propositio non est damnata vt improbabilis ab Ecclesia, sed potius vt probabilis ab Ecclesia 33 aliquibus permittitur vt consideranti facilitet patebit, & nos ex proposito, nec illam in ore assumere volumus, vtpote nobis maximè abhorrente; stat ergo posse dari propositionem scandalosam, & sub anathemate prohibitam, cum tamen in se sit probabilis, & tolerata ab Ecclesia.

Suppono ergo, quod iste homicida ita discurrit. Pontifex solum vt scandalosam condemnat hanc propositionem, & solum sub anathemate prohibet illam docere, defendere, sedere, aut de ea disputare publicè, aut priuatim tractare, nisi forsan impugnando, non vero vt falsam, & improbabilem eam condemnat, aut prohibet, hoc supposito, ego nec doceo, nec defendo hanc propositionem, nec eam edo, nec de ea disputo, sed solum eam in practicam redigo, quæ reductio ad practicam, licet etiam mihi sub mortali prohibita sit ab Alexandro VII. in dicto de- 34 creto, ego vt ab irregularitate in tali opinione probabili me liberem, non verò de hoc peccato, de quo postea per Sacramentum confessionis mundabor, si igitur iste homicida fecerit hoc 35 discursum, de quo eum condemnabis; ego non laudo

laudo eius determinationem peccandi, dicebat ille Theologus, reducendo ad practicam talem opinionem, sed facta suppositione, non illum de irregularitate, vel excommunicatione condemno.

36 Addo, dicebat ille, quid erit, si iste homicida dicat mihi non constat de tali decreto Alexandri VII. nec tale decretum fuit promulgatum in Hispania, aut Lusitania, nec receptum, quod erat necessarium, vt obligaret, vt tenent 37 plures Doctores. quos citat Diana *p* 4. *tractat.* 4. *resol.* 117. & *p.* 1. *tr.* 8 *resol.* 5. & *p.* 3. *tr.* 1. *resol.* 54. de quo vide etiam Auxonium *verbo lex*, *n.* 22. & 26. 38 ergo tale decretum me non obligat. Quid igitur illi respondebis? Fateor contrariam opinio- 39 nem probabiliorem esse, quam tamen sequitur iste homicida de necessaria promulgatione, & acceptatione legis in maiori parte Ecclesiæ non esse improbabilem necesse est vt confitear.

40 Dices id intelligi de lege aliqui de nouo imperante; non tamen de lege declarante aliquid pertinente ad mores esse peccatum, nam hæc sufficit quod à Pontifice in Roma publicetur, vt vbique obliget. Sed quid si iste homicida 41 Respondeat, quod etiam propositio de fide vt obliget fideles requirit eius promulgationem, nam fides ex auditu, quomodo enim credent, si non audierunt; si ergo nobis talis veritas non fuit sufficienter proposita, quomodo ad eam credendum obligabimur, quis mihi dixit tale decretum esse Pontificium, si mihi authoritatiuè non fuit intimatum? Sed demus quod fuerit legitime promulgatum; quid dices si iste homici- 42 da Respondeat, se non dubitare de decreto, prædictum tamen decretum non loqui de occidente adulterum, nec condemnare dictam propositionem vt falsam, nec dicere talem occisionem fuisse peccatum, sed solum dicere talem doctrinam, & occisionem fuisse, & esse scandalosam, sed cum propositione & facto scandaloso potest esse probabilitas ex parte rei prohibitæ, vt *suprà* diximus; ergo stando in illa opinione nulla datur irregularitas in hoc casu.

Nec obstat si dicas saltem incurrisse hunc homicidam irregularitatem ex defectu lenitatis; nam cum tanquam publicus minister adulterum occiderit, saltem incurrit irregularitatem ex de- 43 fectu lenitatis publicis ministris concurrentibus ad mortem delinquentis impositam: Respondit dictus Theologus, se non dubitare illum eam irregularitatem incurrisse, non tamen incurrisse irregularitatem ex delicto, de qua solum est con- 44 trouersia in præsenti; at ab illa irregularitate ex defectu lenitatis posse prædictum homicidam dispensari, tum ab Episcopo, vt cum Rodriguez, Couar. Campanilli, & aliis docet Barbosa *de potestate Episcopi, parte* 2. *allegatione* 39. *n* 47. quidquid cum aliis dicat Diana *p.* 4. *tract.* 2. *res.* 84. Candidus *disquisitione* 17. *articul.* 14 *dub.* 3. *num.* 5. Tum etiam à Confessor bus regularibus, siquidem ex priuilegio Sixti IV. possunt dispensare in omnibus irregularitatibus, in quibus potest Episcopus dispensare iure ordinario, vt diximus *in nostro Directorio Regularium, parte* 1. *tractat.* 2. *d.* 3. *num.* 65.

Hanc doctrinam alia ratione confirmauit iste Theologus dicendo, si adhuc huic rationi, & opinioni non aquiescis, dico ex alio capite prædictum homicidam occidendo prædictum clericum, nec peccasse, nec incurrisse excommunicationem, aut irregularitatem. Non quia id ei leges ciuiles permittant, quæ propositio damnata est ab Alexandro VII. Sed ex alia ratione fundata in iure naturali, quam sic ostendo. Vnicui- 45 que licitum est occidere eum moderamine inculpatæ tutelæ iniustum inuasorem rerum suarum, vt colligitur *ex capit. olim de restitutione spoliat. cap.* 2. *de homicid.* tum quia vim vi repellere licet, vt cum Corneio, Gordono, Portel, Turriano, Villalobos, & aliis multis tenet Diana *p.* 4. *tractat.* 2. *resolut.* 4. Ego ipse *in nostro Directorio Confessariorum, p.* 2. *tract.* 13. *d.* 2. *num.* 228. & in præsenti casu P. Fr. Ludouicus à Conceptione 46 *tom.* 2. *examinis veritatis, tract.* 2. §. 1. *casu* 2. *num.* 5. Sed iste Clericus inuadebat pretiosiorem rem huius hominis, scilicet vxorem suam, quam securam habere non poterat, illo viro relicto, cum quotidie ad eam accedere posset, nec alias ex parte mariti posset dari aliqua securitas, vt consideranti patebit; ergo eum id à Pontifice Alexandro damnatum non sit, cum solum condemnet opinionem asserentem marito licere occidere vxorem deprehensam in adulterio, sequitur licitè eum occidere posse, quæ ratio si adhuc debilis videatur, accipe aliam, dicebat ille sapientissimus Theologus.

Vnusquisque ob defensionem sui honoris po- 47 test licitè, & absque metu excommunicationis, vel irregularitatis inuasorem iniustum illius etiam Clericum cum moderamine inculpatæ tutelæ occidere, vt cum Corneio, Gordono, Villalobos, Filliuc. Castro, Coninko, Turriano, & aliis multis docet Diana *p.* 5. *tract.* 4. *resolut.* 4. Fagundez *in decalogum, lib.* 5. *cap.* 3. *num.* 29. Lugo *de iustitia tom.* 1. *d.* 10. *num.* 5. & ego dixi *in nostro Directorio Confessariorum, p.* 2. *tract.* 13. *d.* 2. *n.* 233. Sed hic Clericus inuadebat præcipuum honorem huius homicidæ, siquidem eius vxorem cognoscebat, quod magni apud homines æstimatur, & plusquam amissionem omnium diuitiarum, & etiam propriæ vitæ, cum ergo Pontifex Alexander non damnauerit propositionem asse- 48 rentem, licitè posse maritum occidere adulterum deprehensum cum propria vxore in adulterio, sed solum propositionem asserentem, posse licitè occidere vxorem deprehensam in adulterio, licitè eum potest occidere.

Nec obstat si dicas eandem rationem prohi- 49 bitionis dari in vtroque casu. Respondit namque dictus Theologus negando antecedens; nam mulier non est aggressor bonorum, & honoris mariti, bene tamen adulter, Vnde rectè Ponti- 50 fex damnat propositionem asserentem maritum posse licitè occidere vxorem deprehensam in adulterio, cum illa tantum sit patiens, & non aggressor bonorum mariti, nec illius honoris, quod tamen non inuenitur in adultero, qui est verè aggressor, & deceptor illius miserrimæ adulteræ.

Confirmatur quia homo nobilis potest licitè 51 occidere eum publicè appellantem Iudæum, cornutum, &c. vt cum Molina, & Escobar, & aliis dixi *in nostro Directorio Confessariorum, suprà numero* 237. quod etiam tenet Petrus Nauarra, Henriquez, Baldellus, quos refert Diana *part* 5. *tract.* 4. *resol.* 12. ergo à fortiori poterit occidere, non solum appellantem eum cornutum, sed in rei veritate eum facientem cornutum. Quibus sic assertis,

asserris, cum ego tespondetem, quod in his casibus tunc solum inuasum posse licitè pccidere iouasorem terum suatum, & honoris quando 52 innaso non vult desistere ab inuasione, vel inuasus aliter suum honorem, vel diuitias recuperate non potest, vt latius ego dixi *locis citatis*, Atqui in præsenti inuasor desistit ab adulterio, & inuasus suum honorem tecuperare potest, 53 Clericum prædictum apud suum iudicem accusando, vt eum condigna pœna castiget; ergo 54 iste homicida omittendo hæc, & peccat, & contrahit excommunicationem, & irregularitatem prædictum adulterum Clericum occidendo.

55 Respondit dictus Theologus, innasum aliter vxorem suam securam habere non posse, nisi adulterum occidendo, cum semper sit illa exposita adulterio cum ipso Clerico, cum quo toties adulterium commisit, vt experientia docet. Ad id vero qnod dicitur de recuperatione honoris 56 accusando prædictum Clericum coram suo iudice Respondit, hoc modo nou recuperari honorem apud homines, nam etiam ille cui aliquis alapam impegit, vel quem aliquis Iudæum, vel cornutum appellauit, poterat cum apud iudicem accusare pro iniuria accepta, & tamen Doctores dicunt in continenti posse eum occidere vt *suprà* diximus; ergo eodem modo poterat ipse homo occidere dictum Clericum eum de facto facientem cornutum sine metu excommunicationis, vel irregularitatis.

57 Hæ sunt rationes, & argumenta, quibus hic Theologus suam acertimè probabat sententia verùm quia hæc sententia ad excusandū prædictum homicidam ab excommunicatione,& irregularitate necessaria nobisnon est, & aliquo modo opponitur *Decreto Alexandri VII. supra relato*, vt 58 etiam fatetur P.F.Lud.à Concept *in principio* 10. 2. *examinis veritatis*, ideo ne homicidam istum in has angustias injciamus, ex alio principio dico, quod licet iste homicida occidendo talem Clericum adulterum inuentum cum sua vxore 59 peccauerit, vt statuit Alexander VII. non tamen incurrit excommunicationem, aut irregularitatem.

60 Et ratio est; Quia iste homo occidendo prædictum Clericum adulterum inuentum cum vxore sua non incurrit excommunicationem *cap. si quis suadente Diabolo*, vt docent Suarez *tom 5. de censuris d.* 21. *sect* 1. *num.* 34. & cum Molina, Emanuele, Sà, Nauarro, Filliucio, & aliis communiter Bonacina *de censuris d.* 3. *quæst.* 3. *p.* 6. *sect.* 4. *num* 6. & patet *ex cap. si vero de sententia* 61 *excommunicationis*: Ecclesia namque non reputat huiusmodi percussionem factam fuisse suadente Diabolo, sed vehementi passione, cum difficilimum sit in huiusmodi casu iustum temperare dolorem; ergo nec etiam incurrit irregularitatem.

62 Patet consequentia: Quia vt cum multis probat Sanchez *lib.* 9. *de matrimonio*, *d.* 32. *num.* 16. *&* 17. Excommunicatio; & irregularitas ex delicto, qualis est hæc ex homicidio voluntario, purificantur, quoad pœnam; si ergo per tale homicidium non incurritur excommunicatio, vt certis iuris est, quia Ecclesia non vult suo obligare præcepto in hoc casu, vt *suprà* diximus, 63 nec etiam incurretur irregularitas. Ita Fagundez *in* 5. *Decalogi præceptum lib.* 5. *cap.* 10. *num.* 31. Farinacius *in praxi tom.* 4. *quæst.* 121. *num.* 2. *&* 5. propter eandem rationem, & allegans Textum *in* 64 *l. nec in ea*, *ff. ad l. Iuliam de adulteriis*, & cum Farinacio idem tenet Glossa *in l. patri*, *num.* 1. *verbo item non est ius*, *ff. eodem*, & nouissimè tenet etiam hanc sententiam P. Fr. Ludouicus à Conceptione *tom* 2. *examinis veritatis* §. 1. *cap.* 2. *fol mihi* 479 per quod patet responsio. 3 quæsito. Verum quia non desunt Authores contrarium asserentes Respondeo 4. quæsito.

RESPONSIO AVTHORIS QVARTO QVÆSITO,

An dato quod hic homicida Clerici adulteri incurrerit irregularitatem, quis possit cum eo dispensare?

Respondi in hac irregularitate posse Episco- 65 pum dispensare Ratio est, quia hoc homicidium est occultum, & non fuit proditorium, 66 nec per insidias factum, sed quando homicidium non est proditorium, nec factum per insidias, si est occultum non est Papæ reseruatum per *cap.* 67 *liceat in Tridem.* siquidem censetur homicidium causale culpabile, vt docent Turrianus, Vasquez, Hurtadus, & cum Barbosa, Diana *p.* 4. *tract.* 2. *resol.* 72. & cum Sà, Suarez, Palao, Machado, ego ipse *in nostro Directorio Confessariorum*, *p.* 2. *tr.* 13. *d* 2 *num.* 162. ergo cum quia Episcopus potest 68 dispensare cum homicida occulto, quando excedit moderamen inculpatæ tutelæ se, & sua defendendo, vt cum multis dixi *in nostro Directorio Confessariorum*, *p.* 2. *tr.* 13. *d.* 2. *num.* 1331. sed iste homicida est occultus, & non est proditor, sed ad summum solum excessit in moderamine inculpatæ tutelæ se,& sua defendendo; ergo optimè cum eo potest Episcopus dispensare, vt cum communi sententia ego docui *in eodem Directorio Confessariorum*, *suprà num* 1331. & idem possunt facere Regulares per priuilegium Sixti IV. quod *suprà* retulimus, & ego cum multis dixi *in nostro Directorio Regularium*, *p.* 1. *tr* 2. *d* 3. *num.* 65. & *in Directorio Confessariorum*, *p* 2. *tr.* 13. *d.* 3. *num.* 332.

Dices hoc homicidium non fuisse occultum, cum à duobus seruis, & duabus ancillis, & ab ipsa vxore fuerit visum. Responderur negando antecedens; nam ad hoc vt delictum sit occultum, quale requiritur in Tridentino, vt Episco- 69 pus possit ab illo absoluere, vel cum illud committente dispensare in irregularitate ex eo contracta, non requiritur quod à nemine sciatur, sed sufficit quod non sit publicum, aut noto- 70 rium, aut famosum, vt autem tale sit, requiritur vt sciatur à maiori parte viciniæ, quæ ad minus constet decem personis, vel quod non sit deductum ad forum contentiosum, aut si est, quod non sit in eo probatum vnico saltem teste, vt bene cum aliis Sanchez *lib.* 2. *cap.* 11. *num* 21. *& lib.* 8. *de matrim. d.* 34 *num.* 57. *&* 58. Bonacius *d.* 1. *q.* 3. *parte* 2. *num.* 1. & ego dixi *in nostro Directorio Confessariorum*, *parte* 2. *tract.* 12. *d.* 1. *num.* 221. Quando enim reus absoluitur in iudicio defectu 71 probationis non dicitur crimen deductum ad forum contentiosum cum effectu, etsi hoc fiat saluis testibus, vt ibi cum Sanchez dixi; Atqui hoc

hoc crimen non fuit deductum ad forum contentiosum, etsi fuit deductum, reus non fuit cognitus, nec citatus, nec fuit publicum, cum solum fuerit cognitum à quinque personis in magno populo, nec delictum in iudicio fuit saltem vnico teste contra reum probatum; ergo mansit inter terminos occulti ac per consequens potest ab Episcopo, vel etiam à regularibus dispensari per quod patet responsio quarto quæsito.

RESPONSIO AVTHORIS QVINTO QVÆSITO,

An per tertium homicidium incurrerit irregularitatem?

73 Respondi prædictum homicidam non incurrisse irregularitatem occidendo iudicem; qui eum è loco sacro volebat extrahere. Ratio est, quia reus in eo casu gaudebat immunitate Ecclesiæ, vt late in simili casu docet Giurba, *in consiliis crim. consil.* 30. *n.* 21. & in præsenti casu cum Maetio, Farinacio, Turriano, Palao, Diana, *p.* 4. *tract.* 10. *resol.* 6. Ergo si iudex per vim illum volebat ex atrio Ecclesiæ extrahere, eum licite poterat occidere. Patet consequentia, quia reus percussit iudicem cum moderamine inculpatæ tutelæ ob de-
74 fensionem immunitatis, qua fruebatur; Sed vnusquisque potest ius suum defendendo inuasorem occidere, si res grauis sit, sicut præsens vt patet, *ex cap. olim. de restitutione spoliat. cap.* 2. *de homicidio*, vim enim vi repellere licet, vt cum Cornelio, Gordono, Portel, Turriano, Villalob. Filiuc. & aliis dixi, *in nostro Directorio Confessariorum, p.* 2. *tr.* 13. *disp.* 2. *num.* 228. Diana, *part.* 4. *tr.* 2. *resol.* 4. & in præsenti casu P. Fr. Ludouicus à Conceptione, *tom.* 2. *examinis veritatis, tr.* 2. §. 1. *num* 36. Ergo iste homicida occidendo iudicem per vim eum volentem è loco sacro extrahere non incurrit irregularitatem.

75 Dices ad minus incurrisse irregularitatem ex defectu lenitatis. Respondeo negando antecedens, nam irregularitas ex defectu lenitatis non
76 incurritur, nisi à publicis ministris, vt tenet cum Vasquio, Turriano, Diana, *p.* 1. *tr.* 5. *resol.* 79. & *p.* 1. *in additamentis ad resolutionem* 46. & cum aliis Ausonius, *verbo irregularitas, n.* 54. P. Fr. Ludouicus à Conceptione, *suprà, n.* 35. Nec obstat quod iste reus inuentus fuerit à iudice cum clerico mortuo, sed occidens clericum iniuste non gaudet immunitate, vt docet Correa, *in relectione de im-*
77 *munitate Ecclesiæ, p.* 3. *n.* 3. & alij; ergo Respondetur negando minorem, nam hoc delictum non est exceptum in constitutione Gregoriana. Ita cum Marino, & aliis multis Diana, *p.* 1. *tr.* 1. *resol.* 34 & *p.* 4. *tr.* 1. *resol.* 86.

78 Nec obstat si dicas hunc reum non esse in Ecclesia, sed tantum confugisse ad ostium cuiusdam Sacelli, siue oratorij in medio campi existentis. Respondetur namque, quod etiam oratorium, siue Sacellum authoritate Episcopi fundatum, qualia sunt quæ habent cymbalum, siue campanam super tectum, & publice pulsantur, gaudent immunitate, vt cum Peregrino, Sanchez, & aliis docet Ausonius verbo, *immunitas quoad loca, num.* 3.

79 Nec obstat quod solum portam dicti sacelli apprehenderet, nam id sufficit ad immunitatem; Nam appellatione Ecclesiæ venit etiam ostium, ita cum Gambacurta, & aliis Ausonius, *verbo irregularitas quoad loca, n.* 11. Imo etiamsi solum tangeret muros ipsius Sacelli, siue oratorij gauderet immunitate, vt tenet cum Riccio, & aliis Diana, *part.* 3. *tr.* 1. *resol.* 73. & *p.* 6. *tr.* 1. *resol.* 3. Ausonius, *suprà, num.* 11. Per quod patet responsio quinto quæsito.

RESPONSIO AVTHORIS SEXTO QVÆSITO.

An dato quod per tale homicidium incurrerit irregularitatem, quis possit cum eo dispensare?

80 Respondi quod dato quod hic homicida occidendo illum iudicem incurrerit irregularitatem, cum eo posse Episcopum dispensare. Et ratio est, quia iste homo solum potuit incurrere irregularitatem, quia aliquo modo grauiter excessit moderamen inculpatæ tutelæ in ipsum defendendo, ne è loco sacro à iudice per vim extraheretur; sed Episcopus potest dispensare in irre-
81 gularitate orta ex homicidio casuali occulto, vt quando fit in sui defensionem absque moderamine inculpatæ tutelæ, vt docet cum multis Diana, *p.* 10. *tr.* 11. *resol.* 41. Ego ipse, *in nostra Directorio Confessariorum, p.* 2. *tr.* 13. *d.* 2. *num.* 131. Tum
82 quia Episcopus potest dispensare in irregularitate orta ex homicidio casuali occulto commisso ex subita rixa, vt ibi dixi cum Diana; ergo cum istud homicidium solum fuerit culpabile, vel quia fuit commissum non seruato moderamine inculpatæ
83 tutelæ, vel quia fuit commissum ex subita ira, & rixa; & aliàs sit occultum, cum illud solum sciant duo serui ipsius homicidæ, & duo satellites, &
84 duæ fœminæ, qui testes non sufficiunt ad faciendam rem publicam, vel notoriam, vt diximus in responso quarto huius consulti, nec alias delictum fuerit deductum, ad forum contentiosum, optime in hac irregularitate potest Episcopus dispensare. Et idem possunt facere Regulares per sua priuilegia, siquidem possunt dispensare in irregularitate in omnibus casibus, in quibus potest Episcopus
85 iure ordinario, *ex priuilegio Sixti IV.* vt *suprà* diximus, *quæsita* 4. & latius dixi, *in nostro Directorio Regularium, p.* 1. *tr.* 2. *d.* 3. *n.* 6. & *in nostro Directorio Confessariorum, p.* 2. *tr.* 13. *d.* 3. *num.* 332. & hæc saluo meliori iudicio.

CONSVLTVM XCIV.

De religioso expulso ab ordine, an possit ad ordines promoueri, & ad beneficium curatum sine Papa dispensatione vbi multa de expulsis quoad beneficia.

SVMMARIVM.

1 *Ponitur casus, seu factum.*
2 *Donati primæ professionis nostra Carmelitana excalceatæ familiæ cum tribus votis simplicibus sunt veri religiosi.*

3 *Talis modus viuendi fuit approbatus ab Clemente VIII. & nouissimè ab Alexandro VII.*
4 *Satisfit Magno Magistro Arauio in hac parte.*
5 *Donatus primo professionis expulsus à nostra religione licitè potest in saeculo promoueri ad sacros ordines, si alias habeat patrimonium, vel beneficium.*
6 *Decretum sacrae Congregationis de mandato Vrbani VIII. in contrarium, solum loquitur de religiosis solemniter professis.*
7 *Praedicti donati primae professionis non sunt solemniter professi.*
8 *Ponitur argumentum in contrarium, & soluitur.*
9 *Religiosi votorum simplicium eiecti à religione non sunt incapaces beneficiorum, aut dignitatum.*
10 *Licitè possunt promoueri ad beneficia, etiam curata.*
11 *Religiosi votorum simplicium eiecti à religione aliquam notam incurrunt, non tamen irregularitatem ex infamia.*
12 *Irregularitates non incurruntur, nisi expressa sint in iure.*
13 *In iure nulla irregularitas imponitur eiectis, etiamsi sint solemniter professi.*
14 *Eiecti à religione debent postponi aliis in petitione beneficij, ob eam solam causam, quia fuere eiecti.*
15 *Optime faciunt praelati Ecclesiarum facientes statutum eos non admittendi ad beneficia, Canonicatus, & praebendas.*
16 *Donati secundae professionis in ordine nostro sunt veri religiosi solemniter professi.*
17 *De illis idem iudicium faciendum est, ac de aliis religiosis, si à religione eiciantur.*
18 *Solum ob incorrigibilitatem possunt eiici ab ordine.*
19 *Aliqui Doctores dicunt donatos solemniter professos, & alios religiosos eiectos posse promoueri ad ordines sacros.*
20 *Alij id negant praedictis eiectis solemniter professis.*
21 *Religiosi solemniter professi si eis à religione non imponatur suspensio contra eos lata à sacra Congregatione, possunt promoueri ad ordines, & possunt exerceri in ordinibus susceptis ante eiectionem.*
22 *Dicta suspensio lata à sacra Congregatione est solum comminatoria, & ferenda.*
23 *Verbum sit, est futuri temporis.*
24 *Talis eiectus si ordinetur non debet ordinari ad titulum religiosi, nec titulo patrimonij proprij.*
25 *Debet ordinari titulo aliquorum redituum ab Episcopo assignandorum.*
26 *Talis eiectus debet ordinari ab Episcopo suae originis.*
27 *Stando in opinione, quae ait eiectos esse ipso iure suspensos, nec posse promoueri ad ordines talis sententia non procedit, quando aliquis eiicitur, eo quod eius professio fuerit nulla.*
28 *Idem dicendum est de illis, qui iniuste eiiciuntur.*
29 *Dum non constat de iniustitia eiectionis se debet habere expulsus in foro externo, vt vere suspensus.*
30 *Idem dicendum est quando religiosus licet culpatus non eiicitur seruatis conditionibus in decreto de eiectis requisitis.*
31 *Conditiones appositae in decreto de eiectis non sunt obseruandae in eiectione nostrorum donatorum primae professionis.*
32 *Cum coadiutoribus formatis, tam spiritualibus, quam temporalibus Societatis Iesu, nec cum illis, qui tantum vota biennij habent in eorum eiectione, non obseruantur dictae conditiones, positae in decreto de eiectis.*
33 *Aliqui dixerunt donatos, & alios religiosos solemniter professos, si eiiciantur esse incapaces ad recipiendum beneficium, cui annexa sit functio ordinis.*
34 *Collatio beneficij supponit ordinis exercitium.*
35 *Nequit conferri illi, qui est suspensus ab omni exercitio ordinis, etiam minoris.*
36 *Regularis qui ex ordine mendicante transit ad non mendicantem est ibi incapax officij prioris, ministri, Vicarij, &c.*
37 *Taliter translatus, etiamsi fuerit canonicus regularis, est incapax beneficij saecularis*
38 *Maiori poena dignus est, qui eiicitur ab ordine, quam qui transit ab ordine mendicante ad non mendicantem.*
39 *Tales eiecti, si eis non imponatur dicta suspensio à praelatis religionis sunt capaces beneficiorū.*
40 *Si talis suspensio a praelatis religionis eis imponatur adhuc sunt capaces recipiendi beneficia, etiam curata.*
41 *Diuersae & separabiles poenae sunt, suspensio ab officio, & suspensio a beneficio, & vna aliam non includit.*
42 *Vna sine altera potest executioni mandari.*
43 *Compati potest fructus beneficij, etiam curati sine ordinis exercitio.*
44 *Suspensus ab ordinis exercitio, si ei conferatur beneficium curatum intra debitum tempus debet procurare suae suspensionis absolutionem, vt possit frui beneficio*
45 *Suspensio ab officio per se non includit suspensionem à beneficio.*
46 *Suspensus à beneficio non est suspensus ab officio.*
47 *Suspensus ab officio, seu ordinum exercitio, non est suspensus a beneficio.*
48 *Collatio beneficij facta suspenso ab officio licita, & valida est.*
49 *Collatio beneficij facta his eiectis licita, & valida est.*
50 *Respondetur* ad cap. final. de rescriptis.
51 *Ad simplicis beneficij collationem sufficit prima tonsura.*
52 *Prima tonsura non est ordo.*
53 *Beneficij actiua receptio, & collectio passiua dari, & existere potest, sine ordine, & sine exercitio illius.*
54 *Beneficium curatum non supponit in illud recipiente actualem ordinem sed solum potentialem, seu aptitudinalem.*
55 *Qui est suspensus ob exercitia ordinis actualiter non est capax recipiendi beneficium curatum.*
56 *Poena non irrogatur, nisi expresse in iure imponatur.*
57 *Ponitur argumentum in contrarium.*
58 *Ponuntur aliquae confirmationes eiusdem argumenti.*
59 *Soluitur primum argumentum.*
60 *Soluitur prima Confirmatio.*
61 *Soluitur secunda confirmatio.*
62 *Si praelati religiosis solemniter professis non imponant suspensionem ab exercitio ordinis*

non

non indigent aliqua dispensatione ad ministrandum in sacris.

63 *Si talis suspensio eis imponatur, vel in sententia, qua dicis ab eis incurri ipso iure, talis suspensio tollenda est a Romano Pontifice, vel a prelatis regularibus ipsius expulsi.*

64 *Non potest tolli ab Episcopo.*

65 *Res per quas causas nascitur, per easdem dissoluitur.*

66 *Prelati regulares possunt absoluere à suspensione Papa reseruata, etiam saculares.*

67 *Eiecti non possunt exercere munus prædicandi, nec audiendi confessiones.*

68 *De licentia prelatorum religionis, à quibus eiecti sunt, si sint ab Episcopo approbati, possunt prædicta munera exercere.*

69 *Religiosus approbatus ad Confessiones in aliqua Diœcesi, si à religione eiciatur, ex vi talis approbationis non potest audire confessiones in ea diœcesi; non ex defectu approbationis, sed ex defectu iurisdictionis.*

70 *Per Iubilaeum, vel delegationem parochi, vel per bullam cruciata, potest talis religiosus eiectus eligi ad audiendas confessiones.*

71 *Si Religiosus eiectus in aliqua Diœcesi sit approbatus ad audiendas confessiones, & ad prædicandum, de licentia prælati regularis, qui eum à religione eiecit, potest in ea Diœcesi audire confessiones, & prædicare.*

CASVS, SIVE FACTI SPECIES.

1 QVIDAM donatus nostræ religionis primæ professionis à me ipso fuit expulsus in nostro Collegio Viennensi in Lusitania, qui postquam à religione eiectus fuit, ordinatus fuit ordinibus sacris, & accepit beneficium curatum.

Quæsitum fuit à me primo, An prædictus à religione expulsus posset licite ascendere ad sacros ordines? Secundo An posset licitè & valide ei conferri beneficium curatum? Tertio An idem iudicium faciendum sit de donatis secundæ professionis in ordine ad ordines? Quarto An donatis secundæ professionis vel religiosis choristis expulsis possint conferri licite, & valide beneficia etiam curata? Quinto quis possit dispensare cum religiosis professis solemniter expulsis, ad hoc vt ministrent in sacris, vt prædicent, & audiant confessiones?

RESPONSIO AVTHORIS PRIMO QVÆSITO,

An donatus Carmelitarum discalceatorum primæ professionis ab ordine expulsus possit licite in sæculo ascendere ad sacros ordines?

2 PRo huius casus explicatione suppono vt certum, Donatos nostræ Carmelitanæ excalceatæ familiæ professionis votorum simplicium, esse veros religiosos; siquidem eius vita, & professio cum tribus votis simplicibus, vt laudabilis approbata fuit tum à Clem. VIII. vt latius *dixi in nostro Directorio Regularium, p. 2. tract....d. num....*

3 Tum quia nouissime approbata fuit ab Alex. VII. vt patet ex bulla, qua omnes & singulas constitutiones nostras approbauit, & confirmauit his verbis. *Et præterea constitutionibus, quas pro stabiliendo sub vera religionis obseruantia eorum laudabili proposito, prouide cognoscimus emanasse, libenter cum a nobis petitur Apostolici muniminis adiungimus firmitatem, prout in Domino conspicimus salubriter expedire.* Et Infra, per Incertas constitutiones Apostolica authoritate tenore præsentium approbamus, & confirmamus, illisque inuiolabilis Apostolicæ firmitatis robur adiicimus: Sed vna ex his constitutionibus approbatis, & confirmatis in hac bulla, est quæ continet modum, & vitam horum Donatorum primæ professionis, vt patet *ex 2. parte nostrarum constitutionum, cap. 3. num. 4.* Ergo talis modus viuendi vt vere religiosus, & laudabilis ab Alexandro VII. fuit approbatus, & confirmatus, vt patet ex illis verbis, & præterea constitutionibus, quas pro stabiliendo sub vera religionis obseruantia eorũ laudabili proposito, prouide cognoscimus emanasse.

4 Vnde reiiciendus est Arauio, *in suis Decisionibus tract. 3. q. 32. n. 23.* Nam si ideo ibi negabat huiusmodi donatos trium votorum simplicium nostræ excalceatæ Carmelitanæ familiæ esse veros religiosus, quia deficiebat approbatio sedis Apostolicæ, sicut fecit cum Iesuitis, approbando eorum primam professionem trium votorum simplicium, iam talis approbatio à sede Apostolica habetur, vt patet *ex prædicta bulla Alexandri VII.* & ex *alia Clementis VII.* quam ipse Arauio non viderat, vt dixi *in nostro Directorio Regularium, vbi suprà,* quæ omnino videnda sunt, vt videas firmitatem huius sententiæ; ibi enim omnibus argumentis in contrarium respondemus, & quæ ibi dicta sunt, hac approbatione nouissima Alexandri VII. manent magis roborata, & confirmata. His igitur suppositis,

5 Dico huiusmodi donatum expulsum à nostro Carmelitano excalceato ordine licite posse ad ordines sacros promoueri, si aliàs habebat competens patrimonium, vel beneficiũ ad cuius titulum ordinetur. Ratio est, quia in iure nulla alia datur prohibitio, nisi Decretum Sacræ Congregationis de speciali mandato Vrbani VIII. editum 21. Septembris anno 1624. in quo eiecti à Religione suspenduntur perpetuo ab exercitio ordinum, imo & à receptione illorum; siquidem vetita censetur susceptio ordinum, quibus est vetitus vsus illorum,

6 vt vult cum Bonacina, Lezana, Pelizarius, *tract. 8. cap. 7. n. 25.* Sed tale decretum solum loquitur de eiectis solemniter professis, vt notauit Pelizarius, *suprà, n. 14.* Quintanadueñas, *tract. 13. singularium ad suspensionis censuram, singulari 12 n. 5.* & colligitur ex eodem decreto ex illis verbis, vt in posterum ex religionibus nullus legitime professus eiici

7 possit, &c. Ergo cum prædicti donati non sint solemniter professi, de illis non loquitur prædictum decretum, sicut nec etiam loquitur de patribus Societatis, qui tantum habent prædicta vota simplicia, vt ait Quintanadueñas, *suprà, n. 5.* & Pelizarius, *loco citato.*

8 Dices sacra Congregatio in prædicto decreto hanc pœnam imponit omnibus religiosis eiectis extra religionem degentibus; sed prædicti donati erant veri religiosi vt *suprà* diximus, & eiecti degunt extra religionem; ergo etiam de illis loquitur decretum. Et idem de patribus Societatis votorum simplicium dicendum est. Respondetur prædicta verba decreti referri ad professos solemniter; Nam cum hæc clausula antecedat clausulam

suspensionis præfatæ pro eiectis impositæ, ad illam refertur, nam regulariter clausula sequens, refertur, & trahitur ad omnia præcedentia vt docet Bartolus, *l. vltima, ff. de reb. dub. C. x. requiritur 41. de appellat.* Anton.Gab. *lib. 6. eodem titul. de clausul. concl. 9.* Gonzales, *ad reg. 8. Cancellariæ glossa 32. num. 3.* Riccius, *prax. resol. 92. num. 2.* & Rota apud Cened. *post tractatum de censuris decisione 51. num. 4.* Quæ regula præcipuum locum habet in odiosis, vt notant aliqui DD. præcedentem autem clausulam de eiectis solenni professione ligatis loqui patet ex incorrigibilitate, pœnitentia, & aliis circunstantiis in ea appositis ad professorum eiectionem requisitis, quæ iuxta nostras constitutiones confirmatas ab Alexandro VII. minime ad eiectionem prædictorum donatorum primæ professionis requiruntur, cum ipsi propter solum vnum peccatum mortale eum scandalo sæcularium ab ordine eiici possint, vt patet, *ex 2. p. nostrarum constitutionum, cap. 3. num.....* Ergo prædicti donati non includuntur in dicto decreto, sicut nec etiam Patres Societatis Iesv, qui tantum habent vota simplicia, vt ait Quintanadueñas, *supra, num 5.* Ergo licite possunt prædicti donati primæ professionis ab ordine expulsi promoueri ad ordines sacros, si alias habeant titulum patrimonij, vel beneficij, vt supponimus.

RESPONSIO AVTHORIS SECVNDO QVÆSITO,

An eis possit tribui licite, & valide beneficium curatum?

9 Respondi me non inuenire in iure, nec in Pontificiis decretis huiusmodi religiosos votorum simplicium eiectos, etiam ob suos defectus à religione esse incapaces beneficiorum, aut dignitatum, sicut nec ipsos patres Societatis votorum simplicium ob similes defectus eiectos à religione incapaces inuenit Quintanadueñas, *tract.* 10 *16. singulari 18. num. 3.* Vnde sicut illi, ita & nostri donati, sicut possunt licite promoueri ad ordines sacros, ita & promoueri ad beneficia simplicia, & etiam curata, siquidem in iure nulla datur prohibitio, & alias decretum de eiectis non loquitur de his donatis votorum simplicium, sed de Religiosis solenniter professis.

Dices prædicti donati etiam votorum simplicium eo ipso quod à Religione eiiciantur sunt infames infamia facti; sed quilibet infamis est irregularis; ergo tales censendi sunt omnes eiecti à religione, vt ait Lezana, *tom. 1. cap 25. num. 18.* Rodriguez, *tom. 1. q 30. art. 21.* Portel. *verbo eiicere, n. 7.* Miranda, *p. 1. manualis, q. 51. art. 7.* & de ipsis donatis qui tantum habent vota simplicia idem docet Nauarrus apud Quintanadueñas, *supra, n. 5.* Ergo tales donati non possunt promoueri ad ordines, nec ad beneficium curatum. Respondeo Prædictos Doctores loqui de religiosis solenniter professis, & dato quod loquantur etiam de illis, qui tantum habent vota simplicia, vt sunt patres Societatis, & nostri donati primæ professionis; Respondeo cum Pelizario, *tract. 8.* 11 *cap. 8. num. 34.* Quod licet tam illi, qui solum habent vota simplicia, quam etiam religiosi solen-12 niter professi ex eiectione aliquam notam incurrant, non tamen eo sensu irregulares, siquidem irregularitates non incurruntur, nisi expresse sint in iure; sed in iure nulla talis irregularitas impo- 13 nitur prædictis eiectis, etiam solenniter professis, sed tantum suspensio ab ordinibus; ergo non est cur nos eam illis imponamus, sed de hoc *infra* redibit sermo.

Aduerte tamen, quod licet prædicti donati 14 non sint irregulares, aut incapaces beneficiorum, etiam curatorum, debere proponi in petitione beneficij aliis ob eam solam causam, quia eiecti fuere à religione, siquidem ob eiectionem magnam incurrerunt notam, eo quod deseruerint Dei castra, ad quæ se voto, & Sacramento obstrinxerant. Ita Nauarro, & cum eo Felicianus de Solis, & Vasquius, quos refert & sequitur Quintana- 15 dueñas, *supra, num. 5.* Vnde optime faciunt Prælati Cathedralium Ecclesiarum, si faciant statutum eos non admittendi ad dignitates, canonicatus, præbendas, & beneficia curata: nam cum hi regulariter ob graues culpas eiiciantur, nunquam possunt bonum præbere exemplum, quod in eis qui ad prædicta eliguntur desideratur; per quæ patet resolutio ad secundum quæsitum; nam cum id prædictis eiectis non interdicatur, licite potuit prædictus donatus promoueri, non solum ad ordines sacros, sed etiam ad beneficium curatum.

RESPONSIO AVTHORIS TERTIO QVÆSITO,

An idem iudicium faciendum sit de donatis nostræ religionis secundæ professionis in ordine ad ordines, ac de donatis primæ professionis?

Respondi negatiuè: Nam donati Carmelitani 16 excalceati secundæ professionis sunt veri religiosi solenniter professi, vt patet ex breui Vrbani VIII. confirmato ab Alexandro VII. quod refertur, *in nostris constitutionibus 2. p. cap. 3. n. 6.* Vbi loquens constitutio de donatis secundæ professionis ait, ipsos enim vere, & proprie religiosos fuisse, & esse semper religio censuit, & cen- 17 set, & sanctissimus dominus noster Vrbanus Papa VIII. per suas literas Apostolicas in forma breuis declarauit, vnde de illis idem iudicium faciendum est, ac de aliis religiosis solenniter professis, vt etiam declarauit Gregorius XV. in alia bulla, quæ affertur, *in nostris constitutionibus 4. p. cap. 4. n. 4.* prope finem, quæ omnia confirmauit Alexander VII. vt diximus.

An autem Religiosi solenniter professi eiecti 18 ob incorrigibilitatem, ob quam solam, iuxta prædictum decretum sacræ Congregationis, & nostras constitutiones, *p. 4. cap. 6. n. 2.* possunt eiici, tam donati secundæ professionis, vt patet *ex eadem constitutione, p. 4. cap 4. n. 6.* quam alij religiosi solenniter professi, possint ad sacros ordines promoueri? Affirmat cum Nauarro, Sanchez, *lib.* 19 *7. consil. cap. 1. d. 24.* si habeant omnia requisita, & alioquin delicta, ob quæ eiiciuntur, non inducant irregularitatem, aut aliam inhabilitatem, non enim est textus ait Sanchez, id prohibens.

Alij absolute dicunt eiectos, siue donatos so- 20 lemniter professos, siue religiosos choro deputatos,

tatos, non posse promoueri ad ordines sacros. Ita Bonacina, *q. 2. de clausura, p.12. §.6.n.1.* Lezana, *tom.1. cap.13. n.8.* Pelizarius, *tract.8. cap 7. n 25.* Quintenadueñas, *tract. 14. singularium, singulari 22. n.5. & singulari 15. n.1.* Et ratio illorum est, quia cum prædictis eiectis vetitus sit vsus cuiuscunque ordinis sacri, etiam censetur vetita susceptio ipsius ordinis sacri, siquidem ordines suscipiuntur, vt exerceantur. Tum quia huiusmodi eiecti carent titulo, ad quem promoueantur, vtpote qui carent titulo paupertatis proprio religiosorum, cum non debeant ali à religione, nec sint capaces patrimonij, aut beneficij habentis annexum ordinem, aut functionem illius, siquidem illum exercere non valent.

21 Verùm ego existimo tales eiectos, si eis à religione à qua eiiciuntur non imponatur dicta suspensio, vt imponi potest, attenta qualitate delictorum, & posse promoueri ad ordines sacros, si alias habeant titulum, & exercere in ordinibus susceptis ante eiectionem. Ita cum Nauarro, Sanchez, Laurero, Cespedes, *de exemptione d. 3. n. 13.* Rodriguez, *tom.3 quæstionum regularium, q.13. art.3.* probabile putat Pelizarius, *tract.8. cap.7. n.25. & tract.8. cap.2. n. 167.* Ratio est, quia dicta suspensio est solum comminatoria, ac ferenda, liquidem lata est per verbum futuri temporis, sint perpetuò suspensi, nam verbum sint, est futuri temporis Sanchez, *lib.2. moralium, cap.38. n.90.* Aut saltem ambiguum, an sit futuri optatiui modi, aut præsentis subiunctiui; sed in dubio inclinandum est in partem mitiorem; ergo si prædicta suspensio non feratur à prælatis, à quibus tales eiiciuntur, & promoueri possint ad ordines, si alias habeant titulum, & ministrare in susceptis, & ita habet vsus, siquidem quotidie videmus hos expulsos ministrare in ordinibus susceptis, nec Episcopi, aut prælati religionum id videntes impediunt, quod signum est, ita intelligere prædictum decretum sacræ Congregationis.

24 Aduerte tamen primo, quod vt prædictus eiectus ordinetur non debere ordinari ad titulum religionis, cum sit ab ea expulsus, nec titulo patrimonij proprij, cum sit incapax illius ratione voti paupertatis, sed titulo aliquorum redituum ab Episcopo designatorum, qui sint in proprietate Ecclesiæ, aut Episcopi, & assignati ad vsum religiosi eiecti. Ita Lezana, *verbo eiecti n.6.* & cum

25 Rodriguez, Cespedes, Pelizarius, *tract.8. cap.2. n.167.* Item talis eiectus debet ordinari ab Episcopo suæ originis, cum subiectio originis sit à natura, & amitti non possit, ideoque manet in religio-

26 so eiecto, quippe quæ non amittitur, etsi quis per mille annos extra originis domicilium existerit, teste Bartolo, *in l quæsitum, ff de legibus 3. & Soncin. consil. 35.* Pelizarius, *tract. 8. cap. 2. num.167.*

27 Aduerte 2. Quod etiam stando in sententia asserente eiectos ipso iure esse suspensos ab ordinibus, nec posse ad sacros ordines promoueri, quam *suprà* retulimus, talis sententia non procedit, quando aliquis eiicitur, eo quod eius professio fuit nulla; siquidem hic nunquam fuit Religiosus. Ita Quintanadueñas, *supra singulari 14. num.1.* Item talis suspensio non ligat professos, qui de Superiorum licentia exeunt ob iustas causas, v. g. ad subueniendum parentibus, nam cum horum eiectio culpæ non innitatur, pœna afficienda non est; Ita cum D. Thoma *2.2. quæst. 108. art. 4.* Gutierres, *can. lib. 2. cap. 30. num.12.*

28 Idem dicendum est de illis, qui iniuste eiiciuntur, vel quia eis falsa crimina imposita, & comprobata fuere, vel quia prælati rigidiores plus iusto male se cum illis gesserunt; hæc enim pœna suspensionis solos delinquentes tenere debet, iuxta *l.Sancimus, C. de pœnis, l absentem, ff. eodem* & docent Bertaxol. *in l. si quis maior. C. de transact. num 111.* Escobar, *de ratiociniis, cap.24 n.7.* Tusches. *tom 6. lit. P. conclus. 212.* Dum tamen non

29 constat de iniustitia expulsionis, se gerere debent expulsi in foro externo vt verè suspensi, propter scandalum. Quintanadueñas, *suprà, num.2.*

30 Idem dicendum est, quando religiosus licet culpatus non eiicitur seruatis conditionibus in hoc decreto assignatis, hoc est post annum incarcerationis, & incorrigibilitatem, &c. Nam forma legis omissa, seu non seruata corruit actus, seu dispositio legis, *l. si cum hi, §. si prætor de transacto, l. traditionibus, C. de pactis, reg. cap. cum dilecta, de rescriptis, cap. quia propter de elect. & c. de rebus Eccles. non alienandis, lib.6.* & docet eum Escobar, Farinacio, & aliis Barbosa, *de princip. lit. A. num.45.* quæ omnia à fortiori procedunt in nostra sententia, nam si prælati eiectis imponant dictam suspensionem in prædictis casibus, eos non ligat. Ita præcitati DD.

31 Aduerte 3. Conditiones appositas à sacra Congregatione in decreto de eiectis non debere obseruari in expulsione nostrorum fratrum donatorum primæ professionis; nam hi comparantur cum coadiutoribus spiritualibus, & temporalibus formatis Societatis Iesu, carent enim proprio, sicut illi, vt late diximus, *in nostro Directorio Regularium, p. 1. tr... d...n...* Sed cum coadiutoribus

32 formatis Societatis Iesu, tam spiritualibus, quam temporalibus, nec cum illis qui tantum vota biennij emiserunt, non sunt obseruandæ conditiones in prædicto decreto, vt sunt annua carceratio, incorrigibilitas, &c. vt docet Quintenadueñas, *tract.14. singulari 14. n.7.* Ergo idem dicendum est de nostris donatis primæ professionis, per quod patet responsio tertio quæsito.

RESPONSIO AVTHORIS
QVARTO QVÆSITO.

An Donatis solemniter professis, vel aliis religiosis choro destinatis expulsis, possint conferri licite, & valide beneficia Ecclesiastica.

33 Aliqui volunt asserere prædictos eiectos ex vi prædicti decreti sacræ Congregationis, quo priuantur ab ordinum exercitio, manere inhabiles ad recipiendum beneficium Ecclesiasticum, cui annexus sit aliquis ordo, seu functio ordinis; suspensus enim ab exercitio ordinum, suspenditur etiam à beneficio, cui ordo annexus est. Ita Bonacina, *tom.3. q. 2. p. 8. §.6. num. 4.* consonant Glossa, Valentia, Couarruuias, Syluester, Henriquez, apud Dianam, *p.5. tract.10.* quatenus asserunt suspensum absolute ab officio propter crimina, suspensum esse à beneficio, quia hoc non datur, nisi propter illud, & accessorium se-

34 quitur principale. Tum quia collatio Ecclesiastici beneficij necessario præsupponit ordinis exercitium

citium saltem passiuum; ergo conferri nequit 35 illi, qui absolutè ab omni ordinis, etiam minoris, exercitio suspensus est.

36 Confirmatur: Quia *in Clement. de regularibus, cap.* 1. statuitur, vt regularis, qui ex ordine mendicante ad non mendicantem, etiam diplomate Pontifico transit, ibi sit incapax officij Prioris, Ministri, Vicarij, &c. Et in Tridentino *sess.* 14. 37 *cap.* 12. statuitur, quod taliter translatus, etiamsi canonicorum regularium fuerit, ad beneficia sæcularia, etiam curata omnino incapax existat; sed grauiori ignominia, & pœna dignus est, qui 38 de religione mendicante, vel non mendicante ad sæculum redit, quam qui ad aliam religionem transit; ergo sicut qui ad ordinem non mendicantem ex mendicante transeunt, sunt ibi incapaces beneficij, ita & hi qui ad sæcula ejiciuntur ab ordine.

39 Verum hæc omnia in nostra sententia non habent locum, casu quo eiecti de facto non suspendantur ab exercitio ordinis à prælatis religionis, cum ipsi alias possint exercere ordines antea susceptos, & ad non susceptos promoueri, vt *supra* diximus. Dato tamen quod talis suspensio eis à prælatis imponatur, vel quis velit 40 stare sententiæ asserenti ipsos per eiectionem manere ipso iure suspensos ab ordinum exercitio, nec ad ordines ascendere posse, adhuc dico prædictos eiectos, si aliàs habeant, quæ de iure communi requiruntur, esse capaces recipiendi beneficia Ecclesiastica, etiam curata, nec suspen- 41 di à beneficio obtento, nec obtinendo. Ratio est, quia diuersæ, ac separabiles pœnæ sunt, suspensio à beneficio, & suspensio ab officio, ac 42 proinde, vna aliam non includit, & vna sine altera potest executioni mandari.

43 Confirmatur: Quia compati potest fruitio beneficij, siue simplicis, siue curati, sine ordinum exercitio; nam beneficio simplici sufficienter satisfit horas canonicas recitando, sine alio Ecclesiastico munere, aut ordinum functione, nec sub hac comprehenduntur temporalis beneficij administratio, aut fructuum perceptio; si vero curatum sit, potest ab ordinum exercitio suspensus constituere Vicarium, qui pro se inseruiat, donec suspensionis obtineat dispensationem, quam intra debitum tempus obtinere debet, vt possit frui dicto beneficio suscepto. Ita 44 Quintanadueñas *tr.* 14. *singul.* 16 *num.* 2. quæ sententia fulcitur authoritate Vgolini, Tanneri, Villalobos, Filliucij, Gordoni, Megalæ, Reginaldi, Turriani, Hurtadi, Connegij, Suarez, Sairi, Auilæ, Layman, quos citat, & sequitur Diana *p.* 5. *tr.* 10. *resol.* 1. asserentium suspensionem ab officio per se non includere suspensionem à be- 45 neficio. Adduntque Sanchez *de matrimonio, lib.* 3. *d.* 51. *num.* 11. & Coninkius *de Sacramentis d.* 15. *dub.* 2. *num.* 5. cum aliis, hoc intelligendum, etiamsi suspensio ab officio sit diuturna, ad perpetua.

46 Confirmatur 2. Quia suspensus à beneficio, non est suspensus ab officio, vt est communis Doctorum sententia cum Glossa *in cap. cum Vintoniensis de electione*; ergo è contra, suspensus ab officio, seu ordinum exercitio, non est sus- 47 pensus à beneficio; nam vt tradit Mendosius *ad reg.* 32. *Cancellariæ quæst.* 2. *num.* 2. Cabedo Lusitanus *decisione* 91. *num.* 4. *parte secunda*, validum argumentum est de beneficio ad officium, vt docent Caldera, de iure Fiscl, *cap.* 13. *num.* 16. Pereira *l. si curatorem, verbo locus, cap.* 59. *de integr. restit. minor.*

Confirmatur 3. Quia vt ait Hurtadus *de difficultate* 4. *de suspensione, num.* 8. Collatio beneficij facta suspenso absolutè ab officio non solum va- 48 lida, sed licita est, vt dicitur *in cap. vel non est compos.* 14. *de tempor. ordinat.* quam sententiam tenet etiam Acuña *in decret p.* 1. *dist.* 71. *c.* 3. *num.* 3. Quintanadueñas *supra nu.* 7. Ego ipse *in nostro Directorio Confessariorum, p.* 2. *tract.* 12. *d.* 4. *num.* 713. contra Coninkium *d.* 15. *dub.* 2. *num.* 7. Layman *lib.* 2. *tr.* 5 *p.* 3. *cap* 1. *num.* 3. & Marcerum *de Sacramentis in* 3 *part. quæst.* 2. qui dicunt talem collationem beneficij validam esse, non tamen licitam; ergo collatio beneficij facta huiusmodi eiectis 49 suspensis, non solum valida, sed etiam licita est.

Ad rationes dubitandi Respondeo, benefi- 50 cium dari propter officium, *ex cap. fin. de rescriptis in* 6. solum est, quod datur in sustentationem eorum, qui officiis diuinis: v. gr. canonicis horis, vel aliis functionibus incumbunt, vt explicant Toletus *lib.* 5. *cap.* 76. & Garcia 1. *p. cap.* 2. *num.* 60. Harum autem plures esse possunt, quæ non sint necessario ordinum exercitio annexæ, & quarum exercitiis capaces sunt ex se beneficium obtinentes, & exercebunt sublata suspensione, & quid accessorium est beneficium respectu officij, cum ad inuicem separentur, & licet beneficium conferri nequeat sine ordine, seu ordinis dispositione, conferri verò potest sine ordinis exercitio.

Ad vltimum Respondetur, quod cum ad 51 simplicis beneficij collationem sufficiat prima tonsura, quæ non est ordo, beneficij actiua re- 52 ceptio, & collatio passiua dari, & existere possit, sine ordine, & à fortiori sine exercitio illius ordinis, ac ita suspensus ab hoc exercitio capax est recipiendi simplex beneficium, curati vero beneficij, seu muneris parochi acceptio, 53 seu assignatio passiua, cum non supponat, vel afferat actuale ordinum exercitium, sed quasi potentiale, vt ita dicam, seu aptitudinem ad parochi functiones exercendas, qui ab actuali 54 ordinum exercitio suspenditur, minimè à passiua collatione, & actiua receptione suspensus manet, nec absolutè ineptus, aut inca- 55 pax est, cum suspensionis dispensationem obtinere queat.

Ad vltimam Confirmationem Respondetur, quod licet grauiori pœna expulsi digni sint, quam illi qui ab ordine mendicante ad non mendicantem transeunt, quia tamen pœna non irrogatur, nisi expressè iure caueatur, iuxta *authen-* 56 *tic. de non eligend. secund. nubend. §. fin autem*, & Doctores *in l. cum quidem, ff. de liber. & posth. & in cap fin de iure patron.* cum expressè hæc pœna non sit imposita eiectis à religione, sed tantum ex mendicante ordine ad non mendicantem transeuntibus, his, & non illis, irrogatur.

Dices, Religiosi intra claustra degentes sunt 57 incapaces beneficij curati, vt patet ex decreto sanctæ Congregationis Concilij Tridentini *in cap.* 1. *sess.* 14. vbi sanctissimus Gregorij XIII. declarauit, non licere Canonicis regularibus, etiam de licentia sui generalis, absque permissu summi Pontificis, assumere curam animarum ad tempus, multoque minus beneficium curatum

ad

ad tempus; & quod sint incapaces beneficij simplicis patet ex *cap. super de regul.* & ex aliis textibus, quos refert, & sequitur Sanchez *lib. 7. summa cap. 29. num. 75.* ergo si regulares intra claustra religiose degentes incapaces sunt beneficij, tam simplicis, quam curati, expulsi à religione propter crimina; proculdubio incapaces erunt prædicti beneficii.

58 Confirmatur: Quia prædicti deserentes Dei castra sunt infames, vt patet tum ex definitione infamiæ, quæ est famæ priuatio, aut diminutio status personæ alicuius; sed hi priuantur felicissimo statu religiose; ergo sunt infames. Tum quia infamia iuris contrahitur, quando ius dicit aliquem esse infamem, *sed in iure ciuili l. 1. C. de dign. lib.* 10. statuitur, quod infamia notatur, qui ab exercitu ignominiæ causa ab Imperatore, eovè cui de ea re statuendi potestas fuerit, demissus est: ergo cum idem de spirituali malitia censendum sit, vt probat Euerardus, *lo 56. glossa* 1. *l. miles, ff. de re iudicata*, & Bartolus *ibi n* 3 sequitur eiectum ob sua crimina incurrere infamiam iuris.

Tum quia ipsi eiecti, etiam incurrunt infamiam facti; nam hæc contrahitur cum apud bonos, & graues viros est opinio de crimine graui alicuius, vt ait Alex. Scotus, *in Lexico ex l. 1.* Basilius *c. 22. de const. monast*, sed incorrigibilitas ob quam professus ejicitur est grauissimum crimen, vt tradit Menochius *num 22. cap cum ab hominibus de iudiciis*, Sanchez *lib. 2. cap 24. num. 19.* ergo tales eiecti sunt infames infamia iuris, & facti, ac per consequens incapaces beneficij, tam simplicis, quam curati, vtpote irregulares.

59 Respondeo ad primum, in illis decretis solum transeuntibus à religione mendicante ad non mendicantem imponi illam pœnam, non vero expulsis; vnde cum simus in materia pœnali, non est facienda extensio. Tum quia in expulsis non datur eadem ratio, ac in Religiosis mendicantibus transeuntibus ad non mendicantes, nam expulsi iam sunt liberi ab exercitiis religionis, à quibus tamen non sunt liberi non mendicantes, & maximè negotiis sæcularibus implicarentur, si essent capaces beneficiorum, tam simplicium, quam curatorum, quæ ratio in expulsis non militat, cum liberi degant in sæculo.

60 Ad primam Confirmationem Respondetur, negando prædictos eiectos esse infames infamia iuris, vnde ad probationem Respondetur, infamiam iuris non incurri nisi sit expressa in iure, expulsis autem nulla in iure expressa est infamia: Ad illud quod dicitur ex *l. 1. C. de dignitatibus*, Respondetur, prædictam legem intelligi de eo, qui ob crimina ab ordinibus degradantur, non vero de illis, qui ab ordine religioso expelluntur, non hæc pœna in iure illis non est imposita.

61 Ad secundam confirmationem de infamia facti Respondetur, infamiam facti præcisè non impedire præcisè exercitium ordinum susceptorum, nisi crimen tale sit, vt inducat ipso iure irregularitatem peculiarem, quale est homicidium, nullum enim est delictum, quantumuis grauissimum sit, quod ratione delicti inferat irregularitatē nisi homicidium; alia enim delicta, faciunt irregularem, non est ratione delicti, sed ratione infamiæ ex eis resultantis, vt cum Suario, Nauarro, & aliis dixi *in nostro Directorio Confessariorum, parte 2. tr. 13. dub. 2. n. 313.* Ab hac autem irregularitate ex infamia liberari potest eiectus per emendationem illorum delictorum, ob quæ fuit expulsus, nam res per quascunque causas nascitur, per easdem dissoluitur, ita Basæus *verbo irregularitas* 10. *num.* 5. & cum Bonacina ego ipse *suprà num.* 313. cum ergo prædicti eiecti emendati sint ab illis criminibus, ob quæ eiecti sunt, vt suppono, & ministrare possunt in ordinibus susceptis, & capaces sunt beneficiorum Ecclesiasticorum, per quæ patet responsio quarto quæsito.

RESPONSIO AVTHORIS QVINTO QVÆSITO.

Quis possit dispensare cum religiosis solemniter professis expulsis ad hoc vt ministrent in sacris, vt prædicent, & confessiones audiant?

Respondi, quod in nostra sententia, in qua diximus prædictos expulsos non incurrere ipso iure suspensionem ab exercitio ordinum, sed talem suspensionem tantum esse comminatoriam & posse illis à prælatis imponi, in hac igitur sententia, si prælati talem suspensionem eis non imposuerunt, tunc nulla indigent dispensatione ad ministrandum in sacris, sed solum ipsi expulsi tenentur bene viuere, vt purgent infamiam, quam ob incorrigibilitatem contraxerunt. Posita tamen bona vita, ex qua apud probos, & graues viros, bona opinio de nouo insurgat, & mala quæ antea orta erat ex incorrigibilitate tollatur, possunt ipsi expulsi ministrare in sacris, non esto ex tali infamia facti insurgeret aliqua irregularitas, hæc per emendationem vitæ omnino tollitur, vt *suprà* diximus, & latius *in nostro Directorio Confessariorum, p. 2. tract. 12. disput. 2. num. 313. & 317.* (62)

63 In opinione tamen asserente professos expulsos contrahere ipso iure dictam suspensionem, vel casu quo à prælatis eis imponatur in nostra sententia, tunc Respondeo, talem suspensionem debere tolli, vel à Romano Pontifice, de quo (64) non est dubium, vel ab ipsis prælatis regularibus ipsius expulsi. Non potest vero tolli ab Episcopo, quia in ipso decreto ab Episcopis aufertur potestas absoluendi à tali suspensione, vt patet ex illis verbis decreti, item vt eiecti extra religionem degentes sint perpetuo suspensi ab exercitio ordinum, sublata ordinariis locorum facultate dictam suspensionem relaxandi, aut moderandi, per quæ verba videtur Pontifex hanc suspensionem sibi reseruare. Quod autem Prælati (65) regulares ipsorum expulsorum eam possint relaxare patet; Tum quia res per quas causas nascitur, per easdem dissoluitur, & cum ab illis hæc suspensio eis imponatur, ab eis absque dubio tolli potest, in hoc enim subsunt illis.

66 Tum, quia prælati regulares possunt absoluere à suspensione Papæ reseruata, non solum suos subditos, sed etiam sæculares, vt patet *ex Bulla Pauli III.* vt cum Sorbo, Portel, Miranda, Bordono, & aliis multis dixi *in nostro Directorio Confessariorum*

feſſariorum, p.1. tr.1. d.16. num. 1359. Ergo quamuis expulſi non ſubdantur prælatis regularibus, niſi quoad reuocationem ad ſtatum regularem, vt vult Pelizarius, *tom.1. tract. de votu cap.4. ſect.4. q.* 24. Adhuc ab illis poſſunt à prædicta ſuſpenſione abſolui, imo expedit; vt aduertit Rodriguez, *tom* 3. *q.* 13. *art.* 53. & cum eo Pelizarius, *tr.8. cap.2. n.*167. vt prælati regulares cum prædictis eiectis diſpenſent in quibus poſſunt, ne poſtea miſelli cogantur pro diſpenſatione Epiſcopos, aut etiam Papam adire, cum magno labore, & difficultate.

An autem prædicti electi poſſint exercere munus prædicandi, vel audiendi confeſſiones? Reſpondeo non poſſe proprio ſuo motu, vt patet, *ex decreto bullato Innocentij IV.* conceſſo fratribus minoribus, quod refert Miranda, *p.* 1. *manualis, q* 52. *art.*5. Lezana, *ſuprà, n.*18. Portel, *verbo eiicere, n.*10. Quod priuilegium etiam eſt conceſſum prædicatoribus, & nobis Carmelitis, vt teſtatur Emanuel, *tom* 3 *q.*32. *art.*9. Illo tamen licet odioſo, quoad regulares particulares, gaudent omnes religiones communicantes, ſiquidem eſt fauorabile Religioni. Ita cum Rodriguez, Ceſpedes, Pelizarius, *ſuprà, n.*26.

67 — *(margin number beside the preceding paragraph)*

68 An autem de licentia prælatorum religionis poſſint ipſi eiecti exercere munus prædicandi, & confitendi, ſi alias ſint ab Epiſcopo approbati? affirmat Portel, *verbo eiicere, num* 10. Quiritanadueñas, *tr.* 14. *ſingulari* 15. *num.* 3. nec diſſentit Pelizarius, *ſuprà. num.* 26. & patet, *ex eodem decreto Innocentij IV.* illis verbis, proprio motu non præſumant prædicare, ſeu confeſſiones audire, vel docere, niſi de licentia ſedis Apoſtolicæ, aut prædictorum miniſtrorum; ergo de licentia ipſorum, poſſunt & audire confeſſiones, & prædicare, ſuppoſita approbatione Epiſcopi.

An autem regularis in aliqua Diœceſi approbatus; ſi forte dimittatur à Religione poſſit vi talis approbationis audire confeſſiones in ea Diœceſi, in qua fuit approbatus, etiam poſtquam dimiſſus eſt? Reſpondeo non poſſe, non quidem

69 ex defectu approbationis, quæ durat vſquequo reuocetur, ſed ex defectu iuriſdictionis, quam ille regularis habebat à Papa ex Priuilegio regularibus conceſſo, quod ceſſat, hoc ipſo quod ille deſinit eſſe religioſus. Vnde fit vt huiuſmodi re-

70 gularis per delegationem parochorum, nec non per Iubilæum, vel bullam cruciatæ, in dicta Diœceſi eligi poſſit in confeſſarium, vtpote qui re vera eſt approbatus ab ordinario loci, & de nouo modis ſupradictis acquirit iuriſdictionem, quæ ſola illi deerat. Ita cum aliis à ſe conſultis Pelizarius, *tr.*8 *cap.*3. *n* 38.

Secundo fit quod ſi talis regularis eiectus in

71 aliqua Diœceſi ſit approbatus ad audiendas confeſſiones, ſi prælatus regularis ei det licentiam ad audiendas confeſſiones, & prædicandum, vt poteſt, *ex citato decreto Innocentij IV.* non indigere alia licentia Epiſcopi ad audiendas confeſſiones in ea Diœceſi; ſiquidem approbatio Epiſcopi adhuc durat, & iuriſdictio in hoc caſu conceditur eis à Papa, ſicut aliis religioſis, ſiquidem non fuit illis ablata, niſi dependenter à voluntate prælatorum, vt patet ex illis verbis decreti, non præſumant prædicare, vel confeſſiones audire, niſi de licentia ſedis Apoſtolicæ, aut prædictorum miniſtrorum. Ita Portel, *verbo eiicere numero decimo.* A quo non diſſentit Pelizarius, *tractatu* 8. *cap.* 7. *numero* 26. Sed hæc ſaluo meliori iudicio.

CONSVLTVM XCV.

De Confeſſione quomodo ſe gerere debet Confeſſor cum pœnitente non bene diſpoſito.

SVMMARIVM.

1 *Ponitur caſus, ſeu factum.*

2 *Si pœnitens bona fide exiſtimet ſe habere cauſam ad non ieiunandum, cum re vera illam non habeat, abſoluendus eſt.*

3 *Quando quis exiſtimat bona fide adeſſe cauſam iuſtam non ieiunandi non peccat non ieiunando.*

4 *Si confeſſor poſt examen inueniat non adeſſe cauſam iuſtam, & id oſtendat pœnitenti, ſi pœnitens admittendo rationes confeſſoris, ex aliis rationibus ſibi perſuadeat, licet ſpeculatiuo errore, ſe habere iuſtam cauſam non ieiunandi adhuc tunc non ieiunando abſoluendus eſt à confeſſore.*

5 *Pœnitens operans ex bona fide non eſt in mala fide à confeſſario ponendus.*

6 *Si pœnitens noluerit examinare cauſam dimittendus eſt.*

7 *Si pœnitens dicat ſe non poſſe ieiunare ob magnam difficultatem, quam ſentit ieiunando, ſi talis difficultas proueniat ex habitu vitioſo guloſitatis, non eſt abſoluendus, ſi non proponat ieiunare.*

8 *Si talis difficultas proueniat ex aliis cauſis, puta ex debilitate ſtomachi, &c. excuſandus eſt à ieiunio.*

9 *Si pœnitens dicat ſe non poſſe ieiunare, niſi cum aliqua circunſtantia in omni opinione oppoſita ſubſtantia ieiunij, non eſt abſoluendus, niſi proponat omittere talem circumſtantiam.*

10 *Si talis circunſtantia in aliqua opinione probabili non opponatur ſubſtantia ieiunij abſoluendus eſt, etſi non proponat eam dimittere.*

11 *Confeſſor debet ſe accommodare opinioni probabili pœnitentis.*

12 *Si pœnitens dicat ſe non poſſe ieiunare, niſi ſumendo in die ter magnam potionem chocolatis poteſt abſolui.*

13 *Idem dicendum eſt ſi dicat non poſſe ieiunare, niſi ad refectiunculam ſumat piſciculos paruos, vel partem piſcis magni in debita quantitate.*

14 *Idem dicendum eſt ſi dicat non poſſe ieiunare, niſi ad refectiunculam ſumat duo oua, vel butyrum, aut caſeum, vel quandam almendradam, vel aliquas herbas, vel legumina decocta, vel aliquam ex ſaccharo conſeruam.*

15 *Potionem chocolatis ter in die ieiunij in magna quantitate concedunt aliqui DD. qui ibi referuntur ſine fractione ieiunij.*

16 *Piſciculos paruos, vel partem piſcis magni concedunt alij, qui ibi referuntur in debita quantitate.*

17 *Oua ſi ieiunans habeat bullam cruciata concedunt*

cedunt alij, qui ibi referuntur.

18 *Lacticinia, si ieiunans habeat bullam cruciatæ, concedunt alij, qui ibi referuntur.*

19 *Iuscula ex herbis concedunt alij ibi relati.*

20 *Electuaria concedunt alij, qui ibi referuntur.*

21 *Secundum prædictorum doctorum sententias in collatione serotina non ad qualitatem, sed ad quantitatem attendendum est.*

CASVS, SIVE FACTI SPECIES.

1 QVIDAM accedit ad Confessionem, & quæsitus à Confessore an ieiunaret in quadragesima, respondit se non posse ieiunare, ob magnam difficultatem, quam sentiebat, etsi ieiunaturus esset, se non posse aliter ieiunare, nisi sumendo ter in die magnam potionem chocholatis, & in refectiuncula nocturna partem piscis magni, vel pisciculos paruos, aut duo oua assa, vel aliqua electuaria, aut lacticinia.

Quæsitum fuit à me quomodo confessor se debeat gerere cum hoc pœnitente.

RESPONSIO AVTHORIS.

2 RESpondi primo, quod si pœnitens, etsi non habeat veram causam ad non ieiunandum, ipse tamen bona fide existimat illam se habere, absoluendus est; siquidem hic non ieiunando non peccat mortaliter, vt docent Caietanus, Paludanus, Syluius, Molphesius, Henriquez, Filliuc. Lessius, Laiman, Trullenc. & plurimi alij, quos 3 refert, & sequitur Pascaligus, *de ieiunio decisione* 353. Et ratio est, quia quando censetur adesse causam iustam non ieiunandi secundum rectam rationem non peccatur, ac proinde non fit contra legem, quæ eximit eos, in quibus censetur adesse iusta causa.

4 Si tamen confessor post examen causæ inueniat eam iustam non esse, & rationibus id ostendat pœnitenti, si pœnitens admittendo confessarij rationes, ex aliis rationibus, bona fide sibi persuadeat, licet cum speculatiuo errore, se legiti-5 mam habere causam, tunc adhuc à confessario absoluendus est, siquidem non est in mala fide à confessore ponendus. Ita præcitati Doctores. Secus dicendum est, si pœnitens nollet causam 6 examinare, nam tunc nollet intelligere vt bene ageret, ac per consequens, tunc non est absoluendus, donec pœnitens post examen cognoscat, quod adhuc ille iustam, bona fide, licet speculatiuo errore, adesse causam existimaret. Ita Quintanadueñas, *tract.9. singularium singulari* 12.*n*.2.

7 Dico 2. si pœnitens dicat se non posse ieiunare ex eo præcise quod magnam difficultatem censeat in ieiunando, tunc considerandum est, an hæc magna difficultas proueniat ex habitu vitioso gulositatis, vel an proueniat ex naturali conditione, 8 vel stomachi, quia calor illius causat quandam naturalem voracitatem, cui resistere maxime difficile sit, vel ex alio simili capite, non actualiter vitioso, licet ex vitiorum consuetudine, cui iam non possit resistere, proueniat, si hæc difficultas proueniat ex habitu vitioso gulositatis, non est absoluendus talis pœnitens, nisi proponat ieiunare. Ita Angelus, *q*.5.*dist*.4. *dub*.2. *propos*.2. Filiuc. *tract*. 27. *cap*.6. *p*.7. *q*.9. *n*. 123. Cruz *cap*.19. *sum*. *n*.13. Et ratio est quia adest specialis obligatio tollendi habitus vitiosos, & ad hoc institutum est ieiunium; ergo etiam cum magno incommodo debemus abstinere nos à ieiunij fractione; At si prædicta magna difficultas in ieiunando prouenit ex aliis præcitatis causis, tunc pœnitens excusandus est à ieiunio, & absoluendus. Ita Bonac. *to*.3. *q*.1. *p*. *vltim*. *n*.15. Quintanadueñas, *suprà*, *n*.3. debet tamen talis difficultas esse grauis, & extraordinaria, nam ordinaria annexa est ex se ieiunij præcepto.

9 Dico 3. si pœnitens dicat, se non posse ieiunare, nisi cum aliqua circunstantia, quam confessarius existimat opponi substantiæ ieiunij, tunc considerare debet, an talis circunstantia in aliorum opinione sit opposita substantiæ ieiunij, vel non, & si inueniat in omnium opinione opponi substantiæ ieiunij, tunc si pœnitens non proponat illam omissurum, non debet eum absoluere; siquidem 10 pœnitens pro se non habet opinionem probabilem, cui se confessor conformet. Secus dicendum est, si confessor inueniat talem circunstantiam secundum aliorum opinionem probabilem, non op-11 poni substantiæ ieiunij; Nam tunc debet se accommodare opinioni pœnitentis, iuxta cõmunem doctorum sententiam, v.g. iudicat confessarius potio-12 nem chocholatis opponi substantiæ ieiunij, vt docent, Anton. de Leon. *q. moral. de chocholate*, *p*.3. *n*. 20. Trullenc. *lib*.3. *Decalogi cap*.2. *dub*.2. *num*.215. & cum aliis Pascalig. *de ieiunio decis*. 341. *n*.1. At pœnitens iudicat non soluere ieiunium, vt docet Turrian. *p*.1. *summæ cap*.256. *dub*.24. Lezana, *verbo ieiunium*, *n*.2. & cum Ludou. Lopez, Anton. Basil. Pontio, Diana, D. Didaco, Tasmera, Ludou. Ramires, D. Iosepho Pellizer. D. August. de Padilla, Escobar, Raphaele Luzan, Roderico, Manriq. Marco de Castillo, Christophoro Rodrigu. Ferdinando de los Dios, Didaco Tello, Ildefonso Fernandes de Cordoua, Hurradus *tractatu de hac quæstion*. *cap*.7. & 8. *n*.71. & probabile putat Quintanadueñas, *suprà*, *n*.4. in hoc igitur casu absoluendus est pœnitens, dicens se non posse ieiunare nisi sumendo ter in die potionem chocholatis in magna quantitate, etsi confessor talem opinionem iudicet improbabilem, siquidem talis opinio in aliorum doctorum opinione est probabilis, ita cum Tânero, Soto, Mercato, Candi lo, Verricelli, Machado, Amad. Gimen. *tractatu de opinione probabili propositione* 1. *n*.2.

13 Idem dicendum est, si pœnitens diceret se non posse ieiunare, nisi sumendo ter in die magnam potionem chocholatis, & ad collationem 14 serotinam pisciculos paruos, vel partem piscis magni, in debita tamen quantitate, vel duo oua, vel butyrum, aut caseum, vel quandam almendradam, vel aliquas herbas, vel legumina decocta, vel aliquam ex sacchara confectam; Ratio est 15 quia potiones chocholatis, etiam ter in die in magna quantitate concedunt prædicti Doctores sine fractione ieiunij, pisciculos paruos, vel partem piscis magni in debita tamen quantitate conce-16 dunt Bonacina, *de legibus disputatione vltima*, *q*. 1. *p*.3. *num*.1. Ghilin. *thesaur. verbo ieiunium*, *cap*. 7. *num*.4. Bizozerus, *part*. 4. *sum*. *de* 3. *præcepto*. *Decalogi*, *cap*. *vltimo membro* 2. *numero* 9. probabile putat Quintanadueñas, *suprà singulari decimo tertio*, *num*. 1. Eam quo ad pisciculos paruos admittit, Azor. *libro sexto*, *cap*. *octauo*, *quæstion*. *sexta*, qui citat Armillam, Caietanum, Nauarrum, Laiman, consonat Bosius, *sect*. 4. *de Iubileo casu* 18. *numero* 26. Laberius, *part*. 1. *de Iubileo*, *cap*.20. *num*. 10. Escobar, *tract*. *de ieiunio*, proba

probabile putat Pascaligus, *de ieiunio, decisione* 113. *num.* 8.

17 Et quoad oua, si alias oua non sint prohibita, eo quod ieiunans habeat bullam cruciatæ, tenet hanc opinionem Thomas Sanchez, Ildefonsus, Rodericus, quos refert Quintanadueñas, *suprà*, *n.*4. Pascaligus, *decisione* 115. *n.*7. & citat pro hac sententia Caietanum, Bonacinam, Bizozcrum, & 18 in Biscotis concedit oua Ioannes Sancius, *d.* 52. *n.*7. Villalobos, *tom.*1. *tract.*23. *dub.*7. *n.*3. Vega, *cap.*14. *casu* 9. Diana, *tom.* 1. *tract.* 9. *resol.* 3. Ledesma, *tom.*2. *tract.*27. *cap.* 2. *difficult.* 5. Pascaligus, *decisione* 115. *num.*7. Lacticinia vero, si aliàs, vt diximus non sint prohibita, vt caseum, butyrum, & alia, sacchatro condita, concedunt Siluius, 2.2. *q.*147. *art.*6. Azor. *suprà*, *q.* 8. Laiman, *lib.*4. *tract.*8. *cap.* 1. *n.*9. Turrianus, *p.* 1. *cap.* 256. *dub.*37. *concl.*2. Bosius, *suprà*, *n.*132. Ghesius, Fusat, *verbo ieiunium*, *cap.*1. *n.*4. Pascaligus, *decisione* 114. 19 *num.* 3. Iuscula vero ex herbis conceduntur ab Azório, *p.* 1. *lib.*7. *cap* 9. *q* 8. Reginaldo, *praxi tomo* 1. *lib.*4. *cap.*14. *n.* 185. & *d.* 14. *dub.*10. *n.* 185. Electuaria vero concedunt Berard. *p.* 1. *cap.* 1. *num* 69. Bosius, *tract. de iubil. sect.*4 *p.*8. *num.*118.

20 Ergo si hæc omnia probabilia iudicet confessor (ego enim de harum opinionum probabilitate, nunc non iudico) debet se accommodare sententiæ pœnitentis, & eum absoluere, si aliter noluerit ieionare, cum in opinione illorum doctorum hæc omnia non opponantur substantiæ ieiunij, si sumantur in debita quantitate, secun- 21 dum enim prædictorum sententias, non ad qualitatem sibi in collatione serotina attendendum est, sed ad quantitatem, vt ait Bonacina *suprà*, & cum eo Quintanadueñas, *loco citato.*

CONSVLTVM XCVI.

De quodam Priore nostræ Congregationis punito à Prouinciali paternaliter ob culpas ordinarias inuentas in visitatione generali ad eum pertinentes, an ob alias iustas causas posset à definitorio generali priuari ab officio Prioris.

SVMMARIVM.

1 *Ponitur casus, seu factum.*

2 *Prouincialis puniendo Priorem vnius Conuentus in visitatione ordinaria ob culpas, quæ ad suam iurisdictionem pertinebant, & culpas quæ ad definitorium generale pertinebant, ei remittendo non excessit suam iurisdictionem.*

3 *Prouincialis tenetur secundum nostras leges culpas inuentas in Priore vsque ad culpam grauiorem inclusiue punire.*

4 *Tenetur processum à se formatum in aliqua causa pertinente ad definitorium eidem definitorio remittere, vt ab eo iudicetur.*

5 *Processum formatum in hoc casu à Prouinciali, & continebat culpas pertinentes ad iurisdictionem Prouincialis, & defectus pertinentes ad definitorium*

6 *Ponitur obiectio in contrarium, & soluitur.*

7 *Correctio legum in omni interpretatione vitanda est.*

8 *Duæ actiones pœnales possunt exerceri contra eundem ob idem crimen, quando vna tendit ad vindictam, non vero alia.*

9 *Actiones pœnales, quæ contra hunc Priorem exercitæ sunt, vna tendebat ad vindictam, non vero alia.*

10 *Fur licet pro furto suspendatur, non tamen ob id liberatur à restitutione furti.*

11 *Priuatio officij data in hoc casu huic Priori non respiciebat directe culpam Theologicam.*

12 *Solum respiciebat defectum naturalis talenti, & defectum pacis in communitate.*

13 *Definitorium generale priuando dictum Priorem officio, non eum dupliciter pro eodem delicto condemnauit.*

14 *Definitorium priuauit dictum priorem ob defectum naturalis talenti.*

15 *Ob id non erat Prior à Prouinciali puniendus.*

16 *Prouincialis eum castigauit ob culpas graues in eo repertas.*

17 *Causæ ob quas definitorium prædictum Priorem officio priuauit non erant per se culpabiles.*

18 *Ad hoc vt definitorium priuet aliquem Priorem suo officio Prioris non est necesse quod in eo dentur culpæ, sed sufficit quod detur causa rationabilis.*

19 *Si detur causa boni communis possunt Prælati regulares absque vlla culpa ab officiis priuari.*

20 *Priuatio officij aliquando potest esse iusta pœna.*

21 *Prælatiæ religiosæ institutæ sunt ad bonum commune, & non ad commodum priuatum.*

22 *Cura boni communis maxime pertinet ad supremos prælatos religionis.*

23 *Turbatio pacis, & publicæ communitatis relaxatio directe opponuntur bono communi.*

24 *Ad restituendum bonum commune potest definitorium priuare aliquem Priorem suo officio.*

25 *Ponitur argumentum in contrarium.*

26 *Ponitur illius solutio.*

27 *Ad priuandum dictum Priorem sufficit processus factus à Prouinciali.*

28 *De iure nostro processus vsque ad sententiam definitiuam exclusiue pertinet in prima instantia ad Prouincialem, vel Priorem localem, etiam in casibus pertinentibus ad definitorium generale.*

29 *Probatur ex nostra lege, & variis priuilegiis.*

30 *Quid sit citatio rei, explicatur.*

31 *Processus incipit ab informatione summaria.*

32 *Ponitur argumentum in contrarium.*

33 *Respondetur prædicto argumento.*

34 *Ponitur alia instantia in contrarium.*

35 *Soluitur prædicta instantia.*

36 *Ponitur alia instantia.*

37 *Soluitur prædicta instantia.*

38 *Quando sunt plura petita in eodem libello diuersa, & separata, iudex potest ferre sententiam super vno petito, & non super alio diuerso, & separato.*

39 *Prælati regulares possunt procedere contra suos subditos summarie, & de plano, & sola facti veritate inspecta.*
40 *De iure nostro ad priuandos Priores requiritur processus.*
41 *Definitorium generalis non potest cognoscere, an definitorium Pontificium Lusitanum tempore belli errauerit in danda illa priuatione huic Priori.*
42 *Par in parem non habet imperium.*
43 *Definitorium Lusitanum quando dedit illam sententiam habebat aequalem potestatem, ac nostrum definitorium generale ex Pontificis priuilegio.*
44 *Definitorium generale non potest sententiam in hoc casu latam a definitorio Lusitano reuocare.*
45 *Legatus de latere non potest gesta per suum antecessorem reuocare.*
46 *Non valet consuetudo quod appelletur ad parem.*
47 *Sententia quæ transit in iudicatum facit ius.*
48 *Sententia à qua non fuit appellatum transit in iudicatum.*
49 *Prædictus Prior, si se sentit grauatum habet recurrere ad capitulum generale.*
50 *Ponitur argumentum in contrarium.*
51 *Soluitur prædictum argumentum.*
52 *Ponitur alia solutio eiusdem argumenti.*
53 *Ponitur alia instantia contra supra dicta.*
54 *Soluitur prædicta instantia.*

CASVS, SIVE FACTI SPECIES.

IN nostra Congregatione datur statutum, 1 quod si Prouincialis visitando aliquem Conuentum inuenerit Priorem minus habilem ad officium Prioris ex defectu naturalis talenti, ita vt ob illius incapacitatem maior pars communitatis viuat sine pace, & obseruantia, vel dentur aliqua incommoda in populo, tunc, etsi Prælatus sit religiosæ vitæ, Prouincialis arbitrio suspendatur, & quod tunc teneatur certiorem facere definitorium generalem, vt videat an in eo casu oporteat eum omnino officio priuare. Ita habetur 3 *p. nostrarum constitutionum, cap.* 10. *n.* 7.

Accidit autem, quod Prouincialis Lusitanus visitans vnum Conuentum inuenit illius Prælatum multas culpas, & relaxationes contra leges commisisse, & insuper quod ob defectum naturalis talenti, & illius mali exempli maior pars communitatis sine pace, & obseruantia viuebat, & quod plura dabantur incommoda in populo ex eius gubernio, Quapropter de his omnibus post visitationem generalem Conuentus, antequam processerit ad puniendum dictum Priorem ad petitionem ipsius Prioris formauit processum, ex quo cum hæc omnia probata appatuerint, dedit ipsi Priori copiam culparum, & horum defectuum & suæ incapacitatis, vt se defenderet.

Cum autem Prior ad omnia respondisset per scriptum, & ex parte sua dixisset causam esse conclusam, Prouincialis eam etiam ex parte sua pronunciauit conclusam, & illius vltimum iudicium, quoad defectum naturalis talenti ipsius Prioris, & turbationis pacis & relaxationis communitatis remisit ad definitorium generale, culpas vero ipsius Prioris contra leges, & constitutiones ex processu, & visitatione generali resultantes, quæ suam potestatem non excedebant in capitulo reprehendit, & ei conuenientes pœnas imposuit, & insuper eum suspendit ab officio per vnum mensem iuxta formam ipsius legis, vt in eo faceret certiorem definitorium generalem, tum de defectu naturalis talenti huius Prioris, tum de turbatione pacis, & de relaxatione communitatis ex malo exemplo ipsius Prioris ortis.

Rogatus tamen ab ipso Priore, etiam ei remisit quindecim dies suspensionis, & partem aliarum pœnarum, in aliis autem quindecim diebus suspensionis processum factum contra dictum Priorem, eius grauamina, & responsiones coram definitorio exhibuit, quod videns Prioris incapacitatem, pacis turbationem, & communitatis relaxationem, & illius friuolas responsiones, & videns causam ex parte sua conclusam eum ab officio ab oluit.

Intimata sententia definitorij dicto Priori conquestus maxime fuit dicens, se pro eisdem culpis dupliciter puniri contra formam iuris, secundum quod semel condemnatus pro eodem delicto non potest iterum condemnari, iuxta *l. senatus, ff. de accusat.* vbi cum multis Tusch us, *lit. C, conclusione* 573. *num.* 1. *& lit. P, conclusione* 210. *n.* 1. & alij communiter scribentes, quapropter cum post illius priuationem pax inter Iberos, & Lusitanos fuisset stabilita, & nostra Prouincia Carmelitana, quæ tempore belli à communi corpore religionis, & à suo generali authoritate Pontificia erat separata, iterum suo generali fuisset vnita, & eius definitorium quod authoritate Pontificia eandem habebat iurisdictionem, ac definitorium generale cessasset, prædictus Prior recurrit ad dictum definitorium generale per modum supplicationis dicens, se maxime grauatum fuisse à Definitorio Pontificio Lusitano in priuatione illius officij, eo quod dupliciter fuerit punitus pro eisdem delictis, & quod inauditus fuerit per definitorium Lusitanum priuatus à suo officio; delata autem causa ad definitorium generale, in quo ego vnus eram ex definitoribus generalibus.

Quæsitum fuit à me primo. An talis Prior iam à Prouinciali punitus posset in eo casu ab officio à Definitorio Lusitano priuari? Secundo, An ad hanc priuationem sufficeret processus à Prouinciali formatus, & citatio Prioris ab eo facta, an vero deberet formari alius processus, & de nouo citari ab ipso definitorio, & de nouo audiri talis Prior? Tertio, An definitorium generale posset cognoscere, An definitorium Pontificium Lusitanum errauerit in danda illa priuatione illi Priori?

RESPONSIO AVTHORIS PRIMO QVÆSITO,

An talis Prior iam à Prouinciali punitus, posset in eo casu ab officio à definitorio, Lusitano priuari?

RÉspondi quod nec Prouincialis puniendo dictum Prælatum prædictis pœnis, nec eum a suspendendo ab officio, & mittendo processum ad definitorium, vt ab eo iudicaretur excessus suam

ſuam iuriſdictionem, nec definitorium eum priuando ab officio, cum pro eadem culpa dupliciter condemnauit. Hoc reſponſum duas habet partes prima quod nec Prouincialis exceſſit ſuam iuriſdictionem, ſecunda quod nec definitorium eum pro eiſdem culpis dupliciter condemnauit. Ratio Prioris partis eſt.

Quia Prouincialis ſolum verbaliter dictum priorem in capitulo reprehendit ob defectus, & culpas contra leges religionis, quæ ex viſitatione generali, & occaſionaliter, ſiue concomitanter ex proceſſu reſultarunt, & pro eiſdem conuenientes pœnas impoſuit, & inſuper eum officio ſuſpendit arbitrio ſuo, vt interim certiorem faceret definitorium de eius incapacitate; Sed hæc omnia tenebatur efficere ſecundum leges noſtræ religionis; ergo ita faciendo non exceſſit ſuam iuriſdictionem. Maior eſt certa, vtpote quid notorium in Conuentu, nec ab ipſo priore negatur; minor vero probatur.

3 Quia Prouincialis tenebatur iuxta noſtras conſtitutiones, 3. *p. cap.* 10. *n.* 5. punire defectus, & culpas inuentas in priore vſque ad culpam grauiorem incluſiue. Tenebatur deinde, ſi aliquem proceſſum formauit, in quo aliquid inuentum

4 fuit, quod ſuam excederet iuriſdictionem, illum remittere definitorio, vt ab eo iudicaretur, iuxta eandem legem, *cap.* 10. *num.* 9. Vbi dicitur *ſi proceſſum aliquem formauerit, aut aliquid aliud pro cognitione illius negotij quod ſcilicet ſuam facultatem exceſſerit) in ſcriptis habuerit, illud definitorio mittat.* Atqui prædictus proceſſus continebat non

5 ſolum res pertinentes ad iudicium ipſius Prouincialis, ſcilicet culpas grauiores ipſius prioris, ſed etiam res, quarum iudicium ad Prouincialem non ſpectabat, ſcilicet incapacitatem naturalem prioris, ſeu defectum naturalis talenti ad gubernium, pacis turbationem, & relaxationem in maiori parte communitatis ortam ex prædictis defectibus prioris, quorum iudicium ad definitorium generale pertinebat, iuxta eandem legem, *capit.* 10. *tertia partis noſtræ conſtitutionis num* 7. vbi dicitur, *ſi inuenerit prælatum minus habilem, & idoneum ad miniſterium, quod exercet, quod continget, quando ex defectu naturalis talenti, omnis, vel maior pars Conuentus irreligioſe ſine pace, & obſeruantia viuant, vel alias grauia alia, ſiue in populo ſiue in monaſterio incommoda ſequantur, & denique, ſi talis ſit, vt omnes fere fructus boni regiminis in eo deſiderentur, tunc quamuis alias prælatus ſit Religioſæ vitæ, Prouincialis arbitrio ſuſpendatur, qui teneatur definitorium generale conſulere, an in eo caſu oporteat officio omnino priuari*; Ergo cum hæc omnia concurrerint in dicto prælato, ſiquidem vt ex proceſſu conſtabat religioſi ſine pace, & irreligioſe viuebant, & multa incommoda in Conuentu, & in populo ſequebantur ex gubernio ipſius prioris, quæ in proceſſu continebantur, optime fecit Prouincialis puniendo culpas dicti prioris, quæ ex viſitatione generali, & concomitanter ex ipſo proceſſu reſultarunt, quæ ſuam facultatem non excedebant, & quæ ad definitorium pertinebant eas cum proceſſu facto eidem definitorio remittendo.

6 Dices *in prædicta lege cap.* 10. *num.* 7. ſolum præcipi quod talis prior à Prouinciali arbitrio ſuo ſuſpendatur, & quod certiorem faciat definitorium, vt videat, an oporteat eum omnino priuari, vt patet ex *verbis ipſius legis ſuprà relatis*; atqui dictus Prouincialis non ſolum eum ab officio ſuſpendit arbitrio ſuo, ſed ei alias pœnas, & pœnitentias impoſuit, vt ieiunium panis & aquæ, & quandam mortificationem extraordinariam, & alia ſimilia; ergo Prouincialis vel his pœnis debebat eſſe contentus, vel vitia eas eum remittendo definitorio transgreſſus fuit pœnas, & legis diſpoſitionem.

Reſpondetur in prædicta lege ſolum præcipi, quód talis prior ab officio arbitrio Prouincialis ſuſpendatur, ſi alias prior fuerit religioſæ vitæ, vt patet ex verbis ipſius legis *tunc quamuis alias prælatus ſit religioſæ vitæ Prouincialis arbitrio ſuſpendatur.* Si tamen fuerit irreligioſæ vitæ, tunc lex nihil diſponit, ſed id aliis legibus menſurandum reliquit; Vnde cum prior, & fuerit defectuoſus contra leges religionis, & ſimul habuerit defectum naturalis talenti ad gubernium; ratione defectuum contra leges eum puniuit Prouincialis prædictis pœnis iuxta eandem legem, *cap.* 10. *n.* 5. Ratione defectus naturalis talenti eum ſuſpendit arbitrio ſuo dum definitorium de eius defectu conſulebat, in quo à prædicta lege, *cap.* 10. *n.* 7. nec in apice deuiauit.

Confirmatur: Quia correctio legum in omni interpretatione vitanda eſt, vt ex multis iuribus cum Abbate, Gemin. Tuſcho, Ancarrano & aliis docet Barboſa, *in axiomatibus iuris axiomate* 60. *num.* 3. Sed ſi Prouincialis ratione huius legis, *cap.* 10. *n.* 7. non poſſet punire dictum priorem ob culpas ab eo commiſſas, quæ ſuam poteſtatem non excedebant, iam daretur correctio iuris contra prædicta iura, & Doctores; ergo ne dicamus dari talem correctionem iuris ſine cauſa, dicendum eſt Prouincialem, non obſtante hac lege, propter prædictas cauſas, & culpas eum potuiſſe punire. 7

Maior eſt certa; minor veró probatur. Quia Prouincialis ex, *eadem lege*, *n.* 5. tenebatur prædictum priorem ob culpas repertas in viſitatione generali punire; ſi ergo ex eo quod, *eadem lex*, *num.* 10. diſponat, quod ſi inueniat in illo defectum naturalis talenti eum ſuſpendat, & conſulat definitorium an oporteat eum omnino priuari non poſſet eum pro ſuis culpis caſtigare, iam ſecunda lex eſſet correctoria primæ; ſed correctio legis, vt diximus, in omni interpretatione vitanda eſt; ergo dicendum eſt Prouincialem, & eum potuiſſe punire ob prædictas culpas, & ſimul eum ſuſpendere ob defectum naturalis talenti, dum definitorium de ſua incapacitate naturali, & aliis incumenientibus conſulebat.

8 Confirmatur 2. Quia licet ſit contra ius quod duæ actiones pœnales contra eundem ob idem crimen exerceantur, quando ambæ tendunt ad vindictam, non tamen quando vna tantum tendit ad vindictam, non vero alia; ſed in noſtro caſu actiones pœnales, quæ contra hunc priorem exercitæ ſunt, ſolum vna tendebat ad vindictam, ſcilicet punitio Prouincialis, non vero priuatio data à definitorio; ergo optime ambæ ſecundum ius poterant in dictum priorem exerceri. Maior eſt certa, & patet in fure, qui licet pro furto ſuſpendatur, non tamen obinde liberatur à reſtitutione furti, vt notauit Bartolus, *conſilio* 203. & cum eo Tuſch. *lit. P, concluſ.* 210. *n.* 2. 9 10

11 Minor vero probatur: Quia priuatio in illo caſu non reſpiciebat directe culpam Theologicam, cum lex eam præcipiat imponere, etiam prælato religioſæ vitæ, ſed tantum reſpiciebat defe-

ctum

ctum naturalis talenti, vel tantum posita fuit ad tollendum defectum pacis in communitate, & relaxationem religiosorum, quæ ex malo exemplo prioris, & ex eius malo gubernio resultarunt, sicut restitutio respicit damnum secutum ex furto latronis; ergo sicut suspensio facta furis in pœnam furti non impedit, quod ei etiam restitutio damni imponatur, ita punitio delictorum facta à Prouinciali huic priori, non impedit quod ei etiam imponatur priuatio officij à definitorio, per quam damnum illatum communitati suo malo exemplo resarciatur.

Secunda vero pars Responsionis; Quod scilicet Definitorium priuando dictum priorem suo officio non eum dupliciter condemnauerit pro eodem delicto, sic ostenditur. Quia definitorium priuauit dictum priorem suo officio ob defectum naturalis talenti, & quia in eo omnes fere fructus boni regiminis desiderabantur, & quia ex eius malo exemplo, & priori gubernio non erat pax, nec obseruantia in tota, vel in maiori parte communitatis: sed prædictus prior ob hæc nondum erat à Prouinciali punitus; ergo definitorium priuans eum ob has causas non sæpe pro eodem crimine condemnauit. Maior est certa, & constat ex sententia definitorij, vbi ait se ob has causas illum priuare, iuxta legem illam sæpè, *citatam, num.7.* Minor vero probatur, quia Prouincialis solum eum puniuit ob culpas, quæ ad eum priuatiue pertinebant, vt constat ex pœnitentiis, quas pro eis imposuit, quæ omnes non excedebant suam iurisdictionem; ergo definitorium priuans eum ab officio post prædictam punitionem Prouincialis, non eum bis pro eisdem criminibus condemnauit. Patet consequentia.

17 Quia causæ ob quas definitorium priuauit dictum priorem non erant per se culpabiles, cum possent inueniri in Prælato religiosæ vitæ, vt ait prædicta lex, *cap.*10 *num.* 7. Sed solum erant defectus naturalis talenti, ob quos communitas sine pace, & obseruantia viuebat, & licet hoc etiam procederet ex relaxationibus ipsius prioris contra regulam, & constitutiones, propter has tamen eum non priuauit definitorium, cum iam ob transgressiones regulæ, & constitutionum à Prouinciali esset punitus, & alias culpæ non erant dignæ hac pœna secundum nostras leges, sed solum illa priuatione attendit ad satisfaciendum bono communi, ad tollendam relaxationem, & defectum pacis inter religiosos ortum, ex malo exemplo Prioris, vt patet, nam si definitorium etiam attenderet ad punitionem dictorum delictorum vltra priuationem ab officio ob defectum naturalis talenti cum aliis condignis pœnis pro dictis legum transgressionibus puniret, quod non fecit, vt constat ex sententia ipsius definitorij; ergo definitorium eum priuans ab officio post pœnas impositas à Prouinciali non eum bis pro eadem culpa condemnauit.

18 Confirmatur: Quia ad hoc vt definitorium priuet aliquem priorem à suo officio non est necesse quod in tali priore dentur aliquæ culpæ dignæ priuationis, sed sufficit quod detur causa rationabilis; sed hæc causa dabatur in hoc nostro priore; ergo seclusa omni culpa illius optime eum poterat definitorium à suo officio priuare vt fecit. Maior est certa, & patet, *ex cap. qualiter, & quando de accusat.* Vbi Innocentius III. postquam posuit ordinem quo prælati sæculares suis beneficiis deberent à superioribus priuari, loquens de prædictis Prælatis regularibus addit hæc verba. *Hunc autem ordinem circa regulares personas non credimus vsquequaque obseruandum, quæ cum causa requirit facilius, & liberius à suis possunt administrationibus amoueri*, & ita etiam tenent Sigismundus de Bononia, *de Electione dub.49. num 4. & 6. & dub.102. n.6.* Lauorius, *Variarum lucubrat. tom.1. tit.4. cap.23.* Barbosa, *in Collectanea Doctorum in dictum cap. qualiter, & quando num.18. & in votis Decisiuis, lib 1. voto 4. n. 46.* Iosephus de S. Maria, *in tribunali religiosorum tract. 5. cap. 6. §.1.* Rodriguez, *tom.2. q.25. art.10.* Lezana, *in consiliis, consil 42 n.16.* & colligitur etiam, *ex cap. cum ad Monasterium de statu monachorum, §. tales*, vbi dicitur de Prælato regulari. *Cum oportuerit amoueri sine contradictione quilibet reuocetur.* Minor verò etiam patet, quia in hoc casu dabatur causa, quæ à lege sufficiens iudicatur, vt talis Prælatus officio priuetur, scilicet defectus naturalis talenti in prælato, defectus pacis, & obseruantiæ in communitate ex eius malo gubernio ortos; ergo optime fecit definitorium illum suo officio priuando.

19 Confirmatur 2. Quia communis Doctorum sententia asserit, quod si detur causa boni communis possunt Prælati regulares absque vlla culpa sua à suis officiis amoueri. Sed hic dabatur causa boni communis; ergo sine vlla culpa ipsius Prælati poterat à definitorio à suo officio amoueri. Maior est certa & eam tenet Suarez, *tom 4 de religione tract.8. lib.2. num 25.* vbi ait: *Certum est ex iusta causa posse hoc, & licite, & valide fieri,* 20 *quia iurisdictio non deest, & ad licitum vsum sufficit iusta, & proportionata causa, quod ita explicatur; Nam hæc causa generaliter loquendo, duplex esse potest, vna est culpa sufficiens ipsius Prælati nam iuste potest à suo Superiore priuari, sed priuatio officij potest esse iusta pœna; ergo. Alia est ratio aliqua vrgens maioris boni communis. nam hæc munera non ad priuatum commodum Prælatorum, sed ad bonum commune religionis ordinantur, cura autem huius boni communis, & iurisdictio ad illud tuendum proportionata maxime pertinet ad supremos, & vniuersales Prælatos, vt suprà declaraui; ergo in ea causa. & ex parte earum est sufficiens potestas, & ex parte causa sufficiens ratio, vt talis mutatio sanctè fiat,* huc vsque Suarez.

Idem ait ex Panormitano, Tamborinus *de iure Abbatum tom.1. d.13. q.2. n 9.* Lezana, *in Consiliis consilio 42. n.14.* Minor vero in qua est difficultas probatur, quia in hoc nostro casu ex defectu naturalis talenti Prioris, & ex eius malo exemplo dabatur turbatio pacis, defectus obseruantiæ in tota communitate, & alia grauia incommoda in populo; Sed hæc turbatio pacis, & publica communitatis relaxatio directe opponuntur bono communi, vt docet Palaus, *tom.1. tract.6 d.3 p.13. num. 2.* & Ego ipse dixi *in nostro Directorio Regnorum. p.3 tract. 4. d. 3. num. 130.* Ergo ad resarciendum, & restaurandum bonum commune deperditum, scilicet pacem, & obseruantiam communitatis, optimè poterat definitorium hunc priorem, etiam absque culpa illius ab officio amouere.

Dices, relaxatio prioris, & eius lingua maxime detractoria fuere causa turbationis pacis inter religiosos, & relaxationis communitatis; si ergo definitorium illum priuauit ob turbationem

 pacis,

pacis, & relaxationem communitatis, priuauit eum ob suam relaxationem, quæ fuit causa turbationis pacis, & relaxationis communitatis; Patet consequentia; quia causæ, & causati idem est iudicium, *l commissum ff. de fluminibus, l. & si amicus, ff. ad l. Iuliam de adulter. l. si autem in fin. ff. de aqua plu. l. non ideo C. de hered. instit. l. maritus, C. de procurat.* Et disposita in causato magis procedunt in causante, vt cum Tuscho notat Barbosa, *in axiomatibus iuris axiomate* 40. *n.* 18. Sed propter hæc crimina iam prior punitus erat à Prouinciali; ergo si pro eisdem culpis priuatur, dupliciter pro eisdem culpis punitur.

26 Respondetur Definitorium non priuasse istum Priorem, eo quod pacem turbauit, & relaxationem in communitate causauerit sua mala lingua, & exemplo, id enim fecit Prouincialis, ad quem hæ culpæ pertinebant iuxta nostras leges; sed supposita turbatione pacis, & relaxatione à priore causata, ad eam resarciendam ex motiuo boni communis eum priuauit; vnde non eum ob illas culpas priuauit, sed ex causa rationabili boni communis. Ad illud vero quod ait quod causæ, & causati idem est iudicium, & quod disposita in causato, magis procedunt in causante. Respondetur illa iura intelligi de causa, & causante proximo, vt cum Ancharrano notauit Tuschus, *lit. C, conclusione* 145. *num.* 1. & 2. Hic autem prior non fuit causa proxima turbationis pacis, & relaxationis, sed remota, & per accidens, causa enim proxima fuere ipsi religiosi, qui moti malo exemplo Prioris pacem turbarunt, & leges non obseruarunt; ad tollendam ergo huiusmodi causam proximam, & causatum, quæ opponebantur bono communi priuatus fuit Prior; non ergo dupliciter pro eadem culpa fuit punitus, sed fuit punitus pro culpis, quas commiserat, quæ fuere causa remota relaxationis, & turbationis pacis Religiosorum, & priuatus ex causa tollendi relaxationem, & turbationem pacis, quam proxime ipsi religiosi malo exemplo illius moti introduxerunt.

RESPONSIO AVTHORIS SECVNDO QVÆSITO.

An ad hanc priuationem sufficeret processus à Prouinciali formatus, & citatio Prioris ab eo facta, an vero deberet formari alius processus, & de nouo citari ab ipso definitorio, & de nouo audiri talis Prior?

27 RESpondi sufficere processum factum à Prouinciali ad priuandum prædictum Priorem suo officio, nec requiri nouum processum, aut nouam Prioris citationem, aut nouam ipsius responsionem. Ratio est: Quia prædictus processus factus fuit à Prouinciali, tum ex officio, tum ad petitionem ipsius Prioris, qui videns culpas sibi impositas, & quod ex eis, & ex eius malo exemplo, & gubernio, & defectu naturalis talenti imputabatur ei turbatio pacis, & relaxatio, quæ erat in communitate, petiuit à Prouinciale, vt formaret processum, quod fecit Prouincialis vsque ad sententiam diffinitiuam exclusiue; Atqui huiusmodi processus sufficit ad hoc vt definitorium sine alio nouo processu posset procedere contra dictum Priorem, & eum priuare; ergo licet definitorium posset alium processum præcipere efficere, ad id non tenebatur, sed per eum poterat dictum Priorem priuare: maior est certa & admittitur ab ipso Priore. Minor vero probatur.

28 Quia de iure nostro, processus neque ad sententiam definitiuam exclusiue pertinet in prima instantia ad Prouincialem, Visitatorem, vel Priorem etiam in culpis, & causis pertinentibus ad definitorium generale, nisi alias definitorium alium processum voluerit efficere, vt docet P. Fr. Petrus ab Angelis, *in suo ordine iudiciali, p.* 2. §. 1. *num.* 25. N. P. Thomas à Iesu, *de visitatione regularium tract.* 3. *cap.* 2. *num* 1. Ego ipse, *in nostro Directorio Regularium, p.* 3. *d.* 3. *tract.* 4. *sect.* 11. *n.* 322. & patet, *ex nostra constitutione* 3. *p. cap.* 10 *n.* 9. vbi

29 de Prouinciale, seu Visitatore dicitur. *Si processum aliquod formauerit, aut aliquid aliud pro cognitione illius negotij: (quod scilicet suam facultatem excesserit) in scriptis habuerit, illud definitorio remittat*, quod repetit, *cap.* 11. *n.* 8. *prope finem.* Colligitur etiam ex bulla Gregorij XIV. quæ incipit, *Quoniam non ignoramus*, in qua decreuit Pontifex Prouincialem posse formare processum, etiam in culpa grauissima vsque ad sententiam definitiuam exclusiue, & illum remittere definitorio, vt bene notat P. N. Fr. Thomas à Iesu *ibi*, & patet ex verbis bullæ, & quotidiana experientia comprobatur; ergo definitorium licet si vellet, posset alium processum præcipere efficere, non tamen ad id tenebatur, sed ex eo poterat priuare prædictum Priorem, nec indigebat alia citatione, vel responsione prædicti Prioris.

30 Confirmatur: Quia vt bene ait N. P. Fr. Petrus ab Angelis, *in suo ordine iudiciali, p.* 1. *cap.* 17. *num.* 2. Citatio rei nihil aliud est quam proponere reo ea, quæ contra eum testificantur, & responsio illius, quæ interrogatio, & responsio dicitur litis contestatio, vt patet ex *cap.* olim de litis contestatione, vbi glossa ait, *Litis contestatio fieri debet interrogante iudice, & reo respondente ad interrogationem iudicis.* Vnde ab hac citatione, sine litis contestatione dicunt multi incipere

31 processum, vt notat *ibi*, P. Fr. Petrus ab Angelis, licet ille cum aliis probabilius teneat processum incipere ab informatione summaria; Atqui Prouincialis iam dederat dicto Priori capitula culpatum, iam eum interrogauerat de his quæ contra eum opponebantur, iam ille responsum dederat, & ex parte sua causam conclusam pronunciauerat; ad quid ergo requirebatur noua illius citatio, vel responsio? ad quid dandi ei iterum erant articuli culpatum? optimè ergo fecit definitorium nouum processum non faciendo, vt poterat.

32 Dices, dictum Prouincialem tulisse sententiam suprà processum à se formatum contra istum Priorem; ergo definitorium generale super eundem processum non poterat ferre suam sententiam, sed debebat de nouo formare processum ad procedendum ad illius priuationem. Antecedens est certum siquidem Prouincialis post formationem processus ob culpas in eo contentas Priorem reprehendit, & ab officio per vnum mensem suspendit, & alias pœnas imposuit. Consequentia vero probatur. Quia secundum nostras constitutiones nullus Prælatus Canonice electus, qualis erat iste, potest à suo officio priuari sine processu, vt patet, *ex* 3. *p. nostrarum constitutionum cap.* 11. *num.* 8. Sed processus factus à Prouinciali ad id

non

non sufficiebat; Nam Iudicium vbi cœptum est per citationem, ibi finem accipere debet: *l. ibi cœptum, ff. de iudic.* Glossa, *in cap. proposuisti de foro competenti*, & cum aliis multis Barbosa, *in axiomatibus iuris axiomate* 132. *num.* 1. Ergo cum prædictum iudicium inceperit coram Prouinciali, ibi finire debebat; si ergo definitorium vult vltra procedere contra dictum Priorem, cum non possit eum priuare ab officio sine processu, debet id efficere de nouo illum citando, & nouum processum formando.

33 Respondetur primo. Prouincialem non castigasse prædictum Priorem sententiando dictum processum, sed eum castigasse ob culpas repertas in visitatione generali, & processum remisisse definitorio vt iudicaret, an talis prior deberet omnino priuari ab officio ob defectum naturalis talenti, & turbationem pacis, & relaxationem communitatis. Vnde in illa castigatione processit vt iudex ordinarius, in confectione vero processus processit vt commissarius definitorij institutus à lege ad conficiendum dictum processum vsque ad sententiam definitiuam exclusiue; vnde cum idem sit iudicium commissarij, & committentis, & per commissionem processus non censeatur alterata iurisdictio ordinarij, vt docet Felinus, *in cap. licet in corrigendis de offic. ordin.n.*1. vbi Baldus, Matthes. & cum aliis Barbosa, *de dictionibus. Dictione* 61. *n* 3. Non ex eo quod Prouincialis formaurt processum, non propterea definitorium illum non posset Iudicare; Alias quoties Prior, vel Prouincialis formaret processum in casu culpæ grauissimæ in prima Instantia, vt de iure nostro potest, *vt suprà* diximus, non posset definitorium talem processum iudicare, quod est contra ius, & stylum nostræ religionis *vt suprà* diximus. Dicendum ergo est Prouincialem castigasse dictum Priorem propter crimina reperta in visitatione generali, quæ ad eum priuatiue, & non ad definitorium pertinebant. Processum vero quia continebat casum pertinentem ad definitorium generale priuatiue, scilicet defectum naturalis talenti, & turbationem pacis, & relaxationem communitatis, ortum ex malo exemplo, & gubernio ipsius Prioris, remisit definitorio, vt ab ipso tanquam à iudice ordinario in hoc casu iudicaretur.

34 Nec obstat quod in eodem processu continerentur eadem crimina Prioris, quæ inuenta fuere à Prouinciale in visitatione generali Conuentus, nam hæc solum concomitanter continebantur in processu ad effectum probandi defectum naturalis talenti ipsius Prioris, & defectum pacis, & relaxationem Conuentus ortam ex malo exemplo Prioris circa quæ definitorium se non intromisit, cum hæc crimina ad Prouincialem priuatiue iuxta nostram constitutionem, *p.* 3 *cap.*9. *num.* 3. pertinerent, quas ad se non potest definitorium in nullo casu aduocare, vt patet ex nostra constitutione, 3. *p. cap.* 8. *num* 14. Ergo vbi iudicium cœptum fuit, ibi fuit finitum, nam processus fuit cœptus à Prouinciale, & commissario definitorij virtute legis, & à definitorio iudicatus; Culpæ vero repertæ in visitatione generali fuere punitæ à Prouinciali, tanquam à iudice ordinario, quod si contendas ipsum Prouincialem etiam pronuntiasse sententiam super processum formatum, ac per consequens iudicium non fuisse finitum vbi cœptum fuit; sed fuisse cœptum à Prouinciale, & finitum à definitorio super eundem processum contra dictam legem iudicium vbi cœptum, *ff. de iudic.* Non multum grauabor tibi concedere quod portendis, vnde ad argumentum deductum ex, *dicta l. iudicium vbi cœptum.*

35 Respondeo secundo. Illam regulam Iudicium vbi cœptum ibi finem accipere debere, fallere respectu iudicis, cui non obstat dicta regula, quæ procedit respectu partium, ita Tuschus, *lit. I, clausula* 487. *num.* 3. & cum Ioan. Monacho, & Ioanne Andrea, & aliis docet Felinus, *in cap. de rescriptis ex tenore, n.* 18. vbi sit, *Inquisitor non intromittit se de vsuris, vt habetur in cap. accusatus de hæresi, & tamen si de ipsis cœperit se intromittere propter concomitantiam purganda hæresis, causa de vsuris expediri debet per alium, non obstanti l. iudicium vbi cœptum, qua loquitur, vbi non fit præiudicium iurisdictioni alterius*, quæ verba extulit Baldus, *in cap. ad edictal.* §. *ad hæc de pace iura firman.* & Ana. *in dicto cap. postulasti*; Atqui si Prouincialis in nostro casu iudicaret processum à se formatum, quoad casum in eo contentum pertinentem priuatiue ad definitorium generale, inferret præiudicium iurisdictioni definitorij; ergo licet cœperit se intromittere in cognitione dicti casus pertinentis ad definitorium per concomitantiam purgandi alios casus ad se pertinentes, casus ad definitorium pertinentes ab ipso definitorio expediri debent, non obstanti l. iudicium vbi cœptum, quæ loquitur vbi non fit præiudicium iurisdictioni alterius, vel quando Iudex habet iurisdictionem super tota lite; secus quando iudex non habet iurisdictionem super tota lite, vt notat Iason, *in l nullus, C. de iudiciis in* 6. Tuschus, *litera I. clausula* 487. *n.*16.

36 Sed contra instabis concomitantiæ causarum non debent diuidi, vt vna causa fit coram vno iudice, & pars eiusdem causæ coram alio, *l. nulli Cod. de iudiciis*, vbi Alexander, *consilio* 65. *num.*11. *lib.*7. Tuschus, *lit. C, concl.* 976. *num.* 1. Sed causa istius Prioris erat coram Prouinciale; ergo pars eiusdem causæ non debet iudicari à definitorio; alias iam eadem causa esset coram duobus iudicibus contra prædictam regulam legis nulli *Cod. de iudiciis.* Respondetur prædictam legem, nulli, non habere locum in causis diuidois, quia diuiduntur continentiæ causarum propter diuersas iurisdictiones, ita cum Felino, Romano, & aliis communiter Tuschus, *lit. C, concl.* 976. *n.* 13. & patet exemplo, *ex cap accusatus de hæresi suprà citato*, vbi inquisitor non intromittit se de vsuris, & tamen si de ipsis cœperit se intromittere propter concomitantiam purgandæ hæresis, causa de vsuris expediri debet per alium, non obstanti,

37 *l. iudicium*, vbi cœptum, aut lege nulli, & hoc propter diuersas iurisdictiones, ad quas vnnsquisque istorum casuum pertinet; cum ergo in præsenti cognitio culparum huius processi pertineret priuatiue ad Prouincialem, & cognitio defectus naturalis talenti, pacis turbationis, & communitatis relaxationis, pertineret priuatiue ad definitorium, *vt suprà* diximus, inde est quod pars huius processus, quæ culpas continebat iudicanda erat à Prouinciale, tanquam à iudice competenti, vt factum fuit, & pars eiusdem processus, & causæ quæ prædictos defectus naturalis talenti, &c. continebat iudicanda erat à definitorio, quod solum erat iudex competens in hoc casu, non obstanti dicta, *l. nulli, C. de iudiciis*, quia dicta lex loquitur de causis indiuiduis, & non de causis diuiduis

uiduis pertinentibus ad diuersas iurisdictiones, & ita expresse tenet Portel. *tom. 1. casuum, p. 3. casu 51*, in omnino simili casu, qui videri potest.

Confirmatur: Quia quando sunt plura petita in eodem libello diuersa, & separata, iudex potest ferre sententiam super vno petito, & non super alio diuerso, & separato, vt docent Felinus, *de re iudicata in cap. cum inter, num. 6.* Tuschus, *litera I, conclus. 399. num. 17.* & cum multis Farinacius, *tom. 2. decisionum, decisione 427. n. 2. & 3. non obstante lege in hoc iudicio*, & *l. nulli, & l. iudicium vbi cœptum*, & *l. 1. cum materia, C. si aduersus rem iudicatam.* Quia prædictæ leges loquuntur, vt dicunt prædicti Doctores, quando petita in eodem libello, & processu sunt inter se connexa; Atqui in libello, & processu huius prioris continebantur duo petita omnino diuersa, & separata, scilicet culpæ ipsius prioris, quæ priuatiue pertinebant ad Prouincialem, & defectus naturalis talenti, &c. Qui non erat culpa; cuius iudicium pertinebat priuatiue ad definitorium generale; ergo optime potuit Prouincialis pronunciare suam sententiam super parte processus, & libelli, quæ ei competebat, & aliam partem diuersam, & separatam remitere definitorio, cui competebat; ergo non requirebatur nouus processus, vel noua prioris citatio, vel illius auditio, & responsio ad hoc ac definitorium dum ab officio eum posset deponere; siquidem ille iam in prædicto processu fuerat citatus, & auditus, & processus pro vtroque iudicio regulari validus erat.

39 Confirmatur: Quia Nicolaus V. concessit Mendicantibus, vt eorum Prælati possent procedere contra suos subditos simpliciter, summarie, & de plano, & sola veritate facti inspecta, & Bonifacius VIII. concessit vt ad correctiones, & puniriones fratrum delinquentium infligendas Prælati ordinis ad ea, quæ spectare noscuntur, tumulis iuris, & apicibus eius postpositis, libere procedere valerent, secundum constitutiones approbatas, & generalia, & facienda ordinis instituta, vt videri est apud N. P. Fr. Petrum ab Angelis, *de ordine iudiciali, part. 1. cap. 1. n. 6.* Sed secundum nostras leges ad priuandum dictum

40 priorem solum requirebatur processus, & quod pars esset audita summarie, & de plano, postpositis omnibus regulis, & apicibus iuris, vt constat ex *3. p. nostrarum constitutionum, cap. 11. numero 8.* Ergo cum hæc omnia in priuatione huius prioris præcederent, si quidem processus fuit factus, ab eo fuit confessio acceptata, dati ei fuere articuli culparum, eis latissime respondit, & ex parte sua dixit causam esse conclusam, omnia alia non videntur pertinere ad substantiam iudicij; Nam etiam stando in iure communi super eodem processu, quando continet diuersos articulos separatos, & diuersos, possunt duo iudices ferre diuersas sententias. vt *supra* diximus; Ergo multo à fortiori Prælati regulares, qui non apices iuris, sed substantiam eius solum tenentur obseruare id possent efficere; ergo cum in hoc processu continerentur duo casus maxime diuersi, & separati, & pertinentes ad diuersas iurisdictiones, optime potuit vnus ab vno, & alter ab alio iudice iudicari, nonobstantibus legibus, & iuribus allegatis, nam hæ non loquuntur in hoc casu, nec in casibus regularium, qui apices iuris non tenentur seruare, sed solum substantiam eius.

RESPONSIO AVTHORIS TERTIO QVÆSITO,

An definitorium generale posset cognoscere, an definitorium Pontificium Lusitanum errauerit in danda illa priuatione illi Priori?

41 Respondi negatiuè: Ratio est, quia par in parem non habet iurisdictionem, *l. nam & magistratus, ff. de recept. arbitr. l. ille à quo §. tem-*

42 *pestiuum, ff. ad Trebell. cap. inferior, cap. denique 21. dist. cap. innotuit. 20. §. quamuis de elect. cap. 1. de locato*, & ita docent Bartolus, Clarus, Rebuffus, Menochius, Surdus, & alij, quos refert, & sequitur Barbosa, *in axiomatibus iuris, axio-*

43 *mate 174. num. 1.* Tuschus, *lit. P, conclusione 89. num. 1.* Atqui definitorium Lusitanum authoritate Pontificia Vrbani VIII. Innocentij X. & Alexandri VII. pro tempore belli erectum, habebat eandem iurisdictionem, & potestatem à Papa, ac definitorium generale Hispanum, vt constat ex bulla Vrbani VIII. Innocentij X. & Alexandri VII. Ergo definitorium generale Hispanum non habet iurisdictionem super illud, vt illud possit iudicare. Patet consequentia, Quia

44 vt posset iudicare, an prædictum definitorium Lusitanum errauerit, debebat definitorium Lusitanum esse inferius, & subiectum ipsi definitorio generali Hispano, vt est certi iuris; sed definitorium Lusitanum æquali pollebat iurisdictione, & potestate, ac definitorium generale Hispanum; ergo definitorium generale Hispanum non potest cognoscere, an Definitorium Lusitanum in hoc, vel aliis casibus bene iudicauerit, sed hoc pertinet ad capitulum Generale, iuxta nostras constitutiones, *3. p. cap. 11. n. 1.*

45 Quod autem nec sententiam ab eo latam possit reuocare, aut annullare, etiam liquet; quia legatus de latere non potest reuocare gesta per suum prædecessorem. vt docet Socinus, *consil. 128. n. 14. lib. 3.* Surdus, *consil. 47. num. 15.* Tuschus, *lit. P, conclusione 89. num. 24.* Ergo neque definitorium Hispanum potest reuocare gesta per definitorium Lusitanum suum antecessorem; Patet consequentia, quia ex eo legatus de latere non potest reuocare gesta per suum legatum antecessorem, quia est illi æqualis in iurisdictione, & potestate; sed definitorium Hispanum est æquale in iurisdictione, & potestate definitorio Lusitano: ergo non potest reuocare gesta per illum.

46 Confirmatur 1. quia non valet consuetudo, quod appelletur ad parem, Surdus, *consilio 47. n. 13.* Tuschus, *lit. P, conclusione 89. n. 25.* Sed definitorium Lusitanum habet parem iurisdictionem, ac definitorium generale Hispanum; ergo ab vno ad alterum non datur appellatio, nec recursus.

47 Confirmatur 2. Quia sententia quæ transit in iudicatum facit ius, & habetur pro veritate specialiter, si non fuit oppositum de nullitatibus, & appellatum, vt multoties canonizatum fuit per sacram Rotam, & cum multis docet Farinacius, *tom. 2. decisionum, decisione 572. num 2.* Tum quia

48 sententia à qua non fuit appellatum transit in iudicatum, *cap. quod ad consultationem de re iudicata, l. 1. C. si sæp. in integr. restit.* & cum Rota, & aliis Farinacius, *tom. 1. decisione 81. n. 1.* Sed

sententia

sententia lata contra dictum Priorem à definitorio Lusitano non fuit appellata, nec contra eam aliquid ab ipso Priore oppositum coram definitorio Lusitano per tres menses, per quos durauit iurisdictio ipsius definitorij, post probationem illius sententiæ; ergo transit in rem iudicatam, & fecit ius, ac per consequens præsumitur iusta, & recta, & sic tite, & recte lata. Ita eum Alexandro, Tuschus, *litera B, conclusione 266. num. 17.* Ergo ab eodem definitorio, vel ab æquali in iurisdictione, quale est definitorium Hispanum, reuocari non potest, sed debet ab ipso Priore recurri ad superiorem, scilicet ad capitulum generale, quod constando de nullitate sententiæ notorie, tunc circa eam poterit iudicare, vt sibi visum fuerit, citando prius, & audiendo ipsum Definitorium Lusitanum, de quo non dubitamus, sed solum dicimus id à Definitorio Hispano, vtpote æquali in potestate cum definitorio Lusitano non posse effici. 49

Dices, Definitorium generale potest ea, quæ à se sunt decreta concurrentibus sex ex septem votis alterare, & motare, vt patet, *ex nostra constitutione 3. p. cap. 8. n. 24.* Ergo etiam poterit sententiam à se, siue à definitorio antecedenti latam alterare, & mutare; siquidem eius loco succedit. Respondetur concedendo nostrum Definitorium generale posse alterare, mutare, &c. acta, & ordinationes ab ipso, vel ab alio factas, iuxta illam regulam res per quas causas nascitur, per easdem dissoluitur, *cap. omnis 17. q. 1. cap. omnis res, de regulis iuris,* in decretalibus, & cum multis Barbosa, *in axiomatibus iuris, axiomate 199. n. 8.* Non potest tamen alterare, vel mutare, aut reuocare sententias iudiciales à se, vel ab alio definitorio latas, quæ transierunt in rem iudicatam, nisi diminuendo pœnitentiam in eis datam infra dimidium, vt patet ex nostra constitutione, *p. 4. cap. 7. n. 2.* per quod probatum, & roboratum manet nostrum responsum. 50

Tum quia dato, & non concesso, quod definitorium posset, etiam sententias à se latas, vel à suo antecessore alterare, vel reuocare, vt potest acta, & ordinationes reuocare, ad id debebant esse præsentes omnes illi definitores qui fuere præsentes in prolatione talis sententiæ, vel constitutione illius actus, vel decreti, vt patet *ex 3. p. nostrarum constitutionum cap. 8. n. 24.* vbi ait: *Et quando aliquid in definitorio decretum fuerit, non poterit iterum proponi, aut reuocari absente aliquo eorum, qui quando primum decretum fuit ibi adfuit;* Atqui in definitorio generali Hispano non sunt, nec possunt esse præsentes definitores Lusitani, qui talem sententiam tulerunt; ergo saltem ex hoc capite, etiam data, sed non concessa illa hypotesi, adhuc definitorium Hispanum, non potest reuocare sententiam definitorij Lusitani.

Nec obstat si dicas adesse tot definitores in definitorio Hispano, quot adfuere in definitorio Lusitano. Nam contra hoc est, quod lex non postulat, quod adsint tot definitores, quot adfuere quando decretum fuit factum; sed quod non desit aliquis eorum, qui quando primum decretum fuit factum ibi adfuit, illa autẽ dictio, eorum, est restrictiua ad personas præcedentes nominatas cum suis qualitatibus, vt *in l. vltima Cod. de hered. instituend.* & notant Ruin. *consil. 99 num. 2. volum. 2.* Rolan. *consil. 74. n. 54. tom. 3.* & cum Menochio, Mendozio, Cephalo, & aliis Barbosa, *de dictionibus, dictione 103. num. 3.* Imo ista dictio eorum, non habet tractum ad futurum, vt notat cum Tiraquello, Socin. Cencdo, Barbosa, *suprà*; ergo talis dictio, non debet extendi ad alios à personis nominatis, nec ad futuras, sed ad illas, quæ fuerunt præsentes, quando primum decretum factum fuit, nec ex eo quod hæc lex in hoc sensu intelligatur potest vnquam sequi aliquod inconueniens considerabile, quia decreta Definitorij solum durant vsque ad capitulum generale, vt patet *ex nostra constitutione 3. p. cap. 8. n. 11.* Vnde parum interest, quod interim aliquod decretum non possit reuocari à Definitorio, sicut non est reuocandum, si duo definitores cum aliis non concordauerint. Sed hæc saluo meliori iudicio. 51 52

CONSULTUM XCVII.

De quinque religiosis propositis ab electoribus ad electionem cuiusdam Prælatiæ Regularis, vno relaxato, alio nimis iracundo, alio superbo, alio nimis ambitioso, alio de sanguinis puritate diffamato. An aliquis illorum sit dignus, vt eligatur, & in casu quo in aliquo ex illis necessario debeat fieri electio, quis illorum aliis præponendus.

SUMMARIUM.

1. *Ponitur casus, seu factum.*
2. *Inter regulares non sunt semper necessario eligendi in Prælatos digniores, iuxta probabilem sententiam.*
3. *Non est per se licitum eligere indignum prætermisso digno.*
4. *Omnes illi quinque religiosi propositi in hoc casu sunt indigni ad prælatiam regularem.*
5. *Moraliter non est possibile in hac religione non dari alios dignos, licet iuniores.*
6. *Homo relaxate viuens est indignus vt eligatur in prælatum.*
7. *Integritas præsidentium est salus subditorum.*
8. *Prælatus debet suo exemplo vitam subditorum sustentare.*
9. *Malum exemplum prælati inficit, & destruit communitatem.*
10. *Ponitur argumentum in contrarium.*
11. *Soluitur dictum argumentum.*
12. *Qui non obseruat leges, etiam obligantes ad veniale, & sanctas ordinationes, est indignus, vt eligatur in prælatum.*
13. *Religiosus particularis non obseruando leges obligantes tantum sub veniali, seclusa contemptu, vel graui scandalo non peccat mortaliter.*
14. *Prælatus, si aliquid faciat, etiam indifferens, quod sit occasio subditis peccandi peccat mortaliter.*
15. *Prælatus, qui regulam relaxat in se ipso deponi debet.*
16. *Turpius reiicitur, quam non admittitur hospes.*
17. *Ad recte imperandum, quæ requiruntur explicantur.*
18. *Præcipuum quod requiritur in eligendo in Prælatum est vna exemplaris, & rectitudo morum.*

19 Si in prælato deficit legum obseruantia inde sumit initium relaxatio.
20 Vt aliquis censeatur dignus ad aliquam dignitatem, non sufficit quod sit aptus ad illam.
21 Aliud est esse aptum, aliud esse dignum.
22 Ineptus ad beneficium quis dicatur.
23 Sæpe malus, semper præsumitur malus in eodem genere mali.
24 Quando sunt alij probatæ vitæ, non licet eligere in prælatum hominem vita scandalosa, etiamsi detur spes quod possit in officio emendetur.
25 Religiosus maxime iracundus, & qui contra rationem irascitur contra subditos indignus est, vt eligatur in prælatum regularem.
26 Qui inordinate est iracundus destruit pacem communitatis.
27 Perturbator pacis communitatis est indignus vt eligatur in prælatum.
28 Prælatus maxime intendere debet ad pacis conseruationem.
29 Qui pacem turbant dissipandi sunt.
30 Sine pace nulla religio subsistere potest.
31 Vnitas est forma essentialis congregationis.
32 Rixa est filia iræ immoderatæ.
33 In prælato necessaria est mansuetudo, & clementia cum prudentia
34 Mansuetudini opponitur iracundia.
35 Clementiæ opponitur crudelitas.
36 Exordium recti regiminis est amor inter prælatos, & subditos.
37 Prælatus iratus, & nimis rixosus, non consequitur amorem subditorum.
38 Amor inter prælatos & subditos acquiritur misericordia, clementia, & benignitate.
39 Vbi prædominat ira, non est misericordia, & ille in quo ira superat rationem, appetit vindictam iniustam.
40 Qui appetit vindictam sine misericordia est indignus, quod eligatur in prælatum.
41 Prælatus est Dei minister.
42 Qui appetit vindictam sine misericordia non potest esse Dei Vicarius, vel minister.
43 Minister Dei non est iracundus sed benignus.
44 Minister Dei debet Deum ipsum imitari.
45 Qui habet animum ferum, & inhumanum non conseruat signa, & notas bonitatis, quæ in patre cælesti est,
46 Diuina nobilitate cecidit.
47 Non est Dei minister, & fidelis dispensator.
48 Est taurus saltans, vel asinus calcitrans.
49 Minister Dei, & scit punire, & parcere.
50 Qui nescit parcere, nescit punire.
51 Qui solum sciunt punire, debent esse cum ministris Tartareæ regionis.
52 Qui caret prudentia necessaria ad suum munus exercendum, est indignus vt eligatur in prælatum.
53 Homo nimis iracundus omni prudentia, & sapientia caret.
54 Vnus ex effectibus iræ est impedire vsum rationis.
55 Vbi non est vsus rationis non potest dari prudentia.
56 Prudentia propriè est in ratione.
57 Ille censetur indignus ad prælatiam, qui possunt in illa suo gubernio destruit communitatem.
58 Homo iracundus non attendit ad iustitiam.
59 Deficiente iustitia in prælato communitas stare non potest.
60 Finis principalis prælati est obseruantia iustitia.
61 Ponitur argumentum in contrarium.
62 Soluitur prædictum argumentum.
63 Religiosus incorrigibilis in suis dictaminibus, rigidus in exequendis mandatis, & puniendis delictis, est indignus vt eligatur in prælatum.
64 Homo in quo regnat elatio, & superbia est indignus vt eligatur in prælatum.
65 Homo qui in suis dictaminibus multum confidit, & qui amoueri non potest à suo conceptu est summe superbus.
66 Superbus procul abiiciendus est à prælatia in sententia D. Pauli.
67 Prælatus debet esse benignus.
68 Ponitur exemplum regis Antigoni.
69 Prælatus debet instruere subditos in spiritu lenitatis.
70 Deus non dedit prælatis spiritum timoris, sed virtutis, & dilectionis.
71 Prælatus humilis & affabilis facile religiosos ad se attrahit.
72 Prælatus debet magis procurare amari, quam timeri.
73 Moyses fuit mitissimus super omnes homines.
74 Deus dereliquit Petrum peccare, quia erat conditione durus, vt postea de aliis compateretur.
75 Qui est nimis iustus perit in iustitia sua.
76 Prælatus qui quærit potius timeri verberibus, quam verbis, ab officio est priuandus.
77 Subditi non acceperunt spiritum seruitutis iterum in timore.
78 Prælati dantur ad conseruationem, & vtilitatem communitatis.
79 Qui multum in se confidit, & sapientum consilia spernit, non attendit ad conseruationem, & vtilitatem communitatis.
80 Inter superbos semper iurgia sunt.
81 Qui agunt omnia cum consilio reguntur sapientia.
82 Prælatus in omni negotio semper debet esse pauidus, timens, & tremens, atque formidolosus, ne discedat à tramite iustitiæ.
83 Qui omnia per se solos posse autumant, in sua sapientia decipiuntur.
84 Prælatus ne plus sapiat quam oportet sapere, nec sibi plus credat, quam expedit.
85 Maior tentatio prælati est proprio censui nimis inniti.
86 Prælatus debet consilia seniorum libenter audire, & humiliter quærere.
87 Aliqui prælati, ita se repletos spiritu sapientiæ reputant, vt antecessorũ facta omnia calumnient.
88 Alij quando absoluuntur ab officiis, omnia quæ agunt successores condemnant, & deprimunt.
89 Prælatus habens consilium bonum à senioribus, non debet suam potius sequi sententiam.
90 Prælatus nunquam sui ipsius tantum consilio debet operari in rebus grauibus.
91 Maior tentatio Diaboli est persuadere prælatis, quod spretis seniorum consiliis suo tantum ductu gubernet.
92 Prælati nimis anxij in delictis subditorum conquirendis à consortio hominum sunt arcendi.

93 Præla

93 *Prælatus debet esse vigilans, non tamen quæstor, nec occultus insidiator.*

94 *Non semper pœna, sed aliquando etiam in grauibus delictis pœnitentia contentus esse debet.*

95 *Prælatus qui leues culpas venenatis verbis mordet indignus est vt iterum eligatur in prælatum.*

96 *Nihil perniciosius est regimini regularium, quam quod rectores nimium suo iudicio confidant.*

97 *Rigidus in exequendis mandatis, & puniendis defectibus, indignus est vt eligatur in Prælatum.*

98 *Nihil magis turbat amicam societatem, quam nimius rigor, aspera, & argutа facies, verborum asperitas, & actionum incomitas.*

99 *Plures in religione perdidit nimius rigor, quam suauitas.*

100 *Etiam bruta suas proprias matres derelinquunt, si nimio rigore ab eis tractentur.*

101 *Plus volunt mori, vt in notabili casu expertus fui, quam tyrannidem propriæ matris tolerare.*

102 *Ponitur argumentum in contrariam & soluitur.*

103 *Religiosus nimis ambitiosus indignus est vt eligatur in Prælatum.*

104 *Ambitiosus, etsi aliàs esset sanctus, ex ambitione redditur indignus ad prælaturam.*

105 *Qui appetit prælatias per subornationes, dolos, & fraudes, est grauiter ambitiosus.*

106 *Qui appetit prælatias, quarum indignus est, vel minus dignus, est grauiter ambitiosus.*

107 *Ambitio est secretum venenum, pestis occulta, doli artifex, virtutum ærugo, & tinea sanctitatis.*

108 *Quos capit ambitio, sunt inuidi, contentiosi, insimulatores.*

109 *Elector qui omnes prælatos procurat efficere ex certa Prouincia, vel oppido, eo quod sint sibi connaturales, vel amici, vt ipse ab eis postea eligatur, & sustentetur in superiori prælatia, vt caput Prouinciæ, est in graui peccato ambitionis.*

110 *Inter Apostolos concitatæ fuere murmurationes, eo quod aliqui procurabant sedes primarias.*

111 *Primus Angelus de cœlo, & primus homo de Paradiso eiecti sunt, eo quod volebant plus quod eis debitum erat.*

112 *Qui murmurationibus, etiam leuibus procurat alienare animos electorum, ne suffragia præstent in fauorem alicuius religiosi, sed sibi ipsi, peccat grauissime.*

113 *Iste sua murmuratione, licet leui, intendit graue nocumentum proximo.*

114 *Intendit perpetuare regimen in propria persona, vel factione scindendo pacem, & vnitatem religionis.*

115 *Factionum capita penitùs sunt euertenda.*

116 *Religiosus qui proposito bono communi suo priuato inhæret prætendendo dignitates, est causa multarum dissentionum, & discordiarum.*

117 *Affectus proprij commodi, & non communis, est origo omnium perturbationum.*

118 *Talis religiosus dici potest Tyrannus.*

119 *Religiosus qui dignitates prætendit procurando per se, vel per alios suffragia, siue directe, siue indirecte precibus, vel donis, incurrit pœnam priuationis ipsius officij, in quo est electus, & inhabilitatem ad quæcunque in futurum.*

120 *Ponitur argumentum in contrarium, & soluitur.*

121 *Religiosus de quo est fama, & rumor quod sit ex sanguine Hebræorum, etsi sit virtuosus est indignus, vt eligatur in prælatum regularem.*

122 *Descendentes ab infidelibus, si à natiuitate, vel decennio baptizati sint de iure communi non sunt incapaces dignitatum.*

123 *Descendentes ex hæreticis solum sunt de iure incapaces vsque ad secundam generationem per lineam paternam, & vsque ad primam per lineam maternam.*

124 *In ordine minorum descendentes ex Iudæis vsque ad quartum gradum inclusiue non possunt eligi in prælatos.*

125 *Similem prohibitionem habent Hieronymiani.*

126 *Rigidiorem prohibitionem habent Benedictini.*

127 *Inter Benedictinos sufficit quod ascendentes vsque ad 4. gradum fuerint inquisiti.*

128 *Probabile est hæc priuilegia omnibus religionibus communicantibus communicari.*

129 *In regno Lusitaniæ ex priuilegio Clementis VIII. & Pauli V. descendentes ex Hebræis per lineam paternam, aut maternam vsque ad septimam generationem non possunt eligi ad prebendas, canonicatus, beneficia simplicia, siue curata, siue secularia, siue regularia.*

130 *Hæc dispositio Pauli V. in regno Lusitaniæ extenditur ad prælatos regulares.*

131 *Appellatione Ecclesiæ venit Monasterium.*

132 *Prælati regulares vere, & proprie habent curam animarum.*

133 *Verba dispositionis sunt intelligenda in propria significatione.*

134 *Eadem inconuenientia dantur in parocho quam in prelato regulari.*

135 *Impugnatur Fragosus in hac parte.*

136 *In nostra religione Carmelitana sunt inhabiles ad habitum, & professionem descendentes ex Iudæis vsque ad quartum gradum, vel vltra.*

137 *In nostra religione descendentes ex Hebræis, in quocunque gradu sunt inhabiles ad prælatias.*

138 *Per professionem non fiunt habiles ad prælatias.*

139 *Si ingredientibus fiat protestatio in nostro ordine quod religiosi non habent intentionem eos recipiendi, si descendant in quocunque gradu ex sanguine maculato, si de facto ex tali sanguine descendant professio est nulla.*

140 *Hæc protestatio fit nouitiis in nostra Prouincia Lusitana.*

141 *Si non fiat illis talis protestatio adhuc multi Doctores dicunt talem professionem esse nullam.*

142 *Si clare constet aliquem esse de sanguine Hebræorum vsque ad quartum gradum, talis est incapax, vt eligatur in quocunque beneficio seculari, vel prælatia aliqua regulari*

143 *Hæc doctrina est valde conformis iuri communi.*

144 *Hi homines habentes hanc maculam in Hispania reputantur veluti infames.*

145 *Vilior est sanguis Iudæorum inter catholicos, quam sanguis spuriorum.*

146 *Iudæi sunt dolosi, superbi, insolentes, ambitiosi, rixosi, mendaces, procaces, tenaces, auari.*

147 *Tales homines, vt infames relegandi sunt à dignitatibus.*

148 *Per crimen læsæ Maiestatis diuinæ perditur omnis nobilitas.*

149 *Descendentes ex sic infectis excluduntur ab honoribus, & dignitatibus in multis capitibus iuris, quæ ibi referuntur.*

150 *Iudæi commiserunt crimen læsæ Maiestatis in Christum Dominum.*

151 *Quotidie idem crimen in eum repetunt.*

152 *Vt infames relegandi sunt à dignitatibus.*

153 *Ponitur argumentum in contrarium, & solnitur.*

154 *Negare esse licitum descendentes à Iudæis excludere à dignitatibus est temerarium.*

155 *In nostra Religione Carmelitana excalceata, si constet aliquem esse ex sanguine Iudæorum in quocunque gradu est inhabilis, vt eligatur in prælatum.*

156 *Descendentes ex Hebræis in nostra religione vsque ad quartum gradum, & vltra sunt inhabiles ad habitum & professionem.*

157 *Multo à fortiori sunt inhabiles ad prælatias.*

158 *Maior habilitas requiritur vt quis in prælatum eligatur, quam vt religiosus fiat.*

159 *Illegitimi licet per professionem, vbi non est statutum irritans, fiant religiosi, non tamen fiunt habiles ad prælatias.*

160 *Descendentes ex Hebræis sunt veluti infames.*

161 *Tales eos reputat nostra constitutio Pontificis authoritate confirmata.*

162 *Infames, siue iuris, siue facti, sunt inhabiles ad prælatias.*

163 *Probabile est professionem descendentium ex Hebræis in nostra religione in quocunque gradu esse nullam.*

164 *Nullus potest eligi in Prælatum alicuius religionis, si non sit vere professus illius.*

165 *Illa dictio, vltra, importat infinitatem, & omnes gradus sequentes in infinitum excludit.*

166 *Religiosus de quo certo non constat esse ex sanguine Hebræorum, datur tamen rumor, & fama, esse ex eo sanguine maculato, est inhabilis vt eligatur in Prælatum regularem.*

167 *Potest aliquis esse indignus, non tamen inhabilis ad Prælatiam*

168 *Indignus potest fieri dignus, si emendetur, inhabilis non potest fieri habilis, nisi dispensetur.*

169 *Descendentes ex genere Iudæorum, siue vsque ad quartum gradum, siue ad septimum in regno Lusitaniæ, siue in quocunque, vt in ordine nostro, sunt inhabiles ad Prælatias regulares.*

170 *Hic religiosus, de quo datur talis rumor, & fama, vt vere Hebræus debet reputari.*

171 *Ad probandam consanguinitatem non restrictam ad certum gradum sufficit communis reputatio, & fama.*

172 *Quando consanguinitas est antiqua excedens memoriam hominum probatur per testes ex auditu, etiam sine fama, & adminiculis*

173 *In antiquis excedentibus memoriam hominum testes ex auditu probant plene.*

174 *Consanguinitas huius religiosi est antiqua excedens memoriam hominum, & de ea datur fama, & rumor.*

175 *Quid sit fama explicatur.*

176 *Quid sit rumor explicatur.*

177 *Ponuntur aliquæ conditiones requisitæ ad famam, & rumorem.*

178 *Licet talis rumor, & fama fuerit falsa, adhuc sufficit talis rumor, & fama, vt talis religiosus sit indignus, vt eligatur in Prælatum.*

179 *In electionibus regularibus, præcipue in nostro ordine, digniores eligendi sunt.*

180 *Talis religiosus habens talem famam non est dignior illis, qui eam non habent.*

181 *Falsus rumor, licet non soleat obesse, potest obesse.*

182 *Rumor publicus, quantumuis falsus maxime denigrat personam.*

183 *Homo denigratus, & signatus in fama non est tam dignus prælatia, quam ille, qui nullam nigredinem habet in fama, etsi iunior sit.*

184 *Sæpè debet prætermitti senior, vt eligatur dignus, vt paulatim aptus fiat.*

185 *Non est quis dignior ad prælatiam, eo quòd antiquior.*

186 *Ille censendus dignior ad prælatiam, qui aptior est ad vtilitatem Ecclesiæ, & maiorem animarum profectum.*

187 *Religiosus qui non habet talem nigredinem aptior est ad prælatiam religiosam.*

188 *Religiosi nunquam habebunt plenam fiduciam cum eo, qui habet famam, licet falsam, esse ex sanguine Iudæorum.*

189 *Ab eo maxime fugient in receptione Sacramentorum.*

190 *Multos vidimus comprehensos à sancto officio de quibus solum erat similis rumor falsus reputatus, qui tamen erat verus.*

191 *De hoc religioso datur talis rumor, & contrarium certo sciri non potest.*

192 *Casu quo Electores præter vnum sint determinati ad eligendum vnum ex prædictis quinque religiosis, iste vnus potest ferre suffragium in eum, in quem maior pars suffragiorum inclinauerit.*

193 *Iste elector conformando se maiori parti capituli nihil facit, sed permittit aliorum peccatum.*

194 *Si prædicti electores præter vnum sint determinati eligere vnum ex istis, quem iste vnus elegerit, talis elector debet inclinare in illum, qui solum habet defectum in obseruantia.*

195 *Quando electio indigni est necessaria ad impediendam electionem magis indigni, tunc electio indigni est licita.*

196 *Ex duobus malis minus est eligendum.*

197 *Minus indignus est, qui solum habet defectum in obseruantia citra peccatum mortale, homine nimis iracundo, superbo, ambitioso, siue Iudæo.*

198 *Ex pluribus indignis, ille minus indicandus est, de quo datur maior spes emendæ.*

199 *Ex prædictis indignis, maior spes emendæ datur in eo, qui est parum obseruans, quam in aliis.*

200 *Iste operatur contra legem ex passione, alij operantur ex malitia.*

201 *Minor spes emendæ datur de eo, qui operatur ex malitia, quam ex passione.*

202 *Qui peccat contra legem ex passione, operatur minori aduertentia impetu passionis.*

203 *Qui operatur ex malitia, operatur ex mala inclinatione, & electione voluntatis, & veluti ex habitu.*

204 *Habitus vel consuetudo est altera natura.*

205 *Homo iracundus, superbus, ambitiosus, & Iudæus difficillime à suis erroribus emendatur.*

206 *Homines parum reformati, sæpe positi in dignitatibus emendantur.*

207 *Honores mutant mores.*

208 *Sæpe conuenit eligere potius peccatorem, qui vero pœnituit, quam qui nunquam peccauit.*

209 *Morum probitas magis sumitur à statu, & modo ordinario procedendi, quam ab vno, vel altero actu.*

210 *Iste religiosus est bene morigeratus in obseruantia legis Dei, & regulæ, quoad res graues.*

211 *Inclinationes naturales semper præsumuntur durare dum contrarium non probatur.*

212 *Si nec de hoc detur probabilis spes emendæ, & omnes electores præter vnum sint determinati eligere vnum ex prædictis quinque indignis, quem iste elector elegerit, adhuc eligendus est iste defectuosus in obseruantia regulæ citra mortale.*

213 *Quilibet potest eligere minus indignum, ad impediendum electionem magis indigni.*

214 *Iste religiosus est minus indignus aliis.*

215 *Ille censetur minus indignus, qui positus in prælatia minus lædet bono communi.*

216 *Ille religiosus positus in prælatia, minus lædet bono communi aliis.*

217 *Prælatiæ institutæ sunt ad consulendum bono communi.*

218 *Magis opponitur bono communi inordinata arrogantia, superbia, & ambitio, & Iudaismus, quam non obseruantia legis, non obligantis ad mortale.*

219 *Ira inordinata appetit vindictam iniustam.*

220 *Superbia generat discordias.*

221 *Ambitio est pestis religionis.*

222 *Sanguis maculatus est periculosissimus in fide.*

223 *Ex iniustitia oriuntur seditiones.*

224 *Ex superbia oriuntur iurgia, & odia.*

225 *Ex ambitione oriuntur omnia mala.*

226 *Ex sanguine maculato oritur infidelitas.*

227 *Hæ magis opponuntur bono communi, quam non obseruantia legis non obligantis ad mortale.*

228 *Prædicta vitia tendunt ad destruendam pacem.*

229 *Sunt in damnum tertij.*

230 *Non obseruantia legis solum indirecte lædit bono communi.*

231 *Prælatus frangens legem non intendit, quod id subditi faciant.*

232 *Non obseruans legem solum sibi directe malum facit.*

233 *Defectus contra legem huius prælati non inducunt subditos ad peccandum mortaliter.*

234 *Causa exemplaris non potest plus mouere, quam habet virtutis, vel malitiæ.*

235 *Religiosus nimis iracundus, vel superbus, vel ambitiosus, aut Hebræus inducit subditos ad similia peccata mortalia.*

236 *Potest dari communitas adeo reformata, quæ non indigeat exemplo prælati ad continuandum in obseruantia.*

237 *Peccatum veniale multitudine operum bonorum obruitur.*

238 *Per solum peccatum mortale redditur homo indignus dignitate.*

239 *Subditi adeo perfecti sua obseruantia reprehendunt prælatum minus reformatum, & faciunt illum bene viuere.*

240 *Cum homine multum iracundo, superbo, vel ambitioso, vel hæretico non potest dari pax.*

CASVS, SIVE FACTI SPECIES.

IN Regno Castellæ, in quodam capitulo Prouinciali cuiusdam insignis Religionis, propositi fuere electoribus ad quandam Prælaturam regularem vnius Conuentus quinque religiosi, quorum primus erat optimus prædicator, sed parum reformatus, & qui de obseruantia legum non obligantium ad mortale non multum curabat, licet publice nunquam mortaliter peccauerit. Alius erat vir maxime reformatus in sua persona, pœnitentiæ eximiæ, & qui in omnibus obseruantiis regularibus primus erat; erat tamen valde iracundus, & rixosus, facileque contra subditos irascebatur, & sine causa contra eos inuehebatur. Tertius erat vir eximiæ obseruantiæ, sed incorrigibilis in suis dictaminibus, rigidus in exequendis mandatis, & puniendis defectibus. Quartus erat vir maxime reformatus, pœnitentiis deditus, & alias habebat genium ad gubernium, sed erat vir valde ambitiosus, maiores namque dignitates, quæ sibi adhuc non erant debitæ, summe appetebat, pro eis consequendis omnes perturbabat, fraudes, & dolos, etiam amicis faciebat, Religiosis quibus tales dignitates debitæ erant, ne sibi anteponerentur, imputabat graues defectus, qui re vera nunquam fuere, sed ille eos deducebat ex actionibus indifferentibus, & sæpe defectus leues ita exaggerabat, vt ex parua musca gigantem efformaret, vt solus ipse tali dignitate dignus electoribus appareret, & alia huiusmodi. Quintus erat nimium reformatus, bonæ indolis, & omnes partes ad gubernandum habebat, sed erat rumor, ipsum sanguine Hæbreo esse infectum.

Quæsitum fuit à me, quem ex illis ad talem prælatiam tuta conscientia electores essent electuri?

RESPONSIO AVTHORIS.

REspondi quod si casus accideret in mea religione, quod tamen reuera non accidit, sed vt dixi accidit in alia grauissima Religione, in quodam capitulo Prouinciali celebrato in regno Castellæ, vbi de hoc casu à patribus illius capitulo fui interrogatus, si igitur casus accideret in mea

 religio

religione,& ego essem elector,nulli ex quinque illis religiosis propositis ad aliquam prælatiam darem suffragium, & idem consilium dedi illis, qui de hoc casu me interrogarunt.

Ratio est, quia licet inter Regulares, secluso speciali statuto, secundum aliquos Doctores, non sint necessario eligendi semper digniores, vt cum Valero, Palao, Hieronymo, Rodriguez, Caietano, & Lugo,& aliis docet Thomas Hurtado, *in tractatibus variis, tom.1. tract. 12.cap 1.n.1562.* non est tamen per se licitum eligere indignum, prætermisso digno, vt cum communi sententia, Ego dixi *in nostro Directorio Regularium.p.3.tract.5.d.4 n.20.* Atqui omnes illi quinque religiosi sunt indigni, vt eligantur ad prælaturam aliquam regularem, & alias non est moraliter possibile, non dari alios religiosos in illa religione, etsi sint iuniores, vt *infra* dicemus, digni tali prælatia; ergo nullus illorum, sed aliquis illorum iuniorum eligendus est. Maior est certa; minor verò probatur discurrendo per illos.

§. I.

In quo ostenditur hominem non reformatum, & qui de obseruantia legum obligantium ad veniale citra mortale non curat, esse indignum vt eligatur in Prælatum regularem.

Doctrina huius §. *sic ostenditur* 1. Quia integritas præsidentium est salus subditorum, vt habetur, *in cap. miramur dist. 61.* Sed iste Religiosus etsi sit optimus prædicator, non curat de regulæ, & legum obseruantia, nec habet illam integritatem morum, quæ in prælato regulari requiritur; ergo nullo modo dignus est, vt Prælatus constituatur. Confirmatur primo. Quia qui Prælatus eligendus est, debet non solum verbo, sed suo exemplo vitam spiritualem subditorum sustentare, vt cum Vgone, & aliis notauit Peirinis, *de Prælato q. 2. cap. 7. §. 4. n. 48.* & habetur *in nostra constitutione 3.p. cap.11. n.4.* Sed hic religiosus leges non obseruat; ergo potius suo malo exemplo destruet communitatem, quam eam in vita spiritali, sustentabit.

Confirmatur 2. Quia malum exemplum Prælati inficit, & destruit totam communitatem, vt habetur, *in cap. ex merito.q.1.n.6.* vbi dicitur capite languescente, cætera corporis membra inficiuntur,& S.Gregorius, *lib.6. Epist.reg.epistol.7.* Ait mala actio præsidentis valde nocet subditis, & Philo, *lib de vita Moysis*, ait, si princeps totum se voluptatibus ad vitam delicatam deflectit, vniuersa propemodum multitudo ad voluptates proclinat. Quorum rationem reddit D. Gregorius, 21. *moral cap.1.* quia rationales nostri spiritus, dum in Prælatorum intentione defixi, singulis quibusque actionibus permiscentur,vt tales fœtus operum procreent,qualia exempla præcedentium in vocibus præceptorum vident, Vnde merito potest subditus dicere, vt ait D. Augustinus, *lib. de past. cap.4.* sic præpositus meus sic viuit, ego quid sum, qui non faciam, quod ille facit; Sed hic religiosus suis prauis moribus sollicitat ad relaxationem conscientiam subditorum; ergo indignus, & ineptus est positiue, vt in Prælatum eligatur. Ita cum Lessio,& Filiucio, docet Thomas Hurtado, *in tractatibus variis, tract. 12. cap.1.n.1501.*

Dices, defectus huius religiosi non sunt peccata mortalia contra legem Dei, sed solum sunt culpæ veniales contra regulam, & defectus veniales contra constitutiones, & sanctas ordinationes; ergo per hoc non videtur indignus ad prælaturam regularem, siquidem solum videtur homo indignus Prælatia per peccatum mortale, vt ait D. Thomas, *Quodlibeto 8. art. 6.* Respondetur quod licet defectus huius religiosi contra regulam tantum sint veniales culpæ, hoc tamen tollit, quod talis religiosus sit dignus ad Prælatiam regularem. Et ratio est,quia suo malo exemplo est perniciosus bono publico, vt bene ait Giragus, *de regimine Regularium,p.3. dub.1.n.17.* vbi ait, aduertendum est, quod quando locuti sumus debiles, & infirmos non esse excludendos à regimine, non ideo intelleximus eos admittere, qui tantum expellunt à se peccatum mortale, parui æstimando culpas veniales; Religionis constitutiones, sanctásque ordinationes, quia hi tanquam notabiliter perniciosi bono publico inter indignos sunt numerandi. Hæc Giragus, quod quid clarius, & illustrius pro casu præsentia dici posse non intelligo. Vnde ad illud quod affertur de D. Thoma, Respondetur D. Thomam loqui de beneficiis sæcularibus, & non de prælatiis regularibus, in quibus maior requiritur perfectio, ob perfectiores leges, quas regulares tenentur obseruare.

Confirmatur 3. nostra sententia & responsio huius argumenti, quia licet religiosus particularis non peccet mortaliter non custodiendo regulam, & constitutiones obligantes solum sub veniali, vel ad pœnam secluso contemptu, vel graui scandalo, vt diximus, *in nostro Directorio Regularium, p.2.tract.3.d.6. n.207. & d. 1. eiusdem tractatus, n.39.* Non tamen sic accidit in prælatis, nam Prælatus, si aliquid faciat, etiam indifferens, quod subditis sit occasio peccandi, peccat mortaliter, vt cum Nauarro notauit Peirinis, *suprà,n.53.* Sed huiusmodi Religiosus cum sit assuefactus regulam non obseruare, si prælatus fiet, Idem efficiet, ac per consequens semper erit in peccato mortali, siquidem aliis erit occasio scandali; ergo indignus est, vt eligatur in prælatum regularem.

Confirmatur 4. Quia Prælatus qui regulam relaxat in se ipso deponi debet ab officio vt patet ex *cap. Monachi de statu Monachorum* vbi Panormitanus, *n.5.& 6.& in cap. vt si clerici,& in cap. cum non ab homine de iudiciis*, & docet Giragus, *p. 3. dub.26.n.1.* Ergo multo à fortiori non est eligendus. Patet consequentia, quia turpius reiicitur, quàm non admittitur hospes: si ergo omnino priuandus est Prælatus, qui regulam non obseruat, multo à fortiori non erit in Prælatum eligendus, qui in se ipso regulam, & leges religionis non obseruat; sed talis religiosus de quo est noster casus regulam non obseruat, nec de hoc curat; ergo indignus est vt eligatur in prælatum regularem.

Confirmatur 5. Quia ad rectè imperandum tria requiruntur, vt docet Aristoteles *5. polit. cap. 3.* Primum vt imperantes ament præsentem statum Ciuitatis. Secundum vt habeant potentiam ad ea exequenda, quæ magistratus requirit. Tertiò vt habeant virtutem, & iustitiam ad rem publicam regendam necessariam; Atqui hæc omnia in tali religioso deficiunt, siquidem

quidem non amat leges, & obseruantiam status, vtpote illarum publicus præuaricator, non potest habere potentiam sd ea exequenda, quæ prælatura requirit; Nam vt ait Plinius, *lupus in lupum non sæuit*, hoc est, qui leges non obseruat, non punit non obseruantes leges, vnde religio in perditionem iret, Nam vt ait Aristoteles, 4. *polit. cap.* 4. Vbi lex non præualet, non est respublica, nam lex dominari omnibus debet; cum ergo iste Religiosus non curet de legum obseruantia in se ipso, factus prælatus, nec curabit de illarum obseruantia in aliis, ac per consequens Religio in præcipitem ibit: ergo talis religiosus indignissimus est ad prælatiam regularem.

18 Confirmatur 6. Quia præcipuum quod requiritur in eligendo ad Prælatum est vita exemplaris, iustitia, & rectitudo, & morum reformatio; vt ait Apostolus, *ad Titum* 2. *In omnibus te ipsum præbe exemplum bonorum operum*. Cuius ratio est, 19 quia si in prælato deficit legum obseruantia, relaxatio religionis inde sumit initium vt habetur, *ex cap. exemplum casu* 12. q. 1. Et colligitur ex illo vulgari axiomate, superiorum actio nostra est instructio, & ex illo Regis ad exemplum totus componitur orbis, vt notat cum Tiraqello, Barbosa, & alij Giragus, *p.* 3. *dub.* 16. *n.* 180. Et quod agitur à Prælatis facile trahitur ad exemplum à subditis, vt dicitur, *Cap. magnæ de voto*, & notat Pelizarius, *tom.* 2. *tract.* 9. *cap.* 2. *n.* 131. Sed prædictus religiosus nullam habet obseruantiam legum, vt dicitur in consulto; ergo nullo modo est dignus vt in prælatum eligatur. Patet consequentia, quia si eligatur totam commonitatem facillime relaxabit; Nam vt optime ait Cassiodorus 5. *variar. epistol.* 12. Facilius est errare naturam, quam dissimilem sui Principis possit rem publicam formare, & idem dicit Plato apud Giragum *suprà*. Nemo nobis persuadeat, ô amici vlla ratione citius, aut facilius ciuitatem, leges, moresque immutare, quam Principem exemplo præeunte, nec aliter nunc esse, nec in postetum vnquam futurum; cum ergo prædictus Religiosus assuefactus sit regulam, & leges religionis non obseruare, non solum non est dignus, vt eligatur in Prælatum, sed si electus sit, debet deponi vt *suprà* diximus; ergo talis religiosus ab electione, vt omnino indignus, reiiciendus est.

20 Confirmatur 7. Quia vt aliquis censeatur dignus ad aliquam prælatiam, non sufficit quod sit aptus ad illam, Nam aliud est esse ineptum, & 21 non idoneum, aliud esse indignum, sicut aliud est aliquem esse idoneum, & aptum, & aliud esse dignum, Aptus enim, & idoneus, ille est, qui 22 habet scientiam, & doctrinam & industriam ad munus, ad quod eligitur; Dignus vero qui morum habet probitatem, & illis dignus efficitur, vt munus Prælati illi conferatur, vt docet Malderus 22. *tract.* 9. *cap.* 2. *dub.* 6. Hurtado, *in tractatibus variis tract.* 12 *cap* 1 *n.* 1350. & colligitur ex Tridentino *sess.* 24 *cap.* 18. *versu peracto*; atqui in hoc religioso licet sit aptitudo ad talem prælatiam non habet tamen morum probitatem, nec operatur habendus, nam cum illi vitæ relaxatæ sit à multis annis assuefactus, non potest de eo concipi probabilis spes, vt emendetur, sæpe enim malus sem-23 per præsumitur malus in eodem genere mali, *cap. semel malus extra de reg. iuris in* 6. Et talis quis præsumitur, qoalis per triennium fuit Dyn. *Reg. semel malus de reg. iuris in* 6. Tuschus, *lit. M. conclusione* 28. *n.* 16. Ergo cum iste religiosus non solum per triennium relaxare vixerit contra regulam, sed per multos annos, de eo nulla potest dari spes probabilis vt emendetur positus in dignitate, sed potius quod peieretur, vt experientia constat; ergo talis religiosus indignus est vt eligatur.

24 Confirmatur 8. Quia quando sunt alij Religiosi probatæ vitæ nullo modo licet, etiamsi concipiatur spes certa emendæ eligere in prælatum religiosum vitæ scandalosæ, & publicum regulæ transgressorem, vt notauit Thomas Hurtado, *in tractatibus variis, tract* 12. *cap.* 1. *n.* 1364. Sed in tali religione dantur multi probatæ vitæ, non enim est credibile omnes esse relaxatos; ergo non est licitum hunc vitæ relaxatæ, & scandalosæ eligere, etsi daretur certa spes, quod emendaretur.

Confirmatur 9. quia ineptus ad beneficium est, qui non potest satisfacere obligationi muneris, ad quod eligitur, & vt talis agnoscitur ab electoribus, Ita Turrianus 2. 2. *tom.* 2. *d.* 22. *dub.* 2. Hurtado, *suprà, n.* 1352. Atqui talis religiosus non potest satisfacere obligationi muneris, ad quod eligitur, & vt talis cognoscitur ab electoribus, siquidem in se ipso est publicus regulæ transgressor, nec speratur qood positus in prælatia emendetur, sed potius timetur quod authoritate prælatiæ arrogantior, & dissolutior euadat, vt *suprà* diximus; ergo talis religiosus indignissimus est, vt ad prælatiam regularem eligatur, & ita docet cum Lessio, Filiucio, & aliis Hurtado, *in tractatibus variis, tract.* 12. *cap.* 1. *n.* 1501. vt *suprà* dixi.

§. II.

In quo ostenditur Religiosum inordinate, & nimium iracundum esse indignum, vt eligatur in prælatum regularem.

Veniamus ad secundum religiosum, qui erat vir maxime reformatus in sua persona, pœnitentiæ eximiæ, & qui in omnibus obseruantiis regula-25 ribus primus erat; erat tamen valde iracundus, & rixosus, facileque contra subditos inuehebatur, & sine causa contra eos irascebatur, & quod etiam iste sit indignus vt eligatur in prælatum regularem sic ostendo.

Qui natura sua est iracundus, facileque sine ratione irascitur contra oues suas, destruit pacem, 26 & vnionem communitatis, vt ait D. Chrysostomus, *tom* 6. *homilia* 10. *de ira, & furore*, vbi ait, loquendo, de ira *etiam integras domus subuertit, antiquas familiaritates dissoluit, & inconsolabiles tragædias ex citauit iste morbus*; sed perturbator pa-27 cis communitatis indignus est vt eligatur in prælatum; ergo cum talis religiosus sua natnrali, & inordinata iracundia omnia inquietet, & perturber, indignus est vt eligator in prælatum regularem.

28 Confirmatur primo. Quia Prælatos maxime intendere debet ad pacis conseruationem, dissipando illos, qui eam perturbant, vt ait Psalmista 67. *dissipa gentes, quæ bella volunt*, Discordiæ enim inter religiosos sunt radix, & origo 29 omnium relaxationum, sine pace enim nulla religio potest subsistere, siquidem vnitas est forma essentialis Congregationis, Conuen-30 tus enim, & Congregatio, nihil aliud est, nisi multitudo hominum in vno vinculo redacta 31 concordiæ, vt colligitur ex D. Augustino *epist.* 4.

ad

ad Marcellam, & nos latius diximus, *in nostro directorio Regularium, p.3. tract. 4. d. 4. n. 306. & n. 394.* Sed iste Religiosus sua innata, & inordinata iracundia, & mala conditione, rixas, & discordias inter religiosos mouet, Rixa enim est filia iræ immoderatæ, est ait D. Thom. 2.2. q. 158. art. 6. & 7. Ergo dissipandus est talis religiosus, & nullo modo in Prælatum eligendus.

32

Confirmatur 2. quia in Prælato maxime necessaria est mansuetudo, & clementia cum prudentia, iuxta illud Christi [discite à me quia mitis sum,] vnde D. Augustinus, *in sermone ad fratres in eremo 26. tom. 10.* ait, Melius est vt redarguamur de misericordia, quam de crudelitate in die nouissimo, superexaltat enim misericordia iudicium; sed in hoc religioso cum magno excessu, vt suppono, dantur vitia opposita mansuetudini, & clementiæ, nam mansuetudini opponitur iracundia, clementiæ vero crudelitas, vt ait Seneca, *lib. 2. de clementia. cap 4.* & tenet Decastillus, *de iustitia, tom. 1. lib. 1. d. 3. dub. 22. n. 373.* Ergo cum in hoc religioso maxime prædominet iracundia, & crudelitas omnino reiiciendus est ab officio Prælati, oportet enim, vt ait Paulus, *ad Titum 1. Episcopum sine crimine esse, non elatum, non iracundum*, hoc est, *ferocem & crudelem*, vt explicat Glossa interlinearis, sed benignum.

33 34 35

Confirmatur 3. Quia exordium totius boni regiminis, & rectæ gubernationis, est amor inter Prælatos, & subditos, vt ait Miranda, *tom. 2. q. 5. art. 3.* Giragus, *p. 3. dub. 16. n. 118.* Sed prælatus qui irrationabiliter irascitur in subditos nunquam consequetur amorem subditorum; ergo eius regimen erit pessimum, ac per consequens detestandum. Minor patet, quia amor inter prælatos, & subditos acquiritur misericordia, clementia, & benignitate, vt ait D. Bonauentura, *de sex alis Seraph. n. cap. 7.* vbi ait, Ad benignitatis partem plus declinet, per quam reddatur subditis magis amabilis; sed vbi prædominat ira non est misericordia, clementia, vel benignitas, iuxta illud *Prouerbiorum 27. ira non habet misericordiam; nec erumpens furor*, Vnde D. Gregorius, *5. moral. cap. 30.* inquit, *ira sua stimulus accensum cor palpitat, corpus tremit, lingua se perpedit, facies ignescit, exasperantur oculi, & nequaquam recognoscuntur noti, lingua quidem clamorem format, sed sensus quid loquatur ignorat*; Ergo cum hæc omnia reperiantur in hoc religioso, qui quidem cum irascitur, taliter ab ira deuincitur, vt nec personas reuereatur, nec verbis inordinatis parcat, & extra se exeat, inde est, quod talis religiosus indignus est vt in prælatum regularem eligatur.

36 37 38 39

Confirmatur 4. quia ille in quo ira superat rationem, appetit vindictam, & punitionem contra ordinem rationis, vel quia vult punire eum, qui non meruit, vel vltra quam meruit, vel etiam non secundum legitimum ordinem, vel non propter debitum finem, qui est conseruatio iustitiæ, & correctio culpæ, vt ait D. Thomas, *2.2. q. 157. art. 2.* Sed qui appetit vindictam, & punitionem sine misericordia est indignus qui eligatur in Prælatum; ergo cum hoc detur in hoc religioso, indignus est vt eligatur in Prælatum. Minor patet, quia Prælatus est Dei minister, iuxta illud, qui vos audit me audit, quod etiam ait D. Thom. *2.2. q. 63. art. 2.* & D. Bonauentura, *opusculo de sex alis Seraphin. cap. 3.* vbi ait, Prælatus Vicarius æterni iudicij; sed qui appetit vindictam sine misericordia non potest esse Dei Vicarius, aut minister; ergo cum hic religiosus solum appetat punire, vtpote valde iracundus, indignus est vt Prælatus constituatur, maior est certa minor vero probatur.

40 41 42

Quia minister Dei oportet esse non iracundum, sed benignum, vt ait D. Paulus, *ad Titum 1. Oportet enim Episcopum sine crimine esse, sicut Dei dispensatorem, non superbum, non iracundum, sed benignum*; Tum quia minister Dei debet Deum ipsum imitari, vt ait Christus, discite à me quia mitis sum, sed qui animum habet ferum, & inhumanum, vt ait Chrysostomus, *homilia 20. de ira, & furore*, non conseruat signa, & notas bonitatis, quæ in patre cœlesti est, sed in speciem ferinam se ipsum transmutauit, diuinaque nobilitate excedit; ergo non Dei minister, & fidelis dispensator, vt ait Paulus, dicendus est, sed taurus saltans, aut asinus calcitrans, aut vrsus rapiens, aut lupus feriens, vt ait Chrysostomus vbi *suprà*.

43 44 45 46 47 48 49

Tum quia, minister Dei & scit punire, & scit parcere vt bene ait Guillelmus Parisiensis, *in suo tractatu de moribus, cap. de Zelo*: vbi ait, Quoniam parcere, & punire contraria sunt, erit disciplina eadem, & eadem virtus, quare qui nescit parcere, nescit punire, & sicut eius non est parcere, sic nec punire, quare non ministri Dei, qui punire solummodo, & norunt, & volunt, falso ergo zelatores nominantur quidam, quorum totum studium, & officium est, punire, qui non deberent esse, nisi in inferno, vt essent adiutores ministris tormentorum, vbi nemo est, qui de manu torquentium quempiam eripiat, aut qui eis resistat; ergo cum in hoc religioso perdominet ira per vitium, vt ait D. Thomas, & cum solum appetat inordinatam punitionem, inde est quod sit indignus vt in Prælatum regularem eligatur, sed vt inter feras viuat, quas imitatur demittendus est, vt ait Chrysostomus, vel inter damnatos, vt ait Guillelmus Parisiensis, *suprà*.

50 51

Confirmatur 5. quia ille censetur indignus ad Prælatiam, qui caret prudentia, & sapientia necessaria ad suum munus exequendum; sed homo nimis iracundus omni prudentia, & sapientia caret; ergo indignus est vt eligatur in Prælatum. Maior est D. Thomæ, *2. 2. q. 5. art. 1. in corpore*, vbi ait, ad prudentiam pertinet regere, & præcipere, & ideo vbi inuenitur specialis ratio regiminis, ibi etiam inuenitur specialis ratio prudentiæ. Et Aristoteles *3. polit cap. 3.* ait, Prudentia propria virtus est præsidentis. Et Plato, *cap. 2. ad Dionem*, ait, nulla ciuitas potest esse felix, nisi vbi cum prudentia sub iustitia viuitur; & Salomon ad bene Gubernandum solum petiuit sapientiam, *sapient. 9. Da mihi sedium tuarum assistricem sapientiam.* Minor vero probatur quia vnus ex effectibus iræ est impedire vsum rationis, iuxta illud Gregorij, *lib. 5. moral. cap. 31.* ira intelligentiæ lucem subtrahit, mentem promonendo confundit. & D. Chrysostomus, *tom. 6. homilia 20. de ira, & furore* ait, homines iracundi, nec quidquam distant ab insanientibus, imo nec à feris asinis, tam fœdus, & male compositus est homo iracundus. Et Regius Vates, *psalmo 30.* ait, *conturbatus est in ira oculus meus*, quæ verba de oculo mentis intelligit D. Thomas, *q. 48. art. 3.* Sed vbi non est vsus rationis, & intelligentiæ, sed potius insanitas, & feritas asini, vt ait Chrysostomus,

52 53 54 55

sostomus, non potest dari prudentia, vel sapientia, nam prudentia proprie est in ratione, vt ait D. Thomas, 2.2.q.47.art.1. in corpore; ergo cum 56 iste Religiosus sit nimium iracundus, & vt talis omni careat prudentia in agendis, indignos est vt eligatur in prælatum, nisi forte illum velis Prælatum asinorum, vel ferarum constituere, vt ait Chrysostomus.

Confirmatur 6. Quia ille indignus censetur ad 57 Prælatiam, qui positus in illa suo gubernio destruet communitatem; sed homo iracundus positus in Prælatia suo gubernio dissipabit communitatem; ergo indignus est vt eligatur in Prælatum. Maior est certa; nam Prælatos non constituitur ad destructionem, sed ad ædificationem, & vtilitatem subditorum, vt ait D. Thomas, 1. de 58 reg. princ. cap. 1. Minor vero probatur quia homo iracundus non attendit ad iustitiam, nam vt ait D. Gregorius, lib. 5. homiliarum, cap. 12. Per iram iustitia relinquitur, quia dum perturbata mens iudicium sine ratione exasperat omne quod furor fugetit, rarum putat; sed deficiente iustitia in Prælato communitas stare non potest, vt 59 ait Augustinus, lib. 2. de ciuitate Dei, cap. 21. vbi ait, Respublica regi, aut stare non potest, sine iustitia. Et Aristoteles, 5. polit. cap. 9. ait, dissoluntur autem maximæ, & reipublicæ, & optimatum Gubernationes propter transgressionem iustitiæ 60 in ipsis factam. Vnde finis principalis Prælati est obseruatio iustitiæ, vt ait D. Thomas, de reg. Princip. cap. 1. & cum multis Giragus, p. 1. dub. 1. n. 1. ergo cum in hoc religioso deficiat iustitia, ob nimiam iracundiam, inde est, quod sit indignus vt in Prælatum eligatur, & ita expresse tenet Th. Hurtado, in tractatibus variis, to. 1. tr. 12. cap. 1. n. 1495.

Dices cum Aristotele 4. Eth cap. 6. Qui non iras61 citur pro quibos oportet, & vt oportet, & in quos oportet, is procul dubio fatuus, & stupidus est, vnde David, Psal 40. ait, Irascimini, & nolite peccare, & Lact. lib. de or. cap. 17. ait, ita quæ ad correctionem vitiorum pertinet, nec homini adimi debet, nec Deo potest, quia vtilis est rebus humanis, & necessaria: sed huiusmodi Prælatus solum irascitur contra subditos, quoad correctionem vitiorum, quod absque dubio est, pro quibus homo debet irasci, vt ait Aristoteles suprà; ergo eius ira est bona, siquidem irascitur quando oportet, & in quos oportet; ergo ob prædictam iram non est inhabilis vt eligatur in Prælatum regularem.

62 Respondetur concedendo iram moderatam, & eo modo quo ait Aristoteles, & Psalmista, optimam esse ad gubernium, vt ait D. Thomas, 2.2. q. 15. art. 2. in corpore, & art. 1. vbi ait, irasci secundum regulam rationis laudabile est, vnde aliqui apud Peirinum, de prælato q. 2. cap. 3. §. 23. n. 223. vocant iram rationis Satellitium; At si ira modum à ratione præscriptum non seruat, peccatum est, vt si quis appetat puniri eum, qui non meretur, vel vltra quam meretur, vel non secundum legitimum ordinem, vel non propter debitum finem, qui est conseruatio iustitiæ, & correctio culpæ, vt cum D. Thoma, suprà, art. 2. ait Peirinis, suprà, num. 223. Atqui hic Religiosus vt suppono, non obseruat in ita modum præscriptum à ratione; ergo irascendo contra subditos, ex genere suo peccat grauiter, quia peccat contra charitatem, & iustitiam; ergo indignus est vt eligatur in Prælatum; Nam vt ait Sapiens 12.

Tu autem dominator virtutis, cum tranquillitate iudicas; Licet enim impossibile sit, quod non irascatur Prælatus ad vitia subditorum, præsertim si in commune damnum vergant, iratum tamen iudicare periculosum est, cum furor, itaque mentem præcipitent, iuxta illud impedit ira animum, ne possit cernere verum, vnde Plato teste Peirino, de prælat. q. 2. cap. 3. §. 15 num. 145. dixit iracundos ad disciplinas discendas idoneos, ad regendum tempublicam inutiles; Ergo si iuxta Platonis sententiam iracundi sunt ad regendum inutiles, procul dubio sunt indigni, vt eligantur ad Prælatias regulares.

---

§. III.

In quo ostenditur Religiosum incorrigibilem in suis dictaminibus, rigidum in exequendis mandatis, & puniendis defectibus, esse indignum vt eligatur in Prælatum regularem.

Veniamus ad tertium Religiosum, qui cum esset vir eximiæ obseruantiæ, est tamen incor- 63 rigibilis in suis dictaminibus, rigidus in exequendis mandatis, & puniendis defectibus, & hunc etiam dico indignum, vt eligatur in Prælatum regularem, quod sic euidenter probo.

Homo in quo regnat elatio, & superbia indi- 64 gnus est vt eligatur in Prælatum, vt patet ex illis verbis Christi, quæ referontur in regula nostra, qui voluerit inter vos primus esse, erit vester seruus; sed homo qui in suis dictaminibus multum confidit, & aliorum consilia spernit, rigi- 65 dus in exequendis mandatis, & puniendis aliorum defectibus, & qui amoneri non potest à suo conceptu, est summe superbus, vt patet ex illa parabola, Lucæ 18. dixit Iesus ad quosdam; qui in se confidebant, & spernabantur cæteros; ergo talis religiosus indignus est vt eligatur in Prælatum regularem.

Confirmatur primo ex illis verbis Pauli ad Titum 1. Vbi enumerans eos, qui ab Episcopatu, & 66 aliis Prælaturis Ecclesiæ excludendi sunt ait, Non superbum, id est, ait Cornelius, ibi, sui sensus tenacem, & vt Syrus, qui sua ducitur propria voluntate, id est, perfractus, durus, asper, inflexibilis, qui sibi ipsi ita placet, vt cæteri displiceant. Ita Chrysostomus, & Theophilactus, S. Hieronymus vertit proteruum, alij contumacem, huc vsque Cornelius. Sed hæc omnia inueniuntur in hoc religioso, est enim sui sensus tenax, proteruus, & contumax, propria ducitur voluntate, & consilium etiam seniorum despicit, inflexibilis in suis dictaminibus, præstactus, durus, asper cum subditis; ergo vt omnino indignus ex doctrina D. Pauli omnino relegandus est à Prælatia regulari, Prælatus namque debet esse benignus, vt ait D. 67 Paulus; vnde etiam Antigonus Rex, vt ibi notat Cornelius, videns filium suum ferocius tractantem subditos, ei dixit, An ignoras fili regnum nostrum esse splendidam seruitutem; si ergo Antigonus cognouit principem, etiam sæcularem, non dominaturum in subditos, sed eis 68 seruiturum, & indignum esse regno, qui potius ferociter dominatur in subditos, quam eis seruiat, quomodo nos non iudicabimus indignum

ad Prælatiam regularem hominem, in quo non inuenitur nisi ferocitas, asperitas, & inhumana subditorum tractatio, qui potius dominatur in fratres, quàm eis seruiat, absit, sed vt omnino indignus ad Prælatiam regularem talis religiosus indicandus est.

Confirmatur secundo: Quia Prælatus regularis non debet esse rigidus, & minax, vt notat cum Valerio maximo, Rodriguez, *tom. 2. quæst. 2. art. 4.* Prælati enim debent instruere subditos in spiritu lenitatis, considerantes se ipsos, ne & ipsi tententur: Non enim Deus dedit illis spiritum timoris, sed virtutis, & dilectionis, & sobrietatis, nec subditi acceperunt spiritum seruitutis, iterum in timore, sed acceperunt spiritum adoptionis filiorum, in quo clamant *Abba Pater*, vnde D. Bonauentura, *in opusculo de sex alis Seraphin. cap. sexta.* de eis ait, sit etiam Prælatus humilis, affabilis, vt subditi facilem accessum ad eum habeant, & fiducialiter ei alloqui possint, & studeat magis amari, quam timeri, quia libentius ei obeditur, qui diligitur, quam timetur, & Rodriguez, *tomo tertia, quæst. trigesima-quarta, articulo septimo*; ait Prælatus debet esse mansuetus, & benignus, considerando quod Deus primum Principem populi sui Moysem constituit, qui erat vir mitissimus super omnes homines.

Vnde Augustinus, *de tempore sermon.* 125. ait, Ideo Christum reliquisse Petrum in peccatum labi, quia erat re vera Petrus paulo durior, atque seuerus: (hic igitur tam durus, & tam seuerus, si donum non peccandi a Domino fuisset adeptus, quæ venia commissis populis donaretur, sed ideo diuinæ Prouidentiæ secretum ita temperauit, atque permisit, vt primus ipse laberetur, ac rueret in peccatum quo erga peccantes duriorem sententiam proprij casus intuitu temperaret) & *homil. de pœnitent. cap. plerumque, secunda quæst.* ait, idem Augustinus [illi robusti dicuntur, qui de sua iustitia præsumunt, misericordiam peccantibus negandam putant, & impendentes reprehendunt: vnde à Domino percussi intereunt, quia iudicium sine misericordia erit illis, qui nolunt facere misericordiam delinquentibus, quibus per Salomonem dicitur, noli esse nimis iustus, qui est nimis iustus, perit in iustitia sua]

Vnde prælatus qui quærit timeri potius verberibus, quam verbis, ab officio est deponendus, vt habetur, *cap. Episcopus, distin. quadragesima-quinta*, & notat Bertachinus, *in tractatu de Episcopis, tertia part. libro quarto, numero vigesima quinta*, Rodriguez, *tomo secundo, quæst. vigesimo primo, artic. prima*, Giragus, *part. tertia, dubio trigesimo, numero centesimo nonagesima secundo.* Sed huiusmodi Religiosus maxime rigidus, & minax est, & nullum habet spiritum lenitatis, sed timoris, siquidem contra subditos incidentes in aliquem defectum taliter scandescit, & furit, vt accepi ab ipsis patribus consulentibus, vt sæpe etiam manibus, & pedibus eos velit delineare, vt non semel visum fuit, vt ipsi mihi consulentes testati sunt; ergo talis religiosus omnino indignus est ad officium Prælati regularis, & si electus est, debet deponi vt habetur, *in dicta cap. Episcopus*; non enim subditi acceperunt spiritum seruitutis iterum in timore, sed spiritum adoptionis filiorum, vt *suprà* diximus. Tum quia ei deest præcipua qualitas ob quam est instituta prælatia, siquidem ei deest munus proprium Prælati, quod est incumbere ad pacem, vt ait Giragus, *part. 1. dubio primo, numero septimo*, & vt ait D. Cyprianus, *de oratione Dominica*, Pacificos enim, & concordes, atque vnanimes esse in domo sua præcipit Deus, & vt ait D. Augustinus, *tomo decima, sermon. de tempore* 168. Vnitatis vinculum omnes debent Prælati simul, & subditi in fide, & dilectione per omnia seruare, quia sine pace non suscipitur Sacerdotis oratio, nec plebis oblatio.

Confirmatur 3. Quia prælatia datur ad conseruationem, & vtilitatem communitatis; sed homo qui multum in se confidit, & sapientum consilia spernit, qui in suis dictaminibus incorrigibilis est, & qui quod semel apprehendit nunquam dimittit, non attendit ad conseruationem, vel vtilitatem communitatis, sed potius ad illius destructionem? ergo indignus positiue omnino est, vt eligatur in Prælatum. Maior est certa, & eam cum multis, docet Giragus, *part. prima dubio primo, numero quarta, & dubio quarto, numero vigesima nono.* Minor vero probatur, quia prælatus qui nimis de ingenij sui viribus, ac scientia sibi promittit, & timorem errandi à corde abiicit, in multa incommoda in negotiis pertractandis, iustitiaque administranda ruet, quia emergentia dubia propria scientia, & ingenio absque doctorum consilio demetietur, aliaque negotia etiam magni ponderis sua propria æstimatione absoluet, vnde necessario inconuenientia exorientur, quare, *in Prouerbiis, cap. 3. numero* 10. habentur, hæc verba, *Inter superbos semper iurgia sunt. qui autem agunt omnia cum consilio reguntur sapienter*, hoc est, vt optime explicat Salazar ibi, cum superbi de re aliqua deliberant, dum suum quodlibet consilium, aliorum consiliis, ac placitis præponunt, multæ quidem suboriuntur contentiones, ac iurgia, qui autem agunt omnia cum consilio reguntur sapientia, id est, qui ex humilitate, & animi sui deiectione, postbabitis consiliis propriis, de aliorum consilio, & opinione cuncta gerunt, hi quidem sapientissime, ac prudentissime res administrant, inter hos nullæ oriuntur discordiæ, nullæ sunt disgregantes sententiæ, nullus enim ita adhæret suæ, vt perspecta ratione alteri libens non cedat, huc vsque Salazar. Sed iste Religiosus ita est deuiotus suo iudicio, vt cuncta omnia spernat, & solum quod sibi obiicitur iustum diiudicat; ergo cum ex illius gubernio plures rixæ, seditiones, & mala necessario exoriri debeant, vt Sapiens prouerbiorum 3. ait; Inde est, quod sit indignus vt in Prælatum eligatur.

Confirmatur 4. quia *cap. omnis qui distinct.* 45. inter alia ad Prælatos spectantia habetur, quod iudex seu Prælatus in omni negotio semper debet esse pauidus, timens, & tremens, atque formidolosus, ne iustitiæ tramite deuians cadat, & vnde iustificetur, inde potius condemnetur; sed iste Religiosus intrepidus est in suis dictaminibus, rigidus in exequendis mandatis, & in puniendis defectibus inexorabilis; ergo indignus est vt eligatur in Prælatum regularem.

Confirma

Confirmatur 5. Ex illis verbis Isaiæ, væ vobis qui 83 sapiétes estis in oculis vestris, & coram vobisinet-ipsis prudentes, quasi diceret velit, Superiores qui omnia per se posse autumant, qui sibi se solos sufficere prædicant, qui auxilio opus esse, non consilio clamant, in sua sapientia decipiuntur, dum negotia peruertunt, iustitiamque in iniustitiam vertunt. Vnde Caietanus, 2.2. q. 49. art. 3. ait, Quod tam negligentia, quam contemptus audiendi viros, & vita sanctos, mater est imprudentiæ, & Horatius, *lib. 3. ode 4.* inquit: vir consilij expers, mole ruit sua; & Bonauentura, *in opusculo de sex alis Seraphin. cap. 7.* loquendo de superiore ait, ne plus 84 sapiat, quam oporteat sapere, ne sibi plus credat, quam expedit, ne sit sapiens in oculis suis quia teste D. Gregorio, *lib. 23. Moral. cap. 74.* circa finem, sicut subditorum tentatio est reprehendere in Prælatis, quod in multis non rectè agant, ita Prælatorum tentatio est, quod se cæteris sapientiores æstiment, vnde dicitur *Prouerbiorum* 20. Vidisti hominem sapientem sibi videri, magis illo spem habebit stultus; stultus enim sibimet non confidens quærit consilium à sapientibus, ne decipiatur, ille autem dum de se plus quam debet præsumit, etiam vbi erat rectè se perdurcunque sen-85 tire deceptus putat; inter omnes tentationes videtur ista periculosior eoique Christiano, scilicet proprio sensui nimis Iniuiti, cum enim nemo reperiatur ita perspicacis intelligentiæ, quin possit in aliquibus falli, qui hoc totum, & solum reputat iustum, quod ipse senserit, astuto aduersario ad varias seductiones sub specie boni liberum aditum pandit, ait enim *Psalmista* 9. sedet in insidiis cum diuitibus in occultis, vt interficiat innocentem, ibi enim libentius insidiantur, vbi maiorum diuitias cernit inquiri, vt ibi innocentem inquirat, & occidat, vbi se Deo maius obsequium præstare sperabat; vnde cautum est semper rectori, consilia libenter audire, & humiliter quærere, & in hoc triplex humilitas consistit, 86 Prima si alij idem sentiunt, quod & ipse, securior est, quod non decipiatur; Secunda quidquid fecerit cum prudentum consilio, si aliquid euenerit contrarij, minus ei poterit imputari, quam si de suo tantum sensu id fecisset; Tertia quod sæpe in merito humilitatis talis Deus dat ei agnoscere per se, vel per alium quod antea non intellexit, Aliqui vero cum ad officium regiminis assurgunt, ita se continuo repletos spiritu sapientiæ repu-87 taut, vt omnia antecessorum suorum facta stulta iudicent, & peruersa: Alij vero è contrario, cum 88 ab eodem absoluuntur officio, quæcunque successores faciunt simili modo condemnant, non attendentes quod sicut ipsi aliorum facta deprimunt, ita eorum facta alij possunt despicere, huic 89 dicit *Isaias* 37. Væ qui spernis, nonne, & ipse sperneris? nonnullorum enim facta solent ab aliis obseruando notari, sicut illorum, qui aliorum facta seuerè diiudicant, si forte in quo ipsi alios arguunt reprehensibiles deprehendantur. hucusque Bonauentura.

Et S. Gregorius Nazianzenus oratione de moderatione *in disput.* ait, Præstat cum doctrina instructus sis, propter animi æquitatem facilitatem consulto credere, quam cum eruditione careas, per insolentiam ac temeritatem altius 90 efferri. Et S. Basilius Magnus, *oratione* 21. ait, qui habens consilium bonum, suam potius sequitur sententiam, similis profectò est Regi Ie-

roboam, qui spreto salutari consilio senum, adolescentum qui secum educati erant secutus, decem tribus Israel ab Imperio suo abscidit. Et *in Epistola ad Chilonem* ait, Maxime omnium caue, ne tuo vnius consilio innixus, tibi vni permittas plus æquè fiduciæ, ne quando per rudem rerum inexperientiam è sublimi fastigio religionis, quam ex professo accepisti deturbere. Et Cassianus, *Collat.* 2. *cap.* 11. ait, Nullo alio vitio tam 91 præcipitem Diabolus monachum pertrahit, ac perducit ad mortem, quam cum neglectis consiliis seniorum, suo iudicio persuaserit, definitionique confidere, quorum omnium ratio est, quia humana mens dominantis, Ita est debilis, vt excogitare nequeat ea omnia, quæ possunt prodesse, vel obesse rei determinandæ; sed prædictus religiosus ita de se confidit, ita suo iudicio est deuinctus, ita in suis dictaminibus est incorrigibilis, vt nequaquam ab ipsis dimoueri possit, sed potius seniorum, & sapientum consilia despicit, & spernit; ergo indignus est vt eligatur in Prælatum, de hoc enim dicitur, *Prouerbiorum* 27, *numero* 12. Expedit magis vrsæ occurrere raptis fœtibus, quam fatuo confidenti in stultitia sua.

Et Peirinis, *de Prælato q.* 2. *cap.* 3. §. 15. *n.* 145. 92 loquens de huiusmodi prælatis nimium anxiis in delictis subditorum conquirendis, eos vocat quæstores, & subditorum occultos insidiatores, & tandem de iis ait, isti prælati sunt parum prudentes, minus misericordes, multo maligni, in summo gradu superbi, & hypocritæ, peruersi, à consortio hominum arcendi; Nam licet Præ-93 latus debeat esse vigilans, & curare pro posse, vt regula, & constitutiones seruentur, non tamen debet esse importunus quæstor, nec multo minus occultus insidiator, imo præstat aliquando habere oculos, & non videre, aures & non audire, Nam vt ait Tacitus, *in Agric.* Princeps omnia scire debet, non omnia persequi, paruis peccatis veniam, magnis seueritatem accommodare, 94 nec pœna semper, sed sæpius pœnitentia contentus esse. Et Aristoteles 12. *Meta. textu* 5. ait, Quædam melius est non videre quam videre, quod obseruasse videtur Sapiens *Prouerbiorum* 7. Vbi ait, de fenestra domus meæ per cancellos prospexi, & video paruulos, considero vecordem iuuenem; sed huiusmodi Prælatus ob quamcunque etiam leuem culpam, tam vencoatis verbis mor-95 det, vt acerbam putent sibi subditi eam esse vitam; ergo arcendus est à consortio hominum vt ait Peiriois, & vt indignus dimittendus à Prælaturis regularibus.

Vnde Thomas Hurtado vir sane eruditus in 96 suo, *tamo de variis tractatibus, tract.* 12. *cap.* 1. *numero* 1497. Hæc aurea verba ponit, nihil existimo perniciosius regimini regularium, quam quod Rectores nimium suo iudicio confidant, si enim Superiores Prælati illoc deponere iubent, vel non faciunt contra regularem disciplinam, & pacem, vel si faciant, ita insipide, & acerbe, quod omnes perturbant, & inquietant, & statim, *numero* 1498. concludit, idem author, Rigidus in exequendis mandatis, & puniendis defectibus, indignus est vt eligatur, vt pul-97 chre & satis ad rem probat S. Ambrosius. *libro* 2. *de offic. cap.* 7. confirmans exemplo Moysis, qui præpositus fuit populo Dei, & Dauidis electi in regem, & concludit, Legimus non solum in priuatis

sed etiam in ipsis regibus, quantum facilitas blandæ affabilitatis profuerit aut superbia, verborumque obsueris tumor, vt regna ipsa labefactaret, & potestatem solueret. Fateor nihil magis turbare amicam societatem, quam nimius rigor, aspera, & arguta facies, verborum asperitas, actionum incomitas, quibus subditi in desperationem vergunt, & spreta vita regulari, vel malè viuunt, vel torquentur intolerabiliter, vel tandem obliti suæ professionis apostatantur, & quidem plures vidi in religione perdere rigorem, quam suauitatem. Hæc Thomas Hurtado, nec quid melius in hac re dici posse existimo.

Ad cuius doctrinam confirmandam materiale quoddam exemplum afferam, quod quidem mihi satis fuit in admirationem, & ad casum præsentem maxime conducens. Die enim quo hæc scribo, cum essem Segouiæ contingit, quod cum quædā Gallina in monasterio nostro viginti pullos ab ouis sua communi accubatione extraheret, cum ipsa natura sua esset aspera, dura, & ferox in pullos paruulos, & quotidie contra eos exasperaretur, & quosdam morderet, quosdam pedibus ipsis calcaret, quid facerent pulli illi paruuli? mirabile dictu omnes propriam matrem dereliquerunt, iudicantes melius sibi esse matre carere, imo & vitam amittere, quam tam inhumanam matrem tolerare, quod & factum fuit: Nam cum paruuli non haberent, qui eis victum ministraret, omnes periere. Si ergo id accidit in brutis, si id in paruis pullis omnes experti sumus, qui potius dissipari, & mori voluere, quam tyrannidem matris tolerare? quid erit inter creaturas rationales? O Bone Deus, quot destruit Prælatorum crudelitas, quot dissipauit cæca, & impia aliquorum Prælatorum conditio? certe non video maiorem in homine indignitatem ad officium pastoris, quam terribilis, crudelis, & dura conditio; optime ergo dicit Hurtado, plures esse quos perdidit rigor, quam beneuolentia, quod etiam ait Giragus, *p. 3. dub. 24. n. 157.* Cum igitur hæc omnia in prædicto religioso reperiantur, procul abigendus est ab officio Prælati; est enim illius indignissimus, ita Hurtado, *suprà, n 1498.* Giragus, *suprà, n. 159.* Ego ipse, *in nostro Directorio Regularium, p. 3 tr. 4. disp. 4. num. 500.*

Necobstat quod iste religiosus, & antecedens sint alias religiosi nimis reformati, nimium pœnitentes, & abstinentes. Respondetur namque cum D. Gregorio, *in Pastorali, p. 1.* Quod nemo plus in Ecclesia nocet, quam qui peruerse agens, nomen, vel ordinem sanctitatis habet; delinquentem namque hunc redarguere nullus præsumit; Atqui prædicti religiosi, licet alias nomen sanctitatis habeant, peruerse agunt, omnes perturbando, & inquietando, tum rixis, tum aliis innumeris vexationibus? ergo licet alias habeant aliquam speciem virtutis in aliis rebus non sunt conuenientes ad officium Pastoris. Bonum enim debet esse ex integra causa, malum ex quocunque defectu; vnde cum hi Religiosi in rebus adeo necessariis ad bonum regimen deficiant, omnino ab eo excludendi sunt, saltem dum non resipiscunt.

§. IV.

In quo ostenditur Religiosum nimis ambitiosum esse indignum vt eligatur in Prælatum regularem.

VEniamus ad quartum Religiosum, qui cum esset reformatus, pœnitens, & alias haberet genium ad gubernandum, erat nimium ambitiosus, maiores enim dignitates, quæ adhuc sibi non erant debitæ, quia alij digniores erant, quibus debitæ erant, summe appetebat, pro eis consequendis omnes perturbabat, fraudes, dolos etiam amicis faciebat, Religiosis quibus tales maiores dignitates debitæ erant, ne sibi anteponerentur imputabat defectus, qui reuera nunquam fuere, sed ille eos deducebat ex aliquibus actionibus indifferentibus, & sæpe leues defectus ita exaggerabat, vt ex parua musca gigantem efformaret, vt solus ipse tali dignitate dignus electoribus appareret, & alia huiusmodi. Hunc igitur religiosum dico etiam esse indignissimum vt eligatur in Prælatum regularem.

Ratio fundamentalis est; quia ambitiosus, etiamsi alias esset sanctus, ex ambitione redditur indignus ad Prælatiam, *cap. principatus 1. q. 1.* Barbosa, *de iure Ecclesiastico, lib. 1. cap. 19. n. 135.* Lezana, *verbo ambitio, n. 2.* Sed talis religiosus est grauiter contra iustitiam ambitiosus; ergo indignus est vt eligatur in Prælatum. Maior est certa. Minor verò probatur quia ille censetur grauiter contra iustitiam ambitiosus, qui appetit prælaturas per subornationes, dolos, & fraudes, vel qui appetit propter vindictam, vt scilicet aliquos à Prælatiis excludat, vel qui appetit dignitates, quarum indignus, vel minus dignus est, quia aliis dignioribus debitæ sunt, vt docet Lezana, *verbo Ambitio, num. 2.* Sed huiusmodi Religiosus ad consequendum maiores dignitates Prouinciæ, quæ secundum iustitiam distributiuam aliis religiosis antiquioribus, & dignioribus debitæ erant vtebatur subornationibus, amicos subornando, & suffragia procurando, vtebatur dolis, & fraudibus, etiam maiores amicos illudendo, & tandem tales dignitates procurabat, vt aliqui qui ei contrarij erant, omnino à Prælatiis excluderet; ergo talis religiosus vt fictus, falsus, fraudulentus, ambitiosus, omnino à Prælatiis relegandus est.

Confirmatur primo: Quia ambitio est secretum venenum, pestis occulta, doli artifex, virtutum ærugo, & tinea sanctitatis, vt ait D. Bernardus, *serm 6. in psalm* Qui habitat; sed hæc omnia inueniuntur in hoc religioso; siquidem ille dolis, & artificiis vtebatur ad consequendam dignitatem, omnes inficiebat vt venenum, & pestis, vt ipse solus dignus appareret, omnium virtutes annihilabat vt ærugo, & tinea, vt ipse solus virtuosus videretur, cuncta euertebat vt ipse sua intentione exiret; ergo talis religiosus vt pestis, venenum, & doli artifex, ærugo & tinea sanctitatis, omnino à dignitatibus deiiciendos est.

Confirmatur 2. quia quos capit ambitio sunt inuidi, contentiosi, simulatores, vt ait D. Basilius, *de constitut. monasticis, cap. 1.* Sed talis est iste religiosus, siquidem ad consequendam dignitatem, quam desiderabat, contentionibus, & simulationibus vtebatur, & videns se illam non potuisse

potuisse tot fraudibus consequi, summe inuidebat illius possessorem, contra eum ignitos inuidiæ, & iracundiæ radios è venenosis visceribus euomens, vt ab ipsis consulentibus accepi; ergo talis religiosus indignus est, vt in quamcunque prælatiam regularem eligatur.

Confirmatur 3. Quia elector qui omnes Prælatias procurat efficere ex certa Prouincia, vel oppido, eo quod sint sibi connaturales, vel amici, vt ipse ab eis postea in supremum Prælatum eligatur, & ipse semper permaneat in gubernio, vt caput Prouinciæ, vel Congregationis, est in peccato mortali ambitionis, & vt talis indignus Prælatiæ, vt notat Bellarminus, *de Princip. Christ. lib. 1. cap. 10.* Lugo, *de iustitia, d. 34. sect. 1. n. 3. tom. 2.* & cum Lessio, Salon, Aragonio, & aliis Giragus, *p. 1. dub. 1. n. 3. & 4. & 7. & p. 3. dub. 63. num. 367.* Sed huiusmodi Religiosus cum esset vnus ex electoribus in capitulo, arte & industria omnes Prælatos inferiores procurabat eligi ex amicis suis, & conciuis illius, vt ipsi eum postea eligerent, & conseruarent in Prælatia suprema, vt accepi à consulentibus; ergo talis religiosus, vt caput factionum, & vt acceptor personarum, omnino à Prælatiis relegandus est.

109

Confirmatur 4. Quia etiam inter Apostolos concitatæ sunt murmurationes aduersus Ioannem & Iacobum, eo quod eorum mater primatum sedium ob amicitiam, & consanguinitatem à Christo postulauit, vt habetur Matthæi 20. *Audientes decem indignati sunt de duobus fratribus*, Arabicus, *legit murmurauerunt de duobus fratribus*, quia ægre ferebant, inquit, Caietan. in Matthæum 20. *quod illi duo ambientes voluissent omnibus præferri*; Sed iste religiosus omnibus vult præferri, & ad hoc vtebatur dolis, arte, & industria, distribuendo minora officia amicis, & suis naturalibus; ergo si hæc intentata præferentia causa fuit murmurationis, & seditionis inter Apostolos, procul dubio maiores seditiones causabit inter religiosus minoris perfectionis, ac Apostoli; ergo sicut illa matris postulatio pro filiis, vt ambitiosa reiecta fuit à Christo (non est meum dare vobis: sed quibus paratum est à patre meo) ita huic religioso tale munus non est dandum, sed quibus paratum est à Deo, & ille omnino est ambitiosus ab officio Prælati relegandus.

110

Confirmatur 5. Quia primus Angelus eo ipso quod in cœlo intentauit plus ascendere, quam sibi debitum erat, [sedebo in monte testamenti, similis ero altissimo,] omnino à cœlo ad inferos in æternum deiectus est, cum omnibus illis, qui eum in tali sede collocare voluerunt. Et primus homo eo, ipso quod in paradiso intentauit plus assequi, quam ei debitum erat, (eritis sicut Dij scientes bonum & malum,) comparatus est iumentis, & similis factus est illis, & vt talis statim in perpetuum è Paradiso cum suis sequacibus deiectus est; sed iste religiosus intendit plus ascendere, quam ei debitum est, anteponendo se dignioribus; ergo velut malus Angelus, & homo similis iumento factus, omnino ab omni honore, & dignitate in perpetuum deiiciendus est.

111

Confirmatur 6. Quia religiosus qui murmurationibus, etiam leuibus quærit alienare electorum animos, ne suffragia præstent in fauorem alicuius religiosi, sed sibi ipsi, vel alteri suæ factionis, & qui intendit alterum ab optimæ famæ opinione deturbare apud electores, vt ipse ei præferatur in prælatura, peccat grauissime peccato ambitionis, quia sua murmuratione intendit graue nocumentum proximi, vt ait D. Thomas, *2. 2. q. 6. art. 2. ad 4.* Azor. *p. 2. lib. 6. cap. 15. q. 16.* Et quia illis murmurationibus intendit conseruare regimen in propria persona, vel factione, scindendo vnitatem, pacemque conturbando, vt notat Caietanus *in summa tit. ambitio.* Bassæus *verbo Ambitio*, Giragus, *p. 1. dub. 9. num. 60.* Sed iste religiosus de quibusdam aliis religiosis, quorum aliquem timebat eligi in superiorem Prælatum defectos, licet leues patefaciebat; vt electorum animos ab aliorum eorum electione remoueret, & eos in se ipsum inclinaret, vt patet ex narratione huius casus; ergo talis religiosus tales murmurationes, & defectus leues cum tali intentione patefaciendo, peccabat mortaliter peccato ambitionis, & intendendo electionem suam, indignus factus est, vt eligatur, & si de facto eligatur electio est cassanda, vt statuit Clemens VIII. in decretis pro reformatione regularium, & tenet cum Barbosa, Lezana, *verbo ambitio n. 2.* Ergo cum hæc omnia concurrant in hoc religioso, omnino à Prælatia relegandus est; De eo enim ait Cyprianus de oratione Domini; discordans, & dissidens, & pacem cum fratribus non habens, nec si pro nomine Christi occisus fuerit, crimen dissensionis fraternæ poterit euadere; tale enim peccatum est alios exauthorizare, illorum defectus aperiendo, vt quisquam solus dignus appareat dignitate, vt ad talem maculam abluendam, etiam martyrium parum fluuius Cypriano videatur.

112 113 114

Et ne verba mea vobis leuia videantur, audite ea, quæ scribit Bernardus Epistola 126. *Obtestor vos Religionum capita, per sanguinem Iesu Christi Saluatoris nostri, vt capita talium fatliasorum euellere non tardetis, eaque in malam crucem amandetis*; Et paulo antea inuehens idem sanctissimus Bernardus contra prædictos ambitiosos ait, *O stulti filij Adam, qui contemnentes pacem, & gloriam appetentes, & pacem perdunt, & gloriam! va vobis viri impij, qui dereliquistis legem domini altissimi, quia retributio vestra dabitur vobis? væ qui trahitis iniquitatem in funiculis vanitatis, ambitionis, superbiæ & inuidiæ; quibus quasi loris adstricti plaustrum peccati trahitis! væ qui dicitis malo bonum est, & bono malum est, vocantes tenebras lucem, & lucem tenebras, & ponentes amarum in dulci, & dulce in amaro! væ vobis, qui sapientes estis in cordibus vestris & coram vobismet ipsis prudentes! væ vobis etiam filiis sceleratis gens peccatrici, populo graui, iniquitate nemini nequam!* quid pro nostro præsenti themate pulchrius afferri poterat, nihil sane cum de nostro religioso, de quo est præsens disputatio videatur mores describere D. Bernardus. Mitto alia grauissima verba eiusdem S. Patris in eodem loco, ne lectori fastidiosus appaream.

115

Confirmatur 7. Religiosus, qui postposito bono communi, suo priuato inhæret, prætendendo dignitates, & officia, est causa multarum dissensionum, & discordiarum; affectus enim proprij commodi, & non communis, est radix, & origo omnium perturbationum, quæ reperiuntur in religionibus, vt ait Rodriguez, *tom 3. q. 34. art. 5.* Giragus, *p. 5. dub. 15. n. 88.* Imo ipsam religionem scindit, vt ait D. Chrysostomus, *homil. 11 ad Ephes.* vbi ait. *Nihil Ecclesiam aque potest diuidere, vt ambitio,*

116 117

118 *ambitio, & amor imperij, & gerendi magistratus, vnde talis religiosus dici potest Tyrannus*, vt ait Aristoteles, 3. *Polit. cap. 5.* Tyrannidem enim dicimus, dominatum vnius ad proprium commodum intendentis, & D. Thomas, 1. *de regim. cap.* 1. ait, *Si vero non ad bonum commune multitudinis, sed ad bonum priuatum regentis regimen ordinetur, erit regimen iniustum, atque peruersum*; sed huiusmodi religiosus procurando prælatiam supremam, non bonum commune intentat, sed eo postposito, solum curat de proprio commodo, de se conseruando in suprema dignitate, alios deprimendo, & solum intendit suos naturales, & conciues, etiam minus dignos ad officia eleuare, vt ipsum in suprema dignitate quantum fieri possit sustineant; ergo talis religiosus vt seditiosus, pacis turbator, & vnionis diuisor, Religionis Tyrannus, ab omni officio, & dignitate detrudendus est.

119 Confirmatur 8. quia religiosus qui officia, & dignitates pertendit, procurando directe, siue indirecte suffragia pro se, vel pro aliis, precibus, vel donis, vel iniuste propalando defectus eligendorum, vt electio in se ipsum, vel alium cadat, incurrit pœnam priuationis ipsius officij, in quo est electus, & inhabilitatem ad quæcunque in futurum, vt statuit Clemens VIII. in decretis pro reformatione regularium approbatis iussu Vrbani VIII. vt testatur eum Nauarro, Peirino, & aliis Lezana, *tom.* 1. *cap.* 15. *num* 24. Sed prædictus religiosus precibus, imo etiam donis, procurabat saltem indirecte suffragia pro se; ergo talis religiosus vt vere ambitiosus omnino est inhabilis ad quamcunque Prælatiam regularem, & vt talis ab omni electione excludendus iuxta decretum Clementis & Vrbani VIII.

120 Nec obstat si dicas huiusmodi religiosum esse alias virtuosum, pœnitentiis, & orationi deditum, vt dicitur in consulto. Nam ad hæc Respondeo cum S. Isidoro, 3. *lib. sentent. cap.* 19. cuius titulus est de perfectione Monachorum, *quod qui ad hoc conuersionem sanctitatis pertendit, vt aliis quandoque præesse desideret, iste non discipulus Christi, sed prauitatis sectator existit; sed iste religiosus, si aliquam speciem virtutis & sanctitatis ostendit, est, vt electores videntes illius virtutem, illum in dignitatibus supremis constituant, aliis enim præesse desiderat*, vt ex hucusque dictis constat: ergo non discipulus Christi, vt ait Isidor. *sed prauitatis sectator existit; ergo vt talis ab omni dignitate cum sanctitate sua apparenti detrudendus; nihil enim Ecclesia Dei, & religioni*, vt supra diximus *perniciosius esse potest, quam colore sanctitatis ficta dignitates Ecclesiæ, & religionis procurare*, quia hunc nemo redarguere audet, vt ait D. Gregorius, *in pastorali p.* 1.

§. V.

In quo ostenditur Religiosum de quo est rumor ipsum sanguine Hebræo esse maculatum esse indignum vt eligatur in Prælatum regularem.

Veniamus ad quintum Religiosum, qui cum esset nimium reformatus, bonæ indolis, docilis, erat tamen proh dolor! rumor, ipsum sanguine Hebræo esse maculatum, & hunc etiam dico indignum, vt eligatur in Prælatum regularem.

Pro cuius intelligentia notandum est primo, quod licet hic casus in Regno Castellæ acciderit, cum tamen etiam in regno Portugalliæ, & in omnibus religionibus accidere possit, non solum illum decidemus stando in iure communi, sed etiam iuxta aliqua Priuilegia Pontificia, concessa tum Regno Lusitaniæ, tum aliquibus religionibus, & tandem quid dicendum sit de iure meæ Religionis Carmelitanæ excalceatæ palam proponam. Loquendo igitur de iure communi descendentes ab infidelibus, si à natiuitate, vel à decennio baptizati fuerint, non sint Incapaces dignitatum, vt cum Suario, Pelizario, Peirino notaui, *in nostro Directorio regularium, p.* 3. *tract.* 5. *d.* 5. *n.* 152. Et 122 descendentes ex hæreticis, vel ex eorum fautoribus, solum sint incapaces vsque ad secundam generationem per lineam paternam, & vsque ad 123 primam per lineam maternam, vt pater, *ex cap. quicunque de hæreticis, & cap. statutum, el* 2. *de hæreticis in* 6. vt cum Pelizario, Tamburino, & alij dicti loco citato.

124 Ex specialibus tamen priuilegiis, in multis religionibus descendentes ex Iudæis non possunt eligi in aliquam Prælatiam: Et quoad Minores patet ex bulla Pauli IV. & Gregorij XIII. in quibus præcipitur, vt descendentes ex Iudæis, hæreticis, & Sarracenis, quorum ossa, vel statuæ combustæ fuerunt, non possint eligi in Prælatos vsque ad 4. gradum inclusiue: Et similem prohi- 125 bitionem habent Hieronimyani, per bullam Alexandri VI. & Gregorij XV. Et Benedictini rigidiorem habent prohibitionem, siquidem inter 126 eos sufficit ad perfectam inhabilitatem, quod ascendentes vsque ad 4. gradum fuerint confessi crimen, vel conuicti, aut de crimine fuerint in par- 127 ticulari ab Inquisitoribus puniti, vel inquisiti, vt patet ex bulla Pij IV. vt cum Portel, dixi *loco citato, num.* 156. Quibus priuilegiis An gaudeant 128 omnes communicantes, licet ego ibi, *num.* 157. Responderim negatiue; Contraria tamen sententia mihi satis probabilis videtur, vt tenet Samuelis loquens de bulla Gregorij XIII. pro Minimis, *tract.* 2. *d.* 6. *controuersia* 28. *num.* 4. Nam licet tale priuilegium sit odiosum religiosis particularibus, est fauorabile religioni, vt in simili casu docet cum Rodrig. Cespedes, Pelizarius, *to.* 1. *cap.* 4. *sect.* 49. *n.* 26.

129 Secundo notandum est in Regno Portugalliæ descendentes ex Hebræis per lineam paternam, aut maternam vsque ad septimam generationem, non possunt eligi ad canonicatus, præbendas, aut dignitates cathedralium, siue Ecclesiarum collegiatarum, vel ad officium parochi, vel Vicarij perpetui, vel ad quæcunque alia beneficia, etiamsi sint Vicariæ amouibiles, quæ habeant curam animarum, siue sæculares, siue regulares. Ita statuit ex grauissimis rationibus Clemens VIII. anno 1600. die 8. Octobris, & Paulus V. anno 1612. *die* 17. *Ianuarij*, vt testatur Thomas Hurtado, *de variis tractatibus tractatu* 12. *cap.* 1. *n.* 1331. Fragoso, *p.* 1. *lib.* 1. *d.* 2. *§.* 8. *n.* 245.

130 Et licet Ibi Fragoso, *n.* 246. huiusmodi constitutionem Clementis VIII. velit solum extendi ad præbendas, & beneficia sæcularia, constitutionem vero Pauli V. præter prædictas præbendas, & beneficia sæcularia, solum extendi ad beneficia regularia, hoc est ad Ecclesias parochiales sæcularium Monasteriis cuiuslibet ordinis vnitas, & nullo

nullo modo extendi ad Prælatias Religionum; ego ei non possum acquiescere. Nam postquam Clemens VIII. ad instantiam magni Regis Philippi statuit, vt ex tunc canonicatus, & præbendæ, ac dignitates in Cathedralibus, & dignitates principales in Collegiatis Ecclesiis, nec non parochiales Ecclesiæ, & earum perpetuæ Vicariæ, cæteraque curam animarum habentia beneficia Ecclesiastica, dictorum Regnorum minime conferrentur habentibus originem ab Hebræis, vsque ad 7. gradum inclusiue, tam ex parte patris, quam matris. Paulus V. hoc decretum Clementis extendit, vt etiam personæ, tam sæculares, quam regulares ex Hebræorum genere, seu stirpe descendentes, non possent exercitium curæ animarum, tam in sæcularibus, quam in cuiuscuis ordinis regularibus Ecclesiis, vllo modo obtinere, si descendant ex Hebræis vsque ad 7. gradum inclusiue; sed dispositio Clementis VIII. extenditur non solum ad beneficia curata sæcularia, sed etiam ad beneficia curata regularia, respectu sæcularium; ergo extentio Pauli V. vt etiam personæ, tam sæculares, quam regulares ex Hebræorum stirpe descendentes; non possunt exercitium curæ animarum, tam in sæcularibus, quam in cuiusuis ordinis regularibus Ecclesiis, vllo modo obtinere, aliquid amplius debet operari, sed nihil aliud amplius potest operari, nisi quod etiam comprehendat Prælatos regulares; ergo ad illos extendenda est.

Minor in qua est difficultas probatur: Quia Clemens VIII. in sua dispositione comprehendit omnia beneficia curata, etiam regularia. Nam illa verba, cæteraque beneficia, extenduntur ad omnia beneficia curata, etiam regularia, nomine enim beneficij curati, proprie, & in rigore veniunt etiam beneficia regularia, vt cum multis probat Garcia, *de beneficiis, part. 1. cap. 6. numero 37. & 38.* Barbosa, *in appellatiua appellat. 32. numero 1.* Et illa verba, cæteraque beneficia, est repetitiua similium, vt patet, *ex l. non solum 39.* & cum multis tenet Barbosa, *de dictionibus dictione 53.* Ergo cum non possit reperire beneficia sæcularia curata, quæ Pontifex explicat in dispositione, debet repetere beneficia regularia, primis similia, siquidem sunt etiam respectu sæcularium. Tum quia illa dictio, etiam, quæ habetur in dispositione Pauli V. est implicatiua, & explicat casum magis dubitabilem, & implicat minus dubitabilem, etiam in materiis odiosa, vt cum multis latè probat Barbosa, *de dictionibus, dictione 112. numero 1. & 2.* Sed non potest explicare beneficia regularia, quia hæc comprehenduntur in dispositione Clementis VIII. vt diximus; ergo explicat etiam prælaturas regulares, quæ vere sunt beneficia curata in Ecclesiis regularibus, vt docet Peirinis, *de Prælato, quæst. 2. cap. 1. §. 3. numero 47.* Suarez, *tomo quarto, de religione, tractatu octauo, libro secundo, cap. 3. num. 24.* Lezana, *verbo beneficium, numero 3.*

Confirmatur 1. Quia Paulus V. statuit, vt nullus descendens ex Hebræis, siue sæcularis, siue regularis habeat curam animarum; tam in sæcularibus, quam in cuiusuis ordinis regularibus Ecclesiis, sed appellatione Ecclesiæ in fauorabilibus veniunt Monasteria regularium *cap. cum dilectus in fine de consuetudine*, & cum Calderia, Frederico de Senis, Verall. Tuscho, & aliis notauit Barbosa, *de appellat. verb. iurus, appellat. 85. num. 10.* & multo à fortiori appellatione Ecclesiæ regularis; ergo cum in præsenti simus in materia fauorabili, respectu religionis, vt *suprà* diximus, Dispositio Pauli V. non solum debet intelligi de Ecclesiis regularibus, hoc est, de Ecclesiis parochialibus Monasteriis vnitis, sed etiam de ipsis Monasteriis, in quibus nullus regularis exercere potest curam animarum respectu religiosorum, si descendat ex prædictis Hebræis vsque ad 7. gradum inclusiue.

131 Confirmatur 2. quia Pontifex ait, quod descendentes ex prædictis Hebræis, non possint habere curam animarum, tam in Ecclesiis sæcularibus, quam in cuiusuis ordinis regularibus; sed Prælati regulares vere, & proprie curam animarum habent in Ecclesiis regularibus, vt cum Suario, Peirino, notauit Lezana, *verbo beneficium, num 3.* & cum multis Garcia, *de beneficiis, p. 1. cap. 6. n. 6.* & patet, ex *cap. dudum 2. de electione*; Ergo dispositio Pontificis, non solum ad parochos Ecclesiarum parochialium regularium extendenda est, sed etiam ad ipsos Prælatos regulares, qui vere in Ecclesiis regularibus habent curam animarum.

133 Confirmatur 3. Quia verba dispositionis Pontificiæ sunt intelligenda, & interpretanda secundum propriam significationem, *l. non aliter. ff. de legat. 3.* & cum multis notat Barbosa, *axiomate 2. num. 254.* Et hoc etiam in materia odiosa, vt cum Surdo notauit ibi Barbosa; sed Prælati regulares proprie, & rigorose habent curam animarum in Ecclesiis regularibus, vt *suprà* diximus; ergo prædicta dispositio Pontificia de eis proprie, & in rigore intelligenda est.

134 Confirmatur 4. Quia eadem inconuenientia dantur in Prælato regulari respectu suorum subditorum, quam in parocho sæculari respectu suorum parochianorum, vterque enim potest non ministrare fideliter suis subditis Sacramenta, ergo non est cur hæc dispositio Pauli V. restringatur ad solos parochos Ecclesiarum vnitarum Ecclesiis regularibus, cùm alias proprie, & rigorose possit de ipsis etiam Prælatis regularibus intelligi, nisi alias velis dicere, maiorem curam habuisse Pontificem de salute animarum hominum sæcularium, quam religiosorum, quod absit; Dicendum igitur absolute est contra Fragosum, dictam dispositionem Pauli V. non solum loqui de parochis Ecclesiarum parochialium, etiam vnitarum conuentibus regularibus, sed etiam de ipsis Prælatis regularibus, quorum munera, & officia descendentes ex Hebræis vsque ad 7. gradum inclusiue in nulla religione in Regno Lusitaniæ obtinere possunt.

135

136 Tertio notandum est in nostra religione Carmelitana excalceata esse inhabiles ad habitum, & professionem descendentes ex parentibus per Sanctum Inquisitionis officium punitis, siue à Iudæis, Saracenis, seruis, hæreticis, vel alterius vitæ professoribus, vsque ad 4. gradum, & vltra, si aliqua notentur infamia, vt patet *ex nostra constitutione parte secunda, cap. secundo, numero nono.* Quam constitutionem confirmauit Alexander VII. *speciali bulla anno 1658. die tertia Iuly*: Vnde cum descendentes ex Hebræis in quocunque gradu in ordine nostro

noſtro ſint inhabiles ad habitum, & profeſſionem, multo à fortiori ſunt inhabiles ad Prælatias. Nec per profeſſionem fiunt habiles ad prædictas dignitates vt diximus, *de illegitimis in noſtro Directorio regularium, p.3. tract.3. d 4. n.60.* Tum quia adhuc ſub iudice eſt, an illorum profeſſio ſit valida, & in primis, ſi ingredientibus fiat interrogatio, an habeant prædictum ſanguinem infectum, cum proteſtatione, quod ſi poſtea inuenti fuerint talem ſanguinem maculatum habere, profeſſionem non valere, vt fit in noſtra Prouincia Luſitana, certum eſt talem profeſſionem eſſe nullam, vt cum Rodriguez, Sanchez, Lezana, dixi, *in noſtro Directorio Regularium, p.1. tract.3. d. 2. num.36.* Quod ſi non fiat illis talis proteſtatio, adhuc multi dicunt, talem profeſſionem eſſe nullam, ex defectu conſenſus totius Religionis, & ex defectu poteſtatis in admittente, ad profeſſionem, & ex dolo, & errore circa qualitatem per modum conditionis conceptam, & ob dolum dantem cauſam contractui, vt cum Rozella, Lanceloto, docet Vidal, *inquiſitione 2 de voto, num 48.* Ego ipſe, *in noſtro Directorio Regularium, p.2. tract. 3. d.3. n.112.* Vbi hanc ſententiam multis rationibus probaui, eandem ſententiam tenet Nauarrus, *lib. 3. conſiliorum tinul. de Regular. num. 11.* Portel. *tom. 1. reſponſionum moralium, p.1. caſu 5. num. 5. prope finem.*

Quarto ſuppono quod ſi conſtet aliquem eſſe ex ſanguine maculatu Hebræorum vſque ad 7. generationem in Regno Portugalliæ eſſe incapacem vt eligatur in Canonicum præbendatum, vel ad beneficium curatum, nec ad vllam Prælatiam regularem, vt patet ex bullis Clementis VIII. & Pauli V. & multis probat Hurtado, *ſuprà, n.1331.* & nos *ſuprà* diximus. Quæ doctrina valde conformis eſt iuri Canonico, & ciuili, & Sanctis Patribus, *cap. conſideranda, diſt.86.* quod eſt S. Ambroſij, *lib. 1. de officiis, cap. 30.* iuncta Gloſſa verbo ingenuos *cap. ſtatuimus, quod eſt Honorij III. iuncta gloſſa verbo potiorem, verſu ſed dico de maiorit. & obedi. l. Honor. C. de muner. & honor.* Vbi id expreſſe dicitur, tenet D. Thomas, *lect.2. cap 2. epiſtol.* ad Hebræos, D. Bernardus, *epiſt.113.* Caſaneus, *in catalog. p. 8. conſiderat. 36.* Felinus, *in cap. cum adeo, num 6. de reſcriptis*, Baldus, *in cap. ſtatuimus, num.2.* Peña, *l. mulieres colum.4. C. de dignit. lib. 12.* Eſt etiam hæc doctrina valde conſona rationi.

Quia contra hos homines eſt rationabilis præſumptio, quod redeant ad vomitum contra fidem, de eis probabiliter timetur, quod alios ſubuertant. Tum quia eorum odium contra fidem Catholicam eſt immane, & ſanguine, & generatione videtur transfundi. Tum quia homines habentes hanc maculam ciuilem in his Hiſpaniæ regnis veluti infames reputantur. Tum quia teſte D. Thoma, *1.2. q.105. art.1.* Sacra ſcriptura Deuteronomij 23. excluſit ſpurios ab Eccleſia Hebræorum vſque ad decimam generationem propter generis vilitatem, propter quam tanquam infames habebantur; ſed vilior eſt ſanguis Iudæorum inter Catholicos, ſunt enim Iudæi doloſi, ſuperbi, inſolentes, & vltra modum ambitioſi, *rixoſi, cauilloſi,* mendaces, procaces, tenaces, auari, & pecuniarum auidiſſimi, de quibus dicit Apoſtolus ad Titum, *cap.1.* ſunt enim multi inobedientes, vaniloqui, & ſeductores, maxime qui ex circumciſione ſunt, qui vniuerſas domos ſubuertunt, docentes quæ non oportet turpis lucri gratia, vt etiam notauit Otalora, *de nobilitate p.2. cap.7. n.20.* Ergo tales homines velut infames, & morum deprauatorum relegandi ſunt à dignitatibus Eccleſiaſticis, eſt enim generatio praua, & adultera, vt dicitur *Deuteronomio 32.*

Confirmatur, Quia per crimen læſæ Majeſtatis diuinæ perditur omnis nobilitas, & ſanguis proditoris taliter inficitur, quod filij, & nepotes, & deſcendentes quaſi geniti ex ſanguine infecto priuantur, & excluduntur ab honoribus, officiis, & dignitatibus, *vt in l. quiſquis, C. ad l. Iuliam Majeſt. maxime, in §. filiis.* Vbi dicitur, infamia eos paterna ſemper comitetur, ad nullos prorſus honores, ad nulla ſacramenta perueniant, &c. Facit textus, *in cap. ſi qui ſunt militibus 6. & q.1. & cap. Vrgemus, & cap. ſtatuimus de hær. & l.2. tit.2. p 7. & l.1. & 2. tit. de las traiciones, lib.8. ordinat.* Sed iſti conuerſi, vel eorum parentes commiſerunt tale crimen in proditione, & morte Domini noſtri Ieſu Chriſti, quia conuenerunt in vnum, aduerſus Dominum, & aduerſus Chriſtum eius, vt dicitur, *Pſal. 2.* Et quotidie id faciunt, vt dicitur, *Pſal. 84.* Quadraginta annis offenſus fui à generatione iſta; ergo vt infames, & ignobiles relegandi ſunt à dignitatibus Eccleſiaſticis, Nam, *reg. 2. cap. 2.* ait Dominus, *qui me contempſerunt erunt ignobiles, & facit textus in cap. conſtituit. 17. q.4.* quem dixit ſingularem ad hanc concluſionem Ludouic. Romanus, *ſingular.672.* Otalora, *ſuprà, n.18.*

Nec obſtat illud quod dicit Paulus ad Romanos X. *Non eſt diſtinctio Iudæi, & Græci*; Nam hic locus intelligitur quoad animæ ſalutem, & ſpiritualem iuſtitiam. Et eodem modo intelliguntur cæteræ omnes rationes Theologicæ, & ſacræ Scripturæ. Secus vero quoad ſtatum reipublicæ Eccleſiaſticæ, vel ſæcularis; Nam in hoc optime cadit diſtinctio graduum, & perſonarum, quoad honores, & dignitates, vt dicit Textus in Authent. *quib. mod. nat. effic. legit. §. illud, verſu quiſquis, autem col. 5.* & docet Otalora, *de nobilitate, p.3. cap.7. n. 22.* Tum quia ita ſtatuerunt plures ſummi Pontifices confirmantes plura ſtatuta religionum, & multarum Eccleſiarum, quæ tales homines ab honoribus, & dignitatibus excludunt, vnde temerarium erit, ne dicam errori proximum, negare id licitum eſſe, vt ait Thomas Hurtado, *in tractatibus variis tractatu 12. cap. 1. num.1338.*

Quinto ſuppono, quod in mea Religione Carmelitana excalceata, ſi certo conſtet aliquem eſſe ex ſanguine Hebræorum maculatum, non ſolum vſque ad 4. gradum, vel ſeptimum, ſed in alio quocunque gradu, eſſe inhabilem, vt eligatur in aliquam Prælatiam meæ religionis; & Ratio eſt, quia deſcendentes ex Hebræis vſque ad 4. gradum, vel vltra, in mea religione ſunt inhabiles ad receptionem, & profeſſionem in illa: ergo multo à fortiori ad Prælatias. Patet conſequentia, quia maior habilitas requiritur, vt quis in Prælatum eligatur, quam vt religioſus fiat, vt patet in illegitimis; qui licet per profeſſionem maneant veri religioſi, in quacunque religione, ſi non detur ſtatutum irritans, ſed tantum prohibens profeſſionem illorum, vt dixi, *in noſtro Directorio Regularium, p 2. tract.3. d.2. num. 3.* Non tamen per profeſſionem manent habiles ad dignitates, & Prælatias ordinis, vt dixi *in eodem*

Directorio

Directoria, p. 3. *tract.* 5. *d.* 4. *num.* 59. Ergo licet talis descendens ex sanguine maculato per professionem fiat verus religiosus, non tamen manet habilis ad dignitates, & Praelatias.

Tum quia descendentes ex Hebraeis in his Hispaniae, & Lusitaniae regnis, sunt veluti infames reputati, propter praesumptionem rationalem de eorum redditu ad vomitum contra fidem, vt ait Thomas Hurtado vbi, *supra, tract.* 12. *cap.* 3. *n.* 1. *&* 338. Otalora, *de nobilitate* 1. *p. cap.* 7. *numero* 17. Et tales censeri reputat nostra constitutio, 2. *p. cap.* 2. *n.* 9. confirmata ab Alexandro VII. vt ait, descendentes ex Iudaeis vsque ad 4. gradum, & & vltra, si aliqua notentur infamia, hoc est, si de tali descendentia sint infamati, vel si notentur infamia, huius descendentiae; Atqui infames, siue iure, siue facti, sunt inhabiles ad Praelaturas regulares, vt patet *ex reg.* 86. *infamibus, de reg. iuris in* 6. *& cap. infames* 6. *q.* 1. *cap.* cum in cunctis de electione, vt latius dixi, *in nostra Directorio Regularium, p.* 3. *tract.* 5. *d.* 4. *n.* 115. ergo. Tum quia satis probabilis opinio est, professionem talium descendentium ex Iudaeis esse nullam, vt *supra* diximus cum Rozella, Lanecelloto, Vi'al, Nauarro, & Portel. Sed nullus potest eligi in Praelatum alicuius religionis, si non sit vere professus illius, vt patet, *ex cap. cum causa, cap. ad nostram cap. cum in magistrum, de electione*, & tenent Miranda, *tom.* 2 *q.* 3. *art.* 11. Rodriguez, *tom.* 2 *q.* 12. *art.* 8. Suarez, *de Religione, tom.* 4. *tract.* 8. *lib.* 2. *cap.* 3. *num.* 11. Lezana, *in consiliis consilio* 9. *numero* 16. ergo.

Quod autem constitutio meae religionis, non solum excludat descendentes ex Iudaeis vsque ad 4. gradum, vt in ordine minorum, vel vsque ad 7. vt in regno Lusitaniae, sed in quocunque gradu, patet ex illis verbis, vsque ad 4. gradum, vel vltra, Nam illa dictio, vel vltra, importat repetitionem sicut, dictio, hoc amplius, Caldet. *consil.* 336. *alias* 7. *de testament.* Et includit sequentia eiusdem conditionis, quibus erant inclusa praecedentia, vt cum Calderino, Tuscho, & aliis notat Barbosa, *de dictionibus, dictione* 135. *n* 1. *& dictione* 428. *n* 3. Sed in antecedentibus excludit à professione descendentes ex Iudaeis vsque ad 4. gradum; ergo & excludit eos in sequentibus vsque in infinitum per illam dictionem vel vltra his igitur vt certis, & in dubitatis suppositis.

Tota difficultas est, An iste Religiosus de quo certo non constat esse descendentem ex sanguine Iudaeorum, sed de quo datur rumor, & fama non solum intra suam religionem, sed etiam inter saeculares, quod sit descendens ex sanguine Iudaeorum, non solum intra 7. gradum, & vltra, sed in propinquiori gradu, sit omnino inhabilis, vt eligatur in Praelatum regularem? Et suppono, quod in illius religione, datur statutum, quod non recipiantur ad habitum, & professionem vllo modo descendentes ex Iudaeis, sine vlla graduum distinctione quae prohibitio aequiualet vniuersali, & omnes gradus prohibet, vt dixi de statuto meae religionis. Et si quod censeo dicere debeo, existimo talem religiosum non solum esse indignum vt eligatur, sed esse omnino inhabilem. Pro quo nota, posse aliquem esse indignum vt eligatur, non tamen inhabilem, vt patet in eo qui est in peccato mortali, nam hic est indignus, vt eligatur, vt ait D. Thomas, *quodlibeta* 8 *artic.* 6. non tamen est inhabilis, quia non habet aliquam iuris inhabilitatem, vnde si resipiscat, poterit esse aptus, vt ait Hurtado, *tractatu* 12. *cap.* 1. *num.* 1352. Ille autem qui est inhabilis, citra dispensationem nunquam potest eligi, siquidem habet iuris inhabilitatem, vt patet in illegitimis, & descendentibus à Iudaeis vsque ad 7. gradum in Regno Lusitaniae.

Dico igitur talem Religiosum esse inhabilem vt eligatur ad Praelatiam regularem. Ratio est, quia descendentes ex genere maculato Iudaeorum, siue vsque ad 4. gradum, vt in ordine minorum, siue vsque ad septimum, vt in Lusitania, siue in quocunque gradu, vt in mea, & in religione istius religiosi, sunt inhabiles ad Praelaturas regulares; sed iste Religiosus est descendens ex Iudaeis intra quartum, vel 7. gradum, vel ad minus in aliquo gradu; ergo est omnino inhabilis vt eligatur. Maior iam manet in superioribus probata. Minor vero in qua est difficultas probatur. Quia vt dicitur in quaesito huius responsi, de hoc religioso datur fama, & rumor esse ex consanguine Hebraeorum; sed hoc sufficit vt talis reputetur; ergo vt talis relegandus est à dignitatibus, & praelatiis regularibus. Maior est certa minor vero satis efficaciter probatur.

Quia ad probandam consanguinitatem, & patentelam non restrictam ad certum gradum, sufficit communis reputatio, & fama vt docet Mascardus, *de probationibus conclus.* 409. Pacian. *eodem tractatu lib.* 2. *cap.* 2. Rota in vna Placentinae capellaniae coram domino Peña 15. *Nouembris* 1593. & cum multis Garcia, *de beneficiis.p.* 7. *cap.* 15. *num.* 28. Imo quando consanguinitas est antiqua excedens memoriam hominum, probatur per testes ex auditu, etiam sine fama, & adminiculis, & sine requisitis, *cap. licet ex quadam, de testibus*. Aret. *consil.* 37. Decius, *consil.* 595. Cephalus, *consil.* 137. *n.* 45. *lib.* 1. Gregorius Lopez, *lib.* 2. *tit.* 6. *par. & glossa* 1. Simon. de Praetis, *de interpretat. vlt. volunt. lib.* 5. *interpret.* 2. *dub.* 4. *num.* 214. Mascardus, *concl.* 419. *num* 9. Peregr. *de fideic. art.* 43. *n.* 81. Cabedo, *decis.* 73 *p.* 2. Perez de Lara. *de Vninersar. & capellan. lib.* 2 *cap.* 4. *n.* 11. Garcia, *de beneficiis supra, n.* 35. quidquid velit Farinaceus, *de testibus q.* 69 *cap* 2. *n.* 103.

Et ratio est, quia in antiquis excedentibus memoriam hominum, testes de auditu probant plene, *l. si arbiter. ff. de probat. leg.* 1. §. *idem* Labeo, *ff. de aqua pluuia arcen.* vbi DD. *l.* 29. *tit.* 16 *p* 3. Felinus, *in cap. veniens primo de testibus, n.* 16. Gregorius Lopez, *dicta glossa* 1. Antonius Gabriel dicens esse communem, *concl* 3. *de testibus*, Mieres, *de maioratibus* 4 *p. q.* 20. *n.* 56. Ioann. Garcia plures referens, *de nobilitate, glossa* 18. §. 1. Perez de Lara, *dicta c.* 4. *n.* 11. *&* *n.* 141. & plures relati per Farinac. *dicta q.* 69. *cap.* 3. *n.* 115. Atqui in praesenti haec consanguinitas, & descendentia ex sanguine Iudaeorum in hoc religioso est antiqua excedens memoriam hominum, & aliàs de ea datur fama, & dantur plures testes ex auditu, non solum intra, sed etiam extra suam religionem, & alias non agitur de probando certo gradu consanguinitatis, sed solum quod detur talis descendentia in quocunque gradu; ergo satis probatur per dictam famam, & testes ex auditu, vt nos infra latius probabimus. Minor huius syllogismi quoad primam partem, scilicet quod dicta consanguinitas sit antiqua est certa apud omnes, quoad secundam vero partem, quod scilicet de ea detur fama, & testes ex auditu probatur,

Quia fama est quidam rumor ortus, non à maleuolis, sed à probatis, & honestis personis, sparsus inter multos, vt habetur in cap. qualiter 175 & quando secundo de accusationibus, & *in cap. inquisitionis eodem titulo*; Hic autem rumor vt causet famam, vel infamiam debet esse sparsus ad minus inter decem personas, vt notat Fr. P. Petrus ab Angelis *in suo ordine iudiciali p. 1. capite 3. num. 1.* differt autem rumor à fama, quia rumor est, quando pars aliqua viciniæ clamat, fama vero quando pars maior, ita Syluester *verbo fama q.5. §.6.* Panormitan. *in cap. bonæ memoriæ primo de elect.* Glossa *in cap super eo, eodem titulo.* Fr. P. Petrus ab Angelis *supra num. 11.* Vnde rumor dicit minus quam fama, sed est superior illa, 176 quia omnis fama est rumor non tamen omnis rumor est fama. Nam rumor tunc datur quando notitia est sparsa inter paucos, vt inter tres, vel quatuor, aut quinque; fama vero est quando notitia est sparsa inter plures, qui ad minus sint decem, vel in maiori parte viciniæ, vt *supra* diximus. Non est autem necesse quod hæ perso-177 næ inter quas rumor iste est sparsus, semper viderint rem, de qua datur fama, sed sufficit, quod deorur verosimiles conie&turæ, illius, apud personas graues, & prudentes, & si nullus viderit, vt notat Fr. P. Petrus ab Angelis, *supra num. 1. & 3.* R. P. Fr. Thomas à Iesu *de visitatione regulari tract. 2 cap 2. n. 5. & 6.* & nos *infra* de hac re iterum agentes latius demonstrabimus. Et idem est, si vnus solus viderit, & iustè, vel iniustè sparserit inter alios, vt notant ibi ijdem Authores; Atqui inter multos, & graues personas, tam regulares, quam sæculares, qui numerum non solum decem, sed quadraginta, & plus centum excedunt, sparsus est rumor abhinc multis annis, prædictum religiosū descendere ex gente Iudæorum, qui omnes dicunt, id à suis maioribus, & à certis, & nominatis viris grauissimis audiuisse, & ex illorum dicto hic rumorem in ea prouincia, & regno inter graues personas sparsum fuisse, vt ab ipsis consulentibus accepi; Ergo id sufficit ad probandum prædictum religiosum esse ex sanguine Iudæorum.

Patet consequentia: Quia consanguinitas quando non agitur de certo gradu probando, probatur ex sola fama, & quando est antiqua probatur per testes ex auditu, vt supra diximus; sed hic datur vera fama, datur insuper testes ex auditu quamplurimi, qui personas à quibus id audierunt declarant, imò & plures testes gradum consanguinitatis distinguant, qui est infra septimum? Ergo vere probatur descendentia huius religiosi à sanguine Iudæorum, Ergo talis religiosus in suo ordine est inhabilis vt eligatur in prælatum regularem, & idem dicendum est de alio simili siue in mea religione, siue in regno Lusitaniæ propter easdem rationes.

178 Imo addo, Quod licèt talis rumor, & fama sit falsa, adhuc sufficit talis rumor, & fama, vt talis religiosus non possit eligi in prælatum in sua religione, quod sic probo. Regulares tenentur sub mortali eligere ad prælatias regulares digniores, vt cum communi sententia probat Lu-179 go *de iustitia tom. 2. d. 35. num. 14.* Samuelius *tract. 1. d 6. controuersia 5. num.6.* Gitagus *parte 1. dub. 2. num. 1.* & quod nostrate patet ex 3. *p. nostrarum constitutionum cap. 2. num 10.* vbi dicitur in omnibus electiones digniores præferantur, ita quo electorum conscientias grauiter oneramus, Atqui prædictus religiosus quamuis catholice viuat, & doctrina, vita, & moribus sit condecoratus, eo ipso, quo de eo datur rumor, & fama, & si alias sit falsa, ipsum esse descendentem 180 ex sanguine Iudæorum, est indignus, vel ad minus non est dignior illis qui talem rumorem, & famam non habent; Ergo talis religiosus omnino relegandus est a prælatiis regularibus. Maior est certa minor vero probatur *ex l. fin. de hæred.* 181 *instituend.* vbi dicitur, falsus rumor non solet obesse, ergo potest obesse.

Tum quia rumor publicus, quantumuis sit falsus, nescio quid nigredinis inducit, & vt di-182 ci solet, *se naon mancha, tisna*; Sed homo denigratus, & quia possessione famæ puritatis deiectus est, & si violenter deiectus sit, per falsum rumorem, quem inducunt testes iurati, & si periurati, non est tam dignus ad prælatiam, vt ille qui est in possessione famæ puritatis, vt notant Amaia in Apologia pro Collegio Conchen. 183 *si num 16.* Hurtado *tract. 12. cap. 1. num. 1380.* & ex se patet; Ergo cum alias in tali religione non desint plures religiosi virtute, & literis condecorati, qui talem nigredinem, & notam non habeant, hi in omnibus electionibus anteponendi sunt prædicto religioso sic denigrato, licet sint iuniores, & inexperti, sæpe enim expedit, 184 imo oportet prætermitti senior, & qui multum gubernauit, & se probauit digniorem, & eligi alius iunior, tum vt prælatutæ non præscribantur apud quosdam paucos, tum vt alij paulatim apti fiant, vt notat Lugo *de iustitia d. 35. num. 50.* Ergo multo magis poterunt hi iuniores, & inexperti eligi ad impediendum electionem indigni.

Tum quia non est censendus quis dignior, eo quia antiquior est in habitu, vel sacerdotio, vel 185 ætate, vt decidit Rota *decisione 38. lib 2 p. 3. diuersarum*, & cum multis probat T. mburinus *de iure Abbatum tom. 1. d. 5. q. 18. num* o. sed ille censendus est dignior, qui aptior est ad vtilitatem Ecclesiæ, & maiorem animarum profectum, iuxta illud Pauli 1. ad Corinth. *cap. 12. num. 16.* vni-186 cuique datur manifestatio spiritus ad vtilitatem, & docet D. Thomas 2. 2. *q. 63. art. 2.* & cum alijs Hurtado *tract. 12. cap. 1. num. 1326.* Atqui religiosus, qui talem nigredinem, rumorem, aut famam maculatam non habet, aptior est ad officium præ-187 lati, si alias habeat scientiam, & morum honestatem, & aliquam ad gubernandum habilitatem, etsi iunior sit, siquidem maiorem de eo subditi fiduciam habebunt, & non erunt dubij de fide sui prælati, cum certi sint esse ex sanguine puro 187 procreatum, quod tamen habere non possunt de illo, qui difamatus est de sanguine impuro: Nam licet non constet certo de veritate illius rumoris, & famæ, semper remanet quidam timor, & scrupulus in subditis de illius fide, vnde timent ab eo recipere Sacramenta; quotidie enim vidimus plures, de quibus solum prædictus erat rumor, & fama comprehendi ab Inquisitoribus fidei, & sæpe inueniuntur nunquam habuisse intentionem ministrādi sacramenta. vt hoc anno 1669 in quo-189 dam sacerdote vidimus Vlisipone; Ergo cum dubium sit, an huiusmodi religiosus sit ex sanguine Iudæorum, nec contrarium possit certo 190 cognosci, cum sit rumor, & fama de tali defectu, & alias sint multi, licet iuniores, qui talem famam non habent, & qui habent illa, quæ de iu-

te

re requiruntur ad prælatiam regularem, hi omnino præferendi sunt tali religioso denigrato, & difamato, vt digniores; Nam vt ait D. Petrus, in sua Epistola 1. *cap.* 2. Probatur electum pretiosum, & Paulus epistola 1. ad Titum *cap.* 1. eos qui de circuncisione sunt ab officio Prælati præcipit amoueri.

---

§ VI.

In quo quæritur, An in casu quo omnes electores præter vnum, velint eligere vnum ex dictis quinque indignis ad prælatiam regularem possit etiam iste vnus elector, in vnum ex illis indignis ferre suum suffragium, in quem omnes alij concordarunt.

192 Respondi affirmatiuè: ita Bordonus *tom.* 2. *resolut.* 61. *num.* 2. Ego ipse *in nostro Directorio Regularium parte* 1. *tract.* 5. *d.* 4 *num* 14. Et 193 ratio est. Quia quando minor pars capituli certò cognoscit maiorem partem eligere indignum, prætermisso digno, conformando se in suis suffragiis cum ea nihil efficit, cum electio a maiori parte capituli pendeat, & non à minori, sed tantum permittit malum ex materiali votorũ suffragatione, quod non est peccatum; sed iste ele-194 ctor certò scit, alios electores velle eligere vnum ex illis indignis prætermissis dignis; Ergo conformando se cum illis non peccat, sed tantum illorum peccatum permittit.

Sed Quæres, quia ex his indignis eligendus 195 sit ab hoc electore, si alij electores solùm sint determinati ad vnũ ex illis, quem talis elector voluerit, non tamẽ ad hunc, vel illum in particulari? Respondi me in ea hypothesi, electurum esse il-196 lum qui solum habet defectum in obseruantia regulæ, & constitutionum, citra peccatum mortale. Et ratio est, Quia licet indignus per se 197 nunquam sit eligendus, vt supra diximus, Quando tamen electio minus indigni necessaria est ad euitandam electionem magis indigni, tunc optimè potest eligi minus indignus, siquidem ex duobus malis minus est eligendum. Ita Lugo *de iustitia d.* 35. *sect.* 3. *num.* 29. & cum Lessio, Filiucio, ego ipse *in nostro Directorio Regularium p* 3 *tract.* 5. *d.* 4. *num* 23. Atqui minùs indignus est ille, qui habet defectum in obseruantia regulæ, & constitutionum, citra peccatũ mortale, homine nimium iracundo, & rixoso, & qui absque 198 ratione contra subditos inuehitur, & homine superbo, incorrigibili in suis dictaminibus, rigido in exequendis mandatis, & puniendis defectibus, & homine nimium ambitioso, & homine de quo 199 est fama esse de sanguine Iudæorum; Ergo hic, & non illi, eligendus est in tali suppositione. Minor in qua est difficultas patet.

Quia ex pluribus indignis, ille minus indignus iudicandus est, de quo datur maior spes, quod positus in officio emendetur, vt docet cum 200 Azor, Bañes, Aragonio, Ledesma, Hurtado, *tract.* 12. *cap.* 1. *num.* 1364. Sed ex prædictis indignis maior spes datur de eo, qui ex fragilitate, & 201 passione regulam, & constitutiones non obseruat, quod positus in officio emendetur, quam de aliis; Ergo in prædicta hypothesi, iste eligendus est. Minor patet. Quia iste operatur contra legem ex passione & infirmitate, alij verò quatuor operantur ex malitia; Sed minor spes emendæ datur in eo, qui operatur ex malitia, quam in eo qui operatur ex passione, & infirmitate, vt ait D. Thomas 1 2. *q.* 78. *art.* 4. *in corpore*, vbi ait, passio quæ inclinat voluntatem ad peccandum cito transit, & sic homo cito redit ad bonum propositum pœnitens de peccato; Ergo ille potius eligendus est in prælatum, quam alij.

Minor huius syllogismi in qua est difficultas probatur. Quia qui peccat contra legem ex pas-202 sione, & infirmitate, operatur minori aduertentia, & libertate, siquidem impetu passionis appetitus sensitiui impeditur culpabiliter ratione malitiæ, quam scit, & tenetur aduertere, actu aduertat, vt notat illustrissimus Tapia *lib.* 2. *de vitiis, & peccatis q.* 1. *art.* 3. *num.* 2. qui verò 203 peccat ex malitia operatur ex praua inclinatione, & electione voluntatis mota ex peculiari, ac indiuiduali complexione prauæ dispositionis, qua homo inclinatur ad aliqua determinata peccata, propter illam corruptionem naturæ, peculiariter 204 hunc disponentem; sed huiusmodi inclinatio est quidam habitus prauus aquisitus consuetudine male operandi, quo malum efficitur homini quasi connaturale cum habitus seu consuetudo sit altera natura, vt ait cum D. Thom. 1. 2. *q.* 78. Doctissimus Tapia *lib.* 3 *catena moralis, q.* 11. *art* 1. *num.* 2 Ergo potius sperãda est emenda ex eo, qui ex fragilitate peccat, quam ex eo, qui ex mali-205 tia, & innata inclinatione voluntatis ad malum, sed prædicti quatuor religiosi naturaliter ex praua quadam naturæ dispositione sunt inclinati voluntariè, quia cum sæpe reprehensi sint de tali vitio nolunt emendari, vnus ad inordinatam iram, & vindictam, à qua difficillime dimouetur, iuxta illud *Prouerbior.* 27. ira non habet misericordiam, nec erumpens furor: alius est inclinatus ad arrogantiam, & superbiam, à quo etiam difficillime dimouetur, iuxta illud Psalm 73. superbia eorum, qui te oderunt ascendet semper. Alius ad ambitioné, quæ est pestis innetetabilis, omnia contaminans, vt ait Bernardus *sermone* 6. *in psal qui habitat.* Alius est inclinatus ad Iudaismum à qua inclinatione difficillime dimouetur, cum sit inclinatio ab vtero, vt ait, *Psalmista* 57. *errauerunt ab vtero*, hoc est, à natura, vel quia ita a parentibus didicerunt, vt cum D Gregorio exponit Lorinus *in Psalm* 57. *versu* 4 vel vt ait Glossa interlinearis *à ventre in quo est veritas*; Er-206 go tales religiosi, cum de eis non speretur moraliter vlla emenda in suis vitiis, procul abijendi sunt a prælatura, & in prædicta hypothesi potius eligendus, qui ex fragilitate, & passione peccat contra regulam.

Patet consequentia, quia de hoc datur probabilior spes emendæ, sæpe enim vidimus hu-207 iusmodi homines forte positos in prelatiis suauiter allici ad strenuum certamen contra malas inclinationes, vt ait Giragus *p.* 1. *dub.* 3. *num.* 22. Tum quia multi sunt, vt ait D. Thomas, *de reg. princip. cap.* 7. qui magis proficiunt in dignitatibus constituti, quam sine illis; sæpè enim, vt ait commune proloquium, honores mutant mores; Tùm quia vt ait D. Chrysostomus *tom.* 1. *in* S. Petrum, & Eliam, loquens de prælatis, Deus illos ipsos quorum fidei Ecclesiam, & populum commis-208 surus erat, permisit peccato subijci, vt à suorum conscientia admonerentur, in alios esse

 benignio

benigniores, nam si ipsi non peccassent, nullam peccātibus veniam daturi essent. Tùm quia sæpe conuenit potius eligere peccatorem, quem verè pœnituit, quàm innocentem, vt cum Abbate notauit Baldus *verbo eligere num.* 55. Pellizzarius *tomo 2. tract. 9. cap. 2. num.* 131. & cum D. August. & Chrysostom. Giragus *p. 3. dub.* 34. *n.* 218.

208

Tum quia morum probitas magis sumitur à statu, & ordinario modo procedendi, quam ab vno, vel altero actu ex fragilitate commisso, vt ait cum Sanchez, Lugo *de iustitia tom. 2. d.* 35. *num.* 1. Sed iste Religiosus, licet aliquando ex fragilitate non obseruauerit regulam in rebus leuibus, est tamen bene morigeratus in obseruantia legis Dei, & regulæ quoad res graues; Ergo optime potest præsumi, & operari de eo quod sicut extra dignitatem bene morigeratus fuit in rebus grauibus, ita positus in prælatia, etiam resipiscet, quoad fractiones regulæ in rebus leuibus, & venialibus. Ergo cum de hoc religioso maior detur spes emendæ, & cum defectus præteriti cum alia non inhabilitent, quin potius reddent humaniorem, ad prælatiam, si vere pœnitens sit, vt ait Chrysostomus, iste in illa hypothesi, præferendus est aliis, de quibus non datur tam certa spes emendæ, cum naturales inclinationes, & mali habitus ex eis prouenientes difficiliores, diuturniores sint, & non ita faciles expellantur, sed semper præsumantur durare, dum contrarium non probatur, vt patet ex Glossa insigni in cap. inter canonicos, & cum Ioanne Andræas Butr. Imola, & aliis tenet Mascardus *de probationibus conclus.* 815. *num.* 2. Natura enim non patitur repentim mutationem, vt dixit Decian. *consil.* 34. *num.* 21. *vol.* 3. & cum aliis Mascardus *supra num.* 4. Ergo cùm de hoc religioso maior detur spes emendæ, quam aliis eis proculdubio, in illa hypothesi, eligendus est.

209 210 211

§. VII.

In quo quæritur, An in casu quod nec de hoc religioso minus reformato detur probabilis spes, quod positus in officio emendetur, & alias omnes electores, præter vnum, sint determinati eligere vnum ex illis quinque indignis, in quem iste talis elector inclinauerit, quem tum eliget iste elector, ex his quinque indignis.

212 Respondi me electurum esse illum, qui cum alias habeat omnes partes requisitas ad bene gubernandum, deficit solùm ei obseruantia in regula, & constitutionibus, citra peccatum mortale. Ratio est: Quia quando electores sunt determinati ad eligendum indignissimum, vel magis indignum, potest quis licite ferre suffragium minus indigno, ad impediendum electionem indignissimi, vel magis indigni, vt docet cum Lessio, & aliis Lugo *de iustitia d.* 35. *n.* 29. Pontius *lib.* 5. *de matrim cap.* 18. *num.* 28. & alij quos refert, & sequitur Diana *p.* 5. *tract.* 7. *resol.* 19. quidquid in contrarium, dicat cum aliis Hurtado *in tractatibus variis tract.* 12. *cap.* 1. *num.* 1472. Sed huiusmodi religiosus parū reformatus est minus indignus ad prælatiam regularē, quàm alij enumerati; ergo iste eligendus est ad impediendam electionem alicuius aliorum. Minorem in qua solum est defficultis sic probo. Ille censetur minus indignus ad prælatiam, qui positus in illa minus lædet bonum commune iustitiæ, paci, & vnitati communitatis, sed iste positis in prælatia, minus aliis nocebit bono communitatis; Ergo iste in illa hypothesi, aliis præferendus est.

213 214 215 216

Maior est certa: quia prælatiæ institutæ sunt ad consulendum bono communi, ad obseruandam iustitiam, & impediendum eius damna, vt ait Lugo *de iustitia d.* 35. *num.* 18. *&* 55. & cum aliis Giragus *p.* 1. *dub.* 1. *num.* 4. *& dub.* 4. *num.* 18. ex iustitia namque oritur pax religionis, nutrimentum spirituale, Monachorum gaudium, silentium, securitas, in pulchritudine pacis; Ex iniustitia vero, oriūtur seditiones, inimicitiæ, & cōtentiones pullulant, vt ait cum vtroque Rodriguez, & aliis Giragus *p.* 1. *dub.* 1. *num.* 1. Minor vero in qua est difficultas probatur. Quia magis opponitur bono communi, paci, & iustitiæ communitatis, ira nimis inordinata, arrogantia, & superbia, ambitio, & Iudaismus, quam non obseruantia legis non obligantis ad mortale ex fragilitate; sed iste religiosus solum habet hunc defectum obseruantiæ, alij vero, vnus est valde, & inordinate iracundus, rixosus, & præcipitatus; alius arrogans, superbus, & aliorum etiam seniorum, & totius boni consilij aspernator, incorrigibilis in suis dictaminibus, rigidus in exequendis mandatis, & puniendis defectibus; alius ambitiosus; & alius vtpote ex sanguine Iudæorum procreatus in fide suspectus; Ergo iste licet, etiam indignus, aliis vt magis indignis, præferendus est.

217 218

Maior huius vltimi syllogismi probatur discurrendo per omnia. Nam in primis ira inordinata appetit vindictam, & punitionem contra ordinem rationis, & contra iustitiam, vt ait D. Thomas 2. 2. *q.* 157. *art.* 2. superbia generat discordias, vt ait Sapiens *Prouerbiorum* 3. inter superbos semper iurgia sunt, nimius rigor turbat amicam societatem, & religiosos in desperationem ponit, vt ait Hurtado *tract.* 12. *cap.* 1. *num.* 1498. Ambitio est pestis occulta, doli artifex, virtutum ærugo, & tinea sanctitatis, vt ait Bernardus *in serm.* 6. *in Psal. qui habitat:* sanguis maculatus est periculosissimus in fide; sed ex iniustitia oriuntur seditiones, inimicitiæ, contentiones, vt ait Giragus *p.* 1. *dub.* 1. *n.* 1. Ex iurgiis oriuntur odia, ex perturbata pace oriuntur inimicitiæ, desperationes, apostasiæ, vt ait Hurtadus *suprà*, ex ambitione oriuntur omnia mala, nam vt ait Apostolus, radix omnium malorum est cupiditas. Ex sanguine maculato regulariter oritur infidelitas in fide; sed hæc omnia magis opponūtur bono communitatis, quam non obseruantia legis non obligantis ad mortale; Nam hæc vitia directe tendunt ad destruendam pacem, vnitatem, concordiam, & societatem communitatis, sunt enim omnia in damnum tertij, & contra iustitiam, ex cuius violatione oriuntur seditiones, inimicitiæ, contentiones, vt ait cum Rodriguez, Giragus *p.* 1. *dub.* 1. *n.* 1. *& p.* 2. *dub.* 2. *n.* 11. quod sumpsit ex D. Thoma 1. 2. *q.* 96. *art.* 2. *in corpore*; Non obseruantia vero legis, licet etiam nocea bono communitatis, nam capite languescente cetera corporis membra inficiuntur, vt dicitur *cap. ex merito, q.* 1. *n.* 6. & nos supra multis rationibus ostendimus, non tamen ita nocet ac alia vitia, ergo religiosus, qui solum hunc defectum habet, aliis præferendus est.

219 220 221 222 223 224 225 226 227 228 229 230

Minor

Minor quoad istam vltimam partem probatur, 231 quia Prælatus frangens legem, solum intendit suis inclinationibus satisfacere; Et licet inde aliqui subditi sumant occasionem non obseruandi, etiam legem, id est præter intentionem prælati, & omnibus peccatis conuenit, quia per omnia peccata, etiam quæ sunt in damnum solius committentis, præbetur malum exemplum, vt bene aduertit Giragus, *p.3. dub.37. n.228.* Id tamen non intendit Prælatus. Non enim Prælatus frangens legem intendit, quod subditi idem faciant, id enim solus Diabolus intendit, qui non est contentus facere malum, sed etiam aliis suggerit, vt idem faciant, vt optime ait Giragus, *p.3. dub.24. n.153.* Vnde Chrysostomus: *homilia 25. in Matthæum,* ait, siquidem be- 232 ne vixeris, & docueris, omnium iudex est, si autem bene docueris, & male vixeris, tui solius condemnator es. Nam bene viuendo, & bene docendo populum instruis, quomodo debeat viuere, bene autem docendo, & male viuendo, Deum instruis quomodo te debeat condemnare; sed huiusmodi religiosus bene docet, licet ex fragilitate male viuat; ergo solum sibi malum directe facit, quod autem inde alij sumant exemplum, id per accidens est, nec id ille intendit, sicut alij, quorum nimium iracundus intendit vindictam iniustam subditorum, sub nomine iustitiæ, vt ait D. Thomas, 1.2. *q.84. art.4 ad.2.* Superbus, & arrogans intendit aliorum contemptum, vt patet ex illa Christi Parabola *Lucæ* 18. Dixit ad quosdam, qui in se confidebant, & aspernabantur cæteros ex desiderio propriæ excellentiæ, vt ait D. Thomas, 1.2 *q* 84 *art.2.* in corpore. Ambitiosus intendit omnibus aliis dignioribus contra iustitiam distributiuam anteponi, vt ait Lezana, *verb. ambitio, n.2.* Sanguine maculatus intendit destructionem fidei, est enim hoc peccatum ex se infectiuum aliorum, & contra bonum publicum, vt notat cum communi sententia Giragus, *p.3. dub* 37. *n.* 228. De talibus enim dicitur *Iob.* 34. quasi de industria recesserunt à Deo, & vias eius intelligere noluerunt; ergo horum peccata magis opponuntur bono communi, quam defectus illius prælati contra regulam, citra mortale, ex propria fragilitate.

Confirmatur, quia licet culpæ huius Prælati contra regulam sint peccata mortalia, ob scandalum quod inde sumunt subditi, & ob malum exemplum, vt cum communi sententia docet Giragus, *p.3. dub. 5. n. 61.* Huiusmodi tamen Præ- 233 lati defectus non inducunt, etiam indirecte, subditos ad peccata mortalia contra leges, siquidem causa exemplaris non potest plus mouere, quam 234 in se intrinsecè habet malitiæ, vel virtutis; illi autem defectus contra leges secundum se, & seclaso scandalo, tantum erant veniales contra legem. Atqui aliorum religiosorum defectus sunt 235 secundum se peccata mortalia, siquidem grauiter opponuntur iustitiæ, & fidei, vt *suprà* diximus cum D. Thoma, & inducunt Religiosos ad peccata mortalia, scilicet ad inimicitias, seditiones, Apostasias, desperationes, hæreses, & alia huiusmodi, vt *suprà* diximus; ergo magis nociui sunt defectus horum religiosorum communitati, quam non recta obseruantia legum huius religiosi.

236 Confirmatur 2. Quia potest dari communitas adeo reformata, & in qua subditi interno feruore ducti, adeo sint propensi ad regularem obseruantiam retinendam, qui fere non indigeant superiore, sed iuxta illud, *Isaiæ cap.11.* puer paruulus minabit eos absque vlla difficultate, vt notauit Lugo, *de iustitia, d. 35. num.56.* Sed huic communitati non potest multum nocere malum exemplum prælati in materia leui. Tum quia pec- 237 catum veniale multitudine bonorum operum, in quibus religiosus versatur, veluti obruitur, vt notat Sanchez, *in summa lib.4. cap 4. num.7.* Giragus, *p.3. dub. 51. n.* 310. Tum quia per solum mortale frequentatum redditur homo indignus 238 dignitate, vt notat cum Soto, Ledesma, Aragonio, & aliis Giragus, *p 3 dub.47. n.184.* & cum aliis Hurtado, *tract. 12. cap. 1. num.* 1494. Tum 239 quia subditi adeo præfecti de tali inobseruantia leui prælati non curant, nec eum imitantur, sed potius sua obseruantia reprehendunt, quod tamen non poterunt facere cum homine nimis iracundo, superbo, ambitioso, vel hæretico, qui 240 omnes etiam bene viuentes inquietant, & perturbant; ergo saltem in Communitate reformata, melius est imponere hunc Prælatum minus reformatum, quam alium ex *suprà* dictis, & hæc de toto hoc consulto, saluo meliori iudicio dicta sint.

CONSVLTVM XCVIII.

De quodam Prælato regulari qui accipiebat stipendia pro Missis, quas ex lege tenebatur applicare pro religiosis defunctis sui ordinis, an peccauerit mortaliter, & teneatur ad restitutionem.

SVMMARIVM.

1 *Ponitur casus, seu factum.*
2 *Prælati recipientes stipendia pro Missis, quas religiosi tenentur ex lege dicere pro suis religiosis defunctis peccant mortaliter, & tenentur ad restitutionem.*
3 *Sacerdos non potest duplici obligatione ex iustitia vnica Missa satisfacere.*
4 *Prælatus tenetur ex iustitia suas Missas, & suorum subditorum applicare pro religiosis defunctis sui ordinis, quando id lex præcipit.*
5 *Professio religiosa est quidam contractus inter religionem, & religiosum.*
6 *Ad quid obliget hic contractus, tam religiosum profitentem, quam religionem.*
7 *Si prælatus negaret subdito rem grauem, quam lex religionis ei concedit, sine causa peccaret grauiter contra iustitiam.*
8 *Ponitur argumentum in contrarium, & soluitur.*
9 *Si lex vel constitutio non obligat ad mortale, religiosus transgrediens illius mandatum non peccat mortaliter.*
10 *Religiosi non vouent absolute obedientiam, vt castitatem & paupertatem, sed iuxta declarationes suarum legum.*
11 *Nostra constitutio non obligat ad mortale, nisi quando imponit formale præceptum.*
12 *Ponitur quædam obiectio, & soluitur.*

13 *Ponitur aliud argumentum in contrarium, & soluitur.*

14 *Ponitur alia obiectio, & soluitur.*

15 *Religiosi recipientes stipendia pro missis, quas ex constitutione religionis tenentur applicare pro aliis religiosis defunctis, si talia stipendia consumant sine licentia tacita, vel expressa Prælati, peccant mortaliter contra paupertatem*

16 *Quid si religiosus applicet dictas Missas pro stipendiis, quæ iam consumpsit, siue licite, siue illicite.*

17 *Quid si applicet illas pro religiosis defunctis secundum legem, & simul pro stipendiis ab aliis acceptis.*

18 *Ponitur aliquorum doctorum sententia.*

19 *Ponitur contraria sententia authoris.*

20 *Prælatus applicando dictas Missas pro Religionis defunctis, & simul pro stipendio, peccat contra iustitiam*

21 *Religiosi particulares applicantes dictas Missas pro aliis religiosis defunctis, & simul pro stipendiis, tenentur dicta stipendia restituere.*

22 *Ponitur argumentum in contrarium, & soluitur.*

23 *Ponitur alia obiectio. & soluitur.*

24 *Prælatus siue applicet dictas Missas pro solis dantibus stipendium, siue simul pro dantibus stipendium, & pro Religiosis defunctis, semper peccat mortaliter, & tenetur ad restitutionem*

25 *Quid si illas applicet modo dicto ex ignorantia.*

CASVS, SIVE FACTI SPECIES.

1 QVIDAM Prælatus pro Missis quas Religiosi ex vi nostræ constitutionis dicunt pro Religiosis, quando è vita decedunt, & pro aliis, quæ pro defunctis in aliquibus diebus per discursum anni à lege nostra præcipiuntur offerri, accipiebat stipendium, fretus in quadam opinione Pelizarij *tract. 5. cap. 9. n. 12.* quam ego secutus fui, *in nostro Directorio Regularium, p.2. tract. 3. d. 6.n.* 1662. Vbi dico Regulares non celebrantes Missas pro defunctis sui ordinis non peccare mortaliter, si alias regula, vel statutum non obligat ad mortale. Nam cum hæc obligatio sit ex lege, non transscendit obligationem simplicis ordinationis. Ita colligit ex Suario Pelizarius, *suprà, n.* 12. quam opinionem sequitur, etiam Matchinus *de ordine p.2. tract.3. cap.* 17. Thomas Hurtado, *tract.12. de obligatione Sacerdotum, cap. 4. resolutione* 17. *n.*183. & 184. Diana, *p.*10. *tract.* 15. *resol.* 43. Pater Leander à sanctissimo Sacramento, *tomo 2.tract.8.d.4. quæst.*15, Fretus igitur hic Prælatus huic opinioni accipiebat stipendia pro dictis Missis, postea scrupulis agitatus.

Quæsiuit à me, an peccauerit mortaliter ita prædictas Missas suorum subditorum applicando, & an teneatur de restitutionem.

RESPONSIO AVTHORIS.

2 REspondi dictum Prælatum, seclusa ignorantia, peccasse mortaliter contra iustitiam, & teneri ad restitutionem, ita à fortiori debet tenere Bossius, *de conscientia, p.1.tit.1.§.25.a.num.*412. *vsque ad* 414. Ludouicus à Sancto Raimundo, *in tractatibus variis, p.2. tract.*13.*num.*129. Ratio est, quia Sacerdos non potest duplici obligationi ad quam tenetur ex iustitia vnica Missa satisfacere; 3 Atqui iste prælatus tenebatur prædictas Missas, tam suas, quam suorum subditorum applicare ex iustitia pro religiosis defunctis sui Ordinis; ergo 4 accipiendo pro eis stipendia peccauit mortaliter contra iustitiam, & tenetur ad restitutionem. Maior est certa, & constat ex declarationibus sacræ Congregationis, & eam tenent fere omnes Doctores, qui post talia decreta scripserunt. Minor vero in qua est difficultas probatur.

Quia professio religiosa, quam faciunt religiosi, est quidam contractus celebratus inter religiosum, & religionem, quo contractu religiosus se 5 obligat religioni ad obseruantiam regulæ, & constitutionum, & ad ea omnia, quæ ad statum Religionis pertineant, & religio se obligat obseruare, mediantibus Prælatis, ea, quæ in regula, & 6 constitutionibus præcipiuntur in fauorem, tam spiritualem, quam temporalem ipsius religiosi; sed religio præcipit tales Missas applicare pro religiosis defunctis; ergo prælati eos illis defraudantes peccant grauiter contra iustitiam, & tenentur ad restitutionem. Consequentia est certa. Quia 7 si prælatus negaret religioso rem grauem, quam illi regula, vel constitutio concedit, sine causa, vt si nollet ei dare victum, vel vestitũ in materia graui, peccaret mortaliter contra iustitiam, ratione pacti professionis violati, vt docet Suarez, *tom.4 de religione, lib.*1.*cap.*11.*n.*9. prope finem, ergo eum defraudando Missis, quas ei religio concedit, potiori iure peccabit, contra iustitiam, siquidem deficit in re graui pertinente ad bonum animæ.

Dices; ergo etiam Religiosi, qui prælati non 8 sunt, si accipiant stipendia pro dictis Missis, peccabunt contra iustitiam, & tenebuntur ad restitutionem; Sed id est contra id, quod ego ipse dixi, *in nostro Directorio Regularium, pars 2. tract.3. d 6 num.* 662. & contra doctores *supra* citatos; ergo sicut religiosi particulares accipientes stipendia pro dictis Missis non peccant mortaliter in mea sententia, ita nec Prælati pro talibus Missis stipendia accipientes. Respondeo negando illationem. Ad probationem Respondeo quoad hoc dari magnam differentiam inter Prælatum, & subditos; Nam subditi si lex, vel constitutio ali- 9 quid præcipiens non obligat ad mortale, vt est nostra constitutio, etiamsi materia præcepta sit grauis, Religiosus illam non adimplens non pec- 10 cat mortaliter, cuius ratio est, quia Religiosi non vouent absolute obedientiam, vt vouent castitatem, & paupertatem, sed secundum declarationes suarum constitutionum, vt diximus cum Fagundez, *in nostro Directorio Regularium p.2.tract. 3.d 4.n.*113.& *tract.3.d.6.num.*15. & tenet Suarez, *tom.4.de religione lib.1. cap.11. n.9.* Atqui nostra 11 constitutio non obligat ad mortale, nisi quando imponit præceptum formale, vel censuram; ergo cum in hoc casu non ponat præceptum, illa constitutio tantum erit quædam dispositio, & simplex ordinatio, obligans religiosos ad pœnam, non tamen transgredientes obligabit ad culpam grauem contra iustitiam, nec etiam contra obedientiam, vt diximus, *loco citato nostri Directorij.*

Aliter dicendum est de prælatis. Nam Prælatus ex officio sine nouo præcepto habet hanc obligatio

obligationem dandi religiosis id, quod constitutio, & regula præcipit; Ad hoc enim constituitur Prælatus à Religione, vt loco religionis immediate ministret subditis id, quod in pacto professionis Religio eis promisit, vt optime notauit Soarez, *loco citato, num.* 9. Vnde sicut negando subdito necessaria ad suam sustentationem peccaret contra iustitiam sine nouo præcepto, vt ibi notauit Suarez, eo quod deficit in pacto inito in traditione professionis, ad quod adimplendum immediate constituitur Prælatus à Religione, ita negando religioso defuncto sacrificia ei debita ex lege peccat contra iustitiam, quia ei negat, & ab eo subtrahit, necessaria ei concessa à religione ad bonum animæ in materia graui; Quod tamen non contingit in subditis, nam subditi immediate ex officio solum tenentur obedire, hæc autem obedientiæ obligatio in particulari semper est iuxta gradum præcepti, seu legis impositæ, & nunquam intelligitur obligatio iustitiæ ab ipsis exigi, nisi quando actus ita præcipitur, vt *suprà* diximus, & tenet Suarez, *suprà loco citato*; ergo subditi accipientes stipendia pro dictis Missis solum ibunt contra constitutionem, non vero contra iustitiam, ac per consequens non peccabunt mortaliter, nec tenebuntur ad restitutionem.

12 Dices cum Ludouico Raymundo, *suprà, n.*129. Legislatores, & Patres, qui tales constitutiones fecerunt, & Pontifex, qui eas confirmauit volunt, & intendunt quod religiosi dictas Missas pro aliis religiosis defunctis applicent; ergo religiosi tali legi non obedientes peccant contra iustitiam, & tenentur ad restitutionem. Patet consequentia quia in re graui defraudant defunctos in re iuste à Prælatis eis præcepta. Respondetur concedendo antecedens, deinde negatur consequentia. Ad probationem Respondetur quod obedientia etiam in re graui non obligat ad mortale ex vi voti, nisi simul adsit præceptum, Nam hoc modo vouent religiosi obedientiam, vt *suprà* diximus. Nec ex vi contractus professionis, nam ex vi professionis ad nullos actus immediate se obligat religiosus, nisi ad id quod vouet, non vouet autem immediate actus illos, ad quos ex regula, vel ex constitutione detinetur, sed præter castitatem, & paupertatem vouet tantum obedire secundum regulam, & constitutiones, Tunc ergo solum ex vi voti obligabitur ad illos actus præceptos in regula, & constitutionibus, quando interuenerit obedientiæ præceptum, vel regulæ, vel hominis; ergo si vtrumque secludamus, non remanet obligatio ex vi voti; ergo nec ex vi professionis; ergo nec ex iustitia obligatio interueniet, donec Prælatus rigorose præcipiat, & exigat ius suum; Tunc enim fateor peccatum esse contra iustitiam ratione traditionis, & pacti contra virtutem religionis, ratione voti obedientiæ, vt optime ait Suarez, *suprà, n.* 9. ergo cum religio in nostris constitutionibus tales Missas non præcipiat dicere religiosis pro defunctis sub præcepto, nec ex obedientia, nec ex iustitia ex vi professionis tenebuntur religiosi eas eis applicare, sed tantum ex vi constitutionis, quæ tantum obligat ad pœnam.

13 Dices si Prælatus præcipiat officiali Conuentus, vt tribuat Petro religioso, v. g. vestem interiorem, illi omnino necessariam, & officialis ex malitia illam ei non dederit, peccabit ipse officialis contra iustitiam; siquidem obligationem quam Prælatus habebat ex vi contractus professionis dandi necessaria religiosis ad vitam corporalem transfundit in officialem monasterij ei præcipiendo vt tali religioso indigēti succurreret, sed etiam legislatores præcipiendo, vt religiosi dicant tres Missas pro defunctis religiosis, vt præcipit nostra constitutio, 1. *p. cap.* 17. *num.* 2. Transfundit in ipsos religiosos obligationem quam ex vi contractus professionis habebant ex iustitia tribuendi religiosis necessaria ad salutem spiritualem; ergo sicut officialis Conuentus non tribuendo vestem religioso indigenti peccat contra iustitiam, ita religiosi non dicentes Missas pro religiosis defunctis peccabunt contra iustitiam.

Respondetur concessa maiori, negando minorem. Nam legislatores quando talem legem fecerūt, non habebant obligationem iustitiæ præcipiendi dicere tot Missas pro religiosis defunctis, sicut Prælatus habebat tribuendi religiosis necessaria ad vitam corporalem; vnde non refuderunt talem obligationem iustitiæ in dictos religiosos dicendi tales Missas, cum talis obligatio in eis non antecederet. Et ratio est, quia legislatores si vellent, quando leges fecerunt, poterant talem legem non efficere, nec tales Missas præcipere dicere pro religiosis defunctis, vt ex se constat; quando ergo præceperunt, vt dicerentur, non id fecerunt ex debito iustitiæ, quod in eis præcesserit, sed ex affectu pietatis, succurrendi religiosis defunctis. Secus dicendum est de Prælato, nam Prælatus ex vi regulæ tenetur ex officio succurrere religiosis, dādo eis necessaria ad vitam, vnde si officiali præcepit, vt alicui religioso aliquā rem necessariam tribueret, & officialis neglexerit id facere, excusabitur Prior, eo quod refundit suam obligationem in officialem, ad id deputatum iuxta regulam, quæ non obligat Prælatum, vt per se succurrat religiosis, sed per se, vel per fratrem ad idem officium deputatum, vt patet ex *nostra regula cap. de non habendo proprio*, vbi ait, legislator, sint vobis omnia communia, & distribuantur vnicuique per manum Prioris, vel per fratrem ab eodem ad idem officium deputatum, prout cuique opus erit, inspectis ætatibus, & necessitatibus singulorum satisfacit; ergo Prælatus suæ obligationi, si id officiali committat, quod si ille non adimpleuerit peccabit quidem contra iustitiam, quia ex officio, & mandato Prælati tenebatur id efficere, ipse tamen Prælatus, si aliàs prædictam negligentiam officialis ignorauerit, excusabitur, quia iam refundit suam obligationem, quam habebat ex iustitia in officialem Conuentus.

14 Dices, ergo etiamsi Prælatus non applicet dictis Missas suorum subditorum pro religiosis defunctis, sed pro eis accipiat stipendia non peccabit contra iustitiam, nec tenebitur ad restitutionem. Patet consequentia quia per nos tales Missæ non sunt debitæ ex iustitia ex vi contractus professionis dictis religiosis, siquidem in legislatoribus talis obligatio ante constitutionem legis non præcesserat, nec eam legislatores refuderunt in Sacerdotes ex vi legis; ergo Prælati tales defunctos defraudantes non peccabunt contra iustitiam, sed tantum contra pietatem, vel charitatem.

Respondetur. Negando Illationem. Ad probationem Respondetur distinguendo antecedens; tales

tales Missæ non sunt debitæ ex iustitia respectu sacerdotum particularium concedo, respectu prælati nego; Et ratio est quia sacerdotes particulares solum tenentur ex vi constitutionis tales Missas dicere pro defunctis, quæ constitutio cum non contineat præceptum non ab eis petit legislator, vt ex iustitia teneantur eas applicare pro defunctis, vt *suprà* diximus, nec in eos refundit aliquam obligationem ex iustitia, quam antea legislator haberet applicandi tales missas pro defunctis, cum in eo talis obligatio nunquam præcesserit. At prælatus conuentus supposita lege, quæ præcipit tales missas dici pro defunctis, tenetur ex officio curare, vt pro eis tales missæ applicentur, ad id enim constituitur prælatus à Religione ad curandum, vt religiosis dentur ea, quæ regula, & constitutio præcipit, eis tam viuis, quam defunctis dare, vnde si ei constet quod aliquis religiosus eas non applicat, tenetur ei imponere præceptum, vt eas applicet; ergo si contrarium faciat, deficiet in re graui pertinente ad suum officium, cum deficiat in re debita ex lege religioso, quam illi tenetur ex officio dare, vel procurare vt ei conferatur, procul dubio peccabit contra iustitiam, & tenebitur ad restitutionem, vt *suprà* diximus quam tamen obligationem non habet religiosus particularis, cum id ad eum non pertineat ex officio, sed ex lege, quæ eum non obligat ad culpam, sed ad pœnam.

Aduerte tamen quod licet tales religiosi recipientes stipendia pro dictis missis non peccent contra paupertatem, nec teneantur ad restitutionem, sed tantum faciant contra legem prohibentem, vt cum Palao dixi *in nostro Directorio Regu-* 15 *larium p. 2. tract. 3. d. 4. num. 57.* Peccare tamen mortaliter contra paupertatem, si tales eleemosynas consumant, sine licentia tacita, vel expressa prælati, siquidem in hoc casu se gerunt tanquam domini accipiendo dominium, & vsum rei notabilis pretio æstimabilis, vt cum Ledesma, Sanchez, Peirino, & aliis dixi *in nostro Directorio* 16 *Regularium suprà num.* 136. Hæc enim stipendia, eo ipso, quod à tali religioso pro dictis missis recipiuntur, monasterio acquiruntur; Secus dicendum est, si talis religiosus applicet dictas Missas pro stipendiis, quæ iam consumpsit; siue licite, siue illicite, cuius ratio est, quia in hoc casu non acquirit stipendia, sed tantum se liberat ab obligatione, quam siue licite, siue illicite contraxerat, vt cum Sanchez, Palao, dixi *in nostro Directorio loco citato, numero* 264. vbi circa hoc plura inuenies.

An autem tales Religiosi, vel etiam prælatus 17 applicando dictas missas pro religiosis defunctis possint etiam eas simul applicare pro dantibus stipendia, & pro illis stipendia accipere, maius est dubium: Affirmant Marchinus *de ordine parte secunda, tract. 3. cap. 17.* Thomas Hurtado *tract. 2. de obligatione sacerdotis, cap. 4. resol. 17. num. 183. & 184.* Diana *p. 10. tract. 15. resol. 43.* Leander *de sacramentis, tom. 2. tract. 8. d. 4. q. 15.* & eam debent tenere omnes qui dicunt sacrificium Missæ posse simul applicari pro dante stipendium, & pro aliis ex charitate, gratitudine, vel liberalitate, vt sunt Lezana, Escobar, Decastillo, Gaspar Hurtado, Vasquez, & aliis, quos refert, P. Ludonicus Raymundus *p. 2. tract. 3. num* 122.

Quorum ratio est, Quia ex eo talis sacerdos non posset simul applicare hoc sacrificium pro suis religiosis, ad quod tenetur ex lege, & simul pro dante stipendium, vel faceret contra decreta sacræ Congregationis, vel defraudaret dantem sti- 18 pendium in re graui spirituali; sed neutrum efficit; Ergo potest hoc sacrificium simul pro dictis religiosis, & pro dantibus stipendium applicare. Minor quoad primam partem patet, quia decreta sacræ Congregationis solùm prohibent accipere plura stipendia à diuersis personis pro eadem Missa, non vero illam pro pluribus gratis sine stipendio applicare. Quoad secundam vero partem etiam liquet, quia hoc sacrificium quoad fructum ex opere operato habet infinitatem extensiuam, & æque prodest vni, quam pluribus, vt tenet Thomistarum Schola, & multi alij grauissimi Doctores; Ergo applicando sacerdos illud pro dante stipendium, & simul pro illis, pro quibus tenetur ex lege, vel charitate applicare, nulli facit iniuriam, siquidem vnicuique tribuit integrum sacrificium.

Nec obstat, quod in hac applicatione detur periculum non dandi integrum sacrificium danti stipendium, cum non sit certum sacrificium esse infiniti valoris, sed tantum probabile, & sacerdos tenetur certum sacrificium applicare pro dante stipendium, vt ait Bossius *tomo primo de conscientia, p. 1. tit. 1. §. 25. num.* 396. & nos *suprà*, diximus, Nam contra hoc est; Quia vt sacerdos possit sacrificium Missæ pro pluribus applicare, satis est vt sequatur opinionem probabilem, & certam moraliter, licet talis opinio sit dubia dubietate physica, aut metaphysica, quia supposita tali opinione probabili, tollitur periculum morale non applicandi certam Missam pro dante stipendium, quod solum operans tenetur vitare, ita respondet Raymundus *supra numero* 123.

Verum quidquid sit de probabilitate huius sen- 19 tentiæ, quam suis patronis relinquo; Ego existimo nec prælatum, nec religiosos posse dictas Missas applicare pro religiosis defunctis ad quod tenetur ex lege & simul pro eis accipere stipendia; Et in primis quoad prælatos patet, quia cum in nostra sententia illi ex iustitia teneantur applicare dictas Missas pro religiosis defunctis, non possunt pro eis accipere stipendium, nam iam applicarent sacrificium pro duplici obligatione ex iustitia, quod fieri non potest, vt *suprà* diximus. Quoad religiosos vero particulares, qui tantum ex lege non obligante ad culpam tenentur dictas Missas applicare pro religiosis defunctis, & in quibus procedit opinio prædictorũ Doctorũ probatur. Quia 20 quidquid sit de infinitate sacrificij, nullus fidelis dat stipendium pro dicenda sibi Missa, nisi cum intentione, quod ad participandum in illa Missa nullus alius admittatur, quoad fructum medium; Ergo sacerdos admittens alios ad participationem illius fructus medij, siue finiti, siue infiniti, siue ex gratitudine, siue ex charitate, siue ex lege, vel ex alio stipendio, id faciat, deficit in promissione in re graui; Ergo non potest acquire- 21 re dominium stipendij, siquidem illud accipit contra voluntatem dantis, dans enim non habebat intentionem ei dandi talem eleemosynam, si ille alios ad participationem dicti fructus medij illius sacrificij admisisset.

Nec obstat si dicas donationem stipendij ex parte petentis Missam esse absolutam, & libera- 22 lem, & non conditionalem, sub conditione applicandi Missam, Nam si talis conditio poneretur, teneretur

teneretur Sacerdos ex iustitia dare spirituale pro temporali, quod re ipsa, & facto esset venditio, & velle pecunia possidere donum Dei, ac per consequens simonia; ergo tale pactum non interuenit ex parte petentis Missam, sed ipse dat stipendium libere, ad alliciendum animum Sacerdotis, vt pro eo offerat sacrificium, vt ait D.Thomas, *in 4 dist 25.q.3. art.2, q.2. ad* 1. & Nos *suprà* diximus *consulto* 64. Ergo Sacerdos applicando pro eo, qui stipendium dedit, & pro alio ex lege, vel charitate nullam ei facit iniuriam, nec deficit in promissione.

Respondetur concedendo donationem stipendij ex parte petentis Missam esse liberalem, & absolutam, prout refertur ad sacrificium, ex parte tamen dantis, & recipientis interuenire obligationem iustitiæ. Nam dans eleemosynam, ex eo quod vult, quod sibi liberaliter applicetur totum sacrificium sine alterius consortio, quoad participationem fructus medij tenetur alere Sacerdotem, dando ei eleemosynam taxatam ab Ecclesia, & Sacerdos eo ipso quod ei datur debita sustentatio secundum taxam Ecclesiæ, tenetur integrum sacrificium sine consortio alterius, quoad participationem fructus medij applicare pro eo, qui ei tribuit sustentationem; sed qui Missam postulauit dat integram sustentationem Sacerdoti iuxta taxam Ecclesiæ, ergo Sacerdos tenetur ex iustitia ei integrum sacrificium sine consortio alterius, quoad participationem fructus medij applicare, aliàs non faciet suam eleemosynam.

23 Dices Sacerdotem applicando sacrificium pro dante stipendium, & simul pro alio ex lege dare illi integrum sacrificium, & in nihilo eum defraudare. Respondetur intentionem dantis stipendium non esse alere Sacerdotem celebrantem pro alio, sed solum velle, & intendere alere Sacerdotẽ celebrantẽ pro se solum, vnde si Sacerdos pro alio simul celebret, non potest facere suum stipendium, non quia donatio stipendij fuisset conditionalis, sed quia datus fuit error ex parte personæ donatarij, siquidem intentio dantis non fuit directa ad Sacerdotem celebrantem pro se, & pro alio, sed ad Sacerdotem solum pro se celebrantem: vnde cum Sacerdos pro illo, & alio celebraret, datus fuit error in persona donatarij; sed quando error versatur circa personam donatarij, donatio non subsistit vt cum Lessio, & aliis communiter docet Trullenc. *lib.7. decalogi, cap.*17 *dub.*14, *n.* 1. & Nos *suprà* diximus; ergo talis Sacerdos non potest facere suam eleemosynam, & tenetur eam restituere.

24 Hinc fit, quod siue ille Prælatus applicet dictas Missas pro solis dantibus stipendium, siue pro religiosis defunctis, & simul pro dantibus stipendium peccasse mortaliter, seclusa ignorantia, & teneri ad restitutionem. Dixi seclusa ignorantia, nam cum Prælatus fretus illa opinione male intellecta, operatus fuerit ignorantia inuincibili, illa eum potuit excusare à peccato, si eam habuit, da-

25 ta tamen scientia veritatis, & intellecto sensu, in quo illi Doctores, & ego loquutus fui, tenetur Prælatus, siue eas Missas applicauerit solum pro dantibus stipendia, siue pro illis, & religiosis defunctis, alias tot in numero applicare, siue pro religiosis, si forte Missas solum applicauit pro dantibus stipendia, & non pro religiosis, siue pro illis qui dederunt stipendia, si forte pro religiosis, & simul pro illis applicauit, siquidem conuentus, vel debet ex iustitia tot sacrificia religiosis defunctis, vel illis à quibus recepit stipendia, vtque ab hoc debito iustitiæ liberetur, tenetur tot Missas applicare, etiam si dicta stipendia consumpserit bona fide, quia in his factus est ditior conuentus, vt ex se patet.

CONSVLTVM XCIX.

De quodam mercatore certos contractus vsurarios faciente, cum extraordinaria & notabili circumstantia.

SVMMARIVM.

1 *Ponitur casus, seu factum.*
2 *Quod multis, & doctis placet probabile indicatur.*
3 *Referuntur aliqua opiniones in materia vsura.*
4 *Mercator potest licite vendere merces, quas habet summo pretio iusto.*
5 *Potest eas iterum emere ab emptore pretio infimo iusto, si non intercedat pactum de retrouendendo minori pretio, nec cognitio ex parte venditoris, quod emptor eas iterum vellet vendere.*
6 *Quid si intercedat tale pactum.*
7 *Merces vltronea vilescunt per dimidiam.*
8 *Venditio pretio summo, iusto tamen, est licita.*
9 *Emptio pretio infimo iusto est licita.*
10 *Ponitur obiectio in contrarium & soluitur.*
11 *Vendens credito ratione periculi amittendi capitale potest aliquid vltra capitale petere absque vsura.*
12 *Periculum amittendi capitale est pretio æstimabile.*
13 *Non tenetur quis illud gratis subire.*
14 *Ratione damni emergentis & lucri cessantis potest aliquid accipi vltra sortem.*
15 *Mutuans ratione periculi amittendi mutuum potest aliquid petere supra sortem.*
16 *Vendens ad creditum ratione lucri cessantis potest accipere ab emente id, quod illa pecunia lucraturus erat.*
17 *Pro obligatione quam vendens ad creditum accepit non petendi principale vsque ad certum tempus potest aliquid exigere sine vsura.*
18 *Venditor suarum mercium si rogatus vendiderit ad creditum potest statim emere easdem merces ab emptore minori pretio, quam vendidit vsque ad dimidium.*
19 *Potest insuper ab eo petere lucrum cessans.*
20 *Potest petere aliquid pro periculo amittendi principale.*
21 *Potest aliquid exigere supra sortem pro obligatione non petendi debitum vsque ad certum tempus.*
22 *Censura Authoris circa has omnes opiniones recensitas.*
23 *Venditor ad creditum potest aliquid pro lucro cessante vltra sortem exigere, si in promptu habeat, vel moraliter certo speret, qui res suas numerata pecunia emerit, secus si non haberet.*

24 *Venditor non potest merces suas vendere credito summo pretio cum pacto eas iterum emendi pretio infimo.*

25 *Hic contractus continet usuram palliatam.*

26 *Si talis contractus liceret, tolleretur de medio usura, & omnes usuræ honestarentur.*

27 *Venditor vendens rem suam credito pretio summo ignorans emptorem illam iterum vendıturum potest eam emere pretio infimo iusto pecunia numerata.*

28 *Venditor credito potest aliquid accipere ultra sortem ratione periculi, cui exponitur perdendi pretium illarum cum certis conditionibus.*

29 *Ponuntur conditiones, quæ ut id licitum sit requiruntur.*

30 *Venditor credito potest petere ab emptore fideiussorem.*

31 *Venditor credito non potest sine usura aliquid accipere supra sortem pro obligatione non petendi debitum usque ad certum tempus.*

32 *Dilatio solutionis est quoddam implicitum mutuum.*

33 *In mutuo nihil suprà sortem recipi potest absque labe usuræ.*

34 *Qui suscipit obligationem mutuandi ad libitum mutuatarij potest aliquid supra sortem accipere sine labe usuræ.*

35 *Qui priuat se instrumento quo laborat ad aliquod tempus potest ob id aliquid accipere.*

36 *Venditor ad creditum summo pretio iusto, non potest res suas vendere cum pacto reemendi illas pretio infimo, nec sciendo emptorem id inmenique post celebratum contractum venditionis.*

37 *Potest postulare ab emptore lucrum cessans, si certo habeat, qui numerata pecunia tales res emat, secus si non habeat, nec de proximo speret habendum.*

38 *Poterit aliquid postulare pro periculo vero non recipiendi pretium quanti ipse daret pro tali periculo, si pecuniam ab alio mutuatam postulasset, nisi venditor alium fideiussorem assignasset.*

39 *Non potest aliquid suprà sortem recipere pro obligatione non petendi pecuniam debitam per tantum tempus.*

40 *Non potest aliquid pro hac obligatione gratis oblatum accipere ex obligatione ciuili.*

41 *Ponitur resolutio totius huius consulti.*

CASVS, SIVE FACTI SPECIES.

1 CVM forte accederem ad domum cuiusdam ditissimi mercatoris in quadam huius Lusitaniæ regni Ciuitate, accidit, quod me præsente accessit quidam nobilis homo, & diues ad domum eiusdem mercatoris, & quæsiuit ab eo, An ei vellet vendere credito centum cubitos telæ aureæ: Annuit ipse mercator, si ipse emptor illos centum cubitos telæ vellet recipere pro pretio mille aureorum, quod erat iustum pretium summum illius telæ, admisit emptor pretium. Postea ei dixit venditor, quod dum non solueret principale mille aureorum, deberet ei quotannis soluere lucrum cessans, quod erant in suo computo, quinquaginta aureis; ad rationem quinque pro centum, in quo etiam consensit emptor; quibus peractis dixit ei venditor, quod etiam ei deberet aliquid soluere quotannis pro periculo amissionis capitalis, quod in suo computo erant viginti quinque aurei, & quod debebat etiam soluere alios viginti quinque aureos quotannis pro obligatione, quam ipse venditor accipiebat non postulandi ab eo capitale, dum illud non postulabat; quibus omnibus annuit, & consensit emptor.

His sic stabilitis, telam mensus illi est venditor, & cum ei tradidit, post traditionem telæ, dixit emptor venditori ipsius telæ, An illam vellet emere, nam ille volebat eam iterum vendere. Respondit primus venditor se eam ab illo velle emere, si illam minori pretio per dimidium illi daret, siquidem hoc erat iustum pretium infimum, pro quo eam ipse acciperet, quod si amplius vellet, quæreret emptores, nam ipsum pro ea amplius non daturum. Respondit ille, qui telam volebat vendere, se pro eo pretio illam velle vendere, numerauit secundus emptor pecuniam, & dedit ei quingentos aureos, remanente primo emptore, cum debito mille aureorum pro capitali, & cum obligatione soluendi quotannis dicto mercatori centum aureos, pro lucro cessante, pro periculo sortis, & pro obligatione non petendi principale.

Hæc cum ego viderem, non mihi placuere, & zelo iustitiæ motus dixi dicto mercatori, quomodo posset ille tam iniquum contractum celebrare cum dicto homine, si quidem pro quingentis aureis, quotannis accipiebat centum aureos redditus, cum solum ei debiti essent viginti quinque, ad rationem quinque pro centum, At ipse mercator intendens in me dixit, Tu es Magister in Israel, & hæc ignoras, & aperiens scrinium suum, abstulit quendam papyrum cuiusdam eximij doctoris, in quo hæc sequentia continebantur.

PROPONVNTVR RATIONES, quibus quidam Theologus dictum contractum vt licitum defendebat.

2 ATtente consideraui contractum, quem exerces in venditione tuarum mercium, & sane post magnam considerationem inueni talem contractum vndequaque licitum esse, omnia enim puncta, quæ à me quæris à grauissimis tuentur doctoribus. Et si illud quod multis, & doctis placet in statera Scholastica, & morali probabile iudicatur, proculdubio hic tuus contractus ab omni improbabilitate securus est, quare vt hæc probabilitas clarius elucescat, ad omnia sigillatim respondere proposui.

Et in primis ad illud, quod à me quæris, an possis merces,

merces, quas habet ad vendendum vendere credito summo pretio, iusto tamen, & postmodum 3 eas emere ab emptore, pretio infimo, iusto tamen? Respondeo affirmatiue. Et in primis si non intercedit pactum de retrouendendo merces 4 minori pretio, nec cognitio ex parte venditoris, quod emptor eas iterum vellet vendere, tenent hanc sententiam Syluester. *verbo vsura n.2 q.3* Ro- 5 sella, *verbo vsura n.20.* Fr. Ludouicus Lopez, *de contractibus, lib.1.cap.34.* referens Peñam, & alios apud Bonacinam, *tom 2 de contractibus d 3 q.2 p.3. n.20.* Fr. Accatius de Velasco, *tom 1. verbo contractus resol.206. n 3.* Fr. Ioannes à Cruce, & alij quos refert, & sequitur Diana *p 3 tract.8.resol.33.& 58.* Mercatus 1. *de contractibus, cap. 26.* Angelus, Salon, Garcia, Guttierez, Palaus, Azebedus, Grassis, Salas, *tract. de contractibus vbi de venditione dub 37.n.2 & de vsuris,n.16.* Mendo, *in statera opinionum q.5.dif.6. n 42.* idem videtur sentire Amadæus Guimenius, *tract.de vsuris propositione 2 n.2.*

6 Si vero intercedat pactum de retrouendendo, eam tenet Bonac. Caietan. & alij, quos refert, & sequitur Diana, 1 *p.tract.8 resol 51.* Imo addo te posse prædictas res à te venditas ab emptore statim emere, si ab eo rogeris, minori pretio quam 7 vendidisti, per medietatem, nam merces vltroneæ, & cum emptor rogatur, vilescunt, & decrescunt in pretio, quoad medietatem, vt tenent Conradus, *in responsione casuum, p. 1. q.130.* Palaus, Megala, Faustus, & alij, quos refert Diana *p. 1. tract.8. resol.78.* Caramuel, *in Theologia fundamentali, fundamento 43 n 79.* Imo quandoque plusquam pro medietate vilescunt, vt tradit Fr. Marcus Serra, *in 2.2.q.77.art.1.dub. 3. § aduertendum,* Bañes, *2.2.q.77. de vsu is.art.2.* quem videtur sequi Amadæus Guimenius, *tractatu de vsuris propositione 2. n.5.* & alij.

8 Et horum omnium ratio est, quia venditio pretio summo, iusto, est licita, nec in ea datur dolus. Deinde emptio pretio infimo iusto, est etiam 9 licita, siquidem pretium iustum summum, medium, & infimum, reddit contractum venditionis, ac emptionis licitum, nec in eo fraus vlla intercedit, siquidem emptor, & venditor vtitur iure suo, vendens merces summo pretio, sed iusto, & postea emens infimo pretio, sed etiam iusto; ergo licitum est vendere merces carius, & iterum eas emere vilius, siquidem merces vltroneæ, & quando rogatur emptor, vilescunt, ex eo quod ex modo vendendi minuitur pretium rei, & merces efficiuntur vltroneæ, vt tradit Villalobos, *tom.1.tract.21. difficult. 6. n. 20.* Nauarra, Bonac. quos refert, & sequitur Diana, *p 1.tract 8.resol.78.*

10 Nec obstat lex 22. *tit. 11. lib. 5. noua recopilationis,* in qua damnatur mercator, qui credito vendit, si iterum emat pecunia numerata quocunque pretio, & si quæ aliæ dantur leges municipales. Respondeo namque, eam legem, & simile procedere contra vendentes, & iterum ementes pretio iniusto, non vero pretio iusto, vt explicant Palaus & Azebedo, apud Magistrum Salas, *tract. de venditione, dub. 37.*

Ad secundum vero quod à me quæris, an pos- 11 set vendens credito ratione periculi, cui exponetis perdendi capitale petere aliquod supra sortem principalis absque labe vsuræ? Respondeo etiam affirmatiue. Ita docet Sylu *verbo vsura 1.q.35* Medina, *codice de restitutione q.38. § ad tertium:* Marcus Serra, *2.2. q 77.art.1.dub.4.* Ledesma, *1.p.summa tract.8.cap.33.concl 27.* Aragonius, *2.2.q.77. art. 4.* Conrad. *1.p.respons.casuum,q.131.* Rebell. *p.2.lib. 9.q.12* Bonac. Malder. Rodrig & alij, quos refert, & sequitur Diana, *p 1. tract.8.resol.37. & 57.* & alij, quos refert, & sequitur Amadæus Guimenius, *de vsuris propositione 1.n.1.*

12 Ratio est, quia periculum amittendi principale, est pretio æstimabile, & non tenetur quis illud gratis subire; ergo ratione illius poterit quis ali- 13 quid petere vltra sortem. Confirmatur quia ratio- 14 ne damni emergentis, & lucri cessantis potest vltra principale aliquid exigi; ergo etiam ratione periculi amittendi sortem, cum hic titulus non sit minoris efficaciæ nec minus honestet, id quod vltra sortem accipitur. Confirmatur 2. quia mutuans ra- 15 tione periculi, cui exponitur amittendi mutuum, potest aliquid petere supra sortem, vt tenent Sylu. *verbo vsura q.37.* Marcus Serra, *2.2.q 77 art 2.dub. 3.* Aragonius, Couarr Ioa. Maior, Peña, & alij apud Salas, *tract.de vsura cap.22 n 13* & *tract de venditione cap 41.n 5.* Medina, *codice de restitutione.q.38.* Petr. Nauarra *de restitutione lib 3.cap 2.n 343* Bonac. *to 2 de contractibus d 3 q 3 p 5.* Maior, *in 4 d st. 15 q 31 cap n .5.* Fr Ioan. Henriq *in quæstionibus practicis sect.33. q.4. n.10.* Malderus, Rodrig. & alij, quos refert, & sequitur Diana, *1 p.tract.8. resol 37. & 57.* Lessius, *de iustitia lib.2.cap.20. dub.13* Rebellus, *p.2 lib.9.q.12.* Imo pro hac sententia citatur D. Thom. *opusculo de vsuris, cap 10.* eam tenet etiam Mendo, *tom.1 in bullam cruciata,d.14 n.22.& in statera opinionum, dissert.6.q 8.n.57.* Ergo idem potest efficere vendens credito ratione periculi amittendi pretium mercium, quas credito vendit.

Ad tertium quod à me quæris, An ratione lucri 16 cessantis, vel damni emergentis vendens ad creditum possis exposcere ab emente id, quod illa pecunia lucraturus eras si eam statim numerato acciperes? Respondeo affirmatiue. Et ratio est, quia venditio ad creditum est quoddam mutuum, sed in mutuo licitum est vltra sortem accipere lucrum cessans, & damnum emergens, vt cum D.Th Nauarro Lessio, & aliis multis tenet Bonac *d.2.q.3 p. 4.n.12.* Villalob. *2 p tract.32.dif 8.n 4* & cum alijs Trullenc *lib.7. Decalogi, cap 19.dub.9.n 2.& dub 8. n 4.* Ergo etiam quando venditur ad creditum potest aliquid peti supra sortem ratione lucri cessantis, vel damni emergentis. Ita cum communi sententia docet Trull. *lib 7 Decalogi c 20 dub 18 n.3.*

Ad quartum vero quod quæris, An pro obliga- 17 tione quam accipis non petendi principale vsque ad certum tempus possis aliquid exigere vltra sortem principalem absque labe vsuræ? Respondeo affirmatiue. Cuius ratio est, quia in mutuo id licet vt tenent Marcus Serra, *2.2 q. 78.art.2.* Medina, *codice de restitutione q.31* Diana, *1. p. tract 8. resol. 48.* Caramuel, *in Theologia Fundamentali fundamento 60 § 1.* Philippus de Cruz *tract vnico de interesse, fol.7* Ledesma, *1 p summa tract. 8. cap. 33. con. 4 dif 2.* probabile iudicat Bertrandus *in resol. Theolog. tract.9.q.1.art.4. tit 1.* Ioannes Henriquez, *in quæstionibus practicis sect. 13. resol 451.* Fr Accatius de Velasco, *tom. 1. resol moral verbo vsura resol 453.* Fr. Ioannes Martines del Prado, *tom 2. Theolog. moral, cap.16. dub 12.* Bassæus, *in floribus verbo vsura, n.9.* Ergo idem dicendum est in venditione ad creditum, nam venditio ad creditum, est quoddam mutuum vt *suprà* diximus.

Vnde concludo, quod in venditione tuarum mer- 18 cium, si rogatus vendideris ad creditū potes statim

emere eaſdem merces ab emptore minori pretio quam vendidiſti, vſque ad medietatem, & 19 inſuper potes petere ab eo lucrum ceſſans, quod tanti æſtimatur, quanti lucraturus erat, ſi numerata pecunia ſtatim pretium reciperes & inſuper, potes petere ab emptore aliquid pro periculo 20 amittendi principale, cum his temporibus hoc periculum vt experientia docet ſemper illi annexum ſit, vt docet Syluester, *in ſumma verbo negotium q.4.* Marcus Serra, 22. *q.* 77. *art.* 2. *dub.* 2.

21 Et inſuper potes petere ab eo aliquid ſupra ſortem pro obligatione non petendi debitum, vſque ad tale tempus, vt aſſerunt prædicti Doctores, & hoc ſine vllo conſcientiæ ſcropulo, nec vſuræ labe: Vale.

Legi prædictam cedolam, & cum multorum Doctorum opiniones contineret, vt commodius illi reſponderem eam mecum attuli in domum; & altera die ſequentia reſpondi.

RESPONSIO AVTHORIS.

22 LEgi amice ſchedulam illius Theologi, qui tuum contractum ex omni parte iuſtificat, afferendo ad illius iuſtificationem aliquas Doctorum opiniones, ſed ſi tibi dicturus ſum, quod intelligo, huiuſmodi Theologus magis voluit prurie auribus, & lucro tuo proſpicere, quam veritatem dicere; cuius ratio eſt, quia licet aliqua vera dicat, ex mente doctorum, quos refert, multa tamen confundit, & non ea dicit, eo modo, quo à Doctoribus traduntur, quædam enim cum aliquibus limitationibus, & conditionibus aliquando vera ſunt, quibus tamen ſublatis, falſiſſima omni iure reputantur, & aliqua ab aliquibus Doctoribus dicta ſunt, quæ tamen, vel non vera, vel in bono ſenſu intelligenda ſunt, vnde ſi veritatem ſincere aſſequi pertendis, attende ea, quæ tibi dico, & ea executioni mandando ſecurus ibis.

23 Dico igitur, Verum eſſe te pro lucro ceſſante, vel damno emergente poſſe petere id, quod ſperabas lucrandum, ſi in promptu haberes, aut moraliter certus eſſes, ſtatim habiturum, qui dictas merces pecunia numerata emeret, ſecus ſi non haberes; Et ratio eſt, quia ſi talem, qui certo emeret numerata pecunia non haberes, nec eum certo moraliter ſperabas per multum tempus, non ceſſat lucrum ratione pecuniæ datæ ad creditum pro illis mercibus, vt bene cum Salone, Villalobos, & aliis notauit Trullenc. *lib* 7. *decalogi, cap.* 20. *dub.* 18 *n.* 2. Ergo pro lucro ceſſante non potes vltra ſortem aliquid recipere, vnde in hoc maxime debes conſiderare, an re ipſa habiturus ſis, vel non, qui numerata pecunia ſtatim dictas merces emeret, vt poſſis petere lucrum ceſſans.

24 Dico 2. te non poſſe merces tuas vendere ſummo pretio cum pacto eas iterum emendi ab eodem emptore pretio infimo, ita Molina, & alij, quos refert & ſequitur Bonacina, *vbi ſuprà, d.* 3. *q.* 3. *p.* 5. *n* 6. Toletus, *in ſumma lib.* 5. *cap.* 31. *n.* 3. Leſſios, *de iuſtitia lib.* 2. *cap.* 21. *dub.* 16. *num* 130. Salas, *de contractibus de venditione dub* 37. *num.* 2. *& tract. de vſuris dub.* 17. *num* 2. Azor *p.* 3. *lib.* 7. *cap* 9. *caſu* 8. Buſembaus, *lib.* 3. *tract.* 5. *cap.* 3. *num.* 8. Laiman. *tom.* 1. *ſect.* 5. *tract.* 4. *cap.* 16. *numero* 5. Mendo, *in ſtatera opinionum diſſert.* 6. *q* 5 *num* 3. & alij.

25 Et ratio eſt, quia hic contractus continet vſuram palliatam, quoad rem namque nihil aliud in eo agitur, quam ſub ea apparente ſpecie venditionis, & emptionis accipere primum emptorem mutuos, v. g. mille aureos cum obligatione ſoluendi poſtea mille, & quingentos aureos, quod reprobatur, *in cap. in ciuitate cap. conſuluit de vſuris.* Et ratio eſt, quia emptor petiit à mercatore merces ſibi credito vendendas mille aureis, & ſtatim reemendas ab ipſo mercatore quingentis aureis, numerata pecunia, accepit quingentos aureos, & reliquit merces, & obligationem accepit ſoluendi mille aureos, hæc omnia ſub pacto fuere peracta, expendat nunc vnuſquiſque, quid re ipſa differat contractus à petitione, ex conceſſione mille aureorum ſub mutuo cum pacto ſoluendi mille quingenta, ego nullum reperio diſcrimen, ſed ſolum video interponi illam apparentem ſpeciem venditionis, & reemptionis, vt nomen mutui cum vſura non audiatur.

26 Sed quid refert nomen mutui non audiri, ſi re ipſa mutuum eſt, non venditio, & ibi vſura palliata datur, ſane ſi is contractus liceret, tolleretur de medio vſura, & facile omnes vſuræ cohoneſtari poſſent; licet igitur venditio pretio ſummo iuſto ſit licita, & emptio pretio infimo iuſto ſit licita, attamen vt coniunctæ cum illo pacto, non ſunt licitæ, quia includunt vſuram, & tranſeunt ad ſpeciem mutui cum lucro ex eo proueniente; & hoc verum eſt etiamſi non præcedat expreſſum pactum reemendi, ſi ex circunſtantiis cognoſcat venditor ad hoc à ſe merces credito vendendas maiori pretio poſſit, vt illico ipſimet reuendantur minori pretio numerata pecunia, & eo animo eas vendere ſimulet, ſiquidem vſuram imbibit mentalem, & re ipſa perinde ſe habet, ac ſi in animum haberet mutuum præbere cum intentione accipiendi lucrum ex illo.

27 Quod ſi abſque pacto, nec cognitione animi emptoris, qui reuenditurus eſt merces ei vendat merces credito pretio ſummo iuſto, ſincere credens eum eas emere ad vſum, ſicut à cæteris emuntur, & poſt celebratum contractum venditionis eas emptor vellet vendere, poteſt primus venditor ipſas reemere pretio infimo iuſto, pecunia numerata: Nam in hoc contractu ſub his terminis celebrato nihil illicitum apparet, cum in eo nulla fraus detur, & illas merces alius poſſet emere eo pretio infimo iuſto, nec in coniunctione vtriuſque contractus quidquam eſt malitiæ, cum non interuenerit pactum, aut intentio pacto æquiualens; ſed bona fide peracta fuerit prima venditio, & poſtea reemptio abſque dolo fiat, & aliunde, vt ſuppono, nullum inde ſcandalum datur; quod autem lucrum proueniat mercatori ex contractibus nihil obeſt, cum id ex licita negotiatione accreſcat, cum igitur Domine mi merces tuas vendas cum pacto, vel ſaltem cum cognitione, quod ideo à te credito petuntur ſummo pretio, vt tibi iterum pretio infimo vendantur, inde eſt, quod vſuram committis in tali venditione, & emptione, & teneris ad reſtitutionem illorum quingentorum aureorum, quos accepiſti vltra ſortem, per quod patet ad rationem allatam pro defenſione huius puncti, nam illa coniunctio contractuum cum dicto pacto, vel cognitione reuenditionis minori pretio, eſt vſura palliata, & prorſus illicita, & reiicienda.

28 Ad illud vero quod dictus Theologus dicebat te poſſe aliquid accipere vltra ſortem ratione periculi cui exponeris perdendi pretium illarum:

Reſpon

Respondeo illam doctrinam veram esse cum his conditionibus: Prima, vt periculum sit verum, sæpe enim tale periculum non datur, vt infra dicemus, secunda vt venditor non cogat emptorem, 29 vt se potius quam alium fideiussorem pro periculo præstando accipiat. Tertia est vt non accipiat plusquam ipse libenter alteri daret, si necesse foret. Quarta vt significet emptori, quo titulo tantum exigat, præsertim si dubium sit, an illi pla- 30 ceat, nam forte nollet eo titulo quidquam dare, & ratio horum est, quia exponere se tali periculo, si vere, & re ipsa datur, est pretio æstimabile; ergo sicut potest venditor petere ab emptore fideiussorem, poterit ipse venditor hoc periculum subire, dummodo ad id non obliget emptorem, non enim debet esse prioris conditionis venditor, eo quod beneficium præstat, quam alij, vt bene Bonacina, *d.2. p.2. q.2 p.4. num.*18. & cum Villaloboa, Trullenc. *lib.*7. *Decalogi, cap.*2. *dub* 18. *n.*4. His igitur obseruatis circumstantiis, licitum existimo illud lucrum acceptum pro periculo amittendi pretium mercium venditarum, quæ cum dictus Theologus non distinguit, omnino reiicienda est, quoad hoc punctum illius resolutio. An vero, Amice Domine, pro tali periculo vere possis petere tantam summam quantam ipse postulas, ab illo emptore, de quo est sermo, tu considera, an si fuisses emptor, tantum dares pro tali periculo, & si tantum non eras daturus, quod tibi non vis alteri ne facias, vt diximus in tertia conditione.

Ad illud vero, quod dictus Theologus dice- 31 bar, venditorem posse aliquid accipere supra sortem pro obligatione, quam accipiebat non petendi debitum vsque ad certum tempus. Respondeo hoc falsissimum esse, est enim manifesta vsura aliquid exigere pro dilatione solutionis, si aliaa 32 res vendita fuit pretio summo. Ita cum communi sententia Trullenc. *lib.*7. *Decalogi cap.*20. *dub.* 18. *num.*1. Et ratio est, quia dilatio solutionis est quoddam mutuum implicitum, sed in mutuo vltra sortem nihil communiter recipi potest; ergo. Tum 33 quia ea carentia pecuniæ, ad tale tempus est intrinseca, & essentialis mutuo; ergo sicut pro mutuo non potest lucrum accipi absque labe vsuræ, ita neque pro ea carentia, aut pro obligatione non repetendi pecuniam intra certum tempus, & ita tenent Lessius, *lib.*2. *cap.*20. *dub.*14. Molina, *tract.* 2. *d.*308. *n.*8. Reginal. dus, *lib.* 23. *n.* 52. Amicus, *tom.*5. *d.*20. *sect.*8. *n.* 131. Lugo, *de iustitia. tom.*2. *d.*25. *n.*17. Laiman, *tom.*1. *lib* 3. *sect.*5. *tract.*4. *cap.* 16. *num* 8. Ex quibus aliqui dicunt contrariam sententiam esse periculosam, & vsuris expositam, & ex ea totam quæstionem de vsuris ad quæstionem de nomine reuocare, siquidem nullus contractus esset vsurarius, cum in eo pro carentia pecuniæ, aut dilatione in solutione posset apponi titulus lucri licite acquirendi vltra sortem.

34 Nec obstat quod qui suscipit obligationem mutuandi ad libitum mutuatarij possit aliquid vltra mutuum accipere; ergo etiam poterit qui se obligat ad non petendum mutuum, nisi post certum tempus. Non obstat inquam. Respondeo namque, negando consequentiam. Nam potest quis accipere pretium pro actione ex se primo æstimabili, cum eam peragere non teneatur, talis est obligatio mutuandi ad libitum mutuatarij, & actio fideiubendi pro alio, ac similes; at pro mutuandi actione, nihil accipi potest, cum vsura sit lucrum proueniens ex mutuo, quod prohibitum est lege naturali, diuina, & Ecclesiastica, expectare autem tempus ad recuperandum mutuum, est prorogatio beneficij gratuiti mutui.

Dices qui priuat se instrumento, quo laborat 35 ad aliquod tempus, potest ob id aliquid accipere; ergo qui priuat se pecunia per aliquod tempus, potest etiam aliquid accipere. Respondeo negando consequentiam. Nam qui priuat se instrumento huiusmodi, locat illud retinens illius dominium, & pro locatione accipit lucrum licitum, at mutuans non locat pecuniam, sed transfert dominium illius in mutuatarium, pro qua translatione lucrum nequit accipere, nam id est vsura. Et ex his reiiciendus est Fr. Philippus à Cruce, *tract. des interessez fol* 7. asserens mutuatarium asserentem ex gratitudine donare aliquid pro mutuo teneri obligatione ciuili ad illud soluendum, hæc enim obligatio ex instrumento publico, quod fieri posse ille tuetur, est vsuraria, & omnino reiicienda, vt communis sententia doctorum docet.

Ex quibus omnibus concludo, & dico, amice Domine, te non posse licite, & absque vsura ali- 36 cui vendere merces tuas credito summo pretio cum pacto de reemendo illas infimo pretio, nec cum cognitione, quod talis reemptio post celebratum contractum venditionis postuletur, po- 37 teris tamen ab emptore tuarum mercium credito postulare lucrum cessans, si statim certo habeas, qui numerata pecunia illas emeret, vel moraliter certo illum sperabas, secus si talem certitudinem moralem non habebas, vt fere nunquam habent mercatores, cum raro sint qui tales telas aureas emant, vnde hoc conscientiæ tuæ remitto. Poteris etiam aliquod postulare pro periculo recuperandi pretium, quantum tu ipse dares pro tali 38 periculo, si pecuniam ab aliquo mutuatam postulasses, & dummodo tale periculum vere detur, vt infrà dicemus, & nisi emptor alium fideiussorem assignet; nullo vero modo poteris aliquid petere pro obligatione non petendi pecuniam debi- 39 tam per tantum tempus, neque aliquid gratis oblatum ex obligatione ciuili, vel contractu 40 per scripturam celebrato, pro tali obligatione accipere.

Vnde stando in hac doctrina, quam veram re- 41 puto, debes dicto emptori restituere quingentos illos aureos, quibus illum defraudasti, emendo telam illam auream pretio infimo per mediatatem, quam antea vendideras pretio summo, siquidem sciebas ideo à te postulari talem venditionem credito summo pretio, vt statim reemeres dictam telam auream infimo pretio numerata pecunia. Debes etiam demittere illos viginti quinque aureos, quos postulasti pro obligatione non postulandi pretium debitum per tantum tempus; & si forte re ipsa non erat periculum amittendi sortem non potas pro tali periculo aliquid accipere, sæpe enim tale periculum, non est, vt si mutuatarius potens est soluendo, & est homo industrius, verax, & de quo non datur moralis, & verosimilis præsumptio, quod non sit soluturus, vt docet Soto. *de iustitia, lib.* 6. *q.*4 *art.*1 *ad primum*, Azor, 3. *p. l.b* 7. *cap.*7 *quæsito vltimo*, Reginaldus, *lib* 25. *num.*211. Salas, *tract. de vsuris, d.*13. *num.*7. & patet, *ex cap. Nauiganti in ciuitate de vsuris*; Dicere enim quod semper datur tale periculum, vt voluere Syluester, *in summa verbo*

negotium, q.4 Marcus Serra, 2.2. *q.75. art.2. dub.2.* est cohonestare omnem vsuram, semper enim posset acquiri lucrum ex mutuo, si id semper verum esset, quod tamen reprobatur à D. Antonino, 3. *p. tit. 8. cap 3. §.1.* quem multi, & grauissimi Doctores sectantur, vt notauit Mendo, *in statera opinionum differt.6. q. 8 num.58* Solum ergo licitum erit tale lucrum pro dicto periculo, quando dantur conditiones, quas supra assignauimus, quæ si dantur in præsenti casu, tu Domine considera, & Vale.

CONSVLTVM C.

De filio an teneatur denunciare Patrem suum hæreticum cum periculo vitæ, & honoris, & diuitiarum.

SVMMARIVM.

1 *Ponitur casus, seu factum.*
2 *Aliqui Doctores dixerunt non teneri quempiam denunciare patrem hæreticum.*
3 *Alij dixerunt non teneri quempiam denunciare hæreticum, si timeat probabiliter amissionem vitæ, famæ aut bonorum ex denunciatione.*
4 *Filius tenetur denuntiare patrem hæreticum, vel alium sanguine coniunctissimum.*
5 *Tenetur denuntiare hæreticum, etsi timeat periculum graue vitæ, famæ, vel diuitiarum, sibi imminere.*
6 *Præceptum denunciandi hæreticum, etiam occultum, est diuinum.*
7 *Obligat omnes sub quocunque periculo.*
8 *Ponitur argumentum in contrarium, & soluitur.*
9 *Quilibet iure naturali tenetur succurrere bono communi, etiam cum periculo vitæ, famæ, & diuitiarum.*
10 *Crimen hæresis tendit in damnum commune.*
11 *Quid si denuntiator non possit crimen probare.*
12 *Filius tenetur denuntiare patrem, qui sit hostis patriæ.*
13 *Hæreticus æquiparatur hosti patriæ, imo peior est illo.*
14 *Crimen læsæ Majestatis humanæ denunciandum est, etsi delinquens sit pater.*
15 *Idem dicendum est de crimine læsæ Majestatis diuinæ.*
16 *Occurritur obiectioni in contrarium.*
17 *Occurritur alteri obiectioni in contrarium.*
18 *Ordo charitatis postulat vt bonum priuatum, etiam proprium bono publico postponatur.*
19 *Bonum fidei est bonum publicum*
20 *Non est impietas, quod filius patrem hæreticum denunciet, sed potius est quoddam genus pietatis.*
21 *Ponitur obiectio in contrarium, & soluitur.*
22 *Ponitur alia obiectio, & soluitur.*
23 *Filius denuntians patrem hæreticum bene tractandus est a Dominis inquisitoribus.*
24 *Filius denuntians patrem hæreticum non debet timere minas ipsius parentis.*
25 *Denuntiatus pendente denuntiatione à testimonio repellitur contra denuntiantem.*
26 *Excipe crimen hæresis propter criminis atrocitatem.*
27 *Testes in hoc casu, etiam in crimine hæresis non sunt integræ fidei.*
28 *Domini inquisitores tunc maxime attendere debent euentum causæ*
29 *Notandi sunt, an denuncians denuntiationem procurasset ad vitandum denuntiati testimonium.*
30 *Denuntians non debet timere, quod à denuntiato occidatur.*
31 *Si fortè occidatur patienter ferat.*
32 *Filius tenetur patrem hæreticum denuntiare nulla præcedente correctione fraterna.*
33 *Non excusatur ob timorem probabilem mortis, vel ob amissionem famæ, vel diuitiarum.*
34 *Filij Iudæorum ordinario sequuntur, & imitantur suorum parentum hæreses.*

CASVS, SIVE FACTI SPECIES.

QVIDAM homo sanguine Hebræo maculatus forte inuenit suum Patrem, & alium 1 fratrem in quadam domo Iudaizantes, qui cum ab eo peterent, vt idem efficeret, & ipse noluisset, eum minati sunt, quod si eos dominis inquisitoribus denuntiasset, & ob id comprehenderentur, eos statim confessuros esse suum crimen, & dicturos prædictum denuntiatorem cum illis Iudaizasse, & quod si id non sufficeret, vt ab inquisitoribus pro tali delicto puniretur, post egressum illorum ab inquisitione, eum per se, siue per alios occisurum esse; erant enim personæ diuites, potentes, & magnam habebant familiam, & solitæ minas exequi, ob quod perterritus iste homo ex vna parte, timens incidere in excommunicationem, si non denuntiaret prædictos patrem, & fratrem, & ex alia parte timens infamiam inde sibi prouenturam, & timens quod ab illis etiam denuntiaretur, vel saltem mortem, quam procul dubio, si liberi euaderent ei procuraturos certo timebat, accessit ad me, &

Quæsiuit, an cum tanto onere teneretur patrem suum, & fratrem denuntiare, vel possit desistere à denuntiatione.

RESPONSIO AVTHORIS.

RESpondi aliquos authores dixisse filium non 2 teneri denuntiare patrem hæreticum. Ita Alexander de Alex. *p.3. q.33. membro 4. art.2 dub. vltimo.* Rojas, *singulari 12. n.2. & singulari 5 n.29.* Riccius, *p 3. decisione 278. num. 8.* Ioannes Valerus, *in differentiis vtriusque fori verbo hæresis differ. 1. num.4.* Idem docent casu, quo pater non doget, aut filios hæresi imbuat, Simancas, *lib. de Catholic. instit. tit. 29. num. 4.* Genuensis, *in praxi cap.18. num 9.* Thom. Hurtado, *tom. 1. tract. 6. resol.36. num.127. & resol.37* Nec displicet hæc sententia Candido, *tom. 2. disquisitione 5. art. 5. dub.4.* Et non teneri quempiam denuntiare hæ- 3 reticum, si timeat probabiliter amissionem vitæ famæ, aut bonorum ex denuntiatione fore sequendam docent Santarellus, *in tractatu de hæresi cap.9, num. 16.* Citans pro hac sententia Peñam, & Scacciam, Homobonus, *de casuum reseruatione p.2. cap.1.* Marcus Serra, 2.2. *q 68. art.1.* Peltinis, Genuensis, Abulensis, & alij apud Dianam, *p.4. tract.4. resol. 8.* Accatius de Velasco, *tom. 1. verbo accusare*

accusare resol. 16. *num* 3. Lezana, Acuña, Ioannes Sanctius, Sonsa, quos refert, & sequitur Diana, *part.* 4. *tract. quinto, resol.* 19. Trullenc. Thomas Hurtado, & alij quos citat & sequitur Leander, *de sacramentis de pænit. tract.* 5. *d. decima tertia, quæst.* 41. Quod intelligunt dicti Doctores, nisi ex delicto timeatur probabiliter publica pernicies, cui postponendum est damnum priuatum.

4 Verum ex hac ipsa limitatione, quam omnes prædicti Doctores apponunt suæ sententiæ colligo ego, teneri quempiam denuntiare hæreticum, etiamsi sit pater, mater, frater, vxor, vel alius sanguine strictissime coniunctus. Ita Suarez, *de fide disp.* 20. *sectione* 4. *numero* 21. Toletus, *libro* 3. *summæ, cap.* 1. *numero* 10. Azor. *tom.* 2. *libro* 2. *cap.* 2 Hurtado de Mendonza, *de fide. d.* 184. *sect.* 3. *subsect.* 1. Bildellus, *tom* 2. *disp.* 60 *numero* 16. & 18. Sanchez, *lib.* 6. *consil. cap* 1 *dub.* 19. Theophilus Raynaudus, *de ministeriis, p.* 1. *cap.* 3. *q.* 12. Gaspar Hurtado, *de fide disp.* 2. *difficult.* 8. Fagundez, *tomo* 1. *decalogi libro primo, cap.* 26. *numero* 26. Et idem dicendum est,

5 si timeat periculum graue vitæ, famæ, vel diuitiarum sibi imminere. Ita Fagund. *in decalog. tract.* 2. *libro* 4. *cap.* 1. *numero* 31. Genuensis, *in praxi cap.* 18. *numero* 8. Carena, *de officio inquisitionis. part.* 2. *tit.* 9. §. 7. *numero* 34. Mendo. *in statera opinionum differta.* 1. *quæst.* 11. *numero* 122.

6 Ratio fundamentalis est, quia præceptum denuntiandi hæreticum, etiam occultum est di-
7 uinum; ergo omnes, & respectu omnium, & sub quocunque detrimenti periculo obligat; Antecedens patet *ex Deuteronomio cap.* 13. vbi dicitur, *si tibi persuadere voluerit frater tuus, vel filius, vel vxor, vel amicus, clam dicens eamus, & seruiamus Diis alienis non acquiescas ei, nec audias. aut parcat ei oculus tuus, vt miserearis, & occultes eum, sed statim interficies, sit primum manus tua super eum, & postea omnis populus mittat manum:* hoc est statim eum denuntia, & ad interneccionem vsque prosequere; atqui relatiuorum eadem est ratio; ergo idem præceptum diuinum vrget, si parens, aut maritus, illud perpetrent crimen.

8 Nec obstat si dicas, hunc textum loqui de Idololatria, & Apostasia à fide. Nam contra hoc est, quod hæreticus verum Deum deserit, cum eius fidem rectam non teneat, vndequaque. Vnde hæretici, qui alia ab Ecclesia dogmata tenent, Deos alienos adorare, & esse veros Apostatas à fide, dicunt S. Hieronym. & S. Aug. vt notauit Sanctarellus, *c.* 9. *n.* 1. Carena, *de officio S. Inquisit. tit* 9. §. 1. *n.* 1.

9 Secundo probatur. Quia quilibet iure naturali tenetur succurrere bono communi, etiam cum periculo vitæ, famæ. & bonorum fortunæ, vt cum D. Thoma, Salon, Bonacina, Aragonio, & alijs communiter notat Genuensis, *in praxi, cap.* 18 *n.* 1. Carena, *suprà, tit.* 9. §. 1. *n.* 3. Sed crimen hæresis
10 tendit in perniciem reipublicæ, & in damnum commune; ergo quisque iure naturali non obstante quocunque damno, vel periculo famæ vitæ vel bonorum fortunæ, tenetur illud denuntiare.

11 Nec obstat quod prædictus denuntiator non possit delictum hæresis contra denuntiatum probare. Nam etiamsi non possit tale delictum probare tenetur illud denuntiare, quantumuis occultissimum. Ita Suarez, *de fide disp.* 20. *sect.* 4. *n.* 7. Fagundez, *de præceptis Ecclesiæ, tract.* 2. *cap.* 3. *lib.* 4. *num* 31. Gaspar. Hurtado, *disput.* 2. *de accusatore diffic,* 7. Valentia, *tom* 3. *disp.* 3. *quæst.* 1. *part.* 5. §. 1. Laïman, *tom.* 1. *lib* 3. *tract* 3. *sect.* 5. *part.* 2. *cap.* 4. *num.* 3. Escobar, *tract.* 5. *moralis Theologiæ, cap.* 6. §. 1. *num.* 137. Quidquid in contrarium dicant Megala, Nauarrus, Angelus, Felinus, & alij, quos refert Diana, *part.* 1. *tract* 4. *resol.* 1. Et ratio est, quia maior est iactura bonæ fidei, & religionis, & damni publici, quod timetur, quam iactura famæ proximi denuntiandi, vt bene notat Valentia *supra*; ergo iactura communitatis, quæ timetur, præualere debet iacturæ priuatæ.

12 Tertio probatur. Quia filius tenetur denunciare Patrem, qui sit hostis Patriæ, vt colligitur, *ex l. minime, ff. de religiosis, & sumptibus funerum*, sed hæreticus æquiparatur hosti patriæ,
13 imo peior est illo, quia est Ecclesiæ hostis in his quæ ad Deum, & ad animarum bonum spectant; ergo filius tenetur patrem hæreticum denunciare. Confirmatur: Quia crimen læsæ Majestatis humanæ denunciandum est, etsi delinquens sit
14 pater: ergo & crimen læsæ Majestatis Diuinæ. Nec obstat si dicas crimen læsæ Majestatis humanæ, vel proditionis patriæ in momento totam perdere rempublicam, secus vero crimen hæ-
15 resis. Non obstat inquam, respondetur namque, quod licet hæresis paulatim serpat, ingentem ferre perniciem, quia omnia perdit, cum animas è medio tollat.

16 Nec obstat si dicas denunciationem esse actum charitatis, cum ordinetur ad emendationem proximi; sed Charitas non obligat cum tanto detrimento proprio, quia nullus est magis proximus, quam quisque sibi; nec etiam hanc obligationem potest inducere præceptum positum ab Ecclesia denunciandi hæreticos. Nam cum hoc præceptum positiuum & humanum sit, ab illo excusat metus cadens in virum constantem, argumento textus, *in cap.* 2. §. *cum autem, & §. preterea de obseruatione ieiunij cap. cum dilectus de his qui vi, &c.* Sed metus amittendi vitam, famam honorem, & diuitias absque dubio est metus cadens in virum constantem; ergo filius cum tanto detrimento proprio non tenetur patrem, & fratrem denunciare.

17 Non obstat, inquam: Respondetur namque, hoc præceptum denunciandi hæreticos, etiam cum proprio damno, & sanguine coniunctissimos, non esse solum Ecclesiasticum, sed diuinum; vnde sicut quis debet mortem subire, & omnes diuitias, famam, patrem, & matrem, perdere antequam violet præceptum non iurandi falsum, non fornicandi; & reliqua alia præcepta diuina, ita hæc omnia debet postponere, ne frangat hoc præceptum: Ad
18 illud vero quod dicitur de charitate Respondetur, charitatis ordinem postulare, vt bonum priuatum, etiam proprium, postponatur bono publico, quale
19 est bonum fidei. Nec impietas est dedecens filios, aut parentes propter Dei fidem seruandam, ac ob bonum publicum Ecclesiæ patrem, vel filios, aut
20 fratres denunciare, quin potius est quoddam genus pietatis, cum sic, etiam eorum animabus consulatur, quarum spirituale bonum æstimabilius est, quam cætera bona temporalia, quorum amissionis imminet periculum.

21 Dices filius non tenetur seipsum denunciare per nos: ergo nec parentem: patet consequentia, quia

quia denunciando parentem se ipsum infamat, & bonis paternis priuat. Retur filium denunciantem parentes hæreticos non debere sibi timere detrimentum adeo graue; Nam vt aduertunt Peña, Rojas, Castro, Suarez, Figundez, quos refert, & sequitur Carena, *de officio inquisitionis*, 22 *p. 2. tit. 9. §. 3. num. 11.* Quæsitores fidei seruaturi sunt indemnem quantum fieri possit filium, qui 23 denunciaret patrem hæreticum, ita vt bona hæreditaria non amittat, nec alias pœnas impositas in filios hæreticorum à sacris Canonibus incurrat, & famæ ipsius prospiciatur, ne propter dictas pœnas deterreantur filij à denunciandis parentibus hæreticis, idque olim statuit Fredericus Imperator, & eius constitutionem approbauit Innocentius IV. vt refert Peña *suprà*. Et id ipsum colligitur, *argumento legis quisquis, §. vlt. Cod. ad legem Iuliam Majestatis*.

24 Ad illud vero quod affertur de minis, quibus Pater, & frater dictum denunciantem minati sunt. Respondetur de hoc non esse curandum, & quoad minas eum accusandi, idem cum illis peccatum perpetrasse, existimo nihil esse timen- 25 dum, nam denunciatus pendente denunciatione à testimonio repellitur contra denunciantem, *cap. fin. de testibus*. vbi Abbas, *n.* 6. Felinus, & cum aliis Farinacius, *de testibus, lib. 2. tit. 6. q. 55. num. 168.* Et licet in criminibus exceptis, quale est hæresis, 26 denunciatus admittatur in testem contra denunciatorem propter criminis atrocitatem, iuxta *dictum cap fin. de testibus*, vt cum Felino, & Abbate, notat Farinacius, *suprà. num. 173.* Non ta- 27 men tales testes sunt integræ fidei, & omni exceptione maiores, vt notat cum aliis Farinacius, 28 *de testibus lib. 6. tit. 6. quæst. 56. num. 71.* Vnde domini inquisitores maxime tunc attendere, & expectare debent euentum causæ, & notare, an denuncians denunciationem procurasset, ad eui- 29 tandum denunciati testimonium, vt bene cum Abbate, & Felino, notat Farinac. *de testibus lib. 2. tit. 6 q. 55 num. 117.*

Quo ad minas vero de eo occidendo, si è car- 30 ceribus liberi exeant, de hoc etiam minus curandum est, nam Domini Inquisitores de hoc etiam solent prouidere, quod si ipsi rei adeo temerarij sint, quod nec sanctum Tribunal verentes, nec etiam mortem metuentes, minas dictas exequantur, & alias denuncians non possit liberari, vel ab illorum accusatione, quæ ob aliquas coniecturas, & circunstantias, licet in se falsas, effectum tenent, vel etiam à morte sibi ab illis inferenda 31 minata tunc denuncians patienter ferat, sicut etiam tenebatur mortem subire, ne aliquod præceptum diuinum impingat.

32 Quaptopter resolutorie consului dicto homini, vt fratrem, & patrem denunciaret nulla præcedente correctione fraterna, & ad id te- 33 neri, nec eum coniunctionem sanguinis, aut mortis metum, vel accusationis falsæ excusare; faxit Deus, vt ipse ita fecisset, & ne parentis delictis se 34 immisceret, vt frequentius solent efficere homines huius sanguinis maculati.

CONSVLTVM CI.

De trina celebratione Missæ, quæ fit in Regno Valentia, an per communicationem Priuilegij, vel extensionem consuetudinis, possit transferri in Regnum nostrum Lusitaniæ, vel in aliud regnum?

SVMMARIVM.

1 *Ponitur casus, seu factum.*
2 *In regno Valentiæ est priuilegium dicendi tres Missas in die commemorationis defunctorum.*
3 *Hoc priuilegium concessum fuit Dominicanis Regni Valentiæ.*
4 *Illo communicant alij Religiosi illius regni, qui cum Dominicanis habent communicationem.*
5 *Sacerdotes sæculares in regno Valentiæ possunt bis in eadem die celebrare.*
6 *In regno Nauarræ vtuntur eodem priuilegio.*
7 *Hoc priuilegium fuit viuæ vocis oraculum Pauli III.*
8 *In Catalonia Sacerdotes vtuntur dicto priuilegio.*
9 *Quam varie locuti sint authores de hoc priuilegio, explicatur.*
10 *Datur vera notitia huius priuilegij.*
11 *Hæc trina celebratio incepit in regno Valentiæ sine priuilegio.*
12 *Iulius II. ad succurrendum scrupulis ter in ea die celebrantibus concessit Dominicanis, vt licite possent illa die ter celebrare.*
13 *Participatum, & deinde executioni fuit à Religiosis Aragoniæ & Cataloniæ*
14 *In Archiepiscopatu Cæsaraugustano inualuit eadem consuetudo.*
15 *Inde ad alios Episcopatus peruenit.*
16 *Hæc trina celebratio apud clericos illorum Regnorum ortum duxit ex consuetudine.*
17 *In religionibus ortum duxit ex oraculo Iulij III. & Pauli III.*
18 *Priuilegium concessum vni, vel pluribus conuentibus mendicantium, extenditur ad omnes, tam fundatos, quam fundandos, quando ratio concessionis est propter generalem rationem.*
19 *Quando priuilegium conceditur alicui monasterio ob rationem, qui aptari potest saltem inadæquate omnibus aliis Monasteriis eiusdem ordinis communicatur ab aliis communicantibus.*
20 *Idem dicendum est, quando est fauor, & gratia facta Monasterio, aut eius religiosis vt talibus, aut ad eorum supplicationem.*
21 *Probatur id multis priuilegiis.*
22 *Oracula quæ sunt religioni fauorabilia veniunt in communicatione priuilegiorum.*
23 *Ponitur obiectio in contrarium, & soluitur.*
24 *Ponitur aliud argumentum in contrarium, & soluitur.*
25 *In reuocatione oraculorum facta à Gregorio XV. & Vrbano VIII. non fuere comprehensa oracula confirmata per bullas.*

26 Hoc

26 *Hoc oraculum iam erat per bullas confirmatum.*
27 *Omnia oracula concessa vsque ad annum* 1610. *sunt confirmata per bullas.*
28 *Vt priuilegium concessum vni ordini non censeatur amissum per non vsum, sufficit quod sit in vsu apud aliquam Prouinciam, seu Conuentum ipsius ordinis.*
29 *Tacita renunciatio ex non vsu negatiuo, vel priuatiuo priuilegiorum regularium mere gratiosiorum, & quæ aliis onerosa non sunt, siue iuri alterius non nocent, nunquam inuenitur.*
30 *Tacita renunciatio deducitur ex quadam iuris interpretatione.*
31 *Non habet locum, nisi in casibus iure expressis.*
32 *Non vsus non inducit tacitam renunciationem, quando nulli nocet.*
33 *Priuilegium quod dat facultatem ad agendum non necessitat vsu priuilegij.*
34 *Priuilegia regularium etiam negatiua non amittuntur per non vsum.*
35 *Contra ea non potest præscribi.*
36 *In regno Valentiæ datur consuetudo apud regulares ter celebrandi in die defunctorum.*
37 *Consuetudo habet vim priuilegij.*
38 *Priuilegia consuetudine acquisita veniunt in generali communicatione priuilegiorum.*
39 *Illud communicare possunt regulares communicantes, licet illo nunquam vsi fuerint.*
40 *Ponitur quædam obiectio in contrarium, & soluitur.*
41 *In regno Valentiæ datur consuetudo apud clericos ter celebrandi in die defunctorum.*
42 *Consuetudo, & præscriptio præter ius introducta in vna Prouincia, Regno, ciuitate, vel oppido, potest participari ab alia Prouincia, regno, ciuitate, vel oppido, vbi est eadem ratio.*
43 *Potest extendi de persona in personam, vbi est eadem ratio.*
44 *Consuetudo ter celebrandi in die defunctorum secundum aliquos est præter ius, & nullo modo contraria iuri.*
45 *In iure non datur præceptum prohibens trinam celebrationem in eadem die secundum aliquos Doctores.*
46 *Probant id ex variis textibus, & glossis.*
47 *Si aliqua prohibitio datur in iure iuxta opinionem horum Doctorum est contra Sacerdotes ter in die celebrantes ex cupiditate.*
48 *Regulares Lusitaniæ, vel Hispaniæ, & multo minus clerici, non possunt vti priuilegio, vel consuetudine ter celebrandi in die defunctorum, etiam per communicationem.*
49 *Ad eos non potest extendi consuetudo, quæ datur in regno Valentiæ ter celebrandi in hac die.*
50 *Communicatio priuilegiorum non extenditur ad eas gratias, quæ raro, & cum magna difficultate conceduntur.*
51 *Hoc priuilegium solis illis regnis fuit concessum.*
52 *In tota Ecclesia nullibi alibi inuenitur concessum.*
53 *Vsus talis priuilegij est quid exorbitans à iure communi.*
54 *Exorbitantia à iure communi non extenduntur.*
55 *In generali concessione non veniunt ea, quæ cum magna difficultate conceduntur, nec ea quæ quis interrogatus verosimiliter non esset concessurus.*
56 *Priuilegium ter celebrandi in die defunctorum, nec per communicationem potest extendi ad alios religiosos aliorum Regnorum.*
57 *Priuilegia concessa aliquibus Conuentibus vnius religionis ob maximam populi illius loci deuotionem, quæ circa illos habetur, non communicatur ab aliis Conuentibus eiusdem, vel alterius ordinis.*
58 *Hoc priuilegium ter celebandi in die defunctorum fuit concessum illi Conuentui Dominicano, & communicatum ab aliis eiusdem regni, ob specialem deuotionem illorum populorum succurrendi animabus purgatorij in illa die.*
59 *Hæc specialis deuotio nunquam fuit in aliis regnis.*
60 *Si aliqua gratia ex his, quæ raro conceduntur concessa sit aliquibus Conuentibus, vel alicui religioni, ob aliquam specialem rationem, non potest communicari ab aliis Conuentibus eiusdem, vel alterius ordinis in quibus eadem ratio non inuenitur.*
61. *Probatur id variis exemplis.*
62 *Ratio concessionis huius priuilegij ter celebrandi in die defunctorum in Conuentibus regni Valentiæ, Aragoniæ, & Cataloniæ non inuenitur in aliis Hispaniæ Regnis, nec in Lusitania.*
63 *Hoc priuilegium ter celebrandi in die defunctorum fuit oraculum.*
64 *Omnia oracula in multorum sententia fuere reuocata à Gregorio XV. & Vrbano VIII.*
65 *Tale oraculum hodie non existit.*
66 *Ponitur argumentum in contrarium, & soluitur.*
67 *Particularis, qui rem actu possidet non potest ab ea priuari publice ex sola opinione probabili, absque iudicis sententia.*
68 *Opinio probabilis sufficit ad contraueniendum iuri communi, quando ius non est in certa possessione.*
69 *Dari potest compensatio occulta cum sola opinione probabili, contra actu rem possidentem.*
70 *In nullo casu licet Sacerdoti sine vestibus sacris celebrare, etiam ad vitandam mortem.*
71 *Non potest Sacerdos celebrare in vna specie ad dandum viaticum infirmo.*
72 *Noui ritus circa Missæ celebrationem non sunt propria authoritate admittendi.*
73 *Quæcumque præcepta Ecclesiæ, quæ vsu communi obseruantur, non sunt tollenda ex sola opinione probabili.*
74 *Nullus Episcopus audebit præcipere, quod non ieiunentur feriæ quatuor temporum, ex sola opinione aliquorum Doctorum, qui dixerunt in talibus feriis non dari præceptum ieiunij.*
75 *Dum lex obligat in foro externo, onus probandi eam euanuisse spectat ad illum, qui hoc affirmat.*
76 *In foro externo nulli creditur, sine probatione.*
77 *Lex non celebrandi ter in eadem die viget hodie in tota Lusitania, & Hispania.*
78 *Nemo in foro externo poterit probare oraculum concedens licentiam ter celebrandi in die defunctorum non esse reuocatum.*
79 *Declaratio priuilegij in foro externo, & iudiciali pertinet ad solum summum Pontificem.*
80 *Sine Pontificis declaratione non potest fieri trina celebratio in die defunctorum.*

81 *Consuetudo contra ius commune non extenditur de loco ad locum, vel de persona ad personam.*

82 *Consuetudo ter celebrandi in die defunctorum est contra ius commune.*

83 *Talis consuetudo non potest ad alia regna extendi.*

84 *Verbum*, sufficit, *aliquando importat praeceptum.*

85 *Ponitur argumentum in contrarium, & soluitur.*

86 *Consuetudo vniuersalis dicitur forma, & quasi alterum ius naturale.*

87 *Religiosi Valentiae hodie ter celebrant in die defunctorum, non ex vi priuilegij, sed ex antiqua consuetudine.*

88 *Consuetudo legitime introducta, omne ius, praeter diuinum, & naturale, abrogat.*

89 *Quidquid potest princeps condere, potest consuetudo legitima introducere.*

90 *Haec consuetudo Valentiae ter celebrandi in die defunctorum habet omnes conditiones requisitas ad legitimam consuetudinem.*

91 *Consuetudo omnia potest, quae non sunt contra ius naturale, & diuinum.*

92 *Proponuntur conditiones, quae requiruntur, vt consuetudo legitime sit introducta.*

93 *Haec consuetudo Valentiae ter celebrandi in die defunctorum habet omnes conditiones requisitas, vt consuetudo sit legitima.*

94 *Probatur hoc discurrendo per omnes.*

95 *Consuetudo vnius communitatis non obligat alteram distinctam.*

96 *Consuetudo vnius loci non extenditur ad alium locum, nec de persona in personam, ac de casu ad vsum.*

97 *Consuetudo ter celebrandi in die defunctorum non potest extendi de regno Valentiae ad Lusitaniam, vel alia regna Hispaniae.*

98 *Consuetudo habet vim conferendi priuilegium.*

99 *In generali concessione priuilegiorum veniunt priuilegia acquisita per consuetudinem, si detur eadem ratio, vel similis, vel quando gratia non magna difficultate conceditur.*

100 *Quod fuerit motiuum concessionis huius oraculi ad ter celebrandum in die defunctorum declaratur.*

101 *Ratio ob quam fuit concessum hoc oraculum Conuentibus Valentiae non potest aptari, etiam inadaequate conuentibus Lusitaniae, vel Hispaniae.*

102 *Gratia, vel priuilegium concessum vni monasterio, aut religiosis, vt talibus, participatur ab aliis Monasteriis, quando est ex illis, quae solent concedi, non vero quando raro, & cum magna difficultate conceduntur.*

103 *Hoc priuilegium ter celebrandi in eadem die est ex illis, quae raro conceduntur.*

104 *Priuilegium consuetudine acquisitum tunc venit in communicatione priuilegiorum, quando datur eadem, vel similis ratio.*

105 *Oracula veniunt in communicatione priuilegiorum.*

106 *Reuocatio priuilegiorum facta à Gregorio XV. non comprehendit oracula signata manu alicuius Cardinalis.*

107 *Reuocatio oraculorum facta ab Vrbano VIII. non comprehendit oracula, quae in suo effectu principali vnicum tantum habent actum, licet successiue transeuntem.*

108 *Plura oracula in suo effectu principali vnicum tantum habent actum, licet successiue transeuntem.*

109 *Ponuntur aliqua exempla.*

110 *Aliter dicendum est de oraculis, quae plures effectus independentes habent.*

111 *Reuocatio oraculorum non includit oracula confirmata per bullas, si dentur executioni, siue abusu, & scandalo.*

112 *Oracula concessa Praelatis pro bono regimine religionis non sunt reuocata.*

113 *Idem dicendum est de oraculis concedentibus indulgentias pro religiosis.*

114 *Probabile est Gregorium, & Vrbanum reuocasse oracula etiam confirmata per bullas, ex quorum vsu dabatur scandalum.*

115 *Melior opinio docet omnia oracula confirmata per bullas non esse reuocata.*

116 *Oraculum ter in eadem die celebrandi non potest à communitatibus, quae illo nunquam vsae sunt executioni mandari.*

117 *Personae priuatae non possunt priuilegio tantum probabili operari contra ius commune actu possidens, cum scandalo sine iudicis sententia.*

118 *Omnia oracula confirmata per bullas non fuere reuocata à Gregorio XV. nec ab Vrbano VIII.*

119 *Hoc oraculum ter celebrandi in die defunctorum non fuit reuocatum à Gregorio XV. nec ab Vrbano VIII.*

120 *Ex vi illius per communicationem non possunt regulares Lusitaniae ter in die defunctorum celebrare.*

121 *Ratio concessionis huius priuilegij non potest aptari regno Lusitaniae, vel aliis regnis Hispaniae.*

122 *Hoc priuilegium est veluti priuilegium locale, vel personale.*

123 *Tale priuilegium quando fuit concessum conuentui Dominicanorum Valentiae non poterat ab aliis Conuentibus eiusdem ordinis, etiam regni Valentiae communicari.*

124 *Hodie licite in illis regnis ab omnibus celebratur ob consuetudinem introductam.*

125 *Consuetudo contra ius non potest extendi de loco ad locum.*

126 *Haec consuetudo ter eadem die celebrandi est contra ius commune.*

127 *Consuetudo est optima legum interpres.*

128 *Ponitur quaedam obiectio, & soluitur.*

129 *Aliqui dicunt posse hanc consuetudinem transferri de regno Valentiae ad regnum Lusitaniae ex dispensatione Episcoporum.*

130 *Episcopi possunt in sua Dioecesi, quidquid Pontifex in tota Ecclesia, nisi à Pontifice aliquid eis reseruetur.*

131 *Non datur lex reseruans Pontifici trinam in eadem die celebrationem, iuxta aliquorum Doctorum opinionem.*

132 *Etiamsi detur lex prohibens trinam celebrationem in eadem die, adhuc Episcopus potest in tali lege dispensare secundũ aliquos doctores.*

133 *Ponitur contraria sententia Authoris.*

134 *Inferior non potest in lege Superioris propria authoritate dispensare.*

135 *Dispensatio est actus iurisdictionis.*

136 *Datur praeceptum Pontificium non celebrandi ter in eadem die.*

137 *Dantur*

137 *Dantur aliqui casus in quibus Episcopi possunt dispensare in legibus Papa.*
138 *Referuntur predicti casus.*
139 *Hic casus de quo est quæstio non includitur in casibus, in quibus potest Episcopus dispensare.*
140 *Ponitur quoddam argumentum in contrarium, & soluitur.*
141 *Ponitur aliud argumentum, & soluitur.*
142 *Occurritur alteri obiectioni in contrarium.*
143 *Laudabilis est deuotio animarum.*
144 *Magis laudabilis est amica veritas.*
145 *Authoris vltima conclusio.*

CASVS, SIVE FACTI SPECIES.

1 IN regno Valentiæ solent Sacerdotes regulares dicere tres Missas, & sæculares duas in die commemorationis defunctorum 2. die Nouembris, vt testantur aliqui Doctores dicentes id facere ex priuilegio Pontificio concesso Fratribus, S. Dominici, vt testatur Ledesma, *p. 1. de Eucharistia, cap. 19. dub. 5. conclus. 6. in editione Barchinonensi, pag. mihi* 183. Et idem testatur Lugo, *de Sacramento Eucharistiæ d. 2. sect. 1. n. 42.* idem affirmat Leander, *de Sacramentis, tract. 8. d. d. 5. q. 42.* Marcus de Huertos, *de sacrificio Missæ, q. 13.* Gabriel Henao *de sacrificio Missæ, p. 2. d. 22. sect. 2. num. 2. & p. 3. d. 18. sect. 21. num. 310.* & alij.

Quæsiuit igitur à me Excellentissimus Dominus meus, D. Petrus ab Ab Alencastro meritissimus Dux Aueirij in Regno Lusitaniæ, An in Regno Portugalliæ, per communicationem dicti Priuilegij possint saltem Religiosi huius Lusitaniæ Regni vti dicto priuilegio, dicendo tres Missas in die commemorationis defunctorum.

RESPONSIO AVTHORIS.

EXcellentissime Domine alacri animo desidero satisfacere tuæ interrogationi, sed quia res obscura est, ideo aliqua mihi prius pertractanda, antequam deueniam ad responsionem, quam à me postulas, vel, vt melius loquar, quam mihi imperas, & in primis referam, quid de hac re dicant Doctores, quos vidi, deinde dicam quid censeam.

2 In primis P. Ledesma, *p. 1. de Eucharistia cap. 19. dub. 5. conclusione 6.* ait: *Aduertendum est, quod in Regno Valentiæ propter particulare Priuilegium concessum nostris Religiosis Dominicanis possunt* 3 *bis ter celebrare Missam in die Animarum, & hoc priuilegium est in vsu, & eo fruuntur per viam communicationis alij Religiosi.* Idem ait Rodri- 4 guez, *in summa, tom. 1. cap. 247. concl. 5.* addit tamen hoc priuilegio solum communicare Religiosos, quibus est communicatio cum Dominicanis in Regno Valentiæ, non tamen extra. Et Lugo, *de Eucharistia, d. 2. sect. 1. num 43.* ait. *Hoc* 5 *Priuilegium bis celebrandi in die commemorationis defunctorum 2. die Nouembris habent Sacerdotes ex concessione sedis Apostolicæ in regno Valentiæ in Hispania.* Et Leander à sanctissimo Sacramento, *tom. 2. de Sacramentis tract. 8. d. 5. q. 41.* ait: *In Regno Valentiæ in Hispania possunt Sacerdotes celebrare ex concessione summi Pontificis.* Et addit, quod non potest sic fieri extra Regnum Valentiæ.

Et Marcus de Huertos idem docet, *de sacrificio Missæ, quæst. 13.* vbi ait: *Aliquibus in locis est Priuilegium, & potest etiam Sacerdos dicere tres Missas, quo priuilegio gaudet Conuentus iste, S. Iacobi Dominicanorum ciuitatis Pampilonensis.* Ex 6 quibus verbis colligit Leander *supra*, quod hoc priuilegio non solum in Regno Valentiæ, sed etiam in Regno Nauarræ, posse religiosos vti. Et noster Elias à sancta Theresia, *de legatione Ecclesiæ triumphantis ad militantem, lib. 3. cap. 50. n. 3.* adducit Priuilegium concessum pro Regno Poloniæ, ad preces Regis Vladislai, vt testatur Henao, *p. 2. d. 22. sect. 2. n. 20. de sacrificio Missæ* vbi idem Henao ait: *Occasione trium Missarum monet Cardinalis Lugo posse Sacerdotes in Regno Valentiæ bis celebrare in die commemorationis omnium defunctorum ratione Priuilegij à sede Apostolica concessi, esseque in more positum respectu Sacerdotum sæcularium, testatur* Trullenc *lib. 3. de Sacramentis, cap. 8. dub. 10. num 3. scribens in eodem Regno Valentiæ, non reuocans ad expressum priuilegium, sed ad implicitum summi Pontificis scientis, & consentientis.* Et Garci, *tract. 3. de excellentiis Sacerdotij difficult. 1. dub. 5. num 6. extendit priuilegium, aut vsum Valentinum ad tres Missas.*

Et *p. 3. d. 18. sect. 21. num. 316.* addit idem Henao: *In nostra Hispania multis Ecclesiis ad fauorem defunctorum in die commemorationis eorum duæ, aut tres celebrantur Missæ ab eodem Sacerdote, &* 7 *anno 1540. Ex authoritate, & mandato Pauli III. Pontificis maximi dato viuæ vocis oraculo Antonius Cardinalis quatuor Coronatorum, pœnitentiariusque Papæ, concessit vt in Maxima, aliisque Ecclesiis, & capellis ciuitatis Orsolensis, celebrarentur duæ Missæ die omnium Sanctorum, & totidem die omnium defunctorum, cuius concessionis subscripta manu Cardinalitia, & non vrgentis in vllius præiudicium, nunc etiam extat vsus.* Et *n. 319.* prosequitur idem Henao, *Patres prædicatores Prouinciæ Aragoniæ in Capitulo Prouinciali apud Lucbense anno 1553. denunciarunt Iulium III. Papam ad supplicationem, Cardinalis Campostellani, viuæ vocis oraculo, ad securitatem fratrum scrupulosiorum concessisse, & confirmasse antiquam consuetudinem Prouinciæ, vt absque scrupulis, etiam sine necessitate: possint fratres in die commemorationis defunctorum, tres Missas celebrare, iuxta quod viuæ vocis oraculum in Prouincia Aragonensi patres Prædicatores hodie ter sacrificant, multique alij Regulares, qui cum Dominicanis habent communicationem Priuilegiorum, & pluribus placet in hoc communicare; quia vero olim Monasterium Pampilonense prædicatorum erat vnitum Prouinciæ Aragoniæ, retinet nunc consuetudinem antiquam, & si ab ea Prouincia sit diuisum.*

Et *n. 318.* addit idem Henao: *In cæremoniali quodam sacræ Religionis Carmelitanæ impresso Romæ anno 1616 lib. 2. rubrica 46. num. 5. dicitur, hic notare oportet pro conuentibus, in quibus indulto Apostolico hac die Sacerdotes nostri tres Missas celebrant. De alio etiam indulto Apostolico ad tres Missas in Eremitorio Sancti Antonij extra muros Calaris apud Sardiniam confusa extat notitia, sed quod eiusdem vrbis extra muros in monasterio Patrum Dominicanorum tres Missæ celebrantur, refertur ex fide digno testimonio, duæque fiunt & totidem die omnium Sanctorum ex immemorabili consuetudine in Patrum Prædicatorum Monasterio de Huete Prouinciæ Hispaniæ, seu Castellanæ.*

Et addit Idem Pater Henao, *n.*319. *Sacerdotes sæculares Regni Valentia, & Maioria, nec non ciuitatis, & Archiepiscopatus Calaritani die commemorationis defunctorum bis litant, vt in Prouincia Catalonia, excepta Cathedral. Tortosa, nec non in Diœcesibus Osca, Teruela, & Albonasi, & non longe ante id temporis in Barbastri. Tandem in Archiepiscopatu, Casaraugustano, suffraganeisque Diœcesibus, sed non in templo Archiepiscopali, semel, & iterum sacrificatur die, tum sanctorum, tum defunctorum, qua omnia recensuit* Vasquez de Miranda, *discursu* 2. *cap.*7.*num.*22 *vsque ad cap.*10. *inclusiue.* (8)

Ecce Excellentissime Domine quam varie, & obscure locuti sunt Authores. Nam Ledesma solum dicit extare priuilegium pro patribus Dominicanis Regni Valentiæ ad ter eo die celebrandum. (9) Lugo restrinxit ad bis celebrandum, & ait esse concessionem sedis Apostolicæ, nec distinguit, inter sæculares, & regulares. Leander dicit Sacerdotes sæculares Regni Valentiæ ex concessione summi Pontificis posse die defunctorum bis celebrare, Regulares vero ter. Marcus de Huertos dicit, esse priuilegium eo die tres Missas celebrandi, quo priuilegio dicit gaudere Conuentum Dominicanorum Pampilonensis, & addit eodem priuilegio posse vti Conuentus Nauarræ, & Valentiæ, Fr. Elias à sancta Theresia dicit, hoc priuilegium fuisse concessum Regi Poloniæ. Pater Henao dicit Sacerdotes sæculares in Regnu Valentiæ posse bis celebrare in die defunctorum ex priuilegiu sedis Apostolicæ, Sacerdotes vero Regulares ter, in Regno Valentiæ non vero extra, & idem concedit pro moltis locis Hispaniæ, vt videre est in illius verbis *supra* relatis.

(10) Hac igitur varietate Doctorum cum nullus afferat priuilegium. Fr. Laurentius Angelus Espio procurauit a fratribus Dominicanis Ciuitatis Valentiæ, vt sibi indicarent dictum priuilegium, vt ipse testatur, *consulte* 11. *num.*997. Et responsum accepit à Reuerendu Patre Acacio March. de Velasco postea Episcopo Oriolanensi eisdem verbis datis à patre Henao, *supra, n.*319. Circa denunciationem factam in illo capitulo Prouinciali celebrato in Luchente, vnde postquam hæc omnia docte, & erudite considerauit Noster Espin. *loco citata concludit, num* 998. quod tota ratio, & motiuum huius trinæ celebrationis, quæ in aliquibus Hispaniæ locis inualuit, ortum habuit ex eo quod Patres Dominicani Ciuitatis Valentiæ ducti natiua pietate illius nationis, & soliciti de subleuandis cruciatibus animarum Purgatorij, (11) cœperunt ter celebrare die 2. Nouembris nullo suffragante ad id priuilegio, stimulante tamen conscientiæ dictamine, interuentu Cardinalis Compostellani, & pro sedandis animis ipsorum, amouendisque scrupulis obtinuerunt viuæ vocis oraculo à Iulio Papa III. (12) facultatem ad trinam eo die celebrationem. Patres Dominicanos secuti sunt religiosi aliorum ordinum, vel vt æmularentur eorum deuotionem, vel vt vterentur eorum per communicationem priuilegio, (13) paulatimque ita excreuit ea pietas, vt diffusa fuerit ad Regna Aragoniæ, & Cataloniæ, in his religionibus quæ cum Valentinis vnam confluunt Prouinciam, imo etiam & peruenit ad alios regulares, qui non sunt ex eadem Prouincia cum Valentinis, & Aragonensibus, & Cathalanis.

In Archiepiscopatu vero Cæsaraugustano, Sacerdotibus sæcularibus in Synodo Diœcesana celebratain loco Valderrobles, obiecta fuit ea celebratio vt illicita. (14) Tandemque illis fuit permissa, probata iuridice consuetudine, bis eo die celebrandi, quæ consuetudo peruenit ad Diœceses Oscensem, Turiasonensem Abbarrasinensem, & Barbastrensem. (15) Igitur originatius fons istius trinæ, vel binæ celebrationis fuit priuilegium illud Iulij III. viuæ vocis oraculo concessum patribus Dominicanis Conuentus Valentiæ circa annum 1550. quando ad sedem Apostolicam fuit sublimatus Iulius III. vel si mauis sit originarium priuilegium Antonij Cardinalis quatuor Coronatorum concessum de mandato, & authoritate viuæ tamen vocis oraculo, à Paulo III. qui infulatus fuit Pontifex anno 1534.

(16) Ex quibus omnibus concludo, quod ista duplex celebratio in die defunctorum apud clericos sæculares in illis Regnis ortum habuit ex consuetudine antiqua, in religionibus vero illa trina celebratio ortum duxit ex illo priuilegio viuæ vocis oraculi Iulij III. vel Pauli III. His ergo suppositis tota difficultas est. (17) An in Regno Lusitaniæ Dominicani, vel alij Regulares, vel etiam Clerici sæculares, possint hodie vti dicto priuilegio concesso Dominicanis Regni Valentiæ per communicationem priuilegiorum, vel ex alio quocunque titulo.

Proponitur sententia affirmans.

ET videtur affirmatiue respondendum: Nam vt diximus, *consulta* 73. *n.* 3. & sequentibus, (18) priuilegium concessum vni, vel multis conuentibus mendicantium extenditur ad omnes, tam iam fundatos, quam fundandos, quando ratio concessionis est propter generalem rationem, vt dixi *in nostro Directorio Regularium tract.*1. *d.*1. *sect.* 3. *n.*46. & docet P. Fr. Petrus ab Angelis, *in speculo priuilegiorum, d.*2. *sect.*2. *n.*16. & clarius constat, *ex Bulla Iuly II.* quæ incipit *Dudum*, & ex aliis bullis, quas loco citato retuli; sed ratio concessionis huius priuilegij est omnibus conuentibus mendicantium eadem, & generalis; ergo omnibus competit per communicationem. Minor patet quia ratio concessionis huius priuilegij fuit deuotio erga animas Purgatorij; sed hæc deuotio est communis, non solum omnibus religiosis mendicantibus Regni Valentiæ, Aragoniæ, & Cataloniæ, sed etiam Hispaniæ, & Lusitaniæ, vbi hæc deuotio animarum maxima est; ergo tale priuilegium ab omnibus mendicantibus Hispaniæ, & Lusitaniæ, communicari potest.

Confirmatur 1. quia quando priuilegium conceditur alicui monasterio, ob titulum, qui aptari (19) potest saltem inadæquate omnibus aliis eiusdem ordinis Monasteriis, seu vt gratia, & fauor factus Monasterio, aut eius religiosis, vt talibus, aut ad (20) eorum supplicationem, tunc omnia alia Monasteria eiusdem ordinis, & aliorum communicantium participant idem priuilegium, vt patet ex priuilegio Pij IV. concesso ordini S. Hieronymi in Hispania (21) in hunc modum: *Prærogatiua, indulta temporalia, fauores, & gratia, ordini, & singulis, & cuiusuis monasterij, per quoscunque Romanos Pontifices prædecessores suos, ac per se, & sedem Apostolicam, eiusque legatos, & nuncios in genere, vel in specie concessa,*

sa ad omnia & singula Monasteria ordinis, tam virorum, quam mulierum, quibus ea specie concessa non sunt, & in quibus alia causa concessionis, & indultorũ prædictorum, alias quam, vt præfertur suberat ad id, vt illa monasteria illis pariformiter uti frui, & gaudere possint, authoritate Apostolica extendit, & ampliauit. Quod priuilegium etiam confirmauit Paulus III. vt refertur à Manuele, *tom. 3. q. 55. art. 9.* & Miranda, *tom. 2. q. 46. art. 7.* Et eandem concessionem confirmauit Clemens VIII. Præmonstratensibus, & Iulius II. Minimis, & alij Pontifices aliis Religionibus, vt videre est apud Cruz, *Epitom. lib. 1. cap. 3. concl. 3.* quam concessionem, tam ad priuilegia concessa, quam concedenda extendi adstruunt omnes Doctores; sed titulus ob quem fuit concessum hoc priuilegium illi Monasterio S. Dominici Valentiæ aptari potest omnibus aliis conuentibus, tum Dominicanorum, tum aliarum Religionum, non solum Valentiæ, Aragoniæ, & Cataloniæ, sed etiam Lusitaniæ, & totius Hispaniæ; siquidem titulus fuit deuotio animarum Purgatorij, quæ inest omnibus religiosis, etiam Hispaniæ, & Lusitaniæ, & alias illud priuilegium fuit gratia, & fauor facta illi Monasterio, & eius religiosis, vt talibus, & ad eorum supplicationem; ergo illo gaudent omnes aliæ religiones mendicantes, non solum Valentiæ, sed etiam Lusitaniæ, & Hispaniæ; ita in simili casu Quintanaduєñas, *tract. 2. singulari 15. numero 5.*

22 Nec obstat, quod hoc priuilegium fuerit oraculum. Nam etiam oracula, quæ sunt Religioni fauorabilia, veniunt in generali communicatione priuilegiorum, vt notauit Fr. Petrus ab Angelis, *in speculo priuilegiorum, d. 2. sect. 2. n. 34. & 35.* Et ratio est, quia in bullis communicationum generalium ponitur hæc clausula, quomodolibet concessa, vel quouis modo alio concessa; ergo licet priuilegium fuerit oraculum, venit in generali communicatione priuilegiorum.

23 Nec obstat id quod ait Noster Espin. *consulto 11. n. 999.* scilicet Gregorium XV. in constitutione sua, quæ incipit *Romanus Pontifex*, reuocasse omnia oracula, ac per consequens etiam hoc oraculum in illa generali reuocatione fuisse comprehensum. Nam contra hoc est, quod reuocatio Gregorij, solum fuit, quoad oracula, quæ non erant signata manu alicuius sanctæ Ecclesiæ Romanæ Cardinalis, hoc autem oraculum, vt suprà diximus signatum fuit à Cardinali Antonio, vel Campostellano, & de illo ipsi Cardinales testimonium perhibuere.

24 Nec etiam obstat, quod postea Vrbanus VIII. die 20. Decembris anno 1631. motu proprio, quem refert Lezana, *tom. 1. p. 1. cap. 3. n. 20. & p. 2. verbo oraculum, n. 2. & 3.* reuocauerit omnia oracula, etiamsi à Cardinalibus essent subscripta. Non obstat inquam. Nam talis reuocatio, non comprehendit oracula, quæ iam sortita erant suum primarium effectum, licet haberent tractum successiuum in futurum, vt docet Lezana, *tom. 1. cap. 2. num. 21.* Peirinis, *tom. 3. Priuilegiorum ad Constitutionem 18. Vrbani VIII.* Nouarius, *in Lucerna regularium verbo priuilegium, n. 4.* Donatus, *tract. 16. q. 5. n. 7* Leander à Sacramento, *tract. 9. de matrimonio d. 24.* Et patet *ex quadam declaratione Sacra Congregationis*, quam refert Peirinis, *tom. 2. Priuilegiorum ad constitutionem 3. Gregorij XV.* Et Patet Castellinus, *de electione, cap. 5. n. 3.* & Fr. Petrus ab Angelis, *in suo speculo priuilegiorum d. 8. sect. 3.* Sed hoc oraculum iam sortitum est suum effectum, etiamsi habeat tractum successiuum; ergo non fuit inclusum in reuocatione Vrbani VIII.

Minor in qua est difficultas probatur, quia actus primus priuilegij consistit in acceptatione illius, post illius concessionem, actus vero secundus est exercitium illius potestatis concessæ: v. g. concessit Pontifex potestatem ad absoluendum vndequaque ad se venientes à reseruatis mendicantibus, vel dispensandi in votis, vel in debito coniugali, acceptarunt ipsi gratiam, nihilominus hucvsque respectu aliquorum, aut multorum prædicta facultate non sunt vsi, hæc igitur priuilegia, licet sine oracula, non censentur reuocata per Vrbanum VIII. quia iam sortita sunt suum primarium effectum per acceptationem, licet in exercitio respectu aliquorum non fuissent posita, vt docet Donatus, *tractatu 16. q. 4. de oraculis, n. 2.* Leander à Sacramento, *tract. 9. de matrimonio, d. 24.* Sed hoc oraculum dicendi tres Missas, vel duas in die animarum fuit acceptatum, & datur executioni per multos annos ante reuocationem Vrbani VIII. à mendicantibus, imo & non mendicantibus, & Clericis sæcularibus Valentiæ, Aragoniæ, & Cataloniæ; ergo non fuit comprehensum in illa generali reuocatione oraculorum Vrbani VIII.

25 Confirmatur 2. quia in dicta reuocatione oraculorum facta à Gregorio XV. & Vrbano VIII. non fuere comprehensa oracula confirmata per bullas, vt tenent Pelizarius, *tract. 8. cap. 1. sect. 5. num. 131. & 132.* Philippus à sancto Antonio, *tract. de priuilegiis viuæ vocis oracul. dub. 1. num. 15.* Lezana, *in summa verbo oracula, n. 7.* Peirinis, *tom. 3. priuilegiorum, cap. 12. const. 18. alias Vrbani VIII. in scholiis, num. 1.* Vidal. *in Arca Theologiæ moralis tract. de iurisdictione inquisitione 4. n. 1.* Hieronymus Garcia, & alij quos refert Diana, *part. 10. tract. 14. resol. 24.* & nos diximus, *in nostro Directorio Regularium p. 1. d. 1. tract. 2. num. 57.* Quidquid in contrarium dicat cum Donato, Bordonus, & Ioannes Martines del Prado Fr. Petrus ab Angelis, *in suo speculo priuilegiorum, d. 8. sect. 6. n. 11.*

26 Sed hoc oraculum iam erat confirmatum per bullas; ergo non fuit comprehensum in dicta reuocatione. Minor patet quia multi summi Pontifices ante dictas reuocationes confirmarunt, & innouarunt per bullas ex certa scientia, & de plenitudine potestatis, & cum clausula, quorum tenores, quæcunque priuilegia concessa religionibus, etiam ore tenus tantum, vt fecit Paulus III. Pius V. & Gregorius XIII. Clemens VIII. & Paulus V. pro Dominicanis, vt testatur Fr. Petrus ab Angelis, *suprà d. 8. sect. 6. n. 28.* Vnde concludunt prædicti DD. omnia oracula concessa vsque ad annum 1610. esse confirmata per bullas, vt testatur Fr. Petrus ab Angelis, *suprà, num. 10.* & nos diximus, *in nostro Directorio, loco citato, num. 3.*

27 Sed hoc oraculum fuit concessum à Iulio III. anno 1553. vel à Paulo III. anno 1534. vt *suprà* diximus; ergo iam est confirmatum per Bullam Pauli V. concessam Dominicanis, & per alias aliorum Pontificum; ergo non fuit inclusum in dicta reuocatione Vrbani VIII.

Nec obstat quod Regulares Lusitaniæ, vel etiam Hispaniæ, nunquam vsi fuerint tali priuilegio dicendi tres Missas in die

defunctorum. Nam vt priuilegium concessum alicui ordini non censeatur amissum per non vsum sufficit, quod illud sit in vsu apud aliquem, seu aliquas Prouincias, vel conuentus ipsius ordinis, vel alterius ordinis, cum quo communicat dicta religio, quæ nunquam vsa fuit tali priuilegio, vt bene norat Rodriguez, *tom.* 1. *q.* 8. *art.* 4. *in fine* Portel, *verbo priuilegium, n.* 55. Pellizarius, *tract.* 8. *cap.* 1. *sect.* 3. *q.* 8. *n.* 14. & cum Donato Fr. Petrus ab Angelis, *in speculo. d.* 3. *sect.* 2. *n.* 11. Sed Patres Dominicani, Carmelitæ, & fere omnium religionum vsi sunt hoc priuilegio in Valentia, Aragonia, & Catalonia, vsque nunc; ergo licet religiosi eorundem Ordinum aliorum regnorum illo non vsi fuerint vsque nunc, illo ex nunc, tam in Lusitania, quam in Hispania possunt vti.

28

Nec obstat si dicas dictos Fratres Lusitaniæ, tacite renunciasse dicto priuilegio, cum nunquam illo velint vti. Nam contra hoc est, quod tacita renunciatio ex non vsu negatiuo, seu priuatiuo priuilegiorum regularium more gratiosorum, & quæ aliis onerosa non sunt, siue juri alterius non nocent, nunquam inuenitur, & sic nunquam dicta priuilegia deperduntur per talem renunciationem, quia tacita renunciatio deducitur ex quadam iuris interpretatione, quæ locum non habet, nisi in casibus à iure expressis, vt docent Paris, *de resign beneficiorum, lib.* 1. *q.* 1. & alij. Non vsus autem illam non inducit, quando nulli nocet; Priuilegium enim, seu lex, quæ dat facultatem ad agendum, non necessitat vti priuilegio, sed dat priuilegiato ius liberum, vt scilicet vtatur priuilegio cum voluerit, vt bene ait Fr. Petrus ab Angelis, *in suo speculo, d.* 3. *sect.* 2. *num.* 11. sed hoc priuilegium est gratiosum, & nemini onerosum, nec alicuius ius offendit; ergo non censetur reuocatum per non vsum.

29 30 31 32 33

Confirmatur quia priuilegia, etiam negatiua regularium non amittuntur per non vsum, nec contra ea potest præscribi, vt patet ex bulla Eugenij IV. concessa Benedictinis, quam refert Portel, *in dubiis regularibus verbo priuilegium, n.* 4. *in additamentis*, Diana, 5. *p. tract.* 2. *resol.* 88. Ioannes de la Cruz, *lib.* 1. *cap.* 3. *dist.* 2. *concl* 2. Fr. P. Petrus ab Angelis, *suprà. d.* 3. *sect.* 2 *n.* 7. & cum Roderico, dixi *in nostro Directorio Regularium, p.* 1. *tract.* 2. *d* 4. *num.* 179. Sed hoc priuilegium est affirmatiuum; ergo contra illud non potest præscribi per non vsum, nec per contrarium vsum; ergo stando in hac doctrina, Regulares Lusitaniæ possunt vti dicto priuilegio celebrandi ter in die defunctorum, non obstanti, quod nunquam tali priuilegio vsi sint vsque nunc.

34 35

Probatur 2. Quia quidquid sit de reuocatione dicti oraculi, negari non potest in Regno Valentiæ, Aragoniæ, & Cataloniæ, dari consuetudinem apud omnes regulares ter celebrandi in die animarum; sed consuetudo habet vim priuilegij ex tacita principis voluntate; longæua namque consuetudo per actus priuatorum inducta paulatim suscipit à principe efficaciam, & virtutem concessionis, seu priuilegij, & probata immemoriali consuetudine non indiget alio diplomate Pontificio ad probandum priuilegium, vt rectè ait Nauarrus, *lib.* 3. *consiliorum, consilio* 15. *de regularibus, n.* 4. N. P. Petrus ab Angelis, *in suo speculo, d.* 2. *sect.* 2. *num.* 28. Ergo hæc consuetudo ter celebrandi apud regulares iam habet vim priuilegij; sed priuilegia, quæ sunt consuetudine acquisita veniunt in generali communicatione priuilegiorum, vt cum Donato notat Fr. P. Petrus ab Angelis, *suprà, n.* 28. Ergo cum hoc priuilegium fuerit consuetudine à Principio acquisitum, & postea, siue tacite, siue expresse confirmatum viuæ vocis oraculo à Iulio III. & Paulo III. vt *suprà* diximus, venit in generali communicatione priuilegiorum; ergo non solùm possunt illo vti mendicantes Valentiæ, sed etiam mendicantes Lusitaniæ, & Hispaniæ.

36 37 38 39

Nec obstat si dicas hanc consuetudinem fundatam fuisse, & ortum duxisse in illis regnis à dicto oraculo Iulij III. & Pauli III. sed quando consuetudo fundata fuit in suo principio in aliquo oraculo, reuocato oraculo, reuocatur ipsa consuetudo, vt tenet Portel, *in responsionibus moralibus, tom.* 2. *casu* 13. *num.* 18. Sed hæc consuetudo in illis regnis ortum duxit ex illo viuæ vocis oraculo; ergo reuocato oraculo, reuocata fuit ipsa consuetudo; ergo sicut nunc non possunt etiam in regno Valentiæ dicti patres ex vi oraculi ter celebrare in die defunctorum, nec etiam id poterunt efficere ex vi talis consuetudinis. Non obstat, inquam: nam dato quod talis consuetudo fundata fuerit, & ortum duxerit ab illo oraculo, quod tamen non fuit, cum oraculum potius concessum fuerit ob antecedentem consuetudinem, vt *suprà* diximus, dato tamen quod oraculum fuerit fundamentum ipsius consuetudinis, adhuc negatur, quod reuocato oraculo, reuocatur etiam consuetudo, tum propter vim consuetudinis, quæ potest inducere, & abrogare legem: Tum quia dato quod posset dici talem consuetudinem esse abrogatam, quatenus fundata in illo viuæ vocis oraculo, non tamen quatenus est consuetudo legitima, & rationabilis, habens conditiones ad illam requisitas. Ita Lezana, *verbo oraculum, n.* 7. Quidquid dicat Portel, & licet tale oraculum fuerit reuocatum, priuilegium acquisitum consuetudine, adhuc est in suo vigore; sed priuilegia per consuetudinem acquisita veniunt in generali communicatione priuilegiorum; ergo hoc priuilegium potest à Religiosis Lusitaniæ, adhuc communicari, non obstante, quod oraculum fuerit reuocatum, vt *suprà* dixi.

40

Et idem videtur dicendum de clericis; cuius ratio est, quia in Regno Valentiæ apud clericos datur consuetudo bis, vel ter celebrandi in die defunctorum; sed hæc consuetudo potest participari ab aliis clericis Hispaniæ, & Lusitaniæ; Ergo sicut Religiosi Hispaniæ, & Lusitaniæ possunt participare prædictum priuilegium concessum à Pontifice, vel consuetudine introductum; ita & clerici sæculares. Maior est certa: nam talis consuetudo in illis regnis apud clericos introducta fuit absque priuilegio, imo & apud regulares; ex tali enim consuetudine moti religiosi Dominicani scrupulosi postularunt à Pontifice dictum priuilegium ad se ab scrupulis liberandos vt *suprà* diximus. Minor vero in qua est difficultas probatur. Quia consuetudo, & præscriptio præter ius introducta in vna Prouincia, Regno, ciuitate, vel oppido, potest participari ab alia Prouincia, Regno, ciuitate, vel oppido, imo & de persona ad personam extendi, vbi est eadem ratio, & æquitas, vt post Ioannem Parisium, & Bartolum affirmat Menochius, *de retinend. possession. remedio* 5. *num.* 92. Salas, *de lege d.* 19. *sect.* 4. *n.* 10. Tuschus, *lit. C. conclus.* 821. Barbosa, *in Collectaneis ad textum*

41 42 43

in

in cap. olim in 6 de consuetudine in decretalibus, & eam tenet Diana, *p.6. tract.5. resol.31.* & tandem eam tenet Ludouicus à Conceptione, *in sio examine veritatis tract.4. tom.1.q.3.n.1. & tom.2.tract. 1.§.3. lit. C, illatione 1. n.8.* Sed huiusmodi consuetudo celebrandi ter, vel ad minus bis apud clericos, quæ datur in Regnis Valentiæ, Aragoniæ, & Cataloniæ, ob deuotionem animarum, est præter ius commune, & nullo modo contraria iuri, & aliàs eadem ratio, & æquitas ter celebrandi pro animabus in die defunctorum datur in Lusitania, & aliis Hispaniæ regnis, quam in regnis Valentiæ, Aragoniæ, & Cataloniæ; ergo talis consuetudo hodie potest participari à clericis Regni Lusitaniæ, & totius Hispaniæ.

44

Minor, in qua est difficultas, quo ad primam partem probatur quia in iure non datur præceptum prohibens sub mortali trinam, vel duplicem celebrationem in eadem die. Nam *in cap. consuluisti de consecratione dist.1.* quod est Alexandri II. non adest expressa prohibitio, siquidem ibi solum dicitur sufficit Sacerdoti vnam Missam in die vna celebrare; & idem habetur, *in cap. referente eodem titulo*, ibi cum cuilibet Sacerdoti quacunque dignitate præfulgeat, vnam in die Missam celebrare sufficiat, nam & valde est fælix qui celebrat digne vnam, & ita tenet Glossa, *in cap. consuluisti*, vbi ait necessitas facit licitum, quod alias est illicitum. Item nota contra Sacerdotes, qui plures Missas celebrant in die, causa cupiditatis, & eadem Glossa, *in cap. te referente* ait, nec expresse prohibetur, quin plures possint celebrari, ex eo quod dicit, sufficit, vnde potest vnam celebrare de die, & aliam pro defunctis, & quoties celebrat, toties sonat corpus Christi, & sanguinem, *de consecrat. dist 2. comperimus, & cap. tribus*; ergo cum ex citata Glossa, nulla detur prohibitio ter celebrandi in die, & aliàs eadem ratio, & æquitas, quæ fuit causa huius consuetudinis in regnis Valentiæ, quæ fuit deuotio animarum, æqualis, vel maior existat in Lusitania, & tota Hispania, vt omnibus notum est, inde est, quod optime potest hæc consuetudo, quæ est in regnis Valentiæ ab aliis clericis totius Hispaniæ, & Lusitaniæ participari, sublato scandalo, quod fieri potest, prædictas doctorum allegando opiniones.

45

46

Confirmatur: Quia dictum *cap. consuluisti*, eiusque dispositio, etsi contineat præceptum, tantum procedit contra Sacerdotes, qui plures Missas celebrant, causa cupiditatis, ergo si Sacerdotes non ex cupiditate, sed ex deuotione, absque stipendio, ter celebrent in illa die defunctorum, non facient contra dictum præceptum. Antecedens probatur quia illud verbum, *sufficit*, illius capitis *consuluisti*, etiamsi contineat præceptum non accipitur in dicto textu negatiue, quo casu æquipolleret vniuersali, iuxta *textum in lege 1. §. quod autem ibi indicium non dabo ff. de alea vsu. & aleat.* Sed tantum accipitur affirmatiue, ac per consequens æquipollet particulari, vt dicitur in textu, *in cap. licet de electione in 6.* ad quod necessario succedit regula illa, *qua de tota ff. rei vindic.* vt docet Barbosa, *de iure Ecclesiastico tom. 2. lib. 3. cap.16. §. 1. pag.375.* Ergo cum illa dispositio textus, tantum sit affirmatiua, & particularis tantum scilicet solius cupiditatis, si Sacerdotes celebrent tantum ex deuotione, absque stipendio, iam dispositio textus, cum sit particularis contra Sacerdotes celebrantes ter ex cupiditate, vt ait Glossa, *in dicto capite consuluisti*, ibi, item nota contra Sacerdotes, qui plures Missas celebrant in die causa cupiditatis, non procedit contra tantum celebrantes ter in eadem die ex deuotione. Ita expresse tenet P. Fr. Ludouicus à Conceptione, *in suo examine veritatis, p.2. tract.1.§.4. lit. C, num.6. & 13.* Loquens de consuetudine, quæ est in illis regnis Valentiæ, Aragoniæ, & Cataloniæ, tam respectu clericorum, quam regularium totius Hispaniæ, quod à fortiori melius diceret de priuilegio respectu regularium communicantium, si sciret in illis regnis Valentiæ, dari tale priuilegium, quod tamen illum latuit, vt ille fatetur, *supra, num. 3.*

47

Ponitur sententia Authoris.

VErùm his omnibus non obstantibus resolutorie dico Regulares Lusitaniæ, vel Hispaniæ, & multo minus clerici, exceptis illis, in quibus tale priuilegium, vel consuetudo ter celebrandi in die defunctorum est in vsu, non posse tali vti priuilegio, etiam per communicationem, nec ad eos, secluso priuilegio, posse talem consuetudinem ter celebrandi in illa die extendi, quidquid in contrarium dicat prædictus Ludouicus, *loco citato*, qui in hac opinione singularis est; ita expresse tenent loquentes de priuilegio concesso illis regnis Rodriguez, *in summa, tom. 1. cap. 147. conclus.5.* Leander à Sacramento, *tom.2. tract.8. de Sacramentis, d.5. q.42.* Noster Espin. *consulte 11. numero 999.* idque supponunt alij communiter DD.

48

49

Et in primis, quod tale priuilegium non possit communicari aliis religiosis Lusitaniæ, vel Hispaniæ, probatur efficaciter. Quia communicatio priuilegiorum non extenditur ad eas gratias, quæ raro, & cum magna difficultate conceduntur, vt notat cum aliis Diana, *p.10. tract.... resol. 67.* & cum Lezana Fr. P. Petrus ab Angelis, *in suo specculo, d 2. sect.2. num. 27.* Sapiunt enim naturam priuilegiorum personalium, quæ non participantur ex vi communicationis priuilegiorum, etiam ex identitate rationis, vt notat Miranda, *tom. 2. q 46. art 7.* Portel. *verbo communicatio, n.6. & verbo priuilegium, n 21.* Sed huiusmodi priuilegium nunquam fuit concessum in Ecclesia, nisi illis Regnis, & illis religionibus pro illis locis; ergo non potest participari à Religiosis aliorum Regnorum per communicationem priuilegiorum.

50

51

Confirmatur quia vsus talis priuilegij est quid exorbitans, à iure communi, siquidem in tota Ecclesia nemini sibi vnquam fuit concessum; Sed exorbitantia à iure communi non ex enduntur, *iuxta regulam iuris 81. in 6.* vbi dicitur, quod in generali concessione non veniunt ea, quæ cum magna difficultate conceduntur, neque ea quæ quis verosimiliter interrogatus non esset concessurus, vnde nisi expresse, & nominatim non exprimantur, non intelliguntur concessa, pro vt multoties decisum refert Rota Romana, *decisione 214. p. 2. recent. & decisione 55. n. 14. & 15. & in aliis multis relatis*, à Donato, *q. 14 num. 4.* & tenet Fr. P. Petrus ab Angelis, *in suo speculo, d. 2. sect 2. num.22.* Ergo tale priuilegium, nec etiam per viam communicationis potest extendi ad religiosos aliorum Regnorum.

52

53

54

55

56

Secundo

57 Secundo Probatur: Quia priuilegia concessa aliquibus Conuentibus unius Religionis ob maximam populi illius loci deuotionem, quæ circa illos habetur non censentur communicata aliis Conuentibus eiusdem ordinis, nec aliorum ordinum communicantium, vbi talis specialis deuotio non est in populo erga illos, vt notat Fr.P.Petrus ab Angelis, *in suo speculo, d.2. sect. 2. n. 15.* Sed hoc priuilegium fuit concessum illi Conuentui 58 Dominicanorum Valentiæ, & communicatum ab aliis eiusdem Regni Aragoniæ, & Cataloniæ, propter maximã deuotionem illorum populorum succurrendi illa die defunctorum animas Purgatorij multis sacrificiis, quæ deuotio nunquam fuit 59 in aliis Regnis, nam licet in eis sit maxima deuotio succurrendi animas Purgatorij multis sacrificiis, non tamen succurrendi eis multis sacrificiis in illa defunctorum die, sed per discursum totius anni; ergo tale priuilegium, nec per viam communicationis potest ab aliis Conuentibus eiusdem ordinis, & minus ab aliis ordinibus communicantibus aliorum regnorum communicari.

60 Tertio probatur: Quia si aliqua gratia ex his, quæ raro conceduntur, concessa sit aliquibus Conuentibus, vel alicui Religioni, ob aliquam specialem rationem, non censetur concessa aliis Conuentibus eiusdem ordinis, nec communicantibus, in quibus eadem, vel similis ratio non inuenitur, vt tenent Donatus, *q.* 14. Bordonus, *resol.* 52. *n.* 75. Lezana, *tom.* 2. *cap.* 1 *n.* 5. Fr.P.Petrus ab Angelis, *in suo speculo d. 2. sect. 2. n.* 10. Et patet exemplo 61 Patrum Societatis, quibus concessum est priuilegium non recitandi diuinum officium in choro, non canendi, non eundi ad processiones publicas, quæ priuilegia ab aliis religionibus communicantibus non participantur, quia in eis non datur ratio cõcessionis, quæ in Societate, scilicet propter scholas, & munus docendi, & propter maiora exercitia literaria, quæ in ea Religione est, quam in aliis. Et idem dicendum est de priuilegio celebrandi Missam solemnem Pontificalem cum insigniis Pontificalibus, cum mitra & baculo concesso Abbatibus S.Benedicti, & S. Bernardi, & aliis; quis enim dicat tale priuilegium posse hodie participari à mendicantibus, in quibus non inuenitur ratio ob quam illis religionibus tale priuilegium fuit concessum, scilicet maior magnificentia, & Majestas, quibus ob suas multas opes, & diuitias celebrant diuina officia ex proprio instituto, quæ omnino aliena sunt à viris pauperibus, & mendican-62 tibus; sed etiam ratio concessionis huius priuilegij dicendi tres Missas in conuentibus Dominicanorum, & communicantium, Valentiæ, Aragoniæ, & Cataloniæ, non inuenitur in aliis eiusdem ordinis, vel aliorum ordinum communicantium aliorum Regnorum; ergo tale priuilegium non potest ab illis vi communicationis participari.

Minor patet: Quia ratio concessionis huius priuilegij illi Conuentui Valentiæ fuit vitatio scrupulorum, quæ fratres scrupulosi habebant dictas tres Missas ea die celebrandi ex antiqua consuetudine, quæ introducta fuit sine priuilegio, vt *suprà* diximus, vel ad summum fuit, maxima deuotio illorum populorum faciendi celebrare fratres illorum Conuentuum ter in illa die defunctorum pro animabus Purgatorij: sed neutra ex his rationibus militat in Conuentibus Lusitaniæ eiusdem, vel alterius ordinis communicantis, siquidem in illis nunquam tale scrupulum fuit apud scrupulosos, cum nunquam consueuerint tales Missas illa die celebrare, nec in illo Regno fuit vnquam deuotio faciendi celebrare Religiosos ter in illa die defunctorum, licet alias maxima sit deuotio cum animabus Purgatorij per totius anni discursũ; ergo tale priuilegium non potest ab illis Conuentibus, nec eiusdem, nec alterius ordinis participari.

63 Quarto probatur argumento Laurentij Espin. *consult.* 11 *n* 999. Quia illud priuilegium fuit oraculum; sed omnia oracula in multorum sententia 64 fuere reuocata à Gregorio XV. & Vrbano VIII. ergo tale oraculum hodie iam non existit, ac per con-65 sequens non potest ab aliis religiosis aliorum regnorum communicari.

66 Nec obstat id, quod *suprà* diximus pro sententia affirmante, scilicet tale oraculum fuisse confirmatum per bullam, oracula autem confirmata per bullas ex multorum Doctorum sententia non fuere reuocata, vt *suprà* diximus: Ergo cùm sit probabile tale oraculum non esse reuocatum, probabile etiam erit, posse participari adhuc hodie à religiosis Lusitaniæ, & totius Hispaniæ.

Non obstat igitur, hæc responsio: Nam contra hoc est, quod quando ius commune est incerta, & pacifica possessione suæ prohibitionis in aliquo regno, vel Prouincia, non potest publice, & cum scandalo violari à particularibus totius regni, vel Prouinciæ, cum sola opinione probabili dicente tale ius priuilegio esse abrogatum; sed hoc debet probari coram iudice competenti, & ab eo iudicari, quod sic euidenter probatur primo.

67 Quia si quidam particularis aliquid pacifice possideat, non potest publice deturbari à sua possessione auferendo ab eo rem alius, qui tantum habet opinionem probabilem rem esse suam, sed id debet fieri coram iudice competenti, & supposita illius sententia, vt recte ait Lugo, *de iustitia, d.* 16. *n.* 134. Sed ius commune publice in toto Regno Lusitaniæ est in pacifica possessione suæ prohibitionis trinæ celebrationis in die defunctorum: ergo ex sola opinione probabili non potest à sua possessione à particularibus, sine iudicis authoritate publice deturbari.

68 Fateor opinionem probabilem sufficere ad contrauenïendum iuri communi, quando non constat ius commune esse in certa possessione, & quando tali priuilegio probabili solum vtitur contra ius commune in foro conscientiæ, vt quando datur opinio probabilis adhuc existere priuilegium à Pontifice reuocatum absoluendi à reseruatis, dispensandi in aliquibus casibus, & in aliis similibus rebus, quæ executioni dari possunt in foro interno, & sine nota & admiratione, & scandalo fidelium, & aliàs non constat ius commune in certa possessione, quomodo etiam dari potest compensatio occulta cum sola opinione probabili contra actu rem possidentem, cum sola opioione probabili, vt cum multis docet Lugo, *d.* 16 *de iustitia, n.* 86. vt 69 quando ius certo possidet, deturbare illud publice à sua possessione cum scandalo, & nota fidelium, cum sola opinione probabili, id videtur illicitum, non minus, ac auferre rem ab actu possidente publice ex sola opinione probabili; ergo tale ius commune non potest à particularibus deturbari per vim publice à sua possessione, sine iudicis competentis authoritate; & ratio à priori est. Quia priuatus homo solum potest vim vi repellere; sed ille qui cum iure probabili possidet, & retinet rem, nullam

nullum cuique infert vim; ergo contra illum non potest ab aliqua persona priuata vis inferri; ita in simili casu Lugo ; *suprà, n.* 134. Arauio, *in* 1.2.*q.d*.3. 97.*sect*.7.*diff*.4.*n*.51.

70 Et hinc est, Quod in nullo casu licet Sacerdoti sine vestibus sacris celebrare, etiamsi sit ad se ipsum pro viatico sumendo, vt voluit Sotus, Tabiena, quos refert Mendo, *in statera opinionum differt.* 11. *q*.2. *n*.22. Vel si sit ad vitandam mortem minatam, non in contemptum religionis, sed in alium finem, vt cum Ledesma, Suario, Trullene. & aliis communiter, dixi *in nostro Directorio Confessariorum, tract.* 7. *d*. 5. *num.* 173. quamuis 71 Nauarrus, Hurtado, & alij, quos refert Tamburinus, *lib.* 1. *de sacrificio Missa, cap*.3.§.1. *n*.6. dicant id in hoc casu licere. Item multorum opinio est posse Sacerdotem celebrare in vna specie, casu quo vnica ex illis detur, ad dandum viaticum moribundo, cum aliunde subuenire non valeat, vt tenet Maior, & Adrianus, quos refert Mendo, *in statera opinionum differt.* 11. *q*.2. *num.* 23. Et 72 tamen id nullo modo faciendum est, vt ait cum Suario, Nuño, & aliis Mendo, *loco citato*, Quia noui ritus circa celebrationem huius sacrificij, propria authoritate non sunt admittendi, vt bene aduertit Mendo, *suprà differt.* 11. *q*.2. *num*.25. Alias in multis rebus daretur magna inuersio, & turbatio in Ecclesia, quod tamen admitti non debet; nec credo aliquem Sacerdotem, aut Episcopum, vel Prælatum sine assensu Apostolico tale quid ausurum efficere; ergo idem dicendum est in nostro casu.

Imo addo quod non solum in ritibus circa hoc 73 sacrificium, nullo modo ex sola opinione probabili debet alterari consuetudo vniuersalis Ecclesiæ, sed nec in aliis præceptis, quæ communi vsu obseruantur. Hinc existimo, quod nullus Episco-74 pus, aut Prælatus audebit introducere in suo Episcopatu, Regno, vel ciuitate, aut communitate, quod non ieiunentur feriæ quatuor temporum, vt moris est in tota Ecclesia, cum tamen Pascalius, *decisione* 169. *de ieiunio*, & Turtianus, *in scholio circa cap.* 19. *const. Apostolica* dicant, illa non obligare, nec ex iure, nec ex consuetudine sub mortali, & idem dicit cum aliis Pascaligus, *de ieiunio Vigilia Pentecostes, decisione* 171. *& de ieiunio in vigiliis*, S.Ioannis Baptistæ, S.Laurentij, & omnium sanctorum, *decis*.172. *cum aliis, quos ibi citat.* Quorum ratio est, quia cum extet Ecclesiæ saltem consuetudo vniuersalis ieiunandi in feriis quatuor temporum, & in prædictis vigiliis, & tale ius possideat pacifice hanc suam prohibitionem, non est publice, & cum scandalo fidelium deturbandum à sua possessione, ob aliquam solùm opinionem probabilem, sed ad hoc debet dari priuilegium certum; alias daretur turbatiò magna in Ecclesia, quæ vitanda semper est; sed talis turbatio daretur in illis regnis Lusitaniæ, & Hispaniæ, vbi nunquam tales tres Missæ in die defunctorum celebratæ sunt si ob opinionem Ludouici à Conceptione, tali die à Sacerdotibus, sine alio priuilegio certo celebrarentur; ergo licet talis opinio fuerit probabilis, nullo modo posset in illis regnis reduci ad practicam, cum ius commune possit publice deturbari à sua possessione à particularibus, vt *suprà* diximus, & alias celebratio Missæ est actio ex se publica, & authoritatiuè facta à Sacerdote nomine totius Ecclesiæ.

75 Confirmatur. Quia dum lex obligat in foro externo, onus probandi eam euanuisse spectat ad illum, qui hoc affirmat, ideoque si hoc sufficienter non probetur in foro externo, lex remanebit in sua possessione, & vigore, vt optime ait cum Roderico, 76 Diana, *p*.11.*tract*.1. *Miscellaneo.resol*.16. In foro enim externo nulli creditur, sine probatione vt patet, *ex cap. sua nos, de sponsalibus, & cap. accepimus de priuilegiis, & cap. cum persona* 7. *eodem titulo*, estque commune axioma iuristarum, & curialium, & habetur in extrauaganti Iulij II. quæ incipit Romani Pontificis; sed lex non celebrandi ter in vna 77 die viget hodie in Portugallia, & Hispania; ergo dicenti hanc legem esse abrogatã per aliquod Priuilegium, illi incumbit onus probandi in foro externo dari tale priuilegium, alias lex manebit in sua possessione; sed nemo probare poterit in foro ex-78 terno tale oraculum non fuisse reuocatum; cum alias constet de reuocatione, & solum detur quæstio ad quæ oracula talis reuocatio se extenderit; cuius intentionis solum potest esse iudex in foro externo ipse summus Pontifex, vt patet *ex l. vltima*, §. *ex his C. de legatis, & cap inter alia de sententia excommunicationis, & cap. cum venissent. de iudic.* Declaratio enim iuris diuini, vel canonici, vel 79 etiam priuilegij, ad solum Pontificem spectat; *cap.* venerabilis, qui filij sint legitimi, & cum communi sententia tenet N. P. Petrus ab Angelis, *in suo speculo d.* 1.*sect*.2. *n*.2. Ergo cum nemo possit esse iudex in foro externo, an intentio Pontificis reuocantis omnia oracula se extenderit ad hoc oraculum, vel non, nisi solus ipse Pontifex, & alias 80 ad contrariam probandum non sufficiat sola opinio probabilis, cum sententia in hoc casu pro foro externo, non à Doctoribus, sed ab ipso summo Pontifice debeat conferri, vt manet probatum; inde est, quod absque declaratione Pontificia, non potest fieri licite talis trina celebratio, sed debere expectari assensum Apostolicum, quod si detur, tunc de tali participatione non dubitamus.

Deinde, quod tale priuilegium ex vi consuetu-81 dinis non possit extendi ad Lusitaniam, ad aliud Regnum Hispaniæ probatur. Quia consuetudo contra ius commune non extenditur de vna Prouincia, Regno, vel ciuitate ad aliam Prouinciam, regnum, vel ciuitatem, nec de persona ad personam, vt patet *ex l.* 3.§. *si quis hoc interdicto, & ibi*, Bartolus, *de itin. actuque priuat. ex l. ius singulare, & l. quod vero, ff. de lege* Aretin. *consilio* 522. *n*.4. Decius, *consil*.483.*n*.22. Purparat. *consil*.522. *n*.12. & cum aliis Diana, *p* 6.*tract*.5.*resol*.31. & admittit ipse, P. Ludouicus à Conceptione, *tract*.1.§.3.*lit*.C. *tom*.2.*examinis veritatis, n*.1. Sed consuetudo quæ datur in Regnis Valentiæ celebrandi ter in die de-82 functorum non solum est præter ius, vt vult Ludouicus à Conceptione *loco citato*, sed contra ius; ergo non potest extendi etiam in opinione probabili de loco ad locum, hoc est, de vno regno ad 83 aliud regnum, ac per consequens nec clerici, nec Religiosi Lusitaniæ possunt participare de tali consuetudine; quæ datur in dictis Regnis Valentiæ, &c.

Minor in qua est tota difficultas probatur, *ex cap. sufficit de consecratione dist.* 1. *vbi dicit textus*, sufficit Sacerdoti vnam Missam in die vna celebrare, quia Christus semel passus est, & totum mundũ redemit, non modica res est vnam Missam facere, & 84 valde felix est, qui vnam digne celebrare potest; sed verbum illud, sufficit, in vi præcepti intelligendum est; ergo dicere tres Missas in eadem die est

contra hoc præceptum iuris communis minor patet ex verbis sequentibus eiusdem textus, quæ declarant verba præcedentia, statim enim ait textus; qui vero pro pecuniis, aut adulationibus sæcularium, vna die præsumunt plures facere Missas, non æstimo euadere damnationem æternam; & hoc præceptum in eodem sensu confirmarunt Innocentius III. *in cap. consuluisti*, Honorius II. *in cap. te referente, de celebr. Missarum.*

85 Nec obstat id, quod respondet cum Glossa, Ludouicus à Conceptione, scilicet dictum *cap.* loqui de Sacerdotibus, qui ex auaritia pluris in die celebrant, vt etiam colligitur ex verbis eiusdem textus, qui vero pecuniis, & adulationibus sæcularium, vna die præsumunt plures facere Missas, non vero loqui vniuersaliter de omnibus, etiam celebrantibus ex deuotione. Nam contra hoc est, quia licet tale caput, non sit ita expressum, vt bene ait Ludouicus à Conceptione, consuetudo tamen vniuersalis Ecclesiæ præceptum hoc vniuersaliter confirmauit, & ita illud recepit vt optime ait cum communi sententia Suar. *de sacramentis, d.8. sect. 3.* 86 Sed consuetudo vniuersalis dicitur forma, & quasi alterum ius naturale, Baldus, *consil* 433. Tuschus, *lit. C conclus.* 806. *n.* 16. & cum aliis Barbosa, *in axiomatibus iuris, axiomate* 56. *n.* 1. & nos iam *suprà* diximus; ergo talis consuetudo Valentiæ ter celebrandi in eadem die non solum est præter, sed contra ius; ergo nullo modo potest trãsferri de loco ad locum, & de regno ad regnum; ergo nec ex vi communicationis Priuilegij, nec ex vi participationis consuetudinis, potest de nouo, nec à religiosis, nec à clericis introduci in aliis regnis talis trina celebratio in die animarum, quidquid dicat in contrarium Ludouicus à Conceptione loquendo de consuetudine.

Dices: quo ergo titulo Religiosi Valentiæ, Ara-87 goniæ, & Cataloniæ ter celebrant in die defunctorum? Respondeo non id facere ex vi dicti oraculi; cum de illius existentia tantum detur opinio probabilis, quæ non sufficit ad contrauenienduum publice, & cum scandalo iuri communi certo prohibenti talem trinam celebrationem, sed id licite hodie facere ex vi antiquæ consuetudinis, ratione cuius præscripserunt contra ius commune; consuetudo enim quando est legitime introducta, omne ius præter diuinum, & naturale abrogat, & facit licitum, quod alias ex iure communi erat illicitum.

88 Tum quia habet vim legis, vt tenet Fr. Ioan. Beetz. *in Decalogum circa præceptum* 2. *exposit.* 1. *cap.* 1. & *circa præceptum* 3. *exposit.* 2. *cap.* 2. Fr. Lezana, *tom.* 1. *cap.* 8. *n* 24. & *tom.* 2. *verbo leges, n.* 24. Graffi. *p.* 1. *decisionum, lib.* 3. *cap.* 5. Fr. Espin *consulto* 17. *n.* 1505. Tum quia habet vim parem cum lege, *l. de quibus, ff de legibus*, § *ex non scripto instit. de iur. nat gentium, l. fin. de consuet. cap consuetudo* 1. *dist. l.* 2. *C. quæ sit longa consuetudo* Guido, *singulari* 83. Belletus, *in disquisit. cleric. p.* 1. *tit. de fauor. cleric.* § 3. *n.* 10.

Tum quia, quidquid potest princeps concedere, potest consuetudo legitima introducere, *l. si* 89 *quispiam de diuers. & tempor. præscript.* & *l.* 1. *Cod. de feudis, cap. super quibusdam de verbor. dist.* 2. Misingius, *centur.* 4. *singul. obseru.* 24. Oldradus, *consil.* 172 *in principio*, & *consil.* 146. *in fine*, & *consil.* 254. *n.* 8. Ancharranus, *consil.* 50. Bald. *lib.* 1. *consil.* 49. 90 Sed huiusmodi consuetudo habet omnes conditiones requisitas ad veram, & legitimam consuetudinem, ergo abrogauit, quoad illas Prouincias, vbi est introducta, ius commune, non celebrandi ter in eadem die, & fecit licitum, quod alias erat illicitum; Lezana, *suprà, n.* 47. & *consilio* 55. *n.* 5. Consuetudo enim appellatur forma, & quasi alterum ius naturale, & omnia potest, quæ non sunt contra ius naturale, & diuinum. Bald. *lib.* 5. *consil.* 433. Sur- 91 dus, *de alimentis, tit.* 1. *n.* 7. Tusc. *lit. C concl.* 806. *n.* 6.

Minor in qua est difficultas probatur; quia con- 92 ditiones ad legitimam consuetudinem sunt. Prima quod sit rationabilis, vt patet, *ex cap. fin. de consuetudine*, & tenet Sylu. *verbo consuetudo, n.* 6. Sairus, *in claui regia, lib.* 3. *cap.* 11. *n.* 6. Nald. *in summa, verbo consuet. n* 4. Suar. *de legibus, lib.* 7. *cap.* 6 *n.* 14. Secunda quod sit voluntaria, vt cum Bonac. Azor. Suar. Reginaldo, Salas, Granado, tenet Lezana, *in summa tom.* 2. *verbo, leges, n* 55. Tertia conditio est, quod consuetudo inducatur ab his, qui tenentur seruare legem contrariam, nam consuetudo inducitur per actus contrarios legi. Ita cum Bonac. Lezana, *suprà, n.* 55. Quarta conditio est, quod sit vniuersalis, id est, à maiori parte communitatis, *l. de quibus, ff. de legibus*, & tenet D Thomas, 1. 2. *q* 97. *art.* 3. Suar. *de legibus. lib.* 7. *cap.* 3. *n.* 7. & *cap.* 9. Quinta conditio est vt consuetudo sit longæua. Ita cum Suar. Azor. Salas, & aliis Lezana, *verbo leges, n.* 55. Sexta conditio est, quod inducatur per frequentiam actuum publicorum, ita vt possit innotescere principi. Ita Syluest. *verbo consuetudo, q.* 4. Suar. *de legib lib.* 7. *cap.* 10. Septima conditio est, quod detur consensus saltem tacitus principis, seu legislatoris, vt tenent idem 93 Doctores, & Fr. Espin. *consulto* 11. *n.* 1008. At omnes has conditiones habet hæc consuetudo; ergo legitime fuit introducta in illis regnis.

Minor patet discurrendo per omnes. Est enim 94 rationabilis, & potest esse materia legis, siquidem maxime rationabile est, quod multoties pro animabus Purgatorij celebretur, & quod fiat in eadem die potest esse materia legis, vt patet, de trina celebratione in die natalis Domini; fuit voluntaria, & non coacta, imo adeo libera fuit, quod cum solum fuisset oraculum concessum dominicanis, omnibus Religionibus, imo & clericis illarum Prouinciarum placuit, cum eis communicare, vt notauit Henao, *de sacrificio Missæ, p.* 3. *decis.* 28. *sect.* 21. *n.* 993. Fuit inducta ab his, qui tenebantur obseruare legem de non celebrando, nisi semel in die, vt erant Fratres illi Dominicani, & alij, qui eos imitarunt. Fuit vniuersalis, hoc est, à maiori parte communitatis recepta, siquidem fuit à tota communitate Dominicanorum, & aliarum Religionum, imo & à clericis fuit recepta, & executioni mandata. Et plusquam longæua, siquidem anno 1553. fuit vocata antiqua, quando illi patres Dominicani illam denunciarunt Iulio III. consuetudo autem, quæ est contra legem, qualis est hæc, præscribit spatio 40. annorum, teste Lezana, *verbo leges, n.* 54. Imo forte sufficit decennium, vt tenent Sylu. Sairus, & alij plures apud Bonacinam, quos refert ibi Lezana, *n.* 58. Fuit inducta per actus frequentes, quos permittit anni deuolutio, & per actus publicos in templis coram omni populo. Quod autem id potuerit summo Pontifici innotescere, nemo negare poterit, cum id typis datum sæpe sæpius sit. Quod autem accesserit summi Pontificis tacita approbatio, & consensus patet, ex oraculo Iulij III. & Pauli III. & successores Pontifices nunquam id reprobarunt, nec contradixerũt; ergo cum talis cõsuetudo habeat omnes conditiones requisitas, vt sit legitima; ex ea solum hodie possunt dicti Patres, imo & clerici dicere duas, vel

tres

tres Missas in die defunctorum in illis locis, vbi talis consuetudo est introducta, iuxta inductionis mensuram, & non ex vi oraculi Iulij III. quod certe reuocatum est ab Vrbano VIII. Ita Espin. consult. 11. n. 1008.

Dixi vbi talis consuetudo introducta est, iux-
95 ta inductionis mensuram; Nam consuetudo vnius communitatis, non obligat alteram distinctam, nec ad hoc censetur princeps præbere consensum, vt cum Panormitano, Viguerez, notat Dia-
96 na, p. 6. tract. 5. resol. 17. Nec consuetudo vnius loci extenditur ad alium locum, nec de persona ad personam, nec de casu ad casum, vt bene cum Salas, & Palao ait Diana supra; & ita intelligendum est cap. super eo de cognat. spiritual. vt ibi notat Diana. Vnde cum consuetudo ter celebrandi
97 in die defunctorum solum detur in Regno Valentiæ, Aragoniæ, & Cataloniæ, non potest extendi ad regnum Lusitaniæ, vel ad aliud regnum Hispaniæ.

Nec obstat si dicas, hanc consuetudinem introductam à Patribus Dominicanis Valentiæ, Ara-
98 goniæ, & Cataloniæ, saltem à religiosis eiusdem Ordinis, & aliorum communicantium posse participari. Et ratio est, quia consuetudo habet vim conferendi priuilegium, ex tacita concessione
99 Pontificis, vt supra diximus; sed in generali communicatione priuilegiorum veniunt, etiam priuilegia per consuetudinem acquisita, vt supra diximus, ergo tale priuilegium licet iam non tanquam oraculum, saltem vt priuilegium per consuetudinem acquisitum potest participari à religiosis communicantibus Portugalliæ, & aliorum Regnorum Hispaniæ. Respondetur in generali communicatione priuilegiorum venire priuilegia consuetudine acquisita, si detur eadem ratio, vel similis in Conuentibus, tam eiusdem ordinis, qui illis fruuntur, quam in illis, qui illis non fruuntur, & quando gratia non magna difficultate conceditur, vt supra diximus. Vnde cum hic non detur eadem, vel similis ratio, vt supra diximus, & hoc priuilegium sit difficillimæ concessionis, inde est, quod sicut quando est concessum per bullam, vel oraculum, non venit in generali communicatione priuilegiorum multo minus veniet, quando solum acquisitum est per consuetudinem.

Et ex his facilis est responsio ad obiecta pro parte affirmatiua. Ad primum enim respondetur, concessa maiori negando minorem: nam ra-
100 tio concessionis huius oraculi, & permittendi consuetudinem, non fuit sola deuotio erga animas Purgatorij, sed ratio motiua fuit liberatio scrupulorum illorum Religiosorum, & deuotio animarum solum fuit causa impulsiua. Tum quia deuotio etiamsi fuisset causa motiua, non fuit qualiscunque deuotio, sed deuotio faciendi celebrare ter in eadem die defunctorum; hæc autem deuotio, vel scrupuli nunquam fuere in religiosis, vel in ciuitatibus Lusitaniæ, vt constat. Nam licet populi magnam semper haberent deuotionem succurrendi animabus Purgatorij multis sacrificiis, si tamen vnquam habuerunt deuotionem, succurrendi eis trina celebratione cuiusdam Sacerdotis in illa die defunctorum vt ex so constat.

Ad primam Confirmationem Respondetur concedendo maiorem, quoad primam partem, deinde negatur minor, quoad primam partem.
101 Nam titulus ob quem fuit concessum hoc priuilegium Conuentibus Valentiæ non potest aptari, etiam inadæquate Conuentibus Lusitaniæ, vt supra diximus; cum in illis non detur scrupulus apud Religiosos dictæ trinæ celebrationis, nec in populis deuotio faciendi celebrare ter in illa die. Ad secundam vero partem minoris Respondetur, distinguendo illam, quando priuilegium
102 conceditur alicui Monasterio vt fauor, & gratia facta Monasterio, aut religiosis vt talibus, aut ad eorum petitionem, tunc omnia alia Monasteria illius ordinis, & aliorum communicantium participant per communicationem idem priuilegium distinguo, si gratia, & fauor sit ex illis quæ raro solent concedi, & cum magna difficultate, & propter aliquam specialem rationem, quæ non inuenitur in aliis Conuentibus eiusdem Ordinis, vel communicantium, nego; si sit ex illis gratiis, quæ solent concedi, & ratio concessionis, vel similis æque militat, tam in Conuentibus, quibus primum concessa est, & aliis eiusdem ordinis, vel communicantium, concedo. Hic autem hæc
103 gratia est ex illis, quæ raro, vel nunquam solet concedi, vt supra diximus; & ratio concessionis non est eadem in omnibus Conuentibus, tam
104 eiusdem ordinis, quam communicantium, vt supra diximus.

Ad illud vero, quod in illis instantiis affertur de oraculis respondetur, concedendo oracula ve-
105 nire in communicatione priuilegiorum, vt ibi bene responsum est. Concedo etiam reuocationem
106 oraculorum factam à Gregorio XV. non comprehendere, nisi oracula, quæ non erant signata manu alicuius Cardinalis. Concedo etiam reuo-
107 cationem Vrbani non comprehendere oracula, quæ in suo effectu principali vnicum tantum habent actum, licet successiue transeuntem, secus vero alia, quæ plures affectus independentes habent,
108 ista enim in his, quæ non sortita sunt effectum cassata remanserunt. Pro cuius distinctionis intelligentia Nota plura oracula esse, quæ in suo effectu principali vnicum tantum habent actum, licet successiue transeuntem. sit exemplum in Religio-
109 so, qui à Romano Pontifice obtinuit per viuæ vocis oraculum gradum magisterij, seu præsentati, iste talis gaudet gradu recepto, & præeminentiis illi annexis, quandiu viuit, etiam post prædictas reuocationes, si quidem effectus principalis est constituere graduatum in tali dignitate, cum præeminentiis, & honoribus illis annexis, quibus per totam vitam gaudet, quia reputatur, & est vnicus effectus licet in exercitio non semper manifestetur ex defectu casuum occurrentium.

Similiter si quis per viuæ vocis oraculum haberet facultatem comedendi lacticinia per totam quadragesimam, si postquam cæpit vti priuilegio adueniret perfecta reuocatio oraculorum non ideo censeretur reuocatum priuilegium, sed posset illo vti per totam quadragesimam, quia cum tale oraculum haberet vnicum actum successiue perficiendum per totam quadragesimam, semel iam ante reuocationem sortito effectu, licet non omnino perfecto, non manet reuocatum, quoad perfectionem ipsius effectus successiue recipiendam, faciunt enim postremi dies cum primis quasi vnicum indiuisibile tempus, & comestio lacticiniorum per totum illud tempus est quasi vnicus effectus successiue perfectus, cum per gratiã sublatam sit impedimentũ obligationis non comedendi lacticinia pro tota illa Quadragesima.

110 Hoc autem non verificatur in facultatibus absoluendi, aut dispensandi, aut ter celebrandi in vna die singulis annis; quia respectu cuiuslibet anni, vel non absoluti, rès est integra, cum nullam cônexionem habeat trina celebratio huius anni, cum trina celebratione anni præcedentis, vel futuri, vel absolutio, aut dispensatio huius pœnitentis, cum dispensatione, aut absolutione alterius: neque enim illa potestas habet tractum successiuum per vnicum actum, vt requiritur, vnde adueniente reuocatione, manet reuocata illa potestas respectu eorum, qui non sunt absoluti, aut dispensati, vel illius anni, in quo nondum in die defunctorum ter est celebratum. Quæ doctrina constare videtur ex verbis reuocatoriæ Gregorij XV. ibi in his videlicet, quæ non sunt sortita suum effectum tenore præsentium reuocamus, cassamus, soluimus, abrogamus, & annullamus; vbi nota illa verba in his, quæ non sunt sortita suum effectum, in quibus verbis annullar potestatem concessam ad plures actus, qui in effectu non sunt positi, non vero quo ad illos actus, qui in executione sunt positi; ergo cum in executione non sit posita trina celebratio annorum sequentium dictam reuocationem, potestas concessa ad trinam celebrationem quotannis reuocata est, si quidem trina celebratio huius anni nullam habet annexionem cum trina celebratione anni præteriti.

Et hoc modo debet intelligi reuocatio facta à Gregorio XV. & Vrbano VIII. oraculorum, quæ non sunt sortita suum effectum, aliàs inutilis, & vana foret reuocatio, tam Gregorij, quam Vrbani, cum omnes gratiæ, & facultates concessæ religiosis ante ipsas reuocationes per viuæ vocis oracula sint acceptatæ, & multæ positæ in executione, quoad aliquos effectus; non ergo hoc sufficit, vt dicatur, quod tales gratiæ per solam acceptationem sortitæ sunt suum effectum, cum tractu successiuo pro futuris temporibus; & quod nullæ istarum inclusæ sint in prædictis reuocationibus; quia alias inutiles, & vanæ fuissent tales reuocationes, quod non est dicendum. Ita Bordonua, *tom. 1. resol. 31. n.* 8. Lezana, *verbo oraculum, num. 6.* Fr. P. Petrus ab Angelis, *in suo speculo, d. 7. sect. 3. n. 14. & d. 8. sect. 4. n. 4.*

Ad secundam Confirmationem poterat ex ali- 111 quorum Doctorum sententia responderi, distinguendo maiorem, in dicta reuocatione non includuntur oracula confirmata per bullas distinguo, si dentur executioni sine abusu, & scandalo concedo, si dentur executioni cum scandalo, & abusu illorum nego. Ita colligo ex Donato, *tractatu 16. q. 7.* & ex Fr. P. Petro ab Angelis, *in suo speculo, d. 8. sect. 8. n. 3.* Pro quo nota, prædictos Pontifices solum intentasse tollere abusus, & scandala quæ ex vsu aliquorum oraculorum dabantur in Ecclesia, & non intentasse reuocare oracula confirmata per bullas, in quorum vsu talis abusus, & scandalum non erat, vt sunt oracula concessa prælatis pro bono regimine religionis, & salute animarum suorum Religiosorum, quia Prælati non 112 abutuntur oraculis sibi concessis, nec sine magna prudentia, & circumspectione illa interpretantur. Ita Donatus *suprà*; & sic fuisse declaratum à sacra Congregatione testatur Castellinus, *de electione cap. 5. n. 37.* & docet etiam Fr. Petrus ab Angelis, *suprà, d. 8. sect. 8. num. 3.* Et idem dici potest de oraculis concedentibus Indulgentias pro reli- 113 giosis, in quarum concessione nullum datur scandalum, nec potest esse abusus.

Secus dicendum est in oraculis, ex quorum 114 vsu potest resultare scandalum fidelium, vt est oraculum ter celebrandi in eadem die; nam hæc etiamsi sint confirmata per bullas omnia censentur reuocata, per reuocationem Vrbani VIII. vt bene ait N. P. Petrus ab Angelis, *suprà, d. 8 sect. 6. num. 11.* Et in hoc sensu bene poterant explicari quæ ego, *dixi in nostro Directorio Regularium, p. 5. tract. 2. d. 1. n. 37.* Non enim credendum est Pontifices illos velle permanere illa oracula, eo quod fuissent confirmata per bullas, si alias ex vsu illorum sequeretur scandalum, nam si Alexander VII. aliquas propositiones damnauit, & prohibuit sub anathemate, quia erant scandalosæ, quanto magis huiusmodi Pontifices vellent, & intenderent auferre, & annullare, & reuocare oracula, ex quorum vsu sequitur scandalum sæcularium; Atqui si in Lusitania tale oraculum ter celebrandi in eadem die daretur executioni magnum insurgeret scandalum inter omnes fideles; ergo tale oraculum iam reuocatum est. Verum quia hæc responsio aliquo modo aduersatur his, quæ ego *dixi in nostro Directorio Regularium loco citato*, vbi absolute dixi, omnia oracula confirmata per bullas non esse reuocata à Gregorio XV. nec ab Vrbano VIII. accipe aliam solutionem.

Respondeo igitur secundo concedendo omnia 115 oracula confirmata per bullas non fuisse reuocata in mea, & aliquorum Doctorum opinione. In opinione tamen aliorum doctorum reuocata fuerunt, vt tenent Bordonus, *resol. 31. num. 5.* Donatus, *tract. 16. q. 3.* Iuniper, *Ad repa. d. 3. de iure Pontific. q. 1.* Ioannes Martines del Prado, *tom. 5. q. 6. §. 3.* Fr. P. Petrus ab Angelis, *in suo speculo, d. 8. sect. 7. num. 11.* Vnde cum tantum detur opinio probabilis existentiæ huius oraculi, non po- 116 test à communicantibus, quæ illo nunquam vsi fuere dari denuo executioni; Nam cum ius commune prohibeat trinam celebrationem in eadem die, non possunt personæ priuatæ regulares priuilegio tantum probabili agere contra dictum ius commune: nam ius respectu illorum est in certa, 117 & pacifica possessione, & melior est conditio possidentis, & ex tali introductione, trinæ celebrationis sequeretur turbatio, & scandalum fidelium illius regni, vbi talis celebratio eo die nunquam visa fuit, sicut qui solum haber probabilitatem rem esse suam, non potest eam publice auferre ab actu illam possidente, etiam cum iure probabili, si inde sequatur scandalum, vt notat Lugo, *de iustitia, d. 16. n. 104.* Sed id debet adducere ad iudicium, & expectare iudicis sententiam, vt *suprà* diximus; sic ergo in nostro casu, cum Ius commune pacifice possideat, vt à sua possessione publice expellatur, vt fit per celebrationem trium Missarum, quæ ex se sunt actiones publicæ factæ nomine totius Ecclesiæ, debet rem afferre ad iudicium, & expectare sententiam iudicis, qui in hoc casu debet esse summus Pontifex, qui si declaret tale oraculum non esse reuocatum, de illius communicatione non dubitamus, vt *suprà* latius dixi; Sed quia hæc solutio meo videri multas patitur instantias accipe 3. Solutionem.

Respondeo igitur tertio eidem Confirmatio- 118 ni: concedendo omnia oracula confirmata per bullas non fuisse reuocata, nec à Gregorio XV. nec ab Vrbano VIII. Concedo etiam hoc oracu- 119 lum tam esse confirmatum per bullam, ac per con-

sequens

ſequens non fuiſſe reuocatum per illam generalem reuocationem Gregorianam, vel Vrbanam. 120 Nego tamen ex vi illius per communicationem poſſe regulares Luſitaniæ ter celebrare in die defunctorum. Et ratio eſt, quia quando ratio conceſſionis priuilegij factæ vni, vel pluribus Monaſteriis vnius regni, non poteſt adaptari aliis conuentibus aliorum regnorum, vel gratia conceſſa eſt ex illis, quæ raro, & cum magna difficultate ſolent concedi, & eſt exorbitans a iure communi, non communicatur conuentibus eiuſdem, vel aliorum ordinum mendicantium, vt *ſuprà* diximus; 121 ſed ratio conceſſionis huius oraculi illi Conuentui Dominicanorum Valentiæ, non poteſt aptari conuentibus eiuſdem ordinis Luſitaniæ, vel aliorum regnorum, vt *ſuprà* diximus, & alias gratia eſt ex illis, quæ raro, & quæ cum magna difficultate conceduntur, & eſt valde exorbitans à iure communi; ergo licet tale oraculum ſit confirmatum per bullam, & non ſit reuocatum, imo ſit in ſuo vigore, non poteſt à religioſis Luſitaniæ eiuſdem, vel alterius ordinis mendicantis participari.

Per quod patet ad illam inſtantiam de non vſu, vel renunciatione priuilegij. Nam licet priuilegia regularium non amittantur per non vſum, quando in aliquo Conuentu ſunt in vſu, vt bene ibi probatum eſt, & quamuis regulares nunquam cenſeantur tacite priuilegiis renunciare, vt bene ibi probatum eſt, & licet contra eorum priuilegia non præſcribatur per non vſum, vt ibi bene probatum eſt, adhuc in Luſitania, vel alibi extra Valentiam, & illa loca in quibus talis trina celebratio eſt in vſu non poteſt denuo executioni mandari, eſto oraculum ſit bullatum, & ſit in vſu, & contra illud non ſit præſcriptum, ſiquidem ratio illius conceſſionis non poteſt adaptari aliis conuentibus, præter illum, cui fuit conceſſum, & quia eſt veluti priuilegium locale, & perſonale, 122 quod non poteſt communicari de loco ad locum, vt *ſuprà* diximus. Vnde nec alij Conuentus Valentiæ aliorum ordinum, nec Aragoniæ, vel Cataloniæ, 123 tam eiuſdem, quam alterius ordinis, poterant dictum priuilegium communicare quando conceſſum primo fuit illi conuentui Valentiæ, nec in eo hodie communicant, vnde à principio ter celebrantes, niſi eos ignorantia excuſaſſet, non liberarentur à peccato, ſed quia conſuetudo inualuit, tum apud omnes illos religioſos, quam 124 apud clericos, ideo hodie iam licite ter celebrant, quod tamen hodie fieri licite non poteſt in Luſitania, vel in altero Regno, cum conſuetudo vnius 125 loci contra ius commune non poſſit transferri de loco ad locum: & licet talis conſuetudo, pro vt habet vim priuilegij, poſſet communicari ab aliis regularibus Luſitaniæ, vt probat ſecundum Argumentum, id ad ſummum foret, quando eadem ratio conceſſionis daretur in regno Luſitaniæ, ac Valentiæ, & quando gratia non eſſet ex illis, quæ raro conceduntur, quæ rationes, cum non dentur in præſenti, nec etiam per modum priuilegij talis conſuetudo poteſt communicari, ſicut non poteſt communicari oraculum, etiamſi eſſet in ſua vi, vt *ſuprà* diximus.

Tandem ad illud quod ait Fr. Ludouicus à Conceptione, de conſuetudine, quæ quando eſt præter ius poteſt de loco ad locum transferri, ſi eſt eadem ratio, iam ſupra reſponſum eſt, & iterum Reſpondeo, quod quidquid ſit de tali opinione, quam etiam loquendo de conſuetudine, quæ eſt præter ius, reiicit cum aliis communiter Diana, *p.6. tract. 5. reſolut. 51.* 126 Loquendo tamen de conſuetudine, quæ eſt contra ius, ab omnibus reiicitur; Vnde cum hæc conſuetudo ſit contra ius commune, vel ſaltem contra vniuerſalem conſue- 127 tudinem Eccleſiæ, quæ facit ius, & eſt optimus ipſius iuris interpres, *l. minime, ff. de legibus, l. ſi de interpretatione, ff. eodem titulo, cap. cum dilectus de conſuetudine*, & cum Menochio, Maſcardo, Giurba, & aliis docet Barboſa, *in axiomatibus iuris axiomate 56.n.6.* nullo modo poteſt transferri talis conſuetudo de loco ad locum.

Nec obſtat illud quod ait idem Ludouicus, il- 128 lam prohibitionem textus *Conſuluiſti*, non eſſe vniuerſalem, ſed particularem, quoad illos, qui ex auaritia, & adulatione ſæcularium ter celebrant, non verò contra illos, qui celebrant ex deuotione. Non obſtat inquam. Reſpondetur namque talem prohibitionem eſſe vniuerſalem, vt declarat totius Eccleſiæ conſuetudo, illi autem caſus exprimuntur exempli gratia, & non tollunt vniuerſalitatem legis, vt rectè docet cum Syluestro, Naldo, Bonacina, Lezana, *verbo leges regularium, n.43.* & Nos *ſuprà* diximus; ergo nullo modo talis conſuetudo contra ius commune poteſt transferri de regno ad regnum, vel de Prouincia in Prouinciam, quidquid dicat prædictus Ludouicus, *loco citato*.

DVBIVM APPENDIX
AD DICTVM CASVM.

An ex diſpenſatione Epiſcoporum, vel ordinariorum, poßit talis conſuetudo transferri de regno Valentiæ ad regnum Luſitaniæ verbi gratia.

AFfirmat idem Ludouicus à Conceptione, *dicto tractatu 1.§.3. lit. C, tom.1. examinis veritatis, n. 4.* 129 Quod ſic probat, Epiſcopi iure communi, & ordinario poſſunt in ſuis Eccleſiis quidquid in tota Eccleſia ſummus Pontifex, niſi ipſius 130 ſummi Pontificis obſtet reſeruatio; Atqui ſummus Pontifex poteſt concedere, vt omnes, & ſinguli presbyteri in vniuerſa Eccleſia ter celebrent in die defunctorum; ergo idem poſſunt facere 131 Epiſcopi, & ordinarij pro ſuis Diœceſibus. Maior eſt certa & ab omnibus admittitur. Minor patet, quia non adeſt Pontificia lex, decretum, ſtatutum, aut bulla in contrarium; ergo vera eſt conſequentia. Antecedens patet, *quia cap. conſuluiſti*, non continet præceptum, ſed tantum ſufficientiam, & conuenientiam, & conſilium.

Tum quia dato, quod contineret præceptum, non eſt vniuerſale, ſed particulare pro illis, qui ex auaritia celebrant, vt ſuprà probauit; Ergo ſi Epiſcopus diſpenſet, vt Sacerdotes ter celebrent ſine receptione ſtipendij in die defunctorum, non faciet contra dictum *cap. conſuluiſti*; Tum quia poſita licentia ter celebrandi in illa die, nullus relinquitur locus auaritiæ, & cupiditati, vt patet in trina celebratione in die Natalis Domini, in quo pro qualibet Miſſa poteſt Sacerdos ſumere ſuum ſtipendium.

Tum quia dato, quod *in dicto cap. conſuluiſti* 132

132 continetetur præceptum vniuersale prohibens trinam celebrationem in vna die, stante iusta causa potest Episcopus præbere facultatem dicendi plures Missas in vna die. Nam *in cap. consuluisti*, ita dicitur, nisi causa necessitaris suadeat; cum ergo non explicet Pontifex, necessitatis causas, hoc certe Episcopis iudicandum relinquit; ergo optime potest Episcopus iudicare causam sufficientem esse, necessitatem animarum Purgatorij. Nam si hæc causa fuit sufficiens ad mouendum Pontificem ad dispensandum, quod in Regno Valentiæ ter in illa die celebraretur, cur eadem causa non erit sufficiens, vt quilibet Episcopus in suo Episcopatu idem explicet, sequendo vestigia sui pastoris, præcipuè cum nullum sit in prædictis textibus verbum, quoad hoc auferens iurisdictionem Episcoporum.

133 Verùm licet huiusmodi rationes prædicti Ludouici aliquam habeant apparentiam, & alicui fortasse videantur probabiles; Ego non illis assentior; sed absolute dico, Episcopos nullo modo posse dispensare, vt in suis Diœcesibus ter à quolibet Sacerdote in die defunctorum celebretur. 134 Ratio fundamentalis est, quia inferior qualis est Episcopus respectu Papæ, non potest propria authoritate dispensare in lege superioris, nisi superior expresse, vel tacitè concedat. Contrarium enim esset destruere, quod superior facit, cum dis-135 pensatio sit actus iurisdictionis, & relaxatio iuris inducti per legem, vt tenet D. Thomas, *in p. 2. q. 97. art. 4. ad 3.* Suarez, *lib. 3. cap. 14. n. 4.* Sanchez, Gutierrez, Valentia, Syluius, Granados, Gordonus, Amicus, Azotius, quos refert, & sequitur Diana, *p. 8. tract. 3. resol. 11.* Quidquid alij dicant apud idem Dianam; sed datur præceptum 136 Pontificium non celebrandi ter in eadem die, *in cap. consuluisti*; ergo Episcopi non possunt in tali iure dispensare.

Dixi nisi Superior tacite, vel expresse conce-137 dat, quia dantur aliqui casus, in quibus Episcopus potest dispensare in legibus Papæ, primus est in rebus, quæ frequenter occurrunt, vt sunt ieiunia, recitatio horarum, auditio Missæ, &c. Secundus quando materia est leuis, & exigui mo-138 menti, id est, quæ non obligat sub mortali. Tertius quando materia legis non est communis, sed propria solum subditorum talis Episcopi. Quartus quando recursus ad Superiorem esset valde difficilis, seu quando occurreret magna necessitas, & periculum esset in mora. Quintus quando datur præscriptio ex parte inferioris, vt rectè cum aliis à se citatis notat Diana, *p. 8. tract. 3. re-139 sol. 12.* Atqui noster casus non est aliquis ex supra enumeratis, nisi quartus, quando scilicet occurrit magna necessitas, & periculum est in mora; siquidem non accidit frequenter, nec eius materia est leuis, nec est particularis alicuius Episcopatus, sed communis totius Ecclesiæ, & alias potest facile dari recursus ad Superiorem, & nulla de eo datur præscriptio apud aliquem Episcopum; ergo cum solum possit esse casus quando occurrit aliqua magna necessitas, & periculum est in mora, qui est casus qui continetur in textu, vbi dicitur nisi causa necessitatis suadeat, in multo alio casu potest Episcopus in hoc præcepto dispensare; sed etiam in hoc quarto non potest dispensare, siquidem deuotio fidelium, & necessitas animarum, non est casus necessitatis, de quo loquitur textus, nam in his datur facilis recursus ad Pontificem, & non est periculum in mora; ergo in tali casu non potest Episcopus dispensare.

140 Nec obstat id quod ait prædictus Ludouicus, Episcopum posse in sua Diœcesi quidquid Papa in tota Ecclesia, nisi specialiter aliquid ei prohibeatur; sed hæc trina celebratio in eadem die nullibi apparet reseruata; ergo non obstat inquam: Respondeo namque, illud axioma esse falsum, nisi multis modis limitetur, vt bene inquit Suarez, *lib. 6. de legibus, cap. 14. n. 6.* & cum aliis Diana, *p. 8. tract. 3. resol. 11.* Nam supponit in primis Episcopos habere ex iure diuino absolutam, & vniuersalem iurisdictionem in suis Diœcesibus, limitabilem tamen à summo Pontifice, quod tamen falsum est: nam Episcopi immediate habent iurisdictionem à summo Pontifice, ad quem etiam spectat gradum, & modum illius iurisdictionis definire.

Deinde multa sunt, quæ potest efficere Papa in tota Ecclesia, quæ in rigore nunquam potuerant facere Episcopi, saltem eo modo, quo illa potest Pontifex, v. g. committere presbytero ministerium Sacramenti Confirmationis, vel ordinis minoris; Dispensare in matrimonio rato non consummato in voto solemni instituere censuras Canonizare sanctos. Deinde dato, quod tale axioma esset verum, prohibitum est in iure multoties in vna die celebrare, vt patet *ex cap. consuluisti*; ergo iam Episcopus non potest concedere licentiam ad ter celebrandum in die defunctorum in suo Episcopatu.

Ad illud vero quod ait *cap. consuluisti*, non continere præceptum, est falsum, vt *suprà* diximus, & tenet vniuersalis Ecclesiæ consuetudo, quæ est optimus legis interpres. Ad illud vero quod ait, quod dato quod contineret præceptum tale præceptum non esse vniuersale, sed particulare contra eos tantum, qui celebrant ex cupiditate, id etiam falsum est, quia si hoc verum esset, posset quilibet Sacerdos sine vlla dispensatione, etiam Episcopi multuties ex deuotione in vna die celebrare; Nam per dictum Ludouicum, tale caput *consuluisti* non continet præceptum, sed tantum consilium, & dato quod contineret præceptum, tale præceptum solum est particulare, contra eos qui celebrant ex cupiditate pecuniæ, & ex auaritia; ergo si quis non ex auaritia, sed ex deuotione ter in die celebraret, non infringeret tale præceptum, & cum alias non teneatur semper sequi consilium, posset quilibet Sacerdos absque vlla etiam Episcopi dispensatione, quotidie ter celebrare; sed hoc est ridiculum, & inauditum, nec credo ipsum Ludouicum concessurum, ergo tale præceptum est vniuersale, & extenditur ad omnes, etiam ex deuotione celebrantes.

141 Nec obstat id, quod ait prædictus Ludouicus, quod stante iusta causa potest Episcopus præbere facultatem celebrandi ter in vna die. Nam cum *cap. consuluisti* dicat, nisi causa necessitatis suadeat, & non explicet necessitatis causas, id certe Episcopis examinandum relinquit; ergo si Episcopus iudicet necessitatem animarum in Purgatorio, & deuotionem fidelium respectu animarum in illa die defunctorum ad hoc esse sufficientem causam, vt eam indicauit Pontifex respectu Ecclesiæ Valentiæ, optime talem potestatem ter celebrandi poterit dare, sicut eam dedit Pontifex in regno Valentiæ eius vistigiis inhærendo,

hærendo, non obstat inquam. Respondeo namque necessitatem quam ibi postulat lex, & quam examinandam reliquit Episcopis, vel etiam Parochis esse necessitatem contra dispositionem legis, & cui lex ipsa non est subiecta, *l. Tutor. qui repertorium. ff. de administrat. tutor. l. vt gradatim. §. 1. de muneribus, & honoribus. l. non solum. §. fin ff. de excusat. tutor. l. aliquando. ff. de offic. proconsf. cap. licèt de feriis. cap. exiit. in fin. de verbor. signific.* & cum Calderino, Iason, & aliis notat Barbosa, *axiomate* 157. *num.* 1. Illa enim dictio, *nisi*, exceptiua est, & in affecta aduersatur præcedentibus, vt in *l. Actione*, vbi Bartholus, Iason, & cæteri. *C. de transact. & in reg. peccatum. de reg. iuris in* 6. & cum multis tradit Barbosa *de dictionibus*, *dictione* 217. *num.* 2. Atqui hæc necessitas non potest esse necessitas animarum Purgatorij, nec deuotio circa illas; ergo ex hac causa non poterit Episcopus in trina celebratione pro suo Episcopatu dispensare.

Minor patet: nam necessitas animarum Purgatorij, & deuotio circa illas, sunt subiectæ legi, nec aduersantur legi præcedenti, siquidem videmus, quod Ecclesia sciens hanc quotidianam animarum necessitatem, & deuotionem fidelium, adhuc prohibet trinam celebrationem quotidie, etiam pro animabus purgatorij, & nolit, nisi quod semel tantum in die pro eis celebretur; ergo lex non loquitur de hac necessitate, sed de necessitate, quæ non est subiecta legi, vt quando pro communicando morituro necesse est, quod Sacerdos, qui iam sumpsit hostiam, iterum sacrificet, vel in aliis casibus raro contingentibus, quorum vrgentiam examinandam reliquit Episcopis, imò & Parochis, in quibus necessitas persuadet duplam, vel etiam trinam celebrationem; alias si dicta necessitas animarum, & fidelium deuotio esset sufficiens causa ad multoties in die celebrandum, posset Episcopus dispensare, vt quotidie ter celebraretur, ex deuotione pro animabus purgatorij, imò quod decies, vel vigesies, cum necessitas animarum omni hoc auxilio semper indigeat, quod cum ridiculum sit, ridiculum etiam reputo dicere Episcopum posse in hoc inte dispensare.

142 Nec obstat id quod ait prædictus Ludouicus, Episcopum in hac dispensatione trinæ celebrationis imitari Romanum Pontificem, qui ob deuotionem & necessitatem animarum cum illis Regnis Valentiæ dispensauit. Non obstat, inquam. Nam motiuum, & causa dispensationis Pontificis, non fuit deuotio, nec necessitas animarum, sed vitatio scrupulorum, & quies conscientiæ illorum religiosorum, qui ex antiqua consuetudine solebant ter in illa die celebrare, vt *suprà* diximus, alias non æquè procederet Pontifex cum aliis Regnis, in quibus est tanta, & maior deuotio cum animabus Purgatorij non eis concedendo idem priuilegium, nec charitatem haberet cum animabus, siquidem stante causa ex parte illarum sufficiente ad dispensandam cum tota Ecclesia vt ter pro animabus in die Defunctorum celebretur, imo & quotidie, id non concedit, sed potius prohibet, quod quidem dicere de summo Pastore maxima iniuria erit, cum in eius pectore æquitas, & misericordia, & charitas eluceat; causa ergo quam petit Pontifex in dicto textu non est necessitas animarum, vel deuotio fidelium, cum hæc ab eo cognita fuerint tempore prohibitionis & illam noluit excepuare. Tum quia magis ponderat digna celebratio illius sacrificij, quod multum faciet homo, si dignè semel in die offerat, vt ait textus, & mystica repræsentatio mortis Christi, quæ vna tantum fuit pro redemptione totius mũdi, quam succurrere animabus Purgatorij, quibus aliis viis succurrere possunt fideles, si velint. Non ergo ex prædictá causa Episcopi possunt dispensare *in dicto c. significasti*, quidquid dicat Ludouicus à Conceptione, cuius opinioni in hac re non assentior, 143 licèt laudem illius deuotionem erga sanctissimas illas animas, quarum ego etiam amicissimus sum, sed magis amica veritas. 144

145 Hæc sunt, Excellentissime Princeps, quæ in hac re potui inuenire, & quæ diligentia, & studio meo potui inuestigare, quæ si tibi arrideant, ea magni faciam, si displiceant, nihil à me actum esse existimabo, siquidem Superiorem te scientia, & sapientia veneror, & tunc eadem rem non intellexisse, & nihil ad rem dixisse quando quæ mihi placuerunt, vt vera tibi vt falsa displiceant. Faxit Deus, vt quæ ingenij tenuitate adeptus non fui, tui intellectus excellentiori, & Superiori omnium perspicuitati patefiant, vt sic veritas doctrinæ, quam omnes assequi desideramus, appareat, & deuotio Sanctarum Animarum Purgatorij in fidelium animis huius Regni in dies magis augeatur. Vale. Post hæc scripta, videns excellentissimus Dominus Dominus Petrus ab Alencastro Dux Auerij meas rationes, & quomodo ex vi communicationis dicti priuilegij, vel consuetudinis, non potest transferri illam trinam celebrationem in die Defunctorum à Regno Valentiæ ad Regnum Lusitaniæ, postulauit à Sanctissimo Clemente IX. priuilegium ad hoc vt in Regno Lusitaniæ talis dicta celebratio fieret in die Defunctorum; rationes autem, quas allegauit in supplica ad Sanctissimum, dignatus est ad me mittere, vt eas viderem, & ingenue fateor admiratum fuisse tantam excellentissimi Principis sapientiam, vnde vt totum hoc volumen illis exornaretur eas in fine huius Consulti propono, tum vt toti orbi huius excellentissimi Principis sapientia innotescat, tum vt illius erga sanctissimas animas, deuotio resplendeat; nam licèt adhuc responsum à Sanctissimo non habeamus, eo quod mors è viuis nubis abstulit sanctissimum Clementem IX. & hucusque Sedes vacat, speramus tamen, talem supplicam habitutam felicissimum effectum, volui autem dictam supplicam eisdem verbis, & idiomate Lusitano hoc loco proponere, vt eas ad me misit excellentissimus Dux, quia aliquid ex eis vertere, mutare, aut alterare, piaculum iudicauit.

Suplica

Suplica Excellentissimi Domini D. Petri ab Aelencastro Ducis Auerij ad Sanctissimum, in qua postulat priuilegia ad trinam celebrationem in die Defunctorum 2. die Nouembris.

Pedesse à S. Sanctidade indulto, paraque em o Reyno de Portugal possaon os Sacerdotes Seculares, & Regulares, no dia da Commemoraçaon dos Defunctos a 2. de Nouembro dizer cadahum tres Missas, & oque deue mouer o animo de sua Sanctitade a fazer esta graça he o seguente.

1. *Porque à prohibiçaon de no mesmo dia dizer cada Sacerdote multas Missas, he so de dreito positiuo, aqual se acha no* cap. consuluisti de celebrat. Miss. *& no* cap. Sufficit de consecrat. dist. 1. *Donde Cened. & Barb. allegam largamente & neste nampadesse duuida poder sua Sanctitade dispensare.*

2. *Senaon fora o costume, que interpetrou a prohibiçaon de dreito podiasse duuidar se neste cazo, punhasesto precepto, ou era so concelho: tomando fundamento de Christo Señor Nosso padescer huam so vez, oque se funda na palaura par la qual huon, & outro Texto falla, que he,* Sufficit Sacerdoti, *aqual* (semota consuetudine) *parece nam induzir precepto, hem como conforme à graues DD. onam induz a palaura* (par est) *do* cap. denique dist. 4. *Explicando o verbo* sufficit *diz Pardulfo Prateo, & Ioam Caluino no seu Lexicon iuris, que este verbo,* Significat quod fieri potest, non quod debet.

3. *Fazem para esta concessaon a limitaçaon de ditto,* cap. consuluisti v. Nisi causa necessitatis suadeat: *& sendo tam euidente, & grande a das Almas, que partiram desta vida em graça, & estam no Purgatorio padescendo, podia seter senam fora o custume, que qualquer Sacerdote sem mais licença fundado nas dittas palauras as podia dizer.*

4. *O mesmo seedhe da outra prohibiçaon do* cap. Sufficit, *allegado.* v. Quidam tamen pro Defunctis vnam faciunt & alteram de die, si necesse fuerit: *Logo a necessidade por lo mesmo, capitulo far licito, oque alias por elle era prohibido.*

5. *Porque os DD. como* Nauar. *Henr. Ledesm. Tabien. Azor. &c. Vulgarmente todos dizem ser cauza justa de hum Sacerdote dizer duas Missas ò custume, o Constituçaon Synodal de que os Defunctos se enterrem, com Missa, & sea Necessidade particular de huam Alma interpetra assi ò dreito, a quello mais deue obrigar a de tantas, inclinando o animo de sua Sanctitade.*

6. *Faz o que dizem os DD. Como Nauar. Ledesm. Palud. Syluest. Tabiena, Angel. Azor. è S. Thomaz.* 3. part. quæst. 31. art. 2. ad 5. *que pode ò Sacerdote dizer segunda Missa, quando tendo consummido ò aduertem hauer hum enfermo de commungar* per modum Viatici: *donde se faz a mesma ponderaçasm, que assima da necessidade particular, e general.*

7. *Dizem os DD. como Henriq. Ledesm. Nauar. Fagund. & outros, ser justa cauza de hum Sacerdote dizer segunda Missa o custume das graçia, & statuto de que na Vigilia emque corre dia duplex se diga nas graçia duas Missas, & ha hum so Sacerdote para o que Henriquez allega o* cap. Creatura de celebratione Missarum, *& parece mais justificada ado apertodas sanctas Almas.*

8. *Porque Nauar. no Manual. Latino* cap. 25. n. 87. Azor. 1. tom. inst. moralium, lib. 10. cap. 24. § excipiunt. Henr. lib. 9. de Miss. c. 3. n. 7. *Hallandoque multas dizem se pode dizer seconda Missa pro lo mesmo Sacerdote no proprio dia,* cum occurrit causa, quæ iusta videtur arbitrio boni viri. *Vam fundados no* cap. Consuluisti sup. *o que tambem tem Abb. no ditto cap. & hearezam porque quando ò dreito,* aliquid absolute, & non certo, ac definito modo statuit; diffinio, arbitrio, ac iudicio prudentis viri committitur. l. 1. ff. iur. de liberand. c. de caus. de offic. iudic. delegat. *& assim exceptuando ò ditto. cap. assima acauza justa, ou necessidade, ficam estes no* arbitrio boni viri: *& que cauza mais iusta? & que necessidade maior? que aque tem as sanctas Almas?*

9. *Porque admittindo os Capitulos de dreito, & o commun sintir dos DD. ser cauza justa à necessidade, em este Reyno a ha precisa, porque naquelle dia estam carregadas as igreçias com grande quantidade de Missas, para que nelle se digam, aque senam pode dar satisfaçaon.*

Vltimamente para esta concessam ha exemplo, porque no Reyno de Valença, Aragam, & Catalunha, se dizem tres Missas por cada Religioso deso Doctores no ditto dia, & pellos que partecipam de seus priuilegios per indulto de Iulio III. de que testemunham multos, & graues DD. como saon Ledesm. Trullenq. Fr. Andr. de Spirit. sanct. & Fr. Mich. Roiz na sua summa, cap. 247. n. 5. concl. 5. *a onde allegua Fr. Vincent. Iustinian. Nauida de S. Luiz Beltraon & acrescenta. El qual priuilegio esta en vso en aquel Reyno, (falla node Valença) y losque gozan de sus indultos por via de comunicacion, gozan tambien del y ansi hallandome yo en aquel dia en el Conuento de Nuestro Padre San Francesco de Valençia, dixe tres Missas, como dizian los mas Sacerdotes.*

Acrescentamos ser costume posto que antiquado, dizer nam so naquelle dia, mas en todos cada Sacerdote multas Missas, como se vee do Concil. 12. Tolet. *que se celebren na era de 719. iuntadose para elle 35. Bispos no,* cap. Relatum. *que he o. 5. onde condemna aos Sacerdotes que dizendo multas Missas so na vltima se communganaon,* & *notam* alij Garçia, de Loaysa, & o P. Coriolano, *que era costume dizer cada Sacerdote multas Missas em hum dia* vrgente aliqua necessitate, *& que no Concil. Salugustadense no,* cap. 5. *sedispros que Sacerdote dicesse so tres Missas cada dia, & no Antesiodorense,* c. 10. *que se celebren ò anno de 590. Sendo Papa Greg. I. se prohibe, que sobre ò mesmo Altar nam possa o proprio Sacerdote no mesmo dia dizer mais que huan Missa, è deste costume antigo depoem multos como* Vvalafrido Strabo, de reb. Ecclesiast. cap. 21. *donde refere hauer entendido que ò Pap. Leon dizia 7. & 8. Missas cada dia.*

Nouiter sabio Autor Español, & multo clacico que leua per opiniaon que em todo España se pode vzar de Priuilegio de Valença per participaçaon dizendo nodia de Commemoraçaon dos Defunctos trez Missas cada Sacerdote sem de nouo se recorrer à See Apostolica de quem se espera faça esta graça a o Reyno de Portugal, sendo entre todos os da Christandade o maes bene merito.

CON

CONSVLTVM CII.

De Prælato regulari, an possit dispensare cum suo subdito podagra laborante, vt sedens Missam celebret?

SVMMARIVM.

1 *Ponitur casus, seu factum.*
2 *Nullus prælatus regularis potest dispensare cum suo subdito podagra laborante, vt sedens celebret Missæ sacrificium.*
3 *Qui celebrat sedendo necessario debet omittere plures Missæ cæremonias.*
4 *Nullus prælatus regularis potest dispensare cum suo subdito, vt celebret absque aliquibus Missalis cæremoniis.*
5 *Tales cæremoniæ præcipiuntur à Papa sub præcepto obseruari.*
6 *Inferior non potest dispensare in legibus Papæ, nisi detur implicita voluntas illius.*
7 *Nisi detur implicita voluntas superioris nequit inferior reuocare legem Superioris.*
8 *In hoc casu non datur talis voluntas implicita Superioris.*
9 *Ponitur quoddam argumentum in contrarium.*
10 *Ponitur illius solutio.*
11 *Ponitur aliud argumentum in contrarium, & soluitur.*
12 *Inferior ex iusta causa potest dispensare in lege Superioris, quando non reseruatur.*
13 *Ponuntur causæ, quæ requiruntur, vt inferior possit dispensare in lege Superioris.*
14 *Nulla ex dictis causis vrget in præsenti.*
15 *Probatur discurrendo per omnes.*
16 *Prælatus regularis non potest dispensare cum suo subdito, vt celebret si careat pollice.*
17 *Non potest dispensare cum omnino cæco vt celebret.*
18 *Sacerdos celebrans sedendo non potest multas efficere cæremonias.*
19 *Ponitur argumentum in contrarium, & soluitur.*
20 *Prælati regulares possunt dispensare cum suis subditis in irregularitate, quæ prouenit ex corpore vitiato, quando defectus non impedit totaliter vsum aliquarum cæremoniarum, secus si impediat.*
21 *Prælatus regularis non potest dispensare, vt sacrificium sine cæremoniis præscriptis celebretur.*
22 *Ponitur argumentum in contrarium, & soluitur.*
23 *Non defuit author, qui dixit, nec Papam posse licite dispensare, vt Sacerdos sedendo celebret.*
24 *Ponuntur illius rationes.*
25 *Pontifex non potest dispensare in iure diuino naturali, sed solum illud interpretare ex legitima causa.*
26 *Pontifex nunquam dispensauit, vt quis sedendo celebraret.*
27 *Ex facto negatiuo arguitur illius impotentia.*
28 *Pontifex non potest dispensare, vt celebrent perpetuo amentes, omnino cæci, vel priuati pedibus, vel manibus.*
29 *Perpetuo amentes, omnino cæci, & carentes pedibus, vel manibus, iure natura non sunt habiles ad sacrificandum.*
30 *Pontifex non potest dispensare, vt Sacerdos iacendo celebret.*
31 *Æquipollentium eadem est disciplina.*
32 *Argumenta huius Doctoris, si aliquid probant, non solum probant Papam non posse licite dispensare, vt quis sedendo celebret, sed neque valide.*
33 *Pontifex potest licite, si detur iusta causa, & valide, etiamsi non detur, dispensare, vt Sacerdos sedendo celebret.*
34 *Præceptum de celebrando stando est Ecclesiasticum.*
35 *Dispensatio Pontificis in iure Ecclesiastico, etiam sine causa est valida.*
36 *Solum est illicita venialiter, secluso scandalo.*
37 *Celebrare stando non est de iure diuino naturali.*
38 *Christus non celebrauit stando.*
39 *Christus omnem adimpleuit legem.*
40 *Christus recumbens celebrauit.*
41 *Recumbere, est quasi sedere.*
42 *Solum qui sedet, vel iacet, surgit.*
43 *Maior indecentia est celebrare capite cooperto, quam sedendo.*
44 *Sacerdos de Pontificis licentia potest celebrare capite cooperto.*
45 *Orans velato capite deturpat caput suum.*
46 *Maior honor est loqui cum rege capite cooperto, quam sedendo.*
47 *Aliqui Pontifices celebrarunt sedendo, qui referuntur.*
48 *Occurritur cuidam obiectioni, & soluitur.*
49 *Pontifex potest dispensare cum omnino cæco, vt celebret.*
50 *Potest dispensare cum carente manibus, vt celebret.*
51 *Maior indecentia est celebrare sine manibus, quam sine cruribus.*
52 *Papa non potest dispensare in iure naturali, sed tantum ex causa illud declarare.*
53 *Ex eo quod Sacerdos ex dispensatione Pontificis celebret sedendo, non deficit in reuerentia debita huic sacrificio.*
54 *Causa iusta facit licitum, quod alias esset illicitum.*
55 *Ex facto negatiuo Pontificum nihil infertur.*
56 *Pontifex non potest dispensare cum omnino amentibus, vt celebrent.*
57 *Amentia reddit hominem sine iudicio, & ratione, quæ necessaria est de iure naturali ad valide celebrandum.*
58 *Pontifex non potest dispensare cum omnino iacente, vt celebret.*
59 *Talis situs omnino repugnat venerationi huius sacrificii, & cur.*
60 *Ponitur causa, quæ requiritur vt Pontifex dispenset, vt quis celebret sedendo.*
61 *Summus Pontifex ob solam deuotionem, & affectum celebrandi hoc sacrificium potest secum dispensare ad celebrandum sedendo.*
62 *Conclusio, & iudicium authoris circa casum huius consulti proponitur.*

CASVS, SIVE FACTI SPECIES.

QVIDAM Grauissimus religiosus laborans podagra, ita vt non posset pedibus stare, habebat magnum desiderium, & consolationem dicendi Missam, sed quia pedibus stare erat ei impossibile.

Quæsiuit à me, an possit dispensari à prælato regulari, vel saltem à summo Pontifice, vt sedens posset celebrare.

RESPONSIO AVTHORIS PRIMO QVÆSITO,

An laborans podagra possit dispensari à Prælato regulari, vt sedendo celebret.

CVm de hoc casu fuissem Interrogatus, & in specie in nollo authore illum inuenissem, forte venit ad manus meas N. Laurentius Espin. Carmelitanæ familiæ decus, & ornamentum, qui mouet hunc easum respectu Episcopi, & summi Pontificis, satis eru ite, & doct. ; Verum quia non omnia, quæ ille asserit mihi placuerunt, dicam quid in hac re sentio. Vnde resolutione respondi primo quæsito,

Nullum prælatum regularem posse dispensare cum suo subdito podagra laborante, vt sedens celebret Missæ sacrificium. Ratio fundamentalis est, quia qui celebrat sedendo necessario debet omittere multas cæremonias, & genuflectiones, conuersiones ad populum, assistentiam ad cornu Epistolæ, & Euangelij ; sed nullus Prælatus regularis potest dispensare cum suis subditis vt celebret sine his cæremoniis præceptis ab Ecclesia; ergo Prælatus regularis non potest dispensare cum suo subdito, vt sedendo celebret. Maior est certa minor vero probatur, quia tales cæremoniæ præcipiuntur a Papa obseruari in celebratione Missarum, & hoc præceptum obligat ad mortale, vt patet ex breui Pij V. posito in principio Missalis, & colligitur ex Tridentino, *sess. 7. canone 17. & sess. 22.* in decreto de obseruandis, & vitandis in celebratione Missarum; Sed nullus inferior Papa potest dispensare, vt sacrificium sine his cæremoniis fiat; ergo Prælatus regularis non potest dispensare vt suus subditus sedendo celebret.

Minor patet Quia nullus Papa inferior potest dispensare in legibus ipsius Papæ, *vt colligitur ex cap. inferior dist. 21. & ex cap. cum inferior. de maioritate & obedientia*, & ex *Clementina, ne Romani de electione*, & tenet, cum Suario, Sanchez, Granado, Amico, & aliis communiter Diana, *p. 8. tract. 3. resol. 11.* Et ratio id ostendit, eum voluntas Superioris lege explicata, nequeat per inferiorem reuocari. Tum quia nisi detur saltem implicita voluntas Superioris, nequit inferior reuocare legem Superioris; sed in hoc casu nulla datur Pontificis saltem implicita voluntas; ergo in eis non potest Prælatus regularis eum suo subdito dispensare.

Nec obstat si dicas, Episcopum posse dispensare eum suis subditis in omnibus legibus Pontificiis, quoties Pontifex potestatem dispensandi in aliqua lege sibi non reseruat, vt tenet Pontius, *in relectione de sacram. confirmationis, p. cap. 3. num. 5.* Valerus, Veigx, Solorzanus, Marchinus, Aragonius, Torre, Homobonus, Baunius, quos refert Diana, *p. 8. tract. 3. resol. 11.* Sed nullibi dispensatio in hac lege apparet Pontifici reseruata, ergo optime potest Episcopus in ex cum suis subditis dispensare; ergo idem possunt facere Prælati regulares cum suis subditis. Patet hæc vltima consequentia. Tum quia Prælatus Regularis habet potestatem quasi Episcopalem. Tum quia Prælati regulares possunt dispensari in legibus Papæ eum suis subditis, in omnibus illis casibus, in quibus potest Episcopus eum suis subditis, per Clementinam, *ne Romani de electionibus*, & patet ex Priuilegio Pij V. in bulla, quæ incipit ne Romani Pontificis, quam refert Bordonus, *tom. 1. resol. 1. num. 6.* & ex alio priuilegio Sixti IV. Iulij II. Gregorij XIII. & Eugenij IV. quæ refert Fragoso, *2. p. lib. 11. d. 24. § 7. num. 15.* & eum Lezana, Bordono, Ego dixi, *in nostro Directorio Regularium, p. 1. tract. 2. d. 1. n. 18.*

Non obstat inquam. Respondetur namque negando maiorem. Nec obstat si instes cum eisdem Doctoribus. Quod quoties Papa non reseruat sibi absolutionem censuræ potest inferior prælatus ab ea absoluere; ergo quoties sibi non reseruat legem, potest inferior Prælatus in ea dispensare. Non obstat inquam. Respondetur namque negando consequentiam, nam absolutio à censuris non est contra, aut præter legem Superioris, sed secundum illam, Canones enim instituerunt censuras, vt homines corrigerentur; vnde qui iam sunt correcti, non possunt censuris puniri, sicut aliis pœnis, & si post censuras inflictas corriguntur, debent statim absolui à parocho, olsi absoluti sit reseruata superiori, vnde nihil mirum, si cum officio concedatur ab inferiori dari absolutionem, quando non reseruatur.

Dispensatio vero est contra legem. Vnde *cap. cum illorum de sent. excomm.* difficilior censetur dispensatio, quam absolutio. Præterea absolutio à censura præsertim ab excommunicatione ordinatur ad bonum animæ, & est necessaria ad vsum Sacramentorum, & ideo ex consuetudine merito concessa intelligitur, quando non reseruatur, quod secus est de irregularitate, & similibus; vnde non solum Episcopo, sed etiam parocho censetur concessa absolutio à censura Canonis non reseruata dicto *cap. nuper.* nemo autem dicet Parochum, etiam dispensare posse in omni lege canonica, non specialiter reseruata.

Dices grauius est dispensare in votis, quam in legibus Pontificiis, quia hæ sunt leges humanæ, vota vero obligant iure diuino naturali; sed Episcopus potest dispensare in omnibus votis non reseruatis Papæ; ergo idem poterit efficere in omnibus legibus Pontificiis Papæ non reseruatis; ergo idem potest efficere Prælatus regularis, qui vt *suprà* diximus dispensare potest in omnibus legibus Pontificiis, in quibus potest Episcopus: Respondetur concessa maiori, distinguendo minorem; sed Episcopus potest dispensare in votis distinguo; iure proprio nego, ex Papæ præsumpta commissione, ex eo quod vota

vota non reseruata frequenter occurrant, & eorum dispensatio est animarum saluti necessaria concedo; Deinde negatur consequentia; Quia hæc voluntas Pontificis in dispensatione legis non præsumitur nisi in casibus ordinariis, vt accidit in votis, vel in casibus parui momenti, vel quando materia legis non est communis, seu quando instat aliqua vrgens necessitas, & est periculum in mora vt cum multis late probat Diana *tom. 8. tract. 3. resol. 12.*

Hic autem casus est extraordinarius, & rarus, & magni momenti, inuoluens multas cæremonias missalis, quo ad genuflexiones, inclinationes, conuersiones ad populum, & præcipitur ab omnibus sacerdotibus obseruari: Nec instat aliqua necessitas cum periculo in mora, cum alià illis Sacerdos nullam habeat necessitatem celebrandi, sed solum id velit efficere ex deuotione, ergo Episcopus nec iure ordinario nec extraordinario potest in tali casu dispensare, & ita in proprio casu tenet P. Espin. *consulto* 11. *n.* 972. ergo nec prælatus regularis, quia iste, vt supra diximus solum potest dispensare in legibus Pontificiis, in casibus in quibus potest Episcopus.

12 Secundo probatur nostra sententia: Quia etiam stando in opinione Pontij, & aliorum asserente inferiorem posse dispensare in legibus Pontificiis, quoties non reseruantur, id debet fieri ex iusta causa proportionata & correspondente materiæ, quæ continetur in lege, sed in hoc casu nulla datur causa correspondens, & proportionata grauitati legi, de celebrando cum veneratione, & reuerentia præscripta in rubricis missalis; ergo prælatus regularis, & idem dicendum est de Episcopo, non potest dispensare, vt suus subditus, sedendo celebret. Maior est certa; eam docet Nauarrus *in manuali cap.* 31. *n.* 74. Syluester *in summa verbo dispensatio n.* 1. Lezan. *tom.* 1. *cap.* 18. *n.* 42. *& tomo* 2. *verbo dispensatio n.* 2. Minor vero probatur, quia causæ, quæ ad dispensandum in lege superioris regulariter requiruntur ex parte inferioris dispensantis sunt pietas erga Deum, necessitas communis, vel priuata, vtilitas communis, vel priuata, ita 13 Azor *tomo* 1. *instit. moral. lib.* 15. *cap.* 14. *quæstion.* 8. Syluester, *in summa verbo dispensatio, numer.* 2. sed nulla ex his causis vrget in præsenti; ergo prælatus regularis, nec etiam Episcopus potest dispensare cum suo subdito, vt sedendo celebret.

Minor patet discurrendo per omnes. Et in primis non datur pietas erga Deum, quia licet deuo- 14 tio erga sacrificium huius sacerdotis sit pia, respectiue tamen ad transgressionem tot cæremoniarum, non debet censeri pia, nec Deus eam vult; Non datur necessitas communis, cum sint alij Sacerdo- 15 tes, qui celebrent secundum rubricas. Non datur necessitas priuata cum celebratio huius sacrificij non sit medium necessarium ad salutem, & iste sacerdos communicando more laicorum satisfacit præcepto communicandi, & alias ille nullo præcepto cogatur celebrare, cum sit infirmitate impeditus. Non datur vtilitas communis, cum Ecclesia nullam recipiat vtilitatẽ ex sacrificio absque cæremoniis & ritibus præscriptis celebrato; non datur vtilitas priuata, quia augmentum gratiæ lucrandum ex sacrificio, potest compensari communione more laicorum, & deuotione maiore in eius receptione, & obedientia legibus Pontificiis; ergo cum nulla extet causa, nec etiam stando in prædictorum Doctorum sententia nec prælatus regularis, nec Episcopus possunt dispensare cum suis subditis, vt sedendo celebrent.

Tertio probatur: Quia prælatus regularis non potest dispensare cum suo subdito, vt celebret si careat pollice, vt cum Laiman notauit Lezana *part.* 5 *in mari magno Minorum n.* 144. Candidus *tom.* 1. *disquisitione* 24. *art.* 61. *dub.* 7. Ego ipse *in nostro directorio Confess. pag.* 2. *tract.* 13. *d.* 2. *n.* 62. Nec cum eo, qui est omnino cæcus, vt cum Auila, & Nuño dixi loco citato *nostri directorij Confessariorum n.* 63. ergo nec etiam poterit dispensare cum subdito, qui non potest celebrare, nisi sedendo. Consequentia patet, quia ex eo non potest dispensare cum eo, qui caret pollice, sed hæc dispensatio Pontifici reseruatur, quia talis Sacerdos carens pollice non potest accipere hostiam inter pollicem, & indicem, licet aliàs aliis digitis eam posset accipere, vt notat Diana *part.* 10. *tract.* 16. *res.* 80. Auersa *quæst.* 10. *sect.* 6. *vers.* 2. Franciscus de Lugo *lib.* 4. *cap.* 12. *q* 24 *n.* 28. Bonacina *d.* 4. *q.* 5. *p.* 2. *n.* 10. sed etiam iste sacerdos celebrans sedendo, non potest multas efficere cæremonias, quarum defectus est magis scandalosus, & admirabilis videntibus, quam non accipere hostiam inter indicem & pollicem, siquidem nec potest genuflectere, nec verti ad populum, & alia similia; ergo sicut prælatus regularis non potest dispensare cum eo, qui caret pollice vt celebret, nec etiam cum eo, qui non potest celebrare, nisi sedendo.

Dices: Prælati regulares possunt dispensare cum suis subditis corpore vitiatis, & in irregularitate inde exurgente, vt ordinentur, & ministrent in sacris, vt cum Laiman, Palao, Pellizario, Ego dixi *in nostro Directorio Confessariorum part.* 2. *tract.* 13. *d.* 2 *n.* 61. sed hæc incapacitas huius religiosi est defectus corporis ergo prælatus regularis potest in ea dispensare, & in irregularitate inde resultante. Respondetur distinguendo maiorem. Prælatus regularis potest dispensare cum suis subditis corpore vitiatis, & in irregularitate inde resultante distinguo, quando defectus corporales sunt parum scandalosi concedo, si sint nimis scandalosi nego, Hinc fit non posse prælatum regularem dispensare cum caduco, vel cæco, vel cum eo, cui deest pollex, hic autem defectus celebrandi sedendo, est nimis scandalosus.

Secundo Respondetur: Prælati regulares possunt dispensare cum suis subditis corpore vitiatis, & in irregularitate inde resultante distinguo, quando defectus non impediunt totaliter executionem aliquarum cæremoniarum grauium, sed solum causant aliquem errorem, vel scandalum in audientibus missam, concedo, quando defectus impediunt totaliter aliquam cæremoniam grauem, nego; Et ratio est, quia prælatus regularis, vt *supra* dixi non potest dispensare vt sacrificium celebretur sine cæremoniis præscriptis. Hinc est quod non potest dispensare cum carente pollice, quia non solum dispensaret in irregularitate proueniente ex defectu corporis sed quod posset celebrare sine cæremoniis contra leges pontificias. Vnde solum poterit dispensare cum eo, qui caret auriculis, vel naso;

 vel

vel aliquibus digitis, præter pollicem,& indicem, cum claudo, cum gibboso, & aliis similibus defectibus, qui non impediunt totaliter vsum cæremoniarum, nec sunt adeo scandalusi, vt dixi,*loco citato, num.61.*

Dices,prælatus regularis potest dispensare cum suo subdito carente pede, & ambulante cum pede ligneo, quod celebret, & cum eo, qui non potest accedere ad altare, nisi cum baculo, vt cum Villalobos, Rodriguez, Diana, Ego dixi, *in nostro Directorio Confessariorum, loco citato, num. 63.* Ergo etiam poterit dispensare cum eo, qui non potest celebrare, nisi sedendo. Patet consequentia quia iste veluti pedibus ligneis assistit altari, & potest ei effici scabellum, quo sedeat, ita vt videatur quasi stare in pedibus ligneis. Respondetur concesso antecedenti, negando consequentiam. Ad probationem Respondetur dari magnam differentiam inter vnum, & alium casum, Nam celebrans cum vno pede ligneo, ambulat, & potest genuflectere, vel saltem profunde inclinare corpus, potest verti ad populum, vt ego Brachatæ vidi quendam Sacerdotem cum vno pede ligneo, qui recte ambulabat, currebat, & genua flectebat, hic autem, & alius similis, potest omnes cæremonias efficere; At qui sedet non potest moueri à loco, nec genuflectere, nec ambulare à cornu Epistolæ ad Euangelium, nec verti ad populum, quapropter, licet prælatus regularis possit in primo casu dispensare, non tamen in secundo.

RESPONSIO AVTHORIS SECVNDO QVÆSITO,

An summus Pontifex possit cum dicto Sacerdote dispensare vt celebret Missam sedendo.

NOster Laurentius Espin. *consulto* 10. *n.*972. Absolute negat summum Pontificem posse licite dispensare, vt quis sedendo celebret Missæ sacrificium. Ratio illius est, quia de iure naturali, & diuino est, vt insinuatur in Tridentino,*sess.* 22. *cap.*4. Sancta sancte esse tractanda, & Missæ sacrificium esse reuerenter offerendum; sed non solum non videtur hoc sacrificium sancte tractari, & reuerenter offerri à sedente, verum irreuerenter, & quasi vti mensa profana; Ergo Pontifex non potest dispensare, vt Sacerdos sedendo celebret. Patet consequentia, quia Pontifex non potest dispensare in iure naturali, & diuino; sed solum interpretare, & declarare ex causa legitima, illud hic, & nunc non obligare; sed hic talis causa non apparet, vt *supra* diximus; ergo Papa non potest hanc dispensationem concedere.

Secundo probatur ex facto negatino, quia certum est moraliter loquendo multos extitisse in Ecclesia viros grauissimos, & affectos valde ad hoc venerabile sacrificium laborantes aliqua infirmitate qua præpediti non poterant stando sacrificare, & inter hos aliquos Eminentissimos Cardinales de Ecclesia benemeritos, & tamen nescitur cum illis esse dispensatum ad sacrificandum sedendo; ergo signum est, saltem probabile negatiuum, Pontificem pœnes se non cognouisse potestatem ad hanc dispensationem.

Tertio probatur. Quia Pontifex non potest dispensare cum perpetuò amentibus, cum omnino cæcis, cum priuatis pedibus, vel manibus ad celebrandum; sed talis videtur iste religiosus, cum pedes ad standum, genuflectendum, & se conuertendum ad populum sint necessarij, & aliunde non detur causa rationabilis ad non sacrificandum, modo decenti; ergo Pontifex saltem licite non potest cum eo dispensare. Maior est certa quia Amentes, omnino cæci, vel carentes pedibus, & manibus, iure naturæ non sunt apti ad ministrandum in ordinibus susceptis, vt cum aliis docet Basæus, *tom. 1. verbo ordo num 6.*

Quarto probatur quia Pontifex non potest dispensare cum Sacerdote non potente habere alium situm, nisi iacentis, vt iacens celebret, eo quod situs iste est notabiliter deformis reuerentiæ debitæ tanto sacrificio; ergo cum sessio fere eodem modo aduersetur venerationi huic sacro sacrificio debitæ, videtur Pontificem non posse dispensare, vt iste sedens sacrificet; *Æquipollentium enim eadem est disciplina l. si mater* cum Glossa, *Cardin. de verbor. signif.* Hæc sunt fundamenta Nostri Espin. quæ si aliquod probant, probant quod Pontifex non solum licite, sed neque valide, potest in hoc casu dispensare; cum Pontifex nec licite, nec valide possit in iure diuino vel naturali dispensare; sed tantum declarare ius naturale, vel diuinum in aliquo casu non obligare, quæ declaratio non est dispensatio propria sed impropria, vt bene ait Araujo *in* 1.2. D. Thomæ, *q.*94.*d.*1.*sect.*1.*des.*1. *versu secundum est*, & alij communiter, quidquid tamen de hoc sit.

Ego absolute dico contra Espin. summum Pontificem posse licite, si detur iusta causa, & valide, etiamsi non detur, dispensare vt Sacerdos sedendo celebret. Ratio est. Quia præceptum de celebrando stando est Ecclesiasticum; sed Pontifex dispensando sine causa in iure Ecclesiastico, licet alias peccet venialiter, secluso scandalo; vt cum multis docet Diana, *p.*8.*tract.* 3. *resol.* 6. dispensatio tamen est valida, vt tenet cum Palao, Sanchez, & aliis ipse Diana, *part.* 8. *tract.* 3. *resol.*4. Ergo Pontifex potest cum causa licite dispensare, & sine causa valide cum Sacerdote, vt sedendo celebret; Maior in qua est difficultas patet. Quia si celebrare stando esset de iure naturali, vt ait Espin, Christus celebraret stando, siquidem non venit soluere legem, sed adimplere; Atqui Christus discumbendo celebrauit hoc sacrificium, *vt patet ex cap* 26. Matthæi, *versiculo* 20. *vespere autem facto discumbebat, cum duodecim discipulis suis*, vbi ait Cornelius, dicitur autem Iesus cum suis hic discubuisse, quia veteres Senatores in thoris, id est lectulis, mensalibus discumbebant, id est, prono deorsum corpore iacebant, summum vero innixi cubitis, quasi sedebant, iuxta mensam, ex quo ritu, etiam nunc, mansit phrasis, qua dicimus accumbere mensæ, id est, accubare mensæ, cum illi more nostro assidemus, hucvsque Cornelius; ergo cum Christus celebrauerit recumbendo, id est more nostro sedendo; vt ait Cornelius, celebrare stando non est de iure naturali, nec diuino, sed solum de iure Ecclesiastico;

nam

nam si esset de iure naturali Christus procul dubio illud obseruaret; & patet clarius ex illis verbis Ioannis surgit à cœna, quod verbum supponit antea sedere, nam qui pedibus stat, non potest surgere, sed solum qui sedet, vel iacet, & patet ex Himno quod recitat Ecclesia in festiuitate huius Sacramenti, recumbens cum fratribus: obseruata lege plene cibi illegalibus se dat suis manibus.

Secundo probatur. Quia maior indecentia, & irreuerentia est celebrare capite cooperto, quam sedendo; sed Sacerdos de Pontificis dispensatione potest celebrare capite cooperto; ergo etiam sedendo. Maior videtur certa. Nam capitis nudatio est significatiua nostræ erga Deum obseruantiæ, & reuerentiæ reste Gregorio Giraldo, *Syntogmate 27. Historia Deorum pag. mihi 499.* Et clarius, *patet ex 1. ad Corinthios, cap. 11. n. 4.* vbi ait Apostolus, omnis vir orans, vel prophetans, *velato capite deturpat caput suũ: consonant Concilia Treuirense cap. de Missæ sacrificio, & Medi lanense primum part. 2. tit. de pertinentibus ad celebrationem Missæ*, & patet ex vsu apud Reges, apud quos maior honor est loqui cum rege capite cooperto, quam sedendo; siquidem aliquibus Dynastis caput reges conceditur sedes, non tamen velare apud, vt experientia constat. Minor vero patet ex decreto Sacræ Congregationis rituum confirmato ab Vrbano VIII. vbi ait nemo audeat vti paleato in celebratione Missarum, sine expressa licentia sedis Apostolicæ, & ita tenet Henao, *de sacrificio Missæ, p. 2. d. 27. sect. secunda, numero vigesimo*, Scortia, *libro tertio, cap. quarto*, Lugo, *libro quinto, cap. octauo, quæst. sexta, numero 29.* & alij communiter: ergo sicut Pontifex potest dispensare, vt Sacerdos celebret capite cooperto, ita & quod celebret sedendo.

Tertio probatur ex facto aliquorum Pontificum: Nam Honorius IV. celebrauit sedendo, quia ossa pedum, & manuum fere abstulerat ægritudo. Et Pius III. idem fecit ob cruris vulnus, teste Henao, *de sacrificio Missæ, p. 3. d. 28. sect. 35. num. 666.* Ergo signum est celebrare stando non esse de iure naturali. Nam si esset de iure naturali, Pontifices tale quid non efficerent. Nec obstat id quod ait Espin. *loco citato, num. 981.* prædictos Pontifices in hoc casu non secum dispensasse, sed declarasse, ius naturale ob causas eximias concernentes bonum totius Ecclesiæ in illis casibus eos non obligare, quod efficere posse Pontificem nemo negat, vt ait Amicus, *tom. 7. d. 16. sect. 9. num. 158.* Non obstat inquam, quia de tali causa nobis non constat, sed scimus illos celebrasse, nec scimus dari posse causam conseruantem bonum totius Ecclesiæ, quod Pontifex summus celebret; si ergo celebrarunt, id fecerunt, quia non erat de iure naturali, sed tantum Ecclesiastico.

Quarto probatur. Quia Pontifex potest dispensare cum omnino cœco, vt celebret, vt cum Auila dixi, *in nostro Directorio Confessariorum, p. 2. tract. 13. d. 2. num. 63.* Et cum carente vna, vel ambabus manibus, vt ibi dixi cum Henriquez, *lib. 14. cap. 8. num. 4.* Per manum enim alterius potest eleuare, frangere, & sumere; ergo etiam poterit dispensare cum carente pedibus, vt sedendo celebret; Non enim apparet maior ratio; siquidem maior deformitas est celebrare sine manibus, vel brachiis, quam sine cruribus.

Per quod patet ad Argumenta Espin. Ad primum enim Respondetur, concedendo Papam non posse dispensare in iure naturali, sed tantum illud interpretare ex aliqua causa vrgente. Negatur tamen dari ius naturale de celebrando stando. Ad illud vero, quod ait, quod sancta sancte tractanda sunt concedemus assertum, negamus tamen sacrificium non tractari reuerentia debita iure naturali, eo quod celebrans sedeat ex dispensatione summi Pontificis, sicut non tractatur sacrificium irreuerenter, eo quod Sacerdos celebret cooperto capite ex eadem dispensatione Pontificis, Nam licet celebrare sedendo sit irreuerentia, id intelligitur, quando est sine causa, vt videmus apud Reges, quibus loquitur sedendo, etiam vilis homo, si alias aliter stare non possit, & alias locutio cum Rege sit necessaria ex aliqua iusta causa; causa enim iusta facit licitum, quod sine causa esset illicitum, vt videmus in eo, qui ex iusta causa, & ex concessione Pontificis celebrat cooperto capite. Nec inde fit celebrari hoc sacrificium quasi si vteretur Sacerdos mensa profana, vt ait Espin. Nam in mensa profana stando sæpe comedant homines, magna enim differentia datur, cum Sacerdos, etsi sedendo celebret, celebrat sacris indutus, cum vasis sacris, non ad mensam profanam, sed ad altare sacrum, vt ex se patet.

Ad secundum Respondetur ex facto negatiuo Pontificum nihil inferri. Nam etiam Pontifex nunquam dispensauit, vt vnus frater cum sorore sua nuberet. Et tamen grauissimorum Doctorum opinio est posse in hoc gradu consanguinitatis dispensare, vt cum Escobar, Texeda, D. Thoma, Caietano, & aliis docet Diana, *part. 8. tract. 1. resol. 70.* Ergo quamuis nunquam cum aliquo Eminentissimo Cardinale dispensauerit, non inde inferri potest, non posse absolute dispensare, cum videamus Honorium IV. & Pium III. id secum fecisse. Sed solum inferri potest non euenisse iustam causam ad id faciendum. Ad 3. Respondetur concedendo Pontificem non posse dispensare cum amentibus, cum amentia reddat hominem sine iudicio, & ratione, quæ necessaria est de iure naturali, non solum ad licitam, sed etiam ad validam celebrationem huius sacrificij. Nego tamen non posse dispensare cum omnino cœcis, cum orbatis manibus, vel pedibus, vt *suprà* dixi cum his enim omnibus data sufficienti causa potest Papa dispensare, vt celebrent.

Ad 4. Respondetur concedendo Papam non posse dispensare cum eo, qui non habet alium situm nisi iacentis, vt celebret, Non tamen inde fit, non posse dispensare cum eo, qui non potest celebrare, nisi sedendo. Et ratio est, quia celebrans sedendo nullo exponitur periculo effundendi sanguinem, qui autem iacendo celebraret euidenti periculo exponeretur effundendi sanguinem. Et hac ratione negat Nugnus, *in 3. partem, q. 74. dub. 4. ad 2.* posse Papam dispensare cum omnino cœco, vt celebret propter periculum effundendi sanguinem, quæ effusio esset contra ius naturale tractandi sancta sancte. Tum quia talis situs est totaliter repugnans confectioni huius sacrificij, siquidem nec posset vestibus sacris decenter indui, nec ad altare assistere, nec aliquam

quam efficere cæremoniam, & licet eas omnes posset facere per aliam, vt qui caret manibus, vt *suprà* diximus, adeo in omnino iacente videtur dari maior deformitas, quam in manibus orbato, ob quod non audeo talem potestatem Pontifici concedere, vt etiam eam illi negat prædictus Espin. *loco citato, num.* 983. In iacente namque semper datur periculum effundendi sanguinem, quod non datur in manibus orbato.

Sed quæres, quæ causa requiratur, vt summus Pontifex dispenset cum Sacerdote, vt sedendo celebret? Respondeo ad hoc requiri causam grauissimam, & ad bonum publicum pertinentem. Talem autem reputarem, si in aliquo Regno non daretur, nisi vnus tantum Episcopus, nec Papam vellet alium dare ob aliquam sibi iustam causam, nec Rex illius regni alium vellet admittere, qui non fuisset prouisus ad sui nominationem, & præsentationem, vt accidit annis præteritis in nostro Regno Lusitaniæ, per spatium 27. annorum, nam si detur hic casus, & talis Episcopus ob dictam infirmitatem non posset celebrare, nisi sedendo, tunc posset Pontifex licite huic Episcopo concedere, vt sedendo celebraret, ad conferendos ordines sacros ritibus præscriptis ab Ecclesia, hæc enim causa videtur satis vrgens, & sufficiens. Et idem putarem, si in aliquo regno, vel prouincia non esset, nisi vnus Sacerdos, ne fideles multo tempore carerent hoc sacrificio, vt sæpe accidit in partibus Americæ, & in partibus Orientalibus. (60)

Ob autem deuotionem specialem cuiuscunque, etiam Cardinalis, non tamen ipsius Pontificis, id non auderem licite, absque peccato saltem veniali, summo Pontifici concedere, cum cuiuscunque deuotioni, aliis mediis posset succurri, vt receptione Sacramenti more laïcorum, maiori deuotione, &c. Dixi non tamen ipsius summi Pontificis; Nam summo Præsuli, ob Eminentiam suæ dignitatis in tota Ecclesia, non id auderem negare, etiam ob solam propriam deuotionem, & affectum celebrandi, cum videam id ipsos aliquando fecisse, & nobis non constat habuisse aliam causam, quam propriam deuotionem, & affectum ad hoc sacrificium, quæ causa in tanto Præsule, ratione exempli, respectu aliorum Prælatorum, qui absque vlla causa multoties omittunt celebrationem huius sanctissimi sacrificij ad eos excitandos ad illius deuotionem, & quotidianam celebrationem, sufficiens causa mihi videtur, vt summus Pontifex id possit efficere, vt sæpe fecerunt alij summi Pontifices prædecessores. (61)

Ex quibus colligitur nostrum religiosum non debere postulare talem dispensationem, siquidem eam ei non concedet summus Pontifex, non ex defectu potentiæ, sed ex defectu causæ sufficientis, & proportionatæ, vt *suprà* diximus, quæ semper requiritur ex parte dispensantis, etiam in propria lege, vt euitetur saltem culpa venialis, vt cum aliis docet Diana, *p.* 8. *tract.* 3. *resol.*6. & hæc saluo semper meliori iudicio. (62)

CONSVLTVM CIII.

De religioso veneno occidente suum prælatum, an incurrerit excommunicationem, & irregularitatem, & à quo possit absolui, & dispensari in irregularitate casu, quo contraxisset excommunicationem, & irregularitatem.

SVMMARIVM.

1. *Ponitur casus, seu factum.*
2. *Aliqui dixerunt propinantem venenum Sacerdoti, etiamsi hausto veneno Sacerdos moreretur non incurrere excommunicationem,* si quis suadente Diabolo.
3. *Ponitur illorum fundamentum.*
4. *Alij dixerunt propinantem venenum clerico non incurrere excommunicationem* si quis suadente, *etsi mors subsequatur, si post propinationem veneni pœnituit facti propinantem ante mortem propinati.*
5. *Ponitur illorum ratio.*
6. *Idem dicunt alij de irregularitate.*
7. *Religiosus propinans venenum suo Prelato, si mors secuta fuit, & incurrit excommunicationem* si quis suadente Diabolo, *& irregularitatem.*
8. *Propinatio veneni est iniectio violenta manuum, ex qua mors sequitur.*
9. *Propinans venenum habet se vt explodens sclopetum.*
10. *Ponitur quoddam argumentum in contrarium, & soluitur.*
11. *Mandans, aut consulens occisionem clerici incidit in excommunicationem si quis suadente, & in irregularitatem, secuta morte.*
12. *Ponitur quadam obiectio in contrarium, & soluitur.*
13. *Ponitur aliud argumentum in contrarium.*
14. *Respondetur eidem argumento.*
15. *Ponitur aliud argumentum in contrarium, & soluitur.*
16. *Qui propinauit venenum, & fecit violentiam natura, & persona.*
17. *Quoad hoc non potest separari persona à natura.*
18. *Ecclesia potest punire peccata præterita, etsi per pœnitentiam sint retractata.*
19. *Aliqui dixerunt irregularitatem ex homicidio simpliciter voluntarie tolli posse per bullam cruciata in foro conscientia.*
20. *Ponitur illorum ratio.*
21. *Idem possent prædicti Doctores dicere de priuilegiis Regularium.*
22. *Probatur ratione.*
23. *Qui alteri propinauit venenum, ex quo mors secuta est non potest dispensari in irregularitate per bullam cruciata, vel per priuilegia Regularium.*
24. *Nemine censura non venit irregularitas, etiam ex delicto.*

25 *Irregula*

25 *Irregularitas ex delicto erogatur per modum pœnæ punitiua, ex se perpetua.*
26 *Non tollitur per absolutionem, sed per dispensationem.*
27 *Ita tenet stylus Curiæ.*
28 *Stylus Curiæ facit ius.*
29 *Sub nomine censuræ nulla venit irregularitas.*
30 *Etiam stando in opinione dicente irregularitatem ex delicto esse censuram, adhuc irregularitas ex homicidio voluntario non potest tolli per bullam cruciatæ.*
31 *In omni concessione ad dispensandum in irregularitatibus semper irregularitas ex homicidio voluntario censetur exclusa.*
32 *In generali concessione non veniunt ea, quæ quis verosimiliter non esset concessurus.*
33 *Idem dicendum est de priuilegio Regularium.*
34 *Iudicium authoris circa probabilitatem prædictæ opinionis exprimitur.*
35 *Religiosus potest dispensari à suo prelato regulari in irregularitate ex homicidio voluntario, siue homicidium fuerit occultum, siue publicum.*
36 *Referuntur varia ad id priuilegia.*
37 *Ponitur specialissimum, & notandum priuilegium in hac materia.*
38 *Ponitur argumentum in contrarium.*
39 *Ponitur illius solutio.*
40 *Verbum*, alias, *regulariter comprehendit solum similia, at si illi addatur signum vniuersale, quiuis, comprehendit maiora expressis.*

CASVS, SIVE FACTI SPECIES.

QVIDAM Religiosus propinauit venenum suo Prælato, quo hausto breui tempore mortuus est Prælatus.

1 Quæsitum fuit à me primo. An talis religiosus incurrerit excommunicationem, *si quis suadente Diabolo*, & irregularitatem? Secundo. An dato quod incurrerit, possit absolui a censura, & dispensari in irregularitate per bullam cruciatæ, à quocunque Sacerdote approbato, vel per priuilegia suæ Religionis ab alio Religioso? Tertio an dato, quod non possit dispensari in irregularitate ab alio Religioso per priuilegia, vel per bullam cruciatæ, An possit à suo Prælato regulari dispensari in irregularitate.

RESPONSIO AVTHORIS PRIMO QVÆSITO,

An talis religiosus occidendo veneno suum Prælatum incurrerit excommunicationem si quis suadente Diabolo, *& irregularitatem?*

2 ALiqui Doctores voluerunt asserere propinantem venenum Sacerdoti, etiamsi hausto veneno talis Sacerdos moreretur, non incurrere excommunicationem capitis si quis suadente Diabolo. Ita Emmanuel Rodriguez, *in summa verbo excommunicatio*, *a n. 13. cap.8.* Affirmans sic respondisse præcipuos doctores, & magistros Salmanticéses, & eum ita refert, & sequitur P. Auila, *de censuris, p.2. cap. 5. disp. 2. dub 12.* Et non dissentit P. Fr Ludouicus à Conceptione, *in suo examine veritatis, part. 1. de matrimonio casu vltimo n. 22.* quorum ratio est.

3 Quia *cap. si quis, suadente Diabolo* dicit, si quis manus violentas, &c. Sed non occidit clericum manibus violentis, qui illum occidit propinando ei venenum; ergo non incurrit prædictam excommunicationem si quis suadente Diabolo, nec etiam incurrit irregularitatem. Maior est certa. Minor vero probatur, quia qui propinauit venenum, non intulit vim personæ clerici, sicut ille qui per vim illud faceret sumere venenum, sed solum intulit vim naturæ; Nam persona libenter bibit venenum, ignorans esse venenum; ergo cum vim personæ clerici non intulerit, sed illius naturæ, non incurrit dictam censuram, nec irregularitatem.

4 Non multum discrepant ab his Autoribus alij, qui dicunt propinantem venenum clerico non incurrere excommunicationem si quis suadente, etsi mors subsequatur, si post propinationem veneni, pœnituit facti ante mortem propinati: ita docet Marcus Serra, *1.2.q.62.art.7. dub. 1.* Nec dissentit Diana, cum Machado, Hieronymo Garcia, & Mazuchelo, à se relat. *p.8. tract.7. resol. 85. & p.*[illegible] *tract 4 resol* ,6. & in hoc sensu Ego ipse probabile iudicaui, licet contrarium tenuerim, *in nostro Directorio Confessariorum, p.2. tract. 5 d.*[illegible]*n.341.*

5 Ratio horum Doctorum est, quia si quem propinato veneno clerico pœniteat facti ante mortem clerici, iam in eo non perseuerat contumacia, nec peccatum actuale; ergo in foro conscientiæ non incurrit dictam censuram tempore quo clericus moritur; nam hæc supponit peccatum, & contumaciam, quæ per pœnitentiam fuere deleta. Et idem a fortiori debemus 6 dicere de irregularitate, nam cum per pœnitentiam tollatur contumacia, non potest incurri irregularitas ex delicto in sententia illorum qui dicunt, irregularitatem ex delicto esse censuram, & ita non solum de alijs censuris, sed etiam de irregularitate docet hanc sententiam cum Mondegatensi Fr. Christophorus à Sancto Ioseph, *verbo censura, dub. 2. §. 5. num. 9.* quem Ego retuli, *in nostro Directorio Confessariorum, part. 2. tract. 12 d. 1. n. 33.*

7 Verum quidquid sit de probabilitate huius sententiæ, saltem quando post propinationem veneni quem pœnituit, vel confessus est, vt dixi loco citato nostri Directorij Confessariorum. Absolute dicendum est, talem religiosum etiam in foro conscientiæ incurrisse excommunicationem, & irregularitatem, etiam in sententia eorum, qui dicunt irregularitatem ex delicto esse censuram, vt sunt Corduba, Medina, Gutierrez, Veiga, Bañes, Christophorus à sancto Ioseph, quos Ego retuli, *in nostro Directorio Confessariorum, part. 2. tract. 12. d. 1. numero 1.* & hoc, siue pœnituerit, vel non pœnituerit facti.

8 Ratio fundamentalis est: quia propinatio veneni est iniectio violenta manuum, ex qua mors sequitur; ergo per illam incurritur censura, & irregularitas. Antecedens probatur, quia ad iniectionem manuum violentam non est opus vt ipsa

ipſæ manus violentæ aliquid agant, ſed quod 9 peragant aliquid, quod è manibus prodiens operetur violenter, ſicut excutiens ſtlopetum nihil immediate per violentiam operatur, ſed globus igneus, qui inde excutitur mortem infligit, quod nullus negabit ſufficere ad violentam manuum iniectionem; ſed venenum propinatum habet ſe ſicut globus igneus, & propinans venenum ſicut excutiens ſtlopetum; ergo ſicut per mortem inflictam exploſione ſtlopeti incurritur cenſura, & irregularitas, ita per propinationem veneni.

Nec obſtat, quòd globus igneus operetur ci-10 tius, & venenum tardius, nam id per accidens eſt, & aliquando venenum eſt adeo actiuum, vt illico operetur. Nec etiam obſtat quod venenum hauriat ipſe occidendus libenter, exploſionem vero ſtlopeti recipiat nolens, & repugnans. Nam dari etiam poteſt caſus, vt quidam globo igneo exploſo à ſtlopeto occidatur non repugnans, vt ſi inuaderetur, & repente in eum explodatur ſtlopetum, cuius ictum quando præſentit iam eſt mortuus, vel pœne mortuus, vt accidit in eo qui bibit venenum, qui illius efficaciam non ſenſit, niſi quando venenum incepit operari; quod autem ipſe ſibi propinaret venenum, fuit ex ignorantia, ſicut ille qui quietus ſtetit quando in eum exploſerunt ſtlopetum.

11 Secundo probatur, quia mandans, aut conſulens occiſionem clerici, incidit in excommunicationem, *ſi quis ſuadente Diabolo*, & in irregularitatem; ergo & qui venenum clerico propinauit: antecedens eſt certum, & illud docent Molina, *de iuſtitia*, *tract.* 3. *d.* 52. Suarez, Laiman, Nauarrus, Iulius Clarus, Sanchez, Auila, & alij communiter, quos refert, & ſequitur Mendo, *in ſtatera opinionum differt.* 73. *q.* 11. *n.* 146. Conſequentia recte infert. Nam ſicut propinans venenum non exercet violentam iniectionem manuum immediate, ſed mediante veneno, ita mandans & conſulens non immediate occidit, nec violentam manuum iniectionem exercet, ſed ſolum aliquid immediate, & non violenter operatur, ex quo poſtmodum violenta iniectio manuum exequitur; ergo ſicut in hoc caſu mandans, & conſulens ſecuto effectu incidunt in excommunicationem, & irregularitatem, ita & propinans venenum.

12 Nec obſtat quod propinans venenum poſſit ante mortem clerici pœnitere; Nam ex ſua parte malitiam operis prohibiti iam compleuit, & mors ſolum expectatur, vt conditio ad contrahendam pœnam iure inflictam, ſicut qui iniecit lapidem, vel exploſit in clericum ſtlopetum, antequam effectus ſequeretur ſtatim poteſt pœnitere, & tamen id non ſufficit ad euadendam cenſuram, vel irregularitatem, vt docet Innocentius *in cap. ad audientiam*, *de homicidio*, & cum communi ſententia tenet Mendo, *ſuprà*, *n.* 147.

13 Dices, qui mandauit fieri homicidium clerici, vel dedit de illo perpetrando conſilium, ſi poſt mandatum, vel conſilium reuocauerit, mandatum, vel conſilium ſi iam non potuit intimare reuocationem mandati, vel conſilij mandatario, vel conſiliario, non incurrit cenſuram *ſi quis ſuadente Diabolo*, nec irregularitatem, nec tenetur ad reſtitutionem, quia ceſſauit contumacia; Poſita namque reuocatione quantum eſt ex parte mandantis, vel conſulentis, actio ſubſequens non amplius habet illum influxum à mandato, vel conſilio, vt cum Laiman, docet Gibalinus, *de cenſuris diſquiſitione* 5. *q.* 3. *n.* 38. & Ego dixi *in noſtro Directorio Confeſſariorum*, *tract.* 12. *d.* 1. *ſect.* 5. & cum Frondogarence Fr. Chriſtophorus à ſancto Ioſeph. *ſuprà n.* 9. Ergo idem dicendum eſt in caſu præſenti, nam ſicut quando eſt impoſſibile mandanti intimare reuocationem mandati mandatario, excuſatur à cenſura, & irregularitate, ita qui propinauit venenum clerico, eo quod non poteſt effectum veneni impedire ſi de facto pœnituerit ante mortem propinati, excuſabitur à cenſura, & irregularitate.

Non obſtat inquam. Nam datur magna diuer-14 ſitas in vtroque caſu; Nam propinato veneno mors neceſſario ſequitur, ſicut exploſo ſtlopeto, vel iacta ſagitta; Vnde iam non eſt in manu propinantis venenum, vel proiicientis ſagittam effectum naturalem, & neceſſarium impedire, vnde ex ſuppoſitione, quod propinauit venenum, iam neceſſario voluit mortem ſecutam. In noſtro autem caſu, non ita eſt. Nam dato conſilio, & mandato, adhuc poteſt qui conſilium dedit, vel mandatum, impedire effectum, intimando reuocationem mandati mandatario. Vnde ſi vere mandans, vel conſulens reuocauit mandatum, vel conſilium, & procurauit intimare reuocationem mandatario, ſi alias non potuit intimare, effectus ſecutus fuit per accidens reſpectu mandati, vel conſilij illius, cum iam in illud non concurrerit, & imputabitur mandatario, vtpote cauſæ liberæ, qui potuit aduertere, quod poſt mandatum, potuerit mandans, vel conſulens reuocare mandatum, vel conſilium ad tempus, quod iam ei non poſſet intimare reuocationem mandati, vel conſilij: Vnde ſemper tenebatur abſtinere à perpetrando mandato, vel conſilio, quod ſi noluit, niſi executioni mandare, non mandanti, vel conſulenti imputabitur, ſed ipſi mandatario, vel conſiliario, quod tamen non accidit in veneno, vel ſagitta, quæ non ſunt cauſæ liberæ, ſed neceſſariæ, & poſito impulſu proiicientis vel propinantis, neceſſario operantur.

Nec obſtat ſi dicas, cenſuram, vel irregulari-15 tatem non poſſe incurri ſine peccato, ſed quando iſte homo veneno propinato moritur, iam qui ei venenum propinauit eſt in gratia, & alias quando propinauit venenum non incurrit cenſuram; ergo nec etiam ſecuta morte incurrit cenſuram, vel irregularitatem. Non obſtat inquam. Reſpondetur namque quod non eſt neceſſe, quod tempore quo quis excommunicationem, vel irregularitatem contrahit peccatum committit, ſed ſufficit quod illud antea perpetrauerit, & poſtea conditio, aut tempus adueniat pro quibus in iure, aut ab homine lata eſt excommunicatio. Patet exemplo in eo, qui mandauit occidere clericum, ſi dormiens aut ebrius ſit, cum mandatum exercetur, tunc enim, & non antea, incidit in excommunicationem: Nam Eccleſia poteſt punire peccata præterita quantumuis homò iam ſit iuſtificatus, vt bene notat Suarius, *de cenſuris d.* 5. *ſect.* 1. *num* 2. Mendo, *ſuprà*, *n.* 149. Ego ipſe, *in noſtro Directorio Confeſſariorum. part.* 2. *tract.* 5. *d.* 6. *num.* 341.

Et ex his facilis eſt reſponſio ad rationes pro contrariis ſententiis Ad rationem pro ſententia Roderici, & illius ſequacium. Reſpondetur, negando minorem. Ad rationem Reſpondetur, quod

qui

16 qui propinauit venenum, & fecit violentiam naturæ, & personæ; impossibile enim est, quod detur violantia naturæ clerici, quin etiam detur 17 violentia personæ, cum illa natura, & vita clerici sit in persona clerici, & quo ad hoc non potest separari à persona; vitæ enim & personæ clerici fit iniuria, & non vitæ aliorum; quod probatur exemplo. Nam si quis tormentum igneum contra clericum excutiat, nec tamen globus igneus illum tangat, sed tamen clericus pauore pertetritus illic concidat defunctus, is qui explosit tormentum ferreum incurrit excommunicationem, & irregularitatem, vt ducent Filiucius, & Bonacina, quos refert, & sequitur Mendo, *supra, num.* 152. & tamen nulla vis inflicta fuit personæ, sed naturæ, quam pauor causatus ab explosione tormenti interemit, ergo sicut in hoc casu, qui explosit tormentum ferreum incurrit censuram, ita & qui propinauit venenum. Ad rationem pro parte aliorum Doctorum Respondetur, Ecclesiam posse punire pec-18 cata præterita, & si iam per pœnitentiam sint retractata, vnde non sufficit pœnitentia ex parte propinantis venenum, quia effectus necessario secutus fuit ex propinatione, vt *suprà* diximus.

RESPONSIO AVTHORIS SECVNDO QVÆSITO.

An dato quod dictus religiosus incurrerit censuram, & irregularitatem possit absolui à censura, & dispensari in irregularitate per Bullam cruciata, vel per priuilegia suæ Religionis?

NOn defuerunt Doctores asserentes homicidam simpliciter voluntarium, qualis fuit, qui 19 propinauit venenum suo Prælato, secuta morte, posse absolui à censura, & irregularitate ex homicidio voluntario in foro conscientiæ per bullam Cruciatæ. Ita Ludouicus à Conceptio-20 ne, *in suo examine veritatis tom.*2.*tract.*1.*lib.*6.§.11. *numer.* 16. Et videtur ei assentiri Ausonius, *in summ. Diana, verbo censura n.* 1. Ratio est, quia probabilis est opinio defendens omnem irregularitatem ex delicto esse censuram, vt tenent Curduba, Medina, Gutierres, Veiga, Bañes, Christophorus à Sancto Ioseph, quos ego retuli *in nostro Directorio Confessariorum, part.* 1. *tract.* 11. *d.*1. *num.*1. Cruz, *p.* 2. *tract. de irregularitate dub.* 15. *conclusione* 2. probabile putat, Diana, 1. *part. tract.* 11. *resol.* 17. Trullenc. *in bullam lib.* 1. §.7. *cap* 2. *dub.* 13. *n* 4. Fr. Barnabas Gallego, *in bullam, cap.*9. *p.* 2. *dub.* 137. *prope finem*, sed per bullam Cruciatæ potest quis absolui semel in vita, & semel in articulo mortis ab omnibus censuris Papæ reseruatis, etiam publicis; pro foro conscientiæ, non tamen externo, vt cum communi sententia ait Mendo, *in sua statera opinionum, differt.* 14. *q.* 8. *num.* 104. & toties quoties ab omnibus censuris occultis Papæ reseruatis excepta hæresi, vt tenet cum Egidio, Sanchez, Diana, Fragoso, Quitanaduenas, Escobar, idem Mendo, *ibi, num.* 101. Ergo stando in hac opinione potest, qui venenum clerico propinauit absolui per bullam cruciatæ ab excommunicatione capitis si quis suadente Diabolo, & ab irregularitate, quam contraxit ex homicidio voluntario ob mortem secutam pro foro interno, imo & pro foro externo, licet talis absolutio non ei suffragetur pro foro externo, ne forum exterius turbetur, vt rectè notauit Mendo, *supra, num.* 104. Non enim adest decretum, vel lex, aut præceptum, talem irregularitatem excludens in rei veritate.

Et idem posset dicere prædictus Ludouicus à Conceptione posse fieri per priuilegia regularium, 21 nam hi etiam possunt absoluere suos pœnitentes vndequaque venientes ab omnibus censutis Sedi Apostolicæ reseruatis extra bullam cœnæ, non solum semel in vita, vt fit per bullam, sed toties quoties, etiam si casus sint publici, vt pa-22 tet ex priuilegio Pauli III. & aliis, quæ retuli *in nostro Directorio Confessariorum, p.* 1. *tract.* 1. *d.* 3. *n.*36. & ibi cum Sanchez, Couar. Rodriguez, Metola, Vidal, Sotbo, & aliis multis. Ego ipse dixi, *n.*38. Vnde cum nullum sit decretum, nulla vel lex, aut præceptum, talem irregularitatem excludens, etiam respectu Regularium idem posset prædictus Ludouicus affirmare de priuilegiis regularium.

Verum, quidquid sit de probabilitate huius sententiæ prædicti Ludouici, ego absolute dico, 23 quod licet ille qui veneno suum Prælatum occidit, possit per bullam Cruciatæ, vel per priuilegia Regularium absolui à censura si quis suadente Diabolo, vt asserunt prædicti Doctores; Non tamen potest dispensari in irregularitate ex tali homicidio simpliciter voluntario prouenien-te. Ratio fundamentalis est, quia per bullam solum potest quis absolui semel in vita, & semel in articulo mortis à casibus Papæ reseruatis excepta hæresi, vel à casibus Episcopalibus toties 24 quoties, vt constat ex ipsa bulla, & tenent omnes, sed nomine censuræ non venit vlla irregularitas etiam ex delicto; ergo irregularitas ex homicidio voluntario non potest tolli per bullam.

Minor patet quam colligitur *ex cap. quærenti de verborum significatione*, & eam tenet cum D. Thoma, Caietano, Ledesma, & aliis Diana, *p.* 1. *tract.* 11. *resol.* 17. Scotus, Saiius, Cartusianus, Couarruuias, Villadiego, Parisius, Cenedo, Trullenc. Viualdus, Gomez, Nauarrus, Maiolus, Acosta, Zerola, Llamas, Bardi, Zechius, Graffis, Sanctarellus, Basillus, Toletus, Suarez, Auila, Reginaldus, Laiman, Homobonus, Sanchez, quos refert, & sequitur Mendo, *in sua statera differt* 14. *quæst decima quinta, numero* 150. Ostenditur Ratione. Nam irregularitas, etiam ex delicto, non irrogatur per modum pœnæ medicinalis, sed per modum pœnæ punitiuæ, ex se perpetuæ, vnde non tollitur per absolutionem, sicut censura, sed per dispensationem, vt cum Palao, Bonacina, Bassæo, & aliis dixi, *in nostro Directorio Confessariorum, part.* 1. *tract.* 12. *d. vnum.* 5.

Hinc fit quod Clemens VIII. anno 1593. in Iubilæo, quod concessit post facultatem 25 absoluendi à censuris, expressit facultatem dispensandi in irregularitate, quæ expressio superflua esset, si irregularitas ex delicto esset censura, & ita tenet Stylus Curiæ, vt docet Nauarrus, Saitus, Trullenc. quos refert & sequitur Mendo, *suprà. num.* 153. qui facit ius, *iuxta cap.*

28 *ex literis de constitution. cap. quam graui de crimine falsi*; ergo sub nomine censuræ non venit quælibet irregularitas ex delicto; ergo cum per bullam solum possit quis absolui à censuris Papæ reseruatis, nullo modo potest dispensari, iste homicida 29 voluntarius ab irregularitate.

Imo addo, Quod etiam stando in sententia 30 asserente irregularitatem ex delicto esse censuram, adhuc irregularitas ex homicidio simpliciter voluntario non potest tolli per bullam cruciatæ. Ita supponit Mendo, *in sua statera opinionum differt. 14. q. 15. num.* 148. Vbi ait, solum est sermo de irregularitate contracta in puram pœnam delicti, [excepta adhuc ea, quæ contrahitur ex homicidio voluntario.] Et ratio est, quia in omni priuilegio in quo conceditur potestas absoluta ad dispensandum in omnibus irregularitatibus, si non fiat mentio de irregularitate ex homicidio voluntario, semper talis irregularitas censetur exclusa, nam in generali concessione non veniunt ea, quæ verosimiliter quis non 31 esset concessurus, *l. obligant.* 6. & ibi Glossa & cum Fr. Martino à Sancto Ioseph, Ego dixi, *in* 32 *nostro Directorio Regularium p. 1. tract. 2. d. 1. n.* 93. Sed in tali priuilegio nulla fit expressio irregularitatis ex homicidio voluntario; ergo etiam stando in dicta sententia irregularitas ex homicidio voluntario censetur exclusa.

33 Et idem dicendum est de priuilegio regularibus concesso propter eandem rationem, Quamuis non improbem prædictam opinionem Ludouici à Conceptione, cuius probabilitatem aliis indi- 34 candam relinquo, Ego enim non solum Authorum opiniones improbare, est qui indicet, solet enim summus Pontifex opiniones improbabiles, non solum improbare, sed etiam anathematizare, vt fecit Alexander VII. in suo decreto, quod refert idem Ludouicus, *in 2. tom. Examinis veritatis in fine tomi.*

RESPONSIO AVTHORIS TERTIO QVÆSITO,

An dato quod talis homicida non possit dispensari in irregularitate per bullam vel priuilegia regularium, an saltem à à suo Prælato regulari possit dispensari in irregularitate ex tali homicidio voluntario?

35 HVic tertio quæsito. Respondi talem Religiosum posse à suo Prælato regulari dispensari in hac irregularitate contracta ex homicidio simpliciter voluntario, & hoc siue homicidium fuerit occultum, siue publicum. Ita quando homicidium non est notorium concessit Martinus V. vt testatur Rodriguez, Cordoss, Molina, Portel. quos refert, & sequitur Bordonus, 36 *tom* 1. *resol.* 13. *num.* 5. Idem concessit Pius V. etiam quando homicidium fuerit publicum, dummodo patratum fuerit ante ingressum Religionis vt testatur cum Lezana, Pelizario, Diana, *p.* 10. *tract.* 2. *d.* 1. *n.* 81.

Sed quia hæc priuilegia sunt limitata. Accipe aliud Pauli III. in quadam bulla concessa 37 Prælatis Valesoleranis, in qua eis concedit, vt singulis annis, prima die lunæ Quadragesimæ, possint dispensare cum suis subditis in omni irregularitate, quauis occasione, vel causa contracta, vbi nihil excepit, nec etiam homicidium voluntarium publicum, quæ bulla confirmatur alia Sixti IV. Concessa Carthusiensibus, in qua Pontifex eandem facultatem illis concedit, vt testatur Portel, *in Additionibus ad dubia regularia verbo dispensare, n.* 5. & ita tam de homicidio voluntario occulto, quam publico tenent idem Portel. *loco citato*, Bordonus, quem refert Diana, *p.* 4. *tract.* 2. *resol.* 65. Peirinis *de Prælato tom.* 2. *q.* 2 *cap.* 5. §. 8. & cum Bauni, & Fr. Martino à Sancto Ioseph, Ego ipse, *in nostro Directorio Regularium loco citato, n.* 92.

Nec obstat si dicas in hac concessione non fieri mentionem de irregularitate ex homicidio voluntario; sed per nos quando in generali concessione ad dispensandum in omni irregularitate non fit mentio homicidij voluntarij, talis irregularitas ex homicidio voluntario semper censetur exclusa; ergo in tali priuilegio non conceditur Prælatis regularibus potestas ad dispensandum in irregularitate proueniente ex homicidio voluntario, præsertim quando fuerit publica, siquidem de tali irregularitate non fit mentio in illo priuilegio. 38

Non obstat inquam: Respondetur namque, cum Fr. Martino à S. Ioseph, *fol.* 35. *n.* 4. Hoc ita esse, quando priuilegium absolute tantum concedit facultatem generalem ad dispensandum in omni irregularitate. Hoc autem priuilegium Pauli III. & Sixti IV. est magis generale: Nam vltra quod dicit, posse dispensare in omni irregularitate addit, quauis occasione, vel causa contracta, quæ verba tam vniuersalia ampliant dispositionē iuxta Glossam *in clement. C. de re iudicata, verbum, quauis vbi probatur verbum aliis comprehendere regulariter solū similia, at si addatur signū vniuersale quivis, comprehendere maiora expressis, quā* Glossam *vt singularem commendat* Panormitanus *1. p. cons. consilio. vltimo. n.* 5. Barbosa *in c.* 3. *de approbat.* Vnde respondetur ad argumentum, illā regulā in generali concessione non veniant ea, quæ quis verosimiliter non esset concessurus, & alias leges citatas intelligi, quando verba priuilegij tantum sunt generalia, Non tamen quando addantur alia verba adeo vniuersalia, vt in priuilegio præsenti, vt latius dixi *in nostro Directorio Regularium p.* 2. *d.* 1. *n.* 1. *tract.* 93. per quod patet ad replicam, quæ ex priuilegio bullæ cruciatæ posset fieri. 39 40

CONSVLTVM CIV.

De quodam Prælato regulari, an posset recusare suum visitatorem regularem in generali sui Conuentus Paternali Visitatione, eo quod ei dederit per scriptum articulos culparum, vbi an etiam potuerit ab eo ad definitorium generale appellare.

SVMMARIVM.

1 *Ponitur casus, seu factum.*

2 *In generali visitatione paternali, quæ solet fieri à*

à Prouincialibus in Conuentibus, non potest Prælatus, nec fratres visitatorem reuocare.

3 In visitatione generali nemini potest resultare infamia.

4 In visitatione generali solum potest visitator castigare culpas leues.

5 Si ex visitatione generali resultauerint graues culpæ, debet visitator procedere ad inquisitionem specialem, & citare reum, & dare ei articulos culparum.

6 Non tenetur visitator in inquisitione speciali facere nouum processum ad procedendum contra grauiter culpatum, sed ex probationibus visitationis generalis potest procedere contra reum, nullo alio processu facto.

7 Causa religiosorum resoluuntur de plano, non seruatis apicibus iuris.

8 Testes qui cum iuramento deposuerunt in visitatione generali, non est necesse quod ratificent suum dictum in inquisitione speciali.

9 Testes in generali inquisitione debent deponere cum iuramento, etiam de iure nostro, quando deponunt de aliquo in re graui.

10 In casu nimis graui, melius faciet Prouincialis, si formet nouum processum, & iterum enquirat testes, &c.

11 Prædictus Prior optime poterat re[illegible] Prouincialem si alias habebat iustam causam recusandi.

12 Illa exhibitio articulorum culparum est effectus visitationis specialis contra dictum Priorem.

13 Visitator potest recusari à religiosis, si habeant legitimam causam, quando contra eos procedit specialiter.

14 In visitatione generali non potest visitator inquirere de culpis alicuius in particulari.

15 Ponitur argumentum in contrarium, & soluitur.

16 Visitatio generalis non fit ad damnandum, nec ad decidendum in rebus grauibus, sed ad inueniendum, & præparandum.

17 In rebus leuibus, quæ non afferunt infamiam religiosis potest visitator ex visitatione generali procedere ad supplicium religiosorum secundum constitutiones, & consuetudinem approbatam religionis, sola audita parte sine processu, &c. nec admittendo recusationes, aut appellationes.

18 Religiosi renunciarunt in professione, vt in his rebus cum eis obseruetur ordo iudicialis.

19 Regulares non secundum iura, sed iuxta eorum consuetudines, & generalia statuta debent puniri, si delinquant.

20 Prior, nec alius Religiosus non potest impedire visitationem generalem, quantumuis suspectus sit visitator.

21 Visitatio generalis tendit ad bonum commune.

22 Quando visitator ex generali visitatione descendit ad visitationem specialem dando alicui articulos culparum in re graui, potest licite à quolibet recusari, si habeat legitimam causam, & ab eo appellare.

23 Ponitur argumentum in contrarium.

24 Ponitur illius solutio.

25 Visitator ex eo solum quod in visitatione speciali dederit articulos culparum in scriptis, vel in voce non potest recusari.

26 Inquisitio specialis regulariter fit in scriptis.

27 Dare articulos culparum in scriptis in visitatione speciali nulli affert iniuriam, imo de ordinario ita dantur.

28 Visitator in visitatione speciali potest dare articulos culparum, vel scripto, vel viua voce.

29 Excipe si culpa multa sint, nam tunc debent dari in scriptis.

30 Scriptura non est de substantia rei gestæ, nisi quando lex specificat, vt fiat per scripturam.

31 Regulares non tenentur seruare apices iuris, sed solum illud, quod est de substantia.

32 Quod culpa dentur in scriptis, vel viua voce pertinet ad apices iuris, & non ad substantiam, excepto quando lex id specificat, vel culpa multa sunt.

33 Reus non potest recusare iudicem, eo quod in visitatione speciali ei det articulos culparum sine scripto, voce tenus.

34 Dare scriptis vel voce tenus articulos culparum in visitatione speciali est liberum visitatori, exceptis duobus casibus supra relatis.

35 Ponitur obiectio in contrarium, & soluitur.

36 Recusatio non est nulla, eo quod fiat viua voce, & non in scriptis.

37 Recusans solum tenetur coram recusato assignare causas recusationis, quod potest fieri verbo tenus.

38 Appellatio, si non fiat in scriptis est nulla.

39 In appellatione assignat lex pro forma scripturam.

40 In appellatione scriptura pertinet ad substantiam.

41 In recusatione requiritur expressio causæ.

42 Lex præcepit vt in recusatione exprimatur causa recusationis.

43 Quando lex tradit formam substantialem seruandam in aliquo actu, si illa forma non seruetur, ruit actus.

44 Si causa assignata pro recusatione non fuerit iusta, ruit recusatio.

45 Si causa fuerit sufficiens, debet visitator remittere causam alicui personæ graui, & sine suspicione, vt eam iudicet.

46 Potest etiam nominare vnum iudicem arbitrum, & reus alium, qui eam iudicet.

47 Potest etiam visitator associatus alicui religioso graui, sine suspicione causam iudicare.

48 Si causa recusationis fuerit dubia, an sit iusta, vel friuola tenetur iudex vocare arbitros, qui illam iudicent.

49 Melius faciet visitator si eam mittat superiori, vt ipse iudicet, an causa recusationis sit iusta, vel non.

50 Si causa recusationis certo sit friuola, tunc iudex recusatus debet eam reiicere, & procedere contra recusantem.

51 Tunc causa recusationis censetur friuola, quando recusator non allegat specialem inimicitiam visitatoris, contra recusantem, vel aliam causam sufficientem.

52 Prouincialis potest reiicere appellationem, quando solum assignatur pro causa quod dederit

dederit articulos culparum reo in scriptis.

53 *Idem dicendum est quando reus recusauit visitatorem, eo quod dederit ei articulos culparum in scriptis, & ob alias causas.*

54 *Prouincialis licet in visitatione speciali non teneatur dare articulos culparum in scriptis, melius faciet eos dando in scriptis.*

55 *Occurritur cuidam obiectioni, & soluitur.*

56 *Si aliquis in visitatione generali ex malitia, vel ignorantia peccatum occultum Prælati, vel alterius manifestauerit, si peccatum non est in damnum publicum, vel in damnum tertij, vel nimis atrox, non debet Prouincialis ex tali notitia procedere ad inquisitionem specialem.*

57 *In hoc casu solum debet reum fraternaliter corrigere.*

58 *Solum debet Prouincialis ex generali inquisitione descendere ad specialem in aliquo crimine, quando rumor sparsus est per maiorem partem Conuentus, vel quando crimen ita est publicum vt de illo publice sine detractione loqui possit.*

59 *Si peccatum est in damnum commune, vel tertij, vel nimis atrox, in his ad descendendum ex inquisitione generali ad specialem, sufficiunt indicia, vel suspitiones non leues, vel aliqua semiplena probatio.*

60 *Prouincialis potest suspendere ab officio Priorem, quando Prior talem pœnam meretur iuxta ordinis constitutiones.*

61 *Quando recusatio sine causa ab aliquo intentata est, eam potest reijcere visitator.*

62 *Potest castigare recusantem propter intentatam recusationem sine causa, vel cum causa non probata.*

63 *Iuxta nostras leges potest visitator castigare priorem pro recusatione friuola intentata, pœna suspensionis ab officio.*

64 *Pœna priuationis officij de iure nostro imponitur, cuicunque transgressori votorum cum scandalo.*

61 *Prior nolens recipere articulos culparum sine causa data à Prouinciali cum scandalo, transgressus fuit votum obedientiæ.*

66 *Hoc verum est, etsi cum articulis culparum non fuisset impositum præceptum formale.*

67 *Nolle obedire Prælato in facie eius in re graui est peccatum mortale, & contemptus obedientiæ.*

68 *Qui per metum amissionis patrimonij suo beneficio renunciauit illud repetere potest.*

69 *Quæ metu, & vi fiunt, de iure debent in irritum reuocari.*

70 *Renunciatio beneficij facta ob terrorem laicorum, nisi forte iuramento sit confirmata non valet.*

71 *Qui per metum cadentem in virum constantem renunciauit beneficio, illud repetere potest.*

72 *Quæ vi, & metu cadente in virum constantem fiunt, vt irrita debent declarari.*

73 *Timor amissionis famæ, & honoris est cadens in virum constantem.*

74 *Metus incussionis est cadens in virum constantem.*

75 *Renunciatio officij facta ex metu extrinseco iniusto cadente in virum constantem est valida, potest tamen irritari ad petitionem illius, qui metum passus est.*

76 *Metus istius Prioris, ob quem officio renunciauit, non fuit iniustus, sed iustus.*

77 *Renunciatio officij ab illo facta fuit valida, nec potest irritari.*

78 *Ponitur argumentum in contrarium, & soluitur.*

79 *Vt metus sit cadens in virum constantem requiritur, vt incutiens potens sit, & præsumatur probabiliter executurus rem minatam.*

80 *Requiritur vt metum patiens non possit occurrere malis sibi minatis.*

82 *Metus illatus ab eo, qui rem minatam non potest dare executioni non est probabilis.*

82 *Renunciatio officij facta ex timore non cadente in virum constantem est valida, nec potest irritari.*

83 *Professio facta ex timore amissionis rei grauis ignoranter à profitente concepto est valida.*

84 *Metus illatus ex culpa metu patientis non debet illi prodesse.*

85 *Ponitur argumentum in contrarium, & soluitur.*

86 *Qui per metum cadentem in virum constantem officio, vel beneficio renunciauit, talis renunciatio est nulla.*

87 *Timor amissionis honoris, & famæ est cadens in virum constantem, quando illatus est ab eo, qui tali honore, & fama potest priuare.*

88 *Qui ignoranter putauit metum incutientem posse rem minatam dare executioni, cum alias non posset, sibi imputet.*

89 *Metus concussionis est cadens in virum constantem, quando illum incutiens potest dare executioni rem minatam.*

90 *Reuocatio renunciationis facta à renunciante, si non peruenit ad manus superioris ante illius acceptationem, non valet.*

91 *Impedito non currit tempus.*

92 *Si reuocatio renunciationis non peruenit ad manus Superioris ante illius acceptationem, ob culpam alicuius, acceptatio renunciationis est nulla.*

93 *Reuocatio Procurationis ad matrimonium, annullat matrimonium si facta fuit ante contractum matrimonium, etiamsi non peruenerit ad manus Procuratoris ante contractum matrimonium.*

94 *In dubio melior est conditio possidentis.*

95 *In dubiis & in pœnalibus benignior pars est eligenda.*

96 *Reuocatio renunciationis facta per Procuratorem, si non peruenit ad manus Superioris ante illius acceptationem est nulla.*

97 *In hoc casu ius supplet consensum renunciantis.*

98 *Ponitur argumentum in contrarium, & soluitur.*

99 *Quando qui renunciauit officio ob suam ignorantiam, vel culpam fuit causa, quod eius reuocatio renunciationis non perueniret ad manus procuratoris eius nomine renunciantis ante acceptationem renunciationis, reclamatio facta non valet.*

100 *Si renunciatio facta fuit per chartam missam ad Superiorem, aliqui Doctores docent*

in

in validiori per renocationem illius, etiamſi non fuerit intimata ante renunciationis acceptationem.

101 *Contraria ſententia probabilior eſt.*

102 *Probatur ratione.*

103 *Penitur argumentum in contrarium, & ſoluitur.*

CASVS, SIVE FACTI SPECIES.

1 CVm quidam Prouincialis viſitaret quendam Conuentum ſuæ Prouinciæ, inuenit in viſitatione generali Prælatum culpatum, & cum ei dediſſet copiam capitulorum culparum per ſcriptum, vt ſe defenderet, Prælatus noluit accipere copiam capitulorum, ſed Prouincialem recuſauit, dicendo illum non poſſe ex viſitatione generali dare ei articulos culparum per ſcriptũ, ſed ad hoc debere prius procedere inquiſitione ſpeciali cõtra eum, quod cum non fecerit, eum accuſabat propter hanc, & alias cauſas, non tamen hanc cauſam, aut alias dedit per ſcriptum, quod cum vidiſſet Prouincialis, reiecit recuſationem, & cum ſuſpendit ab officio per quatuor menſes, & ei perſuaſit, vt renunciaret officium, alias ipſum præſentaturum eſſe illius culpas definitorio generali, quibus viſis proculdubio definitorium eum eſſe priuaturum ab officio ob talem culpam, eam exponendo. Prior videns reſolutionem Prouincialis, exiſtimans talem culpam eſſe dignam priuatione officij ſecundum legem dictæ religionis renunciauit officium, & miſit renunciationem definitorio. Facta autem renunciatione, & Miſſa definitorio, antequam à definitorio acceptaretur, informatus Prior, quod talis culpa non erat digna priuatione officij, pœnituit eum ſe renunciaſſe, & coram notario publico reclamauit, & annullauit talem renunciationem, & eam reclamationem miſit ad definitorium, ſed quando peruenit iam renunciatio erat acceptata, & nouus prælatus electus, & confirmatus à Definitorio.

Quæſi erunt igitur à me primo. An Prior ille potuerit non acceptare capitula culparum, & recuſare ſuum Prouincialem, eo quod ei dederit capitula culparum in ſcriptis, deducta ex viſitatione generali, & non facta prius inquiſitione ſpeciali? Secundo an dato, quod potuerit prædicta recuſatio fuerit nulla, eo quod eam in ſcriptis non exhibuit, nec aſſignauit aliam cauſam recuſationis, quam dictam? Tertio an Prouincialis potuerit dictam recuſationem vt friuolam reiicere, & dictum Prælatum ſuſpendere ab officio? Quarto an illa renunciatio, quam dictus Prior fecit ex metu fuerit valida? Quinto an per reuocationem factam dictæ renunciationis coram notario annullauerit acceptationem factam à Definitorio generali, & impedierit electionem noui Prælati, etiamſi copia illius non fuerit præſentata definitorio, ante dictam acceptationem renunciationis, & electionem noui Prælati?

RESPONSIO AVTHORIS PRIMO QVÆSITO.

An Prior ille potuerit non acceptare capitula culparum, & recuſare ſuum Prouincialem, eo quod ei dederit capitula culparum in ſcriptis deducta ex viſitatione generali, & non facta prius inquiſitione ſpeciali?

PRo explicatione huius caſus, qui ſanè ordinarius eſt inter regulares notandum eſt, in uiſitatione generali paternali, quam ſolent prouinciales facere in conuentibus ſuæ prouinciæ, non poſſe, nec prælatum, nec alios religioſos illum recuſare, vt infra latius dicemus *conſulto* 110. Ex hac enim viſitatione generali nemini poteſt reſultare infamia, ſiquidem viſitator in viſitatione generali, ſolum poteſt caſtigare culpas leues, ex quarum correctione nemo infamatur, ita habetur in Tridentino *ſeſſ.* 14. *cap.* 20. *de reformatione*, & ibi Barboſa *n.* 11. & idem decidit Paulus 3. in quadam bulla, quam refert Barboſa *de poteſtate Epiſcopi allegat.* 73. *n.* 38. & cum aliis, Paleologus *in deciſionibus, de recuſatione iudicy, deciſione* 346. *num.* 3. *&* 7. Quod ſi ex viſitatione generali reſultauerint contra prælatum, vel alium religioſum graues culpæ, debet viſitator procedere ad informationem ſpecialem, & citare reum grauiter culpatum in viſitatione generali, dando ei per ſcriptum capitula culparum, & acceptata illius reſponſione illum caſtigare vt bene notauit Portel. 1. *part. caſuum. caſu* 21. *n.* 5. [2] [3] [4] [5]

Non tenetur autem viſitator facere nouum proceſſum ad procedendum contra grauiter culpatum in viſitatione generali; ſed ex indiciis, vel probationibus repertis in inquiſitione generali, nullo alio proceſſu formato poteſt procedere contra reum, dando tamen primo ei capitula culparum. Ita Paulinus, Bertus *in ſua praxi criminali tit.* 8. *c.* 5. Author repertorij inquiſitorum *verbo teſtis.* §. *item nota fol.* 747. Panormitanus *in cap. ad Apoſtolicam de accuſationibus*, vbi ait, nota ex textu, quod ſi in inquiſitione generali, aliquis reperiatur culpabilis poteſt contra eum procedi ad impoſitionẽ pœnæ ex illis probationibus in inquiſitione generali receptis, nec eſt opus, vt de nouo illæ probationes ſpecialiter recipiantur, ſed ſatis eſt illum nominatum citare, vt veniat ad opponendum, & tenet Portel. *t.* 2. *caſuum caſu.* 20. *p.* 1. *n.* 7. & colligitur *ex c. ad petitionem de accuſatione*; vbi Gloſa *in verbo non citatum*, & clarius patet *ex cap. qualiter & quando de accuſat.* vbi in fine ait textus, hunc tamen ordinem circa regulares perſonas non credimus vſquequaque ſeruandum. [6]

Cuius ratio eſt, Quia cauſæ religioſorum iuxta noſtra priuilegia reſoluuntur ſummarie, & de plano, non ſeruatis apicibus iuris, vnde non eſt neceſſe, quod teſtes, qui cum iuramento depoſuerunt in viſitatione generali, vt debent, deponere etiam ex iure noſtro, quando deponunt de aliqua culpa graui, vt patet ex quadã declaratione noſtri capituli generalis anni 1667. *n.* 41. denuo ratificent ſuum dictum in nouo proceſſu, ſed ex dicto illorum in viſitatione generali, ſi cum iuramento [7] [8] [9]

fuit formatum, vt etiam de iure nostro debet esse, potest prouincialis procedere ad punitionem culpæ grauis, vt dicũt prædicti Doctores, & tenet P. Iosephus à sancta Maria *in suo tribunali Religiosorum tract.4.cap. 10.fol. mihi.* 307. Portel.*suprà.*

10 Quamvis in negotio grauissimo, melius faciet Prouinciali, si formet nouum processum, & faciat testes, qui testificati sunt in visitatione generali iurare in dicto processu, vt notauit idem P. Iosephus à sancta Maria *cap.* 11. *&* Portel. *loco citato* his suppositis,

11 Respondi primo quæsito prædictum priorem optime potuisse recusare prouincialem, quando ei dedit capitula culparum grauium in scriptis cum animo puniendi, si alias habebat iustam causam eum recusandi. Non tamen eum potuit recusare ex eo solum, quod ei dederit articulos culparum in scriptis. Prima pars huius asserti patet quia illa exhibitio articulorum culparum cum animo puniendi est effectus visitationis specialis contra dictum priorem, sed quando visitator specialiter procedit contra priorem, vel alium religiosum, potest ab eis si legitimam habeant causam, recusari, vel ab eo appellare, ergo talis prior quando ei fuere exhibita capitula culparum, nolendo ea recipere, & recusando visitatorem, nulli fecit iniuriam sed bene processit.

12

13

14 Maior est certa. Nam in visitatione generali non inquirit, nec potest inquirere prælatus de culpis alicuius in particulari, ergo si alicui dedit articulos culparum grauium, vt se defenderet, talis exhibitio articulorum non est effectus visitationis generalis, sed inquisitionis specialis.

15 Nec obstat si dicas illas culpas graues resultasse ex visitatione generali contra dictum priorem, ergo optime eas ei potuit visitator exhibere, vt se defenderet absque eo quod talis exhibitio culparũ fuisset effectus inquisitionis specialis. Non obstat inquam, Respondeo namque ex visitatione generali non posse resultare contra aliquem culpas graues. Nam hæc visitatio generalis, vt ait Nauarr. *lib. consiliorum tit.de accusat. inquisit. consilio* 3. neminem infamat, non enim fit ad damnandum, nec ad decidendum in rebus grauibus, & quæ possunt infamare aliquem, sed solum ad inueniendum, & præparandum; Vnde per testes acceptos in illa nemo potest damnari, nisi in inquisitione speciali ratificentur ita cum Baldo, Aretino, Nauarrus, *tom.* 3. *suorum operum in rubrica de iudic. num.* 49. Portel.2.*tom. Responsionum p.*1.*casu.*20.*n.*2. ergo si prouincialis in re graui dicto priori dedit articulos culparum, talis exhibitio culparum non processit ex sola visitatione generali, sed ex inquisitione speciali.

16

17 Dixi in rebus grauibus. Nam si res fuerint leues, ex quibus religiosis non oritur infamia, tum paternaliter potest prælatus ex sola visitatione generali contra eos procedere, eos paternaliter corrigendo, secundum constitutiones, & consuetudinem approbatam in religione, attendendo solum ad veritatem, rectitudinem, & obseruantiam, sine formatione processus, nec dando sententiam per scriptum, nec admittendo appellationem, aut recusationem, imponendo pœnas iuxta leges Religionis, ita Panormitanus *in cap. deprehensibilis de appellationibus*, *& in cap. ad nostram* Lupus *Allegat.* 74 *n.*5. Federicus de Senis *cons.*55.*n.*105. Ioannes Monachus *cap.*1. *de religios.dom.lib.*6.*conc.*3. & alij communiter. Et vt aduertit Fr. Thomas à Iesu *tract.* 13. *de visitatione regularium cap.*1.*n.*11. res esset intolerabilis, si Prælati quando visitant conuentus inuenissent in visitatione generali aliquos non obseruasse silentium, ieiunia vel alias constitutiones, deberent formare processum iudicialem ad correctionem & punitionem harum culparum.

18 Idem dicit F.P. Petrus ab Angelis *in suo ordine iudiciali*, *part.* 1. *cap.* 1. *numer.* 9. Et ratio horum est, quia religiosi in professione renunciarunt ius, quod habebant, vt in his rebus cum eis obseruetur ordo iudicialis vt aduertit Clauis Regia *lib.* 12. *cap.* 21. *num.*20. Tum quia obseruare ordinem iudicialem in his rebus esset occasio turbationis, & destructionis obseruantiæ, & ita in his rebus sufficit procedere de plano, attendendo ad stylum commune, & ad id, quod constitutiones disponunt, sine respectu ad alia iura; in his enim rebus habent locum priuilegia, quando absolute concedunt regularibus, vt nequaquam secundum iura, sed iuxta eorum consuetudines approbatas, & generalia statuta facta, & facienda delinquentes corrigantur, & puniantur, vt habetur in compendio priuilegiorum, verbo correctio fratrum, *numer.* 6. *&* 8. Et sic etiam faciunt iudices sæculares in rebus leuibus innixi, *in l. leuia. ff. de accusat.* Et ratio est quia in his rebus superiores magis exercent officium parentum, quam iudicum ita Fr. P. Petrus ab Angelis, *suprà*, *num* 9.

19

20 Minor verò etiam liquet, quia licet prior, nec alius particularis non possit vllo modo impedire visitationem generalem, & ordinariam, quam Prælatus facit ex officio, quamtũvis suspectus sit, cum hæc visitatio tendat ad bonum commune, quod nemo impedire potest, siquidem contra neminem in speciali ordinatur, vt decernit Paulus III. in suo decreto, quod refert Barbosa in remissionibus ad Tridentinum *sess.* 24. *cap.* 10. *de reform.n.*4.& docet Portel.*supr.casu.* 21.*n.*5. Potest tamen quilibet particularis, quando visitator ex visitatione generali descẽdit ad inquirendũ contra aliquem in particulari in re graui dando ei articulos culparum cum animo puniendi, potest subditus licite eum recusare, vel ab illo appellare, si habeat legitimas causas recusationis, vel appellationis, ita cum Nauarro, Portel. *casu.*21. *n.*5.*& casu* 22.*n.*1.

21

22

23 Dices Prior, tacuit & consensit prouincialem visitare; ergo etiã non potest eum recusare. Patet consequentia *ex cap. ad petitionem de accusat.* vbi Papa iussit quendam legatum visitare vnum monasterium petente id, ipso Abbate monasterij, & præsente ad visitationem legati, nec Abbate reclamante; facta visitatione, & resultantibus culpis contra Abbatem, Legatus obtulit Abbati capitula culparum vt responderet pro sua defensione; Abbas appellauit ad Papam dicens legatum sibi esse suspectum, quo non obstante, legatus Abbatem priuauit officio, & post priuationem officij, Abbas recurrit ad Papam per appellationem, Papa illo audito confirmauit sententiam legati, & reiecit appellationem, & recusationem, & addit Papa notanter, tanquam concedens pro causa iustitiæ, quod dictus legatus

tus præsente, nec reclamante Abbate, super statu monasterij cœpit inquirere diligenter; sed iste videtur noster casus in terminis; ergo sicut Papa reiecit hunc Abbatem, quia cum esset præsens non reclamauit, quando legatus cœpit inquirere super statu monasterij, idem de hoc priore dici potest, qui videns prouincialem incipere inquirere de statu monasterij tacuit, & non reclamauit, & clarius patet *hoc ex regula illa 21. iuris in 6.* quod semel placuit ampliùs displicere non potest, sed huic Prælato semel placuit litigare coram isto prouinciali acceptando illum, vt ille visitaret; ergo licet antea haberet causam appellandi, & eam recusandi sibi cognitam, non potuit postea appellare, vel recusare; quia tali causæ, vel appellationi renunciauit, eo quod prouincialem in iudicem acceptauit. Idem confirmatur à simili ex iure nostro Lusitano *in ordinatione lib. 3. tit. 21. §. 1.* vbi rex decernit, non posse aliquem recusare iudicem illum, coram quo fecit vllum actum acceptationis, per quem actum videtur in illum consensisse.

24 Respondetur concedendo antecedens, & negando consequentiam. Nec obstat illa taciturnitas prioris, & consensus in visitatione generali; nam prior tenebatur consentire in visitatione generali sui conuentus, vt *suprà* diximus. Vnde hæc taciturnitas, & consensus in visitationem generalem non potest ei nocere, quin posteà recusaret, vel appellaret validè in secunda inquisitione speciali. Ad probationem respondetur illum legatum processisse contra ordinem iuris contra illum Abbatem non iudicando recusationem, vt patet ex eodem textu, vbi ait, cum igitur nobis de talibus fuerit facta fides, propter quæ præfatus Galterius merito amouendus, etsi restituendus foret, propter iudiciarium ordinem non seruatum, ipsum prouidimus manere priuatum regiminis Abbatiæ. Vbi Glossa, *verbo, etsi restituendus*, notat, quod hic Abbas de iure erat restituendus, propter iudiciarium ordinem non seruatum; sed Papa de officio suæ potestatis voluit eum manere priuatum. Non igitur ex tali textu potest afferri contra nos argumentum; nam ideò talis legatus processit nulliter contra dictum Abbatem, quia quando ex visitatione generali descendit ad specialem inquisitionem dando dicto Abbati articulos culparum non accepit, & iudicauit eius recusationem secundum ius; vnde Papa non ideo confirmauit sententiam, quia dictus Abbas consensit in visitatione generali, vt aliqui volunt colligere ex illis verbis, quia dictus legatus præsente, nec reclamante Abbate, super statu monasterij cœpit inquirere diligenter; siquidem ipse pontifex in eodem textu dicit, legatum iniuste processisse; sed inde sumpsit Pontifex motiuum, vt ex potestate absoluta sententiam nullam dicti legati, confirmaret non tamè id dedit pro causa iustitiæ sententiæ legati, cum eam pronunciauerit

25 nullā, sed pro conuenientia illius confirmationis.

Dixi si habeat iustam causam eum recusandi. Nam ex eo solum quod Prælatus ei dederit articulos culparum in scriptis, vel in voce, non potest eum recusare, quæ est secunda pars nostri asserti. Et ratio est, quia dicti articuli culparum in

26 scriptis supponebant inquisitionem specialem

27 contra dictum priorem, vt suprà diximus; sed inquisitio specialis regulariter fit in scriptis; ergo dando visitator capitula culparum in scriptis deducta ex inquisitione speciali, nullam iniuriam intulit priori, ob quam eum posset recusare, vel ab eo appellare.

Confirmatur primò: quia *in cap. qualiter, & quando de accusat. secundo.* Vbi Papa tradit formam citandi, & audiendi reum, solum dicit quod culpæ sunt reo exponendæ, & explicandæ; ergo vtroque modo id potest efficere Prælatus, vel per scriptum, vel sine scripto sola voce, cum exponere, & explicare, vtroque modo æquè 28 fieri possit, nisi alias culpæ multæ sint, & indigeant scripto, quia facile memoriæ retinere non 29 poterant; nam tunc tenetur Prælatus ea dare in scriptis, quia hoc pertinet ad substantiam propriæ defensionis; ergo visitator dando huic priori capitula culparum in scriptis nullam ei iniuriam intulit; ergo propter id non potuit eum recusare.

Confirmatur secundò: quia etiamsi dictum *cap. diceres*, quod culpæ non darentur in scriptis, adhuc si Prælatus eas dedisset in scriptis, nullam faceret iniuriam priori, ob quam eum posset recusare, quod sic euidenter probo. Quia 30 scriptura non est de substantia rei gestæ, nisi quando lex specificat vt fiat per scriptum; nam scriptura non est inuenta, nisi vt res de memoria non pereant, vt constat *ex l. pactum de pactis, & l. contrahitur, ff. de pignoribus*, & tenet Glossa super *cap. Cordi nobis est, de appellat. in 6. in fine casus*, Portel. *tom. 2. casuum, casu 21. p. 1. n. 4.* Sed 31 Prælati regulares non tenentur seruare apices iuris, nisi solum illud, quod est de substantia iuris, vt constat ex multis priuilegiis; ergo cum illa 32 dispositio iuris, quod culpæ non dentur per scriptum pertineat ad apices iuris, quos Prælatus regularis ex speciali priuilegio non tenetur obseruare, dando articulos culparum per scriptum, nullam faceret iniuriam reo, sed potius beneficium, cum faciliùs possit eis respondere.

Confirmatur tertiò: quia si visitator in hoc 33 casu daret dicto reo articulos culparum absque scriptura, voce solum, non posset prædictus prior eum recusare, eo quod ei non dederit articulos culparum in scriptis, eo quod *in dicto cap. qualiter, & quando* non specificatur, quod articuli culparum dentur per scriptum vt tenet Gloss. tenet Portel. *suprà num.* 4. Ergo è contrariò, non potest conqueri prior, eo quod ei visitator dederit culpas per scriptum; nam cum date per 34 scriptum, vel voce tenus, fuerit liberum visitatori, vt suprà diximus, nullam iniuriam ei fecit visitator dando ei culpas per scriptum, sicut nullam ei iniuriam faceret, si eas dedisset absque scripto, sola voce.

Dices, si ius disposuisset specialiter, quod ar- 35 ticuli culparum darentur in scriptis, si eos Prælatus daret sine scriptis faceret iniuriam reo; ergo si lex disposuisset, quod darentur in voce absque scriptis, etiam visitator faceret iniuriam dando eos reo in scriptis; sed *in dicto cap. qualiter*, non dicitur, quod dentur in scriptis; ergo iniuriam fecit visitator dando eos reo in scriptis. Respondetur concedendo antecedens. Nam tunc scriptura pertinet ad substantiam iudicis, cum specialiter postuletur in tali casu à iure ob aliquam specialem rationem, quod rarò accidit, vt diximus. Deinde negatur consequentia. Ad probationem

bationem respondetur. Tale *cap. qualiter, & quando non dicere*, quod culpæ non dentur reo in scriptis, sed solum dicit, quod ei exponantur, & explicentur, vnde negatur suppositum, quia dictum *cap. vtroque modo* admittit posse dari articulos culparum, tam in generali, quam speciali inquisitione, cum solum dicat, quod culpæ reo exponantur, & declarentur, quod fieri potest, & scriptis, & viua voce, provt visitator voluerit.

36 Dato tamen, quod id diceret tale caput, tunc talis dispositio pertineret ad apices iuris, cum reus non grauetur per exhibitionem scripturæ, quando lex præcipit, vt res fiat absque scriptis; sed potiùs id ei magis commodum est, ad suam defensionem; quod non accidit quando lus petit specialiter quod res fiat per scriptum; nam defectus scripturæ in tali casu posset esse nociuus reo, eo quod posteà argueretur de re, quæ in voce ei non fuit proposita. Tum quia scriptura sæpè postulatur, vt res fiat maiori consideratione, & circuospectione, eo quod grauitas rei id postulet; Vnde si ita non fiat, fit iniuria reo, cum res contra enim sine ea consideratione, quam grauitas rei postulat gesta sit, quod non accidit in rebus leuibus, & ordinariis, in quibus lex disponit, vt procedatur sine scriptis; Nam id fit eo quod per punitionem illarum reus non infamatur. Vnde si Prælatus forte culpas leues ob aliquam causam in visitatione generali dedisset in scripturis contra formam ipsius legis, non ob id posset recusari vt *infrà* dicemus; nam id non pertinet ad substantiam, nec vllam iniuriam infert reo, cum sit de rebus, quæ de se non afferunt infamiam, quales sunt quæ in visitationibus generalibus puniuntor, vt suprà diximus.

RESPONSIO AVTHORIS
SECVNDO QVÆSITO,

An dato quod prior potuerit recusare visitatorem, prædicta recusatio fuerit nulla, eo quod eam in scriptis non exhibuit, nec assignauit aliam causam recusationis, quam dictam in præcedenti quæsito?

37 RESpondi recusationem non esse nullam ex eo tantum, quod fiat viua voce, & non in scriptis. Ita colligitur *ex c. cum speciali de appell.* vbi solum dicitur, quod recusans coram superiore recusato assignet causas recusationis, quod verbo tenus fieri potest, & cum textus non requirat scripturam, nec nos requirere debemus. Ita cum Sua-
38 rio, Portel. 2. *tom casuum, casu. 22. num.* 6. Secus dicendum est in appellatione. Nam hæc si non fiat in scriptis est nulla, vt patet *ex cap. Cordi nobis est, de appellat. in 6. & ex l. contractus.* ibi *de fide*
39 *instrumenti.* Et ratio est, quia ibi assignat lex pro
40 forma scripturam; ergo scriptura in appellatione pertinet ad substantiam. Ita cum Sanchez, Portel. *suprà num. 7.*

41 Licèt autem in recusatione non requiratur ad eius valorem scriptura; requiritur tamen expres-
42 sio causæ. Et ratio est, quia lex *in dicto cap. cum speciali.* tradit formam recusationis, vt scilicet in
43 ea exprimatur causa recusationis; sed quando lex tradit formam Substantialem seruandum in aliquo actu, si illa forma non seruetur, corruit actus, vt tradunt communiter Doctores, maximè Suarez *de legibus lib. 5. cap. 31. num. 3.* Ergo si causa re- 44 cusationis iusta non exprimatur, recusatio est nulla. Ita Portel. *suprà num. 6.* Fr. P. Petrus ab Angelis, *in suo ordine iudiciali, part. 1. cap. 21. §. 1. num. 12.*

Quod si causa fuerit sufficiens, tunc visitator 45 debet, vel remittere causam alicui personæ graui, & sine suspicione, cum potestate vt eam iudicet, vel debet nominare vnum iudicem arbitrum, & reus alium, qui eam iudicent, vel ipse visitator 46 associatus alio religioso graui, sine suspicione, debet causam iudicare, vt latiùs docet ex multis textibus, & Doctoribus Fr. P. Petrus ab Angelis, 47 *in suo ordine iudiciali, part. 1. tractat. 20. §. 1. n. 13. & 14.* Quod si causa recusationis fuerit dubia. An sit iusta, vel friuola, tunc iudex tenetur absti- 48 nere, & vocare arbitros, qui illam iudicent, iuxta formam dictam *in citato cap. Cum speciali.* Ita Portel. *dicto casu 22. num. 5.* Sed meliùs fa- 49 ciet visitator, si recusationem in casu dubio, an sit iusta, vel non remittat superiori, vt ipse iudicet, an causa recusationis sit iusta, & an debeat procedere contra reum, vel non, vt optimè docet Fr. P. Petrus ab Angelis, *suprà num 16.*

Dixi, si dubia sit causa recusationis, nam si cau- 50 sa recusationis certo sit friuola, vt quando recusans non est grauatus iniustè, vel quando causa est vana, & inutilis, ita vt non possit sortiri effectum, tunc iudex debet eam reiicere, & procedere contra recusantem, vt docet Portel. *suprà num. 5.* Fr. P. Petrus ab Angelis, *suprà num. 18.* Erit autem fri- 51 uola; quoties non allegat specialem inimicitiam visitatoris contra recusantem, vt ait ibi, Fr. P. Petrus ab Angelis, *num. 19.* vbi alias causas recusationis affert, quas videre ibi potes, si casus occurrat; quas omitto, quia non sunt tam frequentes.

RESPONSIO AVTHORIS
TERTIO QVÆSITO,

An prouincialis potuerit dictam recusationem vt friuolam reiicere, & dictum priorem suspendere ab officio.

RESpondi optimè potuisse dictum Prouincia- 52 lem reiicere dictam recusationem; & punire priorem suspensione ab officio. Ratione primæ partis nostri asserti est, quia dictus prior nullam aliam causam recusationis allegauit, nisi quod prouincialis ei dederit capitula culparum ex sola visitatione generali, absque inquisitione speciali; sed hæc causa est friuola omninò; ergo cum aliam non allegauerit, sed solum dixerit, & propter alias causas, optimè potuit prouincialis talem recusationem, vt friuolam. Et inutilem reiicere. 53 Maior constat ex interrogatione huius casus. Minor verò constat ex dictis superiori quæsito. Nam 54 Prouincialis licèt non teneretur ei dare capitula culparum in scriptis melius fecit dando ea in scriptis, siquidem id magis conforme est iuri, vt notat Portel. *tomo 2. casuum casu 20. num. 8.*

Nec obstat id, quod allegat dictus prior, quod 55 Prouincialis ex inquisitione generali contra eum, processerit; nam vt iam supra dictum est, id absque iniuria prioris potuit optimè efficere Prouincialis,

cialis, Quamuis melius, & secutius faceret, si post factam visitationem Generalem formaret inquisitionem specialem, quando ex visitatione generali contra aliquem resultau't infamia, cum notorietate, vel probatio in particulari, faciendo nouum processum contra reum, citato illo, & repetitis testibus antiquis, & aliis testibus, si forte fuerint necessarij, vt bene ibi ait Portel, *supra, num.*8.

56 Dixi, quando resultauit infamia cum notorietate. Nam si aliquis ex malitia, vel ignorantia in visitatione generali peccatum occultum Prælati manifestauit Prouinciali, si peccatum non est in damnum publicum, vel in damnum tertij, vel non est peccatum nimis atrox, non debet Prouincialis ex tali notitia procedere ad inquisitionem specialem, sed solum debet fraternaliter

57 reum corrigere inter se, & ipsum solum, vel ad summum adhibendo duos testes, iuxta præceptum correctionis fraternæ, vt optime ait Soto, *de secreto membro* 2. *q.*6. *conclus.*3. *casu* 5. Nauarrus, *cap. inter. verba, q.* 3. *concl.* 6. *resol.* 62. *num.* 176. mutans sententiam, quam tenuit *in rubric. de iudic. n.*89. Miranda, Sanchez, Fr. Iosephus a sancta Maria, Villalobos, Rodriguez, Bañes, quos refert, & sequitur Fr. P. Petrus ab Angelis, *in suo ordine iudiciali, part.* 1. *cap.* 11. §. 1. *numero septimo.*

58 Solum igitur Prouincialis debet descendere ex generali inquisitione ad specialem contra reum, quando rumor est sparsus per maiorem partem Conuentus, vbi delinquens commoratur, dummodo in tali Conuentu ad minus sint decem personæ, inter quas talis rumor sparsus sit, ita cum Sanchez, & aliis Tamburinus, *tom.* 3. *in praxi criminali, quæsito* 7. *num.* 2. Vel vt alij dicunt, taliter debet esse publicum, quod de eo publice sine detractione loqui possit, vt cum Lugo, & Suario, *dixi in nostro Directorio Regularium, p.*3. *tract.*4. *d.* 3. *n.*108. Dixi si peccatum non est in damnum publicum, vel tertij, vel nimis atrox, nam in his sufficiunt indicia, vel suspiciones non leues, vel aliqua simiplena probatio, vt cum Lugo, dixi *in nostro Directorio Regulari loco citato, num.* 116. Vbi plura ad intentum inuenies.

59

60 Secunda vero pars nostri asserti, Potuisse scilicet Prouincialem suspendere dictum Priorem officio, etiam probatur. Tum quia, vt suppono, illius culpis talis pœna iuxta ordinis constitutiones imposita erat. Tum quia cum recusatio

61 Prouincialis intenta à Priore fuerit friuola, & nulla, vtpote sine causa sufficienti, vt *suprà* diximus, eam potuit reiicere Prouincialis, vt patet, *ex cap cum speciali de appellat.* & tenet Portel,

62 *supra casu* 22. *num.* 5. & Priorem ipsum castigare pro attentata recusatione, sine causa, vel cum causa non probata, vt bene cum Rodriguez, ait N. Fr. Petrus ab Angelis, *in suo ordine iudiciali, p.* 1. *cap.*21. §.2.*n.*17.

An autem pro sola recusatione friuola, vel non probata, potuisset Prouincialis castigare Priorem pœna suspensionis ab officio, non declarat illis Fr. P. Petrus ab Angelis, sed ideo dicit debere commensurari cum pœnis, quæ in aliis tribunalibus dantur recusantibus iudices friuolè, vel non probantibus reuocationes. Ego tamen dico iuxta

63 nostras leges, talem Priorem debere suspendi ab officio. Ratio est, quia in 4. *parte nostrarum constitutionum, cap.*4. §.2.*n.*1. Imponitur pœna priuationis ab officio, cuicunque transgressioni votorum

64 cum scandalo; sed iste Prælatus nolendo acceptare capitula culparum absque causa, & cum recusatione friuola, cum scandalo noluit obedire præcepto formali imposito in fine articulorum culparum; Ergo incurrit pœnam priuationis ab officio, sed hanc non potest Prouincialis alicui Priori

65 dare; ergo ad minus poterit talem Priorem suspendere, & causam remittere ad definitorium, vt videat an expediat Priorem priuare ob talem culpam, & ob alias, super quas erat professus, vt statuitur, *in nostra constitutione* 3. *part. cap.* 10. *num.* 7.

66 Tum quia dato quod in dictis capitulis culparum non daretur tale præceptum formale, nolle obedire Prælato in facie illius in re graui est peccatum mortale, & contemptus formalis obe-

67 dientiæ, etiamsi non præcedat præceptum, vt cum Caietano, Lezana, Sanchez, & aliis dixi, *in nostro Directorio Regularium, p.*2. *tract.* 3. *d.* 6. *sect.* 3 *n.* 460. Sed tale delictum non potest alia pœna conuenientiori puniri, quam suspensione ab officio, ad tollendum scandalum subditorum; ergo optime fecit dictus Prouincialis suspendendo Priorem ab officio vt latius infrà dicemus casu 110. & colligitur, *ex cap. speciali de appellat.* & cum aliis docet Portel, 1. *pars. casuum casu* 22. *num.* 3.

RESPONSIO AVTHORIS QVARTO QVÆSITO,

An illa renunciatio, quam Prior fecit ex metu fuerit valida.

NOn defuit qui dixit talem renunciationem fuisse nullam. Ita P. Fr. Ludouicus à Con-

68 ceptione, *tom.*2. *examinis veritatis, tract.* 1. *literaO*, § 12. *num.*2. Et probat, *id primo ex cap. ad aures*, vbi dicitur, quidquid per metum amissionis patrimonij suo beneficio renunciauit, illud repetere potest; & in corpore sic redditur ratio,

69 vnde quia, quæ metu, & vi fiunt, de iure debent in irritum reuocari, mandamus inquit Alexander III. quatenus prædicto cum integritate restituas vniuersa. Secundo probatur *ex cap. ad aures, quod cap. pro titulo habet*, qui terrore

70 laicorum electioni de se factæ renunciat, si renunciatio iuramento, vel fide firmata non sit, regimini ad quod electus erat præfici poterit, & in corpore textus ait Pontifex, tuæ igitur discretioni præsentibus innotescat, quod renunciatio facta ad terrorem laicorum, nisi forte iuramento, vel fide interposita sit confirmata, non impedit quominus, is qui renunciauit Ecclesiæ, ad cuius regimen prius erat electus præficiatur eidem.

71 Tertio idem probat *ex cap. ad audientiam*, quod sic in titulo continet, qui per metum, qui cadere potuit in constantem virum beneficio suo renunciare iurauit, & renunciauit, illud repetere poterit. In corpore autem capitis sic habet, Quia vero, quæ vi metusve causa fiunt, carere debent ro-

bere firmitatis, maodamus quatenus si eundem ad resignationem constiterit vobis per talem metum fuisse coactum, qui potuerit & debuerit cadere in virum constantem, non obstante iuramento prædicto, quo ad non teperendum, sed ad resignandum dum solummodo tenebatur præfatam Ecclesiam ei restitui faciatis.

Deinde probar Ratione Quæ vi & metu causa fiunt, quando metus est cadens in virum con- 72 stantem, vt irrita debent haberi, & declarari; sed metus illatus à dicto prouinciali huic priori fuit metus cadens in virum constantem; ergo eius renunciatio fuit irrita, & nulla. Maior patet ex dictis testibus. Minor vero probatur, quia dictus prior renunciauit ob timorem amissionis honoris, & famæ, quam passurus erat priuatione officij sibi minata; sed huiusmodi timor est cadens in virom constautem; ergo. Minor patet quia ti- 73 mor amissionis patrimonij est cadens in virum constantem, vt dicitur *in cap. Abbas*; sed grauior est timor amissionis famæ, & honoris, quam patrimonij, siquidem homines pluris æstimant famam, & hoootem, quam diuitias, vt ex se patet; ergo.

Confirmatur quia inter metus cadentes in virum constantem, præcipuum obtinet locum metus concussionis, hoc est metus à superiore indu- 74 ctus, à prælatis ve incussus; Atqui metus de quo in informi, fuit metus concussionis, vt patet; ergo inter metus cadentes io constantem virum numerari debet. Probatur totum ex doctrina Basilij Poncij *l. 4. de matrim. cap. 4. num.* 11. vbi expresse hoc ait, & multis iuris ciuilis textibus probat.

His tamen non obstantibus, Respondi dicto quæsito, talem renunciationem fuisse vali- 75 dam, & ad summum solum posse irritari ad petitionem illius, qui metum passus est ita Naoarrus *in cap. accepta oppositione* 1. *per totum de restitut. spoliatorum*. Lessius *cap.* 17. *dub.* 6. *numero* 37. Lugo *de iustitia dub.* 22. *numero* 130. Rebellus *part.* 2. *lib.* 1. *quæstion.* 5. *numero* 12. Sanchez *lib.* 4. *de matrim. d.* 8. *numero* 6. Dixi ad summum posse irritari ad petitionem illius, qui metum passus est. Nam in præsenti casu, adhuc iudico probabilius, nec ad petitionem illius posse talem renunciationem irritari.

Et ratio est: Quia renunciatio beneficij solum tunc est irritanda ad petitionem illius, qui metum passus est, quando metus fuit ab extrinseco illatus iniuste, vt cum communi sententia docet Lugo *de iustitia d.* 22. *numero* 155. Et hoc siue metum fuerit illatus ab acceptante renunciationem, siue ab alio tertio, vt docet idem Lugo *ibi. numero* 172. sed metus illatus ab hoc prouinciali non fuit iniustus, sed iustus, 76 ergo renunciatio fuit valida, nec potest rescindi ad petitionem renunciantis: Probatur minor, in 77 qua est difficultas. Quia prouincialis solum minatus est se delaturum culpas dicti prioris ad definitorium; sed hoc ipse poterat facere, si culpæ excedebant suam iurisdictionem, vt patet *ex* 3. *part. nostrarum constitutionum cap.* 10. *numero* 9. vel si ob defectum talenti prioris iudicauit ipsum oportere priuare ab officio, vt patet ex *eadem lege tertia partis nostrarum constitutionum cap.* 10. *numero* 7. ergo cum hic prouincialis iudicauerit ipsum priorem debere priuari ob dictas culpas, vel ob defectum talenti, ex delatione minata non intulit metum iniustum, sed iustum.

Nec obstat si dicas illas culpas non esse cul- 78 pas pertinentes ad definitorium vt supponimus; ergo prouincialis iuste non poterat eas deferre ad definitorium; ergo minando se illas delaturum, metum iniustum incussit minato. Respondeo quod licet culpæ non fuissent pertinentes ad definitorium directe poterant ad illud pertinere ratione scandali, vel ob turbationem pacis communitatis, vel ob aliqua incómoda grauia, quæ ex illis sequebantur in monasterio, vel in oppido, in quo casu *iuxta nostram constitutionem* 3. *part. cap.* 10. tenetur prouincialis definitorium consulere an oporteat dictum priorem officio priuare, & remittere casum ad illud, vnde cum dictus prouincialis in hoc casu iudicauerit se ob dictas causas posse remittere culpas ad definitorium, licet alias culpæ non essent pertinentes ex se ad definitorium, non incussit metum iniustum dicto priori, sed iustum.

Imo addo quod si tales causæ petitæ à lege *dicto cap.* 10. non darentur, adhuc talem metum non fuisse metum iniustum cadentem in virum constantem, qui solum sufficiens est ad irritandam dictam renunciationem, quod sic 79 probo. Quia vt metus sit grauis cadens in virum constantem requiritur, vt incutiens potens sit, & præsumatur probabiliter executurus, & alias requiritur, vt metum patiens non possit occurrere malis sibi minatis, vt Ego ipse cum communi sententia *dixi in nostro Directorio Confessariorum p.* 1. *tract.* 11. *d.* 5. *numero* 222. 80 *&* 226. Sed Prouincialis non poterat priuare priorem officio, nec poterat remittere culpas illius ad definitorium siquidem ad eum non pertinebant, & prior poterat facile occurrere tali priuationi, & remissioni culparum ad definitorium sibi minatæ ostendendo talem culpam secundum nostras constitutiones non esse dignam priuatione, nec pertinere ad definitorium, quapropter Prouincialem non posse eam ad definitorium remittere; ergo si hoc efficere noluit, sed ex tali timore officio renunciauit, talis metus non fuit cadens in virum constantem, sed in virum inconstantem, vt loco citato dixi, cum Palao, & aliis communiter.

Confirmatur quia metus iste non erat pro- 81 babilis quia non fuit illatus à Definitorio, qui talem priorem poterat ab officio priuare, nec à prælato qui posset talem culpam remittere ad definitorium, quod necessarium erat ad inducendum iustum metum, vt docet Hostiensis *in cap. Abbates numero* 9. *de his quæ vi, aut metu causa*; sed à prouinciali dicente quod si 82 non renunciaret officio, eum definitorium priuaturum officio; sed talis priuatio minata à definitorio non habebat vllum fundamentum, nec fieri poterat secundum legem; ergo iste prælatus timuit, vbi non erat timor, ac per consequens si ex tali timore renunciauit, eius timor vtpote non cadens in virum constantem, non irritauit renunciationem ita in casu vrgentiori Grassis *lib.* 3. *consiliorum de regularibus cons.* 7. *numero* 16. vbi quærens, An professio cuiusdam nouitij,

83 noultij, qui cum ante ingressum religionis renunciasset bonis suis, & postea cum esset nouitius nollet profiteri, ad suasionem cuiusdam monachi, qui ei dixit, quod si exiret à religione eum fratrem priuandum esse omnibus bonis ob renunciationem ab eo factam ante ingressum religionis, Nouitius credens renunciationem fuisse validam, & à patre esse spoliandum, professus est, quo in casu quærit Grassis, an talis professio ex tali metu facta fuerit valida, & Respondet affirmatiue, *num.* 12. Quia iste nouitius timuit vbi non erat timor, & metus illatus ex sua culpa non debet illi prodesse, *l. si mulier in fine. ff. quod*

84 *metus causa*. Sed idem accidit in nostro casu, nam Prouincialis non poterat dictum Priorem priuare, nec mittere culpas ad definitorium, & dato quod eas misisset, ob eas eum non poterat definitorium priuare secundum ius nostrum; Ergo si prior facile credit, & sua ignorantia, & culpa incidit in timorem, vbi non erat timor, sibi id imputare debet, nec per hoc renunciatio irritatur, aut irritari potest, sicut nec professio in illo casu, vt notauit Grassis *suprà*.

Nec obstat quod dolus illatus à Prouinciali

85 fuerit totalis causa renunciationis; Nam quando dolus qui dat causam actui non fuit causatus ab eo respectu cuius factus est actus, sed eo ignorante, ab alio tertio, talis dolus non irritat actum, nec propter dolum venit talis actus rescindendus, vt constat, *ex l. eleganter ff. de dolo & l. si proxineta, ff. quod censeo*, & tenet cum Molina, Rebello, & aliis Lugo, *de iustitia, d.* 22. *num.* 84. Et ratio id ostendit. Quia totum ius ad rescindendum actum prouenit ex iniuria decipientis, sed definitorium, qui acceptauit renunciationem non decepit, nec particeps fuit deceptionis, sed Prouincialis; ergo si Prouincialis malitiose decepit Priorem renunciantem, contra eum habebit actionem deceptus, & non contra definitorium, vel contra renunciationem factam, cum definitorium nec decepit eum, nec fuerit causa deceptionis. Dixi si Prouincialis malitiose decepit: Nam si bona fide hoc consilium dedit dicto Priori, putans talem culpam posse deferri ad definitorium, & Priorem posse propter eam à definitorio officio priuari, ad nihil etiam Prouincialis ipse tenebitur, saltem in foro conscientiæ, vt eleganter ait Lugo, *de iustitia, d.* 22. *num* 85. Sed deceptus id suæ ignorantiæ, & culpæ debet tribuere.

Et ex his patet solutio ad rationes factas in contrarium. Nam ad omnes illos textus Respondetur, locum solum habere quando metus

86 est cadens in virum constantem, vt ex verbis illorum constat; iste autem metus non fuit cadens in virum constantem, sed in virum inconstantem, & ignorantem. Ad rationem negatur minor. Ad probationem Respondetur quod talis timor amissionis honoris est cadens in virum constantem, quando illatus fuisset ab eo, qui potuisset tali honore, & fama priuare; Prouincia-

87 lis autem in hoc nihil efficere poterat. Quod si Prior deceptus fuit, id suæ ignorantiæ tribuat, quæ quidem fuit vincibilis, siquidem poterat vi-

88 dere legem, imo illam tenebatur scire, vel id poterat ab aliis doctoribus inquirere, quod si noluit efficere, sed statim credere Prouinciali, suæ cordis leuitati hoc tribuat, vt ait Sapiens, qui cito credit leuis est corde, & suæ ignorantiæ, quam facile remouere poterat id inquirendo ab aliis, tribuat. vt ait Ecclesiasticus cap. 32. fili sine consilio nihil facias, & post factum non pœnitebis.

89 Ad Confirmationem Respondetur concedendo metum concussionis esse metum grauem cadentem in virum constantem, si incutiatur à Prælato potente priuationem minatam executioni mandare; hic autem non accidit, quia Prouincialis nec poterat dictum Priorem priuare, nec mittere eius causam ad definitorium, quia non excedebat eius iurisdictionem, nec pertinebat ad definitorium; & supponimus, non dari alias causas legis, videlicet scandalum, vel alia inconuenientia, vel defectus talenti in Prælato, ob quæ iuxta dictam nostram constitutionem, 3. *p. cap.* 10. Prouincialis posset prædictas culpas, etsi secundum se non pertinerent ad definitorium, ad illud eas remittere, vt *suprà* diximus.

RESPONSIO AVTHORIS
QVINTO QVÆSITO.

An per reuocationem factam dictæ renunciationis etiam notariò annullauerit acceptationem factam à definitorio dictæ renunciationis, vel impedierit electionem noui Prælati, etiamsi copia illius reuocationis non fuerit præsentata dicto definitorio ante dictam acceptationem renunciationis, & electionem noui Prælati?

Pater Fr. Ludouicus à Conceptione, *dicto* 2. *tomo examinis veritatis, tract.* 1. *littera O*, §. 12.

90 *num.* 9. Existimat dictam reuocationem, etsi non peruenerit ad definitorium ante eius acceptationem impedire, & annullare illius acceptationem, & electionem noui Prælati. Ratio illius est, quia in hoc casu prædictus Prælatus impeditus fuit, vel per ignorantiam, vel impotentiam, vt reuocatio dictæ renunciationis non perueniret ad manus definitorij coram quo fuit re-

91 nunciatus; Atqui sicut impedito, ita & impotenti non currit tempus, vt communiter ab vtriusque iuris doctoribus recipitur; ergo Maior constat tum ex distantia loci, in quo erat Prior ab oppido, in quo definitorium celebrabatur, quæ multa erat, tum ex tenore renunciationis eiusdem, quæ & ignorantiam, & impotentiam, & violentiam arguit, à qua si posset se statim eximeret.

Confirmatur primo. Quia si quis reuocauerit

92 renunciationem officij à se factam, & reuocatio non peruenerit ad manus illius, qui renunciationem acceptaturus est ante illius acceptationem ob culpam alicuius, qui impedinit, quominus reuocatio tempore habili peruenisset ad manus acceptaturi renunciationem, acceptatio renunciationis est nulla, & reuocatio valet, vt tenet Sanchez, *libro secundo. consiliorum. cap* 3. *dub.* 37. *num* 31. Et habetur expresse in Clementina vnica de renunciatione, vbi Glossa *versiculo facienda*; sed ex malitia Prouincialis, qui Priorem decepit, factum fuit, quod reuocatio renunciationis non peruenisset ad definitorium ante illius acceptationem; ergo acceptatio renuncia-

nunciationis fuit nulla, & electio subsecuta; nam vt ait Glossa, *ad cap. ad petitionem de accusat.* si aliquis est iniuste remotus ab officio patet quod alius in locum prioris est iniuste substitutus, ita ista annexa sunt.

93 Confirmatur 2. quia reuocatio procurationis ad matrimonium annullat matrimonium, si facta fuit ante contractum matrimonium, etsi non peruenerit ad manus Procuratoris ante contractum matrimonium; ergo idem dicendum est in nostro casu. Maior est certa in iure. Consequentiam admittunt aliqui, inter quos est ipse Ludouicus, *suprà, num.* 8. ob similitudinem, quam habet matrimonium carnale cum spirituale, & è contra, quale est esse quem Prælatum.

94 Confirmatur 3. Quia in dubiis melior est conditio possidentis; ergo melior erit conditio possidentis in opinione probabili; sed iste Prior est in possessione sui prioratus, & aliis habet opinionem probabilem eius renunciationem per reuocationem cassatam fuisse, etsi talis reuocatio non peruenerit ante acceptationem coram definitorio; ergo non est detrudendus à sua possessione, sed manutenendus in suo officio. Confirmatur 4. Quia in dubiis, imo & in pœnalibus 95 certis benignior pars est eligenda; ergo & in probabilibus, quod benignius fuerit, sed in dicto casu benignius est manutenere dictum Priorem in sua possessione; ergo manutenendus est.

96 Verum ego in hoc casu respondi, quod vel prædicta renunciatio facta fuit per chartam Missam ad definitorium, vel per procuratorem, qui nomine prioris renunciaret coram definitorio, si facta fuit per Procuratorem, eius reuocatio postea facta coram notario, si non peruenit ad procuratorem ante acceptationem renunciationis non est sortita effectum, sic habetur, *expresse in Clement. vnica de renunciat.* vbi glossa, versiculo facienda, Panormitanus, Felinus, Imola, quos refert, & sequitur Sanchez, *in consiliis, lib.* 1, *cap.* 3 *dub.* 36. *num.* 31. Lambertinus, Castro, quos refert, & sequitur idem Sanchez, *dicto libro consiliorum cap.* 3 *dub.* 71. *n.* 7.

97 Et ratio est: Quia licet illa quæ à libertate pendent, vt est renunciatio sui officij, requirant consensum renunciantis, & hic posita reuocatione tollatur, attamen ius supplet consensum in hoc casu, ne detur locus fraudibus, vt bene notat Sanchez, *lib.* 2. *de matrim. d.* 11. *n.* 6. Ergo quantumuis dictus Prior reuocauerit dictam renunciationem, si eius reuocatio non peruenit ad manus procuratoris ante acceptationem renunciationis, nullum habuit effectum, sed ius consensum à Priore reuocatum suppleuit, & de facto habuit plenum effectum eius renunciatio, non obstante illius reuocatione; facta etiam ante renunciationis acceptationem.

98 Nec obstat: Quod in Matrimonio ius consensum non suppleat, quod idem videtur dicendum de Pastore renunciante suam Ecclesiam cum qua habet contractum veluti vinculum matrimonij spiritualis, vt dicebat P. Fr. Ludouicus à Conceptione *suprà*. Respondetur namque cum Sanchez, *hoc esse speciale in matrimonio.* Nam cum sit Sacramentum necessario requirit consensum contrahentium, nec iste suppleri potest à iure. Secus dicendum est in Prælato, vbi consensus suppleri potest à iure. Ad illud vero quod dicit Ludouicus eodem modo Philosophandum esse in matrimonio carnali, quam spirituali, vt est Prælatus cum suo conuentu; Respondetur, negando simile. Nam vinculum matrimonij iure diuino naturali est indissolubile, vinculum vero Prælati cum suo Conuentu, est dissolubile per solam illius renunciationem, quod tamen non accidit in matrimonio, vt recte notauit N. Laurentius Espin. *consultio* 1. *n.* 106.

99 Vnde ad obiecta ex parte prædicti Ludouici. Respondetur ad primum, nullum adfuisse impedimentum ex parte Prælati renunciantis; Nam si permansit in renunciatione vsque ad tempus, quo iam eius reclamatio non poterat definitorio, vel eius Procuratori intimari, id suæ culpæ debet attribuere, cum antea habuerit commodum tempus ad reclamandum; vnde ad confirmationem Respondetur, Prouincialem non impedisse Prioris reclamationem, nam dato, & non concesso, quod ex malitia ei persuaserit, quod renunciaret, id non eum impediuit; quod ab aliis quæreret, an id sibi conueniens esset, vel an eius culpæ mererentur priuationem officij, quod si non fecit, sibi imputet, vt diximus. Nam Prouincialis non impediuit, quod eius reclamatio perueniret tempore habili ad definitorium. Ad vltimam Confirmationem Respondetur, id esse speciale in matrimonio, ob rationem *suprà* dictam, non tamen in renunciatione beneficij, aut officij, & ad instantiam in contrarium iam *suprà* responsum est.

100 Dixi si renunciatio facta fuit per procuratorem non reuocari per reuocationem non intimatam procuratori ante acceptationem renunciationis; Nam si renunciatio facta fuit per chartam missam ad definitorium, vt fuit renunciatio huius Prioris, maius est dubium an per reuocationem etiamsi reuocatio non peruenerit ad definitorium ante acceptationem, renunciatio fuerit valida? Partem negantem tenet cum Armacano, Domin. Ioanne Audr. quos refert Sanchez, *lib.* 2. *de matrim. d.* 11. *numero septimo.* Et colligitur, *ex leg. si pater de manuum vindic. in princip.*

Quorum ratio est. Quia Epistola est tanquam merum instrumentum, & organum per quem dominus profert verba, & ita concipit verba in persona mittentis, vnde consensu domini deficiente tempore, quo profert verba, nihil operatur epistola, aut nuncius, quamuis reuocationis ignarus sit, quod non accidit in procuratore, nam quando quis Procuratorem instituit, facto illius voluit obligari, vnde necesse est eum per quem consensus præstatur reuocationis conscium esse.

101 Verum quidquid sit de probabilitate huius sententiæ, absolute dicendum est, talem renunciationem factam per chartam, vel nuncium fuisse validam, nec reuocari per dictam reuocationem, si non peruenit ad definitorium tempore habili ante illius acceptationem. Ita Glossa, *l.* 1. *fine de contrah. emption.* & videtur tenere Sanchez, *supra*, *numero septimo.* Et ratio est, quia etiam Procurator est merum instrumentum, & organum per quem dominus profert verba, & tamen si ad eum non peruenit 102 notitia reuocationis, gesta per eum valent; ergo sicut quod renunciatio facta per Procuratorē, non reuocatur per reuocationē si ei non fuit intimata ante

renuncia

rannnciationis acceptationem, ita quando renunciatio facta fuit per chartam; vel nuncium, non enim apparet maior ratio distinctionis.

Vnde ad rationem in contrarium respondetur, quod sicut Dominus se obligauit stare facta per Procuratorem, ita se obligauit stare dictis in sua epistola, si notitia reuocationis non peruenit ad tempus ante illius acceptationem, per quod manet responsum nostro quæsito, non enim per dictam reuocationem impedita fuit prædicta renunciatio, nec impedita electio nouæ prioris, siquidem extra tempus peruenit, & post factam electionem noui prioris.

103 Nec obstat id, quod ait dictus Ludouicus, quod sicut in dubiis melior est conditio possidentis ita melior est conditio possidentis in opinione probabili. Nam obstat inquam. Respondetur namque in primo cum Sanchez, *de matrimonio d. 41. libr. 2. num. 30.* quod illud axioma, solum habet locum in dubiis, & quando sunt diuersæ opiniones circa aliquam rem, non tenetur iudex facere possidenti, quia tantum in dubio melior est conditio possidentis; Iudex autem in præsenti non est dubius, sed probabiliter opinatur, talem reuocationem non annullare renunciationem factam, constat autem quod in rebus moralibus iuxta communem sententiam satis est amplecti opinionem probabilem.

Secundò respondetur, quod adhuc dato, sed non concesso, quod dictum axioma haberet locum, quod tamen reuera non habet, in eo qui possidet aliquo titulo saltem probabili, nullo tamen modo habet locum in eo, qui certò cessit omni titulo, quod habebat ad possidendum, qui autem renunciauit officio, quod habebat, cessit iuri, quod ad illud habebat, & non habet iam vllum ius, aut regressum ad ius, cui per renunciationem cessit, vt patet *ex l. quaritur. § si vendita ff de adulter. l. 1. §. qui semel. ff. de successor. cap. cum inter. cap ex transmissa. cap. cum in præsentia de renunciatione*, & cum Decio, Romano, Craueta, Lezana, *in consiliis, consil. 7. num 27. & in summa, tom 2. verbo renunciatio.* Fr. Espin. *consulto 1. num. 40.*

Et ratio est quia renuncians, quoad effectum repetendi rem, cui renunciauit, habetur pro mortuo, sic sacra Rota in nouissimia *decisione 28. de proc.* Lezana, *in consulto Apannang. dub. 5. n. 123.* Gonzales *in reg 8. Cancellariæ. §. 1. proœm. num 14.* quod adeò verum est, vt Papa papatui renuncians habetur pro mortuo, sunt enim paria, Papam obiisse, & Papam renunciasse, vt in specie probatur in clementina de Romanis ? iuncta Glossa, cum moriente, de electione; Atqui iste prior certo renunciauit suo officio; ergo iam nullum habet ius probabile possidendi, & solum versatur probabilitas, an per reuocationem renunciationis reassumpserit titulum, vel ius quod habebat, quod cum versetur sub opinione, melior est conditio definitorij possidentia acceptationem renunciationis tempore habili, stando etiam in dicto axioma, quod melior est conditio possidentis in opinione probabili, propter eandem rationem, per quod manet responsum obiectioni prædicti Ludouici à Conceptione, & toto huic consulto, & hæc saluo semper meliori iudicio.

CONSVLTVM CV.

De fundatione Monasteriorum, an possit hodie fieri à Carmelitis excalceatis in toto orbe, ex sola licentia ordinary, nulla alia requisita?

SVMMARIVM.

1 *Ponitur casus, seu factum.*

2 *In iure communi prohibetur mendicantibus fundare noua Monasteria, sine licentia Sedis Apostolicæ.*

3 *Mendicantes habent varia priuilegia ad fundandum noua Monasteria sine Pontificis licentia, de sola licentia. ordinarij.*

4 *Concilium Tridentinum determinauit, quod noua loca à regularibus non recipiantur, sine licentia Episcopi.*

5 *Vltra hanc licentiam alias conditiones postulat* Clemens *VIII. in quadam constitutione.*

6 *Vrbanus VIII. abrogauit omnes licentias concessas regularibus erigendi noua Monasteria, & præcepit, quod in erigendis nouis Monasteriis obseruarentur sacri Canones, & Concilij Tridentini decreta, & constitutio Clementis VIII. &* Gregorij *X V.*

7 *Stando in dicto decreto Vrbani, hodie secundum aliquos non potest fundari aliquis Conuentus regularium, sine consensu Apostolico.*

8 *Nostri Carmelitæ qui in Lusitania de sola licentia ordinarij fundarunt vnum Monasterium sine consensu Apostolico, non sunt intrusi.*

9 *Mendicantes habent priuilegia Sixti IV. & Iulij II. ad fundanda noua Monasteria de sola licentia ordinarij.*

10 *Prædicta priuilegia non sunt abrogata ab Vrbano VIII.*

11 *Vrbanus solum abrogauit priuilegia concessa mendicantibus ad fundanda noua Monasteria post Concilium Tridentinum, & Clementem VIII.*

12 *Nostri Carmelitæ ante Tridentinum, & decretum Clementis VIII. habebant dicta priuilegia.*

13 *Vrbanus non reuocauit priuilegium Pauli V. concessum Trinitariis ad fundandum in Regnis Hispaniæ.*

14 *Vrbanus solum reuocauit priuilegia fundandi cuique concessa post Tridentinum.*

15 *Quando maiori derogatur non est visum minori derogari.*

16 *Si constet Ordinario Conuentum de nouo fundandum posse sustentari sine detrimento aliorum ibi existentium, non est necesse vocare Prælatos aliorum Conuentuum, nec requiritur illorum consensus ad dandam licentiam ad fundandum.*

17 *Dictio*, vel, *disiunctionem significat in toto rigore.*

18 *Est aduersatiua illius, quod sequitur contra id, quod antecedit.*

19 *Dictio*, vel, *sumitur pro saltem.*

20 *Dictio alias, diversam iminuit modum exercendi rem.*

21 *Facit quod illud quod sequitur excludat id, quod antecedit.*

22 *Significat alterationem in antecedenti.*

23 *Licentia fundandi noua monasteria non solum potest concedi ab Episcopo, sed etiam à vicario capituli sedis vacantis.*

24 *Vicarius generalis capituli sedis vacantis est, & dicitur ordinarius.*

25 *Ponitur obiectio in contrarium, & soluitur.*

26 *Fundatio nostrorum Religiosorum in Bracbara Lusitania de sola licentia ordinarij facta fuit legitima.*

27 *Tolerantia approbatiua indicat licitum consensum.*

28 *Prelatis Religiosorum illius ciuitatis assistentes dictæ fundationi, & non contradicentes, illam approbarunt.*

29 *Non minus facto, quam verbo consensus elicitur.*

30 *Plus est facto aliquid declarare, quam verbo.*

31 *Ex temporis antiquitate in quo dicti prelati non reclamarunt præsumitur interueniisse dictum consensum.*

32 *Clemens IX. ad instantiam nostrorum Carmelitarum excalceatorum Hispania confirmauit motum proprium Gregorij XV. & Pauli V. ad nostros Carmelitas fundandum noua monasteria de sola licentia ordinarij.*

33 *Refertur bulla Clementis IX.*

34 *De hoc datur etiam declaratio sacræ congregationis, quæ ibi refertur, in qua declarat sacra congregatio Carmelitas de sola licentia Ordinarij posse vbique fundare nouos conuentus.*

35 *Ponitur obiectio in contrarium, & soluitur.*

CASVS, SIVE FACTI SPECIES.

1 IN Ciuitate Bracharensi, in Regno Lusitaniæ fundarunt nostri religiosi quoddam monasterium de consensu ordinarij, nullis Regularibus ex his, qui antea ibi habitabant contradicentibus, imo potius prælati omnium illorum conuentuum assisterunt actui possessionis, & primæ missæ, & positioni Sanctissimi Sacramenti; & ipsi Carmelitæ acceperunt mutuata ab Eremitis S. Augustini, qui in dicta ciuitate habent conuentum omnia paramenta & vasa ad celebrationem missæ. Post duodecim annos, quædam fœmina reliquit in suo testamento, vt in hoc monasterio Carmelitarum excalceatorum ei fieret quædam capella pro eius sepultura cum duabus missis perpetuis, & quod dicto monasterio daretur certa eleemosyna, quod si Carmelitæ eam accipere nollent, fieret talis capella in monasterio Eremitarum S. Augustini. Requisiti autem Carmelitæ, an velint accipere dictam eleemosynam pro construenda dicta capella, & missis, illi libenter annuerunt ipsis tamen Patribus Eremitis S. Augustini displicuit, acceptatio Carmelitarum, & se eis opposuerunt dicentes, eos posse accipere illam eleemosynam pro capella facienda, & missis celebrandis in suo conuentu; si quidem illi non habebant conuentum in ciuitate Bracharensi; cum illam domum in qua viuebant fundauerint ex sola Ordinarij licentia, qui talem licentiam dare non poterat, inauditis ipsis fratribus Eremitis, vt de facto non fuerunt vocati, nec auditi, Nec de facto ipsos Carmelitas potuisse fundare absque licentia Pontificia, siquidem tunc temporis non erat Archiepiscopus, qui talem licentiam concedere posset, & alias capitulum sede vacante non poterat concedere talem licentiam, vt de facto concessit, iuxta quandam declarationem factæ Congregationis, quam refert Diana *part.* 8. *tract.* 4. *resol.* 6.8. ac per consequens, ipsos Carmelitas esse intrusos in illam ciuitatem, & non habere legitimum conuentum, in quo talis capella fieret, & in quo tales missæ celebrarentur, ac per consequens legata pertinere ad eos, qui verum, & non intrusum conuentum habebant, quod dubium cum delatum fuerit ad iudicium.

Interrogatum fuit à me, An Carmelitæ potuissent fundare in dicta Ciuitate, absque licentia sedis Apostolicæ, cum sola licentia ordinarij inauditis, & non vocatis ipsis Fratribus S. Augustini?

RESPONSIO AVTHORIS.

PRo resolutione huius casus, qui quotidie accidere potest notandum est. Quod *in cap. cum ex eo de excessibus prælatorum*, & in Clementina *Cupientes*, de pœnis prohibitum erat Religiosis mendicantibus fundare noua monasteria, vel antiqua alienare, seu mutare, fine licentia sedis Apostolicæ. Idem prohibetur *in cap. vnico de Religiosis domibus*. Quamvis *in hoc capite, vnico de Religiosis domibus*, non id prohibeatur quatuor ordinibus mendicantidus, scilicet Prædicatoribus, Minoribus, Eremitis S. Augustini, & Carmelitis, *cum isti expresse in dicto capite à dicta prohibitione excladantur*, sed quibusdam aliis mendicantibus post Concilium Lateranense constitutis, quos Gregorius X. author illius capitis, cum Concilio Lugdunensi extingui iubet, prout notat Frater Thomas à Iesu super Regulam Carmelitarum, *parte* 3. *cap.* 2. *Glossa* 2. §. *extendenda tamen*, & cum Suario Fr. Lezana, *tom.* 3. *verbo Monasteria regularium, num.* 4.

Secundo notandum est. Quod post huiusmodi iuris prohibitionem, concessere Sixtus IV. Carmelitis, & Iulius II, Fratribus Minoribus, vt absque Pontificis licentia ædificarent noua Monasteria, vt testatur Miranda *in m annali tomo* 1. *quæstione* 33. *articulo* 1. Extantque varia priuilegia circa hoc de quibus Miranda, ibi *articulo* 2. & 4. Et Paulus V. in Bulla ad Ecclesiæ Militantis anno 1605. concessit nostris Carmelitis excalceatis, vt possent vbique ex sola ordinarij licentia construere Monasteria, & Fratribus Capucinis, in Bulla ad vberes anno 1606. edita concessit, vt in Regnis Hispaniarum possent recipere Monasteria, seruata forma sacrorum Canonum, & Concilij Tridentini; & Fratribos

Fratribus B. Mariæ Tuliensis, ordinis Cister ciensis concessit idem Paulus V. anno 1608. vt vbique de sola ordinariorum licentia possent noua Monasteria fundare.

4 Tertiò Notandum est quod Concilium Tridentinum *sess. 25. de regularibus, cap 3. mandauit*, quod noua loca à Regularibus non reciperentur, sine Episcopi in cuius Diœcesi erigenda sunt licentia prius obtenta, posteà verò Clemens VIII. 5 in constitutione, quæ incipit quoniam ad instantiam præcepit, locorum Ordinarios non posse licentiam ad nouos Conuentus quorumcumque mendicantium erigendus impertiri, nisi vocatis, & auditis aliorum in eisdem Ciuitatibus, & locis existentium conuentuum prioribus, seu procuratoribus, & aliis interesse habentibus. Et sacra Congregatio sub Gregorio XV. præcepit, ne aliqua monasteria de nouo erigerentur, nisi in eis saltem duodecim religiosi inhabitare, ac ex reditibus, & consuetis eleemosynis sustentari valeant, ac priores, seu procuratores aliarum Religionum, non solum in prædictis, sed etiam in aliis, per quatuor millia passuum circumuicinis locis ad id vocati, & auditi fuerint, aut tali erectioni consenserint, vel alias ordinariis locorum constiterit, religiosos monasterij sic erigendi, absque detrimento Religiosorum in monasteriis antea in Ciuitatibus degentium, ibi in numero duodecim commodè, & congruè sustentari, ac ali posse. Vrbanus verò VIII. in literis in forma breuis, anno 1624. omnes licentias, & facultates concessas regularibus erigendi monasteria, & loca regularia, abrogauit, & annullauit, simúlque præcepit, in huiusmodi locis regularibus erigendis seruari debere secreta sacrorum Canonum, & Concilij Tridentini decreta, & hoc sub variis pœnis, vt videri est in ipso decreto, quod, & alia refert Fr. Lexana *tom. 1. cap. 9. num. 35. & tom. 3. verbo monasterium, num. 4.*

6 Ex quibus prænotandis deducitur, quod ex *cap. cum ex eo de excessibus Prælatorum*, & ex Clementina cupientes, de pœnis, non posse mendicantes fundare noua monasteria sine licentia sedis Apostolicæ. Ex Concilio verò Tridentino, requiritur ad talem fundationem consensus ordinarij, quod etiam ante requirebatur, *ex can. quidam & sequent. 18. quæst. 2.* Ex decreto verò Clementis VIII. & Gregorij XV. id debet fieri auditis, & vocatis prioribus, seu procuratoribus conuentuum iam existentium in loco vbi erigendus est nouus Conuentus. Ex decreto verò Vrbani VIII. requiritur ad fundationem alicuius Conuentus obseruatio sacrorum Canonum, decreti Tridentini, & decreti Clementis VIII. & Gregorij XV. non obstantibus quibuscumque priuilegiis, in contrarium, quibus omnibus derogat sanctitas tua.

7 Ex quibus euidenter concluditur, quod stando in decreto Vrbani VIII. hodie non potest fundari nouus aliquis conuentus regularium, etiam mendicantium, absque consensu Apostolico, & cum consensu ordinarij; vocatis prius, & auditis religiosis aliorum conuentuum, ex quibus concludebant prædicti Patres Eremitæ. Sancti Augustini, quod cum noster Conuentus, sine obseruatione istorum decretorum, Brachatæ Augustæ fuerit fundatus, de sola licentia capituli sede vacante, quam Vicarius capituli sedis vacantis dare non poterat, vt declarauit sacra Congregatio vt testatur Barbosa. *in Collectanea Bullarum, verbo Monasteria, num. 1.* Nauarrus *in Lucerna Regularium, verbo Monasteria, num. 2.* Fr Lezana *verbo Monasterium num. 4.* quod talia Conuentus erat intrusus, & sine debita licentia fundatus, ac per consequens, vt talem debere excludi a consecutione illius legati, & legatum, ex defectu subiecti reuerti ad ipsos Fratres Eremitas, qui legitimè fuere in illa Ciuitate fundati.

8 Verum his omnibus non obstantibus, ego respondi, prædictos nostros Patres Carmelitas, qui ex sola licentia ordinarij in dicta Ciuitate fundarunt, non esse intrusos, sed legitimè fundatse quod vt probem notandum est. Sixtum IV. concessisse nostris Carmelitis, & Iulium II. Minimis, posse fundare noua Monasteria, sine licentia Papæ, non obstantibus, *cap. cum ex eo, de excessibus Prælatorum*, & Clementina *Cupientes, de pœnis*, vt testatur Couarruuias, 9 *in compendio priuilegiorum mendicantium, verbo ædificare, num. 18. & 10.* Lexana, *verbo Monasteria, num 4.* Concilium verò Tridentinum his priuilegiis non derogauit, sed solum præcepit, quod non erigantur dicta monasteria, sine ordinarij licentia. Ita cum Suario, Nauarro, Fr. Thomas à Iesu Lezana, *sup. à num. 4.* Nec contra id, facit quædam declaratio sacræ Congregationis, quam refert Barbosa, *ad cap. 3. sess. 25.* Concilij Tridentini. Nam de tali declaratione non constat authenticè, & solum loquitur de Monachis, vt *ibi* testatur Lexana, *num. 4.*

10 An autem prædicta priuilegia Sixti IV. & Iulij II. sint abrogata per decretum Vrbani VIII. maius est dubium. Affirmat Pelizarius, *tract. 8. cap 7. num. 91.* Verum contrarium probabilius est. Ita cum Rodericc, Sorbo, Cespedes, *cap. 1 de exceptione, d. 2. num. 4.* affertque pro sua sententia decisionem Rotæ, quam adducit Farinacius, *decisione 745. tom. 2. part. 2.* Ego ipso, *in nostro Directorio Regularium, p. 1. tract. 2. d. 1. num. 86.* Idem probabile putat Lezana, *verbo Monasteria, num. 4.* vbi ait Vrbanum VIII. solum loqui de illis religiosis, qui facultates, seu licentias ad fundanda noua Monasteria, non seruata debita forma obtinuerunt, post Concilium Tridentinum, & Clemen- 11 tem VIII. non de illis, qui ante Concilium 12 priuilegia, & indulta ad id obtinuerunt, quales sunt nostri, Carmelitæ, & Minimi, idque ait se sæpè vidisse practicari apud multos.

13 Idem docet cum suo Reuerendo Patre Generale Petro ab Ascentione Fr. Ludouicus à Conceptione in suo examine veritatis, *tom. 3. tract. 1. litera M. §. 10. num. 1. & 2.* Et *num. 5.* affert quod iam priuilegium Pauli V. concessum suæ Religioni ad fundandum vbique in Regnis Hispaniæ, quod priuilegium ait, non fuisse reuocatum ab Vrbano VIII. Nam Vrba- 14 nus VIII. solum reuocauit priuilegia fundandi vbique terrarum, non vero priuilegium fundendi in certis Regnis; nam sicut cui conceditur 15 minus, non censetur maius concessum, sic quando maiori derogatur, non est visum esse minori derogatum, præsertim quando in minori non eadem ratio reperitur, quia non eadem inconuenientia currunt: hæc prædictus Ludouicus, ex quibus omnibus concluditur, saltem probabila

bile esse posse nostros Carmelitas, & alios communicantes fundate noua Monasteria absque licentia sedis Apostolicæ, de sola licentia Ordinarij.

An autem consensus Prælatorum, vel procuratorum aliorum ordinum, ita requiratur, vt si hi dissentiant, ordinarius loci oon possit dare li- 16 centiam illa erigendi? Respondeo non requiri talem consensum, si constet Ordinario Religiosos Monasterij construendi, absque detrimento religiosorum in Monasteriis ibi antea erectis degentium in oumero duodecim posse commodè sustentari. Ita Cespedes, *cap.1. de exemptione, d.4. num 2.* Lezana, *verbo Monasteria, num.7.* Pelizarius, *tract.8. cap.7. n.99.* & constat ex prædicto Decreto sacræ Congregationis iussu Gregorij XV. edito, in eo enim post verba illa erectioni concesserunt, ita addit sacra Congregatio de mandato Gregorij XV. Vel alias ordinariis locorum constiterit, religiosos Conuentus sic erigendi, absque detrimento Religiosorum in Monasteriis antea erectis degentium, ibi in numero duodecim commode, & congrue ali posse. Vbi nota, 17 quod illa dictio, vel, in toto rigore disiunctionem significat. 24. q. 1. *schisma 20. dist. incl. non debet, ff. de verborum signif. l. alienatio §. vult.* Estque aduersatiua illius, quod sequitur, contra id quod antecedit, taliter quod quodlibet illorum con- 18 tenta sit, *l. sæpe. ff de verborum, obligat. l. si haredi plures, ff. de condit. instit.* ex quo constat, quod dictio, *vel,* sumitur pro, *saltem,* significat, ergo quod ex duobus disiunctis vltimum, sal- 19 tem, exequi debeat, 25. q 3. *cap alias, ff. de liber. agnosc. l. alimenta.*

20 Et tandem dictio, *aliàs*, diuersum innuit modum exercendi rem, *l. 1. §. aliud tamen, ff. de aqua quotid. & æst.* Præterquam, quod quia dicta dictio, alias exclusiſſe significat, facitque, quod illud, quod sequitur, excludat id, quod antecedit, 21 & consequenter significat alterationem in antecedenti, *ff. de iureiurand l. admonendi*; Ergo si Gregoriana sacræque Congregationis constitu- 22 tio, sic habet, vocatis, & auditis Prælatis, vel alias, si ipsis ordinariis constiterit, &c. Planum est, non esse necessarium consensum Prælatorum in antiquis existentium conuentibus, & ita tenet cum Cespede, & Lezana, Pelizarius, *suprà, num 99.* Fr. Ludouicus à Conceptione, *suprà, n.9.* Vbi asseruerat prædictum decretum Gregorij fuisse confirmatum ab Vrbano VIII, per bullam, quæ incipit Romanus Pontifex, quod non aduertit Peitinis, *tom. 3. de Priuilegiis in adductamentis ad constitutionem* Vrbani VIII. *cap. 12. not. 2.*

An autem huiusmodi licentia possit concedi 23 non solum ab Episcopo, sed etiam à Vicario capituli sedis vacantis, maius est dubium, propter prædictam declarationem sacræ Congregationis, quam supra retulimus. Verum absolute dicendum est, talem licentiam posse concedere Vicarium capituli sedis vacantis. Ita ex Bizono, Rota, Iasone Abbate, Sanchez, Cespedes, *d.21.* 24 *n.3.* Nec dissentit Peitinis, *suprà, n.93.* Et ratio est, quia Vicarius Generalis capituli sedis vacantis est, & dici potest ordinarius; ergo cum in præcitatis decretis sola licentia ordinarij requiratur, sufficit licentia Vicarij capituli sedis vacantis in omnibus illis casibus, in quibus eam concedere potest Episcopus. Nec obstat dicta declaratio sacræ Congregationis. Nam de ea 25 non constat authentice, vt alteri declarationi in hac materia Respondet Lezana, *verbo Monasteria, num.4.* Et dato quod authenticè de ea constaret, non ei necessario standum est, vt melior docet opinio Doctorum.

Ex quibus omnibus concludo directe Respondendo quæsito huius consulti, quod cum nostri 26 Religiosi fundauerint in dicta Ciuitate de licentia ordinarij, qui optime sciebat nostros Religiosos in maiori numero duodecim posse ex assuetis eleemosynis in ea ciuitate sustentari, est enim Ciuitas magna, & non habet in circuitu plusquam millia passuum, nisi vnicum Conuentum pauperem, talis fundatio fuit legitima, & non intrusa, siquidem licentia Papalis non erat necessaria, vt pro nostris religiosis, & aliis communicantibus probatum manet, & sufficiebat licentia ordinarij, etiam non requisitis Prælatis, vel procuratoribus aliorum ordinum, quando ordinatio constabat, talem erectionem noui Conuentus, non esse in præiudicium aliorum iam fundatorum, quod cum acciderit in præsenti, non est cur dicatur talis fundatio conuentus intrusa, maxime cum ipsi Prælati illorum Conuentuum assisterent eidem erectioni, & dederint mutuata ornamenta, ad celebrandam primam Missam, & singulares eleemosynas, per spatium duodecim annorum, in quibus terminis non potest dici defecisse consensum Prælatorum aliorum Conuentuum iam fundatorum.

Quia tolerantia approbatiua indicat tacitum 27 consensum, vt asserunt communiter Doctores, quos refert, & sequitur Vidal, *titulo de residentia inquisitione vnica, n. 20.* Sed dicti Prælati videntes fieri conuentum, non solum non restiterunt, sed ornamenta, & paramenta dederunt ad eius constructionem, cum tunc possent resistere eius constructioni, absque vllo impedimento; er- 28 go signum clarum habetur, quod ipsi approbarunt, & concesserunt in dicta constructione Conuentus; Non enim minus facto ipso, quam ver- 29 bo consensus elicitur, *l. Paulus, l. non tantum. ff. rem ratam haberi, l. de quibus circa fin. de legibus,* & Doctores plures, apud Barbosam *in axiomatibus* 30 *iuris, axiomate 93. n. 6.* Imo plus ex facto aliquid declarare, quam verbo, *Canone dilecti filij primo de appellat.* & cum pluribus Doctoribus Lezana, *in Consiliis, consilio 42. n. 9. & 10.* Atqui dicti Prælati facto ipso approbarunt, & consenserunt in dictam fundationem, præbendo ornamenta, & paramenta ipsis religiosis Carmelitis, ad dicendum primam Missam, & ponendum in noua Ecclesia, & Conuentu de nouo fundato diuinum Eucharistiæ Sacramentum; ergo facto ipso concesserunt constructioni dicti Conuentus, vt ex se patet.

Tum quia, cum per duodecim annos non reclamassent dicti Prælati ex temporis antiquitate, 31 quo ipsi Carmelitæ perstiterunt in dicto Conuentu in pacifica possessione sine vlla cōtradictione præsumitur dictum consensum interuenisse, vt cum Alexandro, Decio, Cephalo, Surdo, & aliis innumeris probat Lezana, *in consiliis consilio 45. num.22.* Dato, ergo quod talis consensus esset necessarius, quod tamen negamus, casu quo ordinarius iudicet dictos patres Carmelitas sine præiudicio aliorum Conuentuum iam existentium posse in dicto loco commode sustentari ex assuetis

eleemo

eleemosynis, vt de facto iudicauit, re ipsa talis consensus de facto non defuit; ergo talis Conuentus non intrusus, sed ritè, & iuxta ius, & nostra priuilegia Pontificia fundatus fuit, ac per consequens non potest ex hoc capite impediri à consecutione prædicti legati.

32 Tandem vt hæc difficultas penitus abscindatur Sanctissimus Clemens IX. ad instantiam Nostrorum Carmelitarum excalceatorum Congregationis Hispaniæ, in quadam bulla incipiente *Ecclesiæ Catholicæ regimini*, data die 6. Octobris anni Domini 1668. Pontificatus sui anno 2. Confirmauit motum proprium Gregorij XV. & Pauli V. in quibus dicti Pontifices concesserunt nobis Carmelitis excalceatis licentiam ad fundanda noua Monasteria vbi liber cum sola licentia ordinarij, nullo alio requisito consensu Apostolico, & hoc etiamsi fuisset prope alias domos regularium, cum derogatione Priuilegij Clementis IV. Sixti IV. Iulij II. & aliorum Pontificum, in quibus prohibebatur fundari noua Monasteria, etiam mendicantium, iuxta alia Monasteria aliorum mendicantium per spatium 100. canarum, verba autem dicti Pontificis Clementis IX. in dicta bulla sunt.

33 Nos per incertas Pauli, & Gregorij prædecessorum literas cum omnibus, & singulis in eis respectiue contentis, authoritate Apostolica tenore præsentium approbamus, & confirmamus, illisque inuiolabilis Apostolicæ firmitatis robur adiicimus, non obstantibus, &c. Qua concessione Apostolica extante non potest amplius controuerti, An nostri religiosi de sola licentia ordinarij sine alia noua sedis Apostolicæ licentia, vel alterius consensu possint vbique fundare noua Monasteria, nec quoad hoc ab aliquo impediri vt declarauit Sacra Congregatio Regularium, ad quam cum recurrerent Prædicti Patres Eremitæ D. Augustini Collegij Beatissimæ Virginis Mariæ de Populo Ciuitatis Bracharensis in Regno Lusitaniæ, asserentes Carmelitas discalceatos Congregationis Hispaniæ intẽdere erigere quoddam Monasterium in dicta ciuitate Bracharensi, cum sola licentia ordinarij, quod videbatur esse contra determinationem summorum Pontificum Clementis VII. & Gregorij XV. &c. Qua propter postulabant, vt sacra Congregatio dignaretur declarare prædictam fundationem non potuisse fieri, &c.

34 Sacra Congregatio eorum petitioni Respondit quod citaretur Procurator Generalis Fratrum Discalceatorum Prouinciæ Portugalliæ, qui procurator citatus respondit, ita esse, quod Fratres Carmelitani discalceati intenderunt perfectam fundationem in dicta ciuitate Bracharensi cum sola licentis Ordinarij illius loci, &c. Attamen hoc fecisse virtute Priuilegiorum, quæ illis concessere Felicis recordationis Paulus V. & Gregorius XV. quæ Priuilegia confirmauit in totum Sanctissimus Dominus noster Clemens Papa IX. die sexta octobris immediate præteriti; per quæ Priuilegia tribuitur dictis fratribus Carmelitis discalceatis facultas, vt possint erigere Monasteria cum sola licentis ordinarij locorum nullo aliarum personarum, etiam regularium requisito consensu, quorum Priuilegiorum ibidem, & confirmationis copiam exhibuit dictus Procurator, coram sacra Congregatione, quibus visis respondit sacra Congregatio Eminentissimorum sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalium negotiis, & consultationibus Episcoporum, & regularium præposita, referente Eminentissimo Spinola; *censuit oratores, non posse à prædictis fratribus. S. Augustini in erectione noui Monasterij impediri. Romæ 21. Februarij Millesimo sexcentesimo sexagesimo nono Marinus Cardinalis Ginetus.*

Ex quibus omnibus constat prædictam fundationem Monasterij Bracharensis Carmelitarum excalceatorum fuisse legitimam cum sola licentia ordinarij. Tum ex priuilegiis antiquis, vt *suprà* explicauimus. Tum ex priuilegio Pauli V. & Gregorij XV. Tum ex noua concessione Clementis IX. Per quam omnis lis in hac materia sublata est, licet talis Conuentus fuerit fundatus de sola licentis Vicarij generalis Capituli sedis vacantis, vt declarauit sacra Congregatio optime sciens in dicta ciuitate Bracharensi non dari hodie sbhinc multis annis alium ordinarium, nisi dictum Vicarium, cum omnes sedes Episcopales Regni Portugalliæ sint sine Episcopis abhinc multis annis, vt ipsis eminentissimis, & toti orbi notum est, & tamen ipsa sacra Congregatio censuit, dictum Conuentum fundatum cum licentis dicti ordinarij, legitime iuxta dicta priuilegia fuisse fundatum.

35 Vnde non est vlla ratio cur prædicti Patres Carmelitæ priuentur dicto legato facto suo Monasterio, cum illud velint recipere, iuxta dispositionem testatoris. Nec contra hoc facit quod tempore quo Conuentus fundatus fuit, & legatum relictum, adhuc non existebat confirmatio Clementis IX. Nam etiam ea non existente, vt *suprà* probauimus, Conuentus legitime fundatus erat, ex sola licentia ordinarij, vt *suprà* probauimus, ac per consequens capax erat legati, & ita iudicatum fuit in Senatu Bracharensi, & à Iudice Apostolico delegato, per quod manent soluta omnia, quæ contra hanc resolutionem afferri poterant.

CONSVLTVM CVI.

De quadam Moniali sine causa negante suffragium omnibus fœminis volentibus ingredi Religionem, An illius suffragium debeat; vt iniustum, & nullum à Prælatu declarari.

SVMMARIVM.

1 *Ponitur casus, seu factum.*
2 *Si monialis in receptione nouitia apta iniustè suffragium denegauerit, habetur pro concesso.*
3 *Quotiescunque consensus est in aliquo actu necessarius, si qui illum præstare debet, sine causa denegauerit, habetur pro præstito.*
4 *Si lex postulet vota omnium Monialium ad receptionem alicuius nouitiæ & aliqua monialis votum iniustè denegauerit, censetur habere omnia suffragia.*

5 *Non tantum debet attendi suffragiorum numerus, quam Zelus, & meritum suffragantium.*

6 *Si maior pars capituli ex odio, & passione dederit votum reprobatiuum nouitia, standum est minori parti capituli, quæ votum approbatiuum cum zelo religionis dedit.*

7 *Ponitur in contrarium argumentum ex lege nostra, quæ postulat omnia vota in approbatione vigesimæ primæ monialis, & in aliis maiorem partem capituli Conuentualis.*

8 *Respondetur eidem argumento.*

9 *Ponitur alia obiectio, & soluitur.*

10 *Ponitur aliud argumentum in contrarium, & soluitur.*

11 *Ponitur alia obiectio, & soluitur.*

12 *Monialis ex odio, & passione denegans suffragium volenti ingredi in loco vigesimo primo peccat contra iustitiam, & tenetur ad restitutionem.*

13 *Prælatus dictarum monialium non tenetur stare eius suffragio, sed potest nouitiam recipere ad habitum.*

14 *Talis monialis defecit absque causa, in eo ad quod tenebatur ex officio*

15 *Eo ipso quod à Re[illegible]gione deputatur ad recipiendas nouitias, tenetur habiles, quæ illi proponuntur, approbare, & inhabiles reprobare.*

16 *Non fuit fidelis dispensator bonorum Christi.*

17 *Sine causa impedit conuentum, ne possit recipere monialem vigesimam primam.*

18 *Conuentus habet ius ad recipiendam nouitiam vigesimam primam fundatum in lege.*

19 *Qui impedit sine causa aliquem à consecutione rei ad quam habet ius, peccat [illegible]a iustitiam, & tenetur ad restitutionem.*

20 *Ponitur argumentum in contrarium, & soluitur.*

21 *Si aliquis vocalis in electione canonica nolens neminem eligere sine causa dederit suffragium indifferens, vel miserit schedulam albam, per hoc non irritatur electio.*

22 *Tale votum habetur, ac si non esset de corpore capituli.*

23 *Si in receptione nouitiæ vigesimæ primæ aliqua monialis nullam fœminam voluerit approbare, & ob id semper dederit votum nigrum, sine alia causa, tale suffragium debet reputari, ac si non esset de corpore capituli, & receptio ex aliis suffragiis debet fieri.*

24 *Si aliqua Monialis clausis oculis assumeret fabam albam, vel nigram, & quæ acciderit, misit in approbationem nouitiæ, cognito errore, tale suffragium, etsi sit reprobatiuum, habetur pro non præstito.*

25 *Monialis quæ sine distinctione omnibus fœminis volentibus ingredi Religionem dat suffragium reprobat, illud votum habetur pro non præstito.*

26 *Suffragium non debet dari cæco modo, sed modo humano, & rationali.*

27 *De iure communi ad receptionem nouitiæ solum desideratur consensus prælati, & maioris partis capituli.*

28 *Statuto Religionis petenti in aliquo casu vota omnium monialium ad receptionem alicuius nouitiæ satisfit per consensum maioris partis capituli.*

29 *In iure factum à maiori parte capituli ab omnibus fieri dicitur.*

30 *Illa particula,* omnium, *intelligenda est secundum subiectam materiam, id est, maioris partis.*

31 *Statutum postulans suffragia omnium monialium in receptione alicuius nouitiæ est nullum.*

32 *Mulieres sunt nimis faciles ad dissentiendum.*

33 *Papa [illegible]ligans se cum iuramento non facere Cardinales, [illegible] concurrant vota omnium Cardinal[illegible] non ligatur iuramento.*

34 *S[illegible] [illegible]lans vota omnium monialium in receptione alicuius nouitiæ debet intelligi, secundum iustitiam, hoc est, quando iniuste non denegant.*

35 *Votum sine ratione, & iniuste denegatum, habetur pro concesso.*

36 *Quomodo poterit sciri inter suffragia secretè dato vnum esse datum ab aliqua certa moniali contra iustitiam, & ex odio, & passione demonstratur.*

37 *L[illegible]gua est cordi nuncia.*

38 *Confessio extraiudicialis probat contra confitentem, donec constet de eius errore.*

39 *Animus talis præsumitur, qualem verba ipsa declarant.*

40 *Voces sunt signa eorum, quæ sunt in anima passionum notæ.*

41 *Nullum est maius mentis nostræ testimonium, quam qualitas inspecta verborum.*

42 *Voluntatis mutatio non præsumitur.*

43 *Qui voluntatem mutatam dicit, probare debet.*

44 *Id non procedit in fœmina, in qua præsumitur voluntatis mutatio.*

45 *A facto præsentis temporis, coniectura deducitur ad futurum.*

46 *Ponitur argumentum in contrarium, & soluitur.*

47 *Vehemens suspicio arctat iudicem ad credendum delictum.*

48 *Vt omne dubium tollatur Prælatus Moniali, de qua præsumitur, quod iniuste dat votum nigrum recipienda ad habitum debet præcipere, vt manifeste suffragetur coram Prælata, & duobus testibus.*

49 *In receptione nouitiorum non est necesse de iure communi, vt suffragia occulte dentur.*

50 *Lex Religionis præcipiens quod talia suffragia dentur secreto, vt est lex harum monialium saluatur, si aliarum Monialium vota sint secreta.*

51 *Per hoc quod in electione canonica vnum suffragium, etiam consentiente capitulo publicetur, non desinit esse secreta, nec electio irritatur.*

52 *Vota data coram tribus testibus, adhuc dicuntur secreta.*

53 Si

53 *Si talis monialis noluerit coram Prælata suffragari, maior contra eam oritur suspicio.*
54 *Cum quis non facit id, ad quod tenetur, censetur facere aduersus id, ad quod tenetur.*
55 *Contumax contra se habet præsumptionem malæ causæ.*
56 *Si reus inquisitus recusat præstare iuramentum calumniæ, contra eum oritur grauis suspicio.*
57 *Quando reus interrogatus à iudice noluit illi respondere, vel ei parere, grauissima contra eum oritur suspicio delicti.*
58 *In hoc casu poterit Prælatus præcipere tali moniali cum præcepto, vt suffragetur coram Prælato.*
59 *Si noluerit obedire potest eam priuare voce actiua in receptione nouitiarum.*
60 *Idem potest efficere Prælatus, si dentur duo testes affirmantes illam dixisse, nunquam aliquam nouitiam approbaturam, si dentur simul alia coniecturæ ibi assignatæ.*
61 *Potest Prælatus dictam monialem priuare voce actiua ob peccatum iniustitiæ, quod commisit negando iniuste suffragium omni fœminæ volenti ingredi religionem.*
62 *Ponitur argumentum in contrarium.*
63 *Ponitur illius solutio*
64 *Quando opinio vna circa ius est minus probabilis, quam alia, potest iudex in iudicando sequi minus probabilem, relicta probabiliori.*
65 *Probabile est iudicem in iudicando, siue probabilitas versetur circa ius, siue circa factum, posse sequi opinionem probabilem, quam maluerit non solum in causis ciuilibus, sed etiam in criminalibus.*
66 *Hic versatur probabilitas circa ius, scilicet An negando sine causa ista suffragium monialis peccet contra iustitiam, & charitatem, vel non.*
67 *Prælatus in iudicando potest sequi opinionem, quæ dicit eam deliquisse, non vero quæ eam à peccato excusat.*
68 *Talis monialis ex odio denegando votum omni fœminæ in omni opinione peccat contra charitatem, & contra iustitiam.*
69 *Ostenditur hæc veritas ratione efficaci.*

CASVS, SIVE FACTI SPECIES.

1 RElIgiosæ Carmelitæ excalceatæ Congregationis Hispaniæ habent quandam constitutionem, vt non accipiant nisi viginti, & vnam monialem, & quod illa vna suprà vigesimam recipiatur per suffragia omnium monialium, nemine discrepante. Accidit autem, quod quædam monialis parum contenta status religiosi, quem professa est, apud se statuit non dare suffragium approbatiuum ad recipiendam vllam nouitiam, etiam dignissimam, & vtilissimam religioni, & hoc quibusdam aliis monialibus dicti Conuentus dixit, & de facto in illo Conuentu non potest, ab hinc multis annis, recipi vigesima prima monialis, quia cum ad illius receptionem requirantur suffragia omnium monialium, nemine discrepante, & hæc monialis semper mittat suffragium reprobatiuum, semper ex defectu suffragij illius, vigesima prima manet exclusa. Et idem accidit in alio Conuentu, in quo alia monialis apud se statuit non dare suffragium approbatiuum alicui fœminæ viduæ, etsi fuisset dignissima, & vtilissima Religioni, quapropter in loco vigesimo primo in illo Conuentu non potest recipi fœmina aliqua vidua, quia hæc monialis nullam etiam dignissimam vult approbare, & hoc aliis similiter monialibus manifestauit.

Quæsitum igitur fuit à me, an si constet de determinatione harũ monialium denegantium suffragium prædictis fœminis volentibus ingredi religionem, & à Prælatis propositis communicatas sine vlla ratione, sed ex sola sua passione, & odio in dictas nouitias, possit Prælatus sine illarum suffragiis, recipere vigesimam primam monialem non obstante, quod in receptione vigesimæ primæ monialis lex harum monialium postulet, vt omnes moniales, nemine discrepante, consentiant per vota secreta.

RESPONSIO AVTHORIS

2 REspondi affirmatiuè. Ita in propriis terminis Bartolomæus, *de vecbis in praxi nouitiorum disp. dubio secundo, numero* 11. Peirinis, *tomo secundo, de Prælato, quæstione tertia, cap primo, numero vigesimo secundo* Tamburinus, *de iure Abbatum, tomo tertio, d. sext. quæstione prima, numero decimo tertio.* Pelizarius, *tractatu secundo, cap. secundo, numero decimo tertio.* Ratio fundamentalis est. Quia quotiescunque consensus est in aliquo actu necessarius, si qui illum præstare debet, sine causa denegauerit, habetur pro præstito 3 *l. in iure ciuili, ff. de reg. iuris, & cap. licet, §. talis, ergo, de regular.* & Doctores, *in l. non solum, §. de voluntate, ff. solut. matrimon.* quod etiam decisum fuit, *à sacra Rota Romana, decisione nonagesima prima, numero quinto, part. secunda, in recent.* Sed 4 consensus harum monialium in hoc casu erant omnino necessarij, ad receptionem vigesimæ primæ monialis, & alias illæ debebant illum dare tum ex officio, tum ex charitate, cum fœminæ propositæ haberent omnes conditiones requisitas, tam ex parte religionis, quam ex parte ipsarum, Ergo talia suffragia habentur pro præstitis.

Confirmatur quia tales Moniales denegando votum non adimplerent suum officium, & grauiter offenderent religionem priuantes eam suo augmento, & suo fine, facerent etiam contra charitatem respectu proximi, qui sine causa hoc magno beneficio priuari non debet, quia Ioannis VI. dicitur eum, qui venit ad me non eiiciam foras. Tum quia tales moniales tenentur vel fideles dispensatores præbere id beneficium ex bonis communibus Christi, & Ecclesiæ illud procuranti, si habeat omnia requisita, vt tenet Suarez, *tom. 3. de religione lib. 5. cap. 10. numero 18.* Peirinis, *suprà numero 14.* & cum Pasco, Pelizarius, *tract. 2. cap. 2. num. 28. & alij, quos infra referemus*; Ergo si sine vlla ratione, seu causa, sed ex solo odio, & passione denegent suffragium, & consensum, vna omni fœminæ volenti recipere statum religiosum, altera omni

fœminæ viduæ volenti similiter fieri religiosam, earum suffragia habentur pro præstitis, non obstante quod sint reprobatiua, ac per consequens si solum desiciunt suffragia harum religiosarum, recipienda censetur habere omnia suffragia, & secundum legem, quæ postulat omnia suffragia potest recipi ad habitum, quia suffragia negata harum monialium habentur pro præstitis.

Secundo probatur *ex cap. in genesi de electione & cap. Ecclesia de eodem titulo*, cum glossis vtriusque capitis, ibi namque expresse dicitur, ac iubetur, vt non tantum attendatur suffragiorum numerus, sed multo magis inspiciatur zelus, & dignitas, & meritum suffragantium; sed huiusmodi moniales ex odio, & passione denegant suffragia huiusmodi fœminis volentibus ingredi religionem; ergo licet ipsarum suffragia excludant omnino nouitias, eo quod lex postulat omnium suffragia, nemine discrepante, non illarum suffragia attendenda sunt, sed aliarum, quæ ex zelo religionis suffragium approbatiuum pro nouitiis dederunt. 5

6 Confirmatur. Quia si maior pars capituli ex odio, & passione dederit votum reprobatiuum nouitiæ, standum est minori parti capituli, quæ votum approbatiuum ex zelo religionis dedit, *vt ex citato cap in genesi, &c.* Ecclesia, tenet Portel *in additionibus ad dubia regularia, verbo electio, num 3.* P. Fr. Ludouicus à Conceptione, *in 2. tomo examinis veritatis, tract. 1. de opinione probabili, §. 11. litera O, num. 6.* Sed votum cuiuslibet harum religiosarum reprobatiuum in receptione vigesimæ primæ monialis habet se, vt maior pars capituli, siquidem ob illud suffragium negatum non recipitur talis nouitia, eo quod lex postulat, vt omnes moniales consentiant in vigesima prima moniali; ergo non illius suffragio, sed aliarum monialium standum est, siquidem illæ ex zelo religionis, istæ vero ex odio, & passione suffragata est.

7 Nec obstat quod lex postulet, quod omnes moniales consentiant in hac vigesima prima moniali; Nam vt *suprà diximus* illarum vota habentur pro præstitis; siquidem ea sine causa, vel vlla ratione, sed solum ex odio denegarunt, vt 8 *suprà diximus.* Nec etiam obstat Clementina *exiui, de verborum signif.* Vbi dicitur, quod electus à maiori parte capituli confirmetur non habita collatione zeli, & meriti suffragantium. Nam reuocatio facta in dicta Clementina, solum est pro fratribus minoribus, quo ad electiones, non tamen quoad suffragia danda pro nouitiis, vt ait Portel. *suprà, n. 3.* P. Fr. Ludouicus à Conceptione, *suprà n 5.*

Nec etiam obstat *cap. si quando de electione* 9 *in 6.* vbi videtur limitari, *cap in genesi & cap. in Ecclesia.* Non obstat inquam: Respondetur namque quod, *cap. si quando*, solum limitat, *cap. in genesi, & cap in Ecclesia*, quando pars sana exceditur in duplo à minus sana; sed in nostro casu pars, quæ denegat votum, est minor parte sana, & non est minus sana, sed iniqua, siquidem ex odio, & passione denegat suffragium; ergo in nostro casu non habet locum *cap. si quando.*

Nec etiam obstat si dicas, Portelum, & Lu- 10 douicum à Conceptione, *loqui de parte maiori capituli*, quæ ex odio, & malo affectu denegat suffragium nouitio, non vero quando denegat suffragium illi, qui vult ingredi religionem. Non obstat inquam. Respondetur namque, cum Suario, *tom. 3. de religione, lib. 5. cap. 10. num. 9.* quod vbi est vnum propter aliud, ibi est vnum tantum, 11 vt Aristoteles dixit, vnde cum prima receptio tota ordinetur ad secundam, ideo Authores indifferenter de vtraque loquuntur, & id quod dicunt de approbatione nouitiorum, proportionaliter applicari possunt approbationi ad receptionem ad habitum, vt ibi *ait* Suarez.

Tertio probatur. Quia ista monialis denegans in hoc casu suffragium fœminæ idoneæ ad ha- 12 bitum peccat contra iustitiam, & tenetur ad restitutionem, tum ipsi fœminæ volenti ingredi religionem, tum ipsi conuentui, qui ob votum denegatum illius monialis priuatur moniali vigesima prima; ergo Prælatus prædictarum monialium non tenetur stare voto reprobatiuo huius monialis, sed potius tenetur recipere nouitiam ad habitum. Antecedens quo ad primam partem, scilicet quod dicta monialis denegan- 13 do sine causa suffragium peccet contra iustitiam, & teneatur ad restitutionem ipsi fœminæ volenti ingredi religionem tenent plures Authores, scilicet Sotus, Syluester, quos refert, & sequitur Lezana, *tom. 1. cap. 24. num. 28.* & cum Molina, Sairo, Vasquio, Aragonio, & aliis Bonacina, *tom. 1. d. 2. de restitutione, q. 1. propositione 2. num. 4.* Portel. *tomo 2. casuum casu 95. n. 2.* & cum Peirino, Tamburinus, *de iure abbatum, tom. 3. d. 6. q. 1. n. 16.* Pelizarius, *tom. 2. cap. 2. num. 28.*

Quorum ratio est, quia talis monialis sine causa, ex solo odio, vel prauo affectu negando suf- 14 fragium dictæ fœminæ volenti ingredi religionem defecit absque causa in eo, ad quod tenetur ex officio, eo enim ipso quod tales moniales à Religione deputantur ad approbandum, vel 15 reprobandum nouitias, quæ in capitulo à Prælatis eis proponuntur, tenentur ex officio approbare eas, quas idoneas iudicauerint, & reprobare eas, quas aptas non inuenerint. Tum quia priuant proximum beneficio, quod ex bonis Christi, & Ecclesiæ, vt fideles dispensatores, tenebantur ei conferre, vt ait D. Basilius, *in Regula,* 16 *fus. disp. reg. 10.* vbi *ait*, Cum Christus prædicet, ac dicat venite ad me omnes, qui laboratis, & onerati estis, non sit sine periculo, si qui ad Dominum accedere in animum habent, hi à nobis reiiciantur, quod etiam ait Suarez, *tom. 3. de Religione, lib. 5. cap. 1. n. 28.*

Quoad secundam vero partem, scilicet quod dicta monialis peccet contra iustitiam, & tenetur ad restitutionem ipsi conuentui, etiam pro- 17 batur. Quia ista monialis denegans votum omni fœminæ volenti ingredi religionem sine causa, sed ex sola passione, & malo affectu, impedit Conuentum, ne possit habere Monialem vigesimam primam, siquidem hæc, secundum legem harum monialium, debet recipi de consensu omnium Monialium, nemine discrepante; ergo peccat contra iustitiam con- 18 tra ipsum Conuentum. Consequentia patet quia Conuentus habet ius ad recipiendam vigesimam primam monialem fundatum in lege; sed qui inique impedit aliquem à consecutione 19 rei, ad quam habet ius, peccat contra iustitiam, & tenetur ad restitutionem, vt optime in simili casu notat Portel, *tomo secundo casuum, casu 95. num. 1.*

num. 1. Ergo talis Monialis negando votum omni fœminæ, sine vlla ratione, peccat contra iustitiam, & tenetur ad restitutionem, tum ipsi fœminæ volenti ingredi religionem, tum ipsi conuentui; ergo Prælatus prædictarum monialium non tenetur stare voto reprobatiuo huius monialis, sed potius tenetur reijcere nouitiam ad habitum; hæc vltima consequentia.

Probatur à Portel. *tom.* 2. *casuum casu* 95. *num* 1. Quia quando Prælatus scit, quod subditus suus debet aliquid ex iustitia, quod est obnoxium restitutioni, & subditus ex malitia non vult restituere, potest imò & debet Prælatus obligare subditum, vt restituat, eoque nolente rem illam ab eo auferre, & dare creditori; cúmque hæc monialis teneatur quasi de iustitia dare suffragium petenti religionem, si est idonea, & insuper teneatur non priuare sine ratione conuentum iure, quod habet ad habendum monialem vigesimam primam, si tale suffragium ex malitia, & odio denegauerit, poterit, imò tenebitur Prælatus obligare talem monialem, vt det votum dictæ fœminæ habitu, quod si noluerit, ipse Prælatus poterit dare habitum dictæ fœminæ, quasi per viam restitutionis, cum illi solum sit denegatum ob votum iniustum prædictæ monialis.

20 Dices, lex istarum monialium c. 2. *suarum constitutionum n.* 11. præcipit, quod nouitia vigesima prima recipiatur de omnium monialium consensu, nemine discrepante; sed ad receptionem huius nouitiæ vigesimæ primæ defecit votum illius monialis, quæ denegat votum omni volenti ingredi religionem, vel alterius quæ denegat votum omni fœminæ viduæ, etiamsi sit idonea, & proficua conuentui; ergo prælatus sine talibus votis, vel aliquo illorum, non potest ad habitum talem sæcularem recipere. Respondetur cum Portel. *tomo* 2. *casuum casu.* 95. *versu ad primum argumentum*, talem statutum intelligendum, esse, quando tales moniales iuste ex aliqua ratione, vel causa sufficiente, sua suffragia denegatunt, secus quando iniuste, & sine vlla ratione, vel causa sufficiente illa denegatunt, nam tunc non reijcienda est fœmina, quæ vult ingredi Religionem, sed debet recipi ad habitum, propter rationes satis efficaces à nobis suprà adductas, cum in tali causa Prælatus teneatur, quasi ex iustitia talem fœminam ad habitum admittere.

Quod autem tale statutum sic debeat intelligi euidenti exemplo probatur ibi, ab eodem Portello, Nam in eadem religione datur statutum, vt Religiosus, vel Religiosa, qui alium vulnerauerit, pœna carceris, & aliis grauissimis puniatur, vt patet ex nostra constitutione, *p.* 4. *cap.* 4. §. 4. *num.* 1. cui moniales nostræ, etiam subiiciuntur ex sua constitutione *cap.* 21. *num.* 3. Demúsque quod aliqua Monialis aliam vulneret, vel occidat iuste, & in veram suam defensionem, seruato moderamine inculpatæ tutelæ, numquid ista occidens punietur illa pœna? non profectò: quia occidit iuste. Eodémque modo in nostro casu attendendum est, an fuerit huic fœminæ suffragium iuste denegatum, an iniustè, & constito quod negatum fuerit iniuste, non habet locum citatum statutum Religionis, ita doctissimus Portel. Secundò respondetur in hoc casu, quo suffragium à tali Moniali iniustè denegatur, habeant pro præstito, vt suprà diximus, ac per consequens iam talis fœmina cum omnibus votis recipitur.

21 Quartò probatur. Quia si aliquis ex vocalibus in electione Canonica neminem sine vlla causa voluerit eligere ad prælatum, & ob id dederit suffragium indifferens, & indeterminatum, vel miserit schedulam albam per hoc non irritatur electio, sed talia vota habentur, ac si non essent de corpore capituli, & electio consurgit ex maiori parte suffragantium, quæ his 22 demptis remanserunt, vt cum Sigismundo, Samuele, & Bordono, dixi *in nostro directorio regularium*, *p.* 3. *d.* 2. *tract.* 5. *num.* 14. Ergo similiter in nostro casu, si in receptione nouitiæ vigesimæ primæ, aliqua Monialis nullam fœminam 23 voluerit approbare ad habitum, & ob id semper dederit votum nigrum, sine aliqua iusta causa, tale suffragium habebitur, ac si non esset de corpore capituli, & receptio fiet ex aliis suffragiis Monialium. Patet consequentia, quia sicut illud votum album, vel indeterminatum reijcitur in electione, quia absque causa, & inique opponitur bono communi electionis, ita hoc votum nigrum in receptione nouitiæ vigesimæ primæ debet reijci, quia inique, & iniustè opponitur bono communi Conuentus, qui ex eo solo voto priuatur iure ex lege sibi competenti recipiendi vigesimam primam Monialem.

24 Quintò probatur, Quia si aliqua monialis in receptione ad habitum alicuius nouitiæ clausis oculis assumeret fabam albam vel nigram & sine cognitione an sit alba vel nigra illam miserit in vrnam in qua recipiuntur suffragia pro receptione alicuius nouitiæ, si forte misit fabam nigram, & ob illud suffragium maior pars capituli reprobauit nouitiam, cognito facto talis monialis, tale votum reiiciendum est, etsi eo reiecto maior pars capituli approbauerit nouitiam, recipienda est, vel si iam est recepta danda est ei professio religiosa, vt docet Portel. *tom.* 1. 25 *casuum casu* 10. *num* 2. Ergo similiter, si aliqua monialis in receptione alicuius fœminæ ad habitum absque distinctione omnibus fœminis votum denegauerit ob odium, quod habet contra statum religiosum, si ob id solum suffragium fœmina fuit reprobata, vt accidit in nostro casu, in receptione monialis vigesimæ primæ, si factum talis monialis sciatur à Prælatis, tale votum reiiciendum est, etsi alia vota fuerint approbatiua, fœmina recipienda est ad habitum. Patet consequentia. Quia ex eo tale votum missum clausis oculis, & sine cognitione illius, reijcitur à Portel. *loco citato*, quia talis monialis 26 sine electione finis, nec mediorum, sed cæco modo dedit suffragium, sed etiam monialis in nostro casu cæca passione contra statum religiosum, sine electione finis, vel mediorum omnibus fœminis suffragium nigrum præbet; ergo sicut illud suffragium missum clausis oculis, vt irrationale, & non datum humano modo reiicitur à Portel, ita in nostro casu tale suffragium nigrum datum ab hac moniali cæca sua passione, vt irrationale, & contra modum humanum missum debet reiici, & non debet computari cum aliis suffragiis capituli.

Sextò probatur. Quia fœminæ postulanti habitum monialis vigesimæ primæ, solum defuit

vorum Istios monialis; ergo eum votis aliarum, quæ faciüt maioré parté capituli recipi potest ad 27 habitum. Patet consequentia, quia de iure communi ad receptionem nouitiæ ad habitum solum desideratur consensus prælati, & maioris partis capituli, vt patet *ex cap. cum Ecclesia Volaterrana de electione, & cap. vult. 16. quæst. 7.* quod incipit congregatio, Et tenet Nauarr. *lib. 1. consiliorum de constitut. consil. 9.* & cum aliis Miranda *in manuali q. 15. art. 1. conclusione 3* patet etiam *ex cap. nouit. de his quæ fiunt a prælatis, & ex cap. quarto eodem titulo & cap. ea noscitur*, & notat glossa *in cap. fin. de regular. lib. 6.* & tenet Sanchez *lib. 5. Decalogi cap. 4. n. 65.* Portel. *tomo 2. casuum, casu 95. versu quod attinet.*

Dices statuta harum monialium ad receptionem monialis vigesimæ primæ requirunt vota omnium monialium; ergo si defuit votum vnius monialis non potest recipi nouitia vigesima pri-28 ma. Respondeo primo si cũ Barbosa *in votis decisiuis lib. 3. voto 121. n. 3.* Tali statuto satisfieri per consensum maioris partis capituli, cuius ratio est, quia in iure factum à maiori parte capituli, ab omnibus fieri dicitur *l. quod maior ff. ad municip. ibi*, quod maior pars curiæ efficit, pro eo habetur, ac si omnes egerint *l. alias 120. §. re-* 29 *fertur ff. de verbor. signif. l. plane ff. quod cuiusque vniuers. l. nomination. C. decurion. l. 10. c. & fin. de his quæ fiunt a maiori parte capituli, & vtrobique glossa*, & Doctores, Afflictus *decis. 1. n. 4.* Cabedo *decisi. 6. n. 4 & 5. p. 1.* Barbos. ibi; illa enim particula 30 omnium, intelligenda est circa subiectam materiam, id est maioris partis, ne alias detur occasio rarius, ac difficilius expendendi negotia pro-vt fieret cum semper homines sua natura ad dissentiendum proni sint *l. quia poterat ff. ad Trebel.* & tenent Dacian. Gratian. Bartol. & alij quos refert, & sequitur Barbosa *ibi n. 34.* Idem tesolnunt glossæ *in cap. non potest. 3. & in cap. cum olim verbo plena de sent. & re iudicata, & in cap. 1. glossa fin. de maioritat. & obedient.* quarum Glossarum authoritas cæterorum authoritatem plane superat, vt post Bartolum, Bald. Alexandrum, & Iason. tradit Morl *in emporio iuris tit. 1. q. 12. n. 13.* vbi cum Imola, dicit opinionem glossæ sufficere pro textu, quando textus non reperitur.

Secundo Respondetur, quod tale statutum 31 postulans vota omnium monialium, nemine discrepante esse nullum: impedit enim communem vtilitatem conuentus, cum homines, & multo magis fœminæ, sint faciles ad dissentiendum: ita Alexander *cons. 24. in re tam graui n. 1. &* 32 *3. lib. 7.* Thuseus *litera. D. conclusione 454 n. 10. vbi n. 11.* scribit etiam non ligari Papam se obligan-33 tem, & vouentem cum iuramento non facere Cardinales, nisi concurrant vota omnium Cardinalium, quia per votum facilem discordiam impediretur bonum publicum; Sed quia hæ solutiones Barbosæ valde opponuntur statutis harum monialium, quæ semper, vt valida habita sunt in religione: Tertio Respondeo facilius, & melius, cum Portel *tomo 2, casuum casu 95. versu ad primum argumentum*, Tale statutum intelli-34 gendum esse, quando aliqua monialis iuste denegauit votum, non vero quando iniuste, 35 & sine ratione illud negauit vt iam *supra diximus.* Quarto Respondetur tale suffragium negatum sine ratione haberi pro concesso, vt *supra diximus* cum Tamburino.

Sed ex hac solutione maius insurgit dubium sc. quomodo sciendum sit, illud suffragium reprobatiuũ esse illius monialis, & quod sit datũ iniuste, sine vlla ratione? Respondeo id debere constare ex testimonio aliarum monialium, quæ à dicta 36 moniali audierunt se nunquam daturum suffragium alicui fœminæ ad recipiendum statum religiosum. Et ratio est, quia lingua est cordis nuncia *l. Labeo ff. de sup. lege.* Et confessio extraiudicialis probat contra confitentem, donec 37 constet de errore, & dicitur probatio omnium melior *l. generaliter. C. de non num. pecun.* Animus 38 enim talis præsumitur, qualem verba ipsa declarant *l. Labeo §. idem. Tut. ff. de sup. legat.* Nemo enim dixit, quod non sensit. Hinc Aristoteles 39 *cap. 1. Perihermenias*, scriptum reliquit, voces esse signa earum, quæ sunt in anima passio-40 num notæ; Et Cassiodorus *lib. 3.* dixit, quod nullum est maius mentis nostræ testimonium, quam 41 qualitas inspecta verborum, Vide Menochium *de præsumptionibus lib. 6. præsumptione 35. n. 4. & lib. 3. præsumptione 130. num. 50.* sed hæc monialis aliquibus monialibus dixit, se nunquam daturam suffragium alicui fœminæ, vt reciperet habitum, vel alicui viduæ; ergo illius confessio contra illam est legitima probatio.

Nec obstat si dicas, hanc monialem potuisse mutare voluntatem, & quod dixit non adimple-42 re in futurum, Nam licet voluntatis mutatio non præsumatur, sed potius credatur, eum qui semel vnius fuit sententiæ, in ea adhuc persistere, *l. eum* qui voluntatem mutatam dicit, probare hoc debet, & *l. cum hic status 2. § pœnitentiam. ff. de donat. in. virum & vxorem*, quod procedit etiam si lapsum sit longum tempus, vt bene probat 43 Menochius *de præsumptionibus lib. 6. præsumptione 37. numero 28.* id non procedit in fœminis, in quibus præsumitur voluntatis mutatio, vt cum 44 multis late probat Menochius ibi *n. 42.* ergo licet hæc monialis aliquando dixerit, se non daturam suffragium vll. fœminæ, non inde præsumi potest illam persistere in ea voluntate, sed potius præsumendum est, illam voluntatem mutasse.

Respondetur istam doctrinam procedere quando solum constaret de dicto istius monialis; At si simul coniungatur cum dicto factum, & experientia constet illam semper dare suffragium reprobatiuum, tunc præsumendum est contra illam, etsi fœmina sit, quod idem faciet in futurum; Nam à facto præsentis temporis, coniectura ducitur ad futurum, vt ait Iustinianus *in §. vult.* vbi Glossa *inst. de iniuriis.* Qui enim in præ-45 senti est incontinens, ita etiam præsumitur quod erit in futurum *C. si quis Diaconus 10. distinct.* Menochius *de præsumptionibus lib. 1. q. 19. n. 6.* Tum quia qui semel delictum commisit, præsumitur quod in futurum simile sit perpetraturus, ita cum Bartolo, Felino, Alciato. Menochius *de præsumptionibus lib. 5. præsumptione 32. n. 43.* sed huiusmodi fœmina multoties recepturis ad habitum negauit suffragium; ergo ex dicto, & facto, illius præsumendum est ita in futurum facturam.

Dices, quod licet pro receptione alicuius nouitiæ in hoc conuentu semper inueniatur suffra-46 gium quoddam nigrum, inde tamẽ non probatur esse istius monialis, cum possit esse alterius, cum suffragia sint occulta per fabas albas, vel nigras;

ergo

ergo ex eo solum, quod vnum suffragium nigrum inter alia suffragia totius conuentus inueniatur, non statim præsumendum est esse huiusmodi monialis. Respondetur ita esse, si alias non cõstaret de dicto istius monialis, quæ dixit se nunquam daturam suffragium vlli moniali, nec aliæ moniales confiterentur se omnes dedisse suffragia approbatiua fœminæ petenti habitum religiosum; At si constat de tali dictò, & cæteræ moniales dicant, se omnes dedisse votum approbatiuum, datur vehementissima suspicio, quod tale suffragium reprobatiuum sit illius monialis; sed vehemens suspicio arctat iudicem ad creden-

47 dum delictum; ita vt tergiuersationibus non excusetur, vt tenet cum Humberto, Emerico, Farinacio, Lezana, *in consiliis consulto* 10. *num.* 32. Vnde in delictis occultis, & difficilis probationis, quale est istud, sufficit ad condemnandum, vt post Baldum, Alexandrum, Parisium, & alios tenet idem Farinacius, *in praxi criminali q.* 86. *num.* 19. & 32. & 51. præcipuè in tractatibus secretis, qualis est approbatio nouitiarum, vt etiam post Baldum, Brunum, Menochium, & alios affert idem Farinacius, *ibidem num* 36. Lezana, *num.* 38. ergò cum in hoc casu detur vehementissima suspicio contra talem monialem, quod illa sit, quæ semper præbet suffragium reprobatiuum omni fœminæ volenti ingredi Religionem, vel omni viduæ, Prælatus. Ita debet iudicare.

48 Vnde vt omnis dubitatio tollatur, & honori talis monialis consulatur, & constet de veritate, debet Prælatus præcipere tali moniali, vt suum votum tribuat coram Prælata, & aliis duabus monialibus, vt constet, an votum reprobatiuum sit

49 illius, vel alterius monialis; non enim est necessarium, vt in receptione nouitiorum vota occultè promantur, sed potest publicè haberi consensus, vt censuit sacra Congregatio, vt testatur Tamburinus, *tomo* 3. *de iure Abbatum*, *d.* 6. *quæst.* 1. *num.* 13.

50 Nec obstat, quod lex statutum monialium præcipiat, quod vota in receptione nouitiarum tribuantur secretè; nam talis lex saluatur, si aliarum monialium vota sint secreta, per hoc enim, quod vnum suffragium sit publicum inter viginti, non dicitur suffragia non esse occulta, vt patet in electione Canonica, in qua si quis ob aliquam rationabilem causam, etiam de consensu capituli

51 ostendat alicui electori suum suffragium, non ideo electio irritatur, nec fit aliquid contra Tridentinum, *sess.* 25. *cap.* 6. *de Regularibus*. Nam in Tridentino solum dicitur, vt nunquam singulorum eligentium nomina publicentur, per hoc autem, quod nomen vnius eligentis publicetur, non publicantur nomina singulorum, nec electio desinit esse secreta, vt rectè docet Pasqualigus, *decisione* 204. *num.* 1. ego ipse in nostro Directorio Regularium, *part.* 3. *tract.* 5. *d.* 2. *num.* 62. Sicque in præsenti, licet lex præcipiat, quod nouitiæ recipiantur per vota secreta, non desinunt suffragia esse secreta, per publicationem vnius ex iusta causa; Sicutique præses capituli potest præcipere ex iusta causa alicui electori, vt manifestet suum votum, ita Prælatus ex iusta causa, poterit præcipere alicui moniali, vt manifestè coram se votet, præcipuè cum secretum votorum in receptione nouitiarum non sit de iure communi, vt declarauit sacra Congregatio, vt est receptio votorum, *in electione Canonica*.

52 Secundo respondetur, cum Portel. *tomo* 1. *ca. sum. casu* 14. *num.* 2. Quod suffragia exhibita coram tribus testibus, adhuc dici, & manere secreta; nam quod fit coram tribus testibus, adhuc dici, & manere secreta; nam quod fit coram tribus tantum, vel quatuor dicitur secretum, antequam diuulgetur, & publicetur, vt tenet Nauarrus *in summa cap.* 18. *num.* 52. citans D. Thomam, Scotum, Caietanum, & tenet Sanchez, *lib.* 2. *de matrimonio*, *d.* 37. *num.* 11. *in fine*. Ergo cum votum huius monialis solum manifestetur Prælatæ, & duobus testibus, adhuc dicitur dari secreto per fabas albas, vel nigras, nec aliquid fit contra dictam legem.

53 Quod si dicta monialis noluerit dare suum suffragium coram Prælata, & dictis duobus te-

54 stibus, contra eam oritur suspicio, siquidem cum quis non facit id ad quod tenetur, censetur facere aduersus id, ad quod tenetur. §. *si aduersus initis. de nuptiis. l. qui non facit. de reg. iuris*, & tenet cum Aretino, & aliis Mantica, *de coniecturis lib.* 12. *tit.* 13. *num.* 9. Tum quia contumax contra se habet aliquam præsumptionem malæ

55 causæ, vt notauit Alciatus, *reg.* 1. *præsumptione* 22. Menochius *de præsumptionibus*, *lib.* 2. *præsumptione* 6. *num.* 13. & patet *ex cap. nullus de præsumptione*. Vbi præsumitur contra eum, qui dilationibus quærit subterfugere iudicium. Tum

56 quia si reus inquisitus recuset præstare iuramentum calumniæ, contra eum oritur grauis suspicio, sufficiens ad torturam, vt cum Caretio, Alexandro, & aliis docet Menochius, *de præsumptionibus lib.* 1. *quæst.* 89. *num.* 138.

57 Tum quia quando reus interrogatus à iudice nolit respondere, vel illi parere, grauissima contra eum oritur suspicio, & præsumptio delicti, sufficiens ad torturam, vt cum Capitio tenet Diana, *part.* 4. *tract.* 6. *resol.* 34. Catiena, *p.* 3. *titulo* 10. §. 10. *num.* 119. *de officio inquisitionis*; sed huiusmodi moniali iussa dare suffragium coram Prælata, & duabus aliis monialibus nolit parere, & obedire; ergo contra eam euidenter præsumitur, ideo nolle dare suffragium modo dicto, quia vult illud dare reprobatiuum. Et in hoc casu ob dictam contumaciam, & inobedientiam, & propter præsumptiones, quæ inde contra dictam monialem oriuntur poterit

58 Prælatus ei præcipere cum præcepto, vt det suffragium coram Prælata, & duobus testibus, quod si noluerit efficere, ob violationem præ-

59 cepti, poterit Prælatus eam voce actiua in receptione nouitiarum priuare, vt patet *ex nostra constitutione*, *part.* 4. *cap.* 4. §. 2. *num.* 1.

60 Imò id etiam efficere poterit Prælatus, si per duos testes constet, talem monialem dixisse se nunquam daturam suffragium alicui fœminæ, ad hoc vt fieret religiosa, si dentur aliæ coniecturæ, vt si semper votum vnum nigrum in receptione nouitiarum inueniatur, si aliæ monialis protestentur se non dedisse tale suffragium nigrum; Et ratio est, quia dicta monialis negando semper suffragium saltem vigesimæ primæ moniali extra omnem opinionem peccat contra iustitiam, & violat præceptum naturale priuando sine causa eonoentum iure, quod certo habet ex lege ad recipiendã monialem vigesimam

mam primã, vt *suprà diximus*, sed violans præceptum Prælatorũ, secundum nostras cõstitutiones ponitur pœna priuationis vocis actiuæ, vt patet, *ex 4. part. nostrarum constitutionum*, *cap.4. §.2.n.1.* ergo multo magis, qui violat præceptum Dei, & præceptum naturale, ergo ob id poterit Prælatus eam suffragio priuare, vt suffragium irregulare, & irrationale.

61 Potèst etiam eam priuare voce actiua, ob peccatum iniustitiæ, quod committit contra ipsam postulantem habitum religiosum, eam priuando statu religioso; siquidem ob id non solum peccauit contra iustitiam, sed etiam incurrit excommunicationem latam in Tridentino *sess. 25. cap.* 8. vt docet Suarez, quam refert, & sequitur Bonacina, *puncto fin. de excommunicatione*, *num.* 2. quam sententiam Ego ipse probabilem reputaui, *in nostro Directorio Regularium*, *part.* 2. *tract.*; *d.2.n.* 19.

62 Nec obstat si dicas, cum Portel. *tom. 2. casuum*, *casu* 40 *num* 1 & cum Diana, *part.2. tr.13. resol.3.& part 9.tract.8.resol.62.& part.11. tract.2. resol.* 60. *Religiosum*, Et idem dicendum est de moniali, non posse à Prælato condemnari, si detur opinio probabilis illum non deliquisse contra præceptum, nec incurrisse excommunicationem; siquidem vt reus condemnetur, debet constare de delicto commisso, vt habetur, *cap. Etsi clerici, de iudiciis, & cap. Sciant cuncti secundo*, *quæst. vltima*; sed quando sunt diuersæ opiniones non constat certo de delicto, cum alij dicant deliquisse, alij negent; ergo non potest declarari vt talis, siquidem ad condemnandum debent esse probationes luce meridiana clariores; sed satis probabilis est opinio impedientem fœminam ne recipiat habitum religiosum nun incurrere excommunicationem latam *in Tridentino sess.* 25. *cap.* 18. vt tenet Sanchez *lib.4. moralium*, *cap.* 4. *num.*15. Bordonus, *tom.2. resol.* 54. *num.*147. Imò neque incurrere peccatum non recipientem nouitium idoneum ad habitum, vt tenet Bordonus *tom.2 resol.54.num* 138. ergo Prælatus non potest condemnare dictam monialem ad priuationem vocis actiuæ, eo quod negauit votum fœminæ volenti ingredi religionem, siquidem iuxta opinionem probabilem, in hoc nullum peccatum commisit, nec excommunicationem incurrit, sed vsa est iure suo.

63 Non obstat inquam tesp ondetur namque prędictam doctrinam Porteli, & Dianæ habere locum quando opiniones versantur circa factum, secus quando opiniones probabiles versantur circa ius; nam tunc potest iudex sequi opinionem probabiliorem, etiam in criminalibus, vt cum Claui Regia, Bonacina, Rodriguez, Valentia, & aliis tenet Bassæus. *verbo conscientia, n.16.* Ioannes Sanchez, *in selectu, d.44 num.*32. vbi plura exempla affert, & Doctores refert, & cum Salas, Villalobos, Filliucio, Sousa, Salon, Trullenc. *in Decalogum, lib.8, cap.1. dub.6. num.*3. quæ opinio securè procedit, quando talis opinio est benignior, & conformior religiosæ perfectioni, *l. semper in dubiis. ff. de reg. iuris l. sunt persona. ff. de relig.* vt cum Nauarro, & Cornejo notat Lezana, *verbo Iudex num.*10. sed in præsenti opinio quæ ait talem monialem deliquisse contra iustitiam, & charitatem, & fauet religiosæ perfectioni, siquidem negare suffragium omni fœminæ habitum religiosum postulanti opponitur statui perfectionis, & religionis, qui sine monialibus conseruari non potest; ergo.

64 Tum quia etiam quando vna opinio circa ius est minus probabilis, quam alia potest iudex sequi minus probabilem relicta probabiliori, vt tenet cum Aragonio, Diana, Sanctio, & aliis Bassæus, *ibi num.*16. & cum Sairo, Salas, Bonacina, aliis Trullenc. *ibi. num.* 5. Imo Bonacina, *tom.2. d.1. quæst.4. p.9. num.*15. ait, satis probabile esse in 65 opinione æquè probabili siue ex parte iuris, siue ex parte facti, licere iudici quam maluerit sequi, non solum in ciuilibus, sed etiam in criminalibus; sed si versatur probabilitas circa ius, 65 an detur vel non obligatio ex charitate, vel in- 66 stitia approbandi fœminam habentem omnia requisita ad statum religiosum, ergo Prælatus potest sequi eam opinionem, quæ dicit talem 67 monialem deliquisse contra charitatem, & contra iustitiam, & incurrisse censuram, & iuxta hanc opinionem eam priuare voce actiua in receptione nouitiorum ad habitum religiosum.

Imò addo, quod quando Doctores dicunt Monialem non peccare negando votum volenti ingredi religionē debere intelligi, quando ex aliqua ratione id faciunt, non verò quando ex odio status religiosi, vel status personæ, id faciunt, nam si ex tali odio id faciant, iam talis negatio suffragij ex malo fine est peccaminosa contra charitatē vt rectè notauit Suarez, *tom 3. de religione, lib.* 5. *c.10.n.*28. *in fine*. Imò si suffragium negatum est totalis causa nunquam recipiendi monialem vigesimam primam, vt in præsenti, erit etiam contra iustitiam, siquidem sine causa priuat conuentum moniali vigesima prima ad quam conuentus habet ius ex constitutionibus ordinis vt *supra diximus*.

69 Tum quia licèt in illa opinione Porteli Monialis posset negare suffragium sine peccato vni, vel alteri, aut aliquibus etiam dignis volentibus ingredi religionem, non tamen id potest etiam in ea opinione omnibus efficere; nam si omnibus denegasset suffragium totum capitulum, vel maior pars illius, impediretur absque causa conseruatio religionis, quæ absque nouia religiosis continuari non potest, sicut licèt electores in electione Canonica possint aliquibus dignis negare suffragium, ad Prælatiam, non tamen omnibus dignis; quia si omnibus negarent suffragium, vel religio ab indignis deberet gubernari, vel carere Prælatis; sicque in præsenti ex nullo ergo capite hæc monialis denegans suffragium omni fœminæ volenti ingredi religionem excusari potest, quod peccet contra charitatem, & contra iustitiam, & contra bonum commune, nec etiam altera, quæ negat votum omni fœminæ viduæ ex odio illius status; ergo etiam stando in opinione Porteli tales moniales possunt priuari voce actiua à Prælato, vel saltem obligari cum præcepto, si aliter noluerint, vt suffragentur coram Prælato, & duabus monialibus, quod si nec hoc efficere voluerint, tunc ob transgressionem præcepti formalis eas extra omnem opinionem priuare potest, voce actiua in receptione nouitiarum, imò & aliis condignis pœnis punire; & hæc saluo meliori iudicio.

CON

CONSVLTVM CVII.

De fuga vnius Monialis de suo Conuentu ad alium eiusdem ordinis, & an in secundo Conuentu de licentia sui Prælati possit permanere, vel ad hoc requiratur consensus Apostolicus?

SVMMARIVM.

1 *Ponitur casus, seu factum.*
2 *Monialis ob grauem rixam cum alia Moniali, & persecutionem iniustam Abbatissæ non habuit causam legitimam ad exeundum à suo Conuentu furtiue.*
3 *Talis causa non concernit bonum commune totius Monasterij, nec est expressa in bulla Pij V.*
4 *Ponitur argumentum in contrarium, & soluitur.*
5 *Moniales eiusdem ordinis alterius Conuentus licite poterant recipere Monialem ab alio Conuentu fugientem, absque licentia Prælati.*
6 *Moniales vnius Monasterij possunt licite recipere intra clausuram absque licentia Prælati Monialem eiusdem ordinis, siue causa hospitij, siue causa recreationis, quando Monialis licite è suo Conuentu egressa est.*
7 *Etiam poterunt eam recipere quando illicite è suo Monasterio egressa est.*
8 *Prohibitio recipiendi aliquem intra clausuram solum est contra extraneos.*
9 *Hæc monialis non est extranea, sed eiusdem ordinis.*
10 *Egressio è proprio Conuentu siue licita, siue illicita, non facit licitum ingressum in alium Conuentum, absque licentia Prælati.*
11 *Monialis alterius ordinis, etiam licite è suo Conuentu egressa non potest recipi in Conuentu alterius ordinis, sine Prælati licentia.*
12 *Monialis siue licite, siue illicite egressa à suo Conuentu, ingrediens Conuentum, etiam alterius ordinis sine licentia Prælati, non incurrit vllam censuram.*
13 *Moniales eam recipientes, etiam nullam incurrunt censuram.*
14 *Prælatus dictæ Monialis poterit ei concedere licentiam ad manendum in secundo Conuentu.*
15 *Prælatus secundum aliquos potest dare licentiam dictæ Moniali stando in iure communi, & in Tridentino ad transeundum ad Conuentum alterius religionis laxioris ob dictam causam.*
16 *Hæc opinio est contra communem, & ab omnibus reiicitur.*
17 *Probabile est Prælatum posse dare licentiam dictæ Moniali ad transeundum ad ordinem æqualem.*
18 *Causa, quæ sufficit, vt Prælatus possit dare licentiam moniali, vt transeat ad alium ordinem æqualem, melius sufficiet ad dandum transitum ad alium Conuentum eiusdem ordinis.*
19 *Causa assignata est sufficiens ad concedendum transitum ad ordinem æqualem.*
20 *Ponitur argumentum in contrarium, & soluitur.*
21 *Si secundus Conuentus talem Monialem libenter accepit, non tenetur primus Conuentus ei dotem dictæ Monialis restituere.*
22 *Dos fuit data primo Conuentui solum sub conditione, si professio sequatur, non vero sub conditione, si monialis in eo vixerit.*
23 *Ponitur argumentum in contrarium, & soluitur.*
24 *Si secundus Conuentus cogatur recipere talem monialem fugitiuam, debet ei solui dos à primo Conuentu.*
25 *Non est danda afflictio tali Conuentui afflicto.*

CASVS, SIVE FACTI SPECIES.

QVÆDAM Monialis S. Benedicti in Illustri oppido Viennæ in Lusitania cum in suo Conuentu grauem rixam cum alia Moniali haberet, & minime posset cum illa habere pacem, sed semper in continuo odio fuissent, nec Prælata huic discordiæ, & odio remedium procurasset, sed potius illam foueret, patrocinando aliam Monialem, cuius erat specialis amica, & hanc religiosam maxime iniuste vexando, ob quod ipsa quasi in desperationem vertebatur, cum quadam die inuenisset ostium Conuentus apertum, exiuit à Conuentu, & fugiens recta via properauit ad alium Conuentum eiusdem ordinis, qui est in eodem oppido, vbi fuit statim libenter recepta de consensu Abbatissæ, & Monialium eiusdem Conuentus. Ipsa autem Monialis fugitiua, statim recurrit ad Prælatum, qui erat vtriusque Conuentus Prælatus, vt ei concederet licentiam ad permanendum in dicto Conuentu eiusdem ordinis, & non reuertendi ad proprium Conuentum, allegando pro causa dicti transitus inimicitiam antiquam, quam cum illa moniali habebat, iniustam, & sine causa vexationem Abbatissæ; cum quibus moraliter non sperabat posse pacifice viuere in primo Conuentu. 1

Quæsitum igitur fuit à me primo. An ista monialis ex illa causa licite posset fugere à suo Conuentu in alium eiusdem ordinis? Secundo. An moniales alterius Conuentus eam potuissent intra clausuram licite recipere, absque licentia proprij Prælati? Tertio An Prælatus posset dictæ Moniali concedere licentiam ad manendum in secundo Conuentu, ob dictam causam, absque licentia summi Pontificis? Quarto An data dicta licentia à Prælato Prior Conuentus teneatur restituere dotem dictæ Monialis secundo Conuentui, in quo dicta monialis viuit.

RESPONSIO AVTHORIS PRIMO QVÆSITO,

An ista Monialis ex illa causa, licite posset fugere à suo Conuentu in alium eiusdem Ordinis?

2 PRimo quæsito Respondi dictam Monialem non habuisse causam legitimam ad exeundum furtiue à suo Conuentu. Ita in proprio casu Tamburinus, *de iure Abbatissarum*, *disput.* 19. *quæst.* 4. §. *octauo.* Et cum Victorello Pelizarius, *de mo-* 3 *nialibus, tractatu decimo*, *cap. quinto, numero* 64. Et ratio fundamentalis est, quia talis casus non concernit bonum commune totius Monasterij, nec est expressus in Bulla Pij V. Imo multo differt ab his, qui ibi exprimuntur; ergo non datur titulus vnde hic exitus furtiuus à proprio Monasterio iustificetur.

4 Dices, Monialis potest licite fugere à Monasterio ad mortem vitandam, si immineat periculum vitæ; vt tenet cum Sancio, Tamburino, Pelizarius, *suprà, cap. quinto*, *numero sexto*, *& numero sexagesimo quarto*; Ergo etiam poterit licite fugere à Conuentu ad vitandam discordiam, & rixam cum alia Moniali, vel etiam desperationem causatam ex iniustitia Abbatissæ. Patet consequentia, quia potius fugienda est mors spiritualis, quam corporalis, sed licitum est Moniali recedere à suo Conuentu ad vitandam mortem corporalem; ergo etiam licitum ei erit à Conuentu recedere ad vitandam mortem spiritualem, quæ illi proueniebat ex odio, & discordia cum Abbatissa, & alia moniali.

Respondetur, concesso antecedenti, negando consequentiam. Ratio diuersitatis est. Quia mors corporalis non potest, vt suppono, aliter vitari, nisi recedendo à clausura; clausura autem non obligat cum tanto rigore; lex enim humana non potest obligare cum periculo vitæ, vt recte notauit cum Suario, & aliis Pelizarius, *de Monialibus*, *tractatu decimo*, *cap. quinto*, *numero trigesimo quarto*; At mors spiritualis, quæ habetur per peccatum mortale, potest multis modis vitari primo si ipsa Religiosa patienter ferat iniurias alterius Monialis, & suæ Abbatissæ. Secundo fortiter resistendo tentationi. Tertio recurrendo ad suum Superiorem pro remedio; Vnde non potest dari casus, quo egressio à clausura necessarius omnino sit ad vitandum peccatum odij, vel inimicitiæ, vel desperationis, cum etiam extra Conuentum, tale odium, & inimicitia possit durare, si modis dictis non expellatur.

RESPONSIO AVTHORIS SECVNDO QVÆSITO,

An Moniales alterius Conuentus dictam Monialem fugitiuam potuissent intra clausuram licite recipere, sine licentia proprij Prælati?

5 REspondi affirmatiuè. Ratio est, quia Moniales vnius Monasterij possunt licite recipere intra clausuram absque alia licentia Prælati monialem eiusdem ordinis, & habitus, siue causa 6 hospitij, siue gratia recreationis, quando talis Monialis legitime egressa est ex proprio Monasterio, vt cum Sanchez, Peirino, Tamburino, & aliis tenet Pelizarius, *tract.* 10. *de monialibus, cap.* 5. *num.* 109. Ergo etiam illam licite recipere poterunt, quando illicite egressa est; patet conse- 7 quentia, quia prohibitio admittendi aliquem intra clausuram solum est contra extraneos, vt ad- 8 uertit idem Pelizarius, *ibi, numero* 107. Sed hæc Monialis non est extranea, sed eiusdem Religio- 9 nis, & habitus; ergo talis prohibitio non est contra illam.

10 Confirmatur primo. Quia quod egressio fuerit licita, vel illicita, id non facit licitum ingressum in alium Conuentum absque licentia Prælati; Monialis enim alterius Religionis, etsi 11 licite sit egressa, non potest licite intrare clausuram aliarum Monialium, sine licentia proprij Prælati, imo & Pontificis, si talis ingressus fiat recreationis gratia, vt cum Sanchez, Tamburino, & aliis tenet Pelizarius, *tract.* 10. *de monialibus, cap.* 5. *num.* 107. Sed quod facit licitum talem ingressum in Monasterium eiusdem ordinis est, quod talis Monialis sit eiusdem habitus, & non sit extranea, super quas solum cadit prohibitio; sed hæc Monialis est eiusdem habitus; ergo licite potest recipi à Monialibus alterius Conuentus eiusdem ordinis, siue licite, siue illicite egressa sit à proprio Monasterio vtpote non extranea; sed eiusdem ordinis.

12 Confirmatur secundo. Quia talis Monialis ingrediendo clausuram alterius Monasterij, etiam diuersi ordinis, non incurrit vllam censuram, siquidem talis censura non datur in iure; cum bulla Pij V. solum afficiat excommunicatione Moniales illicite egredientes, non vero ingredientes alium Conuentum Monialium, vt docet Bordonus, quem refert Pelizarius, *de monialibus*, *tract.* 10. *cap.* 5. *numero* 57. Llamas *in Metho-* 13 *do, curationis in append.* §. 11. *in fine*, quem refert Bonacina, *de clausura, quæst.* 3. *p.* 1. *n.* 3. Quidquid in contrarium dicat cum Palao, & Baldelo idem Pelizarius ibi; ergo nec Moniales eam recipientem incurrent aliquam censuram. Patet consequentia, quia cum non detur vlla prohibitio in hoc casu, vt ait Bordonus, prout testatur Pelizarius, optime possunt moniales alterius Conuentus, etiam diuersi ordinis talem Monialem recipere, imo addo, in dicto casu, id maxime Conueniens fuisse, ne dicta monialis cogeretur per oppidum vagari, cum alias nollet ad proprium conuentum vllo modo reuerti.

RESPONSIO AVTHORIS TERTIO QVÆSITO,

An prælatus posset dicta moniali concedere licentiam ad manendum in secundo conuentu ob dictam causam, absque licentia pontificis.

[14] RESpondi tertio quæsito affirmatiuè. Et licet hanc resolutionem apud neminem inuenerim, eam hic efficaciter probo. Prælatus dictæ monialis ob causam assignatam ei potest præbere licentiam, vt transeat ad alterum conuentum alterius religionis laxioris stando in iure communi, [15] & non obstante decreto Tridentini, *sess. 25. de regularibus*, vt tenet cum Saito, & Hieronymo Rodriguez, P. Ludouicus à Conceptione, *tomo 2. examinis veritatis, tract. 1. de opinione probabili, §. 14. litera R, n. 7.* Vbi ex Sanchez, & aliis ait, quod intentio Tridentini solum est, vt licen- [16] tia non concedatur absque iusta causa, eiusque cognitione, saltem extraiudiciali, & licet hæc opinio ab aliis Doctoribus communiter reiiciatur; [17] Ad minus probabile est posse dictum Prælatum concedere licentiam tali moniali ad transeundam ad aliam æqualem religionem, vt tenet Hieronymus Rodriguez, *in compendio, regul. pag. 862. retract. 14.* Et cum Manuele Rodriguez, P. Fr. Ludouicus à Conceptione, *suprà, num. 11.* Ergo multo à fortiori talis Prælatus absque licentia Papæ poterit dare licentiam dictæ Moniali ad transeundum ad alium Conuentum eiusdem [18] ordinis. Patet consequentia, quia si illa causa est sufficiens ad dandum licentiam, vt transeat ad aliam religionem laxiorem in opinione Ludouici à Conceptione, vel ad minus ad æqualem, [19] vt tenent prædicti Doctores, cur non erit sufficiens ad concedendum licentiam ad transeundum ad alium Conuentum eiusdem ordinis; ego sane nullam discriminis inuenio rationem.

[20] Nec obstat quod Sanchez, & alij Doctores loquantur de transitu religiosorum ad laxiorem, vel æqualem religionem. Nam contra hoc est, quod in eisdem casibus, in quibus permissum est religiosis de Prælatorum licentia ad aliam religionem transire, permissum etiam est monialibus, vt cum Franco de Marques ex sententia Abbatis docet Rodriguez; *tom. 3. quæst. 52. art. 2.* Ludouicus à Conceptione, *suprà. num. 6.* & cum aliis Bonacina, *quæst. 2. de clausura, p. 9. §. 3. difficult. 1. num. 11.* Tum quia causæ, quæ Religiosorum licitum faciunt transitum ad laxiorem ordinem, de suorum Prælatorum licentia obtenta, æquè ad minus militant in religiosis fœminis, vt tenet ipse Ludouicus à Conceptione ibi; Ergo stando in dicta opinione Ludouici à Conceptione optime potest Prælatus tali moniali concedere licentiam, vt maneat in dicto Conuentu eiusdem ordinis ob supradictam causam, præcipue cum hæ moniales nullam ex lege propria habeant prohibitionem, sed tantum illam quæ datur in iure communi.

RESPONSIO AVTHORIS QVARTO QVÆSITO,

An data dicta licentia à Prælato Prior Conuentus teneatur restituere dotem dictæ Monialis secundo Conuentui, in quo dicta monialis viuit?

RESpondi quod si secundus Conuentus dictam Monialem libenter recepit, vt accidit in præsenti, [21] non tenetur Prior Conuentus ei dotem dictæ monialis restituere. Ita Sanchez, Rodriguez, Nauarro, Bonacina, Tamburinus, quos refert, & sequitur Pelizarius, *tract. 10. de monialibus, cap. 3. num. 69.* contra Solinum, Balduin, Tapiam, quos refert Sanchez, *lib. 7. moral. cap. 32. num. 12.* Et ratio est, quia dos non fuit data Priori Conuentui sub conditione, si monialis in eo [22] Conuentu manserit, sed solum sub conditione, si professio sequatur; vnde cum hæc secuta fuerit, dos perpetuo mansit illius Monasterij. Tum quia posterius Monasterium sponte admittens talem Monialem, vt suppono, debet sibi imputare hoc incommodum, quod teneatur illam alere sine dote.

[23] Nec obstat lex, *si is qui ff. de iure dotis*, vbi dicitur, quod ibi debere esse, vbi onera matrimonij sunt. Tum quia dos datur accessorie ad personam, & sub tacita conditione, dum Monialis in eo Monasterio permanserit; ergo translata Moniali ad alium Conuentum per legitimum transitum, reddenda est dos dicto Monasterio, ad quod Monialis translata est, sicut redditur dos tradita viro ob matrimonium carnale, si hoc legitime dissoluatur. Non obstat inquam. Respondetur namque dari diuersam rationem in matrimonio carnali, nam in eo datur dos marito solum pro tempore matrimonij, & ideo soluto matrimonio redditur dos parentibus fœminæ, at dos Monialium perpetuo transit in dominium Monasterij, secuta professione, vnde licet dissoluatur professio monialis per mortem illius, dos non restituitur parentibus Monialis, quia dos non fuit data sub conditione, dum viueret monialis sed absolute secuta professione.

[24] Dixi si Conuentus spontaneè recepit dictam Monialem, vt accidit in casu præsenti. Nam si secundus Conuentus cogatur recipere dictam Monialem à Prælato, ob dictas causas, debet ei solui dos à Priori Monasterio, cum non soleant moniales admitti, sine dote, & in tali casu imputari non possit posteriori Monasterio voluntaria admissio dictæ Monialis. Ita citati Doctores, & patet ex dictis, *Tum ex cap. de lapsis 16. quæstione 6. & cap. si qui rapuerint, 27. quæstione 1. & authentica de sanctissim. Episcop. §. penult.* Tum quia par non est, vt posterius Monasterium, quod inuoluntarie recepit talem Monialem, vltra hoc [25] etiam patiatur iacturam alimentorum, sicque addatur afflictio afflicto; & hæc saluo meliori iudicio.

CONSVLTVM CVIII.

De electione cuiusdam Prioris loco alterius putati mortui, cum esset viuus, quis eorum debeat, manuteneri in dicto Prioratu

SVMMARIVM.

1 *Ponitur casus, seu factum.*
2 *Si loco Prioris qui morali certitudine putabatur mortuus alius Prior electus est, electio secundi Prioris est valida, & electio primi cassanda, etsi iam sit in possessione sui Prioratus.*
3 *Definitores habuerunt legitimam causam eligendi secundum Priorem.*
4 *Electio secundi Prioris fuit destitutio alterius.*
5 *Fama communis aliquem esse mortuum, simul cum visu naufragij, si persona aliqua per multum tempus dispareat est probatio sufficiens ad credendum eius mortem.*
6 *Generatio vnius, est corruptio alterius.*
7 *Electio vnius, est destitutio alterius.*
8 *Vna sponsa non potest habere multos sponsos.*
9 *Vna Ecclesia non potest habere plures parochos.*
10 *Etiamsi non constaret de morte dicti Prioris, si constaret de naufragio, & non esset spes, quod in breui, talis Prior appareret, habebat definitorium causam legitimam ad illum à Prioratu deponendum.*
11 *Si Definitorium id fecit, primus Prior iam non habet ius ad Prioratum.*
12 *Definitorium in nostra religione habet potestatem disponendi Prælatos, quando recta ratio id postulauerit.*
13 *Recta ratio in hoc casu postulabat, vt fieret nouus Prælatus.*
14 *Recta ratio dictat, vt Conuentus per multum tempus non sit Prælato orbatus.*
15 *Captiuitas cuiusdam Prouincialis simul cum desperatione eum per breue tempus redimendi indicata fuit causa sufficiens ad eum deponendum.*
16 *Certitudo moralis mortis nostri Prælati, & desperatio illius aduentus per multum tempus, vrgentior causa est ad illum deponendum ab officio.*
17 *Vt Prælati Superiores deponant aliquem Prælatum suffi. is de iure communi causa rationabilis.*
18 *Hic dabatur causa rationabilis boni communis, ne Conuentus per multum tempus careret Prælato.*
19 *Ponitur argumentum in contrarium, & soluitur.*
20 *Ponitur aliud argumentum, & soluitur.*
21 *Ponitur aliud argumentum, & soluitur.*
22 *Occurritur alteri obiectioni, & soluitur.*
23 *Possessio quam habebat primus Prior solum ei prodebat dum erat in bona fide.*
24 *Postquam ei constitit de secunda electione, tenetur demittere possessionem.*
25 *Qui sine titulo possidet, est intrusus.*
26 *Possessio sine titulo, licet non sit nulla, est iniusta, & mala.*
27 *Talis possessio solum poterit prodesse tali Priori, vt non possit amoueri a Conuentu, sine citatione.*
28 *Si citatus noluerit demittere possessionem, potest à iudice violenter expelli.*
29 *Non potest in hoc casu à parte expelli à sua possessione.*

CASVS, SIVE FACTI SPECIES.

IN nostra religione in prouincia Lusitaniæ electus fuit in capitulo quidam prior pro quodam [1] conuentu, quem habebat in regione Brasilica in Ciuitate Angolæ. Accidit autem, quod cum talis prior ad Angolam nauigasset, impetu procellarum nauigium expulsum est ad littora maris, & ibi fractum, & submersum fuit, quod cum viderint alij nauigantes aliarum nauium, quæ cum illa ibant, existimarunt omnes, qui in dicto nauigio erant, periisse. Accidit tamen quod prior cum aliquibus aliis deiectus est à fluctibus ad littora, vbi cum magno labore per terram gradiens post multum temporis peruenit ad Ciuitatem Leandæ, in regno Angelæ, & accepit possessionem sui conuentus. Interim tamen prælati dictæ prouinciæ Lusitanicæ certiores facti de naufragio prioris, & quomodo ipse cum omnibus, qui cum eo ibant periissent, in primo definitorio elegerant alium priorem pro dicto conuentu Leandæ Angolæ, qui cum peruenisset ad Ciuitatem Leandæ, inuenit iam in suo conuento primum priorem, qui putabatur mortuus.

Quæsitum igitur fuit à me, quis ex duobus esset verus, prior & an primus deberet dare locum secundo, vel secundus, cognito errore, deberet relinquere primum in sua possessione in qua erat.

RESPONSIO AVTHORIS.

REspondi primum priorem per electionem secundi prioris amisisse prioratum, ac per consequens dandam esse possessionem prioratus. [2] Ratio fundamentalis est. Quia definitores habuerunt causam legitimam, & necessariam eligendi [3] nouum priorem in primo definitorio sequenti naufragio dicti primi prioris; ergo electio illius fuit destitutio alterius. Antecedens est certum. *Quia Nostra constitutio 3. part. cap. 8. numero 3.* præcipit, quod in definitorio ordinario omnium officiorum, tunc vacantium, prælati eligantur; sed dicti definitores moraliter certificati sunt de morte illius prioris; ergo tenebantur necessario eligere secundum priorem loco alterius.

Minor huius vltimi syllogismi patet, quia [4] plures testes deposuerunt, & fama publica erat illum nauigium, & omnes qui in illo nauigabant periisse, & naufragium passus esse;

Sed

Sed hæc probatio sufficiens est ad credendum mortem, si per multum tempus aliqua persona, quæ in tali nauigio nauigabat non appareat, vt docet cum Mascardo, & aliis Sanchez, *libr. 2.* 5 *de matrimonio, d. 46. num. 16.* ergo cum prior per multum tempus non appareret, & omnia de eius naufragio testificarent, legitimam causam habuerunt definitores eligendi alium priorem.

6 Consequentia rectè infert. Nam sicut in naturalibus generatio vnius est corruptio alterius, Ita in moralibus expectantibus ad electionem, 7 electio vnius est destitutio alterius; siquidem 8 vna sponsa non potest habere plures sponsos, *cap. 1. de sponsa duorum*, nec vnum corpus potest habere duo capita, *ex cap. quoniam de offic. ordi-* 9 *nar.* Nec vna Ecclesia plures parochos, seu curatos, *cap. non ignores de præbendis, & cap. in apibus 7. quæst. 1. & cap. sicut vnaquæque 22. quæstione 2.*

10 Secundo probatur. Quia etiamsi certo moraliter non constaret de morte dicti prioris, si constaret de illius naufragio, & nulla esset spes moralis, quod ipse per breue tempus appareret, tunc definitorium poterat eligere nouum priorem, & deponere antiquum, si fortè viuebat; ergo si id de facto fecit, iam primus prior nullum 11 ius habet ad dictum prioratum. Antecedens pro-12 batur, quia definitorium generale habet potestatem deponendi Prælatos, quando recta ratio id postulauerit, vt patet *ex 3. part. nostrarum* 13 *constitutionum cap. 8. num. 11.* sed hic recta ratio postulabat, vt eligeretur nouus Prælatus, & antiquus deponeretur; ergo si definitorium id de facto fecit, iam primus prior nullum habet ius ad dictum prioratum.

14 Minor patet. Quia recta ratio dictat quod Conuentus per multum tempus non debet carere Prælato, rueret enim disciplina regularis, & daretur graue detrimentum illius, vt optimè probat Lezana, *in consiliis consulto 42. num. 6.* sed hic nulla dabatur moralis spes, vt prior per breue tempus appareret; cum multi dicerent esse mortuum, & nemo sciret vbi à fluctibus deiectus esset, & iam per multum tempus ipse non apparebat; ergo cum hæc ratio sit rationabilis, vt ait Lezana, optimè potuit definitorium deponere primum priorem, si fortè viuebat, & eligere nouum priorem.

15 Confirmatur primò. Quia cum quidam prouincialis certæ Religionis captus fuisset à Turcis, & non esset spes, vt ille breui tempore redimeretur, Prælati illius Religionis ob eam solam causam, ne Prouincia per multum tempus esset sine Prouinciali exposita multis periculis, elegerunt nouum Prouincialem, quo electo præter spem redemptus est Prouincialis antiquus, & peruenit ad suam Prouinciam, & cum postulasset sibi reddi Prouinciam, ei contradixerunt dicti Prælati dicentes, ipsum ex causa sufficienti depositum fuisse, & secundum electum esse verum Prouincialem, quam sententiam secutus est Doctissimus Fr. Lezana *in suis Consiliis, consilio 42.* per totum; sed eadem, & fortior causa est in nostro casu; Cum in casu Lezanæ certo constaret de vita Prouincialis, & de loco vbi existebat, in nostro autem casu, nec de vita, vel existentia illius vlla notitia erat; ergo si illa desperata spes redeundi cito ad suam prouinciam fuit sufficiens causa, & ratio, vt nouus eligeretur Prouincialis, multo à fortiori in nostro casu, 16 illa desperata spes, quod iste prior intra breue tempus perueniret ad suum Conuentum fuit sufficiens causa, vt definitorium generale nouum eligeret priorem, non enim apparet maior ratio.

17 Confirmatur secundò. Quia vt Prælati superiores deponant aliquem priorem à suo prioratu sufficit stando in iure communi rationabilis causa; sed hanc habuerant prædicti definitores ad eligendum nouum priorem; ergo primus prior per electionem secundi depositus fuit à suo prioratu. Maior est certa, & patet *ex cap. qualiter, & quando secundo de accusat.* & tenet cum Segismundo, Lauorio, Barbosa, & Fr. Iosepho à Iesu Maria, Lezana, *in consiliis, consilio 42. num 27.* Patet etiam *ex cap. cum ad monasterium de statu Monachorum, § tales*, ex quibus textibus constat, quod cum detur causa boni communis, possunt Prælati regulares à suis officiis amoueri, vt optimè explicat Suares, *tomo 4. de Religione, lib. 2. num. 1.* & cum aliis Fr. Lezana, 18 *suprà num. 21.* Minor verò patet quia hic vrgebat causa boni communis, scilicet, quod multum tempus careret Conuentus suo Prælato, quæ causa sufficiens est, vt latè probat Lezana, *loco citato*; ergo primus prior per electionem secundi depositus legitime fuit à suo prioratu.

19 Dices definitores non potuisse procedere ad electionem noui prioris, nisi is qui erat electus, & confirmatus fuisset prius absolutus, vel propter completum tempus à constitutionibus concessum, vel propter renunciationem, vel per destitutionem ob crimina, vel per mortem naturalem, vel per assumptionem ad aliam dignitatem superiorem, sed nulla ex his causis interuenit; ergo electio noui prioris fuit irrita. Respondetur namque, non solum propter illas causas potuisse dictum priorem deponi à suo officio, sed etiam propter suum desperatum regressum ad suum conuentum, & propter necessitatem illius ad habendum pastorem, qui prioris nomine, & non solum vicarij poriretur, vt ipsum in obseruantia regulari conseruaret, & difficultatibus occurrentibus resisteret, & id non solum ex expresso statuto religionis hanc facultatem concedente definitoribus, quando recta ratio id postulauerit, sed ex iuris communis sanctionibus, & ipso iure naturali præscribente, vt bonum commune semper præponatur bono particulari.

20 Dices, nullus beneficiatus, siue Prælatus regularis possidens Prælaturam regularem electiuam potest ab ea amoueri, vt patet *ex cap. Monachi in fine, de statu Monachorum*, vbi Glossa *verbo mouentur.* & Panormitanus, *num. 8. versu in Glossa penult.* Azor. *part. 2. lib. 3. cap. 26. quæst. 15.* & communiter Doctores, teste Rota, *decisione 772. num. 3 part. 3. diuers.* Respondetur id intelligi, nisi iusta, & rationabilis causa existat, prout de facto extitit in præsenti, ea enim existente, prælaturæ regulares, etiam electiuæ possunt à superioribus auferri ab his, qui illa possident, vt probatum manet.

21 Dices beneficia auferri non possunt, viuente beneficiato, nisi à solo Papa; sed prælatia regularis est beneficium; ergo. Respondetur. Antecedens esse verum de veris beneficiis, qualia sunt perpetua, quia in collatione eorum contrahitur matrimonium spirituale inter beneficiatum, &

Ecclesiam, *cap. Sanctorum 70. distinct. cap. penult. de Cleric. agrotam. cap si gratiose de rescriptis cap. inter. de translatione Episcopor.* Gonzales, *super reg. 8. Cancellaria. Glossa 5. num. 11. & 12.* Ex Rebuffo, Gigante, & aliis; officia autem Religionum non sunt proprie, & vere beneficia, vel officia temporalia, & quasi manualia, vel saltem triennalia; vnde facilius, & liberius soluuntur cum oportuerit, vt dixit Innocentius III. *in qualiter, & quando, secundo de accusat. & in cap. cum ad monasterium, de statu monachorum, & vocantur bona de mensa*, Barbosa, *de iure Ecclesiastico, lib. 3. cap. 4. num. 84.* Tamburinus, *de iure Abbatum, tomo 3. d. 9 quæsito 15. num. 9.* Ac per consequens eorum conseruatio, vel destitutio pendet à rationabili voluntate supremi capitis Religionis, quale est in nostra Religione definitorium generale.

22 Dices, si fœmina ad secundas nuptias transeat credens, quod primus vir erat mortuus, si posteà vir eius reuertatur ipsi restituenda est, & à secundo viro separanda, ergo idem dicendum videtur in præsenti. Respondetur, concesso antecedenti, negando consequentiam. Et ratio est; quia cum vinculum matrimonij viuente viro sit iure diuino, & naturali perpetuum, & indissolubile, secundum matrimonium prorsus irritum est, & inualidum, & ideò vxor primo marito restitui debet, tanquam legitimo domino, & proprietario, vt habetur *cap. cum per Bellicam, 32. quæst. 1.* hoc autem non procedit in nostro casu, cum prioratus multis de causis auferri possit à priore eum possidente, vt ostensum est, nec vinculum illius sit perpetuum, sed amossibile, etiam per voluntatem definitorij, causa subexistente rationabili, & proportionata.

23 Nec obstat, quod primus prior fuerit in possessione domus, & prioratus. Respondetur namque talem possessionem solum prodesse primo 24 priori, dum erat in bona fide. At postquam ei constiterit de noua prouisione definitorij ex di- 25 cta causa, teneri dimittere possessionem, alias 26 erit intrusus; siquidem sine titulo possideret dictum prioratum, & possessio sine titulo, licèt non sit nulla, est tamen iniusta, & mala, vt cum Abbate, Rebuffo, & aliis notat Garcia, *de beneficiis,* 27 *part. 10. cap. 3. numero 315.* Vnde solum poterit prodesse talis possessio dicto priori, ad hoc vt non possit amoueri à suo prioratu, sine citatione, vt cum Romano, & aliis notauit Thuscus, *littera P, conclusione 445. num. 4. & conclusione 436.* 28 *num. 8.* Citato tamen priore, & audito, si postquam ei constiterit de noua prouisione definitorij noluerit demittere possessionem, & tradere illam nouo priori; poterit à iudice repelli à possessione; siquidem procedit sine iure; non poterit tamen repelli à possessione à parte, vt optimè cum 29 multis notat Thuscus, *littera P, conclusione 436. num. 10.* quæ omnia non fuerunt necessaria; nam primus prior statim dimisit possessionem, & tradidit conuentum secundo priori prouiso a definitorio, quod & laudatum, & approbatum fuit ab ipso definitorio, & primus prior ad aliud maius officium euectus.

CONSVLTO CIX.

De quadam professione solemni facta in Religione habente statutum annullans professionem habentis sanguinem infectum sanguine Iudaeorum in quocumque gradu, an talis professio fuerit nulla, si de tali macula in profitente certo non constet. sed tantum detur de illa probabilis, vel probabilior opinio?

SVMMARIVM.

1 *Ponitur casus seu factum.*
2 *Puritas sanguinis plene, & concludenter probatur per famam, & communem reputationem.*
3 *Fama plene probat in his, quæ sunt difficillimæ probationis.*
4 *Puritas sanguinis est difficillima probationis.*
5 *In informationibus puritatis ex statutis præcipuè quæritur circa proprietatem, & possessionem prætensoris.*
6 *Proprietas, & possessio cuiuscunque rei per famam concludenter probatur.*
7 *Fortior est probatio, quæ ex fama prouenit, quam ex auditu.*
8 *Auditus in materia puritatis sufficit ad plenam probationem.*
9 *Fama est assertio plurium, & totius populi.*
10 *Auditus sufficit si proueniat à duobus, vel tribus.*
11 *Paria sunt esse talem, & haberi pro tali.*
12 *Nulla maior probatio esse potest puritatis, vel impuritatis, quam publica vox, & fama.*
13 *In antiquis fama plenissime probat.*
14 *Aliquem oriri ex sanguine Iudaico ex sola fama, & communi reputatione probatur.*
15 *Vt fama plene probet maculam, vel puritatem debet esse antiqua, & non recens.*
16 *Fama recens non habet pro se præsumptionem stabilitatis, & constantiæ.*
17 *Probatio quæ deficere, & adesse potest iure est nulla.*
18 *Si fama est antiqua, & constans velut vera amplectitur.*
19 *Perseuerantia constans per plurimos annos veritatem eius arguit.*
20 *Fama falsa citò opprimitur.*
21 *Tempus facit crescere veritatem, & submergit mendacium.*
22 *Fama quæ diu firmatur, habet pro se iuris, & veritatis præsumptionem.*
23 *Vt fama dicatur antiqua sufficiunt centum anni.*
24 *Vt fama plene probet debet aliquibus vestiri circunstantiis.*
25 *Prima debet esse antiqua.*
26 *Secunda debet habere initium bona à origine.*
27 *Fama sine causa dicitur vanus rumor, cui attendi non debet.*
28 *Fama orta ab inimicis prætensoris, seu ab aliquo ex sua familia nihil probat.*
29 *Si à prætensore, vel ab eius consanguineis spargatur*

gatur vox, seu causa, quæ purgare intendant labem iam diu contractam, seu præsumptam, assignando aliam bonam originem, seu æquiuocationem, talis fama non meretur fidem, nec est attendenda.

30 *Testes testificantes de fama, non tenentur exprimere originem, nec authores famæ, quando res est antiqua.*

31 *Sufficit quod dicant, quod sic publicè audierunt.*

32 *Præsumitur in antiquis causã famæ iustã præcessisse.*

33 *Quoties effectus apparet, præsumitur causam præcessisse.*

34 *Testes de puritate testantes non debent esse inimici, vel æmuli prætensoris.*

35 *Debent dicere, quod credunt id, quod fama dicit.*

36 *Debent dicere sic audiuisse à maiori parte Ciuitatis, vel dicere se audiuisse à duobus, vel tribus personis nominatis, & publice ab aliis.*

37 *Sufficit si dicant, sic audiuisse à suis maioribus vsque nunc, & antea ab omnibus accepisse.*

38 *Fama antiqua his circunstantiis vestita plenam facit probationem.*

39 *Per accidens in eodem populo, & de eadem re possunt dari duæ famæ contrariæ.*

40 *Non possunt dari tales famæ realiter veræ.*

41 *Possunt in eodẽ populo dari duo rumores cõtrariis.*

42 *Quando agitur de puritate, vel macula probanda per famam, non est necesse vt fama ista constanter probetur, vt à nemine contrarietur.*

43 *Si duæ famæ contrariæ appareant vna prior, posterior altera, in materia puritatis præferri debet prior, dummodo suo tempore recepta fuerit, nec posteà constiterit fuisse falsam.*

44 *Præstantior fides adhibenda est testibus designantibus coniunctiones, qualitates, & cognomina ascendentium prætensoris, quam mille aliis testibus contradicentibus.*

45 *Testes maculam firmantes, etsi pauciores sint præferendi sunt pluribus puritatẽ firmantibus.*

46 *Si testes pauciores testantes de macula dent rationem sui dicti æqualem pluribus deponentibus de puritate sunt illis præferendi, si omnes testentur de fama.*

47 *Ex paucorum numero saltem septem, genus prætensoris maculatum apparet in parte oppidi considerabili.*

48 *Statuta puritatis duo copulatiuè requirunt, primum quod prætensor non descendat à Iudæis, secundo quod non sit, vt talis habitus.*

49 *Nostra lex magis excludit macula puritatis diffamatos, quam alios.*

50 *Idem est esse talem, & cõmuniter haberi pro tali.*

51 *Ponitur argumentum in contrarium, & soluitur.*

52 *Quando septem aut octo testes testantur de macula prætensoris non est dubium, quod prætensor apud illos, & alios quos nominant maculatos existat.*

53 *Idem dicendum est, quando manet pro vtraque parte par testium numerus, & ratio.*

54 *Testes vt probent famam, debent esse ad minus septem.*

55 *Debent deponere in loco originis.*

56 *Testes pauciores, qui maculam asserunt, debent esse exceptione maiores.*

57 *Debent loqui de fama, & auditu antiquorum.*

58 *Debent dare rationem, & causas verosimiles, & sufficientes ad mouendum animum iudicum.*

59 *Rationes contrariorum testium non debent esse talis naturæ, vt destruant rationes illorum, qui maculam astruunt.*

60 *Si incertitudo qualitatum ex parte parentum proueniat si vnus ex illis, qui assignatur pro parentibus prætensoris sit sanguine maculatus, prætensor velut incertæ qualitatis admitti non debet.*

61 *Ex diuersis duorum qualitatibus certum quid colligi non valet.*

62 *Vnum extremum inhabile, totũ medium corrũpit.*

63 *Ex parentum incertitudine oritur suspicio illorum infamiæ.*

64 *Interpretatio semper facienda est contra eum, qui se fundat in probatione dubia.*

65 *Dum quis peculiare cognomen alicuius generis, & familiæ fert, præsumitur illius esse familiæ, & generis.*

66 *Excipe eos, qui potius appetunt esse filios spurios, quam naturales, causa fugiendi maculam.*

67 *Descendentes ex Hebræis plerumque mutant cognomina, & aliena sumunt, vt maculam sanguinis elidant.*

68 *Quando non constat, an filius sit spurius, potius præsumitur naturalis, quam spurius.*

69 *Ad probandum, quod filius sit naturalis, sufficit quod concubina sit domi retenta.*

70 *Matri dicenti filium esse spurium, & non naturalem, non est credendum, si filius natus est in domo illius, cuius dici potest filius naturalis, & non spurius.*

71 *Matris assertio non potest nocere filio, cui meliùs est esse naturalem, quam spurium.*

72 *Matris assertio dicentis filium non esse ex suo marito non præiudicat filio, si natus est in in domo mariti.*

73 *Filius natus in domo. v. g. Petri. si non constet certo de alio patre, præsumitur illius, in cuius domo natus est.*

74 *Filius præsumitur procreatus ab eo, qui ad libitum suum mulierem tenebat.*

75 *Si mulier in domo vnius Amasis nunquam concepit, & cum peruenit ad domum alterius Amasis statim concepit, & peperit, illius præsumitur filius, in cuius domo natus est.*

76 *Hæc præsumptio magis roboratur, si is, in cuius domo natus est filius, eum alimentat, domi retinet, & hæredem bonorum suorum instituit.*

77 *Hæc nisi veris filiis raro fiunt.*

78 *Quæ magis filiis conueniunt, quam aliis, veram filiationem inducunt.*

79 *Si quis est in puritatis possessione actuali, vt si sit professus in religione vbi dantur puritatis statuta, vt deiiciatur à sua possessione requiruntur veræ probationes de macula.*

80 *Talis possessio reiicit probationes priuilegiatas, & præsumptas.*

81 *Sicut possessio est certa, ita per veras, & certas probationes tolli debet.*

82 *Possessio est causa, vt præsumatur verum dominium, & puritas sanguinis.*

83 *Quando agitur de spoliando professo à professione quam actu possidet, requiruntur pleniores probationes.*

84 *Plus requiritur ad repellendum iam admissum, quam ad non admittendum.*

85 *Turpius reiicitur, quam non admittitur hospes.*

86 *Ad non admittendum ad habitum sufficit vnus testis, & leuis suspicio.*

87 *Ad*

87 *Ad reiiciendum iam admissum ad professionem, maior & plenior requiritur defectuū probatio.*
88 *Religiosus professus, ius habet ad rem, seu in re.*
89 *Si prætensor iam sit professus in religione, vbi sunt puritatis statuta, iudices in dubio pro puritate eios debent iudicare.*
90 *Quilibet debet in sua possessione manuteneri, nisi sit aperta, & instaratio in contrarium*
91 *Si non detur dubium negatiuum, sed opinio pro vtraque parte aliqui dicunt posse iudicem sequi opinionem, quam maluerit, si vtraque probabilis sit, & spoliare possidentem, si contra se habent opinionem probabilem.*
92 *Proponitur authoris opinio.*
93 *Si opiniones in præsenti casu sint æquè probabiles, tenetur iudex fauere reo.*
94 *In pari causa melior est conditio possidentis.*
95 *Si opiniones ex parte facti non sint æque probabiles, sed vna probabilior, tenetur iudex iudicare, iuxta opinionem probabiliorem.*
96 *Si detur melior probatio, prætensorem habere maculam in paritate. iudex debet eum statu religioso spoliare, ad hoc enim sufficit opinio probabilior.*
97 *Ponitur argumentum in contrarium, & soluitur.*
98 *Ponitur aliud argumentum in contrarium, & soluitur.*
99 *Quando opiniones versantur circa factum tenetur iudex sequi opinionem probabiliorem, etiam in matrimonio carnali, illud nullum declarando.*
100 *Ponitur argumentum in contrarium, & soluitur.*
101 *Ponitur resolutio consulti.*
102 *Ad rem antiquissimam probandam in materia puritatis sufficit communis fama, & populi reputatio, si sit adminiculata certis circunstantiis, quæ ibi referuntur.*
103 *Quando datur incertitudo ex parte patris, an filius sit naturalis, vel spurius, potius præsumendus est naturalis, quam spurius.*
104 *Ponitur argumentum in contrarium.*
105 *Ponitur illius solutio.*
106 *In pari dubio fauendum est reo, non tamen in opinione probabili.*
107 *Fama antiqua, & adminiculata cum testibus ex auditu, & aliis præsumptionibus supra relatis facit rem non solum probabiliorem, sed certam moraliter.*
108 *Religiosus potest deiici à professione quam possidet ex probabiliore opinione, vel saltem cum probatione certa moraliter.*
109 *Ponitur resolutio totius consulti.*

CASVS, SIVE FACTI SPECIES.

1 IN nostra Prouincia Lusitaniæ datur quoddam statutum, quod nullus admittatur ad professionem religiosam, nisi cum protestatione, quod religio non intendit ei dare professionem, si sit maculatus sanguine Hebræorum in quocumque gradu, & quod ex tunc declarat professionem nullam, si fortè aliquando constiterit prædictum profitentem habere dictum sanguinem maculatum? Accidit autem, quod cum hæc protestatio facta fuerit cuidam nouitio profitenti, & informationes etiam factæ fuerint, & talis macula non fuerit inuenta, ei dederunt professionem; posteà tamen occasione alterius informationis, quæ facta fuit ab alio Religioso validiori, pro alio nouitio consobrino istius religiosi, inuentum est ipsos esse ex sanguine maculato; Et cum exactissimæ informationes iterum de mandato definitorij factæ fuerint tandem inuentum est magnam partem populi dicere ipsos esse ex sanguine Hebræorum.

Dicebant enim, illam familiam processisse à quadam fœmina, quæ cum prius fuisset ancilla cuiusdam Clerici, postea fuit ancilla cuiusdam medici Hebræi, & quod in eius domo concèpit, & peperit quandam filiam, quæ semper habita fuit pro filia medici Hebræi, & quod ab hac filia medici procedebat ista familia, & quod id semper constanter audierint à suis maioribus. Dicebant etiam quod illa medici Hebræi concubina ad occultandum defectum sanguinis in dicta prole ei imposuisse cognomen Clerici, in cuius domo primò stetit, & cuius prius fuerat concubina, re vera tamen, quod illa non erat filia Clerici, sed medici Hebræi. Dicebant etiam, quod dictus medicus dictam puellam domi suæ natam, vt filiam semper reputauerit, & in domo sua, vt filiam educauerit, & quod ei totas suas diuitias, quæ multæ erant, reliquerit, post mortem.

Alia vero æqualis pars populi planè confitebatur prædictam antiquissimam famam, dicebant tamen esse falsam, quia illa familia non à medico Hebræo, sed à dicto Clerico procedebat, cuius prius fuerat ancilla eius mater, & quod iam grauidata exierit è domo illius ad seruiendum dicto medico Hebræo, in cuius domo peperit, & ideò filiæ natæ non posuerit cognomen medici hebræi, sed Clerici, quod cognomen talis familia semper conseruauit, & quod licèt medicus dictam puellam natam in domo sua educauerit, & totas diuitias suas ei reliquerit, non id ideò fecit, quia illa eius filia esset, sed propter affectionem, quam erga illam habuit, & quia illius mater, postquam exiuit è domo Clerici, & peperit dictam filiam, fuit etiam illius concubina, quibus visis à diffinitorio.

Quæsitum fuit à me, an talis religiosus reputandus esset ex sanguine maculato medici, & vt talis reiiciendus à religione, vtpote non professus, an vero reputandus esset ex sanguine puro Clerici, & vt talis retinendus in religione?

RESPONSIO AVTHORIS.

FAteor hunc casum grauissimum esse, & me potius velle ab aliis resolutionem audire, quam illam dare, verum quia obedientia me cogit, dicam quidquid mea insufficientia attigerit.

Proponuntur aliqua præponenda ad faciliorem nostri casus resolutionem.

2 IN primis suppono puritatem sanguinis plenè & concludenter probari per famam, & communem reputationem. Et ratio est, quia fama plenè probat in his, quæ sunt difficillimæ probationis; sed puritas sanguinis difficilis est probationis; ergo poterit per famam plenè probari. Maiorem 3 tenent Decius, Marsilius, Iulius Clarus, Mascardus, Bartolus, Menochius, Surdus, Farinacius, Azeued.

4 Azeuedus, Narbona, & alij, quos refert, & sequitur Escobar de Catto, *de puritate. p. 1. q. 10. §. 2. num 2.*

Ratio autem est, quia in informationibus puritatis ex statutis præcipue quæritur circa proprie- 5 tatem, & possessionem prætensuris, & sui generis; sed possessio, & proprietas cuiusque rei 6 per famam concludenter probatur; ergo & puritas. Minor quoad proprietatem patet, ex pluribus adductis à Tiraquello, Aym. Crauetta, Paleex. quos refert, & sequitur Escobar del Cotto, *suprà num 4.* Quod vero ad possessionem probant communiter Doctores, *in cap. veniens 10. de testibus, & in cap quod si nouale 21. de verb. signif.* & tenet Petra, *de Fideicommiss. quæst. 13. numero 138.* Mascardus, *conclusione 53. num. 23.* Menoch. *de recuper. remed. 15. n. 41.* Crauetta, *conclus. 34 num. 11.* & cum Palaez, Fatipacio, Escubar, *suprà n. 2.*

Confirmatur primo, quia maior, & fortior pro- 7 batio est, quæ ex fama prouenit, quam ex audi- 8 tu; sed auditus in materia puritatis sufficit ad plenam probationem; ergo ex maiori ratione sufficiet fama, & communis reputatio. Maior patet. Quia certior, & indubitabilior probatio est, quæ à pluribus prouenit, quam à paucis, vt patet *ex cap. licet ex quadam. & cap. in nostra 32. eodem cap. licet causam 9. de probat.* Seraphin. *decisio- 9 ne 1482. num. 1. & 3.* Sed fama, est assertio plurium, & totius populi, Auditus vero sufficit, si proueniat à duobus, vel tribus; ergo probatio 10 per famam, firmior auditu est. Minor vero, scilicet, quod testes de auditu plene probent maculam, præcipuè si testes sint exceptione maiores, & dicant se audiuisse à duobus, vel tribus fide dignis maioribus suis, & quod ita intellexerant, & crediderunt, tenet cum multis Escobar del Cotto, *de puritate. p. 1. q. 9. §. 4. per totum*; ergo puritas, vel impuritas sanguinis per famam plene probatur.

11 Confirmatur 2. Quia paria sunt esse talem, & haberi pro tali vt tenet Baldus, Innocentius, & alij, quos refert Barbosa, *axioma 174. num. 12.* Sed per famam, & communem reputationem apparet qualiter quis reputetur, & sit habitus circa sui generis qualitates, ergo nulla maior probatio puritatis, vel impuritatis esse potest, quam 12 publica vox, & fama. Illorum enim æquiparatorum, eadem est ratio, & debent esse eidem effectus à *l. gallus 29. §. & quid si tantum, de lib. & posthum.* & tenet Cephalus, Paris, Gratus, & alij, quos refert, & sequitur Barbosa, *axioma. num. 1.* Escobar, *part. 1. de puritate, quæst. 10. §. 2. num. 9.*

13 Confirmatur 3. Quia in antiquis fama plenissimè probat, vt tenent communiter Doctores; sed hic agitur de probanda puritate ab antiquissimis maioribus proueniente; ergo fama plenissime probat prædictam qualitatem. Maior constat, ex his quæ notant Doctores, *in l. admonendi*, maxime Iason, *num. 142.* & Corras. *3. p. num. 83. de iure iurand. & in cap. veniens de testibus*, Crauetta, Auendaño, Alciatus, Mascardus, Valascus, Thuscus, Gutierres, & alij multi quos refert, & sequitur Escobar, *suprà, n. 11.* Azeuedo, *in l. 22. num. 3. tit. 6. lib. 1. & in rubr n. 162. tit. 2.* 14 *lib. 6. recop.* Vbi ait, quod aliquem priori à natione Iudaica ex sola fama, & communi reputatione probatur, quod etiam firmat Hojeda, Zeballos, Castro, & alij innumeri, quos refert, & sequitur Escobar, *suprà, n. 21.* Ergo in antiquis fama pro plena habetur probatione.

Secundo suppono, quod vt fama plene probet maculam, vel puritatem, debet esse antiqua, & 15 non recens; recens enim non habet pro se stabilitatis, & constantiæ præsumptionem, qua 16 deficiente, potest esse vera, & potest esse falsa, & cum probatio, quæ deficere, & adesse potest sit iure nulla, *l. natales 10. C. de probat. cap. 2. de* 17 *translat. Prelator*, ideo fama recens non idoneam facit probationem, vt rectè ait Escobar, *de puritate, p. 1. q. 2 § 2. num. 11.* At si fama est antiqua, & constans, nec in aliquo labefactata, velut vera amplectitur, *ex textu in cap. de parentela, §.* 18 *35. q. 6.* Mascardus, *de probationibus, conclusione 748. n. 10.* Valenzuela, *consil. 92. num. 192.* & cum Farinacio, Garcia, & aliis Escobar, *suprà, q. 2. §. 2. num. 5.*

Et ratio est, quia perseuerantia constans per 19 plurimos annos eius veritatem arguit, & ideo fama antiqua, si adhuc durat vera, sin vero falsa, citò opprimitur, ex D. Hieronymo ad Mar- 20 cellum, vbi inquit, Falsus rumor cito opprimitur; & vita posterior iudicat de priori, si anno præterito fama mentita est, aut certe vetum dixit, cessit & vitium, cessauit, & rumor. Cuius 21 ratio est, quia tempus facit crescere veritatem, & submergit mendacium, vt rectè dixerunt Tacit. *lib. 2. historia*, & Liui. *lib. 2. decad. 3.* Ergo fama, quæ diu firmiter atque constanter persistit, habet pro se iuris, & veritatis præsumptionem, vt optime ait Cuiacius, *lib. 3. obseruat. 26.* & ex 22 aliis docet Menochius, *de præsumptionibus, q. 18. num. 15.* Ergo fama in antiquis plena, & vera probatio est.

Si tamen quæras, quod tempus requiratur, vt fama dicatur antiqua, & non recens? Respondeo 23 sufficere quod habeat centum annos, vt patet ex *l. An vsusfructum 56. de vsufructu, l. fin C. de sacrosanctis Ecclesiis*, & tenet cum Iason, Padilla, Couarruuias, Grassio, Tiraquello, Menochio, Auendaño, Farinacio, & aliis multis Escobar, *suprà, §. 2. num. 15.* Respectu vero testium sufficiunt sexaginta anni, vt docet Farinacius, Bursatus, Rota, Veralus, & alij, quos refert, & sequitur Escobar del Cotto, *ibi, numero decimo octauo.*

Tertio suppono, quod vt fama plene probet, 24 debet aliquibus vestiri circumstantiis. Prima debet esse antiqua; Nam si recens est post inceptam prætensionem, aut litem, aut paulo antea, 25 nulla est, *ex cap. licet ex quadam 47. de testibus*, & probat cum Petra, Mascardo, Valenzuela, Menochio, & aliis Escobar, *de puritate, part. prima, quæstione nona, §. decimo, numero secundo.* Secunda debet inspici origo ipsius famæ. 26 Nam vt fides ei datur, debet à bona origine initium sumere, nam fama sine causa, potius vanus rumor dicitur, qui attendi non debet, secundum textum, *in l. si priuatus 17. qui & quibus,* 27 *l. Decurionum 12. Cod. de pœnis, cap 2. de elect.* & cum Valenzeula, Simancas, Barbosa, Escobar, *de puritate, part. prima, quæstione 10. § 4. num. 9.* Vnde debet prouenire à rationabili causa, seu coniectura verosimili.

Hinc fit quod fama orta ab inimicis præten- 28 soris,

28 soris, seu alicuius ex sua familia nihil probat; & idem dicendum est, si à prætensore, vel ab eius consanguineis, amicisve spargatur vox, seu caussa, qua purgare intendunt labem iam diu con- 29 tractam, seu præsumptam, assignando aliquam bonam originem, seu æquiuocationem, quæ aliod suadeat, nam tunc fama nec fidem meretur, nec est attendenda, *ex textu in l. nullus* 10. *de testibus, l. in omnibus* 10. *C. eodem, cap. de cætero* 14. *extra illo tit.* & ex Zephato, *consilio* 125. & ex Baldo, *in l. miles*, *§. mulier per illum textum ad l. Iuliam, de adulter.* Mascardus, *conclus.* 118. *num.*8. & cum Fariuacio Escobar, *de puritate, part.*1.*q.*10. §.4. *num.*1. *& quæst.*9. §.4. *num.*71. 30 Non tenentur tamen testes exprimere originem, nec authores famæ, quando res antiqua est, sed sufficit si dicant, quod si publice audierunt, vt 31 cum Baldo, Garcia, Cassiodoro, Farinacio, & aliis probat Escobar, *ibi, n.*21.

32 Cuius Ratio est, quia præsumitur in antiquis causam iustam præcessisse, ex qua orta fuit fama, vel auditus, vt probatur *ex cap. illa autem* 11. *dist.* 12. Quoties enim effectus apparet, præsumitur causam præcessisse ad eius productionem, *l.* 33 *cum in rem versu* 6. *de vsuris, l. filium* 10. *C. de retention. hæreditat.* & cum multis probat Escobar, *in additionibus ad primam partem, num.*51. *omnino videndus.* Tertio testes de puritate non debent esse inimici, nec æmuli prætensoris, & debent di- 34 cere, quod credunt id, qood fama dicit existere verum. Debent etiam testes dicere, ita audiuisse à maiori parte Ciuitatis, vel ad minus de- 35 bent dicere, sic audiuisse à duobus, vel tribus personis nominatis fide dignis, & publiee ab aliis, sufficit etiam si dicant, sic audiuisse à suis 36 maioribus vsque nunc, & antea ab omnibus accepisse, vt cum multis probat Escobar, *suprà, n.*2. 37 quibus circunstantiis fama antiqua vestita ple- 38 nam facit probationem, vt *suprà* diximus.

Quarto suppono quod licet realiter circa eandem rem, & in eodem loco, non possint dari duæ contrariæ famæ, quæ vere tales dici va- 39 leant, bene tamen dari possunt per accidens. Ita cum Aretinu, Fuluio, Paciano, Menochio, & aliis Escobar à Corro, *de puritate* 1. *p. quæst.*10. §.16. *n.*11. Vbi concordat contrarias sententias, vnam 40 asserentem talem famam non posse dari in eodem tempore, & loco, & aliam affirmantem contrà. Nam vna opinio loquitur vere, & realiter, & alia apparenter, & per accidens; quod autem per accidens dari possint, patet. Quia optime accidere potest, quod in vna causa duæ famæ contrariæ maneant probatæ, per tot testes, & rationes, ita vt diuersæ videantur. Quod autem non possint in re dari tales famæ contrariæ, quæ veræ tales dici possint patet; quia fama est opinio, seu traditio quædam recepta, velut vera in maiori oppidi parte, vt ex Baldo, & aliis probat. Mascardus, *de probationibus conclusione* 749. *n.* 2. Sed non possunt dari duæ maiores partes simul in vno, eodemque populo; ergo duæ famæ contrariæ eiusdem rei realiter simul extare non possunt. Possunt tamen dari realiter simul in eodem populo duo rumores contrarij, quia ad rumorem, nec caosa verosimilis, nec maior pars 41 populi requiritur. Imo rumoris proprium est, esse vanum, sine ratione, & sine fide, variumque in populo, cum ortum trahat à variis, & contrariis hominum credulitatibus, vt cum multis probat Escobar del Corro, *suprà, numero vigesimo quarto.*

Quinto suppono. Quod si agatur de puritate, seu macula probanda per famam, & communem reputationem, prout maxime fit. Non est ne- 42 cesse, quod fama ita inconcusse, & constanter probetur; vt à nemine contrarietur; siquidem raro testes de macula vniformiter deponunt, vt notat Escobar, *part.*2. *q.*5. §.2. *num.*19. Vnde si 43 duæ famæ appareant contrariæ, vna prior, posterior altera, in caussa puritatis, in qua de re antiqua agitur, præferri debet prior, quæ propinquior est origini puritatis, aut maculæ, dummodo suo tempore recepta fuerit, & pro vera à maioribus habita, nec postea comperta sit caussa deceptionis, & erroris, vt latè cum aliis probat Escobar, *ibi, n.*23. Deinde præstantior est fides adhibenda testibus distinguentibus coniunctiones, qualitates, & cognomina ascendentium, 44 & maiorum prætensoris, quam mille aliis testibus contradicentibus, vt cum multis Escobar, *ibi, num.* 27. Tandem testibus affirmantibus plus creditur, quam aliis pluribus negantibus, vt cum multis ibi probat Escobar, *suprà, n.*33.

Deinde testes maculam affirmantes, etsi pauciores sint præferendi sunt pluribus puritatem af- 45 firmantibus; Et ratio est, quia testes opinionem maculæ firmantes testantur de re magis speciali, & propinquiori memoriæ hominum, Nam puritas prouenit à longiori facto sumptæ fidei Catholicæ semper, & intrepide obseruatæ à maioribus omnibus absque eo, quod memoria sit eius, qui primo eam fuit amplexus. Macula vero proxime orta est ab alio facto propinquiori memoriæ hominum, & certiori, nempe à crimine contra fidem à maioribus commisso, vel à contraria lege nostræ fidei obseruata, quæ omnia, & si antiqua, non tamen ita sunt longinqua, vt excedant hodie metam centum, & quadraginta annorum, à quo tempore Iudæi fuerunt ab Hispania expulsi, & in Lusitaniam introducti; ergo cum testes deponentes de macula maiori ratione, & verosimilitudine moniti sint, eis potius danda est fides, quam multis aliis puritatem firmantibus. Ita cum Bartolo, Tepato, Lara. & aliis Escobar, *p.*2. *de puritate, quæstione* 9. §. 3. *numero* 37. omnino videndus.

Sed quid si vtrorumque rationes eandem habeant vim, & alias testes deponentes de puritate plures sint, quam deponentes de macula? 46 Respondeo quod si omnes testes, tam plures, quam pauciores omnes loquuntur de fama, & communi reputatione, seu auditu maiorum, & pauciores per se plene, & cum debitis requisitis famam, siue auditum probent, reddendo sufficientem rationem cæteris non inferiorem, sed saltem æqualem, præferri pluribus debent. Tum quia macula per eos sufficienter probata manet ad excludendum prætensorem ex mente statutorum puritatis. Tum quia assertio plurium non conuincit, quod pauciores non audierint maculam, & suo tempore viderint de ea esse communem reputationem, nec quod positiue & vere genus prætensoris maculatum non maneat, cum extante macula, & veritate à paucioribus asserta, possit esse, quod aliquando cæteri contrarium audierint, 47 quorum dicta non tollunt veritatem aliorum, quæ ab illis ignorari potuit. Tum quia ex paucorum testium numero, saltem septem, genus

prætenso

prætenſoris maculatam apparet, in parte oppidi conſiderabili, quod ſufficit, vt ſtatutorum prohibitioni locus ſit. Tum quia pauciores teſtes, qui maculam aſſerunt, ſpecialius loquuntur, quàm puritatem affirmantes, & debent præferri ex eis, quæ *ſuprà* diximus.

48 Tum quia ſtatuta puritatis duo copulatiue expreſſe requirunt, circa illam qualitatem probandam. Primum quod prætenſor non deſcendat à Iudæis. Secundum quod non ſit in ciuitate, vel oppido ſuæ originis vt talis habitus; & quoad no-
49 ſtrates patet ex noſtra conſtitutione, *2. p. cap. 2. num.* 11. Vbi lex ait, quod teſtes circa puritatem interrogentur de infamia, & de notorietate, aut publicitate. Ex quibus colligitur, quod lex non ſolum poſtulat, quod vera deſcendentia maculata excludatur, ſed multo magis putatiua, vt patet ex illis verbis noſtræ legis *ſuprà n.*10. Si aliqua præceſſit infamia, & latius cum Abbate, Butr. Craneta, & aliis docet Eſcobar, *lib. 2. de puritate, q. 9.*
50 §. 3. *num.* 81.

Et huius ratio eſt, quia idem eſt eſſe talem, & communiter haberi, & reputari pro tali, vt probant Perezius de Lara, *cap. 4 num.* 100. Valenzuela, *conſilio* 90. *num.* 193. Decius, *conſilio* 5. *num.* 31. *lib.* 1. Thuſcus, *litera P, concluſione* 84. *n.* 22. *tom.* 6. Barboſa, *axioma.* 174. *num.* 12. Tum quia cum prædicta duo in ſtatutis æquiparentur, idem ius in vno, ac in alio eſt ſeruandum, *in textu in l. iam hoc iure de vulg. & in l. quamuis 4. Cod. de impuber.* Romanus *conſilio* 308 *num.* 4. Valenzuela, *conſil.* 83. *num.* 138. Ergo quælibet maculata reputatio in populo, ſeu in parte eius conſiderabili, vt eſt in ſeptem, vel octo teſtibus, nocere debet, maxime ſi iuncta fuerit cum ſufficienti ratione, vt *ſuprà* diximus, & tenet cum Oſuald. & aliis Eſcobar del Corro, *ſuprà n.* 79.

51 Nec obſtat ſi dicas quod in dubio debet iudex iudicare pro puritate prætenſoris, cuius honor faciendus eſt, teſtes enim deponentes circa bonam famam præferendi ſunt aliis contrarium aſſerentibus, etiamſi pauciores numero exiſtant, vt cum multis probat Farinacius, *tomo* 1. *q.* 47. *n.* 182. Cum teſtibus enim de bona fama, & puritate concurrit iuris præſumptio, quæ omnino præferri debet *ex cap. fin. de præſumptionibus cap.* 1. Fulgoſ. *in l.* 3. *num.* 3. *de probat.* Baldus, *in l. cum quam, n* 8. *C. de fideicommiſ.* Non obſtat inquam. Reſpondeo namque, cum Eſcobar, *p. 2. de puritate q. 9. §* 3. *n.* 96. Quod licet in dubio prætenſor fauendus ſit, dum ex cauſis, rationibus, & veroſimilitudinibus dubius pro vtraque parte manet iudex in exquirendo, cum macula vere exiſtat, aut
52 ſufficiens ſit eius diffamatio, vt bene ibi probatur. Dum vero ſeptem aut plures teſtes probi, & fide digni cum ratione, & aliis requiſitis paulo inferius referendis maculam aſſerunt, non eſt dubium, ſaltem in hoc quod prætenſor apud illos graues, & probos viros, & apud cæteros quos nominant maculatus exiſtat, qui efficiunt magnam populi partem ſufficientem, vt in ea verificetur & locum habeat ſtatutorum populi prohibitio, quæ quoad hoc ſolum poſtulant infamiam; & idem maiori ratione dicendum eſt, quando manet pro vtraque parte par teſtium nu-
53 merus, & ratio, quia ſi teſtes maculam firmantes per ſe famam probent, & probabunt maculatum ſine dubio, vt ex præcedentibus patet, nec maiori indiget probatione. Ita Eſcobar. *ſuprà n.* 97.

Debent tamen hæc requiſita concurrere; primum quod teſtes ſint ſaltem ſeptem. Secundo quod de- 54
poſuerint in originis loco, in quo originarij fuerunt maiores, de quorum agitur deſcendentia, & 55
puritate. Tertio quod teſtes pauciores, qui maculam aſſerunt, ſint fide digni integri, & omni
exceptione maiores. Quarto quod loquantur de 56
fama, ſeu auditu antiquorum, non enim debent loqui de nouo auditu, nec de fama recenti. Quinto quod aſſerunt rationes, & cauſas veroſi- 57
miles, & ſufficientes ad mouendum animos iudicum ad ſic credendum. Sexto quod rationes con- 58
trariorum teſtium non ſint talis naturæ, vt excludant, & omnino deſtruant rationes illorum, qui 59
maculam aſtruunt.

Sexto ſuppono, quod ſi incertitudo qualita-
tum ex parentum proueniat incertitudine, nec ſit 60
maior ratio cur Ioannes, v. g. ſit filius Petri, quam Franciſci, tunc videndum eſt, an Petrus, & Franciſcus ambo ſint puri in ſanguine, necne. Et ſi vnus ſit ſanguinis puri, & alius ſanguinis impuri, & maculati, nec plus pro vno, quam pro alio probatum apparet, tunc prætenſor velut incertæ qualitatis admitti non debet, vbi ſunt puritatis ſtatuta. Tum quia ex diuerſis duorum qualitatibus, certum quid colligi non valet, *l. Papianus* 20. *de minor. l. final. de calumniat.* Stephanus 61
Gratianus, *Marchia, deciſ.* 32. *n* 8. *& deciſione* 41. *n.* 10. Valenzuela, *conſil.* 1. *n.* 79. *& conſil.* 5. *num.* 6. *& conſil.* 67. *numero* 32. Nam quia vnum extremum inhabile totum medium corrumpit, *l. neceſſario in principio, l. bonorum* 24. *§. an autem.* 62
Tum quia expoſiti reiiciuntur, vbi dantur ſtatuta puritatis, eo ſolum, quia in parentibus poteſt abeſſe macula, ſed hic interuenit certa macula in vno ex parentibus; ergo vt certior, & propinquior magis timenda eſt, vt cum multis probat Eſcobar, *part.* 1. *de puritate, quæſt.* 8. §. 3. *numero* 63. Vnde optime concludit Sairus in *theſauro, libro* 6. *cap.* 10. Et cum Seraphino, 63
Eſcobar, *ſuprà, numero* 33. Quod ex parentum incertitudine oritur ſuſpicio eorum infamiæ; ſemper enim interpretatio facienda eſt aduerſus eum, 64
qui ſe fundat in probatione dubia, *ex textu in l. veteribus* 39. *de pactis, C. quidquid* 99. *de verbor. etiam in materia fauorabili*, vt cum Decio, Surdo, Craueta, Petra, & aliis probat Eſcobar, *part.* 1. *de puritate, quæſtione nona, §. decimo numero* 4. *&* 5.

Septimo ſuppono. Quod dum quis peculia- 65
re cognomen alicuius generis, & familiæ fert, præſumitur illius eſſe familiæ, & generis vt patet, ex *l. vxorem prægnantem* 29. ibi, *nomine patris vocitatus de manum. teſtam. l. cum præſump.* 9. *ibi nomini cognomen quo liberi tantum nuncupantur adiecerit, C. de liber cauſa, l.* 231. Et in terminis docuerunt Bartolus, *in rubr. num.* 4. *fol. matrim.* vbi etiam Petrus Barboſa, 1. *p n.* 28. Idem Bartolus, *in l.* 1. *num.* 19. *ad municip* & cum Felin. Gregor. Decio, Cabedo, & aliis Eſcobar, *part.* 1. *de puritate, quæſtione decima ſexta, § ſecundo n.* 28.

Excipe eos, qui potius appetunt filios eſſe ſpurios, quam naturales, cauſa fugiendi macu- 66
lam. Nam hi audiendi non ſunt, niſi euidentiſſimis nitantur probationibus, vt optimè

probat Escobar, *de puritate, p.* 1. *q.* 16. §. 4. *num.* 28. Et ratio est. Tum quia descendentes ex Hebræis plerunque mutant cognomina, & aliena sumunt, vt maculam sanguinis elidant, vt bene aduertit Escobat, *de puritate, p.* 1. *q.* 6. §. 3. *n.* 40. Tum quia quando non constat, An filius sit spurius, vel naturalis potius præsumitur naturalis, quam spurius, vt cum Bosio, Maticueo, Gratiano, Mascardo, Gutierrez, Sanchez, docet Escobar, *de puritate, p.* 1. *q.* 16. §. 4. *n.* 27. Er ad probandum quod filius sit naturalis sufficit, quod concubina sit domi retenta, vt cum Antonio Gomes, Auendaño, notat Sanchez, *lib.* 4. *consiliorum, cap.* 3. *dub.* 1. *n.* 4. Vnde matri dicenti filium esse spurium, & non naturalem, non est credendum, si filius natus est in domo illius, cuius potest dici filius naturalis, & non spurius; & ratio est, quia matris assertio non potest nocere filio, cui melius est esse naturalem, quam spurium, sicut assertio matris dicentis filium non esse ex marito, non præiudicat filio, si natus est in domo mariti, vt re-uet cum multis Menochius, *lib.* 6. *præsumptione* 53. *n.* 6. & 7.

Octauo suppono, quod filius natus in domo v.g. Petri, si non constar certo de alio patre, præsumitur illius, in cuius domo natus est. Ita cum Decio, Corneo, Alexandro, Alciato, Socino, & aliis communiter Menochius. *de præsumptionibus, lib.* 6. *præsumptione* 53. *n.* 19. Vbi etiam cum aliis ait, filium præsumi procreatum ab eo, qui ad libitum suam mulierem tenebat, quæ certiora sunt, si talis mulier dum in domo alterius concubinarij erat nunquam peperit, nec concepit, nam tunc, si cum alio homine habitauit, & illius concubina fuit, & statim concepit, & peperit, non illius, cuius prius concubina fuit, sed istius secundi præsumitur filius conceptus, & natus, vt bene eum Aretino, Felino, & aliis, etiam respectu proprij mariti, notat Menochius, *suprà, n.* 19. Quæ veriora sunt, si ille in cuius domo est dicta concubina, filium natum alimentat, & domo retinet, & multo magis, si hæredem instituit. Nam hæc omnia, nisi veris filiis raro fiunt, & quæ magis filiis conueniunt, quam aliis, veram filiationem inducunt, vt cum Alexandro, Socin. Rolando, Gratian. docet Escobar, *part.* 1. *de puritate, q.* 6. §. 4. *n.* 50. & cum aliis Menochius, *de præsumptionibus, lib.* 6. *præsumptione* 53. *n.* 33.

Nono suppono. Quod is qui est in puritatis quasi possessione actuali, vt si sit Religiosus in religione, vbi dantur puritatis statuta, ipsa actualis possessio status requirit veras probationes, & reiicit Præuiligiatias, & præsumptas, vt sunt probatio ex solo auditu, *l. fine possideris* 16. *C. de probationibus.* Tum quia sicut possessio ipsa certa est, ita per veras, & certas probationes tolli debet; Probatio autem auditus incetta est; Tum quia possessio est causa, vt præsumatur verum dominium, & puritas sanguinis, *ex l. fin. C. de rei vendic.* vt ex Abbate, Ripa, & aliis tradit Garcia, *de nobilitate glossa* 18. §. 1. *n.* 10. & cum Alciato, Crauera, Valenzuela, & aliis probat Escobar, *de puritate, p.* 9. § 4. *num.* 57. Vnde quando agitur de spoliando admisso, v. g. ad professionem, quam actu vere possidet, requiruntur pleniores probationes, *ex textu in cap. super his* 16. *de accusat.* cum aliis adductis à Parezio de Lara, *cap* 4. *num.* 56. Plus enim requiritur ad repellendum iam admissum, quam ad non admittendum ad habitum; Turpius enim reiicitur, quam non admittitur hospes, Ad quemlibet enim non admittendum sufficit vnus testis, & leuis suspicio, vt cum Nauarro notauit Rodriguez, *tom.* 1. *q.* 14. *art.* 3. Ad reiiciendum vero iam admissum ad professionem maior, & plenior requiritur defectuum probatio, quidquid in contrarium dicat Perezius de Lara, *cap.* 4. *numero* 56. Et ratio est, quia religiosus iam receptus ad professionem ius habet ad rem, seu in re; ergo ad repulsam illius maior requiritur probatio, quam ad repellendum eum, qui adhuc nullum ius assecutus est, & facilius impeditur ius quærendum, quam tollitur ius quæsitum, vt cum Alexandro, Thusco, Barbosa, & aliis notat Escobar, *de puritate, part.* 1. *quæst.* 6. §. 1. *num.* 5. *& part.* 1. *quæst.* 7. *à num.* 135. vbi plura ad rem.

Ex quibus omnibus concludo, quod si prætensor constitutus fuerit in quasi possessione puritatis ex obtenta professione Religionis, vel officio illam requirente. Tunc iudices in dubio pro eius puritate debent iudicare, *ex reg. textus, in l. in pari.* 128. *de reg. iuris, & in cap. in pari* 65. *eodem tit. in* 6. & cum Couarruuias, Adriano, Corduba, Soto, Vasquio, Sairo, Bonacina, *tomo* 2. *d.* 2. *de restitutione, part.* 1. *num.* 5. Escobar, *de puritate; part.* 2. *quæst.* 9. § 4. *n.* 21. Cuius Ratio est, quia quilibet debet in sua possessione manuteneri, nisi sit aperta & iusta ratio in contrarium, *ex cap. querelam* 24. *de electione, cap. consultationibus* 19. *de iure patron.* maxime in dubiis, quæ conducunt ad bonam, seu malam existimationem personarum, pro qua est præsumptio, & interpretatio facienda, ad quod tenemur ex iustitiæ lege secundum, D. Thomam, 1.2. *quæst.* 19. *art* 4. & cum aliis Theologis Lessius, *libro* 1. *de iustitia, cap.* 19. *dub.* 4. *n.* 36. Ioannes Sanchez, *in selectis, d.* 42. *n.* 7. & *d.* 43. *n.* 13.

Dixi quod iudices in dubio potius debeur iudicare pro puritate, quam contra illam in fauorem possidentis puritatem. Nam si non solum detur dubium negatiuum, sed positiuum, ratione opinionum oppositarum; si vtraque probabilis sit: Tunc multi dicunt posse iudicem sequi quam maluerit opinionem, & spoliare possidentem, si contra se habet opinionem probabilem. Ita docet Ioannes Sanctius, *in selectis, d.* 44. *num.* 54. & loquens de matrimonio carnali, quando dantur duæ opiniones probabiles, vna quæ dicit matrimonium fuisse nullum, altera fuisse validum *eadem, disp.* 44. *num.* 8. Thomas Sanchez, *lib.* 2. *de matrim. d.* 41. *n.* 30. & *in Decalogum, lib.* 1. *cap.* 9. *num.* 53. & cum aliis Bonacina, *tomo* 2. *tract. de legibus d.* 1. *q.* 4. *p.* 9. *n.* 5. & *n.* 15. Escobar, *de puritate, p.* 1. *q.* 9. §. 4. *n.* 28.

Verum ego dico, quod cum hic non dentur opiniones æquè probabiles ex parte iuris, siquidem ex parte iuris supponimus certo dari legem esse excludendum maculatum, etiamsi sit in possessione; sed solum ex parte facti, an prætensor sit, vel non maculatus, si opiniones sint æquè probabiles, tenetur iudex fauere Reo, vt bene aduertit Bonacina, *suprà, numero* 14 *versu quod diximus*, iuxta illud axioma, in pari causa potior est conditio possidentis, & cum sunt partium iura obscura, Deo potius fauendum est, quam actori, ita etiam Clauis Regia, Aragonius, Filiucius, quos ibi refert. Bonacina, & cum aliis multis Trullenc. *lib.* 8. *Decalogi cap.* 1. *dub.* 6. *n.* 8.

Quando

95 Quando verò opiniones ex parte facti non sunt æquè probabiles, sed vna est probabilior altera, quia scil. vna pars probauit suam causam testimoniis melioribus, & probabilioribus, iudex tenetur iudicare iuxta opinionem probabiliorem; quia ex parte illius pro quo stat opinio probabilior, adsunt maiora merita, Iudex autem debet vnicuique suum tribuere, iuxta merita. Ita Valentia, Clauis Regia, Salon, Sanchez, Reginaldus, Filliucius, quos refert, & sequitur Bonacina, *de legibus d.2. quæst. 4. part.9. num.14. versu opinio*; vnde stando in hac sententia, si 96 detur melior probatio prætensorem habere maculam, tunc iudex debet eum spoliare statu religioso, ad hoc enim sufficit opinio probabilior, vt diximus cum prædictis Doctoribus.

97 Nec obstat si dicas talem esse in possessione status religiosi, & alias habet opinionem probabilem; ergo manutenendus est in religione, donec certo absque opinione constet ipsum esse maculatum. Patet consequentia, quia in dubio melior est conditio possidentis; ergo à fortiori melior erit conditio possidentis cum opinione probabili, vt non eiiciatur à statu quem possidet ob opinionem contrariam probabiliorem. Non obstat inquam. Respondetur namque, negando consequentiam. Ad probationem respondetur cum Sanchez, *de matrimon. d.41. num.30.* quod illud axioma, melior est conditio possidentis, intelligi in dubio, at quando sunt diuersæ opiniones circa aliquā rem, non tenetur iudex facere possidenti, quia tantùm in dubio melior est conditio possidentis; Iudex autem non est dubius, sed probabiliter, vel probabilius opinatur in rebus autem moralibus, iuxta communem sententiam, satis est amplecti opinionem probabilem vbi probabilitas versetur circa ius, vel magis probabilem, quando probabilitas versatur circa factum.

98 Nec obstat si dicas, aliquos Doctores dicere, quod quando probabilitas versatur circa factum, tenetur iudex sequi opinionem minus probabilem fauentem reo, contra actorem, vt docet eum Salon, Villalobos, *tomo 1. diffic. 15. numero 3.* Trullenc, *lib. 8. Decalogi cap.1. dub 6. numer. 6. circa finem.* sed prædictus religiosus in hoc casu est reus; ergo semper fauendum est ei contra religionem, quæ est actor, & agressor. Respondetur primo prædictam doctrinam intelligi, quando nullum nocumentum sequitur accusatori, vt aduertunt prædicti Doctores, vt notat Trullenc. *loco citato*; hic autem maximum nocumentum prouenit Religioni in fama, & in honore, & in eo quod habeat religiosum infamatum de sanguine Hebræo. Secundo respondetur dictam sententiam procedere in causis criminalibus, nos autem hic, non sumus in casu criminali, quod enim Petrus sit descendens ex sanguine Hebræorum, vel ex sanguine puro, non est crimen.

Tertiò respondetur prædictam sententiam procedere, quando solum datur probabilitas remota circa factum, non vero quando datur etiam probabilitas proxima circa ipsum factum, hoc est, quando opinio non solum est, an Petrus sit, vel non Hebræus, quæ est probabilitas remota circa factum, sed quando datur etiam opinio probabilis dicens, quod quando dantur meliores probationes Petrum esse Hebræo sanguine maculatum, & vt talem excludi à statutis requirentibus puritatem pro ingressu alicuius religionis, nam tunc probabilitas non solum est remota circa factum, sed etiam proxima, siquidem tales Doctores dicunt, stante tali probatione de macula, prætensorem excludendum à religione vbi dantur statuta puritatis, vt rectè cum Sanchez docet Lugo, *de iustitia, d. 16. numer. 101. & 102.* ergo cum in hoc casu sint Doctores probabiliter affirmantes hic, & nunc, talem prætensorem, eo quod contra se habet fortiores probationes de macula, censendum esse Hebræum, & prohibitum recipi in religione habente statuta puritatis, non obstante opinione contraria, consequens est, vt possit iudex formare iudicium proximum, & vltimum, quod dicat hic, & nunc, religionem habere ius contra possessorem, & debere illum excludere; atqui multi Doctores dicunt, quod quando dantur meliores probationes aliquem esse sanguine maculatum, vt talem reputandum esse exclusum à statutis requirentibus puritatem, etiamsi pro se habeat aliquas rationes in contrarium facientes opinionem minus probabilem, vt docet cum aliis Escobar, *de puritate, part. 1. quæst. 9. §. 4. numer. 28.* ergo stando in hac opinione, optimè potest iudex ferre sententiam contra dictum Religiosum cum habitu spoliando, & professione, non obstante sua opinione probabili in contrarium.

99 Dices, si detur opinio singularis alicuius Doctoris defendens valorem matrimonij carnalis, quæ verè sit probabilis, præferenda est talis opinio communi opinioni dicenti matrimonium esse nullum; ergo idem dicendum est in professione religiosa, valet enim argumentum de matrimonio carnali ad spirituale, qualis est professio religioso, vt patet *ex cap. frequenter, §. porro. vt lite non contesta. cap. inter corporalia, & cap. si de translatione Episcopi. cap. cum inter Canonicas, de electis*, & cum multis probat Riccius, *in praxi aurea variarum resolutionum, resol. 464. numero 1.* Sed huiusmodi Religiosus pro se habet opinionem probabilem, non esse maculatum; ergo per opinionem probabiliorem dicentem ipsum esse maculatum non est eiiciendus à possessione professionis. Antecedens est certum, & illud cum multis tenet Sanchez *lib. 1. de matrimonio, dist. 18. numero 7.* Ergo.

Respondetur, illam sententiam Sanchez loqui quando datur opinio probabilis circa ius, vt patet ex illis verbis Sanchez, hinc patet opinionem singularem alicuius Doctoris matrimonium sustinentis præferri plurimum sententiæ illud impugnantium, nisi textui aperto innitantur. Et ratio est, quia quando opinio versatur circa ius, tenetur iudex sequi eum sequi opinionem quæ fauet causæ piæ, matrimonio, valori actus, & reo contra Fiscum, vt constat, *ex l. semper in dubiis, ff. de regulis iuris*, & tenet cum Siluio, Nauarro, Villalobos, Sousa, Syluestro, & aliis Trullenc. *lib.8. Decalogi, c.1. n.3.* At quando opiniones versantur circa factum, vt in præsenti, tunc tenetur iudex sequi opinionem probabiliorem, etiam in matrimonio, illud nullum declarando, vt cum Nauarro, Couarruuias,

 Ledesma,

Ledesma docet Sanchez *lib.2.de matrimonio d 45. n 4.& 5.* vbi ait, ob coniecturas enim probabiles prudentia iudicis arbitrio conceduni hi Doctores facultatem alibi nubendi, & idem dicit loquendo de matrimonio Ioannes Sanchez *in selectis d. 44 num.8.* & multi alij Doctores, qui dicunt, quod cum sola probabilitate mortis viri, potest iudex concedere vxori, vt altari nubat, quam sententiam probabilem indicat Sanchez *lib.2.de matrim. d. 46.n.6.* ergo multo à fortiori id dicendum est in professione Religiosa, cuius vinculum non est tam indissolubile, vt matrimonium carnale consummatum per quod patet ad argumentum.

Dices, si coniuges habeant opinionem probabilem non dari impedimentum dirimens, & si detur opinio probabilior de illius existentia, possunt matrimonium vt validum iudicare, & licite possunt petere, & reddere, non obstante, quod talis opinio non versetur circa ius, sed circa factum; ergo etiam iudex poterit sequi opinionem probabilem, relicta probabiliori, etiam quando opinio non est circa ius, sed circa factum, vt in præsenti. Antecedens tenet cum Ledesma, Sanchez *lib 2. de matrimonio d.44. num.4. & d 42.n.7.* Ochogauia *tract.1. de matrimonio q.12. num 13.* Consequentia recte infertur; ergo. Respondetur cum Bonacina *de legibus d.1.quæst.4.p.9. num.14.* Lugo *de pœnitentia d.21.num.40.* Admittendo antecedens, & negando consequentiam. Et ratio diuersitatis est, quia iudex constitutus est à republica ad iudicandum inter partes, iuxta id, quod magis æquum est, & iuxta vnius cuiusque merita, quam tamen obligationem non habent coniuges, sed solum tenentur petere, & reddere sine peccato, ad hoc autem sufficit opinio probabilis, vt ait Sanchez *d.41. de matrimonio num. 3.* iuxta communem Doctorum sententiam.

100

PONITVR RESOLVTIO AVTHORIS casus propositi in hoc consulto.

101 His ergo suppositis, & prænotatis, veniamus ad decisionem nostri casus. Cui Respondi quod si ea quæ in narratiua illius dicuntur vera sunt, talem religiosum reputandum esse sanguine iudæorum maculatum, & vt talem repellendum à religione, & eius professionem, vt nullam declarandam.

102 Ratio fundamentalis est. Quia nos hic sumus in re antiquissima excedente centum, & quadraginta annos, ad cuius plenam probationem sufficit communis fama, & populi reputatio, si sit adminiculata aliis certis coniecturis, verosimilitudinibus, & præsumptionibus, sed fama communis,& vox totius populi in oppido originario huius Religiosi, & suorum maiorum est, quod ille descendat à quodam medico Iudæo, & hoc fama adiuuatur omnibus adminiculis, & coniecturis, & verosimilitudinibus, quas supra diximus requiri, vt famam faciat plenam probationem in materia puritatis; ergo talis religiosus iudicandus est impurus,& maculatus,& vt talis reiiciendus à statu religioso, & eius professio, vt nulla declaranda.

Maior quo ad primam partem, scilicet quod simus in re antiquissima excedente centum, & quadraginta annos, est certa, & asseritur ab omnibus, & non negatur ab ipso Religioso. Quo ad secundam vero partem, scilicet quod ad probandam rem antiquissimam in materia puritatis sufficit fama cum certis, coniecturis, & verosimilitudinibus, patet ex primo, secundo,& tertio prænotando; Minor vero patet; Quia hic datur fama totius populi in re antiquissima, & non recenti in materia puritatis. Datur incertitudo ex parte primi antecedentis huius religiosi, nam alij dicunt descendere à quodam medico Hebræo, alij dicunt descendere à quodam clerico Christiano veteri; sed præsumptio, quod sit nepos medici Hebræi, & non clerici, fortior est, nam quando datur incertitudo ex parte patris, an filius sit naturalis, an spurius, potius præsumendus est naturalis, quam spurius, vt diximus prænotando 9. ergo prima auia huius religiosi, potius præsumenda filia medici Hebræi, quo casu esset naturalis, quam clerici, quo casu esset spuria.

103

Confirmatur quia datur etiam fortissima præsumptio contra matrem illius ascendentis, quæ cum peperisset in domo medici Hebræi imposuit filiæ natæ cognomen clerici, cuius prius fuerat concubina; præsumitur enim id fecisse ad fugiendam maculam sanguinis medici Hebræi; cuius filia erat, vt late diximus in septimo prænotando. Datur etiam contra eam præsumptio, quod cum nunquam in domo clerici pepetisset, cum per plures annos fuisset illius concubina, dum venit in domum medici Hebræi,statim concepit, & peperit, vt diximus prænotando octauo. Datur etiam contra illum fortissima præsumptio, quod dictus medicus Hebræus domi suæ filiam educauit eam reliquit heredem suorum bonorum, vt patet ex dictis prænotando 8. ergo fama his vestita circunstantiis, procul dubio facit, non solum probabilem; sed moraliter certam probationem, vt in simili casu docet Sanchez *lib.2.de matrimonio d.46.num.15.* Ochogauia *tract.2.de matrimonio q.13.n. 6.* & patet ex dictis in primo, secundo, & tertio prænotando.

104

Nec obstat si dicas, quod etiam est fama in eodem populo æqualis, quod iste religiosus non à medico Hebræo,sed à clerico Christiano veteri procedat; ergo in pari dubio fauendum est illi, vtpote reo. Tum quia cum talis fama est fortissima præsumptio, quod mater illius fœminæ ascendentis, quæ à fama contraria dicitur filia cuiusdam medici Hebræi, pluries declarauit, & dixit illam filiam suam, à qua iste religiosus trabit originem, non esse filiam medici Iudæi, sed cuiusdam clerici Christiani veteris, cuius prius fuerat concubina, & ob id quando filia natæ est in domo medici iudæi, ei imposuit cognomen clerici, & non medici Iudæi, sed quando quis fert cognomen alicuius generis, & familiæ præsumitur illius esse familiæ, & generis, vt diximus septimo prænotando; ergo.

105

Tum Quia, vt quis reiiciatur à statu, quem possidet petentem puritatem, debent probationes esse veræ, & non priuilegiatæ; sed probationes ex auditu sunt priuilegiatæ, vt diximus nono prænotando; ergo talis religiosus non potest, deiici à statu religioso, quem actu possidet, ob solam probationem maculæ ex auditu. Tum quia iudex in dubio pro puritate debet iudicare, nam vt quis spolietur à sua possessione, debet adesse

adesse aperta, & iusta ratio in contrarium; in dubio enim melior est conditio possidentis. Tum quia cum iste religiosus sit in possessione professionis, non est repellendus ab ea ob solam opinionem etiam probabiliorem in contrarium, si pro se habeat probabilem opinionem, nam si detur opinio vnius authoris, dummodo sit probabilis, defendens valorem matrimonij, illa est sustinenda contra communem; sed argumentum valet à matrimonio carnali ad spirituale, vt diximus suprà; ergo.

105 Non obstat inquam Respondetur namque, quod quomodo dantur duæ famæ contrariæ ambæ antiquæ in eodem populo, vna affirmans maculam, & altera puritatem, præferenda est, quæ affirmat maculam, vt dix mus prænotando quinto, præcipuè cum testes distinguunt coniunctiones, qualitates, & cognomina ascendentium prætēdentis, & alias testes cōtrarij non destruunt rationes illorum, qui maculam astruunt; sed hæc omnia accidunt in præsenti, nam id quod dicunt aliqui matrem illius fœminæ ascendentis, & originariæ huius generationis, dixisse illam esse filiam Clerici non debet ei vlla fides dari. Tum quia potius vult facere suam filiam spuriam, quam naturalem; secundo quia cum per multum tempus fuisset concubina Clerici nunquam ab eo concepit, & postquam peruenit ad domum medici Iudæi, statim concepit, & peperit; Tum quia præsumitur, quod vt euitaret maculam filiæ, illi imposuit cognomē Clerici; Tū quia Clericus non reliquit aliquod legatum huic fœminæ, nec eam domi, vt filiam recepit, nec vt talem cognouit, cum medicus Iudæus eam domi suæ nutrivet, eì totam suam hæreditatem reliquerit; ergo cum hæc omnia non illidant dicta illorum testium affirmantium puritatem, ex illis causis, vt *suprà diximus* septimo, & octauo prænotando, talis fœmina non Clerici, sed medici Hebræi filia reputanda est.

106 Ad illud vero, quod ait, quod in pari dubio fauendum est reo; Respondeo ita esse, sed nos hic non sumus in dubio, sed sumus non solum in probabili, & probabiliori opinione, sed in re certa moraliter; nam fama antiqua adminiculata cum testibus ex auditu, & cum tot præsumptionibus, non solum facit opinionem æquè probabilem, cum alia fama in contrarium, sed probabiliorem, & reddit rem moraliter certam, vt diximus in primo, secundo, & tertio prænotando, & in fine nostræ rationis. Ad illud verò quod ait, quod vt quis spoliatur à statu petente puritatem, in cuius possessione est, debeut probationes esse veræ, & non priuilegiatæ. Res-

107 pondeo ita esse. Nos autem hic non solum habemus probationem priuilegiatam, quæ habetur ex auditu, sed probationem ex publica voce, & fama totius populi adminiculatam grauissimis præsumptionibus, & verosimilitudinibus, quæ sufficit, non solum ad faciendam opinionem probabilem, & probabiliorem, sed ad faciendam rem moraliter certam, vt constat ex primo, secundo, & tertio, prænotando, & ex supradictis in nostra ratione.

108 Ad illud verò quod ait, quod iudex in dubio pro puritate debet iudicare. Respondeo ita esse. Non tamen quando datur probabilior opinio in contrarium, & multo minus quando datur probatio moraliter certa, vt in nostro casu. Ad illud verò quod ait, quod Religiosus non debet repelli à sua professione, ob solam opinionem probabiliorem. Si pro se habeat opinionem probabilem, vt fit in matrimonio carnali. Respondeo id ita esse, quando opiniones versantur circa ius, non verò quando versantur circa factum, vel quando versantur circa factum, non solum remotè, sed etiam proximè, vt in præsenti, præcipuè quando probatio in contrarium non solum facit probationem probabilem vel probabiliorem, sed moraliter certam, vt in præsenti.

109 Ex quibus omnibus concludo, quod suppositis his, quæ dicuntur in narratiua, & supposita prædicta fama cum dictis adminiculis, dictus religiosus iudicandus est procedere ex sanguine maculato Iudæorum, nec ei fauet fama in contrarium, siquidem non defuit fundamenta alterios contrariæ, vt probatum manet. Tum quia trahit originem à radice vitiata; nam fama quæ datur dictam fœminam descendere à dicto Clerico, traxit originem à dicto matris, quæ dixit illam fœminam esse filiam Clerici, & non medici Iudæi, sed consanguineorum testimonium nihil valet in materia puritatis, vt patet ex tertio prænotando; ergo cum hæc fama ortum habuerit à dicto matris nullam meretur fidem, & permanet fama maculam adstruens, vtpote de re proximiori verior, & adminiculata dictis præsumptionibus moraliter certa, vnde cum macula vere & realiter, & plene, & non solum probabiliter sit probata, tenentur iudices iudicare talem professionem illius religiosi fuisse nullam; siquidem ipse defendens ost ex sanguine Hebræorum, vt *suprà diximus*, & hæc saluo meliori iudicio.

CONSVLTVM CX.

De recusatione cuiusdam visitatoris regularis, eo quod in visitatione generali vnius Conuentus dederit illius priori articulos culparum leuium, qui ex ea resultarunt contra eum in scriptis; An fuerit valida, & dato, quod fuerit nulla, qua pœna dictus prior recusans, & appellans ob dictam causam à suo visitatore, sit in ordine nostro puniendus?

SVMMARIVM.

1 *Ponitur casus, seu factum.*
2 *Visitator non potest recusari in visitatione generali, si ex eo solum procedat contra aliquem in culpis, quæ secundum nostras constitutiones præcipiuntur puniri in visitatione generali.*
3 *Probatur id ex variis textibus.*
4 *Probatur multiplici ratione.*
5 *Occurritur cuidam obiectioni in contrarium.*
6 *Explicatur quas culpas debet visitator punire in visitatione generali, & quas non.*
7 *Si defectus Prælati sint occulti quomodo visitator eos debeat punire explicatur.*

8 *Quid*

8 *Quid si fuerint publici, vel notorij.*

9 *Quando culpæ sunt grauiores formandus est processus cum inquisitione speciali.*

10 *In inquisitione speciali potest reus recusare iudicem, si habuerit legitimam causam.*

11 *In nostra Religione id raro conceditur.*

12 *In nostra religione est prohibita appellatio à superioribus.*

13 *Est etiam interdicta recusatio.*

14 *Solum in casu grauissimo, & raro, & quando grauamen est certum contra nostras constitutiones in nostra Religione est licita appellatio & recusatio.*

15 *Tunc melius faciet Religiosus si recurrat ad superiorem absque appellatione, & recusatione per simplicem explicationem.*

16 *Quando culpæ fuerint graues, & notoria, debet eas visitator in capitulo corrigere, ex sola visitatione generali, secus si fuerint occulta.*

17 *Hæc culpa quando sunt publica, potest eas prior in capitulo Conuentuali punire de iure nostro, sine vllo processu.*

18 *Non est in nostra Religione formandus processus, nisi ob delicti atrocitatem.*

19 *In aliis Religionibus vnusquisque consulat sua statuta.*

20 *In aliis Religionibus, si culpæ fuerint leues, non est necesse formare processum, sed ex visitatione generali, eas potest visitator punire, secus si sint graues, seclusis specialibus statutis.*

21 *Dato quod visitator posset recusari in visitatione generali, hic prior non poterat illum recusare, eo quod dedit ei articulos culparum leuium in scriptis.*

22 *Recusatio fit ob præsumptionem claram, quod iudex in processu poterit lædere ob inimicitiam, & ob alias causas.*

23 *Propter grauamen illatum non datur recusatio, sed appellatio.*

24 *Melius faceret hic prior si appellaret à dicto visitatore, quam eum recusando.*

25 *Exhibitio culparum in scriptis non est causa sufficiens recusationis.*

26 *Visitator vt possit aliquem Prælatum punire debet secundum nostras leges illum prius audire.*

27 *Si visitator ob aliquam causam dedit in visitatione generali articulos culparum in scriptis protestando se non facere processum, nec procedere iuridice, nullam iniuriam intulit ei, cui tales culpas in scriptis dedit, vt se defenderet.*

28 *Quod articuli culparum, siue in visitatione generali, siue speciali, dentur reo in scriptis, vel viua voce, non pertinet ad substantiam rei gestæ, nisi quando lex id specificat.*

29 *Nec in iure, vel in nostra lege dicitur, quod culpæ dicantur in visitatione generali viua voce, vel in scriptis.*

30 *Quod culpa manifestentur reo per scriptum, vel viua voce, siue in visitatione generali, siue in inquisitione speciali, id per accidens est.*

31 *Si dentur in scriptis, afferunt maius commodum reo.*

32 *Ponitur argumentum in contrarium, & soluitur.*

33 *Ponitur alia instantia, & soluitur.*

34 *Reus potest appellare, quando exceditur modus substantialis in corrigendo.*

35 *Licet reus possit appellare ab excessu in corrigendo, etiam accidentali, non tamen ab excessu in modo dandi articulos culparum.*

56 *Excessus in corrigendo potest infamare, non vero diuersus modus dandi articulos culparum.*

37 *Si culpa multa fuissent teneretur iudex dare reo articulos culparum in scriptis.*

38 *Religiosi non possunt appellare, etiam ad Superiores ordinis à mandato, sententia, vel pœnitentia quæ fuerit iuxta constitutiones ordinis.*

39 *Non possunt appellare à sententiis, quæ non afferunt grauem infamiam, aut pœnas valde rigorosas, etsi excessus clarus, & manifestus inueniatur in illis.*

40 *Probabile est, quod à nulla sententia correctionis possunt religiosi, etiam intra religionem propriè, & iuridice appellare.*

41 *Excipe aliquem eorum rarissimum, grauissimæ iniuriæ, & irreparabilis damni, cui non posset obuiari per simplicem recursum.*

42 *Appellatio præter prædictum casum Religiosis prohibetur, ob pacem Religionis, & ob Prælatorum reuerentiam.*

43 *Prior non potuit appellare à visitatore ad definitorium, in visitatione generali.*

44 *Regularibus non est licita appellatio à mandatis Prælati, quando mandata sunt secundum regulam, & constitutiones.*

45 *Mandatum de respondendo articulis culparum datis in scriptis est iuxta nostras constitutiones.*

46 *Constitutio non præcipit quod in visitatione generali dentur grauamina viua voce, vel in scriptis.*

47 *Solum præcipit, quod visitator audiat reum.*

48 *Visitator potest audire reum viua voce, vel in scriptis, prout sibi placuerit.*

49 *Regulares non possunt appellare à sententiis, quæ non afferunt grauem infamiam, vel pœnas valdè rigorosas, etsi excessus clarus, & manifestus inueniatur in illis.*

50 *Non possunt appellare, etiam à sententia rigorosa, nisi grauamen sit irreparabile.*

51 *Ab actibus extraiudicialibus non datur appellatio suspensiua.*

52 *Quædam alterius prioris appellatio reprobatur ob eandem rationem.*

53 *Etiam quando est licitum religioso appellare grauamen, debet esse certum, & notorium.*

54 *Prouincialis potest suspendere priores, non solum ob culpas, quibus hæc pœna in nostris constitutionibus imponitur, sed quando grauitas culpæ id postulauerit iudicio prouincialis.*

55 *A mandato, quod ex iudicis arbitrio fertur, non datur appellatio.*

56 *Isti priores recusando, vel appellando à suo visitatore ob dictas causas peccarunt mortaliter.*

57 *Primo, quia imposuerunt ei testimonium in re graui.*

58 *Secundo quia intentarunt eius impedire iurisdictionem.*

59 *Tertio peccarunt peccato scandali, quod aliis dederunt, tum quia fuerunt primi qui appellationem, & recusationem in nostro ordine intentarunt.*

60 *Quarto peccauerunt contra obedientiam, aoleatos parere visitatori.*

61 *Nolle parere Prælato præcipienti etiam sine præcepto in scriptis in facto illicito est peccatum mortale.*

62 *Contra appellantes à suis superioribus, vel eos recusantes non datur pœna in iure taxata.*

63 *Id relinquitur arbitrio iudicum.*

64 *Pœna debet commensurari cum ea, qua punitur in tribunalibus sæcularibus recusantibus sine causa sufficienti iudices, vel ab eis appellantes.*

65 *De iure nostro recusantes Prælatos, vel ab eis appellantes debent priuari officio irremissibiliter.*

66 *Qui contra ordinarios superiores se erexerint, eorum officium impedire conantes, voce, & loco, & officio priuentur.*

67 *Recusantes, vel appellantes à visitatore sine iusta causa, se contra eum erexerunt, procurantes eius officium impedire.*

68 *Suspensiones, & recusationes sunt impedimentum iuris, quod iure ipso impedit iurisdictionem*

69 *Ille propriè dicitur impedire officium iudicis ordinarij, qui est causa, cur dictus iudex sanitus desistat ab opere, quod intendebat.*

70 *Quando lex nostra non declarat pœnam, quæ alicui culpæ imponenda est, debet iudex seruare proportionem cum aliis pœnis in eadem constitutione taxatis.*

71 *Hæc pœna priuationis officij habet magnam proportionem cum aliis pœnis, pro similibus culpis in nostris constitutionibus taxatis.*

CASVS, SIVE FACTI SPECIES.

CVm Prouincialis quidam nostræ Congregationis visitaret vnum Conuentum suæ Prouinciæ, facta visitatione paternali vocauit ad se Priorem, vt ei liceret in sua cella inter se, & ipsum solum, quæ contra eum ex visitatione paternali resultauerint, vt Prior daret suam excusationem, si quam haberet, & cum illi proponeret quendam defectum leuem, quem religiosi illi aduerterant, Prior impatiens in verba parum religiosa coram ipso Prouinciali erupit, quod videns Prouincialis, præcepit ei, vt recederet, & postquam recessit, scripsit alios defectus leues in quadam papyro, dicendo in principio illius, se non illi dare grauamina in scriptis, quia fecisset, vel vellet facere processum iudicialem, vel informationem specialem, sed vt ille melius per scriptum responderet ad illa, quæ contra eum proponebantur, & propter alia inconuenientia, quæ ipse Prior optime sciebat.

Ipse autem Prior accipiens defectus suos in scriptis, postquam eos legit, accessit ad cellam Prouincialis, & ei dixit illum sibi esse suspectum, & eum recusare, & ab illo appellare ad definitorium, & cum Prouincialis ab eo quæreret causas recusationis, & appellationis, Respondit Prior

quod assignabat pro causa exhibitionem suarum culparum in scriptis, contra stylum Religionis, in qua in visitatione paternali, qualis erat illa, grauamina solum proponebantur Prælato, & aliis religiosis verbaliter, & solùm dabantur in scriptis, quando fiebat inquisitio specialis, & casus erat grauissimus, non vero in casibus, & culpis leuibus, quæ solum pertinebant ad visitationem generalem, & paternalem.

Quæsitum fuit igitur à me primo, An Prior potuisset in visitatione generali, & paternali sui Conuentus ponere suspectiones, seu recusationes Visitatori, siue Prouinciali; Secundo an dato quod potuerit eum recusare, An ad id fuisset sufficiens causa sola illa exhibitio culparum in scriptis, an alia requireretur. Tertio an ob eandem causam potuerit Prior à Prouinciali appellare ad definitorium? Quarto quam culpam commiserit Prior recusando ex dicta causa Visitatorem, & ab eo appellando ad Definitorium? Quinto qua pœna dicta culpa sit punienda in ordine nostro?

RESPONSIO AVTHORIS PRIMO QVÆSITO,

An Prior potuisset in visitatione generali, & paternali sui Conuentus ponere suspectiones, seu recusationes visitatori, siue Prouinciali?

REspondi primo quæsito, Prouincialem non posse recusari in visitatione generali, si ex casu solum procedat contra Priorem, vel alium religiosum in culpis leuibus, & ordinariis, & quæ iuxta nostras constitutiones præcipiuntur puniri in visitatione generali. Ita Panormitanus, Lupus, Federicus Senensis, Ioannes Monachus, & alij communiter, quos refert, & sequitur N. P. Fr. Thomas à Iesu, *tract. 15. de visitatione regulari, cap. 1, num. 11. & nos suprà probauimus, consulto 104. n....* Tenet etiam hanc sententiam Portel, *tomo primo casuum casu 21, p. 1. num. 3.* Pascaligus, *in decisionibus de recusatione iudicis decisione 346. num 3. & 7.* Quidquid in contrarium dicat cum Bajardo, Hostiense, Abbate, Innocentio, Grassio, Peirinis, *de subdito quæst. 1. cap. 19. dicto 1.* Sanchez, *lib. 6. in Decalogum, cap. octauo, num 111.*

Probatur nostra sententia primo ex decreto Pauli V. quod affert Barbosa, *in suis decisionibus ad Tridentinum, sess. 24. cap. 10. de reformatione, n. 4.* in quo decreto ait Pontifex, Episcopum, vel alium, cui id legitime competit, visitantem non posse vti suspectum recusari; Quem locum licet Peirinis. *in formulario litera B, cap. 2. num. 3.* Solum velit intelligi de Episcopo, vel Archidiacono, vel delegato, nullam tamen habet rationem, nam id prædictis non legitime ex lege competit, sed ex delegatione Episcopi; Pontifex autem loquitur de Episcopo, & omnibus illis, quibus ex iure, vel lege competit visitatio generalis, & in hoc sensu intelligendum est etiam Tridentinum, *sess. 14. de reformatione cap. 10.*

Secundo probatur ratione; Nā Prælatus in visitatione

tatione generali concernente bonum cōmune, non inquirit, nec potest inquirere de culpis alicuius in particulari, cumque illa visitatio tendat ad bonum commune Conuentus, non potest subditus particularis impedire bonum commune Conuentus; Tum quia cum visitator de ordinario ratione officij incurrat odium subditorum, eo quod puniat, reprehendat, & appetitibus resistat, &c. nascuntur multi æmuli, & non bene affecti ad illum in Prouincia, & ptopterea multi ex eis tædio affecti ad Prælatum, si possent in quouis Conuentu eum recusare visitare volentem ad libitum suum, impediretur bonum commune visitationis, quia ex quauis leui causa illum recusarent, vt colligitur *ex cap. qualiter, & quando de accusat.* vbi ait Papa, quod non facile admittatur accusatio Prælatorum, & causam assignans Pontifex ait, nam Prælati sunt quasi signum positi ad sagitam, & æmulorum odia incurrunt.

5 Si vero dicas ex illa visitatione generali posse resultare culpas contra Prælatum Conuentus, vel alios graues Patres, quorum interfit Prouincialem suspectum non visitare. Respondeo, hoc non sufficere ad illum recusandum. Nam vel culpæ, quæ resultarunt in visitatione generali contra Prælatum, vel alios patres; sunt culpæ ordinariæ, & leues, vt defectus contra regulam, vel constitutiones, non nimium infamantes, vt fractio silentij, ingressus diurnus in cellam alterius, defectus assistentiæ in choro, accelerata Missæ celebratio, defectus in Prælato non curandi caritatiue infirmos, eis in aliqua re grati deficiendo, fractio alicuius constitutionis, quæ haber pro pœna, etiam suspensionem ab officio, vt si aliquem ad populum sine socio mitteret, vel alias culpas publicas contra constitutiones committeret, quæ similem habent pœnam. Vel sunt culpæ graues, & peccata mortalia, vel quæ licet non sint peccata mortalia, nimium infamant religiosum reformatum, vel Prælatum; vt eius carnium clandestinus intra Conuentum, ingressus nocturnus in alterius cellam, aliqualis bonorum Conuentus dissipatio, defectus continuus veritatis, etiam in rebus leuibus, vel in damnum alterius, iuramentum sine necessitate, conuersatio cum mulieribus sine debita circunspectione, comestio epularum, etiam licitarum in cella, sine licentia, austus vini quotidiannus clandestinus, vel nimia vini potatio, defectus ieiunij regulæ, ludus alearum, & alia similia, quæ in religione reformata nimium infament Prælatum, vel aliam religiosum tunc.

6 Dico, quod si defectus sint primi generis, tunc potest visitator procedere ad illorum punitionem iuxta nostras constitutiones absque eo, quod formet processum, vel inquisitionem specialem, sed ex visitatione generali, vt patet, *ex nostra constitutione 3. p. cap. 10. num.* 8. vbi ait, Ordinamus neminem Prælatorum teneri formare processum, aut vti aliis libellis in scriptis nisi in casu culpæ grauissimæ, aut in grauiori etiam culpa, in illis tamen casibus, in quibus aliquis rigorosum supplicium in nostris constitutionibus pro grauiori culpa adscriptum meretur, aut si agatur ad deponendum aliquem Prælatum Canonicè electum, aut ad suspendendum ab hoc officio, vel priuandum aliquem voce actiua, vel passiua per sex menses, nisi quando hæc pœna in constitutionibus exprimitur, & simul casus est notorius, sed in aliis omnibus rebus de plano, & sine processu, & sine iudicij strepitu, cognita veritate, æquitate seruata, auditaque parte, procedatur, vt sic efficacitet culpæ, & defectus media ebaritate, & rectitudine corrigantur, hæc enim omnia pro regulari correctione inter nos existimanda, & acceptanda sunt.

Aduertere tamen debet Prælatus visitator, quod si defectus Prælati sint occulti, non debet 7 eos propalare in capitulo; sed secreto in præsentia aliquorum corrigere, vt decernitur, *3. p. nostrarum constitutionum, cap.* 10. *num* 5. Si tamen defectus *suprà* dicti publici sint, siue notorij, publice debet illos corrigere, vt qui alios exemplo suo ad malum prouocauit, sua emendatione ad bonum reducat, vt decernitur in eadem constitutione ibi. Et ratio horum omnium est, quia 8 religiosi in professione renunciatunt ius, quod habebant, vt in his rebus cum eis obseruaretur ordo iudicialis, eo enim ipso, quod prædictam constitutionem professi sunt, non habent ius ad postulandum, vt in his rebus cum eis ordo iudicialis obseruetur, vt aduertit Clauis Regia, *lib.* 12. *cap.* 21. *n.* 20. N. P. Fr. Petrus ab Angelis, *in suo ordine iudiciali, p.* 1. *cap.* 1. *n.* 9. & nos fusius diximus, *suprà casu* 104. *n.* ..

Quod si culpæ fuerint posterioris generis, tunc 9 distinguendum est, si enim sint culpæ grauiores, tunc formandus est processus, vt constat ex dicta constitutione, & tunc facienda est inquisitio specialis, & in hoc processu speciali, citato illo culpato, in generali inquisitione, poterit recusationes ponere contra visitatorem, vt bene ait Portel, *suprà, num.* 5. Quamuis in nostra religione, id 10 raro concedatur, nam cum *in nostra constitutione, p.* 4. *cap.* 6. *num.* 10. omnibus religiosis interdicatur appellatio, aut supplicatio à sententia, aut à 11 pœna iuxta nostras constitutiones imposita à definitorio, vel aliis Prælatis superioribus, etiam 12 censetur recusatio Prælatorum interdicta, siquidem constitutio quæ negat religiosis appellationem, negat etiam recusationem, vt notauit N. P. Fr. Thomas à Iesu, *tractatu* 4. *de visitatione* 13 *regularium, cap.* 17. *num.* 13. Vnde solum erit nostris religiosis licitum recusare Prælatum aut appellare ab illo in casu grauissimo, & quando grauamen notorie fuerit iniustum, & contra nostras constitutiones, vt patet ex illis verbis nostræ constitutionis, nemini religiosorum appellatio, aut supplicatio à sententia, aut à pœna, iuxta nostras constitutiones ei imposita, à definitorio, vel aliis superioribus admittatur; in quibus verbis datur intelligi, quod si sententia, vel pœna imposita non sit iuxta nostras constitutiones, sed exorbitans ab illis, tunc si grauamen fuerit certum, & notorium, & in casu grauissimo, & raro irreparabilis damni, tunc licita erit appellatio, vel recusatio, quamuis etiam tunc, melius faciet Prælatus, vel religiosus, si recurrat ad Superiorem, non per appella- 15 tionem suspensiuam, vel recusationem iudicialem, sed per simplicem supplicationem, vt bene aduertit N. P. Fr. Tho. à Iesu, *suprà, n.* 13. & alij communiter.

Si tamen solum fuerint culpæ graues, vt si quis 16 in præsentia sæcularium cum aliquo immodeste contenderit, si sine debitis circunstantiis incaoerit, si quis silentium tempore prohibito, aut regulæ mandatum non obseruare in consuetudinem duxerit,

duxerit, si in aliquibus verbis malitiosis, aut in ordinatis deprehendatur, si aliquid opprobrium alicui dixerit, aut scripserit, si sermonem turpem protulerit, vel cum mulieribus inordinate; aut immodeste loqui inuentus fuerit, vnde mala suspicio oriri possit, si aliquod peccatum mortale sine scandalo commiserit, cui in constitutionibus non sit aliqua pœna assignata, vel alias peccatum grauius non appareat, si carnes furtiue in cœna comederit, si cellam alterius noctu intrauerit, & alia similia. Tunc si casus non est notorius, sed occultus debet visitator secrete corrigere delinquentem; si tamen fuerit publicus, & notorius, tunc audita parte, sine vllo processu ex visitatione generali potest procedere ad punitionem horum grauium delictorum; hæc enim omnia pro regulari correctione inter nos existimanda, & acceptanda sunt, vt ait nostra *constitutio, tertia parte, capit. octauo, numero octauo.*

17 Tum quia si lex. *quarta part. cap. tertio, numero secundo.* Concedit priori, vt absque processu has omnes culpas, quando notoriæ, aut publicæ sunt, puniat in capitulo Conuentuali, quanto magis id conceder visitatori in capitulo culparum. Tum quia id expresse decernitur in eadem constitutione, *tertia parte, cap. decimo, numero primo.* Vbi ait, similiter, & alia, quæ occulta correctione indigent secrete, & occulte corripiat; si vero publica sint, siue notoria cotam omnibus publice corrigantur. Si autem ob delicti grauitatem virga opus fuerit, cum misericordia indicium exerceatur. Ex quibus verbis constat, quod non

18 est accedendum ad processum iudicialem, vel informationem specialem nisi ob delicti grauitatem; non enim sufficit quodcunque delictum, sed debet esse delictum grauius, vt statuitur in eadem constitutione, in cæteris vero de plano debet iudex procedere sola cognita veritate, & audita parte, cum conditionibus recensitis,& in his omnibus non potest visitator, vt suspectus recusari, siquidem hæc omnia pertinent ad correctionem regularem, vt *suprà* diximus.

19 Aduerte tamen, quod hæc omnia, quæ dixi debent in nostra reformata Religione obseruari. In cæteris vero religionibus vnusquisque consulat sua instituta. In illis vero solum dico, quod si culpæ fuerint leues, & ordinatiæ non est necesse formare processum, sed ex sola inquisitione generali potest visitator procedere ad pu-

20 nitionem; si tamen fuerint culpæ graues, vel quæ infamiam possunt afferre religiosis, tunc si alias leges alicuius religionis aliud non disponant, formandus est processus, & reus citandus, & tunc potest recusare visitatorem, si causas legitimas habeat, vel ab eo appellare, vt optime ait Portel *suprà, numero 5.* Peirinis, & alij communiter, siquidem hoc remedium est de iure naturali.

RESPONSIO AVTHORIS SECVNDO QVÆSITO.

An dato, quod potuerit visitatorem recusare. An ad id fuisset sufficiens causa, sola illa exhibitio culparum in scriptis, an alia requireretur?

Respondi quod dato, & non concesso quod visitator posset recusari in visitatione gene- 21 rali, vt vult Peirinis, *de subdito, quæst. 1. cap. 19.* Tunc priorem illum, iuridice loquendo non potuisse recusare, eo quod ei dederit culpas per scriptum, & hoc non solum, quia hæc non erat sufficiens causa, vt statim dicemus, sed quia recusatio fit ob præsumptionem elatam, quod iudex in processu poterit cædere, vel ob inimicitiam an- 22 tiquam, vel ob consanguinitatem, vel amicitiam, quam habet cum meo aduersario, vel ob alias causas, quas affert Peirinis, *loco citato*, non 23 vero propter grauamen iniustum illatum, nam propter grauamen illatum, vel comminatum à iudice in processu causæ datur appellatio; vnde melius facetet hic Prior, si appellaret à dicto Pro- 24 uinciali, quam eum recusando, vt optime notauit Portel, *tom. 1. casuum casu 22. n. 3.*

Deinde addo talem exhibitionem culparum in scriptis non esse causam, non solum recusationis, 25 vt diximus, sed nec etiam appellationis. Et ratio est, quia visitator, vt posset ex visitatione generali procedere ad punitionem illarum culparum 26 prioris tenebatur eum audire iuxta nostras constitutiones, 3. *p. cap. 8. num.* 8. Vbi dicitur, cognita veritate, æquitate seruata, auditaque parte, sine processu, & sine iudicij strepitu procedetur; sed non poterat eum audire os ad os, quia 27 cum hoc primum tentaret, Prior in verba inordinata prorumpit, ob quod Prouincialis eum demisit, & elegit ei culpas suas in scriptis ostendere, vt suas excusationes audiret, protestando id facere ad maiora inconuenientia vitanda, & non quia vellet procedere per processum iudicialem, vel informationem iudicialem; ergo hæc exhibitio culparum in scriptis nullum grauamen attulit iniustum Priori, ob quod à Prouinciali posset appellare, vel eum recusare, sed potius eum modum afferebat, quia sic melius poterat respondere, & suas excusationes dare.

Confirmatur. Quia quod articuli culparum, 28 siue in visitatione generali, siue etiam speciali, dentur viua voce, vel per scriptum, non pertinet ad substantiam rei gestæ, nisi quando lex id specificat, vt optime notat Portel, *tomo primo casuum, casu 22. num. 4.* Sed nec in iure communi, nec in nostra lege dicitur quod in visitati ne ge- 29 nerali, vel etiam speciali, articuli culparum dentur in scriptis, vel viua voce; ergo dando eos Prouincialis, siue viua voce, siue in scriptis nullam iniuriam, aut grauamen intulit Priori; Minor quoad primam partem de iure communi patet, *ex cap. qualiter. & quando de accusat.* Vbi Papa tradit formam audiendi reum, & non dicit, quod culpæ illi dentur per scriptum, vel absque scripto, sed solum ait, quod hæc sint reo exponendæ, & explicandæ; & nostra lex, 3. *p. cap.*

cap. 10. numero octauo. Solum dicit, auditaque parte; sed culpæ rectè possunt exponi per scriptum, vel viua voce, vt optime notauit Portel supra; Ergo quod culpæ manifestentur reo, siue per scriptum, siue sine illo, tam in visitatione 30 generali, quam speciali, id per accidens est, & non pertinet ad substantiam rei gestæ, nec aliquod grauamen affert reo, sed potius commodum, nam sic melius culpis oblatis satisfaciet, & 31 respondebit; ergo quod culpæ in visitatione generali dentur Priori in scriptis non est causa sufficiens appellationis, vel recusatioois; cum Pronincialis in hoc nullum ei intulerit grauamen.

Dices, Prouincialem dando ei culpas per scri- 32 ptum excessisse modum vsitatum in religione, siquidem in ea solum culpæ in visitatione generali dicuntur Priori, & aliis religiosis à visitatore viua voce in sua cella, & non per scriptum; sed quando modus in corrigendo exceditur, potest subditus appellare, vt cum multis probat Pelrinis, de religioso subdito, quæst. 1. cap. 10. dicto 2. Fr. P. Petrus ab Angelis, in suo ordine iudiciali, part. 1. cap. 21. §. 1. num. 8. Ergo ob eam causam potuit hic Prior licitè à visitatore appellare. Respondemus negando Prouincialem excedisse modum vsitatum in religione, nam in religione in visitatione generali, & dantur articuli culparum viua voce, & in scriptis, vt ego cum essem definitor generalis vidi, tam in Prouincia Castellæ veteris, quam nouæ; vbi ea multoties vidi per scriptum dare Prioribus à visitatore; deinde dato quod semper darentur viua voce, non proinde dici potest Prouincialem excedisse modum vsitatum in religione substantialem in visitatione, siquidem, vt suprà diximus quod culpæ dentur in scriptis, vel viua voce, non pertinet ad substantiam visitationis generalis.

33 Nec obstat si dicas pertinere ad substantiam, quia transfert eam de inquisitione generali ad specialem. Respondeo negando antecedens. Nam etiam in inquisitione speciali possunt dari articuli culparum viua voce, & absque scriptis, vt optime probat Porrel, casu 22. num. 4. Non ergo est 34 proptiam inquisitionis specialis; quod culpæ dentur in scriptis, & non viua voce, sicut ergo in inquisitione speciali id non pertinet ad substantiam, ita à fortiori in inquisitione Generali; vnde quando dicti Doctores dicunt Reum posse appellare, quando exceditur modus in corrigendo, intelligitur de modo pertinente ad substantiam; Tum quia talea ductores luquntur de exressu modi in corrigendo, non vero de excessu in modo dandi articulos culparum, vnde licet reus posset appellare propter excessum in modo corrigendi, etiam accidentalem, non tamen propter diuersum modum dandi articulos culparum.

Cuius Ratio est. Quia excessus in corrigendo 35 potest maxime infamare reum, non vero diuersus modus dandi articuli culparum, cum hos dentur, vt ipse reus se defendat, & non vt offendatur, & melius reus potest se defendere recipiendo articulos culparum per scriptum, quam vi- 36 ua voce; quod adeo verum est, quod si culpæ multæ fuissent, teneretur iudex eos reo dare per scriptum, siquidem id ex substantia pertineret ad commodam defensionem rei, cui etiam religioso danda sunt omnia, quæ pertinent ad sub- 37 stantiam propriæ defensionis, sicut dictat lumen naturale; & ratio est, quia si articuli culparum essent multi, facile memoriæ retineri non possent, nec repente posset eis reus respondere legitime, & conuenienter, vt optimè ait Portel, dicto casu 22. numero 4. Ergo vt commode posset eis respondere teneretur visitator ea dare reo in scriptis, præcipue cum id, nec sit contra legem, nec contra ius, nec afferat grauamen vllum reo, sed potius commodum.

RESPONSIO AVTHORIS TERTIO QVÆSITO,

An ob dictam causam potuisset Prior à visitatore appellare ad definitorium?

PRo responsione huius quæsiti suppono. Re- 38 ligiosis non licere appellare appellatione propria & iuridica à quacunque sententia, pœnitentia, vel mandato Prælatorum, quæ fuerint iuxta regulas, & constitutiones ordinis, etiam ad Superiores eiusdem ordinis, vt cum Alderete, & aliis communiter docet Fr. P. Petrus ab Angelis, in suo ordine iudiciali, p. 1. cap. 27. n. 30. Nec etiam possunt appellare à sententiis causarum, quæ non afferunt grauem infamiam, nec pœnas valde rigorosas, etiam si excessus clarus, & manifestus inueniatur in illis. Ita cum Suario P. Fr. Petrus ab Angelis, suprà, num. 31. Imo probabile est, quod à nulla sententia correctio- 39 nis, quantumuis graui possunt religiosi, etiam intra religionem propriè, & iuridice appellare. Ita cum Nauarro, Bañes, Alderete, Fr. Ioseph à Sancta Maria, & Fr. Martin. à S. Ioseph, N. 40 Fr. P. Petrus ab Angelis, suprà, num. 32. & latissime probat Barbosa, in votis decisiuis, lib. 1. voto 14. dub. 3. num. 50. & sequentibus, & patet ex cap. ad nostram, & ex cap. reprehensibilis 16. eodem titulo, & ex multis priuilegiis, vt est priuilegium Bonifacij VIII. Sixti IV. Iulij II. Leonis IX. Leonis X. Pauli III. Sixti V. Clementis VIII. & Greg. XIII. Vrbani VIII. quos refert N. P. Petrus ab Angelis, in suo ordine iudiciali cap. 27. à num. 36. & Ego, in nostro Directorio regularium, p. 3. tract. 3. d. 6. à n. 781. Excipe aliquem casum rarissimum grauissimæ, certæ, & notoriæ iniuriæ, 41 & irreparabilis damni, cui non posset obuiari per simplicem recursum ad Superiores, qui raro potest accidere in religionibus reformatis, vt aduertit Suarez, tom. 4. de religione lib. 2. cap. 11. n. 11. tam tunc licita eis esset appellatio, vt ait N. P. Fr. Petrus ab Angelis, supra n. 33. & Ego in nostro directorio Regularium supra, n. 790.

Ratio autem horum est. Quia si in prædictis casibus fuisset licita religiosis appellatio à cor- 42 rectione regulari esset magna inquietudo, & turbatio inter illos, & esset occasio, quod subditi amitterent timorem reuerentialem Prælatorum inferiorum, & audaciores fierent, & daretur locus cauillationibus iniustis, et quibus disciplina monastica omnino rueret, ob has ergo rationes prohibetur prædictis regularibus appellatio, non solum ad iudices extra ordinem etiam competentes, vt nuncius, & delegatus, neque ad Papam, vt sub excommunicatione prohibet Clemens VIII. vt dixi in nostro Directorio

Regula

Regularium, loco citato num. 781. sed nec ad Superiores ordinis, vt ait N. P. Fr. Petrus ab Angelis, *suprà num.* 31. & nos diximus *loco citato, supra num.* 782. *& sequentibus.* Imò in casibus, in quibus permittitur religiosis appellatio, vt diximus, debet fieri gradatim, hoc est à priore ad Prouincialem, à Prouinciali ad generalem, à generali, ad definitorium generale, à definitorio ad Capitulum generale, deinde ad protectorem, & tandem ad summum Pontificem, vt sub excommunicatione præcipit Bonifacius VIII. Leo X. Paulus III. vt testatur Fr. P. Petrus ab Angelis, *suprà num.* 33. Ego ipse in nostro Directorio Regularium *suprà num.* 778. his ergo suppositis,

43 Respondi ad tertium quæsitum prædictum priorem non potuisse in dicto casu appellare à

44 à visitatore ad definitorium generale. Et ratio est, quia Regularibus non est licita appellatio à mandato Prælatorum, quod fit secundum regulam, & constitutiones, vt *suprà diximus*; sed

45 mandatum illud visitatoris factum priori, quod responderet dictis articulis culparum datis in scriptis, erat iuxta nostras constitutiones; ergo ab illo non poterat prior iuste, & licitè appellare.

46 Maior constat ex prænotando proposito. Minor vero paret; quia vt diximus quæsito 1. Constitutio non præcipit quod grauamina dentur in visitatione generali viua voce, vel in scriptis, sed

47 solum quod visitator audiat reum; sed potest il-

48 lum audire viua voce, vel per scriptum; ergo dando ei articulos culparum in scriptis, & præcipiendo, quod in scriptis responderet, nullam iniuriam, vel grauamen intulit illi.

49 Confirmatur primo. Quia regulares non possunt appellare à sententiis, quæ non afferunt grauem infamiam, nec pœnas valdè rigorosas, etiamsi excessus clarus, & manifestus inueniatur in illis, vt diximus prænotando antecedenti; ergo quamuis hic daretur aliquis excessus in modo dandi articulos culparum clarus, & manifestus, cum alias ex eo non resultaret in Prælatum grauis infamia, nec pœna valdè rigorosa, non ob id poterat dictus prior appellare iuridice ad definitorium, sed solum poterat recurrere ad generalem pro remedio.

50 Confirmatur secundo. Probabile est quod religiosi à nulla sententia, quantumuis graui, & rigorosa, etiam intra ordinem possunt appellare iuridice, nisi grauamen sit irreparabile, in aliquo casu extraordinario, vt diximus in antecedenti prænotando; sed in nostro casu nullum datur grauamen irreparabile, nec casus erat alicuius momenti; ergo in dicto casu nôn poterat dictus prior appellare à prouinciali.

Confirmatur tertio. Quia Prouincialis extraiudicialiter dedit dicta grauamina dicto priori, vt patet ex protestatione, quam in principio illorum faciebat, se nolle facere processum, nec visitationem specialem, nec procedere iuridice, sed tantum paternaliter ex visitatione generali,

51 & solùm dare articulos culparum in scriptis ob alias causas, quæ sibi benè visæ fuerunt; sed ab his actibus extraiudicialibus non datur appellatio suspensa, vt docet Gonzales, *ad reg.* 8. *Cancellariæ Glossa* 9. *num.* 26. & cum Marescote, Salgado, Barbosa, *in votis decisiuis, lib.* 1. *voto* 4. *num.* 54. Ergo talis appellatio fuit iniqua, & illicita.

52 Et ex his resoluitur casus, qui ab hinc paucis diebus accidit. Nam cum alius Prouincialis visitaret certam domum, & in capitulo culparum reprehenderet priorem ob aliquos defectus ordinarios, & qui solent in nostro ordine in his capitulis reprehendi, vt ob defectum pacis, cuius prior causa erat, & ob id imponeret ei vnum mensem suspensionis, ipse prior se erexit à terra vbi erat genuflexus, vt mos est apud nos, & dixit se appellare à dicta sententia à dicto Prouinciali ad generalem, de quo casu cum fuissem interrogatus respondi, priorem nullo modo potuisse talem interponere appellationem, tum ob rationes dictas, tum quia casus non erat iacturæ, & infamiæ irreparabilis, sed ordinatius. Tum quia culpæ erant ex his, quæ solent in his capitulis in nostra Religione reprehendi, & simili pœna puniri.

53 Tum quia dato quod licitum esset priori appellare debebat grauamen esse certum, & notorium, vt diximus cum multis in nostro Directorio Regularium *suprà num.* 791. Hic autem non erat grauamen certum, cum tali culpæ dicta pœna in nostris constitutionibus imponatur. 3. *p. cap.* 10. *num.* 7. Tum quia ibi *eadem num.* 7. com-

54 mittitur Prouincialis prudentiæ vt ob alias culpas præter eas, quibus in nostris constitutionibus ponitur pœna suspensionis, vt ille prout sibi visum fuerit possit priores suspendere; sic enim ait Constitutio. Prouincialis poterit priores suæ prouinciæ ab officio suspendere, tam in casibus in nostris constitutionibus expressis, quam ratione alicuius culpæ, siue delicti ab eis commis-

55 si; sed ex mandato quod ex iudicis arbitrio fertur non datur appellatio, vt cum Bartholo, Craueta, Menochio, Alderete, & aliis probat Barbosa, *in votis decisiuis, voto.* 4. *num.* 16. Ergo talis prior appellando à prouinciali in hoc casu inique egit, nec eius appellatio fuit admissa à generali, sed potius ille grauius fuit punitus, ob talem audaciam nunquam in religione visam, nec vsitatam.

RESPONSIO AVTHORIS, QVARTO QVÆSITO,

Quam culpam commiserint dicti priores recusando ex dicta causa visitatorem, & ab eo appellando ad definitorium.

56 Respondi dictos priores recusando, vel appellando à suo visitatore ob dictas causas peccasse mortaliter ex multis capitibus. Primò, quia grauem iniuriam intulerunt prouinciali

57 imponendo ei testimonium in re graui, dicendo illis facere grauamen iniustum contra nostras constitutiones in re grauissima, & irreparabili, cũ tamen ille eos puniret de rebus leuibus iuxta ordinis constitutiones. Tum quia sine iusta causa

58 intentarunt impedire eius iurisdictionem. Ita D. Bernardus *lib.* 3. *de consideratione ad Eugenium*, vbi ait, qui non grauatus appellat manifeste liquet, quod aut grauare intendit, aut tempus redimere. Ita etiam D. Thomas 2. 2. *quæst.* 69 *art.* 3. & cum Nauarro, Alderete, Portel, & aliis communiter N. P. Fr. Petrus ab Angelis, *p.* 1 *sui ordinis iudicialis, cap.* 27. *n.* 9. qui *num.* 10. *&* 12. addit cum Torres, & Diana, quod vt licita sit appellatio apud

apud regulares, etiam in aliquo casu rato, & irreparabilis damni, debet esse grauamen certum, & elatum ad minus in opinione probabili, quod eum non fuerit in præsenti, euidenter sequitur istos priores grauissimè peccasse.

59 Peccarunt etiam peccato scandali, quia in re grauissima dederunt scandalum toti communitati, ex qua multi ob dictum malum exemplum idem postea efficient. Tum quia fuerunt primi, qui in tota nostra Congregatione à sententiis, & mandatis suorum Prælatorum talem viam appellationis nunquam in religione vsitatam contra nostra priuilegia, & cōtra nostras constitutiones, *4. part. cap. 6. n. 10.* intentarunt, quod absque dubio ob graue scandalum inde proueniens est mortale, vt in simili casu docet Lugo, *de iustitia d. 31. num. 12. sect. 1.*

60 Peccarunt etiam contra obedientiam nolentes parere visitatori, quod peccatum licèt secundum, se se luto præcepto formali in scriptis, non sit graue, vt diximus in nostro directorio Regularium, *p. 2. tr. 3. d. 6. n. 11.* Hic tamen absque dubio fuit mortale, tum quia præcepta posita in visitatione generali, etiam viua voce sine scriptis obligant sub mortali, vt patet *ex nostra constitutione, 3. part. cap ... n ...* Tum propter circumstantiam rebellionis contra Superiorem, quod peccatum grauissimum est.

61 Tum quia nolle parere Prælato præcipienti; etiam sine præcepto in facie illius, est peccatum mortale contemptus, vt dixi cum Caietano, Lezana, & aliis in nostro Directorio Regularium, *part. 2. tractat. 3. d. 6 num. 460.* Quam autem pœnam tales priores sic appellantes meruerint in sequenti quæsito videbimus.

RESPONSIO AVTHORIS, QVINTO QVÆSITO.

Qua pœna dicta culpa punienda sit in ordine nostro?

62 63 RESpondi in iure non dari pœnam taxatam contra recusantes, vel appellantes à suis Superioribus in casibus non permissis, sed id relinqui arbitrio iudicum, vt optimè notat, cum Roderico, Paz, N. P. Fr. Petrus ab Angelis,

64 *1. part. ordinis iudicialis, cap. 21. § 1. num. 17.* Vbi cum prædictis Doctoribus ait, pœnam debere commensurari cum illis, quæ solent imponi in tribunalibus sæcularibus recusantibus sine causa sufficienti iudices, vel ab eisdem sine causa ap-

65 pellantes. De iure tamen nostro existimo tales sic nulliter recusantes Prælatum, vel ab eo appellantes debere, priuari officiis irremissibiliter.

Et ratio est, quia *4. part. nostrarum constitutionum, cap. 4. §. 2. num. 1.* Hæc pœna imponitur cuicumque transgressori votorum cum scandalo; sed hic Prælatus cum scandalo transgressus est votum obedientiæ, nolendo obedire suo visitatori, eum sine causa recusando, & ab eo appellando, vt quæsito 4. diximus; ergo secundum ius nostrum incurrit priuationem officij irremissibiliter: Nec obstat quod transgressio obedientiæ inter nos, vt sit grauis requirat præceptum formale, vt diximus præcedenti quæsito. Nam huic obiectioni retur, quod violatio obedientiæ in facie Prælati, vt fuit hæc; est peccatum mortale contra votum obedientiæ, vt diximus præcedenti quæsito.

66 Confirmatur primo. quia qui contra ordinis Superiores se erexerint eorum officium impedire conantes voce & loco, & officio inuiolabiliter priuantur, vt patet *ex 4. part nostrarum constitutionum, cap. 4. §. 2. num. 1.* Sed hi priores recu-

67 santes, & appellantes a visitatore sine causa se contra eum erexerunt, procurantes eius officium impedire, ergo iuxta nostras constitutiones incurrerunt pœnam priuationis vocis, & loci, & officij. Minor patet ex Bulla Pauli III. quam refert Barbosa. *de potestate Episcopi allegatione 73. num. 38.* Vbi ait: Fraternitatis tuæ nobis expositum fuit, quod visitationes, quæ in tua Diœcesi in vim Decretorum Concilij Tridentini, & aliorum legitimè fiunt, impediantur, eo quia visitati Prælatum visitantem suspectum allegant. Idem ait P. Fr. Petrus ab Angelis, *in suo ordine iudiciali part. 1 cap. 21. §. 1. num. 8.* Barbosa *in Tridentinum sess. 14. de reformatione, cap. 10. num. 11.* Ergo recusare Prælatum, seu ab eo appellare sine iusta causa est impedire suum officium.

68 Confirmatur secondo. Quia suspiciones, & recusationes sunt impedimentum iuris, quod iure ipso impedit iurisdictionem, vt cum multis resoluit Pascaligus, *decisione 358. num. 9.* ergo qui imposuerit suspiciones, vel recusationes, aut appellationes impedit Superioris iurisdictionem impedimento iuris; sed sic est, quod hic Prælatus posuit dictas suspiciones, & recusationes in casibus non permissis, & contra nostras leges, & contra ius commune, ergo inique illas posuit; ergo inique impediuit iurisdictionem superioris, ergo incurrit pœnas nostræ constitutionis contra conantes impedire Superiorum officium, & iurisdictionem.

69 Confirmatur tertio. Quia ille propriè dicitur impedire officium, & iurisdictionem iudicis ordinarij, qui est causa cur dictus iudex ordinarius inuoluntarie, & inuitus desistat ab opere, quod intendebat, etiam si sit impediendo, adhibitis mediis ab ipso iure datis, si iniustè, & contra Canones impediat, & cum multis probat Fragoso, *part. 2. lib. 1. d. 3. §. 16. num. 29 1.* Sed sic est, quod isti Prælati impedierunt officium visitatoris, adhibitis mediis ab ipso iure datis, quales sunt recusatio, & appellatio contra iustitiam, & contra Canones, siquidem recusarunt visitatorem, & ab eo appellarunt in visitatione paterna, & generali contra Canones, & decreta Tridentin. *sess. 14 de reformatione, c. 10.* & contra decretum Pauli III. & contra nostras constitutiones *4. p cap. 6. num. 10.* ergo propriè impedierunt officium visitatoris, & vt tales incurrerunt pœnas dictæ legis.

70 Confirmatur quarto. Quia quando lex nostra non declarat pœnam, quæ alicui culpæ imponenda est, tunc applicandæ sunt à Superioribus suo arbitrio, seruata mensura, & proportione cum pœnis in nostris constitutionibus taxatis, vt patet *ex 4 part. nostrarum constitutionum cap. 7. num. 3.*

71 Sed prædicta pœna priuationis ab officio imponitur Prælatis transgredientibus aliquod votum cum scandalo, vt patet *ex 4. p. nostrarum constitutionum, cap. 4. §. 2. num 1.* ergo idem dicendum est in nostro casu, in quo prædicti Prælati tot peccata mortalia commiserunt; & tot

tot præcepta violarunt, vt *suprà diximus*. Possunt etiam Superiores prædicta crimina aliis pœnis punire iuxta suum arbitrium pœnæ tamen debent esse graues iuxta grauitatem delicti, vt priuatio vocis actiuæ, & passiuæ, & aliæ similes, & hæc omnia saluo meliori iudicio.

CONSVLTVM CXI.

De quodam priore nostri Ordinis ingrediente clausuram nostrarum Monialium vnius Conuentus existentis in oppido, vbi etiam talis Prælatus erat prior causa visitandi clausuram, an incurrerit pœnas contra ingredientes clausuram, tam in iure, quam in nostris legibus stabilitas.

SVMMARIVM.

1. *Ponitur casus, seu factum.*
2. *Prælatus Conuentus religiosorum eiusdem oppidi vbi est Conuentus eiusdem Ordinis Monialium potest intrare earum clausuram in casibus necessariis.*
3. *In absentia Prouincialis talis prior est commissarius Prouincialis.*
4. *Ponitur obiectio in contrarium, & soluitur.*
5. *Ponitur alia instantia in contrarium, & soluitur.*
6. *Talis prior potest intrare clausuram ad dandum ordinem ad aliquod opus faciendum, vel ad videnda opera iam facta, vel ad videndum clausuram.*
7. *Hæc fuit, & debuit esse intentio Prouincialis committentis prædicto priori, vt disponeret dictum Monialium monasterium.*
8. *Vt Prælatus intret clausuram monialium, vel det licentiam ad eam ingrediendum requiritur causa rationabilis, iusta, & necessaria.*
9. *Hæc necessitas sufficit quod sit moralis.*
10. *Non est necessaria necessitas strictissima.*
11. *Sufficit quod detur causa moraliter necessaria.*
12. *Hæc causa debet esse manifesta soli Prælato.*
13. *Sufficit quod Prælatus iudicet causam probabiliter esse iustam.*
14. *Ostendere monialibus de nouo monasterium ingredientibus interiores domus Conuentus ad aliqua inconuenientia vitanda in aliquibus fenestris, & videre, an clausura sit vndequaque firma est causa sufficiens, vt hic Prælatus intraret clausuram Monialium.*
15. *Quoties charitas postulat, vt ingrediatur clausurā est causa sufficiens ad eam ingrediendū.*
16. *Videre an opera fieri præcepta manerent bene facta, & clausura benè munita, est causa sufficiens ad Prælatum ingrediendum clausuram.*
17. *Tali priori competit in absentia Prouincialis curare de clausura, & de commodo dictarum Monialium.*
18. *Ponitur obiectio in contrarium, & soluitur.*
19. *Prior intrando clausuram in dictis casibus non incurrit pœnas legis istarum Monialium, vel decretorum Pontificum.*
20. *Si causa non erat sufficiens ad ingrediendum pro prima, & secunda vice non incurrit prior excommunicationem ingrediendo clausuram dictarum Monialium.*
21. *Incurrit pœnam priuationis impositam in constitutionibus dictarum Monialium, etiam pro primo ingressu sine causa.*
22. *Si cum ignorantia inuincibili intrauit putans habere iustam causam, etsi de facto talis non fuisset nullam incurrit pœnam.*
23. *Hoc verum est, etsi ignorantia fuisset vincibilis, dummodo non fuisset crassa, supina, vel affectata.*
24. *Quomodo sit probanda in foro externo hæc ignorantia ostenditur.*
25. *Ignorantia præsumitur, dum scientia non probatur.*
26. *Talis Prælatus, si habuit ignorantiam, etiam vincibilem, dummodo non fuisset crassa, vel supina licet alias peccauerit, non incurrit tamen alias pœnas, vel censuras.*
27. *Ignorantia crassa, & supina est, quæ facile superari potest.*
28. *Homo præsumitur innocens quamdiu crimen non probatur.*
29. *Possessio stat pro sua vita anteacta.*
30. *Ponitur reuolutio totius consulti.*

CASVS, SIVE FACTI SPECIES.

QVIDAM Prælato nostræ Religionis, in qua gubernium Monialium competit ex lege soli Prouinciali, commisit ipse Prouincialis, vt disponeret certam domum cum clausura competente, vt in ea de nouo fieret quoddam Monasterium Monialium eiusdem ordinis, & quod eam omnibus rebus necessariis accommodasset, vt illi possent dictæ Moniales habitare, composuit ille Prælatus prædictas domos. Accesserunt Moniales, & Monasterium nouum intrarunt, & simul cum eis intrauit ipse Prælatus, vt eis ostenderet cellulas, & alias officinas, quia tamen in Ecclesia erat sanctissimum Euachristiæ Sacramentum expositum, & erat magna celebritas non potuit ipse Prælatus intra clausuram detineri, vt interiores domos eis ostenderet, & eas de aliquibus rebus necessariis, & inconuenientibus, quæ in aliquibus fenestris, & locis erant aduertere, qua propter die sequenti cum tribus religiosis iterum intrauit clausuram, tum ad eis ostendendum loca interiora Monasterij, erat enim domus, quoddam palatium magnum cuiusdam principis, & simul ad eas aduertendum, de aliquibus inconuenientibus vitandis, in aliquibus fenestris, & simul ad videndum, an quidam officiales, quos ad perficiendam clausuram, & ad occludendas quasdam fenestras reliquerat die antecedenti, rem benè egissent, & clausura vndequaque maneret firma.

Quæsitum igitur fuit à me primo. An Prælatus Conuentus religiosorum eiusdem populi, vbi est Conuentus Monialium nostri ordinis in casibus necessariis possit intrare clausuram ad videndum, an clausura sit vndequaque firma, in casu quo intelligat, id esse necessarium, ob aliquod opus de nouo factum in ipsa clausura. Secundo an dictus prior supposita commissione Prouincialis ad reducendum illas domos ad formam Conuentus, & ponendum in eis clausuram competentem potest ex aliquo titulo, vt ad videndum clausuram, vel aliquod opus de nouo factum, an maneret firmum,

&

& stabile, & sicut ille disposuerat officialibus intrare clausuram, quoties sibi visum fuisset necessarium? Tertiò an fuerit sufficiens causa ad intrandum clausurã ostendere monialibus de nouo monasterium ingredientibus interiores domos, ad aliqua inconuenientia vitanda, in aliquibus fenestris, & videre, an officiales clausuram competenter perfecerint die antecedenti, vt illis disposuerat, an quasdam fenestras sufficienter clauderent, ita vt maneret clausura vndequaque firma. Quartò an intrando clausuram incurrerit pœnas impositas in legibus nostræ religionis, vel in decretis Pontificiis?

RESPONSIO AVTHORIS, PRIMO QVÆSITO,

An Prælatus Conuentus religiosorum eiusdem populi, vbi est Conuentus monialium nostri ordinis, in casibus necessariis possit intrare clausuram, vel videndum, an clausura sit vndequaque firma in casu, quo intelligat id esse necessarium, ob aliquod opus de nouo factum in ipsa clausura.

2 Respondi affirmatiuè. Et ratio est, quia in absentia Prouincialis priores dictorum Conuentuum sunt veluti præsumpti commissarij Prouinciales; ergo in casibus necessariis possunt intrare clausuram, & dare aliis licentiam ad

3 eam ingrediendum. Ita expressè Miranda, *de sacris monialibus*, *quæst.* 2. *art.* 17. Et cùm Rodrigues, Ludouicus à Bertrand. Loth. *tractat.* 23. *quæst.* 3. *de clausura monialium*, *art.* 14. *postulatione* 3. Et probatur ex Tridentino, *sess.* 25. *de reformatione*, *cap.* 5. vbi fit facultas superioribus, atque Prælatis, vt possint præstare licentiam ad ingrediendum monasteria monialium in casibus necessariis, vt notauit Miranda *suprà*.

4 Nec contra hoc est, aliquid in constitutionibus nostræ religionis. Nam constitutiones dictarum monialium *cap.* 1. in quo lex committit gubernium temporale, & spirituale dictarum monialium prouincialibus non impedit, quod prior Conuentus eiusdem oppidi possit intrare clausuram in casibus necessariis, & aliis concedere talem licentiam, imò videtur concedere illis talem licentiam in casibus præcisè necessariis, vt constat *ex cap.* 3. *earundem constitutionum*, *num.* 7. & multo magis probatur ex eodem *cap.* 1. *num.* 6. vbi ait quod maximè aduertant Prælati, quod iuxta Tridentinum, & constitutionem Gregorij XIII. nulla persona, cuiusque qualitatis, & status, etiamsi sit Prælatus, & superior intret in monasteria monialium, nisi ob causam necessariam, & cum licentia concessa à Prælato in scriptis; sed sic est, quod per hunc Prælatum, qui concessurus est talem licentiam, de qua loquitur Tridentinum, & Bulla Gregorij XIII. intelligitur non solum Prouincialis; sed etiam prior Conuentus siti in eodem oppido, vbi sunt moniales, vt docet Miranda, Rodriguez, & Bertrandum Loth. *loco suprà citato*; Ergo eodem modo intelligenda est constitutio istarum monialium, siquidem illa solum refert dicta decreta, & in fine addit, *è tengan centa, que alos dichos decretos, è constituisois Apostolicas se guarden complidamente*, &c.

5 Nec faciant dubium illa verba, quod nulla persona cuiuscunque ætatatis, & qualitatis, quamuis sit Prælatus, & Superior intret monasteria monialium, nisi ob causam necessariam, & vrgentem, & cum licentia in scriptis à Prælato siquidem illa verba, quamuis sit Prælatus, & Superior, intelliguntur de Prælatis aliorum Conuentuum, vel de Prælatis sæcularibus, siquidem his; nec iure ordinatio, nec delegato præsumptò competit gubernium dictarum monialium, sicut competit priori Conuentus religiosorum eiusdem oppidi, vbi est Conuentus dictarum monialium; nam hic quando non habeat dictam facultatem expresè delegatam à prouinciali ad casus necessarios, in quibus est periculum in mora, habet illam præsumptam, vt aduertit Miranda *suprà*, & est conforme bonæ rationi, & bono gubernio.

RESPONSIO AVTHORIS, SECVNDO QVÆSITO.

An dictus prior supposita commissionè Prouincialis, ad reducendas illas domos ad formam Conuentus, & ponendi in illis clausuram competentem, posset ex aliquo titulo, vt ad videndum clausuram, vel aliquod opus de nouo factum, an maneret firmum, & stabile, & sicut ipse disposuerat officialibus, intrare clausuram, quoties sibi visum fuisset necessarium.

6 Respondi affirmatiuè & patet ex Bulla Vrbani IV. quam refert Miranda, *quæst.* 2. *de sacris Monialibus*, *art.* 17. *casu* 7. & tenet cum Col-

7 lectore, Corduba, & aliis idem Miranda *ibi*. Et ratio est, quia hæc fuit intentio prouincialis, quando ei præcepit, vt disponeret dictas domos in formam Conuentus, ne aliquis error, aliquis error, vel circa clausuram, vel circa cellas, vel alia necessaria ad dictas religiosas committeretur, & contrarium asserere in casu præsenti est extra rem, siquidem quidam Couentus de nouo fundatus non in vna die totus disponitur, nec omnia, quæ sunt necessaria ad illius commoditatem, & decentem clausuram, tam cito perficiuntur. Vnde si dictus prior iudicauit suum ingressum esse necessarium ad disponendum aliquod opus necessarium ad clausuram, vel ad officinas, & cellulas dictarum monialium, optimè poterat ingredi, & determinare res faciendas, siquidem hæc fuit, & debuit esse intentio delegantis; talem commissionem, alias esset frustranea, siquidem solum extendebatur ad casus præcisæ necessitatis; nam in his habebat prædictus prior præsumptam licentiam, vt tenet Miranda, *quæst.* 2. *art.* 17. *de monialibus*, Porrel. *verbo Clausura Monialium*, *num* 15. Villalobos, *tract.* 35. *difficult.* 47. *num.* 10. & cum Rodriguez, Bertrandum Loth. *tract.* 23. *quæst.* 3. *art.* 14 *dicto* 3.

RESPON

RESPONSIO AVTHORIS TERTIO QVÆSITO,

An fuerit sufficiens causa ad intrandum clausuram ostendere Monialibus de nouo Monasterium ingredientibus interiores domos ad aliqua inconuenientia vitanda, in aliquibus fenestris, & videre, An officiales clausuram competenter perfecerint, vt die antecedenti illis dispofuerat, an quasdam fenestras sufficienter clauderent, vt maneret clausura vndequaque firma.

8 AD responsionem huius quæsiti, ex qua totalis, & controuersia huius consulti pendet, notandum est. Quod ad hoc vt Prælatus det licentiam ad intrandam clausuram, vel vt ipse intret clausuram, requiritur causa rationabilis, iusta, & necessaria, vt supponit Trident. *sess. 25. cap. 5. de regularibus, & cap. periculoso.* Attamen hæc necessitas non est necesse, vt sit extrema; sed sufficit quod sit necessitas moralis, siquidem omne præceptum morale, quale est præceptum seruandæ clausuræ, solum petit necessitatem moralem. Ita Bonacina, *de clausura, q. 4. p. 4. numero 1.* Lezana, Miranda, Barbosa, Ro-9 driguez, quos refert, & sequitur Delbene, *tom. 2. cap. 19. dub. 39. num. 6.* Vnde non est necessaria necessitas strictissima, sed sufficit, quod detur causa moraliter necessaria, vt quando Ministe-10 rium exercendum concernit moralem cœnobij, vel Monialium necessitatem, nec per moniales commode exerceri potest, vt ait Sanchez, *in Decalo-11 gum, lib. 6. cap. 16. n. 42.* Tamburinus, *de iure Abbatum, d. 24 q. 1 n 3.*

Secundo suppono, quod hæc causa debet esse 12 manifesta soli Prælato, quia solius Prælati est iustitiam causæ iudicare. Ita cum Lezana, Bonacina, Rodriguez, Delbene, *cap. 19. dub. 39. num. 3.* vbi addit cum Rodriguez sufficere, quod sit ma-13 nifesta soli Prælato, id est, vt probabiliter is iudicet illam esse iustam, quia in moralibus, probabilitas sufficit ad recte, & prudenter operandum, secus si causa fuerit tantum dubia. Ita & bene Delbene, *ibi, n. 5.* in quibus etiam omnibus concordat Sanchez, *in decalogum lib. 6. cap. 16. n. 39.* Tamburinus, *d. 24. de iure Abbatissarum q. 1. n. 2. & 6.* his suppositis,

Respondi, talem causam positam in narratiua 14 huius quæsiti, esse nimium rationabilem, iustam, & necessariam ad ingrediendum clausuram. Et ratio est, quia si dictus Prior in dicto casu clausuram non intraret, ipsæ monialea, quæ de nouo ingrediebantur Conuentum, inciderent in illa pericula, & inconuenientia, quæ dabantur, siquidem ignorabant dictas domos, nec cognoscebant illa, quæ debebant vitare, & sic charitas postulabat, 15 quod Prior, qui dicta inconuenientia sciebat, illa dictis monialibus ostenderet, intrando clausuram ad hunc finem; toties enim quod charitas postulat, quod ingrediatur clausuram ad aliquam rem faciendam, quæ Conuentui, vel ipsis monialibus pertineat, quam ipsæ non possunt efficere, licitum est ingredi clausuram, vt notauit Delbene, *cap. 19. dub. 39. num. 10.* cum aliis multis Doctoribus.

Tum quia dato, quod hæc causa non fuisset sufficiens, sufficiebat intrare ad ostendendum ipsis monialibus pericula, quæ erant in clausura, in aliquibus fenestris, & ad ostendendum illis domos inferiores eis ignotas, & quomodo eis vti debuerant, quæ solo verbo non fiunt, præcipuè à monialibus, quæ de nouo habitabant dictas domos, & si Prælatus clausuram ad hunc effectum non intrare facile possent euenire aliqua inconuenientia circa clausuram, quæ omnia ex charitate indigebant ingressu dicti Prælati, vt aduertit Delbene *suprà.*

Et dato, quod nec etiam hæc causa fuisset suf-16 ficiens ad ingrediendum clausuram, absque dubio sufficiebat, quod ipse Prælatus antea præceperat fieri aliqua opera necessaria in dicto Conuentu, quæ facta fuerunt sine sua assistentia, & erat necessarium videre, an cum effectu Moniales sufficienter accommodatæ manerent, & clausura sufficienter munita, quam causam nemo cum ratione negare potest esse iustam, & moraliter probabilem. Nam vt *suprà* diximus persona, cui commissum est curare de dictis operibus Monialium potest ingredi clausuram, ad videndum an opera sint bene & perfecte facta, & clausura sufficienter munita, quoties prudenter iudicauerit id esse necessarium, & quoties detur aliqua causa iusta, quæ ad hoc obliget, vt docet Miranda, *tractatu de monialibus q. 2. art. 17. casu 7.* & patet ex bulla Vrbani IV. quam ibi refert Miranda.

Et dato, Quod Prouincialis non commisisset 17 dicto Priori accommodare dictum Conuentum cum clausura competente, adhuc talis Prior in casu præsenti habebat talem præsumptam licentiam à dicto Prouinciali. Nam cum Prouincialis abesset per spatium quadraginta leucarum, & dictæ Moniales deberent intrare dictum Monasterium, tali Prælato competebat, vtpote viciniori, dictis monialibus curare de illarum clausura, & ingredi clausuram ad v[id]endum, an ipsæ Moniales accommodatæ essent, & Conuentus cum decenti & conuenienti clausura, nec aliud præsumi potest de voluntate Prouincialis, siquidem non debet de eo præsumi velle Moniales manere sine clausura, vel cum defectu aliquarum rerum necessariarum ad suam commoditatem.

Nec obstat si dicas, quod antequam Moniales 18 ingrederentur dictum Monasterium poterat prædictus Prior hæc omnia facta habere. Non obstat inquam, Respondetur namque non omnia potuisse accommodari ante ingressum dictarum Monialium, quia plura dependebant à præsentia illarum. Tum quia post ingressum illarum facta fuerunt multa opera, quæ antea non potuerunt fieri, ad quæ videnda, an bene facta remanerent, & clausura bene munita, necessarius erat ingressus istius Prælati, Moniales enim, vtpote fœminæ, de his rebus non intelligunt, vt experientia docet, nec illis committenda est securitas clausuræ, sed hæc omnia debent videri, & notari à Prælato, vt ex se patet.

RESPONSIO AVTHORIS, QVARTO QVÆSITO.

An dictus Prælatus intrando clausuram incurrerit pœnas impositas in legibus nostræ religionis, vel in decretis Pontificijs?

RESpondi negatiue siquidem cum sufficienti causa ingressus est, vt diximus. Difficultas igitur solum est, An in casu, quo causa re ipsa non fuisset adeo præcisa, & necessaria, sed ipse [19] Prælatus eam, vt talem iudicauit, an in hoc casu incurrerit dictas pœnas ingrediendo clausuram. Et quoad pœnas decretorum Pontificum Respondeo, quod pro prima, & secunda vice, satis probabile est, quod etiam si absque vlla causa neces- [20] saria, ingrederetur solus, vel comitatus, nullo modo illas incurrerit, sed solum incurrit pro prima vice interdictum ab ingressu Ecclesiæ, & pro secunda suspensionem à diuinis, pro tertia vero solum incurreret excommunicationem. Ita cum Llamas, Delbene, *cap.* 19. *dub.* 68. *num.* 8. Bonacina, Tamburinus, quos refert, & sequitur Pellizarius, *tract.* 10. *cap.* 5. *n.* 114. Et ratio est, quia constitutio Gregorij XIII. cum sit pœnalis, non extenditur quoad pœnas in ea impositas, quoad Prælatos regulares habentes potestatem ingrediendi in casibus necessariis clausuram Monialium, vt iste Prior habebat, saltem ex præsumpta licentia Prouincialis, sed quoad Episcopos, vt notant prædicti DD.

Dato tamen, quod prædictas pœnas incurrerit pro prima vice, vt vult Sanchez, quem refert Pe- [21] lizarius, *suprà, num.* 114. Et vt de facto incurrit pœnam priuationis ab officio impositam in constitutionibus harum Monialium, attamen Respondeo, quod id debet intelligi, quando sine aliqua causa intrauit clausuram, si tamen ille cum bona fide, & ignorantia inuincibili, putans habere sufficientem causam Intrauit, dictam clausuram, etiamsi talis causa fuisset nulla, non incurrit aliquam censuram, tam Decretorum Pontificum, quam constitutionum ipsarum Monialium, vt cum Suario, Nauarro, & aliis docet Delbene, *cap. decimo nono, dub.* 59. *numero* 2.

Imo addo, quod etiamsi ignorantia fuisset [22] vincibilis, & peccaminosa; adhuc non incurrit prædictas censuras, & pœnas, dummodo ignorantia non fuisset crassa, & supina, vel affectata. Ita Diana, *part.* 3. *tract.* 5. *resolut.* 13. & [23] alij multi, quos refert, & sequitur Sanchez, *de matrim. lib.* 9. *disp.* 32. *num.* 31. Delbene, *suprà, numero* 2. Et hoc, & si ignorantia fuisset concomitans Henriquez, *lib.* 11. *cap.* 10. Vasquez, 12. *disp.* 126. *num.* 9. Suarez, *de censuris disp.* 4. *sect.* 8. *num.* 7. Sanchez, *suprà, numero* 26. Et quod id debeat intelligi, non solum de censuris, sed etiam de pœnis priuationis, qualis est, quæ habetur in dictis decretis Pontificiis, & in constitutionibus harum Monialium docet cum Sanchez, Syluestro, Rodriguez, Curiel, Auila, Sairo, Palao, & aliis multis Delbene, *suprà numero decimo quinto & decimo sexto*, Bonacina, *de censuris, d.* 1 *q.* 2. *p.* 1. *numero* 13.

Quod si quæras, quomodo sit probanda in foro externo hæc ignorantia? Respondeo, quod si non dentur aliquæ coniecturæ, ex quibus possit probari, tunc probanda est talis ignorantia [24] exhibendo iuramentum tali Prælato, an intrauerit bona fide, existimans se habere causam sufficientem, aut an saltem habuerit ignorantiam vincibilem, & non crassam, supinam, vel affectatam, vt cum Menochio, Mascardo, & aliis probat Peliaarius, *tract.* 7. *cap.* 1. *numero quarto, & sumitur ex cap. præsumitur de reg. iuris in* 6. vbi dicitur, ignorantia præsumitur, dum scientia non probatur, & ex alia regula, melior est con- [25] ditio possidentis, & ex altera, in dubiis standum est pro possessione, quæ fuerit ante dubium, sed sic est, quod hic non potest sciri, an talis Prælatus habuerit, vel non, ignorantiam talis causæ, nisi ex dicto, & iuramento illius; ergo dum scientia non probatur præsumendum est habuisse talem ignorantiam, & non est deturbandus à sua possessione absque probatione certa in contrarium, siquidem in dubio melior est conditio possidentis, & standum est pro possessione, quæ erat ante dubium.

Quapropter dico quod talis Prælatus, etiamsi peccauerit grauiter intrandu dictam clausuram; attamen si habuit ignorantiam vincibilem, [26] non crassam, nec supinam, aut affectatam, non incurrit prædictas pœnas, vél censuras. Et quod hic non detur ignorantia crassa, & supina, vel affectata facile probatur, quia ignorantia crassa, & [27] supina est, quæ facile superari potest, sed sic est, quod causa, quam iste Prælatus habuit ad ingrediendum dictam clausuram est adeo magna, vt aliquibus, etiam doctis; videatur sufficiens, & necessaria, vt *suprà* diximus; ergo talis Prælatus ingrediendo cum dicta causa non operatus est cum ignorantia crassa, & supina, & multo minus affectata.

Tum quia ex virtute huius Prælati, erat enim homo opinionis sanctitatis, non potest præsumi, quod vellet Deum offendere, ob ingressum [28] in Monasterium, in quem ipse sæpe sæpius in- [29] trauerat; homo enim præsumitur innocens, quandiu crimen non probatur, & possessio stat pro sua vita anteacta, vt bene, & delucide probat Caramuel, *in Theologia fundamentali à numero* 1902. Et ex comitatu religiosorum grauium, quibus sociatus intrauit probatur, quod non intrauit ex malo fine, sed ex necessitate vrgenti; & quod posset in dicto casu prædictos religiosos secum ferre, docet Miranda, *quæst.* 2. *de monialibus artic.* 15. *conclusione* 2. & patet ex bulla Vrbani IV. quam ibi refert Miranda ex quibus concludo, & dico, quod talis Prælatus non incurrit dictas censuras decretorum Pontificum, [30] nec pœnam priuationis officij impositam in constitutionibus dictarum Monialium, siquidem cum iusta causa intrauit, & hæc saluo meliori iudicio.

CONSVLTVM CXII.

De professione nouitiæ facta in articulo mortis, an fuerit valida; & an, si ab infirmitate euaserit, teneatur illam ratificare, & an, si moriatur, Conuentus succedat ei in dote, & aliis bonis sic professæ?

SVMMARIVM.

1 *Ponitur casus, seu factum.*
2 *Nouitia quando de alicuius medici consilio de hoc sæculo transitura conspicitur potest profiteri in manibus Abbatissæ, si alias habeat 16. annum, in quocunque tempore nouitiatus.*
3 *Hoc priuilegio gaudent omnes Moniales communicantes in priuilegiis cum Dominicanis.*
4 *Ordo D. Benedicti communicat in Priuilegiis cum ordine S. Dominici, & aliis mendicantibus.*
5 *Moniales S. Benedicti, etiam subiectæ ordinario gaudent hoc priuilegio, & aliis priuilegiis ordinis S. Benedicti.*
6 *Vbi est eadem ratio, est eadem iuris dispositio.*
7 *Bonifacius VIII. concessit Monialibus S. Claræ subiectis ordinario priuilegia sui ordinis, tam concessa, quam concedenda.*
8 *Hoc priuilegium competit per communicationem aliis Monialibus habentibus communicationem cum ordine Minorum.*
9 *Ponitur obiectio in contrarium, & soluitur.*
10 *Si talis nouitia euaderet ab illa infirmitate, non teneretur iterum profiteri.*
11 *Illa professio valida fuit.*
12 *Ponitur argumentum in contrarium, & soluitur.*
13 *Papa dispensauit in examine Episcopi, & consensu communitatis, & solum petit, quod professio fiat in manibus Abbatissæ, in ætate legitima iuxta Trid.*
14 *Defectus examinis Episcopi in nullo casu, etiam extra mortis articulum, irritat professionem.*
15 *Licentia Episcopi qui est Prælatus harum Monialium ad profitendum non est necessarius.*
16 *Licentia proprij Prælati requiritur ad ingressum religionis.*
17 *Ad professionem non requiritur talis licentia, sed Abbatissa, sine noua licentia id potest efficere.*
18 *Casu, quo talis licentia fuisset necessaria, Pontifex illam dat per suum priuilegium.*
19 *Idem quod diximus de nouitia ante completum tempus nouitiatus, dicendum est de ea, quæ habet completum annum nouitiatus, & est in mortis articulo.*
20 *In hoc casu non requiritur, etiam consensus communitatis, vel examen, aut licentia Episcopi, sed quod solum fiat professio in manibus Abbatissæ.*
21 *Hoc priuilegium, cum sit fauorabile, ad omnes nouitias extenditur.*
22 *Dato quod talis nouitia non gauderet tali priuilegio, adhuc potest profiteri sine examine Episcopi, de solo consensu communitatis, & Abbatissæ.*
23 *Examen Episcopi non est simpliciter necessarium.*
24 *Non pertinet ad substantiam professionis, sed ad modum.*
25 *Si ex causa omittatur, nec erit peccatum, & professio valebit.*
26 *In matrimonio carnali, si cum causa omittuntur denunciationes, nec datur peccatum, & matrimonium validum est.*
27 *Si nouitia professa ante completum annum nouitiatus moriatur, Conuentus succedit in dote, & aliis bonis sic professæ.*
28 *Eo ipso, quod aliqua persona profitetur, succedit Monasterium ipsi.*
29 *Ponitur argumentum in contrarium, & soluitur.*
30 *Idem dicendum est, quando nouitia professa est, post expletum annum nouitiatus, in articulo mortis, sine examine Episcopi.*
31 *Ponitur argumentum in contrarium, & soluitur.*

CASVS, SIVE FACTI SPECIES.

Erat quædam nouitia Monialis in Conuentu S. Benedicti oppidi Viennæ morti proxima, & desiderabat profiteri ante mortem. Quæsitum fuit à me primo, An in articulo mortis de consilio medici, posset profiteri in manibus Abbatissæ. Secundo, An si forte euaderet ab infirmitate, teneretur iterum profiteri. Tertio An si forte moreretur cum illa professione, Conuentus succedat in dote, & aliis bonis sic professæ. 1

RESPONSIO AVTHORIS PRIMO QVÆSITO.

An nouitia Monialis S. Benedicti in articulo mortis possit de consilio medici profiteri, quocunque tempore anni nouitiatus, in manibus Abbatissæ?

Respondi affirmatiuè si aliàs talis nouitia habeat annum 16. suæ ætatis completum. Ita concessit Pius V. Monialibus S. Dominici in bulla, quæ incipit summi sacerdotis. Et hoc priuilegio gaudent omnes Moniales communicantes in priuilegiis cum Dominicanis, quales sunt Moniales, S. Benedicti ex priuilegio Eugenij IV. quod refert Fr. Ioannes à Cruce, *lib. 1. cap. 4. concl. 1.* Et ex aliis priuilegiis. Et ita hanc resolutionem quoad Moniales subiectas ordini tenent Lezana, *tom. 1. cap. 25. n. 39.* Peirinis; *tom. 1. priuilegiorum in constitutione Pij V. § 2.* Sanchez, Megala, Leonardus, Faustos, Sa, quos refert, & sequitur Diana, *p. tract. 2 resol. 17.* & cum Tamburino, Pelizarius, *tract. 10. cap. 9. num. 18.* Et hoc priuilegium non est derogatum per Gregorium XIII. & docent hi Authores, præcipue Pelizarius, loco citato. 2 3 4

Difficultas solum est, An hæ Moniales, eo quod

sunt

sunt subiectæ ordinario, gaudeant etiam hoc Priuilegio, & aliis concessis Ordini S. Benedicti? Cui difficultati Respondeo affirmatiuè. Ita Rodriguez, tom. 1. q. 13. art. 12. Suarez, *de legibus*, lib. 8. cap. 10. n. 3. Palaus, *tract.* 3. d. 4. p. 12. n. 1. Tamborinus, *de iure Abbatissarum*, d. 17. q. 1. n. 1. Pelizarius, *tract.* 10. cap 9. n. 1. Lezana, *tom.* 1. cap. 25. n. 1. Portel, p. 2. *casuum casu* 4. Et ratio est, Qu a vbi est eadē ratio, est eadem iuris dispositio, *l. illud ff. ad l. Aquil. l. à Titio ff. de verb. oblig.* Sed est eadem ratio, quoad vsum priuilegiorum sui ordinis, tam de monialibus exemptis, & subiectis ordinario, quam de non exemptis, & subiectis ordinario; ergo tam exemptis, quam non exemptis competunt eadem priuilegia.

Confirmatur primo. Quia Sixtus IV. teste Pelizario, *suprà n.* 1. concessit monialibus S. Dominici, & S. Francisci Priuilegia suorum ordinum, nec distinxit de subiectis ordinario, vel subiectis ordini; ergo vtrisque competunt priuilegia sui ordinis. Confirmatur 2. Quia Bonifacius VIII. teste Roderico in Bullario, bulla 5. dicti Pontificis, concessit Monialibus S. Claræ, vt gauderet possent omnibus Priuilegiis, ac indulgentiis fratrum Minorum, tam concessis, quam concedendis in posterum, & tamen tempore talis concessionis, tales Moniales non erant subiectæ ordini Minorum, vt aduertit Portel, *suprà casu* 14. *num.* 3. Ergo licet postea subiectæ fuerint ordini ab Eugenio IV. si postea iterum subtractæ sint ab eorum gubernatione, & subiicianter ordinariis, non ob id amittent tale priuilegium; sed hoc priuilegium competit per communicationem aliis Monialibus habentibus communicationem cum ordine Minorum; ergo tam Moniales subiectæ ordini, quam subiectæ ordinario gaudent priuilegiis sui ordinis.

Nec obstat quod Leo X & Sixtus IV. concesserint Monialibus S. Claræ, quæ fuerint subiectæ Prælatis ordinis Minorum priuilegia fratrum Minorum, Ex quo Barbosa, *lib.* 1. *de Eccles. cap.* 41. *n.* 217. vult inferre quod priuilegia concessa ordini Minorum non competere Monialibus subiectis Episcopo, & idem ait de aliis ordinibus, in quam sententiam nimium se inclinat Portel, licet doceat contrarium, *p.* 2. *casuum casu* 14. Non obstat inquam. Respondetur namque, cum Pelizario, *loco citato*, illos Pontifices concessisse dicta priuilegia in specie Monialibus S. Claræ viuentibus sub obedientia fratrum Minorum, eo quod forte de illis in specie interrogati fuerunt, sed non ideo negasse, quin dicta Priuilegia, item suffragari possint eisdem Monialibus, quantumuis non existentibus sub regimine dictorum fratrum, & ita etiam Respondet Tamburinus, *suprà*, q. 2. Portel, *suprà*, Pascaligus, *decisione* 179. n. 4.

RESPONSIO AVTHORIS, SECVNDO QVÆSITO,

An si forte euaderet ab infirmitate teneretur iterum profiteri?

Respondi negatiuè. Et ratio est, quia illa professio valida fuit, & solum illi defuit complementum nouitiatus, in quo Papa dispensauit; ergo non est eur iterum ratificetur. Ita cum Pelizario, Lezana, *tom.* 1. *cap.* 25. *num.* 39. & cum Tamburino, Pelizarius, *tract.* 10. *cap.* 9 *num* 18. quamuis bonum consilium erit illam iterum ratificare ad tollendos scrupulos, vt cum Gauanto aduertit Lezane, *loco citato*.

Nec obstat, quod hæc nouitia professa sit sine examine Episcopi, vel consensu communitatis. Nam cum profitetur ex priuilegio, & in tali priuilegio, nec postuletur examen Episcopi, vel consensus communitatis, sed solum quod profiteatur in manibus Abbatissæ, vel alicuius Superioris ordinis, non est cur tale examen, vel consensus capituli requiratur, cum Papa dispensauerit in aliis omnibus requisitis de iure communi, excepto quod habuerit sufficientem ætatem. Ita cum multis Sanchez, *in Decalogum*, *lib.* 5. *cap.* 4 *num.* 65. Tum quia defectus examinis Episcopi in nullo casu, etiam extra articulum mortis, irritat professionem, vt cum multis probat Lezana, *tom.* 1. *cap.* 25 *num.* 12. Ergo multo minus in articulo mortis. Nec etiam obstat quod in hoc casu deficiat consensus capituli, nam hæc omnia supplet Pontifex, vt ait Pelizarius *supra*, *n.* 18. *& cap.* 3. *eiusdem tractatus*, *n.* 7. *&* 37.

Nec etiam obstat, quod in hoc casu deficiat licentia Episcopi ad admittendam professionem, quæ est proprius Prælatus harum Monialium. Non obstat inquam quia licet licentia proprij Prælati necessario requiratur ad ingressum nouitiatus, non tamen requiritur ad dandam professionem, sed Abbatissa valide potest dare professionem nouitiæ, sine noua licentia Episcopi, siquidem acceptatio professionis non est actus iurisdictionis, vt est receptio ad habitum, sed tantum est actus cuiusdam Superioritatis. Ita cum Sanchez, Azor, & aliis Lezana, *tom.* 1. *cap.* 26. *n.* 17. *&* 18. Tum quia priuilegium Papæ vtpote Prælati Superioris supplet hanc licentiam, casu quo fuisset necessaria, vt supplet consensum capitulo, & examen Episcopi.

Et idem, quod diximus de nouitia profitente in articulo mortis ante completum tempus nouitiatus, dicendum est de nouitia profitente in articulo mortis post completum annum nouitiatus, nam etiam hæc potest profiteri sine examine Episcopi, vel approbatione communitatis, sed de solo consensu Abbatissæ. Nam cum hoc priuilegium sit fauorabile, & in bonum animæ, ad omnes nouitias debet extendi, siue compleuerint annum nouitiatus, siue non; ita Peirinis, *de Priuilegiis ad Const.* 8. *Pij V. num.* 3. §. 2. Et dato quod dictæ Moniales, quæ habent completum annum nouitiatus non gauderent dicto priuilegio, adhuc siue examine Episcopi possent profiteri, de solo consensu communitatis, & Abbatissæ. Ita Sanchez, Barbosa, Portel, *tom.* 2. *casuum*, *casu* 64. Lezana. *tom.* 1. *cap.* 25 *num.* 12. Nam vt *suprà* diximus, examen Episcopi non est simpliciter necessarium, ita vt si omittatur in quocunque casu, professio irritetur, non enim pertinet ad substantiam professionis, sed ad modum.

Vnde si absque causa omittatur erit peccatum, professio tamen valida erit, si tamen ex causa omittatur, & erit valida professio, & nullum committetur peccatum patet consequentia, in matrimonio carnali, in quo si omittantur sine causa denunciationes, matrimonium valebit, contrahentes tamen peccabunt, si tamen omittantur, eo quod aliquis ex contrahentibus sit in articulo

ticulo mortis, nec parochus ei assistens, nec contrahentes peccabunt, vt docet Grassius, Sarmiento, Henriquez, Cenedo, Laiman, quos refert, & sequitur Diana, *p.3. tract. 4. resol. 234.* Et idem dicendum est de nouitia profitente in articulo mortis, sine examine Episcopi.

RESPONSIO AVTHORIS TERTIO QVÆSITO,

An si forte moreretur cum illa professione Conuentus succedat in dote, & aliis bonis sic professæ?

27 Respondi, quod si nouitia professa in articulo mortis ante completum annum nouitiatus moreretur, Conuentus succedit in dote, & aliis bonis nouitiæ sic professæ. Ita Sanchez, *lib.5. Decalogi, cap.4. n.* 16. & cum Henriquez, Peirinis, *in constitutione* 8. *Pij V. §. 2. n.1.* Pelizarius, *tract.10.cap.9.n.18.* Lezana, *tom.1. cap.25. n.* 39. contra Rodericum, *tom.3. q.15. art.* 6. Ratio est, Quia licet concessionis Pontificis finis sit consolatio nouitiæ spiritualis, ergo ipsius fructus, & nulla successionis Monasterij in bona mente ibi fiat, vt vbi semel virtute illius priuilegij professa est, redditur vere in posterum professa, nec ad pristinam sanitatem restituta indiget alia professione, sed fruitur omnibus professorum priuilegiis; 28 At eo ipso quod aliqua persona profitetur, succedit Monasterium ipsi, & dos illi debetur; ergo cum ista nouitia vere in mortis articulo profiteretur, eius hæredes ab intestato tenentur soluere dotem, & alias res pertinentes huic nouitiæ, vt suam legitimam, & alia bona, si quæ habuerit.

Nec obstat si dicas cum Rodriguez Pontificem 29 tantum concessisse licentiam ad talem professionem ad consolationem spiritualem nouitiæ, vt ipse Pontifex in eodem motu proprio declarat; ergo non concessit talem professionem ad hoc vt Conuentus succederet in dote, & in aliis bonis nouitiæ. Patet consequentia, quia Pontifex nunquam intendit alterius iuri derogare. Respondetur, quod licet finis concessionis solum fuerit consolatio nouitiæ, eo ipso tamen quod professa est, succedit Monasterium in illis bonis, quare Pontifex hac concessione nulli iuri alterius derogauit, ius enim venientium ab intestato est, vt ea Moniali decedente nouitia, & intestata, ipsi succedant, quando autem virtute priuilegij profitetur, non decedit nouitia, sed professa; ergo hæredes ab intestato nullum ius habent ad bona illius, sed tenentur soluere dotem promissam, & alia bona prædictæ nouitiæ, sic professæ pertinentia.

An autem idem dicendum sit, quando nouitia 30 post expletum annum nouitiatus professa est in articulo mortis, absque tamen licentia ordinarij, sed de solo consensu Abbatissæ? Respondeo affirmatiue. Ita cum Sanchez, Pelizarius, *tract.* 10. *cap.9. n.* 18. Et ratio est, quia in hoc casu professio fuit valida, siquidem nihil in ea defuit pertinens ad substantiam professionis ex iure communi, Abbatissa enim se sola potest recipere professionem, vt *suprà* diximus sine licentia proprij Prælati; Examen namque Episcopi non pertinet ad substantiam.

Nec obstat quod professio facta sit in articulo mortis, siquidem hoc non impedit valorem 31 professionis. Tum quia matrimonium carnale, cui æquiparatur professio facta, in articulo mortis est validum, & tribuit ius filiis ad successionem, vt tenent communiter Doctores; ergo idem dicendum est de professione, non enim datur maior ratio, cum etiam professio sit matrimonium spirituale, & Conuentus habeatur loco filij, vt tenent communiter Doctores.

CONSVLTVM CXIII.

De electione cuiusdam Prælati actualis vnius Conuentus in Prælatum alterius Conuentus nondum existentis, sed de nouo fundandi, An per electionem ad hunc secundum Prioratum vacauerit primus ipso iure, etiamsi ipse secundum acceptauerit, dum Conuentus non est fundatus.

SVMMARIVM.

1 *Ponitur casus, seu factum.*
2 *Rector nostri Collegij Conimbricensis licite, & valide poterat non acceptare Prælatiam Angolæ, ad quam fuit electus, etiam post confirmationem electionis, & etiamsi esset vera Prælatia.*
3 *Melius faciet subditus non acceptando Prælatiam, & spectando, vt illi imponatur præceptum, vt acceptet, quam statim acceptando.*
4 *Si subdito tale præceptum imponatur, & ille non acceptet, non remanet verus Prælatus.*
5 *Consensus electi essentialiter requiritur, vt sit verus Prælatus.*
6 *Quoties requiritur consensus ad aliquem actum, si deficiat consensus, actus est irritus.*
7 *Ponitur obiectio in contrarium, & soluitur.*
8 *Si poneretur dicto Priori præceptum, vt acceptaret talem Prælatiam, & ille haberet causas ad non acceptandam, tale præceptum non obligaret.*
9 *In casu quo non habuisset causam non acceptandi peccaret non acceptando, sed non maneret Prælatus.*
10 *Talis rector licite poterat non acceptare talem Prælatiam Angolæ.*
11 *Etiam si acceptaret dictam Prælatiam Angola, vel eius acceptatio non esset necessaria, adhuc non existit prior Angola.*
12 *Tunc non dabatur, nec vnquam fuerat talis Conuentus Angola.*
13 *Antequam detur Conuentus non potest dari illius Prælatus.*
14 *Inter prælatum & suam Ecclesiam, & Conuentum celebratur matrimonium spirituale.*
15 *Non existente Ecclesia, & Conuentu, non potest dari tale matrimonium inter illum, & prælatum.*
16 *Conuentus dicitur proprie locus habitationis capituli.*
17 *Monasterium est territorium Abbatis.*
18 *Conuentus formaliter ille vocatur, in quo prior, & fratres morantur.*

19 *Sub nomine Conuentus non venit ille, qui eſt in fieri.*
20 *Prioratus regulares ſunt vera prælatiæ, & rigoroſæ dignitates Eccleſiaſticæ.*
21 *Prioratus aut prælatia, ſi careat cura, & Conuentu non eſt vera prælatia, aut dignitas.*
22 *Poteſt dari minori 25. annorum.*
23 *Non poteſt dari Conuentus ſine Eccleſia.*
24 *Ab exiſtentia Abbatis, arguitur exiſtentia Conuentus, & è contra.*
25 *Vicarij electi in noſtro definitorio generali ſunt veri Prælati, & habent votum in capitulo Prouinciali, ſi iam habuerint Eccleſiam cum Euchariſtia, ſecus ſi illam non habuerint.*
26 *Cum in Angola, nec tunc daretur Eccleſia cum Sacramento, nec Conuentus, non poterat dari Prælatus illius.*
27 *In conuentibus de nouo fundatis dum non habent ædificium domus, & Eccleſia cum clauſura competenti de iure noſtro non poteſt dari Prælatus, ſed ſolum ibi ſunt duo, aut tres fratres ad directionem ædificij.*
28 *Non poteſt dari prioratus, qui ſit vera prælatia, quin habeat adiunctam adminiſtrationem cum iuriſdictione, non ſolum nomine, ſed effectu cum præeminentiis in choro, & capitulo.*
29 *Prælatus qui non habet Conuentum, non habet iuriſdictionem, aut adminiſtrationem, nec præeminentias in choro, vel capitulo.*
30 *Ponitur obiectio in contrarium, & ſoluitur.*
31 *Non ſufficit quod adſint Clerici in Eccleſia, vt faciant collegium, niſi concurrant requiſita ad faciendum collegium.*
32 *Vt detur collegium requiritur Eccleſia collegiata authoritate Superioris conſtituta.*
33 *Deficiente Eccleſia, & Conuentu authoritate Superioris conſtituto, non datur collegium.*
34 *Hoc verum eſt, etſi dentur fratres cum ſuo præſidente de conſenſu generalis, & definitorij.*
35 *Probatur hoc caſu omnino ſimili.*
36 *Ex illo arguitur efficaciter ad noſtrum caſum.*
37 *Fratres deſignati ad Conuentum Angolæ cum ſuo præſidente ſunt perſonæ ſingulares, nullum conſtituentes collegium, dum non habuerint Conuentum cum Eccleſia, & clauſura competenti.*
38 *Si quidam Conuentus authoritate Superioris deſtructus fuerit ſine ſpe reædificationis, ſtatim Prælatus illius deſinit eſſe Prælatus, & Conuentus deſinit eſſe collegium.*
39 *Dignitas, & prælatia dicit ordinem eſſentialem ad Conuentum.*
40 *Ponitur obiectio in contrarium, & ſoluitur.*
41 *Ponitur aliud argumentum in contrarium.*
42 *Ponitur prima ſolutio illius.*
43 *Ponitur ſecunda ſolutio illius.*
45 *Cum iſte rector non acceptauerit talem prælatiam Angolæ non vacauit reſtauratus illius, etiamſi talis prioratus Angolæ eſſet vera prælatia.*
46 *Ex quocumque cauſa confirmatio dictæ prælatiæ Angolæ non habuerit effectum non vacauit prælatia, vbi rector antea erat Prælatus.*
47 *Beneficium non vacat per ſolam collationem alterius beneficij, nec per acceptationem, ſed requiritur pacifica poſſeſſio.*
48 *Hoc intelligendum eſt non ſolum de beneficiis ſecularibus, ſed etiam in prælatiis regularibus.*
49 *Ponitur argumentum in contrarium.*
50 *Ponitur illius ſolutio.*
51 *Per adoptionem vnius beneficii non vacat alterum cum eo incompatibile ipſo iure, in ſententia Nauarri.*
52 *Hæc opinio Nauarri eſt probabilis.*
53 *Vt vnum beneficium vacet per adoptionem alterius, requiritur quod ſit beneficium Curatum in actu, & non in habitu.*
54 *Beneficium Curatum in habitu non eſt incompatibile cum alio Curato in actu.*
55 *Iſta prælatia Angolæ ad ſummum eſt prælatia in habitu.*
56 *Cum ea non eſt incompatibilis alia prælatia in actu.*
57 *Vt vna prælatia vacet per electionem ad aliam requiritur, quod ſecunda prælatia ſit ſine litigio.*
58 *Adhuc eſt ſub lite, an prælatia Angolæ ſit vera prælatia.*
59 *Per electionem acceptatam cum poſſeſſione ſaltem intentionali ſine litigio vnius beneficij Curati vacat aliud.*
60 *Ponitur breuis reſolutio totius conſulti, & ſententia Authoris.*

CASVS, SIVE FACTI SPECIES.

RECTOR noſtri Collegij Conimbricenſis in prouincia Portugalliæ petiuit licentiam à definitorio generali proficiſcendi ad Regnum Angolæ, vbi Prælati decreuerant ædificare quoddam monaſterium, & ad hunc effectum renunciauit prælatiam Rectoratus in manibus definitorij generalis. Noluit definitorium generale acceptare renunciationem, de facto tamen prædictum rectorem elegit in priorem Conuentus Angolæ de nouo ædificandi, deſignando ei Religioſos quos ſecum delaturus erat, quando iret ad Angolam, & ſtatim ipſum priorem electum confirmauit, cuius rei cum certior factus eſſet dictus Rector Conimbricenſis noluit acceptare dictum prioratum futurum Angolæ. 1

Quæſitũ igitur fuit à me primò, An talis rector poſſet non acceptare talem prioratũ Angolæ licitè, & validè, & an non acceptando extitit Prior Conuentus Angolæ de nouo ædificãdi, ſiquidem iam erat à definitorio confirmatus. Secundò an in caſu, quo acceptaret dictũ prioratum, vel nõ fuerit neceſſaria dicta acceptatio, extitit verus Prior, & Prælatus Conuentus Angolæ. Tertiò, an in caſu, quo non acceptauerit, vt de facto non acceptauit, an vacauerit ipſo iure Rectoratus, & prælatia, vbi antea ipſe erat rector, & Prælatus per ſolam electionem Prioratus Angolæ?

RESPO

RESPONSIO AVTHORIS PRIMO QVÆSITO.

An talis rector posset non acceptare talem Prioratum Angolæ licitè, & validè, & an non acceptando extitit Prior Conuentus Angolæ de nouo ædificandi, siquidem iam erat à definitorio confirmatus?

2 FAteor casum hunc esse grauissimum, Deo tamen adiuuante, quidquid tenuitas nostri ingenij adeptus fuerit breuiter dicam. Respondi igitur, quod quamuis talis Prioratus Angolæ fuisset vera prælatia, & verus Prioratus, quod non est, vt infra dicemus, adhuc dictus Rector poterat licitè, & validè illum non acceptare, non solum ante confirmationem, vt cum multis resoluit Samuelius *de electione tract.1.d.7. contr 4. conclusione* 8. *num.* 14. *& num.* 16. Sed saltem 3 validè, etiam post confirmationem. Ita Samuelius, *ibi num.* 20. *& conclus.* 8. *num.* 14. Et quod posset eam non acceptare non solum validè, sed etiam licitè, docet Lezana, *tom.*1 *cap.*15.*num.*23. Imò addit Lessius, *lib.*2. *c.*46. *dub.* 5. *num.*34. quod multo melius faciet subditos rogando, & petendo, quod ab eo auferatur prælatia, & spectando quod illi imponatur præceptum, vt acceptet, quam statim illam acceptando. Et ratio est, quia subditus non acceptando prælatiam non facit contra voluntatem Superioris, nisi tantum materialiter, dum illi non imponitur præceptum, quod probat exemplo Moysis, & alij.

4 Dato tamen casu, quod illi imponatur tale præceptum addo, & dico, quod adhuc, si talis subditus non acceptat prælatiam non remanet verus Prælatus, nec Prior, nec aliquod ius sibi acquirit. Ita expressè Samuelius, *tractat.* 1. *d.*7. *controuersia* 4. *num.* 20. & cum aliis Gonzales, *super Regulam* 8. *Cancellaria Glossa* 47 *num.* 17. Ratio est, quia inter Prælatum, & electores, qui repræsentant Ecclesiam, vel Congregationem, quando eligitur Prælatus, contrahitur 5 matrimonium spirituale; sed sic est quod ad matrimonium, tam spirituale, quam carnale, essentialiter requiritur consensus ex parte vtriusque contrahentis; ergo deficiente consensu ex aliqua parte, ruit electio. Patet consequentia, 6 quia quoties requiritur consensus cuiuscumque personæ, etiamsi sit minoris, ad aliquem actum, si talis actus celebratus fuerit sine tali consensu, ipso iure est nullus, vt cum multis resoluit Gonzales, *suprà num.* 15.

7 Nec obstat si dicas, id solum locum habere in illis, qui habent propriam voluntatem; cum autem Religiosus non habeat velle, vel nolle, & dependeat à voluntate Superioris, eo ipso quod fuit electus, & confirmatus, absque alio consensu remanet verus Prælatus. Non obstat inquam. Respondetur namque quod licet religiosus non habeat licitè velle, vel nolle, vltra voluntatem Superioris, attamen non est contra voluntatem Superioris, quod subditus non acceptet prælatiam; Et ratio est, quia præsumitur quod Prælatus vult, quod iura volunt, sed ius vult, quod sicut subditus potest velle, & acceptare, possit etiam nolle, & non acceptare; ergo id ipsum est, quod vult Prælatus in quantum non imponit præceptum in contrarium, vt cum multis resoluit Samuëlius, *de electione tractat.* 1. *d.* 2. *contr.*4.*num* 16. Ergo cum huic Prælato non fuisset impositum præceptum, sequitur quod non fecit contra voluntatem Superiorum, non acceptando prælatiam, sed potius cum illa se conformauit.

8 Et addo, quod dato quod Superiores illi imposuissent præceptum, vt acceptaret, si talis rector habuisset causam sufficientem ad non acceptandum talem prælatiam, tale præceptum eum non obligabat; etiam post confirmationem electionis. Ita docet cum Castelino, Tambutinus, *de iure Abbatum tom.* 2. *quæst.* 2. *d.* 6 *num.* 13. & patet *ex cap si Religiosus in* 6. *de electione*, vbi cum Glossa, & aliis Samuëlius, *tractat.* 3. *d.* 3. *contr.* 3.*num.* 5. Et in casu, quo non habuisset 9 causam sufficientem, quæ eum à peccato excusasset, peccaret non acceptando contra præceptum, sed non maneret Prælatus, quia Superior non potest supplere consensum, qui requiritur essentialiter ex parte subditi, vt benè aduertit Gonzales, *super reg.*8. *Cancellaria Glossa*, 47. *num.* 17. vbi ait, quod si Papa in collatione Abbatiæ non fecerint mentionem consensus electi, electio non tenet, ob rationem dictam.

10 Ex quibus omnibus infero, quod talis rector poterat licitè non acceptare talem prælatiam Angolæ primo, quia non fuit illi impositum præceptum, & illam acceptaret, vt constat, sed solum illi dictum fuit quod erat electus, imo ipse tenebatur se indignum illius reputare. Secundo quia dato casu, quod illi præceptum imponeretur habebat multas causas ad non acceptandum, quos hic non refero, quia de facto tale præceptum illi non fuit impositum; ergo cum illi præceptum impositum non fuerit, licitè, & validè poterat dictus rector non acceptare talem Prioratum Angolæ, & non acceptando, certum est, quod non extitit Prior Angolæ, vt manet probatum.

RESPONSIO AVTHORIS, SECVNDO QVÆSITO.

An in casu, quo acceptaret dictum Prioratum, vel non fuerit necessaria dicta acceptatio extitit verus Prior, & Prælatus Conuentus Angolæ.

11 REspondi, quod etiamsi acceptauerit talem prælatiam Conuentus Angolæ, vel eius acceptatio de iure non fuerit necessaria, adhuc non extitit Prior dicti Conuentus Angolæ. Et 12 ratio est. Quia nec tunc dabatur, nec vnquam fuerat talis Conuentus in Angola: Et antequam detur Conuentus, non potest dari verus Præ- 13 latus talis Conuentus, ita vt talis Prioratus sit vera prælatia, & dignitas Ecclesiastica, quod ex multis rationibus probatur.

14 Primo. Quia inter Prælatum, & suam Ecclesiam, & Conuentum celebratur matrimonium spirituale, vt cum multis notauit Gonzales, *super regulam* 8. *Cancellaria Glossa* 47.*num.*17. Sed 15 sic est, quod adhuc non existit Conuentus, vel

Ecclesia;

16 Ecclesia ergo non potest dari tale matrimonium inter prælatum, & conuentum Maior est certa, 17 minor probatur: quia connentus proprie dicitur locus habitationis capituli, Syluester, *verbo con-* 18 *nenius n.*1. aut vt definit Bordonns *tom.* 2. *ref.* 96. *num.*16. cum Cardinale, Mooasterium est terri- 19 torium Abbatis, & conuentus formaliter ille vocatur, in quo superior, & Fratres morantur, vt decidir sacra Rota, & cum illa docet Bordonus *tom.*2. *res.*76 .*num* 44. Vnde sub nomine conuentus non venit ille, qui est in fieri, vt cum Portelo notauit Bordoons *ibi num.* 85. ergo cum iste conuentus, nec adhuc sit in fieri, siquidem adhuc septus non est, nec de facto existat in rerum natura & possit adhuc non dari, vt si rex præciperet, vt religiosi non ireor ad Augolam, non potest iam dari verus prælatus talis conuentus

Confirmatur 1. Quia prioratus regulares sunt veræ prælatiæ, & rigorosæ dignirares Ecclesia- 20 sticæ, vt cum communi Doctorum late probsr Tamborinus *tom.*1.*d.*7. *quæst.*8. *num.*8. sed sic est, 21 quod prioratus, & prælatia, si careat cura, & conuentu, non est vera dignitas, aut prælatia; vnde 22 potest dari minori 25. annorum, vt late cum multis Doctoribus decidit sacra Rota apud Tamburinum *tom.* 3. *in decisionibus*, *decisione* 9. *n.*7. & *decisione* 10. *per totam*, & latius docet idem Tamborinus *tom.*1.*d.*1.*quæst.*2.*n.*10.ergo cum talis prælatia Angolæ adhuc careat cura, & conuentu non est vers dignitas, & prælatia.

Confirmatur 2. Quia non potest dari conuentus sine Ecclesia, vt decidit sacra Rots, *decisio-* 23 *ne* 204. *part. recent.* vbi ab existentia Abbatis, arguitur existentia conuentus, & Ecclesiæ, vt no- 24 tauit, & decidit sacra Rota *in alia decisione*, quam refert Lezana *in consiliis*, *consilio.* 41. *in decisione num.*2. ergo à contrario, ab inexistentia Ecclesiæ, & monasterij, arguitur inexistentia prælati, sunt enim correlatiua; sed sic est, quod hic non datur Ecclesia, nec monssterium; ergo non potest dari verus prælatus.

25 Confirmatur 3. ex nostra *constitutione* 3. *part. cap.*4. *n.* 3. vbi declarando prælatos, qui habituri sunt votum in capitulo prouinciali dicit, quod erunt definirores, & priores, & vicarij electi in definitorio generali, dummodo in suo conuentu sit Eucharistiæ Sacramentum; per quod videtur decidere, quod dum non fuerit sacramentum Eucharistiæ in aliquo conuentu de nouo fundato, non potest dici dari conuentum in facto esse, sed solum dari conuentum in fieri, quod in rigore non est cooueutus, vt cum Portel notauir Bordonus *tom.*2.*resol.*76. *num.*85. Et per consequens eius vicarius, vel præses, non est verus, & rigorosus prælatus, quia si talis esset, non illi denegaret lex, quod aliis prioribus, & vicariis de iure communi, & speciali competit; ergo quod conuentus habeat Ecclesiam est omnino necessarium, & veluti quid essentiale, vt detur vera dignitas, & prælatia; ergo 26 cum in Angola tunc temporis non fuerit Ecclesia, vel conuentus, & adhuc tunc suisset nimium contingens, quod non daretur, ridiculum est, asserere, quod iam sit, & detur verus prælatus, cuius prælatia sit vers dignitas.

27 Confirmatur 4. ex eadem oostra constitutione *part.*2 *cap.*1.*n.*4. vbi præcepit, quod non commorentur religiosi in conuentibus de nouo fundatis, vsquequo ædificium domus, & Ecclesiæ sit cum sufficienti clausura competenti, exceptis duobus vel tribus fratribus, qui poterunt ibi assistere pro directione ædificij; ergo iuxta hanc legem, dum non fuerit ædificium cum Ecclesia, & clausura competenti, non potest dari connentus, nec prælatus; siquidem lex solum permittit, quod illic sint duo, vel tres religiosi pro directione ædificij, & non ad constituendum conuentum; ergo cum in nostro casu, nec adhuc detur conuentus principiatus, efficaciter sequitur, quod non potest dari prior illius, iuxta nostras leges, sed is solum tunc dari potest quando conuentus habuerit Ecclesiam, & clausuram competentem.

Confirmatur 5. Quia non potest dari abbatia, 28 vel priorsrus, quæ quoad casum præsentem idem sunt, qui sit dignitas, absque eo quod habeat adiunctam administrationem cum iurisdictione, non solum nomine, sed effecto, cum præeminentia in choro, & capitulo, vt cum multis Doctoribus decidit Rota in quadam decisione, quam refert Lezsna *in consiliis*, *consilio* 22. *in decisione num.* 6. quam etiam refert Tamburinus *tom.* 3. *in decisionibus, quæ habentur in fine, decisione* 5. sed sic est, quod talis prælatus dum noo habet conuentum, non habet iurisdictionem, aut administrationem, nec præeminentias in choro, & capitulo, siquidem non habet chorum, nec Ecclesiam, 29 aut capitulum, vt patet, nec potest habere suffragium in capitulo prouinciali, vt patet ex nostra *constitutione* 3. *part. cap.*4. *num.* 3. ergo oon est prælatia, nec dignitas.

Nec obstat, quod hic prælatus fuit positus pro capite octo religiosorum, quos illi designarunt, vt cum eis pergeret ad fundandũ hoc monasterium, 30 & quod inter illos haber præeminentias iurisdictionis, & administrationis, etiamsi non habeat conuentum; siquidem huic obiectioni Respondeo, cum Rota in decisione, quam refert Lezana *in consiliis, consilio* 22 *in decisione* 2.*n.*2. & apud Tamburinum *tom.* 3. *in decisionibus*, *decisione* 5. vbi sic ait. Nec obstat, quod concurreret requisitum administrationis, cum Abbas iste deputetur pro præside, & velut capite beneficiatorum, Glossa *in cap. cum ab Ecclesiarum in verbo Ecclesiast. in fine, versu, & illum dico prælatum, de offic. ordin.* Quia fuit Responsum, quod cum iste Abbas deputetur pro præside, & velut capite beoeficiatorum non *facientia* collegium, pro vt sequitur Glossa *in dicto cap. cum ab Ecclesiarum de constituto ab Episcopo*, Abbas ab eis deputatus sequitur dignitatem, nam non sufficit quod adsint clerici io Ecclesia, vt faciant collegium, nisi concurrant re- 31 quisita ad faciendom collegium: huc vsque Rota, sed sic est, quod hic non concurrunt requisita ad constituendum collegium; ergo præses designatus pro illis religiosis non potest dici vera dignitas, & prælatia.

Minor patet; quis vt detur collegium requiritur Ecclesia collegiata authoritate superioris con- 33 stituta, vt docet Glossa *in eodem capite cum ab Ecclesiarum*, *verbo Ecclesiastica senentia in fine* 34 ergo deficiente Ecclesia, & conuentu authoritate superioris constituto, noo datur collegium, vt ait Glossa *in cap. statutis, de electione in* 6. *verbo collegiata*, quæ conditiones, etiam requiruntur ex iure nostro 2. *part. nostrarum constitutionum cap.*1. *num* vt *suprà* diximus. Quod verum est, etsi dentur 35 fratres cum præsidente de consensu generalis, & definitorij, vt in simili casu decidit sacra Rota ex multis textibus, & Doctoribus, in quadam decisione

fione, qoam tefert Tamb. to.3. *in decisionibus decisione* 11 2. vbi sacra Rota iudicauit quandam com-
35 munitatem cum suo Abbate positam à generali cum suo definitorio, veluti personas singulares, eo quod talis domus, & conuentus non fuit fundatus iuxta certam constitutionem Pauli V. in qua disponebatur, quod in tali domo, vel conuentu non esset cõ munitas, sed quod solum ibi esset quidam religiosus pro illius conseruatione, & ad procurandum redditus ipsius domus, donec poneretur in illa certus numerus religiosorum, & redditus competentes pro istis religiosis, qood decretum cum in omnibus non obseruaretur, iudicauit Rota quod religiosi illic positi à generali cum suo abbate, non constituere collegium, & quod Prælatus positus à generali non erat verus Prælatus, sed quod omnes erant personæ singulares, ex quo casu sic arguo ad nostrum casum.

36 Sicut Pontifex præcepit, quod in eo Conuentu non poneretur communitas religiosa, sed quod solum ibi esset vnus religiosus ad curandum de dicta domo, & de eius redditibus, sic nostra constitutio à *p.cap.1.n.4.* præcipit, quod non ponatur communitas in nullo cõuentu de nouo fundato, vsquequo habeat Ecclesiam, & clausuram competentem; sed quod solum illic sint duo, vel tres religiosi ad dirigendum opus; sed sic est, quod Rota iudicauit illos religiosos, quos generalis præcepit cum suo definitoriu viuere in illa domo conuentualiter, tanquam personas singulares, nullum constituentes collegium, nec dignitatem, eo solum, quia generalis, & definitorium non posuit dictam communitatem iuxta constitutionem Pontificis sui superioris, absque illius dispensatione; ergo eom nostrum definitorium non etiã obseruauerit formam nostræ constitutionis sui superioris in eligendo Prælato, & constituendo communitatem, antequam esset ędificium, vel domus cum Ecclesia, & clausura competenti, & hoc sine dispensatione legis, cui definitorium est inferius, & tenebatur eam obseruare, euidenter sequitur, quod sicut Rota iudicauit illos religiosos cum suo abbate, tanquam personas singulares, nullum constituentes collegium, nec dignitatem, eo quod tale collegium fuit institutum contra ordinem superioris, sic nos debemus iudicare
37 tales fratres designatos ad Conuentum Angolæ cum suo priore, tanquam personas singulares, nullum constituentes collegium, dum non haberint domum cum Ecclesia, & clausura competenti, eo quod talis Prælatus, & collegium fuit institutum absque, & contra superioris voluntatem, non enim apparet maior ratio.

38 Confirmatur tandem 6. Quia si de facto destructus fuerit hic Conuentus Matriti authoritate superioris, sine spe reædificationis, statim Prælatus illius desinit esse Prior, & Conuentus desinit esse collegium, vt cum multis resoluit Tambur. *to.3. de iure abbatũ, d.5.q.9.* Ergo dignitas, & prælatia dicit ordinẽ essentialem ad conuentũ, siquidem illo defi-
39 ciẽte, omnino desinit esse prælatus; ergo eũ hic taliter deficiat cõuentus, quod nec fuit, nec est, & potest nõ esse, non potest iã dari verus illius prælatus.

40 Nec obstat si dicant, quod si quidam conuentus destructus fuerit ex casu fatali, & contingenti, absque superioris voluntate, nec ob id prior talis Cõuentus desinit esse verus prælatus; ergo etiamsi nõ detur conuentus, non ob id desinet quidã esse prælatus; Non obstat inquam. Respondetur nãque cum Tãbur. *d.5.q.9. to.1.* Quod id ideo est, quia quamuis destructus fuerit cõuentus, locus vbi fuit cõuentus adhuc permanet, & extat, quasi anima sine corpore, hoc est, sine cõuentu materiali, & hoc sufficit, vt perseueret dignitas prælati, quæ dicit ordinem ad illud territorium, vbi fuit cõstructus cõuentus, super quem prælatus habet ius in re, quod non datur in casu præsenti, siquidem nos, non solum non habemus conuentum in Angola, sed nec locum destinatum, vel territorium ad illum, in quo aliquãdo habuissemus ius in re, & dominium, quod erat necessarium, nõ solum vt esset in re, sed etiam ad se intitulandum prælatum, vt probatur ex his, quæ ait Lez. *to.1.cap.18.n.98.* vbi ex eo probat, quod possint dari in sua cõgregatione prælati titulares, quia antiquitùs habuerũt verum, & reale ius, & dominium, & iurisdictionem in illis locis, vnde intitulantur prælati; sed sic est, qood nec hic noster nouus prælatus, nec etiam religio, vnquam habuit, nec habet, verum, & reale ius, & dominium in aliquo loco, aut parte Angolæ; ergo dum illud non habuerit, nec est, nec post dici prælatus.

41 Nec obstat id, quod potest dici de Episcopis titularibus, qui nec habent administrationem, aut locum, & tamen vocantur, & sunt veri Episcopi, & dignitates; ergo videtur, quod idem potest dici de hoc prælato, qui quamuis non habeat domum, vel conuẽtum, aut territorium, adhuc poterit dici, & esse prælatus.

42 Respondetur namque, quod Episcopi titulares aliquando habuerunt Ecclesias in illis locis vnde denominantur Episcopi, quæ fuerũt ab infidelibus dirutæ, & cũ iam habuissent in re in illis ciuitatibus ius, sunt veri Episcopi, & prælati illarũ vt optime probat Grat. *in disceptationibus forensibus, c.195. tom.1.n.68.*

43 Secundo Respondetur quod dato, quod tales Episcopi non habuerint aliquando, nec de facto habeant aliquem locum, vel territorium, adhoc dici possunt, & sunt vere, & realiter Episcopi, quia quamuis non habeant locum, vel illum renunciassent, retinẽt ordinẽ, honorem, & dignitatẽ Episcopalem, vt notauit Grat. *suprà, n.60.* quod non datur in nostro priori Aogolæ, cuius dignitas solum consistit in administratione, & iurisdictione, quæ absque territorio non potest exerceri, vt ibi late probat Gratian. ergo optime sequitur,
44 quod quamuis hic prælatus acceptasset talem prælatiam, vel non fuisset necessaria illius acceptatio, non ob id manebat prior Angolæ, siquidem nec est talis prælatia, nec dari potest, vsquequo fundetur cõuentus cum ecclesia, & quo vsque accipiant illius possessionem, vt manet probatum. Quapropter an potuerit talis eligi prælatus, ipsi electores videtint, solum dico, quod cum adhuc tunc esset dubia fundatio talis conuentus in Angola, non erat possibilis electio conditionalis in casu, quo extitisset conuentus, vnde intelligo, saluo meliori iudicio, quod hæc electio huius prioris facta à nostris prælatis solum fuit quædam designatio præsidentis ad illam missionem, & non electio canonica, vel ad summum fuit electio prioris in habitu, & non in actu, de qoo nnoe oon disputo, hanc enim illi gratis concedo.

RESPONSIO AVTHORIS TERTIO QVÆSITO,

An in casu, quo non acceptauerit, vt de facto non acceptauit, an vacauerit ipso iure rectoratus, & prælatia vbi antea ipse erat rector, & Prælatus per solam electionem prioratus Angolæ?

45 Respondi negatiue. Et ratio est: Quia caso dato, quod dictus prioratus Angolæ esset vera prælatia, eo ipso quod ille eam nõ acceptauit, & cõfirmatio

ex quocunque casu non habuit effectum, non vacauit prælatura, vbi ipse antea erat Prælatus. Ita expresse Samuel. *de electione, tr.1.d.7. contr.4.n.22.* & de hoc datur stat utum apud Dominicanos, quod refert idē Samuel. *ibi*, quod statutum loquitur in casibus vigentioribus, scilicet quando vnus fuit absolutus ab officio, vt esset electus in alio officio; nam si ex quacunque causa confirmatio secundi officij non sortita est effectum, remanet talis prælatus in prælatia, in qua antea erat, quod non accidit in nostro casu, siquidem dictus Rector non fuit absolutus à primo officio, sed solum in alio electus, imo electores noluerunt eius acceptare renunciationem, vsque quo scirent, an ille vellet acceptare, vel non dictum prioratum Angolæ, in quo de nouo illum eligebant.

46 Deinde probatur alia ratione. Nam vt ait Tambur. *de iure Abba. tō.1.d.5.q.24.n.2.* Tunc prima prælatia vacat, quando aliquis præficitur alteri dignitati, & dignitatem acceptat, iuxta *canonē clericus, & can. seq. can. vnū Abbatē 21.q.1.* [& loquitur de Prælatis regularibus;] Ergo si solum vacat prima Prælatia per acceptationem secundæ, sequitur euidenter, quod si talis Rector non acceptauit secundā prælatiam Angolæ, etiamsi ad illam fuisset electus, & confirmatus, non vacauit ipso iure prælatia, vbi antea erat rector.

47 Confirmatur primo. Quia beneficium, vel dignitas non vacat per solam collationem, imo nec per acceptationem alterius beneficij, sed requiritur pacifica possessio, vt patet *ex cap. de multa de præbendis*, & *ex cap. licet Episcopus de præbendis in 6.* & docet cum Glossa, & aliis Fragoso, *2.p lib.2.d.9.§.2.n.53.* & 54 Tamburin. *d.5. de iure Abbatum, to.1.q.5.n.2.* quod verum est, etsi per prouisum stet, quod possessionem, & ius in re non consequatur, vt docet Garcia, *de beneficiis p.11.c.5.n.101.* Ergo cum hic Rector non solum non acceptasset talem prælatiam Angolæ, sed nec illius potuisset accipere possessionem, eum de facto conuentos re ipsa non existeret, vel locus illius, sequitur quod dum possessionem illius non acciperet, non vacabat illius prima Prælatia.

48 Et quod hoc sit intelligendum, non solum in dignitatibus, & beneficiis sæcularibus, sed etiam in regularibus, docet cum multis Fragos. *p.2 lib.2.d.9.§.2.n.52.* cui addo, quod eodem modo philosophandum est in prouincialatibus, & prioratibus, & aliis officiis regularibus, & sæcularibus, vt docet Suar. *to.4. de religione tr.8 lib.2.cap.3.n.14.* Peirinis, *de prælato, q.2.c.5. §.3.n.47.* Lezana, *verbo beneficium, n.47.* Ergo cum cætera beneficia regularia, & sæcularia non vacent solum per electionem, & collationem illorum, sed tantum per pacificam possessionem aliorum, sic etiam prioratus, & aliæ prælatiæ Regulares.

49 Nec obstat, quod dicant, quod quamuis hoc ita sit de iure communi, attamen ex stylo Curiæ Romanæ beneficia promoti ad alteram dignitatem statim dicuntur vacare, à quo stylo nullatenus est recedendū, vt cum aliis notauit Mand. *reg.2.q.4.n.4.* & Rota, *Diuersarum decisionum decis. 33 p 1.n.1.* Ergo quamuis iste rector non accepisset possessionem prioratus Angolæ, sufficit illius promotio, & cōfirmatio in alia dignitate, vt dicatur, quod prima prælatia, vbi antea 50 erat rector, vacauerit. Non obstat inquam. Respondetur namque cum Stephano Grat. *tom.2.cap.296.n.10. disceptationum forensium*, quod hic stylus Curiæ Romanæ inualuit, quia promoti in Episcopos non denegant, sed consentiunt, vnde Papa præsumit illum velle promoueri, propter quam præsumptionem confert beneficia; sed si dissensus adesset, stylus curiæ nihil operatur, vt declarat Cald. *consil.1. ad finē versic. non obstat de transl. Episcoporum*, sequitur Dec. *in cap cum in cūctis 7.§. cum vero 23. ad finē, versiculo stylus tamen de elect.* Barbat *de præstam. Card in fin. colum. vlt. ante medium, n.14 in fine versu, vel ideo iste stylus, to.3.p.2.fol.85.* Hucvsque Gratianus; sed sic est quod in nostro casu non poterat cum fundamento præsumi, quod dictus rector vellet relinquere quādam dignitatem meliorem ad acceptandum aliam inferiorem, & dato quod tale quid præsumeretur, eo quod ipse postulabat licentiam ad eundum ad Angolam & ad hunc finem dictam Prælatiam renunciabat, de facto tamen consensus, & acceptatio defuerūt ex parte electi; ergo stylus curiæ nihil operatus fuit & talis rectoratus, etiā secundum stylum curiæ adhuc non vacauit per solam electionem, & confirmationē alterius prælatiæ, sed requirebatur ad vacandum, quod saltem ex parte electi daretur acceptatio, hac enim fictione iuris sufficit ad possessionem, acceptatio enim instrumenti, vel traditio alicuius tituli, fictione iuris, est vera possessio, vt notauit Lessius, *lib.2.c 3 dub.11.n.2.* Lug. *de iust. d.2. n. 63.* Sed sic est, quod in nostro casu omnia hæc defuerunt, siquidem prædictus rector ih nihilo consensit, nec acceptauit; ergo euidenter sequitur, quod sua rectoria non vacauit.

51 Confirmatur 2. quia quamuis hæc duo beneficia fuissent incompatibilia, adhuc probabile est per adoptionem vnius, non vacare alterum, vt docet expresse Nauarr. *consilio 13. de præbendis lib. 3. consiliorum, n.6.* quem refert Bordonus, *to.1. resol.26. n.12.* quam opinionem Nauarri, etiamsi eam non se- 52 quat, nemo potest negare illam esse probabilem, & maxime confirmat casum præsentem, siquidem ad illum extenditur, vt aduertit Bordonus *loco citato*, siquidem cum in dicto casu non daretur acceptatio, nec possessio, non solum realis, sed nec intentionalis, & quamois hæc omnia darentur, non sufficiebant in opinione Nauarri, vt ipso iure vacaret tale beneficium, & prælatia, sequitur euidēter, quod talis rectoratus non vacauit, & dictus rector adhuc est verus rector, & Prælatus.

53 Confirmatur 3. quia dato quod talia prælatia vacaret per electionem, vel adoptionem alterius prælaturæ, hoc debet intelligi, quando prælatia, quæ de nouo consequitur, est beneficium curatum, non solum in habitu, sed etiam in actu, siquidem beneficium curatum in habitu tantum; non est incom- 54 patibile cum alio beneficio curato in actu, vt docet cum Glossa communiter recepta, & cum Panormitano Nauar. *lib.1 consiliorum consil.3.n.1.* Sed sic est, quod hæc prælatia Angolæ ad quam iste rector fuit 55 electus, & promotus, ad summum solum est prælatia in habitu, & nō in actu, vt manet probatum; ergo talis rector simul poterat habere istas duas præ- 56 latias, ad minus dū secūda ad actū nō reduceretur.

57 Confirm. 4. quia casu dato, quod per solā electionem ad aliquā dignitatem vacasset prima prælatia, hoc intelligēdum est, de dignitate vera, & sine litigio, & non de dignitate litigiosa, vt cum multis aduertit Garc. *de benef p.11.c.5.n.100.* Rota, & alij, quna refert & sequitur Tambur. *to.1. de iure Abbatū, d.5.q.25 n.2.* Sed sic est, quod adhuc est sub lite, an hæc prælatia Angolæ sit vera prælatia, imo pro 58 certo habeo, quod talis non est; ergo clarum manet, quod per solam electionem, & confirmationem ad talem prælatiam, non vacauit prælatia, quam antea prædictus pater habebat.

Et in hoc sensu videtur mihi intelligendum esse Bordonum, *tomo 1. resolu 16. numero 12.* vbi dicit, quod per electionem ad secundum officium statim ipso iure electus sit priuatus priori officio, personatu,

personatu, vel dignitate, hoc est, quod per electionem acceptatam cum possessione, saltem intentionali, sine litigio, vel controuersia vnius beneficij, vacat aliud, vt constat ex verbis, quæ idem Bordonus statim addit in eodem, *n.12.* deductis ex extrauaganti execrabilis. *Decernendo vt per acceptationem posterioris ipso iure vacet Prior.* Quod idem ait Tamburin. *to. 1. de iure Abbatum, d. 5. q. 25. n. 1. & 2.* Vera enim adeptio beneficij non datur, nisi per pacificam possessionem, absque controuersia, vt bene cum Garcia, & aliis notauit Tamburin. *ibi, n. 2.*

Ex quibus omnibus concludo, & dico; quod talis rector optime fecit non acceptando talem prælatiam Angolæ, si quidem de facto non extabat, nec poterat dari antequam Conuentus construeretur, nec dato quod talis prælatia fuisset possibilis, & de facto daretur, eo ipso quod ipse eam non acceptauit, non exiuit illius prælatus, nec vacauit ipso iure rectoratus, vbi ille erat rector, per solam electionem, & confirmationem secundæ Prælatiæ, ob rationes dictas. quæ omnia non solum reputo probabilia, sed tanquam certa habeo, & sine controuersia, nisi forte fuerit affectata, quia non inueni Authorem, vel textum, qui contrarium diceret in casu præsenti, imo quos vidi sunt in confirmationem doctrinæ huius Consulti, & Bordon. & Tamburinus, qui videntur parti contrariæ fauere, ipsi se statim explicant in fauorem nostræ responsionis, vt *suprà* vidimus ex ipsorum verbis, quæ absque violentia aliter intelligi non possunt; & dato quod illi partem contrariam defendant, alij quos supra retulimus defendunt nostram sententiam, qua propter dico, quod dictus rector licite potest permanere in suo rectoratu, & tenetur in illo residere, dũ illum non renunciauerit, & superiores acceptauerint renunciationem, siquidem est, & semper fuit verus, & legitimus rector, & ita factum fuit, & hæc saluo meliori iudicio.

CONSVLTVM CXIV.

De quodam Religioso dubitante de suo Baptismo, an possit iterum sub conditione baptizari?

SVMMARIVM.

1 *Ponitur casus, seu factum.*
2 *Religiosus cui nec ex libro baptismi, nec ex alia persona constat an sit baptizatus, & si constet illi fuisse imposita sacra olea, potest iterum sub conditione baptizari.*
3 *Probatur ex variis textibus.*
4 *Ponitur obiectio in contrarium, & soluitur.*
5 *Liber in quo pater solebat scribere diem, in qua eius filij nati sunt, facit integram fidem.*
6 *Non est consuetudo in Lusitania baptizare solemniter sine impositione oleorum.*
7 *Datur consuetudo spectandi ante baptismum solemnem saltem per octo dies.*
8 *Certitudine saltem morali constare debet de baptismo alicuius, vt non iteretur.*
9 *Certitudo moralis est, quæ prudenti non sinit prudenter formidare.*
10 *Hic baptismus sinit prudenter formidare, quia non constat de baptizante.*
11 *Vt quis rebaptizetur sub conditione non requiritur dubium probabile de baptismo, nec dubium negatiuum.*
12 *Sufficit, quod detur suspicio, vel formido de probabilitate baptismi.*
13 *Si iste Religiosus non iterum baptizatur sub conditione, exponitur grauissimo periculo damnationis.*
14 *Necessitas veri baptismi, & dubium morale antecedentis facit licitũ baptismum conditionalẽ.*
15 *Quædam mulier, cui constabat fuisse baptizatam eo solum, quia scrupulis magnis agitabatur, quod non erat baptizata, iterum sub conditione fuit baptizata.*
16 *Illi scrupuli, & dubia, arguebant aliquale dubium, & suspicionẽ de valore baptismi suscepti.*
17 *Illæ anxietates cordis iudicatæ fuerunt à doctoribus pro inspirationibus Spiritus sancti.*
18 *Eosdem scrupulos, & anxietates, & dubia habet iste religiosus.*
19 *In casibus occurrentibus, dum peccatum non interueniat, semper inclinandum est in fauorem animarum.*
20 *Qui aliquem vere baptizatum rebaptizat manet irregularis.*
21 *Si rebaptizet sub conditione vere baptizatum non incurrit irregularitatem.*
22 *Qui alium vere baptizatum rebaptizat cum conditione peccat mortaliter.*
23 *Quoties dubium est de valore baptismi ex quocunque capite oriatur, debet quispiam rebaptizari sub conditione.*
24 *Qui fuit domi baptizatus, à quacunque persona fuisset baptizatus, iterum potest baptizari sub conditione.*
25 *Iudicium alicuius viri docti aliquid exacte examinantis facit opinionem probabilem.*
26 *Ad tollendam dubitationem, quod aliquis sit baptizatus, opus est testificatione vnius saltem testis fide digni affirmantis de visu.*
27 *Ponitur argumentum in contrarium, & soluitur.*
28 *Liber baptizatorum non facit plenam probationem, si in eo aliquis error inueniatur.*
29 *In libro baptizatorum, in quo est iste religiosus plures errores inueniuntur.*
30 *Quisque in administratione Sacramentorum tenetur sequi tutiorem partem.*
31 *Baptizandus est quidam adultus de quo dubitatur, an sit mortuus, si vnus testis etiam paganus dicat baptismum petiisse.*
32 *Ponitur argumentum in contrarium, & soluitur.*
33 *Idem dubium quod datur circa baptismum, datur circa chrisma, & ordines susceptos.*
34 *Dubium quod sufficit ad repetendum baptismum sub conditione sufficit ad iterum recipiendum chrisma, & ordines etiam sacros.*

CASVS, SIVE FACTI SPECIES.

Vidam religiosus cum præciperet sibi afferri testimonium suæ ætatis ex libro baptizatorum Ecclesiæ vbi fuerat baptizatus fonte in libro baptizatorum inuenta fuit hæc adnotatio., certifico ego, F. Vicarius talis Ecclesiæ, quod ego baptizaui, dico, quod ego posui oleum baptizatorum, F, filio F, fuerunt illius patrini. F, & F, hodie 8. Augusti, &c. & non inuenitur alia declaratio, vel nota in dicto libro. Perrexit ergo statim iste religiosus ad patriam suam, & inquisiuit à patre suo, & matre, an fuisset domi baptizatus; & quis illum baptizauit, & nec eius pater, nec mater, nec obstetrix, qui omnes adhuc viuebant, ne- 1

sciunt an fuerit domi, vel in Ecclesia Baptizatus, imo omnes dicunt, quòd eis videtur, quod fuerit baptizatus in Ecclesia, sed nec de hoc sciunt reddere rationem, nec recordantur quis illum baptizauerit, vel an baptismus domi fuerit, vel in Ecclesia, nec inuenitur persona in dicto oppido, quæ de hoc recordetur, & patrini, & Vicarius Ecclesiæ, qui dictam notam posuit in libro mortui sunt, quapropter iste Religiosus positus est in tali conflictu, & dubio sui baptismi, vt in quadam infirmitate, quam habuit, cum delirasset, nullam aliam rem dicebat nisi, quod ei daretur baptismus, quia non erat baptizatus, & cum illi post infirmitatem homines docti dicerent sæpe sæpius, quod animo quiesceret, quia certo erat baptizatus, nunquam ab eo poterunt id consequi, sed perpetua anxietate versabatur, & nec quiescit, & semper illi conscientia clamat, vt recipiat baptismum, quia non est baptizatus, quibus suppositis,

Quæsitum fuit à me, an ex eo quod nulla sit persona, quæ asserat, an iste Religiosus sit baptizatus, an non, & ex eo, quod non constat ex libro baptizatorum, quod fuerit baptizatus, sed solum quod illi fuerint olea imposita, & supposita anxiete & dubio, & afflictione, quam iste patitur Religiosus, possit talis religiosus iterum sub conditione baptizari, & iterum sub conditione accipere omnes ordines, etiam sacros, siquidem de facto iam erat Sacerdos.

RESPONSIO AVTHORIS.

2 Respondi, quod potest iterum sub conditione baptizari. Probatur 1. *ex cap. Placuit de consecrat dist.* 4. vbi dicitur. *Quoties non inueniuntur certissimi testes, qui eos baptizatos esse sine dubita-* 3 *tione testentur, neque ipsi sunt per ætatem idonei de traditis sibi Sacramentis respondere, absque vllo scrupulo rebaptizandos esse, ne ista trepidatio eos faciat Sacramentorum purgatione priuari. Et idem decernitur cap. cum itaque de consecratione dist. 4 in cap. si nulla ibi.* Si nulla extent indicia inter propinquos, aut familiares, nulla inter clericos, aut vicinos, quibus hi de quibus quæritur, an baptizatos fuisse doceantur, agendum est, vt renascantur, ne manifeste pereant, in quibus quando non ostenditur gestum, ratio nõ sinit, vt videatur iteratum. *Et in sexta Synodo can.* 84. *dicitur.* Quoties non inuenientur firmi testes, qui illos absque vlla dubitatione baptizatos esse dicant, nec ipsi propter ætatem de tradito mysterio apte respondere possint, debere baptizari. Sed sic est, quod non datur aliquis testis, qui firmiter, & sine dubio testificet, & dicat, an iste Religiosus fuerit baptizatus, nec constat ex libro baptizatorum, quod fuerit baptizatus, sed solum ex illo constat, quod olea sacra illi imposita fuere, nec inter parentes illius, clericos, aut vicinos loci est memoria talis baptismi, nec est aliquis, qui dicat, an fuerit baptizatus in Ecclesia, vel domi; ergo talis religiosus iuxta prædictos textus, debet iterum baptizari sub conditione, ne forte pereat non baptizatus.

4 Nec obstat si dicant, constare ex parochi testimonio, quod dicto Religioso imposuerit sacra olea, & cum parochus esset homo pius, & prudens, & Vicarius ipsius Ecclesiæ, videtur certum, quod debebat examinare, an talis puer fuisset domi baptizatus, an non, siquidem certum est, quod non ponendum erat oleum sacrum cuidam pagano, aut cathecumeno, qui nec domi, nec in Ecclesia fuisset baptizatus. Non obstat inquam: Respondetur namque quod ex hoc argumento solum infertur, quod parochus fecerit dictam diligentiam, & quod examinauerit personam, quæ illum domi baptizauit, an fecerit illa, quæ disponit Ecclesia in administratione priuata huius Sacramenti, non tamen infertur, quod ille dictum puerum baptizauerit; sed sic est, quod cum solo hoc examine, & diligentia parochi, potest dari dubium prudens talis baptismi; ergo iterum potest talis religiosus sub conditione baptizari.

Minor patet, quia dantur grauissimi Doctores, qui dicunt, quod puer domi baptizatus in casu necessitatis, etiamsi parochus per examen inueniat, quod obstetrix, vel persona, quæ illum baptizauit, est prudens, & docta, & optime scit formam, & testificatur, & iurat quod verè, & rite baptizauit, adhuc dicunt dicti D.D. quod sic baptizatus potest iterum baptizari sub conditione, siquidem in illo conflictu sæpe sæpius baptizans turbatur, etiamsi optime sciat formã, & ea quæ debet efficere, quod sufficit ad formandum dubium prudens talis baptismi, vt docet cum Bart. Syluio, Molano, Leand. *de sacramentis, tr.* 2 *d.* 3. *q.* 45. Quintanadu. *tract.* 1. *sing.* 5. *n.* 2 Ergo cum ex hoc libro baptizatorum solum colligatur, quod talis parochus fecit examẽ, an baptismus priuatus domi præcesserit, & non constet an factum fuerit examen, an talis baptismus fuerit solemnis in Ecclesia, inferatur, quod non fuerit solemnis, siquidem est cõtra statum Ecclesiarum huius Lusitaniæ Regni, imo & totius Ecclesiæ, baptizare pueros absque oleorum impositione; immediate post baptismum, sequitur quod positus talis religiosus in hoc dubio, optime potest iterum sub conditione baptizari, non obstante dicto parochi testimonio de oleorum impositione.

Confirmatur hoc. Quia iste puer natus fuit die tertia Augusti, vt constat ex libro eius patris, in quo solebat scribere diem, in qua eius filij nascebantur, qui liber facit integram fidem, etiam contra tertium, vt cum Saliceto, Bart. Baldo, Alexandr. Masc. & aliis docet Quintanadu. *tract.* 1. *singul.* 12. *n.* 4. & olea prædicto puero fuere imposita die 8. eiusdem Augusti, vt cõstat ex libro baptizatorum; 5 ergo necessario sequitur, quod non præcessit baptismus solemnis in Ecclesia impositioni oleorum, siquidem in quinque diebus, qui interfuere inter pueri natiuitatem, & impositionem oleorum, non est credibile, quod duabus vicibus ad Eccle- 6 siam asportaretur, nec est consuetudo baptizare absque oleorum impositione.

Nec potest dici, quod defuerint olea, siquidem in mense augusti, iam omnes Ecclesiæ habent olea eiusdem anni, & antiqua semper reseruantur, dum non veniũt noua. Tum quia si olea defuissent non adeo festinãter puer baptizaretur, sed expectaretur adminus per 8. dies, vt olea sacra venirẽt, præcipue cum omnes pueri, etiã si dentur olea, expectẽt sine baptismo per spatium 8. dierum vt est consuetudo totius huius regni, ex quibus omnibus euidenter sequitur, quod puer iste non fuit baptizatus solemniter, sed domi per obstetricem, vel aliam personam priuatam; sed sic est, quod si domi fuit baptizatus in casu necessitatis, datur dubium prudens de tali baptismo; ergo sic baptizatus potest iterum sub conditione baptizari, vt tenent prædicti Doctores; ergo talis religiosus habet fundamentum sufficiens, & valde prudens ad dubitandum de suo baptismo, & ad illum iterum sub conditione suscipiendum.

Secundo

Secundo probatur ratione. Quia ex communi Theologorum consensu, certitudine saltem morali debet constare de baptismo alicuius, vt non iteretur, vt docet cum communi Doctorum Quintanadu *tract. 1. singulari 1. n. 7.* Atqui huic religioso non potest constare certitudine morali, quod sit baptizatus; ergo potest iterum sub conditione baptizari. Maior est certa, minor probatur quia certitudo moralis est, quæ prudenti non sinit prudenter formidare, vt patet ex *l. 2. §. idem ff de aqua pluuia.* & cum Aristotele, *1. & 2. Ethic.* & D. Thoma docet Quintanadu. *suprà, n. 7.* Atqui hic baptismus sinit prudenti prudenter formidare, siquidē non constat de baptizante, etsi domi fuerit ministratus, poterat ex aliqua turbatione, vel accelaratione non dici tota forma, vel eo modo, quo debebat proferri, & si fuit in Ecclesia, debebant dari testes, qui de tali baptismo sine dubio testificarent; ergo talis religiosus cum dentur hæc dubia, potest iterum sub conditione baptizari.

Tertio probatur, quia vt quidam homo rebaptizetur sub conditione non est necesse quod detur dubium probabile, nec etiam est necesse, quod detur dubium negatiuum, hoc est, quod maneat homo indecisus pro vtraque parte in æquilibrio, sed sufficit quædam suspicio, vel formido de probabilitate sui baptismi; vt probat Lugo, *in consiliis lib. 1. dub. 1. n. 12.* Atqui iste Religiosus habet magnam, & rationabilem formidinem, & suspicionem, & timorem sui baptismi, siquidem ignorat, an domi fuerit baptizatus, ab aliqua persona ignorante, quæ nesciret formam baptismi, vel etiamsi illam sciret, an ob celeritatem in aliquo defecisset, ita vt illi fuissent olea sacra imposita absque eo, quod præcessetit verus, sed solus putatiuus baptismus; ergo debet iterum baptizari.

Quarto probatur quod si iste religiosus iterum sub conditione non baptizatur grauissimo se exponit periculo damnationis, siquidem non potest valide aliud recipere sacramentum; ergo ne se exponat huic periculo, poterit sub conditione baptizari. Patet consequentia quia hic baptismus conditionalis, nō solum illum facit licitum, sed omnino necessarium, necessitas maxima veri baptismi, & dubium morale antecedentis; sed sic est, quod in hoc casu datur dubium morale, siquidem iste religiosus non potest assentire quod vere sit baptizatus, nec habet fundamentum probabile, & certum moraliter, ex quo inferat dictum baptismum, nec cum quo quiescat, quod sufficit ad formandum dubium morale; vt cum D. Thoma, Durand. Corduba, Nauar. Vasquio, & aliis multis docet Quintanadu. *tract. 1. singulari 1. n. 73.* ergo iste religiosus in hoc dubio morali optime potest sub conditione baptizari.

Quinto probatur quia vt refert Quintanadueñas *suprà singulari 8.* quædam mulier cum ex libro baptizatorum constaret, quod fuerit baptizata, & aqua eò solum, quia scrupulis magnis agitabatur, & dubiis interioribus, quod non erat baptizata, multi Doctti eam fuere sententiam, quod iterum sub conditione baptizaretur, vt de facto baptizata fuit; & idem accidit cuidam Patri Societatis Iesu, vt testatur ipse Quintanadueñas, *ibi, n. 2.* Et ratio fuit, quia illi scrupuli, & dubia, & cordis anxietates, arguebant aliquale dubium, & suspicionem de valore baptismi suscepti, quod prædicti Doctores iudicarunt pro sufficienti causa ad iterandum baptismum sub conditione, quia illæ anxietates cordis videbatur inspirationes Spiritus sancti; sed sic est, quod easdem anxietates cordis, dubium, suspicionem, & timorem habet hic religiosus, & habet multo maius fundamentum ad illud habendum, siquidem non constat de baptizante, nec an sit baptizatus, vt constabat illi mulieri, & patri societatis, sed solum constat illi fuisse olea imposita, cum quo potest esse dubium de baptismo, vt *suprà* diximus; ergo cum multo maiori fundamento potest hic religiosus iterum sub conditione baptizari.

Sexto probatur. Quia in casibus occurrentibus, dum peccatum non interueniat, semper inclinandum est in fauorem animarum, & præcipue in illis rebus, quæ ad baptismum conducunt, vtpote ad salutem ita necessarium, vt docet Vasq. *tom. 4. q. 66. disp. 22 sect. 8.* Suar. *hic d. 22. art. 9.* Zambrau. *dub. 1 de baptismo cap. 1. n. 10.* Laiman. *lib. 5. tract. 2. cap. 4.* Atqui si hic baptismus sub conditione iteretur, non incurritur irregularitas, nec datur peccatum mortale; ergo cum eius iteratio sit in fauorem animæ, conuenit vt iterum iteretur. Minor quoad primam partem, hoc est, quod non incurratur irregularitas probatur, quia hæc solum incurritur, quando quis rebaptizat absque conditione illum, qui vere est baptizatus, non vero quando rebaptizat eum, qui est baptizatus sub conditione, si non est baptizatus, siquidem hoc non est vere rebaptizare, vt cum Soto, Henr. Valent. Nauarr. & aliis docet Quintanadu. *tr. 1. singular 8. n. 5.* Et quod nō committatur peccatum mortale, etiam probatur, quia hoc solum committitur, quādo vnus rebaptizatur, etiam sub conditione, cum alias sit certus de suo baptismo, & non est dubium, suspicio, aut scrupulus prudens de valore baptismi, vt cum Nau. Sot. Valent. Villalob. Suar. docet Quintanad. *supr. n. 7.* sed hic est, quod iste religiosus habet dubium, suspicionem, timorem, & scrupulum prudētem huius baptismi, ergo suscipiendo iterum baptismum sub conditione, nec incurrit irregularitatem, nec peccat mortaliter, & multo minus, qui cum sub conditione baptizat.

Septimo probatur. Quia vt docet Ioann. Sanc. *in selectis d. 4. n. 44.* vt quidam rebaptizandus sub conditione, quoties de baptismo dubiū est, ex quocumq; capite oriatur dubitatio, cum ratione dubij licitè fiant, quæ aliàs non fierent, & vndequaque oriatur ambiguitas; atqui hic datur dubium, & ambiguitas orta ex libro baptizatorū, ex quo non cōstat, quod talis religiosus fuisset baptizatus, nec datur persona, quæ recordetur, vel dicat illum fuisse baptizatum, nec eius pater, vel mater, vel obstetrix sciunt, vel recordantur, an ille fuerit baptizatus; ergo positus in hoc dubio, & perplexitate, optimè potest iterum sub conditione baptizari.

Octauo probatur, quia est opinio grauissimorū Doctorum, quod qui fuit baptizatus domi à quacumque persona fuisset baptizatus, iterum potest sub conditione baptizari, quia de ordinario, cum celeritate in illo conflictu non fit baptismus rite, vt debet, vt cum Silu. Molano, docet Leander, *de sacramentis tom. 1. tr. 2. d. 3. q. 54.* Quintanad. *tr. 1. sing. 5. n. 2. & 13.* sed sic est, quod ex libro baptizatorum infertur, quod hic religiosus fuit domi baptizatus vt supra probauimus; ergo si talis religiosus fuit domi baptizatus, optimè potest iterum sub conditione baptizari, iuxta hanc opinionem; ergo cum nō possit sciri, an fuerit domi baptizatus, nec à quo fuerit baptizatus, nec detur persona, quę de hoc vllum habeat notitiā, multo maius dubiū datur, & multo magis potest iterū sub cōditione baptizari.

Nono probatur. Quia iudicium vnius tantum modi viri docti aliquid exacte examinantis opi-

nionem efficit probabilem, vt ex pluribus Doctoribus probat Sanch. *lib. 1. summ. c. 9. n. 7.* ergo à fortiori dubiũ prudens efficiet, vt ait Quintanadueñas *tract. 1. singul 9. n. 9.* Atqui multi viri docti, quibus hic casus fuit propositus, & qui illum exactè examinarunt, omnes iudicarunt, hic dari dubium prudens huius Baptismi; ergo si iudicium vnius viri docti solius sufficit ad faciendam opinionem probabilem, aut saltem ad faciendum dubium prudens, quod sufficit ad iterandum sub conditione baptismum, iudicium hoc tot virorum doctissimorum sufficient erit ad faciendum hoc dubium prudens, & ad hoc vt iste religiosus iterum sub conditione baptizetur.

26 Decimo probatur: Quia ad tollendam dubitationẽ, quod aliquis sit baptizatus opus est testificatione vnius saltem testis fide digni affirmãtis de visu, vt cum Ledesm. Dian. & aliis docet Ausonius, *verb. Baptismi subiectum. n. 35.* Sed sic est, quod in hoc casu non datur vllus testis fide dignus, qui testificet de visu; ergo non potest dubium auferri, an iste Religiosus fuerit, an non baptizatus. Probatur minor, quia solum inuenitur in libro baptizatorum, quod Parochus posuit olea huic puero; sed hic testis non testificat de visu baptismi, & dato quod testificaret, iam talis testis est mortuus, nec datur testis, qui vidisset facere hanc notam in libro baptizatorum, quod est necessarium, vt credatur scripturæ particulari, etiamsi sit subscripta ab aliquo, & recognita à personis fide dignis, vt docet cum Castro, Socino, Thusc. Quintanad. *tr. 1. singul. 9. n. 14.* ergo cum nec Parochus testificet de visu baptismi, nec detur aliquis, qui viderit facere talem notationem in libro baptizatorum, non potest dubium auferri, an iste religiosus sit baptizatus; ergo in hoc dubio, & conflictu optimè potest iterum sub conditione baptizari.

27 Nec obstat, quod liber baptizatorum faciat plenam probationem, siquidem Parochus conscribens in his libris est testis omni exceptione maior, imò notarius publicus, vt cum Sociua, Thusco, & aliis docet Quintanad. *tr. 1. singul. 12. n. 2. & 5.* Nam huic obiectioni Respondeo, quod admissa hac doctrina, quam alij negant, ex ea solum infertur, quod Parochus imposuit sacra olea tali infantulo, non tamen quod illum baptizauerit, imò constat per quendam notarium publicum, & per testem omni exceptione maiorem, quod non fuit baptizatus tempore, quo illi olea sacra imposita fuere, siquidem ait Parochus, baptizaui, dico imposui olea sacra, F, tali die, vt cum non constet de persona, quæ illum baptizauit, nec quando fuerit baptizatus, nec an fuerit domi, & incredibile sit, quod fuerit baptisma solemne in Ecclesia, vt *supr.* diximus, ex his omnibus circunstantiis arguitur magnũ dubij fundamentum, an

28 talia religiosus sit vel non baptizatus. Tum etiã, quia liber baptizatorũ facit plenã probationem, sit nõ est, quod in illo aliquis error inueniatur, vel euidenter oppositũ probetur, vt notat cum Gonzal. Quintanad. *tr. 1. singul. 12. n. 6.* Sed sic est, quod

29 in hoc libro plures errores inueniuntur, siquidem nec Parochus in illo imposuit personam, quæ talẽ religiosum baptizauit, nec an fuerit domi baptizatus, nec posuit, an patrini fuissent solũ assistentes impositioni oleorum, an verò susciperent puerum de fonte, quæ omnia tenebatur explicare, iuxta Trid *sess. 24. de matr. c. 2.* ergo tali libro nulla fides debet adhiberi, & dato quod debeat dari, ex illo solum infertur, quod in Ecclesia imposita fuere olea huic puero, non tamen quod fuerit baptizatus.

30 Vndecimo probatur: Quia quilibet tenetur in administratione Sacramentorum propter ipsorũ valorem sequi tutiorem partẽ, omissa etiam probabilioti, vt docet cum Vasq. & aliis communiter Quintanad. *tr. 1. singul 14. n. 2.* sed tutior pars est, quam si quis sequatur nullum periculum salutis perit ei, cui Sacramenta administrãtur, & ipsi, qui administrat; ergo talis religiosus tenetur sub conditione iterare hũc baptismum dubium, cum sit pars tutior, & cum ex hac iteratione nullum periculum salutis supersit ei, cui baptismus administratur, vel ipsi, qui administrat.

31 Duodecimo probatur: Quia baptizandus est quidam adultus, de quo dubitatur, an sit mortuus, vel viuus, si vnicus tantum testis, etiam paganus dicat, baptismum periisse, etiamsi dubitetur de veritate testis, aut si audientes non satis recordẽtur, an testis asseuerit expostulatum esse, nec comparet testis, à quo sciatur, & in omnibus euentibus, in quibus probabile vestigium dubij pateat, vt docet cum Ioan. Sanch Quintanad. *tr. 1. singul. 4. n. 14.* ergo à fortiori dandus est iterum baptismus sub conditione huic religioso. Patet consequentia, quia si quoddã vestigium dubij, an baptismus postulatus fuerit à quodã pagano sufficit, vt illi detur baptismus sub conditione, quanto magis sufficiet quoddam dubium adeò magnum, an verè sit datus baptismus, vel nõ, huic religioso, vt iterum sub conditione detur, fateor me non inuenire rationẽ, cur ei sub conditione denegetur.

32 Nec contra id facit designatio patrinorum, quam Parochus posuit in libro baptizatorum, quando dicto puero imposuit olea. Respondetur namque, quod ex hoc solum infertur, quod talis religiosus fuit domi baptizatus, & quod alij ritus suppleti sunt, vt debuerãt, in Ecclesia, vt cũ Ledesm. & aliis docet Palaus, *tr. 19. d. vnica p. 12. n. 20* ergo cum ex designatione patrinorũ, & impositione oleorũ solum inferatur, quod puer domi baptizatus fuit, optimè potest iterũ sub conditione baptizari, nã vt *sup.* diximus, qui domi baptizati sũt, possunt iterũ sub cõditione baptizari.

33 Et hinc infertur, quod idem dubium, quod datur circa baptismum, datur etiam circa Sacramentum Chrismatis, & Ordinis, & quod idem dubiũ, quod sufficit ad iterandum sub conditione baptismum, sufficit ad iterandum Chrisma, & Ordines, etiam sacros, sub conditione, vt latè probat Quintanad. *tract. 1 singul. 10. & 12.* vbi ait, quod si

34 vnus Sacerdos, vel Episcopus dubitasset de suo Baptismo, & dubium tale fuisset, vt eum cogeret ad iterum sub conditione recipiendum baptismũ, eodem modo debet iterum sub conditione ordinari, & profiteri, si est religiosus. Quapropter resolutorie dico, quod cũ detur hoc dubiũ adeò prudens de hoc baptismo, quod talis religiosus iterum sub conditione baptizetur, & ordinetur Sacris ordinibus, & quod iterum ratificet suam professionem, quod & ita ex hoc meo Consilio factũ fuit, accedente etiam confirmatione aliorum Religiosorũ sapientum huic meo Cõsilio subscribentium Vlisipone, anno Domini 1665 sed hæc saluo semper meliori, & doctiori Cõsilio, & de tota hac materia Consiliorum vtinam cedant in laudem Dei & Ecclesiæ cuius correctioni omnia cõmitto.

FINIS.

Laus Deo, & B. Virgini Mariæ, de Monte Carmeli.

INDEX

INDEX RERVM INSIGNIVM, QVÆ IN HOC TOMO CONTINENTVR.

Littera N, numerum marginalem P, paginam designat.

Quid

Acceptatio.

Index Rerum

Ab

Index Rerum.

C

Ponitur

Index Rerum.

Talis

Quando

Episcopus

Argumenta

H

Hæresis.

Homicidium.

Honor.

I

Ieiunium.

Solum

Pontificiæ

Licentia.

M

Maioratus.

In

Opinio·

Ordo

Papa

Præsumptio.

Index Rerum.

Priuilegium

Ratio

Quando

Subrogatus.

Suffragium.

Suspensio.

T

Tempus.

Testator.

Testamentum.

Testamentarius.

Leges

Index Rerum.

Potest

F I N I S.

PRIMATVS, SIVE PRINCIPATVS ELIÆ,

In quo toti orbi oſtenditur tum Sanctorum Patrum, tum Summorum Pontificum authoritatibus, tum rationibus, Eliam Prophetam illum Dei magnum fuiſſe Principem, Auctorem, & primum Inſtitutorem Religionis Carmelitanæ in Lege ſcripta,

Cum vero monachatu, cum tribus votis ſimplicibus; & inde Religionem hanc continuatam fuiſſe ſine vlla intetruptione vſque ad Legem Gratiæ, & inde vſque ad hæc tempora.

Auctore P. FR. ANTONIO A SPIRITV SANCTO,
quondam Theologiæ moralis primario Lectore, Prouinciæ Luſitaniæ, Carmelitarum Diſcalceatorum Diffinitore, & Pontificia authoritate Conſiliario, & pro diffiniendis cauſis Patri noſtro Generali pertinentibus vno ex Iudicibus à Pontifice deſignato,

EX ILLVSTRI OPPIDO DE MONTE MOR O VELHO.

INDEX PARAGRAPHORVM,

Quæ in hoc primatu continentur.

AD PIVM LECTOREM.

AMice Lector, cum à me quidam casu fuisset interrogatus circa recitationem D. Officij magni nostri Protoparentis Eliæ, necessarium mihi fuit totam Carmeli venerandam antiquitatem euoluere, vt cuiusdam neoterici difficultatibus satisfacerem. Non erunt autem tibi hæc omnia fastidiosa; nam licet non tam necessaria videantur ad rem moralem, maximè tibi proficient ad cognitionem huius antiquissimæ familiæ Carmelitanæ, & rerum quæ hucusque sub antiquitatis latebris erant. Quod si nec hæc tibi arriserint, parce meæ digressioni, nam cum filiorum sit patris honorem tueri, libuit aliquantum diuertere calamum à rebus moralibus ad has res Historicas; vt sic magni Parentis Eliæ honori succurreremus. Faxit Deus vt tibi, & cunctis proficiat. Vale.

FR. ANTONIVS à Spiritu sancto.

Censura P. FR. ANDREÆ A REGIBVS *quondam Theologiæ speculatiuæ primarij Lectoris, & nunc Prouinciæ Lusitaniæ Diffinitoris, & authoritate Apostolicæ Consiliarij integerrimi.*

EX commissione nostri Diffinitorij huius Prouinciæ Lusitaniæ, quod authoritate Pontificia vices gerit Diffinitorij Generalis, hunc Eliæ Primatum, seu Principatum à N. P. Fr. Antonio à Spiritu sancto huius Prouinciæ Lusitaniæ Diffinitore, & Consiliario compositum, qua potui diligentia euolui, & perlegi; in quo cùm nihil quod Ortodoxæ, Catholicæque fidei, ac moribus Christianis obesse, benè tamen quod vtrique plurimum prodesse potest repeterim, opus dignum censeo, vt typis mandetur, vt cunctis fidelibus innotescat antiquitas Religionis Carmelitanæ, quæ cum ipsa nimia senectute à pluribus dignoscitur. Datum in hoc nostro Carmelo Vlysiponensi 30. die Octobris anni Domini 1667.

FR. ANDREAS A REGIBVS.

Censura Patris Fratris GASPARIS A REGIBVS *quondam vtriusque Theologiæ, speculatiuæ scilicet, & moralis Lectoris primarii, nunc authoritate Apostolicæ Consiliarij Carmelitanæ Prouinciæ dignissimi.*

EX commissione nostri Definitorij huius Prouinciæ Lusitaniæ, quod anthoritate Pontificia vices gerit Definitorij Generalis, hunc Eliæ Primatum, siue Principatum à N.P. Fr. ANTONIO à Spiritu sancto huius Prouinciæ Lusitaniæ Definitore, & Consiliario compositum vidi, & magna animi propensione, ac mentis attentione perlegi, & verè primatum reputaui, quia inter plura, & magna volumina, quæ de hac materia edita sunt primatum, siue principatum iudico fuisse consecutum; elegantia enim, mira breuitate conjuncta res hominibus, etiam doctis nimium difficiles patefacit, & quæ in obscuro antiquitatis omnino recondita erant in lucem ptodit, & incredibili claritate illustrat. Quapropter vt typis mandetur non solum dignum, sed necessarium iudico, vt nobilitas, & antiquitas Carmelitanæ Familiæ omnibus innotescat. Sic censeo in hoc nostro Carmelo Vlysiponensi 20. die Nouembris anni Domini 1667.

FR. GASPAR A REGIBVS.

APPROBATIO.

FRater Franciscus à Christo Prouincialis Prouinciæ S. Philippi in Lusitania Ordinis Fratrum Discalceatorum Beatæ Mariæ Virginis de Monte Carmeli. De consensu sex Patrum Consiliariorum pro rebus Definitorio Generali pertinentibus, Apostolica anthoritate designatorum. Vt tractatus cuius titulus est, *Primatus, siue Principatus Eliæ*, à P. FR. ANTONIO à Spiritu sancto olim Theologiæ moralis primario Lectore, nunc Definitore huius Prouinciæ, ac Consiliario nostri consessus accuratè compositus & à grauioribus doctisque viris (quibus ipsum videndum & examinandum commisimus) recognitus & approbatus typis mandetur, & in lucem prodeat, debitis aliis obtentis facultatibus, tenore præsentium licentiam & facultatem concedimus, datis Bracharæ Kalendis Decembris Anno Domini M. DC. LVII.

FR. FRANÇISCVS à Christo, Prouincialis.

FR. EMANVEL à Sancto Antonio
Diffinitor & Secretari.

PRIMA

PRIMATVS, SIVE PRINCIPATVS ELIÆ.

ARGVMENTVM OPERIS.

CVM Fratres Minores femel in Menfe prima die non impedita recitent de fuo Patriarcha fancto Francifco ex priuilegio Pauli V. Bulla edita Romæ die 20. Martij anno 1617. dubitatum fuit inter aliquos ex noftratibus Carmelitis, an per communicationem eiufdem priuilegij poffent de fuo Fundatore, & Patriarcha S Elia femel in menfe prima die non impedita recitare; quæ dubitatio cum mihi fuerit propofita, & ei benigne annuerem affirmatiuè, quidam Anonymus fe meæ refolutioni oppofuit deceptus doctrina P. Francifci Salinas in fuo fecundo tomo fuper Ionam Prophetam in quo defendit Eliam non fuiffe verum authorem ftatûs monaftici, nec fundatorem Religionis Carmelitanæ, quæ hodie eft in Ecclefia Dei. Quapropter operæ pretiũ duxi huic Anonymo refpõdere, qua refponfione etiam fatisfaciam cuidam promiffioni, quam in noftro Directorio Regularium *p.* 2. *tr.* 3. *d.* 1. *num.* 33. feci P. Francifco Salinas fatisfaciendi omnibus, quæ contra Primatum Sancti Patris noftri Eliæ attulit in illo fuo infulfo tomo 2. fuper Ionam Prophetam, fed quia eorum argumenta aliqualem poftulant digreffionem; ideò vt clarius procedamus *primo* § proponam Refponfionem, quam dedi cafui, qui huius Operis fuit occafio, an fcilicet Carmelitæ poffint fingulis menfibus de fuo Fundatore, & Patriarcha Elia recitare prima die non impedita. Deinde primum huius Anonymi argumentum in contrarium proponam, & §. *fequenti* dabo illius exactam folutionem, deinde alia fuo ordine. Sit igitur

§. I.

In quo oftenditur Carmelitas poffe recitare fingulis menfibus prima die non impedita fefto nouem lectionum de fuo Fundatore, & Patriarcha fancto Elia.

SVMMARIVM.

1. *Carmelitæ poffunt recitare femel in menfe prima die non impedita de fuo Patriarcha S. Elia.*
2. *Probatur id ex variis priuilegiis.*
3. *Probatur ex authoritate doctorum.*
4. *Ponitur argumentum in contrarium.*

1 POffe Carmelitas recitare quolibet menfe prima die non impedita fefto nouem lectionum de fuo Fundatore, & Patriarcha S. Elia apud me extra controuerfiam eft, cuius ratio eft, quia minores ex priuilegio Pauli V. poffunt recitare de fuo Patriarcha S. Francifco, vt fupra diximus; fed noftra Religio Carmelitana participat hoc priuilegium, ac fi ei fuiffet fpecialiter conceffum; ergo ficut illi recitant de fuo Fundatore, ita nos idem poffumus facere de noftro Fundatore S. Elia, Maior eft certa, & patet ex prædicto priuilegio Pauli V. quod refertur à Cherubim, vbi ait Pontifex: 2 *De Venerabilium Fratrum noftrorum S.R. Ecclefiæ Cardinalium facris ritibus præpofitorum confilio eifdem Fratribus Minoribus Conuentualibus vt officium de eodem Sancto Francifco femel in menfe prima die non impedita fefto nouem lectionum, prout ab ipfis recitatur in die fefto*

fancti

ſancti Franciſci recitare perpetuo concedimus, & impartimur; non obſtantibus, &c. Minor verò etiam probatur ex priuilegio Iulij II. in bulla quæ refertur à Manuale *tom.1.q.55. art. 29.* Vbi ait Pontifex; *Et quòd de Prælatis ad Prælatos dictum eſt, ita de feſtiuitatibus ad feſtiuitates alterius Ordinis aliquid conceſſum eſt, nunc & pro tempore reſpectiuè conceſſum intelligatur, ita quod ea quæ in honorem Sanctorum Dominici Petri Martyris, Thomæ de Aquino fratribus, vel locis Prædicatorum ſunt conceſſa, omnia illa fratribus Minoribus præfactis, eorumque locis, & feſtiuitatibus ſanctorum Franciſci & Antonij, Ludouici, ac in aliis feſtiuitatibus dicti Ordinis Minorum, licet ſint maiori numero quam feſta ipſorum fratrũ Prædicatorum ſint conceſſa.* Atqui prædicto Ordini Minorum conceſſum fuit à Paulo V. poſſe quolibet menſe prima die non impedita feſto nouem lectionũ de ſuo Patriarcha S. Franciſco recitare; ergo idem cenſetur cõceſſum noſtro ordini Carmelitarum, & aliis Ordinibus communicantibus.

Confirmantur hæc omnia ex Bulla Leonis X. hanc communicationem omnibus mendicãtibus concedente, quam refert Lezana *ad §.52. Maris magni Prædicatorum n.166.* & pro nobis Carmelitis excalceatis patet ex Bulla Clementis VIII. quæ incipit, Cum &c. quã refert P. Fr. Petrus ab Angelis, *in ſuo ſpeculo priuilegiorum, d.2. ſect.1. n.4.* Deinde probatur ex Doctoribus concedentibus hanc communicationem in feſtorum celebratione, vt ſunt Suar *lib.8. de leg. c.17 n.7.* Portel. *p.3. caſuum caſu. 28 n.3.* Palaus *tom.1. tr. 3. de priuil. d.4. p.2. §.9. n.5* Emanuël *q.55 tom.1. art.2.* Hieronymus Rodrig. *reſol.65 n. 5.* & in propriis terminis noſtri caſus docet Quintanadueñas *tract. 2. ſingulari. 14 n.1.*

3

Dices cum prædicto Anonymo, Elias non fuit verus Fundator, & Patriarcha Carmelitarum; ergo de eo tanquam de Fundatore non poſſunt Carmelitæ per communicationem priuilegiorum ſemel in quolibet menſe prima die non impedita feſto nouem lectionum recitare. Antecedens patet, quia Religio Carmelitarum multis poſteà ſæculis incepit poſt Eliam; ergo Carmelitæ de Elia tanquam de Fundatore, & Patriarcha ſemel in menſe non poſſunt recitare, vt alij Religioſi communicantes de ſuis Fundatoribus.

4

§. II.

In quo oſtenditur Eliam Patrem noſtrum fuiſſe authorem, & Inſtitutorem Religionis Carmelitarum, quæ hodie eſt in Eccleſia, & totius ſtatus monaſtici.

SVMMARIVM.

5 *Elias fuit Author Religionis Carmelitanæ.*
6 *Probatur authoritate B. Virginis Mariæ.*
7 *Probatur authoritate totius Eccleſiæ.*
8 *Probatur authoritate Pontificum.*
9 *Probatur authoritate Sanctorum Patrum.*
10 *Probatur authoritate grauium Doctorum.*
11 *Probatur ratione.*
12 *Probatur ex inconſequentia contrariorum.*
13 *Probatur ex facto Pontificum.*
14 *Ponitur quædam obiectio contrariorum.*
15 *Monachi poſſunt teſtificari in cauſa ſui monaſterij.*
16 *Probatur Eliam eſſe Authorem Religionis Carmelitanæ ex præſcriptione.*
17 *Maximè iuuat ad confundendos hæreticos concedere Eliam fuiſſe authorẽ ſtatus monaſtici.*
18 *D. Antonius non fuit author ſtatus monaſtici.*
19 *Eſſeni antiquiores fuere D. Antonio.*
20 *Antonius per quendam Eſſenum fuit inſtructus.*
21 *Ponitur quædam aduerſariorum obiectio.*

PRo reſolutione præpoſiti argumenti, *in fine §. præcedentis*, multa à nobis attingenda ſunt, quamuis ea breuiſſimè attingam quæ ad illius ſolutionem neceſſaria ſunt, cætera Chroniſtis Ordinis relinquendo.

Reſpondeo igitur negando patrem noſtrum Eliam non fuiſſe authorem, & inſtitutorem religionis Carmelitanæ, quæ hodie datur in Eccleſia Dei. Et primum teſtem pro hac veritate enucleanda ſit Beatiſſima Virgo Maria Dei genitrix. Hæc enim vt aſſerit authoritas Eccleſiæ conceſſioni ſubnixa Vrbani VIII. in officio S. Petri Thomæ martyris. Carmelitæ lectione 5. ſub die 21. Februarij; cum D. Petrus Thomas inſtantiſſimè oraret in nocte vna Pentecoſtes pro ſui Ordinis conſeruatione ei reſpondit B. Virgo. *Confide Petre: religio enim Carmelitarum in finem vſque mundi eſt perſeueratura, Elias namque eius inſtitutor iam olim etiam hoc à filio meo impetrauit.* Quid illuſtrius afferri poſſet pro noſtro themate probando? quod teſtimonia maius afferri poteſt, niſi ſummæ veritatis? eo præſertim quod vt S. Rota in vna Cæſaraugustana Cathedralitatis coram Coccino anno 1630. decidit, hiſtoriæ in præfatis Breuiariis contentæ, veluti canonizatæ ab Eccleſia cenſeantur *cap. licet cauſam de prob. cap. in noſtra. de teſtibus.* Mariana in tractatu aduentus S. Iacobi in Hiſpaniam. Ambroſius de Morales *in Chronic. lib.9. c.14. & lib.8. fol.313.*

5

6

Accipe tamen aliud teſtimonium, ſanctiſſimæ Matris noſtræ Eccleſiæ quo maius dari teſtimonium non poteſt; nam vt ait Trithemius *lib.1. de laudibus Carmel.* quidquid approbauerit illa, alterius teſtimonio non amplius indigebit. Hæc ergo in feſto S. Spiridionis die 14. Decembris in oratione feſti eandem veritatem probat, & firmat his verbis, *Sancti Spiridionis confeſſoris tui atque Pontificis nos Domine feſta lætificent, vt ſicut ille Religionis à Propheta Elia inſtitutæ orationibus, & operibus fuit fidelis imitator, &c.*

7

Tertium teſtimonium accipe à Summis Pontificibus Eccleſiæ: nam Sixtus IV. ſic loquitur in Bulla quæ incepit, Dum attenta. *Ordinem ipſum, ac illius perſonas inter cæteros regularium ordinum profeſſores in catholica Eccleſia militantes tanquam Religionis exemplar ſpeciali charitate fulgentes, ſanctorumque Patrum Eliæ, & Eliſæi, & Enoch, nec non aliorum SS. Patrum, qui montem ſanctum Carmeli iuxta Eliæ fontem inhabitarunt ſucceſſionẽ hæreditariam tenentes, &c.* Eadem eiſdem ferè verbis affirmarunt Iulius II. Pius V. Greg. XIII. Sixtus V. Clemens VIII. Paulus V. Item Iulius II. approbauit Ordinis Breuiarium anno 1584. in quo habentur officia ſanctorum Eliæ, & Eliſæi veluti Ducum, & Fundatorum Religionis, quæ officia etiam approbauit Sixtus V. in Bulla, Eximiũ, quod in vobis, ex quo etiã firmitatem Apoſtolici teſtimonij Patronatus Eliæ in ordinẽ noſtrũ accepit.

8

Approbauit etiam hanc Ordinis Succeſſionem

ab Elia

ab Elia parente nostro Clem. VIII. *anno* 1604. *in Bulla quam refert Fr. Franciscus à sancta Maria in Historia prophetica lib.1.cap.10.* in qua Pontifex scribit ad Sciabam potentissimum Persarum Regem anno 1604. hæc verba. *Hi habuerunt olim Religionis huius professores sicut à Romanis Pontificibus prædecessoribus nostris memoriæ proditum est sui instituti authores sanctos Prophetas Eliam, & Elisæum omnibus nationibus, & gentibus notos.* Quæ maiora possemus de hac veritate testimonia afferre? Si B. Virgo, si Ecclesia, si Pontifices summi Eliam proclamant nostrum authorem, religionis nostræ Fundatorem, Institutorem, & Patriarcham, quorum testimonia afferre possemus, quæ his minora non sint: sed ne hæc nostra probabilissima sententia authoritatibus sanctorum Patrum, & grauium Authorum destituta videantur plures huius veritatis Authores referemus.

9 Primus sit S. Hieronymus *epist.* 13. ad Monachos vbi ait: *Noster Princeps Elias, noster Elisæus, nostri Duces filij Prophetarum,* & S. Isidorus *lib. 8. offic. cap. 9.* ait: *Huius propositi Principes Elias, & discipulus eius Elisæus fuerunt, siue filij Prophetarum.* Et Cassianus *lib.1. instit. monach. cap. 2.* ait: *Hoc enim ambitu illos ambulasse, qui in veteri testamento professionis huius fundauere primordia Eliam scilicet & Elisæum diuinarum Scripturarum authoritate monstratur.* Et S. Cyrillus *lib. ad Euseb.* ait: *Veruntamen probatissimi monachi nostræ Religionis permanserunt sub disciplina monastica vita per Eliam prophetam instituta.* Et S. Bernardus *in expositione cap. 1. regulæ S. Benedicti,* ait: *Attende benè quod in veteri testamento Elias, & Elisæus, in nouo vero S. Ioannes Baptista, postea tandem tempore Apostolorum horum monachorum inuentores extiterunt.*

Et S. Macharius sermone ad monachos ait: *Duos viros magnificos exordium monastici Ordinis protulisse credimus, vnus igneis equis in cælos raptus legitur, alter vero prophetasse antequam natus sit; Primus Elias pater noster extitit, alter vero Ioannes Baptista.* Et S. Antoninus *2. p. summæ tit. 16. cap. 1. §. 4.* ait: *Hi sub Elisæo sumpserunt principium, isti ab Elia exordium habent, cuius imitator Ioannes Baptista erat.* Ioannes vero Hierosolymitanus Patriarcha 44. *in toto suo libro de instit. monach.* nihil aliud contendit quam Eliam Carmelitanæ Religionis ostẽdere principem, etenim *cap. 2.* sic ait: *Hic propheta Dei Elias monachorum Princeps primus extitit, à quo sancta eorum primæua institutio sumpsit exordium.* Idem docet Trithemius *de laudibus Carmelit. cap. 2.* vbi ait: *Elias propheta Domini eximius rectè, & catholicè fundator Carmelitanæ Religionis dicitur.*

10 Deinde ad aliorum Doctorum testimonia deueniamus, & primus sit Ioannes Molanus in martyrologio *die* 17. *Iulij,* vbi ait: *In Arabia raptus S. Elias propheta Domini Carmelitanæ Religionis Patriarcha.* Et Philippus Hierosolymitanus ad illud Ioannis miserunt Iudæi, ait: *O Carmelitarum Religio quam magna facta es in domo Domini; nunquid olim à modico fonte Elia Dei prophetæ principium non habuisti, & ecce nũc in magnum flumium excreuisti; tu olim plantata in eremo facta es ciuitas plena populo.* Et Genebrardus *lib. 4. Chron. ad annum* 1580. ait: *Sed eorum origo altius repetenda est, nempè à Propheta Elia, & Elisæo.* Et Clitoueus *tom. concion. de sanct. serm. in comitiis prouincialibus Carmel.* ait: *Memoriæ proditum est Eliam primum huius Religionis fuisse authorem.* Et Eraldus Carthusianus *fasc. temp. in anno Christi* 300. *&* 450. *& ab orbe condito* 1294. ait: *Elias propheta origo Religionis Carmelitanæ.* Ægidius Camartos de Elia Thesbites *cap. 9. sect. 2.* ait: *Elias fuit Religiosorum omniũ Patriarcha, & Carmelitarum parens.* Et Carthagena *tom. 4. homil. 1. de laudibus Carmel. lib. 17.* ait: *Prophetam Eliam primum sacræ huius Religionis Carmelitanæ institutorem fuisse probatione non indiget.* Et Basilius Pontius de Leone *de matrim. lib. 7. cap. 1.* ait: *Ad Eliam, & Elisæum, & filios prophetarum Carmelitanæ Religionis primordia, & immobilia fundamenta refert merito Hieronymus.*

Idem confirmat Commas Antonius Montecatinus cõsistorialis aulæ aduocatus corã Vrbano VIII. qui in publico consistorio anno 1629. pro S. Andreæ Corsini canonizatione hæc verba protulit. *Sapienter ille quidem hanc sibi præ cæteris religiosam familiam selegit, quæ tam originis antiquitate, quam vel ab ipsis prophetis Elia atque Elisæo repetit tum instituti integerrimi sanctitate, tum illustrium vita doctrinaque virorum copia in Christiana republica floruit semper, ac magis magisque florebit in dies.* Non omittam etiam testimonium Cardinalis Bellarmini *lib. 2. de monach. cap. 5.* vbi ait: *Vitam eremiticam sanctam, & perfectam esse probatur primo testimonio scripturæ, quæ vehementer laudat Eliam, & Ioannem qui eremitarum Principes fuerunt.* Et quod vita huiusmodi ad verum monachatum pertineat his verbis affirmat idem Author. *Vita Eremitica est columen, & fastigium status religiosi.* Eandem sententiam docet Suarius *tom. 3. de relig. lib. 3. cap. 1.* vbi ait: *Est autem valdè recepta & satis antiqua traditio Religionem hanc Carmelitarum à temporibus prophetarum signatim ab Eliæ institutione suam ducere originem, & quasi hæreditariam successionem, quam traditionem suscipimus vt veram.* Et Iacobus Salianus annal. ante Baronium ad annos mundi 3113. §. 4. *Ne quis nostrum hoc beneuolentiæ potius gratia erga religiosissimum Carmelitarum Ordinem, quam veritatis testimonium putet, quod eos sanctissimi Eliæ discipulos atque institutores agnoscamus audiat is, &c.*

Et Ludouicus Alcazar in Apocalipsim c. 11. v. 3. de Elia ait: *Quippe non Virginitatis pudicitiæ, sed vitæ etiam religiosæ fuit, & parens, & author.* Et Gregorius de Valentia 2. 2. tom. 3. d. 10. quæst. 4. ait: *Ac ipso etiam Elias peculiari habitu succinctus huiusmodi institutum profitebatur, & adducit Hieronymi locum, noster Princeps Elias.* Et Gaspar Sanchez *in lib. 3. Reg. cap. 17. num. 12.* ait: *Accedit ad hoc Pontificum summorum iudicij grauissimum pondus, qui sacrum hunc ordinem ab Eliæ disciplina atque instituto exordium habuisse testantur.* Et Antonios Fernandius *de vision. vet. testam. vision. 9.* ait: *Hinc est quod hos duos, Eliam scilicet, & Elisæum agnoscunt plurimi Patres, appellantque principes, ac primos parentes religiosæ vitæ.* Et Ioannes Bonifacius *in Mariali lib. 2. cap. 1.* ait: *Hanc autem Carmeli recessus antiquissimam esse familiam, eiusque primum patrem Eliam fuisse facile sibi persuadebit, qui illius libri authorem leget, quem ipse fratri suo Carpatio nuncupauit.*

Et si plures Authores desideres qui Eliam principem, Patronũ, & Authorẽ nostræ Religionis Carmelitanæ proclamẽt consule Carthagenã

homil.

hom. 2. *de laudib. Carmel lib.* 27. Idem docet Polydorus Virgilius *de inuẽtoribus rerum lib.* 7. *c.* 3. Diuus Ioannes Soretus in Commentarus ad Regulam S. Alberti Michaël Galbinus in Epiſtolis Vuernerus Rouelinchus *lib.* 7. *c.* 13. Vincentius Ronelinchus *in Faſciculo temporum.* Carolus Fernandins *lib. de laudibus Carmelit.* Gillel. Eſſengrenius *centuria* 1. *tractatu de cœlibatu.* Anton. Abbas Vercellenſ. *Comment. ad cap.* 7. *Cantic.* Timotheus Bottoni *in vita S. Vgonis* Palynodnrus *lib.* 1. *c.* 6. Trimetico *de antiquitate Carmelitar.* Fernãdus Caſtillus 1. *p. Chronic. Ordin. Prædicat. lib.* 6. *c.* 65. Guillet. Poſtellus *lib. de Vniuerſ. tit. de Syria.* Paulus Motogia *de orig. Relig. lib.* 1. *c.* 30. Baptiſta Glanus *in Hiſt. Pontif. in vita Deodati* 1. *ad ann.* 615. & *in vita Honorij III. ad ann.* 1216. Ioann. Baptiſta Confectius *in ſumma priuilegiorum c.* 7. Iacobus Middendorpius *in hiſtor. aromatic. c.* 1. Oliuarius Bonartius *Comment. in Eccl. ad c.* 48. *v.* 1. Petr. Vuaſtelius *Apologia pro Ioann. Patriarcha* 44. *c.* 47.

Eandem ſententiam tenent Maturinus Pignoronius *in Anagraphe Carmelit.* Anbertus Miræus *in Prologomenis ad lib. de origine ordinis S. Auguſt.* Auguſt. Torniellus *tom.* 2. *annal. ad ann.* 3139. *quinta mundi ætatis ann.* 117. *n.* 2. Auguſt. Barboſ. *lib.* 1. *iuris Eccleſ. vniuerſ. c.* 41. *n.* 24. Carillus *in Chronologia lib.* 6. *ad ann.* 1582. Ioann. Gazus *in Sermone S. Thereſiæ* Iacob. Rebulloſa. *in ſermone S. Thereſiæ* Angelus Manrique *in vita V. Annæ à Ieſu lib.* 1. *c.* 1. Syluester Marcellus in Mari Ocean. *relig. lib.* 4. Honophr. Marezcal *tom.* 1. *concion. in concion. B. Mariæ Virginis de monte Carmeli.* Laurentius Beyerlinck. *in Theatro vitæ humanæ tom.* 6. *litt. B, verbo Religioſus.* Petrus Valderaba *in Theatro Religionum in concione S. Eliæ.* Petrus Ozeda *in informatione pro immaculata Virginis Mariæ conceptione.* Leander de Granata *in lib. S. Gertrudis.* Mitto alios plures, & doctores noſtri ordinis Carmelitani, qui omnes vno ore S. Eliam primum inſtitutorẽ noſtræ Carmelitanæ familiæ proclamãt.

11 Deinde aſſumptum probatur ratione. Nam, vt ait Hieronymus ad Paulinum: *Habet vnumquodque propoſitum, ſeu inſtitutum principes ſuos.* Nulla enim eſt Religio quæ non agnoſcat ſuum authorem, ſed Religio Carmelitana nullum vnquam Authorem recognouit, quam ſanctiſſimum Parentem noſtrum Eliam; ergo nemo, niſi nemo ſit, & cum ipſa velit pugnare ratione id poterit negare. Confirmatur primo. Quia an-12 tiquitùs Inoleuit mos in Religionibus ſæpe appellationes ſuas à ſede ſui deſumere ortus in quo primitus fuit obſeruatum propoſitum vitæ, vt inde ad cæteras partes mundi effluerentur, vt à Ciſterio Ciſtercienſes, à Cartuſia Cartuſienſes, &c. Sed Religio Carmelitana à Carmelo monte Phœniciæ ſumpſit appellationem, ergo & in illo ſumpſit exordium à magno Parente Elia, & inde in alias mundi partes deriuata eſt. Confirmatur 2. Quia Sixtus V. de conſilio Car-13 dinalium Eliam vt Patronum toti Carmelitano Ordini propoſuit, vt patet ex eius Bulla quam ſupra retulimus; ſed nemo dicere poteſt Pontificem errare poſſe in approbando pro Patrono, & fundatore alicuius Religionis, qui reuera, nec fundator vnquam, nec Patronus extitit; ergo ſignum eſt Eccleſiam, & Pontificem Eliam vt fundatorem Carmelitici Ordinis ſemper agnouiſſe, non enim in rebus Eccleſiæ diſcernendis Pontifex errare poteſt.

Confirmatur 3: Quia nullus ex aduerſariis noſtris poteſt aſſignare alium Authorem huius ſacræ Religionis; ergo ſignum eſt fuiſſe Eliam. Antecedens patet: nam, qui dicunt fuiſſe Albertum Patriarcham Hieroſolymitanum ex titulo ipſius regulæ conuincuntur. Vnde ipſimet fatentur Albertum ſolum Ordinem ſua tantum regula reformaſſe. Qui vero dicunt Ordinem iſtum ab Aimerico duxiſſe principium, ipſi fatentur hunc tempore Alexandri III. Carmelitas per nemora, & Carmeli eremos diſperſos in vnum cœnobium congregaſſe, & ad commodiorem vnam viuendi normam redegiſſe. Qui vero dicunt incepiſſe à Ioanne Patriarcha Hieroſolymitano circa annum Domini 400. ab ipſomet Ioanne conuincuntur, nam *in lib. de inſtit. Monach. cap.* . ait ad Carpatium, *Nequaquam poſſet hæc ratio plene verborum doctrina, niſi ab experto tradi.* Quo loco confitetur ſe per experientiam huius Carmelitanæ vitæ didiciſſe, quæ in ſuo libro tradit; ante illum ergo iam Carmelitana Religio extiſtebat. Alij tandem qui Carmelitici ordinis Initium ad Apoſtolorum tempora referunt, nullum certum authorem aſſignant; ergo cum hæc Religio aliquem debuerit habere Authorem, & cum nullum aliũ ipſa agnouerit, niſi magnum Prophetam Eliam, manifeſtum eſt Authorem huius Carmelitanæ familiæ fuiſſe Eliam; non enim dicendum eſt tam claram, & illuſtrem familiam caruiſſe Authore.

Nec obſtat ſi dicas hæc non alia nixa eſſe fir-14 mitudine, quam ea, quã accipiunt à Carmelitarum authoritate, & aſſertis: non obſtat, inquam: nam ſecundum ius 14. *q.* 2 *ſuper prudent.* Monachi poſ-15 ſunt teſtificari in cauſa ſui Monaſterij; quia illi potiſſime in teſtes aſſumendi ſunt, qui eadem negotia tractauerunt, maximè quod cum de hac antiquitate immemorialis ſit in toto ordine Carmelitarum traditio, prudenter eſt ei ſtandum, vt rationes multæ præſcribunt. Nam ſi cum quis poſ-16 ſidet rem aliquam bona duntaxat fide per triennium perpetuo illius præſidio gaudet, vt habetur 16. *q.* 6. *c. præſcription.* multo rationabilibus Religio habens præſcriptionem à prædeceſſoribus ſuis de antiquitate Fundatoris, & fundationis illius per ſæcula multa, præſidio talis antiquitatis gaudere debet, præcipue cum hæc traditio, non ſolum fundetur in authoritate ipſorum Carmelitarum, ſed in quadam reuelatione B. Virginis Mariæ approbata à Ioann. XXII. qui ann. 1322. in bulla ſacratiſſimo, quam confirmauit Alexander V. ſui Pontificatus anno 1. refert, & approbat quandam reuelationem B. Virginis in qua dicitur hunc ordinem fuiſſe per Eliam, & Eliſæum in monte Carmelo inchoatum, vt refert Lezana *in ſuis annalibus in apparat. ad annal. c.* 6. *num.* 6. & ex alia Reuelatione facta B. Petro Stomæ Patriarchæ Conſtantinopolitano, in qua B. Virgo ait, Eliam fuiſſe huius ordinis inſtitutorem, quam reuelationem approbauit ſacra Rituum congregatio in officio eiuſdem Beati, ſub Vrbano VIII. anno 1628. vt *ſupra* diximus.

Si ergo B. Virgo Eliam proclamat inſtitutorem Carmelitici Ordinis, ſi id approbat Eccleſia in oratione S. Spiridionis, vt *ſuprà* diximus: ſi id tot Pontifices ſuis bullis approbant, & confirmant: ſi tot Patres ſanctiſſimi id atteſtantur: ſi tot Authores grauiſſimi id in ſuis libris profitentur, quis poterit nos ab hac poſſeſſione detrudere? Audite ergo Carmelitæ antiquitatis veſtræ

defenſores

defensores D. Bernardum cap. ad Patres de mente Dei dicentem. *Quosdam esse qui cum manifestum lumen veritatis obnubilare nō queant de solo nouitatis nomine concilantur.* Et infra, *sileant ergo qui in* 17 *tenebris lucem indicantes vos arguunt nouitatis ex abundantia mala voluntatis*, hæc Bernardus. Caueāt igitur nouitatum amatores, ne in foueas incidant, & in laqueos hæreticorum asserentium, nouum esse, & inuétum quoddam in Ecclesia Dei statum Religiosum, cum adeò sit antiquus, quòd non solum à tempore Apostolorum, sed ante à Parente nostro Elia ortum doxerit. Quæ sola ratio vt ora hæreticorum oblatrantium obruerentur sufficiebat, vt omnes orthodoxi hāc nostram probabilissimam sententiam amplecterentur, siquidem illius probabilitate hæretici conuincuntur de antiquitate religiosi status.

18 Et hinc colliges quam sine fundamento Baronius *tom. 2. ann.* 161. Monachatus primas tribuit Antonio magno Abbati, & non Eliæ magno Prophetæ; cum sit manifestum ante Antonium qui floruit anno Christi 300. plures in Ecclesia Dei monachos fuisse, primum quod ex monachis summum Pontificem assumptum, & electum anno 267. vt tradit Eusebius *in Chronic. ad ann.* 267. Imò Cassianus *collat.* 18. *cap.* 5. & Genebrardus *lib.* 3. *ad ann.* 139. affirmant à tempore primitiuæ Ecclesiæ fuisse vera monasteria Cœnobitarum, qui in communitate degebant, quæ perstitere vsque ad tempus Antonij & Pauli. Vnde S. Athanasius in vita S. Antonij Abbatis refert ipsum Antonium à quodam illorum monsteriorum Sene petisse, vt sub eius illum disciplina coaptaret. Tum quia Hieronymus in vitis Patrum affirmat S. Eugeniam mentito fœmineo in virilem habitu propè Ale- 19 xandriam monasterium fuisse Cœnobitarum ingressam, quod contigit anno Christi 188. Et insuper addit ipse monachos illos fuisse Essenorum successores, quos multo antiquiores Antonio fuisse ipse Baronius testatur; Antoniumque per quen- 20 dam ex Essenis successorem monachum instructum in monasticis fuisse. Vnde ipse Baronius non audens ipsum Antonium institutorem vitæ Cœnobiticæ dicere eū restitutorem appellat. Sed nos eum Reformatorem appellamus, cum successio hæreditaria nunquam ab Elia vsque ad hæc tempora cessauerit, nec in finem mundi cessare speramus, vt verba Beatæ Virginis attestantur.

21 Dices omnes prædictæ reuelationes, & Ecclesiæ, & Pontificum, & Doctorum locutiones solum cōuincere Eliam fuisse impropriè, & accommodatitiè Patronum huius Carmelitanæ familiæ, quatenus quia in Eremum secedens iuxta Torrentem Carith, & in monte Carmelo ab hominum consortio abstractus vixit, & alieno modo vitam eremiticam inchoauit, Carmelitæ eum de concessione Sedis Apostolicæ in patronum acceperunt, non vero quia verum statum religiosum instituerit cū tribus votis essentialibus; ergo Carmelitæ singulis mensibus prima die non impedita festo nouem lectionum non possunt de eo, tanquam de suo fundatore recitare. Antecedens est certum quia ante Christum non fuit verus status religiosus cum tribus votis. Consequentia vero patet, quia verba priuilegiorum non in sensu improprio, sed proprio accipiēda sunt, ergo cum Elias tantum impropriè, & accommodatitie, vt diximus, sit electus à Carmelitis in suum Patriarcham, non possunt de eo tanquam de suo fundatore recitare, vt faciunt Minores, & alij communicantes de suis veris, & proprijs fundatoribus.

§. III.

In quo ostenditur Eliam fuisse authorem, institutorem, & fundatorem status monastici, in lege scripta cum tribus votis essentialibus, scilicet obedientiæ, paupertatis, & castitatis, & quomodo id fuerit.

SVMMARIVM.

22 *Elias fuit Author status monastici cum tribus votis simplicibus.*
23 *Probatur id authoritate Patrum exemplo Christi.*
24 *Probatur id exemplo Apostolorum.*
25 *Probatur ex eo quod Elias princeps monachorum a sanctis Patribus appellatur.*
26 *Probatur ex eo quod religiosus à sanctis Patribus appellatur.*
27 *Probatur multiplici D. Thomæ authoritate.*
28 *Elias obedientiam obseruauit.*
29 *Obseruauit paupertatem.*
30 *Obseruauit castitatem.*
31 *Elias obseruauit obedientiam, paupertatem & castitatem ex voto.*
32 *Quodcunque opus bonum melius fit ex voto, quam sine illo.*
33 *Melius est obseruare obedientiam. paupertatem, & castitatem ex voto, quam sine illo.*

HOc est præcipuum contrarium fundamentum, & silex quam infringere non possunt, sed immerito, cum id quod eos maximè torquet, nos facillimè superemus. Respondeo ergo negando Eliam non fuisse vere, & proprie autho- 22 rem status monastici cum tribus votis essentialibus, non cum ea solemnitate, quam hodie habet in Ecclesia, sed cum tribus votis simplicibus, eo modo, & ea perfectione, qua illa Ecclesia capax erat, quod sic probo de omnibus tribus votis in cōmuni, & deinde ad vnum quodque in particulari maioris claritatis gratia descēdam. Sit ergo primū pro probanda nostra assertione fundamentum.

23 Concors omnium Patrum, & Doctorum sententia est, Christum statum religiosum cum tribus votis consuluisse in illis verbis: venite post me, qui statim relictis retibus secuti sunt eum, cum tamen in prædictis verbis nulla fiat expressio votorum; sed similibus verbis vocauit Elias Elisæum mittens super illum pallium, qui statim relictis bobus cucurrit post Eliam, vt constat *ex* 3. *Reg* 19. ergo licet ibi nulla fuerit expressio votorum; ibi fuere imbibita, vt eleganter ait D. Hieron. epistola ad Lucinum. *Elisæus boues, & iuga prioris Operis vertit in vota.* Et Hugo Cardinalis *in cap.* 9. *Lucæ* ait: *Elisæus in aratro coxit carnes mactauit boues, id est, religionis fecit votum; ergo in prædicto loco Elias statum religiosum cum tribus votis instituit.*

24 Confirmatur, quia Abulensis 3. *Reg.* 19. *q.* 23. & 26. ait: *Elisæum in sequela Eliæ recessisse ab amicis, & cognatis non reuersurum ad statum illorum, quemadmodum Apostoli Petrus, & Andreas. Iacobus, & Ioannes, ac Matthæus secuti sunt Christum.* At qui ex mente omnium Theologorū Apostoli sequentes Christum veri religiosi fuere cum tribus votis obedientiæ, paupertatis, & castitatis; ergo idem dicendum est de Elisæo sequente Eliam, non cum eadē proportione, ac Apostoli fecere vota, sed ea

perfectione, quia illa antiqua les capax erat; Vnde Gaspar Sanchez 3. *Reg.* 19.*n.*66. ait: *Iniecto itaque pallio in suam sibi societatem describit, quasi eiusdē secum instituti participem, vestio igitur fecit Prophetā Elisæum, pallium autem contubernalē, & monachum.*

25 Secundo probatur; Quia multi Sancti Patres vocant Eliam, & Elisæum, & filios Prophetarum monachos veteris testamenti, & duces monachorum, ergo necessario dicendum est ipsos veteres monachos cum tribus votis fuisse. Antecedens patet ex testimoniis sanctorum Patrum, & primus sit D. Hieron. *epist.* 13. *ad Paulinum*, vbi ait; *Noster princeps Elias, noster Elisæus, nostri duces filij Prophetarum*, & *epistola ad Rusticum*, ait: *Filij Prophetarum, quos monachos in veteri testamento legimus.* Secūdus sit Ioan. Ierosolymit. *in cap.* 2. vbi ait: *Propheta Dei Elias monachorum primus extitit.* Et *cap.* 9. addit; *Monachus enim vere deinceps ipse fuit.* Tertius sit Rupertus Abbas *lib.* 3. *in cantica cap.* 3. vbi loquens de Elia ait: *Hac dixit; & hæc fecit ille primus Author, & institutor eorum, qui dicti sunt filij Prophetarum, quos fuisse monachos in veteri testamento consensit authoritas Patrum venerabilium.* Quartus sit Vvaldensis *lib.* 3 *doctr. fidei cap.* 4. vbi loquens de filiis Prophetarum ait: *Beatus Hieronymus audacter appellat eos monachos.* Consequentia vero rectè infert, & admittitur à Suario *tom.* 3. *in* 3. *p. d.* 24. *sect.* 6. vbi hoc argumēto probat Ioan. Baptistam virginitatē vouisse, quia inquis Suar. *id indicant Patres cū dicunt Ioannem monasticam vitam egisse, & monachorum principem fuisse*; ergo cum idem sancti Patres de Elia, & Elisæo, & aliis Prophetis dicant fuisse monachos, vel duces, aut principes monachorum, necessario dicendum est fecisse tria vota essentialia, sine quibus monachatus stare non potest.

26 Tertio probatur; Quia multi DD. appellant Eliam; & Elisæum Religiosos, vt sunt Ioannes Ierosolymitanus *in lib. relato cap.* 21. 22. 23. & 24. Liranus 1. *Reg.* 10. & 4. *Reg.* 2. Vgo Cardinalis 1. *Reg.* 10. Dionys. Carthusian. *ibi*, Vvaldensis *tom.* 1. *lib.* 3. *art.* 1. *c.* 4. Cassaneus *in Catalogo gloriæ mundi* 4. *p. consider.* 53. Abulens. t. *Reg.* 19.31. & *Reg.* 2. *q.* 53. Gaspar Sanchez 4. *Reg.* 17. *n.* 7. & *cap.* 19. *n* 66. & 68. Salian. *in annalibus anno* 3133. *n.* 2. & *anno* 3139. Anton. Fernand. *in lib. de visionibus veteris testamenti sessione* 9. & alij; sed nullo modo stare potest Eliā, & Elisæum, & filios Prophetarum fuisse religiosos, sine tribus votis essentialibus, siquidem sunt de essentia status religiosi: ergo si fuerunt religiosi vt asserunt dicti Doctores; euidenter sequitur tria vota substantialia religionis emisisse.

27 Confirmatur ex authoritate D. Thomæ, quæ tanti ponderis est in Ecclesia Dei. Ipse enim 2.2. *q.* 187. *art.* 2. quærit, Vtrum Religiosis liceat sæcularia negotia tractare? Et respondit in solutione ad 3. *Adire palatia propter pias causas competit Religiosis, vnde dicitur* 4. *Regum, quod Elisæus dixit ad mulierem, numquid habes negotium, & vis vt loquar Regi, vel Principi militiæ.* Ex quibus verbis D. Thomæ sic argumentor. Ex eo probat D. Thomas licere religiosis adire palatia, quia Elisæus id facese promittebat: Ergo D. Thom. seputanit Elisæum verum Religiosum. Alias eius exēplum quod affert ad probandum suum intentum esset ineptum & insulsum? Et idem argumentum desumitur ex *eadem q.* 187. *art.* 6. vbi dum quæretet S. Doctor, vtrū liceat Religiosis viliorib⁹ vestibus vti quā cæteri; Respondet affirmatiuè, & rationem assignat, *Quia ad Hebræos* 11. *Apostolus dicit circuierūt in melotis & pellibus caprinis, Glossa, vt Elias, & alij.* Probat ergo licere religiosis vti vilioribus vestibus, quia Elias, & alij sic fecerunt; ergo existimauit Eliam fuisse verum religiosum veteris testamenti cum tribus votis, alias eius argumentum esset insulsum, & non ad rem; siquidem ad probandum id licere religiosis cum tribus votis, afferret exemplū de non habente votum, quod non est dicendum de ingenio; & consequentia ineffabili D. Thomæ.

28 Quarto probatur. Quia tam Elias, quam Elisæus obseruarunt tota vita obedientiam, paupertatē, & castitatem: ergo id fecerunt ex voto. Antecedens ad obediētiam patet Eliæ, eo modo, quo in supremo ordinis capite obedientia potuit esse, vt infra dicemus scilicet eminenter [vt ait Suarez *tom.* 4. *relig. tit.* 9. *lib.* 1. *cap.* 2. *num.* 12. vel in præparatione animi vt ait D. Thom. 2.2. *q.* 188. *art.* 8. *ad* 3.] Probatur à Ioanne Ierosolymitano *in præfat. lib. cap.* 9. vbi ait; *Qui semetipsum prorsus abnegans, & voluntati propriæ renuntians, semper superioris nempè Dei voluntatem prorsus secutus fuit, quemadmodum de eo scriptum est abiit quocunq; eum ferebat voluntas, scilicet Dei.* Quod etiam probat perfecta Dei sequela, quæ sine dubio in tā perfecto viro fuit, hæc enim vt ait Bellarm. *lib. de monach. c.* 21. in perfecta obedientia consistit. De Elisæo autem id probat illud 3 *Reg.* 19. *v.* 21. secutus est Eliam, & ministrabat ei; Quod & indicat illud, osculer oro patrem meum, & matrem meam, & sic sequar te, vt enim ait Abulens. *in* 3. *Reg.* 19. *q.* 24. *Petiuit licentiam, quia putauis quod non poterat iam aliquid agere cōtra præceptum Eliæ.* De aliis autem filiis prophetarum id constat ex 4. *Reg.* 14. & 16. vbi dicitur, & adorauerūt eum; Vbi Nicolaus de Lira. 4. *Reg.* 2. *v.* 15. ait: *Adorauerunt Elisæum adoratione duliæ tanquam superiorē suum, eo quod esset substitutus loco Eliæ, sub cuius regimine vixerant.* Et Caiet. ibid. ait: *Honoris signum tanquam nouo patri, loco Eliæ exhibuerunt.* Et Franc. Somnius *in lib. demonstr. Euang. c.* 1. ait: *In hac perfecta obedientia filij itidem prophetarum illustres facti sunt in Scripturis.*

29 Deinde quoad paupertatis obseruantiam, quoad Eliam ipsum id probat Chrysost. *lib.* 3 *de prouid.* dū ait: *Nihil illi terrenū præter melotam erat*, & *homil.* 2. *ad popul. Antioch.* sic; *Quid enim dic mihi Elia pauperius.* Et infra, *Ipsam vero paupertatē ex mentis opulentia elegit.* Et Crauina *in lib. vox turturis p.* 1. *c.* 1. cum paupertatis prototypū vocat. De Elisæo vero id comprobat illud 3. *Reg.* Et statim relictis bobus cucurrit post Eliam, quod est idem, ac omnia reliquisse, sicut Christi Apostoli fecerūt. Vnde Salian. *sub ann.* 3144. non solum ipsius paupertatē commendat, vt faciunt Abulens. *ad* 4. *Reg.* 6. *v.* 23. & Gaspar Sanch. *n.* 68. Sed eam fuisse voluntariam probat, quod cum valeret gratia apud Regem, tamē elee. mosynis viuere voluit. Et sub anno 3145. *n.* 6. ex Theodoreto de filiis prophetarū ait: *Chorus prophetarum extremam amplectabatur paupertatem.* Et idem ait Bellarm. *lib.* 2. *de monach. cap.* 5. Abulensis 4. *reg.* 6. *quæst.* 94.

30 Deinde de castitate, seu virginitate quoad Eliā patet, nā Eliam virginitatē, & castitatem coluisse tenet Ignatius martyr. *in Epist. ad Philadelp.* sequitur S. Ephrem, Syrus *exhort. ad monach. tom.* 2. *de sermon. de transfigur.* Habet & id S Hieron. *ad Eustochium* dicens, *Virgo Elias, Elisæus virgo, Virgines multi filij prophetarum.* Item Chrysost. *lib. de virgin.* Ambr. *de virg. lib.* 1. *de laud. virginit. in tom. Bibliotheca nona.* Isid. *lib.* 2. *de offic. Ecclesiast. c.* 17. Cassian. *lib.* 2.

lib. 2. de inst. monach. cap. 1. & *lib. de spiritu fornicat. cap. 4.* S. Thomas *in 4. dist. 49. q. 5. art. 3. q. 1. ad 3.* Glossa ordinaria *in Ieremiam* 35. Gaspard Sanchez *3. Reg. 17. n. 6.* vbi ait, *Virginitatem voluisse perpetuam communis est veterum Patrum constans sententia*; & Grauina relatus ait. *Quem primum colendæ virginitatis authorem Patres, & Doctores appellant.* De Elisæo autem & filijs Prophetarum id asserunt Ignatius Martyr, & Hieronymus relati, & idē affirmant Bellarminus *lib. 2. de monachis cap. 5.* Suar. *tom. 3 de relig. lib. 3. cap. 1. n. 6.* Ægidius Camartus *de rebus Eliæ cap. 6. sect. 8.* Cornelius *in 3. reg. 17.*

31 Antecedente igitur sic probato, probo consequentiam nostri propositi enthimematis, scilicet obseruantiam obedientiæ, paupertatis, & castitatis in his sanctis Prophetis fuisse ex votis, quod sic probo. Elias & Elisæus, & multi filij Prophetarum per totam vitam obseruarunt obedientiam, paupertatem & castitatem, vt probatum manet, nec in hoc est dissidium inter nos, & recentiores, siue aliquos nouatores, sed id non poterant facere absque voto; ergo dicendum est prædictas virtutes firmasse ex voto. Antecedens manet probatum, & admittitur à contrarijs: minor vero patet: nam vt ait D. Thomas 2. 2. q. 186. *art. 6. ad 2.* *Non aliter homo potest totam vitam suam Deo exhibere, nisi per voti obligationem.* Quia vt benè Suarez *tom. 3. de relig. lib. 2. cap. 3 n. 2.* inquit, *Cum hoc sit de re valdè difficili, & de se non necessaria, sed voluntaria, nisi aliquo morali vinculo firmata sit, facile fluctuabitur.* Vnde vt ait idem Suarius *dicto tomo 3. lib. 8. cap. 2. n. 14.* *Ex eisdem locis, & verbis quibus Christus Dominus paupertatem consuluit votum hoc etiam consuluisse colligendum est, quia si paupertatem consuluit, ergo & paupertatem eius, ergo & immobilitatem, seu firmitatem, propter quam votum adhibetur*; Si ergo sancti hi Patres, & Prophetæ totam suam vitam exhibuerunt in obseruantia obedientiæ, paupertatis, & castitatis, vt supra diximus, id fuit ex aliquo voto, hoc enim argumento probat Suarius *tom. 2. in 3. part. d. 24. sect. 6. §. quæret vero.* Ioannem Baptistam voto emisso virginitatem obseruasse, quia scilicet vitam cœlibem, ac solitariam perpetuo agere decreuit, quæ ratio eandem vim habet in Prophetis nostris.

Quinto probatur: Certum, & indubitatum est, Eliam, & Elisæum, & multos filios Prophetarum fuisse sanctissimos viros, & à Deo illuminatissimos, & perfectionis studiosissimos, vt vel eorum

32 egregia facta, signa, miracula, & prophetiæ in sacra pagina expressa manifestant; Constat etiam lumine naturali viros sanctitatis insignes nō ignorasse opus bonum quodcumque fieri melius, & gratius Deo, & magis meritorium, si voto fiat, quam sine illo; si ergo dicti Patres obedientiam, paupertatem, & castitatem perpetuo seruarunt, vt supra diximus, non id absque voto fecerunt; Patet

33 consequentia, quia melius, & Deo gratius, est obedientiam, paupertatem, & castitatem ex voto seruare, quam sine illis: ergo cum in hoc nulla implicatio detur, nulla indecentia, nullumque inconueniens reperiatur, quinimo maximè id decens videatur, vt isto modo propositum ipsorum immobilius esset, & Deo gratius, procul dubio ita eos fecisse credendum est. Et hac ratione vtitur Suarez loco citato ad probādum cœlibatum Ioannis Baptistæ voto firmatum fuisse, vt & immobilius inquit esset, & Deo gratius. Deinde descendendo ad quodlibet ex his votis in particulari id probo tum rationibus, tum Patrum, & authorum, authoritate.

§. IV.

In quo ostenditur Eliam fuisse Authorem, & institutorem status monastici, & Religionis Carmelitanæ cum tribus votis essentialibus obedientiæ, paupertatis, & castitatis, probando hoc per singula vota.

SVMMARIVM.

34 *Elias vouit obedientiam Deo.*
35 *In eo fuit status religiosus eminenter.*
36 *Habuit obedientiam in præparatione animi.*
37 *Probatur habuisse obedientiam ex voto, ex eius sanctitate.*
38 *Elisæus perfectissimam habuit obedientiam.*
39 *Habuit obedientiam ex voto, vt Apostoli, sed cum minori perfectione.*
40 *Habuit necessitatem sequendi Eliam ex voto, & præcepto Eliæ.*
41 *Recabitæ habuerunt votum obedientiæ.*
42 *Probatur authoritate Concilij Senonensis.*
43 *Recabitæ fuere discipuli Eliæ & Elisæi.*
44 *Recabitæ etiam in minimis obediebant Recab.*
45 *Hæc obligatio oriebatur in illis ex voto.*
46 *Non datur præceptum naturale, vel positiuum de rebus consilij.*
47 *Parentes non possunt filiis præcipere res consiliorū.*
48 *Esseni habuerunt votum obedientiæ confirmatum iuramento.*
49 *Esseni fuerunt filij, & discipuli Eliæ.*
50 *In lege veteri fuit verum votum obedientiæ.*
51 *In quo consistat votum obedientiæ,*
52 *Elias; & Elisæus fuere primi homines, qui fecerunt votum obedientiæ.*
53 *Elias fuit exemplar voti paupertatis.*
54 *Elias reliquit omnia quæ possidebat ex voto paupertatis, vt fecere Apostoli, sed cum minori perfectione.*
55 *Non poterat relinquere omnia propter Deum absque voto.*
56 *Probatur authoritate D. Thomæ.*
57 *Probatur ex paupertate Elisæi, & exemplo Apostolorum.*
58 *Probatur ex præcepto Recabitarum.*
59 *Probatur ex supplicio Giesi.*
60 *Elias habuit votum castitatis.*
61 *Quid per Eunuchos intelligatur, tam in veteri, quam nouo testamento.*
62 *Esaias locutus fuit de illis Eunuchis spiritualibus de quibus loquitur Christus in Euangelio.*
63 *Elias, & Elisæus fuere Eunuchi spirituales.*
64 *Eunuchi spirituales obseruant castitatē ex voto.*
65 *Christus vocauit Eunuchos, qui castitatem ex voto obseruabant.*
66 *Christus non solum locutus fuit de Eunuchis legis gratiæ, seu de Eunuchis legis veteris.*
67 *Stando in verbis Christi plures fuere in lege veteri, qui castitatem ex voto obseruarunt.*
68 *In lege veteri votum castitatis magnum nuncupabatur.*
69 *Nazaræi obseruabant castitatem ex voto.*
70 *Votum castitatis Nazaræorum fuit perpetuum.*

71 *Elias & Elisæus virginitatē perpetuo seruarūt.*
72 *Virginitatem seruarunt ex voto.*
73 *Elias dicitur à Patribus virgo consecratus propter votum castitatis.*
74 *In lege veteri venerata fuit virtus continentiæ.*
75 *Multi Patres legis veteris continentiam seruarunt ex voto.*

34 SVperiori §. id probauimus in communi de prædictis votis, nunc maioris claritatis gratia ad vnumquodque in particulari descendemus. Et in primis suppono, Eliam solum vouisse obedientiam Deo iuxta illud: abiit Elias vbi eum ferebat voluntas, & fecit iuxta verbum Dei; Nam cum Elias fuisset supremus pater, & institutor Religionis, semper in ea fuit superior, & sic in ea non habuit superiorem, cui promisisset actualem obedientiam, nisi soli Deo. Vnde de eo dicere possumus id quod Suarez tom. 4. de relig. tit. 9. lib. 1. cap. 2. n. 12. ait de D. Paulo primo Anachoreta, & aliis qui tempore illo antiquo in deserta recedebant; nam sicut Suarez ibi ait, *In*
35 *eis fuisse statum religiosum quasi eminenter*, ex eo quod non haberent cui, nisi Deo promitterent obedientiā, ita nos idem dicimus de Elia: vel dicimus Eliam habuisse obedientiā prælato in præpa-
36 ratione animi, vouēdo se obedientiam præstiturū summo sacerdoti Synagogæ, quem ille vt superiorem eligeret, quod sufficit saluo iure ecclesiastico ad constituendum verum statum religiosum vt ait D. Thomas 2.2.*q.* 186. *art.* 5. *ad* 3. *& art.* 8. *ad* 3. Suarez *tom.* 3. *de relig. lib.* 1. *cap.* 12. *n.* 10. *& lib.* 2. *cap.* 4. *n.* 14. *& lib.* 10. *cap.* 2. *n.* 10.

Confirmatur: Quia cum sanctitas Eliæ fuerit
37 magna vt apud omnes indubitatū est, & egregia ipsius miracula, & gesta, & quæ in fine mundi facturus est sufficienter ostendunt, non est credendum ignorasse, vel neglexisse aliquid, quod ad perfectam Dei sequelam necessario tequiritur sed ad perfectam sequelā Domini necessario requiritur votum obedientiæ, vt ait Bellarm. *lib.* 1. *de monachis cap.* 21. vbi ait, *Perfecta sequela Domini, quæ in abnegatione sui ipsius, id est, in perfecta obedientia consistit, necessario includit votum, quo quis ita se abneget, vt non possit retrocedere, non enim perfecta est abnegatio sui obedire alteri ad tempus;* Ergo cum Elias fuerit in sequela Domini perfectissimus, vt patet ex illis verbis 3. *reg.* 17. Et abijt, & fecit iuxta verbum Domini, & ex illius verbis *cap.* 18. Iuxta præceptum tuum feci omnia verba hæc, euidenter sequitur, illum tantam perfectionem voto obedientiæ confirmasse.

38 De Eliseo autem id clarius constat, tum ex facto Elisæi, qui vocatus ab Elia statim relictis bobus cucurrit post Eliam, in quo perfectissima cernitur obedientia, sicut in discipulis Christi, quamuis non cum tanta perfectione, vt ait Chrysostomus *homil.* 14. *in Matthæum*, vbi loquendo de Apostolis ait. *Perpende obedientiam vocatorum, cuncta illico relinquentes fecerunt, quod Elisæus quoque sub Elia legitur impleuisse, talem quippe obedien-*
39 *tiam à nobis Christus efflagitat*, sed obedientia Apostolorum, & quam Christus à nobis efflagitat est cum voto, vt omnes patres astruunt: ergo & Eliseus sequendo Eliam id impleuit, vt ait Chrysostomus obedientiam ex voto, vt Apostoli licèt nō cum tāta perfectione obseruauit. Confirmatur ex licentia, quam petiuit ab Elia osculandi patrem, & ex responsione Eliæ, vade & reuertere. Vbi ait Abulensis 3. *Reg.* 19. *q.* 24. *reuertere quia si non veneris aut moratus fueris peccabis.* Et
40 Salianus anno mundi 3127. *n.* 16. ait, *Postulatio ista significat iniectam à Deo noui Prophetæ necessitatem sequendi Eliam.* Atqui si non præcederet votum obedietiæ nulla esset culpa in Elisæo, & si non reuerteretur, siquidem reuersio ad Eliam secluso voto ei erat voluntaria; ergo si hi, & alij Patres & Authores dicunt Elisæum peccaturum, nisi esset reuersus, ideo est, quia in Eliseo præcesserat votum obedientiæ.

41 De Recabitis vero id etiam liquet. Nam Concilium Senonense in Decreto 19. de votis monasticis proposuit pro exemplo Religiosis legis gratiæ votum obedientiæ Recabitarum his verbis: *Si quis votum aliquid huiusmodi vouerit Domino, etiam si perpetuum fuerit, non faciet irritum*
42 *verbum suum, sed Deipara Virginis, Anna Samuelis matris, & Recabitarum exemplo, omne quod promisit implebit.* Ex quo loco sic conficio argumentum. Concilium ad compellendum monachos legis gratiæ ad obseruantiam voti obedientiæ proponit eis exemplum B. Virginis, Annæ, & Recabitarum; ergo sicut Beata Virgo obseruauit obedientiam ex voto, ita & Anna, & Recabitæ; patet consequentia, quia si Anna, & Recabitæ non obseruarent ex voto obedientiam, vt fecit B. Virgo, inepte à Concilio illorum obedientiæ obseruantia proponeretur, vt exemplar imitandum à monachis legis gratiæ; siquidem illi ex voto illam obseruant: ergo ne dicamus Concilium exemplum monachis legis gratiæ extra tem adduxisse, dicēdum est Annam, & Recabitas, obedientiam ex voto obseruasse, vt fecit B. Virgo quamuis cum multa minori perfectione.

43 Hos autem Recabitas fuisse discipulos Eliæ, & Elisei nullum est dubium, vt ait D. Hieronymus *in Epistola ad Paulinum*, vbi loquens de filiis Prophetarum Eliæ, & Elisei, ad it, *De his sunt & illi filij Recab. qui per Ieremiam voce laudantur*: & Boulducas *lib.* 3. *de Ecclesia ante legem cap.* 6. ait *Eliæ, & Eliseo successit in officio Ionadab. qui patrie in scripturis dicitur filius Recab.* Ergo si Recabitæ qui discipuli fuere Eliæ, & Elisei votum obedientiæ emiserunt, vt supponit Concilium Senonense; multo à fortiori Elias, & Eliseus illud emiserunt, qui fuere ipsorum Patres, & Archimandritæ, & à quibus ipsi Recabitæ votum istud acceperunt, vt patet *ex illo Ieremiæ* 35. *v.* 8. vbi Recabitæ dixerunt: obediuimus voci Patris nostri in omnibus, quæ præcepit nobis, vnde ait Valentia. 2. 2. *d.* 10. *q.* 4. *p.* 1. §. 1. sine controuersia constat, Recabitas exactam obedientiam suis superioribus præstitisse.

44 Confirmatur, quia Recabitæ in omnibus etiam minimis obediebant patri suo Ionadab filio Recab, vt patet ex illo loco *Ieremiæ* 35. Non bibimus vinum, quia Ionadab filius Recab pater noster præcepit nobis dicens, non bibetis vinum vsque in sempiternum; obediuimus: ergo ceci Ionadab filij Recab patris nostri in omnibus quot præcepit nobis; sed hæc obligatio non poterat procedere nisi ex voto, quod Recabitæ fecerant
45 Ionadab filio Recab, ei in omnibus obediendi; ergo filij Recab, & discipuli Eliæ in lege veteri habebant votum veræ obedientiæ. Minor probatur, quia hæc obligatio quam Recabitæ in se ipsis agnoscebant obediendi in rebus adeò minimis Ionadab non oriebatur ex aliquo præcepto

natu

naturali, vel positiuo humano, vel diuino, ergo oriebatur ex voto. Patet consequentia, quia talis obligatio ex nullo alio capite, quam à voto, vel præcepto poterat oriri. Antecedens vero probatur, quia non est præceptum naturale, vel diuinum de rebus adeo minimis, & quæ sunt de con-

46 silio. Præceptum vero humanum de rebus tantum consilij dati etiam non potest non solum à principe supremo, sed nec etiam à proprio parente respectu filij, vt ait Cornelius super hunc

47 locum his verbis: *Respondeo secundo parentem tam ardua non posse præcipere filio, sicut non potest præcipere Religionis ingressum*, ergo si Recabitæ io se agnoscebant obligationem obediendi, & hæc obligatio non prouenichat ex præcepto naturali, vel diuino, aut positiuo humano, euidenter sequitur fuisse ex voto; cum ex alio capite oriri non posset, quare Abraham Bzouio *in Thes. Deipara serm.* 34. concludit loquendo de hoc præcepto Recab. *Quod verum preceptum votum fuerit, quo illos ligauerat pater suus apud patres plusquam certissimum est.*

Confirmatur 2. Quia Esseni idem votum iu-

48 ramento firmatum emittebant, vt ait Iosephus *lib. 2. de bello Iudaico cap.* 7. & clarius Cedrenus *in compend. histor. in Claudio Imperatore*, vbi loquens de Essenis ait: *Iurant huic diuinæ Religioni vnice vsque ad sanguinem se pio, ac reuerenter operam nauaturos.* Quod votum Essenorum admittunt etiam Beauxamis *in Harmon. Euang. tom.* 1.

49 *ad cap.* 3. *Matthæi, Lucæ* 3. *& Marci* 1. Suarez *tom.* 3. *de relig. lib.* 6. *cap.* 1. *n.* 3. Sed Esseni fuerunt filij, & discipuli Elisæi, vt ait Genebrardus *lib. Chronolog. circa ann. mundi* 3272. vbi ait: *Eliseus cōstruxit cellas Prophetis in Iericuntis solitudine, manauit institutum, & loci religio ad posteros fuit quod desertum hoc vsque ad Engaddi ab Essenis habitatum hominibus continentia incredibilis.* Idem ait Adrianus Iesuita *in lib. de vita Monastica origine cap.* 2. vbi ait: *Essenos esse ex filiis Prophetarum meliores Eliæ, & Elisæi discipulos.* Cartagena 4. *tom. homil. lib.* 17. *homil.* 2. *obiect.* 8. vbi ait *Essenos vitam propheticam emulatos esse, eam scilicet, quam Elias, & Elisæus, filijque prophetarum coluere.* Grauina in libro de ore *Turturis, p.* 2, *cap.* 15. ait, *Successerunt eis illi qui supra Eliæ institutiones alias superogauerunt forte ab Eliseo propheta eorum magistro, & authore acceptas, hi fuerant Esseni.* Et Onuphrius Marescal. tom. 1. in Concione B. Mariæ de monte Carmeli loquens de religione Eliæ inquit. *Continuata est per prophetarum filios, vt per religiosos, qui Esseni, vel Eliseni ab Eliseo appellati sunt.* Ergo cum hi Esseni votum prædictum obedientiæ iuramento firmatum emiserint, à fortiori eorum pater, & magister Elias, & Elisæus illud emiserunt.

50 Secundo probatur, quia in lege veteri fuit verum votum obedientiæ; sed non erant in illa lege, quibus proprios hoc votum conueniret, quam Eliæ, & Eliseo, & filiis prophetarum, Recabitis, & Essenis: ergo omnes illi habuerunt prædictum votum obedientiæ religiosæ. Maior probatur,

51 quia votum obedientiæ consistit in eo; quod homo ita animam suam sacrificet Deo, vt non propria, sed Dei, & prælati loco eius volūtate, & nutu dirigatur, vt ait D. Thomas 2. 2. *q.* 186. *art.* 7. his verbis: *Tertium bonum est anima, quod aliquis totaliter offert Deo per obedientiam.* Sed in lege veteri dabatur votum, per quod homo offerebat Deo animam suam, vt patet ex illo loco *Numerorum* 30. Si quis virorum votum Domino vouerit. Vbi Septuaginta legunt: Homo homo, quicunque vouerit votum Domino, aut iurauerit iuramentum, aut definierit definitione de anima sua. Hoc est animam suam Deo per votum obedientiæ dedicauerit, vt ex Augustino, & Origene explicat Vvaldensis tom. 1. lib. 3. doctrinalis fidei art. 1. cap. 3. his verbis: *Et ideo notatur ab vtroque Doctore, quod hac voti professio contingit in animam hominis, quando animam suam, & voluntatis arbitriū per voti professionem. Domino dedicauit quod propriū est obedientia.* Ergo cū in lege veteri iuxta translationē LXX. & intelligentiam Augustini. Origenis, & Vvaldensis, daretur votum obedientiæ, & in ea lege nō fuerint alij, quibus propius adaptari posset, quam Eliæ, & Elisæo, & filiis Prophetarum, euidenter sequitur tale votum fuisse apud illos.

52 Confirmatur ex eodem loco iuxta translationem LXX. Homo homo, quicumq; vouerit de anima sua. Nam licet iste locus intelligatur de duplici homine, interiori scilicet, & exteriori, vt ait D. Augustinus hic intelligi etiam potest de Elia, qui homo in sacris literis dicebatur, vt patet ex illo Ecclesiastici: Elias homo erat, facitque hunc sensum, Elias primus homo, fuit primus homo, qui in lege veteri votum de anima sua Deo fecit: vel dicitur, illa verba, homo homo, intelligi de Eliseo, quia erat duplex homo, vnus ratione sui spiritus, & alius ratione spiritus Eliæ, qui in eo requieuerat, iuxta illud: Requieuit spiritus Eliæ, super Elisæū; iste ergo homo homo, hoc est Elias, & Eliseus fuere primi, qui tam arduum obedientiæ votum in lege adeo imperfecta emiserunt.

De voto vero paupertatis. id etiam euidentius probatur. Nam vt ait D. Isidorus *lib.* 2. *de offic.*

53 *cap.* 9. *Vnde ad monachos studium fluxit paupertatis, vel quis huius conuersationis extitit Author quantum attinet ad authoritatem veterum sanctorum, huius propositi princeps est Elias,* Si ergo in sententia Isidori, Elias fuit exemplar paupertatis, quo ad monachos legis gratiæ, si author fuit paupertatis eorum, cum hæc apud illos obseruetur ex voto, euidenter sequitur talem debere inueniri in authore, & exemplari illius.

54 Confirmatur ex illo loco 3. *Reg.* 17. vbi Deus dixit Eliæ. Recede hinc & vade contra orientem, & abscondere in torrente Carith, vbi ait Ioannes Ierusolymitanus dicto lib. cap. 9. *Recessit nutu Dei de terra, & de cognatione sua, relinquens mundanas diuitias, non solum mente, sed etiam opere.* Ex quo loco sic argumentor. Omnes DD. & sancti PP. cōcedunt in illo loco. Ecce nos reliquimus omnia, & secuti sumus te, includi votum paupertatis, vt ait D. Ambrosius *lib. de offic. cap.* 30. Tum quia,

55 vt ait Bellarminus *lib.* 2. *de monachis cap.* 21. *Perfecta sequela Domini necessario includit votum.* Sed Elias audita voce Domini recessit in Torrentem Carith, relictis diuitiis, patria, & gēte sua: ergo in hac rerum omnium demissione, & perfecta sequela Domini emisit votum paupertatis; nam, vt supradiximus ex Bellarmino, perfecta sequela Domini, qualis fuit hæc Eliæ, necessario includit votum.

Confirmatur 2. ex eisdem verbis: Recede hinc, & vade contra orientem. Nam in prædictis verbis consuluit Deus Eliæ, vt relinqueret domum, patriam, & parentes, & omnia, quæ possidebat, vt ait Ioannes Ierosolymitanus supra; sed hoc

consilium non potest stare sine voto paupertatis: ergo Deus præcipiendo Eliæ, vt recederet ab omnibus, quæ possidebat, & io torrente Carith, absconderetur suppeditādo à coruis victū, ei consuluit votum paupertatis: maior est certa, & supponitur à Ioanne Ierosolymitano loco citato, vbi ait: *Recessit nunc Dei de terra, de cognatione sua, de domo patris in solitudinem relinquens de cætero mundanas diuitias non solum mente, sed etiam opere.* Minor verò probatur à Suario *tom. 3. de relig. lib. 8. cap. 2. num. 14.* vbi ait, *Ex eisdem locis & verbis, quibus Christus Dominus paupertatem consuluit, votum hoc, etiam consuluisse colligendum est; quia si paupertatem consuluit; ergo & paupertatem eius; ergo & immobilitatem seu firmitatem propter quam votum adhibetur.*

56 Quæ confirmantur ex verbis D. Thomæ 2. 2. *q. 186. art. 6. ad 2.* vbi ait: *Non aliter potest homo totam vitam suam Deo exhibere, nisi per voti obligationem.* Deinde consequentia rectè infertur, nam si ex eo quod Christus consuluit paupertatē, necessario consuluit votum, vt ait Suarez, & D. Thomas, euidenter sequitur, quod consulendo Deus ipse Eliæ paupertatem, eodem modo cōsuluisse votum, nam vt ait idem Suarez *tomo 3. de relig. lib. 2. cap. 3. num. 2.* cum hoc sit de re valde difficili, & de se non necessaria, sed voluntaria, nisi aliquo morali vinculo firmata sit, facilè fluctuabitur.

57 Secundo probatur; quia omnes DD. astruunt in illis verbis. *Matthæi 19 v. 21.* Si vis perfectus esse, vade, & vende omnia, quæ habes, & da pauperibus, & veni & sequere me, consuluisse Christum illi adolescenti votum paupertatis: Sed eisdem verbis *3. reg. cap. 19.* vsus fuit Elias cum Elisæo mitteos pallium suum super illum, qui statim relictis, & in eleemosynis mactatis bobus cucurrit post Eliam, ergo sicut in illis verbis Christi includitur consilium voti paupertatis, ita & in his verbis Eliæ respectū Elisæi. Vnde S. Hieronymus Eccles. iubar *epist. 18.* ait, *Elisæus boues, & iuga prioris operis vertit in vota.* Et Hugo Cardinalis *cap. 9. Lucæ* ait: *Elisæus in aratro coxit carnes, mactauit boues, id est, religionis fecit votum.*

58 Tertio probatur ex præcepto Recabitarum, quod non solum erat obediendi, vt diximus de voto obedientiæ, sed etiam de non habendi vineas, domos, &c. quæ obligatio, vt ibi diximus, cum fuerit de rebus consilij à præcepto Ionadab non poterat oriri, nisi supposito voto paupertatis, ex parte Recabitarum, vt ex argumento ibi facto euidenter concluditur. Confirmatur ex pœna, qua Elisæus puniuit Giesi *4. Reg. 5.* Nā ex eo probat Suarius *tom. 3. de relig. lib. 8. cap. 2. num. 17.* fuisse votum paupertatis in primitiua Ecclesia, quia Anania, & Sapphira *act. 5. grauissima pœna, & modo miraculoso puniti sunt, eo quòd de pretio agri, quem*

59 *vendiderant clam sibi reseruarunt.* Sed etiam Giesi punitus fuit grauissima pœna, lepræ scilicet perpetuæ, quæ morti æquiualebat, & modo miraculoso ob pecuniam & vestes sibi à Naaman datas clam reseruatas: ergo sicut illa inflictio pœnæ respectu Ananiæ & Sapphiræ in primitiua Ecclesia arguebat votum paupertatis, ita & hæc pœna Giesi in lege veteri. Patet consequentia, quia sicut occultatio pretij in Anania, & Sapphira nō erat peccatum, sublato voto, quia erat dispositio de re propria, ita receptio, & occultatio pecuniæ à Giesi non erat peccatum, sublato voto paupertatis, cum eam libere donaret Naaman.

60 Quo ad votum vero Castitatis, in quo est cardo totius difficultatis, & quod est petra scandali Neotericorum, hoc euidētissimè probatur ex illo loco Isaiæ *cap. 56. v. 3. Non dicat Eunuchus, vel ego lignum aridum, quia hæc dicit Dominus Eunuchis, qui custodierint sabbata mea, & elegerint quæ ego volui, & tenuerint fœdus meum, dabo eis in domo mea, & in muris meis locum, & nomen melius à filiis, & filiabus; nomen sempiternum, dabo eis quod non peribit.* In quo loco loquitur Esaias de Eunuchis spiritualibus, illis scilicet qui castitatem voluntariam ex voto obseruabant, vt docent D. Hieronymus, & Cyrillus ibi, & D. Augustinus *de sancta Virginitate cap. 24.* D. Basilius *in lib. de vera Virginitate* D. Ambrosius *in exhort. ad Virg.* & D. Greg. *3. parte pastor. cap. 29.* quos refert, & sequitur Bellarminus *lib. 2. de monachis cap. 9.* Medina *in Quodlib. to 4. exposit. n. 5.* Suarez *tom. 3. de relig. cap. 1. n. 3. & lib. 9. cap. 1. n. 17.* Basilius de Leone *lib. 1. de matrim. cap. 19. n. 2.* Spinellos *lib. de Deipara cap. 32.*

61 Et ratio est, quia vt ait Michaël de Medina *de sacrorum hominum continentia, lib. 3. capit. 32.* Communis sensus Patrum est, Isaiam de eisdem Eunuchis locutum fuisse, de quibus Christus *Matthæi 19.* Sunt Eunuchi qui se ipsos castrauerunt propter regnum cœlorum, quem locum de Eunuchis spiritualibus, eis scilicet, qui voto aliquo castitatis ligati sunt, intelligendum docet Glossa interlinearis, quæ hunc locum intelligit de eis, qui voluntariè deuouerunt se castitati. Et Glossa ordinaria intelligit eundem locum de eis qui propter Christum contineent. Et idem probat Bellarminus *dicto lib. cap. 23.* ex Epiphanio hæresi 58. & ex Hieronymo ibi, ex & D. August. *de sancta Virginit. cap. 30.* & Fulgentio *lib. de fide ad Petrum cap 3.* Pro quo refert etiam Suarius Tertullianum *lib. de pœnit. cap. 73.* Clementem Alexandrinum *lib. 3. stromat circa principium*, Fulgentium *epist. 3. ad Probum*. Et ratio est, quia, vt ait Bellarminus *ibidem*, ipsa Eunuchorum appellatio præcipuè indicat votum: non enim est Eunuchus, qui solum continet, sed qui non potest non continere: quemadmodum enim Eunuchus corporalis est ille, qui in carne habet aliquod impedimentum ad coniunctionem carnalem, sic Eunuchus spiritualis erit ille, qui in spiritu, & voluntate habet illud, nempe votum. Legatur Pamelius in Tertullianum *in scholiis ad cap. 9. lib. de cult. famin & ad cap. 6. lib. 1. ad vxorem.*

63 Ex hac ergo doctrina sic formo meam rationem, In lege veteri fuere Eunuchi spirituales, ex quibus illustriores fuere Elias, & Elisæus, vt ait Epiphanius *hæresi 58.* & Anastasius Synaita *in quæst. sacr. Script. q. 66.* Robertus Arboricensis, *tom. 1. de cœlibatu*, & Franciscus Somnius *in Demonstr. tract. 12. cap. 5.* Quibus addit Recabitas, & Essenos, & multos Prophetarum filios Bouldocus *in lib. de Ecclesia post legem cap. 12. §. nihil igitur*; Sed Eunuchi spirituales sunt, qui castitatem seruant ex

64 voto; ergo in lege veteri Elias, & Elisæus, & multi filij Prophetarum fuere Eunuchi spirituales seruantes ex voto castitatem. Maior patet ex prædicto loco Isaiæ, & interpretatione sanctorum Patrum, quibus consonant illa verba Sapientiæ, *cap. 3. v. 14. Felix spado.* Minor vero probatur ex Eunuchis legis gratiæ, & ex interpretatione sanctorum Patrum, qui omnes dicunt illos Eunuchos, de quibus loquitur Christus esse illos, qui ex voto castitatem seruant: ergo in lege veteri Elias, & Elisæus,

Elisæus, & multi filij Prophetarum, & aliæ personæ castitatem seruarunt ex voto.

Confirmatur: Quia io sententia sanctorum Patrom, quos *suprà* retulimus, Christus in illo loco *Matthei* 19. Eos vocat Eonuchos, qui castitatem ex voto obseruant; sed Christus non solum loquebatur de Eunuchis, qui futuri erant io lege gratiæ, sed etiam de illis, qui actu existebant, & tempore antecedenti extiterant, vt ait Salianus *tom.3. annalium anno mundi* 3031. *in scholio* 1. dicens. *Videtur Dominus non de re tantum futura, sed iam vsitata loqui, nam octingentis, & amplius annis dixerat Isaias cap.56. & non dicat Eunuchus*: Ergo non solum locutus fuit de Eunuchis legis gratiæ, sed etiam legis veteris: Major est certa apud sanctos Patres, vt suprà monstrauimus: Minor vero quod scilicet Christus loquatur non solum de Eunuchis futuris, sed etiam de illis, qui actu existebant, & antea extiterant, probatur ex eisdem verbis Christi. *Sunt Eunuchi, qui se ipsos castrauerunt.* Quæ verba referuntur ad tempus præseos, & præteritum consequentia vero rectè infert, nam eo tempore, quo Christus loquebator, nulli alij erant, nec extiterant Eunuchi, nisi Eunuchi legis veteris, cum pro eo tempore adhuc lex vetus vigeret, & lex Euangelica solum post Christi mortem cœperit obligare: ergo si hunc & antea erant Eunuchi, vt ait Christus *Sunt Eunuchi qui se ipsos castrauerunt.* Hi ad legem veterem pertinebant: ergo in illa lege ex verbis Christi euideoter colligitur fuisse Eunuchos spirituales; ergo Christus non solum locutus fuit de Eunuchis legis gratiæ; sed etiam de Eunuchis legis veteris; Sed hi Eunuchi de quibus loquitur Christus sunt illi qui castitatem ex voto obseruant, vt etiam ipsi aduersarij admittunt; ergo stando in verbis Christi, in lege veteri plurimi fuere, qui castitatem ex voto obseruabant; sed ex his principaliores, & magis noti fuere Elias, & Elisæus, Recabitæ, Esseoi, & Asidei, & alij filij Prophetarum, vt supà diximos: ergo Elias & Elisæus & multi filij Prophetarum in lege veteri castitatem ex voto obseruarunt, noo ea perfectione & solemnitate, quæ in lege gratiæ, sed ea, quæ illi legi conueniens erat.

Secundo probatur *ex Numerorum 6.v.2.* Ibi enim vbi Vulgata dicit, vir siue mulier cum fecerit votum, vt sanctificetur, &c. Legunt Septuaginta, qui magno vouerit Domino, vt sanctificetur sanctificationem coram Domino, seu vt alij dicunt magno vouerit votum purificandi puritatem Domino: Sed hoc magnum votum, quod Chrysostomus *tom.2. homil.4. de vigilia Epiphaniæ*, insignoe, & Damascenus *lib.4. de fide ortodoxa cap.25.* iogens appellant, est votum castitatis, vt ait Chrysostomus *loco citato* his verbis. *Nazaræi secundum legem nuncupabantur, qui castitatem Deo insigni voto mancipabant*, qood etiam docuit Damascenus *loco citato his verbis*. An non denique lex ingens votum castitatem nuncopauit, Quod etiam air Cornelius *in cap.4. Threnorum v.7. ex Epiphanio heresi*, 29. & ex Aogustino *sermone* 107. Quod etiam colligitur ex Vgone Cardinali, qui *n.6.* loquens de Nazaræorum voto inquit *in voto eorum erant multi articuli religionis, inter quos amplexibus mulierum non vacabant*; Ergo in lege veteri iuxta mentem sanctorum Patrum fuit votum insigne, seu ingens castitatis, quod propter sui magnam ardoitatem his nominibus nūcupabatur. Vnde Claudius Spinceus *lib.1. de continentia c.1.* expresse ait: *Nazaræi quoque castitatis Deo magni insignique voto cōsecrati, ac emancipati.* Et Augustinus Eugubinus *in recogn. veter. testam. cap.6.* idem amplectitur, nec dissentit Lorinus ibi: Fuisse autem quorundam ex illis votum perpetuum, & non tantum ad tempus docent expressè Liranus, Vgo adductus, Abulensis ibi, *q.2. & 3.* & *in Iudic.* 13. *q.11. & 17. & 18.* quos plures alij sequūtur specialiter Thena ad Hebræos 11. *diff.17.* imò ex eo quod perpetuo aliqui se Deo in Nazaræorum ordioem obtulissent colligi potest id ex voto fecisse, nam vt ait, S.Thomas 2. 2. *quæst.* 176. *art.6. ad 2.* *Non aliter homo potest totam vitam suam Deo exhibere nisi per voti obligationem: ergo in lege veteri fuit insigne votum castitatis.*

Tertio probatur quia Elias, & Elisæus virginitatem perpetuo seruarunt, vt soprà diximus, & clare ait Hieronymus ad Eustochium dicens. *Virgo Elias, virgo Elisæus, virgines multi filij Prophetarum.* Et quod hæc sit sententia sanctorum Patrum testatur Sanches 3. *reg. num.6.* vbi, ait *Eliam perpetuo coluisse virginitatem communis est veterum Patrum, constansque sententia, quod idem de discipulis illius dicendum est.* Ergo id fecerunt ex voto; patet consequentia, quia vt ait D.Thomas 2.2. *quæst.* 152. *art.3. ad 4.* *Virginitas secundum quod est virtus importat propositum voto firmatum integritatis perpetuò seruandum.* Sed virginitas, quam coluit Elias, & Elisæus, & alij filij Prophetarum erat virtus. [Contrarium enim asserere solum insensati, & maleuoli possunt asserere.] Ergo eorom virginitas perpetuo voto erat consecrata.

Confirmatur 1. Quia Patres ipsum Eliam virginem consecratum, aut dedicatum, vel virginitatis sacræ, aut sacratæ authorem agnoscunt, inter quos est vnus S. Isidorus *lib.2. offic.cap.17.* vbi, ait: *Quæ sit sacræ virginitatis integritas, vel à quo tam sancti propositi studium sit exortum breuiter intimabo quantum attinet ad vetus testamentum, Elias, Ieremias, & Daniel, castitatis, & continentiæ bona primi studuisse noscuntur.* Et Aldelmus *in lib.1. de laudib. virginit.* ait: *Elias vates, quem terna volumina Regum insignem memorant virtutum virgo sacer fuerat fama per secula notus.* Sed hæ locutiones denotant Eliam virginem ex perpetuo voto fuisse; Votum enim est quod Deo sacrat, seu dedicat rem; sic enim sanctimoniales nostræ ob votum Deo sacræ aut dedicatæ stilo Ecclesiæ dicuntur: ergo Elias & Elisæus, & multi filij Prophetarom castitatem suo virginitatem suam voto consecrarunt.

Confirmatur 2. Ratione: quia in lege veteri venerata fuit continentiæ virtus, vt videri est apud Chrysostomum *homil. 75. in Matthæum*, & patet *ex illo loco Sapientiæ cap.13. num.14. Fælix Spado*; & ex illis locis io quibus multæ benedictiones Eunuchis permittuntur; sed incredibile est nullum ex tot sanctis Patribus ex illa lege eum veneratum fuisse voto; ergo dicendum est ex illis continentiam voto consecrasse.

§. V.

§ V.

In quo oſtenditur authoritate ſanctorum Patrum, & grauium Doctorum in lege veteri fuiſſe votum caſtitatis.

SVMMARIVM.

76 *Elias, Eliſæus. Nazarei, Recabitæ, & Eſſeni, & Aſſidei, obſeruabant caſtitatem ex voto.*

77 *Probatur authoritate ſanctorum Patrum.*

78 *Probatur authoritate grauium Doctorum.*

CVm hucvſque rationibus probauerimus in lege veteri fuiſſe ingens, & inſigne votum caſtitatis, primo in Elia, & Eliſæo, & deinde in Nazaræis, Recabitis, Eſſenis, Aſſideis, & aliis filiis Prophetarum, reſtat ad maiorem firmitatem, vt id 76 oſtendamus authoritatibus ſanctorum Patrum, & grauium Doctorum, qui expreſſe dicant in lege veteri fuiſſe hoc inſigne votum caſtitatis; Sit igitur primus S. Hieronymus *Eccleſiæ iubar Epiſto-* 77 *la* 18. quæ eſt ad Lucinum vbi, ait: *Eliſæus boues, & iuga prioris operis vertit in vota.* Secundus ſit S. Ioannes Chryſoſtomos *tom.* 2. *homil.* 4. *de vigilia Epiphaniæ*, vbi ait: *Nazaræi ſecundum legem nuncupabantur, qui caſtitatem Deo inſigni voto mancipabant.* Tertius ſit Sanctus Ioannes Damaſcenus *lib.* 4. *de Orthodoxa fide cap.* 25. vbi ait: *An non denique lex ingens votum caſtitatem nuncupauit*, mitto alios qui non tam expreſſe loquuntur licet idem ſentiant.

Quartus ſit Hugo Cardinalis *Numerorum* 6. vbi ait: loquens de Nazaræis *in voto eorum erant multi articuli Religionis, inter quos amplexibus mulierum* 87 *non vacabant.* Quintus ſit Concilium Senonenſe *in decreto quæſtion. de votis monaſticis*, vbi ait: *Si quis votum aliquid huiuſmodi vouerit Domino, etiam ſi perpetuum ſit, non faciet irritum verbum ſuum, ſed Deiparæ Virginis, Annæ Samuelis Matris, & Recabitarum exemplo, omne quod promiſit implebit.* Conſtat autem Recabitas fuiſſe filios, & diſcipulos Eliæ, vt *ſuprà* diximus. Sextus ſit Vualdenſis de ſacramentalibus, vbi ait *de Beata Virgine hæc verba. Quæ virgo fœmina prima Propheta ſcilicet Eliæ in virginitatis perpetuo voto ſucceſſit.* Intellige quo ad tempus. Septimus ſit Tritemius *de laudibus Carmelitarum cap.* 2. vbi ait: *Fratres autem Carmelitæ ſancti principis Eliæ exemplo inſtructi ad perpetuam caſtitatem voto religionis ſe obligant.* Octauus ſit Iodocus Clitoueus *tom.* 2. *homil.* 2. vbi *ait: Virginitatis perpetua ſeruandæ votum ab Elia ortum habet.* Nonus ſit Cartagena *tom.* 4. *homil. lib.* 17. *homil.* 5. *obiect.* 7. vbi ait: *Elias tria vota ſubſtantialia religionis emiſit.*

Decimus ſit Franciſcus Coſterus in Euangelia Dominica 1. *poſt Chriſti natiuitatem*, vbi ait: *intelligebant quoque Iudæi opus pium ex voto factum longe melius eſſe, Deoque placere magis, quam ſine voto, & quidem hoc ſciebant viduæ veteris teſtamenti, & pudicitiam ſuam vouebant Deo, vt tota eius eſſent.* Vndecimus ſit Abulenſis *numer.* 30. *quæſt.* 11. & 12. vbi ait: *Licet votum de caſtitate, vel virginitate raro eſſet in veteri teſtamento, aliquando tamen erat.* Duodecimus ſit Lorinus *cap.* 30. *numerorum verſ.* 3. & 4. vbi ait: *Si eſſet ſui iuris, ſiue vir ſiue fœmina continentiam vouere potuiſſet.* Decimus tertius ſit Ouandus *in* 4. *diſt.* 3. *propoſit.* 8. vbi ait: *Notum erat Iudæis, quod opus factum ex voto erat laudabilius, notum erat eis Deo placere virginitatem, quare igitur ante aduentum Meſſiæ non ſe confirmarent per votum.* Decimus quartus ſit Robertus Arboricenſis *de cœlibatu filio mihi* 3. vbi ait: *Huic Catalago eorum, qui virginitatem vouerunt, Elias, & Eliſæus inſcribendi ſunt, etiamſi rumpantur ilia ſtupido Iouiniano.* Decimus quintus ſit Alphonſus Mendoza *Quodlib. quæſt.* 2. *oppoſit. n.* 5. vbi ait: *Virgines illas, quæ templo Salomonico vacabant ex voto id feciſſe.*

Decimus ſextus ſit Thomas Ferrarius Ieſuatus in Hiſtoria imaginis B. Virginis Mariæ nuncupatæ *del monte de la Guardia cap.* 1. vbi ait: *Elias ad honorem B. Virginis emiſit votum in Carmelo virginitatis perpetuæ.* Decimus ſeptimus ſit Claudius Spinæceus *lib.* 1. *de continentia cap.* 1. vbi ait: *Nazaræi quoque caſtitatis Deo magni, inſignique voto conſecrati, ac emancipati.* Decimus octauus ſit Ægidius Camartus *de Rebus Eliæ c.* 6. *ſect.* 8. vbi ait: *Elias omnium Monachorum parens fuit, qui tria eſſentialia vota religionis primus ipſe opere impleuit.* Decimus nonus ſit Ioann. Suares Epiſc. Conimbricẽſis ſuper M te *c.* 2. *tit.* 1. vbi ait in nomine ſanctiſſimæ virginis reſpondendo Angelo, qui ei myſterium Incarnationis nunciauit. *Etſi ſim deſponſata votum habeo virginitatis, habebat enim exemplum in Elia, & Eliſæo*, & concludit, *licebat igitur prout ex præcedentibus liquet vota emittere, & caſtitatem ſeruare, quod ſemper laudabile fuit.* Vigeſimus ſit Fernandus Velloſillus *in aduent. theolog.* ad S. Ambroſium *quæſt.* 3. vbi ait: *Licet aliqui ex Iudæis vouerent caſtitatem ad prouidentiam ſpectabat, ne linea per quam deſcendere debebat Chriſtus deficeret.* Vigeſimus primus ſit Suarios *tom.* 3. *de religion. cap.* 1. *art.* 3. vbi ait: *Ante legem nouam in vſu fuiſſe tria vota, in quibus ſubſtantia religioſi ſtatus conſiſtit verisimile videtur.*

Vigeſimus ſecundus ſit Onufrius Saltus Valentinus in vita S. Onufrij regis *cap.* 18. vbi ait: *Fraile ſoi Elias, y el primero que entre os hombres iſo voto de Caſtidad.* Vigeſimus tertius ſit Iacobus Salianus *tom.* 4. *annal. ad annum* 3139. *numer.* 12. vbi: *Eliam tanquam à Cathedra Moiſis loquentem audietis, & in eius manibus vota veſtra offeretis.* Vigeſimus quartus ſit Ioſephus Sygnenca *lib.* 2. *diſc.* 2. *de la caſtidad*, vbi ait: *Ni de los hijos de los prophetas, que en la eſcuela de Elias, ò Eliſeo viuian ſin mugeres, ſin azandas, donde tan claramente eſtan caliſicados los tres votos.* Vigeſimus quintus ſit Valdorama *in Theatro Religioſ. Serm. de S. Propheta Elia*, vbi ait: *Pero con ſu voto ſin duda Elias fue el primero que votò virginidad, e la enſenho à guardar en el teſtamento veſo à ſus religioſos.* Vigeſimus ſextus ſit Ludouicus Tena *in ſerm. S. Ther. Matriti anno* 1615. vbi ait *La Sagrada Religion del Carmen tiene ſu principio en Elias, que fue el primer hombre que voto caſtidad.* Vigeſimus ſeptimus ſit Petrus de Ribeira *in ſerm. S. Thereſiæ Matriti excuſo anno* 1637. vbi ait: *Elias fue el primero de los mortales, que en carne humana ſe conſagro à Deo ſpontanea è voluntaria mente en perpetua virginidad.* Ex noſtris vero.

Vigeſimus octauus ſit Paliniodorus *lib.* 1. *de origine ordinis Carmelitarum c.* 1. vbi ait: *Elias propheta ſacrum Carmelitarum ordinem in tribus ſubſtantialibus*

libus punctis voluntaria paupertate, obedientia, & castitate instituit. Vigesimus nonus sit Didacus Coria *in Chronic. Carmelit. lib.1.cap.7.* vbi ait: *Elias reformauit Samuelis ordinem trium votorum essentialium religionis in eum introducens obseruantiam.* Trigesimus sit Petrus Sarracenus *in Menologio Carmelitar. in vita S.Eliæ* vbi ait: *Theologi nostri tuentur monasticæ disciplinæ formam trium votorum nexu à magno parente nostro Elia primordialiter promanasse.* Trigesimus primus sit Corneius *in Conclusionibus Romæ habitis, & impressis anno 1613. conclusione* 10. vbi ait: *Forma monasticæ disciplinæ sub obseruantia trium votorum ab Elia primordialiter emanauit.* Trigesimus secundus sit Ioannes de Molina *lib. de institutione Carmelitarum cap.1.* vbi loquendo de Elia, & Carmelitis ait: *Ad imitationem eius castitatem Deo vouentes.* Trigesimus tertius sit Petrus Muños *in propugnaculo Eliæ lib.2. tit.1. cap.2. art.5. num.4.* vbi ait. *Elias & Elisæus casti, obedientes, & pauperes ex instituto voti disciplinam monasticam à Deo traditam induxerunt.* Qui liber approbatus fuit Romæ à Magistro sacri Palacij Nicolao Richardo.

His accedunt Ioannes Hierosolymitanus *in toto suo libro de institutione monachorum*, Thomas de Iesu *in lib. de antiquitate ordinis*, & super *Regulam Carmelit. cap.·. §.1.* Valerius Ximenes Embun *in stimulo de voto ad ordin. Carmelit. 1.part. cap.2. §.4.* Thomas Aquinas *de Patriarchatu Eliæ 3.part. sect.3.* N. P. Franciscus à sancta Maria *in historia prophetica sæpè.* Ioannes Sylueira *lib.2. in Matthæum cap.i. 9. numer.2.* Lezana approbatus Romæ à Magistro sacri Palatij *in apparatu ad annales Carmelit. cap.4. n.20.* Marcus Antonius Alegre *in paradiso Carmelitici decoris præambulatione 4.* Ego ipse *in nostro Directorio Regularium part.2. tract.3. d.1. num.33.* Et tandem ex nostris cuncti historici, & Theologi, qui prælo opera sua mandarunt, quos breuitatis causa omitto.

§ VI.

Proponuntur plures objectiones contra Votum castitatis in lege scripta, & resoluuntur.

SVMMARIVM.

79 *In lege veteri non fuit preceptum de non obseruanda castitate.*
80 *Proponitur, & soluitur casus filiæ Iephte.*
81 *Christus adimplexit omnia precepta legis.*
82 *Virginitas Beatæ Virginis Mariæ plurimis encomiis sanctorum Patrum extollitur, quæ ibi referuntur.*
83 *Virginitas in Maria, & Christo eminentissimo modo super omnes alias creaturas.*
84 *Beata Virga Maria fuit prima, quæ vouit castitatem in nouo testamento.*
85 *Fuit prima etiam in lege veteri ordine dignitatis, non tamen temporis.*
86 *Virginitas Mariæ fuit causa exemplaris voti castitatis in lege veteri.*
87 *Quod ante B. Virginem nullus prius vouerit castitatem, id ad illius prærogatiuam non refert.*
88 *B. Maria fuit prima in vouenda virginitate, non ordine temporis, sed ordine dignitatis, eminentiæ, & perfectionis.*
89 *In quo consistat hæc eminentia virginalis Mariæ super omnes creaturas.*
90 *Beata Maria fuit prima, quæ vouit virginitatem inter fœminas.*
91 *Quomodo fuerit prima quæ Deo placuit sine exemplo.*
92 *Ad specialem dignitatem Ecclesiæ Euangelicæ non pertinet, vt ante ipsam non fuerit votum castitatis.*
93 *Pertinet ad authoritatem Ecclesiæ Euangelicæ quod ante illam hæc vota non fuerint perfecta, vt modo sunt.*
94 *In lege veteri perfectissima charismata prophetiæ, miraculorum, Martyrij, &c. fuere.*
95 *Perfectius est martyrium, quam status religiosus.*
96 *In lege veteri vota solum fuere simplicia.*
97 *Solemnitas votorum cœpit ab Apostolis.*
98 *Votum castitatis in lege veteri non dirimebat matrimonium raptum præcedens, nec impediebat subsequens.*
99 *Quomodo lex vetus fuerit figura legis gratiæ.*
100 *Tempore legis naturæ fuit status religiosus adumbratus.*
101 *Tempore Samuelis fuit delineatus.*
102 *Tempore Eliæ fuit inchoatus cum tribus votis.*
103 *Christus perfecit statum religiosum.*
104 *Enoch, de quo loquuntur Pontifices in suis bullis fuit quidam discipulus Christi.*
105 *Proponitur quoddam argumentum aduersariorum contra monachatum Eliæ.*

ALiqui neoterici videntes vim, & pondus huius nostræ sententiæ, & illius eximiam probabilitatem, cum eam nescio ob quid, non possint deglutire, cum tamen adeo deglutibilis sit, & à probatissimis Doctoribus, & sanctis Patribus nimio sapore deglutiatur, plura argumenta congerunt contra votum castitatis, hoc enim est illis petra scandali, quam non possunt dentibus conterere, quasi hoc votum maiorem excellentiam, vel impossibilitatem haberet in illa lege, ac alia vota obedientiæ, & paupertatis. Sed nos absolutè sustinendi sumus in lege veteri fuisse votum castitatis, & si vt ait Robertus Arborisens. *de cælibatu, folio mihi 3. Rumpantur ilia stupido Iuueniano.*

Obiiciunt ergo primo: In lege veteri extitit præceptum Diuinum de non seruanda castitate, & per consequens multo magis de non vouenda; ergo non est credibile Eliam virum sanctum hoc præceptum legis non obseruasse; sed oppositum illius fecisse. Antecedens patet *ex Exod.13.v.26.* vbi dicitur. *Non erit infœcunda, nec sterilis in terra tua.* Et rursus Deut.7.v.14. *Non erit apud te sterilis vtriusque sexus.* Propterea etiam filia Iephte dum se virginem morituram audiuit *Iudic.11. v.37.* dixit ad patrem. *Demitte me vt duobus mensibus plangam virginitatem meam:* ergo in lege veteri non fuit votum castitatis.

Respondetur negando antecedens; nullum enim præceptum fuit in lege veteri de non seruanda castitate, ita enim docent non solum S. Ignatius martyr, S. Hieronymus, Epiphanius, Damascenus, Isidorus, & alij Patres in superioribus relati, dum plures cœlibes in ea lege commendant, sed ex posterioribus Abulensis *in Leuit. cap.30.q.32.* Sotus *in 4.dist.30.q.2.art.1.* Molina *3.p. q.18. art.4.* Et ibi Siluius, & Suarius *d.6. sect.3.* Vasquius *d.124.c.3.* 79

Baſilius de Leone *lib.1.de matrim. c.19.n.2.* Mendoſa *q.2.poſitiua* D.Thom.*in 4.diſt.31.q.3.art.2.ad 2.* Neque oppoſitum *docuit 3.part.q.28. art.4.ad.1.* Quia ibi ſolum dicit quod videbatur, intellige iuxta mores illius temporis prohibitum, Vnde *verba illa Exodi 23.* Non erit infœcunda, nec ſterilis in terra tua, ſolum continent benedictionem Dei illi populo promiſſam, ſi cuſtodiret legem illi datam, & ita immediate ſubiungitur, numerum dierum tuorũ implēbo, quod etiam ſignificat benedictionem longæuæ ætatis. Clarius hoc cernitur *in illo Deuter.7.* Non erit apud te ſterilis vtriuſque ſexus, ſubiungitur enim tam in hominibus, quam in gregibus tuis, quo euidẽter demonſtratur, non præceptũ, cum illius capacia non ſint pecora, & greges, ſed benedictionem, ac promiſſionem Dei illis verbis contineri.

80 Ad illud de filia Iephte facile reſpondetur cum Abulenſi ibi, planctum illũ non fuiſſe, niſi de eo, quod cum in tam teneris annis mortem ſubitura eſſet. Dato tamen, quod ipſa ploraſſet Virginẽ mori, non ideo erat, quia eſſet præceptum de non ſeruanda virginitate, ſed quia deſiderabat, ſicut & totus ille populus filios procreare, vt Meſſias deſideratus ex ſemine ſuo naſceretur. Imo aliqui Hebræi apud Abulenſem *in Iudic. 11.q.36.* dicunt, quod mors, quam Iephte filiæ dedit, non fuit corporalis, ſed ſpiritualis, & ciuilis, includendo illam in collegio fœminarum, vt ibi virginitatem ſeruaret cum aliis virginibus Tabernaculi, vel templi, quod non omnino reprobat Suar. *tom.2.in 3.part. d.6.sect.3.* Vaſq.*d.1.24.c.5.* Thena *in c.11.ad Hebræos diffic.2.*

81 *n.14.* Ouandus *in 4.diſt.3.* Sed quidquid de hoc ſit, certum eſt in lege non fuiſſe tale præceptum, quod clarius hoc exemplo confirmatur; nam ſi tale præceptum eſſet in lege magnam difficultatem paterentur illa verba Chriſti, non veni ſoluere legem, ſed adimplere; nam cum Chriſtus caſtitatem, & virginitatem ſeruaret, & illum ex voto conſuluerit, iam eius verba non verificarentur, ſiquidem hoc præceptum non obſeruauit, ſed contrarium, & fecit, & docuit: cum ergo Chriſtus legẽ non ſoluerit, ſed adimpleuerit, vt ipſe ait, ſequitur euidenter in lege veteri tale præceptũ non fuiſſe.

Obiicies 2. Prima perſona, quæ in mundo ſeruauit virginitatem ex voto fuit B. Virgo Maria, hæc enim eſt ſpecialis prærogatiua illius, vt ante illam nullus alius ſiue vir, ſiue fœmina id fecerit, poſt eã vero, qui primus ſeruauit Virginitatẽ fuit Chriſtus Ieſus eius filius, id enim indicant S. Patres S. Ambroſ. namque *lib.1.de inſtit.virgin.c.5.* loquens de B.

82 Maria ait: *Sacræ Virginitatis ſignum extulit, & intemeratæ virginitatis primum Chriſto vexillum leuauit.* Origenes vero *c.13.* Matth. ait: *Virilis quidem puritatis in caſtitate primitias fuiſſe Ieſum.* Et Epiphan. *hæreſi 87.* Mariam appellat *Initium & principium virginitatis.* Et Auguſt. *ſerm.146.* eam vocat. *Reginam Virginum.* Et Damaſc. *Reginam, matrem, & gloriam virginum.* Et Iſid. *Virginum caput.* Bernard. vero, *Signum magnum virginitatis primicerium.* Et Idiota *Virginitatis primipilam.* Et S. Iacob. in lithurgia eam appellat *Virginum gloriam.* Et Cyril. Alexand. *Virginitatis Coronam.* Et S. Ildephonſus *Faſtigium omnium Virginum, caput & exemplar virginitatis.* Et S. Petrus Cryſol. *Reginam totius caſtitatis.* Et S. Ephrem *Coronam Virginum, & ſanctorum omnium.* Et S. Anſelm. *Matrem virginitatis.* Et S. Bonau. *Signiferum florem, & decus virginum.* Albert. Magnus. *Virginum matrem.* Et tota ipſa Dei Eccleſia eam appellat. *Virginem Virginum.* (Mitto alia loca ſanctorum Patrum, quorum aliqua referunt Suarez *tom.2.in 3.part d.6.sect.2.* Et Ioann. Baptiſt. Nouatus *in lib.de eminentia B.Virginis c.7.q.30.* Franciſc. Salinas *2.tom.ſup. Ionam Prophetam q.13. & ſequentibus.* Qui ſimilibus encomiis, & titulis eam appellant, quæ omnia recenſere eſſet prolixum, & nullo modo neceſſarium, cum ea omnia, & alia habeant eandem ſolutionem:) ergo Elias & Eliſæus ante Virginem ſanctiſſimam & eius filium Ieſum Chriſtum non vouerunt caſtitatem ſeu virginitatem in lege veteri & hoc eſt præcipuum argumentum & Achilles contrariorum.

Reſpondetur tamen, quod ſi Patrum encomia, quibus Chriſti, & Deiparæ Virginis virtutes celebrant ſedulo attendantur proculdubio conſtabit ſimilia epitheta aliis eiuſdem Chriſti, & Virginis donis, & chariſmatibus, obedientiæ videlicet, humilitatis, & præſertim charitatis tribuere; cum er- 83 go pro comperto cunctis ſit has virtutes in aliis ſanctis præceſſiſſe, manifeſtum erit ea ſolum de cauſa ita Patres locutos, quod in Chriſto Domino præcipue, deinde in Deipara Virgine eminentiſſimo, & perfectiſſimo modo ſuper alios quoſcunque cernerentur: pari ergo modo in præſenti de epithetis virginitatis ipſi conceſſis exiſtimandum.

Addendum ſecundò, quod Patrum teſtimonia, vel ſolum loquuntur de nouo teſtamento non de veteri. Propterea enim Iſidorus *lib.1. de offic. Eccl.c.17.* dixit *quantum pertinet ad vetus teſtamen-* 84 *tum, Elias, Ieremias, & Daniel caſtitatis, & continentiæ bono primi ſtuduiſſe dignoſcuntur, quantum vero ad nouum, virorum Virginum caput eſt Chriſtus fœminarum virginum caput eſt Maria.* Vel eatenus intelligenda erunt, quatenus licet ordine temporis alij ante Chriſtum, & Deiparam virginitatem ſeruauerint, ordine tamen dignitatis, & excellentiæ, 85 Chriſti, & Deiparæ virginitas aliorum omnium virginitati præfertur, Chriſti namque virginitas cauſa finalis, efficiens, moralis, ſeu meritoria, & exemplaris fuit virginitatis aliorum, etiam in lege veteri, Mariæ quoque virginitas, cauſa etiam exẽplaris fuit, & ſpeculum virginitatis ſanctorum cunctorum, etiam in lege veteri, & aliquo modo finalis, & moralis, de qua ſolutione Suar. *tom.2.in* 86 *3.p d.6. sect.3.* inquit. Hunc primatum Mariæ in virginitate ſeruanda ſufficienter ſaluari in eminentia, & ſpeciali prærogatiua, qua in ipſa eluxit hæc virtus, de quo Nicol. Richard. *ſerm.1.ſuper letanias.*

Ad illud vero quod addit argumentum hanc eſſe ſpecialem prærogatiuam Deiparæ. Reſpondeo cum Suario *ſuprà. Quod B. Virgo perfectum votum* 87 *virginitatis emiſerit ad perfectionem eius pertinet, quod vero ante ipſam nullus hoc fecerit, ad eius commendationem non admodum refert.* Adde ſecundo cum eodem Suario ibi. *Deinde etiam dici poteſt prima, quæ propoſita eſt tanquam dux, & exemplar huiuſmodi voti, & hunc exiſtimo eſſe ſenſum ſanctorum Pa-* 88 *trum.* Eſſe ergo in ſententia Suarij mentem Patrum aſſerentium B. Virginem primam fuiſſe in vouenda caſtitate, ſeu virginitate non eſſe de ordine temporis, ſed ſolum de ordine dignitatis, eminentiæ, & perfectionis, quia ſcilicet vt inquit Suarez *Propoſita eſt vt dux, & exemplar huiuſmodi voti.*

Quod ſi quæres in quo cõſiſtat huiuſmodi maior, dignitas, eminẽtia, & perfectio virginitatis, & voti Deiparæ? Id explicat inferius ſtatim Suares his ver- 89 bis. *Virginitas Mariæ, quoad propoſitum, & animum*

ſua

fuit tanto efficacior, & vehementior, quanto ex majori charitate, & gratia procedebat, quo ad immobilitatem habui hoc propositũ perfectissimo voto confirmatũ, quo ad intentionem ex perfectissime Dei, & puritatis amore hoc fecit. Quo ad executionem vero tam perfectè illud seruauit, vt omni prorsus motu contrario, aut repugnante caruerit, imò alios ad castitatem prouocauerit, &c. In prærogatiuas speciales voti Mariæ sanctissimæ, quas nec Eliæ ipsi, nec Elisæo, aut aliis tribuere possumus.

90 Tandem addo testimonia sanctorum Patrum, etiam intelligi posse, Beatam Virginem fuisse primam, quæ castitatem inter fœminas vouit, nam nos id non contradicimus, nam inde nihil derogatur Eliæ, & discipulis eius, cui solutioni clarè fauet Bonau. *in 4. dist.* 30. *q.* 2. Canisius *lib.* 2. *de Deipara c.* 12. Rupertus *in cantic.* 3. & alij, qui solum dicunt B. Virginem fuisse primam in emittendo hoc voto inter fœminas, quod nihil facit contra nos, sed potius iuuat, vt diximus, quo etiam sensu intelligi debent D. Antoninus, Richardus, & quidam alij à Salinas citati: Quamvis probabile etiam sit, in lege veteri fuisse fœminas, quæ castitatem ex voto seruauerint, vt patet ex illa Anna matre Samuëlis, de qua loquitur Concilium Senonense, & de S. Emerentiana, matre S. Annæ de qua dicit S. Cyril. *in lib. de ortu B. Annæ* habuisse votum castitatis, si id Deo placuisset, quod etiam colligitur *ex illo Numerorum* 3. *Mulier, si quippiam vouerit*, super quem locum S. August. *q.* 57. ait: *Meritò quæritur, hoc loco, etiam de voto virginitatis, mulieres enim in scripturis, etiam virgines solent appellari, &* Rupertus Abbas *super eũdem locum, Mulier si quippiam vouerit ait.* Id est si continentiam vouerit, mitto alia loca, quæ in probationẽ huius sententiæ afferri poterant, id est illud *n.* 6. vir, siue mulier cum fecerit votum, vt sanctificetur, & alia quę pro probando voto castitatis virorum attulimus, quæ hic etiam possent deseruire, cum sub masculino fœmineum comprehendatur, præsertim quando res est fauorabilis Religioni, vt ait Suar. *tom.* 4. *de relig. tit.* 9. *lib.* 1. *c.* 11. *n.* 3. de quibus vide Apologism N. Francisci à sancta Maria *propositione* 2. *per totam.* In hac igitur sententia solutio data non habet locum, in contraria tamen sententia, quam etiam probabilem reputamus, siquidem hoc votum non tam expressum est in fœminis, quam viris, optime procedit.

Dices has explicationes esse oppositas sensui Ecclesiæ quæ de B. Virgine canit. Tu sola sine exẽplo placuisti Domino nostro Iesu Christo, patet assertum, quia si Elias, & Elisæus, & alij prius vouerunt, quam illa castitatem, iam non posset de ea dici, tu sola sine exemplo placuisti, quia iam illa haberet exemplum in illis sanctis patribus; ergo ne dicimus Ecclesiam errasse, dicendum est, ante Mariam non fuisse votum castitatis. Confirmatur ex testimonio S. Bartholomæi Apostoli relato ab Abdia Babylonico in vita huius sancti Apostoli vbi ait: *Hæc virgo seruandæ virginitatis votum prima Deo vouit; primam autem ideo dixi, quia ex quo homo factus est ab initio sæculi, nulla hoc votum Deo obtulit; Virgo hoc constituit in corde suo cum hoc à nullo homine, nec verbo didicisset, nec exemplo.* Sed si aliquis homo ante illam vouisset castitatem iam ab eo didicisset verbo, & exemplo; ergo ne hoc dicamus contra aperta verba S. Apostoli, & sensum totius Ecclesiæ, dicendum est ante B. Virginẽ nullam creaturam, siue marem, siue fœminam vouisse castitatem,

Respondetur ad argumentum. Illam Ecclesiæ locutionem posse intelligi de perfectione gratiæ, & omnium virtutum, quibus super omnes creaturas hæc sanctissima Virgo Deo placuit. Dato tamen quod intelligatur de voto castitatis, vt contendunt aduersarij Respondetur sanctissimam Virginem ad nullius exemplum emisisse votũ castitatis, sed potius Eliam, & alios patres veteris testamenti ad illius exemplum illud emisisse, vnde licet votum Virginale B. Virginis fuerit posterius in tempore, fuit tamen primũ in causalitate, dignitate, excellentia, & perfectione. Tum quia cõiunctũ fuit cum fœcunditate, quod nunquam visum est, nec habuit exemplum, nec habebit sequentem. Et in hoc eodem sensu debet explicari illa D. Bartholomæi Apostoli authoritas relata ab Abdia, præter quam quod non est certum talẽ authoritatem esse D. Bartholomæi, cum liber ille Abdiæ sit apocriphus, admisso tamen tali testimonio Respondetur, Virginem dici ab Apostolo primam, quæ vouit castitatem, id est, inter mulieres; vt colligitur ex verbis ipsius Apostoli; *Nulla hoc votum Deo obtulit.* Hoc est fœmina. Vel dicito, intelligi de prioritate excellentiæ, causalitatis, dignitatis, & perfectionis, illud vero quod addit, quod hoc à nullo homine didicit, nec verbo, nec exemplo Respondeo, ita fuisse, nam ipsa B. Virgo omnibus fuit exemplar virginitatis, nam illius virginitas reuelata illis sanctis Patribus veteris testamenti fuit motiuum, vt ipsi etiam votum emiserint castitatis, vnde licet in tempore B. Virgo non fuerit prima, quæ votum castitatis emisit, hoc ab ea non tollit prærogatiuã primæ, sicut non tollit à Christo quod sit primogenitus omnis creaturæ, eo quod post multas creaturas in tempore natus esset, vt suprà diximus.

91

Obiicies 3. Ad specialem dignitatem Ecclesiæ Euangelicæ pertinet, vt ante ipsam non fuerit votum virginitatis, nec status religiosus, sed quod Apostoli fuerint primi religiosi; ergo in lege veteri non fuit votum castitatis, nec status religiosus, antecedens patet *ex illo Matthæi* 16. *v.* 24. *Si quis vult post me venire abneget semetipsum.* Nam in hoc loco statum Religiosum Christus consuluit, vt plures DD. astruunt; ergo in lege veteri nullo modo fuit status religiosus. Respondetur negando antecedens. Nam quemadmodum ad specialem dignitatem legis Euangelicæ non spectat quod ante ipsam non fuerint in lege veteri vera Sacramenta, vera sacrificia, verusque cultus Dei, quo ad essentiam, & substantiam ipsorum, sed solum quod ante illam non fuerint perfecta, & consummata, multo minus ad eandem Euangelicæ legis dignitatem spectabit, quod ante ipsam non fuerit verus status religiosus cum tribus votis, sed solũ quod ante illã non fuerint perfecta, & consũmata, neq. illis priuilegiis ornata, quibus decoratur in lege Euangelica.

92

93

Nec assignari potest ratio, cur in hominibus perfectis illius legis fuerint perfectissima dona, & charismata Prophetiæ, miraculorum, martyrij, & similium, non tamen aliqualis religionis, etiam imperfectæ status, & cur hoc solum reseruatum sit legi Euangelicæ, & non aliis, præsertim cum martyrem esse perfectius quid videatur, quã religiosum esse, juxta illud, maiorem charitatẽ nemo habet, vt animam suam ponat. &c. Dicendum igitur est, in lege veteri vota illa solum fuisse simplicis. & non cum ea solemnitate, quæ modo viget in Ecclesia, & quæ ab Apostolis cœpit, *vt habet S. Thom.* 22. *quæst.* 88. *art.* 7. *& cum traditione sub potestate superioris* ha-

94

95

96

97 bentis iuriſdictionem ſpiritualem clauium in ſubditos, quæ non fuit in lege veteri: Tum quia tunc vota non habebant eas prærogatiuas, quæ hodie habent per profeſſionē religioſam, ſiquidem tunc 98 non ſoluebant matrimonium ratum præcedēs, nec irritabant matrimonium ſubſequens, non aliis priuilegiis. De hoc igitur ſtatu perfecto religioſo intelligendi ſunt Patres, & Doctores, qui dicunt Chriſtum primo ad illum homines inuitaſſe, & Apoſtolos fuiſſe primos religioſos, ſicut etiam dicuntur Chriſtus, & Apoſtoli fundamenta fuiſſe Eccleſiæ, cum tamen certum ſit Eccleſiam fuiſſe ante illos, etſi non cum ea perfectione, ac excellentia, quam ab ipſis accepit.

Obiicies 4. Tota lex vetus figura fuit legis Euāgelicæ iuxta illud 1. *ad Corint.* 10. *v.* 11. *Omnia in figura contingebant illis*; Nihil ergo in ea lege fuit perfectum, iuxta illud ad Hebræos 7. *v.* 19. *Nihil ad perfectum adduxit lex*: Ergo contra rationem videtur ponere in illa verum ſtatum religioſum, & non ſolum figuram ipſius: Eliæ ergo inſtitutum non 99 vera religio, ſed figura Religonis fuit. Reſpondetur concedendo antecedens, deinde negatur conſequentia: Ratio eſt quia ſicut obedientia Iſaac, caſtitas Ioſeph, patientia Iob, & aliæ virtutes in antiquis Patribus repertæ fuere figuræ ſimilium virtutum in Chriſto Domino, & ob eminentiam, & perfectionem maiorē, qua in ipſo effulſerunt; per hoc tamen non deſierunt eſſe virtutes, quoad eſſentiā, ſic ratio religioſi ſtatus in lege veteri, licet fuerit figura ſtatus religioſi legis Euangelicæ ob prærogatiuas, & excellentias quas ex Chriſti, & Apoſtolorum inſtitutione participat, vt dictum eſt, non tamen ob id deſiit eſſe verus ſtatus religioſus, etiam in ea lege, licet imperfectus, quo ſenſu tota ipſa lex vetus, Sacramenta, & ſacrificia ipſius dici poſſunt figura legis gratiæ, Sacramentorum, & ſacrificij illius, quantumvis illa rationem, & eſſentiā talium participauerint, etſi imperfectè, quia gratiā non continebant, vt docet D. Thom. 1. 2. *q.* 98. *art.* 1.

Obiicies 5. Pari etiam ratione poſſet dici ſtatum religioſum incepiſſe ab Enoch in lege naturæ, quā à tempore Eliæ; Nam de Enoch dicitur Geneſ. 4. iſte cœpit inuocare nomen Domini, quod fuit, vt plures volunt, quia vniuerſitatem inſtituit ad veram Dei ſcientiam docendam, vt propterea filij Seth inter quos vnus erat Enoch, appellarentur filij Dei, id eſt, Religioſi, ſuper alios cōmuniter viuentes. Tum quia ab Enoch æqualiter à ſummis Pontificibus dicitur procedere Carmelitas per hæreditariam ſucceſſionem, ac ab Elia, vt patet *ex Bulla Iulij II.* vbi ait: *Nos igitur ordinē ipſum, illasque perſonas, tanquam religionis exēplar ſpeciali charitate fulgentes, ſanctorumque Patrū Eliæ, & Eliſæi, & Enoch, qui mōtem ſanctum Carmeli iuxta fontē Eliæ inhabitarūt, hæreditariam ſucceſſionem tenentes.* Quod etiam merito poſſent dicere de Samuele; nam de eo habetur 1. *Reg.* 1. & 19. feciſſe cuneos Prophetarum quorum Author fuit ipſe Samuël, vt patet *ex actibus Apoſtolorum c.* 3. ex illis verbis Petri. *Omnes Prophetæ à Samuële & deinceps*: Et tamē nec Enoch, aut Samuël verum ſtatum religioſum cum tribus votis inſtituerunt, etiam in noſtra ſententia, aliàs iam Elias primus author ſtatus monaſtici non eſſet: ergo licet Carmelitæ dicantur ſucceſſionem hæreditariam trahere ab Elia, non ideo dicendum eſt Eliam ſtatum religioſum cum tribus votis, & vero monachatu inſtituiſſe, ſicut non dicitur de Enoch, aut Samuële.

100 Reſpondetur hoc argumentum ſolum probare tempore legis naturæ fuiſſe ſtatum religioſum de longe adumbratum, quatenus Enoch inſtituit aliquem peculiarem cultum Dei, & ſublimiorem, quam erat religio vulgi, & veluti præludium, & initium vitæ religioſę, & monaſticæ, vt ait Laurentius Beyerlinck. *in Theat. vit. hum. tom.* 6. *lib.* 16. *verbo Religioſus*, §. *de Enoch*. Bouldučus *de Eccl. ante legem lib.* 1. *c.* 13. vbi ait: Hūc Enoch fundaſſe quandā ſodalitatem Prophetarum qui dicebantur Enoſcei, & poſtea Eſſeni, vel Aſſei, quod etiam confirmari poteſt *ex Gen.* 6. *v.* 4. vbi enim Vulgat. legit, iſti ſunt potentes à ſæculo viri famoſi, ex Hebræo legi poteſt, iſti ſunt illi hæroes, qui à ſæculo Enoſcei nomine. Tempore vero Samuëlis clarius fuit 101 delineatus ſtatus religioſus, quia tunc fuerunt ab eo inſtituta cœnobia, ſeu collegia Prophetarū, vt patet *ex* 1. *reg.* 19. *v.* 20. vbi dicitur in Naioth Ramata fuiſſe cuneum prophetarum, & Samuëlem ſtantē ſuper eos, id eſt, vt exponit Lira. præſidentem eis.

102 Quia tamen tempore Eliæ, vltra hoc, quod eſt in Carmelo, & aliis locis congregari tria puncta religionis ex voto obſeruari cœperunt, quod antea nō fecerat Enoch, aut Samuël, ideo dicimus verū ſtatum religioſum non ab Enoch, vel Samuële, ſed ab Elia ſumpſiſſe exordium; poſſumus tamen dicere, quod Enoch ſtatum religioſum adumbrauit, Samuël delineauit, Elias Inchoauit, & Chriſtus 103 conſummauit, quod & Bellarminus eiſdem ferè verbis expreſſit *tomo* 2. *lib.* 2. *cap.* 5. §. *nec ergo* vbi ait: *Dicimus itaque primum vitam religioſam adeò eſſe antiquam, vt quædam eius adumbratio fuerit in lege naturæ ante diluuium, maior quædam expreſſio in lege Moyſis, perfectio autem Apoſtolorum tempore.* ergo expreſſio maior Religionis, etſi non perfectio, Eliæ tempore potuit eſſe, etiam ex mente Bellarmini eminentiſſimi Cardinalis, & eximij Doctoris.

Et ex his colliges illum Enoch, de quo loquitur Iulius II. in prædicta bulla non fuiſſe illum Enoch 104 Patriarcham, qui cœpit inuocare nomen Domini, vt clarè patet ex verbis ipſius bullæ; Non enim dicit ſanctorumque Patrum Enoch, Elię & Eliſæi, vt ordo antiquitatis inter ipſos poſtulabat, ſed prius poſuit Eliam, & Eliſæum, & poſtea Enoch, quia prædictus Enoch fuit quidam Chriſti Diſcipulus, qui cum eſſet ex ordine prophetico, & audiſſet Ioannem Baptiſtam de regno Dei diſputantem, & monſtrantem digito Chriſtum aliis ſe Ioannis diſcipulis iungens Authorem vitæ cum S. Andrea & S. Ioanne Euangeliſta, & aliis diſcipulis ſecutus eſt, & fuit ſeptimus diſcipulus Chriſti & ſucceſſor in generalatu ordinis Carmelitici, & Prophetici, S. Ioann. Baptiſtæ, vt infra dicemus, & docet Marcus Antonius Alegre de Caſſanate in Paradiſo Carmelitici decoris, *cap.* 22. *anno Chriſti* 64. Lezana *in apparatu ad annales cap.* 6. *num.* 9. & Ioannes Paleonidorus *lib.* 2. *c.* 2. Didacus Coria *de laudibus Carmelitarum lib.* 13. & *lib.* 7. *c.* 1. & alij.

Obiicies 6. Licet in lege veteri fuerint tria 105 vota obedientiæ, paupertatis, & caſtitatis, adhuc dici non poteſt in ea lege fuiſſe verum monachatum: ergo licet Elias tria vota emiſerit, & eius diſcipuli, non ideò dici poteſt author ſtatus monaſtici. Antecedens patet, quia ad verum monachatum vltra tria vota requiritur traditio, & donatio perpetua, & acceptatio à perſona habente poteſtatem ſpiritualem acceptandi prædicta vota, & traditionem; Et inſuper requiritur approbatio

illius

illios modi viuendi, vt est certum apud Theologos: Atqui in lege veteri, nec fuit, qui statom illum, & modum viuendi approbaret, nec qui vota, & traditionem reciperet: ergo in ea lege nec fuit, nec potuit esse verus status monasticus.

§. VII.

In quo ostenditur Eliam fuisse authorem, & institutorem status vere monastici, seu monachatus in lege veteri.

SVMMARIVM.

106 *Tempore legis scripta fuit verus monachatus cum omnibus requisitis, qua ad verum monachatum requiruntur.*
107 *Probatur id facto Christi, & exemplo Apostolorum.*
108 *Probatur authoritate Patrum, qui Eliam principem monachatus appellant.*
109 *Proponitur quadam obiectio contrariorum, & eius solutio.*
110 *Non est contra Christi excellentiam, quod Elias in tempore sit primus author monachatus.*
111 *Non repugnat imperfectioni legis veteris quod in ea fuerit verus monachatus.*
112 *Quomodo aliqui Sancti legis veteris operati sunt secundum perfectionem legis Euangelica.*
113 *Non inde aquatur lex vetus cum lege gratia, sed multo illa inferior est.*
114 *Elias, & Ioannes Baptista fuere primi principes monachatus.*
115 *Qui dicunt Ioannem verum monachatum habuisse non vero Eliam, inconsequenter loquuntur.*
116 *Elias fuit exemplar status monastici in lege gratia.*
117 *Probatur authoritate sanctorum Patrum.*
118 *Monachatus Elia fuit verus monachatus cum tribus votis, & aliis requisitis.*
119 *Elias in lege veteri habuit Christum, vt exemplar status monastici, quod instituit in suo tempore.*
120 *Soluitur argumentum in contrarium aduersariorum.*
121 *Probatur Eliam fuisse authorem status monastici ex variis Patrum testimoniis.*
122 *Ad verum monachatum in lege veteri sufficiebat approbatio negatiua.*
123 *Quid sit approbatio negatiua.*
124 *In lege veteri fuit approbatio monachatus positiua specalatiua.*
125 *Modus viuendi Nazaraorum, & Recabitarum cum tribus votis fuit approbatus in Synagoga.*
126 *In lege veteri fuit approbatio monachatus cum tribus votis practica.*
127 *Monachatus Elia cum tribus votis fuit approbatus immediatè à Deo.*
128 *In lege veteri fuit vera donatio, & traditio, qua essentialiter requiritur ad verum monachatum.*
129 *Ad acceptandam hanc traditionem non requiritur ex parte pralati acceptantis potestas clauium.*
130 *Sufficit potestas dominatiua aconomica.*
131 *Hac potestas dominatiua fuit in lege veteri.*
132 *Religiosus status constare potest pralato existente merè laico.*

ARgumentum positum *in fine §. pracedentis nos cogit*, vt ostendamus tempore legis scriptæ fuisse verum monachatum ab Elia parente nostro institutum cum omnibus requisitis, quæ ad verum monachatum requiruntur; quod sic probo. Ex eo colligunt AA. & Sancti PP. in Apostolis fuisse verum Monachatum; quia consulente eis Christo, vt omnia relinquerent, & sequerentur eum, iuxta illud veni, & sequere me, Apostoli relictis omnibus secuti sunt eum, vt dixit Petrus, ecce nos reliquimus omnia, & secuti sumus te; Nam in Christi vocatione inuenitur approbatio illius status, & acceptio votorum, & traditionis, in facto vero Apostolorum inueniuntur obedientia in sequela Domini, paupertas in derelictione bonorum, & castitas in sequela Christi; Atqui hæc omnia inuenta sunt in vocatione Eliæ, Nam Deus 3. *Reg.* 17. ei dixit: *Recede hinc, & vade contra Orientem & abscondere in torrente Carith, coruisque pracepi vt pascant te ibi*, ille autem abiit, & fecit iuxta verbum Domini; Vbi vt vides, in Dei iussu inuenitur approbatio illius status, & acceptio traditionis, & promissionis ex parte Dei, in sequela vero Eliæ inuenitur obedientia; in recessu in Torrentē Carith inuenitur paupertas, siquidem non solum ei præcepit vt iret in torrētem Carith, in quo est obedientia, sed quod secum nihil deferret, vt colligitur ex promissione prouidentiæ coruorum, nam si Elias secum aliquid deferret, non indigeret coruorum eleemosynis, castitas vero inuenitur in illis verbis, abscondere in Torrente Carith, vbi non solum à mulieribus consuluit recessum, sed etiam fugam illarum visus, & conspectus: ergo cum Elias hæc omnia fecerit; Abiit ergo & fecit iuxta verbum Domini, euidenter sequitur quod sicut ex illa vocatione Christi, & sequela Apostolorum colligitur in eis fuisse verum monachatum, etsi ibi nulla fiat expressio votorum, ita & in vocatione Dei facta Eliæ, & in sequela Eliæ, non enim apparet maior ratio.

Secundo probatur; quia multi Sancti PP. dicunt Eliam fuisse Principem, fundatorem, & principium status monastici, etiam in lege gratiæ, sed non cum eadem perfectione: ergo in lege veteri fuit verus status monasticus, cum omni perfectione essentiali, quæ ad illum requiritur, antecedens probatur, omnibus illis Patrum authoritatibus quibus §. 1. probauimus Eliam fuisse authorem, & fundatorem Carmelitanæ Religionis, quibus adde Iodocum *super Eglog.* 10. vbi ait. *Monastica vita Princeps est Elias, cuius filij primi fuerunt, qui religiosorum more simul viuere, & monasticam vitam in Carmelo agere cœperunt.* Secundus sit D. Fr. Didacus à Iepes Episcopus Tarraconensis in vita S. M. nostræ Theresiæ *cap.* 20. vbi ait: *Nacio esta Religion en el monte Carmelo, tuuo por Padres à los sanctos Elias, è Eliseo.* Tertius sit Ludouicus Tenas, *in sermone S. Theresia Matriti impresso anno* 1655. vbi ait, *El instituto monastico de la sagrada Religion del Carmen tiene su principio en el Propheta Elias.* Quartus sit S. Cyrillus *de gestis Carmelitarum ad Abbatem Ioachim. qui habetur in speculo ordinis lib. 8. cap.* 1. vbi ait: *Inducebat ad perfectionem acquirendam secundum propheticam disciplinam vita monastica per*

Eliam instituta. Quintus sit venerabilis Ioannes Soret. *in pr. ambulo regulæ*, vbi ait *Elias cœpit facere, & docere regulam huius sacræ religionis, & quidem perfectè, scilicet quoad suum esse essentiale diuina reuelatione ductus.* Consequentia vero probatur, nam si omnes hi Authores, & alij quos §. 1. retulimus, dicunt Eliam fuisse authorem, principium, & principem status monastici, euidenter sequitur monachatum Eliæ habuisse omne illud, quod essentialiter ad verum monachatum requiritur: ergo cum non possit dari verus monachatus sine tribus votis, sine approbatione, traditione, & acceptatione, euidenter sequitur hæc omnia reperiri in monachatu Eliæ.

Confirmatur ex *D. Thoma* 2. 2. *q.* 184. *art.* vbi quærit, An status parochorum sit perfectior statu religiosorum. Et postquam respondit negatiuè, sibi obiicit quandam authoritatem D. Ioannis Chrysostomi, *tom.* 3. *in Dialog. lib.* 6. vbi ait Chrysostomus, *si talem mihi adducas monachum, qualis [vt secundum exaggerationem dicam.] Elias fuit, non tamen illi comparandus est, qui traditus populis, & multorum peccata ferre.* Cui authoritati respondet D. Thomas. *Ad primum ergo dicendum, quòd non loquitur de sacerdote curato minoris ordinis, sed de Episcopo, qui dicitur summus sacerdos.* Ex quo loco sic argumentor. Diuus Thomas ex Chrysostomo ait statum monachalem Eliæ perfectiorem fuisse statu sacerdotali parochi, non vero Episcopi; ergo sentit Eliam verum fuisse monachum cum tribus votis, patet consequentia, quia si Elias non haberet verum statum monachalem cum tribus votis esset ridicula comparatio, comparare hominem mere laicum sine vllo voto, nec statu religioso, cum statu sacerdotali, qui status proculdubio perfectior est statu mere laico, & non religioso cum tribus votis, siquidem presbyteratus includit votum, vel præceptum continentiæ quod tamen aduersarij negant in Elia: ergo vel dicendum est solutionem D. Thomæ non esse ad rem, quod est ridiculum, vel dicendum D. Thomam existimasse Eliam esse, non solum qualemcunque monachum cum tribus votis, & vero monachatu, sed perfectissimum monachum, vt etiam ait Chrysostomus eodem loco.

Dices prædictos sanctos Patres, & Authores solum velle dicere Eliam fuisse authorem status monastici, quoad aliquas obseruantias, non vero quoad vota, & alia essentialia status monastici. Sed contra, quia hoc est miserum aduersariorum effu-

109 gium. Nam idem possent hæretici respondere illis, qui dicunt monachatum incepisse ab Apostolis, vnde ad eos conuincendos sumpsit Guillelmus Esengrenus *in histor. Ecclesiast. centuria* 1 *tit. de relig.* argumentum ab Elia dicens. *Elias Propheta primus Carmelita, en hæretice, Eliæ posteritatem dices monachos Carmelitas.* Tum quia locutiones patrum, & doctorum propriè accipiendæ sunt, quando inde nullum inconueniens sequitur, sed ex hoc quod in vero, & rigoroso sensu accipiantur nullum inconueniens sequitur, sed potius hoc nostro monachatu facilè conuincuntur hæretici huius temporis, qui dicunt monachatum esse quid nouum inuentum in Ecclesia; ergo non est cur

110 in sensu improprio accipiatur; maior est certa. Minor vero probatur, quia inconueniens quod aduersarij assignant, est, quia hoc aufert à Christo excellentiam essendi primum fundatorem status monastici; sed hoc inconueniens est nullum, ergo probatur minor. Quia per hoc quod Christus non fuerit primus in tempore, qui instituit statum monasticum, quoad suam essentiam nulla ab eo tollitur perfectio primatiæ in dignitate, & causalitate, vt patet ex illo Pauli ad Colossenses 1. vbi vocat Christum primogenitum omnis creaturæ, non obstanti, quod ille fuerit post innumerabiles creaturas in tempore natus, vnde D. Hieronymus explicando hunc locum ait: *Christum fuisse primogenitum omnis creaturæ, non tempore, sed honore*; sic ergo dicimus Christum fuisse primum institutorem, & authorem status monastici, non tempore sed honore, quia Christus per fidem à sanctis illis patribus cognitus fuit causa exemplaris, & motiua omnium virtutum, quas exercuerunt, iuxta illud Pauli *ad Hebræos* 11. & iuxta illud *Ioannis* 8. Abraham pater vester exultauit, vt videret diem meum, vidit & gauisus est, & iuxta illud *Iob.* 23. Vestigia eius secutus est pes meus: ergo per hoc quod Elias in lege veteri in tempore instituisset statum verè monasticum, nulla à Christo tollitur excellentia, cum Elias id fecerit sequendo vestigia Christi cogniti per fidem, & per eius gratiam illum imitauit, imo potius augetur gloria Christi, quem facimus causam motiuum, & exemplarem, non solum omnium virtutum, quæ fuere & sunt in lege gratiæ, sed & in lege scripta, & naturali.

111 Dices id repugnasse imperfectioni illius legis, nam vt ait D. Paulus *ad Hebraeos* 7. nihil ad perfectum adduxit lex; Sed contra, quia hi Patres licet viuerent in lege imperfecta, non sunt operati secundum illum, sed secundū legem Euangelicam, nam vt *ait*, ex Augustino Angelicus Doctor 1. 2. q. 107. *art.* 1. *ad* 2. *fuerunt aliqui in statu veteris te-*

112 *stamenti habentes charitatem, & gratiam Spiritus sancti, qui principaliter spectabant promissiones spirituales, & æternas, & secundum hoc pertinebant ad legem nouam*; ergo licet Elias, & eius discipuli viuerent in lege imperfecta, poterant operari, & de facto operati sunt, secundum legis euangelicæ, vnde Suarez *lib.* 10. *de legibus cap.* 5. ait *perfectionem voti castitatis non repugnare cum imperfectione status legis veteris.* Nec inde sequitur

113 nos æquare legem scriptam cum perfectione legis gratiæ, quia illi sancti Patres, qui fidem, obedientiam, martyrium, & alias insignes virtutes in lege scripta habuere, non id fecerūt, vt quid proprium illius legis, sed habentes Christum vt causam exemplarem, magistralem, meritoriam, & motiuam illarum virtutum: ergo sicut illas virtutes ad Christi imitationem, & ea illius meritis sine vlla diminutione legis gratiæ potuerunt exercere, vt omnes fatentur, ita eodem modo poterant illi sancti Patres obseruare statum monasticum, cum omni essentiali perfectione absque deminutione legis Euangelicæ, cum id non vt proprium illius legis operarentur, sed vt proprium legis gratiæ, & ea Christi meritis, & ea illius gratia, habentes eum cognitum per fidem, tanquam causam exemplarem, & meritoriam.

Tertio probatur, quia Bellarminus *lib.* 2. *de monachis cap.* 5. Suarez *tom.* 2 *in* 3. *p. d.* 24. *sect.* 6. Baro-

114 nius *tom.* 1. *ann.* 31. *n.* 15. & alij DD. ex eo probant contra hæreticos huius temporis verum monachatū incepisse à Ioanne Baptista, quia Sancti PP. illum vocant principem monachorum; sed eodem contextu, & eisdem verbis, quibus sancti PP. dicunt Ioannem principem monachorum, eodem vocant Eliam principem monachorum, ergo vel argumen

argumentum horum Doctorum contra hæreticos nihil probat, vel absolutè dicendum est, monachatum non solum à Ioanne, sed ab Elia sumpsisse

115 exordium; consequentia rectè infert; minor vero probatur, ex authoritate sanctorum Patrum, & primus sit S. Isidorus *lib. 2. cap. 20. n. 4.* vbi ait: *Quis huius conuersationis extitit author, quantum attinet ad authoritatem veterum scripturarum, huius propositi principes Elias, huius etiam propositi in Euangelio Baptista Ioannes auctor extitit.* Secundus S. Odilon Abbas *in vita S. Maiol. apud Lipomanum* vbi ait: *Tempore Apostolorum cœpit monasticus ordo pullulare, seu vt melius dicam reuiuiscere, quem à beato Elia, & Ioanne Baptista nouimus processisse.* Vbi nota obiter, tempore Apostolorum non incepisse statum monasticum, sed renouatum fuisse, quod etiam ait S. Antoninus *3. p. tit. 16. §. 4.* vbi ait: *Monachi videntur exorti sub Elia, & fuerunt renouati à Christo qui discipulos habuit pariter in communi viuentes.* Tertius sit Bernardus *in expositione cap. 1. regula S. Benedicti* vbi ait: *In veteri testamento Elias, in nouo vero S. Ioannes Baptista horum monachorum inuentores extiterunt.* Quartus sit S. Macharius *in sermone ad monachos*, vbi ait: *Duos viros exordium monastici ordinis protulisse credimus, primus Elias extitit, alter vero Ioannes Baptista.* Quintus sit S. Antoninus *2. p. summa tit. 16. cap. 1. §. 4.* vbi ait: *Isti ab Elia exordium habent, cuius imitator Ioannes Baptista erat.* Sextus sit Cassianus *collat. 18. cap. 2.* vbi ait: *In veteri testamento professionis huius fundauere primordia Elias, & Eliseus, ac deinceps principes authoresque testamenti noui Ioannes, Petrus, & Paulus, cæterique eiusdem ordinis viri.* Septimus sit Cassiodorus, *in vita D. Antonij apud Lipomanum*, vbi ait: *Huius elegantissima philosophia princeps fuit, sicut quidam dicunt, Elias propheta, & Ioannes Baptista.* Octauus sit Baronius, *lib. 2. de monachis cap. 39.* vbi ait: *Veteres patres Eliam, & Ioannem Baptistam eremitas, & eremitarum principes faciunt*; Si ergo ex authoritate horum, & aliorum Patrum Baronius, Bellarminus, Suarez, & alij colligunt contra hæreticos Ioannem fuisse authorem veri status monastici, idem necessario debent dicere de Elia, cum Patres eodem modo loquantur de Ioanne, ac de Elia, alias inconsequentiæ conuincentur.

116 Quarto probatur, quia multi Patres recognoscunt Eliam, vt exemplarem vitæ monasticæ in lege gratiæ: ergo necessario concedendum est Eliā veram vitam monasticam egisse. Patet consequentia, quia si status Eliæ non fuisset verus status monasticus cum tribus votis, & omni illo, quoad verum statum monasticum requiritur, iam Elias non posset esse exemplar status monastici in lege gratiæ, in quo hæc omnia reperiuntur, siquidem vt ait D. Thomas *q. 8. de veritate art. 8. & 3 p. q. 59. art. 1. ad 3. & tom. 3. contra gentes cap. 19.* Exemplar debet esse æqualis, vel maioris perfectionis cum exemplato; ergo vel dicendum est, Eliam non fuisse exemplarem status monastici in lege gratiæ, vel concedendum Eliam verum statum monasticum cum tribus votis habuisse. Antecedens in quo est difficultas, scilicet Eliam fuisse exemplarem vitæ monasticæ in lege gratiæ pro-

117 batur authoritate multorum Sanctorum Patrum, & primus sit S. Athanasius Alexandrinus, *in vita S. Antonij*, vbi ait: *Igitur S. Antonius secum reputans oportere Dei famulatū ex instituto Eliæ exemplum capere, & ad illud speculum vitam suam debere componere.* Secundus sit S. Basilius *homil. 19. in Gord. Martyr.* Vbi loquendo de S. Gordio qui ex milite factus est monachus ait: *Elia propheta secutus exemplum ad vasta deserta, & hominibus inuia concessit.* Tertius sit Isidorus *lib. 7. Etymolog. cap. 14.* vbi ait: *Anachoretæ Eliam, & Ioannem Cœnobitæ apostolos imitantur.* Quartus sit Cassianus, *collatione 18. cap. 2.* vbi ait: *Anachoretæ ad imitationem Ioannis Baptistæ, Eliæ quoque, &c.* Quintus sit Baronius *tom. 4. ann. 340. n. 8.* vbi ait: *Erat quidem in oriente summum illud viuendi genus instar Eliæ, & Ioannis Baptistæ.* Sextus sit Pater Suarez *tom. 4. religionis lib. 2. cap. 10. n. 4.* vbi ait: *Patres apertè ponunt Eliam exemplar monachorum*; Si ergo Suarez fatetur Patres ponere Eliam exemplar monachorum, & id tot Patres, & Authores; vt vidimus attestantur, cur in exemplari deficiet, quod in exemplato inuenitur? Si de ratione exemplaris est, vt ait Diuus Thomas, quod sit ad minus

118 æqualis perfectionis cum exemplato; si in exemplato inueniuntur tria vota, & quidquid ad verum monachatum requiritur, cur non id reperiendum est in exemplari, si non cum tanta perfectione accidentali, ad minus cum omni perfectione essentiali? Fateor me non intelligere consequentias horum Authorum, qui fatentes Eliam exemplarem status monastici in lege gratiæ, negant Eliam verum monachatum cum tribus votis, & aliis ad illud necessariis habuisse.

Nec obstat si dicas, Eliam per nos habuisse Christum, vt Authorem status monastici in lege gratiæ; vt exemplar ad incipiendum statum mona-

119 sticum in lege veteri, vt *supra* diximus; ergo Elias non potest esse exemplar status monastici in lege gratiæ; Alias simul esset exemplar, & exemplatus. Non obstat inquam, Respondetur namque Eliam habuisse Christum vt exemplar primarium, quoad statum monasticum, quem instituit;

120 ipse tamen Elias exemplatus à Christo fuit exemplar secundarius respectu monachorum in lege gratiæ, sicut Iob, Habraham, & Ioseph, habuere Christum vt exemplar patientiæ, fidei, & castitatis, ipsi tamen exemplati à Christo, fuere in exemplum aliis fidelibus, etiam in lege gratiæ patientiæ, fidei, & castitatis; sed de his vide Apologiam P. Fr. Francisci à sancta Maria, *propositione 5. p. 2. §. 5. n. 36.* Tandem probatur hæc veritas omnibus

121 illis authoritatibus sanctorum Patrum, in quibus Elias appellatur Monachus, & Religiosus, siquidem ratio monachi, & Religiosi stare non potest sine vero monachatu cum tribus votis, vt latius probauimus, *supra §. 3. n.*...

122 Vnde ad Argumentum *in fine §. 6. adducti.* Respondetur, temporibus legis scriptæ, imo & legis gratiæ ante decreta Innocentij III. & Gregorij X. non requiri ad essentiam status religiosi aliquam approbationem positiuam, sed sufficere negatiuam, quæ consistit in eo, quod Ecclesia talia vota, vel donationem, & traditionem non irritaret, aut eis contradiceret, vt latè probat Basilius

123 de Leone *lib. 7. de matrim. cap. 11.* Bellarminus *tom. 2. lib. 2. de monachis cap. 4.* Medina *lib. 4. de continent. cont. 7. cap. 38.* Sanchez *lib. 7. de matrim. d. 25. n. 10.* Azor. *tom. 1. lib. 12. cap. 23. q. 1.* Tritemius *de laudibus Carmelitarum cap. 5.* Carthagena *tom. 3. homil. 2. lib. 17.* Castro Palao *tit. 16. d. 1. p. 5. n. 7.* Atqui in illa lege nec illa traditio irritabatur, nec illi statui, aut votis contrariabatur, vt patet; ergo hoc sufficiebat, vt monachatus in illa quantum est ex

hac

hac parte haberet quidquid requiritur ad verum statum religiosum.

124 Deinde dato quod requireretur etiam approbatio positiua, speculatiua, vel practica, hæc etiam fuit in lege veteri. Et ratio est, quia in lege veteri fuit potestas ad determinandas res fidei, vt tenent communiter DD. quos larga manu refert. Fr. Franciscus à S. Maria *in Apologia Historiæ propheticæ propositione 5. p. 1. §. 6. n. 29.* ergo etiam fuit potestas ad approbandam vt bonam quandam Religionem, vnde Albertus Magnus *in 4. dist. 38. art. 13.* docet ab initio fuisse modis approbatis à Synagoga, vel Ecclesia vt institutum Recabitarum, & Nazaræorum his verbis. *Ab initio fuere modi approbati à Synagoga, vel Ecclesia, sicut modus iuris Nazaræorum, qui votum vouebant perpetuum, & Recabitarum, & huiusmodi illi modi erant loco regulæ.*

125 Sed huiusmodi Recabitæ, & Nazaræi; de quibus loquitur Magnus Albertus erāt, eiusdem professionis, ac filij prophetarum, vt infra dicemus; ergo illorum modus viuendi approbatus fuit speculatiuè ab illa Ecclesia.

126 Quod autem etiam daretur approbatio practica patet, quia in illa Ecclesia erat potestas spiritualis condendi leges de rebus spiritualibus in ordine ad finem supernaturalem, vt cum communi Doctorum probat Fr. Franciscus à S. Maria, *supra §. 7. n. 37.* Ergo etiam fuit potestas ad approbandam practice aliquam religionem dando ei potestatem ad condendas leges, eligendi prælatos, admittendi ad professionem, in qua consistit approbatio practica Religionum. Confirmatur quia dato, & non concesso, quòd in illa lege talis potestas approbatiua, tam speculatiua, quam practica non

127 daretur, in nostro casu negari non potest, quod sic euidenter probo. Deus præcepit Eliæ, vt ordinem suum Carmeliticum fundaret, vt patet ex illis verbis; Recede hinc, & vade contra Orientem, & abscondere in Torrente Carith, vt supra probauimus, & clarius patet ex illo loco, Elisæum filium Saphat vnges Prophetam pro te: ergo communicauit Eliæ omne quod necessarium erat, vt religionem veram fundaret, nam secundum ius canonicum, cui iurisdictio data est, ea quoque concessa censentur sine quibus iurisdictio explicari non potest, vt patet *ex cap. præterea de offic. & potest. iudi. deleg. & ex l. 2. ff. de iurisdict. omni. iudic.* Ergo si hæc approbatio erat necessaria, à Deo facta est immediatè quod est magna Carmelitanæ Religionis prærogatiua, & excellentia. An autem ex hoc sequatur hanc religionem esse de iure Diuino; latè diximus *in nostro Directorio Regularium loco citato.*

128 Deinde quod in illa lege non solum fuerint vota, sed etiam donatio, & traditio ex parte religiosi, quæ necessario requiruntur ad verum statum religiosum, vt ait D. Thomas *2. 2. q. 184. art. 4.* Patet, quia ad hanc traditionem acceptandam

129 non requiritur ex parte prælati potestas clauium, vel iurisdictio, ex ea dimanans, sed sufficit potestas dominatiua, & œconomica, quæ prouenit ex

130 traditione perpetua, quam religiosus sui ipsius facit Religioni, & prælato illam acceptanti, in quem transfert dominium sui ipsius, vt ait Basi-

131 lius Pontius *lib. 7. de matrimonio cap. 5. num. 22.* Sed hæc omnia poterant esse, & de facto fuere in lege veteri; ergo de facto ibi fuit verus status monasticus, vnde concludit Basilius *loco citato; Cur ergo Religiosus status constare possit prælato existente mere laico, cui pleno iure subiecti monachi sint, non est cur dicamus eam iurisdictionem deriuari ex potestate clauium, vnde & in lege scripta, quod multi concedunt, statum Religionis esse posse. nihil est quod impediat.*

132 Et hanc sententiam probabilem indicat Suarez, *tom. 3. de religion. lib. 2. cap. 15. num. 10.*

§. VIII.

Infertur ex hucvsque dictis conclusio status monastici cum tribus votis in lege scripta ab Elia fundati.

SVMMARIVM.

133 *Infertur in lege veteri fuisse verum monachatum cum tribus votis, & aliis ad illum necessariis.*
134 *Solum minus affecti Carmelitis id negare possunt.*
135 *Os insulsi Salinas Decreto sanctæ Inquisitionis Hispaniæ obtunditur.*
136 *Domini Inquisitores Hispaniæ iudicarunt in iudicio contradictorio in lege scripta fuisse votum castitatis perpetuæ.*
137 *Fuisse votum obedientiæ perpetuæ.*
138 *Fuisse votum paupertatis.*
139 *Fuisse verum monachatum religiosum.*
140 *Monachatus legis scriptæ non fuit cum ea solemnitate, perfectione, & potestate clauium, prout est in lege gratia.*
141 *In lege veteri fuit verus status religiosus cum tribus votis essentialibus.*
142 *Illius Author, & institutor fuit Parens noster Elias.*
143 *Proponitur quædam aduersariorum obiectio.*

SI ergo Amice lector, tot sancti Patres, si tot grauissimi DD. fatentur in lege veteri fuisse

133 statum verè monasticum cum tribus votis essentialibus obedientiæ, paupertatis & castitatis, cum vera traditione, & acceptatione ex parte prælatorum, cum sufficienti ad id potestate, & iurisdictione, cum vera approbatione ipsius status monastici in ea lege, quantum ea lex capax erat, quis hanc sententiam improbabilem iudicabit, quis eam non nimium probabilem confitebitur, nullus

134 equidem, nisi aliquis minus affectus Carmelitano ordini, qualis fuit insulsus Pater ille Salinas, de quo aliqua dixi *in nostro Directorio Regularium loco citato.* Sed vt eius contra statum monachalem

135 Carmelitanum in lege scripta, & eius continuationem, & hæreditariam successionem vsque ad hæc tempora omnino obturetur, obiicio illi Decretum sanctæ Inquisitionis Hispaniæ editum Matriti 9. Decembris anno Domini 1639. coram Illustrissimo Episcopo Inquisitore generali, aliisque iudicibus in supremo illo Senatu fidei censoribus subscribente Sebastiano de Huerta eiusdem Tribunalis secretarij: In eo enim post magnam grauissimorum Theologorum consultationem, & re maturissime in iudicio cōtradictorio examinata sequentes propositiones approbantur.

135 Prima. *Que en la lei scrita huuo voto de virginidad è Castidad perpetua.*

Secunda.

137 Secunda. *Que en la lei scrita huuo voto de obediencia perpetua.*

138 Terceira. *Que huuo voto de pobressa voluntaria.*

139 Quarta. *Que huuo en la lei scrita verdadeiro monachato religioso.*

Additur tamē in prædicto Decreto prædictas propositiones ita declarari debere, vt scilicet denotetur, non fuisse monachatum in lege scripta cum 140 ea solemnitate, perfectione, & potestate clauium, prout in lege gratiæ, quod nos etiam dicimus, imo ad maiorem cautelam, & vt scrupulis quorundam, vtcumque morem geramus addimus, hunc veteris legis monachatum, illiusque vota talia solum fuisse, qualia illius legis imperfectio postulabat, & veluti ad formam Monachismi, seu votorum legis Euangelicæ.

Ex quibus omnibus de primo ad vltimum con-141 cluditur, in illa lege fuisse verum statum religiosum, quoad substantiam, cum tribus votis essentialibus, & illius Authorem fuisse sanctissimum Patrem nostrum Eliam, & illius successorem Eli-142 sæum, & alios filios prophetarum, vsque ad tempus Christi, & inde ad nostrum tempus, vt infra ostēdemus, per quod patet ad argumentū, ob quod hęc dicta sunt, solutio; Non enim Elias solum impropriè est patronus nostræ religionis, sed verus author illius, quia statum illius cum tribus votis essentialibus, & aliis ad verum monachatum necessariis instituit, vt *supra* diximus.

Obiicies tandem: Quamuis Elias fuerit pri-143 mus prophetici Ordinis fundator cum vero monachatu, illius tamen institutum non permansit vsque ad Christi æuum: ergo Religio Carmelitana, quæ hodie est in Ecclesia, non ab Elia sumpsit exordium; patet consequentia, quia si ab illo sumeret exordium deberet continuari ab Elia vsque ad Christum, & à Christo vsque ad hæc tempora; sed hoc ostendi non potest, nec est verisimile; ergo: Antecedens vero probatur, quia ille ordo propheticus ab Elia institutus omnino extinctus est tempore quo Hierosolyma à Chaldæis obsidebatur, vt ait Baronius *tom. 1. annal. sub anno* 64.

§. IX.

Refertur continuatio & hereditaria successio Carmelitarum ab Elia vsque ad Christum.

SVMMARIVM.

144 *Proponitur quam difficile sit successionem Carmelitana Religionis ab Elia vsque ad Christum adducere ob temporum varietates.*

145 *Successio Carmelitane familia ab Elia vsque ad hec tempora nunquam interrupta fuit.*

146 *Anno mundi 3124. Dedit Elias principium sua Religioni in Monte Carith.*

147 *Anno mundi 3127. vnxit Elias Elisæum in suum successorem.*

148 *Primi Eliæ discipuli erant ordinis Nazarei.*

149 *Vocabantur propheta, quia Deo psallebant.*

150 *Anno mundi 3139. Raptus est Elias in cœlum, & ei successit Elisæus in ordinis generalatu.*

151 *Anno mundi 3143. suscepit statum nostra Religionis Ionadab filius Recab.*

152 *Anno mundi 3159. Recabita susceperunt institutum Elisæi.*

153 *Recabita obedientiam, & paupertatem, obseruabant, castitatem vero non omnes, bene tamen multi illorum.*

154 *Recabita ex consilio Elisæi obedientiam, paupertatem, & castitatem obseruarunt ex voto.*

155 *Recabita etiam appellabantur scriba, id est, legis Doctores.*

156 *Ex his scribis multi apostatarunt ab Ordine prophetico tempore Christi.*

157 *Anno mundi 3204. die 14. Iunij mortuus est Elisæus.*

158 *Eodem anno ei successit in ordinis generalatu Ionadab filius Recab, vel vt alij dicunt Obed propheta.*

159 *Huic Generali reliquit Elisæus pallium Eliæ, quod adhuc hodie obseruatur in Arca Ouetensi in Hispaniis.*

160 *Anno mundi 3279. Multa Collegia Carmelitarum periere in illa translatione Israelis ad Assyrios.*

161 *Collegium Carmeli speciali prouidentia intactum remansit.*

162 *Carmelita translati ad Assyrios ibi multa Collegia construxere.*

163 *Anno mundi 3294. Ingressus fuit Ionadab cum suis filiis prophetarum Ciuitatem Hierusalem fugientes à facie Chaldaeorum obsidentes ciuitatem.*

164 *Hoc anno eis fecit Ieremias illam celebrem promissionem quod non deficeret vir de stirpe Ionadab stans in conspectu Dei.*

165 *Quomodo hac promissio fuerit impleta vsque ad hac tempora.*

166 *Anno mundi 3447. Translati sunt Carmelita cum populo à Chaldæis in Babylonem.*

167 *Aliqui demissi sunt in Hierusalem cum Ieremia.*

168 *Qui Carmelo habitabant immunes permanserunt ab hac translatione, nec eis aliquam iniuriam Chaldæi intulerunt.*

169 *Ex his Carmelitis qui translati sunt cum populo aliqui ad Hispaniam peruenerunt.*

170 *Malachias senior propheta peruenit ad Bracharam, & ibi mortuus & sepultus, postea veniente D. Iacobo Apostolo Bracharam eum à mortuis suscitauit, & constituit primum Brachare Episcopum mutato nomine Malachia in Petrum.*

171 *Toto tempore captiuitatis non defuere cultores Ordinis prophetici.*

172 *Tempore captiuitatis successit Daniel in generalatu ordinis Ionadab filio Recab, quo autem anno ignoratur.*

173 *Eodem tempore successit Aggæus propheta in generalatu Danieli.*

174 *Anno 3543. Aggæus propheta generalis ordinis in reductione populi in Hierusalem facta à Dario congregauit Carmelitas, qui cum populo dispersi erant, & relicto nomine Recabitarum, & prophetarum eis imposuit nomen Essenorum, vel Assydaeorum.*

175 *Eodem Anno mundi 3543. successit Aggæo in gene-*

generalatu ordinis Malachias propheta.

176 *Esseni obedientiam, castitatem, & paupertatem obseruabant.*

177 *Esseni idem institutum Eliæ profitebantur, ac Rechabitæ.*

178 *Aliqui pseudo-Esseni fuere hæretici, non tamen nostri Esseni.*

179 *Esseni post mortem Aggæi sui generalis relicto nomine Essenorum vocati sunt Assidei.*

180 *Anno mundi 3608. successit in generalatu ordinis Aggeo Esdras.*

181 *Hic reformauit Essenos iam nominatos, Assideos, & imposuit eis nomen scribarum, quod iam antea habuerant.*

182 *Anno mundi 3887. successit in generalatu ordinis Esdræ, Iudas Machabæus.*

183 *Assidei subditi Iudæ fugientes sæuitiam Antiochi habitarunt in syluis, & aliqui in ea persecutione martyrium passi sunt, qui ibi enumerantur.*

184 *Anno mundi 3895. successit in generalatu ordinis Iudæ Machabæo Ionathas frater eius.*

185 *Successit in generalatu ordinis Ionathæ; Iudas non ille Machabæus, sed alius, quo autem anno ignoratur.*

186 *Anno 3976. reuelata fuit incarnatio filij Dei nostris Carmelitis.*

187 *Anno mundi 4037. concepta fuit Virgo Maria sine labe peccati originalis.*

188 *Mysterium immaculatæ conceptionis reuelatum fuerat Eliæ in illa nubecula parua.*

189 *Beata Virgo in die quo in templo fuit præsentata fecit votum virginitatis.*

190 *Anno mundi 4051. desponsata fuit B. Virgo Maria S. Patri nostro Iosepho.*

191 *Anno mundi 4052. Incarnatus fuit, & natus filius Dei in vtero B. Virginis Mariæ.*

192 *Eodem anno 24. Iunij natus fuit Ioannes Baptista.*

193 *Ioannes Baptista secutus est per omnia vitam Eliæ.*

194 *Ioannes Baptista successit in generalatu ordinis Iudæ, quo autem anno ignoratur.*

195 *Christus non suscepit vitam Essenorum, vt aliqui voluere asserere.*

196 *Beata Virgo multoties Carmelum visitabat, & cum Carmelitis loquebatur.*

197 *Anno mundi 4081. cœpit Ioannes Baptista iam factus ordinis generalis prædicare, & baptizare.*

198 *Esseni eius subditi susceperunt ab eo baptismum.*

199 *Post mortem Christi cum plurimi Carmelitæ essent in cœnaculo cum Apostolis super eis descendit Spiritus sanctus.*

200 *Promulgata lege Euangelica multi Carmelitæ illam susceperunt.*

144 PRæcedens argumentum nos cogit, vt successionem Carmelitanæ Religionis ab Elia vsque ad Ioannem Baptistam, in lege gratiæ, & inde ad hæc tempora ostendamus, quod quam difficillimum sit ob temporis vetustatem, ob varias temporum mutationes, nemo est qui non videat. Verum Deo auxiliante quantum sat est, hanc nunquam interruptam successionem per tot sæcula monstrabo, ea breuitate, qua materia tam prolixa capax est; Vnde ad argumentum in forma, Respondeo negando antecedens. Ad proba- 145 tionem ex Baronio negatur etiam antecedens; nam successio Carmelitanæ familiæ ab Elia vsque ad hæc tempora nunquam interrupta fuit, quod sic ostendo discurrendo per singulos annus ab Elia vsque ad hæc tempora, iuxta meliorum, & magis probatorum Doctorum, tam ex nostris, quam ex extraneis sententiam.

146 Anno igitur mundi 3124. & ante Christum 929. Factum est verbum Domini Eliæ dicens, Recede hinc, & vade contra Orientem, & abscondere in Torrente Carith. Audito Elia verbo Domini, statim relictis omnibus, vt Apostoli fecerunt, licet non cum tanta perfectione, recessit in Torrentem Carith. Illuc statim aliqui viri deuoti, & pij ad Eliam accesserunt, & cum his inchoauit Elias in Torrente Carith vitam monasticam cum tribus votis, ita Ioannes Ierusolymitanus, *lib. de instit. monach cap.* 1. & præsertim 50. Lezana *tomo* 1. *anno mundi* 3124. *num.* 2. Anno autem mundi 3117. ante Christum 926. iussit Deus Eliæ, vt egrederetur de quadam spelunca montis Dei Oreb; quo iussu Dei fugerat metu Iezabel, 147 & quod pergeret in Damascum, & vngeret Elisæum in prophetam post se, quod & fecit Elias, nam cum eum inuenisset in agro arantem, misit pallium suum super illum, prophetam post se ipsum declarans, & successorem in statu monachali, vt rectè Gaspar Sanchez *in* 3. *Reg.* 19. *vers.* 19. Erat autem tunc cum Elia etiam Ionas propheta filius viduæ Sareptanæ, quam Deus precibus Eliæ à mortuis suscitauit, vt tradit Lira *cap.* 1. *in Ionam.* Hunc autem ad ordinem propheticum receperat Elias, vt ait Abulensis, 3. *Reg.* 17. *vers.* 31. Erat etiam cum eo Michæas filius Semblæ, Abulensis 3. *Reg. cap.* 20. *q.* 6. & 8. His adde Abdiam. Hi autem primi Eliæ discipuli erant ordinis Nazaræi vt ait Glossa or- 148 dinaria 1. *Reg.* 19. *Isti religiosi viri erant dicti Nazaræi.* Vocabantur tamen prophetæ, non quia omnes prophetarent futura, sed quia Deo psal- 149 lebant musicis instrumentis, ita Salianus, *sub anno mundi* 2962. *num.* 115. Gaspar Sanchez 3. *Reg. cap.* 10. *num.* 32. Postea isti discipuli Eliæ inceperunt inde vocari filij prophetarum, hoc est, prophetarum discipuli, vt tradit Vatablus 4. *Reg.* 2. Theodoretus ibidem.

Cum igitur Elias per 12. annos suam religionem in monte Carmeli gubernasset raptus fuit 150 in cœlum, & gubernium illius tradidit Elisæo anno 3139. mundi ante Christum vero 914. vt tradunt Abulensis *quæst.* 1. *in cap.* 2. *in* 4. *Reg.* & alij. Elisæo autem Filij prophetarum dederunt statim obedientiam tanquam suo generali, vt ait Abulensis 4. *Reg.* 4. *quæst.* 15. & 4. *Reg.* 2. *quæst.* 31. & patet ex isto textu; Adorauerunt eum proni in terram. Anno autem mundi 3143. Suscitauit Eli- 151 sæus filium Sunamitidis, quod miraculum videns Ionadab filius Recab vir insignis in Israël suscepit statum religiosum Elisæi, ita Ioannes Ierosolymitanus *lib. relato cap.* 25. Fr. Franciscus à sancta Maria, *in Historia prophetica lib.* 2. *cap.* 19. Hic autem Recab fuit alio nomine vocatus Ioab filius Ietro, vnde de eis dicitur *Paralipom.* 2. *v.* 55. Hi sunt Sinai, qui venerunt de calore Patris Recab, Hi autem Sinai seu Recabitæ anno mun- 152 di 3159. susceperunt institutum Elisæi, quod Ionadab filius Recab, & illorum magister iam antea acceperat, ita Lezana *anno mundi* 3154. Hic autem Ionadab successit Elisæo in generalatu ordinis, *vt infra dicemus.* vt ait Boulducus *in lib.* 3. *de Ecclesia ante legem cap. decimo sexto,* vbi ait:

Elia.

Eliæ, & Elisæo successit in officio Ionadab, qui passim in Scriptura dicitur filius Recab.

Hi autem Recabitæ obedientiam,& paupertatem strictissimam obseruabant, castitatem vero non omnes, multi tamen inter eos eam obseruabant, vt ait S. Gregorius Nazianzenus in poëmate de vita sua, Valentia, 2.2. *d.*10. *q.* 4. *p.* 1. §. 1. vbi ait: *Inter omnes controuersia constat Recabitas Diuino cultui se ipsos obdixisse, à coniugio abstinebant, exactam obedientiam suis superioribus præstabant.* Has autem obseruantias ex consilio Elisæi voto obseruabant, vt patet ex Concilio Senocensi, vbi pro exemplo proponit monachis legis gratiæ votum Recabitarum, & ait Lezana *anno mundi* 3159. *n.* 5. Hi autem Recabitæ, etiam appellabantur scribæ, hoc est legis Doctores, erant enim præcipui legis interpretes, vt ait Genebrardus, *in Chronolog. lib.* 1. *sub anno mundi* 3272. vbi loquens de Recabitis ait: *Vocantur Scribæ, siue Doctores.* Multi autem istorum scribarum tempore Christi adiuncti sunt Pharisæis, & eorum prorsus mores ebiberunt apostatantes ab ordine prophetico, quod non est mirum, cum hodie etiam in multis religionibus, & Apostatas, & hæreticos videamus.

Postquam ergo Elisæus per multos annos Religionem propheticam gubernauit mortuus est *anno mundi* 3204. *die* 14. *Iunij.* Ante autem mortem suam proposuit Carmelitis pro Generali eius loco Ionadab filium Recab vt supra diximus. Alij dicunt proposuisse Obed prophetam, ita Caietan. *in* 2. *Paralipomen.* 28. Lezana *anno mundi* 3204. *n.* 9. Huic generali reliquit Elisæus pallium Eliæ, quod ei ceciderat quando raptus fuit Elias, quod pallium conseruatum fuit à Carmelitis vsque ad hæc tempora, nam vt ait Sebastianus Salmanticensis Episcopus in sua historia, huius Pallij pars in Arca Ouetensi in Hispaniis opera S. Fulgentij conseruata reseruatur, ita etiam ait Lezana, *supra num.* 10. Pallium autem album fuisse constat ex Ioanne Ierosolymitano *lib. relato cap.*40.

Cum igitur Religio prophetica plus in dies augeretur, *anno mundi* 3279. *& ante Christum* 774. Accidit illa Israëlis translatio in Assyrios facta à Rege Assyriorum, vt patet *ex* 1. *Paralipom. v.* 26. In qua translatione multa Collegia Carmelitarum periere, Speciali tamen prouidentia remansit Collegium Carmeli, vt ait Ioannes Ierosolymitanus, *cap.* 26. Imo ipsi Religiosi Carmelitæ translati cum populo ad Assyrios ibi alia Collegia construxerunt, suam religionem obseruantes, quibus non nocebant Assyrij, vt ait Aubertus Miræus *in tractatu de origin. Carmelitan. sub anno* 3279. Florebat autem adhuc *anno mundi* 3294. Obed propheta, qui vel immediatè successit Elisæo, siue Ionadab, vt *supra* diximus. Hic autem cum Nabuchodonosor Rex Babylonis venisset super Iudam, & Hierusalem ingressus fuit cum aliis filiis prophetarum ciuitatem fugientes à facie Chaldæorum, & cum ibi habitarent fecit eis Ieremias illam promissionem insignem nomine Dei, scilicet; *Non deficiet vir de stirpe Ionadab filij Recab stans in conspectu meo cunctis diebus;* Quæ prophetia adimpleta est in continuatione, & perpetuitate instituti Recabitarum per ipsos Recabitas, Essenos, & alios monachos Carmelitas legis gratiæ, qui ab ipsis emanarunt, vt suis locis dicemus, ita Ioannes Hierosolymitanus *lib. relato cap.* 17. Thomas Vvaldensis, *in doctrinali fidei lib.* 1. *art.* 1. *cap.* 6. Fr. Franciscus à S. Maria *in historia prophetica lib.*2. *cap.*20. *n.*11.

Anno igitur mundi 3447. & ante Christum 600. capta est Hierosolyma à Chaldæis, & omnes habitatores traduxerunt in Babylonem cum Sedecia Rege suo. Nostri tamen Carmelitæ Recabitæ aliqui dimissi sunt in Hierusalem cum Ieremia à Nabuzardan principe militiæ Chaldæorũ, Hi videlicet, qui Hierosolymis habitabant; Alij vero conuentus translati sunt cum populo in Babylonem, illi tamen qui Carmelum habitabant illic permanserunt, nec eis Chaldæi aliquam iniuriam intulerunt, vt ait Ioannes Hierosolymitanus *dicto lib. cap.* 26. & ad confusionẽ aliorum Iudæorum, nam eis parcebant inimici, quia vero Deo seruiebant. Ex his autem discipulis Eliæ, qui translati sunt cum populo postea dispersi sunt cum populo per totum orbem, vnde aliqui ex his translati sunt in Hispaniam, vt ait Luitprandus *pagin.* 49. *num.* 263. vbi ait: *Magna pars eorum qui ex Iudæa traiecerant in Hispaniam tempore Nabuchodonosoris erat ex discipulis sanctorum Eliæ, & Elisæi.* Imo Diuus Athanasius prout refert Prudentius de Sandoual *de antiquitate Tudensis Ecclesiæ in principio*, ait hæc verba; *Ego noui S. Petrum primum Bracharensem Episcopum, quem antiquum prophetam suscitauit S. Iacob Zebedæi filius magister meus, hic venerat cum duodecim tribus missis à Nabuchodonosor in Hispaniam à Hierosolymis Duce Nabuzardan, vel Pyrrho Hispaniarum præfecto, dictus est hic propheta Samuël iunior, vel Malachias senior Vriæ prophetæ filius, qui factus Episcopus multos Iudæorum ad fidem conuertit dicẽs eo venisse cum eorum maioribus, & prædicasse transmigratis, obiisse vero viginti annos post aduentum eorum in Hispanias. Hic vir Apostolicus, acceptis à Iacobo institutionibus Apostolicis, &c.* Quem casum mirabilem, etiam refert Barbosa *de potestate Episcopi, tit.* 3. *cap.* 8. *n.*21. & alij.

Toto autem tempore captiuitatis non defuere ordinis prophetici cultores in Israël, vt constat de Carmeli incolis, quos diximus ibi remansisse; Sed etiam de aliis prophetis existentibus in captiuitate, scilicet Daniel, qui in generalatu successit Ionadab filio Recab; Et erat cum eo Aggæus, Zacharias, Malachias, Habacuc, qui obiit anno mundi 3514. ante Christum 539. Postquam autem populus multis annis fuit in captiuitate, restitutus fuit à Dario Rege in Hierusalem anno mundi 3543. ante Christum 519. Et templum reædificatum fuit ad id instantibus prophetis Aggæo, qui iam successerat in generalatu Danieli, cum Zacharia, qui erat de ordine prophetico, qui etiam curarunt, vt ordo propheticus, qui multam ruinam passus fuerat excitaretur, & promoueretur, vt fecerunt, non tam prophetarum, & Recabitarum nomine, vt prius, quam sub Essenorum, vel Assidæorum, vt ait Scaliger relatus à Serario *in Mineruali lib.* 5. *cap.* 10. Lezana *anno mundi* 3535. *num.* 5. Hoc autem tempore successit in generalatu ordinis Malachias de quo *Esdræ* 3. vt ait Vilalpandus *in apparatu vrbis, & templi lib.*3. *cap.* 1. Fauet Boulducus, *lib. de Ecclesia ante legem cap.*17.

Isti autem Esseni castitatis obseruantissimi erant, vt ait Iosephus *lib.* 2. *de bello Iudaico c.*7. vbi etiam ait ipsos paupertatẽ maximè colere, & obedientiam, sic enim ait Iosephus *loco citato Veneratio*

quoque apud eos magna legiſlatoris erat. Et infra *Nihil ſine precepto faciant, curatores.* Vnde iſti Eſſeni vtpote filij & ſucceſſores Recabitarum cum eiuſdem inſtituti fuerint eodem pari titulo Religioſorum illius legis potiri debent, vnde illorum inſtitutum Religionem appellant Philaſtrius de hæreſibus vbi ait: *Eſſeni ſunt qui monachorum vitam exercent.* Caſſaneus *in catalogo gloriæ mundi p. 4. conſid. 53.* vbi ait: *Eſſeni ferè in omnibus vitam monaſticam ducebant.* Iſti autem Eſſeni idem inſtitutum profitebantur Eliæ, ac Recabitæ, ſiquidem ab eis ortum duxerunt, vt *ſupra* diximus. Tum quia in Carmelo, & aliis locis, in quibus antea Recabitæ habitabant ſucceſſerunt, ita Ioannes Ieroſolymitanus *in dicto lib. cap.* 11. Tamburinus *de iure Abbatum d. 2. q. 1.* & alij multi, quos refert, & ſequitur Lezana *anno mundi* 3545. *n.* 41.

177

178 Vnde id quod aliqui dicunt Eſſenos fuiſſe hæreticos, non de noſtris Eſſenis intelligendum eſt; ſed de aliquibus pſeudo-Eſſenis, vel non de omnibus, ſed de aliquibus, qui doctrinam Chriſti amplecti renuerunt, vt benè Fr. Franciſcus à S. Maria *in ſua Apologia ad hiſtoriam propheticam p. 2. §. 11. n.* 99.

179 Perſeuerarunt igitur iſti Eſſeni etiam poſt mortem Aggæi, & Zachariæ, quos promotores ipſorum ſupra diximus, quibus ſucceſſere Aſſidei, qui ex illis Eſſenis erant, ſiquidem poſt plures annos illorum commemoratur Scriptura 2. *Machabaeorum* 1. *v.* 42. Tum congregata eſt ad eos Synagoga Aſſideorum, & 1. *Machabaeorum* 7. *v.* 12. Item 2. *Machabaeorum* 1. *v.* 6. Hos autem Eſſenos, ſiue Aſſideos poſtea reformauit Eſdras, qui ſucceſſit Malachiæ *anno mundi* 3608. & ante Chriſtum

180 445. imponendo eis nomen ſcribarum, quod nomen antea habuerant, vt *ſuprà* diximus. Ipſe tamen Eſdras fuit princeps, & veluti generalis reli-

181 gionis propheticæ, ita Serarius in *Trihæreſio lib.* 2. *c.* 7. & latius Lezana *anno mundi* 3608. Quod autem huiuſmodi Aſſidei, qui ab aſſiduitate orandi Aſſidei dicti ſunt, quos poſtea appellauit Eſdras Scribas fuerint ex ordine prophetico patet, quia erant iidem cum Eſſenis, vt ait Genebrardus *lib.* 2. *Chronolog. ſub anno mundi* 3911. & alij multi quos refert, & ſequitur Lezana *anno mundi* 3847. *num.* 5.

182 Eſdræ autem ſucceſſit in generalatu Aſſideorum *anno mundi* 3887. & ante Chriſtum 166. Iudas Machabæus, vt patet ex 2. *Machabaeorum* 14. *v.* 6. vbi impius Alcimos ad Regem Demetrium veniens dicebat. *Ipſi qui dicuntur Aſſidei Iudæorum, quibus præeſt Iudas Machabæus, bella nutriunt, & ſeditiones mouent, nec patiuntur Regnum eſſe quietum.* Quo loco cum prælatus Aſſideorum vocetur, clare etiam ipſum Aſſideum fuiſſe denotatur. Vnde merito eum, & Aſſideos ordinis prophetici cultores recenſent Serarius *in cap.* 7. *lib.* 1. *Machabaeorum* & *cap.* 14. *lib.* 2. Et de illis intelligit illud Apoſtoli *ad Hebræos* 11. Circuierunt in melotis, in pellibus caprinis, egentes, anguſtiati, quibus dignus non erat mundus, in ſolitudinibus errantes, in montibus, & ſpeluncis, & cauernis terræ. Quo-

183 rum ratio, eſt quia hi ſubditi Iudæ fugientes ſæuitiam Antiochi habitabant in ſyluis, & comedebant veluti pecora, vt ait, Ioſephus Gorionides *lib.* 3. *cap.* 3. Vnde inter multos, qui in ea perſecutione mortui ſunt, vnus fuit Eleazarus vt patet *ex cap.* 6. *lib.* 2. *Machabaeorum.* Qui erat Eſſenus & ex noſtra familia Prophetica & vnus ex principalioribus illius, vt ait Lezana *anno mundi* 3887. *num.* 5. Mortuus etiam fuit Bazias, qui Eſſenus, ſiue Aſſideus erat, vt patet ex *Machabaeorum* 14. vbi ait textus, *Hic multis temporibus continentiæ propoſitum tenuit in Iudaiſmo, corpuſque, & animam tradere contentus pro perſeuerantia, quibus verbis denotatur votum quod habebat caſtitatis.*

184 Anno autem mundi 3895. & ante Chriſtum 138. mortuus eſt Iudas Machabæus. Ei ſucceſſit in generalatu ordinis prophetici Ionathas pater eius, vt ait Genebrardus *lib.* 2. *Chronolog. ſub Ionathæ principatu,* Lezana *anno mundi* 3895. *n.* 5. Mortuo autem Ionatha ei ſucceſſit in generalatu ordinis prophetici Iudas, qui Hircani tempore viuebat, de quo Ioſephus *lib.* 1. *de bello Iudaico c.* 3. de quo etiã

185 Salian. *ſub ann.* 3930. *n.* 8. vbi ait: *Eum eſſe ex ſecta Eſſenum, & virum religione, & prophetiæ gratia celebrem, ideoque magnæ apud Iudæos omnes Authoritatis, præſertim circa ea, quæ ad Religionem, & Dei cultum pertinerent.* Non erat autem hic Iudas Machabæus, ſed alius Iudas, vt patet *ex* 2. *Machab.* 1. & latè probat Lezana *anno mundi* 3920. *n.* 7. *&*

186 3952. *n.* 2. Anno autẽ mundi 3976. & ante Chriſtũ 77. reuelata fuit incarnatio filij Dei noſtris Carmelitis in Carmelo habitantibus, vt teſtatur Petr. Morales *in Matth. cap.* 1. *lib.* 1. *tract.* 6. & multi alij Authores quos larga manu refert Lezana, *anno mundi* 3976. *n.* 6. Vbi etiam refert quomodo id acciderit, quod nos breuitatis cauſa omittimus.

187 Rebus ſic ſtantibus, & Eſſenis habitatoribus Carmeli pace fruentibus toto tempore Imperij Iulij Cæſaris, & Octauiani Auguſti, qui anno mũdi 4011. ante Chriſtum vero 42. ſuſcepit clauum Imperij Romani, & regnante in Iudæa Herode, anno mundi 4037. & ante Chriſtum 15. Imperij vero Roman. 31. Auguſti Cæſaris 26. & Herodis regni 23. concepta fuit Virgo Maria ſanctiſſima ſine labe peccati originalis, vt latè probat Lezana, *anno mundi* 4037. *n.* 6. Hoc autem myſterium im-

188 maculatæ conceptionis antea Patri noſtro Eliæ reuelatum fuerat in Carmelo in illa nubecula parua vt ait Ioannes Ieroſolymitanus *dicto lib. cap.* 32. Ex quo tempore inter diſcipulos Eliæ hoc myſterium puriſſimæ conceptionis celebratum fuit. Vnde Petrus Oxella Ieſuita *in informatione pro immaculata Virginis conceptione fundamento* 1. congratulatur noſtræ Religioni Carmelitanæ, quod à duobus millibus quingentis, & ſupra annis huius veluti traditionis teſtimonium proferre poſſit, ſed de his vide latius Lezanam *anno mundi* 4037. *num.* 8.

189 Hæc autem ſanctiſſima Virgo tempore quo fuit in templo præſentata, votum fecit virginitatis, quod Pontifici, & Eſſenis noſtris indicauit, vt notat cum aliis Lezana *anno mundi* 4042. *num.* 1. *&* 3. Imo aliqui dicunt ſanctiſſimam Virginem ſumpſiſſe inſtitutum Eſſenum, & Elianum, ita Carthagena 4. *tom. homil. homil. de Carmel.* Muñoſius *in propugnaculo Eliæ lib.* 2. *titul.* 2. *cap.* 3. *num.* 4. Quod tamen eatenus ſolum accipiendum videtur, quatenus eminentiſſima ſuæ vitæ ratione quidquid in Eſſeno, & Eliano inſtituto probitatis, & perfectionis erat amplexata ſit, iuxta modum quo ſimiliter de Chriſto dicemus intelligẽdos eos, qui ipſum vitam Eſſenorũ æmu-

190 latum fuiſſe dixerunt, de quo inferius. Anno autem mundi 4051. & ante Chriſtum 2. deſponſata fuit

fuit B.Virgo Maria Ioseph. vt latè probat Lezana *ibi*, hoc tempore floruit in Carmelo S. Aggabus, vt ait Durlaudus *in vita S. Annæ c.6.*

Anno autem mundi 4052. incarnatus fuit filius Dei in vtero B.Virginis Mariæ & eodem anno 191 24. Iunij natus fuit Ioannes Baptista præcursor Domini, qui venit in spiritu, & virtute Eliæ, nam vt ait Abulensis 4.*Reg.1.quæst.*14. Secutus est per 192 omnia vitam Eliæ, ita vt à Iudæis putaretur esse Eliam, vnde illius institutum accepit, & fuit verus monachus Carmelita, & princeps monachorum 193 nostri ordinis in lege gratiæ vt infra dicemus, & patet ex testimonio Bellarm.*lib.2.de monachis c.5.* vbi ait: *Denique Ioannem Baptistam monachum, & Eremitarum principem fuisse subscribunt ferè omnes Patres.* Cum ergo tempore Ioannis nulli fuissent 194 monachi, vel eremitæ, quam Carmelitæ, dare euidenter sequitur Ioannem Baptistam fuisse in lege gratiæ primum illorum principem, & generalem, & relictis innumeris testimoniis, quos possem afferre, accipe vnum tantum Dominici Soti *in 4. sentent.quæst.2. art.1.* vbi ait: *Ante Christi aduentum Essenorum collegium in deserto Iudææ more nostrorum anachoretarum sanctissimam degisse vitam, ab vxoribus prorsus & omni fæmineo conspectu semotissimam, quarum institutum secutus est Ioannes Baptista.* Vide alia multa pro probanda hac veritate apud Lezanam *anno mundi* 4052.*num.*31.

Addunt aliqui, etiam Christum Essenum vocari posse, quia vita ipsius Essenorum institutum sapiebat, ita multi quos refert Lezana *anno mundi* 4065. *num.*5. Verum cum communis sensus Ec-195 clesiæ sit, Christum communem vitam cum aliis hominibus fuisse secutum, vtpote omnium magistrum, nullo modo est dicendum vitam Essenorum, tam à communi vita hominum separatam egisse, quamvis quidquid in Esseno instituto probitatis, & perfectionis erat, eminenter in vita Christi, etiam contineretur, vt diximus de Beato Virgine. Hæc autem Sanctissima Virgo multoties 196 ad Montem Carmelum venierat, & cum Carmelitis sæpe sæpius conuersabatur, vt patet ex lectionibus Festi commemorationis solemnis eiusdem Beatissimæ Virginis de monte Carmelo, vbi dicitur. *Ipsius colloquiis, & familiaritate frui potuere.* Quæ lectiones approbatæ sunt à Congregatione Rituum. Tum quia ita docent Ioannes Hierosolymitanus *in dicto lib.cap.*23.vbi ait: *Dei genitrix à professoribus huius religionis multoties fuit visa.* Et Ioannes Grossus *in suo viridario claus.*1.ait: *Ipsa virgo gloriosa mater, tanquam suos ipsos filios Prophetarum visitauit sæpius, vt fratres, & ipsi primi ad honorem gloriosæ Virginis Cappellam fabricarunt.* mitto alia testimonia, quæ affert Lezana *anno* 4065. *num.*7.

197 Anno autem mundi 4081.& Christi 27.cœpit Ioannes Baptista iam factus ordinis Carmelitani Generalis prædicare, & baptizare, & inter eos, qui eius prædicatione baptismum susceperunt fue-198 re Esseni, vt patet *ex lectionibus officij B. Virginis de monte Carmeli*, vbi dicitur: *Viri plurimi, qui vestigiis sanctorum Prophetarum Eliæ, & Elisei institerant Ioannis Baptistæ præconio ad Christi aduentum* 199 *comparati fuerant.* Mortuo igitur Domino nostro Iesu Christo, in die Pentecostes sequenti, multi Carmelitæ erant in cœnaculo cum Apostolis, super quos descendit Spiritus Sanctus, vt patet *ex Actor.2.v.5. Erant autem in Ierusalem habitantes Iudæi viri religiosi ex omni natione quæ sub cœlo est.* Vt latè probat Lezana *anno mundi* 4086.Hæc igitur fuit successio Carmelitarum ab Elia vsque ad finem legis veteris. Promulgata autem lege Euangelica, multi Carmelitæ secuti sunt illam, vt 200 patet *ex officio Commemorationis solemnis B. Virginis lectione 4.* vbi dicitur: *Viri plurimi qui vestigius sanctorum Patrum Eliæ & Elisei insistierunt verum veritate perspecta, atque probata, Euangelicam fidem confestim amplexi sunt.* Et latè probat Lezana *anno mundi* 4086.& *Christi* 34.Quomodo autem Carmeliticus ordo ex tunc processerit, & quæ fuerit illius continuatio iam explico.

§. X.

Refertur hæreditaria successio Religionis Carmelitanæ in lege gratiæ à Ioanne Baptista vsque ad S.Bertoldum.

SVMMARIVM.

201 *Anno Christi* 64. *successit Ioanni Baptistæ in generalatu ordinis Carmelitanæ S. Enoch ab Amatim.*
202 *Anno Christi* 110.*successit S.Enoch S.Ignatius martyr.*
203 *Anno Christi* 168.*successit S.Frontonius.*
204 *Anno Christi* 179. *successit S. Serapionus.*
205 *Anno Christi* 190. *successit S.Elanus martyr.*
206 *Anno Christi* 264. *successit S.Samonius.*
207 *Anno Christi* 272. *successit S.Dionysius.*
208 *Anno Christi* 276. *successit S.Speridion.*
209 *Anno Christi* 357. *successit S. Antonius Abbas.*
210 *Anno Christi* 380. *successit S.Euthicius.*
211 *Anno Christi* 386.*successit S.Cyrillus.*
212 *Anno Christi* 432. *successit Ioannes Hierosolymitanus.*
213 *Anno Christi* 455.*successit S.Carpasius.*
214 *Anno Christi* 520. *successit S.Sabas.*
215 *Anno Christi* 536. *successit S.Theotitus.*
216 *Anno Christi* 540. *successit S.Theodosius.*
217 *Anno Christi* 556.*successit S.Ioannes Sylenciarius.*
218 *Anno Christi* 557.*successit S.Quiriacus.*
219 *Anno Christi* 600. *successit S. Ioannes Calebita.*
220 *Anno Christi* 615. *successit S. Alypius.*
221 *Anno Christi* 635. *successit Sanctus Melito.*
222 *Anno Christi* 714. *successit Sanctus Theodorus.*
223 *Anno Christi* 780. *successit S.Nicetas.*
224 *Anno Christi* 854. *successit S.Petrus.*
225 *Anno Christi* 990. *successit S.Simon Armenus.*

Explicata iam continuata successione Religionis propheticæ in lege veteri superest, vt explicemus successionem, & continuationem in lege Euangelica. Primus igitur Generalis in lege gratiæ fuit S.Ioannes Baptista, etiam ante Christi mortem ita Paleonydorus *lib.2.cap.*1. vbi ait: *Tunc primum, & præcipuum Carmelitarum caput Ioannes apparuit Baptista.* Ita etiam Ioannes Hierosolymitanus, & alij, quos lata manu refert Cassanate in Paradiso Carmelitici decoris anno Christi 1.*cap.*2. 205 Secundus generalis fuit S.Enoch ab Amatim anno

Christi 64. ita ex Coria Casanate, *ætate 2. post Chri-*
202 *stum cap.* 12. Tertius generalis fuit S. Ignatius mar-
tyr, anno Christi 110. ita Casanate, *ætate 3. post*
Christum cap. 24. Quartus generalis fuit S. Fron-
203 tonius anno Christi 168. ita ex Coria Casanate,
204 *ætate 3. post Christum cap.* 27. Quintus generalis
fuit S. Serapionus anno Christi 179. ita ex Coria
205 Casanate, *ætate 3. post Christum cap.* 30. Sextus ge-
neralis fuit S. Elaous martyr anno Christi 190. ita
Casanate, *ætate 3. post Christum cap.* 31. Septimus
generalis fuit S. Samonius natione Græcus anno
206 Christi 264. ita Casanate, *ætate 4. post Christum*
cap. 38.

Octauus generalis fuit S. Dionysius natione Sy-
207 rus, anno Christi 272. ita ex Coria Casanate, *æta-*
te 4. post Christum cap. 39. Nonus generalis fuit
208 S. Spiridion anno Christi 276. ita Casanate, *ætate*
4. post Christum cap. 40. Decimus generalis fuit S.
209 Antonius Abbas magnus nuncupatus anno Chri-
sti 357. ita Casanate, *ætate 5. post Christum cap.* 77.
210 Vndecimus generalis fuit S. Euthicius Græcus an-
no Christi 380. ita Casanate, *ætate 5. post Christum*
cap. 102. Duodecimus generalis fuit S. Cyrillus na-
211 tione Græcus, anno Christi 386. ita Casanate,
ætate 5. post Christum cap. 115. Decimus tertius ge-
neralis fuit Ioannes Hierosolymitanus anno
212 Christi 431. ita Casanate, *ætate 6. post Christum*
cap. 1. Decimus quartus generalis fuit S. Carpasius
213 anno Christi 455. ita Casanate, *ætate 6. post Chri-*
stum cap. 15. Decimus quintus generalis fuit S. Sa-
214 bas anno Christi 520. ita Casanate, *ætate 7. post*
Christum cap. 13. Decimus sextus generalis fuit
215 S. Theotistos Græcus anno Christi 536. ita Casa-
nate, *ætate 7. post Christum cap.* 36.

Hic Casanate *ætate 13. post Christum cap.* 1. ait
se non inuenire in authoribus sequentes Genera-
les, & ideo suspicari per illud tempus gubernasse
religionem Patriarchas Hierosolymitanos facul-
tate ad id à summis Pontificibus, quod posse esse
admitti, Vasques 1.2. *quæst. 6. art.* 4. *d.* 165. & nul-
lam habet difficultatem, cum id hodie in monia-
libus subiectis Episcopis videamus. Verum ego
non contentus hac solutione, licet eam improba-
bilem non reputem, præquirendo in nostris Au-
thoribus continuationem huius successionis inue-
216 nio, quod Theotisto successit S. Theodosius in ge-
neralati anno Christi 540. qui vixit 140. annus
ita Coria *lib. 9. c.* 22. Teodosio vero successit S. Ioã-
217 nes Sylenciarius, anno Christi 556. ita Coria *ibi:*
218 Huic vero successit S. Quiriacus anno Christi 557.
ita Coria *eodem loco*. Huic successit S. Ioannes Ca-
219 lebita anno Christi 600. ita Coria *eodem loco*. Huic
220 successit S. Alypius anno Christi 615. ita Coria
ibidem. Huic successit S. Theodorus Studita anno
221 Christi 714. ita Lippomanus *tom.* 5. Antonius de
222 Iepe *tom. 1. historia S. Benedicti, anno* 826. Huic suc-
223 cessit S. Nicetas Græcus anno Christi 780. ita
S. Angelus *Catalog.* 85. Huic successit S. Petrus an-
224 no Christi 854. ita Coria Delucid. *lib. 9. cap.* 29.
Huic successit S. Simon Armenus anno Christi
225 990. ita Fr. Marcus à Guadalaxara in *Catalogo*
Sanctorum Carmelitarum.

§. XI.

Refertur hereditaria successio Religionis Carmelitanæ in lege gratiæ à S. Bertoldo primo Generali Latinorum vsque ad hæc tempora.

SVMMARIVM.

226 *Anno 1096. Aimericus reduxit Eremitas Carmelitas ad vitam cœnobialem, extra tamen ciuitates,*
227 *Edificauit cœnobium in Carmelo, & illi posuit generalem S. Bertoldum, qui successit Simoni Armeno anno Christi 1121. & fuit primus generalis Latinorum.*
228 *Anno Christi 1166. successit S. Brocardus.*
229 *Anno Christi 1171. S. Brocardus petiit regulam à S. Alberto.*
230 *Anno Christi 1225. successit in generalatu ordinis S. Cyrillus Græcus.*
231 *Anno Christi 1229. successit S. Bertoldus.*
232 *Anno Christi 1237. successit S. Albanus.*
233 *Anno Christi 1250. successit S. Simon Stokio.*
234 *Anno Christi 1266. successit Nicolaus Gallicus.*
235 *Anno Christi 1272. successit Venerabilis Redulphus Tudescus.*
236 *Anno Christi 1275. successit Petrus de Emiliano.*
237 *Anno Christi 1297. successit Raymondus de Insulis.*
238 *Anno Christi 1307. successit Gerardus à Bononia.*
239 *Anno Christi 1317. successit Simon de Spiera.*
240 *Anno Christi 1318. successit Guidus de Terrena.*
541 *Anno Christi 1321. successit Ioannes de Merlo.*
242 *Anno Christi 1342. successit Petrus Raymondus.*
243 *Anno Christi 1356. successit Ioannes Balistarius.*
244 *Anno Christi 1375. successit Bernardus Olinarius.*
245 *Anno Christi 1381. successit Michael Angrianus.*
246 *Anno Christi 1387. successit Ioannes à Raide.*
247 *Anno Christi 1405. successit Matthæus à Bolonia.*
248 *Anno Christi 1412. successit Ioannes Grossus.*
249 *Anno Christi 1425. successit Bartholomæus Racolinus.*
250 *Anno Christi 1430. successit Ioannes Faco.*
251 *Anno Christi 1451. successit B. Ioannes Soretus.*
252 *Anno Christi 1472. successit Chrystophorus Brixiensis.*
253 *Anno Christi 1482 successit Pontius Raymondus.*
254 *Anno Christi 1503. successit Petrus Terraza.*
255 *Anno Christi 1513. successit Baptista Mantuanus.*
256 *Anno Christi 1517. successit Bernardus Landucius.*
257 *Anno Christi 1524. successit Nicolaus Audithius.*
258 *Anno Christi 1564. successit Ioann. Bapt. Rosto.*

259 *Hic*

259 *Hic generalis anne Christi 1567. dedit facultatem S.M. nostræ Theresiæ erigendi conuentus monialium, & Religiosorum discalceatorum sub regula primitiua.*

260 *Anno Christi 1580. successit Ioannes Baptista Gasardus.*

261 *Anno Christi 1593. successit Ioannes Stephanus ChyZola.*

262 *Eodem anno in Capitulo generali Cremonæ facto sub eodem Generali separati sunt excalceati ab obseruantibus.*

263 *Anno Christi 1593 Electus fuit primus generalis discalceatorum Congregationis Hispaniæ Nicolaus à Iesu Maria.*

264 *Anno Christi 1594. successit Elias à S. Martino.*

265 *Anno Christi 1600. successit Franciscus à Matre Dei.*

266 *Anno Christi 1607. successit Ildephonsus à Iesu Maria.*

267 *Anno Christi 1613. successit Iosephus à Iesu Maria.*

268 *Anno Christi 1619. successit Ildephonsus à Iesu Maria secunda vice.*

259 *Anno Christi 1625. successit Ioannes à Spiritu Sancto.*

270 *Anno Christi 1631. successit Stephanus à S.Ioseph.*

271 *Anno Christi 1637. successit Ioannes à Spiritu Sancto secunda vice.*

272 *Anno Christi 1643. successit Ioannes Baptista.*

273 *Anno Christi 1649. successit Hieronymus à Conceptione.*

274 *Anno Christi 1655. successit Didacus à Præsentatione.*

275 *Anno Christi 1661. successit Gabriel à Matre Dei.*

276 *Anno Christi 1664. successit Stephanus à S.Ioseph.*

277 *Carmelitana Religio, quæ hodie viget est ipsamet, quam parens Elias in Carmelo instituit sine vlla interruptione.*

278 *Solum differt ab ea quam parens Elias instituit accidentaliter ob solemnitatem, quam ex Christi institutione habet.*

279 *In re nimis antiqua sufficiunt scriptorum testimonia ad probandam antiquitatem.*

280 *Probatur Carmelitana successio ex variis iuris regulis.*

FLorescente igitur toto hoc tempore Carmelitano ordine in Tebaida, Egypto, & Palestina, Carmelo, & aliis Eremis, anno Christi 1096. (226) Aimericus Patriarcha Antiochenus videns Carmelitanum ordinem in Eremis habitare, non tam commodum esse populis, ad cœnobialem vitam, extra tamen ciuitates, quæ populo essent vtiliores reducere instituit & in Carmelo celebre cœnobium ædificauit, quo collegialiter in vnum intra claustra, & dormitoria communia, communem diu, noctuque vitam monasticam more Latinorum peragerent, & ei præposuit anno Christi 1121. S.Bertoldum, qui erat monachus Carmeli, (227) quem ipsi Carmelitæ more Latinorum generalem appellarunt, antea namque Abba nomine more Græcorum prælatus generalis appellabatur. Voluit tamen Aimericus hanc monachorum Ecclesiæ Latinæ consuetudinem nostrates habere quapropter vetustissima ordinis omnia monimenta S.Bertoldum primum priorem generalem ordinis inter Latinos annumerant; Ex quo facto aliqui voluere asserere, Aimericum fuisse institutorem nostræ Religionis, quod quidem falsum est: Aimericus enim nunquam dedit regulam Carmelitis, sed tantum collegialiter viuere instituit, ita cum multis Casanate, *ætate 13. post Christum cap.5.* & alij scriptores nostri ordinis, & multi exteri, à quibus referendis breuitatis causa abstineo.

Secundus generalis Latinorum fuit S.Brocardus Hierosolymitanus anno Christi 1166. ita Casanate, (228) *ætate 13. post Christum cap.111.* Hic generalis videns nouam sibi viuendi regulam necessariam esse, siquidem Ioannis Patriarchæ regula, iam pridem in ordine suscepta, non sufficere tunc iudicabat, cum anachoreticæ vitæ propositum, de quo ipsa ferebat iam esset absolutum, Albertum Patriarcham addit, vt sibi iuxta nouum vitæ propositum, nouam viuendi traderet normam, quod equidem fecit ipse Albertus Patriarcha Hierosolymitanus anno Christi 1171. eam reducens ex (229) illa regula Ioannis Hierosolymitani, & satis indicant priora verba regulæ Alberti. *Verum quia requiritis à nobis, vt iuxta propositum vestrum tradamus vobis vitæ formulam, quam tenere in posterum debeatis, &c.* Ceteros generales qui sequuntur cum de eis non sit dubium inter Authores suo ordine proponam, sicut illos proponit Casanate, *in suo paradiso Carmelitici decoris ad ann. Christi 1225. ætate 24 post Christum.*

Tertius igitur generalis inter Latinos fuit S.Cyrillus Græcus anno Chr. 1225. Quartus B.Bertoldus (230) anno Christi 1229. Quintus S.Albanus Britonus (231) anno Christi 1237. Sextus S.Symon Stokio anno (232) Christi 1250. Septimus Nicolaus Gallicus anno (233) Christi 1266. Octauus V.Redulphus Tudescus (234) anno Christi 1272. Nonus Petrus de Emiliano (235) anno Christi 1275. Decimus Raimundus de Insulis (236) anno Christi 1297. Vndecimus Gerardus à Bononia (237) anno Christi 1307. Duodecimus Simon de (338) Spiera anno Christi 1317. Decimus tertius Guidus (239) de Terrena anno Christi 1318. Decimus quartus (240) Ioannes de Aletbo anno Christi 1321. Decimus (241) quintus Petrus Raymundus anno Christi 1342. Decimus sextus Ioannes Balistarios anno (242) Christi 1356. Decimus septimus Bernardus Ollerius (243) anno Christi 1375. Decimus octauus Michaël (244) Angrianus anno Christi 1381. Decimus nonus (245) Ioannes à Raide anno Christi 1387. Vigesimus (246) Matthæus à Bolonia anno Christi 1405. Vigesimus (247) primus Ioannes Grossius anno Christi 1412. (248) Vigesimus secundus Bartholomæus Raccolius anno Christi 1425. Vigesimus tertius Ioannes Fa- (249) co anno Christi 1430. Vigesimus quartus B.Ioan- (250) nes Soretus anno Christi 1451. Vigesimus quin- (251) tus Christophorus Brixiensis anno Christi 1472. (252) Vigesimus sextus Pontius Raymundus anno Christi 1482. Vigesimus septimus Petrus Terræ- (253) za anno Christi 1503. Vigesimus octauus Bapti- (254) sta Mantuanus anno Christi 1513. Vigesimus no- (255) nus Bernardinus Landocius anno Christi 1517. (256) Trigesimus Nicolaus Audithius anno Christi 1524. Trigesimus primus Ioannes Baptista Rosso (257) anno Christi 1564. Hic generalis veniens Hispa- (258) niam, & visitans sanctissimam Matrem nostram Theresiam dedit ei facultatem erigendi conuentus monialium Carmelitarum excalceatarum Abulæ die 27. Aprilis anni 1567. & postea ei dedit (259) facultatem pro patribus Carmelitis discalceatis

erigendis,

erigendis in conuentu Valentiæ. Trigesimus secundus fuit Ioan. Baptista Gaffardus anno Christi 260 1580. Trigesimus tertius fuit Ioannes Stephanus 261 Chyzola anno Christi 1593. qui solum post suam electionem per duas horas vixit in generalatu.

Tempore huius generalis in Capitulo genera- 262 li Cremonæ inito anno Christi 1593. communi Patrum applausu Discalceatorum nostrorum felicissima Congregatio omnino se ab antiqua Carmeli obseruantia congregauit, annuente diplomate Clem. VIII. & in duos nobilissimos, & fertilissimos palmites multiplicata est, illa Carmeli arbor antiqua nunquam tantorum temporum procellis labefactata, sed semper inconcussa manens quasi arbor vitæ in medio Paradisi situata, quæ Eliæ fonte irrigata taliter in dies pullulauit, vt & tertium palmitem procreauerit fertilissimum, scilicet Congregationem nostrorum Carmelitarum Discalceatorum Congregationis Italiæ. Verum quia hi tres nobilissimi Palmites, hi tres huius arboris rami, hæc tria Eliæ fontis flumina, infinitos ferunt fructus odoris, nec ego in tam breui fasciculo tot heroas, tot insignes viros possum contexere, successionem generalium, tam Obseruantium, quam nostræ Congregationis discalceatorum Italiæ suis relinquo Authoribus, qui illorum memoriam in suis scriptis in Ecclesiæ viridario proponent, ego vero solum nostræ congregationis Hispaniæ Carmelitarum discalceatorum, quæ prima fuit quæ arborem illam antiquam Carmeli nouo decore, nouis virgultis, pomis, & fructibus decorauit è qua postea congregatio discalceatorum Italiæ pullulauit incompto calamo priores generales enumerabo.

Primus igitur huius Carmelitanæ excalceatæ familiæ Generalis post separationem factam anno 263 Christi 1593. fuit P. Fr. Nicolaus à Iesu Maria cognomine Doria, quem Clemens VIII. eodem anno suo diplomate ex motu proprio omnibus Hispaniæ Excalceatis generalem proposuit. Secundus 264 fuit Elias à S. Martino anno Christi 1594. Tertius 265 fuit Franciscus à Matre Dei anno Christi 1600. 266 Quartus fuit Ildephonsus à Iesu Maria anno Christi 1607. Quintus fuit Iosephus à Iesu Maria 267 anno Christi 1613. Sextus fuit Alphonsus à Iesu 268 Maria, secunda vice, anno Christi 1619. Septimus fuit Ioannes à Spiritu Sancto, anno Christi 269 1625. Octauus fuit Stephanus à S. Ioseph anno 270 Christi 1631. Nonus Ioannes à Spiritu Sancto 271 secunda vice, anno Christi 1637. Decimus Ioan- 272 nes Baptista anno Christi 1643. Vndecimus Hie- 273 ronymus à Conceptione anno Christi 1649. Duodecimus Didacus à Præsentatione anno Christi 274 1655. Decimus tertius Gabriel à Matre Dei an- 275 no Christi 1661. Decimus quartus Stephanus à 276 S. Ioseph. anno Christi 1664. Qui hodie nostrum excalceatum, Carmelum Hispanum singulari vigilantia, & speciali sapientia, & charitate quasi è cœlo elapsus dirigit, tuetur, & regit, cuius gubernium, hæc nostra Lusitana familia nimium exoptat; sed pro dolor! bella inter Iberos, & Lusitanos hac nos felicitate penitus priuant, faxit Deus, vt pace cuncta composita, prout vtraque nobilissima natio summe exoptat, bella remoueantur, vt hæc nostra Lusitana prouincia suo capiti, à quo abhinc viginti & septem annis est separata authoritate Pontificia iterum annectatur, quod si fuisset sub isto generali, magni facerent nostri Lusitani Carmelitæ, audio enim illum maxime diligere Lusitanos; est enim natione Nauarrus, vir literis, & virtute eximia præditus, sit leo ab aliis huius insignis Patris virtutibus, & dotibus referendis, ne ipsius venustatem offendam, & ne nostris Lusitanis fidelitatis Lusitanæ appareat suspectus, quod absit.

Hæc igitur fuit Carmelitani ordinis nunquam interrupta successio ab Elia vsque ad hoc nostrum tempus. Exeat nunc nescio quis mendosus ille P. Salinas, & dicat, quia Carmelitana Religio ab Elia non sumpsit exordium. Quomodo potest fieri, vt Religio Carmelitana ab Elia non processerit, si tot sacri textus testimonia, si tot sancti Patres, si tot Pontifices, si tot Authores omnium Religionum, & etiam suæ societatis id proclamant, si Ratio, & ipsamet continuata successio id demonstrant? crede ergo, si non Sanctis Patribus, vt soles, & Pontificibus, ad minus sacris textibus, & authoribus tuæ ipsius societatis; ipsi enim sunt præcipui patroni, qui hanc nostram veritatem defendunt, vt hucusque monstramus. Per quod responsum manet argumento, ob quod hæc adducta sunt, nam si ostensum manet ea tot grauissimis Authoribus, & Patrum testimoniis, Ordinem Propheticum sine interruptione continuatum fuisse ab Elia vsque ad S. Ioann. Bapt. primum legis gratiæ Carmelitarum Generalem. Et inde vsque ad S. Brocardum secundum generalem Latinorum, qui Alberti regulam recepit. Et inde vsque ad hæc tempora, vt ipsi etiam aduersarij fatentur, quis poterit dubitare hanc eandem Religionem Carmelitarum, quæ hodie cum tam eximio decore floret in Ecclesia Dei, esse ipsissimam 277 cum ea, quæ floruit in lege veteri ab Elia patente sanctissimo vsque ad Ioannem Baptistam, & solum ab ea differre accidentaliter, ob perfectiones, quas illi Christus, & Apostoli addiderunt, vt su- 278 prà diximus.

Anne quia in tanta temporum varietate, de aliquibus Præpositis generalibus dubitatur, An qui proponuntur, vel alij loco ipsorum fuerint, ideo Religio desiit esse, cum alias tantos, & tot eximios asseclas in omnibus ætatibus ostendamus, & Religionis continuationem in Carmelo, & in omnibus locis, in quibus priora collegia ab Elia, & Elisæo fuere primitùs in lege veteri fundata? Absit. In re enim tam obscura, & antiquissima, & de qua nulla extant vetusta monumenta, cum 279 Carmelus ipse, qui erat veluti commune Promptuarium sub Barbarorum manibus sæpius venerit, qui oratorium, & cuncta, quæ in eo erant combusserunt, & fratres ibi assistentes interfecerunt, non requiritur maior demonstratio, quam ea, quæ per testimonia relatu nos adduximus, præcipuè cum in tot rationibus non contemnendis, & in ipsa possessione & præscriptione Religionis fundantur, quæ patent ex pluribus dogmatibus iuris prudentum, quæ refert Bertachinus *in Repertorio part. 4. verbo possessio.* præcipua sunt hæc.

Primum est. Possessio præsumitur ex titulo præcedenti. Secundum Possessio continuata probatur, 280 probatis extremitatibus temporis, quia medio tempore præsumitur. Tertium Possessio præsumitur continuata per eum, qui in præteritum possedit, nisi contrarium probetur, scilicet quod alius postea possederit. Quartum Possessio Authoris, & successoris præsumitur continuata. Quintum Possessio præsumitur continuata tempore turbationis, & inita

& litis conteſtationis, quando Authot probat de antiquiori. Atqui hæc omoia in hac noſtra cauſa concurrunt, vt hucvſque latè ea tot patrum Authoritatibus, & poſſeſſione ipſa & præſcriptione probauimus, & ſtatim ea communi & antiqua ordiois traditione monſtrabimus, & nemo eſt qui non videat; ergo ſolum ille qui oon viderit, probabilitatem huius noſtræ ſententiæ non introſpiciet.

§. XII.

Probatur hac ſucceßio hereditaria Religionis Carmelitana cum vero ſtatu monachali cum tribus votis obedientia, paupertatis, & caſtitatis ab Elia Parente noſtro vſque ad hec tempora per Religionis Carmelitana Traditionem.

SVMMARIVM.

281 *Continuata ſucceßio Ordinis Carmelitana cum vero monachatu ab Elia vſque hac tempora probatur Religionis traditione.*
282 *Hac traditio ſine magno fundamentó negari non poteſt.*
283 *Hac traditio probatur plurimorum ſummorum Pontificum authoritate.*
284 *Probatur authoritate Clementis VIII.*
285 *Probatur authoritate multorum SS. Patrum Religionis.*
286 *Probatur authoritate Doctorum exterorum præcipuè Societatis Ieſu.*
287 *Pater Salinas refellitur.*
288 *Os illius obtruditur teſtimonio Academia Cantabrigenſis in Anglia.*
289 *Dubitare an ordo Carmeli deſcenderit ab Elia eſt dubium puerile.*
290 *Propoſitio damnata in aliqua Academia catholica poteſt haberi ſuſpecta de hereſi.*
291 *Traditiones particularium prouinciarum habent eximiam authoritatem.*
292 *Traditio Diuum Iacobū veniſſe ad Hiſpaniam eſt vera, & ab Vrbano VIII. vt talis fuit recepta.*
293 *Noſtra traditio eſt vera, & à Pontificibus recipitur.*
294 *Noſtra traditio maximè fauet fidei contra hereticos huius temporis.*
295 *Teſtimonium domeſticorum admittitur in cauſis ſuorum religioſorum, & communitātum.*
296 *In canonizatione ſanctorum alicuius religionis, Religioſi eiuſdem Religionis aſſumuntur vt teſtes.*
297 *Argumentum contrarium contra hanc noſtram traditionem poſſunt heretici facere contra aliquas traditiones Eccleſiaſticas in ordine ad plures articulos fidei.*
298 *Proponitur quoddam cuiuſdam Anonymi argumentum contra hucvſque dicta.*

QVamvis quæ hucvſque diximus ſatis oſtendunt hanc celebrem continuationem, & non interruptam ſucceſſionem Religionis Carmelitanæ ab Elia Parente auctore, & fundatore cum vero ſtatu monachali, cum tribus votis obedientiæ, paupertatis & caſtitatis; id tamen tandem confirmo ea conſtanti, & perpetua Ordiois traditione, qua ſemper quæ dicta hucvſqoe manent, fuera in illo recepta, quod ſolum argomentum, ad totum hoc conſilium probandum ſufficiebat, ſiquidem traditio in rebus quæ conſiſtoot in facto, & vetuſtiſſimis, eſt irrefragabile argumentum. Probatur igitur ooſtra aſſertio.

281 Conſtans traditio eſt in tota religione Carmelitana à temporibus immemoralibus, Eliam, & Eliſæum fundaſſe hanc Carmelitanam religionem, cum vero monachatu, cum tribus votis eſſentialibus obedientiæ, paupertatis, & caſtitatis, & ſic ab Elia fundatam continuatam fuiſſe per filios Prophetarum, per Recabitas, Eſſenos, & Aſſideos vſque ad mortem Chriſti, & inde in lege gratiæ per ipſos Eſſenos, qui legem Euangelicam ſuſceperunt, & per alios ſanctos eremitas, qui vſque ad tempus Brocardi in Eremis habitarunt, & inde per ipſos Carmelitas, qui cœnobiticè in conuentibus vixeruot, vſque ad hæc tem- 282 pora; ſed huiuſmodi traditio, ſine aliqoo magno fundamento in contrarium negari oon poteſt; ergo dicendum eſt Religionem Elianam ab Elia vſque ad hæc tempora prædicto modo continua ſucceſſiooe perduraſſe.

Major præterquàm quod ſit certa, vt patet 283 ex teſtimonis tantorom Patrum, & Doctorum quæ hucvſque retulimus, probator, non ſolum authoritate ſeptem ſummorum Pootificum, qui de hac hæreditaria ſucceſſione teſtificantur, quæ ſuprà retulimus, & ex conceſſione officiorum in toto Ordine Carmelitarum recitandorum pro prædictis Sanctis, tanqoam de Fundatoribus, & Patronis, ſed etiam authoritate Clementis VIII. 284 in quadam Epiſtola, quam ſcripſit ad Regem potentiſſimum Perſarum anoo 1604. in recommendationem priorum Carmelitarum, qui ad conuerſionem illius Regni abierunt, vbi ait Pontifex: *Habuerunt ſolian Religionis huius profeſſores, ſicut à Romanis Pontificibus prædeceſſoribus noſtris memoria proditum eſt, ſui inſtituti Authores Sanctos Prophetas Eliam, & Eliſæum, omnibus nationibus, & gentibus notos.*

Deinde probatur authoritate Ioannis Hiero- 285 ſolymitani *in lib. inſtitutionis Monachorum per totum*, qui vixit circa annum Domini 400. & authoritate Sancti Cyrilli Conſtantinopolitani Epiſtola ad Abbatem Ioachim, qui vixit per annos Domini 1200. Et aothoritate VValdenſis io ſuis ſcriptis contra VViclefum hæreticum cuius doctrina fuit approbata à Sanctiſſimo Papa Martino V. cum decreto ſuo, & totius Congregationis Cardinaliom in Bulla eiuſdem ſanctiſſimi quæ incipit, Placuit nobis, vt refert Coria de antiquitate Ordinis Carmelitani *lib.* 1. *cap.* 11. verſu Non par. Sed oe aliquis dicat huiuſmodi Authores, etſi grauiſſimos eſſe proprios. Probatur authoritate 286 multorum etiam extraneorum; & primus ſit Pater Suarius *tom.* 3. *de relig. lib.* 2. *cap.* 10. vbi ait: *Eſt autem valde recepta traditio Religionem hanc à temporibus Prophetarum, & ſignatim ab Elia inſtitutione ſuam ducere originem. & quaſi hæreditariam ſucceßionem in monte Carmelo, à qua nomen etiam accepit, quam traditionem vt veram ſuſcipimus.*

Et Gaſpar Sanchez *lib.* 3. *reg. cap.* 17. *num.* 11. ait: *Ab Elia opinor ortum habuerunt antiquum & nobilem,*

lem, qui nostro æuo Carmelitæ dicuntur, viri Religionis gloria, & vita sanctitate conspicui, quod, vt credam, facit non solum illius Ordinis, sed omnium penè gentium constans, & perpetua traditio, & quidem si pro hac mea cogitatione nihil staret præter traditionem, omni memoria superiorem, satis putaretur habere præsidi, quia communis, conspiransque consensio nullo interrupta tempore eam habet authoritatem, quam nulla, nisi magna fides infirmare possit. Quid illustrius poterat hic grauissimus Author dicere? Vbi ergo ista magna fidea in contrarium, qua hæc communis omnium gentium traditio infirmetur? 287 Erit ne fides patris Salinas, qui hanc traditionem suis fallaciis; & mendaciia intendit infirmare, vt dixi in nostro Directorio Regularium *part.2 tract.3 d...n...* Absit: illius enim falaciæ, & mendacia, clarissimo testimonio totius Academiæ Cantabrigensia in Anglia eliduntur, & conteruntur.

Hæc enim Academia anno Domini 1374. vt 288 habetur in speculo ordinis fol.81. & testatur Lezana in Apparatu ad Annales *cap.6. num.*8. 289 cum in ea esset dissidium inter scholasticos (hoc enim dubium puerorum est) An ordo Carmelitarum descenderit ab Elia per hæreditariam successionem, conuocatis per illius Cancellariam Academiæ Doctoribus, in Iudicio contradictorio, in claustro pleno, hoc decretum ededit: *Auditis allegationibus, visisque priuilegiis, eorum regula, & aliis huiusmodi monimentis, & antiquis scripturis, ac deligenter rimatis, & discussis, de consilio discretorum, & iuris peritorum dictæ Vniuersitatis nobis assistentium decidimus, & declaramus prædictos Patres dicti ordinis B. Mariæ de monte Carmelo, prout sufficienter apparuit per præmissa exhibita, producta, & allegata, Eliæ & Elisei sanctorum Prophetarum fore imitatores, & successores, &c.*

Quod illustrius testimonium pro probanda hac traditione afferri potest; Nam vt ex *cap.* ad 290 abolendum extra de hæreticis infert Valentia *tom.1.d.4.quæst.1.part.1.* suspecta haberi potest de hæresi ea propositio, quæ in aliqua Academia catholica condemnata fuerit. Atqui propositio, quæ asserit Carmelitas non esse veros successorea Eliæ, damnata fuit ab hac illustri catholica Academia. Videant ergo ipsius authores, an in opinione Patria Valentiæ, & an ex *cap.* Abolendum extra de hæreticia, dici possit suspecta de hæresi hæc sua propositio: Ego enim non hæc dixi, vt vel leuem aliquam nostris aduersariis notam inurerem, sed vt maiorē firmitatem assertionis nostræ iniiciā.

Dices, hanc traditionem esse particularem ipsius Carmelitanæ Religionis, quæ cum ex ea commodum, & interesse recipiat, scilicet gloriam antiquitatis, in hac parte non sunt credendi. Sed contra, qui præterquam, quod hæc traditio non est solum particularis Carmelitarum, sed omnium gen- 291 tium vt testatur Gaspar Sanch. *suprà* traditiones particulares Prouinciarum habent eximiam authoritatem, vt patet ex traditione, qua prouincia Hispaniæ habet venisse ad eam D. Iacobum, quæ traditio, licet à Baronio, & aliis contrarietur, tantæ authoritatis est, vt Vrbanus VIII. iusserit, quod in lectionibus eiusdem S. Iacobi non ponerentur illa verba. *Mox Hispaniam venisse, Ecclesiarum il-* 292 *lius Prouinciæ traditio est, vt anteà ponebantur, sed quod absolute diceretur: Mox in Hispaniam profectus, ibi aliquos ad fidem conuertit:* Et Baronius *tom.1. annalium anno 54 n.54.* vt certum asserit B. Bernabætam venisse in Italiam, & prædicasse in Lithurgia in ciuitate Mediolanensi, eo quod; vt ipse ait, fidæ traditiones, eiusdemque Ecclesiæ monimenta fidem certam, atque indubitatam faciunt; Atqui huiusmodi traditiones sunt ipsarum Prouinciarum, quæ interesse recipiunt gloriæ habendi tales patronos, & fundatorea, si ergo ipsis habitatoribus illarum prouinciarum tanta fides adhibetur, non obstanti illorum interesse, si illorum testimonium, 293 & traditio ab Vrbano VIII. vera, & indubitata habetur, & ab ipso Baronio, cur nostra traditio ita non erit, cum habeat in suum fauorem tantorum Pontificum approbationem, & authoritatem, quæ resultat ex officiis approbatis à sacra rituum Congregatione.

Nunquid hanc firmam traditionem labefactabit aliquorum inuidorum contrariatio? Absit, vt ait D. Hieronymus Epistola ad Lucinum Bethiuū 294 his verbis. *Sed ego illud breuiter admonendum puto, traditiones Ecclesiasticas præsertim, quæ fidei non officiunt ita obseruandas, vt à maioribus tradita sunt, nec aliorum consuetudinem aliorum contrario more subuerti.* Sed hæc nostra traditio tantum abest, vt officiat fidei, quin potius maximè ei fauet contra hæreticos huius temporis, qui sacrilege dicunt, statum religiosum nouum quid inuentum esse in Ecclesia Dei: ergo licet aliqui inferioria notæ Authorea contrarium autument, non ideo talis traditio, vt falsa, sed vt probabilissima reputanda est.

Nec etiam obstat, si dicas testes de hac traditione testantes esse domesticoa. Nam idem possumua dicere de traditione prædicationis S. Iacobi in Hispania, & S. Barnabæ Mediolani. Tum quia etiā 295 habemus testes extraneos, vt sunt Suar. & Sanch. & testimonium vnius Academiæ Catholicæ. Tum quia etiam testimonium domesticorum admittitur in causis ipsorum collegiorum, & communitatū, vt habetur *cap.* insuper *cap.* cum nuntius de testibus, & est commune inter DD. vt notat Conrado in Praxi §.2. *de testibus n.55.* Quod de religiosis in causis suorum conuentuum, & Religionis clarius patet ex Glossa *in authentic. de monach. §. cogitandum & in l. idonei, ff. de testibus*, & tenent Decius super cap. *citatum n.20.* Quod clarius patet ex *c. veniens 2. de testibus, & c. Abbas cap. super prudentiam* 14. *q. kap.* & si Christus de iureiurando, & sic videmus, 296 quod in canonizationibus sanctorū alicuius Religionis, religiosi ipsius religionis assumuntur vt testes, vt resoluunt Auditores Rotæ in canonizatione S. Theresiæ matris nostræ *Relat.1. de miraculis in vita art.2. fol.8.* & in canonizatione S. Franciscæ Romanæ *p.1. art.7.* si ergo Religiosi eiusdem Ordinis ad canonizationem sanctorum, vt testes idonei assumuntur, cur non assumuntur ad testificandum de hac traditione? Tandem concludo, & 297 dico, quod idem possunt hęretici dicere de traditionibus Ecclesiasticis in ordine ad plura articula fidei, cum testes huius traditionis sint ipsi catholici Romani. Vt ergo eis non detur ansa tam sacrilegæ propositionis, nullus catholicus hanc nostram traditionem negare debet, eo quod ab ipsia Carmelitis testificetur, per quod patet ad argumentum, ob quod hæc adducta sunt.

Obiicies tamen: Dato quod Elias fuerit fundator Religionis Carmelitanæ cum tribus votis, & vero monachatu, & quod eadem religio, hucusq; ab Elia continua successione perseuerauerit, adhuc 298 Carmelitæ non possunt singulis mensibus prima die, festo nouem lectionum non impedita, tanquā

de

de suo fundatore recitare: ergo omnia quæ hucusque dicta sunt, ad hoc intentum corruunt. Antecedens patet, quia non datur bulla, aut Pontificium priuilegium, ex quo constet Carmelitas posse de S.Elia recitare, tum quia Elias adhuc viuus persistit; sed Ecclesia non solet cultu publico sanctos viuos celebrare; tum quia Elias in loco in quo est non audit eum deprecantes, nec scit quæ sunt in mundo; ergo non potest officio canonico, & publico ab Ecclesia deprecari; patet consequentia, quia talis deprecatio esset ioanis, & vacua, cum ab ipso non possit exaudiri, Vnde & ipse Elias eludebat prophetis Baal, eo quod Baal, qui eos, nec audiebat, nec audire poterat exorabant, vt mitteret ignem super sacrificium dicens; clamate voce maiori, si ergo Elias, nec audit, nec exaudire potest eum deprecantes, ridiculum erit illum saltem cultu publico deprecari: ergo de Elia non potest officium Diuinum recitari: ergo multo minus poterit semel in mense de eo tanquam de fundatore à Carmelitis recitari.

§. XIII.

In quo attenditur Carmelitas posse recitare Diuinum officium de suo Patriarcha Elia non obstanti, quod adhuc sit viuus.

SVMMARIVM.

299 *Senes non sunt vocandi in iudicium, sine venia.*
300 *Aliqui Neoterici huius ætatis, nec ipsis sanctis canonizatis parcunt.*
301 *Facultas recitandi D.officium de S.Elia concessa ab Ecclesia Carmelitis immemorialis est.*
302 *Probatur Pontificum priuilegiis.*
303 *Probatur ex variis sacræ congregationis approbationibus.*
304 *Probatur authoritate plurium missalium antiquorum, in quibus missa de S.Elia reperitur.*
305 *Solus hæreticus potest dubitare de sanctitate magni patris Eliæ.*
306 *Quælibet religio iuxta rubricas potest recitare de suo Patrono, etsi non sit in Calendario.*
307. *Festum Eliæ in omnibus Calendariis reperitur.*
308 *Carmelitæ ex antiqua consuetudine possunt hodie de S.Elia recitare, etsi non daretur alius titulus.*
309 *Consuetudo antiqua habet vim legis, & priuilegij.*
310 *Sacra Congregatio vltimo declarauit Carmelitas posse de S.Elia recitare, & quæstioni in contrarium factæ perpetuum silentium imposuit.*
311 *Elias est confirmatus in gratia.*
312 *Et ab Spiritu sancto canonizatus.*
313 *Potest ab Ecclesia venerari, etsi sit viuus.*
314 *Aliquibus sanctis adhuc viuis aliquæ Ecclesiæ, & aræ dedicatæ sunt à fidelibus.*
315 *Probabile non esse de fide S.Ioannem Euangelistam non esse mortuum.*
316 *Ecclesia eum celebrat cultu publico, & cur.*
317 *Elias canonizatus est ab Ecclesiastico*
318 *Cognoscit per reuelationes orationes, quæ ei fiunt.*
319 *In Elia datur specialis ratio ad hoc vt viuus ab Ecclesia colatur, quæ non inuenitur in aliis sanctis.*
320 *Beati in cælo quomodo cognoscant orationes ad eos factas.*
321 *Ad statum Eliæ pertinet orationes ad eum factas cognoscere.*
322 *Ecclesia certo supponit Eliam cognoscere preces ad eum factas.*
323 *Elias in loco in quo est habet curam de suis deuotis.*
324 *Elisæus inuocauit Auxilium Eliæ.*
325 *Synagoga tenuit Eliam posse inuocari.*
326 *Theologi, & SS. PP. supponunt Eliam inuocari & intercedere posse pro hominibus.*

ARgumentum positum in fine §. præcedentis nos cogit ostendere titulos, quibus Carmelitana Religio abhiuc tot annis festum S.Eliæ cum officio canonico, cum octaua, & Missa celebrat. 299 Nam licet senes in ius sine venia non debeant vocari, iuxta l. Generaliter ff. de in ius voc. 300 hoc ab aliquibus Neotericis huius ætatis non solet obseruari, qui non solum contra Carmelitanam Religionem non verentur opponi, sed & ipsum sanctissimum, & venerabilissimum senem Eliam, longæuum, annosum, probatum, quasi in ius vocant, quæ cum sit causa Paterna, de illa cura habenda est à nobis vsque ad vltimum spiritum, vt ait Chrysostom. *homil. 24. in Ioannem.*

301 Dico igitur antiquissimam, immemorialem, & venerabilem, sæpiusque confirmatam esse facultatem ab Ecclesia factam Patribus Carmelitis recitandi officium S.Prophetæ Eliæ, per quod euanescit præcipuum argumentum huius Anonymi: sumitur autem prima probatio huius veritatis à Bulla Gregorij XIII. quæ incipit vt Breuiarij, in qua Pontifex approbat omnia officia contenta in Breuiario Carmelitano edito à Generali Ordinis Ioanne Baptista Gaphardo anno 1584. in quo breuiario continetur officium S.Eliæ tanquam de patrono Religionis cum octaua, verba autem bullæ 302 sunt hæc. *Nos prædictum Breuiarium, sicut perfertur recognitum, & reformatũ authoritate apostolica tenore præsentiũ approbamus.* Sed hoc modo omnia alia sãctorum officia approbantur ab Ecclesia in breuiario Romano, siquidẽ nullius sancti in particulari approbatur officium contentum in breuiario: ergo per hanc approbationem officium S. Eliæ in tali breuiario contentum censetur approbatum.

Secunda approbatio sumitur ex bulla Sixti V. quæ incipit Eximium, quodiu vobis anno 1589 die 27. Iunij, in qua Pontifex concedit nostris Excalceatis Carmelitatis, vt possint de sanctis ordinis Carmelitarum recitare. *Dummodo tam in missa, quam in recitandis horis canonicis diurnis, & nocturnis, modum & formam descriptam in quinternio, seu libello per prædictos filios nostros Antonium sanctorum Ioannis, & Pauli Garrafam, & Vincentium S.Mariæ in via titulorum presbyteros Cardinales nominis regales nuncupatos de mandato nostro reuiso, correcto & approbato inde obseruetis, & nihil penitus addatis, vel diminuatis:* Atqui in prædicto quinternio, seu libello, officium

S. Patris Eliæ, vt patroni reperitur, fol. 38. ergo prædictum officium à Sixto V. approbatum est; vtpotè de mandato ipsius reuisum, correctum, & approbatum, vt ipse in prædicta bulla testatur.

Tertia approbatio sumitur ex bulla Clementis VIII. quæ incipit. Romanus Pontifex sub datis Ferrariæ die 30. Iulij 1598. in qua concessit, & indulsit presbyteris, & monachis Græcis præsertim S. Basilij, vt vti possent breuiario quodam Græco, in quo officium S. Eliæ Prophetæ pag. 459. continetur; nam cum prædictum breuiarium à Clemente VIII. sit approbatum, etiam officium S. Eliæ in eo contentum censetur approbatū. Quarto sub

303 Paulo V. anno 1609. sacra Rituum Congregatio pro nostris excalceatis approbauit officia propria sanctorū ordinis Carmelitarum contenta in quodam Libello Romæ impresso de mandato ipsius sacræ Congregationis recognita, & subscripta à Cardinali Bellarmino; cum ergo in eo libello contineatur officium S. Eliæ cum sua octaua, euidenter constat tale officium à sede Apostolica iam iterum probatum, recognitum, & reuisum: Quinto ad instantiam. P. Generalis Carmelitarum Gregorij Canalij Veneti, sacra Congregatio rituum iterum approbauit libellum sanctorum ordinis Carmelitarum anno 1628. vt constat ex ipsius sacræ Congregationis decreto subscripto à Cosma Cardinali de Torres, libello pag. 507. continetur idem officium S. Eliæ cum octaua pro die 20. Iulij; ergo ex his omnibus constat sæpe sæpius prædictum officium S. Eliæ fuisse ad Ecclesia approbatum, & confirmatum.

Confirmatur quia præter has sedis Apostolicæ approbationes, extant quoque antiquiora missalia,

304 in quibus missa de eodem S. Elia sæpius recepta conspicitur, & primum pater de antiquo missali Carmelitano, quod in Bibliotheca S. Mariæ Transpontinæ de Vrbe reseruatur impresso Venetiis tēpore Iulij III. anno 1551. in quo prædicta missa de S. Elia reperitur. Aliud etiam datur antiquum ordinis missale, in quo eadem missa de S. Elia reperitur, vt testatur, Lezana *in Consiliis consil. 3. num. 12.* Datur etiam aliud antiquissimum missale in sacra Apostolica Bibliotheca Vaticana, in quo missa S. Eliæ reperitur, vt testatur Lezana ibi; quo autem tēpore missale hoc descriptum fuerit, aut in prædicta Bibliotheca ad custodiam repositum, nec suspicari licet: certum tamen est, esse antiquissimum, & maximæ authoritatis; ergo cum in tot missalibus, & breuiariis antiquis de S. Elia officium, & missa reperiantur, credendum est hoc processisse ex aliqua antiqua concessione, & priuilegio sedis Apostolicæ, siue Ecclesiæ Græcæ Antistitum Catholicorum, vt moris antiquitus erat, quod Carmelitana Religio antiquitus habuit ce-

305 lebrandi festum S. Eliæ, suppositā illius sanctitate, quam solus hæreticus negare potest, cum ex sacra Scriptura sæpissimè, Ecclesiæ traditione, Patrum, Theologorumque testimonio roborata, liquidò cunctis constet.

Confirmatur 2. Quia qualibet Religio potest

306 iuxta rubricas breuiarij Romani recitare de suo patrono, etiam si prædictum festum in calendario non sit scriptum; Atqui festum S. Eliæ scriptum est in Calendario, & Martyrologio Romano 20. die Iulij, vbi sic habetur. *In monte Car-*

307 *melo S. Eliæ Prophetæ.* Quod etiam habetur in Martyrologio Molani, & in Monologio Græcorum, & in Calendario Ruthenorum, quo vtitur Russia, & Moscouia, vt latè probat Lezana *supra n. 84.* ergo cum aliàs sit Religionis patronus, de illo iuxta rubricas possunt Carmelitæ recitare. Confirmatur tandem ex antiqua ordinis traditione, & consuetudine fundata in vsu Ecclesiæ græcæ, iuxta quem vsum, qui antiquissimus erat, in illa Ecclesia, & cuius principij memoria non extabat, Gregorius XIII. & Sixtus V. approbarunt Breuiarium ordinis, in quo est officium S. Eliæ, vt patet ex verbis Bullæ Gregorij

308 XIII. *Vt Breuiarij, quo dilecti filij Fratres Ordinis Beatæ Mariæ Carmelitarum, iuxta Ierosolymitanæ Ecclesiæ consuetudinem, multis sæculis vtuntur, &c.* Atqui hæc antiqua ordinis consuetudo, quamuis alterius Ecclesiæ approbatio non extaret sufficiebat ad recitandum de S. Elia, siquidem vim præscriptionis quasi induit, quæ vt iurisconsultis perspicuum est, excludit omnem actionem contrariam præscriptam, & habet vim assensus superioris, & ipsa est titulus, vel ita efficax, ac si titulus esset, & habet vim priuilegij à principe concessi, præcipuè cum in facie Pon-

309 tificis prædictum festum S. Eliæ Romæ quotannis solemnissimè à nostratibus celebretur, & de hoc habet ipse Pontifex plenam notitiam, & tota Dei Ecclesia; ergo quamuis nullus alius titulus esset, quam hæc Ordinis antiqua consuetudo, id sufficiebat. Quapropter his, & aliis à

310 Lezana notatis in illo Consulto 3. visis & recognitis à sacra Congregatione rituum, sancitum ab illa fuit, vt præfatum officium S. Eliæ à nostris quotannis more solito celebraretur, imposito perpetuo silentio his, & aliis zelatoribus, qui in illud impegerant, vt testatur Lezana *supra num.* 132. per quod manet solutum primum argumentum nostri Anonymi, & illi impositum perpetuum silentium.

Ad secundum autem in quo dicebat Eliam adhuc viuum persistere, & Ecclesiam non solere festiuitates de sanctis viuis celebrare, facilis est Responsio. Et relicta aliquorum DD. sententia asserente Eliæ animā beatitudine, visione scilicet, fruitioneque beata gaudere, quam refert Lezana *sup. n. 44. vsque ad 99.* vtpote quæstio ad rem præsentem non necessaria, & cum aliis multi DD. & sacræ paginæ locutiones hominibus in hac vita degentibus Dei visionem negēt, Christo excepto, qui speciali priuilegio simul viator, & comprehensor fuit, relicta igitur hac sententia, cuius iudicium censoribus fidei remittimus, Respōdeo, quod cum Elias [vt cō-

311 munis sensus Ecclesiæ tenet, omnesque Theologi, & si non explicite, implicite tamen suffragantur] in altissimo sanctitatis gradu donoque perseuerantiæ, & confirmatione in gratia] prout specialiter tradunt Franc. Suar. *3. p. d. 55. sect. s. tom. 2.* & Viegas in Apocalypsim *c. 11. sect. 4.* Camart. de gestis Eliæ *c. 3. sect. 57.* Sāch *lib. 4. reg. c. 2. n. 33.* & ante eos Abulensis ibi *q. 15.*] constitutus sit, & à Spiritu sancto in sacra pagina sæpius ob signa, miracula, & portenta, prodigia, ab ipso patrata ca-

312 nonizatus, dubium non est, quod possit ab Ecclesia, non solum coli, venerari, & inuocari, sed medio quoque officio canonico eius intercessio apud Deū pro nobis ple postulari; id enim indicant non solum, qui dicunt Eliam visione beata gaudere,

313 sed etiam illi, qui Eliam terrestris paradisi colonum æstimant, siquidem in eo cœlesti quasi statu potiri profitentur, se proinde quasi cœlestem hominem venerari posse hi sunt Abulensis *4. reg. quæst. 24.*

*quæſt.*24.Tertullianus de reſurrectione carnis *c.*58. Irenæus *lib.*5.*cap.*5.Dorotheus in *Synpſi.*

314 Nec obſtat id quod argumentum ait Eliam adhuc viuere, & Eccleſiam non ſolere ſanctos viuos cultu publico venerari. Nam contra hoc eſt, quod vt conſtat ex pluribus hiſtoriis Eccleſiaſticis, hominibus ſanctis adhuc in hac vita degentibus aliqua templa à fidelibus dedicata ſunt, vt patet primo de Eccleſia dedicata in honorem S.Petri Apoſtoli viuentis Senonis, de qua meminit, Lira *in pſal.*18.*& Matthei* 24. Et de alia quam Martha,& Maria Magdalena apud Marſiliam extruxere in honorem B.Virginis Mariæ adhuc viuentis, vt notat Caniſius *lib.*5.*de Maria cap.*23.& de illa celebri Eccleſia de Pilar à S.Iacobo Cæſeraugustæ in Hiſpaniis in honorem eiuſdem B. Virginis adhuc viuentis ædificata, vt cuncti annales Hiſpani teſtantur; Deinde S.Marcum primum Alexandriæ Epiſcopum in eadem vrbe Eccleſiam nomine S.Petri adhuc viuentis fundaſſe teſtatur Gelaſius Papa primus in Concilio Romano;quod & de aliis Eccleſiis fundatis in honorem B.Virginis teſtatur Lezana *ſuprà n.*118.ergo falsò aſſerit argumentum. Eccleſiam non ſolere ſanctos viuos cultu publico venerari, ſiquidem,& B.Virgini, & D.Petro adhuc viuentibus aræ, & templa dedicata ſunt, ſi ergo id Petro, & B.Virgini factum eſt à fidelibus,cur etiam Eliæ fieri non poterit.

315 Confirmatur 1. Quia probabile eſt non eſſe de fide B.Ioannem Euãgeliſtam eſſe mortuum, vt dicunt multi DD. quos refert Lezana *ſuprà n.*116. Et tamen Eccleſia Dei ei offert ſacrificia, & miſſas credens non eſſe ad id neceſſarium illum eſſe mortuum, & comprehenſorem, ſed ſufficere quod 316 ſit ſanctus, & in gratia confirmatus, & in tali ſtatu, quo fidelium præces, quæ ad Deum per eius interceſſionem funduntur exaudire poſſit;ergo cum hæc omnia Eliæ competant, ſiquidem ille canonizatus eſt ab Spiritu ſancto per Eccleſiaſticum *cap.*44. vbi de illo, & aliis ibi relatis ait, 317 318 Laudemus viros glorioſos; & parentes noſtros, &c.& teſtatur Bellarminus *tom.*2.*lib.*1.*cap.*7. ergo cum aliàs Elias ſit in ſtatu, quo fideliũ preces exaudire poſſit, vt ſtatim dicemus, euidenter ſequitur, quod poteſt ab Eccleſia cultu publico, & officio canonico venerari.

Confirmatur 2. Quia dato, quod Eccleſia nullum alium ſanctum adhuc viuẽtem vnquam cultu 319 publico veneratus eſſet, hoc non obſtaret ad hoc, vt poſſet venerari Eliam cultu publico, & illum officio canonico implorare: Patet ſequela, nam ad id Eccleſiam incitat Eccleſiaſticus *cap.*44. dicens laudemus viros glorioſos, quos enumerat, ad quorum laudes prouocat Eccleſiam, vnus eſt Elias adhuc viuus: ergo licet Eccleſia nullum vnquam viuẽtem cultu publico veneratus ſit, hoc non procedit in Elia, ad cuius laudes Spiritus Sanctus ſpecialiter nos prouocat. Cõfirmatur tandẽ. Quia in Elia datur alia ratio ſpecialis, quæ non inuenitur in aliis ſanctis viuis ad hoc vt ab Eccleſia cultu publico veneretur, non vero alij ſancti. Ratio autem eſt, quia tranſlatio illa Eliæ in Paradiſum, illa à communi conſortio ſeparatio, vitæque incorruptio, eum facit quaſi ciuiliter, moraliter, & politicè mortuum, quod hucvſque nunquã viſum fuit in aliis ſanctis viuis, vt optime notauit Abulenſis 4 *reg.*1. *quæſt.*24. & alij, quos congerit Lezana *ſupra num.*130. ergo licet Eccleſia alios ſanctos viuos nunquam cultu publico celebrauerit, hoc non procedit in Elia, ergo Elias poteſt ab Eccleſia cultu publico venerari.

Ad illud vero quod ait argumentum, Eliam non audire preces ad eum factas, ac per conſequens ridiculum eſſe eum inuocare: Reſpondetur negando antecedens. Nam omnia, quæ ab eo poſtulantur ei fiunt præſentia per reuelationes, & illuſtrationes diuinas, vt ait Maluenda *lib.*9. *de Antichriſto cap.*12. vbi ſic ait: *Frui frequenter colloquiis Angelorum, diuinis imbui reuelationibus*, Idem ait Suarez 3 *part.d.*55.*ſect.*1. *tom.*2. Tertio colligo maximus Dei conſolationibus, diuiniſque illuſtrationibus,ac frequentibus reuelationibus gaudere, de his ſaltem rebus, quæ eorum ſtatui conſentanea ſunt; *Atqui nihil magis conſentaneum Eliæ ſtatui eſt,quam quod preces ad eum oblatas exaudiat mediis reuelationibus, & illuſtrationibus diuinis, quibus à Deo decoratur; ergo certum videtur tales orationes exaudire, & preces quæ ad ipſum funduntur cognoſcere, ac proinde poſſe pro illis Deum exorare.* vt optime ait Sanch. *ſuper lib.*4.*reg.cap.*2. *his verbis:* Satis ergo habent viri illi ſanctiſſimi Enoch, & Elias, dum Angelicis fruuntur colloquiis, miriſque rerum illuſtrationibus, quod ſi illi humana curant, adhuc humanarum rerum ſtatu edocentur, ab Angelis, *& ſtatim loquens de Elia* ait qui licèt abſtractus à ſuis, non tamen de illorum curam abjecit.

320 Confirmatur. Quia plures DD. circa *quæſt.*12. 1.*part.* S.Thomæ aſſerunt, preces, & orationes, quæ ad beatos in cœlo exiſtentes à nobis viatoribus funduntur ab ipſis cognoſci, non quidem ex viſionis beatæ, vt dicitur, quaſi id neceſſario talis viſionis natura exigatur, cum poſſet bene ſine illo conſiſtere, ſed vel per particulares reuelationes extra viſionem factas, vel per eandem concomitanter viſionem, itavt, quæ ſuapte natura ad Dei eſſentiam ſolum terminabatur, ex voluntate, & peculiari Dei concurſu, ad tales orationes cognoſcendas terminetur, eo quod talium precum, & orationum notitia ad ſtatum beatorum pertineat; Atqui ad ſtatum etiam S.Eliæ ſpectat preces, 321 quæ ad ipſum funduntur cognoſcere; ergo dicendum eſt illas intelligere ex reuelationibus, quibus à Deo præfruitur; non enim apparet cuius alterius obiecti congruentius diuinæ reuelationes ipſi fiant, niſi de illis, quæ ab ipſo per orationes po- 322 ſtulantur. Confirmatur quia Eccleſia in officiis pro ipſo à ſeipſam approbatis preces ad Eliam fundit, ſed nunquam Eccleſia preces ſuas ad eum funderet, niſi eas noſcere, & audire certo putaret: ergo Elias in ſtatu in quo eſt exaudit orationes noſtras. Major patet ex oratione feſti S.Eliæ vbi ſic ait Eccleſia. *Eodem interueniente ad cœleſtia ſubleuemur, & ſanctorum tuorum conſortio gaudeamus.*

Confirmatur. Quia Elias in loco in quo eſt, habet curam de ſuis amicis, & de eorum neceſſita- 323 tibus: ergo ſignum eſt, id per reuelationes Dei cognoſcere. Antecedens patet ex *lib.*1. *Paralipomenon c.*1. vbi dicitur, quod ad Regem Ioram allatæ ſunt literæ ab Elia Propheta miſſæ in quibus, vt Hebræi tradunt, quæ ipſi venturæ erant explicabat; ergo Elias in ſtatu in quo eſt habet notitiam, & curam illorum, quæ ad ſuum ſtatum pertinet, vt optimè ex hoc loco colligit Barradas *tom.*1.*lib.*7.*c.*11. Et Gaſpar Sanch. *lib.*4.*reg.*& Maluenda *ſuprà*. Confirmatur ex facto Eliſæi 4 *reg.*2.

324 cui cùm cecidisset pallium Eliæ reuersus ad Iordanem pallio Eliæ percussit aquas, quæ cum non fuerint diuisæ, dixit Elisæus, vbi est Deus Eliæ etiam nunc, seu vt Chaldæus habet, suscipe petitionem meam Domine Deus Eliæ, etiam ipse, seu vt quidam ex L X X. vertunt, vbi est Deus, & Elias?, vbi vt vides, ideo Deũ Eliæ compellit, eo quod intercessionẽ Eliæ apud Deum profuturã non diffidebat, vt ait Carthusianus super hunc locum, & S. Ambrosius *in psal.* 37. Tostatus. *quæst.* 28. super hunc locum & Caietan ibi: ergo certo credebat Elisæus exaudiri ab Elia, nam si contrarium existimasset, ad quid illius auxilium postulasset. Confirmatur quia id semper videtur tenuisse illam Ecclesiam Hebræorum, quod non incongruè probari potest ex illa falsa intelligentia, quàm dederunt illis verbis Christi Matthæi 27. Eli Eli 325 Lamasabatani, quidam namque dixerunt, Eliam vocat iste, cæteri vero dicebant, sine videamus an veniat Elias liberans eum, ex quo facto satis colligitur illam Ecclesiã semper reputasse Eliam in statu in quo est posse ab hominibus inuocari, & illis in angustia positis suffragari posse, nam si id non existimasset, quomodo diceret, sine videamus an veniat Elias liberans eum? Quod si dicas, id non à populo Iudaico, sed à militibus Romanis dictum fuisse, adhuc remanet eadem suspicio, nam ideo milites illa verba dixerunt, quia videbãt Iudæos in suis necessitatibus Eliæ patrocinium inuocare, quod clarius patet ex illo loco Threnorum 4 Impleta est iniquitas tua filia Sion, non audet vltra, vt transmigrare te faciat; sic enim vertit Chaldæus; Postea finire faciet iniquitatem tuam ô Synagoga Sion, & redimeris per Christum, & Eliam sacerdotem magnum; ergo tota illa Ecclesia existimabat, Eliam & habere curam illius, & ab ea posse orari, & exaudiri. Confirmatur tandem quia DD. & SS. Patres supponunt Eliam 326 posse intercedere pro illis, qui eum implorant, vt patet ex iis quæ asserit Maluẽd. *lib. 9. de Antichristo cap.* 12. & ex Patribus D. Basilius *homil.* 40. & S. Gregorius *in cap. 7. Iob. cap.* 12. vbi ait: *qui furorem Dei placat, aliisque intercessionem*, idem dicunt Metaphrastes in sermone de Elia apud Surium die 20. Iulij & alij; ergo prædicti Patres, & Theologi supponunt Eliam cognitionem habere eorum precum, quæ ad eum ab Ecclesia fiunt, per quod manet solutum argumentum nostri Anonymi; nam Baal de quo irridebat Elias, nec exaudiebat præces ad eum missas, nec eas exaudire poterat, siquidem erat quoddam simulachrum Idoli, quod nec aures habebat ad audiendum, nec Dei prædictas illustrationes, vt patet: Elias vero in statu in quo est, licet non exaudiat immediatè orationes ad eum fusas, eas cõgnoscit per Dei reuelationes; non ergo est ridiculum ad eum orationes etiam officio canonico fundere, sed sanctissimum, vt semper Religio Carmelitana fecit, tum innixa antiquæ ordinis consuetudini, tum Ecclesiæ concessionibus, in quo Ecclesia errare non potest, & hæc sufficiant de toto hoc Eliæ primatu, siue principatu ad laudem omnipotentis Dei, & B. Virginis Mariæ, S. Iosephi, S. Matris nostræ Theresiæ, quod si quid in hoc primatu dictum sit quod non sit conforme doctrinæ S. Matris Ecclesiæ, quasi dictum non sit, vnde omnia quæ dicta sunt subiicio Censuræ S. Inquisitionis, & S. Matris Ecclesiæ, cuiusuis correctioni vsque ad sanguinis effusionem, & spiritus exhalationem semper insistam.

Laus Deo & B. Virgini de Monte Carmelo,

FINIS.

INDEX RERVM NOTABILIVM, quæ in hoc Primatu, siue Principatu Eliæ, continentur.

Littera N, numerum; P, paginam significat in Primatu.

Probatur

Martyrium.

Monachi.

Monachatus.

N

Nazaræi.

Primi

Rerum Notabilium.

Anno

T.

Theologi.

Theresia.

Traditio.

V

Votum.

FINIS.

0056360.19

KONSERVIERT DURCH
ÖSTERREICHISCHE FLORENZHILFE
WIEN 1967